

102  
2  
**АКТЫ**

ИЗДАВАЕМЫЕ

**ВИЛЕНСКОЮ КОММИССИЕЮ**

**ДЛЯ РАЗВОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.**



**ТОМЪ XXIX.**

**АКТЫ О ЕВРЕЯХЪ.**



**ВИЛЬНА.**

Типографія «Русскій Починъ», уг. Преображенской и Семеновской ул., д. Мацкевича.

1902.

А 152  
2

# АКТЫ

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ КОММИССІЕЮ

**ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.**



ТОМЪ ХХІХ.

**АКТЫ О ЕВРЕЯХЪ.**



**В И Л Ъ Н А.**

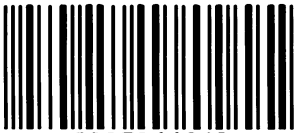
Типографія «Русскій Починъ», уг. Преображенской и Семеновской ул., д. Мацкевича.

1 9 0 2.

## Личный составъ комиссіи:

Предсѣдатель Флавіанъ Николаевичъ Добрянскій.

Ч л е н ы : { Иванъ Яковлевичъ Спроисъ.  
Арсеній Осиповичъ Турцевичъ.  
Иванъ Александровичъ Глѣбовъ.



2007044649

# ОГЛАВЛЕНІЕ XXIX ТОМА.



№№	СТР.	№№	СТР.
1.—1561 г. Октября 30. Грамота короля Сигизмунда Августа о предоставлении права продажи соли въ Пинскѣ евреямъ Рубиновичамъ. . . . .	1	5.—1646 г. Декабря 3. Явка евре- емъ Песахомъ Якубовичемъ при- вилегіи, данной ему королемъ Владиславомъ IV на устройство мельницы возлѣ гор. Пинска и на право пользованія съ нея всеѣми доходами . . . . .	6
2.—1563 г. Ноября 15. Жалоба мытника пинскаго еврея Якова Рубиновича на пинскаго войта Андрея Ивановича, запретивша- го производить продажу, въ ноч- ное время, меду въ шингахъ го- рода Пинска . . . . .	3	6.—1647 г. Марта 6. Явка универ- сала короля Владислава IV, ко- торымъ воспрещается повѣто- вымъ сеймикамъ устанавливать новые налоги съ евреевъ, такъ какъ они, въ этомъ отношеніи, исключительно подчинены ко- ролю . . . . .	7
3.—1633 г. Апрѣля 23. Привиле- гія короля Владислава IV, осво- бождающая евреевъ города Виль- ны отъ всякихъ платежей и по- винностей . . . . .	4	7.—1650 г. Августа 5. Универ- саль короля Іоанна Казимира о непринужденіи оставаться въ христіанской вѣрѣ тѣхъ изъ ев- реевъ, которые приняли ее во время козацкихъ смутъ. . . . .	8
4.—1646 г. Декабря 3. Явка при- вилегіи короля Владислава IV караимамъ гор. Троку, которой воспрещалось евреямъ-раввини- стамъ селиться въ этомъ городѣ, торговать и приобрѣтать соб- ственность . . . . .	5	8.—1660 г. Марта 12. Явка при- вилегіи Пинскимъ евреямъ, дан- ной королемъ польскимъ Яномъ Казимиромъ. . . . .	9

№№	СТР.	№№	СТР.
9.—1664 г. Юня 30. Грамота короля Яна-Казимира, позволяющая евреямъ платить долги векселями вмѣсто наличныхъ денегъ . . . . .	10	магистрата за разныя самовольныя дѣйствія Пинскихъ евреевъ . . . . .	20
10.—1668 г. Юня 2. Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея Мовшу Трейтелевича къ уплатѣ Вонифатию Пацу долга и штрафа . . . . .	11	18.—1669 г. Сентября 26. Протестъ Пинскихъ евреевъ на жалобу Пинскаго магистрата о разныя незаконныхъ дѣйствіяхъ евреевъ . . . . .	21
11.—1668 г. Октября 17. Заявление о нанесеніи евреемъ Мовшею побоевъ крестьянину Евфимію Вытецкому . . . . .	12	19.—1669 г. Сентября 30. Жалоба Боруха Морлухасвича и Геси Лейзоровны на Вацлава Дубискаго, который побоями и тюремнымъ заключеніемъ вынудилъ у нихъ вексель . . . . .	23
12.—1669 г. Февраля 11. Арендная запись Владислава Орды на отдачу въ арендное владѣніе Пинскимъ евреямъ Эйзясевичамъ имѣній Костровъ и Тыгровичи . . . . .	—	20.—1669 г. Ноября 15. Привилегія короля Михаила, подтверждающая нѣкоторыя права и вольности, пожалованныя евреямъ его предшественниками . . . . .	24
13.—1669 г. Апрѣля 10. Рѣшеніе Пинскаго каптуроваго суда по дѣлу о невозвращеніи евреемъ Боруховичемъ Абраму Достоевскому взятой у него въ залогъ золотой цѣпи . . . . .	14	21.—1669 г. Декабря 4. Привилегія короля польскаго Михаила, позволяющая Виленскимъ евреямъ арендовать дома подъ корчмы въ разныхъ частяхъ города . . . . .	26
14.—1669 г. Августа 1. Жалоба Пинскаго магистрата на Пинскихъ евреевъ, которые, вопреки привилегіямъ г. Пинска, захватили свои руки всю торговлю хлѣбомъ и горячими напитками, настроили много винокурень и домовъ и тѣмъ лишили городъ законныхъ доходовъ и довели христіанъ, жителей города, до крайней нищеты и убожества . . . . .	16	22.—1669 г. Декабря 4. Привилегія короля Михаила, позволяющая Виленскимъ евреямъ разносить и продавать разные товары независимо отъ цеха . . . . .	28
15.—1669 г. Августа 19. Жалоба пинскихъ евреевъ на притѣсненія, якобы чинимыя имъ мѣстнымъ магистратомъ . . . . .	17	23.—1669 г. Ноября 6. Жалоба Виленскихъ евреевъ на магистратъ и цеховыя общества . . . . .	29
16.—1669 г. Августа 24. Протестъ Пинскаго магистрата противъ жалобы евреевъ г. Пинска, за чинимыя имъ якобы притѣсненія . . . . .	19	24.—1670 г. Юня 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшій Виленской синагоги къ уплатѣ Варварѣ Униховской долгу и пени . . . . .	30
17.—1669 г. Сентября 26. Протестъ Пинскихъ евреевъ на жалобу		25.—1671 г. Февраля 28. Предъявленіе евреями, сборщиками податей, счета товарамъ, подлежащимъ оплатѣ пошлиною . . . . .	33
		26.—1671 г. Марта 20. Показаніе нѣсколькихъ свидѣтелей о совершеніи евреями убійства . . . . .	34
		27.—1671 г. Апрѣля 29. Присужденіе евреевъ Кобринскаго кагала къ изгнанію за неуплату долга Пинскому женскому Варваринскому монастырю . . . . .	35

№№	СТР.	№№	СТР.
28.—1672 г. Августа 18. Явка свидѣтельства, даннаго сврею на право взиманія табачной пошлины въ городахъ и мѣстечкахъ Минскаго воеводства . . . . .	35	вписного и паметнаго, слѣдовавшихъ трибуналу . . . . .	43
29.—1673 г. Апрѣля 22. Взаимный договоръ между цехомъ христіанъ и игольщиковъ и жестянниковъ и Виленскими евреями . . . . .	37	36.—1677 г. Іюня 14. Жалоба купца Ивана Санкевича на свреевъ, бывшихъ при Ковенской таможенѣ, объ ограбленіи его и арестованіи . . . . .	45
30.—1673 г. Апрѣля 30. Трибунальный декретъ, присуждающій старшихъ евреевъ синагогъ Могилевской, Оршанской и Горецкой къ смертной казни четвертованьемъ и къ уплатѣ четырехъ тысячъ трехъ сотъ копъ грошей литовскихъ за умерщвленіе Андрея Иваницкаго и нанесеніе тяжкихъ ранъ Захарію Прасоловичу . . . . .	38	37.—1678 г. Апрѣля 15. Явка грамоты, данной Сангушками свреямъ, на право селиться и торговать въ мѣстечкѣ Раковѣ . . . . .	47
31.—1673 г. Марта 4. Жалоба Виленскаго цеха солениковъ на Виленскихъ евреевъ о томъ, что они незаконно торгуютъ солью, сельдами и проч. . . . .	40	38.—1678 г. Мая 8. Рѣшеніе по дѣлу о неисполненіи евреями принятыхъ на себя обязательствъ . . . . .	48
32.—1673 г. Сентября 18. Явка квитанціи въ уплатѣ пошлины, выданной сврею-сборщику въ Минскѣ воеводствѣ . . . . .	41	39.—1678 г. Мая 20. Трибунальный декретъ, присуждающій Сусанну Быковскую и сыновей ея къ уплатѣ Слонимскимъ евреямъ Берку и Якову Шимановичамъ девяти тысячъ золотыхъ польскихихъ долгу . . . . .	50
33.—1676 г. Іюня 5. Присяжное показаніе старшинъ Брестскаго кагала о количествѣ евреевъ въ Брестѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати . . . . .	42	40.—1678 г. Октября 1. Явка универсала, выданнаго Униховскимъ евреямъ Ицку Зельмановичу и Абраму Лейбовичу на право собиранія пошлины . . . . .	51
34.—1676 г. Іюня 10. Присяжное показаніе старшаго кагала о количествѣ евреевъ въ м. Мальчѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати . . . . .	—	41.—1678 г. Октября 12. Засная запись представителей Гродненскаго еврейскаго кагала, выданная настоятельницамъ Гродненскаго жепскаго Базилянскаго монастыря на 2000 зол. польск. . . . .	—
35.—1676 г. Августа 6. Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскую еврейскую синагогу къ уплатѣ Мозырскому маршалку Ивану Колецкому сорока тысячъ золотыхъ польскихихъ долгу и двухъ копъ грошей литовскихихъ		42.—1678 г. Ноября 20. Долговая запись, данная старшими евреями Пинскаго кагала Пинскимъ іезуитамъ на сумму 1500 золотыхъ польскихихъ . . . . .	53
		43.—1679 г. Января 16. Другая долговая запись, данная Пинскимъ кагаломъ Пинскимъ іезуитамъ на сумму 1500 золот. польскихихъ . . . . .	55
		44.—1679 г. Марта 5. Жалоба Пинскаго Магистрата на неуплату подымнаго Пинскими евреями за купленные имъ у Пинскихихъ мѣщанъ дома . . . . .	57

№№	СТР.	№№	СТР.
45.—1679 г. Марта 15. Привилегія короля Владислава IV еврея м. Пинска. . . . .	58	54.—1680 г. Мая 4. Жалоба Пинскаго мѣщанина Санкевича на евреевъ, неуплатившихъ слѣдующихъ ему денегъ . . . . .	71
46.—1679 г. Юля 19. Явка рѣшенія Главнаго Литовскаго Трибунала по дѣлу Мартина Ючпнскаго съ Виленскими евреями о недозволеніи взыскать слѣдующей ему долъ съ ихъ имущества . . . . .	59	55.—1680 г. Мая 8. Жалоба священника Гродзиской церкви Якова Ясинскаго на написаніе ему и его ученикамъ побосевъ Сѣмятичскимъ евреемъ Лейзе-ромъ Юзефовичемъ . . . . .	72
47.—1679 г. Юля 2. Заявленіе Михаила Ботвины о неуплатѣ разными евреями шелажнаго сбора .	62	56.—1680 г. Мая 24. Заявленіе вознаго о недопущеніи Высоцкими евреями къ присягѣ Слуцкаго еврея Мордуха Мойсеевича, которую онъ хотѣлъ принести въ доказательство уплаты имъ денегъ по векселю. . . . .	73
48.—1679 г. Юля 8. Заявленіе Михаила Ботвины о неуплатѣ евреями м. Дрогичина шелажнаго сбора. . . . .	63	57.—1680 г. Мая 26. Жалоба повѣреннаго Абрама Бекера Вельбута и заявленіе вознаго объ отнятіи Мелейчицкимъ войтомъ у жалующагося лошади и двухъ заемныхъ писемъ еврея Мордуха Мойсеевича, по которымъ Вельбутъ просилъ войта взыскать съ названнаго еврея долъ. . . . .	74
49.—1680 г. Февраля 23. Явка купчей крѣпости на часть дома, проданнаго въ Минскѣ мѣстной еврейской синагогѣ . . . . .	65	58.—1680 г. Мая 28. Жалоба Брестскаго еврейскаго кагала на несправедливое заключеніе Владимірскимъ и Брестскимъ епископомъ Львомъ Заленскимъ въ тюрьму нѣсколькихъ Брестскихъ евреевъ по подозрѣнію ихъ въ покражѣ у него денегъ и документовъ . . . . .	76
50.—1680 г. Марта 30. Заявленіе вознаго объ отобраніи у Пинскихъ евреевъ церковныхъ вещей, похищенныхъ изъ Пинской Пречистенской церкви. . . . .	67	59.—1680 г. Юня 4. Заявленіе возныхъ объ освидѣтельствованіи ими ранъ на нѣсколькихъ Брестскихъ евреяхъ, которые были закованы въ кандалы и посажены въ тюрьму епископомъ Брестскимъ и Владимірскимъ Львомъ Заленскимъ, по подозрѣнію ихъ въ кражѣ у него денегъ и документовъ . . . . .	77
51.—1680 г. Апрѣля 5. Заявленіе вознаго по жалобѣ Кобринскаго еврея Абрама Вигдоровича на несправедливое обвиненіе его священникомъ Абрамомъ Котковичемъ въ покражѣ церковныхъ вещей . . . . .	68	60.—1680 г. Юня 5. Судебное разбирательство по дѣлу о свято-	
52.—1680 г. Апрѣля 5. Жалоба Кобринскаго еврея Абрама Вигоровича на священника Шебринской церкви о. Абрама Котковича за несправедливое обвиненіе его въ воровствѣ. . . . .	69		
53.—1680 г. Апрѣля 30. Заявленіе Пинскаго протопопа Петра Курциловича о покражѣ церковныхъ вещей звонаремъ Пречистенской церкви и объ отобраніи нѣкоторыхъ изъ нихъ у Пинскихъ евреевъ . . . . .	70		

№№	стр.	№№	стр.
		татствѣ, учиненномъ въ Мусницкомъ костелѣ евреями . . . . .	80
61.—1680 г. Іюня 10.		Явка заснаго письма Пинскихъ евреевъ на сумму семь тысячъ злотыхъ, взятыхъ ими въ долгъ у Пинскихъ іезуитовъ . . . . .	98
62.—1680 г. Іюня 14.		Заявленіе вознаго объ осмотрѣ имъ на нѣкоторыхъ Селецкихъ мѣщанахъ, въ томъ числѣ нѣсколькихъ сврряхъ, рапъ, нанесенныхъ имъ Станиславомъ Косовскимъ и Адамомъ Косинскимъ . . . . .	100
63.—1680 г. Іюня 28.		Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской Брестской синагоги, а также еврея Мисана съ женой и сыномъ къ смертной казни и уплатѣ двухсотъ копъ грошей Литовскихъ за похищеніе и умерщвленіе принявшей христіанскую вѣру еврейки Маріанны, дочери Мисана . . . . .	102
64.—1680 г. Августа 17.		Жалоба Демьяна Пикарскаго на Брестскихъ евреевъ, которые нанесли его слугѣ тяжкую рану огнестрѣльнымъ оружіемъ . . . . .	103
65.—1680 г. Сентября 8.		Жалоба Іосифа Карпа на священника Аванасія Баньковскаго, который якобы вмѣстѣ съ двумя своими сыновьями, нанесъ тяжкіе побои еврею Готлиму Шмуйловичу, арендатору корчмы въ имѣніи Карпа . . . . .	105
66.—1680 г. Сентября 10.		Жалоба священника Аванасія Баньковскаго на еврея Шмойлу Вигдюровича и его сыновей, которые нанесли его сыну, невѣсткѣ и ихъ дѣтямъ тяжкіе побои и заграбили нѣкоторое имущество . . . . .	106
67.—1680 г. Декабря 4.		Жалоба студентовъ іезуитской Брестской коллегіи на обиды и побои, на-	
		носимые имъ Брестскими евреями . . . . .	108
68.—1680 г. Декабря 4.		Жалоба сврейки Дынки Нахимовичевой на учениковъ Брестской іезуитской коллегіи, которые якобы убили ея мужа и разграбили имущество . . . . .	110
69.—1680 г. Декабря 8.		Заявленіе Брестскихъ евреевъ о несправедливо вводимыхъ на нихъ учениками Брестской іезуитской коллегіи обвиненіяхъ въ нанесеніи тяжкихъ побоевъ нѣкоторымъ изъ учениковъ . . . . .	111
70.—1681 г. Января 20.		Явка обязательства старшихъ еврейской Минской синагоги давать извѣстное количество воску и платить извѣстную сумму денегъ Петро-Павловскому въ Минскѣ братству . . . . .	112
71.—1681 г. Ноября 1.		Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Іекицу рѣзника, Лейбу Израилевича и Шмойлу злотника къ сожженію и уплатѣ двѣнадцати тысячъ восьмисотъ четырехъ золотыхъ и двадцати грошей польскихъ, за покражу церковной утвари и драгоценностей изъ Цимковскаго костела . . . . .	114
72.—1681 г. Ноября 7.		Трибунальный декретъ, присуждающій еврея Ілію Мойжешовича къ уплатѣ тысячи семисотъ двухъ копъ грошей литовскихъ за исходатайствованіе для себя у короля заручныхъ грамотъ и присвоеніе себѣ черезъ то равноправности съ польской шляхтой . . . . .	117
73.—1681 г. Ноября 23.		Заявленіе вознаго о количествѣ товаровъ и денегъ, отнятыхъ на ярмаркѣ въ Мирѣ Брестскими евреями у Минскихъ же евреевъ . . . . .	119
74.—1681 г. Декабря 2.		Явка привилегіи польскаго короля Яна	



№№	стр.	№№	стр.
III Минскимъ евреямъ, которую подтверждаются всё ихъ прежнія права и вольности. . . . .	120	83.—1682 г. Августа 17. Явка привилегіи польскаго короля Яна III на право свободной торговли евреямъ кагаловъ Брестскаго, Гродненскаго, Пинскаго и Виленскаго. . . . .	131
75.—1681 г. Декабря 23. Рескриптъ короля Яна Казимира, назначающій евреямъ всёхъ четырехъ кагаловъ Великаго Кн. Литовскаго срокъ окончанія ихъ взаимныхъ споровъ, относительно подчиненія одного кагала другому. . . . .	122	84.—1682 г. Сентября 15. Явка банничьяго листа польскаго короля Яна III на еврея Арона Лейбовича . . . . .	133
76.—1682 г. Января 11. Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ, освобождающій Виленскихъ евреевъ отъ переписи и обезпечивающій имъ спокойное и безопасное пребываніе въ городѣ . . . . .	123	85.—1682 г. Декабря 16. Жалоба евреевъ Виленской синагоги на Пацукевича за произнесеніе угрозъ и бранныхъ словъ на евреевъ . . . . .	134
77.—1682 г. Января 12. Донесеніе вознаго объ отказѣ евреевъ Виленской синагоги удовлетворить Вольскаго по дѣлу о заложенномъ кунтушѣ. . . . .	124	86.—1683 г. Юля 6. Явка дозволенія, даннаго старшимъ Минскаго Базиліанскаго Свято-Духовскаго монастыря еврею Осипу Израелевичу на право владѣнія монастырскимъ плацомъ . . . . .	135
78.—1682 г. Января 14. Жалоба Вольскаго на евреевъ Виленской синагоги о неудовлетвореніи его по дѣлу о заложенномъ кунтушѣ. . . . .	125	87.—1684 г. Января 6. Явка описи вещей, которыя у Минскаго еврея были отняты Брестскими евреями . . . . .	136
79.—1682 г. Февраля 10. Рескриптъ короля Яна Казимира евреямъ Вел. Кн. Литовскаго, съ воспрещеніемъ имъ въ теченіи 12-ти недѣль вчинять искъ и судебныя преслѣдованія другъ противъ друга . . . . .	126	88.—1684 г. Января 10. Заявленіе возныхъ о сознаніи Гришки Павловича, служителя Францисканскаго Пинскаго монастыря, въ покражѣ имъ серебряннаго вѣнца съ иконы Божіей Матери и продажѣ онаго еврею Нахману Новаховичу, который подготавливалъ его къ новымъ покражамъ . . . . .	137
80.—1682 г. Марта 6. Явка описи вещей и денегъ, которыя Брестскіе евреи отняли у Минскихъ же евреевъ. . . . .	—	89.—1684 г. Января 15. Списокъ вещей, отнятыхъ Брестскими евреями у еврея Арона Лейбовича, фактора Минскаго Доминиканскаго монастыря. . . . .	138
81.—1682 г. Юня 18. Рѣшеніе по иску Кенсовскаго къ Минскимъ евреямъ о неуплаченномъ долгѣ. . . . .	127	90.—1684 г. Февраля 14. Заявленіе вознаго о поимкѣ еврея Соломона Ароновича, обокравшаго церковь въ селѣ Одрыжинѣ . . . . .	—
82.—1682 г. Юля 18. Трибунальный декретъ, присуждающій Лаврентія Монтовта къ уплатѣ Виленскому еврею Мойсею Герпоновичу четырехъ тысячъ ста тридцати золотыхъ долгу, а за угрозу убить еврея—къ изгнанію. . . . .	130	91.—1684 г. Марта 20. Явка контракта Андрея Нѣмцевича съ евреемъ Израилемъ Лейзеро-	

№№	стр.	№№	стр.
внечемъ на право взиманія мыта въ имѣнн Гнѣвчицахъ. . . . .	139	ни подь какимъ видомъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ евреевъ Минскаго воеводства. . . . .	146
92.—1684 г. Апрѣля 18. Заявленіе вознаго объ отдачѣ на поруки евреевъ, обвиняемыхъ въ кражѣ зазнаго письма, выданнаго ими Гатовской . . . . .	140	100.—1684 г. Августа 27. Явка до-вѣренности еврею Мовшѣ Марковичу на сборы пошлины съ товаровъ, привозимыхъ въ гор. Пинскъ . . . . .	147
93.—1684 г. Мая 25. Письмо Мирскаго и Сержепскаго старосты къ Минскимъ евреямъ, въ которомъ онъ обѣщаетъ имъ полную безопасность отъ нападеній на нихъ Брестскихъ евреевъ во время ярмарокъ въ г. Мирѣ . . . . .	141	101.—1684 г. Сентября 4. Разбирательство между евреями Бельчицами и Иваномъ Боричевскимъ по обоюдной ихъ жалобѣ о нанесеніи побоевъ . . . . .	148
94.—1684 г. Юня 8. Жалоба еврея Файбиша Иосефовича на Михаила Петровскаго за насильственное отнятіе у него воску и денегъ. . . . .	—	102.—1685 г. Января 17. Явка повторительнаго листа короля польскаго Яна III. которымъ, подь строгимъ наказаніемъ, приказывастся Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратити послѣднимъ заграбленные у нихъ товары . . . . .	151
95.—1684 г. Юня 16. Жалоба еврея Ильи Лейеновича на Александра Вушковскаго за пожертваніе Пинскимъ іезуитамъ дома, принадлежащаго якобы названному еврею. . . . .	142	103.—1685 г. Января 21. Явка списка товаровъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ. . . . .	152
96.—1684 г. Юля 2. Жалоба священника Ставецкой церкви Петра Курциловича на еврея Шостаковича за удержаніе послѣднимъ десятины, слѣдуемой на церковь съ арендуемой имъ мельницы, за потраву хлѣба и дуговъ и нанесеніе тяжкихъ побоевъ прислугѣ священника . . . . .	143	104.—1685 г. Января 21. Явка списка товаровъ и денегъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ . . . . .	—
97.—1684 г. Августа 24. Разрѣшеніе настоятеля Минскаго костела еврею Лейбѣ Оперовичу продать домъ его, находящійся на костельной землѣ. . . . .	145	105.—1685 г. Февраля 5. Донесеніе возныхъ о разборѣ дѣла по участию Вилкомирскаго еврея Лазаря Рѣзника въ кражѣ вещей и документовъ въ Шешолѣ—имѣнн Виленскаго епископа. . . . .	154
98.—1684 г. Августа 24. Явка письма великаго канцлера Литовскаго Огинскаго, даннаго Минскимъ евреямъ въ охрану отъ нападеній на нихъ Брестскихъ евреевъ . . . . .	146	106.—1685 г. Апрѣля 5. Рѣшеніе по дѣлу о покражахъ, произведенныхъ Галабудами у еврея Переца Гонковича и др. лицъ. . . . .	156
99.—1684 г. Августа 24. Явка королевскаго листа, которымъ приказывастся Брестскому кагалу		107.—1685 г. Августа 29. Явка листа польскаго короля Яна III, которымъ вновь приказываетъ Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратити по-	

№№	стр.	№№	стр.
		тыхъ въ долгъ Ломазскимъ кагаломъ у Яновской семинаріи .	168
108.—1685 г. Августа 29. Явка удостоверенія Заблудовскаго старосты о томъ, что въ Заблудовѣ являлись къ условленному сроку уполномоченные отъ Минскихъ евреевъ для заключенія мировой сдѣлки съ Брестскими евреями, но послѣдніе не явились . . .	158	117.—1687 г. Юля 7. Явка дозволенія настоятеля Минскаго базилианскаго Свято-Духова монастыря Минскому еврею Липману Илляшевичу на право строить для себя домъ на монастырскомъ плацу . . . . .	170
109.—1686 г. Января 2. Жалоба Яна Чарнянскаго на Виленскаго еврея Ашора Ароновича о невыполненіи послѣднимъ контракта по доставкѣ невыдѣланныхъ шкуръ . . . . .	159	118.—1687 г. Юля 7. Вышеъ изъ книги Минскаго базилианскаго Свято-Духовскаго монастыря на право еврею Липману Илляшевичу владѣть домою и плацомъ монастырскимъ . . . . .	171
110.—1686 г. Января 5. Жалоба Виленскихъ евреевъ на притѣсненія, чинимыя имъ Вилкомирскимъ подстопомъ Станиславомъ Антоневищемъ . . . . .	160	119.—1687 г. Августа 29. Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ о защитѣ евреевъ отъ причиняемыхъ имъ обидъ своевольными людьми . . . . .	172
111.—1686 г. Мая 8. Жалоба Родзевича на Виленскихъ евреевъ Ашора Ароновича и Арона Ершеровича и другихъ евреевъ о захватѣ денегъ и нанесеніи побоевъ . . . . .	161	120.—1687 г. Августа 29. Листъ короля Яна III къ Виленскому Магистрату о непричиненіи Виленскимъ евреямъ обидъ и объ исполненіи королевскихъ привилегій . . . . .	174
112.—1687 г. Февраля 26. Пожалованіе королевемъ Яномъ Казиміромъ еврею Иригъ Израслевичу плаца съ развалинами дома въ Вильнѣ . . . . .	162	121.—1688 г. Юля 19. Квитанція въ полученіи арендныхъ денегъ отъ евреевъ, арендаторовъ Брестской королевской экономіи . . . . .	177
113.—1687 г. Марта 28. Жалоба Виленскаго еврея Абрама Марковича на своевольныхъ людей, разграбившихъ его имущество . . . . .	164	122.—1688 г. Юля 28. Заявленіе Бржостовскаго о количествѣ поворотнаго сбора съ евреевъ, предоставленнаго въ его пользу королевемъ . . . . .	178
114.—1687 г. Марта 25. Заявленіе Виленскаго еврея Яхимовича о нападении своевольныхъ людей на его домъ и разграбленіи его имущества . . . . .	—	123.—1688 г. Юля 28. Явка комиссарскаго декрета относительно количества слѣдсмаго съ евреевъ Вел. Кн. Литовскаго поворотнаго сбора . . . . .	179
115.—1687 г. Апрѣля 24. Заемный листъ евреевъ Виленской синагоги на суммъ 500 злот., взятыхъ у Томаша Булгака . . . . .	165	124.—1688 г. Августа 25. Явка заемнаго письма Стефана Паца жиду Фишелю Израслевичу на 1750 золотыхъ . . . . .	183
116.—1687 г. Юня 5. Явка заемнаго письма на 1000 золотыхъ, взя-	167	125.—1688 г. Октября 31. Либертаційный листъ короля Яна III объ освобожденіи Брестскихъ	

№№	стр.	№№	стр.
		брехту Хребтовичу долга и штрафа . . . . .	196
126.—1688 г. Октября 31. Либертаційный листъ короля Яна III Брестскимъ евреямъ, освобождающій ихъ на четыре года отъ всякихъ податей и денежныхъ сборовъ, по случаю истребленія пожаромъ всего ихъ имущества.	185	133.—1689 г. Августа 20. Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея доктора Поляка и нѣкоторыхъ другихъ Виленскихъ евреевъ къ изгнанію и уплатѣ Юрію Сапѣгѣ двадцати трехъ тысячъ ста двадцати золот. польскихъ за содѣйствіе къ побѣгу арестованнаго за долги еврея Геліяпа . . . . .	198
127.—1688 г. Декабря 30. Рескриптъ короля Яна III въ пользу Брестскихъ евреевъ, данный комиссіи для улаженія споровъ между Брестскимъ магистратомъ и евреями . . . . .	186	134.—1690— г. Юля 31. Новѣрка числа Виленскихъ евреевъ и находящихся въ ихъ владѣніи домовъ . . . . .	200
128.—1689 г. Мая 3. Башційскій листъ короля Яна III, присуждающій Гобринскихъ евреевъ къ вѣчному изгнанію . . . . .	187	135.—1698 г. Февраля 26. Заявленіе сборщика пошлинъ Совинскаго о самовольномъ взиманіи Пинскимъ евреемъ Гершономъ Беніашевичемъ таможенной пошлыны съ профѣжающихъ купцовъ . . . . .	201
129.—1689 г. Юня 24. Явка королевскаго универсала, коимъ взиманіе пошлыны съ товаровъ снова предоставляется прежнему сборщику Ицку Зельмановичу.	188	136.—1698 г. Марта 10. Заявленіе еврея мѣстечка Высокаго Гирши Мовшовича о нанесеніи ему побоевъ и разграбленіи товаровъ.	203
130.—1689 г. Юля 16. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ синагогъ княжества Жомитскаго и повѣту Упитскаго къ изгнанію и уплатѣ Доминику Пилсудекому четырехъ тысячъ двухъ сотъ пятидесяти золотыхъ польскихъ долгу и пени.	189	137.—1698 г. Апрѣля 10. Рѣшеніе по жалобѣ Маркіана Зябли на Юдку, Товзю и Лейбу Мовшовичовъ за нанесеніе ему побоевъ и отнятіе вещей . . . . .	205
131.—1689 г. Юля 18. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ изгнанію за укрывательство у себя баннитовъ и за угрозы кредитору, требовавшему уплаты долга, а также къ уплатѣ сорока семп тысячъ ста восьмидесяти пяти золот. польскихъ долгу и пени Даніилу Пузынѣ . . . . .	191	138.—1698 г. Апрѣля 15. Заявленіе евреевъ Липмана Мовшовича и Мовши Хеміовича о принужденіи ихъ Михаиломъ Пацомъ къ подписи заемнаго письма. . . . .	208
132.—1689 г. Юля 29. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Гродненской еврейской синагоги къ уплатѣ Аль-	193	139.—1698 г. Мая 30. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ, держащихъ у себя христіанскую прислугу къ уплатѣ штрафа и вѣчному изгнанію, а бывшихъ у нихъ въ услуженіи христіанъ къ шестимѣсячному тюремному заключенію. . . . .	209
		140.—1698 г. Юня 13. Явка заемнаго письма на 40000 золотыхъ	

№№	стр.	№№	стр.
		евреевъ Виленскаго кагала къ инфаміи въ третій разъ, къ смертной казни и уплатѣ Софіи Скальской долга и пени . . . . .	231
141.	1698 г. Іюня 27. Рѣшеніе по дѣлу о денежной претензіи Ивана Ходяновекаго къ еврею Боруху Хацкелевичу . . . . .	214	
142.	—1698 г. Сентября 13. Жалоба Аристотеля Тура Зубацкаго на обиды и грабежи, причиненныя евреямъ Моисею Полякомъ . . . . .	216	
143.	—1698 г. Сентября 24. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатѣ тридцати семи тысячъ золот. польскихъ долгу и пени Лаврентію Моисевичу . . . . .	218	
144.	—1699 г. Мая 23. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ, принадлежавшихъ къ Виленской синагогѣ, къ смертной казни и уплатѣ Софіи Стальской восьми тысячъ золот. польскихъ долгу, процентовъ и пени . . . . .	223	
145.	—1699 г. Мая 30. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Станиславу Добрану девяти тысячъ ста девяноста золотыхъ польскихъ долгу и пени . . . . .	226	
146.	—1700 г. Апрѣля 5. Вводъ Володковичей во владѣніе имѣніемъ Семковъ, принадлежавшимъ евреямъ Берковичамъ, въ обезпеченіе уплаты долга . . . . .	227	
147.	—1700 г. Мая 7. Трибунальный декретъ, вторично присуждающій старшинъ синагогъ Виленской, Брестской, Гродненской, Пинской и Слуцкой къ инфаміи и къ смертной казни за неуплату въ срокъ слѣдующей съ ихъ обществъ подушной подати . . . . .	228	
148.	—1700 г. Іюня 3. Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ		
149.	—1700 г. Іюня 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Новогрудской синагоги къ вторичной инфаміи и къ смертной казни за неуплату долга Осипу Бржозовскому . . . . .	234	
150.	—1700 г. Іюня 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Жомойтской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Ивану Петровичу долгу и пени . . . . .	237	
151.	—1700 г. Іюня 12. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги и весь виленскій еврейскій кагалъ къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Екатерины Щигельской долгу и пени . . . . .	239	
152.	—1700 г. Іюня 16. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Ксйданской синагоги, къ инфаміи, къ смертной казни и уплатѣ Оомъ Петрусевичу долга и пени . . . . .	242	
153.	—1700 г. Іюня 19. Трибунальный декретъ, присуждающій нѣсколькихъ евреевъ къ сожженію за привзденную ими въ Комайскомъ костелѣ покражу церковныхъ сосудовъ и драгоценныхъ украшеній съ иконъ и денегъ и къ уплатѣ двойной стоимости похищеннаго . . . . .	244	
154.	—1700 г. Іюря 21. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Владиславу Головніѣ долгу и пени . . . . .	254	
155.	—1700 г. Іюня 30. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ вторичной инфаміи, смертной		

№№	стр.	№№	стр.
казни и уплатѣ Елеопорѣ Гостинской долгу и пени . . . . .	256	уплатѣ Францу Мосевичу долгу и пени . . . . .	277
156.—1700 г. Юля 9. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Кейданской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Станиславу Гедройцю долгу и пени . . . . .	259	164.—1700 г. Августа 9. Ремиссійный декретъ главнаго литовскаго трибунала по жалобѣ Полоцкихъ иезуитовъ на Полоцкихъ евреевъ за истязаніе и умерщвление ими христіанской женщины . . . . .	279
157.—1700 г. Юля 9. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Зельмана, Хайма, Іуду и Ілью Абрамовичей къ сожженію и уплатѣ арендныхъ издержекъ, за обращеніе часовни въ имѣніи Кожангородкѣ въ сврейскую молельню . . . . .	262	165.—1700 г. Августа 14. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Вѣлорусскихъ синагогъ къ инфаміи и уплатѣ Оршанскому Доминиканскому монастырю долгу и пени . . . . .	281
158.—1700 г. Юля 9. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Виленской синагоги, къ инфаміи и уплатѣ Станиславу Корвинъ-Круковскому долгу и пени . . . . .	264	166.—1701 г. Гевваря 8. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Минской еврейской синагоги и всѣхъ Минскихъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Минскому Петропавловскому монастырю долгу и пени . . . . .	283
159.—1700 г. Юля 10. Трибунальный декретъ, присуждающій Городскихъ евреевъ къ смертной казни и уплатѣ Маріаннѣ Кослянкѣ долгу и пени . . . . .	267	167.—1701 г. Февраля 11. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ кагаловъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго и Виленскаго къ смертной казни и уплатѣ братьямъ Булгагамъ долгу и пени . . . . .	288
160.—1700 г. Юля 10. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Виленской еврейской синагоги и всѣхъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Георгію Землѣ долгу и пени . . . . .	270	168.—1701 г. Февраля 11. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Брестскаго кагала къ смертной казни, а всѣхъ евреевъ вел. княжества Литовскаго къ инфаміи и уплатѣ тѣмъ-же братьямъ Булгакамъ долгу и пени . . . . .	290
161.—1700 г. Юля 17. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Биржанской синагоги къ инфаміи и уплатѣ братьямъ Ганамъ долгу и пени . . . . .	272	169.—1701 г. Марта 5. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ еврейской синагоги Минскаго воеводства къ смертной казни и уплатѣ Евѣ Ратомской Винковой долгу и пени . . . . .	292
162.—1700 г. Юля 28. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Новгородской синагоги, къ смертной казни и уплатѣ долгу и пени Самуилу Ренчинскому . . . . .	274	170.—1701 г. Марта 7. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Брестской синагоги и всѣхъ евреевъ Вел. Княжества Литовскаго къ вторичной инфаміи и преданію смертной казни, а такъ	
163.—1700 г. Августа 7. Трибунальный декретъ, присуждающій старшинѣ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго, Виленскаго и Слуцкаго кагала къ инфаміи и			

№№	стр.	№№	стр.
же къ уплатѣ Андрею Рышиѣ недоимки по сбору на содержаніе войска и вознагражденіе за нанесенные ему и его челобѣцку побоп. . . . .	294	фрахтъ витины, отправленной въ Королевецъ . . . . .	312
171.—1702 г. Мая 6. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ разныхъ городовъ Минскаго воеводства къ инфаміи и уплатѣ штрафа за невзносъ ими почтовыхъ повинностей во время введешей войны. . . . .	297	178.—1705 г. Юля 17. Трибунальный декретъ, присуждающій всеѣхъ евреевъ Виленской синагоги къ вѣчному изгнанію и инфаміи и къ уплатѣ кесендзу Михаилу Пузынѣ долгу и пени. . . . .	315
172.—1702 г. Декабря 16. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Старобинскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Ивану Вольку долгу и пени. . . . .	299	179.—1705 г. Ноября 27. Комиссарское рѣшеніе по жалобѣ русскаго купца Пльи Туфанова изъ Тороца на Виленскихъ евреевъ, разграбившихъ его товары на Юрборской таможи. . . . .	317
173.—1702 г. декабря 22. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Кейданской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Константину Ясколду должной ему суммы. . . . .	301	180.—1708 г. Сентября 26. Трибунальный декретъ, присуждающій стариннѣ Виленской синагоги къ смертной казни, за недопущеніе Регинѣ Мирекой взять съ нихъ слѣдовавшій ей долгъ. . . . .	320
174.—1703 г. Марта 3. Трибунальный декретъ, присуждающій стариннѣ Минскаго кагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Николаю Довойнѣ. . . . .	303	181.—1708 г. Октября 25. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Вел. княжества Литовскаго къ изгнанію и инфаміи, а также уплатѣ тридцати пяти тысячъ двухъ сотъ тридцати золот. польск., слѣдовавшихъ съ нихъ на содержаніе пѣхоты Главнаго литовскаго трибунала. . . . .	324
175.—1703 г. Сентября 7. Трибунальный декретъ, присуждающій стариннѣ Виленскаго еврейскаго кагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Софіи Скальскей. . . . .	306	182.—1709 г. Апрѣля 20. Трибунальный декретъ, присуждающій стариннѣ Виленской еврейской синагоги къ изгнанію, инфаміи и уплатѣ Михаилу Мицкевичу долгу и пени. . . . .	327
176.—1703 г. Ноября 7. Трибунальный декретъ, присуждающій всеѣхъ евреевъ княжества Жмудскаго къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Константину Вольскому долгу и пени. . . . .	309	183.—1709 г. Мая 15. Трибунальный декретъ, присуждающій стариннѣ Лидской еврейской синагоги къ инфаміи и смертной казни, а также къ уплатѣ Оомѣ Ювцю долгу и пени. . . . .	329
177.—1704 г. Октября 24. Трибунальный декретъ, присуждающій Столицкихъ евреевъ Іоакима и Овзера къ инфаміи и уплатѣ Ивану Хобецкому пятнадцати тысячъ пятьсотъ сорока девяти золот. польскихъ за соль и		184.—1709 г. Юня 21. Трибунальный декретъ, присуждающій карашмовъ Посвольскихъ, Троцкихъ и Новомѣйскихъ къ тюремному заключенію и уплатѣ	

№№	стр.	№№	стр.
		старшинъ Минскаго еврейскаго кагала къ инфаміи, за принужденіе, жившихъ на землѣ Мацкевича, евреевъ вознѣ Минскимъ іезуитамъ на постройку костела камень и кирпичъ . . . . .	356
185.—1709 г. Юля 4.	331	193.—1711 г. Августа 8.	359
Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ вторичной инфаміи и смертной казни, а также уплатѣ Михаилу Косичу и Лаврентію Моксевичу долгу и пени . . . . .	333	Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ шести кагаловъ нынѣшней Гродненской губерніи къ инфаміи и уплатѣ Жировицкому монастырю значительныхъ суммъ долгу, процентовъ и пени .	359
186.—1709 г. Юля 17.	339	194.—1712 г. Апрѣля 18.	363
Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Владиславу Прошенскому долгу и судебныхъ издержекъ .	339	Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Бѣлорусскихъ кагаловъ къ инфаміи и смертной казни за неуплату 25000 поголовнаго сбора на содержаніе войска .	363
187.—1709 г. Августа 9.	343	195.—1712 г. Августа 1.	366
Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Гаснару Цѣхановичу долгу и судебныхъ издержекъ .	343	Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ пяти еврейскихъ кагаловъ къ уплатѣ трехъ тысячъ трехсотъ десяти золот. пол. и къ инфаміи за самовольное возвышеніе поголовнаго сбора съ евреевъ Здѣйцельскаго кагала . . . . .	366
188.—1710 г. Марта 1.	347	196.—1712 г. Сентября 15.	369
Универсалъ В. Гетмана Литовскаго Людвика Поцѣя, о томъ, чтобы не воспрещали евреямъ хоронить покойниковъ своихъ на приобрѣтенномъ ими плацѣ за Виліей .	347	Трибунальный декретъ, присуждающій Витебскаго бургомистра и все городское христіанское общество къ инфаміи, возврату еврейскому кагалу плаца, на которомъ построена была церковь, и уплатѣ тринадцати тысячъ пятисотъ десяти золотыхъ польскихъ . .	369
189.—1710 г. Мая 19.	348	197.—1712 г. Сентября 18.	
Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Виленскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Степану Волоковичу долгу и процентовъ . . .	348	Трибунальный декретъ, присуждающій всѣмъ Брестскимъ евреямъ къ четвертованію и уплатѣ Полѣвскому протопопу Нестору Волковичу двухъ тысячъ девятисотъ тридцати пяти золотыхъ польскихъ за убіеніе священника Брестской Михайловской Каодральной церкви Власія Фили-	
190.—1711 г. Юля 8.	350		
Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Михаилу Савицкому долгу и пени . . . . .	350		
191.—1711 г. Юля 8.	353		
Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Биржанской евангелической церкви долгу съ процентами .	353		
192.—1711 г. Юля 24.			
Трибунальный декретъ, присуждающій			



№№	стр.	№№	стр.
повича, нанесенія тяжкихъ побоевъ самому прогону, занятіе церковной земли подъ еврейское кладбище и невзносъ слѣдовавшихъ въ церковь денегъ и съѣтныхъ принасовъ для духовенства . . . . .	372	204.—1714 г. Юня 6. Трибунальный декретъ, присуждающій старинныя Сморгонской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ долга Станиславу Бѣлотору.	395
198.—1712 г. Ноября 17. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ и нѣкоторыхъ христіанъ города Глуска къ изгнанію, инфаміи и уплатѣ Александру Войсбуну долгу и пени . . . . .	375	205.—1714 г. Юля 27. Трибунальный декретъ, присуждающій всеѣхъ евреевъ города Вильны къ смертной казни и уплатѣ Францу Бѣлотору долгу и пени.	398
199.—1712 г. Октября 31. Трибунальный декретъ, присуждающій всеѣхъ членовъ Могилевского магистрата къ инфаміи и уплатѣ еврею Мовшѣ Горелику трехъ сотъ семи тысячъ ста девяноста пяти золотыхъ польскихихъ . . . . .	380	206.—1714 г. Августа 6. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ кагала Гродненскаго къ инфаміи и уплатѣ трехъсотъ семидесяти шести тысячъ и ста десяти золотыхъ польскихихъ . . . . .	401
200.—1713 г. Генваря 9. Трибунальный декретъ, присуждающій всеѣхъ евреевъ синагогъ Минскаго воеводства къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Мартіану Опинскому долгу и судебныхъ издержекъ . . . . .	384	207.— 1717 г. Апрѣля 21. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Бѣлорусскаго, Кейданскаго, Виленскаго, Друйскаго и Биржанскаго кагаловъ къ инфаміи и ко взыскаію поголовной подати, назначенной на содержаніе трибунальской хоругви.	404
201.— 1713 г. Марта 15. Подтвердительная привилегія, данная Королемъ Августомъ II Виленскимъ евреямъ на разные права и льготы . . . . .	388	208.—1718 г. Юня 11. Трибунальный декретъ, присуждающій общество Виленской еврейской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Антону Колецкому долгу, процентовъ и пени . . . . .	406
202.—1714 г. Мая 12. Трибунальный декретъ, присуждающій еврея Мовцу Горелика къ инфаміи и уплатѣ въ тройномъ количествѣ задержанной имъ таможенной пошлины по городу Могилеву . . . . .	389	209.—1719 г. Мая 6. Трибунальный декретъ, присуждающій Брестскихъ евреевъ Вульфа Евловича и сына его Израїля къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ шести тысячъ двухъ сотъ золот. польск. за ограбленіе гроба умершей Поцѣвой, погребенной въ монастырѣ Брестскихъ Бернардиновъ . . . . .	409
203.—1714 г. Мая 26. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ всеѣхъ кагаловъ Великаго княжества Литовскаго къ инфаміи, изгнанію и уплатѣ Францу Вѣнцковичу долгу, пени и процентовъ . . . . .	392	210.—1720 г. Января 30. Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Оршанскаго кагала къ инфаміи, возврату насильно захваченныхъ илацовъ, лавокъ и амбаровъ въ городѣ Оршѣ и	

№№	стр.	№№	стр.
		инфаміи и уплатѣ штрафа за притѣсненіе евреевъ капитулянаго мѣстечка Докишицъ . . .	438
211.—1720 г. Августа 14.	411	220.—1744 г. Ноября 22. Подтверженіе королею Августомъ III, привилегій, дарованныхъ его предшественниками евреямъ мѣстечка Радина. . . . .	441
		221.—1749 г. Марта 28. Судебное разбирательство по дѣлу объ убійствѣ еврея Михеля Хаимовича и о ложномъ обвиненіи въ этомъ убійствѣ Виленскихъ евреевъ. . . . .	443
212.—1721 г. Августа 6.	416	222.—1750 г. Августа 8. Полюбовная сдѣлка между караимами и Виленскимъ кагаломъ . . . . .	446
		223.—1750 г. Августа 10. Подтверженіе королею Августомъ III комиссарскаго опредѣленія по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и евреями. . . . .	448
213.—1721 г. Сентября 13.	419	224.—1750 г. Октября 10. Протестъ Виленскаго Магистрата противъ Виленскихъ евреевъ, незаконно присвоившихъ себѣ каменный домъ по Нѣмецкой улицѣ. . . . .	451
		225.—1757 г. Января 18. Условіе заключенное между Виленскимъ войтомъ Мпнкевичемъ и виленскими евреями, касательно провоза еврейскихъ покойниковъ черезъ мостъ на р. Вилпи. . . . .	—
214.—1722 г. Мая 20.	423	226.—1761 г. Февраля 25. Жалоба евреевъ г. Липска на мѣстнаго войта за разныя насилія, причиняемыя евреямъ . . . . .	452
		227.—1766 г. Іюня 30. Привилегія короля Сигизмунда Августа, снимающая съ евреевъ подозрѣніе въ убійствѣ христіанскихъ дѣтей. . . . .	453
215.—1722 г. Іюня 11.	427	228.—1767 г. Іюня 30. Привилегія короля Сигизмунда Августа Бресскимъ евреямъ, ограждающая ихъ отъ подозрѣнія въ убійствѣ христіанскихъ дѣтей. . . . .	455
			иі
216.—1724 г. Іюля 13.	430		
217.—1727 г. Августа 26.	432		
218.—1733 г. Апрѣля 25.	434		
219.—1743 г. Августа 20.	437		

№№	стр.	№№	стр.
229.—1775 г. Октября 5. Распредѣленіе суммы занятой Виленскими евреями у іезуитовъ съ обязательствомъ внести ее Виленскому епископу Массальскому въ теченіи двѣнадцати лѣтъ. . . . .	457	внесъ его въ кагалную черную книгу. . . . .	476
230.—1775 г. Ноября 27. Распредѣленіе суммы занятой Слуцкими евреями у іезуитовъ, съ обязательствомъ уплатить Виленскому епископу Игнатію Массальскому. . . . .	460	238.—1788 г. Мая 13. Протестъ евреевъ Виленскаго кагала противъ Виленскаго епископа, желавшаго подчинить ихъ духовному суду. . . . .	477
231.—1785 г. Ноября 29. Декретъ восводы Виленскаго Карла Радивила по дѣлу между Виленскимъ рабиномъ и кагаломъ. . . . .	463	239.—1788 г. Мая 3. Донесеніе возныхъ объ отвѣтѣ кагалныхъ на запросъ, почему они не дѣлали выборовъ своихъ старшинъ. . . . .	478
232.—1786 г. Января 12. Жалоба еврея Абеля Вульфовича на другихъ евреевъ о томъ, что они ложно обвиняли его въ пріятіи христіанства и возвращеніи его снова въ іудейскую вѣру. . . . .	465	240.—1788 г. Мая 25. Жалоба уполномоченнаго отъ еврейскаго общества Шимеля Вольфовича на Коссовича, который незаконно запретилъ имъ выборы. . . . .	479
233.—1786 г. Февраля 16. Жалоба Виленскихъ евреевъ, живущихъ на епископской юрисдикці, на кагалъ, по поводу безконтрольнаго распоряженія доходами съ евреевъ города Вильны . . . . .	467	241.—1788 г. Іюня 3. Посвидѣтельство вознаго объ осмотрѣ избитыхъ и пораненныхъ солдатами и евреями возныхъ и другихъ лицъ. . . . .	480
234.—1786 г. Іюля 19. Охранный листъ Короля Станислава Августа, данный Виленскимъ евреямъ въ защиту отъ насилій, чинимыхъ кагаломъ. . . . .	472	242.—1791 г. Марта 21. Опредѣленіе Виленскаго магистрата по дѣлу Могилскаго еврея Авраама Юселовича съ цехами слесарнымъ и столярнымъ. . . . .	481
235.—1788 г. Апрѣля 24. Жалоба Виленскихъ евреевъ на кагалъ о незаконныхъ дѣйствіяхъ его членовъ. . . . .	474	243.—1793 г. Октября 12. Декретъ короля Станислава Августа по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и Виленскими евреями. . . . .	486
236.—1788 г. Апрѣля 24. Жалоба Виленскихъ евреевъ на старшихъ школьныхъ о неправильномъ образѣ ихъ дѣйствій. . . . .	475	244.—1795 г. Января 15. Прошеніе Литовскихъ евреевъ къ князю Репницю о томъ, чтобы ихъ судили въ городскомъ и земскомъ судѣ, а не магистратскомъ и чтобы они были освобождены отъ податей и резолюція на эту просьбу. . . . .	498
237.—1788 г. Апрѣля 24. Жалоба Шимеля Вольфовича на Виленскій кагалъ о томъ, что онъ		245.—1795 г. Ноября 11. Прошеніе старшинъ госпитальнаго братства Виленскаго кагала объ освобожденіи отъ подымнаго обора двухъ домовъ, купленныхъ братствомъ для госпиталя. . . . .	500



# ПРЕДИСЛОВІЕ.



Выпускаемый нынѣ въ свѣтъ Виленскою Комиссіею для разбора древнихъ актовъ XXIX томъ, представляетъ новый ея трудъ по старому, но вѣчно живущему вопросу—о евреяхъ въ Сѣверо-Западной Руси; томъ этотъ является продолженіемъ предшествовавшаго XXVIII тома ея актовъ. Въ настоящій новый томъ вошло 245 актовъ самаго разнообразнаго содержанія.

Акты эти, извлеченные Комиссіею изъ древнихъ юридическихъ памятниковъ б. Русско-Литовскаго государства, хранящихся въ настоящее время въ Виленскомъ центральномъ архивѣ и напечатанные въ настоящихъ двухъ томахъ, въ количествѣ 577, представляютъ, весьма цѣнный, наиболѣе достовѣрный и весьма обширный по своему содержанію, научный матеріалъ, для того, чтобы по вопросу о евреяхъ въ Сѣверо-Западной окраинѣ Россіи, за минувшіе вѣка ихъ пребыванія здѣсь, установить наиболѣе вѣрный взглядъ, сдѣлать наиболѣе безошибочныя заключенія, начертить предъ нашими очами возможно полную, живую, наглядную картину ихъ протекшей вѣковой жизни.

Приступая къ разсмотрѣнію документовъ настоящаго тома, мы не можемъ не остановиться здѣсь прежде всего на томъ общемъ выводѣ, который изъ собранныхъ Комиссіею актовъ выступастъ съ неотразимою силою и ясностію, и въ основѣ котораго кроется гордіевъ узелъ еврейскаго вопроса. Выводъ этотъ заключается въ томъ, что первыми польскими королями и великими князьями Литовскими, при водвореніи въ своемъ государствѣ новыхъ поселенцевъ изъ юго-западной Европы—евреевъ, была допущена роковая, историческая, непоправимая ошибка!.. Когда впервые явились предъ ними, преклоненные, измученные историческимъ рокомъ, угнетенные и бѣдствующіе еврейскіе поселенцы, они приняли ихъ весьма благосклонно, сдѣлали ихъ предметомъ своей особенной заботливости и, какъ свой личный плодъ и даръ, поселили въ своемъ государствѣ, широко обставивъ ихъ своими привилегіями и оградивъ неприкосновенность ихъ

внутренняго. бытового, религіознаго и общественнаго устройства. При такихъ условіяхъ въ древней Литвѣ появились первые евреи!..

Но въ бывшемъ Русско-Литовскомъ государствѣ было свос искони древнее, природное населеніе, состоящее изъ русскаго народа и не большаго литовскаго племени; населеніе это имѣло свой общій юридическій—русскій языкъ, свои общіе законы суда, свои нравы и обычаи; населенію этому одному принадлежало право господства и распоряженія на своей землѣ. Всякіе новые поселенцы на этой землѣ, по неотразимому, естественному порядку вещей, должны были стать въ органическую связь съ этимъ природнымъ, господствующимъ населеніемъ, подчиниться его законамъ, принять его языкъ, освоиться съ его нравами и обычаями. и ожидать отъ него себѣ столько личныхъ благъ, правъ и вольностей, сколько оно, взвѣсивая свои собственныя блага и интересы, найдетъ возможнымъ и заблагоразсудитъ таковыя имъ дать. Ибо только при такомъ порядкѣ вещей жизнь новыхъ поселенцевъ въ новой русско-литовской странѣ могла получить вполнѣ естественное, спокойное, мирное и, насколько это возможно, счастливое теченіе и развитіе. Великимъ, могучимъ, извѣчнымъ организмомъ Русско-Литовскаго государства была бы поглощена и ассимилирована горсть первыхъ новоприбылыхъ поселенцевъ евреевъ и ничѣмъ въ этомъ случаѣ не былъ бы нарушенъ внутренній миръ земли. Но обо всемъ этомъ, къ великой скорби исторіи, забыли первые польскіе короли и великіе князья Литовскіе, забыли пришедшихъ и преклонившихся предъ ними, просящихъ ихъ великой милости, новыхъ поселенцевъ евреевъ представить своему русско-литовскому, господствующему народу, отдать ихъ подъ его законы, въ полное его распоряженіе и зависимость; этихъ новыхъ поселенцевъ, не справляясь съ волею и желаніемъ своего народа, они, какъ даръ и плодъ своей единоличной заботливости и милости, пересадили на почву своего государства, безъ всякой, живой, органической связи съ природнымъ, господствующимъ его населеніемъ; такимъ образомъ ими съ перваго начала было образовано какъ бы два независимыхъ другъ отъ друга лагеря, какъ бы два самостоятельныхъ теченія, исключаютія другъ друга. Не подлежитъ спору,—въ ихъ верховной власти и правѣ было оказывать великую милость новоприбылымъ евреямъ—поселенцамъ, но милость эта должна была оказываться на томъ, что туземному, коренному, господствующему населенію государства предлагается благосклонно принять въ свою среду, подъ общіе свои законы и въ полное свое распоряженіе этихъ чужеземныхъ пришельцевъ, заботиться объ нихъ чтобы они пользовались жизнію, благополучіемъ и счастіемъ безраздѣльно съ нимъ. Первые польскіе короли и великіе князья Литовскіе, а

за ними и всё преемники ихъ объ этомъ забыли и упустили это изъ виду; и въ этомъ, повторяемъ, заключается именно ихъ роковая, великая историческая, непоправимая ошибка!.. Отсюда весь антагонизмъ, все неестественное, столь печальное въ государственной жизни, холодное, чуждое дружелюбія отношеніе между пришлымъ и туземнымъ населеніями древней Литвы. Нѣтъ между ними живой, органической связи, нѣтъ единства государственнаго организма. И эта печальная, черная, разъединяющая черта проходитъ чрезъ всю многовѣковую еврейскую исторію на Литвѣ. Эта черта становится видимою и просвѣчиваетъ во всѣхъ актахъ XXVIII и XXIX томовъ Виленской Археографической Комиссіи. Евреи, отлично сознавая пріобрѣтенное ими новое, исключительное положеніе на Литвѣ и взирая на себя, какъ на личный даръ и плодъ благоволенія и заботливости польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ, въ пріотившей ихъ странѣ не хотятъ никого болѣе знать, кромѣ своихъ верховныхъ благодѣтелей и тѣхъ, чрезъ кого можно приблизиться къ новымъ ихъ милостямъ, имѣютъ заботу только объ укрѣпленіи и расширеніи своего національнаго положенія, о своихъ личныхъ и общественныхъ интересахъ; общее же благо государства и частные интересы окружающаго ихъ природнаго, господствующаго населенія для нихъ—задача только принудительной необходимости и собственной, близкой или отдаленной, расчетливости. Природное же, туземное, господствующее населеніе Литвы смотритъ на новыхъ поселенцевъ евреевъ, какъ на навязанный ему, привитый къ его государственному организму паразитный наростъ, какъ на эксплуататоровъ благъ и даровъ его земли, относится къ нимъ недоувѣрчиво, недружелюбно и во многихъ случаяхъ прямо враждебно, и по временамъ даетъ имъ чувствовать силу и тяжесть своей хозяйственной руки...

Но возвратимся къ новоизданному XXIX тому актовъ; заключающіеся въ немъ 245 актовъ мы находимъ наиболѣе соответственнымъ распредѣлить на слѣдующія группы.

1. Королевскія привилегіи и листы, относящіяся къ Евреямъ, подъ №№ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 20, 21, 22, 45, 74, 75, 76, 79, 83, 84, 102, 107, 112, 119, 120, 125, 126, 127, 128, 220, 227, 228 и 234. Самыя важныя и существенныя привилегіи евреи получили отъ первыхъ польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ. Эти жалованныя грамоты сдѣлались основою для пожалованій, идущихъ отъ лица всѣхъ послѣдующихъ, верховныхъ правителей Литвы. Въ вышеперечисленныхъ королевскихъ документахъ всюду выступаетъ особенная королевская заботливость объ устройствѣ положенія этого искусственно насажденнаго

плода—еврейскихъ поселенцевъ: то имъ дѣлаются новыя паданья, то подтверждаются старыя; то имъ предоставляются новыя облегченія; то улаживаются ихъ внутреннія неурядицы, а главнымъ образомъ, оказывается имъ защита и огражденіе отъ мнимыхъ притѣвленій со стороны христіанъ. Но если во всѣхъ этихъ многочисленныхъ актахъ королевскихъ пожалованій и милостей расточается великое обиліе благъ на повопринятыхъ на Литовскую землю поселенцевъ евреевъ, то изъ содержанія этихъ же важныхъ актовъ невозможно не убѣдиться и нельзя не видѣть воочію, въ какой степени ими сжимаются, ограничиваются и почти ступшеваются всѣ подобнаго же рода акты королевской милости, паданья на права и вольности своему собственному, природному, господствующему населенію государства; нельзя отсюда не видѣть того, сколько въ еврейскихъ привилегіяхъ кроется въ сущности, по правдѣ, истинной, обиды для этого природнаго господствующаго населенія, начиная съ того, что осѣвшие съ нимъ рядомъ, на его землѣ, пользующіеся всѣми благами этой земли, пришельцы евреи, изъеются изъ общихъ, равныхъ для всѣхъ, законовъ государства, что для устраненія обвиненія евреевъ въ приписываемомъ имъ христіанскимъ народомъ, дѣйствительно страшномъ преступленіи—въ убіеніи христіанскихъ дѣтей, издаются постановленія, несовмѣстимыя съ жизненною практикою; таково напр. требованіе относительно представленія свидѣтелей для доказательства этого преступленія (трехъ евреевъ и четырехъ христіанъ), а въ случаѣ ихъ непредставленія при сужденіи обвинителя къ смертному приговору, и проч. тому подобное... Съ переходомъ земель б. В. Кн. Литовскаго подъ власть Россійской имперіи пали всѣ королевскія привилегіи, наданныя живущимъ на этихъ земляхъ евреямъ, и евреи подчинены общимъ законамъ русскаго государства; но воспринятый ими изъ этихъ привилегій духъ и внутренній строй жизни, ихъ «кагалъ» и проч., остались для нихъ въ своей неприкосновенности до нашихъ дней, почему и нынѣ они въ русскомъ государствѣ, по общепризнанному мнѣнію, представляютъ «государство въ государствѣ»...

Изъ вышеприведенной группы королевскихъ документовъ, восемь, подъ №№ 6, 7, 9, 75, 79, 83, 227 и 228, имѣютъ общее значеніе и относятся ко всѣмъ евреямъ В. Кн. Литовскаго. Изъ нихъ въ первомъ (6) король Владиславъ IV въ 1647 г. возбраняетъ повѣтовымъ сеймикамъ устанавливать новые налоги для евреевъ; во второмъ (7) Янъ Казиміръ въ 1650 г. предписываетъ не дѣлать принужденія оставаться въ христіанствѣ тѣмъ изъ евреевъ, которые приняли христіанскую вѣру по принужденію, во время козацкихъ войнъ; въ третьемъ (9) тотъ же король въ 1664 г. дозволяетъ евреямъ уплачивать долги векселями вмѣсто

наличныхъ денегъ; въ четвертомъ (75) тотъ же король въ 1681 г. назначаетъ четыремъ главнымъ кагаламъ В. Кн. Л-го срокъ для окончанія ихъ споровъ по вопросу о взаимной подчиненности; въ пятомъ (79) тотъ же король въ 1682 г. налагаетъ евреямъ запретъ, чтобы въ теченіи 12 недѣль не вчиняли исковъ и преслѣдованій другъ друга; въ шестомъ (83) король Янъ III въ 1682 г. предоставляетъ право свободной торговли четыремъ главнымъ кагаламъ—брестскому, гродненскому, пинскому и виленскому; въ седьмомъ (228) король Сигизмундъ Августъ въ 1564 г., вслѣдствіе челобитья о томъ, что королевскіе «врадники» (чиновники) судятъ, рядятъ, даже осуждаютъ ихъ «на горло», разоряютъ ихъ имущество, явно вопреки ихъ правамъ, полученнымъ ими отъ предшественниковъ его польскихъ королей, обращаетъ особенное свое вниманіе на возводимое на евреевъ тяжкое обвиненіе въ убіеніи христіанскихъ дѣтей и поруганіи святѣйшихъ Таинъ (св. Даровъ причастія) и приказываетъ «всѣмъ королевскимъ врадникомъ, княземъ, паномъ старостомъ, войтомъ, бурмистромъ и всимъ инымъ, такъ духовнымъ, яко и свѣтскимъ», чтобы въ случаѣ возникновенія подобныхъ обвиненій, никто не осмѣлился судить заподозрѣннаго еврея своимъ собственнымъ судомъ, но направилъ бы его къ суду королевскому, представивъ въ данномъ случаѣ четырехъ благонадежнѣйшихъ свидѣтелей изъ христіанъ и трехъ изъ евреевъ; обвинитель, не доказавшій этого преступленія, «маетъ быти каранъ горломъ и маестностію»; королевскіе «врадники» имѣютъ строго исполнять все написанное въ настоящей привилегіи, «подъ десятма тысячма копами грошей»; и наконецъ въ восьмомъ документѣ (227) тотъ же король въ 1566 г., по поводу случая въ г. Бѣльскѣ на Подляшья и новаго такого же случая въ мѣстечкѣ Росошѣ, когда возникло обвиненіе евреевъ въ страшномъ преступленіи—въ убиваніи христіанскихъ дѣтей, кромѣ соображеній и требованій, изложенныхъ въ предшествующей его грамотѣ, разъясняетъ и новелѣваетъ еще слѣдующее: обвиненіе евреевъ въ настоящемъ страшномъ преступленіи—противно ученію священнаго писанія, «же крви христіанской жидове николи не потребуютъ»; что при разборѣ предъ королемъ бѣльскаго случая обнаружилось, что тутъ имѣлось въ виду не самое преступленіе, приписываемое евреямъ, но причины постороннія, «але причины зважные на нихъ покладаны со стороны нѣкоторыхъ подданныхъ нашихъ, абы могли жидовъ зъ мѣсть нашихъ выкоренить», что первая предостерегательная привилегія короля 1564 г. по бѣльскому дѣлу не была записана и явлена ни въ одномъ судебномъ мѣстѣ, и не была опубликована и оповѣщена народу во всѣхъ подлежащихъ общественныхъ мѣстахъ, въ городахъ, мѣстечкахъ, на базарахъ и проч.; что виноваты въ настоящемъ случаѣ и сами евреи, упустивъ изъ



виду касающагося ихъ столь важное обстоятельство и не приложивъ заботы къ своевременному и широкому распубликованію сказанной грамоты 1564 года, и что нынѣ вновь повелѣвается явить эту грамоту во всѣхъ подлежащихъ судахъ—земскомъ, городскомъ, и др.

За категоріею общаго характера документовъ слѣдуютъ королевскія грамоты и листы, относящіяся къ отдѣльнымъ городамъ и мѣстечкамъ В. Кн. Л-го и къ отдѣльнымъ личностямъ евреевъ.

Въ данномъ случаѣ на первомъ мѣстѣ стоитъ городъ Вильна, по своему наиболѣе густому населенію его евреями и по своему нравственному и общественному вліянію и матеріальному положенію еврейскихъ представителей. Сюда относятся девять грамотъ, подъ №№ 3, 20, 21, 22, 76, 119, 120, 223 и 234. Въ первой (3) король Владиславъ IV въ 1633 г. освобождаетъ еврейскіе дома отъ постоя во время съѣзда въ Вильну на засѣданія отправляемыхъ различныхъ судовъ, не исключая и своего личнаго пребыванія здѣсь, а лично ихъ самыхъ отъ требованія въ эти суды, такъ какъ евреи имѣютъ дѣло только съ юриздикою «Виленскаго замка» (т. е. съ старостинскимъ или воеводскимъ и подвоеводскимъ судомъ). Этою замѣчательною привилегіею евреямъ дается широкая свобода производить разнообразную торговлю и заводить шинки въ своихъ домахъ во время отправленія засѣданій судовъ въ Вильнѣ, возбраняется взыскивать съ евреевъ разные податки и вообще облагать ихъ какими либо новыми налогами; свободны они также отъ налога съ кошернаго мяса, которое они продаютъ возлѣ своей «божницы», а также и отъ всѣхъ прочихъ ихъ товаровъ; во второй (20) король Михаилъ въ 1669 г. дѣлаетъ подтвержденіе шести грамотъ своихъ предшественниковъ, данныхъ виленскимъ евреямъ на различныя права и вольности; въ третьей (21) тотъ же король, въ томъ же году, назначаетъ евреямъ 20 лѣтній срокъ для покупки отъ христіанъ всѣхъ домовъ, находящихся на трехъ виленскихъ ул.—св. Николая, Жидовской и Ятковой, отведенныхъ подъ жительство евреямъ и въ то же время предоставляетъ имъ право нанимать и арендовать себѣ дома во всемъ городѣ, на всѣхъ юриздикахъ, отправлять въ нихъ свою торговлю и устраивать шинки; въ четвертой (22) тотъ же король въ томъ же году дозволяетъ евреямъ свободно разносить по городу и продавать разные товары, безъ всякаго стѣсненія со стороны цеховъ, подъ зарукою 1000 копъ грошей; въ пятой (76) король Янъ III въ 1682 году освобождаетъ виленскихъ евреевъ отъ совмѣстной общей городской переписи и напоминаетъ магистрату, что онъ, не внимая просьбѣ евреевъ про- извести перепись для нихъ на воеводскомъ дворѣ, принудилъ ихъ для этой цѣли, выйти за городъ, въ открытое поле, гдѣ тотчасъ напали на нихъ ви-

ленскіе цеховые, «били ихъ, сѣкли, стрѣляли», оборвали на нихъ одежду и причинили имъ многія другія обиды и убытки; нѣсколько десятковъ изъ нихъ осталось на мѣстѣ убитыми и ранеными; и всѣхъ ихъ совсѣмъ бы истребили, если бы, «по предусмотрѣнію Божию, не явилась имъ на помощь академическая молодежь (студенты іез академіи или коллегіума) и не оборонила ихъ»; разгнѣванный король беретъ по настоящему случаю виленскую синагогу и каждаго отдѣльнаго сврея подъ свое особенное покровительство, даетъ евреямъ заручный листъ и сурово приказываетъ магистрату, чтобы на будущее время подобныхъ нападеній, насилій, «тумультовъ» надъ свреями онъ не допускалъ и чтобы обставилъ ихъ жизнь полною безопасностью, подъ зарукою въ 100,000 копъ грошей литовскихъ; въ шестой (119) тотъ же король въ 1687 г. обращается къ виленскому воеводѣ Казимиру Сапѣгѣ, къ «губернатору» г. Вильны, къ виленскимъ судамъ—земскому и городскому и къ другимъ представителямъ власти—принять мѣры къ обузданію въ Вильнѣ своевольныхъ людей, мѣщанъ, ремесленниковъ, іезуитскихъ студентовъ, которые дѣлаютъ надъ свреями постоянныя насилія, расхищаютъ ихъ имущество, захватываютъ панскія вещи, находящіяся въ закладѣ у евреевъ; въ седьмой (120) тотъ же король, въ томъ же году, посылаетъ виленскому магистрату свой напominательный листъ такого же содержанія и приказываетъ ему, съ своей стороны, принять всѣ мѣры къ охранѣ евреевъ, дабы они свободно могли пользоваться данными имъ королевскими привилегіями, такъ какъ отъ постоянно повторяющихся нападеній на нихъ своевольныхъ людей и городского посольства, они находятся подъ вѣчнымъ страхомъ и понесли убытковъ на полтора тысячь пол. злотыхъ; это предостереженіе дѣлается магистрату подъ зарукою въ 100,000 червонныхъ злотыхъ; въ восьмой (223) король Владиславъ IV въ 1636 г. своею привилегіею утверждаетъ комиссарскій декретъ, состоявшійся въ томъ же году, по поводу происшедшаго въ г. Вильнѣ въ 1634 г. великаго «тумулта», между виленскими евреями съ одной стороны и магистратомъ и городскимъ посольствомъ—съ другой. Въ силу этого декрета дозволяется евреямъ 1) пріобрѣсть покупкою отъ шести христіанскихъ домовъ, расположенныхъ на Нѣмецкой улицѣ, ихъ «тылъ» (заднюю часть, дворъ) и на немъ строить себѣ дома, отъ которыхъ, на Нѣмецкую и Стекланную улицу имѣть каменные ворота; 2) евреямъ предоставляется свобода шинковать и продавать христіанамъ медь и пиво бочками, а водку («горѣлку») куфю и бариломъ, гарнцемъ и полугарнцемъ, съ устройствомъ шинковъ въ 20 домахъ, гдѣ они сами пожелають избрать себѣ мѣсто, съ тѣмъ однако условіемъ, чтобы христіанамъ не дозволяли пить въ шинкахъ, но продавали бы эти напитки только на улицу, «на выносъ»; за эту

свободу торговли панштками евреи ежегодно, въ мирное и въ военное время обязаны вносить въ виленскій ратушь по 600 злотыхъ; а если бы какой,нибудь еврей, помимо этихъ 20 домовъ, сталъ гдѣ либо торговать меньшею мѣрою—гарнцемъ, полугарнцемъ или квартою, то таковой, уличенный въ этомъ, подпадетъ каждый разъ штрафу въ 100 злот.; 3), все процессы, протестаціи, всякіе пеки, начавшіеся въ Вильнѣ по поводу вышепомянутаго «тумульта» въ 1634 г. и внесенные въ судебные акты, заручные листы съ одной и другой стороны все предаются огню и совершенно уничтоженію и забвенію; 4) однако магистратъ относительно общественной безопасности долженъ принять все мѣры, чтобы евреи были обезопасены отъ тревогъ и буйства своевольныхъ людей; а если бы гдѣ либо проявилось подобное насиліе и были обнаружены убытки за недосмотрѣніемъ магистрата, то послѣдній подвергается суровой отвѣтственности и долженъ покрыть убытки; 5), такъ какъ городскія возмущенія вредны для цѣлаго города Вильны, то городской судъ, магистратъ и епископы, всякій на своей юрисдикціи, должны произвести розыскъ относительно виновныхъ по минувшему «тумульту», таковыхъ забрать и карать, а открытыя у нихъ похищенныя вещи возвратить евреямъ. Въ послѣднемъ документѣ изъ этой категоріи, охранномъ листѣ (234), данномъ королемъ Станиславомъ Августомъ виленскимъ евреямъ, въ 1786 г. подымается занавѣсъ и открывается неприглядная картина внутренней жизни виленскаго кагала. Уполномоченные гмины и цѣлаго еврейскаго посольства г. Вильны обратились къ королю съ ходатайствомъ о заступничествѣ ихъ противъ кагала. «Старозаконники Абель Вольфовичъ, Ошеръ Кальмановичъ, Юдель Литмановичъ, Мойжешъ Йоселевичъ и другіе старшины виленскаго кагала, въ силу своего внутренняго суда и деспотической власти, съ давнихъ поръ подвергаютъ ихъ неизвѣстному для гмины и посольства обремененію, которое они въ виду преобладанія сильнѣйшихъ надъ слабѣйшими, до этого времени терпѣливо сносили; но наконецъ становится выше ихъ силъ, когда помянутый кагалъ, доведшій цѣлое посольство евреевъ до послѣдней степени разоренія («до руины»), еще облагаетъ ихъ совершенно вымышленными налогами, угнетаетъ ихъ новопридуманными складками и разными податками, и слишкомъ суровымъ обхожденіемъ не только не дозволяетъ искать справедливости но, направляясь дальше по пути своей дерзости, преслѣдуетъ и терзаетъ гминныхъ и цѣлое посольство—однихъ разореніемъ ихъ имущества, другихъ тюремнымъ заключеніемъ, иныхъ наказаніями («карами»)». Король склоняясь къ настоящему ходатайству, повелѣваетъ: «чтобы виленскій кагалъ и послѣдующіе кагалыныя старшины, какъ сами такъ и чрезъ другихъ лицъ, не осмѣливались совершать

подобныхъ безправій, гвалтовъ и насилій, вымогать подъ вымышленнымъ предлогомъ разныхъ податковъ, но дѣйствовать только согласно состоявшемуся въ 1766 г. ликвидационному декрету и затѣмъ соотвѣтственно резолюціи, учиненной пресвѣтлою Литовскою скарбовою комиссіею; также, чтобы тѣхъ же гминныхъ евреевъ, цѣлое посольство и ихъ уполномоченныхъ, они не дерзали преслѣдовать, хватать, бить, подвергать тюремному заключенію и какимъ нибудь образомъ обременять ихъ, подъ угрозою наказаній, описанныхъ въ государственномъ законѣ». При этомъ, въ заключеніе, король объявляетъ, что гминь и все посольство евреевъ г. Вильны онъ беретъ подъ свое королевское покровительство впредь, пока они на своихъ притѣснителей и обидчиковъ не найдутъ законнаго суда.

Послѣ Вильны, по количеству еврейскаго населенія, слѣдуетъ поставить на второмъ мѣстѣ городъ Брестъ, къ которому относятся документы подъ №№ 102, 107, 125, 126 и 127. Изъ этихъ документовъ обращаютъ на себя особенное вниманіе первые два, которые по характеру своему стоятъ въ непосредственной связи съ предшествующею королевскою грамотою подъ № 234, и говорятъ о томъ же внутреннемъ нестроеніи и безпорядочности еврейской жизни. Городъ Брестъ («Бересте») былъ однимъ изъ выдающихся и ближайшихъ пунктовъ на землѣ В. Кн. Л-го, въ который изъ Короны Польской впервые передвинулись и прочно осѣли евреи. Неудивительно, что поселившись здѣсь, они всегда приписывали себѣ какое-то право старшинства и первенства надъ евреями въ другихъ городахъ Литвы. Такъ случилось и въ 1680 году, когда брестскіе евреи почему-то объявили свои верховныя права надъ минскими евреями. По этому поводу первые объявили настоящую войну послѣднимъ; какъ на войнѣ, стали хватать послѣднихъ на дорогахъ, въ домахъ и особенно на ярмаркахъ, въ г. Мирѣ и другихъ торговыхъ мѣстахъ, начали отнимать и конфисковать ихъ товары, такъ что въ концѣ этой ожесточенной ссоры причинили имъ убытковъ и разоренія болѣе чѣмъ на 100,000 пол. злотыхъ; независимо отъ этого матеріальнаго разоренія, минскіе евреи были устранены изъ совѣщательныхъ собраній брестскихъ евреевъ. Вотъ по этому поводу король Янъ III, въ двухъ предостерегательныхъ листахъ отъ 17 января и 29 августа 1685 г. (102, 107) приказываетъ брестскимъ евреямъ отступить отъ своего безправія, возстановить съ минскими евреями миръ, возвратить имъ награбленное имущество, подъ зарукою въ 5000 червонныхъ злотыхъ.

Въ послѣдующихъ двухъ документахъ (125 и 126) тотъ же король Янъ III въ 1688 г. дѣлаетъ брестскимъ евреямъ разныя облегченія по поводу постигшаго

городъ опустошительнаго пожара. Въ документѣ № 127 рескриптомъ своимъ тотъ же король, въ томъ же году, назначаетъ комиссію для раслѣдованія и рѣшенія уже издавна возникшихъ споровъ и несогласій между брестскимъ магистратомъ и мѣстнымъ кагаломъ, по вопросу о владѣемой землѣ, плацахъ, домахъ и вообще о правахъ, которыми пользовались обѣ стороны. Въ рескриптѣ проглядываетъ явное покровительство короля евреямъ.

За Брестомъ стоитъ на очереди городъ Минскъ. Относительно этого города, какъ мѣстожительства для евреевъ, въ рассматриваемомъ нами томѣ, мы имѣемъ одинъ любопытный документъ подъ № 74. Это грамота короля Яна III отъ 2 декабря 1681 г., въ коей проявляется особенная его королевская заботливость о живущихъ въ Минскѣ евреяхъ и раскрывается здѣсь для нихъ самое широкое поле дѣятельности. Въ 1609 г. король Сигизмундъ III привилегією своею уволилъ минскихъ евреевъ отъ разныхъ налоговъ и необычайныхъ сборовъ и предоставилъ имъ разныя вольности; Владиславъ общемо генеральною привилегією отъ 31 декабря 1636 г., относящеюся ко всѣмъ евреямъ В. Кн. Л-го, расширилъ ихъ права; эту привилегію въ 1649 г. 17 февраля подтвердилъ король Янъ Казиміръ. Принимая во вниманіе всѣ эти королевскія пожалованія, король Янъ III нынѣ своею грамотою привноситъ минскимъ евреямъ многія дополненія и прибавляетъ новыя вольности. Въ силу настоящей его грамоты евреямъ вольно въ своихъ каменницахъ, домахъ, 10-ти лавкахъ, продавать сукна, шелковыя и другія матеріи, коренья и всякія ремесленныя издѣлія и товары; вольно имъ имѣть свою скотобойню, баню, кладбище при синагогѣ, покупкою пріобрѣтать плацы, которыхъ въ настоящую пору у нихъ насчитывается уже 21, строить солодовню, бровары и винницы; увольняются отъ всякихъ взысканій и постоевъ ихъ три школьные дома; въ ремесленныхъ своихъ произведеніяхъ евреи не должны терпѣть никакихъ стѣсненій и обидъ отъ существующихъ тутъ христіанскихъ цеховъ; въ дѣлѣ правосудія они освобождаются отъ всѣхъ прочихъ судовъ, кромѣ «суда замковаго»; государственные налоги уплачиваются чрезъ кагалъ, и проч. и проч. Всѣмъ сословіямъ король поставляетъ на видъ, чтобы свобода и вольности евреевъ были ими тщательно охраняемы и чтобы они ни въ чемъ не терпѣли стѣсненія.

Къ городу Пинску, тоже густо населенному евреями, въ настоящемъ томѣ актовъ, относятся лишь три королевскихъ документа. Это во-первыхъ привилегія короля Сигизмунда Августа (1) отъ 30 октября 1561 г., коею онъ предоставляетъ брестскимъ евреямъ Рубиновичамъ устройство и содержаніе на пять лѣтъ въ г. Пинскѣ скарбовога солянаго склада, съ тѣмъ, чтобы соль про-

давалась въ немъ по пониженной цѣнѣ, по 15 грошей за тысячу толпъ бѣлой соли; всѣ обыватели пинскаго повѣта, свѣтскіе и духовные, должны брать соль, какъ для личнаго употребленія, такъ и для торговли, только изъ этого склада; во-вторыхъ, король Владиславъ IV въ 1646 г. (5) даетъ привилегію пинскому еврею Песаху Якубовичу на устройство въ г. Пинскѣ новой мельницы, съ платою отъ нея ежегодно въ королевскій скарбъ 100 злотыхъ; и въ-третьихъ, король Янъ Казиміръ, универсаломъ отъ 5 августа 1650 г. (8) приказываетъ не принуждать оставаться въ христіанской вѣрѣ тѣхъ изъ евреевъ, которые приняли ее по принужденію во время козацкихъ войнъ.

Въ 1646 г. 3 декабря (4) король Владиславъ IV привилегією своею утверждаетъ за трокскими евреями—караимами исключительное право на жительство и торговлю въ г. Трокахъ; прочіе же евреи—«раббинисты», пробравшіеся сюда и открывшіе здѣсь тайную торговлю и питейныя заведенія, должны быть всѣ отсюда выселены.

Въ 1653 г. 16 окт. (45) тотъ же король Владиславъ IV далъ евреямъ м. Липска, въ гродненской экономіи, привилегію, съ тѣми же широкими правами, какими пользовались евреи въ большихъ городахъ; эту привилегію подтверждаетъ своею грамотою король Янъ III въ 1679 г.

Въ 1687 г. 26 февр. (112) король Янъ Казиміръ привилегією своею дозволяетъ Иршѣ Израеловичу, «своему фактору, съиздавна заслуженному въ его скарбѣ и Рѣчи-Посполитой» пріобрѣсти покупкою въ г. Вильнѣ, на Нѣмецкой улицѣ, пустой плацъ, называемый Бржостовскій, который до этого времени служилъ мѣстомъ для сборищъ «своевольныхъ людей».

Въ 1744 г. 22 ноября (220) король Августъ III грамотою своею подтверждаетъ привилегіи своихъ предшественниковъ, дарованныя мѣстечку Радину, расположенному въ Лидскомъ повѣтѣ, на широкія права и вольности; такъ, между прочимъ, въ дѣлѣ правосудія, радинскіе евреи отвѣчаютъ «только предъ судомъ королевскаго двора тамошняго старосты и подвоеводы, съ вольною апелляціею въ задворные королевскіе суды»...

Къ отдѣлу королевскихъ привилегій, по тождеству содержанія, должна быть отнесена и грамота князя Геронима Любартовича Сангушки, данная 15 авг. 1678 г. (37) евреямъ мѣстечка Ракова, находящагося въ Минскомъ воеводствѣ; грамотою этою въ широкихъ размѣрахъ подтверждаются права и вольности раковскимъ евреямъ, пріобрѣтенныя ими отъ предковъ и предшественниковъ Геронима Сангушки.

2) Жалобы евреевъ на учрежденія и отдѣльныхъ лицъ—2, 23, 51, 52, 57, 58, 59, 62, 65, 68, 69, 73, 85, 87, 88, 94, 95, 103, 104, 110, 113, 114, 136, 138, 218, 226, 232, 233, 235, 236, 237 и 240. Перечисленные здѣсь документы по характеру своего содержанія весьма близки и сходны другъ съ другомъ: въ нихъ идетъ дѣло о нападеніяхъ, насиліяхъ и вообще неправдахъ, чинимыхъ христіанами надъ евреями, а также самими евреями надъ евреями. Документы эти безспорно свидѣтельствуютъ, какое возбужденіе и антагонизмъ постоянно существовали между христіанскимъ и еврейскимъ населеніемъ и какая внутренняя неурядица жила между самими евреями; они еще разъ доказываютъ то, о чемъ говорено было въ началѣ нашего предисловія, т. е. ненормальность и неестественность тѣхъ основъ, на которыхъ построено впервые поселеніе евреевъ на землѣ б. В. Княжества Литовскаго. Приведемъ здѣсь изъ этихъ документовъ нѣсколько болѣе выдающихся, направленныхъ прежде всего противъ христіанъ.

По городу Вильнѣ. Въ 1669 г. (23) евреи—старшины «Виленскаго збора» приносятъ свою жалобу на виленскій магистратъ, цехи и все городское поспольство о томъ, «что они, пренебрегая строгостью государственныхъ законовъ, желая довести жалующихся до послѣдняго разоренія и униженія, не обращая вниманія на права, вольности и привилегіи, дарованныя имъ, на королевскіе декреты, ординацію и добровольное соглашеніе между обѣими сторонами, установленное комиссарами, причиняютъ имъ разныя насилія и грабежи; въ настоящемъ 1669 г., когда еврей Самуель Давидовичъ, стекольщикъ, пользуясь своимъ правомъ, сталъ съ своимъ инструментомъ ходить по городу Вильнѣ, цеховые схватили его, жестоко избили, изранили и обѣщали убить его, если онъ для своего ремесла еще разъ покажется на городскихъ улицахъ; магистратъ и цехи устанавливаютъ и издаютъ противныя королевскимъ декретамъ «уставы», заводятъ и основываютъ несуществовавшія прежде въ Коронѣ и В. Кн. Литовскомъ какія-то новыя братства. Такъ въ настоящее время возобновили и возстановили, стариннымъ обычаемъ, какое-то «кушнерское братство»; въ судахъ магистрата и магдебургіи намѣренно оттягиваютъ и отклоняютъ обсужденіе еврейскихъ дѣлъ; отнимаютъ отправляемые на публичныя вѣсы еврейскіе товары, и т. под.

Въ 1682 г. (85) старшины той же виленской синагоги заявили свой протестъ противъ нѣкоего виленскаго пана Пацукевича, который, предъ огромною толпою народа, произносилъ слѣдующія угрозы противъ евреевъ: «Господа! знайте, что, пока мы не проявимъ отваги, не обращая вниманія и не останавливаясь ни предъ какими ихъ (еврейскими) правами и королевскими привилегіями,

имъ дарованными, не будетъ съ ними (евреями) конца; необходимо поэтому намъ пораскинуть умомъ, чтобы такъ или иначе ихъ отсюда выкурить, однихъ приказать потопить, а другихъ перебить; пусть они тогда ищутъ на насъ суда»!.. При этомъ нѣкоторые изъ стоящей тутъ толпы отвѣчали: «Такъ и необходимо намъ поступить»!...

Въ 1687 г. (113) виленскій еврей Абрамъ Маркевичъ принесъ слезную жалобу «на людей разбойниковъ, своевольныхъ бродягъ, безъ занятій расхаживающихъ въ Вильнѣ по всѣмъ улицамъ и по Жидовской, съ угрозами по отношенію къ евреямъ, говоря что самихъ евреевъ перебьютъ, ихъ каменницы и дома снесутъ до основанія, имущество ихъ разграбятъ». Эти люди, приводя свою угрозу въ исполненіе, въ 1687 г. 25 марта, во время еврейской пасхи, напали на Жидовскую улицу, разбивали окна, жилища, погреба, пивницы, сундуки, сѣкли, рубили и опустошали, подобно непріятелямъ; въ это время толпа напала на дома евреевъ Абрама Карповича и Соломона Яхимовича, возлѣ костела св. Николая, ограбили ихъ дочиста, а самыхъ ихъ избива и изранила; при этомъ было унесено и много цѣнныхъ вещей, заложенныхъ панами.

Въ 1733 г. (218) виленскій кагалъ жаловался на пана Гавріила Бронислава Скиріата о томъ, что онъ, собравъ толпу людей, способныхъ къ насилію и грабежу, отважился хватать евреевъ виленскаго кагала по дорогамъ, на улицахъ, въ собственныхъ ихъ домахъ и каменницахъ, и сажать ихъ въ свое частное заключеніе, причинивъ имъ, убытковъ до 30,000 пол. злот.

По городу Бресту. Въ 1680 г. брестская еврейка, сирота, вдова Дынка, съ сиротами своими дѣтьми, съ плачемъ жаловалась на студентовъ брестскаго іезуитскаго коллегіума, которые 28 ноября, ночью, съ палками напали на домъ ея мужа, Якуба Нахимовича, считавшаго въ это время въ своей комнатѣ золото, производя расчеты съ другими присутствовавшими евреями, бросились на него и панесли ему удары въ голову, и когда онъ упалъ, били его до смерти; бросившуюся къ нему на помощь, жену и другихъ евреевъ также избива и изранили, забрали все лежавшее на столѣ золото и захватили много находившихся въ квартирѣ цѣнныхъ вещей.

По городу Минску. Въ 1681, 1684 и 1685 г. (73, 87, и 104) минскіе купцы евреи представили въ минскій гродскій судъ три реестра (списка) вещей, забранныхъ у нихъ насильно брестскими евреями, которымъ первые отказали въ требуемомъ отъ нихъ незаконномъ подчиненіи. (См. по сему случаю два подтвердительныхъ королевскихъ листа брестскимъ евреямъ, подъ №№ 102, и 107).



Интересенъ въ этихъ реестрахъ перечень товаровъ, которыми минскіе евреи въ данную пору торговали на ярмаркахъ; большая часть товаровъ состояла изъ крупныхъ и цѣнныхъ вещей; сюда входили: перлы, золотые перстени съ бриллиантами, цѣпочки, мѣха—собольи, горностаевы, куньи, лисьи, рысьи, волчьи, «сибирскіе, московскіе», различнаго рода и цвѣта сукна, готовые кунтуши; предметы мелкіе—разнаго рода коренья, шкура и подоб. Брестскіе евреи захватывали у минскихъ евреевъ не только привезенные на ярмарки товары, но отнимали у нихъ и находившіяся при нихъ наличныя суммы денегъ. По приведеннымъ тремъ реестрамъ было учинено минскимъ евреямъ убытка на 57,912 пол. золотыхъ. Читая описаніе всѣхъ этихъ насилій, нельзя не удивляться, съ какою непонятною дерзостью брестскими евреями, открыто, предъ лицомъ всего народа, точно настоящими непріятелями, производилось подобное безправіе надъ своими же единовѣрцами, жившими въ городѣ, принадлежавшемъ тому же государству. Нельзя не удивляться и тому обстоятельству, какъ слабы и безсильны были, съ самаго начала, въ Рѣчи-Посполитой правящія власти государства. Правда въ 1684 г. (98) великій канцлеръ В. Кн. Л-го Марціанъ Огинскій, даетъ минскимъ евреямъ свой охранный листъ противъ нападеній и открытыхъ грабежей на дорогахъ и ярмаркахъ, производимыхъ брестскими евреями; но этотъ охранный листъ написанъ въ такомъ мягкомъ тонѣ, что брестскіе евреи, по всему вѣроятію, не обратили на него и вниманія...

По городу Пинску, Пинскій мытникъ еврей Хемья Рубиновичъ, открывшій въ г. Пинскѣ столь облюбленные евреями шинки, запротестовалъ (2) противъ пинскаго войта Андрея Ивановича, который «на торгу пинскомъ, закликати казалъ, абы вси корчемники пинскіе, поченши у вечеръ на смерканью, ажъ черезъ всю ночь, въ дома свои карчемные никого людей меду сычоного пити не пускали и не продавали». Спрошенный Рубиновичемъ, при возномъ, по этому случаю, войтъ далъ ему такой отвѣтъ: «О пиво я не мовлю, пиво нехай и въ ночь пьютъ; але закликати есми на торгу для того казалъ, ижъ бы до тыхъ часовъ, поколь жовнери з мѣста Пинского выйдуть... не пускали, же гуть у мѣсте господарскомъ Пинскомъ в домехъ корчемныхъ и по улицахъ въ ночь великая ся збродня, бой и зраненя дѣютъ»...

Въ 1684 г. (88) служитель пинскаго францисканскаго монастыря Гришка Павловичъ укралъ корону съ иконы Божіей Матери и поломанныя части ея продалъ пинскому еврею Нахману Новаховичу, который поощрялъ его и на дальнѣйшую кражу, говоря: «Если еще и больше принесешь ко мнѣ серебра, то дамъ больше денегъ, и ножикъ подарю тебѣ»!..

2. Изъ документовъ настоящей второй категоріи отмѣчаемъ четыре достопримѣчательныхъ акта, подъ №№ 233, 235, 236 и 237. Въ нихъ, какъ это сказано было уже выше относительно № 234, подымается занавѣсъ, скрывающій тайны еврейскаго кагала и выступаетъ наружу удручающая, тяжелая, весьма неприглядная картина внутренней еврейской жизни и при томъ въ самой многолюдной и самой вліятельной еврейской общинѣ, какою представлялся тогда виленскій кагалъ, среди всего еврейскаго населенія Литвы. Изъ этихъ документовъ № 233 имѣетъ такое важное значеніе для исторіи внутренней жизни евреевъ, что мы считаемъ необходимымъ привести его здѣсь, по возможности полнѣе, въ русскомъ переводѣ. «1785 г., мѣсяца февраля 17 дня, предъ земскими актами Виленскаго воеводства, ставши лично возный его королевской милости Жомойтскаго княжества Адамъ Брасевичъ, подавъ въ акты жалобу, писанную въ слѣдующихъ словахъ: Мы скарбовые комиссары Рѣчи-Посполитой и В. Кн. Л-го (предъявляемъ свой позывъ) старозаконнымъ Перцу Абрамовичу, Мойжешу Юсселевичу, Мойжешу Лейбовичу—бывшему писарю, Хайму Лейбовичу, Марку Лейзеровичу, Ицкѣ Лейбовичу—школьникамъ Виленской синагоги и всѣмъ старокагалнымъ виленскаго кагала, начавшаго свою дѣятельность въ 1784 г. и закончившаго въ 1785 г., Давиду Янкелевичу, Зельману Хаймовичу и цѣлому нынѣшнему виленскому кагалу—равно какъ старозаконному Ицкѣ Беніаминовичу, Эліяшу Марковичу и всѣмъ, такъ называемымъ еврейскимъ духовнымъ судьямъ, распорядяющимся «херимами», а также Юделю Янкелевичу и Шмуйлѣ Менделевичу новѣршимъ или распорядителямъ (шафарамъ) того же виленскаго кагала; Эліяшу Зельмановичу—называющему себя патріархомъ или по-еврейски хассидомъ, Давиду Симоновичу—вѣчному (крѣпостныхъ дѣлъ) судѣ и Шавелю Лейбовичу,—предъявляемъ свой позовъ для явки на судъ скарбовой комиссіи Рѣчи-Посполитой и В. Кн. Л-го, на мартовскую сессію въ нынѣшнемъ 1786 г., имѣющую состояться въ Гроднѣ, по ходатайству его милости Игнатія Якова Массальскаго епископа виленскаго, какъ господина, а старозаконныхъ Зельмана Ковмановича, Ицка Лейбовича и всѣхъ обывателей и евреевъ и посольства, какъ юрпедиантъ, живущихъ на юрисдикціи капитульной и юрисдикціи того же вилен. епископа, и ссылаясь на сдѣланныя обвиненія, заносимъ свою жалобу о нижеслѣдующемъ: скарбовая комиссія В. Кн. Л-го, разбирая нынѣшніе долги виленскаго кагала, обратила вниманіе на сборы и на способъ ихъ выборація съ еврейскаго общества и, въ силу своего декрета, только до времени удержала побольшой сборъ для погашенія старыхъ кагалныхъ долговъ; въ противность каковому декрету скарбовой комиссіи В. Кн. Л-го и принесенной присягѣ тогдашними кагалными,

Виленскій кагалъ, установивъ тяжелые налоги на все еврейское общество, выбираетъ ихъ слѣдующимъ способомъ: во первыхъ съ скотобойни, отъ каждой штуки скота приказалъ рѣзнику платить въ коробку 21 золотый, и шкуру отъ кошерной скотины цѣликомъ отдавать кагалу; а отъ тrefнаго скота, не платя ничего въ коробку, шкуру долженъ былъ отдавать кагалу и за нее обязанъ былъ брать только 6 золотыхъ, но не болѣе. А такъ какъ кошернаго скота въ недѣлю въ г. Вильнѣ выходитъ до 30 штукъ, а по временамъ и до 40, то рѣзники, производя уплату по 21 золоту отъ кошерной штуки, въ теченіи цѣлаго года вносятъ въ кагалъ 32760 золотыхъ; за кошерныя шкуры, которыхъ въ годъ наберется 1560 штукъ и болѣе, и которыя кагалъ самъ продаетъ, каждую по 9 золотыхъ, придется полнаго годоваго дохода 14040 золот.; на тrefныхъ шкурахъ прибыль въ недѣлю равняется 100 пол. золот. и болѣе, что составляетъ полнаго дохода ежегодно 5000 золот. Съ того же мяса Виленскій кагалъ установилъ особый сборъ: каждый изъ обывателей, покупающій мяса на золотый, обязанъ платить въ мясную коробку по 6 грошей: таковая коробка издавна была отдаваема въ аренду разнымъ лицамъ и нынѣ отдана въ аренду на два года, за которую наличными заплачено 2000 червонныхъ золотыхъ; и такъ въ годъ получается по 18 тыс. золот. слиткомъ, потому что надо сюда причислить и получаемые проценты. Особо, за рѣзку телятъ, барановъ, козловъ, отъ каждой штуки рѣзники платятъ по 3 золотыхъ, а такъ какъ въ недѣлю рѣжется штукъ 50, то ежегодный доходъ кагала отъ этой статьи составитъ пол. зл. 7800, а плата рѣзнику назначена особая. Рѣзники убивающіе свою скотину, а не кагалъную, имѣющіе на это позволеніе на нѣсколько лѣтъ, платятъ за это по 40 даже по 50 червонныхъ зл., каковыхъ рѣзниковъ въ Вильнѣ находится четыре чел. Въ отдѣльности, за рѣзку куръ, гусей, индюковъ, платится въ коробку: отъ курицы по 3 гроша, отъ гуся по 6 грошей, отъ индюка по 9 грошей; эта коробка отдана кагаломъ въ аренду на два года, за которую готовыми деньгами уплачено червонныхъ золотыхъ 700, слѣдовательно на годъ выходитъ п. зл. 6100, а двухлѣтняя плата впередъ, конечно, составитъ болѣе дохода. За продаваемое сало, или свѣчи, кагалъ приказалъ особо платить по 2 золот. отъ каждаго камня; свѣчную коробку отдали въ аренду на 8 лѣтъ Абраму Йоселевичу съ его товарищами, которые впередъ заплатили 1600 червонныхъ зл., что составитъ на каждый годъ пол. золот. 3600; но это потому, что впередъ взяты деньги за 8 лѣтъ, а если бы пускать въ аренду ежегодно, то навѣрно дали бы вдвойнѣ больше. Особо кагалъ установилъ кабакъ или монополію на шелкъ и никому изъ евреевъ не дозволено торговать шелкомъ, ни здѣшнимъ, ни пріѣзжимъ; выпустить въ аренду таковой «кабакъ» на 8 лѣтъ Урія-

ну Абрамовичу, который впередъ заплатилъ кагалу 40000 пол. злот.; слѣдовательно на годъ выходитъ 5000 п. зл., но и это потому, что взято за аренду впередъ, а если бы выпускать ежегодно, только на годъ, то навѣрно были бы даны другіе пять тысячъ злотыхъ. Кагалъ установилъ также кабакъ или монополію на консервное вино и отдалъ его въ аренду на 8 лѣтъ Берку Беніаминичу, который впередъ заплатилъ 500 штукъ червонныхъ злотыхъ, почему на годъ выходитъ доходу пол. злот. 1125; если бы и это было арендовано на годъ, было бы дано два раза столько. Отдѣльно кагалъ установилъ кабакъ или монополію на «Райскія яблока» и отдалъ ее въ аренду на 5 лѣтъ Юделю Липмановичу, который, по известнымъ ему причинамъ, заплатилъ, довольно денежно, впередъ 60 червонныхъ зл., что составляетъ на годъ 216 п. злот.; но въ прошломъ году давали за 5 лѣтъ этой аренды червонныхъ злотыхъ 190 штукъ. Отъ коробки приѣзжихъ кушцовъ кагалъ установилъ особый сборъ по полпроцента. каковая коробка отдана въ аренду Перцу Абрамовичу на 5 лѣтъ, который впередъ заплатилъ 800 червон. зл.; такимъ образомъ въ годъ получается доходу пол. злот. 2880; но если бы отдавать въ аренду ежегодно, то съ процента получилось бы два раза столько. Отъ покупки и продажи съѣстныхъ припасовъ, хлѣба, муки, гороху, бобовъ и разной огородной зелени кагалъ особо постановилъ платить отъ злотаго по 1 грошу; отдали въ аренду эту коробку на 5 лѣтъ Абелю Вольфовичу, который заплатилъ впередъ кагалу 500 червон. зл., слѣдовательно въ годъ доходу 1800 пол. зл. Отъ каждаго вступающаго въ бракъ и получающаго приданое, кагалъ приказалъ брать 4 процента съ приданого, а хотя бы женихъ и не получилъ никакого приданого, обязанъ все-таки заплатить 40 грошей. Отъ продажи «казаковъ» или собственныхъ домовъ кагалъ приказалъ платить четвертый процентъ съ продажной суммы; соединивъ вышеупомянутую коробку съ приданого съ коробкою казаковъ въ одно, кагалъ отдалъ ее въ аренду на 5 лѣтъ Шмуилѣ Хаймовичу, который заплатилъ впередъ 500 червон. злот., что на годъ составляетъ доходу 1800 п. злот.; а если бы аренда погодично была вынуждена, то больше было бы доходу. Затѣмъ слѣдуютъ доходы отъ обрѣзанія и вѣнчанія также отъ локтей и различ. вымышленные мелкіе сборы, для чего установлена отдѣльная коробка; все это отдано въ аренду на 6 лѣтъ Михелю Беніаминичу, который заплатилъ впередъ 300 червон. злот., что составляетъ въ годъ доходу 900 п. злот. При рѣзкѣ птицъ изъ каждаго крыла вырываютъ по 3 пера и эти перья отданы въ аренду на 10 лѣтъ, заплачено 2000 п. злот., что составляетъ въ годъ доходу 100 п. зл. Отдѣльно Виленскій кагалъ установилъ кабакъ или монополію на порохъ, и таковой сборъ съ пороха отдалъ въ аренду на 8 лѣтъ, за что заплачено впередъ 200 червон. зл., такъ что въ

годъ получается доходу 450 п. злот. Отдѣльно, въ торговую коробку, кагалъ приказалъ каждому хозяину платить по своему состоянію и по возможности, но больше по оцѣнкѣ самаго кагала, и ежегодно, съ великимъ утѣсненіемъ нѣкоторыхъ и особенно насъ, живущихъ на епископской юрисдикціи, самовластно облагаетъ этимъ сборомъ; эта коробка не отдается никому въ аренду; доставляетъ она доходу 50000 п. злот. Особо такого же торговаго сбора, отъ частныхъ евреевъ, принадлежащихъ къ виленскому кагалу, вносится ежегодно 5000 пол. злотыхъ. Такимъ образомъ виленскій кагалъ, съ утѣсненіемъ юридикамъ и города Вильны, собираетъ вѣрнаго годичнаго дохода 150671 пол. злотый, имѣя притомъ случайные доходы, какъ-то: отъ продажи «кресокъ», титуловъ и школьныхъ еврейскихъ должностей, утвержденія рѣзниковъ, штрафовъ, продажи еще не распроданныхъ хазаконъ и проч. и проч. Каковыя случайные доходы составляютъ не одинаковую сумму—одинъ годъ менѣе, другой болѣе, даютъ однако minimum дохода до 20, 30 тысячъ п. злот. Имѣя такіе значительные доходы, виленскій кагалъ, тратитъ ихъ совершенно непроизводительно и во-первыхъ Эліяну Зельмановичу—патріарху. ничего не дѣлающему, не уплачивающему въ кагалъ ни одного шеляга и не дѣлающему взносовъ ни въ одну коробку, кагалъ даетъ квартиру и еженедѣльно изъ кагалныхъ денегъ, собранныхъ такимъ способомъ, уплачиваетъ 28 злотыхъ, что въ годъ составляетъ непроизводительнаго расхода 1400 зл. и еще покупаютъ ему разные припасы, какъ то рыбу и другіе предметы. Тотъ же кагалъ сдѣлать вѣчистымъ (крѣпостныхъ дѣлъ) судьей Давида Шимоновича, и ему изъ кагалныхъ суммъ напрасно выдано одновременно 200 чер. зл.; кромѣ того кагалъ, состоявшій всего изъ нѣсколькихъ лицъ, избравши его въ судьи, постановилъ уплачивать ему еженедѣльно по 32 злотыхъ до его смерти, и напрасно уплачиваетъ, а это въ годъ составляетъ 1600 зл. Ежедневнаго дохода отъ простыхъ евреевъ получается 5000 злотыхъ; болѣе половины этой суммы, да сверхъ того еще еженедѣльно по 2 черв. злотыхъ, кагалъ неизвестно на что расходуетъ и производитъ другіе расходы, дѣлая разныя поблажки себѣ, съ большимъ утѣсненіемъ обывателей. Что хуже всего, получая въ теченіе столь многихъ лѣтъ такіе огромные доходы, виленскій кагалъ самовольно устанавливаетъ еще особые сборы по разнымъ случаямъ; на содержаніе московскаго войска жалующихся еженедѣльно облагали особыми сборами; поголовную еврейскую подать въ казну Рѣчи-Посполитой всѣ обыватели и всегда оплачиваютъ особымъ сборомъ; тогда какъ Эліяну Зельмановичъ—патріархъ и Шевель Лейбовичъ, получая содержаніе изъ кагалныхъ, общественныхъ суммъ, поголовнаго не платятъ, но раскладываютъ на общество. На ремонтъ школы и содержаніе бани идетъ доходъ съ нея; а за баню

общество уплачиваетъ 80 золотыхъ въ недѣлю, что составляетъ въ годъ 8000 золот. каковой доходъ покрываетъ все необходимыя издержки и еще остается кой-что въ запасъ для кагала. На содержаніе госпиталя назначены разные другіе сборы, какъ то: за дозволеніе приступить къ десяти заповѣдямъ Божиимъ, за погребенія, за отдачу въ аренду нѣкоторыхъ мѣстъ въ школъ, доходы съ находящейся въ школъ кружки и съ такихъ и подобныхъ сборовъ содержится этотъ госпиталь, а кагалъ отъ себя ничего для него не прикладываетъ и расходовъ на содержаніе его не несетъ, и неизвѣстно на что обратилъ собираемая чрезъ столько лѣтъ столь значительныя суммы. Долговъ дѣйствительныхъ, признанныхъ декретомъ Скарбовой комиссіи В. Кн. Л-го кагалъ не уплатилъ, кромѣ нѣкоторой части иезуитскаго долга, а между тѣмъ успѣлъ понадѣлать новыхъ; такъ въ недавнее время взяли въ долгъ въ Королевцѣ 7000 червон. золот.; у покойнаго доктора Глоца сдѣлали заемъ на 1000 червон. золот., по 10 процентовъ, на восемь лѣтъ, и фактору его Абелью, за комиссію, назначили уплачивать ежегодно, въ продолженіи восьми лѣтъ, по 40 червон. золот.; помимо этой суммы уплачиваютъ десятый процентъ, котораго вотъ уже два года не вносили; взяли въ долгъ у доктора г. Хмельскаго 500 червон. золот., у стольника Коссаковского 300 червон. золот., у ксендзовъ Базиліанъ 500 червон. золот., у г. Подбиненты—экеподвоеводы, нѣсколько сотъ червон. золот. и у другихъ господъ. Къ довершенію всего, безъ вѣдома общества, затѣяли ссору съ раввиномъ, и постановили, что въ случаѣ назначенія штрафа за напрасное оскорбленіе раввина, расходы по этому дѣлу будутъ покрыты изъ кагалныхъ денегъ. Сверхъ того, тотъ же бывшій кагалъ, при посредствѣ обвиняемыхъ—кагальнаго писаря Мойжеша и школьничковъ, выше обозначенныхъ по именамъ, взяли себѣ векселей, на предьявителя, на 15000 червон. золот., писанныхъ по-еврейски. на всю виленскую синагогу, подъ обезпеченіе всѣхъ кагалныхъ доходовъ, за подписью писаря и школьничковъ, какъ это требуется обычаемъ; а Мойжешъ писарь злоупотребляя своею должностію, и школьнички, обманывая цѣлое общество, не внесли этихъ векселей въ книжки, чтобы общество не узнало о выдачѣ векселей на такую значительную сумму. Узнавъ объ этомъ просители обжаловали ихъ предъ подвоеводою, и уже собрали 800 золотыхъ для уплаты по этимъ векселямъ, каковая сумма, вмѣстѣ съ книгамъ, должна находится у подвоеводы; другіе векселя неизвѣстно кому позывали, или же хранятъ у себя, а все имущество жалующихся обложили тяжкимъ налогомъ, о чемъ свидѣтельствуетъ манифестъ въ трокекомъ земствѣ, записанный въ акты гминой Виленской синагоги. Въ заключеніе тотъ же обжалованный писарь Мойжешъ, взявши изъ особой кружки деньги на поѣздку въ Варшаву и привез-

ши изъ нихъ назадъ 1100 червон. зл., неизвѣстно куда ихъ дѣль, или же обратилъ ихъ въ свою пользу. И вотъ такими то чрезмѣрными поборами и налогами, виленскій кагалъ и злоупотребляющій своею должностью кагалный писарь, довели насъ юридичанъ виленскаго епископства и цѣлое общество города Вильны до послѣдняго убожества и конечно и на будущее время будутъ давить насъ еще большими сборами и налогами; о всѣхъ этихъ уже оплаченныхъ и донынѣ оплачивающихся сборахъ можно ясно видѣть изъ кагалныхъ книгъ, находящихся въ кагалѣ у распорядителей и писаря, а также изъ книгъ, представленныхъ тѣмъ же виленскимъ кагаломъ на судъ подвоеводы». Въ виду всего этого, виленскіе евреи, живущіе на епископской юрисдикціи, заносятъ жалобу на кагалъ, и требуютъ уничтоженія всѣхъ упомянутыхъ злоупотребленій и вообще объясненія по всѣмъ вышеуказаннымъ пунктамъ. «Писана жалоба въ 1786 г. мѣсяца февраля 16 дня, каковая жалоба черезъ вышеуказаннаго вознаго Жмудскаго княжества Адама Брасевича подана въ акты и вписана въ земскія книги Виленскаго воеводства». \*)

Въ послѣднихъ двухъ документахъ настоящей категоріи, подъ №№ 235 и 236, излагается такой же протестъ еврейскаго посольства въ г. Вильнѣ противъ кагалныхъ правителей и руководителей, но только въ общихъ чертахъ: ихъ цѣнность въ томъ, что имъ подкрѣпляется сила и неоспоримость предыдущаго документа подъ № 233. Въ четвертомъ документѣ, № 237, выступаетъ новая, достойная вниманія черта изъ сокрытой, внутренней жизни виленскаго еврейскаго кагала: здѣсь существовали какія-то «чорныя», значить страшныя книги, для записи въ нихъ тѣхъ изъ евреевъ, которые были непріятны ему и оказывали сопротивленіе. Такъ въ этомъ актѣ Шмель Вольфовичъ—уполномоченный гмины виленскихъ евреевъ, прибывшій изъ Гродны въ Вильну, приноситъ въ 1788 г. на виленскій кагалъ именно такого рода жалобу, что тотъ не допустивъ его къ чтенію десяти заповѣдей Божьихъ, отстранивъ отъ общенія съ собою, приказалъ его «секретно вписать въ чорныя книги».

\*) При чтеніи настоящаго, во многихъ отношеніяхъ любопытнаго, документа, заключающаго свѣдѣнія, которыя идутъ изъ устъ самыхъ евреевъ, цѣлаго ихъ виленскаго общества, и которыя въ наглядной, яркой картинѣ рисуютъ тяжелую и непріятную внутреннюю жизнь виленскаго еврейства, нѣвольно напрашиваются такіе вопросы: многое и все ли измѣнилось противъ этого описанія во внутренней жизни евреевъ, какъ нашего города Вильны, такъ и всѣхъ другихъ городовъ и мѣстъ въ широкой чертѣ еврейской осѣдлости въ Россіи? Русской мѣстной администраціи оффициально извѣстнаго только одинъ „коробочный сборъ“—съ мяса и свѣчей; но умерли ли или живутъ еще въ перечисленныхъ здѣсь другія многочисленныя „коробки“, сняты ли съ еврейства всѣ эти тяжелыя „податки и оплатки“? Уменьшена ли могучая, внутренняя, христіанству вовсе невидимая, духовная, правящая сила въ еврействѣ? Гдѣ и откуда контроль надъ всѣмъ этимъ?.. Сосудужить бы великую службу истинѣ и правдѣ, русской правящей власти и самому еврейству тотъ, кто, подобно описаннымъ здѣсь ревизителямъ еврейской народнои истины, смѣло проникъ бы въ глубину внутренняго міра современной намъ еврейской жизни и начерталъ бы подобную же яркую и правдивую картину, хотя бы примѣрно, прежде всего, для нашего города Вильны!..

3. Жалобы христіанъ—учрежденій и отдѣльныхъ лицъ на евреевъ: №№ 44, 47, 48, 54, 55, 56, 64, 67, 77, 78, 96, 109, 111, 142, 224.

Извѣстно, что тамъ, гдѣ люди идутъ не одною общою дорогою и преслѣдуютъ не одну общую цѣль, не можетъ установиться дружественнаго согласія. Таковы были и отношенія въ б. древнемъ Русско-Литовскомъ государствѣ между природнымъ, господствующимъ, христіанскимъ его населеніемъ и пришлыми сюда поселенцами евреями. Въ то время, какъ первое, т. е. христіанское населеніе постоянно имѣло въ виду заботу о возрастаніи, процвѣтаніи и славѣ своего государства, пришлые поселенцы—евреи думали только о своихъ личныхъ интересахъ, оставляя высокія государственныя цѣли и задачи на самомъ заднемъ планѣ и, если возможно, даже совершенно забывая о нихъ. Обставленные многочисленными привилегіями польскихъ королей и великихъ князей Литовскихъ, усматривая въ этихъ высочайшихъ особахъ своихъ неключительныхъ, могущественныхъ покровителей и защитниковъ, евреи, съ самаго начала, высоко подняли и держали свою голову предъ туземнымъ, господствующимъ населеніемъ страны; при всякихъ столкновеніяхъ, они всегда смѣло давали отпоръ этому населенію. Приведемъ изъ этой группы нѣсколько болѣе интересныхъ документовъ.

Въ 1679 г. (44) пинскій магистратъ жалуется на пинскихъ евреевъ, что они, въ г. Пинскѣ, закупивъ у мѣщанъ нѣсколько десятковъ домовъ, стоящихъ на городской юрпедикѣ, отказываются платить съ нихъ подымное, установленное королевскимъ скарбомъ, почему эта тяжесть нынѣ незаслужено падаетъ на мѣщанъ—христіанъ.

Въ томъ же году (47 и 48) администраторъ шеляжнаго сбора по Пинскому повѣту жалуется на многихъ евреевъ, живущихъ въ этомъ повѣтѣ и въ гор. Дрогичинѣ, что они, выкуривая водку и распродавая ее въ городахъ и селахъ, отказываются платить въ казну слѣдующую съ нихъ шеляжную пошлину, при чемъ посланнаго администраторомъ служителя въ г. Дрогичинъ, даже сильно избили и изранили.

Въ 1680 г. (55) священникъ Гродской церкви, Врест. воеводства, Іаковъ Ясинскій принесъ жалобу на семятицкаго еврея Іейзера Іозефовича, который возлѣ самой церкви напалъ на его сыновей «студентовъ» и на него самого, оскорбилъ его сначала низкими ругательными словами, затѣмъ «схватилъ его за грудь и безжалостно бросилъ на землю, сталъ рвать на немъ волосы, топталъ его ногами» и, если бы не вступились за него проѣзжающіе люди, убилъ бы его на томъ мѣстѣ; затѣмъ вторично встрѣтивъ его въ м. Семятичахъ, въ присутствіи



другихъ своихъ единомышленниковъ евреевъ, произнесъ на него слѣдующую угрозу: «мы тебя, попь, хлопъ, убьемъ и по фунтамъ станемъ уплачивать штрафъ!...»

Въ 1684 г. (96) священникъ Ставецкой церкви, пинскаго повѣта, Петръ Курциловичъ жалуется на арендатора Ставецкой корчмы Ольфа Шостаковича, который, не обращая вниманія на королевскіе фондуши, пожалованные Ставецкой церкви, производитъ своимъ скотомъ траву на церковныхъ земляхъ; когда, однако, работники священника съ потравы загнали къ себѣ его скотъ, онъ попалъ на священническій дворъ съ своими людьми, отняли свой скотъ, а работниковъ избилъ и покарѣчилъ; встрѣтивъ тутъ же самого священника о. Петра, возвращавшагося изъ прихода, отъ больного, съ святыми Дарами, обругалъ его, назвавъ «поганиномъ», произнося угрозу что «убьютъ на смерть его сына и челядь, и домъ его спалитъ огнемъ».

Въ 1686 г. (111) г. Родевичъ жалуется на виленскаго еврея Ашора Арановича и его соучастниковъ, который въ г. Вильнѣ, въ Бургардовичовскомъ домѣ, въ то время, когда жалующійся находился въ трибунальномъ судѣ, безъ всякой причины и повода съ его стороны, вломился въ его квартиру, разбилъ его сундуки, вынулъ оттуда вещей на 300 злот., а готовыми деньгами 5600 зл.; когда же изъ суда онъ самъ прибѣжалъ въ свой домъ, Ашоръ Арановичъ съ своими соучастниками жестоко избилъ и изранилъ его.

Въ 1698 г. (142) панъ Аристотель Туръ Зубацкій началъ въ трибунальномъ судѣ дѣло съ Станиславомъ Цехановичемъ—подкоморіемъ Пинскаго повѣта, дозволявшимъ своимъ факторамъ и дрогичинскимъ арендаторамъ евреямъ вредить его имуществу и оскорблять шляхетскую честь; такъ главный факторъ Цехановича еврей Мовша Полякъ на торгу схватилъ его человѣка, съ возомъ и вещами, отправилъ въ свой панскій дворъ, человѣка посадилъ въ частную тюрьму и неизвѣстно, куда затѣмъ его дѣлъ; когда на такое безправіе дочь Зубацкаго стала жаловаться и пенять фактору Поляку, то онъ сказалъ ей: «не дождется того ваши голыши илехтуны, пастухи, чтобы панъ панъ имѣлъ когда нибудь жаловаться на васъ или просить удовлетворенія у васъ, блазновъ (дураковъ, мальчишекъ); не только вашъ человѣкъ, но и ты, машкара, свинья такая—сякая, можешь за это тутъ въ тюрьмѣ, которую видишь предъ собой, сгнить у пана моего»!..

Въ 1750 г. (224) виленскій магистратъ записъ свой протестъ противъ виленскихъ евреевъ и синагоги, что они въ г. Вильнѣ, стоящую на юрисдикцѣ виленской магдебургіи, на Нѣмецкой улицѣ, насупротивъ костела Августинскаго

исповѣданія (Лютеранской кирхи), пустующую каменницу (камен. домъ), тайно, ночью, замурававъ ея окна и ворота, присоединили къ общему двору своей синагоги.

4. Евреи—заемщики или ихъ облигаціиныя записи, №№ 41, 42, 43, 48, 115, 116, 140, 217, 229 и 230. Изъ приведенныхъ здѣсь десяти документовъ, относящихся къ пяти кагаламъ Виленскому, Гродненскому, Ломаскому, Пинскому и Слуцкому, видно, что евреями этихъ кагаловъ сдѣланъ заемъ на громадную сумму, въ 454,331 пол. злотый. Невольно при этомъ рождается вопросъ, гдѣ и у кого могли лежать накопленными такія большія суммы денегъ и какимъ образомъ евреямъ удавалось перевести ихъ къ себѣ путемъ займовъ? Безъ сомнѣнія, и между частными лицами на Литвѣ не мало находилось такихъ, которые получили значительные капиталы по наслѣдству или умѣли составить ихъ своею собственною бережливостію; но наибольшее число крупныхъ суммъ и капиталовъ, безъ всякаго сомнѣнія, составлялось и хранилось въ различныхъ духовныхъ учрежденіяхъ—монастыряхъ и коллегіяхъ, принадлежавшихъ по преимуществу иезуитамъ. Въ старину не было государственныхъ и различныхъ общественныхъ банковъ, куда можно было бы положить на храненіе свои капиталы и получать съ нихъ опредѣленный и вѣрный процентъ; капиталы эти у всякаго лежали дома, въ крѣпкихъ сундукахъ, безъ всякаго движенія и пользы. Вотъ тутъ, вмѣсто банковъ, явились нуждающіеся въ деньгахъ, какъ отдѣльные частныя лица, такъ и цѣлыя учрежденія, которыя съ своей стороны, обезпечивая и гарантируя правильное и своевременное возвращеніе занятой суммы, предлагали всегда крупный и соблазнительный процентъ. Въ данномъ отношеніи, если не первое, то весьма видное мѣсто занимаютъ заемщики евреи. Литовскіе евреи, какъ народъ торговый, всюду разбѣзжающіе по страпѣ, все видящіе, со веѣмъ знакомящіеся, лучше всякаго другаго, весьма скоро и въ точности могли довѣдаться, у кого и гдѣ хранятся значительные капиталы. Къ такимъ лицамъ и въ такія учрежденія они и направляли свои миссіи. Если христіане—заемщики предлагали значительный процентъ—пять, шесть и семь со ста, то евреямъ съ великою готовностію предлагали много высшій—8, 9 и 10 съ той же суммы. Въ данномъ случаѣ, никто не умѣлъ подойти къ счастливому хранителю капитала—заимодавцу съ такою ласковостію, низкимъ поклономъ, смиреніемъ, съ такою безконечною лестію, что просимый у него въ займы капиталъ осчастливить лично его самого и заемщика. Можно ли было заимодавцу долго колебаться и не поддаться пекущему предъ горячими обѣщаніями, клятвами и неисчисленными гарантіями, чтобы не вступить въ законную сдѣлку съ

заемщиками евреями? Приведемъ здѣсь лишь изъ одного документа подъ № 42, именно изъ заемной или облигаціонной записи, данной 20 нояб. 1678 г., Пинскимъ кагаломъ иишекому іезуитскому коллегіуму, даже на весьма незначительную сумму, всего на 1500 пол. злот., слѣдующую дословную выписку, можно сказать, страшныхъ еврейскихъ гарантій. Кагалъ обѣщалъ ежегодно уплачивать ректору коллегіума по 150 злотыхъ процентовъ съ взятой суммы; но если бы кагалъ въ который годъ, въ опредѣленномъ мѣстѣ и въ точный срокъ не внесъ этихъ процентовъ, тогда ректоръ, за невыполненное условіе и причиненный себѣ убытокъ, «имѣеть право запечатать въ г. Пинскѣ наши школы каменную и деревянную, скотобойню, также находящіяся таковыя во всѣхъ городахъ, мѣстечкахъ и деревняхъ, принадлежащія къ иишекому кагалу; при этомъ и лавки и дома наши, безъ всякаго декрета, суда, позова, приглашенія слугъ судовыхъ; насъ же самыхъ, нашихъ женъ и дѣтей и преемниковъ сажать въ тюрьму; забирать отъ насъ товары, дома, грунты, денежныя суммы, безъ суда, только по своему собственному хотѣнію, обращая таковыя въ свою пользу безъ всякой таксы со стороны суда и держать у себя въ тюремномъ заключеніи насъ и преемниковъ нашихъ, до той поры, пока мы не заплатимъ ему, ректору коллегіума, самой реальной суммы 1500 пол. злот. и процента съ нея, также тройныхъ зарукъ, совитости и убытковъ, на одно голое его слово; къ этому, мы не имѣемъ защищаться нашими еврейскими правами, привилегіями, глейтами, либертаціями и желѣзными листами его королевскаго величества, ни болѣзнію, постигнуею насъ самыхъ, нашего посланца и повѣренныхъ, словомъ никакими оборонами, отговорками, термшнами, причинами, существующими по челоувѣческому вымыслу, описанными въ статутѣ и конституціяхъ, опустошеніемъ чрезъ огонь и непріятеля... Казалось бы, послѣ такихъ, прямо страшныхъ обезпеченій и гарантій, не должно бы оставаться ни малѣйшаго мѣста для сомнѣнія и колебанія въ томъ, что занятія евреями суммы, въ срокъ, кому надлежитъ, будутъ уплочены. Но рѣдко когда долги уплачивались аккуратно, какъ это можно видѣть изъ нижеслѣдующей группы документовъ.

5. Трибунальные декреты и рѣшенія другихъ судовъ большею частью по денежнымъ дѣламъ, относящіяся къ евреямъ. Сюда относятся №№ 24, 27, 30, 38, 39, 46, 60, 63, 71, 72, 81, 82, 101, 106, 130, 131, 132, 133, 137, 139, 141, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 219, 221,

231 и 242. Изъ этой группы документовъ заслуживаютъ особаго вниманія 43 трибунальныхъ декрета спеціально касающіеся вопроса о еврейскихъ займахъ, по которымъ евреи отказывались производить уплату. Выше, при разсмотрѣніи документовъ 4 группы сказано было, что евреи охотно и часто дѣлали денежные займы, умѣли открыть для этого вѣрные источники и дѣлали такіе займы на большія суммы; сказано было какими многочисленными, чрезвычайными, можно сказать, даже страшными обѣщаніями и гарантіями обставляли всякій свой новый денежный заемъ. Христіанское населеніе, относясь по человѣчески, съ полнымъ довѣріемъ, къ еврейскимъ обѣщаніямъ, клятвамъ и гарантіямъ, давало въ займы евреямъ свои многолѣтнія сбереженія, но затѣмъ горько обманутое ими, не получая своихъ денегъ, должно было прибѣгать къ защитѣ закона и его путемъ и силою доискиваться своего. И вотъ высшее судилище государства—Главный Литовскій трибуналъ запруживается жалобами частныхъ лицъ и учреждений о неуплатѣ евреями сдѣланныхъ, большею частію, крупныхъ займовъ; въ трибуналъ представляются читаются и обсуждаются имъ данныя евреями, съ великими гарантіями, облигаціонныя записи, но неисполненныя. Евреевъ многократно зовутъ для отвѣта въ это судилище; но евреи не являются... Тогда этотъ высшій судъ государства входитъ въ подробное разсмотрѣніе каждаго дѣла и сообразно съ его сущностію, произноситъ свой правдивый, рѣшительный и кажущійся издали для насъ не рѣдко суровый, заочный приговоръ («контумаційный декретъ») надъ обвиняемыми заемщиками евреями: однихъ онъ осуждаетъ на «выволанье»—изгнаніе изъ государства, другихъ на «инфамію»—безчестіе, позоръ, а третьихъ прямо на смертную казнь—«на горло». Такъ изъ трибунальныхъ актовъ, двадцать пять, подъ №№ 24, 46, 131, 133, 143, 144, 145, 148, 154, 158, 160, 167, 175, 178, 180, 182, 185, 186, 187, 189, 190, 205, 208, 213, и 215, относятся къ одному виленскому кагалу, сдѣлавшему времени у 25 частныхъ лицъ займы на громадную сумму въ 316000 польскихъ злотыхъ; по трибунальнымъ рѣшеніямъ, эта сумма, согласно заемнымъ записямъ, взятая втройпѣ — «съ совѣстностію», съ судебными издержками, поднялась до цифры въ 640000 пол. зл. Въ настоящемъ случаѣ неявившіеся предъ высшее судилище виленскіе кагалъные старшины—евреи, кромѣ вышеозначенной, послѣдней суммы, которая должна быть взыскана на виленской синагогѣ и съ имущества всѣхъ принадлежащихъ къ ней членовъ, сами лично осуждаются: въ трехъ случаяхъ къ изгнанію, въ семи—къ безчестію и въ двѣнадцати—къ смертной казни—«на горло»

Далѣе, трибунальныя рѣшенія относятся къ 18 частнымъ лицамъ, у кото-

рыхъ въ промежутокъ времени 33 лѣтъ, была взята въ займы колоссальная сумма въ 720000 пол. злот. еврейскими кагалами слѣдующихъ синагогъ на Литвѣ: бержанской, (161). брестекой (168), бѣлорусскихъ (155), вижунской (212), глусекой (198), городнекой (159), гродненекой (132), жомойтекой (150, 176), кейданской (152, 156, 173), лидекой (183), пшекой (169, 174, 200), новгородской (149, 162). случной (254). старобиннекой (172), сморгонской (204); этимъ рѣшеніемъ осуждены—старшины двухъ кагаловъ на изгнаніе, въ шестнадцать случаевъ на «инфамію» и въ семнадцать—на смертную казнь—«на горло».

Не зависимо отъ приговора по искамъ всѣхъ вышепомянутыхъ частныхъ лицъ, трибунальнымъ судомъ былъ вынесенъ декретъ на еврейскіе кагалы по неуплатѣ ими засмныхъ суммъ слѣдующимъ пяти духовнымъ учрежденіямъ: оршанскому доминиканскому монастырю 3000 зл. (165), жировицкому базилианскому монастырю 9445 зл. (193). бержанскому евангелическому сбору 963 бит. талера, (191) пшекому женскому Варваринскому монастырю 6191 зл. (27) и пшекому Петро-Павловскому монастырю 2700 зл. (166).

Пять трибунальныхъ рѣшеній надъ еврейскими кагалами относятся къ неуплатѣ ими въ государственную казну установленныхъ налоговъ, именно: 1, установленнаго сбора во время шведской войны 3702 злот. (171), 2, еврейскаго поголовнаго сбора 25000 зл. (194), 3, такого же поголовнаго на войско—трибунальную хоругвь 34620 зл. (207), 4, на войско 33510 зл. (170) и 5, на почтовый сборъ 3702 зл. (171).

Тяжелыми и какъ мы видѣли выше, во многихъ случаяхъ прямо страшными должны были показаться для евреевъ заемщиковъ, не явившихся въ судъ, трибунальныя рѣшенія, ибо за ними должно было постѣдовать совершенное разореніе; во-первыхъ первоначальныя засмныя суммы теперь возростали почти вдвое и во-вторыхъ истцамъ нынѣ давалось неограниченное право крѣпко наложить свою руку на все движимое и недвижимое имущество своихъ должниковъ; они могли теперь, явившись на мѣсто, съ помощью судебнаго агента, опечатывать цѣлыя синагоги, дома, лавки, склады, погреба и лично самыхъ должниковъ арестовать и предавать суду для поступленія съ ними по трибунальному приговору. Въ принципѣ и въ сильномъ государствѣ подобныя рѣшенія высшаго государственнаго судилища дѣйствительно могли явиться тяжелыми и страшными для неисправныхъ должниковъ; но не такова была б. Рѣчь-Посполитая, какъ государство; она страдала величайшимъ безсиліемъ во всѣхъ отправленияхъ своей государственной жизни; тѣмъ же безсиліемъ она страдала и въ сферѣ своей юридической дѣятельности; не было въ ней крѣпкой исполнительной власти.

Суды ея произносили приговоры, но некому было ихъ исполнять; не было силы которая заставила бы виновнаго покориться имъ. Такъ было въ настоящемъ случаѣ и съ трибунальными декретами на евреевъ—заемщиковъ. Обвиненные этими декретами евреи—должники и осужденные—на изгнаніе, на безчестіе и даже «на горло» безбоязненно сидѣли на своихъ мѣстахъ и въ случаѣ опасности всегда вокругъ себя имѣли достаточно обороны—въ разныхъ «протекціяхъ» и въ цѣломъ еврейскомъ обществѣ. Вотъ нѣсколько случаевъ взятыхъ изъ этихъ же трибунальныхъ декретовъ, доказывающихъ это.

Въ 1709 г. минскій конюшій Владиславъ Прошенскій, (186) велѣдствіе трибунальнаго декрета, присудивнаго ему съ виленскаго кагала долговую сумму 8580 злот., опечаталъ виленскую школу, каменницы, дома, лавки, склады. Но велѣдъ затѣмъ «обжалованные евреи, старшины виленской синагоги, спешивъ съ цѣлымъ еврейскимъ обществомъ, оказывая явное сопротивленіе вышеназванному декрету и относясь къ нему съ пренебреженіемъ, съ громадною толпою евреевъ. оторвали печати, отпечатали школу и взяли се въ свое обладаніе»...

Въ 1710 г. (190) волковыѣскому чашнику Михайлу Савицкому, трибунальнымъ рѣшеніемъ, съ виленскаго кагала была присуждена долговая сумма въ 10680 злот.; повѣренный его Михайлъ Шумскій явился въ г. Вильнѣ на мѣсто, для описи кагальнаго имущества; но въ это время выступили противъ него «обжалованные повѣрные евреи, силою, мятежными приѣмами (тумультомъ), защищаясь какою-то протекціею, оборонялись и не допустили отправления правосудія».

Въ 1718 г. (213) опшяненскій земскій судья Михаилъ Каменскій, которому трибуналъ присудилъ съ виленскаго кагала долговую сумму въ 3000 тынфовъ, пріѣхалъ въ Вильну и направился «во-первыхъ къ синагогѣ, затѣмъ къ каменницамъ; домамъ, лавкамъ; тогда обжалованные евреи, явно оказывая сопротивленіе закону и декрету главнаго трибунальнаго суда и опираясь на чью-то протекцію, подобравъ своевольныхъ людей и строевыхъ солдатъ въ красныхъ мундирахъ, съ полученнымъ отъ кого-то или самолично принособленнымъ огнестрѣльнымъ оружіемъ стали обороняться сплюю, мятежнымъ путемъ, не допустили опечатать школу, и противъ его самого произносили угрозы.

Въ числѣ трибунальныхъ декретовъ, кромѣ указанныхъ, есть еще и другіе не менѣе любопытные.

Въ 1681 г. (71) копылъскіе евреи, Ісакъ—рѣзникъ и Лейба Израелевичъ, и слудскій еврей Шмойла—злотникъ произвели святотасство въ Цимковскомъ костелѣ, за что трибунальнымъ декретомъ они были осуждены, какъ «Богу са-

тому объмерзлые» (омерзительные), на страшную смертную казнь— «на горло, живо огнемъ спаленемъ».

Въ 1700 г. (153) за святотатство въ Комайскомъ костелѣ, учиненное евреемъ изъ города Пинчова Якубомъ Салымаповичемъ, трибуналь оуждасть виновнаго на ту же казнь— «сожженіе живымъ».

Въ 1681 г. (72) сморгонскій еврей, ошмянскаго повѣта, Эліашъ Мойжешовичъ началъ въ ошмянскомъ гродскомъ судѣ процессъ съ маршалкомъ ошмянскаго повѣта Самуиломъ Геронимомъ Котломъ, владѣльцемъ Сморгонн. Въ возбужденіи этого процесса Эліашемъ Мойжешовичемъ поданнымъ его, Самуилъ Котель усмотрѣлъ нарушение основныхъ законовъ Литовскаго государства, изложенныхъ въ статутахъ и конституціяхъ, и оскорбленіе «шляхетства». Поэтому Котель съ своей стороны обвиняеть Эліаша Мойжешовича предъ трибунальнымъ судомъ «о неслупное и безъправное черезъ того жида, а подъ тытуломъ оного вспхъ жыдовъ, зъ подданства и юрисдикціи пановъ своихъ, мимо право статутное и констытуціе сеймовые, выламованье се и зе станомъ народу шляхецького в праве посполитомъ ровности себе стелючи, схаздокъ частныхъ на розныхъ мейсцахъ на бутьтованье се и складанокъ пенежныхъ на опресію стапу шляхецкого чиненне»... Трибунальнй судъ, соглашаясь съ доводами Котла, присуждаеть взыскать съ обжалованнаго Эліаша Мойжешовича 1702 копы грошей литовскихъ.

Въ 1685 г. (80) нѣсколько десятковъ евреевъ изъ снанагогъ горецкой, могилевской и оршанской, по имени Сроилъ Беровичъ, Рава, Лейба Жущмановичъ, съ сотоварищами своими, возлѣ г. Горекъ, на добровольной дорогѣ, скрытно, изъ засады, напали на проѣзжавшихъ мимо, верхомъ, Андрея Иваницкаго и Захарію Прасоловича, стащили ихъ съ коней и начали безпощадно бить палками, при чемъ перваго пронзили навзлетъ дубовымъ коломъ и умертвили на мѣстѣ, второго же полуживаго засадили въ свою тюрьму; при совершеніи этого преступленія, учинили еще и грабежъ, забравъ 600 черв. зл. и 100 битыхъ талеровъ, одежду, коней. Сужденные предварительно въ оршанскомъ каптуровомъ судѣ, виновные въ 1678 г. были потребаваны въ главный литовскій трибуналь, но не явились въ оный. По сему состоялся декретъ этого высшаго судилища: «абы таковыя тиранства караньемъ правнымъ погамовать се могли и выступокъ непристойный такъ великое злости и зухвальства помсту заплаты свое однесль, а невинне розлиная кровь хрестиянегая о помсту до Пана Бога не волала и таковая импреза своего предсевазятя горы не брала, преречонныхъ жыдовъ, меновите: Сроила Беровича и другихъ старшинъ школы места Горокъ, также Рава и другихъ старшихъ школы могилевское, Лейбу Жущмановича—арендара могилевскаго и

старинных школы орнаментное на горло четвертованьем», а за грабеж и убытки взыскать съ ихъ имущества 4300 копъ гр. литов.

Въ 1712 г. (197) въ г. Брестѣ, цѣлый еврейскій гминь съ посольствомъ, среди бѣлага дня, съ палками, кольями и бердынами, возлѣ Михайловской ка-осдральной церкви, напалъ на священнослужителей ся, двухъ священниковъ Власія Филипповича и Нестора Волковича, только за то, что тѣ настойчиво на-помнили евреямъ о производствѣ ими условленной платы за пользованіе для своихъ покойниковъ частью церковнаго плаца—христіанскаго погоста. Сначала избилъ перваго священнослужителя Филипповича и притомъ такъ жестоко, что онъ палъ тутъ же смертельно раненый, а потомъ чрезъ двѣ недѣли скончался. Когда же второй священнослужитель Волковичъ сталъ упимать нападающихъ и указывать на совершаемое ими преступленіе, то одинъ изъ толпы евреевъ Сроль «за эти слова палкою нѣсколько разъ ударилъ его въ лобъ, намѣреваясь и его убить и вкочивъ на городекой валь крикнуть: «Бейте, убейте этого попа, мы за него по фунтамъ заплатимъ!» Когда услышали это возмущеніе и шумъ другіе евреи, то напавши на пресвитера съ ружьями, тирански и немилосердно терзали, били, мордовали его и нанесли нѣсколько опасныхъ ранъ въ голову. Далѣе тѣ же евреи, повстрѣчавъ на базарѣ жену израелскаго Нестора Волковича, «ругали, срамили, порываясь бить ее, и если бы не вступились христіанки и не оборони-ли, могло бы и съ нею случиться то же самое». Такъ какъ брестеніе евреи, позванные по этому уголовному преступленію и насилию въ главный Литовскій трибуналъ, не явились, то декретомъ этого высшаго судища было опредѣлено взыскать съ нихъ убытки и штрафъ 2935 пол. злот., «а самихъ лично обжа-лованныхъ старинныхъ, младшихъ и цѣлый гминь синагоги брестскаго кагала, за ту же отвѣдь и похвалку и за совершенный криминалъ, за убійство священ-ника, мы присуждаемъ ихъ на частную банцію (изгнаніе), на криминальные штрафы, на инфамію, на смерть (на горло) четвертованіемъ, чрезъ палача, на хватаніе ихъ»...

Въ 1700 г. 9 авг. (164) состоялся ремиссійный трибунальный декретъ по обвиненію полоцкимъ іезуитскимъ коллегіумомъ полоцкихъ евреевъ въ ритуаль-номъ убійствѣ христіанки женщины, по имени Маріи Даневской Ахманович-вой, якиманской мѣщанки, жившей на землѣ Полоцкаго коллегіума. Суть этого обвиненія заключается въ слѣдующемъ: у полоцкаго мѣщанина Алексѣя Данев-скаго и жены его Анны была дочь—вышеназванная Марія Даневская Ахма-новичовна. Обжалованные полоцкіе евреи, по словамъ жалобщиковъ іезуитовъ, всегда непріязненные христіанству и, по своему исповѣданію, жаждущіе его кро-



ви и безъ нея не могуціе обойтись, отъ немалого времени имѣя на домашнихъ своихъ послугахъ» вышепомянутую женщину христіанку Марію, и усмотрѣвъ для себя благопріятную минуту, «не ради какой нибудь съ ея стороны причины, но чисто по ненависти и озлобленію противъ христіанъ и по жадѣ христіанской крови», въ 1697 г. 23 марта какимъ-то образомъ заманили въ еврейскую баню и здѣсь ее, близкую къ разрѣшенію отъ бремени, «жестoko замордовали и замучили», причемъ на тѣлѣ ея оказалось множество различныхъ ранъ, а именно: на «выскахъ какъ бы обухомъ нанесенный ударъ, горло у лица изрѣзаны пожами; на рукахъ и пальцахъ, также на ногахъ ниже колѣнъ, на голосяхъ, суставы всѣ проколоты и порѣзаны ланцетомъ и шиломъ; перерѣзавъ грудь, выпустили кровь; пробивъ животъ, шеею завязали въ три узла такъ, что едва по смерти могли развязать; тѣло было утаили въ банѣ и держали обмытымъ, очевидно желая куда нибудь припрятать, а затѣмъ, когда христіане обнаружили это преступленіе, то евреи не могли представить никакого въ этомъ для себя оправданія, но тотчасъ главнѣйшіе изъ нихъ встревожившись, начали прятаться и убѣгать; впоследствии, когда они были представлены въ распоряженіе полоцкаго гродскаго суда, то старшіе полоцкой школы, записью своею, правильно составленною у полоцкаго подвоеводы Жабы, взяли ихъ на поруки и во всякое время обѣщали представить на судъ». Далѣе, въ этомъ документѣ говорится, что евреи, подкупивши полоцкаго каптуроваго слѣдователя Адама Скипора, безъ участія потерѣвшей стороны, составили какой-то декретъ, дали его 14 сент. того же года записать въ книги полоцкаго каптуроваго суда; отсюда этотъ декретъ безправно былъ перенесенъ въ полоцкій гродскій судъ, который своимъ декретомъ «наказалъ невѣрнымъ евреямъ присягу. а по учиненіи присяги всѣхъ ихъ объявилъ свободными». Усматривая въ вышепомянутомъ декретѣ и дѣйствіяхъ полоцкаго гродскаго суда неправильность и незаконность, полоцкій іезуитскій коллегіумъ апеллируетъ въ судъ трибунальный. Трибуналъ, въ виду просьбы позванной стороны—евреевъ о дачѣ имъ «патроновъ», далъ имъ двухъ адвокатовъ и дѣло отложилъ.

Въ 1705 г. 29 сент. (179) Московскій купецъ Его Царскаго Величества, изъ Торопца, Илья Туфановъ, направляясь изъ Вильны въ г. Тильзитъ (Тильжу), на ярмарку, съ нагруженными возами приблизился къ Юрбургу, гдѣ содержатели Юрборской коморы (таможни), виленскіе евреи, Ааронъ и Михаилъ, отецъ и сынъ, Гордоны, не смотря на всѣ предъявленные имъ законные и правильные документы, таможенные квитанціи и проч., безъ всякой причины, заарестовали его возы съ многими и цѣнными товарами, и разграбили ихъ, причинивъ ему убытковъ на 28300 пол. злот. Судъ скарбоваго трибунала В. Кн. Л-го, разсмотрѣвъ

это дѣло, постановилъ: взыскать съ купцовъ Гордоновъ всѣ показанные купцемъ Туфановымъ убытки и потери.

6. Наконецъ, въ послѣднюю шестую группу отнесены тѣ документы, въ которыхъ евреи являются: а) какъ «мытники» или сборщики пошлинъ на таможенныхъ (25, 28, 32, 36, 91, 100, 122, 123, 129, 135, и 202), б) какъ укрыватели краденныхъ, церковныхъ и костельныхъ вещей (50, 51, 52, 53, 60, 71, 88, и 89), в) какъ приобретатели и продавцы домовъ, плацовъ и проч. (49, 86, 97, 117, 118, 134, 146). Сюда же отнесены и слѣдующіе №№ 26, 33, 34, 70, 93, 98, 99, 188, 216, 225 244, 245, представляющіе собою разнообразныя документы, не подходящіе подъ вышеупомянутыя рубрики. Укажемъ изъ нихъ наиболѣе интересные.

Въ 1677 г. (36) виленскій мѣщанинъ купецъ Степанъ Санкевичъ, направляясь изъ Вильны въ Королевецъ, остановился съ своей витиной и товарами въ г. Ковнѣ, и здѣсь предъявилъ свои документы мѣстному таможенному писарю еврею Мееру Боруховичу, съ просьбой освидѣтельствовать товары и пропустить его дальше. Писарь Боруховичъ, взявъ его документы и не возвращая ихъ обратно, сталъ всѣми мѣрами тормозить и задерживать дѣло, и въ заключеніе, подвергъ его лично жестокимъ побоямъ, и какъ преступника какого, посадилъ въ замковую тюрьму. Въ 1676 г. (33) брестскіе евреи подъ присягою показали, что въ эту пору въ г. Брестѣ, евреевъ, подлежащихъ поголовной подати, не было болѣе 525 человекъ. Въ томъ же 1676 г. по показанію евреевъ (34) было въ м. Мальчѣ всего 13 податныхъ евреевъ.

Въ 1710 г. 1 марта (188) великій гетманъ В. Кн. Л-го универсаломъ обратился ко всѣмъ сословіямъ и жителямъ города Вильны, чтобы никто изъ нихъ не препятствовалъ хоронить еврейскихъ покойниковъ за р. Виліей, на ихъ кладбищѣ, и чтобы никто не держалъ умершихъ подолгу дома, такъ какъ отъ этого могла появиться въ городѣ эпидемія.

Въ 1757 г. 18 янв. (225) между королевскимъ секретаремъ, войтомъ города Вильны, Онуфриемъ Минкевичемъ и погребальнымъ братствомъ вилнскаго кагала состоялось такое соглашеніе: отъ каждаго еврейскаго покойника, при переѣздѣ черезъ Зеленый мостъ платить въ казну отъ воза и восьми людей къ нему по одному тынфу».

Въ 1724 г., 13 іюля (216) Новгородское воеводство универсаломъ своимъ, обращается ко всѣмъ сословіямъ съ напоминаніемъ, что вопреки королевскимъ привилегіямъ и постановленіямъ конституцій, христіане обоего пола часто посту-

## L

пають на службу къ евреямъ и татарамъ, и чрезъ то отдаляются отъ христіанскихъ праздниковъ и «братью шляхту» ставятъ въ затрудненіе относительно найма хорошей прислуги, за умѣренную плату, и потому и предлагается христіанамъ не поступать на годичную службу къ евреямъ и татарамъ, памятуя постановленіе Петроковаго сейма 1565 г., которое гласитъ: «христіане отнюдь не должны служить жидамъ, подъ угрозой штрафа съ каждаго жида ста гривенъ; а христіанинъ имѣеть быть наказанъ шестинедѣльнымъ тюремнымъ заключеніемъ».

*М. Я. Спрогисъ.*

# А К Т Ы

## О Е В Р Е Я Х Ъ.



№ 1.—1561 г. Октября 30.

Грамота короля Сигизмунда Августа о предоставленіи права продажи соли въ Пинскѣ евреямъ Рубиновичамъ.

Року 1561 мессца Октебра 30 дня, у четвергъ.

Пришодши до замку господарского Пинского, передъ мене Семена Ивановича Совы, подстаростего и лесничого Пинского, мытники Пинскій Хемя а Аврамъ а Товяшъ Богдановичъ Рубиновичи, а Исакъ Мошеевичъ жида господарские Берестейские, просили, абы листъ его королевское милости до книгъ замку Пинского земскихъ судовыхъ записанъ былъ, который листъ господарский слово у слово такся в себе маеть: Жикгимонтъ Августъ, Божю милостью король Польский, великий князь Литовский, Руский, Пруский, Жомойтский, Мазовецкии и иныхъ. Княземъ, паномъ, воеводамъ, старостамъ, державцамъ, княгинямъ, панямъ вдовамъ и ихъ наместникомъ, земяномъ и дворяномъ нашимъ воитомъ, бурмистромъ, рядцамъ и всимъ заказникомъ мествъ нашихъ

господарскихъ, князскихъ, панскихъ и духовныхъ и тежъ жидомъ и татаромъ по всему панству нашому, великому князству Литовскому; што которая соль толпястая белая идетъ до места нашего Пинского с Коломыи а з Луцка ее до места нашего Пинского, подданные наши мещане Пинскии и околичные мещане п Волощане обователи пинскихъ мествъ и сель провадятъ на продажу и пинкують ее в месте Пинскомъ и по пинскихъ мѣстечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ, также князскихъ, панскихъ и духовныхъ, тыхъ, которыхъ именья ку замку Пинскому прислухаютъ, а с того некоторого пожитку до скарбу нашего не было, а ктомуужъ и в лета непогодливые и часу лихое дороги великая дорогость у соли бываетъ, же тисечу толпъ соли по двадцати и по кольку грошей продають, для чого люди з немалымъ обтежепемъ и шкодою оную соль куповати мусили,—што мы, хотечи порадокъ учинити, абы такъ дорого соль в томъ месте нашомъ Пинскомъ продавана не была и постановивши, абы яко в лета погодливые, такъ тежъ и часу лихое дороги, которого году дорогость соли бываетъ, завжды од-

ною ценою, то есть по пятнадцать грошей тысячу толиб соли продавано,—учинили есмо складъ соленый у месте напомъ Пинскомъ и арендовали есмо тотъ складъ поданымъ нашимъ жидомъ Берестейскимъ Хемп а Авраму Рабуновичомъ, а Товяну Богдановичу, а Исаку Мошевичу отъ свѣтого Мартина теперешнего пришлого свята, которое маеть быти в року нынешнемъ тисѣча пятьсотъ шестьдесятъ первомъ, на три годы за певную суму пенезей; мають вжо отъ того дня свята помененого свѣтого Мартина почати продавати тую соль, купивши в Луцку, до места нашего Пинского своимъ власнымъ накладомъ, и тамъ въ месте Пинскомъ и по иныхъ местечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ и тежъ князьскихъ, панскихъ, землянскихъ и духовныхъ, которые суть в повете Пинскомъ, гдѣ похочуть, тую солью шинковать и продавати мають ни большъ ани меншъ, одно завжды до выдержаня тое аренды по петнадцати грошей литовскихъ кождую тисечу толиб соли белое, якую и теперъ у месте напомъ Пинскомъ продають, а мещане Пинские и жидове иныхъ местечокъ и сель замку Пинского подданые наши, также князьские, панскіе, землянскіе и духовныхъ, которыхъ колвекъ имена въ повете Пинскомъ есть и тые, которые перемешкиваючи въ Пинску соль продавали, вжо отъ того часу отъ свѣтого Мартина не мають ее въ Луцку ани где инде на продажу и на власную потребу свою куповати, одно в тыхъ вышен помененыхъ арендаровъ нашихъ, в месте Пинскомъ, мають тую соль куповати по тому, яко вышенъ есть описано; а кому тежъ они в месте Пинскомъ дозволятъ соль продавати, тому, купивши соль в нихъ, вольно будетъ за ихъ дозволенемъ в месте Пинскомъ и по селахъ нашихъ господарскихъ, князьскихъ, панскихъ везде в повете Пинскомъ солью шинковать и ее продавати. А такъ приказуемъ вамъ, станомъ духовнымъ и светскимъ можнымъ, подъ закладомъ нашимъ десятиа тысячма копами грошей, ажъ бы

есте в томъ имъ сами некоторое переказы не чинили и людемъ местечокъ и именей и сель вашихъ, которые в повете Пинскомъ маете, грозно росказали, жебы они кромъ тыхъ арацдаровъ нашихъ и тыхъ которымъ они соль продавати дозволятъ, нигде соли куповати и ее продавати не смели и по которыхъ местечкахъ и именахъ и селахъ нашихъ господарскихъ, также князьскихъ, панскихъ и духовныхъ будутъ они сторожу для проваженя тое соли держати, вы бы имъ того не забороняли и некоторое небезпечности здорюю ихъ не чинили и чинити не казали, и во всемъ спокоине ся ку нимъ заховали, а особливе людемъ невозможнымъ подъ забранемъ всее ихъ маестности приказуемъ, жебы соли, кромъ ихъ, арацдаровъ нашихъ, ни в кого явне и потаешне не куповали и ни отъ кол не провадили, чога вы, врядники наши, также воитове, бурмистры и рядцы абы есте, не вымовляючися ничимъ, повинности своее силне престерегали и в чомъ бы ся тые справы ихъ або слуги в тон справе соленой, до которого колвекъ вряду нашего господарского, або до врядниковъ вашихъ втеклися, абы есте имъ оборону и помочъ чинили, и хтобы сему росказу нашему спротивене вдѣлать, о такowychъ упорныхъ жебы есте намъ господарю онаймовали. А если бы в которого мещанина Пинского, або в кого колвекъ съ подданныхъ нашихъ тамошнихъ отъ того часу отъ свѣтого Мартина в дому его найдена была и оказалась, жебы ее шинковать и продавалъ, або тежъ где инде, а не в нихъ в месте Пинскомъ купилъ, в такового за дворениномъ нашимъ Васильемъ Федюшкомъ на то имъ приданымъ и за ведомостью вряду тамошнего тая соль забирана и половица на замокъ, а другая половица имъ маеть быти. А ижъ бы то все, яко в семь листе напомъ описано есть, у ведомость кождому увошло, хочемъ мети, абы есте везде у местечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ и вашихъ князькихъ, панскихъ и духовныхъ тое рос-

казанье наше оповедати и выволати и тотъ листъ до книгъ врьдovýchъ уписати дали. А иначе бы есте того вчинити не смели. Писанъ у Вилни лет Божего нарoженья тысяча пятсотъ шестдесятъ первого, месеца Августа осмого дня. Который листъ подь печатью и съ подписью руки его королевское милости и с подписью руки пана Остафъ, маршалка дворного, подскарбего земского, за прозбою мытниковъ Пинскихъ Хеми а Аврама Рубиновичовъ, а Товяша Богдановича, а Исака Мошесевича до книгъ земскихъ судовыхъ записанъ есть и выписъ с книгъ того листу господарского копею дворенинъ его королевской милости панъ Василей Федоровичъ Федюшко подь мою печатью себе взять.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1560—1563 г., № 12996, стр. 116—118.

## № 2.—1563 г. Ноября 15.

**Жалоба мытника пинскаго еврея Якова Рубиновича на пинскаго войта Андрея Ивановича, запретившаго производить продажу, въ ночное время, меду въ шиннахъ города Пинска.**

Року 1563, месеца Ноября 15 дня, у понеделокъ.

Пришодши до замку господарского Пинского, передъ мене Илю Якимовича Кучу, подстаростего Пинского, жидъ господарский Пинский Яковъ Рубиновичъ, который с порученя брата своего жида господарского Берестейского, мытника Пинского, Хемь Рубиновича, мытомъ Пинскимъ справуетъ, оповедане вчинилъ, ижъ дей дня сегодняшнего месеца Ноябра пятогонадцать дня, у понеделокъ рано, войтъ Пинский панъ Андрей Ивановичъ, нетъ вѣдома для которое причины, тутъ у месте на торгу Пинскомъ закликати казаль, подь виною господарскою замковою, абы вси корчмитки Пинские, поченни у вечеръ на смерканю, ажъ черезъ всю ночь, шикого людей у дома свои корчемные

меду сычногого пити не пускали и никому его въ ночи не продавали, а въ томъ закликано его немалая съ шкода мыту господарскому Пинскому есть,—и просилъ мене тотъ Яковъ Рубиновичъ о вижа, при которомъ бы мель войту мовити, для которое причины онъ то уделати казаль, и я ему вижомъ на то давать служебника моего Юрья Андреевича Боровского, который тамъ на той справе бывши, передо мною и ку записаню до книгъ сознать, ижъ дня сегодняшнего месеца Ноябра пятогонадцать дня, у понеделокъ, тутъ у месте Пинскомъ, тотъ жидъ Яковъ Рубиновичъ передо мною вижомъ войту Пинскому пану Андрею Ивановичу у дворе его мовилъ: для которое причины на торгу Пинскомъ подь виною господарскою замковою закликати казаль, абы вси корчмитки Пинские, поченни у вечеръ на смерканю, ажъ черезъ всю ночь, въ дома свои корчемными шикого людей меду сычногого пити не пускали и не продавали? И онъ на то поведилъ: о пиво я не мовлю, пиво нехай и въ ночь пьютъ, але закликати есми на торгу для того казаль, ижъ бы до тыхъ часовъ, поколь жовнери з места Пинского выйдуть, корчмитки Пинские медовые у ночь до домовъ своихъ меду пити мещанъ Пинскихъ и слугъ замку Пинского не пускали, же тутъ у месте господарскомъ Пинскомъ въ домехъ корчемныхъ и по улицамъ въ ночь великая ся збродия, бой и зраненя деютъ, якожъ вио ся то и явно показало;—може ся и въ день наптити, хто хочеть. Которое оповедане свое и сознание вижовое оный жидъ Яковъ Рубиновичъ до книгъ земскихъ судовыхъ записати далъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1560—1563 г., № 12996, стр. 446—447.

## № 3. — 1633 г. Апрелья 23.

Привилегія короля Владислава IV, освобождающая евреевъ города Вильны отъ всякихъ платежей и повинностей.

Aktykacya przywileju Jego Królewskiej Mości żydom miasta Wileńskiego należąca.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсяца Апрелья двадцать третьяго дня.

На враде господарскомъ гродскомъ Виленскомъ, передо мною Александромъ Войною Ясенскимъ—войскимъ Витебскимъ, подвоисовидимъ Виленскимъ, поставившимъ очевидно жидъ Виленского места Мееръ Якубовичъ покладалъ и до актъ привилей святой памяти наяснѣйшаго короля его милости Владислава четвертаго, служацій жидомъ мѣста Виленского, на речъ въ немъ нижей мененую до книгъ кгородскихъ Виленскихъ, подалъ и просилъ, абы тотъ привилей былъ до книгъ уписанъ, который успеютъ и книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Władysław z Bożey łaski król polski etc. Oznajmujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, do praw y wolności żydom wszystkim W. X. Lit., a osobliwie żydom, w mieście naszym Wileńskim od świętey pamięci królów ich mość Antecessorow naszych nadanych, y od nas na seymie szczęśliwym koronaciey naszej approbowanych, stosując się niemniej do dekretu naszego teraz świeżo szczęśliwym przybyciem naszym do Wilna między mahistratem y pospólstwem miasta naszego Wilna z iedney, a pomienionymi żydami wileńskimi z drugiey strony, zaszłego, którym, za przysądzeniem pewnych ulic na mieszkanie żydom, pozwoliliśmy też onym różnych handłów zażywać, szynki w domach ich ogólnie mieć, kamienice i domy ych ab onere suscipiendorum hospitum y podczas wszelkich zjazdów głównych, partykularnych, sądów trybunalnych y umych etiam sub praesentia Nostra Regia, ych też samych od sądów in genere wszelakich pod-

czas roków ziemskich, grodzkich sądu głównego trybunального y pod bytność naszą sędziów marszałkowskich y samych wielmożnych marszałków koronnych y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, przy nas rezydujących, uwolniwszy, pod samą tylko iurydykę zamku Wileńskiego, de iure im należąca, podawszy, przy których to takowych wolnościach im nadanych, aby podczas sądów trybunalskich od marszałków y dyrektora kola trybunalskiego, także pod bytność naszą od wielmożnych marszałków y sędziów ich na pomienionych żydów Wileńskich nowe jakie exactie wkładane nie były y przez mieszczne podatki uciążenie się im nie działo, takowe im też wolność przytym za tą teraznieyszą bytnością naszą w Wilnie dayemy, aby od rzeczników żydowskich wileńskich, którzy mięso w jatkach przed bożnicą przedaia, bydłem, mięsem, pieniędzmi y żadną rzeczą, także od towarów in genere wszystkich, któremi kolwiek żydzi Wileńscy podług praw swych y pomienionego dekretu naszego handlować y targować mogą y będą, żadne podatki brane y wyciągane nie były y we wszystkim przy prawach y wolnościach im służących, jako też w dekrecie naszym wyrażonych y osobliwie niniejszym listem nadanych, od wielmożnych marszałków koronnych y W. Xięstwa Litewskiego, przy boku naszym rezydujących, ich sędziów, tak też marszałków, directorów y sędziów trybunalskich y inszych wszelakich osób na wszystkie przyszłe y potomne czasy cale y nienaruszenie zostawili, dla łaski naszej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć Wielkiego Xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Datt w Wilnie dnia osmego miesiąca Sierpnia roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, panowania naszego polskiego pierwszego, a szwedzkiego wtorego roku. У того привилею при печати притисненой меншой Великаго Князства Литовскаго, подпись руки наяснѣйшаго короля его милости тыми словы: Vladislaus Rex. А подтымъ подписомъ другій под-

пись вельможного его милости пана референдара и писара Великого Князства Литовскаго теми словами: Marcyam Tryzna — Referendarz, Pisarz Wielkiego Xięstwa Litewskiego. Который тотъ привилей за поданьемъ до актъ черезъ особу верху мененую до книгъ кргодскихъ Виленскихъ есть уписанъ.

Изъ связки документовъ Виленскаго градскаго суда № 4591.

## № 4.—1648 г. Декабря 8.

**Явка привилегии короля Владислава IV каримамъ гор. Троць, которой воспрещалось евреямъ-раввинистамъ селиться въ этомъ городѣ, торговать и приобрѣтать собственность.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ сорокъ сегого, месеца Мая двадцатого дня.

На враде господарьскомъ кргодскомъ воеводства Троцкого, передо мвною Каспромъ Александромъ Швабомъ старостою Шмельтинскимъ подъяеводемъ Троцкимъ, постановившыиसे очевидно, жьдзи збору Троцкого, Нисанъ Юсковичъ, войтъ збору Троцкого, Езьяпшъ Юдичъ, Юда Арановичъ, Михалъ Сатковичъ оповедали и покладали листъ его королевское милости, писанный до ясне вельможного пана его милости пана Александра Слушки воеводы Троцкого, Гомельского и Пропойского старосты, на речъ в немъ нижей помененую, просечы, абы до книгъ кргодскихъ Троцкихъ былъ активованъ и уписанъ, который уписуючы у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Władysław czwarty z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmuydzkie, Mazowieckie, Jnflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Godzki, Wandalski dziedziczny król. Wielmożnemu Alexandrowi Słuszcze woiewodzie Trockiemu, Homelskiemu, Pro-

poyskiemu staroscie uprzejmie nam miłemu łaska nasza królewska. Wielmożny, uprzejmie nam miły. Przełożono jest nam imieniem żydow karaimow w miescie naszym Trockim mieszkaiących, iż niektorzy żydzi rabinowie czasy nie dawnemi w miescie naszym Trockim mieszkania sobie naiąwszy, w onych rezyduiąc, wolności żydom karaimskim od świętey pamięci przodkow naszych y nas samych nadanych nullo iure zażywaią, szynki napoiow wszelakich chowaią y handle rozmaite ku uymie praw im nadanych y pożyczkow żydom karaimskim należących odprawuią, w czym iż wielką szkode żydzi Troecy karaimowie zdawna wolnościami w tym miescie obwarowane od żydow rabinow (ktore nigdy przed tym żadnego incolato w miescie Trockim nie mieli) ponoszą. Chcemi mieć po uprzejmoci waszey, alyś uprzejmość wasza żydom rabinom żadnego mieszkania w miescie Trockim mieć, domow naimować, onych kupować, ani pod żadnym pretextem nabywać y żadney przeszkody w handlach żydom karaimom czynić nie dopuszczal, ale we wszystkich onych przy prawach y wolnościach im nadanych zachował, uczynisz to uprzejmość wasza s powinności swey y dla łaski naszey. Dan w Warszawie dnia trzeciego miesiąca Decembra, roku panskiego tysiąc sześćset czterdziestego szostego, panowania królestwst waszych Polskiego czternastego, a Szwedzkiego piętnastego roku. У того листу его королевское милости печать есть притисельна большая великого князьства Литовского, а подпись руки его королевское милости теми словами: Vladislaus rex. А другой подылисе руки теми словами: Jan Dowgiało Zawisza, sekretarz iego królewskiej mosci. Который тотъ листъ есть до книгъ кргодскихъ Троцкихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Троцкаго градскаго суда за 1642—1649 г., № 5955, л. 284—285.



## № 5.—1646 г. Декабря 3.

Явна евреемъ Песахомъ Якубовичемъ привилегіи, данной ему королемъ Владиславомъ IV на устройство мельницы возлѣ гор. Пинска и на право пользования съ нея всѣмъ доходами.

Лета отъ пороженья Сына Божого тисеча шестьсотъ сорокъ сегого, месеца Февраля двадцатого дня.

На враде крродкомъ в замьку господарскомъ Пинскомъ передо мною Адамомъ Брестскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ ясне освещенного княжати его милости Альбрехта Станислава Радивиля, княжати на Олице и Несвижу, канцлера Великого Князства Литовского, старосты Пинского, Княевского и Тухольского установленнымъ, постановившимъ очевидно, жидъ места Пинского Песахъ Якубовичъ подалъ ку актыкованью до книгъ крродскихъ Пинскихъ привилей его королевской милости ему на збудованье млына подъ местомъ Пинскимъ служащій и просилъ, абы принять и до книгъ уписанъ былъ, который, уписуючи до книгъ слово, одъ слова, такъ се в себе масть: Владыслау чварты в ласки Божеу крѳл Польски, Wielki хяже Литевские, Руские, Pruskie, Zmoydskie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzski, Gotski, Wandalski dziedziczny kрѳl. Oznamujemy tymъ naszymъ listemъ, кому by o tymъ wiedziecъ належало, iż pokładany byłъ przedъ nami listъ cessyny wielmoznego Альбрехта Станислава Радивиля, canclerza Wielkiego Хяства Литевского, даны Песачови Якубовичови жидови miasta naszego Пинского дла потвърждения przezъ насъ, który się такъ в sobie ма: Альбрехтъ Станислау Радивилю, хяже на Олице и Несвижу, canclerzъ Wielkiego Хяства Литевского, Пински, Ковиенски, Гниевски, Тухольски, Гieranoyski, Lipniski etc. starosta. Oznamujemy tymъ listemъ naszymъ cessynomъ,

іжъ мы upatruіаcъ позытекъ skarbowи належачу, pozwalamy podъ miastemъ Пинскимъ wedle Rowu, названого Рыболѳовки, który idzie zъ rzeki Strumienia до rzeki Piny, nową groblę usypаcъ wedle hatu Hawryла Korotkiego, mieszezanina Пинского, nowo побудоваcъ, также mostu дла przejazdu до nowego млыну przezъ спустъ млыну старого зрѳобіcъ Песачови Якубовичови жидови Пинскому kosztemъ swoimъ поміеніонаю groblę usypаcъ y млын nowo побудоваcъ bezъ żadney przeszkody, на кторе usypаніе grobli y побудованіе млыну kosztъ wielki podіyту bycъ musi, przeto zarazъ по usypанію grobli y побудованію млыну, даіемъ ten млынъ в мѳц, дзерженіе y spokojне узываніе поміеніенему Песачови Якубовичови wiecznymi czasы, zъ kторого млыну ма браcъ wymіѳлекъ y wszelkie позытки samъ на siebie y по nimъ жѳна y potomkowie onego obracacъ маіа, czynszu sъ tego млыну на кожды рокъ по stu злотыхъ ма плаcіcъ, а дла naprawowania grobli przyдаіемъ woytowstwo Czenczyckie, Kowiatynskie y Parszewickie, według zwyczaju cztery dni в іесіені, а drugo cztery на wiosnę, względemъ плаценіа czynszu y komory побудоваcъ дла schowania zboża wedle grobli поміеніенему Песачови pozwalamy; który млынъ wolно mu бѳdzie, кому chcаcъ, takowymъ же prawemъ puszcіcъ; goscіowi żadnemu ніема млыну spuszczacъ, а жъ mu zapлаcа, y żadney osobіе млeцъ bezъ miarki nie ма y hatowъ nie wolно żadney osobіе przedъ mlynemъ stawіаcъ, oprѳcz zamkowego, дла przeszkody млыну, mлынarzъ іежелібы не маілъ bycъ жыцліwymъ y не pilnymъ млыну, wolно го зrzucіcъ, а дзержачему drugiego wзіаcъ. А жъ сія grobla psuіe przezъ chodzenie ludzi рѳжныхъ, wolно mu нікого не spuszczacъ, pozwalіаcъ onemu за tymъ listemъ naszymъ cessynomъ o confirmatіаю tego listu u іего kрѳлеwskiej mosci staracъ сія. Do kторого listu рѳкѳцъ naszą podpisawszy, piecзѳcъ przycінаcъ roskazalіsmy. Pisanъ в Warszawie dnia dwudziestого міесіаcа Febруаріа, roku tysіаcъ sześćsetъ czterdziestого piątego. My tedy widzącъ bycъ rzeczъ słuszną y до prozby

поміченого жьда за причыну некаторых панов рад нашихь склониwszy y ten list in toto approbujemy y значимы тым listem naszym; do которого dla lepszey wiary рѣка ся нашаъ подписавшы, печать великого хієства Литевского прыциснаѣ розказалимы. Дан в Warszawie dnia dziewiątego miesiąca Grudnia, roku tysiąc sześćset czterdziestego szostego. У того привилею печать канцлерыи Большое Великого Князства Литовского притисненая есть, подпись руки его королевской милости тыми словы: Vladislaus Rex, а другая подпись тыми словы: Franciszek Jsaykowski, referendarz y pisarz Wielkiego Хієства Литевского. Который привилей за прозьбою верху менованого жьда есть до книгъ кродскихъ Пинскихъ вписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1647 годъ, № 1301, стр. 89—90.

## № 6.—1647 г. Марта 6.

Явка универсала короля Владислава IV, которымъ воспрещается повѣтовымъ сеймикамъ устанавливать новые налоги съ евреевъ, такъ какъ они въ этомъ отношеніи исключительно подчинены королю.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ сорокъ сегомо, месеца Марца шостого дня.

На враде кродскомъ, въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Адамомъ Брестскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ ясне освещеного княжати его милости Альбрехта Станислава Радивила, княжати на Олыце и Несвижу, канцлера Великаго Князства Литовского, старосты Пиньского, Клевескаго и Тухольского установленымъ, постановившисе очевидно жидове места Пинского Борухъ Нахмановичъ и Нотонъ Лейзеровичъ подали ку активованью до книгъ кродскихъ Пинскихъ универсаль

его королевской милости, абы в повѣтѣхъ поголовного на нихъ жидовъ привато лядво не становено, и просили абы принять и уписанъ былъ, который, уписуючи до книгъ слово в слово, такъ се в себе маеть. Владыславъ czwarty z Bożey łaski król polski wielki książę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmujdzkie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Swedski, Gotski, Wandalski dziedziczny król. Wszystkim w obec y koźdemu z osobna dygnitarzom, ciwunom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie obywatelom wielkiego kienstwa Litewskiego uprzemie y wiernie nam miłym łaskę naszą krolewską. Doszła wiadomość, yź некаторы з uprzemosci y wiernosci waszey pod pretekstem constytucy seymu przeszłego, którą lawda powiatowe ratione securitatis publicae in futurum constituentes są aprobowane na seymikachъ przeszłychъ relacynnychъ pogłowne żydowskie stanowili, а yź żydzi wszyszcy w wielkim хієствіе Литевскимъ бѣдacy насzey tylko własney iurisdictioni y zwierzchnosci krolewskiej, а nie inszey żadney z osob y z dobrъ swychъ podlegaią y takowe на nichъ podatki, iako też y на mieszczanъ нашихъ bezъ consensu naszego y stanowъ seymowychъ de iure stanowione być nie mogą y nie stawaiają. Przeto integritati prawъ нашихъ krolewskichъ wczesnie przewiduiąc, chcemy mieć po uprzemosci y wiernosci waszey y rekwiruemy абысיע uprzemie y wiernoscъ wasza napotem od stanowienia takowego laudum y wkładania przezъ mie на żydy ciężarowъ supersedowali, а iesli by gdzie do тądъ uchwalone было за nieprawne y nie ważne deklaruiemy. Дан в Warszawie dnia siedmnastego miesiąca Lutego roku panskiego tysiąc sześćset czterdziestego siedmego, panowania krolewstwъ нашихъ Polskiego y Swedskiego piętnastego roku. У того универсалу печать его королевской милости Великаго Князства Литовского притисненая и подпись руки его королевской милости тыми словы: Vladislaus Rex, а другая подпись руки тыми

слова: Franciszek Jsaykowski, referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который универсалъ до книгъ гродскихъ Пиньскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1647 г., № 13001, стр. 845—847.

## № 7.—1650 г. Августа 5.

**Универсалъ короля Іоанна Казимира о непринужденіи оставаться въ христіанской вѣрѣ тѣхъ изъ евреевъ, которые приняли ее во время козацкихъ смуть.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ пятидесятого, месеца Августа пятого дня.

На враде гродскомъ в замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Юрьемъ Нелюбовичомъ Тукальскимъ, войскимъ и подстаросимъ Пинскимъ, отъ ясне освещеного княжати его милости Альбрехта Станислава Радвила, княжати на Олице и Несвежу, канцлера великого князства Литовского, старосты Пиньского, Кгневского и Тухольского установленымъ, постановившимъ се очевидно, жидове места Пиньского Езясъп Якубовичъ и Зельманъ Якубовичъ подали ку актыкованью до книгъ гродскихъ Пинскихъ листъ его королевской милости имъ жидомъ Пинскимъ, на речъ в немъ описаную, даный и просили, абы принять и до книгъ гродскихъ Пинскихъ уписать былъ; которого вписуючи в книги слово в слово такъ се в собе маеть: Jan Kazimierz z łaski Bożej król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmuidzkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzky, Godzky, Wandalsky dziedziczny król. Wszem w obec każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie urzędnikom zamkowym y mieyskim, także y inszym na urządzie jakimkolwiek będącym oznajmujemy. Supplikowali nam żydzi poddani nasi, żalosnie uskarżając się,

iż pod czas tey woyny kozackiey zabranych wiele osob tak męczyzn, iako też y białych głow, dzieci żydowskich u niektórych z wierności waszych pozostali y z nich niektorzy częścią różnym udęczeniem, a częścią też drudzy z bojazni zdrowia swego ratuiąc na wiare ruską przymuszeni byli y do tego czasu wypuszczeni nie są, a nawet do nich inszych żydow, ktorzy byli z tego uszli niebespieczeństwa, przypuszcіe nie chciecie, co iż sie dziecie przeciwko wszelkiey słuszności zwierelności naszej, przeto daliśmy ten uniwersal nasz do wierności waszych, surowo rosказując y to mieć koniecznie chcąc, abyście tych żydow, żydowek y dzieci ich na ruską wiare mimo dobrowolne pozwolenie ich gwałtownie pokrzszczonych, ktorzy zwłaszcza przy teyże wierze zostać się nie chcą, u siebie nie zatrzymiwali, ale y owszem wolnych do ich domow, dostatkow y handlow wolnych wypuscili y żeby wszyscy, kto im tylko co wziął, powracali przestrzegli, handlow zwyczajnych y pożywienia onym nie bronili y nie przeszkadzali, ale y owszem przy wolnościach onym zdawna z praw ich y z zwyczajow służących cale zachowali. Co uczynicie wierność wasza dla łaski naszej y z powinności swey. Dan w Warszawie dnia wtorego miesiaca Maia, roku panskiego tysiące sześćset pięćdziesiątego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego trzeciego roku. У того листу печать притиснена есть, а подпись руки короля его милости тыми словами: Joannes Kasimirus Rex. А другая подпись руки тыми словами: Remigianus de Piasecno Regens cancell. Regni. Который листъ до книгъ гродскихъ Пиньскихъ есть записанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1650 г., № 13004, л. 1208.

## № 8.—1860 г. Марта 12.

Явка привилегіи Пинскимъ евреямъ, данной королемъ польскимъ Іоанномъ Казиміромъ.

Лета отъ пароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятого, месеца Марца дванадцатого дня.

На враде кргодскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Войтехомъ Зеленскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Пинскимъ, одъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленнымъ, постановившимъ очевидно, Борухъ Нахмановичъ, жидъ места Пинского, подалъ ку актыкованью до книгъ кргодскихъ Пинскихъ листъ наяснейшого короля его милости пана нашего милостивого, на речъ нижей въ немъ выражоную жидомъ места Пинского даный и просилъ, який прийнятъ и до книгъ уписанъ былъ, которого принявши и уписуючи въ книги слово въ слово такъ се въ себе маеть: Jan-Kazimierz z Bożey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Zmoydzkie, Inflantskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedski, Gottski, Wandalski dziedziczny król, sławetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y wszystkimy radzie miasta naszego Pinska wiernym nam milym laska nasza królewska. Sławetni nam mili; supplikowali nam zydzi miasta Pinskiego o to, iż wier. wa. mając z nimi z dawna pewną uczynioną ustawę, że w arzędzie szynkow y napoiow mieyskich miasto do dwuch części, a żydzi do trzeciey części należec mieli, a zатым też gdy się iakie składki y poruby na miasto Pinsk trafiają, miasto dwie części, a żydzi trzecią część składać powinni byli, tudzież gdyby pod czas wojny ktora chorągiew przez miasto Pinsk przechodziła, tedy żydzi wszysey od stanowisk żołnierskich wolnemi zostawać, a tylko przypisnikami rotmistrzowi albo

chorągwi directorowi do gospody iego bydź mieli, według listu przywilegiu iego krolewskiej mosci antecessora naszego, teraz mimo takowe postanowienie y dawne zwyczaje, połowice składanek mieyskich narzucacie, a w arzędzie po staremu tylko do trzeciey części przypuszczacie, także żołnierzom gdy się iaka chorągiew do Pinska trafi, żydow do ugody rotmistrza nie dopuszczacie y tego zabraniacie, mimo list antecessora naszego im dany, tak też y posłow iacy się trafiają podinnować z połowicy każecie y u domach onych stawicie, przez co wielka krzywda się onym żydom dzieie. Wniesiona zатым była do nas przez niektórych panow rad y urzędników naszych dwornych, przy boku naszym będących, prozbę, abyśmy od takich ciężarow onych uwolnili, a przy dawnym z miastem y magistratem Pинским uczynionym postanowieniu zachowali, my do słuszney supplicujących żydow Pинских skłoniwszy się prozby, ponieważ oni tylko do trzeciey części arędz napoiow należą, aby też nie więcej tylko trzecią się częścią do składanek mieyskich, ktore się na potrzeby publiczne trafiają przykładali, deklarujemy także od stanticy żołnierskiej y posłow domy ich y ich samych uwalniamy, a po dawnego do gospody rotmistrzowi, albo iego namiesnikowi, gdy się iaka chorągiew do miasta Pinska trafi, wszytkich żydow Pинских за przypisников przyłączamy y we wszytkim dawne zwyczaje y list antecessorow naszych zmocniamy, upominając wiernose waszą, abyscie do naszey confirmując woli a swoich antecessorow ustawy, ni w czym żydom krzywdy y bezprawia nie czynili z powinności swoiey dla łaski naszey. Dat w Warszawie dnia trzydziestego miesiaca Maia, тисячъ шеśćсетъ pięćdziesiąтъ dziewiątego, panowania krolewstw naszych Polskiego iedenastego, a Szwedskiego dwunastego roku. У того листу печарь канцелярии большое великого князства Литовского притиснена есть, а подписы рукъ тыми словы: Jan-Kazimierz król. Andrzej Kotowicz pisarz w. x. Litt. Koto-

рый тотъ листъ за подашемъ и прозьбою звышь помененое особы до книгъ кргодскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовъ 1161 Пинскаго градскаго суда за 1660 г. № 13012, стр. 161—162.

## № 9.—1664 г. Юня 30.

**Грамота короля Яна-Казимира, дозволяющая евреямъ платить долги векселями вмѣсто наличныхъ денегъ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Юня деветнадцатого дня.

На вrade кргодскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ, подстольимъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашного великаго князьства Литовскаго, старосты Пинскаго установленнымъ, постановившимъ очевидно, Вольфъ Якубовичъ, жидъ и школьникъ галагу места его королевское милости Пинскаго, подалъ ку актыкованью перъ абьялтамъ до книгъ кргодскихъ Пинскихъ видимусъ зъ книгъ кргодскихъ воеводства Виленскаго вписанья въ немъ листу его королевское милости до въшелякихъ судовъ и върадъ, въ речи въ немъ нижей выраженой, въ тые слова писаный: Видимусъ съ книгъ кргодскихъ воеводства Виленскаго. Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Сеньтебра двадцатого дня. На вrade господарскомъ кргодскомъ Виленскомъ, передо мною Яномъ Окгинскимъ, маршалкомъ Волковыскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившимъ очевидно Аронъ Левъковичъ, жидъ Виленскій, покладалъ и ку актыкованью подалъ листъ его королевское милости писаный до въсякихъ судовъ великаго князьства Литовскаго головныхъ, трибуналь-

ныхъ, земскихъ, кргодскихъ, магдебурскихъ, просилъ, абы до книгъ кргодскихъ Виленскихъ былъ уписанъ, который уничиючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Jan-Kazimierz z Bożey łaski król polski, wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Żmuydzki, Mazowiecki, Inflanski, Smolenski, Czernihowski, a Szwedzki, Godzki, Wandalski dziedziczny król. Wszem w obec y koźdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie iednak sądowi głównemu trybunału w. x. Litewskiego, także wszelakim jurisdictionom ziemskim, grodzkim, Magideburskim oznaymuujemy, iż dali nam sprawę przez panow rad y urzędnikow naszych przy boku naszym będących żydzi Wilenscy swoim y innych żydow wielkiego xięstwa Litewskiego imieniem, iż oni przy powszechnym państw naszych rzeczy wspólitey zniszczeniu do takiego ubozstwa y upadku przyszi, że creditorom swoim długow przez się zaciągnionych nie mogą realiter wypłacić, a to dla tego, że też y onym u różnych creditorow nie małe dlugi na obligach y zapisach pozamierały, y onych odyskać nie mogą, zaczym po wszytkich in genere iako się wyżej pomieniło jurisdictionach, chcemy mieć y przykazujemy, aby gdy o dlugi iakie żydzi Wilenscy y inni wielkiego xięstwa Litewskiego zapozwani będą, zachowując onych circa praeiudicata w sądach naszych assessorskich y marszałkowskich ferowanych in defectu gotowych summ y pieniędzy in defectu złota y srebra y innych fantow, obligami ktore by się realiter pokazały im należące y czym kto może placić swym creditorom nakazywali non aggravando onych praejudiciosis sententijs ex decretis, inaczey ipsa aequitate dictante y dla łaski naszej nie czyniąc. Dat w Wilnie dnia trzydziestego miesiāca Czerwca roku panskiego tysiąc sześćset szesćdziesiąt czwartego, panowania naszego Polskiego szesnastego, a Szwedzkiego siedmnastego roku. У того листу при печати меньшей великаго князьства Литовскаго подпись руки его королевское ми-

лости тыми словы: Jan Kazimierz król, а подпись руки его милости пана писара великого князства Литовского тыми словы: Waleryan Stanisław Judycki, pisarz w. x. L. Который тотъ листъ его королевское милости за поданьемъ оного до актъ есть до книгъ крродскихъ Виленскихъ уписанъ, съ которыхъ и сесь видимусь подъ печатью вradoвою за подвождства его милости пана Петра Рудомины Дусяцкаго, старосты Стародубовского, и за писарства мое мене Казимера Домбровьского, чешника Виленского, въ семъ року тисеча шестьсотъ семьдесятъ первомъ, Апреля двеннадцатого дня жидомъ места Виленского есть выданъ. Писанъ у Вильни. У того видимусу печать крродская Виленская пригиснена есть, а подпись руки тыми словы: W niebytnosci iego-mosci pana pisarza Piotr Rudomina Dusiacski, starosta Starodubowski, podwoiewodzi Wilenski. Скорикговалъ Илинецкый. Который же тотъ видимусь за поданьемъ его до актъ и прозьбою звышъ писаное особы до книгъ крродскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 382 на обор.—383.

## № 10.—1668 г. Юня 2.

Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея Мовшу Трейтелевича нъ уплатъ Вонифатию Пацу долга и штрафа.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ осьмого, мѣсеца Юня второго дня.

В справе вельможного его милости пана Бонефацио Паца, тивуна Троцккого, Рызького, Ботоцккого старосты, пульковника его Королевское милости, з жи-

домъ места Виленьского, Мовшою Трайтелевичомъ, за обвѣщенемъ до декрету суду нашего тутошнего, то есть, до одъданя и заплаченя черезъ жида Мовшшу Трайтелевича суммы одинадцати сотъ золотыхъ польскихъ тымъ декретомъ суду нашего его милости пану Пацу, тивуну Троцккому, пулковнику его Королевское милости, одъдать и заплатити наказаное, затымъ о троякіе заруки. Ижъ тотъ жидъ Мовша Трайтелевичъ, будучи до декрету суду нашего обвѣщенимъ и маючи себе выразне декретомъ суду нашего тутошнимъ до одъданя тое сумы зложоный терминъ, яко на дню оногодайшомъ жалобливому его милости пану Пацу, тивуну Троцккому, пулковнику его Королевское милости неодъдать и не заплатитъ, такъ и самъ заполькованымъ на наказу привольванемъ снералскимъ передъ нами нестановилъ, про то Мы судъ оного, яко права ненослушного, в року завитомъ на упадъ в речи здасмъ, а водле права и констытуції трибунальской, за явное тому декретови, суду нашего спротивенство, которое се передъ нами зъ пильности чисное видоме показало, троякіе заруки, зперъвъшнимъ суду нашего вказомъ з уписенимъ и паментнымъ намъ данымъ, всего сумою чотыры тисечи чотыреста и пять золотыхъ полскихъ на томъ жидѣ Мовшѣ Трайтелевичу и на добрахъ его ганьдяхъ, товарахъ, играмахъ, заставахъ, арендахъ и иншихъ всякихъ маестностяхъ его лежащихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ, гдѣ колвекъ и у кого колвекъ будущихъ, звоннымъ заарештованемъ навнелякомъ месцу оныхъ, а в недостатку маестности и на самой особѣ его вельможному его милости пану Пацу, тивуну Троцккому, пулковнику его Королевской милости вказуемъ, и на отправу тое сумы пенезей кромъ складани ратъ статутовыхъ до вradoвъ земьского або крродского Виленскыйхъ замковыхъ, мейскихъ, панскихъ, майдебурекскихъ и иншихъ всякихъ тыхъ повѣтовъ, подъ которомы се добра того жида ока-

жуть, а которого себе з нихъ сторона зажити похочеть заложивши на спротивного вину выволана отъсыласмъ.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 226 за 1668 годъ, листъ 961.

## № 11.—1668 г. Октября 17.

**Заявление о нанесеніи жидомъ Мовшею побоевъ крестьянину Евфимію Вытецкому.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, месеца Октебра семнадцатого дня.

На враде городскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушковскимъ, подетаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельмстекского старосты установленымъ, оповидалъ у protestował się iegomości pan Michal Lwowicz, administrator dobr wielmożnego iego mosci pana Jana Carola Młockiego, Pńskiego, Helmskiego starosty w powiecie Pńskim leżących, dowodząc sprawiedliwosci podwoyskiemu Jewchimowi Potapowiczowi Wyteckiemu na żyda Mowszę osiadłosci w Pínsku nie mającego, który to żyd mieszkaiąc przez lat kilka we wsi Serńnikach, bez płacenia arędy у żadnych podatkow, szynki wszelakich napitkow mając, przedaie на włosci imsci pana starosty Pńskiego, iakoż w Witeczowce stawiając gorzałkę, ieszcze roskazując sobie, żeby podwoyski onemu co komu przeda gorzałki, aby pieniądze wybierał у onemu żydowi liczbę czynił, który podwoyski począł onemu mówić: ja tobie nie sługa, niemam czasu kiedy około ciebie chodzić. Tedy pomieniony żyd oraz onego podwoyskiego począł bić kiіem у tak niemіlosiерdnie zбил, zмordował, mówiąc: czemu ты chłopie nie masz mnie słuhać, mam ja swego gospodarza pana Jana Terńiakę, który mi każe ciebie, iesli nie będziesz posłusznym, bić, on za mie odpowie; у tego podwoyskiego roku terazniey-

szego mеsca Octobra czternastego dnia zбил, zмordował. Co protestując iego mosć pan Michal Lwowicz widząc takową krzywдę, zбиeie poddanego wielmożного iego mosci pana starostы, iako też у szkod dochodzić tak о zбиeie, о popelnienie excessu chcąc з pomienionym żydem правнiе czynić, даł proces ten zapisać. Що есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 810.

## № 12.—1669 г. Февраля 11.

**Арендная запись Владислава Орды на отдачу въ арендное владѣніе Пинскимъ евреямъ Эйзяшевичамъ имѣній Костровъ и Тывровичи.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Февраля одиннадцатого дня.

На рокохъ каптуровыхъ въ замку Пинскомъ месеца Февраля первого дня прыпалыхъ и порадкомъ правнымъ одправованыхъ, передъ нами судьями каптуровыми по абдыкаци и зданья короны короля его милости Яна Казимера, а за универсаломъ яене вельможного его милости ксенъдза арцыбискупа Кгнезденского, прымаса и княжати першого на сеймику, зложономъ одъ ихъ милостей пановъ обывателей повету Пинского водлугъ першыхъ конфедераций и каптуровъ обраными, постановившысе очевидно, его милость панъ Владиславъ Иахимъ Орда, подчашый Оршанъский и пани малжонка его милости се милость пани Ева Шостовицкая Владыславовая Ординая, подчашиная Оршанская, положившы листъ добровольный арендовный запись своей Саломонови и Кабриелеви Езыашевичомъ и малжонкомъ ихъ—жидомъ места Пинского въ речы въ немъ нижей выражоной даный и служачый, которого устнымъ и очевистымъ сознаниемъ своимъ ствердившы, просили, абы до книгъ каптуровыхъ повету Пинского принять и уписанъ былъ, которого мы врадъ

огледавши и читаного выслухавши, до книгъ унрять есмо велели, а унршующи въ книги слово въ слова такъ се въ собе масть. Ja Władysław Joachim Orda, podczaszy Orszanski y ja Ewa Szostowicka Władysława Ordina, podczaszyna Orszanska małżonkowie, wiadomo czynimy y zeznamy sami na siebie tym naszym listem dobrowolnym arędownym zapisem, komu by o tym wiedzieć należało, iż my małżonkowie na spólną naszą obojga potrzebę wzielismy, pożyczyli y spełna do rąk naszych odebrali gotową rękodayną summę pieniędzy, to iest trzy tysiąca y osmset złotych polskich u żydow miasta J. K. msci Piskiego panow Salomona y Gabryela Eyzaszewiczow y małżonek ich, to iest Dwory Nisanowiczowny Puhaczewiczowny, Salomonowey Eyzaszewiczowey y Chay Moyżeszowny Gabryelowey Eyzaszewiczowey, za którą summę trzy tysiąca y osmset złotych polskich majątności nasze dwie, to iest dwor y majątność Kostrow, dwor y majątność Tywrowicze w powiecie Piskim leżące, z budowaniem dwornym, folwarkowym y gumiernym, z gruntami dwornemi, żytem na rok terazniejszy tysiąc szesćset szeszedziesiąt dziewięty zasianemi y niezasianemi, z poddanemi, z ich żonami, dziećmi, majątnościami, powinnościami, robotami, daniami, czynszami, działkami na inwentarzu opisanemi, z gruntami oromemi y nieoromemi, z ogrodami owoszczowemi y nie owoszczowemi, z lasami, borami, gajami, dąbrowami, zarosłami, przerobkami, nowinami, drzewem bartnym y nie bartnym, ze pszczołami y bez pszczoł, z rzekami, rzeczkami, jeziorami, jezierzyszczami, iazami, hatami, z łowy rybniemi, zwierzynnemi y ptaszemi, gony bobrowemi y ze wszystkimi pożytkami y przynależnościami, do tego y poddanego naszego iednego we wsi Hrywkowiczach mieszkającego, z iego wszelaką powinnością na tymże inwentarzu opisaną. A zgoła ze wszystkim iako te majątności Kostrow y Tywrowicze z dawnych czasow sami w sobie, w gruntach, obychodziech, rzekach, rzeczkach, lasach, borach, gaiach

miały y teraz mają prawem arędownym pomienionym żydom Piskim Salomonowi y Gabryelu Eyzaszewiczom y małżakom ich na lat cztery nierozdzielnie po sobie ydających, to iest poczowszy od dnia Gromnic Panny Maryey święta rzymskiego, podług nowego kalendarza, w roku terazniejszym tysiąc szesćset szeszedziesiąt dziewięty aż do roku da Pan Bóg przyszłego tysiąc szesćset siedmdziesiąt trzeciego, takowegoż dnia y święta Gromnic Panny Maryey święta rzymskiego, puszczamy do dzierzemia y posesy przez ienerała y stronę szlachtę te majątności y dwory nasze Kostrow y Tywrowicze y poddanego we wsi Hrywkowiczach pomienionym żydom Piskim podaicmy y postępiemy; mają tedy y wolni będą Salomon y Gabryel Eyzaszewiczowie y małżaki ich te majątności y dwory Kostrow y Tywrowicze z poddanemi, z ich żonami, dziećmi, z gruntami, lasami, borami, sianożęciami murożnemi y błotnemi y ze wszystkimi pożytkami, przynależnościami na siebie spokojnie dzierżeć, pożytkow wszelakich zażywać y podług woli swey szafować, poddanych sądzić y rządzić, waruąc to pomienionym żydom Piskim, iż gdyby, uchoway Boże, przez nieprzyiaciela, gradobicie na grunta, ogień y spustoszenie poddanych w tey majątności Kostrowie Tywrowiczach y Hrywkowiczach stało, tedy czasu wyscia arędy z uwagi przyiacielskiej gotowizną zapłacić mamy. Podymne y wszelakie podatki my sami od poddanych wybierać y do panow poborcow oddawać y pospolite ruszenie swym kosztem odprawować mamy y powinni będziemy; wolno też będzie pomienionym żydom napoie wszelakie w karczmie w Kostrowie y Tywrowiczach trzymać; ieżeli by też pomienieni żydzi młyn w tey majątności Tywrowiczach swym kosztem zrobili, tedy pożytki wszelakie do wyscia arędy brać wolni będą, a po wysciu arędy koszt wszystkie na budowanie młynu wyłożyć mamy pomienionym żydom zapłacić. Jeżeli by też ci żydzi w tych majątnościach nie korzystali, tedy im wolno będzie komy chcąc takowym ze prawem arę-



ślowym pusić, a my iako przeciw ich żydow tak y przeciw koźdemu od nich dzierzącemu spokojnie we wszystkim zachować się mamy. Jeżeli by też chto z iakim kolwiek prawem do tey maiętnosci przypowiadał, trudność im żydom zadawał, tedy u koźdego sądu y prawa aż do wyscia arędy pomienionych żydow swym kosztem zastępować y bronić mamy, wnosząc ewictią na maiętnosci wszelakie—leżące, ruchome, w którym kolwiek woiewodztwie, powiecie będące, które te wyżey y niżey pomienione punkta y paragrafy spokojnie aż do wyscia arędy pod zaręką trzech tysięcy osmset złotych polskich y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych zachować mamy y powinni będziemy, dokładając y to w tym liscie moim, iż po wysciu czterech lat arędownych pomienieni żydzi ieszcze do Wielkiej Nocy poddanych dziesięciu w Kostrowie trzymać powinni będą y temż poddancami wyrumować się mają. O którą zarękę y o szkody wolno będzie nas pozwać do sądu ziemskiego, grodzkiego, Głownego Trybunalnego y kapturowego, w który chcąc powiatać, woiewodstwo y termin rokiem prawnym, abo zakazać, a my małżakowie za koźdym pozwem u wszelakiego sądu y prawa bez żadnych dylacy, zwłok, excerpcy, prolagacy y apelacy skutecznie iako na roku zawitym usprawiedliwić się mamy y powinni będziemy pod tąż zaręką. Na co wszyscy ten list arędowny zapis nasz s pieczęciami y spodpisami rąk naszych także s pieczęciami y s podpisami rąk ichmc panow przyiaciół naszych od nas ustnie y oczewisieie uproszonych. Pisan w Pinsku roku tysiąc sześćset szeszedziesiąt dziewiątego, msca January osmnastego dnia. У того листу добровольного арендовного запису пры печатехъ подпись рукъ тыми словы: Władysław Joachim Orda podczaszy Orszanski. Ewa Szostowicka Ordzina podczaszyna Orszanska. Ustnie y oczewisto proszony: pieczętarz do tego zapisu arędownego od imc pana podczaszego Orszanskiego y samey ieymci Alexander Ruszkowski, podstarosci powiatu Pinskiego ręka.

Ustnie proszony pieczętarz od imc pana Władysława Ordy, podczaszego Orszanskiego y samey ieymsei paniey podczaszney do tego listu arędownego Hrehory Kazimierz Szyrma, pisarz grodzki Pinski. Ustnie proszony pieczętarz od imc pana podczaszego Krzysztoph Milanowski, mieczny woiewodztwa Lubelskiego. Который листъ добровольный арендовный записъ за усгнымъ и очевистымъ признашемъ особъ верху мененыхъ до книгъ катуровыхъ повету Пинского есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 1093—8.

### № 13.—1669 г. Апрелья 10.

**Рѣшеніе Пинскаго катуроваго суда по дѣлу о невозвращеніи евреемъ Боруховичемъ Абраму Достоевскому взятой у него въ залогъ золотой цѣпи.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мца Апрелья десятого дня.

На рочкохъ катуровыхъ въ замку Пинскомъ месеца Апрелья первого дня прыпалыхъ и порадкомъ правнымъ одправованныхъ, передъ нами судьями катуровыми, по абдыкацыи и зданья короны короля его милости Яна Казимера, а за универсаломъ ясне вельможного его милости ксенъдза арцыбискупа Кгнезденского, прымаса, княжати першого на сеймику зложономъ, одъ ихъ милостей пановъ обывателевъ повету Пинского, водлугъ першыхъ конфедераций и катуровъ обраными, кгда съ порадку реестрового ку суженью прыпала справа его милости пана Абрама Достоевского зъ Юзефомъ Боруховичомъ жыдомъ места Пинского, за позволъ въ речы нижей мененой вынесенымъ, до которое справы за прыволяньемъ черезъ еперала рочкового Яна Ушацкаго сторонъ до права, его милость панъ Достоевский зъ умодованымъ сво-

имъ паномъ Яномъ Стояновичомъ, которому мощь до мовеня речы устне злеть, а одь Юзефа Боруховича отецъ его Борухъ Нахмановичъ, жьдъ Пиньскій очевисто становили. Затымъ умоцованый стороны поводное панъ Стояновичъ поданья очевистого въ руки Юзефови Боруховичови въ месте Пинску, въ рынку идучому, позву презъ енерала повету Пинского Казимера Сачковского написомъ того енерала на позве написаномъ доведныи и трое воланья пильности стороны свое по тры дни чыненное оказавшы, а поднесны позовъ, чыталъ тымъ слобы: неверному жьдлови места Пинского Юзефу Боруховичу з верхности ураду нашого прыказуемъ, шчобисъ ты передъ нашъ судомъ нашымъ каптуровымъ повету Пинского, въ замку Пинскомъ, на рочкохъ Апырлевыхъ, которые въ року тепе(ре)шнемъ тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятомъ прыпадутъ и сужоныи будутъ, самъ очевисто, яко на року завитомъ, ку праву стать и на жалобу его милости пана Абрама Достоевского усраведливилъ, который тебе позываетъ о то, ижъ кды жалуючий его милость панъ Достоевский, будучи потребенъ пенезей, у тебе Юзефе Боруховичу золотыхъ пятьдесятъ польскихъ, въ року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ седмюмъ (взялъ), въ которыхъ грошахъ жалуючий ланцухъ шчырозолотый, который важытъ чырвоныхъ золотыхъ осмьдесятъ, до одданьятыхъ пятидесятъ золотыхъ тобѣ Юзефе Боруховичу зоставилъ, а кды прошлыхъ летъ и теперешнего року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, подъ часъ интереснумъ, жалуючий его милость панъ Достоевский грошы належытые золотыхъ петьдесятъ тобѣ Юзефе Боруховичу отдавалъ, а верненя заставы своей упоминалъ, ты Юзефе Боруховичу не ведеть для яковыхъ прычынъ заставы жалуючого, то естъ ланцуха шчырозолотого отдать и грошей собе належытыхъ отобразъ не хочешъ, о которое то таковое затрыманье и не одданье лан-

цуха шчырозолотого, а затымъ о шкоды свое хочы сътобою невернымъ жьдомъ правомъ чынить, симъ позвоомъ до суду каптурового позываетъ. А по прочытанью позву доведчы жалобы позовное, покладала протестацію на помененого жьда Юзефа Боруховича до книгъ войтовскихъ места Пинского, въ дате року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Февраля четвертого дня учыненую о неодаданье помененого ланцуха шчырозолотого, у пети-десять золотыхъ польскихъ заставленого и не взяты за тую заставу помеченыхъ грошей по килька кроть въ дому его отдаваючыхъ, которого жьда передъ судъ вашыхъ милостей запозвавши, абы тую заставу передъ вашими милостями положить и свое грошы петьдесятъ золотыхъ польскихъ взять, наказанья у вашыхъ милостей прошу и домовляюсе. Противко чому Борухъ Нахмановичъ жьдъ Пинский одъ сына своего поведилъ, пжъ сынъ мой готовъ тую заставу его милости пану Достоевскому отдать и грошы петьдесятъ золотыхъ прынять, зъ тымъ декляруючысе, же дня завтрейшого грошы прынять, а заставу вернути готовъ будетъ, а его милость панъ Достоевский таковую деклярацію чуючы, абы дальшихъ зволокъ тотъ жьдъ не чынилъ, абы сте ваша милость судъ подъ совитостью въ неучыненую той субмиссын доспѣ наказатъ рачыли. А такъ мы судьи въ той справе его милости пана Абрама Достоевского зъ Юзефомъ Боруховичомъ жьдомъ места Пинского о неодаданье и задержанье ланцуга шчырозолотого осмьдесятъ чрвоныхъ золотыхъ вагу въ себе малочого у пети-десять золотыхъ польскихъ заставленого, о не прынять по килька кроть даваныхъ грошей, за тымъ о шкоды, въ которой справе отецъ того Юзефа Боруховича ставаючы и тотъ ланцугъ заставный отдать, кгрошы петьдесятъ золотыхъ одъ его милости пана Достоевского дня завтрейшого прынять субмитовалъ, про то и мы судьи водлугъ субмиссы Боруха

Нахмаповича, наказуемъ, абы сынъ его Юзефъ Боруховичъ помененую заставу, у себе мающую, для завтрешного пры книгахъ въ канцелярии кргодской Пинской до его милости пана Абрама Достоевского отдать, а педдесять золотыхъ польскихъ одъ его милости пана Достоевского привилъ, въ чомъ всемъ на обеде стороны, такъ въ неверненю ландуга сщцрозолотогъ, яко неодданю пятидесять золотыхъ польскихъ, яко важность речы оужоное выносить заруку закладаемъ. Которая справа до книгъ кантуровыхъ повету Пинского есть записана.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 1471—2.

## № 14.—1889 г. Августа 1.

**Жалоба Пинскаго магистрата на Пинскихъ евреевъ, которые вопреки привилегіямъ г. Пинска захватили въ свои руки всю торговлю хлѣбомъ и горячими напитками, построили много винокурень и домовъ и тѣмъ лишили городъ законныхъ доходовъ и довели христіанъ, жителей города, до крайней нищеты и убожества.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Августъа первого дня.

На враде кргодскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковъскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млодкого, Пинского, Гельметскаго старосты установленнымъ, жаловали, оповидали і soleniter в великй крзвудzie у szkodzi swey referуіаc сię до pierszych processow swych славетни panowie burmistrze, raуcy, ławnicy, magistrat, cechmistrze у pospolstwo mieszczenie miasta J. K. Mci Pinska sami od siebie у imieniem całego miasta protestowali на niewiernыхъ Natana Chackielewi-

cza, Borueha Nachmanowicza, Abrama Hozceiwicza, Chackiela Leyzerowicza у другихъ жydow zboru Pinskiego о то у такомъ способемъ, іz pomienieni жydzi, mniеy poważaiąc constitucie seymowe, ante unіonem у potym zasze, а на prawa, przywileia у wolności miastu Pinskiemu od nаіasnіеyszych swiętey pamięci krolow ichmoseiów nadane у służące następuіаc, у one leceе poważaiąc іако zdawna zguby chrzescianskiej narod eheiwy, różnych czasow, mіеsіęcy у dni różne krzywdy, szkody, podstępnie chytrze у przewrotnie іdąc, czynili. А napierwo trzećiа część в арэдzie mіеyskіеy, do ktorey nigdy przed tym nie należeli, sobie niesłusznie przywłaszczyli, а potym на wіеkszą zgubę mіеyska, zybożenie у rozpędzenie chrzescіan mieszczen Pinskiх potaiемnie bez żadney wiadomości żаhуіаcych u nаіasnіеyszego krolа іmci Jana Kazimierza на puszczenie в kapszczyznę арэды gorzalczaney в Samborze consensus otrzymawszy, spiehlierz szynkowania gorzalek z dawnych lat od nаіasnіеyszych krolow ichmoseiów miastu Pinskiemu uprzywіliowany zniszczyli, в niwecz obrociли, od ktorego przed tym за lat osmnascіе quoty należыtey не заплацили, со dostatecznie в wysz mіanowanych processach іеst wyrażono. А zatym podnoszy сię в гурę, nabudowawszy do kilkadziesiąt winnic в mіеsie Pinsku, wbiwszy сię в możność kopy, opanowawszy niemało gruntow у placow mіеyskich, nabudowawszy на nich bez wiadomości magistratowey domow, kramow, bud, в rynku по ulicach у około swey жydowskiej боżnicy, gdzie сię іm mіеysce upodobало, gorzałkę paląc, miody sycąc, piwa warząc, one в domach у по ulicach szynкуіаc, żadnego datku od domow, kramow у bud należącego, tudziez stolcowego, pomiarnego і innych protestуіаcym należących проwentow mіеyskich pełnić у oddawać не chcą у nie oddaiа, аіе mаіаc в domach swych pokątnе miary, іако то wiadra miodowe, trzecinniki, tudziez wagi wszelakie, wielki uszczerbek ubogim chrzescіanom czynią,

w czym protestujący magistrat, lubo y postępek prawny o to do pomienionych żydów uroszczony miał, iednak do tego czasu częścią dla ubostwa, częścią też dla stancyi przez czas niemały panów żołnierzów w wybieraniu niepojednokrotnie tak chlebow, iako potchlebow y innych exactij y częstych przechodów nie popierał, a obżalowani żydzi idąc chytrą y potajemną swą radą y namową panów żołnierzów, nie znośząc się z magistratem, wprzody od siebie podstępnie, a potem z żałującemi y to wprzody od tychże mieszczan trzeciej części datku pieniężnego z jurisdik wyciągnąwszy, godzą. Drugdy y opodal od miasta zostającymi panom żołnierzom dla snadniejszego napoiów gorzałczanych, miodowych y piwnych szynkowania y przedawania do miasta drogę torują. Za których powodem niemało chorągwi wojska i. k. mci w. x. L. usarskich, pancernych, kozackich, tatarskich y innych różnych hybernami rocznemi y półrocznemi ludzi ubogich wycięczyli. A gdy iuż panowie żołnierze do miasta przyiacławszy w gospodarze, przez pisarzów swych wojskowych, stancyją naznaczają, tedy obżalowani żydzi mając swe okazalsze domy dla odprawowania wczesnie szynkow, każdy swego pana aby w nich stancyi nie mieli godząc, do ubogich mieszczan udając onych na stanowiska nawodzą y naprawują, w czym żałujących mieszczan do ostatniego zniszczenia, zubożenia y rozproszczenia, a siebie przez szynki ustawicznie gorzałek y drugich napoiów do wielkiego bogactwa przywiedli, że aż mieszczanie nie tylko żołnierzów, ale y samych siebie nie mogąc czym sustentować, iedni domy swe porzuciwszy, a drudzy za marne im że żydom pieniądze zbywszy, precz rozwlec się musieli, a obżalowani co daley rozproscierając się y ostatek mieszczan ubogich widząc upadlemi y przez ich podstępne chytrosci zniszczeniemi, znieważają, uciskają y słowy wierze chrześcianskiej nieprzystoinemi szkalują y urągają. A co większa nie tylko w dni pospolite, ale y we dnie święte bez przestanku w

kilkadziesiąt winnicach na kilkaset kotłow y bań gorzałkę pędząc y oną po różnych miastach y miasteczkach rozwóżając y przedając, zboża wozami u ludzi wiejskich y innych tak w rynku, iako y po ulicach y drogach przeymując, niepuszczając w rynek prowadzić, ogółem zawracając, ubogim zaś chrześcianom, którzy iedni czwirtkę, drudzy pułczwirtki według ubostwa dla pożywienia siebie samych chcą kupić, nie przypuszczają, owszem odpychają, y kupować niedopuszczają. A tak ustawicznie każdych targow y dni czyniąc, wielką nadzwyczaj drogość zboża uczynili y czynią, w czym ludziom ubogim, trapiąc ich głodem częstokroć, nieczosną krzywdą y odcięcie nie tylko chudob, ale y zdrowia czynią. W czym żałujące przez takowiy ich obżalowanych zły przewrotny podstęp y w poczynieniu różnych przez lat kilkanaście miastu Pinskiemu różnych różnymi sposobami krzywd y szkod w wysz mianowanych processach wyrażonych, iako y potem od żydow podjętych, a w procesie terazniejszym mianowanych, protestujący magistrat lekko rachując na trzydzieście tysięcy złotych polskich szkod ponoszą. O co wszystko iako się wyży pomieniło, y co ieszcze osobliwie czasu prawa na pomienionych żydow dowiedziono y okazano będzie, chcą żałujące prawem czynić y tego wszystkiego na pomienionych żydach y wszelkich majątnosciach y szkole ich y na samych osobach dochodzić, tudzież consensus ad male narrata na kapszczyznę otrzymany kassować, dali ten swoy do xiąg żalosny zapisać proces.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 2555—2557.

## № 15.—1669 г. Августа 19.

**Жалоба пинскихъ евреевъ на притѣсненія, якобы чинимыя имъ мѣстнымъ магистратомъ.**

Лета отъ naroженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Августа деветнадцатого дня.

На вѣраде крoдeкoмъ въ замку гoспoдарeкoмъ Пинскoмъ, передo мнoю Алeксaндрoмъ Бушъкoвскимъ, подeтaрoстимъ Пинскимъ, oтъ вeльмoжнoгo eгo милoстoи пaнa Янa Кaрoлa Млoцкoгo — Пинскoгo, Гeльмeтeкoгo старoстa устaнoвлeннoмъ. Opowiadali, żalowali y solenno w wielkich niepoiednokrotnych krzywdach szkodach swoich Natan Chackielewicz, Boruch Nachmanowicz, Abram Hoszeiwicz, Chackiel Lezorowicz y drudzy starsi żydzi zboru Pinskiego na sławetnych Hryca Haponowicza, Jwana Siniectkiego, Trofima Ryszkiewiczza, Jwana Plawuszkę, Hryca Walowczyca—cały Magistrat miasta J. K. Mei Pinskiego prawa Maydeburskiego protestowali o tem, iż obżalowane mieszczanie z dawnych czasow nie szczyrze z protestującymi w różnych rzeczach y sprawach idąc, ale wszystko podstępnie następując na wolności ich żydow, z dawnych czasow od najasniejszych królów ichmew nadane y uprzywilegiowane, ktorými tak w trzeciej części mieyskiej arędy szynkow, napoiow, miodow, gorzałek y piw, iako też wchodach za rzeką Strumieniem popasach będących, nie mniemy w przechodzących różnych żołnierskich pulkow y chorągwiec iako y stancy onych, aby tylko protestujący kahał, iako do pożytkow trzeciej części należący, trzecią też część żołnierszczyzny y wszelakich poborow do miasta należących dawał, co y najasniejszy król Jme Jan Kazimierz listem swoim warował, gdyby pod czas woyny ktora chorągiew przez miasto Pinsk przechodziła, tedy żalobliwe żydzi od stanowisk żołnierskich wolnemi zostawać y tylko przypisnikami rotmistrzom, alboli chorągwiom directorowi do gospody jego być mieli, podług wysz pomienionych przywileiow najasniejszych królów ichmew protestującym danych y confirmowanych zachować się mieli, obwarował; osobliwie tenże obżalowany Magistrat za wielkim swoim przez nieprzyaciela różnego, iako y żalobliwych żydow zubożeniem dla poratowania samychże y arędy umysłili y postanowili, stosując się do konsensu krola imei

w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt dziewiętym w Sanborze danego żalobliwym żydom s kapszczyzną gorzałką arędą w roku tysiąc sześćset szeszedziesiąt wtorym puscił, niżli obżalowany Magistrat z iednostayney swey rady y namowy wszystkich cechmistrzow y mieszczan na tak wielkie żalujących prawa y wolności następując, one tłumiąc, gdy żołnierz tak przeizdem iako y stanią miasta nawiedzi, tedy obżalowane nie sprawując się podług wolności onych, aby mogli trzecią częścią datku od żydow kontentować, ale zawsze sami przez się y slug swoich żołnierzow dla stancyi w domy żalobliwych wprowadzali, że aż ustawicznie musieli każdego ciężaru większą połowicę płacić z przymusu, jursdiki zaś różnie, z ktorých by na pomoc ciężarow połowica przychodzić miała, to za siebie zabrali y przyłaczyli, a żalujących od tego wszystkiego odsaczyli, osobno krom odebrania od protestujących większey na żołnierza połowicę, sami już z kranow żalobliwych u różnych żydow sukunami, korzeniem, gorzałką, miodem, piwem, botami tureckimi, skurami na tysiąc złotych zabrali, y nigdy nie wezym rachuby nie czynili, a gdy żalobliwe żydzi y do wielmożnego imei pana hetmana W. X. L. dla wyprawy uniwersalu na Białą Ruś za wiadomością obżalowanych żyda swego z niemalym kosztem posylali, do czego y obżalowane przyłoże mieli, a potem y nie dali, do podwodu na żołnierza iako deklarują nie przykladaia, tylko obietnicami uwodzą, osobliwie czopowego za dzierżenia żalobliwych żydow obżalowane za lat dziesięć z dwuch części protestującym nie zaplacili, to zaś gdy trafi, konie za rzekę Strumień na brzegi dla paszy zapędzić, tedy obżalowane mieszczanowie grabią, że aż okupować (lub należność żalobliwym iest) muszą, w czym też y to nie mnieysza szkoda, że obżalowany Magistrat pod rokiem wysz pomienionym pusciwszy żalobliwym podług consensu krola Jegome. kapszczyznę gorzałeczną, ktorey żalobliwe będąc pewnymi, banie, kotły, winnice pobudowali, lecz obżalowany Magistrat

y w tym zayrzając y idąc z mownie y podstępnie zanieśli kryjomo proces, wyciskając już całe y wybiłając od wszystkiego żalobliwych żydów y roku terazniejszego tysiąc sześćseth szesćdziesiąt dziewiątego różnych miesięcy y dni, czyniąc na ostatnią ich zgubę, nad przywilegia królów ichmci do sądow zadwornych assessorskich wyciągając, co czasu prawa z dokumentow y przywilegiow najasniejszych krolow ichmsci dowiedziono będzie, w czym wszystkim żalobliwym prez kilkanascie lat uczynili szkody na piętnascie tysięcy złotych polskich, o które tedy naruszenie przywilegiow krolow ichmsci żalującym żydom na wolności służących, o szkody pomienione, o winy w constytutiach opisane chcąc żalobliwy kahał Pinski z obżalowanym Magistratem czynić prawem, ten swoy solenny dali do xiąg grodu Pinskiego zapisać proces. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 2640—2643.

## № 16.—1669 г. Августа 24.

Протестъ Пинскаго магистрата противъ жалобы евреевъ г. Пинска, за чинимыя имъ якобы притѣсненія.

Лета отъ пароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Аввгуста двадцать четвертого дня.

На вѣраде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пиньскомъ передо мною Алексанѣдромъ Бушкѣвскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельменского старосты уставленнымъ, оповидали, жаловали, protestowali y reprotestowali się славетни пан Hrehory Haponowicz, burmistrz, Jwan Sieniecki, Trofim Ryszkiewicz, Jwan Plawuska, Hrehory Walenczyk—raycy, a Tymofiy Samotyewicz y Mikołay Persiutycz—

ławniacy miasta J. K. mei Pinskiego prawa maydeburskiego swoim y wszystkim miasta imieniem na niewiernych Natana Chackielowicza, Borucha Nachmanowicza, Abrama Hoszeiwicza, Chackiela Leyzorowicza y drugih żydow kahału Pinskiego, o tem, iż pomienieni żydzi od niemalego czasu chyttrze y przewrotnie z protestantami postępując, wszystkie swoje na to obracając starania, iakoby gurę wzięwszy nad chrześciany, nad nimi zbytkowoć, urągając się, a zatym i z ich upadku cieszyć się mogli, wdarszy się nappierwiew nienależnie w trzecią część arędy mieyskiej, potem uprawivszy ad mala narrata consensus u iego królewskiej msci, aby aręda mieyska w kapszczyznę gorzałki na lat piętnascie puszczona była, do kilkadziesiąt winnic nabudowawszy, gorzałki na kilka seth kotlow pędzą, tudzież innych napoiow, miodow, piwow, niezliczoną moc karczem nabudowawszy, przewrotną chytrością swoją nad ubogimi chrześciany nie tylko w targach, kupowaniu y przedawaniu różnych rzeczy gurę wzięli, ale ieszcze postępując nie szczerze z miastem y magistratem, z którym wszystkie ciężary zarowno znosić powinni, unikając tego wszystkiego, widząc stany Rzpltey w różnych zatrudnieniach. mając czas pogodny, ludzi ubogich chrześcian iako mogą uciskając. A chcąc tey złości y przewrotnych podstępow swoich uysć y uniknąć, smieli y ważyli się zuchwały proces swoy do xiąg grodzkich Pinskiх w roku niniejszym tysiąc sześćseth szesćdziesiąt dziewiątym meca Awgusta dziewiętnastego dnia na protestujących zanieść, już różnemi nigdy niebyłemi pomawiając ich rzeczoma, iuż y do nienależnych sobie interesując się rzeczy, praetensy y należytości do gruntow, popasow mieyskich y innych do nich nigdy nienależących rzeczy uzurpują. A to wszystko czynią na uciesnienie ubogich chrześcian w miescie Pinskim pod prawem maydeburskim zostających, o które praetensie iuż protestujących różnych lat, mscy y dni są dostatecznie na obżalowanych żydow zanesione processa, w kto-

rey krzywdzie y urąganiu swoim protestantowie ponosząc niemale skazy y uszczerbki tak z uymą pożytkow mieyskich, iako z utrapieniem ludzi ubogich chcąc u wszelkiego z niewiernemi pomienionemi żydami prawa y sądu prawem czynić, pacn y karania tudzież y szkod swych na nich dochodzić, tę swoją reprotestacją do xiąg zapisać. Што есть записано.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1668—1669 г. № 13020, стр. 2658—9.

## № 17.—1889 г. Сентября 26.

**Протестъ Пинскихъ евреевъ на жалобу Магистрата за разныя самовольныя дѣйствія Пинскихъ евреевъ.**

Лета отъ парожена Сына Божого гысеца шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Сеньтебра двадцать шестого дня.

На враде кргодскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушьковъскимъ, подетаротимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пиньского, Гельметекеро старосты уставовъленнымъ, за вzięciem pewney wiadomosci z wyiętego z xiąg grodzkich Pinskiх widymusem processu przez panow burmistrzow, raycow, ławnikow, magistratu miasta J. K. mei Pinskiego na starszych żydow kahału Pinskiego Notana Chackielewicza, Borucha Nachmanowicza. Abrama Hoszeiwicza, Chackiela Leyzerowicza y wszystkich żydow zboru Pinskiego w roku tysiąc szesceseth szeszedziesiąt trzecim January siodmego dnia занiesionego, w którym obzałowаны магистратъ Pinski smieli y wazyli żалоблиwych iako spokojnych w rzeczach nigdy nie byłых помawiać, pisząc w nim niebyłe, a prawie zmyślone rzeczy, iakoby żалобliwe żydzi roku niedawno przeszłego tysiąc sześć seth szeszedziesiątego około kładowisk swoich żyдовскихъ między ulicami wał wysypować, drogi, ulicy, przeiaz-

dy popsować mieli, grunta, placы дворовые scisle poczynić y pogubić mieli, a to iakoby od Siwierza, gdzie mienią nieiakiес kładowiska swoje przed tym były, piaski z ciał ludzkich chrześciańskich zbierać y urągować, grunta zabierać od wału y ulicy przeiazd zepsować y wału mieyskiego niemało przyiać z s trzeciey iakoby strony między domami mieyskimi wysypując swoy wał, doł uczynili y żwir na poprawę szkoły y sklepow wozić y przeiazd zepsować, z czwartey zas strony iakoby plac niemał wszystkie zaiąć mieli, chroсты iakoby bez wiadomosci z gruntow nad rzeką Strumieniem nazwanych brzegow czolnami na kilka tysięcy wozow wywieść mieli, co szyrzey w tym niesprawiedliwym pomownym processie opisano y dołożono iest. Naprzeciwko takowego niesłusznego, a prawie potwarne zmyślonego processu protestując, w tak wielkiej niewinności swojej daia sprawę, iż żалоблиwy kahał Pinski ni komu ni w czym nie był winien y żadnych buntow nie czynili y z ciał zmarłych chrześciańskich w roku tysiąc sześć set szeszedziesiątym piasku nie brali, a wału kolo swoich kładowisk lubo cokolwiek wysypali, jednak swego z placu przy mogilkach będącego, a cudzych placow by najmniey nie zajmowali, ulic y przeiazdow nie psowali, gruntow y placow ich mieskich, дворовыхъ nie zabierali y ni w czym tego mieyseа, gdzie krzyż мѣки Panskiy przez ichmeiow oycow Jezuitow postawiony, nie ruszyli, a gdyby żалобliwe żydzi jaką krzywdę tam uczynili, тоć by nie panom Magistratu, ale ichme oycow Jezuitom, iako dzierżącym tego, o to prawem czynić przyszło, tak też gruntow, ulic z kilku stron nie zabierali y przeiazdow nie psowali, dolow żadnych nie czynili, żwiru na poprawę szkoły ani sklepow nie brali y kryionnie nie wozili, ale szkoła jako po spaleniu nieprzyziacielskim y teraz z sklepami ogorzała zostaje, chrostu iako mieniа na parkan z za rzeki Strumienia nie wozili, łowuszek rybnych nie psowali, sianożęci w niwecz nie obracali, konmi nie

napedzali, około szkoły żadnego rynku nie czynili y targow nie czynią, tylko iako zwy- czaj że żydowek dwóch albo trzech z oba- rzankami lub z chlebem, ale więcej mie- szczanek z chlebem, z obarżankami, z kru- pami na Żydowskiej ulicy y wszędzie po mieście y po różnych ulicach siedzą y targa- nią, tedy to nie za żałobliwych pozwolen- niem, ale za pozwoleniem obżałowanych panow Burmistrzow, od których że oni sa- mi tak od żydowek, iako od chrześcianek stolcowe odbierają y, iako w inszych mia- stach, w ulicach kramow nie budowali, studni ni iakiey mieyskiej nie zagradzali, chiba swoje w dworach mając, placow dwornych y niaakich nie zabierali, domow na czudzych placach nie budowali, chiba na swoich kupnych, lubo na niektórych placach mieskich pod prawem maydebur- skim będących budowali, prowentow za- mieyskich ni w czym nie naruszali, wagi y woskoboyni nie rugowali, boć one na swoich mieyscach zostają y nie na ulicach Żydowskich stoją, targowego mieyskiego nie biorą y nie należą, pomiarne zawsze y co rok oddają, co czasu prawa będzie do- wiadziono, z domow zaś mieszkalnych, z budek rynekowych, które za wiadomością obżałowanego magistratu przy kramach po- budowane, zawsze magistratowi tak od kra- mow, iako y od budek oddawali y teraz oddają, gorzałki z szpiehlerza mieyskiego nigdy na potrzebę kahałową nie brali, ale ieszcze obżałowany magistrat u różnych kupcow żydow na swoją potrzebę za nie- małe summy pozabierali y nigdy trzeciej części arędy y żołnierskich wydałkow, iako- by do miasta, nie dawali, za które część trzecią arędy zawsze należące pieniądze placili y na wszelakie wydałki żołnierskie y inne podaczki żałujący kahał większą część za przymuszeniem płaci, ale to oni unikając przez samych żałującym żydom tak w trzeciej części arędy, iako y w kap- szczyźnie podziałanych krzywd, szkod tak- kowy niesprawiedliwy, zmysłony, zaniesli proces, o który niesłusznie zaniesiony po- twarżny, o podstemp y o szkody w praw-

nych expensach podięte złotych trzysta piędziesiąt, chcąc o to wszystko czynić pra- wem, a swoje niewinność pokazać, na ten czas dali ten swoy żalosny reproces y ża- łobę do xiąg grodzkich Pinskiich zapisać. Што есть записано.

Изъ автовой книги Пинскаго городского суда за 1668 —1669 г. № 13020, стр. 2783—2785.

## № 18.—1669 г. Сентября 28.

**Протестъ Пинскихъ евреевъ ни жалобу Пин- ского магистрата о разныхъ незаконныхъ дѣйствіяхъ евреевъ.**

Лета отъ нароженя Сына Божого ты- сеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, месеца Сентябра двадцать шостого дня.

На вrade городскомъ въ замку госпо- дарскомъ Пинскомъ, передо мною Алек- сандромъ Бушгьковъскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости папа Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленымъ, за вzięciem z przestrogi некоторыхъ ludzi y z wyiętego z xiąg grodzkich Pinskiich wi- dimusem przez panow burmistrzów, ray- cow, ławnikow całego Magistratu, także pospolstwo cechowe mieszczanie miasta J. K. mei Pинского в року тисячъ шість- сестіи шездзiesiąтъ трzeciімъ Январу сiodme- го dnia на кahał Пински starszych żydow Notana Chackielewicza, Borucha Nachma- nowicza, Abrama Hoszeiwicza, Chackiela Leyzorowicza, Jakuba Ahronowicza Bel- czycza занiesionego processu wiadomosci, w którym piszą, iakoby żałujący kahał mieli na przywileia od naіasnieszych krolow ichmew miastu Pинskiemu на арęдę gorzał- czанę, мiodową, пиwną y inne prowenta данę, а żałującym кahaлу Пинского не by w tym należець не миаło, y by też тенже кahał миаł czas upatrzeć, gdy в Panu Bo- gu zesły іасне owiecoны xiазе іегомосці pan kanclerz wielki W. X. L. starosta Pински ieszcze iak naieźdzał на staro-



stwo Piskie, na ten by czas uciekszy się, aby mogli mieć w arzędzie trzecią część, którą by trzecią część tylko do żywota xiążenia iegomic otrzymali, y iakoby po wtrąceniu nienależnie w te dochody arędowe y część trzecią, y o tym iakoby potajemne zehadzki y skryte rady swoje miewali, żeby iakowy podstęp pod miastem y oszukanie uczynić mogli, sposobow wynadywali y przypisując czas pogodny pod czas zruginiowania miasta Piskiego w roku tysiąc sześćseth czterdziestym osmym iakoby żalobliwi żydzi miasta Piskiego ze wszystkimi skarżbami swemi z miasta uiachać y w całosci zostawać mieli, a im żalobliwym samym tylko mieszczanom miasta Piskiego wszelakie dostałki y skarżby zabrać nieprzyaciel miał, wszak y żalobliwi żydzi miasta Piskiego z nieprzyacielem holdowania namowy nie czynili y zdraycami krolom, panom y całej Rzptey nigdy nie byli y nie są, ale iako naywiększe y niewypowiedziane męki y morderstwa od nieprzyaciela Rzptey nad inne narody ponosili y ponoszą, a przybywszy na pogorzelska od gruntow sobie nienależnych obżalowanych mieszczan odciskać y one sobie bezprawnie przywłaszczając mieli, dlugi niesprawiedliwie nabywać y ich do prawa pociągając, ciemnićć, za których iakoby przyczyno y naciskiem pod różne jurdyki mieszczanie rozwlęc się musieli. A potem gdy w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiątym Moskāl z Kozakiem znowu miasto Pisk spalili, w tym czasie u szczesliwie residującego krola Jegomsci Jana Kazimierza w Samborze jako by mieli żałujący kahał bez woli y wiadomosci obżalowanego Magistratu y całego pospolstwa do krola inisci suplikował y konsens na skapszczyznę otrzymał y żydom by po rożnych wsiach słody robiąc rozdawać, a gorzałkę by kryjom od nich odbierając, pokatnie szynkować, banie y kotły w winnicach mieć y onemi gorzałki kurzyć zaczęli y tak iakoby przez żałujących do zguby przyszli y w szkody na osm tysięcy złotych odnieść mieli, co szyrzey w tym zmyszlonym, niesprawie-

dlwym procesie iest opisano y dołożono. Naprzeciwko ktorego takowego processu żalobliwy kahał Piski reprotestując, a oraz y protestując o niewinnosci swoiey dają sprawę, że nigdy reprotestujące na przywileia od krolow miastu Piskiemu nadane nie następowali, w arzędzie y wszelkich prowentach krzywdy nie czynili, ale obżalowany Magistrat Piski nie słusznie to opisał, iakoby bez wiadomosci ich mieli trzymać, tedy nie bez wiadomosci y nie darmo, ale za własnym ich magistratowym listem dobrowolnym do trzeciej części przypuszczeniem, a przez xcia iegomosci pana kancelerza wielkiego W. X. Lit. starosty Piskiego, w roku tysiąc sześćseth trzydziestym wtorym potwierdzono, takż y przywileciem krola pana naszego miłosciwego confirmowano trzymając, po pierwszym zas ruginowaniu miasta Piska od nieprzyaciela, gruntow mieyskich żalobliwy kahał nie zabierał, bo do onych nie należał, obligow, cecrografow y praw niakich ni u kogo nie nabywali, ale kto komu był winien, toć kożdego czasu pokutować musi y ieszcze w roku tysiąc sześćseth pięćdziesiątym do trzeciej części arędy wiecznemi czasy przypusciwszy y sumnę za arędę do wielmożnego iego mosci pana na on czas starosty Piskiego spolnie z Magistratem oddawali y w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiątym, przez Moskwę y Kozakow po spaleniu miasta, wszelkie ich miłnoscni y domy, ale tamże y żalobliwego kahału samey szkoły y wszystkich żydow dobra y przywilegia od naiasnieszych krolow ichmew pogorzeli, o czym są zanesione osobliwe processa, zmiankuią zaś że y consens u krola iego mosci Jana Kazimierza na skapszczyznę w Samborze wyprawili, toć nie bez wiadomosci, ale z całą obżalowanego Magistratu y pospolstwa tego miasta wiadomoscią. Na ostatek y listem w roku tysiąc sześćseth szeszedziesiąt wtorym danym, o czym czasu prawa szyrzey z produktu za pokazaniem prawnych przez żydow Piskich documentow pokaze, ale to wszystko obżalowany Magistrat następując

na przywilecia ich kahałowi Pinskiemu od najasniejszych krolow ichmcw nadane, a wyciskając z trzeciej części arędy y puszczoney skapszczyzny, przywodząc tylko do szkod y niemających utrat, takowy zaniesli zmyszlony y niesluszny proces, w czym szkodując żalujący kahał, teraz swiežo za tym przez Magistrat Pinski uroszczonym postempkiem prawnym y pociąganiem do nienależnych sądow, na którą sprawę złotych trzysta spendować musieli. Chcąc tedy o takowy niesluszny proces czynić prawem, win prawnych y szkod swoich za niesluszny do sądu na Koronatią pozwaniem y do nie małych szkod przywiedzieniem, na całym magistracie miasta Piskiego y wszystkim pospolstwie dochodzić, tę żalosną swoją žalobę y reprotestacią do xiąg grodzkich Piskich zapisać dali. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1668—1669 г., № 13020, стр. 2785—2788.

## № 19.—1669 г. Сентября 30.

**Жалоба Боруха Мордухаевича и Геси Лейзоровны на Вацлава Дубискаго, который побоями и тюремнымъ заключениемъ вынудилъ у нихъ венсель.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Сентябра тридцатого дня.

На вѣраде городскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Александромъ Бушъковскимъ, подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля Млоцкого, Пинского, Гельметского старосты установленымъ, оровидали, жаловали y solemniter się w wielkiej krzywdzie nieznosney szkodzie, biciu, więzieniu swoim płacziwie protestowali Boruch Morduchaiewicz y Geysia Leyzorowna, żyd y żydowka Piskie, małżakowie, na iegomosci pana Węcława Dubiskiego przed tem bywszego namies-

nika prowentowego oekonomiey Piskiey na iegom. o tem, iż gdy w przeszlych niedawno latach żalobliwce zostali za trzeci snop złotych szeszedziesiąt winni, który ten dług wypłacając obżałowanemu oddali złotych dwadziescia y dwa polskich, a o reszłę do slusznego czasu upraszali, niżli obżałowany iegomosc tym nie kontentując, a szukając różnych sposobow, aby mógł tym swoją wolą spełnić, upatrzyszy czas po tem, gdy żalobliwy Boruch po swoich potrzebach gospodarskich roku terazniejszego tysiąc szesceseth szeszedziesiąt dziewiątego roku w Nowoszycach był, tedy obżałowany, dnia szesnasatego msca Septembra, bez wiadomosci urzędowey naszedzsy mocno gwałtem z czeladzią swoją na dom żalobliwego Borucha w miescie Piskim będący, gdzie samego żalobliwego nie zastawszy, tylko samą żalobliwą Geysię, gwałtem wziawszy oną, białę, mordując, przez rynek prowadzyszy aż do samego zamku Piskiego, w turmę osadzyszy, trzy dni ciemzył, a potem za przyczyną niektórych ludzi została wolna. A mało na tym mając, w tymże roku miesiaca Septembra dziewiętnastego dnia, gdy żalobliwy Boruch nie wiedząc o takowym przez obżałowanego małżaki żalobliwego więzieniu, do miasta J. K. mei Piska przybyszy szedł w rynek miasta Piskiego, tamże obżałowany insperacie przypadszy, żalobliwego Borucha z czeladzią y chłopami także gwałtem wziawszy do gospody swey domu pana Aleksandra Drozdowicza zaprowadzyszy, a tam onego związawszy, do maiećności Dostojewa zaprowadzyszy, już tam przepomniawszy boiazni Bożey y srogosci prawa pospolitego, powtornie nad żalobliwym bez wszelkicy litosci czyniąc morderstwo, kazal boty zrzuceć y na gołe nogi kaydany włożyć y w onych cały tydzień głodem trapił, przymuszając aby abo obliг na dziewiędziesiąt złotych dal, albo dom na gospodę jego u Drozdowicza nabyty zamienić, na które tak wielkie więzienie niemal wszyscy z dworu iegomosci pana Wojciecha Zelenskigo, chorążego powiatu Piskiego, patrząc lamęto-

wali, y tak żalobliwe musieli dać obżalowanemu na dziewięćdziesiąt złotych oblig, do kotoiego bacząc y sam ięgomosc pan chorąży czynił nad żalobliwymi commiseratią podpisać rączką y aż żalobliwy ledwo został roskowanym. O kotoie tedy podwakrotne obodwuch żalobliwych bieie, więzienie, w okowach trzymanie, obligu na dziewięćdziesiąt złotych wymuszenie, o szkody, kotoych ponoszą z sto złotych polskich, tudziesz o pacny prawne chcąc z obżalowanym ięgomosc czynić prawem, ten żaloszny proces dali do xiąg grodu Pinskięgo zapisać. Пры kotoрым оповеданью ставшы очевисто Миколай Малыщыцкий, енераль повету Пинского, квить свой реляцыйный до книгъ кгородскихъ Пинскихъ сознать тыми словы: Ja niżey na podpisie mianowany енераль i. k. мѣи powiatu Pinskięgo, zeznawam tym moim rellacynym kwitem, iż teraznieyszęgo tysiąc szesceseth szeszedziesiąt dziewiętego roku mca Septembra dwudzięstęgo siodnęgo dnia, z stroną szlachtą panami Stephanem y Janem Kozlakowskimi, z kotoymi tu w mieście Pinskim w gospodzie ieh oglądałem na Boruchu Morduchaiewiczu na nogach razy krowawe, pleca pobite, także y na żenie ięgo Gesi Leyzerownie po plecach, po rączkach pobite razy, mianowali to że pan Dubiski bezprawnie wprzody samą ulapiwszy zbił, więził, a potem y samego przyniowшы, związawszy do maіętnosci Dostoiewa, z wprowadziwszy, okowawszy tydzień więził, aż oblig na dziewięćdziesiąt złotych wymusił sposobem w procesie mianowanym, co mną jenerałem swiadczył, y ja jenerаль iakom był widział, tedy w te rellatią spisawszy przy pieczęciach s podpisem mey ręki wydaіę y do xiąg grodzkich Pinskięch przyznawam. Миколай Малыщыцкий енераль. Kotoрое оповеданье и енеральское сознанье до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписано.

Изъ актовой книги Пинскаго гродскаго суда за 1668—1669 г. № 13020, стр. 2796—8.

## № 20.—1669 г. Ноября 15.

**Привилегія короля Михаила, подтверждающая нѣкоторыя права и вольности, пожалованныя евреямъ его предшественниками.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Февраля дванадцатаго дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ—старостою Стародубскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившимсе очевисто жидъ Мееръ Якубовичъ—школьникъ шкoлы Виленской, подаль листь привилей его королевское милости, съ канцелярии великого князтва Литовского выданный, на речъ въ немъ нижей поменену жидомъ места Виленского служачий и палежачий, просилъ, абы тотъ листь его королевское милости былъ до книгъ кгородскихъ Виленскихъ актикованъ, принять и уписанъ, кotoрый уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть. Michał z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuujemy tym listem naszym, komu by o tem wiedzieć należało; pokładany był przed nami przywilej pargaminowy, ręką najasnieyszęgo króla Jmci Jana Kazimierza—antecessora naszego, podpisany y pieczęcią wielką W. X. Lit. zapieczętowany, żydom wileńskim służący, y doniesiona nam jest prośba imieniem tych żydów wileńskich, abyśmy takowy przywilej mocą y powagą naszą królewską we wszystkich onęgo punktach, klawzulach y artykułach zmocnili, stwierdzili y retificowali, kotoy słowo w słowo wpisuiąc, tak się w sobie ma: Jan Kazimierz z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, iż na seymie teraznieyszým szczęśliwęy koronacycy naszej wnieśli do nas przez suplikę swą żydzi wileńscy, Abram Łazarowicz, Moyżesz Naftalewicz, swoim y wszystkich żydów zboru wileńskiego imieniem prośbę, abyśmy im prawa, przywileic, res-

krypta y listy od świętey pamięci króla Jmci Władysława czwartego, pana brata naszego miłościwie nadane y służące, mocą y powagą naszą approbowali, reassumowali y utwierdzili, pokładane więc były przed nami autentice od tychże żydów wileńskich: naprzód przywilej króla Jmci pana brata naszego, pod datą w Krakowie na seymie koronacyjnym, dnia dwudziestego piątego, mca Lutego, roku pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego, extractem z xiąg cancellaryey wielkiego xięstwa Litewskiego mnieyszey autentice wyjęty, na zmurowanie bożnice na ulicy Żydowskiej, na tym że placu, gdzie stara bożnica drzewiana stała, względem bezpieczeństwa y warownosci od ognia, z dokładem, aby wierzch icy nad kamienicę nie był wyszły y żadnego w apparentey swey do kościołów y cerkwi podobieństwa w sobie nie miała, zatem na wolne teyże bożnice bez wszelkicy ni od kogo przeszkody używanie dany. *Drugi* przywilej oryginalny, s podpisem ręki J. K. mci pana brata naszego, z pieczęcią mnieyszą w. x. Lit. w dacie tegoż roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, mca Septembra ósmego dnia, w nim opisano y deklarowano iest, aby podczas sądów trybunalskich od marszałków, dyrektorow koła trybunalskiego, tak też pod bytność naszą królewską, od wielmożnych marszałków y sędziów ich nowe iake exactie na żydy wkładane nie były, y przez niestuszne podatki uciążenia im się nie działo. Določono y to, aby od rzeźników żydowskich wileńskich, którzy mięso w iatkach przed bożnicą przedają, bydłem, mięsem, pieniędzmi y żadną rzeczą, także od towarów, in genere wszystkich, któremi kolwiek żydzi wileńscy podług praw swych handlować y targować będą, żadne podatki brane y wyciągane nie były. *Trzeci* przywilej extractem z xiąg cancellaryey w. x. Lit. mnieyszey, daty roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego czwartego, dnia trzeciego mca Lipca, pewne punkta y warunki w sobie mający, z których ten iest nypierwszy, iż z kamienic y domów w Wil-

nie przez dekret króla Jmci świętey pamięci, między żydami a miastem Wileńskim w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim, mca Lipca dwudziestego szóstego dnia ferowany, do skupienia naznaczonych, żadnych podatków y powinności czynić y pełnić nie mają, tylko według tegoż dekretu summę w nim opisaną co rok oddawać powinni będą. *Czwarty* rescript, s podpisem ręki J. K. mci y pieczęcią w. x. Lit. mnieyszą, do maystratu mięyskiego wileńskiego pod rokiem tysiąc sześćset czterdziestym wtórym, mca Maia dwudziestego piątego dnia wyniesiony, aby szafarzom albo prowizorom szpitala *Świętey Trójcy*, na moście murowanym, ponieważ się żydzi na każdą poprawę y budynek mostu szpitalnego znacznym datkiem przykładaia, aby gdy umarłych przez most do kopiszcza swego prowadzą, wrot zamykać y żadnych pieniędzy wyciągać nie kazali y nie dopuszczali, ale ich podług listów y kwitów swych dawnych nie narusznie zachowali. *Piąty* rescript ręką J. K. mci podpisany y s pieczęcią w. x. Lit. mnieyszą do tegoż maystratu mięyskiego wileńskiego, w dacie roku tysiąc sześćset czterdziestego siedmego, mca Maia siedmnaściego dnia otrzymany, którym J. K. mśc serio napomina, aby żydów wileńskich przy zwyczajney quocie na poprawę y budynek mostu murowanego, od nich idącey, według pierwszego rescriptu y quitów swoich nie poglądaiąc na list przez wielebnego proboszcza kościoła Świętey Trójcy poslednią datą wyniesiony, zachowali, a iako wolnego przechodzenia tak y prowadzenia ciał zmarłych do kopiszcza przez most murowany nie zabraniali y nikomu bronić nie dopuszczali. *Na ostatek* pokładane przed nami byli różne listy, rescripta tymże żydom wileńskim od J. K. mści świętey pamięci pana brata naszego, w różnych sprawach y różnemi czasy dane. My tedy Jan Kazimierz, król, za intercessyą niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych, przywileia y rescripta świętey pamięci króla Jmci pana brata naszego, wyżej speci-

fiowane y insze wszystkie, któreby słusnie y prawnie otrzymane były, we wszelakich contentach, warunkach, clausulach y paragrafach, iakoby tu słowo w słowo inferowane były, przy swej mocy zupełnej wadze zachowując, autoritate nostra regia approbujemy, reassumujemy, stwierdzamy y znacniamy na wieczne czasy, na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć W. X. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w Krakowie na seymie szczęśliwej koronaciej naszej, dnia dziewiątego mca Lutego, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego piątego, panowania królestw naszych polskiego y szwedzkiego, pierwszego roku. U tego przywileju podpisy rąk temi słowy: Joannes Cazimirus rex. Franciszek Halkowski—referendarz y pisarz W. X. Lit. My tedy Michał król do prośby takowej Lazarza Dawidowicza y Salimona Jakubowicza starszych żydów y wszystkiego zboru wileńskiego do nas wniesionej, iako słusnej, łaskawie się skłoniwszy, zwysz inferowany przywilej we wszystkich onego punctach, contentach, warunkach, condiciach, tudzież osobliwy przywilej pergaminowy świętej pamięci króla imci Władysława czwartego, sub tempus hostilitatis trochę od wierzchu poniszczony i s pieczęci odarty, zawierający w sobie y confirmujący dekrety rozmaite przez wielbnego niegdę w Bogu dziesiątego Abrahama Woynę, biskupa Wileńskiego, iasnie wielmożnego Krzysztopha Radziwiła wojewody wileńskiego, hetmana W. X. Lit. wielmożnych Mikołaja z Cicchanowca Kiszki wojewody mscisławskiego, Albrychta Stanisława Radziwiła canclerza W. X. Lit. Stephana Paca podkanclerzego W. K. Lit. komisarzow od kr. imsci między zydami a maystratem y pospółstwem wileńskim na uspokoienie różnych pretensyi zesłanych, pod datą w Wilne dnia trzeciego, mca Wrzesnia, roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego ferowany y uczyniony, który tu iakoby słowo w słowo pisany był de plenitudine iuris et potestatis nostrae regiae approbujemy y przy po-

winney mocy y władzy zostawujemy y zachowujemy; na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć W. X. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie walnym szczęśliwej koronaciej naszej, dnia piętnastego mca Nowembra, roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. У того привилею листу его королевское милости конфирмаційного жидомъ места Виленского служачимъ, при печати великой великого князтва Литовского подписе руки наяснейшого короля его милости пана нашого милостивого теми словы: Michał król и подъ тымъ подписомъ другій подписъ руки его милости пана писара великого князтва Литовского въ тые слова: Walerian Stanisław Judicki—archidiakon Wilenski, pisarz W. X. Lit. Который тотъ привилей за поданьемъ до актъ черезъ особу верху поменену есть до книгъ кргодскихъ Виленскихъ актыкованъ, принять и уписатьъ.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда № 4709, за 1588—1684 г.

## № 21.—1689 г. Декабря 4.

**Привилегія короля польскаго Михаила, дозволяющая Виленскимъ евреямъ арендовать дома подъ корчмы въ разныхъ частяхъ города.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семдесятого, мѣсеца Февраля дванадцатого дня.

На враде господарскомъ кргодскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившише очевисто жидъ Мееръ Якубовичъ, школьникъ школы Виленской, покладаль и до актъ книгъ кргодскихъ Виленскихъ подалъ листъ рескриптъ его королевское милости, съ канцеляриі великого князтва Литовского выданный, на речъ въ нимъ нижей помене-

ную, жидомъ места Виленскаго служачій и належачій и просилъ, абы тотъ листъ рескриптъ его королевское милости былъ до книгъ гродскихъ Виленскихъ актированъ, принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Michał z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymujemy tym listem rescriptem naszym, komu to wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami rescript króla imci Jana Kazimierza, antecessora naszego, na papierze pisany, ręką tegoż króla imci podpisyany y pieczęcią imniejszą W. X. Lit. przycisniony, cały, zupełny y niewczym niepodeyrzany, żydom wileńskim na wolne w różnych iurysdykach respectem ulic y kamienie ich zruinowania, za najmem pomieszkania y napoiów różnych szynkowanie, de data w Warszawie, dnia dwudziestego pierwszego, meá Julii roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, prosząc nas, abyśmy ten rescript króla imci, antecessora naszego, nie tylko powagą naszą stwierdzili, ale też respectem tak ciężkich na żydy wileńskie y na wszystkie państw naszych poddane czasów dalszego im respectem tego pomieszkania w różnych ulicach y domach, krom ulic im naznaczonych, prorogowali y daley frysztu użyczyli, do którey ich supliki y pańów rad naszych za niemi wniesioney proźby łaskawie przychyłając się y na terazniejsze czasy respect mając, iako list y rescript króla imci antecessora naszego, in omnibus punctis et clausulis, tak iakoby tu de verbo ad verbum był wpisany, auctoritate nostra regia stwierdzamy, znaczeniami y approbuujemy, tak na tę wolność, lub na też wolność żydom wileńskim naymowania mieszkania y wszelakich trunków y napoiów szynkowania w ulicach y domach różnych iurysdyk, po expirowaniu lat od króla imci Jana Kazimierza, antecessora naszego, onym nadanych, na dwanaście lat denovo pozwalamy y wolność nadajemy, chcąc mieć y przykazując szlachetnemu magistratowi wileńskiemu, aby pomienionych żydów wileńskich przy tym naszym wolności nada-

niu spokojnie zachowali. W drugim punkcie ciż żydzi wileńscy przy instantiey y przyczynie pańów rad naszych pokornie nam suplikowali y dekret relacyiny za króla imci świętey pamięci Władysława Czwartego, antecessora naszego, w sprawie niedzy szlachetnym magistratem wileńskim, a tymiż żydami wileńskimi w różnych materjach, punktach y clausulach, pod datą roku pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt czwartego roku, meá Decembra szesnastego dnia ferowany, pokładali, w którym iż pomienionym żydom respectem nieskupionych placów, domów y kamienie w ulicach im wydzielonych, ś. panieci król imci Władysław Czwarty frysztu do skupienia tych kamienie y czasu do lat dwudziestu pięciu udzielić był raczył; a że per calamitatem modernam temporum y wzęględem tego, że Wilno samo lat kilka w rękę nieprzyjacielskich pod Moskwą zostawało, a żydzi po różnych mieyscach y miastach tulać się musieli y tych lat sobie naznaczonych in possessione niebyli, więc że y terazpo wróciwszy się do Wilna ze wszystkich swoich fortun y substancyi będąc obnażeni y wyzuci, nie tylko skupieniu kamienie, w ulicach sobie naznaczonych, sufficere nie mogą, ale y swoich reparare a pobudować nie mają zaco, przeto za instancją pańów rad, za pomienionemi żydami wniesioną y na samą słusność respect mając, pomienionym żydom Wileńskim do skupienia tych kamienie, które oni w ulicach sobie naznaczonych, skupić praevia taxa powinni, czasu u frysztu do lat dwudziestu, nierozdzielnie po sobie idących, miłosiernie udzieliamy y prorogujemy, a tym czasem żydom w innych ulicach, póki tych kamienie nie skupią, licite et libere mieszkać dopuszczamy y pozwalamy; to iednak warujemy, aby in hoc spatio koniecznie żydzi o skupienie kamienie w ulicach sobie wydzielonych starali się. a urząd zamkowy y mieyski possessores kamienie praevia taxa do przedania żydom kamienie urgere y przywodzić powinien będzie. Który to nasz rescript dla lepszey powagi, pewności y wiary ręką na-

szą podpisawszy, pieczęcią wielkiego księstwa Litewskiego stwierdzić y roborować rozkazaliśmy. Dan w Krakowie dnia czwartego, mca Decembra roku pańskiego tysiące sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. У того листу при печати великого князства Литовского притисненой подписи руки наяснейшого короля его милости, пана нашего милостивого, тыми словами: Michał król, а подъ тымъ подписомъ другій подписи руки въ Божѣ велебного его милости ксендза писара великого князства Литовского въ тые слова: Walerian Stanisław Judycki, archidliakon Wileński, pisarz wielkiego księstwa Litewskiego. Который тотъ листъ за поданьемъ до актъ черезъ особу верху помененую есть до книгъ гродскихъ Виленскихъ актыкованъ, принятъ и уписанъ.

Изъ связи документовъ Виленскаго гродскаго суда № 4709, за 1588—1684 г.

## № 22.—1669 г. Декабря 4.

**Привилегія короля Михаила, позволяющая Виленскимъ евреямъ разносить и продавать разные товары независимо отъ цеха.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семдесятого, месеца Февраля двадцатого дня.

На враде господарскомъ гродскомъ Виленскомъ передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубскимъ, подвоеводитимъ Виленскимъ, постановившимъ очевисто жидъ Мееръ Якубовичъ, школьникъ школы Виленское, покладалъ и до актъ книгъ гродскихъ Виленскихъ подалъ листъ рескриптъ его королевское милости, съ канцелярии великого князства Литовского выданный жидомъ места Виленского, до магистрату цѣлого места Виленского писанный на речъ въ немъ нижей помененую, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ гродскихъ

Виленскихъ актованъ, принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ масть: Michał z Bożey łaski król polski etc. Urodzonemu woytowui y secretarzowi naszemu, szlachetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y wszystkimu magistratowi, tudziesz y communitati miasta naszego Wilna, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Urodzony, szlachetni, wiernie nam mili! Supplikowali nam żydzi wileńscy we dwu punktach, wpierszym: iż oni mimo prawa, przywileia, rescripta, sobie od niaśnieyszych królów imci, antecessorów naszych, nadane y postanowienie ordynacyi commissarskich, gdzie im wszelkiemi towarami, mianowicie futrami nowemi y starymi, sukniami gotowemi y różnemi fantami, nosząc ie po rynku y ulicach, przedać y handlować dozwołono y dopuszczono, tudziesz rzemiosła te, których cechów w Wilnie na ówczas niebyło, iako to kusznierski, szmuklerski y szklarski, per expressum robić i onemi handlować pozwolono, а teraz w tym wszystkim od niektórych tak z cechów, iako y kupców przeszкody y grabieżе cierpią y ponoszą, przełomy, stosując się do praw, przywilejów rescriptów y dekretów pro parte żydów wileńskich od królów imci antecessorów naszych nadanych y na to rescript mając, aby tym snadniejszy do kupienia ludziom sposób y wyгода była, wierność waszą serio upominamy y surowie przykazujemy, żeby żadney żydom nikt nieważył się czynić przeszkody y handłw im pozwolonych niebronił y niegrabił, y żeby się wierność wasza z powinności swey tego doyrzeli iniungimus, zakładając na każdego przeciwnego temu listowi naszemu winy kop lit. tysiąc, którey medietas fisco nostro, а druga parti laesae applicari powinna będzie. W drugim zaś puncie oto: iż za powtórnyim przeszłego króla imci, antecessora naszego, listownym upomnieniem y rescriptem wierność wasza zwierchności maiestatu królewskiego nie będąc postuszni, żadney żydom wileńskim w summie sześciu-

set złotych ratuszowi wileńskiemu należącej, według ordynaty króla imci przeszłego nieuczyniliście y nie czynicie, co iż kontemptu za sobą znacznie pociąga, gdy mandata regia debitae non demandatur observationi y żadnego nicotrzymują skutku, surowie tedy wierność waszą upominamy y przykazujemy, abyście w tey summie sześciuset złotych ratuszowi Wileńskiemu od żydów tamecznych należących, moderamen y defalcate ad medietatem te pensię reducowawszy, do lat piętnastu od daty tego listu naszego immediatate po sobie idących ex respectu zniszczonych fortun ich y tak ciężkich lat y czasów miare biorąc uczynili y przy tey naszej ordynaty żydów pomienionych zachowali, konieczno nie czyniąc, inaczej dla łaski naszej y z powinności swey. Który to nasz rescript dla lepszej powagi, pewności y wiary ręką naszą podpisałwszy pieczęcią W. X. Lit. stwierdzić y roborować rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, dnia czwartego miesiąca Decembra roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. У того листу при печати великого князства Литовского, подпись руки его королевское милости, пана нашего милостивого, тыми словами: Michał król. А подъ тымъ подписомъ другій подпись руки въ Бозѣ велебного его милости ксендза писара великого князства Литовского въ тые слова: Waleryan Stanisław Judycki, archidiacon Wileński, pisarz W. X. Lit. Kоторый тотъ листъ за поданьемъ до актъ черезъ особу верху помененую есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ активованъ, принятъ y уписанъ.

Изъ связи документовъ Виленскаго гродскаго суда № 4709, за 1588—1684 г.

## № 23. — 1669 г. Ноября 6.

**Жалоба Виленскихъ евреевъ на магистратъ и цеховыя общества.**

Feria quarta intra octavam festi sanctorum omnium, die sextae mensis Novembris, anno domini 1669.

Solemną zanosili manifestatją: Łazarz Dawidowicz, Zelman Calumanowicz, Abraham Markowicz, Taukien Jachomowicz, żydzi Wilenscy, starsi zboru Wilenskiego, imieniem swoim y wszystkiey synagogi Wilenskiej na szlachetnych imię pana Pawła Boima, sekretarza iego królewskiej mości, woyta, y na szlachetnych panów burmistrzów y na wszystkich rayców, ławników miasta iego królewskiej mości Wilna y na wszystką communitatem Vlnensem, oto y takowym sposobem: Jż obżałowani, lekce sobie ważąc zwierchność y srogosć prawa pospolitogo, a chcąc załujących do ostatniey ruiny y uciążenia przywieść y przyprowadzić, niedbając na prawa, wolności y przywileia załującym nadane, y na dekreta iego królewskiej mości relacyjne, na ordynacie y media ich mość panów commiszarzów między magistratem et communitatem Vlnensem z iedney, a z drugiey strony między załującemi żydami Wilenskiemi wynalezione y postanowione, a potym dekretami królów ichmościów approbowane, jawnie się onym sprzeciwiając, y na paeny w tych dekretach y prawie pospolitym opisanych niedbając, iako przedtym różnych lat, miesiący y dni załujących różnymi grabieżami y violentiami aggrawowali, (o co osobliwie processa na swoich mięscach są zaniezione), tak y teraz tych że załujących różnemi czasy y sposobami aggrawują y aggrawować, tak sami przez sie, iako też przez różne subordinowane osoby nieprzeistają; iakoż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątym, miesiąca Oktobra dziewiątego dnia, gdy pomienieni żydzi Wilenscy, mianowicie Samuel Dawidowicz szklarz, podług prawa, przywileciów y dekretów iego królewskiej mości, z rzemiosła swego pożywienia szukając, z robotą swoią z instrumentem po ulicach chodził, tedy obżałowani mieszczanie swoim cechowym załującego zgrabić kazali y de facto zgrabili, zabraniając onym wolne de iure et sancito exercitium rzemiosła ich, a nie tylko onego zgrabili, ale też nielitościwie zbili y poranili, grożąc onym na śmierć



zabiciem, iesli by więcey rzemiosła swego w mieście Wilenskim używać y one robić y robotę chrześcianom po ulicach przedawać smieli y ważyli się. O co gdy protestanci sprawiedliwości sutey z winnych prosili, tedy obżalowani przez niemalę czas sprawę tę zwłoczyli y żadney dotąd żalującym sprawiedliwości nie uczynili y czynić nie chcieli. w czym aby takowe praeiudicia y violentiae działy się, ciż obżalowani, idąc in conducto z cechami y kupcami miasta Wilna, czyniąc ku szkodzie y krzywdzie żalujących, a na iawną dekretowi iego królewskiej mości y ordinationi commissarskim contraventią, różne artykuły y ustawy tym dekretem sprzeciwnie cechom ułaią, w nowe iakoweś bractwa y cechy, nigdy przedtym w koronie polskiej y w wielkim księstwie litewskim nie byłe y nie słychane, ustanowiaią y wznowiaią, aby przez nich, prawa y przywileia, onych dekreta y media ich mościów panów commissarzów, między sobą, a żalującemi postanowione, abrogare y annihilare mogli, i aby żalującym żydzi wilenscy nadanych sobie praw y przywilejów y wolności przez to oddaleni być mogli y żadnego penitus sposobu y szrodku do pożywienia swego w mieście Wilenskim nie mieli y mieć nie mogli; iakoż wykonywając ten swój zawzięty umysł w roku teraznicyszym pewnego czasu, miesiąca y dnia (iako żalobliwi wiadomość mają) kusznicierzom Wilenskim nowe iakoweś artykuły y ustawy, dekretem iego królewskiej mości y ordynacyi commissarskiej przeciwnie, noviter nadali y bractwo iakięś kusznicierkie przeciwko prawom, zwyczajom starodawnym wznowili y ustanowili, którzy, abusu de iuribus et privilegiis iawnie się sprzeciwiając dekretem iego królewskiej mości, mimo media między miastem Wilenskim y żydami postanowione, przerzczonych żydów po ulicach futrem targujących violenter grabią y targować im zabraniaią, z umowy porady obżalowanego magistratu Wilenskigo, który ex excessibus żalującym sprawiedliwości czynić nie chce, y nie czyni; owszem zabiegając temu,

aby tym snadniey żyjąc sprawiedliwości u nich otrzymać nie mogli y trudniejszy do prawa przystęp y większe sprawiedliwości świętey ubliżenie by mogli ciż obżalowani przeciwko prawu y przywilejom swoim y starożytnym zwyczajom miasta tego y przeciwko wyraźnemu prawu surowemu y porządku prawa maydeburskiego sądy swoje na ratuszu y w gayney izbie, bez rejestru y przywołania stron do prawa nie słusznie odprawiają, spraw żydowskich tak ex simpliciter, iako ex conservata termino sądzić nie chcą y miesadzą, towary zakupione do publiczney wagi zaprowadzone gwałtownie odcymują y od targu postanowionego żydów odtrącaią, gospody na gościu y deputatów przeciwko dekretowi iego królewskiej mości y ordynacyi commissarskiej na ulicach żydowskich stanowią y rospisują, do wszelakich tumultów y gwałtów, od których vigore decretorum, żalujących bronąć powinni, sami okazyie ludziom podają y inne różne praeiudicia y gravamina w osobliwych processach pomienione żalującym wyrządzaią y dotąd wyrządzać nieprzestają. O co wszystko chcą y obżalowanemi prawnie czynić dali te protestacją do xiąg urzędowych ku zapisaniu.

Изъ актовъ книги Виленскаго городского магистрата № 5119, 1669—1672 г., т. 115.

## № 24.—1670 г. Іюня 5.

**Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ уплатѣ Варварѣ Униховской долгу и пени.**

Roku panskiego tysiąc siedmsetnego, miesiąca Junij piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim księstwie Litewskim zwiciewodstw, ziem y powiatow na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy y porządku rejestrowego ku sądzeniu nasze-

mu przypadła sprawa iasnie wielmożney ieym. paniey Barbary Duninowny Bogusławowey Uniechowskiey, wojewodziny Trockiey, z niewiernymi żydami starszemi kahału synagogi Wilenskiey Samuelem Salomonowiczem, Samuelem Pinkaszewiczem, Dawidem Litmanowiczem, Abramem Samuylewiczem, Dawidem Markiewiczem, Gabryełem Moyżeszewiczem, Wulfem Janichowiczem y wszystkimi żydami synagogi wilenskiey, za pozwem o to: iż obżałowani żydzi, starsi kahału wilenskiego, wziowszy, pożyczwszy y zeszyły z tego świata ieymć paniey Teofili Wężykowny Duninowey Szpetowey, rodzicielki żańiącey, na list dobrowolny wyderkałowy zapis gotowey rękodayney summy, to iest, sześćset sztuk czerwonych złotych, wnosząc tę summę pomienionym zapisem na szkołę, i całą synagogę kahału wilenskiego, opisawszy się tym zapisem na każdy rok aż do oddania y spehna wyliczenia pomienioney summy, to est od sta czerwonych złotych po dziesięciu czerwonych złotych pożytku płacić, czemu dość nie uczynili, prowizyi od tey na każdy rok od sta czerwonych złotych po dziesięciu czerwonych złotych przychodzącey nieoddali y niezapłacili, y gdy żańiąca w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym, msca Januarij trzydziestego dnia, przed sąd imć pana Michała, Rafała Szumskiego podstolego y podwoiewodzego wilenskiego, obżałowanych wszystkich żydów starszych synagogi kahału wilenskiego samey realney summy, iako też y do zapłacenia przychodzącey od niey quoty zapozwała, tedy imć pan podwoiewodzy wilenski dekretem swoim, na dniu trzydziestym msca Januarij wyż wyrażonego roku ferowanym, aby żydzi wilęscy starsi pomienioną summę iasnie wielmożney ieym. paniey wojewodziny Trockiey wszystko spehna, według opisu swego z quoty od tey summy przychodzącey oddali y wypłacili, nakazał, po uroszczoney tedy od tego dekretu przez pomienionych żydow do sądu iasnie wielmożnego imć pana wojewody wilęskiego apelacyi y po dopuszczeniu oney, gdy na dniu dwudziestym

msca Marca tegoż roku imć pan podwoiewodzy wilęski, za listem iasnie wielmożnego imć pana wdy wilęskiego y pozwem do skasowania tey apelacyi przez żydów uroszczoney do siebie pisanym, którym excecucią y dość czynić dekretowi nakazał, pomieniony dekret pierwszy approbowawszy, aby obżałowani niewierni żydzi kahału wilęskiego sześćset czerwonych złotych w dzień Jerzego oddali y wyliczyli nakazał, tedy niewierni żydzi, niebędąc posłusznymi, tym dekretem sprzeciwiając się, pomienioną summę sześciuset czerwonych złt. na przypadłym terminie, dekretem imć pana podwoiewodziego wilęskiego, iako też y na terminie w zapisie wyrażonym, nieoddali, niezapłacili, w zareki popadli, zatym do oddania tak samey summy, iako y quoty od niey przychodzącey, o szkody, nakłady y winy prawne. Do ktorey sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od iasnie wielmożney ieymć paniey wojewodziny Trockiey patron ieymci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną pan Paweł Tomkowicz oczewisto stawał, a niewierni żydzi, starsi synagogi wilenskiey, iako sie sami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatym wyż rzeczony patron podanego wszystkim niewiernym żydom, tu w mieście i. k. mci wilenskim wychodzącym z szkoły, oczewisto w ręce, przez ienerała Piotra Żynze pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim wilenskim y kola naszego uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troygga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żałobę z tego pozwu przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny wyderkałowy zapis zeszyły z tego świata ieymć paniey Theofili Wężykownie Duninowey Szpetowey, rodzicielec żańiącey, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, miesiąca Februarij wtorego dnia, z kotorego to zapisu warunki y obowiązki prawne podostatku wyczytawszy, forum w tey spra-

wie do sądu naszego pokazawszy, wzłania wszystkich pozwanych żydów starszych kahału wilńskiego, iako prawa nieposzlusnych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a według prawa y tego dobrowolnego wyderkałowego zapisu, za nicoddaniem summy na list wyderkałowy zapis winney, z sowitością zaręki tysiąca dwuchset czerwonych złotych, za nicoddanie quote od tey summy przychodzącey za lat trzy od sta czerwonych złotych po dziesięciu czerwonych złotych, iako w zapisie wyrażono iest, sta osmiudziesiąt czerwonych złotych, za szkody, nakłady prawne dwuchset złotych na niewiernych żydach starszych kahału wilńskiego y na szkole onych, y na inszych wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, żałującey aktorce wskazania, y aby niewierni żydzi, starsi kahału wilńskiego, za podaniem sobie w niedziel cztery po tym dekrete naszym obwieszczenia, tak samą summę z sowitością tysiąc dwieście czerwonych złotych, z kwotą od tey summy za lat trzy przychodzącą, także za szkody, nakłady prawne w tey sprawie noviter łożone, wszystkiego summą tysiąc trzysta osmdziesiąt czerwonych złotych y dwieście pięć złotych polskich tu przed nami sądem w Wilnie żałującey ieymć pani wdżiney pod winą wywołania oddali y wyliczyli, nakazania u nas sądu prosił y domawiał. A tak my sąd w tey sprawie iasnie wielmożney ieymć paniey Barbary Duninowney Bogusławowey Uniechowskiey, wojewodziney Trockiey, z niewiernymi żydami, starszemi kahału synagogi wilńskiey, Salomonem Salomonowiczem, Samuelem Pinkaszewiczem, Dawidem Litmanowiczem, Abramem Samuylewiczem, Dawidem Markowiczem, Gabrielem Moyseszewiczem, Wolfem Janichowiczem y całym zgromadzeniem synagogi wilńskiey, za pozwem o rzecz wyżey w naratywie wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż niewierni żydzi, starsi kahału wilńskiego, będąc o rzecz wyż specifickowaną zapozwanemi, iako się sami przed

nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili. Przeto my sąd onych, iako prawa nieposzlusnych w roku zawitym na upad w rzeczy wzłaiemy, a według prawa y tego listu dobrowolnego zapisu od niewiernych żydów, starszych kahału wilńskiego, zeszcley ieymć paniey Theofili Wężykownie Duninowey danego, a teraz żałującey aktorce należącego, winno zostaley y nieoddanczy summy z sowitością tysiąc dwieście czerwonych złotych, za niezapłacenie quote za lat trzy od tey summy przychodzącey, według zapisu sta osmdziesiąt czerwonych złotych, za szkody, nakłady prawne dwieście złotych, a z wpisnym y pamiętnym nam danym, wszystkiego summą tysiąc trzysta osmdziesiąt czerwonych złotych y dwieście pięć złotych polskich na niewiernych żydach starszych kahału wilńskiego y na szkole wilńskiey, także na dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, domach, kramach, handlach, towarach y na wszelkich onych dobytках wskazuieamy, aby obżalowani niewierni żydzi starsi kahału wilńskiego cała synagoga, za podaniem sobie o tym dekrete naszym we cztery niedzieli obwieszczenie pomienionę summę tysiąc trzysta osmdziesiąt czerwonych złotych y dwieście pięć złotych polskich tu przed nami sądem w Wilnie żałującey aktorce pod winą wywołania oddali y zapłacili, nakazuieamy, a iasnie wielmożna ieymć pani wojewodzina Trocka pomienioną summę odebrawszy, pomienioną zapis ze wszystkim przewodem prawa oddać y prosić prawnie quitować powinna będzie. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ декретовой книги Главнаго Литовскаго Трибунала № 329, за 1700 г., л. 1386.

## № 25.—1671 г. Февраля 28.

**Предъявленіе евреями, сборщиками податей, счета товарамъ, подлежащимъ сплатѣ пошлиною.**

Лета отъ нароженія Сына Божого тысеца шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Февраля двадцать осмого дня.

На вѣраде кгородскомъ, в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимсе очевисто Аронъ Якубовичъ и Сельмонъ Гиришовичъ жидове и писарове цальные, на прикоморку Березинскомъ zostaочые, покладали ку актыкованю до книгъ реестръ ревидованыхъ матерый на прикоморку Березинскомъ сго милости пана Мануйлы Ивановича москаля, з речью в немъ в середине шижой выражоную, просечы, абы тотъ реестръ былъ до книгъ справъ кгородскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Registr materiy rewidowanych на przykomorku Berezynie iego mosci pana Manuyła Jwanowicza, die dwudziestego czwartego, February, tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego. Mosolbasow sztuczek № sześć tysięcy czterysta osm, takxa każda sztuczka po kop cztery moneta litewską, według instruktarza przychodzi na cło stare iego królewskiej mosci złotych два тысяца сто trzydzieście trzy, groszy dziesięć, на староруские złotych два тысяца сто trzydzieście trzy, groszy dziesięć, на cło nowo podwyszone złotych четыре тысяца; łukow № czterdzieście siedm, każdego taksowano po kop pięć litewską moneto, przychodzi na cło stare iego królewskiej mosci złotych dziewiętnaście, groszy dwadzieście, на староруские złotych dziewiętnaście, y groszy dwadzieście, на nowo podwyszone złotych trzydzieście sześć, groszy trzynastie; czamletu sztuczek numero trzydziści два, według instruktarza przycho-

dzi na cło stare iego królewskiej mosci złotych два, groszy dwadzieście ieden, на староруские złotych два, groszy dwadzieście ieden, на cło nowopodwyszone złotych dwadzieście cztery, groszy iedynascie; atlasow z szyhem lepszych sztuczek sześć, taksa kop dwiescie czterdzieście litewską moneto, przychodzi на cło stare iego królewskiej mosci złotych dwadzieście, на староруские złotych dwadzieście, на cło nowopodwyszone złotych trzydzieście siedm, groszy piętnaście; atlasow podleyszych z szychem sztuczek dziewiętnaście, taksa kop sześćset litewską moneto, przychodzi на cło stare iego królewskiej mosci złotych pięćdziesiąt, на староруские złotych pięćdziesiąт, на cło nowopodwyszone złotych dziewięćdziesiąт trzy, groszy dwadzieście ieden, przychodzi summa wszystkiego cła złotych osm tysięcy sześćset czterdzieście trzy, groszy cztrynascie. Odbieram do skarbu iego królewskiej mosci rzeczy pospolitey w tey sumie przynależytey za gotowe pieniądże mosolbasow sztuczek sześćset pięćdziesiąт чtery, według zwysz pomienoney taksy złotych sześć tysięcy pięćset czterdzieście; atlasow lepszych wzorzystych z szychem różnego koloru sztuczek sześć, podleyszych sztuczek dziewiętnaście, w summie według taksy за złotych два тысяца y sto złotych, gotowego złotych trzy, groszy dwadzieście два. Na Cara iego mosci potrzebe wolno puszczo złotych osm tysięcy sześćset czterdzieście trzy, groszy dwadzieście ieden; dyamentow: serhy pare iedną po białey, a drugo po złocey, w tych serhach два malenkich dyamentow, drugie serhy granalne dyamentowe czyste, zombrytowe serhy. . . . . parce po osm kamieni zybrytowych, a w tych serhach po два rubiny; guzikow сто trzynastie, dyamentami sadzone po iednemu, item piersieni siedn po rubinie w każdym sadzone, czapraki dyamentowe par pięć на злocie sadzone dyamentowe, w każdym po dwudziestu pięciu dyamentow, manele parc rubinow osm, zombrytow osm, złotogłowu numero trzydzieście trzy orszy-

now, siodło po aksamicie haftowano złotem, które rzeczy w skrzynie są zapieczęto-  
 Materyi wzorzystey na aksamicie z szychem na cerkiewną potrzebe sztuczek dwie. Roku, miesiąca y dnia wysz mianowanego odebrawszy regestr ze skarbu, drugi taki przeciwny słowo w słowo oddalem do skarbu s podpisem mey ręki. У того регестру podpis ruki w tyie слова: Его Великого Цара посланецъ Мануйла Ивановъ Левонътцевъ своею рукою подыписалъ. Который же тотъ регестръ за покладанемъ и прозбою черезъ особъ верху мененыхъ есть до книгъ справъ гродьскихъ воеводства Миньскаго принять, актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1671 годъ, № 11757, л. 70—71.

## № 26.—1671 г. Марта 20.

**Поназаніе нѣсколькихъ свидѣтелей о совершении евреями убійства.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Марца двадцатого дня.

На враде гродскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидство его милость панъ Крыштофъ Дерскофъ покладалъ и ку актыкованю до книгъ подалъ атестацію отъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Минскаго себе и пану Езофу Звольскому цырулику Минскому даную и належащую, на речъ в немъ помененую и просилъ преречонный панъ Дерскофъ, абы та атестація была до книгъ гродскихъ Минскихъ актыкована и уписана, которую уписуючы у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Му osoby на podpisach rąk naszych imionami y nazwiskami pomienieni ziemianie jego krolewskiej woiewodztwa Minskiego y innych woiewodztw y powiatow wiadomo

czyniemy tą naszą atestacją, yż za przysłaniem do domu iego mosci pana Krzysztopha medika miasta Minskiego pana Makara Mazniewskiego, ienerala od wienznia przez żydow Minskich w zamku Minskim osadzonego Diemiana Mikicionka, na ten czas będąc w domu iegomosci pana uproszonemi, byliśmy w zamku Minskim wprod we dworze iegomosci pana Tanaiewskiego, pisarza grodzkiego Minskiego, ktoremu opowiedziawszy, że osadzony przez żydow affectował, żeby pan Derskoph do niego przyszedł y względem osadzenia iego w niewinności calumniey przez żydow na siebie wniesionej przysłuchal się, gdzie gdyśmy przyszli w dom mieszczanina zamkowego Bohdana Pomazana, tamże przed nami osobami na podpisach pomienionemi osadzony Demian powiedział, że żydow dwoch Jakub Gordon, doktor żydowski, y Jozeph cyrulik żyda Zyskinda cyrulika zabili, lecz że ia o tym wiedział, tedy mie doktor w domu swym przechowywał, potym dawszy mi złotych pienię piemiędzy z Minska wyprowadzili, a w Smolewiczach z kapitanem w Minsku mieszkającym namowili, aby czeladz iegomosci pana Derskoph y pana Jozepha Zwolskiego cyrulika Minskiego pomowil, iakoby oni zabili z roskazania panow swoich, iako to szyrzey na relacy ieneralskiey pomieniono iest. Pisan w Minsku dnia siedmego February, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego. У тое атестаціи подыпись рукъ тыми словами: Яком власне з ust tego wienznia słышалем podpisуиеніє рѣкѣ свѣ Paweł Ror, horodniczy Trocki. Ja bendonc przytomny, słyszonc z ust tego wienznia wszystko Kazimierz Skarbek manu propria. Бѣдonc przy tym y że там власне з ust tego wienznia słышал, co w tey relacy opisano, Kazimierz Marcinkiewicz. Ja bendonc przy tym, słyszonc z ust tego wienznia Jan Stanisław Wyrzykowski. Яком власне з ust tego wienznia słышалем podpisуиеніє renko swѣ Władysław Gierulski. Яком власне з ust tego wienznia słышал на то się podpisуиє Tomasz Kutkowski. Яком власне

z ust tego wienznia słyżałem podpisuien się renką swą Adam Michał Zyżminski. Jakom własnie z ust tego wienznia słyżałem podpisuien się ręką swą Kazimierz Szezeblewski. Kоторая то атестацыя за покладанемъ онос до актъ и прозьбою есть до книгъ кргодскихъ Минскихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1671 г., № 11787, л. 92—93.

## № 27.—1671 г. Апрель 29.

**Присужденіе евреевъ Кобринскаго кагала къ изгнанію за неуплату долга Пинскому женскому Варваринскому монастырю.**

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Априля двадцать девятаго дня.

Въ справѣ въ Бозѣ велебное ей милости панны Юстины Кганушовны. игуменьи монастыря Пинскаго при церкви Светой Варбары будучаго, зъ невернымъ Лейбою Ицковичомъ, Лейзеромъ Шмойловичомъ, Хаймомъ и Завскомъ Мошковичами, Юзефомъ Еленевичомъ, Юзефомъ Хаймовичомъ, Давидомъ Ицковичомъ, Абрамомъ Файбишевичомъ, Юзефомъ Заеленичомъ, Юдою Мишковичомъ, Шмойлоу Михалевичомъ, Кгецомъ Еленевичомъ, Зелкомъ Абрамовичомъ и Шмойлоу Гошеревичомъ, жьдами кагалу Кобринскаго, за позвомъ о спротивенство декретови суду головнаго трибунальнаго въ року прошломъ тутъ у Вильни ферованому въ непоступенью враду чинить отправки на добрахъ рухомыхъ и школе тыхъ жидовъ въ мeste Кобринню будучихъ за суму пенезей шесть тысячей сто деветьдесятъ и одинъ золотыхъ польскихъ всказаную, затымъ о вину выволанья ижъ звышь мененые жиды, будучи о то позваными, передъ нами до права не становили, прото мы судъ оныхъ, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а водле права и конституціи трибунальское

за спротивенство декретови суду головнаго трибунальнаго, которое се передъ нами зъ листу побъждзого врадоваго видоме оказало, преречонныхъ жидовъ, то есть Лейбу Ицковича, Лейзора Шмойловича, Хаима и Завела Мошковичовъ, Юзефа Еленевича, Юзефа Хаймовича, Давида Ицковича, Абрама Файбишевича, Юзефа Заеленича, Юду Мошковича, Шмойлу Михалевича, Кгеца Еленевича, Зелка Абрамовича и Шмойлу Гошеревича яко права и зверхности его королевское милости непослушныхъ и спротивныхъ на выволанье всказуемъ и на одержанье того выволанья до его королевское милости отсылаемъ, а за суму звышь мененую декретомъ суду головнаго трибунальнаго всказаную, то есть шесть тысячей сто деветьдесятъ одинъ золот. польск. на той же школѣ кагалу Кобринскаго, на которой о то первой того и теперъ позвы покладано, всказъ палъ и поездъ отправоваый былъ и добрахъ ихъ всякихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ, гацляхъ, крамахъ, товарахъ, арендахъ, заставахъ, где кольбекъ и у кого кольбекъ будучихъ, черезъ дворани на его королевское милости до отправки порадкомъ правнымъ приходитъ вольность zostавуемъ.

Изъ книги Главн. Лпт. Трибунала за 1671 г. № 238, л. 437.

## № 28.—1672 г. Августа 18.

**Явна свидѣтельства, даннаго еврею на право взиманія табачной пошлины въ городахъ и мѣстечкахъ Минскаго воеводства.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ втораго, месеца Августа оснадцатаго дня.

На вrade кргодскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мноу Мартинномъ Казимеромъ Володжковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившисе очевисто жидъ места его

королевской милости Минского, панъ Танхель Михайловичъ покладать къ актыкованью до книгъ гродскихъ Минскихъ листь его милости пана Дзедзюли на цло табачное служачый, а собе данный, а речью в немъ в середине нижей выракою, просечы, абы тотъ листь былъ до книгъ гродскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ, который уписуючы у книжи слово до слова такъ се в собе маеть: Samuel Kazimierz Dziedzula po zaleniu chęci moich panom kupcom miasta Minskiego także y innych miast, miasteczek w woiewodztwie Minskim leżących, a osobliwie panom kupcom na iarmarkach Stwołowickim, Kleckim, Nieswizkim, Mirskim, Kopylskim y innych w wielkim xięstwie Litewskim odprawujących, ktorzy ieno kolwiek tabaką handlują, donosze do wiadomosci, iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiątym, na seymnie walnym w Warszawie odprawowanym, między innemi podatkami cło tabaczne w wielkim xięstwie Litewskim to iest inducta i erecta od ruli tabaki zwyczajney farynskiey tiutunow y innych po złotych pięciu do skarbu oddawać y płacić uchwalono y constitucją warowawszy w ręce iasnie wielmożnemu iegomosci panu Heronimowi Kryszpinowi Kierszesteynowi, podskarbiemu wielkiemu, pisarzowi ziemskiemu wielkiego xięstwa Litewskiego dano, a iasnie wielmożny iegomość pan podskarbi przy osobliwym uniwersale swoim do constitucyi stosującym iegomosci panu Kazimierzowi Montowtowowi, skarbnemu wielkiego xsięstwa Litewskiego w administratią zlecil, według ktorego uniwersalu iasnie wielmożnego iegomosci pana podskarbiego, iż mnie Dziedzuli iegomość pan skarbnу wielkiego xięstwa Litewskiego ku odbieraniu ynducty y erecty na komorze Minskiej w samym mieście Minsku także y innych miastach, miasteczkach, przykomorkach w woiewodztwie Minskim leżących, gdzie kolwiek tabaką handlują, iako też na iarmarkach w Stwołowiczach, Nieswiczu, Mirze, Klecku, Kopylu y innych mieyscach przy osobli-

wym uniwersale swoim na to służącym zesłał y cale абы należytość skarbowi rzeczy pospolitey nie ginela w ręce mnie podał, zaczym do wyrazney constitutij wysz mianowany, tak do uniwersalow obudwu iasnie wielmożnego iegomosci pana podskarbiego, a iegomosci pana skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego, stosując z władze sobie poleconey, cale w moc, zawiadywanie y pilny dozor żydowi miasta Minskiego panu Tanchelowi Michaylewiczowi te cło tabaczne dać y zlecac, а żeby tak tu w Minsku samym na komorze, iako też y innych miastach, miasteczkach, przykomorkach w tymże woiewodztwie Minskim leżących y на iarmarkach wysz specifickowanych miastach odprawujących należytości skarbowey postrzegając, pilny dozor od tabaki wszelakiey czynil, cło tabaczne za inducte y erecte tu w Minsku на komorze y przykomorkach odbierał, а zatym liczbę pod winami prawnemi uczynil postanawiam. Przeto абы we wszystkim wiara była onemu panu y ni w czym żadney przeszkody iako w rzeczach skarbowych nie czyniono, ale y owszem dopomagano wielce upraszam, warując to, iż iesli by kto kwitow osobliwych monopolnych, i zwodek słusznych nie miał y pokazać на piśmie nie mógł, tedy u każdego takowego kupca towar wszytek tabaczny, gdzie się pokaże, за przemyto забрать ма y повинien będzie. На со dla lepszy wiary ten moy list żydowi Minskiemu Tanchelowi Michaylewiczowi dać. Pisan w Minsku anni tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorego, dnia czternastego Augusta. У того листу подпись руки тыми словами: Samuel Kazimierz Dziedzula, dozorca cła tabaczного на komorze Minskiego skarbowey wielkiego xięstwa Litewskiego. Kоторый же тотъ листь за покладаньемъ и прозбою черезъ особу верху мененую есть до книгъ гродскихъ Минскихъ актыкованъ и уписанъ.

№ 29.—1878 г. Апрель 22.

Взаимный договоръ между цехомъ христіанъ  
игольщиковъ и жестянниковъ и Виленскими  
евреями.

W sobotę miesiąca Kwietnia, dnia dwudziestego wtorego, roku pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego. Przed szlachetnym urzędem burmistrzowskim y radzieckim Wileńskim, osobiście postanowiwszy się ucziwi Jendrzey Dancewicz, Małysz Bolowicz, Adam Kobinski, Adam Hancewicz, Jerzy Dawidowicz, Jakub Milaszewski, Jwan Sindykowski, starsi wszyscy tak cechu iglarskiego, iako y blacharskiego, swym y całego tegosz cechu swego imieniem czyniących iawnie, dobrowolnie, nieprzymuszenie, publice, per expressum, transakcją o pewne pretensie, ianże we srzedzinie szyrzey wyrażone, między sobą, a żydami, to iest Kalmanem Aronowiczem, Ulfem Józefowiczem y drugimi dwuina, których imiona y przezwiska, acz nie są wyrażone, za wyrażone iednak mieć chcąc, pod rokiem tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzecim, miesiąca Kwietnia dziewiętnastego dnia stałą, przyznali w te słowa: My niżey na podpisie rąk naszych mianowani, cech nasz iglarski y blacharski, iod starszych rocznych, imieniem wszystkich braci cechu naszego iglarskiego y blacharskiego, ia Jendrzey Dancewicz, Małysz Bolowicz, roczni starsi, przysięgłe y drudzy przeszli starsi bracia Adam Kobinski, blacharz, Adam Hancewicz, Jerzy Dawidowicz, Jakub Milaszewski, Jwan Sindykowski iglarze, y wszystka bracia mnicycza cechu naszego iglarskiego y blacharskiego, wiadomo czynimy tym naszym listem dobrowolnym od nas wszystkich, iednostaynie y zgodnie danym żydom Wileńskim, czterym blacharzon, a więcej nie, Kalmanu Aronowiczu, Ulfu Józefowiczu y przy nich dwum, iako się pomienia, wieczność onym czterem żydom y suksessorom ich, a po nich następującym y póki będzie sukcesia trwała żydowska, w takowych terminach

pomieniony cech nasz iglarski y blacharski, mając z dawna wielką szkodę od pomienionych żydów, y zostaiąc my, y cech nasz iglarski y blacharski, z pomienionemi żydami w terminach prawnych przed szlachetnym magistratem Wileńskim, a za rokiem imé pana Stephana Karasia y za imé pana Alexandra Romanowicza, sprawa nasza się toczyła z żydami, y potom sam imé pan burmistrz roczny, imé pan Stephan Karaś, wziąć był raczył na się nas y żydów na pomiarkowanie y nas pomiarkował z żydami, y postanowienie takie imśc uczynił: iż żydzi mieli y powinni nam y do cechu naszego, onych czterech płacić corok po złotych trzydziestu na ołtarz świętey Tróyce rzymskiey, a na osobę po złotych pół ósma czyniło dawać, y myśmy według dekretu imé pana burmistrza na tym byli. A że żydzi potom on dekret imści y postanowienie rozerwali y aż do tych czas to trwało, do roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Aprila dnia dwudziestego trzeciego, do dnia świętego Jerzego rzymskiego; my tedy y cech nasz iglarski y blacharski, zabiegaiąc ołtarzowi naszemu, iako y cechowi wielką szkodę, y udawszy się naprzód po panu Bogu do szlachetnego magistratu Wileńskiego, y za rokiem ich mościów panów burmistrzów y radzie, imé pana Piotra Bylińskiego y imé pana Grzegorza Kostrowickiego rocznych, iuż cale przyięliśmy nieodmiennie y iednostaynie zgodziwszy się ze wszystką bracią cechu naszego iglarskiego y blacharskiego, nie więcej, ieno czterech żydów, a nie chłopców y iakich z nich parłaczków y pozwoliliśmy pomienionym żydom od blachy robić y przedawać y po mieście Wileńskim nosić, bez wszelkiey przeszkody, iako od żydów, tak y od blacharzków magistrów polskich, w kupli y przedaży. A żydów więcej nie ma być blacharzków, ieno czterech, pod winą urzędową z obu stron złotych pięćdziesiąt na ratusz, a do cechu y skrzyńki brackiey na ołtarz świętey Tróyce rzymskiey złotych pięćdziesiąt. Jeżeli by żydzi mieli przyiąć piątego żyda, albo szós-



tego do siebie, albo li też my mieli by pozwolić więcej nad czterech żydów, tedy tę winę zawitym rokiem płacić powinni będziemy. Którzy żydzi powinni y pozwolili płacić kwoty doroczney na oltarz świętej Trójcy rzymskiej, onych czterech po złotych dwudziestu pięciu, na osobę po złotych sześć y groszy pół ośma na każdy rok na początku mają dawać na każdą ćwierć po złotych sześć y groszy pół ośma. A gdy by y sami magistrowie czterech żydów przyjętych do nas mieli towar od blachy nosić po rynku y chłopey ich, tego nie pozwalamy, ale im tylko czterem y po nich następującym sukcesorom, y jako ich żydowska sukcesia będzie trwała w późne lata, powinni tę kwotę pomienioną płacić po złotych dwudziestu pięciu. Waruiemy y to żydom, iż żadney mieć przeszkody od nas samych, iako y po nas sukcesorowie następujący, nie mają mieć sobie przeszkody, y na wszelkie warty y popisy, y na Boże ciało, y przybycia jego królewskiej mości, iako y imć xiędza biskupa najazdu, y jego mości pana wojewody Wileńskiego, mają wolni zostawać, okrom kwoty doroczney, y wszelkiej sobie przeszkody, my powinni onych bronić. Tak też y to żydom waruiemy, y zachoway panie Boże od powietrza morowego, wojny y innych plag Pańskich, gdziebyśmy wszyscy mieli ustępować z miasta, tedy żydzi nie powinni będą płacić, aż za czasu dobrego powinni płacić, a termin kwoty się poczyna od świętego Jerzego święta rzymskiego w tym że roku tysiąc sześćset siedmdziesiątym trzecim, miesiąca Aprila, dnia dwudziestego trzeciego, y natośmy dali ten nasz list z podpisem rąk naszych y pisarza cechowego. Pisan w Wilnie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Aprila dzieńnastego dnia. U tey transakciey podpisy rąk są takowe: Jendrzey Dancewicz ręką swą, Adam Kobinski ręką swą, Matyasz Bolowicz ręką swą. Jmieniem wszystkich braći cechu iglarskiego y blacharskiego, którzy piśma nieumiejętni, a za wiadomością wszystkich, od starszych aż do młodszych,

podpisałem ręką moją iako pisarz cechowy, Fiedor Rudkiewicz ręką swą. Którą to transakcją y między stronami postanowienie, ad praesens przyznane, szlachetny urząd burmistrzowski y radziecki Wileński, przy bytności obu stron oznawiających publice przeczytawszy, oną we wszystkich punktach, paragrafach, klauzulach y zarękach, dekretem swoim na wieczne czasy stwierdził, roborował, y do akt swoich przyiąć y wpisać kazał. Jakoż pomieniona transakcja dla wieczney pamięci jest do ksiąg szlachetnego urzędu burmistrzowskiego y radzieckiego Wileńskiego zapisana, y wypisem wspólnym z oryginałem, z tych że ksiąg pomienionym żydom wydana. Co jest zapisano.

Изъ актовъ книги Виленскаго городского магистрата, кн. № 5120, 1668—1674 г., стр. 367—370.

## № 30.—1673 г. Апрелья 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшихъ жидовъ синагогъ Могилевской, Оршанской и Горецкой къ смертной казни четвертованьемъ и къ уплатѣ четырехъ тысячъ трехъ сотъ копѣ грошей литовскихъ за умерщвление Андрея Иваницкаго и нанесенье тяжкихъ ранъ Захарію Прасоловичу.

Року тисеча шестьсотъ семдесятъ шостого, месеца Апрелья тридцатого дня.

Въ справе вельможного его милости пана Миколая Геронима зъ Киранова Сенявскаго, маршалка надворного коронного, въ дохоженью кривды служѣ его милости, то есть, пану Яну Иваницкому y пану Захаріюшу Прасоловичу зъ неверными жьдами старшими школы Могилевское, то есть, старшимъ рабиномъ школьникомъ Лейбою Жупмановичомъ, арендаромъ Могилевскимъ, такъ тежъ зо всеми старшими жьдами школы Оршанское въ спольной раде, учинку и намове зъ жьдами старшими школы Горецкое будучими, за ремис-

сией декретомъ суду каптурового Оршанского, тутъ передъ нашъ судъ учиненую до принятъя по увольнению жидовъ двоухъ старшихъ школьниковъ школы Оршанское и Могилевское Лейбы Якубовича и Лейбы Юзэфовича, на знесенью декрету суду каптурового Оршанского на позванныхъ всихъ жыдахъ одержаного зъ наказаное онымъ присеги skutочное въ самой речи тутъ у суду нашего росправы, стороны квалтовного и безправного на добровольной дорозе зъ засадки въ месте Горкахъ зъ двора жыда Сроила Беровича, въ рынку самимъ будущого, въ колко десять жыдовъ пана Андрея Иваницкого, брата роженного, теперь жалующого пана Яна Иваницкого и пана Захараша Прасоловича—слугъ вельможного его милости пана маршалка коронного, отъ его милости пана Яна Бранцевича—наместника Шкловского, по власныхъ потребахъ его милости пана маршалка коронного до места Кодина посланныхъ и вжо назадъ поворачоучихъ, перенятъя безъ жадное причины, позволавши оныхъ съ коней окрутне кйми и обухами битъя, мордованъя, а паствечи се надъ ними стороны безбожного тыранскимъ способомъ пана Андрея Иваницкого, коломъ дубовымъ на вылетъ, ажъ презъ самы елита пробитъя и на смерть замордованья и неслушно по замордованью презъ тыхъ жидовъ тела небожчиковского паствечи се надъ онымъ восполъ зъ паномъ Прасоловичомъ, за ведомостью враду тамошнего Горецкого въ приватномъ своемъ везенью презъ два дни триманья и яковости карты у пана Прасоловича, въ томъ везенью будущего, презъ самого пана Михала Качановского, подстаростего Горецкого выможенья, грошей готовыхъ червонныхъ золотыхъ шести сотъ отъ его милости пана Бранцевича—наместника Шкловского, на потреби данныхъ, таларовъ битыхъ ста, въ саквахъ будущихъ, коня съ колбакою, шабли, шапки ценою въ процессе выражонныхъ забранья и на пожитокъ свой оберненья

и справедливости черезъ его милости пана Корсака войского Мстиславского, державцу Горецкого, зъ тыхъ жыдовъ неучиненья, але еще и самого пана Бранцевича и енерала здизгонорованья, затымъ о шкоды и вины правные. Ижъ звышъ мененые жиды, старшие Оршанское и Могилевское школы, маючи декретомъ суду каптурового Оршанского въ року теперешнемъ на каденциі генваровой, зъ очевистое контроверсии зашлымъ, водле афектации свое до принятъя въ самой принципальной речи skutочное росправы тутъ передъ нами судомъ на початку судовъ нашихъ зложонной терминъ передъ нами до права не становили и никоторое ведомости о нестанью своемъ неучинили и вжо въ речи своей упали. Про то мы судъ тыхъ жыдовъ старшихъ школы Оршанское и Могилевское, яко права непослушныхъ и спротивныхъ, на упадъ въ речи здаемъ и тотъ суду каптурового Оршанского, въ дате року тисеча шестьсотъ семьдесятъ пятомъ мца Октебра осмого дня, на которого знесеню старшимъ жыдомъ школьникомъ школы Оршанское и Могилевское былъ наказанный юраментъ, яко слупне и правне ферованный декретъ утвержаемъ, а водле права артыкулу осмдсятаь первого зъ розделу четвертого, поневажъ вжо на велю терминахъ его милости панъ Бранцевичъ—наместникъ Шкловскій, панъ Иваницкій и панъ Прасоловичъ наказаную себе выконать готовы были присегу и кромъ жадное присеги забегаячи, абы таковыя тыранства караньемъ правнымъ погамовать се могли и выступокъ не пристойный такъ великое злости и зухвальства помсту заплаты свое однеслъ, а невинне розляная кровь хрестиянская о помсту до пана Бога не волала и таковая импреза своего предсезятъя горы не брала, преречонныхъ жыдовъ, меновите: Сроила Беровича и другихъ старшихъ школы места Горокъ, также Рава и другихъ старшихъ школы Могилевское, Лейбу Жущмановича—арен-

дара Могилевскаго, и старшихъ школы Оршанское на горло чвертованьемъ, а же се до права не становили, тогда на выволанье и на лапанье, при томъ за забитье небожчика пана Андрея Иваницкого головизны водле права копь сто, за збитье пана Прасоловича навезки ему сорокъ копь грошей, за взятые гроши готовые шестьсотъ червоныхъ золотыхъ совито дванадцать сотъ, также за сто таларовъ совито двесте таларовъ, за коня, шаблю и шапку водле жалобы совито сто тридцать пять, кивалугу двадцать копь, а зъ уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою, знесши и порохавши на монету шеляжную, чотыри тисечи и триста копь грошей литовскихъ на помененыхъ жидяхъ, старшихъ школы Оршанское и Могилевское и Горецкое и всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумяхъ пенезныхъ, гандляхъ, крамахъ, товарахъ, на арендахъ, заставахъ, гдеколько и у кого кольвекъ будучихъ, вельможному его милости пану маршалку коронному пану Иваницкому и пану Прасоловичу всказуемъ и яко на одержанье того выволанья до его кор. милости, такъ на учиненье надъ тыми жыдами на горле езекуции до врадывъ земското або кродского Оршанскихъ и иншихъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми постигнены и улапены быти могутъ отсылаемъ, а за суму звышъ мененую на всякихъ добрахъ тыхъ жыдовъ черезъ дворанина его королевское милости до отправки порядкомъ правнымъ приходить вольность зоставуемъ. При томъ выможоную отъ пана Прасоловича у везенью будучого карту касуемъ, варуючи симъ декретомъ нашимъ же у жадного суду и права теперь и въ часы потомные жадного валюру мети не маеть.

Ивъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1676 г., № 252, л. 201

## № 31.—1678 г. Марта 4.

**Жалоба Виленскаго цеха солениковъ на Виленскихъ евреевъ о томъ, что они незаконно торгуютъ солью, сельдями и проч.**

Żalowali y solenniter protestowali się sławetni Jakub Ambrosowicz y Jerzy Aresztowicz, starsi roczni kupcy Wileńscy soleney zabawy, imieniem swoim y całego Bractwa swego soleniczego czyniący, a naprzód na niewiernych Aszora Aaronowicza, Abraham Markowicza, Moyżesza Jakubowicza, Aarona Lewkowicza, Hozzka Salomonowicza y innych starszych szkoły y synagogi Wileńskich, których imiona y nazwiska, lubo nie są wyrażone, za wyrażone iednak mając, o to, iż oni dobrze wiedząc o różnych dekretach, mianowicie y naybardziej o dekrecie J. K. mci relacynym między bractwem protestantów teraznieyszych, a wszystką synagogą Wileńską, z oczewistych controwersyi ferowanym, nadto ieszcze roku przeszłego 1672 dnia 6 Februarij, gdy starszych żydów y wszystką synagogę Wileńską, z instandyt tych że kupców soleney zabawy, obwieszczono, oraz y przypozowano było do executiey tegoż dekretu J. K mci, na onczas wszystkich praw y dekretów na copię wzięli y snadnie się z kopij informować mogli, iako wszystkim żydom szynk towarów, bractwu soleniczemu służących, przestapianie y szynk wosków zabroniony iest, iednak iako starsi, niepoglądaiąc na poeny, w dekrecie J. K. mci opisane, coby mieli postrzegać, aby dekreta K. Jm. in suo robore zostawały, żydom swym pozwolili, dotąd towarami zakazanemi handlować, szynkować, woski prywatnie przetapiać, y one na różne małe i wielkie sztuki y funty przedawać, potym cisz wyżey pomienieni żałuiący soleniter protestowali się y żalowali na każdego z osobna żydów, niżey mianowanych, mianowicie Lewka Maierowicza, Eliasza Markowicza, Dawida Zelmanowicza, Jzraelową doktorową wdowę, Jakuba Markiewicza y żonę jego, Marka

żyда i żonę jego, obu w kamienicy przechożey mieszkających, Jzaaka Moyżeszowicza y na wszystkich żydów szkoły y synagogi Wileńskiej, wszędzie y za rzeką Wilią, w Snipszkach mieszkających żydów, którzy to żydzi, snadż za conuentiā y pozwoleniem starszych szkoły swej, na iawną conwulsją praw, przywileiów, od najsłabszych królów Jehmm. Polskich y wielkich xiążąt Litewskich temu bractwu, solency zabawy, miłościwie nadanych, a potom na szczęśliwych koronaciach confirmowanych, na ostatek dekretami relacyinemi we wszystkich punctach, klauzulach y paragraphach stwierdzonych y approbowanych, iawnie y widomie tymże dekretem sprzeciwiając się, ważyli się y dotąd ważą towarami, szczególnie bractwu protestantów należącemi y służącemi, nad zakazanie, handlować, szynkować, sol, sledge, pienkę, len przedawać, różnemi miarami szynkować, woski prywatnie w domach y kamienicach swych przetapiać y onymi handlować, przedawać, małemi y wielkimi sztukami y funtami szynkować, ku wielkiej przeszkodzie żalujących y w ymie praw bractwa ich nadanych. Chcąc tedy żalujący dekreta królów ich mei relacyine do executiey przywieść y poen, w dekreecie J. Kmci opisanych, względem przeciwiństwa, to iest, tysiąca czerwonych złotych, na pomienionych żydach Wileńskich, tak też refusiey szkód, przez takową przeszkodę w handlach, od czasu niemałego stałych y nakładów prawnych dochodzić, dali tę swoią żalobę do xiąg grodu Wileńskiego zapisać. Roku 1673 miesiąca Marca 4 ten proces do akt podany. Jan Dziwłowski, podstarości Wileński.

Изъ связки документовъ Виленскаго городского суда за 1673 годъ. № 4966.

## № 32.—1673 г. Сентября 18.

**Явна квитанци вь уплатъ пошлыны, выданной еврею—сборщику вь Минскомъ воеводствѣ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ третьего, месеца Сеньтебра осьмнадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жды места Минского Калманъ Гиришевичъ покладать ку актыкованью до книгъ list квитацийный одъ его милости пана Жыкмонта з Дрзвца Дрзвецкого, стольника Лубельского администратора мыта старого великого князства Литовского, на речъ в немъ в середине нижей помененую себе даный и случайный, и просилъ вышъ речоный жды Калманъ Гиришевичъ, абы тотъ листъ квитации быть до книгъ кгородскихъ Минскихъ прынять, актыковать и уписанъ, который уписуючы у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Zygnatъ z Drzewca Drzewiecki, stolnik Lubelzki, administrator myta starego wielkiego xięstwa Litewskiego, wiadomo czynie tym moim wieczystym kwitacynym listem, iż co żyd Szapsay Lewkowiez, rewizor cel starych wielkiego xięstwa Litewskiego, odemnie ustawiony, poruczył y dał do wiernych rak myto stare komory Minskiej, z przykomorkami do niey należącemi, aby od kupcow y towarow ich pieniadze odbierał, żyдыowi Minskiemu Kalmanowi Hirszewiczowi od roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt siodmego, miesiąca Septembra piątego dnia, do roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego, miesiąca Juny ostatniego dnia, którym tym mytem y wybieraniem pieniędzy pomieniony żyd Minski Kalman Hirszewicz, za uniwersalem sobie z wiadomoseią moją danym, zawiadując do assygnowanego terminu roku terazniejszego, miesiąca Augusta przedemną Drzewieckim stolnikiem

Lubelskim, z rejestrow swoich do mnie oddanych, z przeszłych kwartalow y z ostatniey raty, przy karcie Andrzeia Torwida iemu daney, z oddania summy mnie należącey uczyniwszy rachunek y resztle pieniadze oddał y cale we wszystkim skutecznie dosyć uczynił. Przeto ia stolnik Lubelski pomienionego Kahmana żyda kwituie y wiecznemi czasy do niego sobie samemu y nikomu innemu przystempu nie zachowuję. Pisan w Minsku dnia piętnastego Awgusta, roku tysiąc szesćset szesćdziesiąt osmego. У того листу квітацыйного печать прыгиснена, а подпісь руки тыми словы: Zygmunt Drzewiecki stolnik Lubelski. Который же тотъ листъ квітацыйный за покладанемъ оного до актьъ черезъ особу верху помененую есть до книгъ кгродьскихъ Минскихъ акътыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1673 г., № 11787, л. 615—616.

### № 33.—1676 г. Юня 5.

Присяжное показаніе старшинъ Брестскаго кагала о количествѣ евреевъ въ Брестѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ шестого, месеца Юня пятого дня.

Передъ нами Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ — стольникомъ Венъденскимъ—подстаростимъ, Яномъ Бекълевскимъ—судьею и Яномъ Манъчакомъ—мосътовничимъ Минъскимъ — писаромъ врадъниками судовыми кгродьскими Берестейскими, постановивъшисе очевисто Левько Ицъковичъ и Яхимъ Юзефовичъ—школьники старшие Берестейские тотъ юраментъ поголовного выконали в тые слова: Ja Lewko Jekowicz y ja Jachim Jozefowicz, szkolnicy starsi Brzescy, przysięgamy panu Bogu Wszchemogącemu, Który stworzył niebo i ziemie y wszystkie

żywiola, na tym, iż my sprawiedliwie zrewidowali wszystkiey głow żydowskich мęских y бiałогловских, jako y dzieci więcey dziesięciu lat mające, według uchwały seymu w Krakowie szczęśliwej koronacey w roku tysiąc szesćset siedmdziesiąt szostym; kturыхъ głow do podatku поголовного należących nie naydnie się więcey, tylko pięćset dwadziescia y pięć. Jako sprawiedliwie przysięgamy, tak nam Panie Boże dopomóż, a iesli niesprawiedliwie przysięgamy, niech wszystkie przekлѣstwa na krzywoprzysięstwo w pięciorgu xięgach Мойшезовыхъ opisane na nas padną. Amen. Который же тотъ юраментъ за выконанемъ оного черезъ особы верху помененые есть до книгъ кгродьскихъ Берестейскихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго градскаго суда за 1676—1677 г., № 7022, стр. 1089—1091.

### № 34.—1676 г. Юня 10.

Присяжное показаніе старшаго кагалу о количествѣ евреевъ въ м. Мальчѣ, подлежащихъ взиманію поголовной подати.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ шестого, месеца Юня десятого дня.

Передъ нами Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ—стольникомъ Венъденскимъ—подстаростимъ, Яномъ Бекълевскимъ—судьею и Яномъ Манъчакомъ—мосътовничимъ Минъскимъ, писаромъ врадъниками судовыми кгродьскими Берестейскими, постановивъшисе очевисто жидъ Шмалъ Якубовичъ тотъ юраментъ поголовного выконалъ в тые слова: Ja Sznal Jakubowicz przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu, który stworzył niebo y ziemie y wszystkie żywiola na swiecie, na tym, iż sdrawiedliwie zrewidowałem wszystkiey głow żydowskich мęских, бiałогловских, jako y dzieci więcey dziesięciu lat mające, według uchwały seymu w Kra-

кowie szczęśliwej koronacy w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstym do podatku głównego należące, kturych głów nie-nayduie się więcey ieno trzynascie; y jako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż, a iesli niesprawiedliwie przysięgam niech wszystkie przeklęstwa na krzywoprzysięstwo w pięciorgu księgach Moyższowych opisane na mnie padną Amen. Который же тотъ юраменътъ за выкопанемъ оногo черезъ особу верху помененую, естъ до книги кгородскихъ Брестейскихъ принято и уписано.

Изъ актовой книги Брестскаго городского суда за 1676—1677 г. № 7022, стр. 1201—1203.

### № 35.—1676 г. Августа 6.

Трибунальный декретъ прусуждающий Виленскую еврейскую синагогу къ уплатѣ Мозырскому маршалку Ивану Колецкому сорока тысячъ золотыхъ польскихъ долгу и двухъ копъ грошей литовскихъ вписного и паметнаго слѣдовавшихъ трибуналу.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ шестого, месеца Августа шестого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и поветовъ на рокъ теперешний тисеча шестьсотъ семьдесятъ шестый обраными, кгда съ порядку реестрового ку суженью прыпала справа его милости пана Яна Колецкого, маршалка Мозырского, зъ жьдами старшими школы Виленское Абрамомъ Марклевичомъ, Елиашомъ Юдовичомъ, Герцикомъ Марковичомъ, Нафтелемъ Изаковичомъ, целою синагожкою жьдовъ Виленскихъ, за заказомъ очевисто въ руки поданымъ, до постановенья передъ нами судомъ до права Ашора Ароновича и Гирша Израилевича тежъ жьдовъ Виленскихъ, должниковъ его милости пана маршалка Мозырского, которые вжо суду

нашого декретами открыти суть, въ сороку тысячехъ золотыхъ прыпаручонныхъ, затымъ о вину прыпаручную и шкoды полнятые; до которое sprawy за прыволашьемъ черезъ енерала сторонъ до права, его милость панъ Колецкий маршалокъ Мозырский, самъ очевисто и зъ пленипотентомъ своимъ паномъ Юрьемъ Туловскимъ ставовиль, которому и моць до мовенья речи устне злетиль. Который кгда поданого очевисто въ руки вышъ менснымъ старшымъ жьдомъ Виленскимъ, въ школе нхъ жьдовской черезъ енерала Николая Славущкого заказа, сознатьемъ его очевистымъ передъ его милостью паномъ писаромъ земскимъ Виленскимъ. подъ дагою року теперешнего месеца Юля девятого дня, слушы, правне доведшы, кгда далей въ право поступовать и жалобу актора своего выводить хотель. тогда одъ ясне вельможного его милости нана Михала Паца, воеводы Виленского, гетмана великого великого князтва Литовского, панъ Корностайский отозвашысе, а пленипотента актора не прыпускаючы до дальшого тое sprawy продукту, подаль до насъ суду обмову, *алиас* листъ причинный, въ тые слова писанъ: Jaśnie wielmożni mości panowie sędzowie główni Trybunałni, moi wielce mości panowie y bracia! Jego mość pan marszałek Mazyrski, mój msc. pan, mając jakowes zawody z prywatnemi żydami Aszorem Aronowiczem y Jerszem Izraelowiczem. żydów starszych synagogi Wilenskiej przed sąd w msc. mśc. panów extra forum, nie mając żadnego do nich pretekstu, ani od nich sobie zapisu pociąg, którzy ponieważ według prawa konstytucyj seymowych do moiego woiewodzistwskiego należą sądu, zaczyn pilno wmc moich mśc. panów proszę, abyscie na prawo y moią jurzdykę nie następując, do mnie tę sprawę odesłać raczyli, zwykłą koźdemu ukrzywdzonemu y jego mści panu marszałkowi sprawiedliwosc święta, y rozsądek uczynie obiecuję, a teraz iteratо upraszając, zostawam w. m. moich wielce mśc panów brat y sługa powolny Michał Pac,

województwa Wileński, hetman. Дата теми словами: w Wilnie, dnia dziesiątego Jula ty-siąc szcześnie siedm dziesiąt szóstego. По прочтаныи тоє обмовы тотъ же панъ Кгорностайскій прынятыя тоє обмовы въ сеєъ декретъ нашъ, абы тоє справы не судечы, до замковой Виленской юрздики отослали, а затымъ неузнанья въ той справе форумъ у пась суду домоваля. А умопованый его милости пана Колецкого, маршалка Мозырского, вносечи то, ижъ неслучине ясне вельможный его милость панъ воевода Виленскій, гетманъ великого князтва Литовского, презъ обмову свою форумъ въ той справе ексциуєтъ и до розправы суду своего восводинского до юрздики Виленское зъ тымъ обжаловаными жыдами Виленскими отосланья потребуєтъ, обещаючи актору моему skutочную розправу учынить, кгдажъ справа до запису идетъ, зачымъ обмова тая прынята быти не можетъ, ухиленья теды тоє, яко на щекгульную справедливости светое пролонкацію поданое, обмовы на сторону, а наказанья далей сторонамъ въ право поступовать афектоваль. Где по ухиленью нашомъ тоє обмовы на сторону и по наказе далей сторонамъ въ право поступовать, въ дальшомъ поступку правомъ, кгда вышъ мененые жыды старшыє Виленские и целая синагогкя школы жыдовское Виленское, за покольку кротнымъ зъ наказу нашого прывольваньемъ енеральскимъ до отказу въ самой речы не становили, теды пленипотентъ его милости пана Колецкого, маршалка Мозырского, по зданью оныхъ на упадъ въ речы, поступуючы далей въ право, а доводечи жалобы актора своего, поктадалъ передъ нами квити реляционный прыпаручоный въ справе жалующего его милости пана маршалка очевисто въ руки обжалованымъ жыдомъ Виленскимъ черезъ снерала Адама Кгорностайского также въ школе ихъ, прыпаручаючи преречоныхъ жыдовъ Ароновича и Израелевича въ сороку тысячахъ золотыхъ поданый, абы до права ставили, сознаниемъ его оче-

вистымъ передъ его милостью паномъ писаромъ земскимъ Виленскимъ подъ да-тою року теперешнего тысяча шестьсотъ семьдесятъ шостого, месеца Юля девятого дня учыненымъ, пробуючи, веказу вины прыпаручное на вышъ мененыхъ жыдахъ и на всякихъ маєтностяхъ и добрахъ ихъ жалующому его милости пану маршалку и на одправу тоє сумы до вравдовъ належныхъ зъ закладомъ на спротивного троякныхъ зарукъ одосланья, до того, абы обжалованыє жыды за поданьемъ правного обвещенья передъ нами судомъ подъ троякими заруками преречоныхъ вышъ мененыхъ жыдовъ у прыпаруце маючыхъ становили, наказанья у пась суду просиль и домавяля.

А такъ мы судъ въ той справе его милости пана Яна Колецкого, маршалка Мозырского, зъ жыдами старшыми школы Виленской Абрамомъ Марковичомъ, Елиашомъ Юдовичомъ, Герцыкомъ Марковичомъ, Нафталемъ Изаковичомъ и целою синагогкою жыдовъ Виленскихъ, за наказомъ очевисто въ руки поданымъ, до постановенья передъ нами судомъ до права Ашора Ароновича и Герша Израелевича, тежъ жыдовъ Виленскихъ, должниковъ его милости пана маршалка Мозырского, которые вжо суду нашего дегретами открыти суть въ сороку тысячахъ золотыхъ прыпарученыхъ, затымъ о вину прыпаручную и школы поднятые. Въ которой справе мы судъ обмовы, *alias* листъ прычинный одъ ясне вельможного его милости пана воеводы Виленского, гетмана великого великого князтва Литовского за тыми жыдами писанныхъ, абы тоє справы не судечы, до замковой Виленской юрздики отослали, афектуючы черезъ пана Кгорностайского поданый, яко въ справе записовой за бороненьемъ пленипотента стороны поводное на сторону ухилившы, далей въ право обудвумъ сторонамъ поступовать и розправоватсе наказуємъ. А въ дальшомъ поступку правомъ, ижъ вышъ мененые жыды, старшыє Виленские и це-

лая синагогга школы жидовское Виленское, до одказу въ самой речи передь нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а за неставенье вышъ мененыхъ жидовъ Ароновича и Израелевича, въ прыпаруце будучыхъ, вины прыпаручное сорокъ тисечей золотыхъ, зъ двема копами вписного и памстного намъ данымъ, на тыхъ жыдахъ старшихъ и целой синагогде школы Виленское, также и на всякихъ маетностяхъ и добрахъ ихъ лежащихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ где кольбекъ и у кого кольбекъ будучихъ, гандляхъ, товарахъ, крамахъ, заставахъ, арендахъ его милости пану Колецкому, маршалку Мозырскому, всказуемъ и на одправу тое сумы прыпаручное декретомъ нашимъ всказаное, кромъ складанья ратъ статуговыхъ, до врадовъ земекыхъ або кгородскихъ, замковыхъ, панскихъ, майдобурскихъ и иныхъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми се добра и особы оныхъ окажутъ, а которого собе зъ нихъ сторона зажити похочеть, заложышы на спротивного тройakis заруки одсылаемъ. До того абы вышъ мененые жыды Виленские за поданьемъ собе о семь декрете нашомъ въ чотырохъ неделяхъ обвещенья передь нами судомъ подъ тымижъ тройакими заруками преречоныхъ жыдовъ Ашора Ароновича и Герша Израелевича у прыпаруце маючихъ, до остатнего пункту права становили наказуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ сестъ записана.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за 1676 г., № 254, л. 1238.

## № 38.—1677 г. Юня 14.

**Жалоба купца Ивана Санкевика на евреевъ, бывшихъ при Ковенской таможи, объ ограблени его и арестованіи.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семдесятъ сегомо, месеца Юня четвертого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Ковенскомъ передомною Стефаномъ Франтишкомъ съ Проща Медекшою двораниномъ и секретаромъ его королевской милости подстаростимъ Ковенскимъ. *Żalował y solemnitier protestował imć pan Stephan Sankiewicz, mieszczanin y kupiec miasta krola ięgo mćci stołecznego Wilenskiego, na niewiernych żydów, a mianowicie: Meiera Boruchowicza pisarza, Jzaka Rubinowicza, Jossela Jakubowicza, biegunów na ciele nowo podwyszczonym, na komorze Kowieniskiey zostaiących y na pomoczników ich, których oni imiona y przezwiska lepiey wiedzą, w nieznośney krzywdzie swoiey, którą od zwysz pomienionych niewiernych żydów poniosł oto: Jż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmym miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia, gdy żalobliwy idąc z towarami swemi, iako człowiek kupiecki, z wiciną pod miastem Kowieniskim stanąwszy, przyszedł według zwyczaju na ciele nowo podwyszczone z kwitem na Komorze Wileńskiey otrzymanym, opowiadając, że z towarami do Króleweca idzie y tam znalazzszy sławetnego pana Ernesta Hirszfelta, pisarza na ciele nowo podwyszczonym, będącego w mieście Kowieniskim w kamienicy onego własney w samym rynku leżącej, któremu kwit pokazawszy upraszał, aby chciał do wiciny iść y towary zrewidować, sławetny pan Hirszfeld pisarz, sam będąc zabawnym, colegg swego niewiernego żyda Meiera Boruchowicza pisarza, Jzaka Rubinowicza, Jossela Jakubowicza biegunów posłał, którzy towary zrewidowawszy uczynili relacją, iż tak wiele towaru pokazalo się, iako na kwicie iest*



specyfikowano, po takowej niewiernych żydów relacyi pomieniony pan Hirszfelt pisarz na ciele nowopodwyszonym do zwysz pomienionego kwitu podpisał się, który kwit niewierny żyd Meier Boruchowicz pisarz, wymagając sobie wielkich y niesłusznych corrupecyi u siebie zatrzymał. A gdy żalobliwy według słusności, oddawszy y zapłaciwszy kwitowe, tego zwysz pomienionego dnia, iuż spólnudnia powtórnie do zwysz pomienioney kamienicy, kędy cło nowopodwyszzone odbieraia, przyszedł y tam znalazwszy obżałowanego żyda Meiera Boruchowicza pisarza, upraszał, aby onego nie trudniąc zwysz pomieniony kwit oddał, obżałowany żyd pisarz, wespół z obżałowanemi zwysz pomienionemi biegunami, niewiernemi żydami, wprzódy żalobliwego słowami nieuczciwemi sławie dobrej dotchliwemi lżyć y laiać począł, a potem obses rzuciwszy się za czuprinę porwawszy, bić y tarmosić począł, a obżałowani zwysz pomienieni niewierni żydzi biegunowie jeden za pierśi, a drugi s tyłu porwawszy, bić poczęli pięściami y kiiami, nawet y szablę s pochwę żalobliwego wyrwawszy, tą że szablą płazem onego bili y rany sinie nie małe pozadawali, kuntusz koloru fiałkowego sukna przedniego, kosztuiący złotych półtorasta wniwecz poszarpali. Które sinie rany na relacyi icnerskiej dostatecznie opisane y wyrażone są; niedosyć natym mając, na większy kontempt y zniewagę żalobliwego imię pana Sankiewicza, obżałowani żydzi zwysz pomienieni, poszedszy do zamku, hayduków przyprowadziwszy, gwałtownie z kamienicy zwysz pomienionego pana Hirszfelta pisarza żalobliwego, iako iakiego zdraycę do zamku, z tumultem ludzi wielkim, zaprowadzili y do więzienia oddali, kazawszy onemu szablę we srebro oprawną haydukom odpasać y w więzieniu w turmie tego dnia żalobliwy aż do samey nocy zostawał. Uwolnionym żalobliwy będąc od więzienia, zażywszy przyiaciół, do obżałowanego żyda pisarza posyłał upraszając, aby onemu kwit oddał, bez którego trudno było z wiciną y z mieysca ruszyć się, obżałowany

żyd, pisarz, wespół z biegunami żydami tego kwitu oddać przez cztery dni niechciał y zaledwie dnia czwartego, miesiąca Junii w tym że roku zwysz pomienionym, oddał, a żalobliwy z niemalą gromadą musiał strawować się, przez co na złotych sześćdziesiąt szkodłue. O co to wszystko chcąc żalobliwy imię pan Sankiewicz z obżałowanemi żydami in foro fori prawem czynić dał tę protestacją do xiąg grodzkich Kowieńskich. Якожь и генераль господарский той же справе тогожь году месеца и дня Андрей Минвидъ кwitz свой реляционный въ справе и въ речи выраженный призналъ писанный въ тыс слова: Ja Jenerał iego królewskiey mości, niżej na podpisie mianowany, zeznawam tym moim relacyinym kwitem ku zapisaniu do xiąg grodzkich Kowieńskich oto: iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmym, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia, mając ia ienerał przy stronie dwóch szlacheiców, pana Jana Downarowicza y pana Adama Mackiewicza, z którą stroną szlachtą, za użyciem imię pana Stephana Sankiewicza, mieszczanina y kupca miasta iego królewskiey mości stołecznego Wileńskiego, naprzód przyszedszy do zamku iego królewskiey mości Kowieńskiego, widziałem imię pana Sankiewicza w turmie w więzieniu siedzącego, mianował, że onemu szablę we srebro oprawną od boku odpasano; za pokazywaniem tegoż imię pana Sankiewicza widziałem pod lewym okiem ranę sinią krwią pocięłą, mianował pięścią uderzono, na prawey ręce niżej łokcia widziałem ranę barzo sinią krwią pocięłą, mianował kiiem uderzono, naplecach widziałem ran sinich dwie krwią pociętych, mianował także kiiem uderzonych, włosy s czupryny widziałem wyszarpane. Przytym widziałem kuntusz koloru fiałkowego, sukna przednego, wniwecz poszarpany, który to bój y więzienie mianował być sobie stałe w mieście Kowieńskim w kamienicy sławetnego pana Ernesta Hirszfelta pisarza, na ciele nowopodwyszonym natenczas zostaiącego, przez niewier-

ных жydów, а мiановiце Meiera Boruchowicza писаржа, Jзакa Rubinowicza, Jos-sela Rubinowicza бiегунów, на тым же еле новоподвышоным бѣдачым, такжѣ у помочникów их, кторы, вымагаiац собiе нiеiакiеу коррупци, звысз помiенiенoгo имѣ пана Sankiewiczа били, szarpали, тармосили у до вiѣзienia замку Kowieñskiego oddали тегосз року мiесяца у днiа звысз мiанованого имѣ пана Sankiewiczа. Z тажѣ самоу стронoу szlachтoу звысз помiенiенoу chodzилѣм на вицiнѣ, ктoрa на рзече Wilii pod Kownem стала, так же за показыванием czelадника имѣ пана Sankiewiczа на имiѣ Pawła Borysowicza widziałѣм на plecach ran cztery синiеи крвиоу поцiekлých, такжѣ на рѣку правым przez samy локieц widziałѣм ранѣ синiю крвиоу поцiekлoу, мiановал киeм бiтo, ктoрý то бoу мiановал бýдѣ собiе стаlý од звысз помiенiенoгo жýда писаржа у бiегунów, на тым же еле новоподвышоным zostaiачым. Co iа ieneral widzaiwszy у слысзавszy wydaѣлѣм ten мoý релацины kwit pod pieczѣciоу у s podpisem рѣки meу wласney, такжѣ под pieczѣциami строны szlachty przымнiе на ten czas бýлѣу. Pisan року мiесяца у днiа звысз мiанованого. У того квиту подпись руки генерала тыми словы: Andrzej Minwid Jeneral powiatu Kowieñskiego рѣкoу swoю. Kоторый тотъ квитъ за устнымъ сознаемъ верху мененого енерала естъ до книгъ вгродскихъ Kовенскихъ уписанъ, съ кторого и сeсь выписъ подъ вradoвою печатью его милости пану Стефану Санкевичу естъ выданъ. Писанъ у Kовне.

Изъ книги Kовенскаго гродскаго суда за 1675—1680 г. № 5349 л. 202.

## № 37.—1678 г. Апрель 15.

**Явна грамоты, данной Сангушнами евреямъ, на право селиться и торговать въ мѣстечкѣ Раковѣ.**

Лета отъ нарожения Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ осмого, месеца Априля петнадцатого дня.

На вrade вгродскомъ в замьку господарскомъ Минскомъ, передо мьною Мартиномъ Казимеромъ Володзьковичомъ гродьничимъ и подьстаростимъ Минскимъ постановивъшысе очевисто жыдъ Лейба Якушевичъ покладаль и до акты подаль листъ запись одъ освечоного kneжати его милости пана Геронима Любартовича Саньггушька и одъ kneжьны ей милости пани Теодоры Сапсжаньки Саньггушьковой—малжоньковъ жыдомъ места ихъ милости Ракова, на речъ в немъ ниже мененую даный и служачый, просечы, абы тотъ листъ былъ до книгъ прынятъ и уписанъ, который уписуючы у книги одъ слова до слова такъ се в себе маеть. Ja Heronim Lubartowicz хiаже Sanguszko на Białym Kowlu у iа Konstantia Theodora Sapieżanka хiажна Sanguskowa oznaymuемy tym listem naszym о тым, iзъ жыдом naszym в мiесцие Rakowie mieszkaiачым, в woiewodstwie Minским leжачым, скoдъ колwiek przyбылым, в мiесцие naszym Rakowie mieszkacъ pozwalamy takiemi conditiami: naprzodъ przywileiowъ жыдомъ Rakowskim одъ святеу памiѣci antecessorow нашихъ даныхъ we wszystkichъ punktachъ clausulachъ у paragrafachъ in suo esse zachowawszy, на wieczne czasy confirmuемy, podługъ tychъ listowъ przywileiowъ plac, на котрымъ teraz szkoła ихъ жыдовска стои, на ulicy Radoszkowskiej, до тѣго plac на Koydanowskim goscincu на кладовище даны ograniczeniem, iako przedъ tymъ trzymali, namniejszye czѣsci zъ nichъ нiе wymniaя, osobliwie на Radoszkowskim goscincu pulplaca на łąznia, gdzie у teraz łąznia iest, nadaiemy так, iзъ zъ placu szkolnego зъ sameу szkoły, zъ placu кладовиского у zъ polplaca на łąznia даного жадныхъ namniejszychъ podatkowъ до skarбу нашего у successorowъ нашихъ nigdy placiцъ нiе маiа, в школе naboженство свое каждего часу wedługъ zakonu swego bezъ жадney ni od kogo przeszkody odprawowaцъ бѣдoу, łąznie на позытекъ swoyъ жaзуывацъ у obracaцъ маiа, przyкладѣмъ мiастъ тѣго królewskiej mosci у przywileiowъ жыдомъ nadanych; в

miescie Rakowie, żydom według dawnych inwentarzow, placow zupełnych osmnascie około szkoły y na inszych miejscach leżących naznaczamy z morgami y sianożęciami zdawna do tych placow należącemi, y jeżeliby więcey placow potrzeba było nabywać pozwalamy, ktorych używać mają według upodobania swego. W samym miescie wolno im domy budować y komu chcąc za iedno z placami przedawać, zamieniać y arendować, w czym żadney od nas y sukcesorow naszych trudności mieć nie będą. tylko w każdy rok z każdego placu po kopie iedney litewskicy do skarbu naszego czynszu zapłacić mają. Handlow, wszelakich kupi y pożytkow s targow używać od przyjeźdzych kupcow, towarow nabywać y im przedawać liquory wszelakie mieć y komu chcąc przedawać, krom tey platy wyżey pomienioney, to iest z placu po kopie, żadney innszey, by namnieyszey, nie mają czynić powinności, wyjąwszy jeżeliby tego była potrzeba, ieden raz w rok do groble na gwałt czeladz swą mają wysyłać. Tymże listem naszym warujemy, aby w pokoiu od mieszczan naszych Rakowskich zostawali, bez przymowek y urągania żyli, zakładamy winy kop tysiąc, która za dowodem do skarbu naszego należec ma. Pisan w Rakowie, miesiąca Octobra dwudziestego osmego dna, roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego siedmego. У того листу подъянсьз рукъ тыми словами: Heronim xiąże Sanguszko, Konstantia xieżna Sanguszkowa. Kоторый же тотъ листъ за поданемъ оного черезъ особу верху мененую до актъ есть до книгъ вродьскихъ Миньскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1678 годъ, № 11787, л. 1133—1134.

### № 38.—1678 г. Мая 8.

**Рѣшеніе по дѣлу о неисполненіи евреями принятыхъ на себя обязательствъ.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ осмого, месеца Мая осмого дня.

На враде вродскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившисе очевидно шляхетный панъ Янъ Фурь Уласевичъ, бурмистръ Минский покладать ку актыковашо до книгъ декретъ ясне вельможнос ей милости паней Анны с Потока Станиславской, восводиной Киевской, в справе тогожъ шляхетного папа бурмистра Минского з жидами Минскими Ошеромъ и Израслемъ Михалевичами ферованный, з речю в немъ в середине нижей выражоную. просячи, абы тотъ декретъ былъ до книгъ вродскихъ Минскихъ принять, актыкованъ и уписанъ, который уписуючы у книи слово до слова такъ се въ себе маеть: Roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt osmego, miesiąca Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia. Ja Anna s Potoka Stanisławska woiwodzina Kiiowska oznaymuję tym dekretem moim, iż co ajtowała się sprawa z aktoratu żydow Minskich Oszera y Jzraela Michalewiczow żydow Minskich aktorow z pozwanym szlachetnym panem Janem Furssem Ulasowiczem burmistrem Minskim przed starostą moiey maiętnosci Stołpieckiey y przed ichmosciami pany sąsiady szlachtą na to wysadzonemi, mieniąc iakoby kontraktowi dosyć żydzi uczynili, pięnkę wystawili, a czterech set beczek soli w zastaw daney odyskali od pozwanego w spichrze Stołpieckim złożoney nie mogą y ten kontrakt przy dosyć uczynieniu od syna pana Fursa Jerzego z rąk iego dobrowolnie odebrali. Do tego od Szawiela poddanego Stołpeckiego dwa tysiące dwiesciece sześćdziesiąt złotych gotowych pieniędzy za te sol zastawną iakoby pan Furs odebrać miał y na beczek sledzi dziewiętnascie mając kartę od pana Fursa żydy odebrać nie mogli, ani też od Szawiela odyskali, który zawiadował u pana Fursa spichrzem, y zabierali się żydzi samo szesnast do przysięgi na punktach wysz wyrażonych; przeciwnym sposobem pozwany samo czternast zabirał się do iuramentu pan Furs przy

assecuracy żydowskiej, że mu się dosić nie stało, pięćki nie wystawili spehna wszytkiej, kontraktu tego syn nie oddawał y syn się sam zabierał do przysięgi Jerzy, tylko że Paweł syn drugi, za podmowieniem żydowskim, wespół szkatuły ze dwiema obligami jednym na złotych szeset trzydzieście, drugim na trzysta piędziesiąt złotych za osm talarow bitych wydał, dwóch tysięcy dwuchset szeszedziesiąt złotych od Szawela pieniądze nie odbierał, lecz żydzi odebrali, podług listow prywatnie pisanych y dziewiętnascie beczek sledzi za listem pisany od Szawela żydzi odyskali y na inszych pretensjach w tantym dekrecie specifickowanych. W tey tedy sprawie że żydom przysięga przeciwko assecuracy żydowskiej nakazana, pan Furs burmistrz Miński do mnie appelował. Ja tedy wojewodzina Kiowska dobrze tey sprawy przesłuchawszy y wyrozumiawszy iż słusznie pan Furs burmistrz appelował do mnie względem tego, że żydzi żadnego pisma kontraktu pana Fursowego nie mają, ani kwitacy na dość uczynienie z s tey pięćki podług kontraktu y gdyby dosic uczynili żydzi musicli by assecuracyą, którą roborowali pierwszy kontrakt odyskać, y żadnego słusznego dokumentu na dowod swey prawdy mieć nie mogą, iako pan Furs urzędowe ma atestacye, a zas wyrazne prawo statutowe wielkiego xięstwa Litewskiego chce mieć bliższego do odvodu podług artykułu siedmdziesiąt siódmego y artykułu osmdziesiąt wtorego, z rozdziału czwartego o dowodziech listownych, co większa że pomawiają pana Fursa iakoby miał dwa tysiąca dwiescie szeszedziesiąt złotych od Szawela poddanego mego odebrać, a na to od pana Fursa noty żadney nie masz, a gdzie iasných dokumentow niestaie bliższa strona od pomowki odprzysiądz się nizeliby powod pokonać miał. Przet, oretraktowawszy dekret bliższego, uznawam pana Fursa z synem y z ludzmi wiary godnymi samo czternastego na tym, iako podług assecuracyey daney w Szkłowie od Oszera Michalewicz a dosić się nie stało, na tym iako od Szawela nieboszczyka

mieszczanina Stołpeckiego za sto czterdzieści osm beczek soli sprzedaney pieniondze żydzi złotych dwa tysiące dwiescie y szeszedziesiąt złotych odebrali, za listem pisany od syna pana Fursowego; na tym iako list prywatnie pisany do tegoż syna iest prawdziwie żydowski, prosząc, aby pozwolił odebrać te pieniondze od Szawela żydom, kiedy żyd żyda w Starodębic zostawił, na tym iako za te pieniondze od Szawela wzięte rekuperowany żyd iest z stamtąd, na tym iako beczek piędziesiąt soli sami żydzi furmanom oddali za furę, na tym iako żydowskiej soli w zastaw daney panu Fursowi więcej na dwiescie . . . . beczki nie masz, na tym iako Szawel dziewiętnascie beczek sledzi oddał za pisaniem, które po smierci pisanie żona oddała panu Fursowi, na tym iako te pisanie listy na ten czas są pisane tylko tamtego czasu, iako data iest wyrażona w nich, na tym iako nie ten syn kontrakt wrocił, ale za osm talarow żydzi od syna drugiego Pawła kupili, na tym iako s tym kontraktem dwa obligi nie wypłacone ieden na złotych szeset trzydzieści, drugi na złotych trzysta piędziesiąt dostał się żydom od tegoż Pawła syna wespół s kontraktem te dwa obligi, na tym iako prawdziwie żydzi winni tę sumę, na tym iako za spiechrz żydowski zapłacił złotych piędziesiąt szesć z porachuunku do rejestru żydzi winni złotych piędziesiąt ieden, groszy iedynascie, za przysięgo z osobami w liczbie wysz pomienionymi, od daty tego dekretu za niedziel cztery w Stołpeach, majątnosci moicy, panu Fursowi te sol ma starosta mój wydać ceny, po czemu teraz z przystani moicy Stołpeckiej idzie beczka soli, a za resztę przychodząca szkodami prawnymi podług zaprzysiężenia w ieden comput znisconey wolno prawem dochodzić panu Fursowi u wszelkiego sądu y prawa, do którego żydzi należą sądu, a od teraznicszey żałoby żydowskiej być ma wolnym pan Furs burmistrz. J na tom dała ten dekret mój z podpisem ręki mey. Działo się w Pilaszkowiczach daty wysz pisaney. Y togo dekretu

печатъ притиснена и подпись руки в тые слова: Anna s Potoka Stanisławska woicwodzina Kiłowska. Который же тотъ декретъ за покладансмъ и прозбою особы верху менное есть до книгъ кгродъскихъ Минскихъ, прынять, актыковантъ уписантъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1678 годъ. № 11787, л. 1153—1154.

## № 89.—1678 г. Мая 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій Сусанну Быковскую и сыновей ея къ уплатѣ Слонимскимъ жидамъ Берку и Якову Шимановичамъ девяти тысячъ золотыхъ польскихъ долгу.

Року тысяча шестьсотъ семьдесятъ осьмого, месеца Мая двадцатого дня.

Въ справе жидовъ места Слонимскаго Берка, Якуба и Монзешовича Шимановичовъ зъ ей милостью пани Зузанною Бисстрановскою Александровою Быковскою—подстаростиною Слонимскою и сынами ей милости, ихъ милостями паны Яномъ, Геронимомъ и Петромъ Быковскими, яко сукцесорами всякихъ добръ по зошломъ его милости пану Александру Быковскому позосталыхъ и вѣчниками маестности Хилчицовъ, въ повете Лидскомъ лежачой, за позвома менечи вперодъ о злый заочный переводъ права, то есть, въ одержанью двоухъ суду каптурового Слонимскаго декретовъ въ ро(ку) тысяча шестьсотъ семьдесятъ четвертомъ, одинъ дня шостого месеца Марца, а другій въ томъ же року месеца Ноябра сегомо дня, черезъ зошлого его милости пана Александра Быковского, малжонка теперъ позваной, на жидахъ жалуючихъ безъ поданья позву одержаныхъ, а потомъ до верненья обликговъ голыхъ такъ зошлого Шимановича, родича теперъ жалуючихъ, яко и ихъ самыхъ взглядомъ контрактовъ и гандлювъ Крелевецкихъ зо-

шлomu его милости пану подстаростему Слонимскому даныхъ до выплаченья сумы въ Крелевцу за товары помененыхъ жидовъ взятое и о забранье двоухъ витинъ зо всякими статками до вицины належачими, затымъ до знесенья тыхъ суду каптурового декретовъ, а о шкоды и о заплаченье верху менованое сумы; ижъ ей милость пани Быковская и панове сынове ей милости, будучи о то позваными, передъ нами до права не становили, прото мы судъ ихъ милости, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а водле права и жалобы позовное тые декрета суду каптурового Слонимскаго черезъ его милости пана Быковского на жалуючихъ жидахъ въ року тысяча шестьсотъ семьдесятъ четвертомъ, одинъ месеца Марца шостого дня, а другій месеца Ноябра сегомо дня одержаные, вжо и кромъ жадное присеги зъ особъ помененыхъ жидовъ зо веимъ всказомъ, въ нихъ выражонимъ, зносимъ и касуемъ, а затымъ любо-бы слушне ей милости пани Быковская водле права посполитого въ плаченье совитости попадала, лечъ же оныхъ и сама сторона, хочечи яко найрыхлей при своей власности зоставати, не афектовала, только абы ей милость пани Быковская и панове сынове ей милости самую истизну водле помененыхъ контрактовъ деветь тысячей золотыхъ серебряное монеты винныхъ, за поданьемъ собъ о семъ декрете нашомъ въ чотырохъ неделяхъ обещеньемъ, тутъ передъ нами судомъ жалобливымъ жидомъ подъ троякими заруками у Вилни оддали и заплатили наказуемъ, а помененые жиды места Слонимскаго туую суму отобравши, листы, записы, контракты, реестра и увесь въ той справе уроцонный прокгресъ правный ей милости пани Быковской оддати и вернути повинни будутъ.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1678 г. № 262, л. 449.

№ 40.—1678 г. Октября 1.

Явна универсала, выданнаго Униховскимъ евреямъ Ицну Зельмановичу и Абраму Лейбовичу на право собиранія пошлыны.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ осмого, месеца Октябра первого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимсе очевисто слуги skarbowые панове Ицко Зельмановичъ и Абрамъ Лейбовичъ покладали и ку актыкованю подали до книгъ кгородскихъ Минскихъ универсалъ на цѣло ново подвышное себе служащий, на речъ в немъ выжей мененую, одъ его милости пана Богуслава Униховского писара земского Новгородского, администратора цѣль великого князства Литовского даный, просечи абы тотъ универсалъ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять и уписанъ, который уписуючи у книги отъ слова до слова такъ се в себе маеть: *Wszem w obec y koźdemu z osobna, komu by o tem wiedzieć należało, mianowicie panom y ludziom wszelakiey condytii różne handle odprawuiącym. Po zaleceniu usług donosze do wiadomosci, iż z wladzy urzędu naszego, a za wyraźną wolą iasnie wielmożnego iego mosci pana podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego naznaczamy do komory Minskiej Jęka Zelmanowicza żyda, arędarza Stwółowickiego y Abrama Leybowicza żyda Mirskiego za pisarzow cła nowopodwyszzonego; mają zostawać y funciją pisarską iako nauwierniey y zyczliwiey skarbowi rzeczy pospolitey służąc odprawować, cło pomienione od ludzi handlujących bez żadney folgi podług instruktarza skarbowego odbierać, postrzegaiącego aby najmnieyszy szkody у умы skarbowi rzeczy pospolitey nie było. A iesli by kto ważył*

się tę komorę miiąć, y niezwyuczaynemi goscincami przeieźdzać, tedy pozwalamy takowych towary wszelkie na skarb rzeczy pospolitey confiscować y za przemyte zabrawszy, takowe towary do nas administratorow odsyłać, ugod żadnych ni s kim o przemyte nie czynić bez wiadomosci y woli naszey. Na co dla lepszey powagi y wiary rękami naszymi ten uniwersał przy pieczęci skarbowey podpisaliśmy. Pisan w Słonimie, dnia czternastego miesiāca Septembra, roku tysiąc szesćset siedmdziesiąt osmego. У того универсалу при печати skarbowей великого князства Литовского подписъ руки тыми словами: Bogusław Unichowski, pisarz ziemski Nowogrodzki, administrator ceł wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ универсалъ, за поданемъ оногo черезъ особъ верху мененыхъ до актъ, есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять и уписанъ.

Изъ автовои книги Минскаго гродскаго суда за 1678 г., № 11787, л. 1209.

№ 41.—1678 г. Октября 12.

Заемная запись представителей Гродненскаго еврейскаго кагала, выданная настоятельницѣ Гродненскаго женскаго Базилианскаго монастыря на 2000 зол. польск.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ осмого м-ца Октебра двадацатаго дня.

На рокохъ судовыхъ земськихъ по светомъ Михале святе Римскомъ водьлугъ права припалихъ и судовне у Городне порядкомъ статутовимъ отправованихъ, передъ нами Томашомъ Воловичомъ судю, Петъромъ Хрепътовичомъ подьсудкомъ, Александромъ Воловичомъ писаромъ, врадниками судовими земскими повету Городенского, постановившимсе очевисто иньшие жици, и которие на близко минулихъ рокохъ сегорочнихъ Троецкихъ

восполь з другими ставать не могли, то есть Марко Масрович, Зельманъ Левковичъ, Якубъ Изаковичъ Файшовичъ оповедали, покладали и признали листъ свой добровольный, водлугъ права справлениий, видеркафовий заפשъ на речъ в нимъ выракоюу о Бозе велебнымъ ихъ млостямъ паньномъ Базилианькомъ конвенту Городенского даний и служачий и вжо одъ другихъ ихъ спулстарьшних на вишь речонихъ Тросецкихъ рокохъ сознаний, которий и они зъ особъ своихъ устьшимъ своимъ ствердывиши сознанемъ просили, аби тотъ заפשъ повьторе сознаний билъ до книгъ земьскихъ повету Городенского справъ вечестихъ принять, акътинованъ и уписанъ, которий уписуючи у книги теперешнихъ роковъ такъ се въ себе маеть: Мы жьдзы старси конвенту Grodzienkiego на иние Марко Jozefowicz, Hirsza Salomonowicz, Zelman Lewkowicz, Szawel Jzakowicz, Oza Samuel Abramowicz, Marko Maierowicz, Leyba y Jakub Jzakowicz Fayszowicz ieden za drugiego речажъ y обовязуиачъ, czyniemywiadomo tym naszymъ добровольнымъ листемъ wyderkaфовымъ записемъ в Bodze wielebney icy mosъ pannie Febronii Sirucownie starszey zakonniczy reguly zakonu swietego Bazylego wielkiego konwentu Grodzienkiego y wszыtkimъ zakonnymъ pannomъ w tymъ klasztorze бѣдачымъ данымъ на то, изъ мы wyszъ specifikowani жьдзы, бѣдачъ potrzebni summy pieniedzy, wzielismy, роъчычили y рѣкома naszymы gotowâ rѣkodaynâ summę два тысяче злотыхъ u ichъ mosciowъ panienъ odliczyli на cały kahalъ w szkole Grodzienkiej, prawemъ wyderkaфовымъ, w roku teraznieyszымъ siedmdziesiât osмымъ miesiaca maia osmega dnia, to iestъ swięto swiętego Stanisława biskupa, swięta Rzymского, podlugъ nowego kalendarza, od которыхъ двохъ тысяче mamy y powinni бѣдчимы почзавшы od roku teraznieyszego тысячъ szesъset siedmdziesiât osmega, dnia osmega Maia, swięto swiętego Stanisława, zлотыхъ sto czterdziesci wyderkafu rok po roku do konwentu ichъ mosъ Grodzienkiego, takъ teraznieyszey w

Bodze wielebney, iako y po icy mosъ następecy y wszыtkimъ tego klasztoru pannomъ zakonnymъ aż do oddania summy pieniedzy pomienionychъ, terminu nie pochiabiaie y iedno godzino, mamy pomieniony wyderkał sto czterdzieseie zлотыхъ oddawać, waruiacъ жьбысмы przepomniawszy tego listu od nas danego, pomienionego wyderkafu nie oddali y iednymъ dniemъ pohibili, tedy pozwalamy, iako do wszelkiego sądu y prawa grockiego ziemskiego gловного trybunalnego iego krol. msci assessorskiego y tempore interregni kapturowego iakъ za żywota насъ iako y sukcesorowъ naszychъ cały kahalъ pozwać albo zakazemъ zakazać, a мы nie заъzywaiacъ żadney najmnieyszey dylaty y żadno rzeczю ani chorobo nie wymawiaiacъ, mamy słać, a stanowszy двоикие зарѣки mamy zapłacić, a i po zaplaceniu зарѣк, względemъ nieoddania kwoty пречеie tenъ naszъ wyderkafowy listъ aż do oddania samey sumy двухъ тысячы przy zupełney mocy zostawać ma. Y на тоsмы дали tenъ naszъ listъ добровольно wyderkafowy записъ podpisemъ насъ wszыtkихъ wyszъ specifikowanychъ, iako y sъ podpisami рѣкъ ихъ mosъ пановъ pieczętarzowъ od насъ ustnie y oczewisto uproszonychъ, ktore на podpisachъ рече swe wyrazili y pieczęci przycisneli. Działo się w Grodnie, roku тысячъ szesъset siedmdziesiât osmega, miesiaca Maia osmega dnia. У того листу при печатяхъ подъписъ рукъ самихъ жидовъ характеромъ гебрейскимъ въ книгахъ Тросецкихъ по польску вытлумачение и вписание, а ихъ милоспановъ печеторовъ тими слови: Ustnie, a oczewisto проszony pieczętarz od kahału Grodzienkiego Tomasz Wołowicz, sędzia ziemski Grodzienki, do tego zapisu рѣкâ mâ podpisałem; ustnie проszony do tego zapisu wyderkafowego pieczętarz od starszychъ жьдowъ w tymъ liscie wyrażonychъ podpisałem Aleksander Wołowicz, pisarz ziemski Grodzienki; ustnie y oczewisto проszony pieczętarz od жьдowъ kahału Grodzienkiego w tymъ liscie wyderkafowymъ wyrażonychъ Jan Kazimierz Matuszewicz рѣкâ. Которий же тотъ листъ за уст-

нимъ и очевистимъ его черезъ вижъ мѣсннихъ жидовъ сознаемъ есть до книгъ земьскихъ повету Городенъскаго справъ вечистихъ роковъ теперешнихъ повѣторе записанъ.

Изъ книги Гродненскаго земскаго суда за 1676—1681 г., № 6844, л. 824.

## № 42.—1678 г. Ноября 20.

**Долговая запись, данная старшими евреями Пинскаго кагалу Пинскимъ іезуитамъ на сумму 1500 золотыхъ польскихъ.**

Лета отъ нароженъя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, мѣсца Генвара шестнадцатога дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токаремъ подетолимъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольскаго, подчашаго великаго князства Литовскаго, старосты Пинскаго установленнымъ, постановившимъ очевистымъ жидове старшие кагалу Пинскаго покладали листъ добровольный вечистый запись свой въ Бозе пресвѣлебному его милости ксендзу Марціанови Колаковскому ректорови колеюмъ Пинскаго соціетатисъ Езу отъ помененныхъ жидовъ старшихъ и всее синагожки кагалу Пинскаго на речъ въ немъ выраконую данный и служащий, котораго во всемъ такъ сами жидове старшие и всего кагалу и синагожки Пинскаго именемъ устнымъ и очевистымъ признаемъ своимъ свѣрдивши, просили мене, абы тотъ листъ оный до книгъ кгородскихъ Пинскихъ принять и уписанъ былъ. Я врадъ того листу огледавши и читанаго выслушавши до книгъ уписать ссми велелъ, котораго вписуючи въ книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Ja Boruch Nachmanowicz, Ja Man Chaymowicz, Ja Chemia Eziaszewycz, ia Mowsza Da-

widowicz, ia Leyba Jakubowicz, ia Michiel Zelikowicz, ia Bejamin Juzefowicz, ia Michel Jlaszewicz, ia Morduchay Moyzeszowicz, ia Leyba Aronowicz, ia Jeko Szymonowicz y ia Jozef Moyzeszowicz żydzi starszy kahału miasta iego królewskicy mosci Pinskigo, swoym, żon, dzieci, potomkow y sukcesorow naszych, także y wszystkich żydow w synagodzie Pinskicy teraz y na potomne czasy będących imieniem, odstompiwszy swey własney sobie należący Jurdykicy, prawa y wolności, a pod tę zapis iego wszystką żaręki, sowitosci, obowiazki y warunki sobie samych, żon y dzieci, potomki y sukcesory nasz także wszystko synagogi nasza żydowską poddaiać obowiazuiąc y wcielaiąc, a iedna osoba za drugo ręcząc y zapisuiąc, wiadomo czynimy y zeznamamy samy na siebie tym listem dobrowolnym wieczystym zapisem naszym komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż my kahal y wszystka synagoga nasza żydowska Pinska, będąc potrzebnemъ сумmy pieniędzy tedy wzielimy y pożyczyli y spełna do rąk naszych odebraliśmy gotowo rękodajną summe koscioła Łahyszynskiego należącego do koleum Pinskigo socyetatys Jezu to iest złotych tysiąc pięćset polskich w Bodzie wielbnego iegomosci kiedza Marciana Kolakowskiego, rektora koleium Pinskigo Societatis Jezu, którą te summe tysiąc pięćset złotych polskich na wszystkie kahal nasz żydowski Pinski y na wszystkie żydy tu w mieście iego królewskicy mosci Pinskim, iako też w miastach, miasteczkach, wsiach mieszkaiających, a do kahału synagogi naszej Pinskicy teraz y na potomne czasy należących, przy tym szkoły nasze wszystkie, tudzież domy, placy, grunty, kramy, towary, summy pieniędżny gdzie y u kogo kolwiek będącey, także y na same osoby, dzieci, potomki y sukcesory nasz wnosimy wieczniemi czasy, od ktorey to realney sumy tysiąca pięciuset złotych polskich do koscioła Łahyszynskiego pożytkuy po stu pięciudziesiąt złotych polskich na każdy rok my samy y wszystka synagoga



nasza żydowska na miejscu pewnym, w koleum ichmosciow xiędzy Jezuitom Socyeta-tatis Jezu w Pinsku, w dzień świętey Katarzyny święta rzymskiego dnia dwudzie-stego piątego miesiąca Nowembra, podług nowego kalendarza, moneto dobro, która w koronie Polskiej y w wielkim księstwie Litewskim bez żadnego braku brana ben-dzie oddawać, płacić zapisuicmy y powin-ny będziemy, iakoż placenia tego pożytku termin zaczynać się ma w roku da pan Bóg przyszlým tyśię szesćset osmdziesią-tym, na pomieniony termin świętey Katarzyny święta rzymskiego, a iezelibyśmy po-żytku sta pięciudziesiąt złotych polskich w którym kolwiek roku iegomosci xiędzu rektoru collegium Pinskiego y successorom iegomosci do collegium Pinskiego na-leżącego nie oddali, w który kolwiek ter-minu pochibili, tedy te summe realną ty-sięc pięćset złotych polskich y pożytek przy tym sowitosci, zaręki y iakie szkody gołosłownie mianowane iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pinskiego zapłacić ma-my, dając wolność, iezelibyśmy tego pożytku wyżey mianowanego iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pinskiego na terminie naznaczonym, w którym kolwiek roku, my sami, abo successorowie nasi nie oddali, tedy nie oddanie pożytku, a za pochybie-niem ktorego kolwiek terminu za samo summe realno tyśięc pięćset złotych, za sowitosć, zaręki y szkody szkoły nasze w miescie iego królewskeiy mosci Pinskim murowano y drewniano y reznicoz, także we wszystkich miastach, miasteczkach, wsiach będące, a do kahału Pinskiego należące, przy tym komory, kramy, domy nasze, bez żadnego dekretu, sondu, zapozwu, zakazu sług urzędowych zapiecentować nas sa-myh, żon y dzieci y successorow naszych do więzienia brać, towary, domy, grunta, summy pieniędzne od nas, bez urzędu, tylko podług upodobania swego, odbierać na swoy pożytek bez żadney taksy urzędowej obracać y potym więzieniu nas y successorow naszych trzymać, poky summe realno tyśięc pięćset złotych y pożytek od niey

także troiakie zaręki, sowitosci, szkody gołosłownie mianowane iegomosci xiędzu rek-torowi do collegium Pinskiego zapłaciemy. A my praw y wolnosci naszych żydowskich od nayiasnieyszych królów ichmosciow Pol-skich y wielkich książąt Litewskich przed tym teraz mających y na potym otrzymana-ych dobrowolnie odstompiwszy, temu wszystkimy my sami, a po nas successo-rowie nasze także wszystkie synagoga na-sza żydowska w miescie Pinskim y wszy-sci żydzi nasi w miastach, miasteczkach we wsiach zostające, a do kahału Pinskiego należące dosić czynić zapisuicmy się, nie pozywając o to iegomosci xiędza rektora do żadnego sądu y prawa, pod zakładem na siebie iako sama rzecz wynosi troiakich zarak y sowytosci, do tego nie mamy się zakładać prawamy, przywiliciamy naszymy żydowskimi, gleytami, libertaciami, lista-mi iego królewskeiy mosci żelaznemi, ani obłożną chorobą siebie samych, poslanca, umocowanych, a zgoła żadnemi obronami, obmowami, terminami, przyczynami, wy-mysly ludzkimi wynayduiomemi, w sta-tucie y konstytuciaciach opisanemi, spusto-szeniem przez ogień y nieprzyiaciela, ale zawsze ex nunc uycić się mamy y po-winni będziemy, waruicmy to iednak sobie, iż iegomosc xiędz rector collegium Pin-skiego teraznieyszy, ani successorowie iegomosci, żadnemi sposobami, ani listami iego królewskeiy mosci u nas tey sumią collegium Pinskiego tyśięca pięciuset złotych wiecznemi czasy odbierać nie mamy, oprócz tylko gdybychmy ktorego roku po-żytku sta pięciudziesiąt złotych polskich na naznaczonym terminie nie oddali, tedy my ichmosciom iuz samo summe realną tyśięc pięćseth złotych, pożytek, także sowitosci y troiakie zaręki oddawać mamy. Y to też my żydzi kahał Pinski waruicmy, iż ucho-way panie Boże pod czas oddania pożytku od realney summy na terminie przypad-łym w miescie Pinskim incursyi nieprzyja-cielskeiy, tedy to pochybienie terminu leżec nie ma, ale po ustapieniu takowego nie-przyiaciela z miasta Pinska naydaley za

нидзель чцтыры тэн пазытек collegium Pinskiego w colcum Pinskiim albo gdzie ichmość xiędz reektor rezydować będzie, za daniem nam gdzie kolwiek y на котрым колwiek mieyscu wiadomosci, oddać mamy y powinni będziemy pod wyżey mianowanymi zarękami, warunkami y obowiązками. Y на то мы wyżey мianowani żydzi miasta iego królewskiey mosci kahału Pinskiego dаемы в Bodze wielebnemu iego mosci xiędzu rectorowi collegium Pinskiego ten nasz dobrowolny zapis pod pieczęciami y s podpisami rąk naszych, także z podpisami rąk y pieczęciami ichmosciow panow obywatelow powiatu Pinskiego od nas ustnie y oczewisto uproszonych на podpisach rąk ichmosciow niżey wyrażonych. Pisan w Pinsku, roku tysiąc sześćseth siedmdziesiąt osmego, miesiāca Nowembra dwudziestego dnia. У того листу добровольного запису вечистого при печатехъ поднишь рукъ жидовскимъ письмомъ подписаныхъ пятнадцать, а подписи рукъ ихъ милостей пановъ печатаровъ тыми словы: Ustnie oczewisto proszony pieczętarz do tego zapisu od panow żydow starszych kahału Pinskiego Arnolf Giedroyć, podkomorzny powiatu Pinskiego ręką swą. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od kahału Pinskiego Bazylii Stanisław Godebski czesznik powiatu Pinskiego. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od panow żydow wszytkich kahału Pinskiego Konstanty Lagora-Walkanowski. Который же тотъ листъ добровольный вечистый записъ за очевистымъ признаньемъ особъ верху мененыхъ до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинского гродскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 134—138.

## № 48.—1679 г. Января 16.

Другая долговая запись, данная Пинскимъ нагаломъ Пинскимъ иезуитамъ на сумму 1500 золот. польскихъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Генвара шестнадцатого дня.

На враде кгородскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарекимъ, подстолимиъ и подстаростимъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великого князства Литовского, старосты Пинского установленымъ, ставши очевисто жида старшіе кагалу места его королевское милости Пинска, положивши листъ свой добровольный записъ его милости въ Богу превелебному ксендзу Марцинови Колаковскому, ректорови коллеюмъ Пинского соціетатисъ Езу на речъ въ немъ выражоную, одъ тыхъ же жидовъ старшихъ и целого кагалу отъ веее синакгоги жидовское места Пинска данный и служачій, которого во всемъ устнымъ и очевистымъ признаньемъ своимъ и именемъ усего кагалу синакгоги жидовское места Пинского ствердивши, просили абы тотъ листъ принятъ и до книгъ кгородскихъ Пинскихъ инсерованый былъ, которого я врадъ принявши и читаного выслушавши до книгъ уписать осмо велелъ, а уписуючи въ книги слово до слова такъ се въ себе маеть: My ja Boruch Nachmanowicz, ja Man Chaimowicz, ja Chemia Eziaszewicz, ja Mowsza Dawidowicz, ia Leyba Jakubowicz, ja Jakub Jzakowicz, ia Michel Jakorowicz, ja Michel Zelikowicz, ia Leyba Zelikowicz, ia Jakub Leybowicz, ia Benjamin Jozefowicz, ia Leyba Aronowicz, ia Michel Jlewicz, ia Morduchay Moyzeszowicz y ia Jozef Moyzeszowicz żydzi starsi imieniem całego kahału szkoły w miescie iego królewskiey mosci Pinskiim y wszytkich szkół synagog y по рож-

nych miastach y miasteczkach y wszystkich żydow, gdzie kolwiek mieszkających, do kachału Pńskiego należących, mianowicie: Lachowicze, Kleek, Chomsk, Janow, Dro-giczyn, Motol, Turow, Dawid Grodek, Ko-zan Grodek, Łachwa, Stolin, Wysock, Dąbrowica, Lubaszow y inne wszyscy jedna osoba za drugo ręcząc, swoich iursdyk, praw, wolności odstąpiwszy, pod ten list dobrowolny zapis nasz y jego wszystkie punkta, paragrafi, obowiązki niżej wyra-żone, samych siebie, szkoły wszystkie po-mienone y nie pomienione, do kachału na-szego należące, wszystkie y wszelkie ma-iętności, domy, kramy, towary, leżące y ruchome, summy pieniężne gdzie y u kogo kolwiek będące, poddając y obowiązując za-pisuiemi się, wiadomo czyniemy y zezna-wamy tym naszym listem dobrowolnym zapisem, iż my będąc potrzebnymi summy pieniędzy wzięliśmy, pożyczyli y spełna do rąk naszych odliczywszy odebrali gotową rękodajną summę pieniędzy szpitalnych ty-siąc pięćset złotych polskich u w Bodze-wiebnego ięgomosci xiędza Marcina Ko-łakowskiego rektora Collegium Pńskiego Societats Jezu, którą summę na szkole naszą Pńską y wszystkie szkoły synagogi pomienionych y niepomienionych miast, miasteczek do kachału naszego należące, także wszystkie majątności nasze leżące, domy, kramy, placy y ruchome rzeczy y wszelkie towary y summy pieniężne, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące y same osoby nasz poddaliśmy y zapisuiemy, którą summę mamy y powinni będziemy ięgo-mosci xiędzu rektorowi y successorom ięgo-mosci do szpitala ichmosciow xięży ie-zuitow Pńskich oddać spełna moneto do-brą, iaka na ten czas będzie brana, bez żadnego braku, za lat trzy, to jest w roku da Pan Bóg przysłym tysiąc sześćset osm-dziesiąt wtorym w dzień Gromnic, według nowego kalendarza, dnia wtorego Lutego, na miejscu pewnym w collegium Pńskim ni w czym tego dnia y terminu nie pochi-biając pod sowitoscją y troiakiemi zare-kami y nagrodzeniem szkod, krom żadne-

go dowodu, tylko na gołe słowo mianowa-nych, od ktorey summy czynszu mamy oddawać do szpitala ięgomosci xiędzu rec-torowi y successorom ięgomosci w colle-gium, to jest w roku tysiąc sześćset osm-dziesiątym, miesiąca Februarij wtorego dnia złotych polskich sto pięćdziesiąt, w roku ty-siąc sześćset osmdziesiąt pierwszym zło-tych sto pięćdziesiąt, a w roku tysiąc sześć-set osmdziesiąt wtorym także złotych sto pięćdziesiąt y samą realną summę mamy oddać złotych tysiąc pienęset. A iczelibyś-my z iakowey kolwiek okazey na pierw-szym pomienionym terminie pomienionego czynszu do szpitala ięgomosci xiędzu rec-torowi po gotowiu samey summy realney na terminie nie oddali y by jednym dniem pochybili, tedy iuż sowitosci, zareki troiakie, szkody y nakłady iakie kolwiek słowne mianowane, krom żadnego dowodu płacić mamy y powinni będziemy y wolno będzie ięgomosci xiędzu rektorowi Pńskiemu tak samemu przez się, iako y przez kogo in-nego według woli ięgomosci zaraz za nie-oddaniem na pierwszym terminie czynszu, szkole naszą w Pńsku będącą murowaną y rzeźnicą pieczętować, także y wszystkie szkoły, bożnice, synagogi po miastach mia-steczkach pomienionych y niepomienionych do kachału naszego należących, także domy, placy, kramy ze wszystko y wszelako ru-chomoscją, towary iakie kolwiek y gdzie kolwiek nalazszy y na drodze gdzie kol-wiek potrafiwszy y summy pieniężne gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące y nas samych kogo kolwiek, bez żadnego sądu, prawa y urzędu, bez widzow urzędowych zabierać, y do więzienia swego iakiego kolwiek brać y osadzać wolny y mocni będą y póty więzieniu mieć puki wola ięgo-mosci xiędza rectora y successorow ięgo-mosci aż do dostić uczynienia we wszyst-kim y do namniejszego grosza zupełnie zapłacenia, a my ięgomosci xiędza rektora y successorow ięgomosci o to do żadnego sądu, prawa y urzędu pozywać y turbo-wać nie mamy y niebądźmy mogli y nikt inny żaden protector z strony naszej y z

swoiey niema y nie będzie mógł, pod zaręko wysz pomienioną y nagrodzeniem szkod, a jeżeliby ta sprawa z iakiego kolwiek terminu miała przed sąd iakowy kolwiek przypaść, tedy ten sąd nie przymuając y nie przypuszczając nas do sądu y prawa swego y nie przymuając od nas y nie od kogo inszego żadnych obron nie tylko wymysłem ludzkim wynaydzionych, ale by y naprawnieyszych y nasłusznieyszych apelatij, do wyszego sądu niedopuszczając, ma ten list nasz stwierdzić y zaręki wskazać, a my nie zastanawiając się prawami, wolnosciami, listami żelaznemi, większością sprawy, zapozwaniem do wyszszego sądu prawa, nie odzywając się większością spraw, nie wymawiając się y nie przeciwką temu zapisowi naszemu nie mówiąc zaręki, szkody y nakłady, by y kilka kroć, ile tego potrzeba będzie płacić y we wszystkim temu zapisowi naszemu dosić czynić manny y powinni będziemy, pod temiż zarękami wysz mianowanemi. J na to dajemy ten nasz list dobrowolny zapis y pieczęciami y z podpisami rąk naszych y ichmosciow panow pieczętarzow od nas ustnie y oczewiscie do tego naszego listu uproszonych na podpisach rąk niżej wyrażonych. Pisan w Pinsku, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Januarij piętnastego dnia. У того листу добровольного запису подпись рукъ жи-довскимъ письмомъ при печатехъ поди-санные пятнадцать, а подпись рукъ ихъ милостей пановъ печатаровъ теми словы: Устnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego zapisu od wszystkich żydow starszych kahału Pinskięgo Arnolf Giedroye, podkomorzy powiatu Pinskięgo ręką swą. Оczewisto proszony pieczętarz od żydow Pinskiхъ wszystkiego kahału do tego zapisу Kazymierz Giedroye, mieczny wojewodziwa Wilenskiego; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz, od starszych żydow kahału miasta Pinskięgo do tego zapisu podpisuję się Konstanty Steecwicz, namiesnik grodu Pinskięgo. Который же тотъ листъ добровольный записъ за очевиднымъ при-

знаньемъ особы верху мененые до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1679 г., № 13027, л. 138—140.

## № 44.—1679 г. Марта 5.

**Жалоба Пинскаго Магистрата на неуплату подымнаго Пинскими евреями за купленные имъ у Пинскихъ мѣщанъ дома.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тиссча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Марца пятого дня.

На враде кгородскомъ въ замьку госьподарьскомъ Пиньскомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токаръскимъ, подъястолимъ и подъястаростымъ Пиньскимъ одъ вельможного его милосѣти пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подъячашого великого князства Литовьского, старосты Пиньского установльеннымъ: оповидали y soleniter protestowali się sławetni pan Jan Kazimierz Osowiecki y pan Trochim Ryżkiewicz burmistrze tegoroczni miasta ięgo królewskiey mosci Pinskięgo na niewiernych żydow starszych kahału miasta ięgo królewskiey mosci Pinskięgo o to, iż obżałowani po zaprysiężoney abiuracie w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt siedmego rożnych rokov, miesiacy y dny, domow z placami y z budynkami do kilka dziesiąt s podiurzdylkiey prawa magideburskiego pokupiwszy u mieszczan rożnych, podymnego do żалуяcych burmistrzow y do skarbu ięgo królewskiey mosci y rzeczy pospolitey nie плаца, ani плаци чєа, ale жабливиwy сами według pierwszey abiuratiey за requisitią y nastapieniem ichmosciow panow skarbowych wyплацаć musieli, przez co do wielkich szkod, так dla niewыдания od помениonych дымов подымного, iako y innych податков, przyszly że y do tych czas на retęтахъ zostaią, wyплациć się nie mogli ani mogą, котore то думы на osobliwym registrze są spisane o

które niewydanie s tych dymow podymnego iakoby o szkody w tym podięte y paeny prawne chcąc žalujące z obżałowanemi żydami prawem czynić, paen prawnych y szkod swych na nich dochodzić, dali tę swoją protestacją do xiąg grodu Pinksiego zapisać. Што естьъ записано.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1679 годъ, № 13027, л. 195.

## № 45.—1679 г. Марта 15.

**Привилегія короля Владислава IV еврейямъ м. Липсна.**

Roku tysiąc siedmsetł szesédziesiątego pierwszego miesiąca Februariyi piątego dnia.

Na rokach sądowych Ziemijskich Grodzieskich S-o Trzykrołskich in loco solito w Grodnie porządkiem prawa pospolitego sądzących się, przed nami Eustachim Michałem Benedyktem Alexandrowiczem sędzią, Marcinem Janem Nepomucenem Olizarowiczem podsędkiem, Tomaszem Littaworem Chreptowiczem miecznikiem y protunc pisarzem, urzędnikami ziemskimi powiatu Grodzieskiego, stawiając personaliter u sądu patron Jmć Pan Kazimierz Wulmer podczaszy Smolenski, opowiadał, prezentował y do akt podał przywilej confirmationis krola Jana Trzeciego żydom przykahalku Lipskiego służący, prosząc ażeby ze wszystką w nim insolowaną rzeczą był do xiąg ziemskich spraw wieczystych przyjęty y wpisany, który my urząd wpisać rozkazawszy tenor sequitur estque talis: Jan Trzeci z Bożey łaski krol Polski wielki xiąże Litewski etc. Oznamujemy tym listem przywileiem naszym, komu otym wiedzieć należy; pokładany był przed nami przywilej papierowy ręką najyasniejszego krola Jmć s.p. Władysława Czwartego, antecessora naszego podpisany, y pieczęcią wielką W. X. L-go stwierdzony, zawierający w sobie nadanie

wolności na handle kupiectwa y insze rzeczy żydom miasta naszego Lipska, oekonomii Grodzieskiey służących y suplikowano nam przez panow Rad przy boku naszym zostających, abysmy mianowany przywilej pomienionym żydom Lipskim mocą y powagą naszą Krolewską stwierdzili, zmocnili y aprobowali, który przywilej od słowa do słowa tak się w sobie ma: Władysław Czwarty z Bożey łaski, krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmujdzki, Inflantski, Smolenski, Czernichowski, a Szwedzki, Gottski, Wandalski dziedziczny krol. Oznamujemy tym listem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iakośmy na szczęśliwey coronacyi naszej warowali to generalnym przywileiem, że wszyscy żydzi w. x. Litt. w miastach, miasteczkach naszych mieszkający wolne handle y odprawowanie rzemiosł mieć mają, tak y na ten czas, za supliką żydow Lipskich ekonomii Grodzieskiey, reassumując takowy generalny nasz przywilej, deklarujemy to, że wolno będzie żydom w miasteczku naszym Lipskim mieszkającym w domach swych wszelakie napoje szynkować, kramy y kramiki, komorki siemiernicze otworzyste mieć y w nich wszelakie towary mniejsze y większe, drozsze y podlejsze y do żywności należące wykładać y onemi handlować, funtem ważyć, łokciem mierząc y sposoby wszelakie do żywności mieć. Bożnice z nowego fundamentu bez apparentey zbudować y kopiszcze swoje mieć na ustroniu bez pełnienia żadnych powinności, łaźnią na swą potrzebę zażywać, w iatkach też mięsnych y na ulicach wolno będzie każdemu rzeznikowi żydowskiemu mięso przedawać, płat podług arędy urodzon. oekonoma Grodz. terazniejszego y na potom będących dając, ktemu warujemy to żydom Lipskim, że in casu pogorzenia, wolno im będzie znowu się budować, to iest domy, kramy, kramiki, bożnicę, łaźnią, iatki, kletki rzemieśników żydowskich circa coercitia rzemiosł podług generalnego przywileiu żydom od nas danego zachowujemy, wymuiąc tak od iurisdictioney mieyskiey a iurisdictione oekonoma

naszego Grodzińskiego, z wolną do sądu naszego apelacją podając, y do składek mieyskich y innych ciężarów y podatkow prócz głowszczyzny wimuemy. Z placow y domow swych na żadne łoki chodzić, ani w podwoły iezdzić, prócz zwyczajnego oekonomowi naszemu należącego płatu według dawnego zwyczaju nie będą powinni, nawiązka każdemu żydow iaka iest w statucie w. x. L. opisana ma być dawana. Wygony mieyskie dla bydła na popas iako y mieszczanom Lipskim wolne im być mają. Przy których wolnościach y pożytkach, tak generalnym przywileiem naszym iako y niniejszym warowanych y pozwolonych aby spokojnie krom żadney od urzędu dwornego iako y od mieszczan przeszkody zachowani byli mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Nowymdworze dnia XVI miesiąca Octobra roku pańskiego MDCLIII, panowania naszego Pols. XI, a szwedz. XII roku. Vladislaus Rex. My tedy Jan Krol skłoniwszy się do mianowanej supliki iako słuszney y z prawem popolitum zgadzającej się zwyz inscerowany przywilej we wszystkich punktach, kondycyach, artykułach, paragrafach, stwierdzany zmoeniamy y przy spokojnym nadaniu y używaniu wolności żydow miasta naszego Lipska zachowuicmy niniejszym listem naszym. Na co się dla większey wagi ręką naszą podpisawszy pieczęć W. X. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie dnia XV miesiąca marca roku pańskiego MDCLXXIX panowania naszego VI roku. U tego przywileiu przy pieczęci W. X. L. podpis ręki najiasniejszego krola Jmci temi słowy: Jan Krol; a na drugiey stronie pieczęci konnotacya y podpis temi słowy: confirmatio przywileiu żydom Lipskim. Athanazy Miączynski podskarbi nadworny Koron. pisarz J. K. Mści. Na drugiey zaś stronie pieczęci konnotacya y podpisy in eum tenorem: productum na Kommissy naszey et approbatum w Kuznicy die vigesima sexta Mai tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtórego roku Stanisław Godlewski R. K. S. Ż. m.

Kmsarz J. K. Mści. X. Adam Rokicki proboszcz Sokolski Kmsarz J. K. Mści. Który to takowy przywilej za podaniem onego do akt przez zwyz wyrażonego patrona iest do xiąg ziemskich Grodzińskich spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

Изъ книги Гродненскаго земскаго суда за 1759—1761 г., № 6837, стр. 903.

## № 46.—1879 г. Юля 19.

**Явля рѣшенія Главнаго Литовскаго Трибунала по дѣлу Мартина Ючинскаго съ Виленскими евреями о недозволеніи взыскать слѣдующей ему долгъ съ ихъ имущества.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Юля деветнацатого дня.

На враде кгродскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ, подстолимиъ и подстаростимиъ Пинскимъ, отъ вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашного великого князества Литовского, старосты Пинского установленнымъ, постановившимъ се очевисто Вольфъ Якубовичъ жидъ и школьникъ кагалу места его королевское милости Пинского подаль къ актыкованью до книгъ кгродскихъ Пинскихъ декреть екстрактомъ съ книгъ головныхъ трибунальныхъ у Вильне отправованныхъ въ речі и справе въ немъ нижей выраженой, просечи абы тотъ екстрактъ перъ аблятамъ принять и до книгъ уписанъ былъ, которого уписуючи въ книги слово въ слово такъ се въ себе мастъ. Выпишь съ книгъ головныхъ трибунальныхъ у Вильни отправованныхъ. Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Юля четвертого дня. Передъ нами судьями головными на трибуналъ у великомъ князестве Литовскомъ зъ воеводство, земль и поветовъ на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ

шестьдесят третій обраными, кгда съ порядку реестрового ку суженью припала справа его милости пана Мартина Ючинского зъ жидами места его королевское милости столечного Виленского, Саломономъ Ароновичомъ зъ жоною и сыномъ его, также Мойжешомъ Якубовичомъ школьникомъ и всѣми старшими збору и школы жидовское Виленское, за позвоомъ о спротивенство декретови суду головного трибунального въ непоступенью владу чинити одправы на каменицы позванныхъ жидовъ въ месте Виленскомъ на Жидовской улицы будучой, за суму пенезей осмьсотъ пятьдесятъ и шесть копъ грошей Литовскихъ всказаную, за тымъ о троякіе заруки. До которое справки за приволаемъ черезъ енерала сторонъ доправа отъ обудвухъ сторонъ умоцованные, то есть отъ его милости пана Ючинского, при бытности самого его милости, панъ Андрей Корейва, а отъ позванныхъ жидовъ, за моцю листовною правною, панъ Александеръ Хелховскій очевисто у суду становили. Затымъ стороны поводовое пленипотентъ поданого по позванныхъ жидовъ очевисто на столе, въ каменицы приходней, сознаемъ Яна Кгноностаійского енерала сознанья его зъ написанемъ тройга воланья передо мною писаромъ позву слушине и правне доведши далей въ право поступоватъ хотель, тогда позванныхъ жидовъ пленипотентъ, не пристуаючи до дальшого продукту, поведилъ жадного спротивенства декретови суду головного его милость панъ Ючинскій на стороне моей одерживатъ не можетъ, альбовемъ тотъ судъ головный декретъ, о которого теперь спротивенство идеть, за неприбытемъ посланца Ханана Хаскелевича для збитья оногъ презъ райтаровъ въ нестанью одержаный есть, о што за позовъ по его милости пана Ючинского на именью его Ючанахъ въ воеводстве Виленскомъ лежачомъ, черезъ Стефана Кгномацкаго енерала положоный передъ паномъ пасаромъ, зъ написанемъ тройга воланья показавши, прилученья то-

го позву до жалобы его милости пана Ючинского у насъ суду потребоваль, якожъ по прилученью нашомъ того позву также по уступенью черезъ его милости пана Ючинского декрету владу кголовного Виленского и декрету суду головного трибунального, которымъ тотъ всказъ за неотданье двохъсотъ тридцати копъ грошей сталъ се, въ самой речи пленипотентъ его милости пана Ючинского покладатъ передъ нами листъ записъ позванныхъ жидовъ Саломона Ароновича и жоны его Естеръ, также Левька Саломовича на вышь менснюю суму передъ рокомъ тисеча шестьсотъ пятьдесятъ четвертомъ, месеца Генвара десятого дня даный, водлугъ права справлений, которое не отданья сумы тымъже не освобоожонымъ доведши записомъ, всказанья на позванныхъ жидкахъ не ожданое испизны зъ совитостями, заруками, шкодами, пакладами и на той каменицы ихъ, на которой тотъ всказъ палъ и пишнихъ добрахъ крамахъ, товарахъ, гандляхъ и особахъ ихъ стороне своей его милости пану Ючинскому у насъ суду домавалъ. А умоцованый позванныхъ жидовъ поведилъ жадныхъ зарукъ его милость панъ Ючинскій на стороне моей одерживатъ не можетъ, альбовемъ кгдабы не десоляция неприяТЕЛЬСКАЯ на великое князьство Литовское и место Виленское не наступила, въ томъ долгу унести бы готовы были, а же жадныхъ сумъ готовыхъ золота, серебра, которымъ бы се съ того долгу выплачаючи елибероватъ могли, не мають, чога и юраментомъ выконанемъ оногъ при школе жидовской комъпробоватъ декляруючи, теды абы его милость панъ Ючинскій обликгами на особъ добре осельхы, которые тымъ жидомъ немалые сумы винны сутьи которые бы тому всказови корреспондовали, часу позву владового контентоваль и оные приняль, наказанья афектуючи вольности отъ позыскующихъ зарукъ стороне своей позваннымъ жидомъ у насъ суду потребоваль. А такъ мы судъ въ той справе его милости пана Мартина Ючинского зъ жи-

дами места его королевское милости столечного Виленского Саломономъ Ароновичомъ, жоною и сыномъ его, такъ же Мойжешомъ Якубовичомъ школьникомъ и всѣми старшими збору и школы жидовской Виленской, за позвоомъ о спротивенство декретови суду головного трибунального въ непоступеную владу чинить отправки на каменницы позваныхъ жидовъ въ месте Виленскомъ на Жидовской улицы будучой, за суму пенезей осмьсотъ пятьдесятъ и шесть копъ грошей Литовскихъ всказаную, затымъ о троякіе заруки, въ которой справе по прилученю жалобы жидовъ Виленскихъ по пана Ючинского, менечи о злый переводъ права въ неслушномъ якобы за неприбытьемъ, за збитьемъ черезъ райтаровъ немецкихъ посланца тыхъ жидовъ Ханана Хаскелевича, зъ документами правными до тое справы посланого, затымъ о вины правные вынесеного и по добровольномъ уступеню для принятя въ самой речи skutочной росправы такъ владу кгородского Виленского яко и суду головного трибунального черезъ пана Ючинского на тыхъ жидохъ одержаныхъ декретовъ, по наказаню сторонамъ въ самой речи росправоватъ въ дальшомъ поступку правномъ зъ очевистое и достаточное обудьвухъ сторонъ контроверсахъ мы судъ отъ позыскующихъ водле листу запису зарукъ тыхъ жидовъ на сесть часъ увольнявши, а до самое слушности и светой справедливости прихиялочисе, самую не отданую истизну на листъ записъ винно zostалую, зъ уваженемъ нашимъ за шкоды пятьдесятъ копъ, всего сумою двесте осмьдесятъ копъ грошей Литовскихъ на добрахъ тыхъ жидовъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ и на облиггахъ черезъ кого кольвекъ иле людей зацныхъ оселыхъ тымъ жидомъ винныхъ его милости пану Ючинскому всказуемъ и на отправу тое сумы пенезей до владовъ земскихъ або кгородского Виленскихъ и иншихъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми се маестности тыхъ жидовъ и сумы

пенезные, где кольвекъ будучіе, окажутъ, а которого себе зъ нихъ сторона зажити похочеть, заложивъши на спротивного троякіе заруки отсылаемъ. А за тымъ стосуючисе до декрету суду его королевское милости аесорского, передъ нами судомъ продукованого, то варуемъ, же часу поезду владового его милость панъ Ючинскій за всказъ себе сталый облиги отъ тыхъ жидовъ место готовое сумы вшакъже на певные особы оселые, которые бы тому всказови корреспондовали, за выконаньемъ однакъ черезъ позваного жида Саломона Ароновича, при школе жидовской часу поезду владового, на томъ яко золота, серебра и готовыхъ грошей, которыми бы тотъ долгъ выплачоный бытъ мель не маеть, присеги принять повиненъ будеть, а по доспѣту тому декретови нашому учиненю его милость панъ Ючинскій листъ облиггъ на тую суму служацій зовѣмъ въ той справе урощонымъ, процесемъ правнымъ того-жъ часу до рукъ менованого жида вернуть маеть. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана, съ которыхъ и сесть выписъ подъ печатлю земскою воеводства Виленского Саломону Ароновичу есть выданъ. Писанъ у Вильни. У того выпису печать земская воеводства Виленского притиснена есть, а подписъ рукъ тыми словами: Hlebowicz marszałek, Казимеръ Чижъ писарь трибунальскій, Andrzej Odlianski-Poczobut, pisarz ziemski y deputat powiatu Oszmianskiego, Michał Eustachi Stankiewicz, ciun Eiragolski, Swerski, Gaydanski dzierzawka, deputat wojewodstwa Zmudskiego, Stefan Jan Bukraba podstoli y deputat Starodubowski. Скориковалъ Олешкевичъ. А сущепѣта на томъ выписе въ тые слова: Roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Nowembra piętnastego dnia, ten dekret sądu głównego trybunalego Moyzesz Jakubowicz do akt grodzkich Wilenskich, dla tego iż na różne miejsca inszym żydom kopi z tego dekretu posłać iest potrzeba, pokładał. Chominski podstarosci Wilenski. Который



же тотъ вышешъ декрету суду головного трибунального за поданьемъ его до актъ и прозъбою звышъ писаное особы до книгъ кгродскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1679 г., № 13027, л. 378—380.

## № 47.—1679 г. Юля 2.

**Заявление Михаила Ботвина о неуплатъ разными евреями шеляннаго сбора.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Юля второго дня.

На враде кгродкомъ etc. Жа́лова́л, опowiadáл y protestowáл си́я иегомоси пан Michał Botwina, administrator szelężnego powiatu Piskiego, na żydow y dzierzawcow majątnosci wielmożnego iегомоси pana Jana Karola na Dolsku Dolskiego podczaszego W. X. L., starosty Piskiego, pułkownika iego królewskiej mosci w Piskim powiecie leżących, to iest na Leybę Ancelewicza, Meiera Jekowicza dzierzawcow Nowego Dolska, Leyzora Ancelewicza dzierzawcę Starego Dolska, Janka Jekowicza dzierzawcę Żelcznickiego, Szmoyła Jekowicza dzierzawcę Ukrynickiego na żyda Mowsze Jekowicza arędarza miasteczka iego królewskiej mosci Motola, na żyda Jeka Leybowicza arędarza Podhacckiego majątnosci ichmosciow хиэзы иезуитow, на żyда Hыrsa Zelmanowicza arędarza majątnosci iегомоси pana Jana Orzeszka, названу Bielina, на żyда Zelmana Leybowicza dzierzawcą majątnosci iегомоси pana Kurzenieckiego stolnika ziemie Bielskiej названей Kuradowa o to, iż жа́лу́ячы iегомоси пан Botwina, mająц od iasnie wielmożного iегомоси pana Marcina Oginskiego woiewody Trockiego администраціą szelężного w roku terazniejszyм тисяц ше́стьсет siedmdziesiąt dziewiąтым, жа́лу́ячы сам первы до высz мianowa-

nych dzierzaw y aręd obżałowanych osob wszystkich dla odebrania skarbowi należącego podatku razy kilka zieżdzał, a potym y succolektorow swoyich z ieneralem powiatu Piskiego z ramienia swego dla wybierania tegoż podatku podług constitutiei seymowey do skarbu należącego zyszał, tedy высz obżałowane osoby wszystkie żyды, będąc zufałemi, mniej poważając prawo pospolite y nie oglądając się na paeny w constitutiei opisane, a sprzeciwiając się zwierzchnosci iego królewskiej mosci pana naszego miłosциwego y рчыы pospolitey, tego podatku за częстокrotnым upominaniem tak samego жа́лу́ячого iако przez succolektorow y ienerala powiatu Piskiego skarbowey należności высz mianowanego podatku oddać nie chcieli y nie oddali, w czym skarb Rzeczy pospolitey przez nicoddanie tego podatku szkody ponosi na zlotych polskich trzysta, co szerzey w relatiei ieneralskiej czasu prawa będzie довідзано, o ktore nie oddanie do skarbu podług constitutiei seymowey szelężного podatku жа́лу́ячы iегомоси пан Botwina z pomienionemi żyдами chcąc u należного sądu y права, gdzie право drogę покаже prawem czynić, tego podatku skarbowого, także paen prawnych y szkod swych на nich żyдах высz мianowanych dochodzić, teraz ten swoy процес до хиэг grodzkich Piskich да́л записать. Што есть записано. При которомъ оповеданью сравнии очевисто енералъ нижей менованыи п реляцію въ тые слова созналь: Ja Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskiej mosci powiatu Piskiego zeznamam tym moim relacynym quitem, iż roku terazniejszego тисяц ше́стьсет siedmdziesiąt dziewiątego, miesiaca Juli pierszego dnia z stroną szlachtą panami Mikołaiem y Wasylem Wylazskim byłem wzięty на справę niżej мianowaną od iегомоси pana Michała Botwiny, administratora szelężного powiatu Piskiego, do gospody iегомоси w miescie iego królewskiej mosci Pisku będącey, gdzie за przybyciem naszym iегомоси пан Botwina przedemną ieneralem

y stroną szlachtą opowiadając się to powiedzieć raczył, iż prawi mając ia odiasnie wielmożnego iegomosci pana Marcina Oginskiego woiewody Trockiego administratją szeleżnego w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiatym, w powiecie Piskim, wprzod sam do majątnosci w Piskim powiecie leżących wielmożnego iegomosci pana Jana Karola na Dolsku Dolskiego podczaszego W. X. Litt., starosty Piskiego nazwaných Nowego Dolska w dzierzeniu żydow Leyby Ancelowicza, Meiera Jekowicza, Starogo Dolska w dzierzeniu Leyzera Ancelowicza, Żeleznicy w dzierzeniu Janka Jekowicza, Ukrynicy w dzierzeniu Szmoyła Jekowicza, a do miasteczka iego królewskiey mosci Motola do arędarza żyda Hyrszy Zelmanowicza, arędarza majątnosci iegomosci pana Jana Orzeszka nazwaney Bielina y do żyda Zelmána Leybowicza dzierzawcy majątnosci iegomosci pana Kurzenieckiego, stolnika ziemie Bielskiey, razy kilka dla odebrania skarbowi należącego podatku zieżdzałem y tam w kożdym dworze dzierzawcy wysz pisane pomienionych majątnosci iegomosci pana podczaszego W. X. L. gorzałki na kilkunastu kotlach pędząc y po rożnych włosciach y wsiach rozwoząc szynkuią, także y insze wysz mianowane arędarze kurząc szynkuią, a potym succolektorow moich y ienerała powiatu Piskiego do tychże żydow wysz pisanych dzierzawcow y arędarzow pomienionych majątnosci, upominając się o tenże podatek Rzeczy pospolitey od tych gorzałek szynkuiących aby oddawali zsyłałem, tedy wysz pomienione żydzi wszyscy będąc zufałymi, mniej poważając prawo pospolite y nie oglądając się na paeny w constitutiiy opisane, a sprzeciwiając zwierzchnosci iego królewskiey mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczy pospolitey, tego podatku szeleżnego za częstokrotnym upominaniem tak mnie samego iako przez succolektorow moich y ienerała powiatu Piskiego pomienione wszyscy żydzi nie oddali y oddać nie chcieli y tak iegomosc pan Botwina przedemną ienera-

łem y stroną szlachtą opowiedziawszy szkody sobie w nieoddaniu podatku tego przez pomienionych żydow na złotych polskich trzyśta mianował. A tak ia ienerał z stroną szlachtą com slyszal to wszystko na ten moy relacyny quit spisawszy tę relatią moią z podpisem y z pieczęciami strony szlachty do xiąg grodzkich Piskich daię y zeznam. Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Piskiego. Корпое оповеданье и енеральское сознание до книгъ кгродскихъ Пинскихъ есть ушсано.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1679 годъ, № 13027, л. 412 на обор. 413.

## № 48.—1679 г. Юля 8.

**Заявление Михаила Ботвины о неуплатѣ евреями м. Дрогичина шеляжнаго сбора.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесять девятого, месеца Юли осмого дня.

На враде etc. оповидал y до wiadomosci urzędowey donosząc, protestował się iegomosc pan Michal Botwina, administrator szeląznego w powiecie Piskim, na żydow miasteczka Dorohiczyna w powiecie Piskim leżącego, tak na części iegomosci pana Stanisława Ciechanowicza chorążego powiatu Piskiego, iako y na części ichmosciow pana Kąstantego y Władysława Potubinskiх, to iest na Szmoyła Jakubowicza, Josia Moyszewicza, Chaima Moyszewicza, Szłome Jekowicza, Morduchaia Jozefowicza z części iegomosci pana chorążego, a z części ichmosciow panow Potubinskiх na Benia Jakubowicza, Mowsze Szkolnikowicza, Mowsze Gerszewicza, Judke Litmanowicza y wszystkich karczmarzow tego miasteczka Dorohiczyna o to, iż żałując imść pan Botwina, mając od iasnie wielmożnego imsci pana Marciiana Oginskiego woiewody Trockiego, administratją szeląznego w roku teraznieyszym tysiąc

szesćset siedmdziesiąt dziewiątym do wysz mianowanego miasteczka Dorohiczyna, najpierw sam dla odebrania skarbowi należącego podatku razy kilka zieżdżał, a potem czeladnika y sukolektora swego, szlachetnie urodzonego pana Andrzeia Kolteckiego, z ramienia swego dla wybierania tego podatku podług kastytucyi seymowej do skarbu należącego posłał, tedy wyżej mianowani żydzi Dorohiczynskie, będąc zufałemi, mniej poważając prawo pospolite y nie oglądając się na peny w konstytucyi opisane, a sprzeciwiając się zwierzchosci iego królewskiej mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczy pospolitey, za przybyciem tego succolektora żałującego do miasteczka Dorohiczyna y upominaniem się skarbowey należytosci wyżej mianowanego podatku, nie chcąc dosię czynić powinności swoiey, nie przyiwszy onego żelżyli udespektowali, pięściami zbili, suknie na nim podarli, poszarpali y z tego sukolektorstwa w tym miasteczku Dorohiczynie przez żałującego naznaczonego wygnali, należącego podatku do skarbu nie oddali iako szerszey relatia ieneralska w tym opiewa, o ktore nie odanie do skarbu podług kastytucyi seymowej szelżnego podatku, o zelżenie, zbiecie y zegnaniu od wybierania tego podatku sukolektora żałujący imść pan Botwina z pomienionemi żydami Dorohiczynskim chcąc u należnego sądu y prawa, gdzie prawo droge pokaże, prawnie czynić, tego podatku skarbowego, także pen prawnych y szkod swych na nich żydach wysz mianowanych dochodzić, teraz ten swoy proces y opowiadanie dał do xiąg grodzkich Pinskiich zapisać. Што есть записано. При которомъ оповеданью ставъши очевисто Анъдрей Петровъскій енераль повету Пинъского квитъ свой реляційный съ печатомъ своєю и стороны шляхты и съ подписомъ руки свое до книгъ гродскихъ Пинскихъ созналъ въ тые слова: Ja Andrzeu Piotrowski ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiiego zeznam tym moym relacynym kwitem, iż roku teraznieyszego tysiąc szesćset siedmdziesiąt dziewiątego,

miesiąca July piątego dnia, przy stronie szlachcie panu Hrehorym Szpakowskim, a panu Pawle Kozlakowskim, byłem wzięty na sprawę niżej mianowano od imsci pana Michała Botwiny administratora szelżnego powiatu Pinskiiego, do gospody imsci w mieście iego królewskiej mosci Pinsku, gdzie zaprzybyciem naszym imść pan Botwina przedemną ieneralem y stroną szlachtą opowiadając się to powiedzić raczył, iż prawi mając ia od iasnie wielmożnego imsci pana Marcina Oginskiiego, wojewody Trockiego, administratora szelżnego, w roku teraznicyszym tysiąc szesćset siedmdziesiąt dziewiątym w powiecie Pinskiim, do miasteczka Dorohiczyna majątnosci ichmosciow to iest imsci pana Stanisława Cechanowicza chorążego powiatu Pinskiiego, ichmosciow pana Kąstantego y Władysława Połubinskiich pierwiey sam dla odebrania tego podatku skarbowego do tego miasteczka Dorohiczyna do żydow arędarzow y wszytkich karczmarzow w tym miasteczku zostających zieżdżałem razy kilka, a potem czeladnika y sukolektora swego szlachetnie urodzonego Andrzeia Kolteckiego z ramienia swego także dla wybierania tego podatku podług konstytucyi seymowej do tychże żydow Dorohiczynskich imionami w procesie mianowanych posłał, tedy to żydzi będąc zufałemi, mniej poważając prawo pospolite y nie oglądając się na peny w konstytucyi opisane, a zwierzchosci iego królewskiej mosci Rzeczy pospolitey sprzeciwiając się, za przybyciem tego sukolektora do wysz mianowanego miasteczka Dorohiczyna y upominaniem się skarbowey należytosci wyżej mianowanego podatku, nie chcąc czynić dosię powinności swoiey, nie przymiując onego żelżyli y udespektowali, zbili, suknie na nim podarli y z iego sukolektorstwa w tym miasteczku Dorohiczynie zegnali, należącego podatku do skarbu nie oddali w czym szerszey w protestacy o to zanesionej iest opisano. Jakoż będąc ten wyży mianowany sukolektor w teygospodzie oswiadczał przedemną ieneralem y stroną szlachtą, że go żydzi w procesie

mianowani pięściami po twarzy, po głowie y po bokach bili y ledwo żywego zostawili: A tak ia ienerał com sprawował, słyszał y widział, to w ten moy relacyny kwit spisawszy s pieczęciami y s podpisem ręki moy, także z pieczęciami strony szlachty przy mnie będącey do xiąg grodskich Pinskiich przyznawam. Pisan daty wysz pisaney. Andrzej Piotrowski ienerał iego królewskeiy mosci powiatu Pinskiego. Которое оповеданье и енеральское сошпанье до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписано.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1679 годъ, № 13027, л. 421 на обор. 423.

## № 49.—1680 г. Февраля 28.

**Явка купчей крѣпости на часть дома, проданнаго въ Минскѣ мѣстной еврейской синагогѣ.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Февраля двадцать третего дня.

На враде кгородскомъ в замьку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ y подѣстаростимъ Миньскимъ, постановившимъ очевисто жидъ Давидъ Юзэфовичъ школьникъ кагалу Минского покъладать и ку акътикованю подаль листъ запись вечистое продажи одъ особъ нижей мененыхъ на каменицу часть в месте его королевской милости Миньску на Подъзамьчу будучое, кагалови Миньскому продаую, просечи абы тотъ запись былъ до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять, акътъикованъ и уписанъ, которого огледавши и читаного выслухавши, велели есмо оногo до книгъ кгородскихъ Миньскихъ уписать тыми словами: Ja Oszer Michalewicz, ia Dynia Szolomowiczowna Oszerowa y ia Jzrael Michalewicz y ia Zysla Jzakiewiczowna Jzraelowa małzonkowie wszystkie cztyry osoby za iedno,

a iedna za wszystkie rozumiane y poczytane być maia, wiadomo czyniemy tym naszym listem dobrowolnym, wieczystym, przedałym zapisem, komu by o tym teraz y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iż co my pomienione osoby, mając sobie po rodzicu naszym nam successywe czeńsć kamienicy wiecznoscią należoncey, ze wszystkim drewnianym budynkiem, stajniami, z browarem, sklepami y piwnicami murowanymi, którą część kamienicy ze wszystkim drewnianym budynkiem, z piwnicami y sklepami na Podzameczu Minskim stoiąco, a pod prawem maydeburскимъ będąco, wszystko czeńsć nam należonco ogulem najmnieyszey rzeczy na siebie samych, dzieci naszych ani na kogo inszego nie zostawiając, ani wymuiając ze wszystko do niey przynależnoscią jako się z dawnych czasow w sobie miała y teraz ma, będąc pilno potrzebnymi summy piędzdy nie z żadney namowy, ani z przymsu iakiego, ale z dobrej woli naszey pomienioną część kamienicy z budynkiem drewnianym na Podzameczu bendonco, wszystko ogulem, żadney najmnieyszey części na siebie samych, ani na kogo innego tak z bliskich krewnych naszych, braci, siotr, a pogotowiu z ludzi obcych nie a nie nie wymuiając, ani wyłączaiąc, a lubo by sie co y nie pomienilo w tym zapisie naszym, tedy mianowane mianowanemu, a nie mianowane nie mianowanemu nie szkodzić niema prawem wieczystym obieli wiecznie y nie narusznie pierwszym ani poslednieyszim nikomu nie onerowaną, prawem nie pienno, nie winno y żadnem (długami, tudzież przezyskami prawnemi nie obciążoną, ale we wszystkim wolną y swobodną, żydom starszym synagodge Minskiey za pewno sumę piędzdy przez nas wziętą y do rąk naszych odliczoną, pomieniono czeńsć kamienicy ze wszystkim przybudynkiem do niey należoncem na wiecznosce pomienionym starszym przedaliśmy y zaraz w moc, w dzierzenie y spokojne wieczyste używanie y realno onym przez ienerala woiewodstwa Minskiego w intromissią podaliśmy y po-

stąpili y prawo swe stare na te część należoną oddaliśmy y na osobę pomienionych starszych y successorow onych po nich będących przy wieczystey sprzedaży naszej wiecznymi czasy zrzekamy się; wolni tedy y mocni pomienione starsze y successorowie onych w possessyją swoją, objawszy, iako swoją własnością szafować, dysponować y od daty tego prawa naszego wieczysto przedażnego zapisu te naszą część kamienicy ze wszystkim budynkiem do niej należącym trzymać y wszelakich sobie z niej użytkow wynajdować, według woli y upodobania swojego, komu chcenc, dać, darować, zamienić, zapisać, zastawić, lub też takowym że prawem wieczystym przedać y iako chcąc według upodobania swego, iako swym własnym obracać, a my pomienione osoby sami przeszie, krewnych bliskich, a pogotowiu dalekich y iakowo kolwiek obco osobę spokojnym dzierżeniu pomienionych starszych y successorow onych tej części dzierżących najmniejszey przeszkody czynić, do prawa pozywać, turbować nie mamy nie mają y nie będąc mogli, ale owszem ieszcze od każdego w te część kamienicy y w najmniejszo rzecz wstępującego y przeszkode spokojnym dzierżeniu czyniącego wszelakiego sądu y prawa wnoszone ewincyją na inszych dobrach naszych leżonych, ruchomych, summach pieniężnych gdzie kolwiek y u kogo kolwiek bendonych, swym własnym kosztem y nakładem zastępować y do konca oczyszczać iako by pomienione starsze y successorowie onych, także każdy od nich iakowym kolwiek prawem tej części dzierżonym z swoiey nie szkodował własności bronić, oczyszczać mamy, mają y powinni będąc pod zaręką ważności rzeczy opisaney, o które zarękę za naruszeniem przez nas samych abo successorow naszych w czym kolwiek funkcyę y paragrafie tego listu naszego, tudziesz szkody y nakłady, daimy moc y pozwalamy nas samych, a po nas successorow y dzierżonych dobr wszelakich y summ naszych pieniężnych gdzie kolwiek bendonych do wszelakiego sądu y

prawa zamkowego, grodzkiego, ziemskiego, głównego trybunalnego, w który chcenc termin powiat y wojewodstwo, tudziesz do sądu iego krolewskiej mosci zadworneho assessorskiego, relacyjnego, seymowego, a czasu interregni y do sondow kapturowych pozwem pozwać, lub też zakazem pod czas odprawowania sondow iakowym kolwiek rokiem by naykrotszym nie statutowym zakazać; tedy my sami y successorowie nasze przed wszelakim sądem stając mamy, a stanowszy roku pozwu nie burząc, na plenipotentia y copiią nie biorone y chorobo siebie samych, poslanca, owo zgoła żadnemi by nayprawniejszymi obronami rozumem ludzkim wynajdzionemi nie zasłaniając się, przed każdym sądem, przed który zapozwani będziemy we wszystkim usprawiedliwić się, na žalobe według zapisu naszego mamy y powinni bendziemy; sąd zaś y urząd każdy podług ważności samey rzeczy na nas samych y successorow naszych, nie przymując żadnych excepeyi sądzic, zarękę wskazać y dobra nasze wszelkie tudziesz summy pieniężne onerować y odprawę krom składania rat statutowych mocen y wolen będzie, o co my sądu y successorowie nasi tak o nie prawny sąd, iako strony o zły przewod prawa nigdzie pozywać, turbować nie mamy, nie mają y mocy miec nie będziemy. A y po zaplaceniu zaręki by nie piodnokroć, przecie ten nasz list dobrowolny wieczysto przedażny zapis przy zupełney mocy zostawać ma wiecznymi czasy. Y na to my osoby wysz pomienione daliśmy ten nasz list dobrowolny wieczysty przedażny zapis żydom starszym synagogi Minskiej s pieczęciami y s podpisami rąk naszych, także też s pieczęciami y s podpisami rąk panow przyciać od nas ustnie y oczewisto uproszonych, a niżej na podpisach imiona y przerwiska wyrażonych. Pisan w Minsku roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiątego, miesiąca Januaryi dwudziestego dnia. У того запису вечистое продажи подьпись рукъ и жидовского языка на польский тлумачечы тыми словами: Oszer Michale-

wicz, Dynia Szolomowiczowna Oszerowa, Jzrael Michalewicz, Zysla Jzakiewiczowna Jzraelowa. Ustnie proszony pieczętarz do tego wieczystego zapisu od pana Oszera Michalewicza, Dyni Szolomowiczowny Oszerowej, Jzraela Michalewicza, Zysli Jzakowiczowny Jzraelowej małżonkow żydów miasta iego krolewskiej mosci Minska, Jan Markiewicz namiestnik woiewodstwa Minskiego. Proszony pieczętarz do tego zapisu od osob wyż pomienionych żydów Minskich Jan Kazimierz Stregocki ponamiestnik woiewodstwa Minskiego. Według prawa proszony pieczętarz od żydów Minskich wyżej w tym zapisie wyrażonych Andrzej Woładziewicz m. p. Который же тотъ запись вечистое продажи за поданемъ оного до актъ и прозьбою особы верьху мененос есть до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять, актыыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1680 годъ, № 11787, л. 1444—1447.

## № 50.—1680 г. Марта 30.

**Заявление вознаго объ отобраніи у Пинскихъ евреевъ церковныхъ вещей, похищенныхъ изъ Пинской Пречистенской церкви.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Марца тридцатого дня.

На враде кгородскомъ etc. ставши очевисто Иванъ Козляковскій енераль его королевское милости повету Пинского квить свой реляційный зъ печатями своею и стороны шляхты и зъ подписомъ руки свое до книги кгородскихъ Пинскихъ созналъ тыми словы: Ja niжеу на podpisie mianowany ieneral iego krolewskiej mosci powiatu Pinskiego zeznam tym moim relacyinym kwitem, iż roku terazniejszego tysiac sześćset osmdziiesiątego, miesiāca Marca dwudziestego wtorego dnia z stronā szlachtā panami Janem y Pawłem Szpakowskiemi za przydaniem

iegomosci pana Konstantego Stecewicza namiesnika grodu Pinskiego, a za potrzebaniem w Bogu przewielebnego iegomosci xiędza Piotra Kurecyłowicza protopopy Pinskiego y wszystkiey w Bogu przewielebney kapituły Pinskicy, gdzie za przybyciem moim ieneralskim y strony szlachty do Meyli Litmanowicza żyda Pinskiego z Opanasem Sozonowiczem dzwonnikiem cerkwi świętey Przczystey soborney w Pinsku będącey, ten Meyla Litmanowicz licem denko srebne od kadylnicy u tego dzwonnika kupione do mnie ienerala y strony szlachty wrocil, a potym tego dnia chodziliśmy do Leyby Buchowicza, na szkolnym dworze mieszkaiącego, według powiesci tego zlodzieia, który także dołmacik dziakowski sztometu wiszniowego, tegoż dnia y korale z obrazu przenaswiętszey Panny Marij w Calea—żyda na ulicy Wielkiej, za xiężā Dominikanami mieszkaiącego, odebrali y u Mowszyney żydowki tuwalnią białā w złotych pulforu zastawionā licem mnie ieneralowi y stronie szlachcie powracali, które zwysz mianowane rzeczy odebrawszy do rąk tychże ichmosciow xięży kapituły Pinskicy oddalem. Y to też ta przewielebna kapituła Pinska przedemną ieneralem y stronā szlachtā powiedziała, że ieszcze y innych rzeczy wiele y srebra podług osobliwego reiestru nie dostaie, które żydzi obżałowane submitowali się przed nami wielebney kapitule Pinskicy oddać, na dowod czego ia ieneral z stronā szlachtā ten moy kwit relacyiny z pieczęcią y z podpisem ręki mey y z pieczęćiami strony szlachty wydaie y do xiąg zeznam. Иванъ Козляковскій енераль. Который квить реляційный за признашемъ енеральскимъ до книгъ кгородскихъ Пинскихъ есть уписалъ.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1680 г. № 13028, стр. 631—632.

## № 51.—1880 г. Апрелья 5.

**Заявление вознаго по жалобѣ Кобринскаго еврея Абрама Вигдоровича на несправедливое обвинение его священникомъ Абрамомъ Котковичемъ въ покражѣ церковныхъ вещей.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, мсеца Апрелья пятого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мноюу Зпкгмунтомъ Казимеомъ Горьновскимъ, подьячимъ Смоленскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, ставши очевисто снераль его королевской милости воеводства Берестейского надъворьного економии Кобринской квити свой реляційный призналъ и ку записано до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подаль въ тые слова писаныи: Я Antoni Pilecki ienerał iego królewskiej mosci woiewodztwa Brzeskiego oekonomiey Kobyrynskiej czynie wiadomą tym moim relacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca February dwudziestego trzeciego dnia, mając ia ienerał przy sobie stronę двухъ szlachcicow pana Piotra Popławskiego, pana Pawła Przyłuckiego, z ktoremi za roskazaniem iegomosci pana Alexandra Palmiewskiego, podstarosciego Kobyrynskiego, byłem w pomienionym zamku iego królewskiej mosci Kobyrynskim, gdzie tego dnia była sprawa wielcбnego oycа swieszcznika Szebrynskiego oycа Абрама Котковича, który był przyprowadził z sobą okowanego w kaydany, mieniąc byдz zloczyncą rzeczy cerkiewnyeh cerkwi Szebrynskiej na imie Symona Stephanowicza, ze wsi Zamszan poddanego iasnie wielmożnego iegomosci xiędza biskupa Łuckiego, a opowiadaіc u siebie w domu o drugim towarzyszu tegoż Symona o Hrycu Samczyku ze wsi Rokitney, a poddanym wielmożnego iegomosci pana Woyny marszałka Pinskiego, na którym tym pierwszym terminie за skargą oycа Котковича, ze ten

Symon, który był okowany y do zamku przyprowadzony mienil być niektore rzeczy u żyда Abramka Wigdorowicza, tedy за roskazaniem iegomosci pana podstarosciego ten żyд y s temi rzeczama на urządzie stanowszy, a żалобę swą przelożywszy, uskarżał się на tego Symona Stephanowicza, czy parobka, czyli też złодzieia iakiego żyдови temu nieznaiomeго, że ten żyд lubo w cudzey chałupie mieszka, lecz iako ubogi szukaiąc pożywienia sobie, żenie y dzieciom, szynk maiąc w tey chałupie, gdzie ten Symon Stephanowicz iczełi z swego zлego domysłu, czyli z czytiey namowy y distinctu, raczey ynformacyey, maiąc te rzeczy w worku, których żyд iako nieznaiomyeh браć nie chciał, ten w samy zmrok te rzeczy polożywszy w kącie zastawiając, napił zлотy przez noc z iakos nieznaiomą żyдови kompanią, a potom на заутrz y sam od tych rzeczy zniknoł y uszedł; on żyд maiąc nadzieie, że się miał do tey zastawy powrocić, nie zbywał tych rzeczy do tych czas, które przeżetował на urządzie; które ociee Коткович obaczywszy, mienil być swemi, a nicht się do tych kilku rzeczy nie przypowidał y nie mienil byдz swemi, а со Symon przedażа do osmiu zлотых mienil, w tym żyд mianuiąc zмовę oycową z swym parobkiem, czyli też z złодzieiem, neguiąc w tym punkcie samosiodm się iako od potwarzy, tak y w przedaży do odprzysięzenia się zabierał, jakoż y przy mnie ienerale y sam ten Symon Stephanowicz nie tylko przy stronie szlachcie przy mnie będącey, ale y przy wielu ynyeh oycach y panom szlachcie tak woczy oycowi Котковичови powiedział: szkoda grzeszyć на żyда, так puszki, iako halby; stуły, towalnie y krzyżykow y agnuskow żадных u żyда y w mym worku nie było, ale w drodze pogineło. Po których ich zwodach y zapisach w xięgi ociee Котковicz s pomienionego Symona Stephanowicza okowy zдиowszy, а на żyда włożywszy, даł го do więzienia zamkowego, а upraszaiąc urzęду о пролагaią, submituiąc się на termin pewny w xięgach за-

pisany, tak tego Symona Stephanowicza, iako y tamtego Hryca w domu mającego okowanych na urząd zamkowy stawić, ale że y kilka terminow mineło w prołagaciach, na którychem ia ienerał z stroną moią, tak y iegomość pan Waclaw Sucheicki dozorca spraw oekonomicznych y będąc przydanym za patrona z urzędu temu ubogiemu żydowi do tego czwartego terminu y nad prawo byli, tedy ociec Kotkowicz po tamtym pierwszym terminie żadnego zloczyncze swego nie stawił, tylko sam z niektórymi oycami swieszcznikami, o co urodzony pan Sucheicki iako na trzecim terminie o winy statutowe, o szkody y niewinne ozłodziwienie y żyda w więzieniu głodem morzenie, mną ienerałem y stroną szlachtą przy mnie będącą protestował, tak y teraz iuż nad prawo na czwartym terminie o toż, y nie prawne prołagacie bez wszelkich dowodow, protestował na oycu Kotkowicza. A tak ia ienerał z tą stroną szlachtą u ktoreiem sprawie był, com widział y słyszał w tey sprawie wysz mianowaney, na to daie ten moy relacyny kwit s podpisem ręki mey s pieczęcią moią y za pieczęćmi strony szlachty na ten czas przy mnie będącey ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podałem. Pisan w Kobryniu roku y dnia wysz pisanego. У тое реляціи подъяпись руки енерала тыми словами: Antoni Pilecki ienerał iego królewskiey mosci nadworny ekonomiey Kobrynskiey.

Которое-жъ то енеральское сознане есть до кнѣиъ гродзьскихъ Берестейскихъ записано.

Изъ поточной книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 266—267.

## № 52.—1680 г. Апрѣля 5.

**Жалоба Кобринскаго еврея Абрама Вигорвича на священника Шебринской церкви о Абрама Котковича за несправедливое обвинение его въ воровствѣ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятого, месеца Априля пятого дня.

На враде гродзьскомъ Берестейскомъ передо мѣною Зиггъмунтъомъ Казимеромъ Горьповскимъ, подъячимъ Смоленскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, заволау y заלוśnie się protestował niewierny ubogi żyд Kobrynski Abramko Wigorowicz na w Bodze wielebного оуца пчезбитера Абрама Котковича церквие Сзбрынскаеу, o to y такowym способом: iż w roku teraznieyszym тисіае sześćset osmdzieściатым, миеіаеа February dnia dwudzieatego trzeciego, pomieniony swieszczеник, ieżeli z swego domылу, czyli też z namowy inszych przeciwko załobilwemu żyдowi w niewinnosci iego, маіае u siebie iакiegoś паробка, мianуаеаго byдz poddanым iасnie wielmożного iegomości хіаеа biskupa Łuckiego, ze wsi Zamoszan, Symona Stephanowicza, ktoreго przywiozшы do zamku iego królewskiey mosci Kobrynskieго okowanego w kaydanach, міаіае го być złodziаеиm rzeczy pokradzionych w cerkwi Сзбрынскаеу y o drugim towarzyszu iego powiadaіае u siebie w domu o Hrycu Samczyku poddanым wielmożного iegomości pana Woyny marszałка Pinskiego ze wsi Rokitney, a oskarżywszy ubогiego żyда wysz mianowanego Абрама Wigorowicza y pomowіwшы niektóryм rzeczoma cerkiewnymi, ktorych y ten przyprowadzony паробек swieszczеников Symon Stephanowicz на urządzie nie przyznawał y owszem temu negował, gdy ociec swieszczеник do xiąg zapisывал, на ten czas nie w iедно się słowo z sobą zgadzaiае, tym паробkiem swiadeczył, nie pokazuiае y nie маіае żadного inszego processu z inszych żadnych xiąg o te rzeczy, co паробек оуца Kotkowicza Symon Stephanowicz żyдowi Abramkowi zastawiwшы y zapiwшы, żyда oszukawшы, odszedł y uciekl czyniае to szczyiegoś distinctu temu głupiemu żyдowi, w cudzym domie mieszkaiаеиmu, на upadek onego nie winnie żyда złodziаеиm czyniае, a iednak żyд w tey zdradzie swey y oszukaniu będąс y маіае nadzieie, że się miał ten Symon Stephanowicz паробек, czyli zлodziаеу swieszczеников do tych rzeczy



swych żydowi nieznaomych miał powrócić y do tych czas onych nikomu nie zbywał, a że ociec Kotkowicz uwiodszy tym urząd y submitując się tak tego Symona, iako y tamtego drugiego w domu mającego Hryca na pewny termin w więgach zapisany po okowywawszy stawić, prolagacy tylko zażywaiąc y chcąc ich obudwuch uwolnić, z tego Symona kaydany zdiewszy, obwinionego żyda okowali y do więzienia zamkowego podali, wiktu swego żadnego nie dawszy według prawa, ale go morząc, a potom nie tylko na tym drugim, trzecim y czwartym terminiech żadnego z pomienionych złodzieiow nie stawil, ale żalobliwego żyda z więzienia wyzwalaiając, a nie chcący onego kwitować tych drobiazgow z urzędu nie brał, lecz żalobliwy żyd obawiając się większego oszukania y zdrady większey, s tego więzienia nie wychodził y nie wychodzi aż do rosprawy przed samym iasnie wielmożnym iegomością panem Janem Karolem na Zarowie Daniłowiczem podskarbin nadwornym koronnym, starostą Lubelskim y Parcowskim administratorem oekonomij Kobrynskiej. Do którego iegomość pan podstarosci Kobrynski, widząc tę sprawe nie tylko nie prawną, ale y powarywaną, nakazawszy oycu Kotkowiczowi żalobliwego żyda za swoją strażą y wiktem mieć do rosprawy, tę wszystką sprawę nie sądząc do iegomości odesłał, ale ociec Kotkowicz iako przed tym na kilku terminach win prawnych płacić nie chciał, tak y na tym czwartym dekretale iegomości pana podstaroscięgo nie słuchaiąc y onego nie obserwuiąc, tylko żalobliwego gołosłownie z więzienia wyzwał, straż y wiktu dać nie chciał. O ktore to tak bezprawne więzienie y niewinne ozłodzieienie, głodem morzenie, o szkody za tym pochodzące niemniej y o potwarz chcąc ubogi żyd żalobliwy z wielebnym oycem Abramem Kotkowiczem praezbiterem cerkwi Szebrynskiej u sądu należnego prawem czynić y sprawiedliwosci świętey dochodzić na ten czas prosił, aby ta żalosna żaloba protestacijna iego do xiąg grodzkich Brzeskich

przyięta y zapisana była. Которая-жь то протестация есть до книгиъ гродскихъ Берестейскихъ принята и записана.

Изъ поточной книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 годъ. № 7098, л. 261—265.

## № 53.—1680 г. Апрелья 30.

**Заявление Пинскаго протопопа Петра Курциловича о покражѣ церковныхъ вещей звонаремъ Пречистенской церкви и объ отображеніи нѣкоторыхъ изъ нихъ у Пинскихъ евреевъ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Апрелья тридцатого дня.

На враде etc. Оповидаѣ y soleniter protestował się w Bogu przewielebny iegomość xiądz Piotr Kurcyłowicz protopopa episkopij Pinskiej y wszytka w Bogu przewielebna kapituła Pinska na Meyle Litmanowicza y żone iego Hienie Mowszanke Litmanowiczową iako samych adherentow y principalow uczynku niżey mianowanego y na Leybę Buchowicza, żyda na szkolnym dworze będącego y na Calela żyda na ulicy Krzyżowey Wielkiej za xięży Dominikanami mieszkaiącego y na Mowszyne żydowkę Pinską, żydow do kahału miasta Pinskiego należących o to y takowym sposobem, iż tę obżałowanę żydzi przepomniawszy boiazni Bożey, srogosci prawa pospolitego na takowych opisanego, smieli y wazyli się roku terazniejszego tysiąc sześćseth osmdziesiątego, miesiaca Marca wtorego dnia, wiedząc o tym, iż w cerkwi soborney Pinskiej świętey Przczystey wszelkie srebra y zbory cerkiewne zostaią, namowiwszy y maiąc z Opanasem Sozonowiczem, dzwonnikiem cerkwi świętey Przczystey, iednostayną radę y namowę, u którego srebro za kluczem było, aby co może z tey cerkwi fortelnym sposobem uniese, naprzod wszytkich ten Meyla Litmanowicz y żona iego iako pryncypałowie

upraszali żeby do niego y żony jego przynosił, a oni wszystkie rzeczy kupić submitowali się, iakoż ten złodziey, za podnuszczaniem żydowskim uwiodszy się łakomstwem, naprzod wszystkich odkręciwszy od kadzilnicy dzienką do tego Meyli Litmanowicza y żony jego odniósł, którą te denko sam Meyla y żona jego widząc, że jest cerkiewne kapituły y to sposobem złodzieyskim utaili y żałującym nie oznaymili, a żydowi Leybie Buchowiczu dałmacik diakonski sztamentu wiszniowego tenże złodziey sprzedał y korale z obrazu przenaswietszey Panny Marij, y Caleła żyda na ulicy Wielkicy za xięży Dominikanami mieszkającemu sprzedał, a Mowszyney żydowce tuwalnie białą u pułtoru złotych zastawił y drugich rzeczy nie małą srebra cerkiewnego, co czasu prawa na osobliwym regestrze pokazano y dowiedziono będzie, swoim złodzieyskim sposobem pofrymarczył, a gdy żałujące o tcy zgubie cerkiewney poszłakowawszy y dowiedziawszy się, że nie kto inny ieno u kogo klucz od cerkwie zostacie te srebro y rzeczy poprzedawał, wzięli tego złodzieia zwysz pomienionego do więzienia y okowawszy wsadzili, który złodziey dzwonnik gdzie te rzeczy y srebro poprzedawał dobrowolnie żałującym oznaymił, iakoż żałujące sprawując się podług prawa pospolitego, przyszedszy do iegomosci pana Konstantego Stecewicza, namiesnika grodu Pinskiego, z którego przydania wziowwszy ienerała y stronę szlachtę, podług powiesci tego złodzieia, te zwysz mianowane srebro y rzeczy w tych żydow poszukiwali y do siebie po odbierali, a drugie, gdy się upominali, tedy y te obżałowane żydzi wrócić obiecali y aby cierpliwymi byli żałujących upraszali. Iakoż żałujące iako duchowne osoby nie chcąc się do prawa wdawać cierpliwie do tego czasu znosili y do prawa się nie wdawali y za częstokrotnym upominaniem rzeczy y srebra podług osobliwego regestrzu co y do tego czasu nie wrócili y wiedząc o tym, że ten złodziey w turnie kapitulney okowany zostacie, swoim fortelnym sposobem onego w nocy wy-

prowadzili y nie wiedzieć gdzie podzieli. O ktore pokradnienie tego srebra y innych rzeczy y po przedawanie obżałowanym żydom w tym o szkody y paeny prawne chcąc prawem czynić y o wypuszczenie y wykradzenie tego złodzieia paen prawnych y szkod swoich na nich dochodzić, zostawiwszy salve, samemu iasnie wielmożnemu w Bogu przewielebnemu iegomosci xiędzu biskupowi Pinskiemu y Turowskiemu do czynienia szerzey protestacyey do kogo prawo drogę okaże dali ten swoy process do xiąg zapisać. *Што есть записано.*

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1680 годъ, № 13028, стр. 769—771.

## № 54.—1680 г. Мая 4.

**Жалоба Пинскаго мѣщанина Санкевича на евреевъ, неуплатившихъ слѣдующихъ ему денегъ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятого, месеца Мал четвертого дня.

На вѣраде кгородскомъ etc. opowiadali y žalownie protestowali się pan Anton Sankiewicz rayca y pani Maryna Sielawianka Sankiewiczowa małzonkowie mieszczanie miasta iego krolewskiey mosci Pinska, na żydow kahał wszytek tegoż miasta iego krolewskiey mosci Pinska o to, iż obżałowany kahał żydowski Pinski na własną potrzebę żydow wszytkich w kahale Pinskim będąc potrzebny summy pieniędzy, wzięli gotową rękądayną summe, to iest, pięć tysięcy sześćset dwadziescia y pięć złotych polskich u żałujących osob y na te summe list podług prawa sprawiwszy zapis żałującym panu Sankiewiczowi y małżące iego dali, opisawszy się onym przy tym y słowy swemi łagodnemi, kiedy u chrzescian, a zwłaszcza pisma nie umiejących pieniądze

pożyczają upewniwszy, iż pewnego dnia, miesiąca, roku y na mieyscu w liście zapisie opisanym samą istotną summe, a za pochybieniem terminu sowitosei, zaręki y szkod żałującym oddać y wylczyć za przypadaniem tedy terminu samey yscizny za upominaniem nie oddali, ani też aby żałujące za uspokojeniem siebie na dalszy czas oddania summy poczekali nie mówiąc, czas od czasu sposobami niesłusznemi wymyślnemi, żydowskiemi sprzeciwiając listowi zapisowi swemu y obowiązkom w nim opisanym zwlekali, o co żałobliwie obżalowanych przed sąd należy staroscinski chcąc do swoiey własności przysć, wążąc na tą sprawę koszt nie mały pozywali y dekret przez iegomosci pana podstarosciego ferowany otrzymawszy do executiey przywodzili, niżli obżalowani chcąc żałujących do zguby zniszczenia przyprowadzić nad prawo pospolite list u iego krolewskiej mosci pana naszego milosciwego żelazny za udaniem swoim na lat trzy wyprawili, pod którym zostając, gdy ichność panowie obywatele powiatu Piskiego y osoby duchowne długow swoich u ichmosciow upominali, obżalowani żydzi samiż list iego krolewskiej mosci pana naszego milosciwego postponując iednym same isczizny, drugim pożyczki od summ winne płacili, a żałującym iako ubogim ludziom y prawa nie umiejętnym przez ten pomieniony czas, gdy tylko o swoie ubożstwo upominali, zaw sze tyrami nieuciesiwemi karmili, na ostatek ieżeliby przez prawo upominali, odpowiedzi y pochwałki sposobem swoim żydowskim na zdrowie śmiercią przyprawieniem czynili. Za czym żałujące w Bogu, kiedy z tedyż potka ich święta sprawiedliwość, mając nadzieie teraz o nie oddanie przez tak długi czas samey isczizny summy pieniędzy o sowitosei, zaręki o pożytek, iako ludzie kupieccy, o szkody y wykłady prawne, nie przepominając odpowiedzi, pochwałki y karania prawnego chcąc żałujące z żydami kahałem Piskim prawem czynić, te żalosną swoią protestacją do xiąg dali zapisać, salvae do melioratij oney albo

inszczy uczynienia, gdyby ieszcze potrzeba prawnie pokazować miała, sobie zachowując. Што есть записано.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1680 г., № 13028, стр. 806—808.

## № 55.—1680 г. Мая 8.

**Жалоба священника Гродзисской церкви Якова Ясинскаго на нанесение ему и его ученикамъ побоевъ Сѣмятичскимъ евреемъ Лейзеромъ Юзефовичемъ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Мая осмого дня.

На враде вгродьскомъ Берестейскомъ передо мжноу Зиггмоньтомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подъ чашимъ Смоленскимъ, подъстаростимъ Берестейскимъ, заносząc solenną protestacją, opowiadał wielebny ociec Jakub Jasinski prezbiter cerkwi Grodziskiey na niewiernego Leyzera Jozefowicza żyda Siemiatyckiego, o to y takimym sposobem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Marca trzeciego dnia, gdy obżalowany Leyzer iechał mimo cerkiew Grodziską, gdzie wyszedszy s plebanij, dwoch chlopczykow studentow według swoich zwyczaiov u pomienionego Leyzera na papier o kożubalec iako u żyda upominali się, który tak będąc nie dyskretnym począł im dawać kożubalec dobry biczem po szyi; co widząc żałujący ociec Jasinski, lubo na ten czas będąc niesposobnego zdrowia, wyszedszy począł mówić do obżalowanego żyda: za co moich chlopcow biiesz? Ktory nie respektując na stan duchowny, wyuzdawszы się z gębą, słowami nie uczciwymi honorowi kapłanskiemu y dobrej sławie szkodzającemi lżyć począł, nazywając go nie uczciwey matki synem; ktore słowa, gdy żałujący ociec Jasinski onemu odmowił, tamże ten obżalowany żyd, skoczywszy z wozу, przy zadaniu wielu słow nie uczci-

wych, wprzody żalującego za piersi porwał, potym o ziemie niemilosiernie uderzył, za włosy targał, nogami deptał. Co widząc ociec Jasinski takową niebezpieczność zdrowia swego, gwałtu wołać począł, y gdyby ludzie goscinem iadąc nie odratowali, pewnie by żalującego o śmierć przyprowadził y jeszcze odieżdżając, srogo odpowiedz y pochwałkę na zdrowie żalującego uczynił, a potym y powtornie przy ludziach zaczęli w miescie Siemiatyczach, iako sam obżalowany, tak y przez innych żydow od siebie subordynowanych odpowiedz y pochwałkę czynił, mówiąc te słowa, iż my ciebie, popie, chłopie, zabijem y na funty płacić będziemy. Tedy teraz wielebny ociec Jasinski, mając takową oppressią od tego żyda, y nie będąc bezpieczen zdrowia swego, chcąc się pokojem prawa pospolitego obwarować y o swoją znicwagę prawnicę czynić, to opowiadanie, zachowując dalszą melioratią tego processu, do xiąg urzędowych zapisać podał. Што есть записано.

Изъ поточной книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 г., № 7098. л. 364—365.

## № 56.—1680 г. Мая 24.

**Заявление вознаго о недопущении Высокими евреями къ присягѣ Слуцкаго еврея Мордуха Мойсеевича, которую онъ хотѣлъ принести въ доказательство уплаты имъ денегъ по векселю.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмдесятого, мессца Мая двадцать четвертого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгъмонтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подъячимъ Смоленскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, ставшии очевидно снераль его королевское мнолости воеводства Берестейского Станиславъ Яцевичъ квити свой реляційный призналъ и ку записанью до кнѣжъ гродскихъ Берестейскихъ подаль въ

тые слова писанный: Ja ienerał iego królewskiey mosci woiewodstwa Brzeskiego. niżej na podpisie mianowany, zeznawam tym moim relacynym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdzieściatym. miesiāca Maia dwudziestego wtorego dnia z stronā szlachtā panem Symonem Raczkowskim y panem Janem Pawłowskim, z ktoremi za użyciem od pana Jana Wielbūta, sługi iegomosci pana Abrahama Bekiera de Adlerszfelt, oberszterleytmanta iego królewskiey mosci, byłem w miescie iasnie wielmożnego iegomosci pana Benedykta Sapięhi, podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, nazwanym Wysokim y czynilena pilność u szkoły tanczney żydowskiey, iczeli Morduch Moyżeszewicz żyd Slucki według dekretu iegomosci pana Woyciecha Monwida Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego przysięgę wykona na tym, iż ten Morduch Moyżeszewicz żyd Slucki zostawszy winien iegomosci panu oberszterleytmantowi iego królewskiey mosci na dwa obligi rękodayney summy złotych polskich tysiąc trzysta siedmdzieściat y pięć, którą tą summę miał oddać ieszcze w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdzieściat siedmym na mieyscu pewnym y terminie w tych obligach wyrażonym, ktorey summy za częstym się upominaniem y za po kilkrotnym zapozwaniem do kahału Brzeskiego, iako sam do prawa nie stanował, tak y summy pomienioney nie oddał. Gdzie teraz pomieniony sługa iegomosci pana oberszterleytmanta, zapozwawszy tego żyda przed sąd iegomosci pana Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego, który nie mając żadney kwitacy od iegomosci pana oberszterleytmanta na odebranie tey summy na te obligi winne, przeciwko prawu y samey słuszności, do przysięgi się zabierał, iż te obligi wyplacone są. Tedy iegomość pan woyt Mieleczycki, uznawszy tego żyda bliszego do przysięgi y wykonanie tey przysięgi na dzień dwudziesty wtory Maia w szkole Wysockiey nazaczył. Który to żyd, gotow będąc, chcąc uysć placenia tey summy, dosć czynić dekretowi, przysięgę wykonać chciał.

O czym starsi żydzi kahału Brzeskiego dowiedziawszy się, że ten Morduch do przysięgi się zabierał, a wiedząc dobrze o tym, żeby ten żyd przeciwko sumnieniu y prawu pospolitemu fałszywie przysięgł, starszym żydom Wysockim przez pisanie swoje oznaymili, aby onego do przysięgi żadno miarą nie przypuszczali, ktorzy, mając takową przestrożę y wiadomość od starszych kahału Brzeskiego, pomienionego Morducha Moyseszowicza żyda Sluckiego do wykonania przysięgi nie przypuscili, który nie wykonawszy przysięgi do Mieleczyce odiechał. W której sprawie ia ienerał będąc użytym, na dowod czego daię ten moy relacyny kwit s podpisem ręki mey do xiąg grodu Brzeskiego zapisać. У того реляційного квіту подъяшь руки енерала тыми слоуы: Stanisław Jacewicz, ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego.

Изъ поточной книги Брескаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, т. 421—422.

## № 57.—1680 г. Мая 26.

Жалоба повѣреннаго Абрама Бекера Вельбута и заявленіе вознаго объ отнятіи Мелейчицкимъ войтомъ у жалующагося лошади и двухъ заемныхъ писемъ еврея Мордуха Мойсеевича, по которымъ Вельбутъ просилъ войта взыскать съ названнаго еврея долгъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Мая двадцать шостого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передъ мною Зикгъмонътомъ Казимеромъ Горповскимъ, подъячимъ Смоленскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, заносząc solenną protestacyją, opowiadał się pan Jan Wielbut imieniem swym y imieniem iego mosci pana Abrahama Biekiera de Adlerszftet oberszterleytmanta iego królewskiey mosci pana swego na iegomosci pana Woyciecha Monwida Jrzykowicza,

woyta Mieleczyckiego, iako samego pryncypala, na iegomosci pana Piotra Olszewskiego lentwoyta, na sławelnego Stefana Lewoniewicza burmistrza y Dawida Wasilewicza, pisarza, mieszczan Mieleczyckich y wszystkich lawnikow y raycow imionami y nazwiskami obżałowanemu iegomosci znaiomych y wiadomych, iako pomocnikow y do tego uczynku niżej wyrażonego radą y pomocą będących, o to y takowym sposobem, iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostym Morduch Moyseszowicz żyd Slucki, pożyczwszy u żalującego iegomosci pana Biekiera oberszterleytmanta iego królewskiey mosci gotowey rękodayney summy pieniędzy złotych polskich tysiąc trzysta siedmdziesiąt y pięć na dwa obligi, na ieden oblig złotych sześćset dwadziescia y pięć, który oblig opisał się wypłacić w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiąt siodnym, na mieyscu pewnym, we dworze iegomosci pana Biekiera w Slucku będącym dnia trzeciego po ostatnim iarmarku Kopylskim, a na drugi oblig złotych siedmsset piędziesiąt, który także opisał się wypłacić w tymże roku wysz mianowanym na mieyscu pewnym, w tymże dworze iegomosci w Slucku dnia trzeciego po dziesiątym piątku iarmarku Kleckiego, ktorey tey summy, iako na przypadłych terminach, tak y za częstym się upominaniem po terminach, czas od czasu zwlekaiąc, nie oddał, a potem y z Slucka do woiewodztwa Brzeskiego, do miasteczka iego królewskiey mosci Mieleczyce, do Jakuba ciescia swego uciekł, o którym żalujący iegomość, wziawszy pewną wiadomość, posyłał po kilka kroć z temi obligami do niego, aby według onych dosć czynił, a potem y do starszych żydow kahału Brzeskiego po kilkukroć zapożytywał, który to Morduch ani do żydow starszych nie stanął, ani tey summy żadną miarą oddać nie chciał, ktorzy według praw swoich onego banitowali y wywołali, na co ten Morduch na ich banitowanie nie niedbał, gdzie teraz w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiątym żalujący iegomość

wyprawił sługę swego pana Jana Wielbuta s temi obligami, szukając tego Morducha Moyżeszowicza, y dawszy mu plenipotencyją prawną, aby gdziekolwiek y pod jakimkolwiek sądem y prawem onego potrafiwszy, prawnie na nim tey summy dochodził, którego pomieniony pan Wielbut, zastawszy w miasteczku Mieleczycach u żyda Jakuba cieścia onego y chcąc na nim dochodzić tey summy, do sądu tamiecznego woytowskiego przed obżalowanego ięgomosci pana Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego, zapozwał; przed którym sądem gdy obiedwie stronie oczewisto staneli, tedy pan Wielbut, prezentując obligi, tego się domawiał, aby według tych obligow sumnę Morduch Moyżeszowicz zapłacił y prowiży za lat kilka oddał. A Morduch Moyżeszowicz, znając się do swey ręki w tych obligach, nie prezentując żadney kwitacy od żahującego ięgomosci pana oberszterleytmanta z odebrania tey summy, ieno gołemi słowami tego dowodząc, iż te obligi są wypłacone, na czym się do przysięgi zabierał, tamże obżalowany ięgomosc pan Jrzykowicz, woyt Mieleczycki ze wszytką radą swoją przeciwko samey słusznosci, przepomniawszy prawa pospolitego, pomniwszy sprawiedliwość świętą, tego Morducha Moyżeszowicza do przysięgi, bez żadnego dokumentu, na tym, iako są te obligi wypłacone, uznał y wykonanie oney dzień trzeci, to jest dnia dwudziestego wtorego Maia w szkole Wysockiey naznaczył. Którym dekretem pan Wielbut nie kontentując się, do należnego sądu apelował, a ięgomosc pan woyt apelacy nie dopuścił, przeciwko czemu pan Wielbut imieniem pana swego protestował. A potom obżalowany ięgomosc pan woyt Mieleczycki ze wszytką radą swoją, snac będąc od tego żyda skurumpowany, te obadwa obligi y plenipotencyją gwałtownie u pana Wielbuta tamże u sądu swego pobrał. A y tym się nie kontentując, przysławszy czeladź swoją do gospody, w ktorey stał u Mielickiego mieszczanina Mieleczyckiego, konia szerscią gniadego, kosztującego zło-

tych osmdziesiąt, gwałtownie nie wiedząc z iakowey okazy wziąć kazal. A widząc pomieniony pan Wielbut takowy gwałt y nieznosny grabież, gdy powtornie do obżalowanego urzędownie z ieneralem przyjechał, upominając się o zabrane obligi y konia, który nie tylko obligow y konia nie oddał, ale ieszcze na żahującego ięgomosci pana oberszterleytmanta y na samego pana Wielbuta srogo odpowiedź y pochwałkę na zdrowie uczynił y ze dworu wypędzić kazal. O co wszystko, iako się wyżej pomieniło, chcąc z ięgomoscją panem woytem, iako samym pryncypalem, a innemi osobami, iako pomocnikami, prawnie czynić, zachowując dalszą melioratią tego procesu. to opowiadanie do ksiąg grodu Brzeskiego zapisać podał. При которомъ оповѣданью, ставши очевисто генераль его королевское милости воеводства Берестейского Станиславъ Яценвичъ къ свѣдѣнью до клятвенныхъ призываныхъ и къ записанью до клятвенныхъ призываныхъ Берестейскихъ подать въ тые слова писанный: Ja ienerał ięgo królewskiej mości woiewodztwa Brzeskiego, niżey na podpisie mianowany, zeznawam tym moim relacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątego, miesiąca Maia dwudziestego piątego dnia z stroną szlachtą panem Janem Pawlowskim y panem Symonem Raczkowskim, z ktorymi za użyciem od pana Jana Wielbuta, slugi ięgomosci pana Abrahamy Bekiera, oberszterleytmanta ięgo królewskiej mości, przy bytności samego pana Wielbuta, iedzilem do majątności y dworu nazwanego Nurca, dobr w woiewodztwie Brzesekim leżących, gdzie za przybyciem moim, zastalem w tym dworze ięgomosci pana Woyciecha Monwida Jrzykowicza, woyta Mieleczyckiego, u ktorego przy mnie ienerale y stronie szlachcie pomieniony pan Wielbut upominał się u ięgomosci, aby te obligi dwa od Morducha Moyżeszowicza żyda Sluckiego na sumę pieniędzy złotych polskich tysiąc trzysta siedmdziesiąt y pięć ięgomosci panu Biekierowi, oberszterleytmantowi dane y ple-

nipotencją sobie służącą, a pod czas są-  
dow s tym żydem przez iegomości pana  
wojta gwałtownie zabrane, powrocone być  
mogły, także y konia szerścią gniadego, bez  
żadney przyczyny zagrabionego, aby wro-  
cić iegomości kazal. Gdzie iegomości pan  
wojt nie tylko tych obligow, plenipotency  
y konia nie wrocil, ale ieszcze na iegom-  
osci pana oberszterleytmanta odpowiedź  
y pochwałkę uczynil. Tedy tego żyda Mor-  
ducha Moyżeszowicza pomieniony pan Wiel-  
but iegomości panu wojtowi we trzech ty-  
siącach złotych polskich do rozprawy praw-  
ney przyparęczył, którą przyparęczenie ie-  
gomości pan wojt przyjął. W ktorey spr-  
awie ia ienerał będąc użyty, na dowod cze-  
go, com widział y słyszał, daie ten moy re-  
lacynny kwit s podpisem ręki mey do xiąg  
grodu Brzeskiego zapisać. У того реля-  
ційного квиту подъяны руки енераля  
тыми словами: Stanislaw Jaczewicz, ienerał  
iego królewskiej mości woiewodztwa Brzesc-  
kiego.

Изъ позочной книги Брестскаго градскаго суда за  
1689 г., № 7098, л. 423—424.

## № 58.—1680 г. Мая 28.

Жалоба Брестскаго еврейскаго нагала на  
несправедливое заключение Владимирскимъ и  
Брестскимъ епископомъ Львомъ Заленскимъ  
еъ тюрьму нѣсколькихъ Брестскихъ евреевъ  
по подозрѣнню ихъ въ покражу у него де-  
негъ и документовъ.

Лета отъ парожения Сына Божого ти-  
сеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца  
Мая двадцать осмого дня.

На враде вгородскомъ Берестейскомъ пе-  
редо мбноу Зикмоньтомъ Казимеромъ Гор-  
новскимъ, подъячимъ Смоленскимъ,  
подъстаростимъ Берестейскимъ жаловали  
y solennie się protestowali, oraz y reprot-  
stowali Juda Mendel Pruzanski, Jowel By-  
chowicz, Juzew Dawidowicz, Beyrach Jz-  
roel, żydzi starsi kahału Brzeskiego, także

Salamon Michalowicz y Marko, szkolnicy  
Brzesey imieniem swym y całego kahału  
Brzeskiego na wielmożnego iegomości  
xiędza Leona Zalenskiego, episkopa Wło-  
dzimierskiego y Brzeskiego o to y tako-  
wym sposobem, iż w roku terazniejszy т-  
сяiąc sześćset osmdziesiąтым, miesiāca Maia  
dwudziestego czwartege dnia, bez wszelkicy  
sobie danej przyczyny, zawziowszy rankor y  
dobrowolny na zgube wszytkich żydow Brze-  
sekich umysl, a chcāc go popelnić, poslal  
czeladz swoiā z niemalā gromadā ludzi na  
ten uczynok subordynowanych z rōżnym  
oręczm do boiu sposobnym, ktorych obż-  
alowanemu iegomości imiona y przezwiska  
lepiej sā wiadome y znaiome, naszedszy  
gwałtownym sposobem na domy y miesz-  
kanie Jeka Dawidowicza, Daniela Dawido-  
wicza y zięcia iego Hiersza Jakubowicza  
w miescie iego królewskiej mości Brzesciu,  
na ulicy Ruskicy będące, a okrzyżywszy  
domki onych żydow y powiāzawszy, tyran-  
sko, bez żadney dania przyczyny, nie ni-  
komu nie winnych, iako szyrzey osobliwa  
protestatia od tych pomienionych żydow  
zaniesiona na obżalowanego iegomości do  
xiąg grodu Brzeskiego w sobie opiewa,  
bez żadnego dokumentu y lica, potwarza-  
iāc, iakoby oni mieli u obżalowanego ie-  
gomości szkatule iakās z pieniędzmi y z  
prawami ukraść, ktorych pobrawszy vio-  
lenter prowadzonā onych przez rynek chre-  
sciański, iako hultaiow iakich y złoczyńcow  
do dworu obżalowanego iegomości, nie do  
sādu y prawa należnego, a prowadzāc wysz  
mianowanych żydow, tyranskā obuchami,  
kiiami bili, mordowali; a gdy żaobliwy ży-  
dzi starsi Brzesey dowiedziawszy się o ta-  
kowym niezbożnym y bezprawnym po-  
stempku iegomości, poszli do obżalowanego  
iegomości, proszāc, by onych nie trzy-  
maiāc w swym prywatnym więzieniu, do  
urzędu należytego według praw y przywi-  
lejiow, od niaiśniejszych królów ichmościow  
żaobliwym nadanych y przed obżalowa-  
nym iegomościā ekstraktami pracsentowa-  
nych, bez żadney altercaty oddal, gdzie przy  
bytnosci żaobliwych y wielu ludzi y iene-

ralach do tego uczynku żyd Daniel krawiec, ani żaden z nich do tego się nie znali, Jcka tedy obżalowany iegomość obiecał wypuścić; a gdy powtornie prosili, aby ich wszystkich, ponieważ że nie należiono żadnego lica u onych, ani są podeyrzanemi, uwolnił y pusił, albo dochodził sprawiedliwości u sądu należytego, iako na poddanych iego królewskiej mości, o co obżalowany iegomość na to się barziej zirritował, nie żądając sprawiedliwości u należytego sądu, lekce sobie poważając maiestat iego królewskiej mości pana naszego miłościwego, nie mniej też prawo pospolite, konstytucie seymowe y przywileie od najsniejszych królów ichmościow onym nadane, zapomniawszy boiaźni Bożej, śmiał y ważył się pomienionych żydow okować w kaydany y wiązać postronkami y więzić w swoim prywatnym więzieniu, męczyć, bić, mordować y głodem moryć kazał, potrzebując koniecznie po nich, aby się znali do tego uczynku, a wzlekając na żalobliwych starszych żydow Brzeskich takową calunnią, namawiał wysz rzeczonych żydow w więzieniu będących y przymuszał przez tak wielkie męki y morderstwa nie słychane, aby powiedzieli, że iakoby starsi żydzi Brzescy onych nanawiali, żeby te szkatule z pieniędzmi y z prawami ukradli, w czym żalobliwi starsi żydzi Brzescy w takowej calunni nigdy nie będąc podeyrzanemi y w żadnych xięgach w takowych okazyach publikowanemi, szukając utrapionym więzniom ratunku, a sobie z takowej calunni oczyszczenia pragnąc, z wiadomości wziętej od więzniow swoich, do czego ich obżalowany iegomość przymuszał, do iasnie wielmożnego iegomości pana Trockiego, starosty Brzeskiego w Pinski kray biegli, zebrząc u iegomości miłosierdzia y ratunku, aby do Brzescia ziachać raczył y onym był protektorem y do najsniejszego króla iegomości pana naszego miłościwego z krwawą supliko swoją udali się, iakoż y monitorias od iego królewskiej mości otrzymali y iasnie wielmożnego iego mości pana Trockiego z Pinskiego powiatu zpowadzili,

gdzie nim iegomość do Brzescia przybył, ieden z między nich na imie Daniel Dawidowicz krawiec, nie mogąc wytrwać tak barzo ciężkiej męki y niecznosnego morderstwa przez czas tak długi, a czyniąc folgę zdrowiu swemu, musiał powiadać, iakie miał sobie od obżalowanego iegomości przykazanie y na żalobliwych starszych żydow Brzeskich takową calunnią nigdy nie prawdziwą z przymusu świadczyć. Co za przybyciem iegomości pana Trockiego, starosty Brzeskiego revocował, i że to z męk musiał prawie wyznawać. Chcąc tedy żydzi starsi Brzescy o takową calunnią niesłuszną y potwarz, o nastąpienie na prawa y przywileia, onym od najsniejszych królów ichmościow im nadane y constituciami reassunowane, tak też o odpowiedzi y pochwałki od obżalowanego iegomości xiedza Leona Zalenkiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, samego przez się y przez różnych subordynowanych od iegomości ichmościow na zdrowie żalujących uczynione, gdzie ieno kolwiek zaskoczywszy, albo spodkawszy do więzienia (iako przestroge mają) brać, łapać, y zabijać y o wszystko, iako się wyżej pomienilo, prawnie postąpić y szerszą czasu prawa žalobe opowiedzieć, na ten czas, zostawiwszy sobie salve meliorathey tego processu, dali do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. Што есть принято и записано.

Изъ поточной книги Брестскаго городского суда за 1680 г., № 7098, л. 435—437.

## № 59. — 1680 г. Юня 4.

Заявление возных объ освидѣтельствованіи ими рань на нѣсколькихъ Брестскихъ евреяхъ, которые были закованы въ кандалы и посажены въ тюрьму епископомъ Брестскимъ и Владимірскимъ Львомъ Заленскимъ по подозрѣнію ихъ въ кражѣ у него денегъ и документовъ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Юня четвърьтого дня.



На вrade кгородьскомъ Берестейскомъ передо мною Зикгмонтомъ Казимеромъ Горновѣскимъ, подъячимъ Смоленскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ оповидали y soleniter się protestowali Jeko Dawidowicz y Daniel Dawidowicz y zięć jego на imię Hiersz Jakubowicz, żydzi krawcy miasta iego królewskicy mości Brzescia Litewskiego, на wielmożnego в Bogu przewieleбного iego mości хiedza Leona Zaleskiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzesckiego o to y takowym sposobem, iż в roku terazniejszym tysiąc szesćset osmdziiesiątym, miesiąca Maia dwudziestego czwartego dnia, bez wszelkicy nie tylko słuszney, ale y podobienstwa żadnego nie mającey przyczyny, zawziąwszy rankor, obżałowаны iego mość, а chcąc do skutku przywieść posłał czeladzь swoją z niemalą gromadą ludzi do tego uczynku subordynowanych z różnym orężem do бою sposobnym, którzy obżałowанemu iego mości imionami y nazwiskami лепicy są wiadome y знаиome, а naszедшы гwałtownым способом, insperacie, ni oczym nie wiedzących на domy żалобливых на ulicy Ruskiej będące в miescie iego królewskicy mości Brzesciu y okrażywszy tymi ludzmi domy żалобливых до кола zaraz poczели по гурах, по контach wszędzie на podworzku kopać, рыć, szukać, nie powiadaіаc nie żалоблиwym, co temu за przyczyna, а в остатку в pierzynaх, poduszках, в pieczках y в skrzyniach wszystkie rzeczy poprzerzucали y попретрзесали y у samых osob żалобливых по занадру y wszędzie szukali; gdzie не налaзы не, тамъ же żалобливых в domach onych без данia sobie żadney najmniejszey przyczyny y nie nikomu niewинных y без żadного lica y dokumentu, ani też ni в czym nie подеyrzanych, kromi wszelkiego podobienstwa do takowego uczynku, z woli y roskazania obżałowаного iego mości за найсцием гwałtownым violenter y żadным prawem nie przekonаных żалобливых iako złoczyнcow iakich powiązawszy pobrali, mienіаc, iakoby żалобливе mieli u obżałowаного iego mości

szkatule z pieniędzmi y z sprawami ukraść; тамъ же звязаных prowadzili do dworu obżałowаного iego mości przy cerkwi murowaney katedralney в miescie iego królewskicy mości Brzesciu będącego przez rynek iako niciaких hultaiow y złoczyнcow, а prowadzac, niemilosiерnie tyранско obuehami, kijami bili, а gdy żалобливе pomienne žydzi prosili się, aby ich prowadzili do iego mości pana namiesnika, iako do urzędu y sądu należного, tedy żалоблиwych ieszeze barziye obuehami, szablami kto czym mogli zuecaіаc się bili y mordowali, а przyprowadziwszy do dworu pana swego, казал onych obżałowаны iego mość zaraz в kaydаны okować y lancuchy на szyę wlożyć, а nie mając ieszeze на tym dosyć, zapomniawszy боiaзни Bożey y srogosci prawa pospolitого на takowych безправных opisanого, казал znowu przed oczyma swemi ręce żалуіаcych postronkami powiązав w kij y knyблем pokrećć, wymagaіаc по żалуіаcych, aby się koniecznie znali do tey kradzieży y namawіаł obżałowаны iego mość, aby żалоблиwi y starszych żyдов Brzeskich przed niektolemi ich mościami pany szlachtą y więzją powolali, iakoby starsi žydzi mieli namawіаć onych do tego uczynku y tak co godziny, to insze morderstwa y мѣки wymyszlаіаc żалоблиwym zadawali, iako szerzey o tym relacyia ienerałow opiewав będzie. В czym uchodзав так wielkich мак y strachow, aby была троche folga zdrowia onym дана, tedy іeden z nich od так ciężkiego więzienia y skреpowania, że аъ krew z запaзногсiow szła, на imię Daniel Dawidowicz krawiec musіаł czynіć wolo obżałowаного iego mości y podług roskazania obżałowаного iego mości przed niektolemi ich mościami pany szlachtą y duchownemi nieslusznie y не prawdziwe rzeczy nigdy niebywae powiadać, przez ktore так wielkie мѣки y morderstwa до здrowia pierwszego żалобливе nigdy przыść не będą mogli y wieczными kalekami zostавав муszу. А так żалобливе о так wielkie мѣки y morderstwa y okaleczenie chcав z obża-

wanym ięgomoscią prawnie postąpić, tudzież o pochwałki na zdrowie ostałk onych y wuzuciem z ubogicy substancy uczynione, dali ten żalosny proces swoy do xiąg grodzkich Brzesekich ku zapisaniu. Что есть принято и записано. При котормъ оповеданью ставыни очевисто енералове его королевское милости воеводства Берестейского Александръ Кривицкій и Станиславъ Яцевичъ квити свой реляційный призывали и ку записанью до кынигъ гродзекныхъ Берестейскихъ подали въ тые слова писаний: My ieneralowie ięgo królewskicy mosci woiewodstwa Brzeskiego niżey na podpisie rąk naszych mianowani zeznawamy tym naszym relacynym kwitem, iż w roku terazniyszym tysiąc szesćset osmdziesiątym, miesiąca Junii czwartego dnia z stroną szlachtą panami Janem y Pawłem Podrzechkami y panem Mikołaiem Pawłowskim, z ktoremi byliśmy užyci od więzniow żydow, to iest od Jeka Dawidowicza y Daniela Dawidowicza y zięcia ięgo Hiersza Jakubowicza żydow krawcow Brzesekich do szkolnicy żydowskicy w miescie ięgo królewskicy mosci w Brzesciu będącey, tamże za przybyciem naszym z pomienioną stroną szlachtą, na ten czas przy nas będącą zastaliśmy żydow tych barzo chorych leżących, pobitych, zmęczonych, gdzie za oglądaniem naszym naprzod widziliśmy u żyda Jeka lewa ręka wszytka barzo okrutnie spuchła, na ktureą kaleką być musi, na obudwuch rękach nad łokciami y nad zastawami blisko palcow barzo szkodliwe rany, snać, że to wszytko od tyranskiego wiązania y krępowania postrakami y okowywaniem łancuchami, na plecach na łopatce prawey ręki kilka razow sinich spuchłych krwią naciekłych, snać obuchami bite, nogi popuchłe, poranione, snać że od tyranskiego okowania kaydanami, krzyż zaś wszytek spuchły, sam zas barzo chory znędzniały ledwie co żyw, pan Bóg wie ięzeli żyw będzie. U żyda Daniela Dawidowicza widziliśmy nad łokciami u obudwuch rękach sinio spuchłą ska-

radnie, razy znać od wiązania tyranskiego postrakami, na grzbiecie nie mało razow sinich spuchłych. krwią naciekłych, znać kiiami bite, palec na obudwuch rękach spuchły krwią pozapaznokciami pozaciekałe, nogi popuchły. Trzeciego widzeliśmy u Hiersza Jakubowicza nad łokciami ręce spuchłe barzo sinie, krwią ponaciekałe, na grzbiecie razy sinie spuchłe znać kiiami bite, nogi też spuchłe y sam barzo słabego zdrowia y nie prętko podobno przydzie do zdrowia swęgo pierwszego. A gdyśmy pytali, co by tego za przyczyna była y od kogo to tak barzo wielkie tyranstwo y morderstwo żaluujące pomienieni żydzi odniesli? mianowali być sobie stałe y zadane od wielmożnego w Bogu przewielebnego ięgomosci xiędza Leona Załęskiego episkopa Włodzimierskiego y Brzesekiego sposobem y na mięyscu w procesie opisanym za nasłaniem gwałtownym na domy y mieszkania onych czeladzi swey y wielu ludzi na to subordynowanych y pobrawszy gwałtownie y powiązawszy do dworu obżalowanego przywiedli, tamże za roskazaniem obżalowanego ięgomosci w kaydany okowano y w sklep zimny wrzuceno y co dzień to inszę męki wymyszlając kazał obżalowany ięgomosć przy oczach swoich zadawać, mianowali też y to przed nami ieneralami y stroną naszą pomienioną szlachtą, ze na ostatek zdrowia y wuzuciem z ubogicy substancy obżalowany ięgomosć srogą odpowiedz y pochwałkę uczynił. J to mianowali, iż obżalowany ięgomosć takowe strachi zadawał, że pokazał klode roszczeponą y ręce nasze w klode powkładać y w smole gorącey nam pokazaney moczyć y gozdzie za paznokcie zabiać deklarował. A tak my ieneralowie, cośmy słyszeli y widzieli, to wszytko na ten nasz relacyny kwit spisawszy s podpisem rąk naszych przy pieczęciach strony szlachty na ten czas przy nas będącey ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzesekich podali. У тоє релациі подпись рукъ енераловъ тыми словами: Alexander Krzywickij ienerał ięgo królewskicy mosci woiewodztwa Brze-

skiego, Stanislaw Jacewicz ienerał iego królewskiej mosei woiewodztwa Brzesckiego.

Изъ поточной книги Брестскаго городского суда за 1880 г., № 7088, л. 476—477.

## № 60.—1880 г. Юня 5.

Судебное разбирательство по дѣлу о свято-  
татствѣ, учиненномъ въ Мусницкомъ костелѣ  
евреями.

Вышше с книжь кгородскихъ воевод-  
ства Виленского.

Лета отъ нароженья Сына Божого ти-  
сеча шестьсотъ осмьдесятый, месеца  
Июня пятого дня.

На рочкахъ судовыхъ кгородскихъ Юню-  
выхъ в семь року вышше на дате писа-  
немъ прыпалыхъ и судовне в замку Ви-  
ленскомъ отправоваемыхъ, передъ нами  
Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старо-  
стою Стародубовскимъ, подвоеводимъ, Ка-  
зимеромъ Хоецкимъ хоружымъ и судь-  
сю, а Крыштофомъ Домьбровскимъ—меч-  
нымъ и писаромъ, врадниками судовыми  
кгородскими воеводства Виленского, отъ  
ясне вельможного его милости пана Ми-  
хала Казимера Паца, воеводы Виленского,  
гетмана великого великого князства Ли-  
товского установлеными, кгда с порадку  
реестрового ку сужению прыпала справа  
вельможного его милости пана Алексан-  
дра Подберезкого, воеводича Смоленского,  
яко колятора, а в Бозе велебьного его  
милости ксендза Миколая Малюшевича,  
яко плебана костела Мусницкого и ак-  
тора тое sprawy з неверными жыдами  
Кеццовъ Давидовичомъ и Абрамомъ Неф-  
талевичомъ, такъ же Гельцомъ Левкови-  
чомъ, арендаромъ Кемельскимъ, и хрес-  
тианиномъ Юзефомъ Шаравскимъ, самы-  
ми учинку святокрацтва в костеле Бо-  
жомъ Мусницкомъ пополненого прынци-  
палами, Ульфомъ Гиршевичомъ Нармон-  
скимъ и Калманомъ Салемонвичомъ Мус-

нщикимъ арендарамы, за декретомъ ясне  
вельможного его милости пана Михала  
Казимера Паца воеводы Виленского, гет-  
мана великого великого князства Литов-  
ского з рочковъ Апрылевыхъ заплымъ,  
тудежь и другимъ хрестяниномъ вязнемъ  
на име Павломъ Зелюпомъ, яко по дек-  
рете вышше менепомъ до везеня до тур-  
мы замку Виленского одданымъ, за зака-  
зомъ оному очевисто в руки в турме по-  
данымъ, вперодъ до положенья черезъ его  
милости пана Казимера Хоецкого, хоруж-  
ого и судью кгородского Виленского пер-  
редъ нами врадомъ въ той (справе) шкру-  
тышшумъ и до учыненья з одправовани  
оного намъ в раду досконалое...\*) до пры-  
нятья въ самой шкей менепой речи ску-  
точное росправы. Теды за прыволанемъ  
черезъ енсрала сторонъ до права акторъ  
з патрономъ своимъ паномъ Самуелемъ  
Корейвою моць оному до права устне  
злетившы, становилъ и оразъ зъ турмы  
замку Виленского з везенья жыдовъ зло-  
чыщдовъ постановено, а пры нихъ и  
хрестянина Павла Зелюпа, затымъ такъ  
вязни святокрадцы и хрестянинъ, яко  
тежь и жидъ Калманъ Салемонвичъ, арен-  
даръ Мусницкий, о прыдане собе патро-  
новъ у насъ в раду упрашали. Якожь и  
мы врадъ то яко *de iure концесибилемъ  
дыляционемъ* на патрона и оразъ самыхъ  
патроновъ то есть жыдови Калманови Са-  
лемонвичови, арендарови Мусницкому,  
пана Крыштофа Шпоргика, Кеццови Да-  
видовичови, Абрамови Нефталевичови  
Гелцови Левковичови и Ульфу Яршеви-  
чови пана Павла Кгрыбовича, также хрес-  
тианинови Павлови Зелюнови пана Дми-  
тра Вишомпрского прыдавшы, тую спра-  
ву для прынятья межы сторонами, кото-  
рымъ обороны правные вцале заховуемъ,  
скуточное в самой речи росправы до  
дня завтрешнего то есть шшого сего  
месеца Юня рокомъ завитымъ одклада-  
емъ. А кгда день шостый сего месеца  
Июня ку постановешю звышше менепованыхъ

\*) Въ подлинникъ бумага выкрошилась.

святокрадцовъ жидовъ в турме впередъ до положенья ку чытанью одправованой в той справе шкрутынинуть, а потомъ до припятъя в самой речы скучочное росправы одъ насъ враду зложоный припалтъ, тогда одъ вельможного его милости пана Александра Подберезкого, воеводица Смоленского, яко колятора, а одъ в Бозе вельбного его милости ксендза Миколая Малюшевича, яко плебана Муеницкого и акътора тое справы, с прытомностью самого его милости ксендза плебана, а его милости ксендза комендара, также слугъ костела Муеницкого пановъ Яна Яницкого кантора, Яна Лигудского закрыстыяна и Казимера Павловского бакаляра, патронове панъ Александеръ Гордесвский и вельможного его милости пана воеводица Смоленского, а панъ Самуель Корейва одъ его милости ксендза плебана Муеницкого, его милости ксендза комендара и ихъ слугъ костельныхъ за пленшпотенцями, себе до тое справы даными, становили, где тежъ и по постановенью с турмы замку Виленского звышъ менованыхъ жидовъ злочынцовъ Кгецка Давидовича а Абрама Нефталевича, Гелца Левковича Кемельского и Ульфа Яршевича Нармонского арендаровъ, а по нихъ Калмана Салмоновича арендара Муеницкого, одъ преречонныхъ злочынцовъ панъ Кгрбынович патронъ, а Калмана Салмоновича арендара Муеницкого панъ Крышьтофъ Шпортникъ патронове якожъ за пленшпотенцями себе до той справы даными становили, а хрестиянинъ святокрадца Юзефъ Шаравский с турмы замъковой з вензенъя з вартою потасмне утеклъ и уникнулъ и передъ нами врадомъ не становилъ и жадной ведомости о нестанью своемъ намъ враду и стороне своей не учынилъ, только хрестиянина вянзя Павла Зелюна с той же турмы замку Виленского постановлено, и одъ того панъ Демитръ Вишомирский патронъ за моцью себе одъ него устне злецоною становилъ. Затымъ патронъ акъторовъ, поступуючы в даль-

шыя термины правъные, а передъ положеньемъ и чытанемъ одправованого шкрутынинуть в той справе впередъ жалобу позовную стороны своей ку чытанью поднезны, жаловаль зъ него тымъ способомъ о томъ, якъ тые вышъ менованые обжалованые святокрадцы жьдзи Кгецко Давидовичъ и Абрамъ Нефталевичъ, препомневшы боязни Божой и срокости права посполитого, прысхавшы з саньми паракони до местечка Муеникъ, в воеводстве Виленскомъ лекачого, маестности ихъ милостей пановъ Подберезкихъ, воеводичовъ Смоленскихъ, а обравши себе впередъ госпуду у обжалованого жьда Калмана, арендара Муеницкого, в корчме станули и тамъ се зъехавшы презъ часть немалый были, а потомъ, упатрившы часть намовившысе, в нocy з тымъ самымъ Гецомъ Левковичомъ арендаромъ Кемельскимъ и пнякимъ Станиславомъ наемникомъ жьда Гельца, а также сябромъ, который на потомъ прозвалъ се Юзефомъ Шаравскимъ (из турмы замку Виленского з вартою потасмне утеклъ), подъсхавшы подъ костель Муеницки зо дня четвертого на день пяти мца Декабра в року тысеча шестьсотъ семьдесятъ девятомъ, впередъ дри и замки у костела Муеницкого одъ закрыстыей одлуившы и одившы и вемотръ добывынyse, веле силендоровъ и оздобъ костела Божого, орнатовъ золотоголовыхъ, алтембасовыхъ, телетовыхъ и пинныхъ речы дорогихъ, кашъ, антепедий, обитъя, монетранций, серебра и веле охендства костельного, также фантовъ и розныхъ речей рухлыхъ самого жалобливого, грошей готовыхъ, всего на колькодесять тысечей золотыхъ, яко то въ особливомъ реестре есть выражено, злодейскимъ м(н)очнымъ способомъ забрали и в томъ всемъ поделившысе и мсжи собою не бравшы тые жьды обжалованые арендаръ Кемельский и Муеницкий и жены ихъ также и сяброве оныхъ, кожды на свою часть до своего схованя ввели, а обжалованые жьдъ Кгецко Давидовичъ и Аб-

рамъ Нефталевичъ орнаты, антепедья, капы, серебро костельное и иные речы, котыре ес на ихъ часть достали, з тымъ всемъ до жыдовъ Кейданскихъ на име Абрама Крампика, на конце Мильгтовской улицы, в месте Кейданахъ яене освещеной книжки сѣи милости панны конюшанки великого князства Литовского, в князстве Жомодьскомъ лежачимъ, в своей каменицы домомъ мешкающего и до другого Пзрасля, в томъ же месте Кейданахъ мешкающего одну часть, а другую до жыда арендара карчмы его милости пана Кароля Недрушлянского, городничого Вилкомпрского, в повете Вилкомпрскомъ в полю Нармоиныхъ лежащей, на име жыда Ульфа до захованья давшы, сами до местечка яене вельможного его милости ксендза бискупа Жмойдского, названого Крокя, в князстве Жмойдскомъ лежачого отъехали и тамъ неоподать мешкающему пану Миколаю Юцевичу неведать якимъ способомъ наблю все серебро оправную, позлотистую, ордынку, ценою в ресетре выраженою, неведать якимъ способомъ дали и заховали, где за зналезенемъ пры тыхъ жыдахъ Александре Кгецку Давидовичу и другимъ Абраме Нефталевичу лица, то есть власного полотна, которое пры забраню вышь мпованныхъ сплендоровъ тые самы, а не иные з костела взятые были, з суду и з наказа яене вельможного его милости ксендза бискупа Жмойдского презъ врадника его милости маестности Крокъ пана Юрья Казимера Залеского, кгда жалобливы, жаднымъ вензенемъ ани муками не отежаючи, добрымъ способомъ обещаючи ихъ увольнить одъ енерала, пыталь, где бы тые речы подели, теды тые сами жыдзи добровольне предъ енералами и стороною шляхтою и передъ ихъ милостями паны парафиянами признавшысе, где тые речы подели и докондъ до схованья дали, вызнали и тесгимониумъ алиасъ информацыю з подписами рукъ добровольне, безъ жадного прымушеня, дали и всю зезнали, што есть шырей в особ-

ливой релиции енеральской и з атестацной велю ихъ милостей нановъ парафиановъ пры томъ ихъ свидецтве былыхъ з подписами добровольными тыхъ же самыхъ жыдовъ выражено. По которомъ предложено жалобы покладать передъ нами врадомъ и чытать той же стороны поведовой патронъ декретъ яене вельможного его милости пана Михала Казимера Паца, воеводы Виленского, германа великого великого княз. Лит. з рочковъ Апрылевыхъ дия четвертого мца Апрыля въ семь року тысяча шестьсотъ осьмьдесятю ферованы въ той справе, с которого напередъ на доводъ самое звышь менованое жалобы покладать на письме добровольное призначе ес до учынку святокрацтва черезъ преречоныхъ жыдовъ двухъ Абрама Нефталевича и Кгецка Давидовича еще передъ справою и передъ отдаваемъ оныхъ до турмы замку Виленского передъ ихъ милостями паны прыятелями в семь же року мца Генвара петнадцатого дня у местечку Мусникахъ учыненное и руками оныхъ подписаное, а потомъ черезъ актора в городе Виленскомъ тогожь року и мца семнадцатого дня актыкованое, которое унсанья в сесь декретъ патронъ акторовъ потребоваль и слово до слова в тые слова писаное есть. Roku tysiąc sześćset osmdziesiątego, dnia piętnastego January. Spisanie rzeczy koscielnych, co wykradli niewierni żydzi na imie Abram Nieftalewicz, drugi Alexander Giecko Dawidowicz w Musnickim kosciele, w roku przeszłym tysiąc szeszeset siedm-dziesiąt dziewiątym dnia piątego y cokolwiek teraz dnia dziesiątego przed nami przytaciolami, uproszonymi od imé xdza Mikołoiaia Maliszewicza, plebana Musnickiego dobrowolnie zeznali w te słowa. Naprzód tak zgodnie oba mowili, iż już od roku namawiał ich poganin żyd Helc, arendarz karczmy Kiemelskiej, na ten czas w dzierżeniu imé pana Jerzego Jana Retawza będącey, naybardziej Abrama Nieftalewicza, iż gdy oni będąc w Wilnie wprzody y wi-

dząc się z niemi, ten żyd Hele zwabił ich, aby do niego do Kiemel przyiachali, a potem y tam z niemi doskonale namowili się, naznaczywszy pewny dzień do ziachania się na ten kradzież. Co gdy na pewnym swoim złodziejskim terminie do Musnik przybyli, zostali, jako mowili, przyslanego jakiegoś siabra tego Helea żyda na imię Stanisława, jako się sam zwał, który tak na część swoją jako y żyda Helea najwięcey pobrał rzeczy koscielnych, a nam się tylko to dwom dostalo na imię Abrama Nieftalewicza ornatow dwa, jeden biały, drugi czerwony, alba jedna, płotna sztuk dwoie, płaszczek czarny adamaszkowy białogłowski; te rzeczy są oddane do schowania żydowi Wulfowi Hryszewiczowi, w karczynie imię pana Niedruszlanskiego mieszkającemu, co y parobek winnik widział, gdy w worze do komory do schowania sam Ulf do komory z wozu jego wziął, a na imię Alexandra Ciecka Dawidowicza co się zas dostalo ornatow trzy, antepedium iedne, tabliczek srebrnych trzydziescie, krzyż wielki miejscami złocisty, monstrantia złocista miejscami, ampulek cztery, taca do ampulek iedna, szabla złocista; te pomienione rzeczy są wysz wyrażonego Ulfa arendarza imię pana Niedruszlanskiego, przez Kieydanskiego żyda Abrama Kramnika do schowania dane, to jest aparata, a srebro wszystko u tegoż samego Abrama w Keydanach ostawa. A na ten czas będący pan Stanisław Jankowski, stawaiąc oczewisto, zeznał, że tej nocy, gdy wykradziono koscioł, nocował w karczynie Kiemelskiej, iż żyd pomieniony Helec w nocy, mał co spawszy, wyiechał z domu ku Musnikom, co y parobek tegoż Helea żyda powiadał, że do Musnik iechał. Toż potwierdził boiarzyn imię pana chorążego Zmuydzkiego na imię Mikołaj Zlotniewicz, do ktorego zeznania naszego my żydzi rękoma naszymi podpisaliśmy się. Pisan w Musnikach dnia piętnastego Januاری A-o tysiąc szesc set osmdziesiątego. У того зезнаня подпись рукъ жыдовскимъ писмомъ две, а полскимъ тыми словами: Jako przytym były rękę moją podpisałem

Krzysztofi Jan Tomaszewicz ienerał i. k. mei woiewodztwa Wilenskiego ręką swą. Stanisław Jankowski ręką swą. А по прочытаню того зезнаня, куды яене вельможный его милость восведа, для легшого информации и ведомости, тыхъ же обудвухъ жыдовъ, такъ обудвухъ посполу, публицие jako и поединкомъ з особна каждого прыватне экзаменоваль, теда до тогожь своего злого учынку знающесе, обыщереи поведили, которое повторное сознанье передъ нами пленипотенъ акторовъ прекладать в тые слова. Жыд Ciecko Dawidowicz pod summieniem zeznawal, że nie inaczey, tylko tak się ten stał uczynek okradnienia koscioła Musnickiego, iż za przybyciem imię Ciecka Dawidowicza z towarzyszem moim Abramem Nieftalewiczem do Kiemel, do arendarza Kiemelskiego, żyda Helea Dawidowicza, tam od tego żyda Helea Lewkowicza towarzysz jego był namawiany do tego uczynku złodziejskiego, do okradnienia koscioła Musnickiego, przez cale dwa dni cieho szepciem, u kterych gdy sie on pytał, o czym by sie namawiali, otworzyli mu się swoim przedsięwzięciem y intencją y on iakoby miał zbraniać się y niechcieć onym tego dopomagać y odiachał był precz od niego z Kiemel za Musniki do karczyny Winksznobroskiej y tam szabas odprawował. A potym y towarzysz jego Abram Nieftalewicz, tam że do niego przyiachawszy, obadwa tam szabasowali, a po szabasie w niedziele pozno wyiachali ztamąd y puscili się do Musnik, do kterych Musnik on Ciecko Dawidowicz sam nie iechał, ale przy koniu swoim y przy koniu tego towarzysza swego Nieftalewicza niemal o czwierć mili od Musnik w polu czekał przy chroscie, a towarzysza jego Abram Nieftalewicz według namowienia się z Heleem Lewkowiczem Kiemeliskim żydem szedł do Musnik pieszo, do kterych Musnik po czterech godzinach y on sam Ciecko Dawidowicz przybywszy, znalazł w wozie rzeczy koscielne, srebro przy tym żydzie towarzyszu swoim Nieftalewiczu na saniach będące, kterych rzeczy srebra w

worze wykradzionego z kościoła Musnickiego dał część onemu y poiachali z Musnik prosto ku Kieydanom, a potym przed Kieydanami, nie doieżdżając Żeym, żyd towarzysz jego Nieftalewicz w inszą drogę ku Narmoyniom, y tam, iako ten że jego towarzysz powiada, że żydowi arendarzowi pana Niedruszlańskiego Ułowi ornaty kościelne y innych rzeczy nie mało do schowania dał, a on Giecko Dawidowicz prosto iachał do Kieydan y w Kieydanach żydowi Kieydanskiemu Abramowi Jachimowiczowi srebra wszystkie kościelne do schowania dał, żadnych od niego pieniędzy za te srebro nie biorąc y te wszystkie srebro kościelne na część jego dostałe u tego żyda zostałe, trzecią zaś część nierówno większą tychże kradzionych rzeczy kościelnych, srebra, pieniędzy y aparat kościelnych także świeczkich szat, w kościele Musnickim w schowaniu byłych, żyd karczmarz Kiemelski do Kiemel do karczmy poprowadził, a potym on że Giecko Dawidowicz szablę oprawną we srebro, która mu się przy kościelnych rzeczy dostała, u szlachcica pana Juciwicza położył w zastaw; w krotkim zaś czasie, za przybyciem imę xdza commendarz Musnickiego do Krok, onego Dawidowicza imę xdz Biskup Żmuydzki wzięwszy go o wylupieniu kościoła Musnickiego wiadomość wydał, którego imę xdz commendarz do Musnik przyprowadził, gdzie on dobrowolnie o tym uczynku y kradzieży zwysz mianowanych rzeczy kościoła Musnickiego, iako się stało y gdzie się co podziało, o wszystkim dał sprawę, co dostateczniey na karcie jego wyznania wyrażono iest, osobliwie iako on szablę u szlachcica położył, powiedział; do którego szlachcica gdy naprzód sam imę xdz commendarz na Żmoydz do tego szlachcica iezdził, szablę te zapar, aż na potym wzięwszy onego y oczewście się zwiodszy, te szablę odyskał; powracając nazad u imę pana Niedruszlańskiego urzędownie byli y tam w piecu przepalonych ornatów dla srebrnych y złotych korun znaleźli spławki. A potym drugi żyd towarzysz tego Abram Nieftalewicz, obowiązany be-

jąc sumnieniem, także zeznał, iż żyd Kiemelski arendarz Hele Lewkowicz onego do tego uczynku kradzieży w kościele Musnickim namawił, a naybardziejcy na pieniądze chęć, mieniąc onych być w skrzyni w zakrystyce w schowaniu więcej niż na sześć tysięcy złotych polskich; w ten czas gdyśmy się do niego w roku przeszłym tysiąc szesześć siedmdziesiąt dziewiątym w Decembrze z towarzyszem moim Gieckiem Dawidowiczem ziaehali, przez kilka dni w karczinie namawia . . . , powiadając, że s poradą arendarza Musnickiego, który do plebana Musnickiego z perswazią takową chodził, ażeby dla niebezpieczeństwa od ognia pieniędzy w plebanicy nie chował, raczey w kościele w zakrystyce, według której perswazyi xiądz pleban Musnicki w kościele w zakrystyce przechowywał. Potym namowiwszy onego, żeby iachał na pewne miejsce, to iest do karczmy do Winksznobroscia y tam żeby z towarzyszem swym był do niedzieli szabasował, a z niedzieli na poniedziałek żeby pilno przybywali. Jakoż powiedział, że on z tym towarzyszem swoim Gieckiem Dawidowiczem w niedziele już zmkrokiem dobrym wyiachali, a przyeżdżając niedaleko od Musnik, żyd Giecko Dawidowicz do Musnik niechciał iachać, w polu został, przy którym y on konia swego zostawiwszy, pieszo do Musnik poszedł. Tamże za przybyciem swym do Musnik znalazł już żyda Kiemelskiego z siabrem jego dawnym nazywającym Stanisławem, który żyd Kiemelski, dawszy iemu konia z sankami wedle karczmy Musnickiey pilnować, sam z tym siabrem Stanisławem do kościoła chodzili y sami się tam dobywali y dobywszy się do kościoła ony okradli, rzeczy y srebro kościelne, ornaty y wszystką ozdobę kościelną do wora złożyli y worami do sanek, przy których on zostawał, nosili, których rzeczy po części do dwóch worów złożonych onemu dali y on za przybyciem iuż towarzysza swego Giecka Dawidowicza część z worem sobie zostawił, a drugą towarzyszowi oddał, y tam z Musnik arendarz Kiemelski y z siabrem swym Stanisławem do Kiemel z

kradzioneni koscielnemi rzeczoma y z pieniędzmi poiechał, a oni ku Kieydanom puścili się, a potym niedoieżdżając Żeym, on do Kieydan nie iadąc, puścił się w inszą drogę, ku Narmoyniom udał się y tam wstąpił do arendarza imię p. Niedruszlańskiego żyda Ulfa y onemu do schowania aparata koscielne, bogate ornaty oddał. Tenże dokładał y to, iż ten człowiek chrześcianin Szarawski, gdy był w Musnikach, zadawał mu w oczy pan Jankowski, że on właśnie okradł kościół Musnicki. A potym y pierwszy żyd Giecko Dawidowicz powiedział powtore na tego Szarawskiego, iż onemu pan Jankowski będącemu w Musnikach zadawał, że on właśnie kościół Musnicki okradł. А по прочытанью такового добровольного сознания жыдовского тотъ же патронъ стороны поводовое вносилъ то, жь не только помененыя злочыныцы жыды добровольно до того окраденья костела Божого зналисє, и другихъ жыдовъ яко спольныхъ з собою святокрадцовъ поволивали и прызнавали, лечъ гды и на туртуры з дсцызны ясне вельможного его милости пана воеводи Виленского на прошлыхъ рокохъ тысьжъ жыдыи два веказаны были, теды также о туюжъ речъ слово в слово потвержали, якожъ и конфессата оныхъ для лепшого намъ в раду информации читалъ и прекладалъ в тые слова. Anno tysięc szescset osmdziesiatego dnia osmego Apryla. Confessata naprzod: żyd Abram Nieftalewicz przed ciagnieniem dobrowolnie twierdził, że nikt barzies nie winien, iako Kiemelski Hele y Musnicki Kalman żydzi arendarze, bo powodem do tego byli. Pytany był, dla czego w Musnikach uciekł, kto powodem był do uciekania, powiedział że organista mu pofolgował, bo był namowiony od żyda Musnickiego, żeby go wypuścił y to, że rzeczy u żyda Ulfa arendarza pana Niedruszlańskiego zostawili y Kieydanskich żydow takiako y przed tym powoływał. Za pociągnięciem powiadał, że Hele arendarz Kiemelski ma schowanie u Szachna żyda w Siesikach y teraz tam są rzeczy, y to, że Musnicki po-

wiedział, gdzie są xże pieniądze y w tym tylko winien. Za pociągnięciem drugim, powiedział, bodaybym z tych rąk nie uszedł: jeżeli nie Kiemelski był powodem; do tego y to, że Giecko zawiązał srebro do żyda Kieydanskiego Abrama Jakimowicza. J to też, że Hele z siabrem swoim Stanisławem, iak się zwał przed tym, byli w kościele, a on stał przy koniu Helcowym wedle karczmy. Powiedział także y to, że przed kradzeniem Giecko y Hele z siabrem swoim chrześcianinem byli u żyda Musnickiego, którego nie było w domu; a y przed tym pod czas szabasu był z Helcem u żyda Musnickiego Kałmana Abramowicza, który im w te czaszy powiedział o pieniądzech xieżych; y to też także, że właśnie ten Jozeph, który w więzieniu zostawał, a potym uciekł był z Helcem, w kościele widział ich obudwuch w oczy, icno że sobie ten chrześcianin imie odmienił, bo się na ten czas Stanisławem zwał, y w suknie insze coraz się przemieniał; powiedział y to, że Hele ma w Wilnie przechowanie u szwagra swego, a kocioł, którego mieszczanin Wilenski dochodzi, ma Kiemelski od tegoż Stanisława, iak się on przed tym zwał, a teraznieyszego Jozepha; y to też powiedział, że Musnicki żyd nie namawiał kraść, ale tylko powiedział o pieniądzech. Także y to, że Hele prosił ich po okradzeniu kościoła, żeby nie powiadali tego Musnickiemu żydowi. To też, że Giecko rzeczy więcej nie brał, tylko to, co y pierwicy przyznawali, a w Kieydanach rzeczy u Abrama nie przedane, ale zostawione są y nie na nie nie winno, bo do zbycia dane. Za pociągnięciem trzecim y paleniem ogniem, toż wszystko potwierdził. Giecko Dawidowicz żyd przed ciagnieniem dobrowolnie powiedział toż samo, co iest w confessatach tak Kieydanskich iako y teraznieyszych sądowych y to, co Nieftalewicz na turturach powiadał. To też, że Kiemelski cale był powodem do tego, a o Musnickim nie nie wie. Za pociągnięciem powiedział, że żyd pana Niedruszlańskiego aparata koscielne y srebro zapewnie popalił y . . . Kiemelski był



przywodzą y ma w Wilnie tenże Kiemelski krewnych, ażeby . . . z nimi przewodnia, tego niewie. Za pociągnięciem wtorym toż samo powiedział y Kiemelskiego, że jest najwinnieyszy, powolywał. Za trzecim pytaniem, gdzie by były rzeczy pokradzione od Kiemelskiego żyda dane, y nie więcej, ieno że Kiemelski najwinnieyszy twierdził. У тоє конфессата подієть рукъ сепераловъ тыми словами: Krzysztofr Jan Tomaszewicz jeneral iego k. mści woiewodstwa Wilenskiego ręką swą. Piotr Zynza, jeneral i. k. mei woiewodztwa Wilenskiego m. pria. А по прочытаню тыхъ помененыхъ конфессатъ тотъ же верьху писаный пленнпотентъ акторовъ з тогожь декрету кргодского, на рочкахъ Апрылевыхъ черезъ самого ясне вельможного его милости пана воеводу Виленского в той справе тутъ y Вильни ферованого декрету показовалъ то, икъ не только тые помененые жьды, будучы на туртурахъ, але и у суду очевисто око въ око задавали Гельцу Левковичу арендарови Кемельскому и Ульфу Гиршевичу арендару Нармоньскому, же оны, то есть арендаръ Кемельскій самый прынципаломъ учынку выдученья костела Божого, а жьдъ Нармонскій арендаръ рецелътаторомъ речи покраденыхъ костельныхъ были и во всемъ тые конфессата свое добровольне потвержали, для чога и ясне вельможный его милость панъ воевода Виленскій, за потребованьемъ стороны поводвос, стогучысе до праба посполитого, для еще лепшого инфрмации и обяенсья тое справы и тыхъ жьдовъ Гельца Левковича Кемельского и Ульфа Гиршевича Нармонского арендаровъ на туртуры всказалъ; на которыхъ будучы, до того своего злого учынку зналисе, на доводъ чога и конфессата оныхъ передъ нами врадомъ читалъ тыми словами. Roku tysiac szesc set osmdziesiatogo, miesiaca Apryla dziewiatogo dnia. Confessata żyda Helca Lewkowicza zloczyncce. Naprzod, gdy przed ciągnieniem pytano, nie chciał się przyznać ni do czego. Pierwszy raz pociąg-

noł mistrz, nie chciał ni do czego znać się, a potym to wyznał, że tylko o pudzach imć xdza plebana Musnickiego tym żydom Gieckowi Dawidowiczowi y Abramowi Nieftalewiczowi, że w zakrystey w kościele one chowa powiedział. А dalej ni do czego przyznawać się nie chciał y nie przyznawał. Powtore gdy był ciągniony, tylko toż, że onym o pudzach im. xdza Musnickiego powiadał y onym na ten uczynek do okradnienia kościoła Musnickiego radą był y że względem tey porady, że mu tych pudzy Giecko Dawidowicz y Abram Nieftalewicz udzielić mieli, ale niedawszy nie po okradnieniu kościoła, że wszystkim rzeczoma y pudzmi kradzionemi precz uiachali, а onemu się nie pokazowali, y za trzecim pociągnięciem y ogniem podpaleniem dalej ni do czego więcej przyznać się nie chciał y nie przyznawał. Strony kolla mieszczanina Gineysza gdy pytano, ieżeli nie on kradł, ale ten kocioł tego mieszczanina ci żydzi Abram Nieftalewicz y Giecko Dawidowicz do niego przywiezli y onemu przemieniali. Pytany o Szarawskim, nie znał się, żeby mu miał bydъ towarzyszem. Żyd Ulf Hirszewicz arendarz Narmonski naprzod przed turturami dobrowolnie zeznawał, że ornata wszystkie, ktore miał od Giecka, do Kieydan do żyda Abrama Jachimowicza do samey iego żony oddał, ale onych nie palił. Pytany, ieżeli przed okradzeniem kościoła z temi żydami Gieckiem Dawidowiczem y Abramem Nieftalewiczem, znajomość miał y czy nie był onym radą, y ieżeli z niemi nie miał przed tym siabrowstwa, а potym pociągniony pierwszy raz y wtory za pytaniem ni do czego nie chciał się znać, tylko twierdził, że własnie do Kieydan te ornaty odwiązъ y Abramowi Jachimowiczowi żenic iego oddał. А gdy znowu pytano o pudzach żyda Abrama Nieftalewicza, u ktorego gdy on był u niego ukradziono złotych szescdziesiat, wyznał, że szwagier iego Zelich Boruchowicz z gnoiu te pieniądze wziął, podpatrzywszy gdzie ten Naftalcwicz żyd schował y przy nim te są pieniądze. Y potrzecie pociągniony y podpalony dobrze

ниодмиенне твiрдиў, же орнатов чцеры — злотоголовы, алтембасовы у роўных калорав sztuk чцеры собiе од Гiецка Давидовича жыда даных, до Кiейдан одвяжў у Абрамовi Яхимовичовi, в нiебытносьцi самого, жiе iего пры бытносьцi у в очах зiецiа yeh Лейзера Марковица в рече оддал, але до палення орнатов жадным спосабем знае сiя нiе хцiаў у нiе знаў, тiлько удаваў, iз iакобы те зплавкi онему до пiеца подзручано од тых же Кiейданских жыдов быдз маiаў. Дзiало сiя року, мсца у днiа ut supra. Пытаны на оstateк, для чэго пiервiе нiе повiадаў о тым нiе, одповiедаў, же му загрозили жыдзи, абы тего нiе выiавiаў, грозяч выпеджiенiем з тых краiов у одлаченiем од конwersацыi, так же у до карты swey iмiенiем своiм данеy В. Гierzодовi нiе знаў, у то твiрдиў же тей карты нiе даваў у о написание оney нiе просiў, хыба те сiе moy bez wiadomości moiey, а з оуcowskiey miłości swoiey ку мнiе. У тое конфесата подпiсць рукъ енераловъ тымi словы: Piotr Zynza ienerał i. k. mci wdztwa Wilenskiego m. pria. Krzysztoф Jan Tomaszewicz jenerał i. k. mci woiewodztwa Wilenskiego ręką swą. А по прочытаню тыхъ конфесатъ звышъ менованыхъ жыдовъ Гiецка Давидовича и Абрама Нефталсевича, также Гелца Левковича и Ульфа Гиршевича каждого зособна и поедынкѡмъ верыфикуючы и конфронтуючы звышъ менованые ихъ добровольные и туртурные конфесата о учынку вылупеня выкрадненя костела Божого Мусницкого, инквируючы и выведуючы выпытывали, которые слово в слово ни в чомъ одъ першого признаня своего не рознечы и не отступуючы, оное и теперешнимъ добровольнымъ прызнаванемсе до тогожъ, же тотъ учынокъ свя(то)крацтва ведлугъ першого признаня ихъ туртуровыхъ и добровольныхъ конфесатъ выраженого мере черезъ нихъ Абрама Нефталевича и Гiецка Давидовича, Гелца Левковича арендара Кемельского, а сябра ихъ Юзефа Шаравского

алиасъ Станислава Юзефовича, которые з везеня с турмы замку Виленского утеклъ, сталъ се. По которыхъ экзаминовано вязневъ поедынкѡмъ инкконкляви . . . и оразъ всихъ, а око в око, а за пры воланемъ з наказу нась враду енеральскимъ тое справы сторонъ до права взглядомъ прымовенясе патроновъ и дефендованя черезъ каждого з нихъ своей стороны передъ положенемъ и чытанемъ черезъ колежку нашего его милости пана Казимера Хоецкого—хоружого и судью кродского воеводства Виленского в той справе одправованого инквиритиумъ, где наперодъ патронъ актѡровъ, з фундаменту тую справу выведчы и пропованое жалобы о учынокъ святокрацтва черезъ тыхъ злочынцовъ жыдовъ и хрестианнина Шаравского доводами, документами, в частными устами самыхъ же тыхъ злочынцовъ жыдовъ добровольнымъ прызнаванемсе уформоваными, ясней слонца видомыми и явными пробуючы, тотъ же патронъ актѡровъ покладалъ передъ нами в радомъ и читалъ протестацыю о тотъ учынокъ святокрацтва до враду противо тыхъ жыдовъ злочынцовъ донесеную, з жалобою позовною во всемъ згодную, выписомъ с книгъ кроду Виленского в дате сего року тысяча шестьсотъ осмъдесятого, мѡа Генвара дванадцатого дня, покладалъ реляцыю енераловъ в радвое сознаноу, в той справе выданую выписомъ з тыхъ же книгъ в дате в ней выраженой; покладалъ и еще выписъ з тыхъ же книгъ актыкации реестру списанья черезъ чашто помененыхъ злочынцовъ выкрадненю костела Божого Мусницкого почыненыхъ шкодъ в забраню черезъ туюжъ крадежу все оздобы костельное, золота, сребра, апаратъ, орнатовъ злотоголовыхъ, алтембасовыхъ, талетовыхъ и иншое дорогое матерыи, капъ, антепендий и свецкого охендства, шатъ и грошей готовыхъ з закрыстыи з костела Мусницкого выкраденыхъ, чого всего большъ нижъ на чотыринадцать тысячей золотыхъ польскихъ выноситъ. Покладалъ и другую реляцыю

енеральскую прышарученя жыдовъ Кейданскихъ звышъ менованыхъ старосте Кейданскому его милости пану Костюшкѣ в сумѣ в той реляции выраженой, выпишемъ в радовымъ в дате в ней выраженой, которому тые речы костельные, золото, серебро и апарата черезъ тыхъ жыдовъ злочынцовъ Абрама Нефталевича, Кгецка Давидовича и Ульфа Гиршевича арендара Нармонского отданы суть. А затымъ то такъ оказавшы, алекговалъ право посполитое артыкулъ семнадцаты з розделу чотырнадцатого, а пры правѣ посполитомъ протестацши, реляцши енеральскни и при добровольномъ власнымъ усты черезъ тыхъ жыдовъ злочынцовъ до пополненого черезъ нихъ в костеле Божомъ Мусницкомъ злодейства прызнаню, мокъ бы яко в явной и видомой речы и дальшого доводу потреба мне было, однакъ велебны в Богу его милость ксендзъ Миколай Малюшевичъ, плебанъ Мусницки на венхъ тое справы контептахъ слугамъ костельнымъ тромъ не рекузуетъ и до присеги забиратьъ, а по присезе покараня тыхъ злочынцовъ чотырохъ, а пятого христианина Шаравского на горле, двухъ спаленемъ и з третимъ христианиномъ Шаравекимъ, двухъ обешенемъ и всказу за выкраденое з костела золото, серебро и всю оздобу, силендоръ и аппарата костельные, тудежъ грошей готовыхъ, охеньдства свецкого з той же закрыстыи костела Мусницкого выкраденыхъ стороне своей на добрахъ тыхъ жыдовъ и христианина, также и на добрахъ жыдовъ Кейданскихъ, в той же справѣ в суде головномъ трыбунальномъ на упадъ в речы узданныхъ и на горло спаленемъ всказанныхъ, а христианина Шаравского, которы з везеня з турмы Виленской з варгою погаемне утеклъ, не только на горло спаленемъ, лечъ и на лапане такъ его милости ксендзу плебану Мусницкому, лечъ и каждому католику до улапеня оногo, где бы подъ которымъ кольвекъ в радомъ показалъ, постигнены и улапены быти моглъ, всказу у

насъ просилъ. А умоцованый жыда Калмана Салемоновича арендара Мусницкого вносилъ то, же тотъ Калманъ Салемоновичъ арендаръ Мусницкий пипоцентерь ввенземъ теменикны былъ, яко пампей в обжалованю себе его милости ксендзу плебану винны не былъ и не естъ, такъ о жадного зверху менованыхъ злочынцовъ не только добровольне, лечъ и на турьтурахъ поволанымъ не естъ и не былъ. А затымъ право посполитое артыкулъ десяты з розделу чотырнадцатого цытуючы до одводу, з жоною само третему, бы и з дальшимъ доводомъ близного узнанья, а за доводомъ вольности одъ тое его милости ксендза плебана жалобы и скасованя на особу оногo стягаючого процесу з варункомъ якобы на потомъ учтивому его жопе и детемъ его ничего в часъ прышлы не шкодилъ. у насъ в раду домавлялъ. Также и патронъ христианина Павла Зелюна тосежъ право посполитое о помовеню в злодействе безвинномъ описаное алекгуючы, до одводу прындыпала своего близного узнаня и за доводомъ вольности одъ тое жалобы актора просилъ. Патронъ зась звышъ менованыхъ злочынцовъ жыдовъ заносилъ, яко же тые жыды первшы разъ тое святокрацтво костела Мусницкого пополнили, поневажъ не одного иншого о жадное злодейство жадныхъ процесовъ одъ стороны поводовой патронове не показують, а затымъ цытуючы право артыкулъ пенадцаты з розделу чотырнадцатого, пры томъ правѣ до одтпрысяженя оныхъ узнаня близныхъ и за доводомъ увольненя оныхъ одъ горла афектоваль. А умоцованый акттора и по . . . шыроде противо всехъ тыхъ до обжалованыхъ жыдовъ патроновъ контрадыкуючы, а пры выйшлой контроверсыи, конфесатахъ и вызнаню злочынцовъ добровольномъ опонуючы, а о то, ажебы еще вперодъ одправованое в той справѣ шкрукрутиниумъ уть регуля . . . . доцере звыкла, чытана была, а потомъ по прочытаню оногo еще финальне доводне и яснейшы люцы

померидиана документа на конвинковане тыхъ святокрадцовъ аленоватъ субмитуючы, серію у насъ владу просилъ. Якожъ мы врадъ, по наказе нашомъ зъ бызбы судовой сторонамъ уступитъ, ни конкляви дали семо, ажебы одправованое шкрукрутинымъ черезъ его милость пана Казимира Хосцкого, хоружого и судью крѣдского воєводства Виленского передъ нами владомъ положоно и чытано было, с которого положого чысна была намъ владу реляцыя зъ одправованя оногъ в тые слова. Inquisitia в справяе імѣ хдза Maliszewicza plebana Musnickiego о wykradzenie kościoła zъ żydami в року тисячъ sześćset osmdziesiątym, msca Maia dnia dwudziestego szóstego odprawowana. Naprzod імѣ пан Musnicki powiada, жем слышалъ, же на тен часъ Kalman żyd арѣдарзъ Musnicki не былъ в domu, одиѣдзѣл, а żyd Kiemelski zъ другими коściолъ wykradli. Імѣ пан Moygis powiada, же żyдовъ двухъ окоło Musnik іездзили, подобно upatrując. іакобы могли wykraść kościół; о Kalmanie żydzie од latъ dwudziestu не не слыхаѣ было, жебы мѣл зъ злодзиеями przestawać або kraść. Імѣ пан Sokolowski powiada, же о Kalmanie żadney rzeczy до тыхъ часъ не слыхаѣ было, tylko teraz, киды wykradzono kościół, а pytanosie, tedy ten Kalman czeladź swoją rozesał, жебы сѣ (о)? не справовали. Друга zaprał сѣ, же іа не знамъ тыхъ żyдовъ, którzy коściолъ okradli. Імѣ пан Przątnicki zeznał, же в niedzielę tercia Decembris в Musnikach ci żydzi, którzy doswiadczeni злодзиеіе, bawili сѣ в Musnikach, przez dzień pili у Minczuka mieszczanina Musnickiego, которему kociół arendarzъ Musnicki przedał, y у żyда Kalmana także byli; Kiemelskiego arendarza не было; powiedział y то тенже імѣ, же у arendarza Musnickiego szkoda сѣ stała, в domu onego panią Bieganską okradzono, једнакже на tym Kalmanie не сѣ не pokazalo; то тежъ слышалѣм од іегомѣ pana Boreyka, же arendarza Musnickiego не было в domu, на тен часъ іездзил ci до Gielwan, czy до Wilkomierza, о tym sia-

browstwie zъ temi drugimi żydami злодзиеіями не слышалѣм. Jego мѣ пан Samuel Przątnicki powiada, же не былъ на тен часъ żyd Kalman arendarzъ Musnicki y не nocował в domu, киды коściолъ wykradzono. О Helcu Kiemelskim arendarzu powiada, же przedъ tym kradł y przewodnią сѣ bawił zъ inszemi, jako y teraz kociół kradziony przedał arendarzowi Musnickiemu; о tym же Helcu powiada, же не nocował y в domu, киды коściолъ wykradziony. Імѣ пан Władysław Dombrowski zeznał, же żyd Kalman в domu не былъ. одиѣдзѣл на тен часъ, киды коściолъ wykradzono. О Helcu powiada, же не былъ в domu y не nocował у siebie в Kiemelach на тен часъ, киды wykradzono kościół, y то тежъ afirmanł, же panią Bieganską у arendarza Musnickiego okradzono на тен часъ, киды żyd Hele młodzieńcemъ służył Kalmanowi, једнак же licem сѣ не не pokazalo; тенже імѣ powiada, же arendarzъ Musnicki perswadował Імѣ xдзу plebanowi, жебы не chował pndzy в plebanii, бо не warowano од ognia. Імѣ пан Zaborski całe powiada, же nigdy о arendarzu Musnickim не слыхаѣ было, жебы сѣ злодзиействомъ мѣл bawić, або kradzieżą іакą; о Helcu żydzie томъ слышалъ, же зъ млоду kradłał y tym сѣ bawił y panią Bieganską не chto inny okradł, tylko тенже Hele, једнак tego не doszli y lica не было; то тежъ слышалѣм, же Hele тенже у szlacheica једного ukradł złotych sto; о тыхъ zaś żydachъ powiada, о Giecku Dawidowiczu y Abramу Nieftalewiczu, же szabas у імѣ pana Skorulskiego marszałkowicza Kowińskiego żyda arendarza odprawowali, на koni handlowali, а потым до Musnikъ по obiedzie jachali przedъ wykradzeniem kościoła в niedzielę wrzkomo zъ Musnikъ wyiachali, в tym czasie дано znać, же коściолъ wykradzono. Імѣ пан Retanz urzędnikъ tameczny Musnicki powiada, жем nigdy skargi не мѣл на żyда arendarza Musnickiego ani żadney skargi, але іакъ сѣ poczeiwie rządził, y przysiądzъ gotowem; то тежъ zeznał, же y в domu на тен часъ не былъ, киды коściолъ

wykradziono. Co strony pokradzenia rzeczy pani Bieganskicy, sądził sam imé pan wojewoda Smolenski nieboszczyk y *kopa była* Zuwel pokradł te rzeczy y *karano go obwieścić* w Wilkomierzu. Kolmierz był zastawiony u Kalmana żyda, za oddaniem pndzy wrocil. Imé pan Modzylewski powiada, że żydzi, co okradli kościół, nocowali u chłopow imé pana Skorulskiego, potym do Musnik iachali, tam pili u Kalmana żyda arendarza Musnickiego, parobka onego namowili z sobą, z Musnik wyiachawszy nocowali u wojta we wsi Komineach, z tamtąd wyiachawszy nocowali we wsi Judanach, od tego gospodarza pozno wyiachali y do Musnik powrocili. A zatym uslyszeliśmy, że kościół wykradziono tey że nocy. O żydzie Kalmanie arendarzu Musnickim żadney rzeczy nie slychać było, żeby był komu szkodnikiem, y nie był w domu na ten czas, odieżdżał do Wilkomierza, bo iegomość pan sędzia Wilenski y iegomość pan Boreyko, iako sąsiedzi tameczni, inquirowali, wywiódł się ten żyd, że y nie nocował na ten czas, a pan Boreyko potkał go przed wykradzeniem kościoła, że iechał do Gielwan czy też do Wilkomierza. Jegomość pan Rodziewicz powiada, że Giecko y Abram Nieftalewicz kościół wykradli y Kiemelski żyd przy nich był, pospolu ten uczynek popelnili; okradzły kościół, do Kieydan rzeczy zaprowadzili; o Kalmanie żydzie ni od kogo nie slyszalem, żeby był złodziejem, albo z złodziejami siabrował. Jegomość pan Szezuka o Kalmanie nie nie powiada, żeby był winnym, tylko kocioł kupił u żyda Kiemielskiego kradzione, który potym poznano; o Helcu powiada, że z tymi żydami wykradł kościół Musnicki. Jegomość pan Wojciech Sperski powiada, że z temi żydami Hele krađł kościół Musnicki y iuż od półtora lat namawiał różnych ludzi y przybierał takich ludzi, iako to Szarawskiego y innych; ten Szarawski y konie krađał, a z Helcem handlowali często y gęsto, o tym powiadają wszyscy. Blazny Łuckiewicz woł Musnicki zeznał pod sumieniem, że tych ży-

dow widział w Musnikach piąc u Minczuka mieszczanina, żyda zaś Kalmana nie było w domu, na ten czas odiachał dniem przed wykradzeniem y nie był przy tym, w niedziele się to działo, wyiachali tedy z Musnik, przez poniedziałek spali we wsi Winksznobrosciu u Zusunela chłopca tamecznego, z tamtąd ku wieczorowi dobrze wyiachali y poicchali byli ku Gielwanom, potym iakoby ich co zakręciło, powrócili ku Musnikom y potkał ich drugi woł Tomasz Narzane we wsi Jodanceach; o Kalmanie żydzie do tych czas nie nie slyszalem. Stanisław Minczuk, że u mnie pili ci żydzi Giecko z Abramem y odemnie wyiachali z Musnik, kocioł tylko mnie przedał Kalman żyd Musnicki, a potym poznano, że kradziony, odyskał mieszczanin Wilenski: a kiedym kupował u Kalmana, pytałem, iesli by nie był kradziony, w tym mie upewniał y ręczył za to, a potym poznano. Maciey Minczuk powiada, że Kalman żyd na ten czas w domu nie był; o żydach powiada, co kościół wykradli, że trzy razy byli u Kalmana y Hele żyd Kiemelski w poniedziałek był w Musnikach, dziewkę wzięwszy odiachał do Kiemel, a tamtąd znowu w wieczor był w Musnikach; Szarawskiego nie zna żaden z nich. Piotr Zenek powiada, że Hele w poniedziałek dwa razy był w Musnikach y rano y w wieczor się pokazał, a w tym czasie z poniedziałku na wtorek kościół okradziono, a żyd Kalman na ten czas był w Wilkomierzu y sledzi beczke kupiwszy, przywoził z sobą do Musnik. Stanisław Jurewicz powiada, że kiedy *kopa była*, na ten czas powiedział, że żydzi iacyś hultaie wloczylisie ode wsi do wsi kolo Musnik y Winksznobrosciach w poniedziałek przez dzień leżeli, a potym, kiedy kościół okradziono, pytali u żyda Kalmana, co to za żydzi byli, powiedział, że ich tak zową y tam mieszkaiają, potym ich połapano; Kalman żyd Musnicki nie był na ten czas w domu, a żyd Hele bywał często u Kalmana, y tu w Musnikach to do mlyna, to do kowala y do ciotki swoiey Kalmanowey. Samuel

Zmuydzin Laskowski powiada, że Kalman żyd Musnicki lat czterdzieście żył z nami, a nie o nim nie słyhać było. Hele żyd ten mieszkał w Musnikach przy Kalmanu, był dobry, a potem powiadali ludzie, że poczoł kraść y kradł, a żydzi Giecko y Abram błakali się około Musnik, a potem kościół wykradli; to też powiada, że to jedna familia z Musnickim żydem. Baltromiey Krawczunus powiada, że nigdy nie słyzałem o Kalmanie żydzie, żeby miał kraść y z złodziejami siabrować; z Heleu powiada, że kradł y siabrował z złodziejami. Andrzey Klimowski powiada, że u żyda Kalmana ci żydzi bywali y podobno z jego rady okradziono kościół, a na ten czas iednak nie było w domu y nie nocował, kiedy kościół wykradziono. Jozeph Laskowski powiada, że Kalman w niedziele ieszcze przed wykradzeniem kościoła wyiachał z Musnik, a żydzi na ten czas Giecko y Abram przyiachali do Musnik y staneli u Minczuka mieszczanina, tam pili, gdy m przyszedł do Minczuka y obaczyłem, że żyd czarny, patrząc na kościół, zęgnął się po litewsku *wasdan deweli*, potem mowilem, czemu żydzie nie mowisz Jezus, żyd odpowiedział—*niechay ludzie wędzus*, a drugi powiada, że nie tak się zęgnają *wardum warnos wierszan szarkos darzani pęca*; po tych słowach y dyskursach piwszy wyiachali y u wojta Kominea nocowali. Szarawskiego nie znają. Jan Milaszewski powiada, że kiedy iakie święto żydowskie bywa, to żona moia w karczmie szymkuie y posługuie, y powiada, że nigdy nie słyzałem o kradzieży, o osiabrowstwie iakim; to też słyzał od parobka Heleowego Andruka, że żyd Hele był w Musnikach y kościół wykradł y pieniądze z tamąd wziął. Włość Musnicka powiada, że żyd Musnicki aredarz nie nie winien y nigdyśmy nie słyżeli o złodziejstwie. Marcin Zewela podwoyski Musnicki powiada, że żydzi wykradli kościół y Kalman może o tym wiedzić, bo to wszystko powinnowactwo pokaże, kiedy ich pociagną. Jurgis Zuszelis ze wsi Winkszfibroseia powia-

da, że przed wykradzeniem kościoła w poniedziałek byli u mnie y w dzień przyiachali, a na noc odiachali do Musnik. Thomasz Błażuk powiada, że widzialem ich ku Kieydanom iadących, a potem iuż we trzy godziny w nocy obaczyłem, że ieden żyd konno, a drugi w sankach do Musnik znów powrócili y kościół wykradli; na ten czas w karczmie iezuickiey zęznał Jan Andrzejewski, że ten Szarawski zwał się Jozephowiczem, którego wszyscy w tej okolicy za złodzieja mieli y oycowie iezuici wypendzili go ze wsi swey, bo często kradł, często przecieźdzał się do Wilna, bo go żyd Kiemelski posyłał y z nim siabrował; w Kiemelach parobek żyda Kiemelskiego Helea Andruk—ten powiada, że pan mroy o kuracli wyiachał do Musnik, a powrócił na obiad; Jozeph Szarawski często bywał u Helea, a na ten czas nie było go w domu, iednak z sobą w nocy siabrowali y iężdżali y często siabrowali. Jan Adamaytis powiada, że m nie słyzał nie o arendarzu Kiemelskim, bo kto może wiedzić, iężeli on nocuie, albo nie. Woyciech Adamaytis powiada, że nie wiem o moim arendarzu, żeby był złodzieiem, tylko codzień piie y siabruie z iakiemiś ludzmi, a ia ich nieznam y tego Szarawskiego. Pan Jerzy Jwanowski urzędnik ięgomosci pana starosty Szyrwinskiego z Dukszt powiada, że m słyzał od parobka Heleowego na imie Januka, że o pulnoey kazał sobie zaprząć konia w sanie, podpiswszy wyiechał tej nocy; o Szarawskim powiada, że Szarawski przebywał u Helea y z nim siabrował y pospołu w nocy iężdżili y kradli; we wsi Zielunach wszyscy chłopi powiadali, że nie wiemy, eo w nocy robił nasz aredarz Kiemelski, to tylko, że codzień pil; Szarawskiego nie znamy, ale iakiś dragun bywał u niego. Slosarczyk w Duksztach powiada, że żyd Hele u brata mego wziął wytrych, pytałem na co? powiedział, że m klucze zgrubił od skrzyni, ktorego y do tych czas nie oddał. Januk Sobolewski powiada, że służył temu Gieckowi na ten czas, to też zęznał, że pili z Szarawskim, a potem, nie

спавшы, wyiachali do Musnik, Szarawski wziął swego konia y w Zielunach we wsi zaprzął sanie, wzięwszy u chłopa, potym w dzień dobrze przyiahał z Szarawskim, zwał się ten Szarawskim Jozephem, a zawsze w nocy z Helcem piiali. Kozakiewicz powiada, że Hele żyd zawsze przestawał z złodziejami y siabrował z niemi y jak rok w Wilkomierzu pokradł konie, które licem powracał. tym sie zawsze bawil z Szarawskim na tym goscincu; Szarawski z ciesał, który umarł. zawsze rzeczy kradzione wozili od Helca żyда y konia dal Hele, z którym Szarawski pul roka bawil się gdzieś, a potym znownu powrucil do Helca żyда; w Wilnie u Piotra Jaroszewicza gospodarz zeznał, że u niego przez niedziel dwanaście mieszkając, często po drogach nie wiedzieć gdzie iezdził, ale go ludzie za podeyrzanego mieli. bo sie co raz inaczej zwał. У тоє штыквизици подише руки тыми слови: Така инквизиція река моја подписує. Dat w Wilnie ut supra. Kazimierz Choiecki chorąży Wilenski, sędzia Grodzki. А по прочитаню того шкруптиннумъ и по постановеню се за приволаемъ черезъ сенрала сторонъ до права, такъ стороны поводовой, яко жидовъ вязневъ и злочинцовъ з патронами своими и по повторнымъ екзампнованю напомъ вязневъ злочинцовъ, взглядомъ верификованя сознания оныхъ, взглядомъ учинку пополненого светокрацтва, а за повторнымъ добровольнымъ оныхъ признаемъ се до того учинку, патроне такъ стороны поводовой при праве посполитомъ черезъ себе выжей цитовапомъ и при домованю се своея слугамъ костельнымъ пану Яну Яницкому, пану Яну Лигуцкому и пану Казимеру Павловскому на томъ, яко правдиве выкрадене костела Божого Муеницкого, року, месеца, дня и способомъ в процессе выражонимъ черезъ Гельца Левковича арендара Кемельского, Креца Давидовича и Абрама Нефтегевича, также хрестиянина Юзефа Шаравского стало, на томъ, яко Ульфъ Гиршевичъ арендаръ Нармонский тыхъ же

речей костельныхъ участникомъ есть и яко такъ веле оздобы костельное, золота, сребра апаратъ и свецкихъ речей и грошей готовыхъ, яко в реестре выражено, есть з закрыттей костельной выкрадено, есть з жидомъ другимъ, а меновите Кейданскимъ, которые в суде Головномъ Трибунальномъ кондеменованы суть, яко тыхъ же злочинцовъ преречоныхъ жидовъ добровольные и туртурные конфессата выведчатють, пороздавано и поутапвано, до присегн забираючи, покаранья злочинцовъ жидовъ и хрестянина Шаравского пенами палекитыми и вскажу за речи выкраденые водле реестру списаня шкоды и позволения приводить до екзекуции тотъ декретъ стороне своей у насъ враду домавлять, яко тежъ жидъ Калмана Салемоновича патронъ при вышъ мененомъ алегкованомъ черезъ себе праве и оборонахъ на експуркговане невинности принципала своего стоечи и до отводу . . . . . Калману арендару Муеницкому з жоною его самосемей забираючи, на томъ яко правдиве . . . . . Калманъ радою и намовою помочю и интеницею до окраденя того костела звышъ речонымъ жидомъ злочинцомъ и тому Шаравскому не бытъ, з иными сябровства злодейского въ той справе и в иншихъ не мель, краденыхъ речей костельныхъ жадныхъ отъ нихъ не бралъ, не корысталь, участникомъ оныхъ не бытъ, у себе не мель и теперь не масть и где бы се и у кого зайдуть, не ведасть, и яко в томъ всемъ обжалованю акторомъ виннымъ не есть, тудежъ и хрестянина Павла Зелюна при вышихъ оборонахъ отъ себе вношоныхъ и праве посполитомъ, такожъ до отводу на томъ всемъ, яко выжей в забраню до присегн Калмана жидъ выражено есть забираючи, вольности принципаловъ своихъ домавляли. Якожъ и злочинцовъ пленипотентъ, при оборонахъ своихъ на сторону злочинцовъ заливаныхъ ставаючи, узнаня оныхъ ближнихъ до отводу и за доводовъ, яко первый разъ в томъ учинку полапанныхъ,

вольности отъ всей жалобы стороны по-  
водовой у насъ владу афектоваль. А такъ  
мы владъ в той справе вельможного его  
милости пана Александра Подберезкого,  
воеводича Смоленского, яко колятора, в  
Возе велебного его милости ксендза Ми-  
колая Малошевича, яко плебана костела  
Мусницкого и акттора тое справы з не-  
верными жидами Кгецкомъ Давидовичомъ  
и Абрамомъ Нефталевиномъ также Гель-  
цомъ Левковичомъ Кемельскимъ аренда-  
ромъ, самими учынку светограцтва, в ко-  
стеле Божомъ Мусницкомъ пополненого,  
принципалами и Ульфомъ Гиршевичомъ  
Нармонскимъ, Калманомъ Салемоновичомъ  
Мусницкимъ, арендарами, тудежъ з хре-  
стианиномъ Юзефомъ Шаравскимъ вяз-  
нями за декретомъ ясне вельможного его  
милости пана Михала Паца, воеводы Ви-  
ленского, гетмана великого великого князь-  
ства Литовского зрочковъ Апрельскихъ за-  
плымъ, тагъ же з другимъ вязнемъ  
христианиномъ на име Павломъ Зелю-  
номъ, яко по декрете звышъ мененомъ  
до везенья турмы замку Виленского от-  
даннымъ, за заказомъ оному очевидно  
в руки въ турме поданнымъ, впередъ до по-  
ложенья черезъ его милости пана Казиме-  
ра Хоецкого—хоружого и судью кргод-  
ского воеводства Виленского передъ на-  
ми владомъ в той справе отправованого  
шкрутыннумъ и до учиненя з отправо-  
ваня оное намъ владу досконалое реля-  
цыи, а потомъ до принятыя skutочное в  
самой речи розправы, менечи безбожного  
и безъбогобоязного з одностайной рады,  
ведомости и намовы помененого Калмана  
Салемоновича, арендара Мусницкого, року,  
месеца, дня и способомъ въ протестачи  
выражонымъ не пристойнымъ, потасымъ,  
злодейскимъ в ноци до костела  
Божого Мусницкого задобытемъ се и з  
инструментами на то приспособлеными  
черезъ замокъ внутрнний добывшише,  
впередъ свентости и реликвије свентыхъ  
Божихъ на землю повырудаче и на взгар-  
ду Божую ногами подопытане и пропане,  
а потомъ за поотлупыванемъ скрынъ, в

закрытыей того-жъ костела будучихъ, не  
мало сплендоровъ и оздобъ того костела  
Мусницкого, золота, серебра, апаратъ, ор-  
натовъ злоголовыхъ, альтиемъбасовыхъ,  
талетовыхъ, з корунами великими золо-  
тыми и серебряными и пныхъ речей до-  
рогихъ, кашъ, антепедий, обитья, также  
охендства и шатъ рожныхъ свецкихъ и  
иной розной не мало рухомости, ценою  
и шацункомъ на реестре спецификованой  
и грошей готовыхъ, всего на котьконад-  
цать тысячей золотыхъ польскихъ за-  
брана, нетъ ведама где позадеваня и на  
розные мейсеца порозвожя, до схованя  
другимъ жидомъ пороздавяня; за тымъ до  
положениа ку отданю жалобливому его  
милости ксендзу плебану Мусницкому че-  
резъ тыхъ жидовъ тое все забраное оз-  
добы костельной, золота, серебра, грошей  
готовыхъ и все на реестре выражоное  
рухомости, о илькыды и вини правные.  
Въ которой справе на дню вчорайшомъ,  
пятомъ сего месеца Юня, по постановеню  
звышъ менованыхъ вязневъ жидовъ пе-  
редъ нами владомъ и по приданю онымъ  
патроновъ, а по откдаче тое справы зо  
дня пятого до дня сегодняшнего, а на  
дню сегодняшнемъ, шостомъ сего жъ ме-  
сеца Юня, знову за постановенемъ верху  
менованыхъ вязневъ жидовъ з турмы и  
по екзаминованю каждаго з нихъ по-  
единкомъ ин конкляви и по конфронто-  
ваню теперешнемъ сезнаня опыкъ добро-  
вольного с первшыми ихъ добровольны  
на туртурахъ чинеными конфессатами, а  
потомъ по положенью и прочтанью че-  
резъ его милости пана Казимера Хоец-  
кого—хоружого и судью кргодского во-  
водства Виленского в той справе отпра-  
вованого шкрутыннумъ, вигоре консти-  
туцыи сеймовой, ин конкляви, и по учи-  
неню з отправованя оногъ черезъ то-  
го жъ его милости пана коллегу нашего  
достаточное намъ владу реляцыей и по  
взданю Юзефа, а передъ тымъ называло-  
чогося Станислава Шаравского свято-  
градцу, который з турмы замку Вилен-  
ского и з варгою, способомъ фортельнымъ,



оковы на себе инструментомъ яковымъ сираспшовавши, з вензеля уникнулъ и передъ нами вразомъ до права не становилъ, яко в року завитомъ, на упадъ в речъ з очевистое и достаточное межъ вельможнымъ его милостью паномъ Подберезскимъ, восводичомъ Смоленскимъ, его милостью ксендзомъ Николаемъ Малишевичомъ, плебаномъ Мусницкимъ, а жидами Кгецкомъ Давидовичомъ, Абрамомъ Нефталевичомъ, Гельцомъ Левковичомъ, Ульфомъ Гиршевичомъ и Калманомъ Салеменовичомъ арендаромъ Мусницкимъ, также Павломъ Зеленомъ хрестяниномъ, вязнями, контроверсии, мы вразъ вси тое справы такъ добровольныхъ и туртурныхъ самыхъ тыхъ злочинцовъ конфессатъ, яко тежъ и з выданныхъ однастныхъ и згодныхъ черезъ велю ихъ милостей, людей зачныхъ, шляхты, обывателей и людей кондичей простой, веры годныхъ парафшей Мусницкой тествониумъ, в шкрутыней выражоныхъ, подобенства, околичности, достаточне вырозумевши и тую справу на досконаломъ у себе уваженю мевши, поневашь звышъ менованные вязневе жидзи Кгецко Давидовичъ и Абрамъ Нефталевичъ, Гельць Левковичъ Кемельский и Ульфъ Гиршевичъ Нармонский арендаре до святокрацтва в костеле Божомъ Мусницкомъ сталого, такъ передъ тымъ того добровольне передъ туртурами, на туртурахъ и знову по туртурахъ на рочкахъ Априлевыхъ учиненыхъ, конфессатъ своихъ ни в чомъ не отступуючи, знаются и на дню вчорайшомъ добровольнымъ визнаемъ своимъ оные конформовали, яко тежъ и в отправованой инъквизиции однастныхъ тествоний згодная голосовъ консоляция тоежъ черезъ преречоныхъ жидовъ пополненное в костеле Мусницкомъ святокрацтво апробовала, за чимъ мы вразъ з тыхъ всихъ и з велю иншихъ вышей в контроверсии выражоныхъ, на самомъ щекгульномъ праве посполитомъ фундуючихъ причинъ, обороны патроновъ пре-

речоныхъ жидовъ вязневъ, широче у насъ вразу зазываные, на сторогу ухиливши, а до права посполитого и самыхъ же тыхъ вязневъ добровольного визнана и до шкрутыниумъ в той справе отправованого стосуочие, близшихъ слугъ костела Мусницкого, меновите пана Яна Яницкого каньгора, папа Яна Лигуцкого закрыстыана и пана Казимера Павловьского бакаляра до доводу узнаваемъ, которымъ, водугъ добровольного взяття ихъ на томъ, яко правдиве выкрадиче костела Божого Мусницкого року, месеца, дня и способомъ в процессе выражонимъ черезъ Гельца Левковича арендара Кемельского, Кгецка Давидовича и Абрама Нефталевича, также хрестянина Юзефа Шаравского, а передъ тымъ Станиславомъ Юзефовичомъ называючого стало, на томъ, яко Ульфъ Гиршевичъ арендаръ Нармонский тыхъ речей святокрацкихъ костела Мусницкого участникомъ сьть, на томъ, яко такъ велю оздобы костельное, золота, серебра, апаратъ и свецкихъ речей и грошей готовыхъ, яко в ресстре описаня шкодъ выражано сьть, з закрыстий костела Мусницкого выкрадено и жидомъ другимъ, а меновите Кейдапскимъ, которые у суде Головномъ трибунальномъ кондемнованы сьть, яко тыхъ же злочинцовъ жидовъ добровольные и туртурные конфессата высвядчають, пороздавано и поутаивано, присегу всказуемъ, и день третий оной тутъ передъ нами вразомъ складаемъ. А по таковой присезе мы вразъ, забегаючи тому, а жебы таковыя незбожные и запаментальне на святокрацтво росписаные завзятости людей збыточныхъ постягнены и погамованы быти могли, а викгоръ права посполитого завше ненарушше в своей клобе зоставалъ и розпустная каждого злочинцы злость належитое за свой злый выступокъ покаране односила, теде преречоныхъ святокрацдовъ на горло, то есть Гельца Левковича, арендара Кемельского, Абрама Нефталевича—на спалене, а Кгецка Давидовича и Ульфа Гиршевича арен-

дара Нармонского на обвѣщене, также християнина теперь Юзефа Шаравского, а передъ тымъ Станиславомъ Юозефовичомъ прозывающога на спаленье, а же з турмы замку Виленского з везенья потасми фортельне умъкнутъ и до права передъ нами вradoмъ не становить,—гогды и на лапанье; при томъ за покраденые оздобы костела Муслицкого, золото, серебро, аппарата и увесь сплендоръ костельный, такъ же за речи свецкые, при тыхъ же аппаратахъ в костеле Муслицкомъ в закрыстыей будучис, охендства, шаты и грощи готовые, в реестре списанья шкодъ специфиче выражоные, всего на чотырнадцатъ тысячей золотыхъ польскихъ выносячнє, совиго в одно знезнии и пораховавши, всего сумою двадцать осмъ тысячей золотыхъ польскихъ на добрахъ преречоныхъ жидовъ Абрама Нефталевича, Кгецка Давидовича, Гельца Левковича Кемельского и Ульфа Гиршевича Нармонского, арендаровъ, также и на добрахъ християнина Шаравского всякихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумыхъ пенєжныхъ, где кольвекъ и у кого кольвекъ будучихъ, товарахъ, гандляхъ, въ Бозе велебному его милости ксендзу Николаю Малишевичу, плебану Муслицкому вєказуемъ и яко для учинєня надъ преречоными злочинцами отъ насъ вradу на спаленье и на обещенье вєказанными черезъ мистра места тутейшого Виленского заразомъ скоро при присєзе екзекуции термишъ назначаємъ, такъ до учинєня на добрахъ тыхъ же святокрадцовъ, где бы се одно и у кого кольвекъ показали, до отправы черезъ вradъ налєжнєй. . . . . речи в Богу велебному его милости ксендзу плебану Муслицкому приходить, яко тежъ до постигнєня и улапєня звышъ менованого Юзефа Шаравского для учинєня надъ нимъ екзекуции до вшєлякихъ вradовъ судовыхъ игродскихъ панскихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми одно постигнєны былъ, тому жъ его милости ксендзу плебану Муслицкому и каждому веры католицкой чоловікови, а

особливє з парафии Муслицкой ихъ милостямъ паномъ парафианомъ вольность зоставуемъ. До того тому жъ велебному его милости ксендзу плебану Муслицкому и наступьцомъ его до кождога, у кого бы се кольвекъ и где се кольвекъ речи, с костела Муслицкого выкраденые, золото, серебро, аппарата и охендство свецкое на потомъ оказало, вольное мовене заховуемъ. Што се зась тычетъ жида Калмана Салемоновича, арендара Муслицкого, такъ же и християнина Павла Зелона, в той же справе обвєинєныхъ, при тыхъ, поневажъ се жадная в объєловано ихъ в Бозе велебного его милости ксендза плебана Муслицкого, а меновите преречоного жида Калмана, арендара Муслицкого, поневажъ ани черезъ верху менованыхъ злочинцовъ Абрама Нефталевича, Кгецка Давидовича, Гельца Левковича часу туртуръ, передъ туртурами, по туртурахъ вжо на остатномъ стопьню не есть и не былъ поволаны и сама инквизиция, в той справе отправованая черезъ всихъ ихъ милостей пановъ обывателевъ шляхты, людей зачныхъ, парафианъ плебанъ Муслицкой и волости такъ Муслицкой, яко и иншихъ ихъ милостей околичныхъ шляхты, в той же парафией будучихъ, подданныхъ, веры годныхъ людей, не подейзранныхъ згодные и однастайшыє голоса невпинность того Калмана Салемоновича, арендара Муслицкого, екзекузуетъ, теды мы вradъ в томъ пункте жалобы прогиво тому жиду уропцоный, до выразного права посполитого, до конфєсать черезъ злочинцовъ кондемпованыхъ и до шкрутыннємъ в той справе отправованого стосуючысе, близного жида Калмана Салемоновича арендара Муслицкого и християнина Павла Зелона до отприсяжєня узнаваемъ, которыхъ, водєе добровольного взяты ихъ, а особливє жиду Калману з жоною и другими жидами господарями, ослєности свое властные в месте Виленскомъ маючими, веры годными, не подейзранными само сємому, а християнину Павлу Зелону самому одьному

то есть жиду Калману на томъ, яко онъ правдиве радюю, намовою, оказыею, помощью и шпенциею до костела Божого Мусницкого окраденя звышъ менованымъ святокрадомъ жидомъ и хрестянинну Шаравскому самъ черезъ себе ни черезъ кого не быть и не есть; на томъ, яко з оними злодейскимъ сябромъ в той справе и шпенныхъ жадныхъ не быть, и яко онъ жадныхъ святокрадныхъ речей костельныхъ, золота, серебра, аппарата и охендства свецкого и грошей готовыхъ отъ тыхъ жидовъ Гельца Левковича, Гецка Давидовича и Абрама Нефталевича, ани отъ Шаравского не бралъ, не партициповалъ, не корысталъ, у себе не мель, не маеть, никому оныхъ не выдавалъ и метъ оныхъ у себе не сподсваеть и где бы се и у кого тые речи и ozdoby костельные, гроши, охендство свецкыос. з костела Мусницкого выкраденые, знайдовали—жадное ведомости не мель и теперь не ведаеть; особливе еще и на томъ, яко онъ Калманъ, арендаръ Мусницкий, ничего в томъ обжалованю его милости ксендза плебанавпильнымъ не есть: такъ же и хрестянинну Павлу Зелону, яко онъ такоуж з преречеными злочинцами в злодействе не сябровалъ, намовою, радюю и помощью онымъ до окраденя костела Божого Мусницкого не быть, тыхъ костельныхъ речей, золота, серебра, аппаратъ и свецкого охендства и грошей участникомъ не быть, где бы и у кого тые речи знайдовали, не ведаеть—присегу всказуемъ и день третій оной передъ нами в радюю тутъ складаемъ. А по таковой присезе мы в радюю пререченого хрестянина Павла Зелона взыял, яко тежъ и Калмана Салемоневича жидъ арендара Мусницкого одъ тое в Бозе велебного его милости ксендза Миколая Милашевича плебана Мусницкого жалобы вечные вольныхъ чинимы, протесигаые в той справе одъ его милости ксендза плебана противу звышъ менованымъ злочинцомъ, а при нихъ за одню и противу ему Кал-

ману арендару Мусницкому до в радюю донесенные, только щекгульные на особу его самого и жоны его втягаючые, касуемъ, варуючи то тымъ декретомъ нашимъ, же тые процесса на потомъ гонорови и учтивому его Калмана жидъ арендара Мусницкого, жоны и детей его теразъ и в часы потомъные ничого шкодити не мають. А кды день третій, то есть осмый сего месеца Июня выконаня присезъ и чиненя екзекуции надъ преречеными злочинцами одъ насъ в радюю злочной, приналъ, тогда въ Бозу велебный ксендзъ плебанъ Мусницкий, чинени досегъ декретови в радюю нашего, слугъ костельныхъ пана Яна Яницкого каньтора, пана Яна Лигуцького закрыстыяна, пана Казимера Павловского до выконаня онымъ наказаного юраменту передъ нами в радюю постановилъ, которые з роты, себе черезъ снерала выданое, передъ нами в радюю наказанюю себе присегу выконали въ тые слова: Ja Jan Jannecki, ja Jan Ligucki y ja Kazimierz Pawlowski, sludzy kosciola Musnickiego, przysiegamy Panu Bogu Wszemhogacemu. w Trojcy swiety Jedynemu na tym, iako prawdziwie wykradnienie kosciola Bozego Musnickiego roku, miesiaca, dnia y sposobem w processie wyrazonym przez Helca Lewkowicza arendarza Kiemelskiego, Giecka Dawidowicza, Abrama Nieftalewicza zydow y przez chrzescianina Jozepa Szarawskiego stalo, na tym, iako Ulf Hirschewicz arendarz Narmonski tychъ ze swietokradzkich kosciola Musnickiego rzeczy uczestnikiem iest, na tym, iako prawdziwie tak wiele ozdoby koscielney, aparat, zlota, srebra y swieckich rzeczy y pieniedzy, iako w registrze spisania szkod wyrazono iest, z zakrystey w kosciole Musnickim przez przereczonych swietokradzcow wykradzono y zydow drugim po roznych miejscach iako tychъ zloczyncow Giecka Dawidowicza, Abrama Nieftalewicza y Ulfa Hirschewicza zydow dobrowolne y turtur- ne confessata wyswiadczaia, porozdawano. Na czym iako sprawiedliwie przysiegamy

так нам Паніе Боже допоможи, а іесли несправедливіе Паніе Боже нас убий. А потомъ и хрестіанинъ Павелъ Зелюнь, такъ же и жидъ Калманъ Салемоновичъ арендариъ Муслицький такожъ досыть декретовъ врану нашего чинечи, до выконаня наказаныхъ себе присегъ сами очевисто, а особливе жидъ Калманъ з жоною своею и з другими пятьми жидами становили, и велебный въ Богу его милость ксендзь плебанъ Муслицький черезъ его милость ксендза комендара своего хрестіанина Павла Зелюна з наказаное оному присеге добровольне вызволилъ, а жидъ Калманъ Салемоновичъ з жоною своею Марьянжною Гелпашовною напередъ само вторъ наказаную себе присегу передъ нами враномъ выконалъ в тые слова: Ja Kalman Salemonowicz arendarz Musnicki y ia Maryna Heliaszowna Kalmanowa Salemonowiczowa arendarzowa Musnicka małzonkowie przysięgamy Panu Bogu Wszechmogącemu, Który stworzył niebo y ziemię y wszystkie na niebie y na ziemi rzeczy Jehowie, na tym, iako prawdziwie ia Kalman Salemonowicz radą, namową, pomocą y intencją do okradnienia kościoła Bożego Musnickiego zwysz mienionym żydom Gieckowi Dawidowiczowi, Abramowi Nieftalewiczowi y Helcowi Lewkowiczowi arendarzowi Kiemelskiemu, także chrześcianinowi Jozephowi Szarawskiemu nie byłem, z onemi złodzieyskiego siabrowstwa w tey sprawie o kościół Musnicki tążącey y w inszych niemiałem, y kradzionych rzeczy kościoła Musnickiego żadnych od tych świętokradców nie brałem, nie korzystałem, ucześnikiem onych nie byłem, żadney z tych rzeczy świętokradzkich kościoła Musnickiego u siebie nie miałem y teraz nie mam y gdzie by się te rzeczy, a u kogo znajdowały y znajdują, — wiadomości żadney nie mam; osobliwie іeszcze y на tym іако prawdziwie мы в тым обзълowaniu іегомосеи хіедза плебана Муслицького о wykradzeniu kościoła Musnickiego nie winemі nie іesteśmy, на czym іако справіе-

dliwie przysięgamy tak nam Panie Boże допоможи, а іесли несправедливіе Паніе Боже нас убий на duszy y на ciełe. А потомъ и другие пять жидовъ господаровъ, оселости свое добрые в месте Виленьскомъ маючие, при Калмане жиде Салемоновичу арендариу Муслицькомъ и жене его стапувши, а меновите Яхимъ и Мендель Абрамовичове и Марекъ Мойжецовичъ, Калманъ Ароновичъ и Абрамъ Таньхеновичъ тую-жъ присегу себе наказаную передъ нами враномъ выконали тыми словами: My Jachim y Mendel Abramowiczowie, ia Marek Moysesowicz, ia Kalman Aronowicz, także też y ia Abram Tanchenowicz przysięgamy Panu Bogu Wszechmogącemu, Który stworzył niebo y ziemię y wszystkie na niebie y на swiecie rzeczy Johowie на tym, іако prawdziwie żyд Kalman Salemonowicz arendarz Musnicki radą, namową, pomocą y intencją do okradnienia kościoła Bożego Musnickiego żydom Gieckowi Dawidowiczowi, Abramowi Nieftalewiczowi y Helcowi Lewkowiczowi arendarzowi Kiemelskiemu, także chrześcianinowi Jozephowi Szarawskiemu nie był, z onemi złodzieyskiego siabrowstwa w tey sprawie o kościół Musnicki tążącey y inszych niemiał, y kradzionych rzeczy z kościoła Musnickiego żadnych od tych świętokradców nie brał y nie korzystał, ucześnikiem onych nie był, żadnych z tych rzeczy świętokradzkich kościoła Musnickiego u siebie nie miał y teraz niema y gdzie by się te rzeczy, a u kogo znajdowali wiadomości żadney nie ma; а особлиwie y на tym іако prawdziwie on в тым обзълowaniu іегомосеи хіедза плебана Муслицького о wykradzeniu kościoła Musnickiego nie winnym nie іест. На czym іако справедливіе przysięgamy так нам Паніе Боже допоможи, а іесли несправедливіе Паніе нас убий на duszy y на ciełe. А по повиکنونаню тыхъ присегъ мы вранъ тотъ декретъ врану нашего во всемъ утвердивши, оный во всемъ до екзекуции в Бозе велебному его милости ксендзу Николаю Малише-

вичу, плебану Мусницкому и наступщомъ его милости приводити позволяемъ. На которомъ декрете нашомъ вси стороны перестали. Которая справа яко се точила, такъ и до книгъ кроредкихъ воеводства Виленскаго есть записана, с которыхъ и есць вышеъ подъ печатями нашими владовыми и з подписомъ руки мене писара в Богу велебному его милости ксендзу Миколаю Малишевичу плебану Мусницкому есць выданъ. Писанъ у Вилни.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1613—1680 годы, № 4653, № док. 1-й.

## № 61.—1880 г. Юня 10.

Явна заемнаго письма Пинскихъ евреевъ на сумму семь тысячъ золотыхъ, взятыхъ ими въ долгъ у Пинскихъ иезуитовъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятю, месеца Юня десятого дня.

На рочькахъ кроредкихъ въ замку господарскомъ Пинскомъ, месеца Юня первого дня принальхъ и порадокомъ правнымъ судовне отправовапыхъ, передъ нами Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолимымъ и подстаростимъ, Самуелемъ Михайломъ Ордою Болгарскимъ судьей, а Андреемъ Яномъ Буднымъ писаромъ, врадниками судовыми кроредкими повету Пинского, одъ вельможного его милости пана Яна Кароли на Дольску Дольского, поднашого великого князества Литовского, старосты Пинского установленнымъ, постановившимъ очевнето жиды старшие кагалу места его королевекое милости Пинска, положивши листъ добровольный вечистый записъ его милости ксендзу Марцианови Колаковскому ректорови колеюмъ Пинского соиетатисъ Езу на речъ въ немъ описаную, просили насъ уряду абы тотъ листъ принять и до книгъ кроредкихъ Пинскихъ уписаль былъ. Мы

врадъ того листу огледавши и читаного выслухавши до книгъ уписать есмо велели, которого уписуючи у кнѣжки слово до слова такъ се въ себе масть: My Boruch Nachmanowicz, Man Chaymowicz, Jakub Jzakowicz, Mowsza Dawidowicz, Leyba Jakubowicz, Michal Jakorowicz, Chemia Ezciaszewicz, Jakub Leybowicz, Jeko Szymanowicz, Hirsz Monaszowicz, Ayzik Nowachowicz, Leyb Aronowicz, Michal Jliwicz, Benyomin Jozefowicz, Jozef Moyzeszowicz, żydowie starszy miasta iego królewskiej mosei Pinskiego swoim, żon, dzieci, potomkow y successorow naszych, także wszystkie żydow w synagodzie Pinskiej teraz y na potomne czasy będących imieniem, odstąpiwszy swej własney y sobie należącey iurisdictioney prawa y wolności, a pod ten zapis y iego wszystkie żaręki, sowitosci, obowiązki y warunki siebie samych, żony, dzieci, potomki y successory nasze, także wszystkę synagogę naszą żydowską Pinską poddając, obowiązując y wcielając, a jedna osoba za drugo ręcząc y zapisując się, wiadomo czynimy y zeznawamy sami na siebie tym listem dobrowolnym wieczystym zapisem naszym, komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż my kahal y wszystka synagoga наша żydowska Pinska, będąc potrzebными summy pieniędzy, tedy wzięliśmy, pożyczyli y spełna do rąk naszych odebraliśmy gotową rękodayną sumę pieniędzy, to jest siedm tysięcy złotych polskich od w Bodge wielobnego iego mosei xiędza Marciana Kolakowskiego, rektora collegium Pinskiego societatis Jesu, którą tę sumę siedm tysięcy złotych polskich na wszystek kahal nasz żydowski Pinski y na wszystkie żydy tu w miescie iego królewskiej mosei Pinskim, iako też w miastach, miasteczkaech, wsiach mieszkających, zastawą, arędę, dobra y majątnosci gdziekolwiek trzymających, a do kahaluy y synagogi naszej Pinskiej teraz y na potomne czasy należących, przytym szkoły nasze wszystkie tudzież domy, place, grunty, kramy, towary, summy pieniędżne gdzie y u

kogo kolwiek będące, także y na same osoby, żony, dzieci, potomki y successory naszy wnosimy wiecznemy czasy, od ktorey to realney summy siedmiu tysięcy złotych polskich iegomosci xiedzu rektorowi collegium Pńskiego societatis Jesu y successorom ichmosciow czasy wiecznymi pożytku po złotych polskich pięciu set szesciudziesiąt na każdy rok my sami, successorowie y wszytka synagoga nasza żydowska na mieyscu pewnym, w zamku iego królewskiej mosci Pńskim, w izbie sądowej, przy xięgach grodzkich Pńskich moneta dobrą, która w koronkie Polskiej iako y w wielkim xięstwie Litewskim bez żadnego braku brana będzie oddawać y płacić zapisujemy się y powinni będziemy. Jakoż placenia tego termin zaczyna się w roku da Pan Bóg przyszłym tysiąc szesćset osmdziesiątym pierwszym na termin y dzień pierwszego Septembra, a iezelibyśmy pożytku pięciuset szesciudziesiąt złotych polskich w którym kolwiek roku iegomosci xiedzu rektorowi collegium Pńskiego y successorom iegomosci nie oddali y który by kolwiek jednym dniem termin pochybili, tedy tę summę realną siedm tysięcy złotych polskich y pożytek pięćset szesćdziesiąt złotych, przy tym sowitosci, zaręki troiakie, szkody glosownie mianowane iegomosci xiedzu rectorowi collegium Pńskiego zapłacić mamy y powinni będziemy, dając wolność iezelibyśmy tego pożytku wyżey mianowanego iegomosci xiedzu rectorowi collegium Pńskiego na terminie naznaczonym, w którym kolwiek roku, my sami albo successorowie naszy nie oddali, tedy o nieoddanie pożytku, a za pochybieniem ktorego kolwiek terminu za summę samą rekodayną siedmi tysięcy złotych, za sowitosci, zaręki y szkody szkoły nasze w miescie iego królewskiej mosci Pńskim murowaną, drzewianą y rzeznicka, także we wszytkich miastach, miasteczkach, wsiach będące, a do kahału Pńskiego należące, przytym komory, kramy, domy, maiętnosci nasze zastawą, arędą trzymającą, bez żadnego dekretu, sądu, zapozwu,

zakazu sług urzędowych zapieczętować, nas samych, żony, dzieci y successorow naszych do więzienia brać, towary, szkoły, domy, grunty, summy pieniędżne, maiętnosci w zastawę arędowane od nas, bez urzędu, tylko podług upodobania swego, odbierać na swoy pożytek bez żadney taxy urzędowej obracać y poty w więzieniu nas, żony, albo dzieci potomkow naszych y successorow trzymać poki tę summę realną siedm tysięcy złotych polskich y pożytek od niey, także troiakie zaręki sowitosci y szkody glosownie bez żadney przysięgi mianowane iegomosci xiedzu rektorowi zapłacimy, a my praw y wolności naszych wszytkich żydowskich od najasnieyszych królów ichmosciow polskich y wielkich xiążąt Litewskich przed tym teraz maiących y na potym iakowym kolwiek terminem otrzymanych dobrowolnie odstąpiwszy, temu wszytkiemu my sami, a po nas dzieci, potomkowie y successorowie naszy także wszytka synagoga nasza żydowska w miescie iego królewskiej mosci Pńskim y wszysey żydzi naszy w miastach, miasteczkach we wsiach zostające, a do kahału Pńskiego należące dosye czynić zapisujemy się, mamy, mają y będą powinni, nie pozywając o to iegomosci xiedza rektora y successorow iegomosci do żadnego sądu y prawa pod zakładem na siebie iako sama rzecz wynosi dalszych troiakich zarak y sowitosci, do tego nie mamy się zakładać prawami, przywilejami naszymi żydowskimi, gleytami, libertacyami, listami iego królewskiej mosci żelaznemi teraz maiącemi y na potym nabytymi, chorobą oblożną siebie samych, poslanca, umocowanych, a zgoła żadnemi obronami, obmowami, terminami, przyczynami, wymysly ludzkimi wynaydzionemi w statucie y constytuecyach opisanemi y nie opisanemi, ale zawsze ex nunc uyscić mamy y powinni będziemy. Warujemy to iednak sobie, iż iegomość xiedz rektor collegium Pńskiego teraznieyszy ani successorowie iegomosci żadnemi sposobami, ani żadnemi listami iego królewskiej mosci u nas tej summy siedmiu tysięcy złotych

polskich wiecznemi czasy odbierać nie mają, oprócz tylko gdybyśmy którego roku pożytku pięciuset szesćdziesiąt złotych na naznaczonym terminie pierwszego dnia Septembra nie oddali, tedy my już ichmoscjom summę samą realną siedm tysięcy złotych y pożytek, także sowitosci y troiakię zareki oddać mamy, a gdybyśmy nie oddali, tedy wolno ichmoscjom będzie postąpić tak, jako wyżej opisano jest z nami. J to też sobie my żydzi kahał Pinski warujemy, iż uchoway Panie Boże pod czas oddania pożytku od realney summy na terminie przypadłym w mieście iego królewskiej mosci Pinskiem incursicy iakiey nieprzywacielskiej, tedy to pochybieniu terminu należec niema. a po ustapieniu takowego nieprzywaciela z miasta Pinska naydaley za niedziel cztery ten pożytek iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pinskięgo w zamku iego królewskiej mosci Pinskiem, abo gdzie iegomosc xiędz rektor na ten czas residować będzie, za daniem nam gdzickolwiek y na którym kolwiek mieyscu wiadomosci oddawać mamy y powinni będziemy pod wyżej mianowanemi zarekami, warunkami y obowiazkami. Y na to my wyżej mianowani żydzi miasta iego królewskiej mosci kahału Pinskięgo daicmy w Bodze wielebnemu iegomosci xiędzu rektorowi collegium Pinskięgo ten nasz dobrowolny zapis pod pieczęciami y s podpisami rąk naszych, także z pieczęciami y podpisami rąk ichmoscjom panow obywatelow powiatu Pinskięgo od nas usunie y oczewiscie do tego listu zapisu naszego uproszonych, na podpisach rąk ichmoscjom niżej wyrażonych. Pisan w Pinsku, roku tysiąc szesćset osmdziesiątego, miesiaca Juniszostęgo dnia. Y toro listu wiecznetero zapisu przy печатехъ подпишъ рукъ жишовскихъ писемомъ дванадцать, а ихъ милостей пановъ печатаровъ тыми словы: Usunie oczewisto proszony pieczętarz do tego zapisu od panow żydow wszystkich starszych kahału Pinskięgo Arnolph Giedroic, podkomorzy powiatu Pinskięgo. Proszony usunie y oczewisto pieczętarz do tego

listu zapisu od żydow starszych kahału Pinskięgo imionami na podpisach rąk wyrażonych Piotr Szymra, komornik ziemski powiatu Pinskięgo. Usunie y oczewisto proszony pieczętarz od żydow starszych kahału Pinskięgo do tego zapisu Konstanty Stecewicz, namiesnik grodu Pinskięgo. Который же тотъ листъ вечный запись за очевистымъ сознаньемъ особъ верьху меноныхъ до книгъ кгродскихъ Пинскихъ есть уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1680 годъ, № 13028, стр. 161—168.

## № 62.—1680 г. Юня 14.

**Заявление вознаго объ осмотръ имъ на нъкоторыхъ Селецкихъ мѣщанахъ, въ томъ числѣ нъсколькихъ евреяxъ, ранъ, нанесенныхъ имъ Станиславомъ Космовскимъ и Адомомъ Косинскимъ.**

Лета отъ нарожепя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Юня чотырнадцатого дня.

На враде кгродськомъ Берестейскомъ передо мъною Зигмоньтомъ Казимеромъ Горьбовьскимъ, подъячимъ Смоленьскимъ, подъятаростимъ Бересътейскимъ, оповидаъ y protestował iegomoscъ пан Jerzy Ciechonowski sekretarz iego królewskiej mosci starosta Sielecki imieniem iasnie wielmożного iegomosci pana Michała Kazimierza Paca, wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego xięstwa Litewskiego dzierzającego prawem opiekunskim maiętnosci y miasta Sielca ze wszыtkiemi przыналежноsciami, w krzywdzie mieszczан y żydow Sielcekich на iegomosci pana Stanisława Kosmowskiego y iegomosci pana Adama Kosinskiego obywatelow wojewodztwa Brzeskiego y czeladz ichmoscjom imiona y nazwiska sanym ichmoscjom wiadomych, o to, iż ichmoscъ pomieniени iegomoscъ пан Kosmowski y iegomoscъ пан Kosinski, nie oglądaiąc się на srogość prawa pospolitego

y karanie na violatorow opisane, smieli y wazyli się, przyiachwszy do miasta Sielca dnia trzydziestego pierwszego Maia, roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiątego, zruszając pokoy pospolity, mianując się bydz żołnierzami, będąc ludźmi opilemi, czyniąc wielkie excessa, biąc, mordując różnych ludzi mieszczan obuchami, płazami, strzelając z pistoletow y z hukow, a potom rzuciwszy się na koniach z różną strzelbą na szkołę żydowską pod czas zaczęcia szabasu w wieczor z piątka na sobotę, tamże wystrzeliwszy do szkoły żydowskiej kilka razy z pistoletow y z huku strzelając, mało żydow nie pozabiali, y gdy żydzi z tak wielkiego huku y strzelania, nie wiedzieć co by takowego było, z szkoły uciekać poczeli, tamże pomienieni violatorowie żydow uciekających nie miłosiernie tyrańską sięć y zabijac poczeli, iakoż trzech żydow w relacy mianowanych szkodliwie poranili, posiekli, pokaleczyli, a czwartego Jozepha Chaymowicza ponczosznika tak tyrańską w głowe zacieli, aż mozg z głowy wyskoczył y więcey ran pozadawaną, od ktorey tylko śmiercią z tego swiata zszedł; a nie tylko takie violentie, gwałty, kryminaly poczynili, ale ieszcze różne pochwałki y odpowiedzi na wszystkich mieszczan y żydow czyniąc, zabiciem straszyli, iako jest szyrzey w relaty ieneralskiej różnych mieszczan y żydow zbicia, zrzenia y skałeczenia wyrażono. Na którym to gwałcie iegomosci pana Stanisława Kosmowskiego teżye godziny, na gorącym uczynku wzięto y złapano, a pan Kosinski z czeladzio uszedł y z miasta z tego uczynku, odpowiadając na zdrowie wszystkich żydow y spalaniem miasta uciechał. O ktore takowe violentie, gwałty, niaizdy, posieczenia y poranienia y na śmierć zabicia żydow, zachowując iegomość pan starosta Sielecki w dochodzeniu krzywdd poddanym mieszczanom Sieleckim iasnie wielmożnemu iegomosci panu wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu wielkiego księstwa Litewskiego salve do prawa, teraz dał te opowiadanie swoje przy relaty ieneralskiej ku zapisaniu do xiąg urzęd-

wych grodzkich Brzesckich, што есть принято и записано. При которомъ оповеданю, ставши очевисто енераль его королевской милости воеводства Берестейского Войтехъ Леманскій квити свой реляційный призываль и ку записано до книгъ гродзькихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова писаный: Ja Woyciechъ Leżanski ienerał iego królewskiej mości woiewodztwa Bresckiego zeznamam tym moim relatynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiacą Juny wtorego dnia, mając ia przy sobie strone dwuch szlachcicow pana Jana y pana Stephana Zatrzcinskich, z ktoremi byłem użytym od mieszczan y żydow miasta Sielca w woiewodztwie Brzesckim leżącego, na ten czas w possessij iasnie wielmożnego iegomosci pana Michała Kazimierza Paca wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego wielkiego księstwa Litewskiego prawem opiekunskim będącego, gdzie za przybyciem moim ieneralskim do miasta Sielca z pomienioną stroną, a za pokazaniem mieszczan y żydow Sieleckich widziałem y oglądałem mieszczan kilku obuchami zbitych, to iest naprzod na imie Jana Baranowskiego, na którym widziałem rany bite obuchem. na ręce prawey od stawy pod łokieć razow trzysinich spuchłych, krwią naciekłych, na plecach także razow trzy sinich spuchłych krwią naciekłych y na nodze prawey wedle kolana sinich spuchłych; drugiego mieszczanina na imie Andrzeja Nadzieiewskiego także obuchem zbitego. na którym widziałem na szyi raz ieden krwawy znać płazem uderzony, na plecach razow dwa sinich spuchłych, krwią naciekłych; trzeciego Chwiesia Trzeciakowicza, na którym widziałem na szyi ran dwie płazem szabłą uderzonych; czwartego Hawryła Martyna także na szyi ran dwie krwawych szarpanych. Tegoż czasu w tymże miescie Sielcu widziałem y oglądałem żydow czterech posieczonych barzo szkodliwie, naprzod Jozepha Chaimowicza Ponczosznika barzo posieczonego, w głowie ran trzy zadanych, pod wątpieniem aby



miał bydz żyw, bo y mozg ruszony; drugiego żyda Todrosa Jlicza Rozanca także posieczonego, którego w rękę prawą zacięto barzo szkodliwie, w ktorcy ręce ran dwie, iedna rana przez sustawę cięta, druga rana wyżey sustawy przez same żyły y kość, na ktorę rękę wiecznym kaleką będzie, w głowie ran dwie ciętych szablą w samym wierzchu; trzeciego Leyzera Szymanowicza także ciętego szablą w głowie s tyłu rana szkodliwa; czwartego żyda Aarona Jekiewicza także w wierzch głowy cięto szablą, rana szkodliwa; piątego Jude Leybowicza szkolnika obuchami zbito, na którym widziałem na ręce prawey razow trzy sinich spuchlych, krwią naciekłych, także na ręce prawey wedle łopatki raz ieden sini spuchly. Także y inszych niemalo widziałem obuchami pobitych. Potym za pokazaniem tychże żydow w szkole żydowskiej widziałem strzał dwie z luku strzelonych w scienie, iedna wedle ich ołtarza, a druga w boku przez drzwi strzelonych pod czas nabożestwa onych z piątku na sobotę, mianowali przy tym y z pistoletow strzelanie do szkoły y przed szkołą. Gdzie to zranienie y boy się stał uciekającym od strachu tak wielkiego z szkoły gdzie kto mogł; pokazowali y razy obuchowe w scienie gdzie białogłowy byli na nabożestwie w kruzgan-ku, także u Lipka Dawidowicza żyda Sieleckiego widziałem do komory drzwi posieczone, na ktorych drzwiach razow dwa, a trzeci w uszaku, ugamiając się za gospodynią, aby miodu dała, szablą ciętych, która ledwie uszła do komory zdrowo. Takowy naiazł gwalt na miasto Sielec y na szkole żydowską, zbiecie, posieczenie y zranienie tak mieszczan iako y żydow Sieleckich mianowali bydz sobie stałe od iegomosci pana Stanisława Kosmowskiego, ktorogo na gorącym uczynku wziętą, widziałem y iegomosci pana Adama Kosinskiego, który z pochwalką y odpowiedzią uiechał y czeladzi onych na to przysposobionych w roku terazniczym tysiąc sześćset osmdziesią-ty, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia z piątku na sobotę, iakoż y sam

iegomosc pan Kosmowski dobrowolnie znalaz się do tego, że z luku strzelał y posiekił Jozepha Pączoszniaka y drugiego Todrosa, a pan Kosinski Leyzera Szymanowicza y Aarona Jekiewicza inszych różnym orężem, plazami, obuchami pobili, iako się wyżey opisalo. A tak ia ienerał będąc w tey sprawie użytym, com widział y słyszał, wydałem te moją relatią z podpisem ręki mey własney y pod pieczęciami strony szlachty na ten czas przy mnie byley ku zapisaniu do xiąg urzędowych grodzkich Brzeskich. Pisan roku, miesiąca y dnia wysz pisanego. У тоє реляціи подпись руки еперала тыми слоуы: Войсцех Лежanski ienerał iego królewskiej мосци воіеуодства Brzeskiego рѣкаю сва. Которое-жъ то оповѣданє и еперальское сознанє єсть до книгъ гродзькихъ Берестейскихъ записано.

Пязъ ноточной книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 504—507.

## № 68.—1680 г. Юня 28.

Трибунальный декретъ, присуждающій старжинъ еврейской Брестской синагоги, а также еврея Мисана съ женой и сыномъ къ смертной казни и уплатѣ двухсотъ копъ грошей Литовскихъ за похищеніе и умерщвленіе принявшей христіанскую вѣру еврейки Маріанны, дочери Мисана.

Року тисеча шестьсотъ осмьдєсятого, месеца юня двадцать осмого дня.

В справе его милости пана Коньстантого Флориана Прездєцького, подсудка Берестейского и пани малжоньки его милости, его милости пана Зикльмунта Лазового, скарбника Техановского, з неверными жидами Бейрехомъ Меервичомъ, Фаибишомъ Шмуйловичомъ, Лейбою Мошъковичомъ, Мошкомъ Пинъкасевичомъ, Илею Шаевичомъ, старшими и всею синагокою кагалу Берестейского, также з невернымъ Мисаномъ жидомъ и арендаромъ корчмы Рогозенское

и женою его, родичами паньны Маріанны Шокальское и братомъ оное за позвоъмъ мшечи о тиранское потасмне и фортельнымъ способомъ, выпровадивши з двора жалующого его милости пана подсудка Берестейского названого Эдитовцы Смокгоровщизна, в воеводстве Берестейскомъ лежачого, а то взлядомъ того, же помещенная Шокальская добровольне се до веры святое римьское католицкое навернула и черезъ его милости пана Зикгъмуньта Лазового, скарбника Техановского и ей милость паню Прездецкую, подсудковую Берестейскую, яко родичовъ хресныхъ охрищона была, замордованье и тела тое паньны неведать где заденье, затымъ до выданья тела того паньны Шокальское и до всказанья пенъ правныхъ, о шкоды и наклады. Ижъ неверные вверху менеше жыды, будучи о то позваными, передъ нами до права не становили и ниякое ведомости о нестанью своимъ намъ судови и стороне своей не дали и не учинили, прото мы судъ оныхъ, яко права непослуныхъ, в року завитомъ на упадъ въ речн здаемъ, а поневажъ се то передъ нами судомъ е продукту пленипотента акторовъ показало, же помененые жыды, старшіе кагалу Берестейского, яко тежъ и другіе. знесши се зъ собою, одностаине чынечи, не только опресію веры хрестиянское и кондемпнующи оную, взрушаючи правомъ послонштымъ обьяварованый покой, смели и важилне безбожъне, запаметале, тиранско в вере святой католицкой застающую паньну Шокальскую потасмне упровадивши замордовать и о смерть приправивъ, зачымъ мы судъ забсгаючи тому, абы таковая сваволя правнымъ караньемъ загламована быти могла, воде права и жалобы позвоыное, такъ домавяянья пленипотента акторовъ тыхъ венхъ жидовъ, яко явныхъ мужобойцовъ, то есть: Вейреха Маеровича, Файвиша Шмуйломича, Лейбу Мошквича, Мошку Пинькасовича, Илю Шаевича, старшихъ, Мисана, арендара Роговнечкого, жону и сына его на

горло чвартованемъ, а же се до права не становили, теды на выволанье и на лананье; притомъ за замордованье тиранское помененое паньны Шокальское голлицизны совито двесте копъ грошей литовскихъ зъ двема копами вишнего и паветного намъ даными, на всякихъ добрахъ тыхъ жидовъ Берестейскихъ лекачихъ, рухомыхъ, гандляхъ, крамахъ, арендахъ, сумахъ пененныхъ, на заставахъ где кольвекъ будучихъ, такъже и на самой школе тыхъ жидовъ в Берестгю будучой, на которой о то позвоъ покладано, жалующимъ ихъ милостямъ звышъ мененымъ особомъ, яко належнымъ акторомъ всказуемъ, а яко на одержанье того выволанья до его королевское милости пана нашего милостивого, такъ на учиненье надъ тыми жидами Берестейскими на горле ескекущей до врадывъ кргодскихъ и мапстратовыхъ Берестейскихъ и иннихъ всякихъ, подъ которыми бы они постигненными и улапеными быть могли одсылаемъ, а за суму вышъ мененую, то есть, за двесте копъ грошей литовскихъ до одправы черезъ дворанна его королевское милости на венныхъ добрахъ тыхъ жидовъ тымъже акъторомъ приходить вольность заставуемъ.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за 1680 годъ № 271, л. 660.

## № 84.—1880 г. Августа 17.

**Жалоба Демьяна Пикарскаго на Брестскихъ евреевъ, которые нанесли его слугъ тяжкую рану огнестрѣльнымъ оружіемъ.**

Лета отъ парожения Сына Божого тисеча шестесть осмьдесятого, месеца Августа семнадцатого дня.

Навраде кргодскомъ Берестейскомъ передъ мною Зикгъмунтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подычашимъ Смоленскимъ, подьстаростнимъ Берестейскимъ *opowiadał y protestował ięgomość pan Demian*

Pikarski chorąży Derbski w dowodzeniu świętej sprawiedliwości służył swemu panu Marcinowi Dubeckiemu na Berecha Megerowicza, Mendela Wolfowicza, Jowela Jzraelowicza, Jakuba Szymanowicza, Jude Jakubowicza, Ille Jzmelewicza, Jzraela Chackielewicza, Faybisa Szmoyłowicza y innych wszystkich starszych żydów y cały kahał Brzeski o to y takowym sposobem, iż ci obżalowani żydzi starsi Brzescy, podawszy do więzienia w zamek Brzeski nie iakiegos menzoboyce, tamże tego więźnia na każdą noc potężną warą swoią żydowską z strzelbą ognistą, z muszkietami y rucznicami, z rohatynami, bardyszami y innym orężem do boju należącym opatruią, a wiedząc o tym dobrze, iż żałujący iegomość z majątności swej przyechawszy stanął we dworze swoim na podzamczu, nad rzeką Muchawcem stojącym, tedy obżalowani żydzi starsi Brzescy nie wiedzieć z iakowych zawziętości y rankoru przeciwko żałującemu iegomości, uczyniwszy iednostajną radę y namowę z sobą, mając pewne szpiegi, iż złożenie iegomości było w szpichlerzu w tymże dworze nad Muchawcem, tego rozumienia będąc, iż y sam żałujący iegomość tam miał nocować, który dla wygody zdrowia swego u ichmościow oycow Dominikanow nocował, a przy złożeniu splendoru swego służył swego pana Dubeckiego zostawił, gdzie obżalowani żydzi starsi w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Awgusta ze dnia trzynastego na dzień czterynasty namowili warę, aby z zamku z muszkietow, z rucznic y innej strzelby ognistej, iako w pewny cel w szpichlerz żałującego iegomości strzelali, chcąc iegomości w tym spichlerzu zabić, y gdyby żałujący iegomość nocował, pewnie by to było, jakoż warę czyniąc dosyć rozkazaniu starszych swoich, godziny trzeciej po pułnocku dali ogniu z kilkonastu muszkietow gлотami nabitych w sam dach, aż gonty lecieć poczeły, tamże przez gonty na szpichlerzu nocującego przy rzeczach pana Marcina Dubeckiego gлотem w plecy przez pacierze okrutnie postrzeloną,

ktory gdy krzyknął w szpichlerzu, tedy ta warta po niemiecku poczeły mówić: iuż więcej nie strzelamy, boś my to uczynili, co nam starsi roskazali; od ktorego postrzelenia Pan Bóg wie, iezeli żyw zostanie. O co chcąc z starszymi żydami y całym kahałem w sądzie należnym prawnie mówić, to opowiadanie do xiąg grodu Brzeskiego podał. При которомъ оповеданью ставши очевидно на враде енераль его королевской милости воеводства Берестейского Адамъ Загорскій квити свой реляціонный призналь и ку записанью до книги городскихъ Берестейскихъ подаль въ тые слова писаны: Ja Adam Zahorski, ieneral iego królewskiej mości woiewodztwa Brzeskiego, zeznam tym moim rellacyonnym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, miesiąca Awgusta czternastego dnia, z stroną szlachtą panem Janem Zarzeckim y panem Pawłem Laskowskim, z ktoremi za użyciem od iegomości pana Demiana Pikarskiego, chorążego Derbskiego, byłem tu w mieście iegokr ólewskiej mości Brzesciu, we dworze iegomości na podzamczu, nad rzeką Muchawcem stojącym, gdzie zostałem służył iegomości na imie pana Marcina Dubeckiego, na pościeli leżącego, barzo chorego, u ktorego widziałem, gdy cerulik opatrówił, postrzał barzo szkodliwy w samę plecy przez pacierze, także widziałem w szpichlerzu gonty, ściane od zamku precz postrzelane; y mienił pan Dubecki ten postrzał sobie stały w nocy przy rzeczach pańskich nocującemu od warty żydowskiej z zamku. W ktorej sprawie ja ieneral, będąc użytym, com widział y słyszał, na dowod czego wszystkiego daię ten moy rellacyonny kwit s pieczęcią y s podpisem ręki moy własnej ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich. Pisan roku, miesiąca y dnia wysz mianowanego. У тое реляціи подпись руки енерала тыми словами: Adam Zahorski ieneral iego królewskiej mości woiewodztwa Brzeskiego ręką swą.

Изъ поточной книги Берестейскаго градскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 776—777.

## № 65.—1880 г. Сентября 8.

Жало ба Іосифа Карпа на священика Аеанасія Баньковскаго, который янобы вмѣстѣ съ двумя своими сыновьями нанесъ тяжкія побои еврею Готлиму Шмуйловичу, арендатору корчмы въ имѣніи Карпа.

Лета отъ нароженія Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдсѣятого, месеца Сентябра осмого дня.

На вrade кргодьскомъ Берестейскомъ передо мною Зиггьмунтомъ Казимеромъ Горновѣскимъ, подъячимъ Смоленскимъ, подъятаростимъ Берестейскимъ, оповидаѣ у протестоваѣ wielmożny ięgomość pan Jozeph Karp, podkomorzy ziemie Bielskiej w dowodzeniu świętey sprawiedliwosci żydowi arędarzowi swemu w karczynie Narowach, w dobrach w woiewodztwie Brzeskim leżących mieszkajęcemu, Gotlimowi Szmojłowiczowi na wielcnego оуца Pansasa Bankowskiego praezbitera Zdzitowieckiego, także u synow onego to iest Bazylego y Michala Bankowskich iako samych прынецапаѣ, także u na помочникow onych imionami y nazwiskami samym dobrze wiadomych y знаиomych o to y takowym sposobem, iż w roku terazniejszyмъ тysięcъ sześćset osmьdziesiątym, miesięcа Augusta dwudziestego piątego dnia, iako pod czas kiernaszu przy cerkwi Zdzitowieckiey będącym w dzień w niebo wzięcia Panny Maryey ruskiey ypodług dawnych zwyczajow odprawуiаęcym, obżalowane osoby, przepomniawszy боiазни Bożey y srogosci prawa посполитого на takowych ludzi zufalyeh y swawolnych opisaneго, smieli y ważyli się, nie mając żadney do wysz mianowanego żyда należności y прыстѣпу iako to на kiernaszu przy cerkwi będącego z роізнemi trunkami, według dawnych zwyczajow, wprzod wszystkie trunki, piwa, gorzalki porozlewawszy y бeзчки पोsiekszy szkody на золотыхъ шeszdziiesiąt uczynili y гдлце żyд pomieniony poczoł obżalowanych osob upraszać, aby takowych гwałтов excessow y wioleney nie czynili y swoiey zley zawzięтосci upamięтали się, a

obżalowane osoby nie dosć на tym mając, tegoż czasu y на темже mieyscu tego то żyда Gotlima tyranską, a nie miłosiermie szablami posiekli, kiiami, obuchami zбили y rany szkodliwe w głowe y w ręке prawa zadali; s ktego posieczenia y pokaleczenia Pan Bóg wie iezeli żyw zostanie y на ręке правą kaleką niepoehilnie bydz musi, o czym szerzey relacia ieneralska w sobie wyraża, a potym, odchodząc do domu swego, do tego żyда nie mal на smierć zabiteго srogodpowiedźy pochwalke zabiciem nasmierć, iezeliby żyw został, uczynili, o co tedy wszystko iako się wyżej pomienilo. chcąc wielmożny ięgomość pan podkomorzy Bielski s pomienionemi obżalowanemi u każdego sądu y prawa osobami правние czynić y sprawiedliwosci żyдowi arędarzowi swemu dowodzić, на ten czas даѣ ten proces do xiąg grodzkich Brzesekich zapisać, што есть записано. При которомъ оповеданю ставши очевидно снераль сго королевское милости восводства Берестейскаго Крпштофъ Щуцькийъ квити свой релациійный признаѣ и ку записаню до книги кргоденнихъ Берестейскихъ подаѣ въ тые слова писаныи: Ja ienerał ięgo królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego, niżey на podpisie ręki mey mianowany, zeznam tym moim relacyonnyмъ kwitem, iż w roku terazniejszyмъ тysięcъ sześćset osmьdziesiątym, miesięcа Awgusta dwudziestego szostego dnia z strono szlachtą panami Janem y Jakubem Olehowskimi, z ktoremi за użyciem od wielmożnego ięgomosci pana Jozepha Karpia podkomorzego Bielskiego do dworu Zdzitowiec dobr w woiewodztwie Brzeskim leżących, tamże за przybyciem moim do pomienionego dworu, a за посланиem mnie do karczmy на gosineu stoiаcey nazwaney Rowow Zdzitowiec dobr w woiewodztwie Brzeskim leżących на оглądanie żyда arędarza Gotlima tyranską, a niemilosiermie szablami posiezoneго, kiiami, obuchami zбитого, на котрымъ за okazywaniem, gdy cerulik opatrował, widzialem razow два smiertelnych w głowe szabłą zadanych, ieden raz над uchem

drugi raz w wierzchu głowy szerokie, głębokie, niemal do mozgu przecięte, także y w ręce prawey widziałem wedle samey dłoni na spodziej ręki, że aż wszystkie złyły przecięte, raz barzo szkodliwy szablą zadany; od którego tak tyrańskiego posieczenia y pokaleczenia, zbitia y zmordowania, pan Bóg wie iczełi żyw zostanie, to niepochibnie kaleką wiecznym na rękę bydz musi. Przy którym takowym zbitiu y pokaleczeniu pod czas kiermaszu Zdzitowieckiego rożnych trunkow, piw, gorzalki, miodow porozlewanie y szkody na złotych szesćdziesiąt uczynienie, które to takowe posieczenie y pokaleczenie, szkody uczynienie sposobem y na mieyscu w procesie opisanym, mianował pomieniony żyd Gotlim sobie od wielbnego oycy Panasa Bankowskiego praczbitera Zdzitowieckiego y synow onego Bazylego y Michala Bankowskich y pomocnikow onych bezwinnie bydz stale. J to też mianował żyd, że odpowiedz y pochwałkę na zdrowie swoje uczynioną. A tak ia ienerał będąc w tey sprawie użytym, com widział y słyszał na to dać ten moy relacyny kwif s pieczęcią y s podpisem ręki mey własney, także y s pieczęciami strony szlachty przy mnie byley ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich. Pisan roku, miesiąca y dnia wysz mianowanego. У тоє реляції подъшсь руки єнерала тыми словами: Krzysztof Szczucki ienerał iego królewskiey mosci Brzeskiego woiewodztwa.

Изъ ноточной книги Брестскаго городского суда за 1680 г., № 7098, л. 849—850.

## № 66.—1680 г. Сентября 10.

**Жалоба священника Аванасія Баньковского на еврея Шмоилу Вигдоровича и его сыновей, которые нанесли его сыну, невѣсткѣ и ихъ дѣтямъ тяжкіе побои и заграбили нѣкоторое имущество.**

Лета отъ нароженія Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Сентябра десятого дня.

На вrade кргодскомъ Берестейскомъ, передо мбною Зиггъмонтомъ Казимеромъ Горьновскимъ, подчашимъ Смоленскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ оповидаіне czynil y protestował w Bogu wielelbny oіecie Afanazy Bankowski, swieszczениk cerkwie Zdzitowieckiey wespol z synem swoim panem Bazyliem Bankowskim na niewiernych żydow Szmoyła Wigdorowicza y synow iego Gotlima, Dawida Szmoyłowiczow y Oszerewicza o to, iż w roku teraznieyszym tysiące szesćset osmdziesiątym, miesiąca Augusta dwudziestego piątego dnia то іест pod czas iarmarku przy cerkwi Zdzitowieckiey, na dzień w Niebowzięcia Panny Maryi ruskiej, przy zgromadzeniu nie mało ludzi rożnych, zaraz po nabożenstwie, gdy syn żaluiącego swieszczениka pan Bazyli Bankowski, wyszedszy z cerkwie z małżonko swo Konstancyo Syrzewsko Bankowsko zabawił sie troche z niektórymi ludźmi na iarmarku, sprawując sobie niektore rzeczy gospodarskie, nie będąc nikomu ni w czym winnym y nie spodziewając się ni od kogo żadney na siebie zdrady, na ten czas obżalowani niewierni żydzi, zgromadziwszy sie na iarmark, tenże wyż mianowany y iuż z sobo dobrze iednostaynie naradziwszy sie, przybrawszy y zaciągnowszy do siebie nie mało gromade ludzi rożnych z rożnym orężem do боіу należącym, wprod sam żyd Szmoyło Wigderowicz, postrzegszy żaluiącego pana Bazylego Bankowskiego, przyskoczywszy do niego z wielko furyą, poczoł słowami uszczypliwemi, dobrej sławie szkodliwemi być, sromocić, a potem zaraz porwawszy siekierę obuchem w leb żaluiącego pana Bazylego Bankowskiego tyrańsko y niemilosiernie uderzył, od którego uderzenia na ziemię upadł y zawołał na synow swoich: teraz czas mamy, biymy a zabyimi go, a potem zapłaciemy. Tamże wyż pomienieni obżalowani niewierni żydzi s pomocnikami swymi przyskoczywszy, obaczywszy leżącego na ziemi, zaraz tyrańsko y niemilosiernie okrutnie kijami, obuchami, pięciami, stursami bić poczeli y

własnie iakiego męczenika zbili y zmęczyli y cmentarz przy cerkwi skrwawili. Widząc małżaka żałującego tyrancko biącego padła na nim, upraszając aby sie w swej zawziętości uhamowali; tedy w tych że złych zawziętościach swoich nie ustawiając, powtornie panią Bazyliową Bankowską, synowo ojca swięszczenia Zdzitowieckiego niemilosiernie zbili, zmordowali, razy sinie spuchłe po wszystkim niemal ciele pozadawali y gdyby nie ludzie postronni widząc żałujących niewinnych nie odratowali, pewnie by ich obojga na tem miejscu na śmierć pozabiali y potopili. A nie dosię na tem mając y nie nacieszywszy sie w swych złych zawziętościach, tegoż roku y miesiąca wyż mianowanego, na zaiutrz po iarmarku, obżałowani żydzi z drugiemy zgromadziwszy sie y po żołniersku przybrawszy sie, mianowicie Jakub. Chaim, Gotlim, Oszer, Dawid Wigdor Szmoyłowicze żydzi synowie wyż mianowanego obżałowanego Szmojła Wigdorowicza na koniach z szablami, obuchami, pistoletami y z różno strzelbo ognisto iako nieprzyjaciele pogranicznicy, zaciągnowszy do siebie dragonij y inszych różnych ludzi pomocników swoich, samym że obżałowanym lepicy wiadomych y znaiomych, mocno, gwałtem naciachali na majątność y dom żałującego pana Bazylego Bankowskiego, dobra w wojewodztwie Brzeskiem leżące, nazwane Zdzitowce, od ięzomości pana Michała Przeuskiego prawem zastawnym trzymające, kłódki obuchami podbijali, samych żałujących szukali w domu, chcąc koniecznie nie żywie y ostatek zdrowia odebrać, a nie zostawszy w domu obojga, tylko dziatki żałujących małe Kazimierza y Dmitra Bankowskich, kanczukami tyrancko bili, mordowali y z domu porospędzali od ktorego przestachu y tyranckiego bicia, mordowania tak sami żalobliwi pan Bazyli Bankowski, małżonka y dziatki onego Kazimierz y Dmiter Bankowscy Bóg wie ieżeli żywi będą, co szerecy w relacy ieneralskiej iest opisano y dołożono. Tamże do komory kłódki podobiiawszy w yzbie, w sieniach y w ko-

morze niemalo rzeczy gospodarskich statkow żelaznych, fant na osobliwym regestrze spisanych, pobrali y porabowali y kłacz strokato, kosztując złotych szeszedziesiąt wzieni. Tegoż roku y dnia wyż mianowanego ten dom pana Bazylego Bankowskiego zrabowawszy, y tym sie nie contentowawszy, przyiachawszy na grunt cerkiewny pod plebanią żałującego swięszczenia, zastawszy parobka orzącego, woły, bez dania żadney namnieyszey przyczyny nie słusnie gwałtownie złotych osmdziesiąt kosztując, zawzieli, parobka Martina zbili, zmordowali kijmi obuchami razy sinie spuchłe krwią naciekle pozadawali, siermięge, sickiere, soszniki y inne drobiazgi na złotych dwanasieci y więcej zabrali y na samych żałujących wszystkich srogo odpowiedz y pochwałkę uczynili, którą takową pochwałkę y odpowiedz też obżałowane żydzi chcąc do skutku przywieść, gdy żałujący swięszczenik w tem roku dnia dwudziestego osmego Augusta szedł do ięzomości pana Hordziciewskiego po potrzebach swoich, gdzie żydowka postrzegszy na imie Gotlimowa, wypadła s karczny Rowskiej z czeladzią y z bachurami żydami, żałującego swięszczenia słowami nieutsciwemi, honorowi kaplanskiemu barzo dotkliwemi, lżyła, sromociła, głowniami y kamieniami za nim protestującym cisкала. O co wszystko iako sie wyżej pomieniło, chcąc żałujące z obżałowanemi w sądzie należyтым prawnie czynić y szerszą żalobe ustnie przelożyć, na ten czas dali te protestacyo do xiąg grodu Brzeskiego ku zapisaniu. При которомъ оповеданью тутъ же ставши очевидно епераль его королевской милости воеводства Берестейского Янъ Шершуновичъ вквитъ свой реляційный въ той же справе призналъ въ тые слова писанный: Ja ienerał iego królewskiej mosci wojewodztwa Brzeskiego niżej na podpisie ręki mey pomieniony zeznawam tym moim relacynym kwitem, iż w roku terażniyszym tysiąc szesćset osmdziesiąтым, miesiąca Augusta trzydziestego dnia byłem użyty od wielebnego iego

mosci oycy Atanazego Bankowskiego, swieszczennika cerkwie Zdzitowieckiej w wojewodztwie Brzeskim będącej y syna pana Bazylego Bankowskiego y małzonki pani Konstanej Syrżewskiej z strony szlachty na ten czas ze mno będąco panami Janem y Pawłem Olchowskiemi do majątności Zdzitowiec, gdzie za przybyciem tam moim we dworku pana Bazylego Bankowskiego widziałem na nim samym w głowie razy ciężte szkodliwe, na samey małżonce razy sinie spuchle po wszystkim niemal ciele bardzo szkodliwe pozadawane; także Martina parobka widziałem wąż zbitego, na którym oglądałem razy sinie spuchle po bokach, ręku, plecach y wszystkim niemal ciele pozadawane, co mienił sobie być stałe w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiątym, in Augusto, zabranie wołow, koni y innych rzeczy od żydow Szmoyła Wigdorowicza, synow Gotlima, Dawida Szmoyłowiczow, Chawli Owszeriewicza y okrwawienie cementarzu przy cerkwie, com ia ienerał z strony szlachty widział po trakcie zekrwawienie. Przy tem ciz żalobliwe osoby opowiadali, iż obżalowane żydzi na zdrowie protestujących srogie odpowiedzi y pochwalki czynią y czynić nie przestają, konie, bydło, co sie im podoba zabierają y chcą zabierać, więc co sie pokaże zabranego, to wszystko czasu prawa w sądzie należytnym jako strona mieniła pokazano procesem y documentami prawnymi dowiedziono będzie. W ktorej sprawie ia ienerał będąc użytym, com widział y słyszał na to daic te moją relacją s podpisem ręki mey. Pisan we Zdzitowcach roku, miesiąca y dnia wyż pomienionego. У того реліційного кнгу подьяпис руки енералтymi словы: Jan Szerszunowicz ienerał jego królewskiej mosci wojewodztwa Brzeskiego. Которое-жь то оповеданье и енеральское созынаесть е до книгъ градскихъ Берестейскихъ принято и записано.

Изъ точной книги Брестскаго градскаго суда за 1880 годъ. № 7098, л. 851—854.

## № 67.—1880 г. Декабря 4.

**Жалоба студентовъ иезуитской Брестской коллегіи на обиды и побой, наносимые имъ Брестскими евреями.**

Жаловали y soleniter protestuiące opowiadali sie ichmość panowie studenci collegium Brzeskiego Societatis Jesu, iako to iegomość pan Jędrzey Mareiszewski, iegomość pan Paweł Dobroniski, iegomość pan Kazimierz Drągowski y wszyscy ichmość panowie studenci przy tymże collegium studia tractuiący na niezbożnych y niewiernых Jozepha Rebedowicza Jude Welwilsza, Jowela Bychowca, Mendela Prużanca Matysa Wechtera, Salamona Szlownowicza żydow starszych y cały kahał miasta jego królewskiej mosci Brzescia, iako iednostayney rady y namowy będących, uczynku niżej mianowanego principalow, ktorych imiona y przezwiska są wiadome samym, o to, iż obżalowani, nie pamiętając na boiażń Bożą y srogości prawa pospolitego, iako ci ktoryż zwykli zawsze na krew chrześciанскą чуwać, różne studentom y рожных часow wielkie nieznosне przykросci y oppressye, боіе, comtempta tak сами przez sie iako y subordinowanych swoich tumulty czynіац, niepoiednokrotnie żалобливых біаіац, wyrządзали, со wszystko жалобливи ichmość panowie studenci до tych часо, до права sie nie udaіац, еіерпливіе зносилі; оwo згола обжаловани бідац в hardосci y swawoli wielкicy занурзени, же жадnemu ichmościом з wielką trudnością y з gospody до школ wynісіе завжди okazыіе даіаі, за жалуіацemi sie uganіаіа, каніеніаіа, цеглаіа миотіаіа, lecz обжаловани не pohamowawszy sie в przedсіеузіаціі своім y не маіац досіе на tym wszystkim, в року terazniejszym тисяч шестьset осmdziesiątym, місяца Decembra трзеціего дня, сміелі y ваżyлі sie поплнііи збытек y swawolenство лекее собіе поважаіац sąды y seymiki, ktore constitucyami seymowemi кождого, под час odprawуіаючых оных, здровіе по-

koiem prawa pospolitego surowie obwarowano, pod czas sądziensię roczkow Decembrowych y seymiku, obierania na seym ichmosciow panow posłow, wzwysz mianowanych żalujących ni w czym niewinnych, ani żadnem prawem nie przekonanych, iako iakich zlozczyncow y banitow do szkoły za paniętami idących, w rynku zasadzkę uczyniwszy, poczełi bić, łapać, szarpać, iako iacy zboycy z kłami, dragami y różnem orężem do boiu należącym tumult y gallas uczynili, nie mało paniąt dzieci szlacheckich poprzestraszali, gdzie przed nimi uchodząc w tym tumultie wielkie szkody poniesli, czapki pozbiiali, suknie na onych poszarпали, xsięgi należyte do szkół pogubili y nie mało szkod poczynili, które czasu prawa na osobliwym rejestrze pokazane będą. W którym tumultie pana Jędrzeia Marciszewskiego, inspektora syna ięgomosci pana Bielikowicza, stolnika Rzeczyckiego, ni o czym nie wiedzącego y ni w czym nie winnego, w rynku złapawszy iako zlozczynce iakiego tłukli, szarpali, po rynku włócząc za włosy iako się im podobało targali, nogami deptali, oczy popodbiali y nie mało na ciele razow kłami bitych, siniach, spuchłych pozadawali; na ostatek tym się nie kontentując do smrodliwego sklepu z naygrawaniem się na kark, do prywatnego więzienia swego wtręcili, tamże trzydziesci czerwonych złotych przy żalujących na różne potrzeby od pana swego dane, przy onem będące, zabrali, chustka turecka złotem afłowana, kosztująca pare talerow bitych, w tymże tumultie zginela; potym tegoż pomienionego pana Marciszewskiego do in-szego sklepu, daleko bardziey smrodliwszego y winnego, wrzucili y przez niemalę czas w więzieniu trzymając, wzięwszy z onego więzienia do synagogi swey wprowadziwszy, słowami niepocziwemi lżyli, pięściami stursali, z wiary świętey katolickiey wysmiewiska czynili, a nie dosyć wszystkim na tym mając y na dalszy czas tak żalobliwego y wszystkich ichmosciow panow studentow srogą odpowiedź y pochwałkę pozabianiem na śmierć, gdzie ied-

no kolwiek potkawszy, uczyniwszy, ięgomosci pana Marciszewskiego wypusili. O co wszystko iako się wyżej pomienilo chcąc żalobliwi ichmość prawnie czynić, dali ten swoy żalosny proces do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. Ja ienerał ięgo królewicki mosci wojewodstwa Brzeskiego, niżej na podpisie ręki moiey pomieniony, zeznawam tym moim relacynym kwitem, iż w roku terazniejszym tysiąc sześćset omdziesiątym, miesiąca Decembra czwartego dnia, z stroną z szlachtą panami Janem y Pawłem Jaworowskiemi, z ktorými byłem użytym od ięgomosci pana Andrzeia Marciszewskiego, inspektora syna ięgomosci pana Bielikowicza, stolnika Rzeczyckiego y wszystkich ichmosciow panow studentow przy collegium Societatis Jesu Brzeskiem studia traćtujących do szkół w mieście Brzesieiu, tamże za przybyciem moiem uskarżali się przedemną ienerałem y stroną moją szlachtą wszyscy ichmość panowie studenci na niezbożnych y niewiernych żydow starszych y cały kahał Brzeski o to, iż obżałowani różne żalującym wielkie niecznośc przykrosci, oppressye, boie, contempta tak sami przez się, iako y subordynowanych swoich tumulty czyniąc, nie pojednokrotnie żalobliwych biąc, wyrządzaia, owo zgoła żalującym żadnemu z gospody wychilić się trudno; tamże widziałem y oglądałem ięgomosci pana Jędrzeia Marciszewskiego, inspektora syna ięgomosci pana Bielikowicza, stolnika Rzeczyckiego, oczy sinie, pozapuchale, krwią ponaciekale, snadz pięściami popodbiane, włosy z głowy powyrywane, kontusz francuskiego sukna nowy, kosztujący złotych siedmdziesiąt wniwecz poszarпали, pleca. boki pobito sinio spuchle, krwią ponaciekane, snadz kłami, obuchami bite, także y na innych ichmosciach widziałem kontusze na niwecz poszarpane. Które to boie, poszarpanie sukien na żalujących, mianowali ichmość żalujące być sobie stałe y zadane od niewiernych żydow starszych y całego kahału Brzeskiego, sposobem y na mieyscu z processu opisanych, mianowali też y to



ichność, że y szkody nie mało przez obżalowanych żydów poniesli, które czasu prawa na osobliwym rejestrze będą pokazane, odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żalujących uczynili y czynić nie przestają. A tak ja ienerał com widział y słyszał, to wszystko na ten moy kwit spisawszy, z podpisem ręki moiey y pieczęciami strony szlachty na ten czas przy mnie będący, ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał. У тоє реляції подпиль руки енерала тыми словами: Jozeph Kazimierz Pietrowiecki Bobr, ienerał iego królewskiey mosci nadworny woiewodztwa Brzeskiego m. p.

Цяъ поточнои книги Брестскаго гродскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 1149—1159.

## № 68.—1680 г. Декабря 4.

**Жалоба еврейки Дынки Нахимовичевой на учениковъ Брестской иезуитской коллегии, которые якобы убили ея мужа и разграбили имущество.**

Placziwá y žalosná skargę przekladając, opowiadanie czyniła pozostała sierota wdowa y z dziećmi swoimi sierotami nieboszczyka Jakuba Nachimowicza żona Dynka, także przy niey brat rodzony zabitego nieboszczyka Chaim Nachimowicz żydzi Brzescy, na ichmosciow panow Maniszewskiego, Kaspra Głębickiego, Adama Mrowicza, Jozepha Maleckiego, Grzegorza Horoszkowicza, Andrzeia Marciszewskiego zakrystyanczyka, studentow collegium ichmosciow oycow iezuitow Brzeskich, o których wzięli pewną wiadomość, samych principalow uczynku niżej mianowanego o to y takowym sposobem, iż w roku terazniejszy 1680, miesiąca 9 bra ze dnia 28 na dzień 29, w nocy, w same pierwosy, pomienieni ichność obżalowani, nie pamiętając na boiaźń Bożą, srogość prawa pospolitego na takowych swawolnych ludzi w constytucyjach y prawie pospolitym opisa-

nego, naszedszy mocno gwałtem, s kiiami, na dwor iasnie wielmożnego iegomosci pana Jana Karola Kopecia, kasztelana Trockiego, w którym nieboszczyk mieszkał, wprzody drzwi wybiwszy do sieni, a potym y do izby wpadszy, obses nie mając żadney okazy, tylko szczegulnie dla zdobycy, wprzody nieboszczyka żalującego męża zastawszy siedzącego za stołem z żydami, którzy rachunki między sobą swoje mieli, kiiami w głowę uderzyli, od którego uderzenia, gdy na ziemię upadł, leżącego okrutnie biąc, mordując, pastwiąc się nad nim tyrańskie smiertelne rany pozadawali, a gdy żalująca męża swego ratowała, tedy y ona, będącá pregnans, sfatygowali, którego za zabitego porzucili, a potym Leyzera Szmołowicza, Azryela Młynika, Maiera Falkowicza żydow, którzy na ten czas byli, tymiż kiiami także tyrańsko pokaleczyli y rany szkodliwe pozadawali. Przy takimowym gwałtownym naysciu, co zastali w yzbie pieniędzy gotowych, cyny, miedzi szaf, futer, czapek, odzienia białogłowskiego na złotych kilka seth zabrawszy, odchodząc, y na inszych żydow pochwałki y odpowiedzi na zdrowie zabiianiem y rabowaniem uczynili. O które takowe gwałtowne nayscie, bicie y zabicie, pozostała żalująca, zostawiwszy dalszą melioratią tego processu, na ten czas dała do xiąg ku zapisaniu, што есть записано. При которомъ оповеданью ставши очевидисто енераль его королевскои милости воеводства Берестейскаго квити свой реляційный призналь и ку записашю до книгъ гродскихъ Берестейскихъ Станислав Яцевичъ подаль въ тые слова писаний: Ja ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego, niżej na podpisie ręki mey mianowany, zeznawam tym moim relacynym kwitem, mając przy sobie stronę szlachtę panow Jana y Andrzeia Terpilowskich za użyciem od Dymki Jakubowey Nachimowiczowey zabitego męża swego żony y Chaima Nachimowicza, brata nieboszczykowskiego, gdzie według prawa pospolitego ciało nieboszczykowskie na urzędzie

grodzkim Brzeskim dnia trzeciego miesiąca Decembra w tem roku 1680 praezentowała, na którym oczy na wierzch wypukłe, krwią naciekle sinie, głowa wszystka zbita, guzy krwawe widziałem, które bicie y zabicie mianowała być stałe za naysieciem gwałtownym na dwor iasnien wielmożnego iegomości pana Jana Karola Kopcia, kaszlelana Trockiego, w nocy, przez ichnościow panow Maniszewskiego, Kaspra Głębickiego, Adama Mrozowicza, Jozepha Maleckiego, Grzegorza Horoszkowicza, Andrzeja Marciszewskiego y zakrystyanczyka studentow ichnościow oycow iezuitow colleium Brzeskiego, przy tym też żydowka zabitego męża swego mianowała, że niemalo pieniędzy, rzeczy ruchomych zabrali na złotych kilkaseth, sposobem y na mieyscu w procesie mianowanym. A tak ja ienerał com widział rany na zabitym y praezenty ciała onego, daię ten moy rellacyny kwit ku zapisaniu do xiąg urzędowych. Stanisław Jacewicz, ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego.

Изъ поточной книги Брестскаго городского суда за 1680 г., № 7098, л. 1151—1152.

## № 69.—1680 г. Декабря 8.

**Заявление Брестскихъ евреевъ о несправедливо взводимыхъ на нихъ учениками Брестской иезуитской коллегіи обвиненіяхъ въ нанесеніи тяжкихъ побоевъ нѣкоторымъ изъ учениковъ.**

Reprotestowali y protestowali żydzi starsi miasta iego królewskiey mosci Brzescia na ichnościow oycow iezuitow Brzeskich takowym sposobem, iż ichność od czasu niemalego y zawsze często daіае okазіе do wzruszenia pokoіu pospolitego, nie tylko gdzie podkawszy żydow biia, ale y na domy wednie y wnoey napadaіае, różne

exactie wyrządzaіа. Jakoż y teraz swiezo naszedszy w nocy, Jakuba Nachimowicza y innych żydow zbili, skaleczyli, od którego zbiecia Jakub Nachimowicz, nie mogąc wytrwać, musiał umrzeć, co szerezy w procesach zaniesionych opisano iest. Ktorzy ichność, unikaiąc takiey swawoli swojey, niesłusznym y pomownym procesem swoim obwinili, iako maią wiadomość, iakoby z rozkazania żydow starszych kahalu Brzeskiego pana Andrzeja Marciszewskiego studenta wprzody porwawszy więzienym trafić, a potom biciem mieli y czerwone złote pobrali, czego nigdy nie było y nie pokaże się, żeby który żyd miał uderzyć, ale sie y tknąć do niego nie smiał, co kolwiek iako mianuіа w procesie swoim pomownym y nie słusznie zaniesionym, za wiadomością iegomości pana namiesnika y za wolą iasnien wielmożnego iegomości pana starosty Brzeskiego było, iako w sobie ieneralska rellacia opiewa. Chcąc tedy żydzi starsi z niesłusznego obżałowания wywiesić się, dali ten reproces y proces do xiąg grodzkich Brzeskich ku zapisaniu. Што есть записано. При которомъ оповеданью ставшы на вrade енераль его королевской милости воеводьства Берестейского Іозефъ Бобръ квити свой релляційный призналъ и ку записанью до книгъ кроеккихъ Берестейскихъ подалъ въ тые слова писаний: Ja Jozeph Bobr ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego zeznawam tym moim rellacynym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiac sześćseth osmdziesiątym, miesiąca Decembra trzeciego dnia, maiąc przy sobie strony szlachte pana Andzeia Turskiego y pana Samuela Jaleckiego, z ktoremy za użyciem od żydow starszych kahalu Brzeskiego do szkolnicy żydowskiey, gdzie sady onych odprawuіа się, dla prezentowania zabitego żyda Jakuba Nachimowicza przez ichnościow panow studentow colleium Brzeskiego, byłem, gdzie gdym przyszedł do pomienioney szkolnicy, tamże przyszedł y iegomość pan Andrzej Marciszewski, student colleium Brzeskiego, tedy szkolnik

iako mnie, tak y tego pana Marciszewskiego na gorzalkę do arendy zaprosił, w ktorej malo co posiedziawszy wyszliśmy, ktorego dragonia iasnie wielmożnego iegomosci pana starosty Brzeskiego tego studenta wzieli, chcący do wiezienia prowadzić; w tym czasie tegoż iegomosci pana starosty sluga z dragonią przyszedszy, pomienionego pana Marciszewskiego wziowszy do szkolnicy zaprowadzili do dalszey wiadomosci iegomosci; gdzie żydzi na ten czas będąc, iako zwyczaj onych, tego wziętego do szkolnicy nie powolali y przez iegomosci pana namiesnika wielmożnego iegomosci pana starosty, żeby gdzie indziej zaprowadzono upraszali, ktorego do sklepu arendownego zaprowadzono y tam pod wartą z godzinę bywszy, przez roskazanie iegomosci pana namiesnika, żeby do koleium tą wartą zaprowadzili, gdzie żydzi patrząc na to zdaleka, żaden do niego nie przystępował, ani się z mieysca ruszył, nie tylko żeby mieli być. A tak ia ienerał przy czymem był, widział y słyszał daie ten moy kwit ku zapisaniu do xiąg urzędowych. Pisan roku, miesiaca y dnia wysz pisanego. Jozeph Kazimierz Pietrowiecky Bobr ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Brzeskiego nadworny. m. p.

Цяъ поточной книги Брестскаго іродскаго суда за 1680 г., № 7098, л. 1167.

## № 70.—1681 г. Января 20.

**Явна обязательства старшихъ еврейской Минской синагоги давать извѣстное количество воску и платить извѣстную сумму денегъ Петро-Павловскому въ Минскѣ братству.**

Лета отъ пароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятъ первого, мессеца Генвара двадцатого дня.

На враде кгородьского в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мар-

тиномъ Казимеромъ Володковичомъ, горюдничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жида старшыя синагожки Минское Калманъ Гиршевичъ, Израель Шмойловичъ, Лейба Якубовичъ, Давыдъ Ильяшевичъ, Лейба Абрамовичъ, Зеликъ Нахимовичъ, Нахимъ Вульфовичъ вси згодне и одностайне признали листъ свой добровольный вечистый, асекурацыйный записъ, даный и служащий ихъ милостямъ паномъ брацтву духовному и свецкому церкви светлыхъ Апостолъ Петра и Павла Минской, на речъ в немъ в середине нижей выражочую, просечи, абы тотъ листъ добровольный асекурацыйный вечистый записъ, зо всею в немъ выражочою речью, за признанемъ оныхъ былъ до книгъ справъ вечистыхъ кгородьскихъ Минскихъ принять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ себе маеть: Мы Kalman Hirszewicz, Jzrael Szmojłowicz, Leyba Jakubowicz, Dawyd Jllaszewicz, Leyba Abramowicz, Zelik Nachimowicz, Nachim Wulfowicz żydzi starsi synagogi Minskiej iedna za drugą osoby nie tylko teraz выражоных, але y по нас на потомне часы наступящихъ successorow żydow starszych synagogi Minskiej речуац, починая y обовязуяц się, czynиemy wiadomo y zeznamы tym naszym listem dobrowolnym, wieczystym, assecuracynym записем, кому by o tym teraz y napotым бѣдэcego wieku ludziom wiedzieć należało, iż co szlachetny pan Andrzej Maslanka, mieszczanin y kupiec miasta iego królewskiey mosci Minskiego, upatruiać, абы chwаła naywyższego Pana iako nalepiey krzewić się mogła y żeby wiecznemi часы do cerkwi świętychъ Piotra y Pawła Apostołow w Minsku бѣдэcey, pewna każdoroczna dochodziła quota, takowy wynalazł sposob, poniewаż my wyżey wyrażone osoby żydzi starsi synagogi Minskiej na potrzebę całego kahalu, alias szkoły naszej żydowskiej, бѣдэc pilno potrzebнemi сумми pieniędzy, wzięлимы, pożyczыли y do rąk naszych gotowey rękodayney summy

pieniędzy bez żadnego braku w państwach iego krolewskiej mości idącej, złotych pięcseth polskich u tegoż szlacheckiego pana Andrzeia Maslanki odebrali pewną wiecznemi czasy od tey summy doroczną sposobem niżej wyrażonym postąpiwszy quotę, tedy po takowym odebraniu y odliczeniu złotych pięciuset, nie iuz rok do oddania y wypłacenia determinowany, ale tenże szlachezny pan Maslanka wiecznemi czasy na affektacyją naszą y assekuratyją pod zarękami uczyniona, że w każdy rok tak my, iako y po nas następujące successorowie na potomne czasy quotę do teyże cerkwie podług niżej specyfikowanej ordynatij spełna dawać mamy, też summę na szkołę naszą y całą synagogę Minską wniósł y zapisał, jakoż mamy y powinni będziemy y wszystkim iehmosciom panom bractwu duchownemu y świeckiemu cerkwie pomienionej, pod zaręką pięciu seth złotych polskich obligujemy, iż począwszy od roku terazniejszego tysiąc sześćseth osmdziesiąt pierwszego dwoma ratami, to jest, przed wielką nocą ruską podług starego kalendarza w niedzielę dwie, na swiece do cerkwi wosku funtow dwanastie y złotych trzy gotowemi pieniędzmi na robienie tych że swiec; a drugą ratę przed Bożym narodziem ruskim także dwoma niedzielami funtow dwanastie wosku y złotych trzy pieniędzmi dawać do monastyrja świętych Piotra y Pawła Apostołów, do rąk przewielebnego w Bogu iegomosci oycza starszego, albo namiestnika iegomosci, my sami y successorowie nasi, poty, poki naszej w Minsku szkoły y synagogi stawać będzie, pod taką zaręką, mamy, mają y powinni będziemy wiecznemi czasy, żadnego roku y rat specyfikowanych nie pochybiając; osobliwie od teyże summy pięciu set złotych samemu panu Andrzeiowi Maslance w każdy rok gotowemi pieniędzmi (excepto wysz rzeczoney ordynatij) złotych dwadziescia do długiego pożyczcia iegomosci płacić powinniśmy, to jest w dzień Bożego narodzenia święta ruskiego, a po długim życiu iegomosci, komu ta quota złotych dwa-

dziescia legowana będzie, także bez wszelkiego omieszkania, co rok wiecznemi czasy pod zaręką przez nas y successorow naszych płacona być ma. A iezelibyśmy sami, bądź successorowie nasi tak tey legacyi pomienionej do cerkwie naznaczonej, w którym kolwiek roku płacić pochybili, albo tych dwudziestu złotych samemu panu Maslance excipowanych, albo komu iegomoscią legowano będzie nie wypłacili, tedy zaręki, iako ważność summy wynosi, bez wszelkiej exceptey płacić mamy y powinni będziemy, to iednak warując, strzeż Boże impetity iakiey postronnego nieprzyjaciela, dla którego z Minska uchodzić by przyszło, tedy powrociwszy znowu do Minska zatak wiele lat, iak wiele hostilitas trwać będzie, w iednym roku quotę wyżej pomienioną razem zapłacić powinni będziemy, iednak summa złotych pięcseth nie naruszenie wiecznemi czasy na szkole naszej żydowskiej zostawać ma y quota za nią wyrażona dochodzić powinna. A za tym inquantum byśmy w czym kolwiek ten nasz wieczysty dobrowolny naruszyli zapis, albo successorowie nasi żydzi starsi synagogi Minskiej w potome czasy podług obowiązku tego quoty pomienionej dawać zaniedbali, daliśmy tedy moc y wolność nas samych, a po nas następujących successorow naszych iehmosciom panom bractwu duchownemu y świeckiemu pozwać rokiem zawitym do urzędu zamkowego Minskiego, bądź przed samego wielmożnego iegomosci pana starostę Minskiego, bądź iegomosci pana namiesnika iegomosci teraz y na potym będących, gdzie za pierwszym ku prawu terminem, iako na roku zawitym stanąwszy, my, lub successorowie nasi, nie temu nie contradiciuąc dobrowolnemu zapisowi ex nunc zaręki zapłacić y we wszystkim bez żadney przysięgi dosyć czynić powinni będziemy. A iehmosć urząd zamkowy za naruszeniem przez nas w czym kolwiek tego zapisu, na żadne nie oglądając się zachodzące excepcye, libertatie, listy zaręczne, lub żelazne iego krolewskiej mości pana naszego miłosciwego, zaręki wskazawszy

на школе нашей жydовскieй, для которой потребности поминоня засиглишмы суммю у на самых особах жydов старшых synagogi Minskieй teraz y на потым бѣдaчeй, мoчнa, a нe oтвoлoчнa вoлeн y мoцeн бѣдaчe вeчeрнeй oтпpaвe. На co для лeпшeй вiaрy y пeрнoсeи тeн нaш лист дoбpoвoлнo вeчeрнeй aссeкyрaцeйнy зaпис с пoдписeм рaк нaшeх пo хeбрeйскy пoдписaнeх y з пoдписaми рaк ихмoсeиoв пaнoв пeчeтaрoвoв дaлишмы ихмoсeиoм пaнoм бpaчeствy дyxoвнeмy y свeцкeиoм, ceрквe свeтeчeй Пioтpa y Пaвлa aпoстoлoв, мoнaстырa Minskoeгo, a для мoчнeйшeгo вaлoрy y нa yрeдчeнe иeгo крoлeвскieй мoсeи зaмкy Minskoeгo. дo кoтoрeгo нaлeжeмy сaдy пpизнaвaмy. Писaн в Mинскy, рoкy тeсeчe шeсeтoцeтeчeгo, мeсeцe January oсмдзeсeтoгo днeя. У тoгo листy дoбpoвoлнoгo вeчeрнoгo aсeкyрaцeйнoгo зaписy пpи пeчaтeчax пoдписe рyк жydoв стaршeх шкoлы Mинскoй письмoм хeбрeйским, a пoльским язькoм тлмaчaчe в тe слoвa: Kalman Hirszewicz, Jzrael Szmoyłowicz, Leyba Jakubowicz, Dawyd Jlaszewicz, Leyba Abramowicz, Zelik Nachimowicz, Nachim Wulfowicz. Дpугий пoдпис их милoстeй пaнoв пeчaтaрoвoв в тe слoвa: Устниe пpoшoнo oд caлeй synagogi Minskieй пeчeтaрz Jan Markiewicz нaмeстник Minski. Зa устнa y oцeвистa пpoблa дo тeгo зaписy oд вшyткeй synagogi шкoлы Minskieй рeкe мoя пoдписуie Jan Kazimierz Stregocki, пoнaмeстник вoiewoдствa Minskoeгo. Пpoшoнo oцeвистo дo тeгo зaписy oд caлeй synagogi Minskieй пeчeтaрz Jan Mikołaj Romanowicz manu propria. Кoтoрый жe тoт лист дoбpoвoлнo вeчeрнeй aсeкyрaцeйнeй зaпис зa пoклaдaнeм и пpизнaнeм пpез вшe рeчoнeх жydoв стaршeх шкoлы жydoвскoe Mиньскoe eст дo книг спpaв хгpoдскeх Mиньскeх вeчeрнeх пpинeт и yписaн.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1681 годъ, № 11787, л. 1520—1523.

## № 71.—1681 г. Ноября 1.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Іекицу рѣзника, Лейбу Израилевича и Шмойлу злотника къ сожжению и уплатѣ двѣнадцати тысячъ осмисотъ четырехъ золотыхъ и двадцати грошей польскихъ за покражу церковной утвари и драгоценностей изъ Цимковскаго костела.

Року тисеча шестеотъ осимдесять первого месеца Ноябра третего дня.

В справе в Богу велебного его милости ксенъзда Самуеля Казимера Юдковского, каноника и кустоша Смоленскаго, плебана Цимковскаго з урадомъ кргодскимъ Новгородскимъ, менечи о не правный судъ, а з ясне освещоннымъ кнежатемъ его милостью паномъ Лудовикомъ куръфирштомъ Брандербурскимъ, взглядомъ старшенства малъженскаго, пани малжонкою, зась его милости ясне освещоною кнежною ей милостью пани Каролиною Лудовиково Радивилловою, конюшанкою великаго князства Литовскаго, куръфирштовую кнежною Брандербурскою, съ докладомъ ясне освещонныхъ кнежатъ ихъ милостей пановъ Станислава, маръшалка великаго князтва Литовскаго и Доминика Миколая, подканцлерого великаго князтва Литовскаго, Радивилловъ, тудежъ и ихъ милостями паны Казимеромъ Клокоцкимъ стольникомъ Плоцкимъ, Станиславомъ Незабитовскимъ подчашимъ Калискимъ и Веспезияномъ Сельницкимъ подчашимъ Бускимъ, яко економами добръ помененое кнежны ей милости, его милостю паномъ Андреемъ Дерасомъ, державцою Копильскимъ, о не учиненъе презъ ихъ милостей пановъ економовъ жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ справедливости. А з жидами Слуцкими, мяноватое: Давидомъ Шмерьоломъ Натаномъ Славкою, Мовшюю Кгрунилоу, Ицикомъ Горъделевичомъ и Шмойлоу Злотникомъ Слуцкимъ, также съ жидами Копильскими Іекицоу резникомъ и Лей-

бою Израелевичомъ, аренддаромъ Копильскимъ, самыми принцыпалами, яко стороною ку прислуханью тос справы, за двома позвы въ тотъ же врадъ, стороны подмовеня презъ жидовъ Цимковскихъ и Копильскихъ, закрістіяна костела Цымковьского, Яна Гришълевича Бурьяла и презъ него выбрашья злодейскимъ способомъ и жидомъ помененымъ выданья серебра костельного, меновитє монь-странціи, крижа, лампъ, табличокъ и за проваженья того сребра презъ тыхъ жидовъ Цимковскихъ и Копильскихъ до Слуцка, и за ведомостью старшихъ жидовъ презъ обжалованаго Шмойлу, злотьника Слуцкого, оного спущенє и стопенє, тудєжъ неставенья се презъ тыхъ жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ до слуханья конфессатъ въ Цымковичахъ надъ помененымъ закрістіяномъ Цымковьскимъ отъправованыхъ, (а по загоженью тое справы только з особъ жидовъ Цимковьскихъ), о решѣту шкоды костельное, о што салва до жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ есть захована, мяновитє: отисечу триста деведєсятъ пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ, при томъ дохоженн двохъ рублей грошей за не учиненє справедливости и о вину прина-ручную, то есть, о десетъ тысячей золотыхъ польскихъ, въ чомъ жидъ Копильскій Текица его милости пану Дерсасу припоруочный бытъ, затымъ о вини правные и шкоды. Объему отъ посланца обжалованыхъ жидовъ на имя Павъла Бневича, з справами и оборонами правными до тое справы посланого, заслоняючи се хоробою в справе криминальной костельной и о свентокраствє аитуочой, в которой перьсоналитєр ставать потреба, не слущне поданую, принялъ и не наказуючи самымъ жидамъ перьсоналитєр ставать, тую справу до пришльыхъ рочковъ на зволку справедливости светое отъложилъ, затымъ до знесеня и скасованя того декрету, а до принятия о то все туть у суду нашего skutочное росправы, о шкоды и вини правные за декретомъ и отъ-

кладомъ нашимъ. Ижъ ихъ милости вси верху мененые позваные особы а особливо жидзи, по заживаныхъ туть у суду нашего черезъ себе деляцїяхъ, теперъ до отъказу въ самой речи передъ нами до права не становили, про то мы судъ ихъ милостей всехъ позваныхъ особъ и обжалованыхъ жидовъ, яко права непослушныхъ в року завитомъ на унадъ в речи здасмъ, тотъ декретъ в раду кгродского Новгородского въ дате сего року тисєча шєстьсєсотъ осмьдєсятъ первого, месеца Сєнтябра десятого дни, бачєчи бытъ не слущнє и неправнє з ублїженємъ справедливости светое и з кривдєю костела Божого, ферованый, подьносимъ и касуємъ. А в самой справе пенєважъ се то с продукту пленипотєпѣта его милости кєсєндза плєбана Цымковьского, тудєжъ съ конфєсатъ выжєй менєной и з иньшыхъ розныхъ передъ нами покладаныхъ и продукованыхъ документовъ, процесовъ, реляцїй, декретовъ и вєло доводовъ, видєме на тыхъ обвинєныхъ жидахъ Копильскихъ з намovy жидовъ старшихъ Слуцкихъ свєнтокрадствє, а затымъ образа самого Бога и уйма хвалы Божой, а кривдєа неносная костельная доськонале и доводнє показала, зачимъ мы судъ при тыхъ всехъ аллегованыхъ доводахъ и розныхъ вєло документгахъ, водлє добровольного взятъя самому его милости кєсєндзу Самуєлю Юдковьскому, канонику и кустошу Смоленьскому, плєбану Цымковьскому, з слугами костела Цымковьского само четвертєтому, а мяновитє его милости кєсєндзу плєбану Цымковьскому на томъ: яко правѣдивє за окраденємъ костела Цымковьского з намovy жидовъ Слуцкихъ черезъ жидовъ Копильскихъ, кромъ загоженя, з волею и ведомостью его милости кєсєндза бискупа Виленского, яко тежъ и в Бозє зошълого ясє вєльможного его милости пана Подубинского маршалъка великого князєтва Литовьского, отъ жидовъ Цымковьскихъ сталого, костель Божїй въ Цымковичахъ въ покраденю сє-

ребра костельного на тисечу триста девятьдесят пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ, решету шкоды поносить, и на томъ яко правѣдиве стыхъ жидовъ Слуцкихъ и Копильскихъ за прошеньемъ справедливости у ихъ милостей пановъ економовъ добръ кнежны ея милости конюшаньки великого князства Литовского, куръфирьштовой жадной справедливости не учинили, такъже и натомъ, яко обжалованный жидъ Копильскій Текица резникъ его милостыи пану Дерезасу державцы Копильскому, припарученый былъ и его милостею тоу паруку принять; а слугамъ костельнымъ на томъ яко правѣдиве жиды Копильскіе мяновите Текица резникъ, Лейба Израелевичъ, арешдари Копильскій, з намовы всехъ жидовъ старшихъ Слуцкихъ, закристиана костельного Цымковского Яна Гришъкевича Бурьялая подьмовивши, презъ него злодейскимъ способомъ сребро костельное, мяновите монстранцію, крижъ, лампы и табличьки, выбравши тое сребро до Слуцка завезли и тамъ, за ведомостью старшихъ жидовъ Слуцкихъ, презъ обжалованого жыда Шмойлу, злотьника Слуцкого, оное спустили и стопили и на свой пожитокъ обернули, и на томъ, яко правѣдиве в томъ покраденю черезъ менованныхъ жидовъ Копильскихъ тотъ костель Божій решету шкоды на тисечу триста девятьдесят пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ поносить, присегу всказуемъ, которую менованный его милостею ксендзъ плебанъ Цымковский и з слугами костельными, за поданьемъ обжалованымъ всемъ особомъ до слуханья и веденья оной о семь декрете нашомъ в чотырохъ неделяхъ обвещена, тутъ передъ нами судомъ в Минску выконати маеть. А по таковой присезе мы судъ до выразного права посполитого, конституцій сеймовыхъ, самое слушности, справедливости светой стосуючисе, такъ за не учиненъе черезъ ихъ милостей пановъ економовъ добръ кнежны ей милости Радивиловны конюшаньки великого княз-

ства Литовского, Куръфирьштовое Брандбурьское, съ жидовъ выжъмененыхъ Копильскихъ и Слуцкихъ справедливости два рубли грошей на тыхже ихъ милостяхъ панахъ економахъ; вини припаручной десетъ тисечей золотыхъ польскихъ на его милости пану Дерезасу, державцы Копильскомъ, и на всякихъ добрахъ ихъ милостей, а забраное и покраденое презъ жидовъ Копильскихъ способомъ выжъмененымъ костела Цымковского сребро на тисечу триста девятьдесят пять золотыхъ и грошей двадцать польскихъ, водле права совито два тисеча есмьсотъ девятьдесятъ и одинъ золотый и грошей десетъ польскихъ, всего сумою з уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ дванатцать тисечей есмьсотъ чотыри золотыхъ и грошей двадцать польскихъ на позванныхъ всехъ особахъ, а меновите на жидкахъ Слуцкихъ и Копильскихъ, на всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ, рухомыхъ сумахъ пенезныхъ, заставахъ, гандляхъ, арендахъ, домахъ, крамахъ, товарахъ, где кольвекъ будучихъ, з вольнымъ ихъ школь Слуцкое и Копильское печенътованьемъ, такожъ з вольнымъ ихъ самыхъ на ярмаркахъ, торьгахъ и по местечкахъ всехъ грабеньемъ и до вензеля браньемъ и добръ оныхъ арештованьемъ; а забегаячи тому, абы таковыя явные сваволенства и свентокрадства отъ людей на злый учинокъ распасанныхъ, а меновите отъ таковыхъ неверныхъ, Богу самому объмерзлыхъ, а на хвалу его светую и руину оное торьгающихсе особъ не деали, такожъ абы кождый явный злочинца черезъ справедливость светую каранье за свой злый учинокъ отъносилъ, а маестать Божій абы презъ таковыя спросные учинки образонный не бывалъ, упатруючи то преречонныхъ жидовъ Текицу резника, Лейбу Израелевича, арендара Копильского и Шмойлу злотьника, жиды Слуцкого, яко явныхъ злочинцовъ и принципаловъ самыхъ, на горло, живо огнемъ спаленемъ, а же се до права не становили, тогда на выволанье и на ладанье

въ Богу велебному ксендзу Самуелу Казимеру Юдковскому капонику и кустошу Смоленскому, плебану Цымковскому вскажемъ, а яко на одержжанье того выволанья до его королевской милости пана нашего милостивого, такъ и на учиненье надъ преречеными жидами самыми принѣципалами и злочинѣцами черезъ мистра езекуціи до вродовъ кгородскихъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми бысе выжей менованные жидзи, сами злочинѣцы постигнѣни бытъ мели, отъсылаемъ. А за суму вышмененую, отъ насъ суду всказаную дванадцать тисечей осмьсотъ чотыри золотыхъ и грошей дватцать польскихихъ на всихъ выражонныхъ добрахъ обжалованныхъ всихъ особъ до отъправы порядкомъ правнымъ черезъ дворянина его королевской милости томуужъ жалобливому акторови приходитъ вольность zostавуемъ.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за № 279, л. 482—485.

## № 72.—1881 г. Ноября 7.

**Трибунальный декретъ, присуждающій жида Илію Мойжешовича къ уплатѣ тысячи семисотъ двухъ копъ грошей литовскихъ за исходатайствованіе для себя у короля заручныхъ грамотъ и присвоеніе себѣ черезъ то равноправности съ польской шляхтой.**

Року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первого месеца Ноебра сегомо дня.

В справе вельможного его милости пана Самуеля Геронима Котла—маршалка повету Опшменского, з невернымъ жидамъ Еліяшомъ Мойжешевичомъ, на сесь часть въ мѣсте Виленскомъ мешкающимъ, за позывомъ очевисто в руки оному поданымъ о неслухное и безъ правное черезъ того жьда, а подъ тытуломъ оного всихъ жьдовъ подданства и юрисдикции пановъ своихъ, мимо право ста-

тутовое и констытуціе сеймовые, выламованье се и зе станомъ народу шляхецкого в праве посполитомъ ровъности себе стелючи, схадзокъ приватныхъ на розныхъ мейсцахъ на бунѣтованье се и складанокъ пенезныхъ на опресню стану шляхецкого чиненье, о неслухное черезъ тогожъ жьда помовное и уципливое на жалуючого до книгъ кгородскихъ Виленскихъ в року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первомъ, месеца Апреля шостого дня, уникаючи злыхъ своихъ поступковъ, которые в народе жидовскомъ противу костіолови Божому Хрестіаньскому, яко од неприятель головныхъ хрестіаньскихъ, не разъ показуютъ се, яко то светокраства, чародейства, невинное крви хрестіаньскихъ детей розлеванье, кривоприсяства и ингыне тымъ подобные учинѣки, занесенье протестациі, же якобы жалуючій жьдовку Гайделю Абърагамовую за ее чародейскіе дела, которые за донесеньемъ жалуючому одъ розныхъ особъ скарки и даньемъ ведомосѣти, же великіе кривды черезъ дело чародейское рознымъ особомъ чинила, явне се показало и о здоровье самого его милости пана маршалка Опшменского старала, з засажонными ихъ милости паны пріятели, водѣле права статутowego и права заставного зошѣлого зъ сего света ясне осведоного кнежати его милости пана Раѣзвила—подкбандерого и гетмана польного великого князтва Литовского жалуючому на маетность Сморггойне, в повете Опшменскомъ лежачого, в певной суме заведеную даного, которымъ правомъ княжа его милост панъ подкандерій вароваль, ижъ подданныхъ Сморггойнскихъ водле выступѣкы бы и на гарлѣ вольно карать, где и тая жьдовка в инвентару жалуючому подана есть, осудивши водле права покарана zostала, при томъ о неслухное черезъ тогожъ жьда Еліаша Мойжешовича, мимо право посполитое статутовое одъ его милости пана Марціана Польного—старосты Опшменьского, противу жалуючому, а



черезъ другихъ жыдовъ, якобы старшихъ сынагоги Сморгойнсое, съ канцелярїи его королевское милости листовъ заручныхъ, которые только межи людьми народу шляхецкого, а не жыдомъ и подданнымъ противо шляхты и паномъ власнымъ повинѣни бытъ выданые, *идъ мале нарата* противо праву в вѣло пунктахъ вынесенъе, особъливе о неслухное черезъ тогожъ позваного жыда, мимо право статутное и конституціе сеймовые, по актора, затымъ неслухнымъ ущипливымъ урощоннымъ процесомъ мандату на судъ его королевское милости сеймовый вынесенъе и презъ оный рупнуючи права, коньституціе сеймовые и всякую вольность шляхецкую, одъ найяснейшихъ ихъ милости королевъ Польскихъ и княжатъ великого князтва Литовского наданыхъ, поприсежонныхъ и добре уфундованыхъ, *екстра фюрумъ* вызвана, а затымъ в пены правные в коньституціяхъ сеймовыхъ и праве статутномъ выразиныхъ попадненъе, яко теде до положенья ку скасованью помененого ущипливого процесу листовъ заручныхъ и того мандату, такъ водле коньституцій сеймовыхъ до всказанья пенъ, о шкоды и впыны правные. Ижъ тотъ жыдъ Еляшъ Мойжешовичъ, а подъ тытуломъ оногъ и другіе жыды, будучи о то позваными, передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ яко права непослушныхъ в року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ; а затымъ поневажъ се то зъ продукту патрона стороны поводное видоме показало, же тотъ обжалованый жыдъ, а подъ тытуломъ оногъ вси жидзи коньпринципалове оногъ, яко процесса ущипъливые неслухне поуращали, листы заручные и мандаты надъ право *екстра фюрумъ* по актора ку зруинованью правъ и вольностей всихъ шляхецкихъ вынесли, презъ што в вины правные попали; зачимъ мы судъ водле права статутного и коньституцій сеймовыхъ и водлугъ домовяныя стороны, яко процесъ до книгъ кродскихъ Виленскихъ датою вышъ спецификованого донесеный,

такъ листъ заручный отъ его милости пана старосты Опшменского вынесеный восполь и зъ вынесеннымъ и актѣторовъ челлушне па сеймъ *екстра фюрумъ* поданнымъ мандатомъ, ово зкогола зо всимъ яковымъ кольвекъ презъ помененыхъ жыдовъ и о што кольвекъ до даты сего декрету нашего на его милости пана Котъла маршалка Опшменского, урощоннымъ процедеромъ права и описаными въ нихъ жалобами, претензїями симъ декретомъ нашимъ касуемъ, его милости пана маршалка Опшменского самого и добра его милости одъ таковыхъ жалобъ и акцій, неслухне урощонныхъ, вечные вольными чинимъ, варуючи то симъ декретомъ нашимъ, же тые жалобы и вси документа и с процедеромъ презъ помененыхъ жыдовъ, любъ тежъ въ особе оныхъ презъ кого кольвекъ урощонные, яко яко скасованые, нигде у жадного суду и права и на жадномъ мейсцу валіору и моцы метъ не могутъ, и его милость панъ маршалокъ Опшменскій на оные нигде никому справовати се не масть и неповиненъ будетъ, при томъ за неслухное тымъ мандатомъ на сеймъ везанье, водле права статутного, артыкулу чотырнадцатого, з розделу первого, копъ сто водле коньституціи року тисеча пятьсотъ осмъдсѣять девятого копъ двесте, водлугъ коньституціи року тисеча шестьсотъ тридцѣть осмого, тисечу копъ, при томъ за шкоды поднятые чотыриста копъ, а зъ уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою тисечу семьсотъ и две копе грошей Литовскихъ на помененомъ жыду Еляшѣ Мойжешовичу и на всякихъ добраха его рухомыхъ, сумахъ пененныхъ, гдекольвекъ будучихъ, а в недостатку оныхъ и на самой особе его, его милости пану Котлу—маршалку Опшменскому, всказуемъ и на одправу за тотъ всказъ до врадовъ всякихъ, подъ которыми однокольвекъ добра того жыда покажутъ се, альбо онъ самъ постигненый будетъ, заложивши на спротивного троякѣ заруки, одсылаемъ, а затымъ право заставное на маетность.

Сморкгойне, одъ кнежати его милости пана подканцлерого великого князтва Литовского, яко слушное и правное, востполь съ посессією и инвентаромъ, тудежъ декретъ тотъ, которымъ выжъ помененная Гейделя Якубовая Абрамовая за чародейскіе дела водъле права и справедливости святой осужена и правне конъвинкована естъ, яко слушне и правне ферованный, в конътroversіе декрету нашего ширей выраженный во всихъ пунктахъ и паракрафахъ не нарушине утвержаемъ и при mocy заховуемъ.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала за 1681 годъ. № 279, л. 542.

## № 78.—1681 г. Ноября 28.

**Заявление вознаго о количествѣ товаровъ и денегъ, отнятыхъ на ярмаркѣ въ Мирѣ Брестскими евреями у Минскихъ же евреевъ.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ первого, месеца Ноябра двадцать третего дня.

На враде кгородкомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто енераль воеводства Минского Анъдрей Олехъновичъ оповедаль, покладалъ и ко акътыкованю до книгъ кгородцкихъ Минскихъ подалъ реестръ забраня презъ жидовъ Бреськихъ квалтовъннымъ способомъ у жидовъ купцовъ Минскихъ на ярмарку Мирскомъ готовыхъ грошей и розныхъ товаровъ на речъ в немъ нижей выражено жидомъ старшимъ синагоги Минской служачий и належачий, просечы абы тотъ реестръ былъ до книгъ кгородцкихъ Минскихъ принять, акътыкованъ и уписанъ, который уписуючы слово до слова такъ се в себе маеть: *Registr zabrania przez żydow Brzeskich gwałtownym sposobem u żydow kupcow Minskich w roku terazniey-*

*szym tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszym, miesiąca Nowembra trzynastego dnia na iarmarku w Mirze na świętego Dmitra odprawiającym się, tak gotowych pieniędzy, iako u różnych towarow; naprzod u Arona Leybowicza wzięto icden sorok sobolow, kosztujących dwa tysiące czterysta złotych, lisow buntow pięć, kosztujących tysiąc pięćdziesiąt złotych; u Leyby Abramowicza wzięto sukna szlonskiego pulsztuczokow pięć, kosztujących złotych dwiescie pięćdziesiąt, u tegoż żyda gotowych pieniędzy złotych trzysta czterdziescie siedm; u Ulfa Meerowicza wzięto sztuk iedna szarzy czerwoney sukienney kosztującej złotych sto dziesięć, u tegoż żyda harusu sztuk dwie kosztujących złotych dziewięćdziesiąt, u tegoż żyda sztuk dwie tuzinku kosztujących złotych sto osmdziesiąt, gotowych pieniędzy złotych szeszeset; u Leyby Jakubowicza wzięto syrow włoskich kamieni sześć, kosztujących złotych sześćdziesiąt cztery, u tegoż żyda skur kozłowych surowych sztuk sto dwadziescia cztery, kosztujących złotych dwiescie u xiąg żydowskich różnych kupionych za złotych sto siedmdziesiąt y trzy; u Dawida Jozefowicza drobiazgow różnych polskich za złotych osmdziesiąt trzy. Czyni wszystko summa pięć tysięcy pięćset czterdziescie y siedm. У того реестру подписъ руки енеральское тыми словы: Andrzej Olechnowicz ienerał iego królewskiej mosci woiewodstwa Minskiego ręką swą. Который же тотъ реестръ за поданемъ оногo черезъ особу верху мененую до актъ естъ до книгъ кгородцкихъ Минскихъ принять и уписанъ.*

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1681 г., № 11787, л. 1637.

## № 74.—1681 г. Декабря 2.

Явна привилегія польскаго короля Яна III Минскимъ евреямъ, которою подтверждаютъ всѣ ихъ прежнія права и вольности.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первого, месеца Декабра второго дня.

На враде кргодьскомъ в замьку господарскомъ Миньскомъ передо мьною Мартиномъ Казимеромъ Володовичомъ городьничимъ и подьстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто панъ Давидъ Иляшевичъ и панъ Липьманъ Иляшевичъ жиди старшине синагожки школы Миньское, именемъ всѣхъ жидовъ Миньскихъ покладали и до акть книгъ кргодь Минского подали привилей наяснейшого короля его милости пана нашого милостивого, з речью в нимъ выракоюю себе служащий, даный и належачий, просечи абы тотъ привилей быть до книгъ кргодьскихъ Миньскихъ принять, актиковать и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bozey łaski krol Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Inflantski, Kiiowski, Wołynski, Podolski, Podlaski, Smolenski, Siewierski y Czernichowski. Oznaymuemy niniejszym listem przywileiem naszymъ кому о tymъ виедzieć належы, iako święтеу паміеци krol iegomoscъ Zygmunt trzeci, praedecessor nasz, przywileiem de data w Warszawie dnia dwudziestego pierwszego miesiaca Lipca, roku Panskiego tysiacъ sześćsetъ dziewiątego, żydomъ Minskimъ nadanym, onychъ od wszelkichъ exacty y niezwyuczaynychъ ciężarowъ uwolnił y różnemi wolnosciami udarował, tak y my nie mniej przychylaiącъ się do generalnego święтеу паміеци krola iegomosci Władysława czwartego przywileiu, de data w Warszawie dnia trzydziestego pierwszego miesiaca Decembra, roku tysiacъ sześćsetъ czterdziestego zstotego, wszystkimъ żydomъ w wielkimъ xięstwie Li-

tewskimъ mieszkaiącymъ nadanego, y od niasnieyszego święтеу паміеци krola iegomosci Jana Kazimierza antecessora naszego osobliwymъ przywileiem, pod datą w Krakowie na seymie coronationis dnia siedmnastego miesiaca Lutego, roku tysiacъ szeszesetъ czterdziestego dziewiątego approbowanego, za supplikowaniem do nas imieniemъ wszystkichъ żydowъ w miescie naszymъ Minsku mieszkaiących, a za przyczyną niektórychъ panowъ radъ y urzędnikowъ naszychъ dwornychъ przy boku naszymъ zostaiących, do tegošiny się laskawie sklonili, pomienionychъ żydowъ naszychъ Minskichъ wszystkichъ w obecъ y kaźdego z osobna przy wszelkichъ onymъ maiętnosciachъ słužącychъ y przywileiami niasnieyszychъ święтеу паміеци antecessorowъ naszychъ, dobrze obwarowanychъ, iako to kamienicach, domach, kromachъ dziesięciu, w których wszelkie sukienne, bławatne y materialne towary wolno im ex antiquo przedawać, tudziesz y korzenia różne kuszniarskie, szwieckie, rymarskie y inne wszelakie towary, siemiernicach, jatkachъ mięsnychъ, wolnymъ odkupowaniu placowъ, których maią dwadziescia ieden y przy boźnicy okopisku y łazni na własną ichъ potrzebę, osobliwie domachъ trzechъ do szkoly naležącychъ, ktore od stantij y statij żołnierskichъ, dispositij trybunalskichъ y wszelkichъ podatkowъ uwalniamy, tudziesz pomienionychъ żydowъ Minskichъ od podeymowania poslowъ cudzoziemskichъ y naszychъ iako nie używaiącychъ żadnychъ prowentowъ uwalniamy. Nadto waruiemy y pozwalamy tymъ przywileiemъ naszymъ onymъ przy domachъ y kamienicachъ dla snadniejszego dozoru browary, słodownie, winnicę stanowić, budować, ktore warownemi iednakъ maią dla ognia przy-padkowego kominami murowanemi opatrować, także kromnicki y w nichъ wszelkie victualia dla przeieźdzaiącychъ y potrzebuaiącychъ, iako y inne tawary dla pożywienia snadniejszego przedawać, exercitia w rze-miosłachъ różnychъ iako rymarskimъ, kuszniarskimъ, cerulickimъ, krawieckimъ, mularzskimъ, blacharskimъ, złotnickimъ, szmuklerskimъ, konwisarskimъ y innychъ tymъ podob-

nych pomienionym żydom pozwalamy, aby od żadnych cechów przeszkod niakich y vocy nie miewali przykazuemy; tudziesz aby od nich żadnych składek cechowych nie wyciągali listem naszym terazniejszym excipiemy y uwalniamy, towary wszelkie tak ręką swą zapracowane, iako y z kąd inąd nabyte, tak w pomienionych kramach przy domach, iako y nosząc po ulicach przedawać y onymi handlować, miednicy y inne znaki rzemieśnicze przy domach swych własnych y najmnych wywieszać y na tablicach wystawować wolno im będzie, podwody pod posłów tak naszych iako y cudzoziemskich gdy mieszczanie tameczni wyprawować y dawać będą, powinni się znośić z żydami y ducta proportione podług składek y zwyczajnych nie ucieżając, ale co żydzi y z deputowanemi od miasta postają. Waruimy y to aby podług statutu wielkiego xięstwa Litewskiego praw y przywilejów swoich dawnych do żadnych innych iurydyk y sądów tak duchownych iako y świeckich nie byli pociągani, procz sądu zamkowego, do którego wszyscy żydzi w miastach naszych wielkiego xięstwa Litewskiego należą, salva iednak appellatio-ne od uciążliwego dekretu, w sabasy iednak y w insze święta ich uroczyste do żadnych sądów nie mają być pociągani y sądzeni; iezeliby też w ktorey sprawie przez dekret onym miała być przysięga naznaczona, tedy nie inaczej wykonywać mają tylko w większych sprawach na rodale, a w mniejszych uiawszy się za kłamkę. Tudziesz iezeliby mieszczanin tameczny, albo któż kolwiek miał sprawę, lubo zayście iakie w drodze, lubo w poblizszych miasteczkach z pomienionemi żydami Minskiemi na targi iarmarki zwyczajnie zieżdzającemi, tedy onych nigdzie pozywać nie ma, tylko do wzwyż mianowanego sądu zamkowego Minskiego. Podatki wszystkie rzeczy pospolitey do kahału swego Minskiego oddawać, a kahał do skarbu naszego wielkiego xięstwa Litewskiego wnosić powinien tak od żydów pod iurydykami mieszkających, iako y na innych mieyscach w Minsku

miescie przebywających, czego iurydyki przesię wymagać nie będą powinny od żydów pod iurydykami mieszkających. Rzeznikom byda wszelkiego tak w rynku, domach, po ulicach, iako y na wsiach zku-pować pozwalamy tak w dni targowe y iarmarczne, iako y w insze wszelakie w iatkach swych bez wszelkiej przeszkody przedawać. Insuper y to waruimy, gdy się chlebowe żołnierze y inne składanki trafiają, aby mieszczanie od żydów ducta proportione wybierali, ponieważ onera miejskie pociągają iako współ mieszczanie nasi, przeżo iesliby się zdarzyło kiedy aby tumult iaki miał na nich powstawać tak od swawolnikow iakich od studentow y od ludzi ultayskich, aby w tym od miasta ochronę mieli y takowych ausus nie dopuszczali serio przykazuemy y miec chcemy pod winą dziesiątka tysięcy kop litewskich, z których per medium fisco nostro et parti laese cedet. Co do wiadomości wielmożnym y urodzonym senatorom, dignitarzom, marszałkom trybunalskim y sędziom głównym, starostom y ich podstarosom, urzędnikom ziemskim y grodzkim y innym przywodząc, miec chcemy, aby żydom Minskim w ich prawach, swobodach y wolnościach wyszey specifikowanych, najmniejsza przeszkoda y bezprawie nie działo się, ale we wszystkim przy dawnych zwyczajach zachowani byli. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie dnia dwudziestego wtorego, miesiąca Martij, roku Panskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piątego roku. У того привилею его королевской милости печать великого князства Литовского заверстает, а подишь руки тыми словы: Jan król, а пришеокъ тыми словы: Approbatia przywileiu generalnego żydom Minskim przy prawach y wolnościach z dawna im słujących nadanego. При томъ и подишь руки писара великого князства Литовского тыми словы: Andrzej Kazimierz Osowski pisarz wielkiego xięstwa Litew-

skiego administrator biskup Wilenski. Который же тотъ привилей его королевскоѣ милости за поданемъ оного черезъ особъ верьху мененыхъ есть до книгъ гродьскихъ Миньскихъ принять, актикованъ и уписанъ.

Пазъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1681 годъ, № 11787. л. 1648—1651.

## № 75.—1681 г. Декабря 23.

**Рескриптъ короля Яна Казимира, назначающій евреямъ всѣхъ четырехъ кагаловъ Великаго Кн. Литовскаго срокъ окончанія ихъ взаимныхъ споровъ, относительно подчиненія одного кагала другому.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго месеца Февраля осмого дня.

На враде господарскомъ гродскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвеводимъ Виленскимъ, поставившише очевидно неверный жидъ школьникъ Ораденскій Саломонъ Иозефовичъ листъ рескриптъ его королевскоѣ милости з канцелярии великой, великого княжества Литовскаго вынесенный до актъ подалъ книгъ гродьскихъ Виленскихъ писаный тыми словами. Jan trzeci z Bozey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmudzkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smolenskie, Kijowskie, Wołyńskie, Podolskie, Podlaskie, Siewierskie Czernihowskie. Oznajmujemy ninieyszym listem naszymъ wszem w obecъ każdemu z osobna, кому to wiedzieć należy; przelożono namъ przezъ pewnychъ panowъ radъ y kommissarzy naszychъ iakoby znaczne zachodziły kontrowersye między trzema synagogami niewiernychъ żydowъ w wielkimъ xięstwie Litewskimъ zostaiących, z których iedne synagogi pretendują od drugichъ preiuditiumъ usurpatyi niektórychъ iurisdictioni, które asseruntъ żeby do nichъ należecъ miały, podane przytymъ i su-

plike, imieniemъ żydowъ Sluckich, pod rządъ y iurisdictioni synagogi Brzeskiejъ podpadaiących, iakoby od teyże swoiey synagogi niektore cierpiecъ mieli, iako oni uclaią, szkody; my tedy uważaiącъ że te kontradictie y zwady, czy słuszne czy niesłuszne, niemogą być tylko z wielu prywatnychъ uciążeniem, a załymъ y z uymą publiczną, a chcącъ koniecznie roskazuiemy aby sprawa między niewiernymi żydami Sluckimi, a między tą do ktorey należą synagoga, to iestъ kałalemъ Brzeskimъ albo pomiarkowana albo osadzona była na bliskimъ seymie niewiernychъ żydowъ wielkiego xięstwa Litewskiego, ktorego kadentia razъ we trzy lata przychodząc, teraznieyszy zimy przypada, controversiae zaś strony rozgraniczenia iurisdictioni między trzema kałalami wielkiego xięstwa Litewskiego, a czwartymъ Brzeskimъ kałalemъ także niewiernychъ żydowъ y insze ktoreśъ kolwiekъ między kałalami pretęsie ordinuiemy y mieć koniecznie chcemy, aby między sobą ciż pomienieni niewierni żydzi albo raczey wszystkie cztery synagogi wielkiego xięstwa Litewskiego iakimże kolwiekъ sposobemъ zgody або conplanaty w terminie niedziel dwunastu pomiarkowaniem, w co iczeliby sami między sobą potrafić niechcieli y sprawy między niewiernymi żydami Sluckimi, a Brzeską ichъ synagogą na bliskimъ swoimъ seymie, albo dla niestawania ktorey strony, albo dla iakiey też kolwiekъ raty nie skonczyli, do tego w naznaczonymъ od nasъ terminie rożności o uzurpacię iurisdictioni, które sobie pretendują, niezgodzili, deklaruiemy exnuncъ iż zabiegaiącъ dalszymъ, ktoreby z tąдъ pochodzily, krzywdomъ y w zamieszaniu, y skracaiącъ koszty stronъ obudwomъ exnuncъ po wysciu terminu niedziel dwunastu powagą maiestatu naszego do trzechъ rabinowъ to iestъ Grodzieńskiego, Wileńskiego y Pinskiego, a z drugiey do rabina Brzeskiego y do dwochъ niewiernychъ żydowъ ktorychъ sobie Brzeska synagoga do niego obierze, przydamy inszychъ trzechъ niewiernychъ żydowъ rabinowъ z korony, o ktorychъ informacie mieć będziemy że nie są do iedney stro-

ny więcej niż do drugiej interessowani, tym zaś wszystkim dziewięciu niewiernym żydom zupełną domy władzę na doskonałe zakonczenie tych spólnych pretensyi y na surowe skaranie, kto kolwiek na tym terminie winny sie być pokaże, do tey zaś spólney zgody żeby się obiedwie strony iako nayprędzey miały surowo upominamy. Dan w Jaworowie, dnia dwudziestego trzeciego, miesiąca Decembra roku pańskiego tysiąc szesćset osmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. У того листу рескрипту з канцелярии великой, великаго княжества Литовского выписаного подпись найяснейшого короля его милости тыми словами: Jan król, который же тотъ листъ рескриптъ его королевской милости за поданемъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородскихъ виленскихъ справъ вчыстныхъ принять и уписатьъ.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650.

## № 76.—1682 г. Января 11.

**Листъ короля Яна III къ Виленскимъ властямъ, освобождающій Виленскихъ евреевъ отъ переписи и обезпечивающій имъ спокойное и безопасное пребываніе въ городѣ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ восемьдесятъ второго, месеца Февраля, десятого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, поставившимся очевисто жидьшкольникъ Виленскій Иршъ Зельманъ Давидовичъ, листъ заручный до актъ подаль, писанный тыми словами: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielki xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmuydzkie, Mazowieckie, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflanski, Smolenski, Siewierski, Czernihowski. Szla-

chetnym burmistrzom, raycom, woytom, ławnikom y całemu magistratowi radzieckiemu y urzędowi woyłowskiemu miasta naszego Wilna wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Szlachetni y sławetni y wiernie nam mili! Przelozono nam iest przez pewnych panów rad y senatorów rad imieniem niewiernych żydów całego synagogi Wilenskiej, iż wierność wasza z dawnego przeciwko nim rankoru y zawziętosci, niemając respectu na zwierzchność y powagę naszą królewską, nie tylko im prywatnie y pojedynkiem różne uraganie czynicie, ale też przeciwko wszytkiej synagodze publicznie całego miasta tumulty wzruszacie y pobudzacie, w których tumultach żydów białą, rabują, zabiaiają, rozganiają y wszytko im zabierają, a to nicmał, a prawie co rok wierności wasza spe in spuncatis czynicie, iako to y teraz świeżo podczas popisu całego miasta, gdy żydzi obawiając się zabójstwa, wiolencij, na tymże popisie prosili wierności waszey, aby od niego wolni, aby przynamniej nie wyjezdźając w pole, w samym mieście, mianowicie w pałacu iasnie wielmożnego wojewody wileńskiego popisani byli, lecz wiernosci wasza żadną miarą pozwolić im tego nie chcieliście, tylko ie w pole koniecznie wynieść y tam się z cechami popisować na zdradę kazaliście, assecurując y speciose, że się im nic złego stać niemiało; oni tedy nie mogąc się odprosić y tak będąc od wiernosci waszey pokojem upewnieni, w pole na popis w dobrym porządku wyszli, tam zaraz nutu y w obecności wiernosci waszey cechy wszytkie y pospółstwo na nich uderzyli, bili, siekli, strzelali, poodzierali y cale sukien, rynsztunków y innych stroiów napożyczanych pogołocili, szkody wielkie, które czasu swego u prawa specificować będą, poczynili y pewnie by ich byli funditus znieśli, gdyby z opatrznosci snać Bozkiej od młodzi academickej, która się nad nimi zlitowała, obronieni niebyli, iednakże postrzelanych y rannych kilkadziesiąt zostało, a wierność wasza, miasto hamowania tego tumultu, ieszcze z uciechą na to patrzaliście y dotych-

czas ieszcze pochwalki na nich czynicie y takimże tumultem y zniesieniem im grożąc. Naprzód tedy pomienionych żydów od popisu na potym absolute wolnemi czyniemy wiecznemi czasy, a o przeszle violencye y szkody poczynione sprawiedliwość im czynić każemy. A że to iest przeciwko prawu pospolitemu y przeciwko publicznemu pokoiowi, którym wszyscy poddani w państwach naszych są ubezpieczeni y że się niegodzi wierności waszey, iako samym zwierzeźności naszey podległym żydom, pod obroną naszą zostających, znosić, ani ciemiężyć, ktorzy y teraz bezpiecznemi być nie mogą, przeto mając nad tym ich utrapieniem commiseratią, onych wszystkich, to iest, całą synagogę Wileńską y każdego z osobna żyda, w protectiā naszą królewską bierzemy y onym list nasz zaręczny dаемy, surowo rozkazuiemy wierności waszey, abyście więcej iuż takowych y żadnych tumultów czynić, pobudzać y rozkazować nie ważyli się, pochwalkami na nich nieprzegrażali y owszem ażebyście żydów w wszelakim bezpieczeństwie przy tey naszey protectiē zachowali, pod zaręką sta tysięcy kop litewskich y pod innemi winami y zarękami, w prawie opisanemi, na osoby wierności waszey sciągać się mającemi, upominamy także wierności waszey y surowo, pod łaską naszą królewską, przykazuiemy, abyście żydów tychż Wileńskich, przy prawach, przywileiach, osobliwie przy declaratiē naszey, którą wolności y sposoby pożywienia, osobliwie soli przedawania y mieszkania do pewnego czasu są im ieszcze szczególne łaski y klemencyey naszey s politowania nad ubóstwem ich przedłożone y prorogowane, non obstante dekreto in contrarium lato, gdyż tota prorogatiā tylko im do czasu pozwolona od nas iest, weale y nienaruszenie zachowały y inaczej czynić nie ważyli się pod winami w teyże prorogaciy naznaczonemi. Dan w Jaworowie, dnia iedyndziesiątego miesiąca Januarii, roku pańskiego tysiąc sześćset ósmdziesiąt wtórego, panowania naszego ósmego roku. У того листу заручного подпись руки па-

янейшого короля его милости тыми словами: Jan król. Который тотъ листъ заручный за подаемъ оного до актъ черезъ особу верху менену єсть до книгъ киродекскихъ Виленскихъ уписаць.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда подъ № 4709, за 1888—1884 г.

## № 77.—1882 г. Января 12.

Донесение вознаго объ отказѣ евреевъ Виленской синагоги удовлетворить Вольскаго по дѣлу о заложеномъ кунтушѣ.

Ja ienerał iego królewskiej mosci, uizey ręki mey mianowany, czynię wiadomo tym moim relacynym kwitem, iż w roku terażniejszy tysiąc sześćset osmdziesiąt wtórim, miesiąca Januarij dwunastego dnia, byłem ja ienerał użytym stroną szlachtą niżej mianowaną, na imie od pana Jakuba Jankowskiego sługi iegomosci pana Samuela Mikolaia z Rusinowa Wolskiego—woyskiego powiatu Wolkowskiego, do niewiernych żydów całej synagogi Wileńskiej do Jersza Szkolnika y do Jakuba Gordona, medicinę doktora, upominając się według daney karty y zapisu od całej synagogi Wileńskiej iegomosci panu Janowi Konstantemu z Rusinowa Wolskiemu podczaszemu Wileńskiemu na zwrocenie y dosyć uczynienie za kontusz granatowy, zielony, rysiami perskimi y szweckimi podszyty, kosztuiący złotych czterysta trzydzieście, który таже synagoga cała po smierci żyda Michała Faytela y te wszystkie dobra onego zabrała. A gdy ja ienerał z tym sługą iegomosci pana Wolskiego stroną szlachtą panem Janem y Macieiem Jablonskimi chodził na Żydowską ulicę do stancij y kamienicy starszych wysz rzeczonych synagogi Wileńskiej Jersza Szkolnika y Jakuba Gordona y inszych imionami y przezwiskami imże samym wiadomemi, prosząc o dosyć uczynienie zapisowi swemu y żeby kontusz wysz rzeczony weale oddali

y satisfacją iegomosci panu Wolskiemu uczynili, na co zgodnie odpowiedzieli, że nie będziemy żadney satisfacji iegomosci czynić, bo gdybyśmy wszitkiej szlachcie w ich praetensjach dośe czynili y cegielki by szkoły naszey nie zostało. Zaczym, chcieli, iegomosci panu Wolskiemu możemy względem tego wojewodstwa Wilenskiego y iego szlachcie iakie sto złotych dwadziescia dać, a niech nam więcey da pokoy, a w ostatku niech że nas pozywa do zamku, obaczy co wskura; wszak y my mamy, kto nas zastąpi, niedbamy o to, możemy się y my dać znać szlachcicowi, iako y nam szlachcic. A tak sługa iegomosci pana Wolskiego pan Jankowski na te słowa żydowskie przed mną ienerałem protestował y oswiadczał. A tak ia ienerał com widział y sły-szał, na tom dał ten kwit moy relacyny, z podpisem ręki mey y z podpieczęcią strony szlachty, na ten czas przy mnie byłey. Zacharyasz Downarowicz ienerał iego królewskiej mosci wojewodstwa Wilenskiego ręką swą.

Roku tysiąc sześćset osmdziesiąt wtórego, miesiąca Januarij czternastego dnia ten kwit relacyny oczywisto stawszy Zacharyasz Downarowicz ienerał iego królewskiej mosci przyznał. Kazimierz Franciszek Janowski, namiesnik wojewodstwa Wilenskiego.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650. Док. № 12.

## № 78.—1682 г. Января 14.

**Жалоба Вольснаго на евреевъ Виленской синагоги о неудовлетвореніи его по дѣлу о заложennomъ кунтушѣ.**

Żalował y protestował ziemianin iego królewskiej mosci korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego iegomosc pan Samuel z Rusinowa Wolski—woyski Wol-

kowyski na niewiernych żydow synagogi całej Wilenskiej za daniem sobie sprawy y wiadomości od iegomosci pana Jana Konstantego z Rusinowa Wolskiego, podczaszego Wilenskiego, załucie na Jakuba Gordona y na Jersza szkolnika y na wszystkie synagoge Wilenską o to y takowym sposobem, iż niewierni żydzi synagogi Wilenskiej, opisawszy się y kartę dawszy dobrowolnie, będąc zesłanemi od całej synagogi do iegomosci pana Wolskiego—podczaszego Wilenskiego do gospody tu w Wilnie, w gospodzie ieymosci pani Markiewiczowey, na święto Duskiej ulicy, dali takowe pismo imieniem synagogi Wilenskiej, iż mieli czynić satisfacją w kuntuszu rysim, który był w zastawie u żyda Michała Faytela zmarłego w złotych stu będącego, kosztujący złotych czterysta trzydziescie, który kontusz nie widezieć gdzie ei żydzi podzieli y niechcąc onego wracać, ani zapisowi swemu dośe czynić, a ku większey krzywdzie y szkodzie w tym liscie y zapisie danym iegomosci panu podczaszemu Wilenskiemu, nie specifikowawszy dnia y terminu, podstępnie, iako młodego człowieka, uwiadli powiadaiać ubespeczywszy iegomosci pana Wolskiego, mowiąc tak: day się waszmość na sąd nasz żydowski, co gdy waszmość uczynisz, większą y nie odwołczną sprawiedliwość od nas otrzymasz, bo to iest wielka u nas rzecz, gdy się zacny szlachcic da nam pod nasz sąd. Zaczym za przybyciem dnia 12 Januarij żalobliwego do Wilna z tą kartą do całej synagogi chodził y nie mały czas upominaiąc się satisfacji w Wilnie bawił się. Na co odpowiedzieli synagoga: iż my waszmość nie będziemy żadney satisfacji czynić, pozywaj nas waszmość y całą synagoge do zamku, tam się waszmość sprawiemy, gdyż y kamienica Faytelowska już do synagogi należy, za czym wolno nas pozwać do zamku, a my żadney sprawy teraz z waszmością nie mamy. A tak żalobliwy widząc takowe niesprawiedliwość żydowską, chcąc o to prawem czynić z nimi w sądzie należnym, dał tę żalobę do xiąg zapisać.



Roku 1682, miesiąca Januarij dnia 14 na urządzie opowiadano. Kazimierz Franciszek Janowski, namiesnik wojewodztwa Wilenskiego.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1605—1682 годы, № 4650.—Док. № 11.

## № 79.—1682 г. Февраля 10.

**Рескриптъ короля Яна Казимира евреямъ Вел. Кн. Литовскаго, съ воспрещениемъ имъ въ теченіи 12 недѣль вчинять иски и судѣбныя преслѣдованія другъ противъ друга.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятъ второго, месеца Фебруаря десятого дня.

На враде господарскомъ кгородскомъ Виленскомъ передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ виленскимъ, постановившимъ очевидно невѣрный жидъ школьникъ Мойжешъ Саломонъ Иозефовичъ, листъ рескриптъ до актъ подалъ, писанный тыми словами. Jan trzeci z Bożey łaski król Polski wielkie xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Jnflandzki, Kiiowski, Podolski, Podlaski, Smoleński, Siewierski y Czernihowski. Oznaymujemy tym listem naszymъ wszem w obec y każdemu z osobna, komu to należy wiedzieć, naznaczyliśmy niewiernymъ żydomъ wielkiego xięstwa Litewskiego w rescriptie naszymъ w ichъ sprawie niedawno danymъ pomienionymъ, termin do dwunastu niedziel na ugode, aby się we wszystkichъ претенсыяхъ swoich, tudzież o krzywdy Śluckichъ żydowъ pogodzili między sobą, zacyzъ mieć chcemy y rozkazujemy aby stante compositione do wyscia pomienionego czasu dwunastu niedziel nieważyli się jeden drugiego o praetensye do siebie mające aresztami, wiolemtiami y grabieżami nigdzie po goscincach, iarmarkach, komorach celných, miastach y miasteczkach trudnić y aggrawować, co naybardziej o synagodze Brzeskiey

W. X. Lit. ma się rozumieć, żeby zgody naznaczoney przez podobne violentiae y trudności ni wezym nie naruszyli, na takowychъ którzy by się tey wyraźney woli naszej sprzeciwili winą dziewięciu tysięcy grzywien y peny w prawie przeciwko sprzeciwiającymъ się listomъ naszymъ opisane zakładając, a dla większey wagi y wiary ten list ręką naszą podpisawszy pieczęć xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Jaworowie, dnia dwudziestego, miesiąca January, roku pańskiego tysiąc szesćset osmdziesiąt wtorego, panowania naszego osmego roku. У того листу подпись руки найяснейшого короля его милости тыми словами. Jan król. Который тотъ листъ рескриптъ, за поданемъ до актъ есть до книгъ уписанъ.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда.— за 1605—1682 годы. № 4650.—Докум. № 10.

## № 80.—1682 г. Марта 6.

**Явка описи вещей и денегъ, которыя Брестскіе евреи отняли у Минскихъ же евреевъ**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ второго, месеца Марца шостого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Волотковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жиди старшие синагожки Минской Израель Самуеловичъ и Лейба Якубовичъ, также Ілли Иозефовичъ и Шмойло Кгершоновичъ оповедали, покладали и ко акътиковано до книгъ кгроцкихъ Минскихъ подали реестръ забраня розныхъ речей и готовихъ грошей, квалтовънимъ способомъ черезъ жидовъ старшихъ синагожки Брестской на речъ в немъ нижей виражоную имъ же самимъ служащий и належачий, просечи, аби тотъ реестръ билъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ акътикованъ и уписанъ,

который уписуючи у книги слово до слова такъ се в собе маеть: Registr zabrania przez żydow Brzeskich gwałtownym sposobem u żydow Minskih na cadentią do Sielca iadących, tak gotowych pieniędzy, iako też srebra, złota, towarow y różnego splendoru, przeciowszy w roku terazniejszym tysiąc szescset osmdziesiąt wtorym, miesiąca Februarij pierszego dnia, pode wsią Sokołowem. Naprzod u Jzraela Samuelowicza gotowych pieniędzy złotych trzy tysiąca, kanak szzero złoty rubinami y dyamentami sadzony, w nim sztuk trzydziescie y dwie, kosztujący złotych cztery tysiąca osmsset piędziesiąt, perel wielkich y mniejszych sznurow osmnascie, kosztujących złotych tysiąc dwiescie czterdziescie, pierścien dyamentowy, kosztujący złotych siedmsset piędziesiąt. U Leyby Jakubowicza łyżek srebrnych blachmulowych dwanascie, miednica z nalewką srebrno pozlocistą, wazących grzywien dwadziescia cztery, roboty awszpurskiej, kosztujących złotych tysiąc dwiescie, manelow pare szczerozłotych, dyamentami sadzonych, przy tym pierścien szafirowy kosztujący złotych pięcsset czterdziescie, kolderka atlasowa kosztująca złotych czterdziescie y groszy dwadziescia pięć; przy tym zabrali registra assignacie, quitacye iuz żydom Brzeskim wyplacone y przywileia najasnieszych królow. U żyda Jlli Jozefowicza y Szmoyly Gierszonowicza, powtorne do Sielca z miasta Minskiego przybytych, recuperuiąc wysz mianowanych żydow Leybe Jakubowicza y Jzraela Samuelowicza gotowych pieniędzy złotych dwa tysiąca osmsset siedmdziesiąt pięć żydzi Brzescy wzieli; u tych że żydow czterech powracających się z Sielca do Minska w tymże roku, miesiąca Februarij dwudziestego wtorego dnia, pazerwancy cadentię przez żydow Brzeskich, dogoniwszy z niemalą gromadą ludzi pod miastem Chomskiem wzięto koni czworo s kolasami, kosztujących złotych trzysta czterdziescie y dwa, u żyda Jlli Jozefowicza wzięto gotowych pieniędzy złotych szescset, łyżek cztery, kupkow dwa, czary dwie, ko-

newka z wierzchem srebrne, wazące wszystkiego srebra grzywien iedynascie łotow cztery, kosztujących złotych trzysta pięćdziesiąt, tabinu zielonego łokci pięć kosztującego złotych szesdziesiąt, atlasu szkarlatnego łokci dwanascie, kosztującego złotych sto dwadziescia, examitu ceglatego łokcie ieden, kosztującego złotych dwadziescia osm. Summą czyni złotych piętnascie tysięcy dziewięcsset dziewięcdziesiąt cztery y groszy dwadziescia pięć. U tego reestry podpisъ руки еперальское тими слови: Andrzej Olechnowicz, ienerał iego królewskiej mości woiewodstwa Minskiego. Которий же тотъ реестръ за поданемъ оного до акты черезъ особу верху мененую есть до книги кгородскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 19.

## № 81.—1682 г. Юня 18.

**Рѣшеніе по иску Кенсовскаго нъ Минскимъ евреямъ о неуплаченномъ долгѣ.**

Лета отъ пароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесять второго, месеца Юня осемнадцатого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартипомъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Миньскимъ, постановившимъ очевидно слуга его милости пана Яна Кенсовскаго, подстолего воеводства Минскаго панъ Марцианъ Бенедиктъ Рихлицкий покладать ку акътикованью до книгъ декретъ вельможного его милости пана Яна Михала на Бакштахъ Завишы, старосты Минскаго в справе тогоже его милости пана подстолего Минскаго з неверными людьми Мойжепомъ Абрамовичомъ, бывшимъ писаромъ цла новоподвышеного коморы Минскео, арендаромъ Гугменскимъ, з Лейбою Якубовичомъ Кугелюмъ тестемъ оного, яко

поручьшикомъ, малюшкою его п Абрамомъ Мойжешовичомъ, сыномъ Мойжеша Абрамовича о речъ в немъ в середине выражоную ферованый, который уписуючи у книги слово до слова, такъ се в собе маєть: Roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego, mieściąca Maią szóstego dnia. Przedemną Janem Michalem na Basztach Zawiszą starostą Minskim, agitowała się sprawa iegomosci pana Jana Kęsowskiego podstolego wojewodstwa Minskiego z żydem Moyżeszem Abramowiczem, bywszym pisarzem cła nowopodwyszonego komory Minskiey, arędarzem Jhumieniskim, a teraz w mieście Minskim w domu Leyby Jakubowicza Kugielą żyda Minskiego, tescia swego przebywaiącym, z tymże żydem Leybą Jakubowiczem y małżaką onego, iako poręcznikami y synem wyżey mianowanego żyda Abramem Moyżeszowiczem y oycem samych pryncypalow o dług złotych tysiąc winno ostały na terminie w tym roku, dnia dwudziestego trzeciego Aprila, w dzień świętego Jerzego, przy xiągach grodzkich Minskich według opisu y obowiązkw niezapłacony, którego inquiruiąc długi, tenże iegomość pan podstoli Minski przez sługę swego urodzonego pana Mareyana Rychlickiego, w niebytnosci swey, za mocą prawną wprzod przed iegomością panem Janem Markiewiczem, namiesnikiem moim, u sądow zamkowych Minskich attentował na terminie przy xiągach grodzkich Minskich czynił pilność, a za niestaniem winnego żyda dla choroby, a syna iego absenty, tychże tesciowi onego y dziadu Leybie Kugielowi y małżace iego z przydania urzędowego we trzech tysięcy złotych polskich, w roku terazniejszym, dnia dwudziestego dziewiątego Aprila przez dwóch ienerałow przyparęczył, za którą, gdy na dniu pierwszym praesentis za zakazem przed tymże iegomością panem namiesnikiem moim, żyd Leyba y małżaka onego, zapozwani będąc, niestanowili, tedy do teyże przyparęki przed sąd moy staroscinski ciż obżałowane żydzi przypozwani byli, gdzie tenże sługa

iegomosci pana podstolego Minskiego stawaiać z patronem spraw tegoż iegomosci panem Janem Łomanowiczem, mocą tegoż przyparęczenia, ktore czytał y dowodził, że żyd Leyba Kugil y małżaka onego w przyparęce przyiwszy nie tylko dotrzymać, lecz inquantumby umarł tey nie zapłaciwszy summy, tedy sami za niego wypłacać declarowali, za czym po ominionym terminie, aby żyd Leyba Jakubowicz y małżaka onego, iako się przeieli, czynili satisfactią, a zatym dowodzić tego długu że zowszystką substantią swoią żyd Moyżesz Abramowicz y syn onego z Jhumienia sprowadziwszy do tescia y dziada swoich dla uniknienia płacić innym creditorom tu do Minska z umysłu ziachali, na czym iako wszystka ruchomość onych, iako to złoto, srebro, cyna, miedz, sprzał domowy, gotowe pieniądze w schowaniu ich zostaić y iako te przyparęczenie ieneralskie przyieli, płacić za zięcia swiego declarowali samotrzeć temuż słuźce iegomosci pana podstolego Minskiego, przez ktorego y ta summa wyliczona była, do przysięgi zabierał, a po wykonaniu na dobrach pozwaných Leyby Kugela y małżaki onego za summą iscznizną, zareki y szkody prawne odprawy prosił y domawiał. A żyd Leyba Jakubowicz Kugiel, stawaiać w osobie małżaki y zięcia, jako chorego, pokładał relatią ieneralską w roku terazniejszym, dnia dwudziestego osmeego Apryla, do xiąg grodzkich Minskich domissioną, którą probował, że nie przymował przyparęczenia y teraz pomienionego zięcia swego rzeka y ieżeli sąd każe wydać, gotow zostaić, żadney ruchomosci złota, srebra, gotowey summy y żadnego sprzętu domowego, oprócz poscieli, na ktorey chorey leży, nie ma y nie przechowywa, także do przysięgi zabierał, a po wykonaniu uwolnienia od tey upraszał žaloby. Patron zaś aktora ruinuiąc relatią żydowską y zadaiąc nieprawność, że ieden dwuch ienerałow przeswiadczyć nie może, a do tego naprzod dniem poczynionym przyparęczeniu jest sporządzona nie s przydania urzędowego, lecz przez subordinowanego ienerała czy-

niona uchilenia na strone swego przypareczenia, utwierdzenia długu winnego y zarząk wskazania domawiał. A ponieważ pozwany żyd na urządzie zdaie parękę y wydać zięcia swego nie broni, długu płacić nie chce, tedy citując z rozdziału czwartego artykuł dziewięćdziesiąt osmy, iż, dłużnika nie mającego czym płacić, y kiedy nikt za nin nie ręczy za poseignieniem kędy kolwiek urząd aktorowi wydać iest powinien. Przeto pozwołiwszy na odwód przysięgi pozwanego Leybie Kugielowi z małżką na punktach iako się zabierali utwierdzenia obligu wydania tego debitora Moyżesza Abramowicza y syna ięgo z pozostałą ruchomością do swego więzienia, a syna ięgo Abrama Moyżeszowicza, ponieważ do prawa nie stanowi, iako nie posłusznego w roku zawitym na upad złania y gdzie by poseignąć mogli, podług tegoż obligu salwy zachowania y na wszelakich dobrach, ruchomościach, gotowych summach y creditach obżalowanych Moyżesza Abramowicza z synem u kogo kolwiek by napotym okazać mogli wolnego dochodzenia za żywota, lub po śmierci onęgo upraszał, a że nikt inszy z creditorow po wszytek czas o żaden dług tak u sądu namiesznickiego, iako y moięgo staroscinskiego nie czynił przypowiadania, ażeby napotym w pewnym długu ięgomosci panu podstolemu nie działa remora, uchilenia na strone, a nim żyd Leyba Kugiel z małżką przysięgę wykona, aby zięcia swego z małżką w przypareće dotrzymali prosil y domawiał. Jakoż żyd Leyba Kugiel stawiając do dnia trzeciego nim wykona na punktach wyżey mianowanych przysięgę y z małżką zięcia swego w przypareće dotrzymać, a po przysiędze lub żywego, a ponieważ ciężko chory, gdy by umarł y ciało onęgo żalującego wydać declarował, a za wydaniem od wszytkiej żaloby y praetensij wnoszoney uwolnienia prosil y domawiał. A tak ia starosta Minski w tey sprawie oczewistej z obuch stroch wysłuchawszy controwersij, oblig na złotych tysiąc, do ktorego żydzi znali, że iest nie wypłacony,

dany ięgomosci panu podstolemu Minskiemu, iako prawny, in toto utwierdzam; przypareczenie czynione y relatią od żydow donicisioną kassuie, a żydowi Leybie Jakubowiczowi y małżace onęgo przysięgę na punktach w controwersij wyrażonych naznaczam y dzień trzeci po tey decisij przy szkole żydowskiej Minskiej wykonać determinuie, którą nim wykonaą przysięgę w przypareće zięcia swego Moyżesza Abramowicza z żoną dotrzymać powinni będą, a po przysiędze według domawiania y prawa citowanego, ponieważ żadney posobie nie dał paręki, wydać żywego, a ięczeliby umarł, tedy y ciało onęgo niebronić wziąć ięgomosci panu podstolemu Minskiemu pozwalam, który in quantum nie opłaci, abo przez successorow recuperowany nie będzie, według prawa wolną nad nim żywym y po śmierci czynić zostawuie executią; syna zaś ięgo Abrama Moyżeszowicza na upad w samey rzeczy zdawszy iako nie posłusznego prawa, gdzie by poseigniony być miał, na dobrach y osobie ięgo dochodzić aktorowi za obligem salue zachowuie, także y na dobrach oycy ięgo Abrama Moyżeszowicza, gdzie by kolwiek okazały, tak gotowe summy, towary, handle, długi, iako y ruchomości wolno będzie poży, aż skutecznym stanie satisfactia. A że nikt z ięchnościow innych panow creditorow po wszytek czas inquirowania tego długu przez ięgomosci pana podstolego Minskiego u sądu namiesznickiego y moięgo nie odzywał y nie przypowiadał, tedy tak w odebraniu tego żyda, iako y w odyskaniu winney summy, aby żadna temuż ięgomosci panu podstolemu Minskiemu nie działa praepeditia tym approbuie dekretem. Pisan w zamku Minskim, daty ut supra pisaney. У того декрету при печати подпись руки теми словы: Jan Michal Zawisza, starosta Minski m. p. Который же тотъ декретъ запокладанемъ оного до актъ черезъ оубоу верху менсную и прозьбою естъ до книгъ ктредовихъ Менскихъ уписать.

Изъ актовой книги Минскаго предскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 52—53.

## № 82.—1882 г. Юля 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій Лаврентія Монтовта къ уплатѣ Виленскому еврею Мойсею Гершоновичу четырехъ тысячъ ста тридцати золотыхъ долгу, а за угрозу убить еврея—къ изгнанію.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмдесятъ второго, месеца Юля осминадцатого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь, у великомъ князтве Литовскомъ, з воеводетвъ, земль и поветовъ, на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ осмдесятъ вторый обраными, кгда спорадку реестрового ку суженью припала справа жидка места Виленского Мойжеша Кгершоновича, з его милостью паномъ Вавринцомъ Монтовтомъ, за позвомъ очевисто в руки его милости тутъ в месте его королевское милости, в Вилне поданымъ, до листу запису его милости о неоддане и незаплачене на року и по термине сумы пенезей тисеча золотыхъ полскихъ, у жалуючого позычоныхъ, при томъ о учиненую, за упоминанемъ се тое сумы, на здорове жалуючого забитемъ на смерть одповедь и похвалку, затымъ о совитости заруки, шкоды и вины правные. До которое справы за приволанемъ черезъ енераля сторону до права, одъ актора пленипотентъ за моцью листовною правною, себе до тое справы даною, панъ Александеръ Гордесевскій очевисто становилъ, а его милость панъ Монтовтъ не становилъ и некоторое ведомости о нестаню своемъ намъ суду и стороне своей неучинилъ; затымъ вышъ речоный актора пленипотентъ поданого очевисто в руки обжалованому тутъ в месте Виленскомъ будучому, черезъ енсрала Самуеля Збинского позвву, сознаемъ его очевистымъ передъ его милостью паномъ писаромъ земскимъ тутошнимъ Виленскимъ учиненымъ, слушгье правные доведши, и трое волане пилности стороны своей на томъ позъве написаное оказав-

ши и жалобу з него о речъ вышъ менеую, а ширей в томъ позъве описаную преложивши; на доводъ чога покладалъ и читалъ листъ добровольный записъ одъ обжалованого жалуючому на суму тисеча золотыхъ полскихъ в дате року тисеча шестьсотъ осмдесятомъ, мца Декабра петнадцатого дня данный, водлугъ права справленый. С которого то запису все обовязки и варуньки правные подостатку вычитавши и форумъ той справе у суду нашего указавши, не оддания и незаплаченя тое сумы на року и по термине самимъ же тымъ листомъ, несовононымъ записомъ доведши, при томъ покладалъ протестацію одъ актора своего на обжалованого, о уделаную одповедь и похвалку, до книгъ врадovýchъ донесеную и екстрактомъ съ тыхъ книгъ подъ датою въ немъ пнсерованую выданую, всее жалобы з документовъ доведши, взданя обжалованого, за нестанемъ до права в року завитомъ, на упадъ в речи, того листу добровольного запису его милости самое неотдане истизны з совитостями, заруками чотырохъ тисечей золотыхъ полскихъ, при томъ за уделаную одповедь и похвалку петидесятъ копъ грошей Литовскихъ, а з уписнымъ и паметнымъ всего сумою чотырохъ тисечей ста тридцати золотыхъ полскихъ, на обжалованомъ и на всякихъ маестностяхъ и добрахъ его милости лежачихъ и рухомыхъ, суммахъ пенезныхъ где кольвекъ будучихъ, а самого обжалованого, взглядомъ уделаное одповеди и похвалки, на выволане акторови всказаня и на одержане того выволаня до его королевское милости отосланы, а за вышъ мененый всказъ до одправы черезъ дворанина его королевское милости на добрахъ обжалованого приходить волности зоставеня стороне своей у насъ суду просить и домавлять. А такъ мы судъ в той справе жидка места Виленского Мойжеша Кгершоновича, з его милостью паномъ Вавринцомъ Монтовтомъ за позвомъ, очевисто в руки его милости тутъ в месте

его королевской милости в Вилне поданымъ, до листу запису его милости о неодадане и незаплачене на року и по термине сумы пенезей тисеча золотыхъ полскихъ у жалующаго позычонныхъ; при томъ о учиненую за упоминанемъ се тое сумы на здорве жалующаго забитьмъ на смерть одповедь и похвалку; затымъ о совитости, заруки, шкоды и вины правные. Ижъ его милость панъ Моштовъ будучи о то позыванымъ передъ нами доправа не становилъ, про то мы судъ его милости яко права непослушного в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водле права и того листу добровольного запису его милости самое неодаданое истизны з совитостями, заруками, чотыри тисечи золотыхъ полскихъ, притомъ за уделаную на здорве жалующаго одповедь и похвалку вины водлугъ права и за шкоды петьдесять копъ грошей Литовскихъ, а з уписнымъ и паметьнымъ намъ данымъ, всего сумою чотыри тисечи сто тридцать золотыхъ полскихъ на его милости пану Монтовъту и на всякихъ маестностяхъ и добрахъ его милости, лежачихъ и рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ, где колвекъ будучихъ, а самого преречонаго его милости пана Ваврица Монтовъта, взглядомъ тосажъ на здорве жалующаго уделаное одповеди и похвалки, на выволане жиду Кгершоновичу всказуемъ и на одержане того выволаня до его королевское милости пана нашого милостиваго одылаемъ, а за суму вышъ мененую, одъ насъ суду всказаную, меновите, за чотыри тисечи сто тридцать золотыхъ полскихъ на всякихъ маестностяхъ и добрахъ его милости пана Монтовъта лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ, где колвекъ будучихъ, до одправки порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости приходитъ волности жалующаго акторови zostавуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1682 г., № 284, л. 370.

## № 83.—1682 г. Августа 17.

**Явка привилегии польскаго короля Яна III на право свободной торговли евреямъ кагаловъ Брестскаго, Гродненскаго, Пинскаго и Виленскаго.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Авьгуста семьнадцатаго дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володьковичомъ, горюдничимъ и подстаростимъ Миньскимъ, постановившимъ очевисто жидъ Давидъ Юзевовичъ школьникъ Миньский тотъ екьстрактъ з книгъ кгороду Городенскаго выданный рескрипту его королевской милости зо вьсею речюю в немъ в середине помененую ку акътикованю подаль, просечи, абы тотъ екьстрактъ былъ до книгъ кгородскихъ Миньскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который огледавши и читаного выслухавши, а уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть. Выписъ с книгъ гродскихъ повету Городенскаго. Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Юля двадцать сегого дня. На враде господарскомъ кгородскомъ Городенскомъ, передо мною Яномъ Котовичомъ стольникомъ Оршаньскимъ, подстаростимъ Городенскимъ будучимъ отъ вельможного его милости пана Яна Франьтишка Котовича старосты Городенскаго, постановившимъ персоналитеръ жидъ Викьдоргъ Якубовичъ школьникъ Городенский тотъ рескриптъ его королевской милости на речъ и особомъ в немъ у середине помененую служачий и належачый, до актъ книгъ кгородскихъ Городенскихъ подаль, требуючи, абы былъ акътыкованъ и уписанъ у книги, который уписуючи у книги одъ слова дослова такъ се в себе маеть: Jan III z Bożey łaski król polski wielkie xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Zmuyd-

zkie, Mazowieckie, Inflanskie, Smoleńskie, Podolskie, Podlaskie, Wołyńskie, Kiiowskie y Czernichowskie. Oznajmujemy tym listem naszym wszem w obec, komu to wiedzieć należy, mianowicie iasnie wielmożnym, wielmożnym urodzonym obywatelom tak korony Polskiej, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego, administratorom, pisarzom na cłach zostającym. Suplikowano do nas przez panow rad y urzędnikow naszych dwornych, przy boku naszym na ten czas rezidujących, imieniem (въ подлинникѣ это мѣсто выкропилось) . . . . . to jest Brzeskiego, Grodzińskiego, Pńskiego y Wilęskiego, ktore się z sobą niezgadają y wielkie rostyryki między onemi się wscieli, kupcy żydzi w wielkim xięstwie Litewskim zostające wielkie ponoszą grawaminą, że ich po iarmarkach, targach, na drogach grabią y depaktują. osobliwie żydzi kahału Brzeskiego, ktorzy żydow kupcow Słuckich, Minskiach tak w koronie Polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim zabierają, grabią, przez co ubodzy kupcy ad egestatem przychodzą y creditorom swoim na naznaczonych terminach satisfacere nie mogą, a to z tąd, że nie mają wolnych przejazdow dla tak wielkich krzywd na iarmarki y targi, skarb też nasz tak w koronie Polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim przez to nie małą ponosi uymę y uszerbek y administratorowie, także pisarze celni szkodę. My tedy król, chcąc, ażeby takowe iniuria między wyż mianowanemi żydami więcej nie działy się, ubodzy kupcy takowych krzywd nie ponosili, skarb też nasz in toto zostawał, mieć chcemy y serio przykazujemy, ażeby ten kahał czterech wysz mianowanych nie ważył się kupcow tak w koronie Polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim, po targach, iarmarkach, drogach, tak z wielkich miast, iako y miasteczek wielkiego xięstwa Litewskiego wyjeżdżających, a osobliwie z Słucka, Minska y innych wszystkich in genere kupcow żydow wielkiego xięstwa Litewskiego tak teraz, iako y na potym grabić y depactować, ale ponieważ

nią prawa duchowne sobie od niasniejszych antecessorow naszych nadane y od nas samych miłosiernie confirmowane, tedy według onych mają się między sobą rozsądzić, albo przed niewiernemi rabinami tych czterech kahałow rozprawić, jeżeliby zaś iaki kolwiek podatek seymem (ktory vigore constitutiei do tych czterech kahałow należy) był uchwalony, tedy te wszystkie cztery kahały, a namniej trzy, zniosszy się z sobą, mają w tym podatku uczynic słuszną distribucją, y żydom iednemu, albo dwom wiary godnym, dawszy onym plenariam postulatem do wybierania zlecić, ktorzy wolni będą ten podatek wybierać, tak iednak, żeby skarbowi naszemu była we wszystkim satisfactia . . . . .  
. . . . . kupcy nie byli. . . . . a ktory . . . . . od wyż mianowanych kahałow . . . . . pokazały, takowy ma być wolno przepuszczony, ktory by kolwiek zaś kahał z tych czterech, w ktorym kolwiek punctie temu listowi naszemu upominalnemu sprzeciwił się, kupcow wyż mianowanych na iarmarkach, targach y iakich kolwiek mieyscach w koronie Polskiej y wielkim xięstwie Litewskim grabić y agrawować sami przez się, abo przez iaką subordynowaną osobę ważył się, tedy ma popadać w paeny, to jest płacenia pięć tysięcy czerwonych złotych, ktorey medietas fisco nostro, medietas zaś parti iniuriatae cederemus. W czym do dochodzenia urodzonym instigatorom korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego moc daemy. Jeżeli by zaś iakowy rescript przeciwko temu listowi naszemu pierwszą, albo posledniejszą datą ad sinistram cancellariae nostrae informationem był przez kogo kolwiek otrzymany, tedy że u każdego sądu y prawa, także urzędu y na wszelkim mieyscu żadnego waloru mieć niema deklarujemy. Ten zaś list upominalny ażeby wszędzie, na każdym mieyscu za ważny był przyjmowany, y za podaniem onego do wszelkich xiąg ziemskich grodzkich, maydeberskich y innych wszelkich actikowany, po iarmarkach też, tar-

gach, miastach, miasteczkach w koronie Polskiej y w wielkim księstwie Litewskim publikowany mieć chcemy dla łaski naszej. Na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dat w Jaworowie dnia dwunastego miesiąca Julij, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego, panowania naszego osmego roku. У того листу упоминального рескрипту при печати великой великого князства Литовского притисненой подписи руки его королевской милости теми словами: Jan król. Который тот лист упоминальный за поданемъ оного черезъ особу верху помененую есть до книгъ гродзкихъ Городенъскихъ справъ вechистыхъ . . . . . печатью вradoвою . . . . . есть выданъ. Писанъ у Городне. У того екстракту печать притиснена, а подписи руки теми словами: W niebytnosci ięgotosci pana pisarza, Krzysztofh Micuta sędzia grodzki Grodzienski. Коррeкта теми словами: В небытности пана реента скоридговаль Кобылинский наместникъ Городенский. Который же тотъ екстрактъ з книгъ гроду Городенъского выданный за поданемъ оного до актъ и прозьбою особы верху мененое есть до книгъ гродзкихъ Минскихъ принять, актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 72—73.

## № 84.—1682 г. Сентября 15.

**Явна баницийнаго листа польскаго Короля Яна III на еврея Арона Лейбовича.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Сентебра петнадцатого дня.

На вrade гродскомъ в замьку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ го-

родничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто панъ Станиславъ Пашковъский, слуга вельможного его милости пана Самуеля Кмищица, стражника великого князства Литовского покладаль и до актъ подавъ листъ вечной баниции з канцелярии его королевское милости, пана нашего милостивого, противу неверного жида Минтского Арона Лейбовича вынесенный, о речъ в немъ в середине мененую, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ гродскихъ Минскихъ принять, актыкованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе масть: Янъ Третий з Божой ласки король Польский, великий князь Литовский, Руский, Пруский, Жмудзкий, Мазовецкий, Инфлянтский, Киевский, Волынский, Подольский, Подляский, Смоленский, Черниговский. Всимъ в обещъ и кожъдому з особна всякого достоенства вradу и стану людемъ духовнымъ, свeдкимъ, обывателемъ панствъ нашихъ, ознаймуемъ: Масмъ ведомость з декрету комисарского такъ зъ снату черезъ коньституцию, яко особливимъ рескриптомъ нашимъ з восводствъ и поветовъ назначоними и на сеймикахъ реляцийныхъ обраными в року прошломъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ первомъ месеца Декабра десятого дня до Кгродна згромажоними, кгда (зъ) за позву и реестру судового ку сужению прыпала справа межъ иньстькаторомъ великого князства Литовского з реляции вельможного Самуеля Кмищица, стражника великого князства Литовского и малжоньки его вельможной Техановецкой обозной великого князства Литовского, а терзнейшой стражничковой великого князства Литовского з одной актjоромъ, а невернымъ жьдомъ Арономъ Лейбовичомъ Минскимъ з другой стороны, позванымъ о то, ижъ за декретомъ суду комисарского двораппнъ скарбовый за суму золотыхъ осмьсотъ петнадцать до каменницы в Минску будучой на екзскуцию зьезджалъ, теда позванный жьдъ



спротивляючы се декретови комисарскому екзекуцыи боронилъ и не поступилъ, о што будучы жьдъ запозванный передъ судъ комисарскій не становилъ до права и жадное ведомости о нестаню своемъ не учынилъ; про то позваного жьда, яко права непослушного в року завитомъ на упадъ в речы vzdalъ. Взглядомъ которое баницыи за такъ явное тому декретови спротивенство, которое се з листу дворањского показало, пререченого жьда Арона Лейбовича на вечную баницыю и на выволане з паньствъ нашихъ, также на лапане всказуемъ, за суму золотыхъ осмьсотъ петнацать, всего сумою два тысяча чотырыста сорокъ пять золотыхъ польскихъ на всякихъ добрахъ лежачыхъ рухомыхъ сумахъ пенежныхъ, где колывекъ будущыхъ, урожоному акътору прысудили. А яко на одержане той баницыи до насъ господара отослалъ, такъ на учынене за всказаную суму екзекуцыи, дворянина скарбового, особливымъ листомъ нашимъ назначеного, заложившыхъ на каждого спротивного дальшыя пены, зсыламы, о шкоды, наклады урожоному акътору заховуемъ. Мы теды король на инъстанцыю вельможного Кмицица стражника великого князтва Литовского и малжоньки его, выкопываючы дальшый поступокъ срогости права посполитого надъ пререченымъ жьдомъ Арономъ Лейбовичомъ, велели есмо оно го зо всехъ земель и паньствъ нашихъ выволать. Яко-жь симъ листомъ нашимъ баницыйнымъ оно го выволаномъ чынимъ одъ сполку и обьцованя з людьми подьчтнвыми мети, рады, помочи додавати, ани оно го в домахъ своихъ переховывати не важилъ се, подьвинами в праве посполитомъ описаными. Што ижъ бы всимъ ку ведомости прышло врадомъ нашимъ земскимъ, кгородскимъ и инънымъ всякимъ судовымъ прыказуемъ, абы везде за поданемъ оно го книгъ, прійываашъ, акътыковашъ, публиковашъ и обволанъ былъ конечно. Писанъ в канцелярыи напой великого князтва Литовского, дня

пятого Сеньтебра месеца, року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ второго, панованя нашого осмого году. У того листу его королевское милости, пана нашого милостивого, вечного, баницыйного, печать прьитиснена великого князтва Литовского, а подьписе рукъ тыми словы: Доминикъ Миколай ксёнтъже Радивиль, подьканцлдерый великого князтва Литовскогого. Кабрыель Матеушъ Головиц, секретарь его королевское милости. Который же тотъ листъ его королевское милости вечный, баницыйный противо неверного Арона Лейбовича жьда Миньского выданный, за поданемъ оно го до акътъ и прозьбою особы верьху менное есть до книгъ кгородскихъ Миньскихъ прьинятъ, акътыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Миньского гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 78—79.

## № 85.—1682 г. Декабря 16.

**Жалоба евреевъ Виленской синагоги на Пачукевича за произнесеніи угрозъ и бранныхъ словъ на евреевъ.**

Żalowali y soleniter się protestowali żydzi synagogi Wilenskiej Łazarz Dawidowicz, Marek Moyżeszowicz imieniem swoim y calej synagogi szkoły Wilenskiej na pana Pacukiewicza o to y w ten sposób, iż w roku terazniejszy 1682 miesiąca Xbra 16 dnia, przepomniawszy srogosci prawa pospolitego, a wziewszy umysł zły przed się, czyniąc tak częstokrotnie pochwałki y pogrozki na całą synagogę y każał szkoły Wilenskiej zruinować y do śmierci wszystkich przyprowadzić, iako y niepoiednokrotnie tenże obżadowany dnia czwartego Decembra, w tym wyż pisanym roku, stojąc w rynku przed domem swoim z ludzmi gromad wielką, uczyniwszy pochwałkę w oczach zaŃajujących tymi słowami mówiąc: «panowie bracia, wiedzcie o tym, że poki my się nie odważymy, żeby nie oglą-



swym zostawać ma według upodobania pomienionego żyда iako actora tey kamienicy. A co się tknie iesli by nie chciał drewnianego budynku, tedy wolno na tymże mieyscu komore przy teyże kamienicy zruinować y według upodobania swego restawrować y murować. J na to ia starszy świętego Ducha daie tę moie pismo s podpisem ręki moiey y s pieczęcią klasztorną temu pomienionemu żydowi. Działo się w Minsku, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt wtorego, dnia dwudziestego Februaryi. У того шкряпту печать притиснена, а подписъ рукъ тыми словы: Symeon Сурьянович consultorъ zakonu святого Bazylego, starszy klasztoru Minskiego святого Ducha Sergiusъ Wosinski or. S. B. magni, Daniel Korytynski ord. D. Bazylji vicarius et ordinarius Minscesis Jozephus Hryniewski Ord. Bazylji extra ordinarius. А приписокъ на томъ шкряпце тыми словы: То право od klasztoru Minskiego dane wyż pomienionemu żydowi we wszystkichъ пунктахъ y параграфехъ зтвирдамъ, бѣдѣ в Минску на визычье, дня двудзiestого сiodmoreго Junia, roku тисячъ шesćset osmdziesiątъ trzeciego. Stephan Martiszkievich Businski protoarchimedyrta zakonu святого Bazylego wielkiego; Jozepf Pietkiewicz sekretarzъ zakonu святого Bazylego starszy бѣдѣ. Который же тотъ шкряптъ за подаемъ оногo до актъ и прозьбою особы верьху мененое ест до кнѣжы крoдъскихъ Минскихъ приять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 годы, № 11788, л. 183—184.

## № 87.—1684 г. Января 6.

Явна описи вещей, которыя у Минскаго еврея были отняты Брестскими евреями.

Лета отъ парожения Сына Божого тисеча шesćсотъ осемьдесять четвертого месеца Генвара шестого дня.

На враде крoдъцкомъ в замъку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Волотковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жидъ и купецъ места Минского Аронъ Лейбовичъ оповедаль, покладаль и ку акътикованью до книгъ крoдъскихъ Минскихъ подалъ реестръ забраня немало розныхъ речей и готовыхъ грошей презъ жидовъ Брескихъ, квалтовнымъ способомъ, у жида купца Миньского, на речъ в немъ нижей мененую служащий и належачий тому-жъ жиду купцу Арону Лейбовичу, просечи, абы тотъ реестръ былъ до книгъ крoдъскихъ Минскихъ приять и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Registrъ забраня презъ жида арендарза Zasluskiego y iegomosci pana Niemiry y жydowъ Minskich Michalewiczow y Hiersza Szawlowicza y Dawida Chaimowicza y жydowъ starszychъ Brzeskichъ z ymnemi subordynowanemi, iako sie w processie szerzey opisanemi, u Arona Leybowicza жида Минскаго нижей выразоныхъ речей: ogonkowъ sobolich . . . . . чтырста, kosztуячыхъ злотыхъ тысячъ двиецие, soboli sorokowъ два wysokieго гатунку, kosztуячыхъ злотыхъ пѣчъ тысячъ чтырста пѣдзiesiат; sorokъ soboli podlejszychъ ieden, злотыхъ тысячъ osmset; kunie sorokowъ trzy, злотыхъ шesćset; gornostaiowъ sorokowъ пѣчъ злотыхъ trzysta пѣдзiesiат; popelicъ kozuchowъ два злотыхъ osmdziesiат; biamъ lisowъ iegomosci pana horodniczego Minskiego злотыхъ czterdziescie; bialeго sztametu sztukъ две злотыхъ двиецие czterdziescie; pieprzu pulkamenia злотыхъ dziewięć; imbiuru pulkamenia злотыхъ шesć; ryżu pulkamenia злотыхъ чтыры: rozynekъ wielkichъ pulkamenia злотыхъ osm; rozynekъ małychъ pulkamenia злотыхъ osm; safranu czwierć funta злотыхъ dziesięć; gozdzikowъ czwierć funta злотыхъ trzy; cynamonu czwierć funta злотыхъ trzy; muszkatowychъ galекъ czwierć funta злотыхъ два, muszkatowego kwiatu czwierć funta злотыхъ чтыры; giernakъ suk-

на przedniego czarnego, kosztuiący złotych osmdziesiąt; ryzy białe, książki kosztuiące złotych trzydziestcie ieden; kiecy dwie złotych dziesięć, kilim czerwony turecki złotych dwadziescia; grubrynu wiszniowego łokei dwanaszcie złotych czterdziescie osm; ewilichu sztuka iedna złotych trzynaszcie; zwierciadło kosztuiące złotych trzy; szta-metu lazurowego łokei dwa, złotych sześć; rękawicy wileze, kosztuiące złotych cztery; kuntusz czarny złotych sześćdziesiąt; पोсецел, kosztuiąca złotych dwadziescia; го-товых pieniędzy в добрей монечце złotych два тysiаце dziewiętnaszcie, со учезни всыткиеу суммы złotych дванашце тysiа-цы трыста шестдзiesiąт пiяць у грошы тры-нашце. Который же тотъ реестръ за по-данемъ оногo черезъ особу верху мене-ную до актъ, състь до книгъ вродъцихъ Мипъскихъ принять, актыкованъ и упи-санъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 годы, № 11788, л. 261.

## № 88.—1684 г. Января 10.

**Заявление возныхъ о сознании Гришки Павловича, служителя Францисканскаго Пинскаго монастыря, въ покражѣ имъ серебрянаго вѣнца съ иконы Божіей Матери и продажѣ онаго еврею Нахману Новаховичу, который подговаривалъ его къ новымъ покражамъ.**

Ja Daniel Sławuta y ia Theodor Lebedziewski ienerałowie iego królewskiey mosei powiatu Pinskiego zeznawamy tym naszym relacynym kwitem, iż roku teraznieyszego 1684 miesiаca January 10 dnia odprawowała się sprawa przed ięgomoscią panem Benedyktem Kaczanowskim, namie-snikiem grodzkim powiatu Pinskiego, przy bytnosci niekтырых на ten czas ich moseiow panow obywatelow powiatu Pinskiego, przy nas ienerałach, ichmosciach хiężу Franciszkanach conwentu Pinskiego, о укра-дзienie korony srebney pozłocysteу w ko-

saciez obrazu naswieszу Panny przez chłopc-a Hryszka Pawłowicza ichmosciom samym że służącym. A gdy był przyprowadzony przed sąd ięgomosci pana namiesnika, we-społ okowany po nodzie z Feskiem Jwa-nowiczem mieszczaninem ięgomosci pana Hrehorego Kazinierza Szyrny, pisarza ziem-skiego powiatu Pinskiego, за powołaniem od onego złodzicia, iakoby on Fesko miał namawiać onego на tę kradzież, а gdy przyszedł do wienkszych turtur opytu do-browolnie uwolnił, przed sądem ięgomosci pana namiesnika y drugich ichmosciow y przed nami ienerałami znał, że z rankoru mając nań y strachu onego pomowilem niewinnie, ktureго Fedora Jwanowicza ze всыткiего tego pomowienia niewинного wolnym czynie y wezwalam, iakoż y ięgo-mość pan namiesnik z drugimi ichmoscia-mi на тей справі siedzącymi uznawszy iako ni w czym nie niewинного człowieka Feska Jwanowicza wolnym uczynili y przy komorze onego zostawili, kтуры to złodzieу sam się tylko do kradzenia korony sreb-neу pozłocysteу в kosciele z obrazu nas-wieszу Panny znał y onę koronę pola-mawszy на szmaty y szmatow kilka prze-dał żyдowy Nachmanowi Nowachowiczowy synowi Nowacha Boruchowicza за грошы osm polskich y igielke, kтуры to żyд tegoż złodzicia nawięcieу namawiał iczeли y wię-ceу ieszeze srebra до mnie przyniesiesz to y więceу piniedzmi zaplace y nożykiem ciebie подаруіе. A tak my ienerałowie со-мy widzieli y slyszeli на ten czas przy тей справі będąщими до всыткоу на tę насz relacynы kwit spisawszy s pieczęciami y rąk naszymъ s podpisami до xiąg grodzkich Pinskiх даіemy y zeznawamy. Деміе.ль съ Плавска Славута епераль его корольс-кое милости повету Пинского. Theodor Lebedziewski ienerał iego królewskiey mosei powiatu Pinskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1684 годъ, № 13033, стр. 283.

№ 89.—1884 г. Января 15.

**Списокъ вещей, отнятыхъ Брестскими евреями у еврея Арона Лейбовича. фактора Минскаго доминиканскаго монастыря.**

Лета отъ парожения Сына Божого тисча шестьсотъ осемьдесятъ четвертого месеца Генъвара иснадцатого дня.

На враде крродцкомъ в замку господарскомъ Миншскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Волотковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевиднѣю епераль его королевской милости воеводства Минскаго, Миколай Туровичъ оповедалъ, покладать и ко актикованю до книгъ крродцкихъ Минскихъ подаль реестръ шкодъ, починеныхъ в Богу превелебнымъ ихъ милости ксенжи доминиканомъ кляштору Минскаго, презъ жидовъ кагалу Брескаго, на речъ в немъ в середине выраженою тымъ-же ихъ милостямъ ксенжи доминиканомъ Минскимъ служачий и належачий, просечи, абы тотъ реестръ былъ до книгъ крродцкихъ Минскихъ принять, актиковать и уписать, который уписуючи слово до слова, такъ се в себе маеть: Registrum szkod uczynionych klasztorowi Minskemu dominikanskiemu в року тисячъ шестьсотъ осмьдзiesiąтъ трzeciм, dnia trzydziestego Decembra, przez żydow Brzeskich в процесіе спецыфикованыхъ у przez Michalewiczow żydow Minskich, przez Salomona Moyżeszowicza żyda у арѣдарза Zasluskiego в osobie Aarona Leybowicza żyda Minskiego, фактора класztору нашого доминиканскаго, powracającego з iarmarku з Mira, który iarmark на świętego Mikołaja zwykł się tam odprawować, на добровольней дродзе, под Задуземъ, przededniemъ rozbitego. Naprzodъ золотыхъ тисячъ пѣсетъ в товарach, które nakupił dla klasztoru według rejestru osobliwego sobie danego; osobno золотыхъ trzysta, co się dało dla kupienia korzenia różnego, popielicъ y sztamentu, krobka, в ktorey запечатowanej по-

slalem do konwentu Stolpeckiego dominikanskiego przez tegoż Aarona czare srebrną w grzywien sześć, każda grzywna po złotych czterdziestu, co uczyni złotych dwiescie czterdziescie; koneweczka srebrna з wierzchem, ważąca grzywien cztery, każda grzywna по czterdziestu pięciu złotych, uczyni sto osmьdзiesiąт; łyżek okrągłych tuzin w grzywien sześć, по złotych trzydziestu pięciu grzywna, to uczyni złotych dwiescie dziesięć; kubków cztery ważące grzywien trzy, każda grzywna по czterdziestu złotych, co uczyni złotych sto dwadziescia; kanak złoty з dyamentami, rubinami sadzony, który kosztuić tysięcy pięć шестьсѣтъ siedmьdziesiąт y pięć złotych; krzyż szczyroloty, в nimъ dyamentow osmnascie, kosztuić tysięcy trzy пѣсетъ, złotych trzydziesci, sznurów pereł, różnego gatunku, szacowano ichъ tysięcy два osmьset y пѣцдзiesiąт złotych. Co wszystko uczyni podługъ komputu złotych tysięcy czternascie пѣсетъ siedmьdziesiąт y pięć. Kоторый же тотъ реестръ за поданемъ оногo до актъ и просьбою особы верху мененое есть до книгъ крродцкихъ Минскихъ принять, актиковать и уписать, с которыхъ и себъ выписъ подъ печатью.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 годы, № 11788, л. 266.

№ 90.—1884 г. Февраля 14.

**Заявление вознаго о поимкѣ еврея Соломона Ароновича, обокрававшего церковь въ селѣ Одржинѣ.**

Opowiadał y protestował się iegomość pan Maciej Wirzykowski слуга y dozorca dobr wielmożnego iegomosci pana Jana-Karola на Dolsku Dolskiego, podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Piskiego, pułkownika iego królewskiej mości названыхъ Lubaszewa Odrzyżyna y innych в powiecie Piskimъ leżących, на żyда mianującego się bydz з miasta Ostroga

na imie Salomona Aronowicza o to, iż iako dziak cerkwie Odryżynskicy na imie Andrzezy Stankiewicz y poddani tameczni protestuującemu dali sprawę, że roku terazniejszego tysiąc szesćset osmdziesiąt czwartego, miesiąca February cztrnastego dnia, pomieniony żyd Salomon Aronowicz przyszedszy do wsi Odryżyna y u arędarza tamecznego noclegowawszy, a potym na za- iutrz pomienionego dnia nie pomniąc na pana Boga y przykazanie Jego, tudzież na karania w prawie opisane, milczkiem potajemnie do cerkwie we wsi Odryżynie będącey przyszedszy, proboy z zamkiem sposobem złodzieyskim u drzwi cerkiewnych wykręciwszy, a do cerkwie wszedszy, z ołtarza, na którym offiary Boskie odprawowane zostaią, kielich cenowy z pałyną, srebro, którym Ewangelia oprawna była odarszy, lichtarz mosiądzowy, miernice cenową, towa- len plociennych cztery, potym swiece wielką woskową przed obrazem Przczystey Panny będącą połamawszy, to wszystko z sobą zabraw y drogą do miasta Lubaszewa poszedł, o ktorey szkodzie gdy pomieniony dziak y poddani wsi Odryżyna wzięli wiadomość, za pomienionym złodzieiem udali się, ktorego dnia szesnastego terazniejszego roku y miesiąca s temi pokradzionemi rzeczoma w mieście Lubaszewie ulapili, o co tedy wszystką, a zatym o paeny y karania prawne chcąc z pomienionym żydem złodzieiem prawem czynić, tę protestacyą do xiąg grodzkich Pinskiach dał zapisać.

Ja Prokop Dzikowicki ienerał iego królewskicy mosci powiatu Pinskiego zeznawam tym moim relacynym kwitem, iż roku terazniejszego 1684 miesiąca February szesnastego dnia, przy stronic szlacheic panu Janie y panu Pawle Szpakowskich, z ktoremi za użyciem od iegomosci pana Jana Wirzykowskiego slugi y dozorey dobr wielmożnego iegomosci pana Jana Karola na Dolsku Dolskiego podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Pinskiego pułkownika iego królewskicy mosci nazwanych Lubaszewa Odryżyna y innych w powiecie Piskim leżących byłem we wsi

Odryżynie, tamże przy mnie dziak cerkwie tameczney, wojt y poddani na imie Ławryn Hrybowicz y inni ulapiwszy żyda mianuiącego się być z miasta Ostroga na imie Salomona Aronowicza z rzeczoma w cerkwie tameczney pokradzionemi, a w procesie opisanemi, w mieście Lubaszewie ulapiwszy tego złodzieia do wsi Odryżyna z rzeczoma w cerkwie pokradzionemi przyprowadzili y mną ieneralem y stroną szlachtą oswiadczyli, na dowod czego wszystkiego ja ienerał com widział y słyszał to wszystką w ten moy kwit relacyny spisawszy z pieczęcią y z podpisem ręki moy, także z pieczęciami strony szlachty do xiąg grodzkich Pinskiach daę y zeznawam. Прокопъ Диковицкій епераль его королевское милости повету Пинского.

Изъ актовъ книги Пинскаго градскаго суда за 1684 г., № 13033, стр. 441—442.

## № 91. — 1684 г. Марта 20.

**Явна контракта Андрея Нѣмцевича съ евремь Израилемъ Лейзеровичемъ на право взиманія мыта въ имѣннн Гнѣвчицахъ.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ четвртого, месеца Марца двадцатого дня.

На враде кгродскомъ въ замку господарскомъ Пинскомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарекимъ подетолымъ и подстаростымъ Пинскимъ отъ вельможного его милости pana Яна Кароля на Дольску Дольского подчаного великого князьства Литовского старосты Пинского установленнымъ, постановившимъ очевидно Израель Лейзоровичъ аренддаръ Гневчицкій тотъ листъ записъ на аренду цла старого до скарбу его королевское милости наслѣдочаго на речъ въ немъ нижей выражоную ку акътикованью до книгъ кгродскихъ Пинскихъ податъ въ тые слова писанный. Andrzej Jan Niemcewicz stolnik Witebski, starosta

Hniewczycki, dworzaniin pokojowy iego królewskiej mosci, czynie wiadomo tym moim listem arędownym zapisem, iżem arędowałem clo stare, do skarbu iego królewskiej mosci należące Jzraelowi Leyzorzowiczowi żydowi Pinskiemu, arędarzowi memy Hniewczyckiemu na rok ieden, to jest od roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego, miesiąca Oktobra czternastego dnia, koncezyć się ma da Pan Bóg przyszłego tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego takowegoż dnia czternastego Oktobra miesiąca, za złotych polskich trzysta, którą złotych trzysta ma wypłacać mnie czterma ratami, to jest pierwszą ratę miesiąca January czternastego dnia, drugo ratę miesiąca Apryla czternastego dnia, trzecią ratę miesiąca Juli czternastego dnia, czwartą ratę miesiąca Oktobra czternastego dnia po złotych siedmiudziesiąt pięciu, który pomieniony arędarz tę starę clo bez żadney przeszkody ma według instruktarza sobie wybierać, a iesliby kto temu sprzecznym miał być temu arędarzowi memu, tedy za daniem mnie znać mam y powinien będe onego zastępować żeby ni w czym ten arędarz szkody w tym nie podnosił, na co ten moy arędowny list zapis pomienionemu arędarzowi memu dla lepszey wiary pod pieczęcią y s podpisem ręki mey dałem. Pisan w Hniewczycach roku tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego, miesiąca Oktobra czternastego dnia. У того листу при печати притисненой подпись руки тыми словы: Андрей Niemczewicz, stolnik Witobski, starosta Hniewczycki. Который тотъ листъ запись за поданьемъ его черезъ особу верху мененую до книгъ гродскихъ Пиньскихъ есть уписанъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго гродскаго суда за 1684 г. № 13033, стр. 559—560.

## № 92.—1684 г. Апрелья 18.

**Заявление вознаго объ отдачѣ на поруки евреевъ, обвиняемыхъ въ кражѣ заемнаго письма, выданнаго ими Гатовской.**

Ja uizey na podpisie ręki mey mianowany ieneral iego królewskiej mosci, powiatu Pinskiego czynie wiadomo tym moim relacynym areztownym przyparęcznym kwitem, iż roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego, miesiąca Apryla osmnastego dnia, za przydaniem od iego mosci pana Benedykta Kaczanowskiego, namiesnika grodu Pinskiego, z stroną szlachtą panami Janem y Pawłem Szpakowskimi areztowałem y przyparęczyłem oczywiście w dziesiąciu tysięcy złotych polskich samemu Rawowi y wszystkim starszym żydom kachału Pinskiego żydow Pinskiich to jest samego gospodarza Leybę Jakubowicza Minskiego y żonę iego y dwoch synow iego Jankiela y Chayma Jakubowiczow Leybowiczow w sprawie iegomosci paniey Joanny Hatowskiej, komornikowey Pinskiej o ukradzienie obligu na gotową rękodayną pożyczoną summę pieniędzy to jest na iedynascie set złotych polskich od tegoż żyda Leyby Jakubowicza Minskiego y od drugiego żyda Grybicza danego. A obadwa ci żydowie społem zapisali się płacić iedna osoba za drugą wszytką summę iedynascie set złotych, nie wymawiając się niedostatkiem, przypadkiem, ucieczką y smiercią drugiey osoby, y ten oblig ukradziony w domu własnym tego żyda Leyby Jakubowicza Minskiego w Pinsku roku y miesiąca wzwyż pisanego, dnia czternastego z szkatuły przez samego Leybe, albo żonę, czyli też przez synow iego. Ktory to arezt y przyparęczenie oczywiste sam Raw y wszyscy starsi żydzi kachału Pinskiego przyiowszy, deklarowali dotrzymać tych wzwyż pomienionych żydow aż do samey rosprawy ieymosci paniey Hatowskiej. A tak ia ieneral na czym był y com sprawował wszytko stroną szlachtą oswiadczyw-

szy y na ten kwit moy spisawszy do xiąg grodzkich Pinskiх z podpisem ręki mey ku zapisaniu podałem. Pisan w Pinsku. Theodor Lebidzewski ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1684 годъ, № 13033, стр. 709.

### № 93.—1684 г. Мая 25.

Письмо Мирскаго и Сверженскаго старосты къ Минскимъ евреямъ, въ которомъ онъ обѣщаетъ имъ полную безопасность отъ нападеній на нихъ Брестскихъ евреевъ во время ярмарокъ въ г. Мирѣ.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ четвртого, месеца Мая двадцать пятого дня.

На въраде кгородкомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володжвичомъ, городничимъ и подстаростимъ Миньскимъ, постановивъшисе очевисто жидъ места Минского Абрамъ Лейбовичъ оповедалъ, покладалъ и ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Миньскихъ подаль листъ приватный отъ его милости пана Станислава Казимера Кротовьскаго Мирскаго п Сверженскаго старосты до жидовъ старшыхъ кагалу Миньскаго писанный, имъ же самимъ жидомъ старшимъ кагалу Минского служачий и належащий, на речъ в немъ нижей выражоную, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принятъ, активованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в собе маеть: Panowie żydzi kahału Minskiego! Był tu u mnie od was ordynowany żyd Minski pan Abram Leybowicz protestując mi listy iego królewskiej mosci y xiężny ieymosci paniey y dobrodzieyki moiey miłosciwey, mając y list pisany do mnie od iegomosci pana marszałka Brasławskiego instancijny za kahałem waszym Minskim, o to iż dla za-

wodow waszych z starszemi żydami Brzeskimi na iarmarkach y po drogach turbowany y towary zabierany y do szkół żydowskich do nabożestw nie puszczany, przeto ia, iako namiesnik tey majątnosci Mira, zabiegaiąc temu, aby umy, tak w skarbie iego królewskiej mosci, iako y w iarmarkach umy y ruginy nie było, upewniam y deklaruję, абыście на iarmarki Mirskie iako w tem roku y potym bezpiecznie iachali y handli podług dawnych zwyczajow odprowowali, w czym od żydow Brzeskich żadnych krzywд, turbacy y obelg nie odniesiecie upewniam y do szkoły żydowskiej Mirskiej на nabożestwo żydowskie chodzić wolną będzie bez odniesienia żadnych opraesyi, а за doniesieniem od was skargi на żydow Brzeskich, tedy będą wiedział iako was bronić. W tem was upewniesz zostacie на zawsze wam życzliwym y rad służyć. Stanisław Kazimierz Grołowski Mirski y Swierżenski starosta. А дата y того листу тыми словы: Dat z Mira dnia pietnastego Mai, anno tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego. Затылокъ в томъ же листе в тые слова: Panom starszym żydom kahału Minskiego moim wielce łaskawym do oddania. Который же тотъ листъ за поданемъ оногo до акты черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородскихъ Миньскихъ актыкованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 343—344.

### № 94.—1684 г. Юня 8.

Жалоба еврея Файбиша Иозефовича на Михаила Петровскаго за насильственное отнятие у него воску и денегъ.

Оповидалъ y плачлиwie się protestował Faybisz Jozephowicz żyd miasta y majątnosci wielmożnego iegomosci pana Jana Karola на Dolsku Dolskiego, podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Pin-



skiego, nazwanego Chomska w powiecie Piskim leżącego na iegomości pana Michała Piotrowskiego pisarza bywszego cel nowopodwyższonego y donatium kupieckiego komory Piskiej o to, iż żalujący w roku teraznicyszym 1684, będąc posłanym od pana Ułasa Jaroszewicza mieszczanina y kupca miasta tegoż Chomska dla odebrania wosku lawterczystego od Gierszona Beniaszewicza żyda Piskiego kamieni dwóch odmycony iechał do miasta Piska, który żyd przyciechawszy a od pomienionego żyda Gierszona ten wosk kamieni dwa odmycony na chłach na komorze Piskiej odebrawszy, miał u siebie gotowych pieniędzy złotych trzysta, za które więcej chciał kupować wosk, ale tak wprzód nie mógł dostać, nazad z tym woskiem kamieni dwuma y z pieniędzmi do pana Ułasa do Chomska w tymże roku wysz pisanym, miesiąca Iuny siódmego dnia powracał, a gdy już w drodze pod Parszewicze wieś jego królewskiej mosci podcieżdzał, tamże przerzeczony iegomość pan Piotrowski, nie mając już w rękę pisarstwa, bo inszemu zdał, u którego ten wosk odmycono, dogoniwszy na dobrowolney drodze a zastąpiwszy z czeladzią swą z pistoletami, ten wosk z wozu gwałtownie i pieniądze trzysta złotych od pomienionego żyda odził y odiowszy wrzкомо do Piska wrocil y ślad uczynił, gdzie y pomieniony żyd iechał zanimi, a nie mogąc za nim zbiec prosto do Piska przyciechawszy o obżalowanym pytał się gdzie w miescie; wziwszy wiadomość, że nie masz, potem biegł na ten że swoy gościniec y żydów Janowskich gdy spotkawszy pytał o nim aż powiedzieli, że gościniec do Janowa poiechał, lecz żyd przerzeczony wróciwszy się zaś do Piska przed urzędem grodzkim Piskim o takowym gwałcie, a prawie rozboiu na dobrowolney drodze, opowiedział, a opowiedziawszy y takową swoją żalobę przelożywszy salva sobie dali do poscignienia tego pana Piotrowskiego y do odyskania tego wosku y pieniędzy pomienionych, gdzie bykolwiek go doiechał, chcąc z onym praw-

nie czynić iako y do zamiesienia dalszego processu szerszego, iesli będzie potrzeba, teraz te swy protestacją do xiąg grodu Piskiego dał zapisać.

Изъ актовой книги Пискаго городского суда за 1684 г., № 13033, стр. 911—912.

## № 95.—1684 г. Юня 16.

**Жалоба еврея Ильи Лейеновича на Александра Бушковскаго за пожертвование Пискимъ езуитамъ дома, принадлежащаго якобы названному еврею.**

Żalował, opowiadał y soleniter się protestował Iliа Leienowicz żyd miasta jego królewskiej mosci Piskiego arędarz w majątności w Bogu zeszelego iegomości pana Alexandra Buszkowskiego, podśędka powiatu Piskiego, nazwaney Morowinie w powiecie Piskim leżącey, na ten czas mieszkający, o to y takowym sposobem, iż zeszy iegomość pan podśędek Piski zaciągnowszy żalującego Iliа Leienowicza żyda na arędę napoiow wszelkich we wsi Morowinie y inszych wsiach do Morowina należących, tudzież młynu Marowinskiego od roku 1662 za pewną summę pieniędzy na wypłacenie w koždy rok ratami w liscie arędownym od niebozczyka żalującemu danym opisaną y dom żalobliwego w miescie Piskim będący, z budowaniem wszelakim gwoli ciężarom mieskim, a mianowicie rötpisow y inszych podatkow przez kahał szkoły Piskiej na żalującego y na dom jego wkładanych, aby ten dom nie był obciążony takowemi ciężarami pod pretekcją swoją wziął, y gdy żalujący żyd arędarz Morowinski na tey arędzie od wysz mianowanego roku do tych czas zostaiąc według listu arędownego na koždy rok pieniędzy za arędę postanowione niebozczykowi imsci panu podśędkowi wypłacał y żadnego szeląga winien niezostał, na co kwity niebozczykowskie ma, a że po smierci niebozczyka imsci pana podśędka Piskiego za-

łobliwy Ili Leienowicz żyd Pinski arędarz Morowski, za przestrogą przez różnych ichmosciov p.p. obywatelow powiatu Piskiego, wziął pewną wiadomość o testamentie niebożczyka imsei pana podsędkła Piskiego, który do akt grodu Piskiego w roku terażniejszym 1684 na roczkach juniowych podany jest, że niebożczyk imseć pan podsędek Pinski nie mając od żalującego Ili Leienowicza, żyda Piskiego, żadnego prawa y zapisow tak na wieczność, iako y na zastaw dworu y domu jego własnego w mieście Piskim będącego, iakoby tym testamentem ten dwor y dom jego własny ni w czym niebożczykowi imsei panu podsędkłowi nie obciążony, czyniąc na zgubę żalującego żyda ubogiego ichmosciov oycom jezuitom kolegium Piskiego na wieczne czasy zapisać y legować miał, przeciwko ktoromu testamentu y legacy niesłusznie y nieprawnie uczynionej protestując, z każdym takowym ktoby do tego domu jego własnego mienil sobie przystęp prawem czynić, niezaniecha y zostawiwszy sobie do melioratiewy tej żaloby swej y uczynienia szerszej protestacy od kogo by miał trudność iakową przeszkode w tym dworze y domie swoim salva ten proces swoj do xiąg grodzkich Piskich podał.

Из актовой книги Пискаго городского суда за 1684 г., № 13033, стр. 953—954.

## № 96.—1684 г. Июля 2.

**Жалоба священника Ставецкой церкви Петра Курциловича на еврея Шостаковича за удержание последним десятины, следуемой на церковь съ арендуемой имь мельницы, за потраву хлѣба и луговъ и нанесеніе тяжкихъ побоевъ прислугѣ священника.**

Żałował opowiadał y z wielkim żalem swoim soleniter się protestował w Bogu wielebny ociec Piotr Kureyłowicz prezbiter cerkwi Stawieckiej, protopopa Pinski, na niewiernego Olfa Szostakowicza żyda y na

ten czas arędarza karczny Stawieckiej, o to i takowym sposobem, iż pomieniony obżałowany żyd, zostawszy w pomienionej wsi jego królewskiej mosci nie dawnemi czasy Stawku arędarzem, następując na przywilegia xiążąt ichmosciov, ktorymi wprzody cerkiew Stawicka z pobożności swoiey fundować raczyli, na ktero to cerkiew różne grunta y sianożenci y różne przynależności do tej cerkwi należące też xiążęta ichmość osobliwie nadawszy y tym przywileciem swoim naznaczywszy we mlynie Stawickim dziesięcine na wyżywienie tak samego żalobliwego, iako też y następującym po nim kapłanom raczyli, o ktero to dziesięcine niepojednokrotnie żalobliwy u pomienionego obżałowanego żyda y arędarza tamecznego upominał, aby nie czyniąc uymy cerkwi Bożej nie chciał oncy uszczerbku przez to czynić, który idąc iedno swoją żydowską imprezo y nadentoscją, będąc cerkwi Bożej y wiary naszej chrześcianskiej głównym nieprzyjacielem, czyniąc żalobliwemu nieznosną w tym szkodę y krzywdę, gdy żalobliwy roku swiezo przeszawszy 1683, miesiąca Aprila 10 dnia posławszy z domu syna swoiego pana Jana Kureyłowicza upominając y prosząc w dobry sposób, aby nie następując na prawa wieczyste żalobliwemu od xiążąt ichmosciov na cerkiew Stawicką nadane, pomieniono dziesięcine ze mlyna Stawickiego oddał, który pomieniony obżałowany żyd nie tylko dziesięcine ze mlynu Stawickiego pozwolić miał, ale ieszcze w domie swoim mało y syna żalobliwego na ten czas nożem nie przebił, w czym żalobliwy przez nie wybranie dziesięciny przez lat dwie ponosi szkody na złotych pięcdziesiąt polskich. Niedosyć ieszcze na tym mając, tenże pomieniony obżałowany arędarz Stawicki będąc z żalobliwym w blizkim sąsiedztwie, różnych miesięcy y dni, mieszkając w tej karczynie Stawieckiej przez lat trzy, różne różnemi czasy żalobliwemu w potrawieniu tak różnego zboża byłdem swoim, iako też y przez czeladz swoją w domie żalobliwego czynił szkody, co żalobliwy będąc

dąc człowiekiem spokojnym, a przy tym y w leciech podeszły, cierpliwie znosić tak swoją krzywdę y szkodę do prawnych terminow nie wdając musiał, gdzie widząc obżalowany żyd takową żałośliwego cierpliwość y submisją, rozszerając dalszo swoją swowolną władz, nie ustając w swoiey zawziętej złości, roku terazniejszego 1684, miesiąca Maia trzydziestego dnia, będąc cerkwi Bożey głównym nieprzyjacielem, na zniewagę stanu żałośliwego duchownego, przepomniawszy boiaźni Bożey, wstydu ludzkiego, mniej dbając na srogość prawa pospolitego, na takowych gwałtownikow surowie opisanego, umyslnie namowiwszy y posławszy browarnikow swoich z konmi, wołami y różnym bydłem, gdy żałośliwy w cerkwi Bożey nabożenstwo odprawował, do ogrodu żałośliwego owsem zasianego, wpędzić y szkodę onemu uczynić kazał, które, czyniąc rozkazaniu obżalowanego, zapędziwszy konie y woły y inne bydło, ten ogród owsem zasiany w niwecz obrócili, a gdy żałujący powrociwszy z cerkwi Bożey do domu swojego widząc tak wielką szkodę y krzywdę swoje y na tym zbożu bydło obżalowanego pobrac i do domu swojego zaprowadzić kazał, mając wołą do grodu Piskiego oddać y prezentować, a sam na parafii do chorego z naswiętym sakramentem odiachał, w tym czasie pomieniony obżalowany żyd, postrzegwszy, że żałośliwego w domu nie masz, posławszy y sam poszedszy, gwałtownie na dom naszedszy, pomienione bydło odebrał, gdzie czeladz żałośliwego tego bydła wydawać nie chciała, tamże y czeladz żałośliwego bez bytności onego sam z czeladzią swoją pobił y pokaleczył y te bydło do domu swojego zabrał. A gdy żałośliwy powrociwszy z parafii poczoł żałośliwego aby takowych gwałtow nie czynił naupominać y samego żałośliwego obżalowany słowami nie uczciwemi honorowi kapłanskiemu dotkliwemi nazywając paganinem zelżył, zesromocił, odpowiedz y pochwałkę na zdrowie żałośliwego samego, syna y czeladz zabiciem na śmierć y domu ogniem spaleniem uczynił.

O które takowe violencie y szkody o odpowiedz y pochwałkę, chcąc żałośliwy z obżalowanym prawem czynić, szkod swoich y paen prawnych na nim requirować, dał ten swoy solenny proces do xiąg grodu Piskiego zapisać.

Ja niżej podpisany ienerał iego królewskiej mosci powiatu Piskiego z stroną szlachtą panami Janem i Mikolaiem Szpakowskim zeznamam tym moim relacynym quitem, iż roku terazniejszego 1684, miesiąca Junii wtorego dnia, byłem użyty na sprawę niżej mianowaną od w Bogu wielbego iegomosci xiędza Piotra Kurcyłowicza, prezbitera cerkwi Staweckiey, protopopy Piskiego do wsi Stawka, do domu onego, gdzie za przybyciem moim y za okazywaniem oycy protopopy widziałem czeladnika insemi naymita na imie Jakowa Prokopowicza i drugiego Ewehima Buniewiczza na poscieli leżących, chorych, zbitych, ledwie co mówić mogących, na których widziałem po głowie, po bokach, rękę y nogach rany sinie spuchłe, krwią ponaciekałe, znać że kłami bite, które takowe zbitie y zranienie swoie mianowali sobie być stałe za naysciem gwałtownym na dom w Bogu wielbego oycy Kurcyłowicza, prezbitera Staweckiego, przez niewiernego żyda y aredarza Staweckiego Olfa Szostakowicza y browarnikow onego, roku, miesiąca y dnia w procesie szerzey opisanego. A tak ia ienerał com widział y słyszał, to wszystko na ten moy quit relacynny spisawszy, z pieczęcią moją y strony szlachty y s podpisem ręki moiey do xiąg grodu Piskiego daie y zeznamam. Прокопъ Диковицкій енераль его королевское милости повету Пинского.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1684 г., № 13033, стр. 965—967.

## № 97.—1884 г. Августа 24.

**Разрѣшеніе настоятеля Минскаго костела  
еврею Лейбъ Ошеровичу продать домъ его,  
находящійся на костельной землѣ.**

Лета отъ парожения Сына Божого  
тысеча шестьсотъ осмьдсѣятъ четвертого,  
месеца Августа двадцатъ четвертого дня.

На врадѣ гродскомъ в замъку господарскомъ Миньскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володзьковичомъ городьничимъ, подстаростимъ Миньскимъ, постановивъписе очевисто жидъ мѣста его королевской милости Ульфъ Масровичъ оповедаль, покладалъ и ку акътикованю до книгъ гродскихъ Минскихъ подалъ призьнана отъ жида места Минскаго Лейбы Ошеревича и малжоньки его на домъ у месте Минскомъ передъ в Бозе вслѣбномъ его милостью кеендзомъ Яномъ Юрьевичомъ, каноникомъ Смоленьскимъ, деканомъ и плебаномъ Миньскимъ учиненное емужъ самому и малжоньце его служащее, на речъ в немъ нижей выраженою, просечи, абы тое призьнана было до книгъ гродскихъ Минскихъ принято, акътиковано и уписано, которое уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Przedemną Janem Juriewiczem Sawginem, kanonikiem Smolenskim, dziekanem y plebanem Minskim, stanowszy oczewistą Leyba Oszerowicz y małżaka onego Złata Jakubowiczowna żydzi miasta iego królewskiej mocy Minska, zeznanie dobrowolne uczynili w te słowa, iż mając dom swoy rogowy pod iurizdiką y na placu plebanskim będący, ob miedze wrotoma na ulice Więlką Borysowską, bokiem od Jerucha żyda, a drugim bokiem od rynku Troieckiey Góry, tyłem uleczki, która idzie do kościoła Farskiego z miasta, rowno z rogowym domem Gawanowicza, który to ten dom swoy własny nikomu niepienny y nie zawiedziony y żadnemi długami nie obciążony z budowaniem dwornym, browarem, grodzką owo

zgoła ze wszystkim, a wszystkim będąc potrzebni pieniędzy za pewną summę pieniędzy na wieczność przedali żydom też miasta iego królewskiej mocy Minskiego pannu Ulfowi Maierowiczowi y małżace onego Lei Leybowiczownie, na którym tedy placu odebrawszy ia dobrowolne zeznanie wysz mianowanych osob, pozwalam y więcej budynków stawić, murować według woli y upodobania swego, bez żadney ni od kogo przeszkody; warując iednak, żeby co rok po kopie litwskiej czynszu do plebanij Minskiej oddawano było. J to też waruie, iż wolno samemu Ulfowi Maierowiczowi, małżace, dzieciom y successorom onego iakich chcąc pożytkow wynaydować, przedać, dac, darować, zamienić y iako chciec swoią własnością szafować, pod tąż powinnością. A dla lepszey pewności y wiary przy pieczęci rękę moją podpisuję. Pisan w Minsku tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszego, miesiaca Nowembra dwudziestego piątego dnia. Утого зезнаня при печатяхъ, а подписъ рукъ тыми словы: xiądz Jan Juriewicz Sawgin, canonik Smolenski, dziekan y pleban Minski. Anno Domini tysiąc sześćset osmdziesiąt trzeciego, die siedmnastego Martij, hoc instrumentum in generali visitatione episcopali delegata est productum, quod suscripsi sigilloque communiri mandavi. Adalbertus . . . debski kanonicus Wilnensis archid. palatus Smolense visitator generalis illustrissimi et reverendissimi domini loci ordinarii. Которое-жъ тое сознанье за поданемъ оного черезъ особу верху мененую до актъ есть до книгъ гродскихъ Миньскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 395—396.

№ 98.—1884 г. Августа 24.

**Явна письма великаго канцлера Литовскаго Огинскаго, даннаго Минскимъ евреямъ въ охрану отъ нападеній на нихъ Брестскихъ евреевъ.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тьсеча шестьсотъ осмдесять четвертого, месеца Августа двадцать четвертого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартыномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подьстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто жидзи старшыне сынагогки Минское оповедали, покладали и ку акътикованю до книгъ кгородьскихъ Минскихъ подали листь ясне вельможного его милости пана Марцыяна Огиньскаго, канцлера великаго князства Литовскаго, имъ же самымъ служащый на речъ в немъ выражоною, просечи абы тотъ листь былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Marian Alexander z Kozielska Oginiski hrabia na Dąbrownie, kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Radoszkowski, Mscibowski, Dorsuniski, Sidryczynski etc. etc. starosta. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało. Po zaleceniу powolności moich, oznaymuję, iż suplikowali żydzi Minscy na żydow kahału Brzeskiego, że pomienieni żydzi Brzescy, mając iuż z sobą zaczęte prawo przed sądem iego królewskiey mosci задворным assessorskim żyдow Minskich różnemi sposobami ciemiężo, grabieże, im po iarmarkach y inne wiołencye onym czynią, zacyм iako takowyich postempек y rekskryptem iego królewskiey mosci iest zganiony, tak y ia teraznieyszым listem za żydami Minskiemi pišę, ażeby oni wszędy na wszelkich targach y iarmarkach wolni, bez żadnych grabieżow, pogotowiu na dobrowolnych drogach zasadzek czynienia

handle według zwyczaju swego odprawowali tak, iako by żadney ni odkogo wiołencyj nie ponosili proszę. A zатым zostaię. Pisan we Mscibowie dnia dziesiątego Augusta, Anno tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartego. У того листу печать притиснена, а подпись руки тымъ словы: Waszmosciow panowie zyczliwy przyacioł y służyć rad Marcian Oginiski kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листь за поданемъ оногo черезъ особъ верху мененыхъ ест до книгъ кгородьскихъ Минскихъ принять, актикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 397—398.

№ 99.—1884 г. Августа 24.

**Явна королевскаго листа, которымъ приказывается Брестскому нагалу ни подь канимъ видомъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ евреевъ Минскаго воеводства.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тьсеча шестьсотъ осемьдесять четвертого, месеца Августа двадцать четвертого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартыномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подьстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевисто жидзи старшыне сынагоги Минское оповядали, покладали, ку акътикованю до книгъ кгородскихъ Минскихъ подали листь его королевской милости упоминальный, имъ же самимъ жидомъ старшимъ сынагоги Минской служащый и належачый, на речъ в немъ нижей выражоною, просечи, абы тотъ листь его королевской милости упоминальный былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski wielkie xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Zmudzki, Mazowiecki, Jnflanski,

Podolski... Niewiernym żydom y całemu kahałowi Brzeskiemu. Doniesiono nam iest przez panow rad y urzędnikow naszych przy boku naszym będących, imieniem starszych żydow synagogi Minskiej, iż wy stałe litispendingia u sądu naszego zadwornego assessorskiego, usurpując sobie jakieś nad pomienionemi żydami naszymi starszeństwo, onych różnemi sposobami aggrawuicic, kiedy mi nie respektując na rescripta nasze, co nomine sub wadiis pięciu tysięcy czerwonych złotych zaszcze na pomienionych żydow Minskich, różne po dobrowolnych drogach zasadzki czyniąc, onych przeynuicic, towary im zabieracie, na targach, na iarmarkach pomienionych żydow Minskich, w niweczym sobie nie winnych grabicie; jakoż na pięćdziesiąt tysięcy złotych de facto onym zagrabiliscie, przez co nie mogą mieć wolnego przejazdu y w handlach swoich bezpеченства. Insuper za waszemi impeticyjami długow sobie winnych na wojewodztwa Minskiego żydach więcej piętnastu tysięcy złotych wybrać nie mogą, a zatym nie tylko w zaplacenie pomienionych zarak pięciu tysięcy czerwonych złotych, rescriptem naszym założonych, ale też y w insze pieny prawne popadliscie, chcemy tedy po was mieć y roskazuiemy, ażebyście pomienionym żydom synagogi Minskiej zadney aż do finalney u sądu naszego zadwornego decysyey w niweczym praepedytiey y grawaminow, po gotowiu na drogach iakich zasadzek y na iarmarkach towarow onym zabierania czynić nie wazyli się y owszem do rad swoich y schadzok pomienionych żydow Minskich przypuszczali, onym zagrabilone na pięćdziesiąt tysięcy w towarach refusionem uczynili, pod zaręką, iako ważność rzeczy wynosi y pod utraceniem zwierzchnosci waszey, w czym y mandaty in instanti wydać roskazaliśmy, inaczey tedy nie uczynicie. Dan w cancelaryey naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia dziesiątego, miesiąca Augusta, roku tysiąc szesćset osmdziesiąt czwartego, panowania naszego dziesiątego roku. У того листу его королевской ми-

лости упоминальнаго печать великаго княства Литовскаго притиснена, а подпись руки тыми словами: Marcian Oginski kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который-же тотъ листъ его королевской милости упоминальный за подачемъ оного до актъ сестъ до книгъ кргодскихъ Минскихъ активованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго градскаго суда за 1082—1690 г., № 1178<sup>а</sup>, л. 399—400.

## № 100.—1884 г. Августа 27.

**Явна довѣренности еврею Мовшѣ Марновичу на сберы пошлины съ товаровъ, привозимыхъ въ гор. Пинскъ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ четвертого, мессца Августа двадцать сегомю дня.

На враде кргодкомъ в замьку господарскомъ Пинскомъ передо мною Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подстолинтъ и подстаростимъ Пинскимъ отъ вельможного его милости папа Яна Кароля на Дольску Дольского, подчашого великого князьства Литовскаго, старосты Пиньского, пульковьника его королевскаго милости установленнымъ, постановившимъ очевидно панъ Мовша Маркевичъ жидъ Смеловицкій аренддаръ яене вельможного его милости папа канцлера великого князьства Литовскаго на цло старое комори Пинское приеланы, тотъ листъ одъ его милости папа Станислава Славукорьского, подстолого подляскаго, ку актыкованью до книгъ кргодскихъ Пинскихъ подаль въ тые слова писаный: Ja nizey на podpisie imieniem y nazwiskiem mianowany czynic wiadomo, iż wielkożny iegomości pan Michał Kazimierz Pac kawaler Maltanski, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego, otrzymawszy kontraktem iego królewskiej mości pana naszego milosciwego cło stare wielkiego xięstwa Litewskiego, według dawnego zwyczaiu sobie da-

ne dla rozporządzenia onego zsyłając mnie, przydawszy pana Leybę Zusmanowicza, sekretarza jego królewskiej mosci, zlecił mi, że co kolwiek postanowię y rozporządę w tym podatku pro rato et grato przyiac, vigore tedy tego zlecenia na piśmie innie danego postanawiam za dozorcę komory Pinskyey, wespól z przykomorkami, pana Mowszy Markowicza, arędarza iasnie wielmożnego iegomosci pana kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego Smilowickiego, który obiwszy komorę w dozór na elo jego królewskiej mosci od różnyh panow kupcow wodo y londem towary prowadzonych szecerze y wiernie według instruktarza danego wybierać, z wybranego rachunek co kwartał z rejestrami na miycsju naznaczonym czynić, kupcow pokontnemi drogami od placenia dla unikaiących przeimować y na skarb jego królewskiej mosci przemyccone confiskować, a na zbraniaiących się y potengo oponiających się do dania pomocy y posilku ichmosciow panow obywatelow tamiecznyh wielce upraszaiąc, dla lepszego waloru y wiary rękę moią podpisuję. Pisan w Wilnie roku tysiące sześćset osmdziesiąt czwartego, miesiąca Julij dnia czternastego. У того листу при печати притисненой подпись руки тыми словы: Stanisław Słowogorski, podstoli Podlaski m. p. Который же тотъ листъ за поданьемъ его черезъ особу верху мененую до книгъ гродскихъ повету Пинского есть ушисалъ.

Изъ актовъ книги Пинскаго гродскаго суда за 1684 годъ, № 13033, стр. 1211—1212.

## № 101.—1884 г. Сентября 4.

**Разбирательство между евреями Бельчицами и Иваномъ Боричевскимъ по обоюдной ихъ жалобѣ о нанесеніи побоевъ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ четвертого, месеца Сентебра четвертого дня.

На рочкахъ гродскихъ въ замку го-сподарскомъ Пинскомъ месеца Сентебра

первого дня припалыхъ и порядкомъ правнымъ судовне отправованыхъ, передъ нами Станиславомъ Казимеромъ Токарскимъ подетолнимъ и подетаростимъ, Самуелемъ Михайломъ Ордою Болгарскимъ судьбою, а Анѣтреемъ Яномъ Вуднымъ писаромъ вранниками судовыми гродскими повету Пинского, кгда съ порядку рестрового ку суженью паному припала справа вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчаного великого князства Литовского, старосты Пинского, пулковника его королевское милости, въ довоженью справедливости жидомъ места его королевское милости Пинского Или Лейбоничови Бельчицови и малжонце оного Хаи Бельчицовой съ паномъ Яномъ Рафаловичомъ Боричевскимъ, земшпномъ его королевское милости повету Пинского, о найсте якобы квалтовное на домъ въ месте Пинскомъ, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ третемъ, месеца Юля тридцатого дня, помененого жида Или Лейбонича зъ помощниками братьсю своєю и суседами именами оному самому добре и прозвисками добре ведомыми, тамъ же въ томъ доме того-жъ жида у сеняхъ будущего безъ данья причины черезъ обжалованого пястью у носъ удеренье и окривенье и добывши шабли у руце левой пальцовъ трехъ затятыя и, кгда жидъ до избы уходилъ, зъ тылу у локоть руки левой штихомъ пхненье и рану заданье, а черезъ помочниковъ зъ подворья оконъ пывьгинанье и повыбиянье, а черезъ другихъ и черезъ самого обжалованого пана Боричевского того жида зъ избы вывлеченье и киями шаблями збитье и змордованье, самое жидовки жоны оного черезъ обжалованого шаблею штихомъ у бокъ правый пхненье, же мало іелить не выпустила и киями збитье и змордованье, о одповедь и похвалку на решту здоровья учиненье, а за тымъ о вины и каранья правные. До которое sprawy за приволаньемъ черезъ енерала рочкового Прокопа Диковицкого сторонъ до права

одъ вельможного его милости пана подчашного великого князства Литовского панъ Янъ Стояновичъ за мощью листовною себе даною, а панъ Янъ Рафаловичъ Боричевскій самъ особю своєю становили, а кгда панъ Стояновичъ позовъ поднежши поданья оного хотель доводить, тогда позвалый панъ Боричевскій о приданье умоцованого у насъ враду просиль и домавляль, мы врадъ обжалованому, прихляючисе до права посполитого, пана Константого Стецевича за умоцованого придали есмо и тую справу до дня шостого сего-жь року и месеца odkладаемъ. А кгда день шостый припалъ, теды умоцованый одъ вельможного его милости пана подчашного великого князства Литовского старосты Пинского, а панъ Боричевскій зъ приданымъ умоцванымъ одъ насъ панемъ Константымъ Стецевичомъ очевидно ставаючи мощъ до мовешья оному устѣне злестиль. Зачимъ панъ Стояновичъ поднезши позовъ стороны своей поданья оного у селе Гривковичахъ, въ повете Пинскомъ лежачомъ, у ворота дворные мешканья пана Яна Боричевского написомъ енерала Прокопа Диковницкого и признанья оного черезъ того-жь енерала, также трое волање на томъ позве написаное, слушне и правне доведши, жаловаль зъ того позву по титуле вельможного его милости пана подчашного великого князства Литовского старосты Пинского тыми словами: Земенинови господарскому повету Пинского пану Янови Рахваловичови Боричевскому, зверхности его королевское милости, симъ позвоомъ до враду кгородского Пинского позываетъ, а по прочитанью того позву на дальшій доводъ покладаль и читаль передъ нами тотъ же панъ Стояновичъ протестацію и реляцію енеральскую Теодора Лебедевского выписомъ съ книгъ кгородскихъ Пинскихъ въ року теперешнемъ 1683, месеца Юля тридцатого дня выданые, при которомъ поступьку правномъ на збытию, ранахъ и найстѣю на домъ забираль жидови помененому Или Бельчицови зъ жоною, бы и

зъ дальшимъ доводомъ до присеги, а по присезе подлугъ артыкулу сегого разделу одинатцаого, который науку дае, ижъ жидомъ шляхецкая навезка за ихъ зраненѣе и скалеченѣе ма быть плачона, зачимъ за найстѣе на домъ квалту подлугъ артыкулу першого, зъ разделу одинатцаого рубли дванадцать грошей и сегого на покаранье горломъ, а помочниковъ на седенѣе у вежу въ замку Пинскомъ недель дванадцать у насъ враду просиль и домавляль. Противу чому одъ пана Боричевского панъ Коньстанты Стецевичъ ставаючи покладаль передъ нами протестацію одъ пана Яна Рафаловича Боричевского, въ року теперешнемъ 1683, месеца Юля тридцатого дня и реляцію Теодора Лебедевского енерала выписомъ съ книгъ кгородскихъ Пинскихъ выданые; о которыхъ опевасть, ижъ кгда панъ Янъ Боричевскій съ сыновцомъ своимъ паномъ Карпомъ Боричевскимъ для одысканья певного долгу винного оцу пана Карпа Боричевского до дому Или Белчица жида Пинского пришли и о тые гроши винные, абы поменый Или Белчиць оддалъ, почали упоминатьсе, теды помененый жидъ якобы пана Карпа Боричевского впередъ словами уципливыми, гонорови шляхецкому шкодливыми, лжилъ и еромотиль, а потомъ пястѣю у губу зъ обу сторонъ билъ и око правое подбилъ, а кгда жалобливый панъ Янъ Боричевскій за што бы сыновца оного пана Карпа Боричевского билъ, лагодными словы пыталъ, тогда ничего не одказавши. также словами не устгивыми лжилъ и соромотиль и зъ сеней зъ лопатою выскочивши жалуючихъ якобы билъ; въ томъ часе Ицю Белчиць братъ обжалованого и другихъ жидовъ немало зъ лопатами, зъ кіями, зъ безменами напалши помененого пана Яна Боричевского тиранско а немилосерне по головахъ, плечахъ, рукахъ били и раны шкодливые позадавали, одкуль, кгда яко мугочи боронечисе, до чолну на берегъ, ку речце Пине уходили тыломъ, у яму панъ Янъ Боричевскій оба-



лилее, тамъ же вжо лежачого сродзе збили и мало не насмерть забили. Где у лежачого грошей готовыхъ золотыхъ шесть, шаблю коштующую золотыхъ десять, шапку зеленую фалендишовую завойковую золотыхъ пять коштующую помененые жиды одобравши одповедь и похвалку если бы одъ того збитья живъ зосталъ на смерть забитьемъ учинили. При которомъ поступку правомъ ближнихъ сторону свою пановъ Боричевскихъ до присеги на всей жалобе забралъ, а по присяге за збитие и зранене навезки совигой, а самыхъ жидовъ на покаране горломъ у насъ враду афектовалъ. Мы врадъ вырозумевши добре зъ продукovanýchъ обою сторонъ коньтроверси, пжъ о найстье и о зранене межн сторонами жалобы опевають, не чинечи на сесь часъ жадного розсудку, тую справу на инъквизицію отослали есмо. которую его милость панъ Самуель Михалъ Орда Болгарскій, судья кродскій одправилъ и подаль до насъ враду въ тые слова писану: Roku 1683, dnia szostego Septembra. Inquizicia w sprawie żyda Leybowicza o zacięcie w rękę u zbieciu od pana Boryczewskiego z roczkow Septembrowych roku wywiecziona ut supra. Naprzod pytałem się Jeka Bielezyca, ten powiedział, że pan Boryczewski naprzod przyszedłszy siadł pod jego domem; który gdy pytał się dla czego by siedział pod domem, powiedział pan Boryczewski, że mi twój brat winien groszy dwadzieścia pięć; odpowiedział Jeko, że o to pozywaj brata mego do urzędu, sprawi się o to. А по прочтаныю тое инъквизиции одъ актора на пленipotента у насъ враду прошно и домавано. А такъ мы врадъ въ справе вельможного его милости пана Яна Кароля на Дольску Дольского, подчаного великого князства Литовского, старосты Пинского, въ довоженю справедливости жидови места его королевское милости Пинского Или Лейбовичови Белчицови и малжонце оного зъ паномъ Яномъ Боричевскимъ, земениномъ его королевское милости повету Пинского о найстье яко-

бы квалтовнос на домъ въ месте Пинскомъ, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесять третемъ, месеца Июля тридцатого дня помененого жида Или Лейбовича съ помочниками братью свосю и суседами именами и прозвисками оному самому добре ведомыми тамъ-же въ томъ доме того-жъ жида у сепяхъ будучого безъ данья причины черезъ обжалованого пястью у носъ ударенье и окривленье, а добывши шабли у руце левой пальцовъ трохъ затягье и кгда жидъ до избы уходилъ стилу у локоть руки левое штихомъ пхненье и рану заданье, а черезъ помочниковъ зъ подворья оконъ повытинанье и повыбияше, а черезъ другихъ и черезъ обжалованого само пята Боричевского того жида зъ избы вывлеченье и кими шаблями збитье и змордованье, самое жидовки, жоны оного черезъ обжалованого шаблею штихомъ у бокъ правый пхненье же мало іслить не выпустила и кими збитие и змордованье о одповедь и похвалки на здоровье учиненье, а за тымъ о вини и каранья правные, по-неважъ по прочтаныю инъквизиции одъ актора на пленipotента у насъ враду потребовано, мы врадъ на сесь часъ жадного розсудку не чинечи въ той справе акторови на пленipotента допустили есмо, а же при конклюдии рочковъ то се стало, про то до прилхныхъ рочковъ першихъ по теперешнихъ судить припадающихъ, заховавши обудвумъ сторонамъ все обороны правные одкладаемъ, на которыхъ безъ жадныхъ залозвовъ обедве стороны росправу приняти мають. Которая справа до книгъ кродскихъ Пинскихъ есть записана.

Изъ актовъ книги Пинскаго гродскаго суда за 1684 г., № 13033, стр. 1271—1274.

## № 102.—1885 г. Января 17.

**Явля повторительнаго листа короля польскаго Яна III, которымъ подь строгимъ наказаніемъ приказывается Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратитъ послѣднимъ заграбленные у нихъ товары.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемьдесятъ пятого, месеца Генвара семнадцатога дня.

На враде кгородкомъ въ замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жидзи старшие синагожки Минской оповедали, покладали и ку актыкованю до книгъ кгородцкихъ Минскихъ подали листъ его королевской милости заручный с канцелярии великаго княства Литовскаго в справе жидовъ старшихъ синагожки Минской, противу жидовъ старшихъ синагожки Бреской вынесеный, на речъ в немъ в середине помененую служащий и належачий жидомъ старшимъ синагожки Минской, просечи абы тотъ листъ заручный его королевской милости былъ до книгъ кгородцкихъ Минскихъ принять, актыковать и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielki książę Litewskie, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmuydzki, Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflanski, Smolenski, Sewierski y Czernihowski. Niewiernymъ жидомъ старшимъ и całej кahałowi Brzeskiemu. Doniesiono namъ іestъ przezъ panowъ radъ y urzędnikowъ naszychъ przy boku naszymъ będącychъ, imieniemъ starszychъ жидовъ y całej synagogi Minskiej, iż wy od dawnego czasu usurpującъ іакіеś sobie nadъ pomienionemi жидами Minskimi starszenstwo, lubo o to zaszła sprawa do sądu naszego assessorskiego y do тądъ bezъ deciszey zostaje, wy onychъ różnemi sposo-

łami agrawowaliscie, kiedy nie respektującъ, na rescripta nasze podъ zaręką piąciu tysięcy złotychъ czerwonychъ zaszle, na nichъ по добровольныхъ drogachъ zasadzki czyniliscie y onychъ на targachъ y на iarmarkachъ bezъ żadney przyczyny grabiliscie, jakożъ на pięćdziesiątъ tysięcy towarowъ onymъ zabraliscie; także przezъ wszystkie czasy nie mogli mieć wolnego przejazdu y w handlachъ swoichъ bespеченstwa, nadto за вашими przeszkodami długowъ sobie winnychъ на woiewodstwa Minskiego жидachъ więcej piętnastu tysięcy złotychъ wybrać nie mogli, а за tymъ nie tylko pomienione зареки, piąciu tysięcy czerwonychъ złotychъ rescriptemъ naszymъ założonychъ, ale też y inne poeny prawne popadliscie byli, dla czego wydaliśmy были do was rescriptъ nasz, аzebyscie были tymъ же жидомъ synagogi Minskiej żadney ni w czymъ praepeditiј y grawaminowъ по gotowiu на drogachъ іакихъ zasadzekъ, на iarmarkachъ grabieży y towarowъ zabieranie czynić, aż do finalney u sądu naszego zadwornego deciszey nie wazyliscie y owszemъ do rady y schadzekъ swoichъ onychъ nie przypuszczali y zagrabione towary на pięćdziesiątъ tysięcy złotychъ onymъ powrocili, podъ zaręką іако ważnośćъ rzeczy wynosi i podъ utraceniemъ zwierzchnosci y starszenstwa waszego rozkazalismy были; wy іednakъ на te wszystkie rescripta i зареки nasze by namniej nie dbającъ, do dawnychъ violentij y krzywdъ tymъ же жидомъ synagogi Minskiej różnemi czasami, podъ зареками naszymi poczynionychъ, nowe poczyniliscie y znowu towarowъ на pięćdziesiątъ tysięcy podъ czasъ iarmarku на przeszły święty Mikołay w Mirze zagrabiliscie y zabrali y inne violentie y krzywdъ poczyniliscie imъ przedъ co powtore takъ pierwsze, іако y poslednieysze зареки, ale i inne poeny y vigorъ prawa dla rebellyi waszey popadliscie, nimъ tedy o to wszystko sprawa do sądenia w sądachъ naszychъ assessorskichъ przypadnie, wskazujemy wamъ surowo, аbyscie pomienionymъ жидомъ synagogi Minskiej y dawno y terazъ świeжо zabrane towary koniecznie powrocili y szkody imъ nagrodzili, pasъ wolny y przeyscie przezъ

Brzescie y przez inne mieysce onym nie zabraniali y żadnych gwałtow, grabieży, zasadzek już więcey od tych czas im nie czynili, ale we wszelakim pokoiu z niemi się obchodząc ostatniey decysey sprawy u sądu naszego assessorskiego z niemi czekali, gdzie sąd nasz eo komu należeć będzie słusznosci wynaydzie y skaże, ynaczey nie czynicie pod troiakiemi zarękami respectem pierwszych y pod utraceniem cale starszenstwa waszego, nie oddalając ich także od rad y schadzek waszych y owszem ich wolną przepuszczając, spokojnie z nimi żyjąc, na ostatek y pod innemi pacnami y rigorem prawa na przeciwnych zarękom naszym obostrzonym. Dan w cancelarij naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia iedynastego miesiaca January, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego, panowania naszego iedynastego roku. У того листу его королевской милости печать великого князства Литовского пригнечена, а подпись руки теми словами: Marcian Oginski, kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ его королевской милости за поданемъ оного черезъ особъ верху мененыхъ до актъ есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 годъ, № 11788, л. 454—455.

### № 103.—1685 г. Января 21.

Явка списка товаровъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ.

Лета отъ пороженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Генъвара двадцать первого дня.

На вьраде кгородскомъ в замку господарекомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто жиди старшие синагогки Минской оповедали, покладали и ко акътикованю до книгъ кгородскихъ Минскихъ подали реестръ забра-

ня товаровъ презъ жидовъ Брескихъ, рукою власною его милости пана писара и подьстаростего замьку Минского писанный, на речъ в немъ нижей выражоную, тымъ же жидомъ старшимъ синагогки Минской служащий и палежачий, просече, абы тотъ реестръ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ, который, уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Regestr towarow żydow Minskiach arestzowanych za dlug winny iasnie oswieconego xiążęcia iegomosci pana podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, na oblighi trzynastie tysięcy: iuchta żyda Leyzera Pinchasowicza ciukow czterdziecie, w których po par trzy skur; u tegoż par osmnastie, Jeka Fiszewicza iuchta par sto dziesięć; Rubina Dawidowicza sukna różnego lundyszowego postawow osm, tegoż żyda papieru ryz sześć cienkiego; iuchta kamieni dwadziecia, Wulfa Maiorowicza iuchta par dziewędziesiąt, wago Minsko kamieni trzydziecie dziewięć y funtow dwadziecia y cztery, Jlli Rubinowicza iuchta ciukow siedmnastie po par trzy, Wulfa Szawlowicza ciukow sześć po par trzy, Nachima Wulfowicza iuchtu ciukow piętnastie po par trzy. Te towary są arestzowane w wadze przezemnie zeslanego od iegomosci pana starosty Mirskiego. У того реестру подпись руки теми словами: Jan Kondratowicz pisarz zamku Mirskiego. Который же тотъ реестръ за поданемъ оного до актъ черезъ особъ верху мененныхъ есть до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго градскаго суда за 1682 1690 годъ, № 11788, л. 456.

### № 104.—1685 г. Января 21.

Явка списка товаровъ и денегъ, которые Брестскими евреями были забраны у Минскихъ евреевъ.

Лета отъ пороженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Генъвара двадцать первого дня.

На вѣраде кгородскомъ в замку господарскомъ Миньскомъ, передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановивъшисе очевидно енераль воеводства Миньскаго Андрей Олехновичъ оповедалъ, покладалъ и ку акътикованью при занесеной протестации до книгъ кгородскихъ Минскихъ подалъ реестръ забранья товаровъ и инъныхъ розныхъ сплендоровъ презъ жидовъ старшихъ синагожки Бреской жидомъ синагожки Минской, на речъ в немъ нижей выражоную, жидомъ старшимъ синагожки Минской служачий и належачий, просячи абы тотъ реестръ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ акътикованъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Registr zabrania towarow w miescie Mirze przez żydow Brzeskich u żydow Minskich, w roku przeszłym tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartym, miesiąca 7 bra, różnych dni, krom zabranych sukien y towarow na rejestrze iegomosci pana starosty Mirskiego specyfikowanych. Naprzod u żyda Nachima Ulfowicza y towarzysza iego Szlomy wzięto sorokow soboli trzy wysokiego gatunku, każdy sorok po trzy tysięce złotych kosztujące, złotych dziewięć tysięcy; u tegoż wzięto sznurow perel osminascie wielkich urianskich, kosztujące złotych dwa tysiąca; u tegoż wzięto piersieni szczerо złotych trzy, w iednym trzynascie dyametow, kosztujące złotych tysiąc dwiescie; w drugim piersieniu dyametow pięć, kosztujące złotych tysiąc, w trzecim piersieniu szczerо złotym, w nim kamień szafirowy wielki, kosztujący złotych sześćset, u tegoż wzięto gotowych pieniędzy złotych dwa tysiąca; u żyda Wulfa Maiorowicza wzięto konak szczerо złoty, rubinami y dyametami sadzony, w nim sztuk osmnascie, kosztujące złotych trzy tysiące; u tegoż wzięto lancuch szczerо złoty, wazący osmdziesiąt czerwonych złotych, kosztujący złotych tysiąc; u tegoż żyda wzięto pare manej szczerо złote, rubinami y szmaragdami sadzone,

wazące piętnascie czerwonych złotych, kosztujące złotych sześćset; u tegoż wzięto pas srebrny pozłacany, roboty ryskiey, perlami urianskimi wielkimi sadzony, w nim perel dwiescie, kosztujący złotych tysiąc; u tegoż gotowey summy wzięto złotych tysiąc pięćset; u żyda Wulfa Szawlowicza wzięto pięć bławow futra pupkow sobolich, wysokiego gatunku, kosztujące złotych dwa tysiące pięćset; u tegoż wzięto ieden sorok soboli, kosztujący złotych tysiąc pięćset; u tegoż wzięto trzy buntы lisow moskiewskich, kosztujących złotych osmset; u tegoż wzięto rysiw przednich dziesięć, kosztujących złotych czterysta; u tegoż wzięto sorokow dwa kunie, kosztujące złotych czterysta; u tegoż wzięto dziesięć bławow futra sibirskowego moskiewskiego, kosztujące złotych pięćset; u tegoż gotowey summy wzięto złotych tysiąc osmset. U żyda Abrama Szapsaiewicza y towarzysza iego Jlli Jzraelowicza wzięto u nich sorokow pięć kunie, kosztujące złotych tysiąc dwiescie; u tychże wzięto wilkow trzydziescie moskiewskich przednich, kosztujące złotych czterysta pięćdziesiąt, gotowey summy złotych tysiąc. U żyda Gierszona Jllaszewicza wzięto gotowey summy złotych dwa tysiące pięćset dwadziescia sześć. U żyda Jzaka Tiselewicza wzięto gotowey summy złotych dwiescie pięćdziesiąt siedm y groszy piętnascie. U tychże żydow Minskich, krom zabranych sukien, na rejestrze pana starosty Mirskiego specyfikowanych, osobliwie po gospodach różnych grabiecznym sposobem zabrano sukna różnego coloru y różney ceny postawow szesnascie, lefko rachuiąc każdy postaw po złotych szesciudziesiąt y pięciu, co uczyni summą złotych sto czterdzieście; harusu różnego coloru tegoż czasu zabrano sztuk dwanascie, ogulnie rachuiąc, kosztujące złotych sześćset; u tychże żydow zabrano rambku sztuczek dwadziescia pięć, rachuiąc każdą sztuczke po kop trzy groszy liczby litewskiej, złotych sto osmdziesiąt siedm y groszy piętnascie, u tych że żydow wzięto gotowey summy złotych sześćset dziewięćdziesiąt siedm. Tymże żydom

Minskim iadącym z iarmarku Mirskiego do Minska różnych towarow w miasteczku Stołpcach przez żydow Brzeskich y arendarza Wołożynskiego na imie Szlome Sielomonowicza zabrano dz złotych cztery tysiące. Suma summarum czyni złotych czterdzieście dwa tysiące. Który ten registr przy protestacy przezemie Andrzeia Olechnowicza, ienerała woiewodztwa Minskiego w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt piątym, miesiąca January dwudziestego piątego dnia do akt grodu Minskiego iest podany. У того реестру подпись руки енеральское тыми словы: Андрей Олехнович иенерал иего королевский мосци воiewодства Минского. Который же тотъ реестръ за поданемъ оногo до актъ черезъ енерала верху мененого ест до книгъ кгродцкихъ Минскихъ принять, акътикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 годъ, № 11788, л. 457—458.

## № 105.—1685 г. Февраля 5.

**Донесение возныхъ о разборѣ дѣла по участию Вилкомирскаго еврея Лазаря Рѣзника въ кражѣ вещей и документовъ въ Шешольмѣнѣи Виленскаго епископа.**

Мы иенералowie иего королевский мосци воiewодства Виленского oznaymuemy tym naszymъ relacynymъ przyparecznymъ kwitemъ o tymъ, iż w roku teraznieyszymъ tysiącъ sześćsetъ osmdziesiątъ piątymъ, miesiąca Lutego, piątego dnia, мы иенералowie маіацъ z sobą stronę szlachtę osiadłą pięciu szlachcicowъ pana Adama Kulikowskiego, pana Stephana Olechnowicza, panowъ Jana y Matysa Klimowiczowъ, a pana Jana Zaborskiego, за узициемъ иегомосци pana Stanisława Dowgiały, iездзилимы z stą stroną także z zesłанымъ od iasnie wielmożного иегомосци хіеджа Alexandra Kotowicza biskupa Виленского иегомосциą panemъ Janemъ Romanowskimъ, zawiadowcą на tenъ czasъ

маіетности Szeszolskicy y z poddanymi Szeszolskimi, обвиненными в учынку злодзиеystwa, мianowicie z Pawłem y Mikolaiemъ Budrami до двору иего королевский мосци Wilkomirskiego дла справдиливости z żyда Łazarza Rzeznika, domemъ mieszkaюcego w Wilkomierzu, на которого тежогъ часу okowani w kaydanachъ skarżyли się przerzeczени poddani Szeszolscy Budrowie, że u nichъ ochędostwo иегомосци pana Stanisława Dowgiały, także sprawy, obligi, blankiety według osobiliwey żалобы актора помииенiony żyд Łazarz таіемнне, в domъ ichъ przyiachawszy, czynіацъ podstempekъ, wykupiłъ mimo obwołanie на targachъ y w szkole żyдowskiej учынионне; przezъ co tenъ to Łazarzъ w тоżъ злодзиеystwo spolnie z chlopami Szeszolskimi popadł. На którymъ terminie pan Romanowski zawiadowца Szeszolski, postanowiwszy przerzeczonychъ podanychъ Budrowъ przedъ иегомосциą panemъ Gronskimъ, czesnikiemъ Nowogrodzkimъ, podstaroscimъ prowentowymъ Wilkomierskimъ we dworze Wilkomierskimъ, przy nasъ иенералachъ y wielu ludziachъ y szlachty także przedъ wysadzonemi до tey sprawy od iasnie wielmożного иегомосци pana Michała Damunta Siesickiego, woiewody Menskiego, starosty Wilkomirskiego, który иегомосци samъ на tenъ czasъ był w Wilkomierzu, pokładałъ piniądze y fanty kociołekъ y kożuchъ i inne fanty, które żyд Łazarzъ, kupuiацъ rzeczy y справу u помииенionychъ Budrowъ даłъ byłъ, proszącъ aby то odebrałъ iако swoje, a ochędostwo y справу y obligi aby wróciłъ wcale, a за zwiedzienie poddanychъ i за злодзиеystwo aby byłъ pokarany. На котораю мowę żyдъ Łazarzъ rzeznikъ przy насъ иенералachъ i wszystkimъ zgromadzeniu, także przy żyдахъ starszychъ szkoły Wilkomierskiej, мianowicie Abramie Jakubowiczu, Lewku Szakowiczu, także inychъ starszychъ kahału Wilkomirskiego, przy иегомосци panu Dowgiale, iако samymъ акторце tey sprawy, dobrowolnie wyznałъ, że suknie, rządъ, kufelъ srebryny kupiłъ od помииенionychъ Budrowъ poddanychъ Szeszolskichъ, także insze rzeczy, a справъ zaparłъ

się, ale pomienieni Budrowie poddani Szeszolscy, skowani będąc powtórnie przesiadczali przed temże zgromadzeniem y przed nami ienerałami, mówiąc, żeś ty do nas na wiosnę przyiachał w tem roku y resztę rzeczy, także sprawy wszystkie u nas pobrałeś, gdzie żyd Łazarz powtórnie zaparł się, a iegomość pan Dowgiało, także zesłany od iasnien wielmożnego iegomości xiędza biskupa Wilenskiego iegomość pan Romanowski prezentowali się mówiąc, gdzie iedno tam i drugie musi bydź, a że do ochędostwa y części srebra przyznał się żyd, które wiedząc y znając, w bliskości o mile drogi mieszkając, suknie znając mimo obwołanie y zapowiedzi pokupił, to y o sprawach y obligach wie y iuż oblig na trzy tysiące summy Jachimowi żydowi Wilenskiemu zlosliwie oddał, który to Jachim mając oblig u siebie zaparł się długu, przysięgł krzywoprzysięstwo zdradą, rotą popelnić. A zatym prosili aby iegomość pan podstarosci Wilkomirski tego to żyda iako w złodziejstwie poszlakowanego wydał, abo w sequestrze zatrzymać rozkazał. Na co powiedział iegomość pan Gronski że u mnie na urzędzie żyd Łazarz rzeznik srebro, kufelek mały rząd biały, też . . . . y inne rzeczy prezentował y nie winien ten żyd. Na co odpowiedział iegomość pan Dowgiało: nie mógł żyd tego praerentować, bo zapowiedzi były y obwołania na targach y bylo by to przeciwko aktykacją urzędu tegoż Wilkomirskiego. Po ktorej kontrowersyi pomienieni żydzi starsi Wilkomierscy, nie dopuszczając, aby żyd Łazarz był wydany abo sequestrowany, tegoż czasu wzięli go na parękę, mówiąc iakośmy na pierwszym terminie z temż poddanemi Budrami od iasnien wielmożnego iegomości xiędza biskupa Malenskiego administratora na ten czas biskupstwa Wilenskiego sługa iegomości iegomość pan Zdrowski dnia dwudziestego piątego Nowembra, roku 1684 był ziechał, wzięliśmy tego żyda Łazarza na parękę y dotrzyaliśmy go, tak y teraz bierzemy i do rozprawy dotrzymać obiecujemy, pod zapła-

ceniem wszystkich szkod, które sobie mienii iegomość pan Dowgiało, ieslibyśmy go do ostatniego stopnia prawa nie stawili. A tak my ienerałowie iako na pierwszym terminie imieniem pomienionego iegomości xiędza Benedikta Zuchorskiego biskupa Malenskiego przy iegomościu panu Zdrowskim tymże żydom starszym urzędownie przyparęczyliśmy, tak y teraz imieniem iasnien wielmożnego iegomości xiędza biskupa Wilenskiego, przy dozorczy iegomości Szeszolskim panu Janie Romanowskim który także imieniem iegomości pana Stanisława Dowgiały tego to żyda Łazarza rzeznika przed iegomością panem Gronskim podstaroscim Wilkomierskim temże żydem starszym mianowicie Abramowi Jakubowiczowi, Lewkowi Izakowiczowi, Irszy Solomonowiczowi, Peysachowi Zacharewiczowi, Jakubowi Lewkowiczowi y całej szkole przyparęczyliśmy w summie czterdziestu tysięcy złotych, aby go do ostatniego punktu prawa dotrzymali, którą parękę będąc przytomni przyieli obiecawszy do każdego sądu y prawa stawić do ostatniej rozprawy, gdzieśmy o zapisanie tej paręki iegomości pana podstarosciego procentowego upraszali y sam iegomość pan Dowgiało także iegomość pan Romanowski o toż prosili, a pieniądze pokładanych y fantow przyiąć nie chcieli. Na to się aktorowie protestowali y na tośmy dali ten nasz kwit z podpisem ręki naszej. Pisan roku, miesiąca y dnia wyż pisanego. Jan Kazimierz Zarzecki, ienerał iego królewskicy mosci woiewodztwa Wilenskiego. Jan Dubrowski general Jego królewskicy mosci woiewodztwa Wilenskiego ręką swą.

Изъ связи документовъ Виленскаго гродскаго суда за 1686 годъ. № 4568. Док. № 10.

№ 106.—1885 г. Апрѣля 5.

**Рѣшеніе по дѣлу о попражахъ, произведенныхъ Галабудами у еврея Переца Гошко-вича и другихъ лицъ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Априля пятого дня.

В рочкѣ кгородские Априлевые судовне у Слониме отправовање передъ нами Казимеромъ Воловичомъ хоружычомъ Виленскимъ на местцу его милости пана подстаростего водле права засажонымъ, Бартломеемъ Владыславомъ Пружанскимъ судьей, а Александромъ Зенковичомъ подчашымъ и писаромъ владниками судовыми кгородскими повету Слонимского, будущими отъ вельможного его милости пана Стефана Фронцкевича Радзиминского, старосты Слонимского, кгда с пораду реестрового ку суженью нашому прыпала справа его милости пана Коньстантого Владыслава Булгака, подстолего и подстаростего Слонимского, коллеги нашего, в довоженю справедливости жидови Перцови Гошкевичови, арендарови своему корчмы Одкгиновское зъ Павлюкомъ и Андреемъ Галабудами, которые подъ жалуючымъ выгодовалисе, а теперь яко се сами назвали Михаловскими и зъ Ганною Робьцевичовною жонною Павлюка Галабуды, яко въ спольной раде и намове зъ собою до злыхъ учынквъ ниже мененыхъ будущими, за позввомъ о розные крадежы розныхъ часовъ черезъ обжалованыхъ особъ вперодъ розной шляхте поблизу мешкаючой и подданымъ розныхъ сель поделаные, а потомъ и подорожнымъ людемъ гостинцомъ едучымъ и в корчме жалуючого Одкгиновской на попаскахъ и на ночлегахъ стоячымъ, а на остатокъ и самому помененому жыдови арендару тамошнему черезъ покрадене розныхъ часовъ немало речей на золотыхъ трыста и большъ шкодъ почынене, презъ што отъ тое

корчмы тымъ злодействомъ своимъ людей одстренчене, корчмы и самого господара в подозренне подане и ославлене. О которое злодейство одъ розныхъ пановъ обывателей повету Слонимского Радвилловского и одъ Кгиновской шляхты не пооднокротне на згромажоныхъ копахъ, за прыличныхъ злодеювъ узнаные и декретомъ кгородскимъ Слонимскимъ на горло обвешенемъ были всказаными, в которомъ злодействе и до тыхъ часъ неустаяучы, в року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятомъ, месеца Февраля девятого дня о украдене черезъ Павлюка и Андрея Галабудовъ млдзёну его милости пана Быховца, старосты Литынского, в помененой корчме жалуючого Одкгиновской ночуючому пистолету зъ кровцомъ пры седле и инныхъ речахъ жыдови арендарови до схованя даного, о предане оногo слосарови Семену Олехновичу в месте Слониме, в дворе его милости пана подкоморого Слонимского мешкаючому, о который пистолетъ, кгда помененому жыдови арендару, яко тое корчмы господару вина дана была, который оногo розно шукаючы и помененогo млдзяна съправуючы на золотыхъ тридцать выдалъ, а з особъна тотъ пистолетъ у слосара Слонимского окупуючы золотыхъ полсема заплатилъ, а черезъ Андрѣя Галабуду жывучы на аренде у карчме жалуючогo в Радвилловичахъ на грудку будучой, аренды з нее прыходячое золотыхъ двадцати не заплачене и тое корчмы спустошене, в которомъ спустошеню шкоды на золотыхъ шестьдесятъ учинене и самыхъ не ведегъ где поутекане. За тымъ где бы се оказатъ могли до злапаны и конвинкованы оныхъ, яко вжо прыличныхъ злодеювъ, о шкоды и вины правные. До которое справы за прыволанемъ черезъ енерала рочковъ пильнуючогo сторонъ до права его милость панъ подстолий и подстаростей Слонимский самъ особою своею и з умованымъ своимъ, панемъ Андреемъ Зверовичомъ становилъ и моцъ до мовенья речы оному устне злетили, а по-

званные Павлюкъ и Анѣдрей Галабудове и жона Павлюка Галабуды не становили. Затѣмъ умоцованый поводовой поданого по Галабудовъ Павлюку и жоне его на имению ихъ Водкгиновичахъ в повете Слонимскомъ лежачомъ, а по Анѣдрею до крамъ в месте Слониме прыбитого черезъ енерала повету Слонимского Яна Анѣтоновича сознаньемъ его того позву днемъ передъ рочками учыненымъ слупне и правне доведшы и трое воланье пильности стороны своей на томъ позве написане оказавшы, жалобу зъ него о вышъ мененую речъ, а шырей о томъ позве описаную преложывшы, на доводъ самое речы, покладаль процесъ екстрактомъ с книгъ кгородскихъ Слонимскихъ в дате року теперешнего тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, месеца Феврѣля двадцать сегома дня одъ его милости пана подстолего и подстаростего Слонимского о тое покрадене на Галабудовъ занесеный, а затѣмъ цытуючы право посполитое статутное, артыкуль семьй зъ розделу чотырнадцатого вздана позваныхъ особъ, поневажъ до права не становять, на упадъ въ речы и такъ за почыненыи в крадежахъ шькоды совито осмесить трыдцати семи золотыхъ на именичу ихъ Водкгиновичахъ в повете Слонимскомъ лежачомъ и инныхъ всякихъ добрахъ ихъ яко и самыхъ позваныхъ особъ на горло обешенемъ всказанья и до отправки за поменый всказъ на всякихъ ихъ добрахъ порадкомъ правнымъ приходитъ вольности zostавлена его милости пану подстолему и подстаростему Слонимскому у насъ в раду просильт до домавлятсе. А такъ мы врадъ въ той справе его милости пана Константого Владыслава Булгака подстолего и подстаростего Слонимского колеки нашего в довоженью справедливости жидови Перцови Гошковиновичи арендарови своему корчмы Оджгиновское зъ Павлюкомъ и Анѣдремъ Галабудами, которые подъ жалуючымъ выгодовалисе, а теперъ, якосе сами назвали Михаловскими и зъ Ганною Рабѣцевичовною—жоною Павлю-

ка Галабуды яко в спольной раде и намове з собою до злыхъ учынокъ ниже мененыхъ будучыми, за позвомъ о розные крадежы розныхъ часовъ черезъ объжалованыхъ особъ вперодъ розной шляхте поблизу мешкаючой и подданымъ розныхъ сель паделане, а потомъ и подорожнымъ людемъ гостинцомъ едучымъ и в корчме жалуючого Оджгиновской на попаскахъ и на ночлегахъ стоячымъ, а на остатокъ и самому помененому жидови арендару тамошнему черезъ покрадене розныхъ часовъ не мало речей на золотыхъ трыста и большъ шкодъ почынене, презъ што одъ тое корчмы тымъ злодействомъ своимъ людей одстренчене, карчмы и самого господара в подозрене подане и ославане. О которое злодейство одъ розныхъ пановъ обывателевъ повету Слонимского Радвиловской и Оджгиновской шляхтыне по однокротне на згромажонныхъ копахъ за прыличныхъ злодейовъ узбаныи и дектретомъ кгородскимъ Слонимскимъ на горло обвешенемъ были всказаными, в которомъ злодействе и до тыхъ часъ не устаючы, въ року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмьдесятъ пятомъ, месеца Феврѣля девятого дня о украдене черезъ Павлюка и Андрея Галабудовъ млдзему его милости пана Быховца, старосты Литынского, в помененой карчме жалуючого Оджгиновской ночуючому пистолету зъ покровцомъ пры седле и инныхъ речахъ жидови арендарови до схованя даного, о продане оногo слосарови Семену Олехновичу в месте Слониме в дворе его милости пана подкоморого Слонимского мешкаючому; о который пистолетъ, кгда помененному жидови арендару, яко тое корчмы господару, вина дана была, который оногo розно шукаючы и помененого млдзена стравуючы на золотыхъ трыдцать выдалъ, а з особьна тотъ пистолетъ у слосара Слонимского окупуючы золотыхъ польсема заплатить и черезъ Анѣдрея Галабуду, жывучы на аренде у корчме жалуючого в Радвилевичахъ на грудку будучой, аренды з нее прыходячое зо-



лотыхъ двадцати незаплачене; и тое корчмы зпущоштене; в которомъ спустошеню шкоды на золотыхъ шестьдесятъ учинене и самыхъ не ведеть где поутекане, затымъ где бы се оказать могли до злпанья и конвинкованья оныхъ, яко вжо прыличныхъ злодеювъ о шкоды и вины правные, ижъ Павълюкъ и Анъдрей Галабудове и жона Павлюка Галабуды будучы о то позванными яко се сами до права не становили, такъ и некоторые ведомости намъ в раду и стороне своей не учинили. Про то мы в радѣ оныхъ яко права посполитого не послушныхъ в року завитомъ на упадѣ в речы вздаемъ, а водѣле права и домавяня се умоцованого поводового за почыненье черезъ тыхъ Галабудовъ в крадежахъ шкоды совито осмысотъ трыдцать семь золотыхъ на именичу ихъ Одггивичахъ в повете Слонимскомъ лежачомъ, на которомъ о то позовъ показано и на инныхъ впелякихъ добрахъ ихъ лежачыхъ, рухомыхъ и сумахъ пенежныхъ где кольвекъ будучыхъ; а самыхъ преречоныхъ особъ Павълюка и Анъдрея Галабудовъ, яко вжо прыличныхъ злодеювъ за таковой ихъ выступокъ на горло обвѣшенемъ; а же се до права не становятъ, тогда на лапане и за улапанемъ на горле конвинковать его милости пану подстолему Слонимскому и тому жыдови арендару его милости всказуемъ и до отправки за помененый всказъ на всякихъ позваныхъ добрахъ порядкомъ правнымъ черезъ снерала приходитъ его милости пану подстолему Слонимскому вольность zostавуемъ. Которая справа якое агитовала до книгъ гродскихъ Слонимскихъ есть записана.

Изъ актовой книги Слонимскаго гродскаго суда за 1685—1688 г., № 7888, л. 7—8.

## № 107.—1685 г. Августа 29.

Явна листа польскаго короля Яна III, которыми вновь приказываетъ Брестскимъ евреямъ не притѣснять въ торговыхъ дѣлахъ Минскихъ евреевъ и возвратитъ послѣднимъ заграбленное у нихъ имущество.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ семьдесятъ пятого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На вrade господарскомъ гродскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володквичомъ городыничимъ и подьстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто жидъ Давидъ Иозефовичъ, школьникъ синагожки Минской оповедалъ, покладалъ и до актъ подалъ листъ его королевской милости умиональный з канцелярии великой великого князства Литовьского выданный, належащий жидомъ старшимъ синагожки Минской, просечи, абы былъ актыкованъ и до книгъ уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, Wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Żmuydzki, Mazowiecki, Inflaski, Podolski. Niewiernym żydom starszym y całemu kahałowi Brzeskemu. Już po kilka krotnie suplikują żydzi sinagogi Minskicy, że wy przedniejąc sobie nad nimi nieiakię starszenstwo, do swoiey onych pociągacie władzy, o co gdy już zaszyły były do sądu assessorskiego na przesłą cadentią po was mandaty, przed sąd przypuszczać sprawę nie chcieliście y compromissen swoim, który potym iuramentem potwierdziliście acquiaetować żydow Minskich in toto obiecaliście, czego żecie nie dotrzywali, tedy wszytek termin prawny nazwać się musi nim tedy skuteczna y finalna sądu iego królewskiey mości zadwornego assessorskiego nastąpi decisia, teraznieyszym listem naszym upominamy, ażebyście żadnych krzywд y przeszkod na wszelkich targach y iarmarkach żydom Minskim będącym sami przez się

y przez subordinowane osoby czynić nie ważyli się, y owszem się spokojnie aż do skonczenia sądu króla ięgomosci te sprawy sprawowali pod penami y zarękami takowemiż, iako y w przeszłym liście zaręcznym są założone, to iest pięciu tysięcy czerwonych złotych y pod utraceniem starszeństwa swego mieć chcemy. J owszem, ktorosci teraz świeżо violentie y grabieżе poczynili, one we wszystkim strony uspokoiли, боć by już то iawne было wasze przeciwко праву sprzeciwienie, на ктуре не respectuiecie, inaczeу tedy dla łaskи naszej а z powinności sweу не uczynicie. Pisan w cancellariу naszej wielkiego xięstwa Litewskiego dnia dziesiątego miesiąca Augusta, roku тисяч шеśćсет осмдзiesiąт пятого. У того листу его королевской милости упоминального при печати великой великого князства Литовского подъпись руки тыми словы: Marcian Oginski canclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ его королевской милости упоминальный за поданемъ оногo, до акть книгъ кгородскихъ Минскихъ естъ принять актьикованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 595—596.

## № 108.—1685 г. Августа 29.

**Явка удостоверения Заблудовскаго старосты о томъ, что въ Заблудовѣ являлись къ условленному сроку уполномоченные отъ Минскихъ евреевъ для заключения мировой сдѣлки съ Брестскими евреями; но послѣдние не явились.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятъ пятого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На вrade кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мноу Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ постановившимсе очевисто Лейба Якубо-

вичъ жидъ места его королевской милости Минского, покладаль и ку актьикованю подаль листъ атестацыйный, выданный отъ его милости пана Тобиаша Пенъкальского, старосты Заблудовскаго, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгородскихъ Минскихъ принять, актьикованъ и уписанъ. который слово отъ слова такъ се в себе маеть: Чыниѣ wiadomo, iż przybywszy do Zabłudowia dway żydzi zesłani z mocą sobie zupełną daną od całego kahału miasta króla ięgo mosci Minskiego zapoprzysiężonemi на dziesiąciu Bożego przykazania dnia czternastego Maia, w roku terażniejszym тисяч шеśćсет осмдзiesiąт пятым в сеймие в Warszawie odprawуіацым się żydow kahału Brzeskiego, ktorzy, spor z Minskimi маіа żydami y wykonaniem przed starszemi żydowskiego kahału Grodzienskigo, Wilenskigo y innych kahalow, iż mieli по finali przez starszych swoich żydowskich, то iest rabinow kahału Brzeskiego, Grodzienskigo, Pinskigo y Wilenskigo podług przysięgi своіе decisionе we wszystkim per compromissionem tak do Zabłudowia ziaчawszy się своіе uspokoić miedzy sobą, co żydzi Minscy маіа do Brzeskich praetensie на dniu pierwszego miesiąca Augusta, w roku ninieźnim тисяч шеśćсет осмдзiesiąт пятым. Ktoreго terminu żydzi zesłani z Minska nie uchыbiaіаc comparuerunt tu do Zabłudowia, zkąd widząc, iż nikogo z Brzescia niemasz, posylali od siebie do Brzescia, oznaymując о sobie, iż на termin przybyли do Zabłudowia, upominając się, абы przyczędzali y przysięgi своіе dotrzymywali; ale asz do тąd, ani posłancow swoich, ani żadney od żydow Brzeskich nie doczekawszy się wiadomosci, а obawiając się, абы справ w dalszych swoich prawnych progressow не utracili, chcąc z nimi daley procedować правние, odiechali cum protestatione. ktorą w grodzie mieli о złamanie przysięgi y о не dotrzymanie terminu на żydow Brzeskich zanieść, а mnie prosili о атестаціа, абым іа даł на то, iż terminu не uchыбили, со ўз własnie было y

nie mal co dzień się przedemną we dworze Zabłudowskim opowiadali, tedy daię im tę atestacją z podpisem ręki mey z przycisnieniem pieczęci moiey, którą dali do xiąg zamku Zabłudowskiego zapisać. Dat w Zabłudowiu dnia siodmego Augusta, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego. У тору листу атестацыйнаго подпись руки, при печати притисненой, въ тые слова писаный: Thobiasz z Małusz Pękalski łowczy Wilenski, starosta Zabłudowski. Который то тотъ листъ атестацыйный за прозьбою особы верху менеено есть до книги гродскихъ Минскихъ принять, активованъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Минскаго гродскаго суда за 1682—1690 г., № 11788, л. 597—598.

## № 109.—1686 г. Января 2.

**Жалоба Яна Чарнявскаго на Виленскаго еврея Ашора Ароновича о невыполнении послѣднимъ контракта по доставкѣ невыдѣланныхъ шкуръ.**

Żałował, opowiadał y w wielkiej krzywdzie y stracie swoiey protestował się sławetny . . . . Czarniawski obywatel y kupiec miasta iego królewskiej mosci Brodow na niewiernego Aszora Aronowicza żyda miasta iego królewskiej mosci Wilna, pisarza cła starego komory Wilenskiej, o to, iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset osmdziesiąt czwartym, za przybyciem pana Czarniawskiego do Wilna, obżałowany żyd Aszor Aronowicz, postanowiwszy kontrakt z panem Czarniawskim na kupienie trzech set skur wołowych niewyprawnych, ktore by każda skura po dwudziestu y dwa funtow, a namniey drugie po osmnastu funtow wagi w sobie miały y na to summę pieniędzy u żalobliwego tysiąc sto siedmdziesiąt złotych pomieniony Aszor wziął, na co y contract na pismie panu Czarniawskiemu z podpisem ręki swoiey

dał, y tym contractem opisał się y obowiązał te wszystkie skury na dzień dziesiąty miesiąca Junij w tymże wysz pisanym roku, pod zaręką ważności rzeczy panu Czarniawskiemu do Wilna wystawić, a pan Czarniawski miał obżałowanemu reszły pieniędzy dodać, iako o tym w tym kontrakcie szerzey opisano y dołożono. Nizli obżałowany żyd, czyniąc ku wielkiej szkodzie żalującego, tych skur, iako się opisał na terminie pomienionym y po terminie nie wystawił y do tych czas ani summę, ani tego towaru nie oddał, o co wprzody żalujący po przyziacielsku, nie wdając się do terminow prawnych, przez ludzi wiary godnych rzemieśników o te skury tak na terminie, iako y po terminie upominał y według contractu towar odebrać a reszły pieniędzy dać gotow był. Tedy Aszor żyd nie tylko tego towaru nie oddał y contractowi zapisowemu dosić nie uczynił, ale y żadney skury nie okazał y nie miał y tych ludzi wespół y żalobliwego z confusio odprawił. Za czym pan Czarniawski do prawnych musiał udać się terminow, gdzie wprzody u samych żydow starszych kahału Wilenskiego o sprawiedliwość prosił, a tam nie otrzymawszy skuteczney sprawiedliwosci, tedy do należnego zamkowego udał się sądu, od ktorego sądu za uroszczeniem appela-cyi ta sprawa przed samym iasnie wielmożnym imscią panem wojewodą Wilenskim, hetmanem wielkim wielkiego xięstwa Litewskiego na dwóch terminach odprawowała. A że y tam skutecznego konca wziąć nie mogła, tedy do sądu iego królewskiej mosci zadworneho assessorskiego pan Czarniawski ze wszystką sprawą apelował, iako o tym dekreta doskonale w sobie opiewaia. A że po seymie blisko przeszłego roku skonczonym ieszcze do tąd sądy assessorskie odprawować nie mogły y ta sprawa przez prawo konca wziąć nie mogła. Za czym żalobliwy pan Czarniawski, będąc wielce przez to z okazji obżałowanego w fortunie swoiey upadłym, a chcąc do swoiey co prędzey przyść własności, y poniesonych szkod co kolwiek prowetować, za perswazią

ludzi postronnych przyjaciół zobopolnych, te sprawę na rozsądek y uznanie ludzi kupieckich, w sposób compromissu tak pan Czarniawski, iako y obżalowany żyd Aszor puścili y dobrowolnie na ten compromiss pozwiliwszy, listy compromissowe z podpisami rąk swoich na obiedwie strony dali y co kolwiek ci compromissarze w tym compromissie wyrażeni uznać mieli na tym wszystkim przestać y contentować y dosyć uczynić submittowali y tymi listy compromissowemi obowiązali się. A gdy podług tego compromissu użyci compromissarze to jest z strony pana Czarniawskiego pan Łukasz Kuczarski, pan Eytmin Bewert y pan Antoni Steckowicz, mieszczanie y kupcy Wilenscy, a z strony obżalowanego Aszora Jakub Gordon, doctor medicinae, Zyskint Uryaszewicz y Lewko Jozephowicz żydzi miasta Wilna, tak sami z sobą, iako też y po dwa kroć z sługami iasnie wielmożnego insci pana kancelerza wielkiego xięstwa Litewskiego, dla przysłuchania tej sprawy zesłanymi, na wielu terminach różnych miesięcy y dnuy, w roku przeszłym 1685 zasiadali y uważając tak wielkie straty y szkody żalobliwego różnemi sposobami te sprawę moderowali, lecz że obżalowany żyd Aszor niechcąc żalobliwego własności powrócić y szkod poniesionych nagradzać, zeorumpowawszy z swoiey strony compromissarzow żydow, aby we wszystkim z strony pana Czarniawskiego użytym compromissarzom chrześcianom przeciwni byli, zawsze upornie nie pozwalając na żadną rzecz, ani listu compromissowego nie pokładając contumaciter odchodził, mieniąc, że ia skurami tylko za samą isieczną dać declaruję, a szkod żadnych nagradzać nie myślę. A gdy iuż na ostatnim terminie to jest dnia dwudziestego miesiąca Decembra wyż pisanego roku ciż compromissarze od pana Czarniawskiego, przy bytności obżalowanego Aszora y drugich żydow iego zasiadszy, a zasamą isieczną skurami według contractu, a za szkody y wszystkie poniesione straty tylko złotych osmsset aby obżalowany żyd protestującemu panu Czarniawskiemu ex nunc

oddał y nagroził uznali y nakazali, w czym y żalujący (lub na kilka tysięcy szkod ponosi) nie contradikuując, ale swemu compromissowemu listowi dosyć czyniąc, takowym uznaniem contentować się musiał. Tedy obżalowany żyd Aszor y na tym ostatnim terminie ani compromissu swego nie pokładał, ani też takową decyzyą compromissarzow contentować y onych słuchać nie chciał, declarując, iż ia prawi ani skur nie mam, ani na takowy sąd, abym miał szkody placić, nie pozwalał, czym samym ponieniony Aszor swoy compromiss skasował, a żalobliwego do dalszych szkod y utrat przywoździ. Protestujący tedy pan Czarniawski widząc takowe zwłoki y wielkie szkody swoje, znowu do swiego prawnego wracając się proceder y przy uroszczoney do sądu iego królewskiey mosci zadwornego assessorskiego appelatcy stawaiąc y o to wszystko, tak o nieuczynienie wrzod contractowi, a potym compromissowi dosyć, iako też o szkody swoje, kturych na kilka tysięcy w opuszczeniu handlow, iarmarkow różnych, tudzież stawiając się na Bruku sam z czeladnikiem y konni y na prawne łożąc przez dwie lecie niemal expensa, według osobliwego rejestru kładzie, chcąc z przerzeczonym Aszorem u sądu iego królewskiey mosci prawem czynić y wszystkich strat swoich dochodzić, dał tę swoią protestatją do xiąg grodzkich woiewodztwa Wilenskiego zapisać.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1686 годъ, № 468. Докум. № 6.

## № 110—1686 г. Января 5.

**Жалоба Виленскихъ евреевъ на притѣсненія, чинимыя имъ Виленскимъ подстолиемъ Станиславомъ Антоновичемъ.**

Żalowali y soleniter się protestowali Hirsz Jzraelewicz, Jozeph Łazarowicz, Łazar Michaylewicz y Marek Hirszowicz ży-

dzi ymieniem swoim y wszystkiego bractwa szynkarzow żydow, w miescie iego królewskiej mosci Wilenskim mieszkających, na iegomosci pana Stanisława Woysima Antoniewicza, podstolego powiatu Wilkomirskiego, o to y takowym sposobem, iż iegomość obżałowany mając contrahentią ze skarbem wielkiego xięstwa Litewskiego seymem iako antecedenter przed tym, tak y terazniejszego blisko przeszłego podatek uchwalony czopowego y szeleżnego woiewodstwa Wilenskiego, do kturego y miasta Wilenskiego szynkarze należą im con . . . . . constitutie prawa przywilcia żydom nadane, ani się sprawuiąc podług instructorza o podatkach wyraznie opisanego, sam przez się, sucolectorow swoich pisarzow, sług na to od siebie subordinowanych, a mianowicie postanowiwszy pana Krzysztofa Porcika y z pomienionemi sługami imsci y onemu nazwiski lepiej wiadomymi, bez żadney okazji dania subtitulo podatkow pomienionych czopowego y szeleżnego, mimo wiadomości iasnie wielmożnego iegomosci pana woiewody, albo iegomosci pana podwojewódziego y iegomosci pana podstaroskiego imprivata autoritate rozkazuie wysz rzezonemu panu sukcolectorowi na domy nie tylko szynkowe żydowskie, ale y gdzie szynkow niemasz, we dnie w nocy, iako się onym podoba, nachodzić z gromadą przybraną tumulty czynić, exactie różne boie, grabieza niepotrzebne y z wypłaconych co się z quitow dokumentaliter ukaże odbierać, grabić niesłuszne y nie byłe rzeczy wymyślać mimo instructorz im super brać, solaria wymagać, gosci przyjeżdżających grabić, przez co skarbowi za takowymi grabieżami od onych, pożyczek upada dla exacty niecznosney. A gdy się im. obżałowanemu skarżyli, żałujący nietylko aby miał sprawiedliwość czynić, ale pochwalki na zdrowie onych odpowiadał. Ktore wszystkie szkody, exactie, przebrania nad instructorz, boie, grabieze rejestrami osobliwemi czasu prawa będą dowiedzione y aprobowane. O co chcąc prawem czynić in foro competentidał tę manifestatią do xiąg urzędu grodz-

kiego Wilenskiego zapisać. *Што есть записано.*

Ізъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1686 г., № 4568.—Докум. № 7.

№ 111.—1686 г. Мая 8.

**Жалоба Родзевича на Виленскихъ евреевъ Ашора Ароновича и Арона Ершеревича и другихъ евреевъ о захватѣ денегъ и нанесеніи побоевъ.**

. . . . .  
 . . . . . powiatu Oszmianskiego na niewiernych żydow obywatelow miasta iego królewskiej mosci Wilenskiego nazwanych Aszora Aroновича y syna iego Arona Aszerowicza, iako samych pryncypalow uczynku niżej mianowanego y innych pomocnikow przez nich przysposobionych w ten sposob, iż co w roku terazniejszym tysiąc sześćset osmdziesiąt szostym, miesiąca Maia osmego dnia, gdy żałujący iegomość pan Rodziewicz, mając swoje y iasnie wielmożnego iegomosci pana Piotra Paca starosty Zmuydzkiego sprawy na sądy główne trybunalne, z Dynęborku wyieżdżał y iuz tak różne rzeczy iako sprawy, pieniądze do skryni poskładał, tedy obżałowani niewierni wysz mieniem iydzi, nie wiedzieć czy z iakowego rankoru, czyli też z naprawy czyiey, wziowszy o wyiezdzie wiadomość, a wiedząc o niebytnosci żałującego na ten czas w gospodzie, jawny gwałt popełniając z dragonią zamkową Dynęborską y z ynnemi ludzmi tumultem na stancya, to iest na dom nazwany Burhardowiczowski naszedszy, skrzynie z różnemi fantami na złotych trzysta zabrali, gotowych pieniędzy w dwoch skrzyniach w dobrej monecie złożonych y do Wilna na sprawy y na różne expensa żałującego nagotowanych pięć tysięcy sześćset złotych zabrali y tegoż czasu, gdy żałujący za daniem sobie znać do gospody przypadł, samego muszkietami, bardyszami tyrancko zbili y mało na śmierć nie zabili, a czeladnika za-

lującego szlachcica dobrego, przy koniach  
 będącego, przy wozie, wyciądzającego do  
 Wilna z sprawami y wysz mienionemi pie-  
 niędzmi y skrzyniami, na imię pana Kazi-  
 mierz Jana Dogockiego okrutnie zbili y  
 skrwapili y nie wiedzieć y jakowey oka-  
 zży do niego mającey, człowieka prawem  
 . . . . . żadnym nie przekonanego . . . .  
 . . . . . związali, okowali y za-  
 raz do miasta Wilńskiego . . . . .  
 poprowadzili y tu w Wilnie pod Trybuna-  
 lem, nie dając go do . . . . . pod żadną  
 wartę, ale przywatnie ten żyd Aszor, znio-  
 szy się z yszemi żydami synagogi Wilen-  
 skiey, w kamienicy swey, w piwnicy więzi-  
 li, a potym nie wiedzieć gdzie onego pod-  
 dzieli, czy umorzyli, czyli też gdzie indziej  
 wywiezli. Po którym to gwałcie gdy po  
 wysz mienionych potrzebach swoich żalu-  
 jący do Wilna tegoż roku miesiąca Maia  
 szesnastego dnia na Trybunał przybył y  
 obżalowanych żydow w mieście w Wilnie  
 posęgnął, a gdy o ten gwałt wzięcie y o  
 więzienie czeladnika y rapt upominając się  
 do domu ych na Żydowskiey ulicy, na prze-  
 ciw szkoły mieszkających posłał, tedy ob-  
 żalowani żydzi z dawney swey, a złey za-  
 wziętosci wrzkomo w dobry sposób na ugo-  
 dę sprowadziwszy y do domu swego zwa-  
 biwszy, miasto wrocenia zabranych rzeczy  
 y wydania czeladnika żalującego u siebie  
 w więzieniu będącego, ieszcze na dalszy  
 contempt żalującego iegomosci y dalszy po-  
 pełniając pod sądami ichmosciow głównemi  
 Trybunałnemi exces y swowolenstwo, wprzod  
 słowami uszczypliwemi zk confundowali, a  
 potym samego żalującego tyranskow zbili,  
 zekrwawili, co czasu prawa obszerniey na  
 relacyi ieneralskiey dowiedziono będzie. O  
 który to gwałt, wzięcie, więzienie czeladnika,  
 rapt, zabranie rzeczy pieniędzy y spraw  
 różnych, kwitow obligow cerografow podwa-  
 krotną confuzją zbiecie, zranienie pana Do-  
 gockiego y niewiedzieć gdzie zadzianie cze-  
 ladnika do stawienia onego y . . . . .  
 . . . . . iawnie czynie  
 dał tę swoią (protestac)ją do xiąg urzędo-  
 wych zapisać, што есть записано. При ко-

торомъ оповедано ставъши очевисто сна-  
 рать господарекъй Казимерь Лео Сава-  
 невскый квити свой реляційный ку за-  
 писанью до книгъ кгродтскихъ Вилент-  
 скихъ в тые слова признать: Ja ienerał  
 iego królewskiey mosci niżej na подписа-  
 нию рęki moy wyrażоны, czynie wiadomo  
 tym moim relacynym quitem, iż mając przy  
 sobie stronę szlachte panow Jana y Pawła  
 Jwanickich, roku teraznieyszego 1686, mie-  
 siąca Maia szesnastego dnia byłem użyty  
 od iegomosci pana Stephana Rodziewicza  
 do stancyi iegomosci w kamienicy Woło-  
 wiczowskiey, na Niemieckiey ulicy będącey,  
 gdzie przybywszy widziałem y oglądałem  
 razy zsiniałe, krwią zaciekłe, ręce lewą  
 spuchło, na plecach raz duży, na prawey  
 ręce także raz bardyszem żadany y innych  
 nie mało razow, które te zbiecie mienil ża-  
 lujący iegomosc, yż przez żydow Wilenskich  
 Aszora Aronowicza y syna onego Arona  
 Aszorowicza z spolney rady y namowy ca-  
 lego kahału synagogi Wilenskiey pierwey  
 w Dyneborku, w gospodzie iegomosci w  
 domu Burhardwiczowskim, pod czas po-  
 pełnionego w processie pomienionego dnia  
 osmego Maia, gwałtu y raptu być stałe, a  
 zatym ninieyszego roku tegoż miesiąca Maia  
 w kamienicy namienionych żydow na ulicy  
 Żydowskiey, wrzkomo na ugodę sprowa-  
 dziwszy, potrącenie, zranienie . . . . . fun-  
 dowanie pod sądami głównemi trybunał-  
 nemi y jawny exces stanął. A tak ia ienerał  
 te rany oglądawszy opowiadanie o tym,  
 iż czeladnika iegomosci ei żydzi w Dyne-  
 borku wzeli czy do więzienia oddali, czyli  
 też zamordowali, wiedzieć niemoże, słysza-  
 łem. J na to ten moy relacynny wydał kwit.  
 Pisan w Wilnie ut supra Kazimierz Leon  
 Sawaniewski ienerał iego królewskiey mosci  
 wojewodztwa Wilenskiego ręką swą.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда  
 за 1686 годъ, № 4568.—Докум. № 16.

## № 112.—1687 г. Февраля 26.

Пожалованіе королемъ Яномъ Казиміромъ  
еврею Иршѣ Израеліовичу плаца съ разва-  
линами дома въ Вильнѣ.

Actikatia listu Jego królewskięy mosci  
w sprawie niewiernego Jrsza Jzraelewicza,  
faktora iego królewskięy mosci, żyda Wi-  
lenskiego do iegomosci pana Skorobogatego  
skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego  
pisarza ziemskiego Trockiego писаного.

Лета отъ нароженя Сына Божого, ти-  
сеча шестьсотъ осмдесятъ сегомо, месеца  
Априля двадцать сегомо дня.

На враде господарскомъ гродьскомъ  
воеводства Виленского передо мною  
Александромъ Яномъ Мосевичомъ мар-  
шалкомъ Лицкимъ, подвоеводитимъ Ви-  
леньскимъ, постановившимъ очевисто не-  
верныйи жьдъ Гиршѣ Израелевичъ, фак-  
торъ его королевской милости, покладаль  
и ку актыкованю подаль листь одъ его  
королевской милости пана нашего мило-  
стивого до его милости пана Андрия  
Скоробогатого, скарбного великого князтва  
Литовского, писара земьского Троцкого  
писаный, на речъ в немъ меновите опи-  
саную, просечи, абы тотъ листь до актъ  
былъ принятъ и у книги уписанъ, кото-  
рый уписуючы слово до слова такъ се в  
собе маеть: Jan trzeci z Bożey łaski król  
polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Prus-  
ki, Mazowiecki, Zmuydzki, Wolynski, Po-  
dolski. Urodzonemu Andrzejowi Skorobo-  
hatemu, skarbnemu wielkiego xięstwa Li-  
tewskiego, wiernie nam miłemu, łaskę na-  
szą królewską. Wiernie nam miły! Żądamy  
po wiernosci twoięy tym listem naszym,  
żeśmy dali przywilej nasz Jrszowi Jzrael-  
ewiczowi, faktorowi naszemu, iako zdawna  
zasłużonemu nam w skarbie y rzeczy po-  
spolitey, na plac pusty z obalonym murem  
do niego należącym, w ulicy Niemieckicy  
leżący, podle kamienicy iegoż saonego fak-  
tora naszego, nazwany zdawna Brzostowski,  
w miescie naszym Wilenskim, iako na to

ma od wielmożnego podskarbiego naszego  
wielkiego xięstwa Litewskiego do dworza-  
nina na podanie sobie onego podług przy-  
wileiu naszego; żądamy powiernosci twoięy,  
aby ni w czym przeszkody factorowi na-  
szemu nie było, ponieważ też tam ludzie  
w kamienicy iego mieszkaіа y mimo cho-  
dzących murów wielkie niebespeczestwo  
maіа, a do tego różne zloczynce w tych  
murach tego placu zachowanie swe tam  
maіа, a do tego często te mury wałą się,  
tedy aby restawracya y poprawa onym by-  
ła przy spokojnym dzierzeniu pomienionego  
faktora naszego, co uczynisz wierność twoia  
s powinnosci swey y dla łaski naszej. Pi-  
san we Lwowie, dwudziestego szostego  
Februarij, roku Panskiego tysiąc sześćset  
osmdziesiąt siódmego, panowania naszego  
trzynastego roku. У того листу при пе-  
чати покоіовой подьписъ руки его коро-  
левской милости теми словами: Jan król.  
Зъ другое стороны нижей печати подьписъ  
руки теми словами: Xiądz Adam Sarnowski  
p.p.p.p. Который тотъ листь за поданемъ  
оного до актъ есть до кнѣиъ гродь-  
скихъ воеводства Виленьского справъ  
вечистыхъ уписанъ.

Ізъ связки документовъ Виленскаго гродскаго суда за  
1687 годъ, № 4571. Док. 5.

## № 113.—1687 г. Марта 28.

Жалоба Виленскаго еврея Абрама Марковича  
на своевольныхъ людей, разграбившихъ его  
имущество.

Opowiadali y obciążliwie żalowali nie-  
wierni Abram Markowicz y зиєć iego Ja-  
chyel Jzraelewicz—żydzi Wilenscy w wiel-  
kim żalu, utrapieniu, szkodzie y krzywdzie,  
w zabranіu różnych towarów, do których  
trzecięy części niewierni Salomon Joachy-  
mowicz żyd Wilenski należał, y innych nie  
mało rzeczy wyrabowaniu, o to y tako-  
wym sposobem: iż ustawicznie różney con-  
dicy ludzie rozboynicy, hultaie y kosterze,

żadney zabawy nie mając, po ulicach w mieście Wilenskim y po Żydowskiej chodząc, zniesieniem szkoły żydowskiej y samych żydów wycięciem, kamienic y domow funditus zniesieniem, dobra onych zrabowaniem, różnemi czasy pochwałki czynili y obiecywali, którzy wykonywając te swoje przygrozki w tym roku 1687, miesiąca Marca 25 dnia, zinówiwszy się y zbuntowawszy się z sobą, upatrzwszy czas przed świętem wielkonocnym rzymskim katolickim y paschą żydów, napadli na ulicę Żydowską, a przy nich tumult, hultajstwo różney condicy ludzie przywiązawszy się, okna drzwi, mieszkania, sklepy, piwnicy, skrzynie siekli, rąbali y jako nieprzyjaciele rabowali. Pod czas ktorego tumultu, wpadłszy do domu y mieszkania żałobliwych, wedle świętego Mikołaja będącego, okna, drzwi we wszystkich mieszkaniach wyrąbali, skrzynie, szkatuły, pudra w niwecz posiekli, szaty, klicynoty, gotowe pieniądze, złoto, srebro, cynę, miedz, posciel, chusty białe, owo zgoła do namnieyszey rzeczy gwałtem y raptem wyrabowali, z samego żałobliwego Abrama Markowicza z grzbietu suknie zdarli, tylko w białym odzieniu zostawili, ktore zabrane rzeczy naosobliwym regestrze opisane są, to jest towary, do których trzeciej części Salomon Jachimowicz należał; soboli, sorokow dwa y par szesnascie, za które dano złotych trzy tysiące sześćset sześćdziesiąt y trzy, rysiego futra szlamowego blamow cztery, blam po złotych 400, grzbietow rysieh par 23, kózda para po złotych 35, pupkow blamow pięć, dano za nie złotych 940, pięć sztuk kitayki wodnistey, łokci dwiescie trzydziesci pięć, perel sznurow 5, kosztujących złotych 265, korałow sznurow 3 z czerwocami, kosztujące złotych 324, lancuzek szczero złoty y pierścionkow 15 ważyli czerwonych złotych 38, gotowych pieniędzy złotych 80, kuntusz tuzinkowy niebieski, jubka niemiecka tuzinkowa szara, kuntusz zielony, atlasu pięć cwierci łokcia, trąb dwie miedzianych, kabat grubrynowy, czepek białogłowski, cyna, mis wielkich osm, pul-

miskow 16, talerzow 26, flasz po dwa garce cynowych trzy, lichtarz mosiężny wiszący o dwunastu swieccach, lichtarzow poiedynkowych dziewięć, sukien żydowskich par sześć, kosztujących złotych 850, szat białogłowskich żydowskich sukienek pięć, kosztujące złotych 280; czamar dwie grubrynowych popielicami podszyte, pulczamarkow trzy grubrynowych, kabatow axamitnych cztery z potrzebami złotemi, kosztujących złotych czterysta sześćdziesiąt pięć, posciel ze wszystkim kosztującą złotych sto dwadziescia. Za czym żałobliwe osoby tak wielką ponosząc szkodę y do ostatniey przyszedzy zguby y ubostwa, o to wszystko chcąc koźdym takowym zdraycą y rabownikiem y kto był autorem tego niezbożnego uczynku y tumultu do wzięcia wiadomosci y gdzie mogą być poznani y poscegnieni prawem czynić, dali tę żałobę do xiąg zapisać. Что есть записано.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1687 годъ, № 4571. Док. 3.

## № 114.—1687 г. Марта 25.

**Заявление Виленскаго еврея Яхимовича о нападении своевольныхъ людей на его домъ и разграблении его имущества.**

Obciążliwie żalował y opowiadał niewierny Salomon Jachimowicz—żyd Wilenski, ze wszystkim domowstwem swoim w wielkim żalu, w utrapieniu, szkodzie y krzywdzie swoiey o to y takowym sposobem, iż ustawicznie różney condicy ludzie rozboynicy, hultajc y kosterze żadney zabawy nie mając po ulicach w mieście Wilenskim y po Żydowskiej chodząc, zniesieniem szkoły żydowskiej y samych wycięciem, kamienic y domow funditus zniesieniem, dobra onych zrabowaniem, różnemi czasy pochwałki czynili y obiecywali, którzy wykonywając te swoje przegrozki w tym roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmym, miesiąca Marca dwudziestego pią-



tego dnia, zmowiwszy się y zbuntowawszy z sobą, upatrzwszy czas przed świętem wielkanocnym rzymskim y paschą żydow napadli na ulicę Żydowską, a przy nich tumult, hulajstwo rożney condicy ludzie przywiązawszy się okna, drzwi, mieszkania, sklepy, piwnicy, skrzynie siekli, rabali y rabowali, pod czas którego tumultu, wpadłszy do kamienicy mieszkania żalobliwego Salomona Jachimowicza, okna, drzwi we wszystkich mieszkaniach gurnych y dolnych wyrabali, skrzynie, szkatuły pudra w niwecz posiekli, szaty, klejnoty, sprawy, gotowe pieniądze srebro, złoto, cynę, miedz, posciel, chusty białe, owo zgola do namniejszey rzeczy gwałtem y raptem wyrabowali. z samego żalobliwego z grzbieta suknie zdzierali, iakoż czapkę sobolą z głowy zdarli, u małżonki y corki jego z szyi korale zerwali, przy których był duplon ważący czerwonych złotych dwa, y co na nich było zdzierali, tylko w jednych chustach, iako donna chodzili, zostawili. Ktore zabrane rzeczy na osobliwym regestrze niżej opisane są. Przy tym że rabowaniu z szkatuł przy innych rożnych sprawach, obligach cerografach, kwitaciach, których pamiętać nie może, osobliwie zginol cerograf na dwiescie piędziesiąt lokei atlasu od pana Daniela Ernesta Dewanda, mieszczanina y kupca krolewieckiego y proces na tegoż pana Dewanda uczyniony, z którym teraz w prawnych zostaje terminach. Przy którym to niezbożnym rabowaniu regestr rzeczy zabranych; naprzod, na wypłacenie długu ięgomosci panu Janowi Kazimierzowi Puzynie podczaszemu Upitskiemu Dawid Jakubowicz, towarzysz żalobliwego z Lublina przysłał towaru, to jest dziesięć funtow iedwabiu szmuklerskiego, rożnego koloru . . . srebriancianego funtow cztery, złota funtow dwa, kohierzow perskich dwanascie, grzbietow perskich sześć, grubrynu tureckiego czerwonego sztuk cztery, grubrynu białego sztuka iedna, bewehnicy z złotymi prążkami sztuk pięć, rombów sztuk dwadziescia osm, płotna szwabskiego kop dwie, obrusow szląskich przednich

lokei dwadziescia sztuk cztery, to wszystko zawiązano było w kilimie perskim; własne rzeczy domowe—gotowych pieniędzy talarow sztuk piędziesiąt, szelągami złotych dwiescie, łyżek srebrnych miarnych stołowych sześć, kubeczek srebrny lotow dziesięć, pudro rozbili, wyieli czarkę zlocistą roboty awspurskiej lotow cztery, turybularz żydowski srebrny, z rożnemi incredenciami pachnącemi do nabożenstwa żydowskiego, ważący pułgrzywny, pierseieni złotych z rożniami kamieniami, z rubinami y z turkusami, między temi byli cztery zastawne szlacheckie sztuk dwanascie, perełek małych zastawnych sznurkow cztery, szlasy lisie z pod kuntusza, z karwaszami garłowemi od ięgomosci pana Sworotowskiego zastawione, korale z szyi samey żydowki zerwali sznur ieden, korale od corki zerwali z duplonem, ważącym czerwonych złotych dwa, żupan palemetu przednie dobrego, kirem żółtym podszyty, żupan kindiakowy dzikawy, kirem białym podszyty z guzieczkami dzikawymi, hiernak żydowski falendyszu przedniego kindyakiem włosianym podszyty, płocienio tureckie, czapkę sobolową samemu z głowy zerwali, wydra cała podszyta, suknie białogłowskie, sukienka grubrynowa wiszniowa, kirem białym podszyta, sukienka saiowa zielona, kirem złotym podszyta, chusty różne męskie y białogłowskie, skrzynia cała. Cyna—mis wielkich dwie, pułmiskow dziewięć, talerzy cynowych sztuk piętnasce, miednicy mosiądzowe trzy, panewki miedziane dwie, lichtarzew mosiądzowych poiedynkowych cztery, lichtarzew mosiądzowych po trzy rury dwa, moździerz duży z tłuczkiem, koldra wielka z bawelną, kraszenią podszyta, pierzynę puchową z poszewką drylichową z nawłoczną płotna tkackiego, poduszek wielkich cztery, z poszewkami drylichowemi z nawłoczkami płotna tkackiego, płotna kowienkiego sztuk pułtory, sprawy różne poszarпали y pobrali, mianowicie—cerograf na dwiescie piędziesiąt lokei atlasu od pana Daniela Dewanda dany, y proces na tegoż pana Dewanda uczyniony, osobliwie

picieędzy matki żydowskiej, z drugiej szkatuły złotych siedmdziesiąt sześć, łyżek cztery srebrnych zastawnych, kuntusz zastawny zielony, czapka sobolowa zieloną zastawna, obrączek trzy zastawnych szczerzo złotych, pierścieni ieden z rubinkiem zastawny, koszuli osm białogłowskich płotna domowego, od tatarcki zastawne, pulsztuczkw dwa. Zaczym tak wielką ponosząc szkodę y do ostatnicy przyszedszy zguby y ubostwa, oto wszystko chcąc z kożdym takowym zdraycą y rabownikiem y kto był autorem tego niezbożnego uczynku y tumultu do wzięcia wiadomości y gdzie mogą być porwani y posceignieni prawem czynić, dał tę žalobę do ksiąg zapisać. Што есть записано.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1687 годъ, № 4571. Док. № 4.

## № 115.—1687 г. Апрелья 24.

**Заемный листъ евреевъ Виленской синагоги на сумму 500 злот., взятыхъ у Томаша Булгана.**

Zeznanie zapisu wyderkaffowego żydow kachalu Wilenskiego ichmosciom oycom bernardynom Wilenskim służącego.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдсять сегомо, месеца Мая сегомо дня.

На рочькахъ судовыхъ кродьскихъ Виленскихъ Маевыхъ порадькомъ статутовымъ отправованыхъ передъ нами Александромъ Яномъ Мосевичомъ маршалкомъ Лидьскимъ подвоеводимъ. Саломономъ Риньвичомъ—судьсю, а Михаломъ Кошъщичомъ—писаромъ, врадъниками судовыми кродьскими. воеводства Виленского будущими, постоповившысе очевисто Шейсахъ Мойжесовичъ, Изакъ Иозефовичъ, Ашоръ Ароновичъ, Мойжень Абрамовичъ, Израель Марковичъ и Ельяшъ Танхановичъ жьдзи старей сыпакгокки Виленской оноведали, покладали и признали листъ свой добро-

вольный вечистый выдеркафовый записъ на речъ в нем нижей помененую, его милости пану Томашу Булгаку, скарбнику Смоленскому, служащий и належащий, который тотъ листъ устнымъ сознаниемъ своимъ ствердивши, просили, абы тотъ листъ записъ былъ до книгъ кродьскихъ Виленскихъ принять и уписать, якожь прынявшы, а уписуючы у книги слово до слова, такъ се в себе маеть: Peysach Moyżeszowicz, Jzak Jozefowicz, Aszor Aronowicz, Moyżesz Abramowicz, Jzral Markowicz y Eliasz Tanchanowicz żydzi starsi synagogi Wilenskiej ręcząc iedna za drugą osobę, imieniem całej synagogi y żydow Wilenskich, teraz y na potomne czasy będących, wiadomo czyniemy tym naszymъ добровольномъ wieczystымъ wyderkafowym listemъ zapisem, iż my osoby mianowane на imie całej synagogi Wilenskiej y на потребу оней wzieliśmy, odebrali złotychъ piętsett monetą srebrną talarami, licząc talar po złotychъ szesciu, u iegomosci pana Thomasza Bulhaka, skarbnika Smolenskiego, którą to summę wnzaszamy на szkołę naszą y kahał Wilenski że wiecznemi czasy trzymając oną tak my sami, iako następujący по нас, quote od нас przychodząca, to iestъ złotychъ piędziesiąt takowąż monetą talarami, licząc talar po złotychъ szesciu, w dzień świętego Jerzego święta rzymskiego, według nowego kałendarza, do rąk iegomosci pana Matyasza Klaronskiego, sekretarza iego królewskiej mosci burmistrza Wilenskigo, а syndyka wielebnыхъ ichmosciow oycow Bernardynow конвенту Wilenskigo oddawać mamy y następey nasi wypлаćć powinni będą. Jakożъ w terażneyszym roku tysiącъ sześćeset osmdziesiąt siódmym. miesiąca Apryla dnia dwudziestego czwartego pomienioną quote złotychъ piędziesiąt oddaliśmy y zapłacili, przyszłe zaś lata на tymże terminie w dzień świętego Jerzego przypadającym, rok po roku wiecznemi czasy, а nie odzownemi, do rąk iegomosci pana syndyka ichmosciow oycow Bernardynow, które-

go natęczas ichność będą mieli, bez żadnego zatrudnienia, monetą takowąż talarami bitemi, licząc talar po złotych szesciu, powinni będziemy y successorowie nasi powinni będą. A iezeli byśmy przepomniawszy tego listu wieczystego zapisu naszego, w którym kolwiek roku na terminie w dzień świętego Jerzego quote mianowanej do rąk syndyka ichnościow oycow Bernardynow Wilenskich nie oddali, tedy zarazem pozwalamy y moc dajemy ichnościom oycom Bernardynom szkołą naszą żydowską pieczęcią konwentu swego, bez należytego urzędu zamkowego zapieczętować y poty mieć oną pod pieczęcią, aż należyta quote do ięgomości pana syndyka wypłacim y wypłacenia tego kwitacją ichnościom pokażem. czego dotrzymać my sami mamy y successorowie nasi mają pod zaplaceniem zareki według ważności rzeczy, to iest pięciu set złotych w którą to zarekę nie tylko my starsi teraznieysi, ale inquantumby następcy po nas, abo successorowie nasi, w którym kolwiek punkcie ten zapis naruszyli y terminu nie dotrzymali, tedy nie tylko wolno ichnościom szkołą naszą pieczętować, iakosie wyżej pomieniło, ale y o troiakię zarekę, w które przez niedotrzymanie tego listu y naruszenie onego popadli, wolno forum ichnościom oycom Bernardynom Wilenskim y ięgomości panu syndykowi ichnościow do wszelakiego sądu y prawa grodzkiego, ziemskiego, zamkowego, maydeburskiego, głównego trybunalnego, assessorского do zapozwania, lub zakazania terminem by naykrotszym, gdy my będąc zapozwani żadney exceptij ani dilacij nie zażywaię, tak my sami, iako successorowie po nas starsi żydzi synagogi Wilenskiej, skoro weyrzawszy na list nasz, u wszelakiego sądu y prawa zarekę troiaką zapłacić ichnościom oycom Bernardynom Wilenskim mają, a i po zaplaceniu takowcy zareki, przecie ten list wieczysty zapis przy zupełncy mocy zostawać ma wiecznymi czasy. J na tośmy dali ten nasz list wyderkaflowy zapis z podpisem rąk naszych, z podpisami

y pieczęciami rąk ichnościow panow pieczętarzow od nas ustnie y oczewisto uproszonych. Ktorzy ichność na prozbę naszą podpisać raczyli. Pisan w Wilnie roku pańskiego tysiąc szesćsetł osmdziesiątł siodmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia. У того листу добровольного выдеркафоваго запису подъпись рукъ такъ самыхъ акторовъ, яко ихъ милости пановъ печатаровъ тыми словы: Peysach Moyżeszowicz, Jzak Jozephowicz, Aszor Aronowicz, Moyżesz Abramowicz, Jzrael Markowicz, Eliasza Tanchanowicz żydzi starsi synagogi Wilenskiej. Подъпись рукъ ихъ милости пановъ печатаровъ тыми словы: Proszony pieczętarz od Peysacha Moyżeszowicza, Jzaka Jzephowicza, Aszora Aronowicza, Moyżesza Abramowicza, Jzraela Markowicza, Eliasza Tanchanowicza żydow starszych synagogi Wilenskiej do tego listu podpisuję się Jozeph Kazimierz Hliniecki, podstarosci Wilenski. Очевисто проszony pieczętarz do tego listu od żyдow starszych Wilenskich на подписахъ выраzonych Alexander Jwaszkiewicz, koniuszy woiewodztwa Trockiego. Proszony pieczętarz od osob wysz mianowanych do tego listu рęką własną подписую Piotr Dowgiało manu propria. Который же тотъ листъ добровольный выдеръкафовой записъ за очевистымъ сознаниемъ оного черезъ особъ верху мененыхъ есть до книгъ городскихъ Виленскихъ правъ судовыхъ принять и уписать.

Изъ связки документовъ Виленскаго городского суда за 1687 годъ, № 4571.—Докум. № 6.

## № 116.—1687 г. Юня 5.

**Явка заемнаго письма на 1000 золотыхъ, взятыхъ въ долгъ Ломазскимъ нагаломъ у Яновской Семинари.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять сегомо, месеца Юня пятого дня.

На вrade кгородьскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бектлевъскимъ подстаростимъ Берестейскимъ, поставивъ вписе очевидно жидъ Мошъко Иршовичъ, старши кагалу Łомазкого, листъ свой обличительный превелебному в Богу его милости ксендзу Штакомеру—реселу семинардумъ Яновтского даный и служащый на речъ в нимъ выражоную, ку активанью до листъ кгородьскихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писаный: Ja Moszko Jrszowicz, ia Moszko Jekowicz, ia Daniel Wolfowicz, ia Litman Leybowicz, ia Medel Beniaminowicz y ia Jeko Hilellowicz żydowie starsi kahalatu Łomazkiego, rzeczac się jedna osoba za drugą, a wszystkie za jedne poczytając, zeznawamy tym listem dobrowolnym zapisem naszym komu by o tym wiedzieć należało, iż my będąc potrzebnymi summy pieniędzy złotych tysiąc polskich na potrzebę szkoły naszej żydowskiej Łomazkiej y całego kahalatu Łomazkiego, wzięliśmy razem, a nie porożnie moneta, w ktorej żadnego braku w sobie nie mając, rękoma swymi własnymi odliczyliśmy od przewielebnego w Bogu imsci xiedza Karola Sztokamera-regenta seminarium Janowskiego w Brzeskim położonego złotych polskich tysiąc, pozostałe po przewielebnym imsci xiedzu Andrzeju Szynickim, dziekanie Janowski, a plebanie Łomazkim, imsci zaś xiedzu reientowi zwysz mianowanemu y całemu seminarium Janowskiemu dekretem jasnie wielmożnego imsci xiedza Stanisława na Witwicy Witwickiego, z Bożey y apostołskiej łaski biskupa Łuckiego y Brzeskiego, opata Plockiego przysądzonych oddaney y zapisaney, o czym obszerniey prawo y dekret opiewają; którą tą mianowano sumnę złotych polskich tysiąc monety, braku w sobie nie mając, odebrawszy od imsci xiedza regenta, mamy onemi handlować, szafować y jako naylepszy pożytek z nich przywłaszczac y przysposabiać; od ktorey summy my tedy teraznieysi starsi y po nas następujące całym kahałem naszym Łomazkim y successorowie nasi powinni będą

imsci xiedzu Karolowi Sztokomerowi reientowi teraznieyszemu Janowskiemu samemu, iako y na potym successorom imsci w każdy rok moneta, aby w sobie żadnego braku nie miała, prowizij złotych sto polskich płacić, oddawać y dosyć czynić wiecznemi y potomnemi czasy. Ktoremu placeniu tey prowizyoj, złotych sta poczyna się termin w dzień świętego Marcina, święta rzymskiego, według nowego kalendarza w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt siedmym y tak w każdy iuz rok po roku po sobie następujący takowegoż dnia y święta złotych stu spelną razem imsci xiedzu reientowi seminarium zwysz mianowanego y successorom, albo communitati tegoż seminarium my sami y successorowie nasi powinni będziemy wiecznemi czasy oddawać, ni w czym tego dnia y terminu nie pochybiając pod zaręka niżej mianowaną. J to też imsci tym zapisem warujemy y cale seminarium Janowskie—ieżeby spustoszenie iakie, strzeż Panie Boże, przez powietrze, albo przez ogień, albo przez nieprzyjaciela Korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego stanęło, tedy my sami, successorowie po nas będąc, nie wymawiając się tym spustoszeniem, powinni będziemy według zapisu naszego w każdy rok dosyć czynić pod zaręka, a zaręka ma być tey summy pieniędzy według ważności summy—tysiąc złotych polskich y z nagrodzeniem szkod, nakladow, krom dowodow y przysięgi cielesney, goloślownie rzeczonych, wnosimy tedy ewikeją tey summy starsi kahalatu Łomaskiego na wszelkie dobra nasze żydowskie całego kahalatu Łomaskiego leżące, ruchome, summy, pieniężne y towary gdzie kolwiek będące na szkole naszej Łomaskiej, a w niedostatku tych y na osoby nasze własne y successorow naszych, daćmy moc w Bogu przewielebnemu imsci xiedzu Karolowi Sztokomerowi regentowi seminarium Janowskiemu tak samemu, iako y successorom imsci et toli communitati tegoż seminarium, za naruszeniem tego listu zapisu naszego y nieuczynieniem dosyć, wolno nas

pozwać starszych y cały kahał Łomaski do kturęgo chcąc sądu y prawa grodzkiego, ziemskiego, maydeburskiego, także do sądu głównego trybunalnego wielkiego xięstwa Litewskiego y gdziekolwiek, pod którym chcąc sądem, a w niedostatku tych y kapturowego sądu, albo który by ex laudo wojewodztwa, kturęgo na seymiku obranych sędziów pozwać nas rokiem zawitym y nieygleytowym wolno będzie, tak y zakazem; a my pozwani, albo zakazani będąc przed którykolwiek sąd, stanowszy, żadnych excepcy, dilacij, prolongacij, apellacij y innych terminow prawnych y dobrodziejstw nie zażywaiąc, ani przywilejami, ani żelaznemi listami nie zasłaniaiąc, iedno przejrzawszy w ten nasz zapis dobrowolny, onęgo za słuszny y prawny przyiowski, zarękę w nim mianowaną, za naruszeniem każdego punktu, nie schodząc z tego urzędu zapłacić, y szkody, które by imści xiądz regent, albo sukcesor imsci, abo communitas seminarium Janowskiego ponosiła, krom wszelkiego dowodu, tylko na gołe słowa rzeczenia imsci, albo ichmosciow nagrodzić mamy; a za niezaplaceniem ex nunc zaręki przed sądem urzędem koźdym mocno odprawę na wszelakich dobrach naszych y osobach y na szkole naszej udzielać ma; a my starsi żydowie kahału Łomaskiego ani o zły przewod prawa, ani sądu o zły wskaz pozywać nie mamy, pod tąż wyżey mianowaną zaręką. A y po zaplaceniu mianowanej zaręki wprzod się ten nasz list dobrowolny zapis przy zupełney mocy u koźdego sądu zostawać ma, aż do skutecznego uczynienia dosyć wiecznemi czasy. Na to daliśmy starsi żydowie wyżey mianowani kahału Łomaskiego ten nasz doprowolny zapis wieczysty w Bogu przewelebnemu imsci xiędzu Karolowi Sztekerowi regentowi y całemu seminarium Janowskiemu s podpisami rąk naszych własnych y na urządzie grodzkim Brzeskim przyznanych, przy pieczęciach, także s podpisami rąk ichmosciow panow pieczętarzow od nas oczewisto uproszonych y ustnie imiona na podpisach rąk ichmosciow

niżej wyrażonych. Pisan w Łomazach, dnia trzeciego czerwea, roku tysiąc sześćset osmdziesiąt siodmego. У того листу добровольного запису подишь рукъ, з жиловъского письма на польское письмо тлумаччы, тыми словы: Moszko Jrszkowicz, Moszko Jckowicz, Daniel Wolfowicz, Litnan Leybowicz, Mędel Beniminowicz, Jeko Hilelowicz. По которыхъ подыписахъ и ихъ милостей пановъ печатаровъ подыписы рукъ тыми словы: Устние проzony pieczętarz od wysz mianowanych osob w tym obligu podpisuię się Maciey Hołubicki, namiesnik dworu iego królewskeiy mosci Łomaz. Устние проzony pieczętarz od tych osob mianowanych do tego obligu podpisuię Leon Zonuski. Который же тотъ листъ вечистый записъ за поданемъ оногo до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго городского суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 441—444.

## № 117.—1687 г. Июля 7.

**Явка дозволенія настоятеля Минскаго базилианскаго Свято-Духова монастыря Минскому еврею Липпману Илляшевичу на право строить для себя домъ на монастырскомъ пляцу.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмдесять сегого, месеца Юля сегого дня.

На враде кгородскомъ в замку господарскомъ Минскомъ передо мною Мартиномъ Казимеромъ Володковичомъ городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевисто жидъ Минский Липпманъ Илляшевичъ покладалъ и ку активованю до книгъ подалъ право на домъ и пляць в Минску будучый, ему самому служащее и належачое, на речъ в немъ нижей выражоную, просечи, абы тое право было до книгъ кгородскихъ Минскихъ активовано и уписано, которое

такъ се в себе маеть: Z władzy moiey, iako przełożony tego mieysca y starszy monastyrza Wozniesińskiego y świętego Ducha zakonnikow reguły świętego Bazylego Wielkiego, pozwolilem stwierdzając cale mieszkanie żydowi Lipmanu Jllaszewiczu na placu naszym własnym, od dawnego czasu do cerkwi świętego Ducha należącym, na ulicy Zamkowej, z rynku idąc po prawey ręce od miedze, obok placu Jakuba Klaima krawca, a z drugiey strony uliczki idąc do świętych Kozmy y Demiana y był także o miedze klasztoru panien zakonnych reguły Franciszka świętego bernardynek, pomienionemu tedy żydu za żądanie onego mieszkać nie odmiennie trwale y statecznie, pozwalając temuż wszelakie pożytki mieć y tym placem naszym władnąc, onemu samemu y żenie y potomstwu jego, a iako własnością, swoją szafować, komu chcąc przedać, iako dom własnym swoim kosztem pobudowany y darować, zastawić, arędować tymże prawem y niema onemu żaden przeszkody czynić y dzierżącemu od niego. A on żyd Lipman Jllaszewicz powinien czynszu z placu naszego piętnascie złotych na każdy rok o świętym Marcinie dawać do klasztoru naszego, sądy wszystkie przy nas samych zachowujemy sobie, oprócz kриминальных, те до zamku według ich prawa należець maia. Na co даєм ten list s podpisem ręki moiey y z pieczęcią zakonną. Pisan w Minsku roku tysiąc szesćset szesćdziesiąt osmego, miesiācā Nowembra dnia szóstego. У toro права печать притиснена, а подпись рукъ тыми словы: Jozaphat Brajyc zakonu świętego Bazylego Wielkiego starszy Minski klasztoru Świętego Ducha. А конфирмація в тые слова: Ten list confirmue Gabryel Colleda, Archiepiskop metropolita wszystkiey Rusi. Cyprian Zoczowski auditor metropolii. Presentowany ten list w cancelarij. Ten list we wszystkich punktach y paragrafach umacniam y stwierdzam. Anno tysiąc szesćset osmdziesiątego, dnia dwunastego Nowembra Symeon Cyprianowicz, consultor zakonu Świętego Bazylego

Wielkiego starszy Minski Świętego Ducha m. p. Которое-жъ тоє право за поданемъ оного до актъ есть до книгъ кргодскихъ Минскихъ актикованъ и уписанъ.

Изъ актовъ книги Минскаго градскаго суда за 1682—1690 годы, № 11788, л. 1260.

## № 118.—1687 г. Юля 7.

**Выпись изъ книги Минскаго базилианскаго Свято-Духовскаго монастыря на право еврею Липману Иляшевичу владѣть домою и плацою монастырскимъ.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осемдесять сегомо, месеца Юля сегомо дня.

На враде кргодскомъ в замку господарскомъ Минскомъ, передо мною Мартиномъ Газимеромъ Володковичомъ, городничимъ и подстаростимъ Минскимъ, постановившимъ очевидно жидъ Минский Липманъ Иляшевичъ покладаль и ку актикованью до книгъ подалъ право на домъ и плаць в Минску будучий, себе служаеое и належачое, просячи, абы тоє право было до книгъ кргодскихъ Минскихъ актиковано и уписано, которое такъ се в себе маеть: Wypis z xiąg spraw monasterskich Wozniesińskiego y Święto-Duskiego Minskich. Roku Panskiego tysiąc szesćset szesćdziesiątego czwartego, miesiācā February dwudzestego wtorego dnia. Przedemną Aleksandrem Kraskiewiczem, w zakonie Świętego Bazylego Wielkiego prezbiterem, na ten czas namiestnikiem od przewielebnego в Bodze iegościoci хієдза Barlaama Kozinskiego, Mscislawskiego y Minskiego, archymandryty klasztoru Święto-Duskiego Minskiego postanowionym, obecnie stanowszy szlachcѣny Dawid Gerhard, zdrowy na cieie y umysle będąc, iawnie, iasnie, wyraźnie y dobrowolnie swoim y utseiwej Katarzyny Niedzwieckiey, niegdysъ Aleksandra Chylinskiego pierwszego małżęstwa małżaki, a terazniejszey swoicy y

potomka iey z Alexandrem Chylińskim spłodzonego imieniem zeznał, iż co miał względem wyż rzeczoney małżaki swey y potomka iey bliskość na pobudowanie domu na gruncie Kosmo-Damińskim leżącego, ob między strony domu zeszedłego z tego swiata Jakuba Kłazma w iedne, a drugą stronę Samuela żyda kamienicy, a to za wlewkiem prawa zeszedłemu z tego swiata Alexandrowi Chylińskiemu, małżance y potomkom iego od swiätobliwicy pamięci y Bodze zeszedłego wielebnego oycy Constantego Witopolskiego, klasztoru Minskiego przełożonego, w roku tysiąc szeset czterdziestym dziewiątym, miesiąca Septembra czternastego dnia zakupieniem domu na tymże gruncie stojącego, od sławetney Catharzyny Wasilowey Suchodolskiej dane—tedy teraz prawa swego imieniem małżaki swey y potomka iey zrzekając się y tym zeznaniem swoim wlewa na Litmana Jllaszewicza, żyda y obywatela Minskiego, na tym placu, po zruinowaniu moskiewskimi, za pozwoleniem przewielebnego w Bodze iegomości xiedza archimandryty Minskiego y od niego postanowionych protune namiestników na tem placu budującego się, nie sobie, ani małżonce terazniejszey swey, potomkowi iey prawa y przystępu, ani własności nie zachowując, ale wszystko bliskość wlewając na przerzeczonego Litmana Jllaszewicza, żone y potomkowi iego, po którym zeznaniu iego y wlewku prawa żadney przeszkody tak od niego samego, iako małżaki onego y potomka iey przerzeczonego Litman mieć niema, ale wolno mu będzie na tym gruncie y placu budować, muirować y wszelkie upodobanie, pozytki przysposabiać, placąc z tego placu czynsz należyty do klasztoru Święto-Duskiego Minskiego doroczny, a iesliby od kogo kolwiek przerzeczonego żyd Litman miał w czym kolwiek trudność y przeszkodę, tedy tenże Dawid Gierdhard ma y powinien będzie onego bronić y zastępować, co y tym zapisem y zeznaniem swym obowiązują. J to też w tym zeznaniu swym przydał, że antecessor iego Alexander Chylin-

ski do klasztoru Święto-Duskiego dorocznego czynszu zwyczajnie na każdy rok po złotych piętnaste nie więcej płacił. Które zeznanie swoje prosił, aby do xiąg klasztoru Święto-Duskiego Minskiego spraw było przyjęto y zapisano, co y otrzymał, z których y ten wypis Litmanowi Jllaszewiczowi przy pieczęci y podpisie ręki mey jest wydan. Pisan w klasztorze Święto-Duskim Minskim, roku, miesiąca y dnia zwysz pisanego. У того права печать приложена, а подпись рукъ твоихъ слова: Alexander Kraskiewicz . . . . . monastira Basili Sancti Spiritus Minscensis vicarius. А подтвержденіа того права в тые слова: Ten list stwierdzam. Gabryel Kołęda archiepiscopus metropolita wszystkiey Rusi. Cypryan Zochowski auditor metropolij. Которое-жь тоє право за подашемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ мгородскихъ Минскихъ актыковано и уписано.

Изъ актовой книги Минскаго городского суда за 1682—1690 г., № 117-8, л. 1261.

## № 119.—1687 г. Августа 29.

Листъ короля Яна III нъ Виленскимъ властямъ о защитѣ евреевъ отъ причиняемыхъ имъ обидъ своевольными людьми.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ сегого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На враде господарскомъ мгородскомъ Виленскомъ, передо мною Александромъ Яномъ Мосевичомъ, маршалкомъ Лидскимъ, подвосводимъ Виленскимъ, постановившысе очевисто панъ Гиришъ Давидовичъ Елентъ, школьникъ сынаккогки Виленской оповедалъ, покладалъ и ку актыкованю до книгъ мгородскихъ Виленскихъ подалъ рескрыптъ одъ найяснейшого короля его милости пана нашего милостивого з канцелярии великой великого князства Литовского вы-

песенный, просечи, абы тотъ рескриптъ былъ до книгъ принятъ и унесенъ, якожь принявши, а унесуочы у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan Trzeci, z Bożey łaski król Polski, wielki książę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmuydzki, Kijowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflanski, Siewierski. Jaśnie wielmożnemu urodzonym Kazimierzowi Janowi Sapieżcie, woiewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego, Alexandrowi Woynie kasztelanowi Nowogrodzkiemu, gubernatorowi na ten czas miasta naszego Wilna, tudzież urzędом ziemskim, grodzkim y podwoiewodzym Wilenskim teraz y na potym będącym, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Jaśnie wielmożny urodzony uprzeymie y wiernie nam mili! Doniesiono nam iest od panow rad y senatorow naszych, tudzież y suplika nam iest podana od żydow y caley synagogi Wilenskiey, iż w mieście naszym Wilenskim co raz na większą przychodzą od rzemieśników y mieszczan ruiny, ktorzy ani na rescripta prawa y przywileia nasze nie pamiętając, z magistratu swego dopuszczając takiey swawoli y teraz nie dawnego przed wielkonocą czasu usiłowali, aby nie tylko przez studentow, ale osobliwie przez mieszczan swoich y rzemieśników, na tych że zmowiwszy się żydow, onych niespokojną y gromadną kupą zruinować y tak na substancyey iako y na zdrowiu w niwecz obrócić, iakoż obrócili, różne szkody poczynili y takowych ubostwo iako y szlacheckie fanty y zastawy pozabierali, co uprzeymie y wierność wasza widząc, że takowy w mieście naszym stołecznym dzieją się excessa in recent . . . na przykład żadnego pryneypala nie daliście, iako się wielce dziwować musimy, tak pewni iesteśmy, że uprzeymie y wierność wasza przynawszy się y takowych excessach swojej nie zadbać, według urzędu swego, powinności, gdy uwiadomivszy nas y sami pro iusticie zachęcić iak naydoskonaley agere et consulere, aby takowe przeciw

najasnieszych antecessorów naszych y nas samych wyrazney woli y prawom y przeciw samey sprawiedliwości illicita y excessa mogły należyte w rozbieżanych kołach, według swojej zasługi odbierać karanie, ażeby tym doskonaley sprawiedliwość święta in futurum obwarowana była, mieć chcemy y pilno żądamy, aby urząd podwoiewodzy zamkowy, znośivszy się z inszemi iurisdictioniami, o pomienionych żydach staranie mieli, o gospodach y jakowych ludzi gospodarze chowają magistratowi wiedzieć y rejestrować nakazali, prawa mianowanych żydow wyrozumiawszy podług każdego punktu weale ich zachowali w handlach w szynkach y prorogatiach y rzemiosłach aby serwitutem mieli, przestrzegać nakazali y we wszystkim do rescriptu naszego, do miasta Wilna wydanego, fusius opisanego stosowali się violencij żadnych aby nie było, owszem pokojem wolnym aby się zaszczycałi starania przykładali y magistrat serio o tym wszystkich upomnieć nie zaniechali. A ponieważ mianowani żydzi wielkie dolegliwości y uciepiężenia sąd ponoszą, kiedy ich kreditorowie mieszczanie Wilenscy lub skąd kolwiek kupey dlugi swoje na cyrografy y memramy od żydow zaciagnione ważą się cesy y transfusie tych dlugow na insze oznawać osoby, to iest na ichmościow księży akademikow, szlachty y inne podobne osoby, przez co okazye do tumultu przedko się wszczynają, tedy, zabiegając takowym oppressiom mieć chcemy po uprzeymościach y wiernościach waszych y wszystkich iurisdictioniach, aby takowych cessy y transfuzyi dlugow na inne osoby duchowne, studenskie y szlacheckie nie przymowali, tak sami przez się, iako y namiesników swoich, ani onych exequować dopuszczali, ale aby sami kreditorowie dłużników swoich in competenti foro, to iest, w sądach woiewodzich pozywali y onych tamże dochodzyli. A iż także praesentowali majestadowi naszemu ciż żydzi prawa swoje, ktorzy między innemi punktami wolność te mają, aby od deputatow wszelkiey publiki,



а мianowicie tryбуналу глównego wielkiego хiєства Литевскаго были волнemi, за со miасту певнa Wyплацаiа quotę, то iєст злотых шестьset moneta in regno curraenti; przeto, aby wszyscy od takowego postanowienia были волнemi у przy prawach prerogatiach, dekretach y przywileiach, od nas y antecessorow naszych onym łaskawie nadanych, aby bezpiecznie zostawali mieć chcemy y pilno żądamy, co uprzeyma wierności wasze uczynicie dla łaski naszej y powinności urzędow swoich. Dan y Jaworowie, dnia piętnastego miesiāca Julia, roku тисяч шестьset osmdziestā siedmego, panowania naszego czterнаstego roku. У того рескрипту при печати великой великого князства Литовского подышет руки наяснейшого короля его милости теми словами: Jan król. А нижей печати подпишет руки писарское въ тые слова: Emmanuel Brzostowski pisarz wielkiego хiєства Литевскаго. Который же тотъ рескриптъ за поданьемъ оного черезъ особу верьху помененую, до актъ есть до книгъ кргодскихъ Виленскихъ уписанъ.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда за 1687 годъ, № 4571.—Докум. № 17.

## № 120.—1687 г. Августа 29.

Листъ короля Яна III къ Виленскому Магистрату о непричиненіи Виленскимъ евреямъ обидъ и объ исполненіи королевскихъ привилегій.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ семого, месеца Августа двадцать девятого дня.

На враде господарскомъ кргодскомъ Виленскомъ, передо мною Александромъ Яномъ Мосевидомъ, маршалкомъ Лидскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившимъсе очевидно панъ Гиришъ Давидовичъ Елень—школьникъ синагожки Виленское, оповедалъ, покладалъ и

ку актыкованю до книгъ кргодскихъ Виленскихъ подалъ рескриптъ одъ наяснейшого короля его милости, пана нашего милостивого, с канцелярии великой великого князства Литовского вынесенный, просецы, aby тотъ рескриптъ былъ до книгъ принять и уписанъ, якожъ прынявшы, а уписуючы у книги слово до слова такъ се в себе маеть: Jan Trzeci, z Bozey łaski król Polski, wielki хiязе Литевски, Руски, Pruski, Mazowiecki, Zmuydzki, Jnflanski, Wolynski, Kijowski, Podolski, Podlaski, Siewierski, Smolenski, y Czerniehowski. Szlachetnym, sławetnym burmistrzom, raycom, woytowi, ławnikom, całemu magistratowi radzieckiemu y urzędowi woytowskiemu, także y pospolstwu miasta naszego Wilna, wiernie nam miłym, łaska наша królewska. Szlachetni, sławetni wiernie nam mili! Co raz większe, a większe dochodzą nas wiadomosci, które przeciwko prawom y rozkazom, iako najjasniejszych Zygmunta Trzeciego, Władysława Czwartego, Kazimierza, Michała antecessorow naszych, tak y naszym codziennie prawie o nasze obiaią się uszy, gdy nie tylko szlacheckiego stanu urodzeni, ale też y wielmożni senatorowie ymieniem wielce ukrzywdzonych niewiernych całej synagogi Wilenskiej żydow poddanych naszych do naszego donoszą maiestatu, że wierności wasze na nasze nie pamiętając napomnienia, od dawnych nie odstępując zawziętości y rankorow, co raz większey w mieście dopuszczając swey woli, ważyacie się nie tylko prywatnie, ale też oczewiscie на tychże niewiernых żyдow zмowу y tumulty, iakoż wпрѣдсe znaczny uczyniliście в tymże mieście przez wasze zawziętości tumult в roku тисяч шестьset osmdziestā pierwszym, kiedy wszystkie cechy, z wiadomością całego urzędu waszego, zgromadziwszy y do tegoż fortelnym sposobem posłusznych miastu zwabiwszy żyдow, którzy publicznie protestowali się на ratuszu znacząc od tego przymusu wykupić się summa, aby tylko в pole ich nie wyprowadzać y nie tylko kilka dopuscili-

ście niewinnie zagubić osób, ale więcej niż o sto tysięcy byłyscie szkod uczynienia okazyą, kturym tak własne ubostwa, iako też szlacheckie w rękach onych zastawach będące fanty odebraliscie, podług osobliwych protestacy y rejestrow awtentycznych, kturę protest naszym prezentowali maiestatem, na ten czas sami uderzyliscie na nich y tak wiele razy w podobnych okaziach, iako przez cechowego mieszczanina niewinnie z wyuzdaną swywołą dopusciliscie żyda zastrzelić, także y żydowkę dziewkę przez słodownika zabić, y tak wiele podobnych okazyi swywołych umyślnie ledwo nie codziennie bez wszelkiej sprawiedliwosci pozwalacie czynić; nadto nadane prawa przywileia naruszacie, dekretow commissyinych postanowienia ugody (ktorych sześćset złotych na ukontentowanie wasze annuatim dla tego bierzecie, aby od stanowisk iako to deputatow trybunalskich y commissarskich w kamienicach swoich ciż żydzi wolni byli y urzędzonemu podstarosciemu do rejestru nie podawali) nie zachowuiecie y owszem przeciw temu wszystkiemu czynić wiernosci wasze nie contentując się summy pomienioną ugodową, tak mieszkania onych zapisując, w nich ex officią gospody, iako y ich samych niszcycie, do hałasow nieuhamowanych tumultow y do ruiny okazyą iestescie. Jakoż y teraz w tymże roku przeciwko prawu postanowionemu y przez samych że wiernosci wasze umowionemu podaliscie w rejestr trybunału wielkiego księstwa Litewskiego kamienicę niewiernego Jzraela Markiewicza, ktury od mieszczanina Jecela słosarza y mieszczanina tamecznego niewierna synagoga żydowska kupiła y sama wierność wasza przez władzą urzędu swego solenney dopusciliscie intrmissyi y onych do tegoż officios wprowadziwszy domu, w ulicy Jatkowej leżącego, ktura circumferencią swoią do żydowskiego należy mieysca, gdzie y więcej żydowskich kamienic na teżyż zostaię ulicy, ważycie się dla dania tylko okazyey, deputatow, propter solam vexam et tumultum excitandum, stawiać,

iako y teraz swieży postawiwszy deputata trybunalskiego, za podaniem od was rejestru na tę kamienicę do wielkiej przywiedli szkody, także pożywienia im broniecie, nawed czapki kusznierzom z różnego futra zabraniecie nosić przedawać, blacharzom aptekarzom, miawszy w całym mieście tylko iednego, nie referując się ani respektując na wolności opisanego prawa, kturę przez antecessorow świętey pamięci naszych y nas samych pod czas koronacy confirmowane iako chcecie nad temi żydami dokazuiecie, przeto gdy przeciwko punktum praw y przywileiow naszych wiernosci wasze postępuiecie, ninieyszą deklaracją naszą te wszystkie kary, kturymi surowie bezpečność wszelką niewiernych żydow obwarowaliśmy idque sub paenis arbitrariis ponosić musicie, co większa lubo przywileie wyrazne przeciwko cessayiom, kturę propter vexam solam na osoby duchowne studenskie y inne wlewacie, y abyście tym większe sposoby do hałasow na żydow mieli, subordinuiecie na to różno umyślnie osoby, aby długi, kturę u żydow Wilenskich macie, w sądach woiewodzych przez własne osoby wiernosci waszych sprawiedliwosci nie requiruiiecie, ale xięży studentow dla opracsy subordynuiecie, cyrografy y memramy na ich osoby zapistuiiecie, na ostatek swieży w roku ninieyszym przed wielkonocą dwudziestego szostłego miesiąca Marca, o godzinie z rania dziewiętey tak wielką swowolą uważamy, kturą przez wielmożnych senatorow naszych do wiadomosci mamy podaną y że tam z ww. ww. namowy y przyczyny młodź studenska, do kturęy przymieszawszy się rzemiesnicy, mieszczanie y kramarze miasta naszego Wilna, wpadli do Żydowskiej ulicy y w ich mieszczaniach kamienice, sklepy, domy różno, iako nieprzyiaciele główni burząc, od okien kraty łamaiąc y gwałtownie dobywając się, funditus zrabowali, złoto, srebro, pieniądze, toware różno fanty szlacheckie, nie dosyć mając na tym, gdziekolwiek podkawszy żyda odzierali, zabiiali y po ulicach ledwo uchilających się z mieszkania tyranizowali,

s kturego to postrachu tak wielkiego białych głów brzemiennych tak wiele poumieralo, dziecię potracili y do tego czasu s chorob swoich powstać nie mogą, co abyście sami przez siebie mieli wiernosci wasze miłgować, ale gdy do was na ratusz publicznie uciekali się razy kilka, miasto dania pomocy odpowiedzieliscie im, że dobrze czynią aniescie w to weyrzeli, aniescie tych zganili excessow, owszem pochwalili, przez co do wielkiej szkody, którą na pułtora kroć sto tysięcy według reiestru y protestacyey sobie taksuńa przywiedliscie y luboscie postrzegli że powtornie rzemiesnicy y inne kultyystwo buntowali się y cale do ostatka, tak na zdrowiu, iako y substancyi do iednego nosić zbierali się, wy takowey swawoli nie uymowaliscie y ledwo pro forma za wielką prozbą w noey już kilka cechow zbroyną ręką postawiliscie na Żydowskiej ulicy, ani wiernosci wasze tak antecessorow naszych, iako y nasze nie pomagą napomnienia lubo tak wiele razy skarzono przed nami ratione takowych excessow y tumultow, iako też praesentowano przed nami listy do wiernosci waszych od nayiasniejszych antecessorow naszych, iako to króla Zygmunta, Władysława, Kazimierza, Michała y od maiestatu naszego, w kturych winy wielkie na wiernosci wasze są wskazane, tak na fortunach, iako y osobach wiernosci waszych; iednak wiernosci wasze na to nie nie respektuiąc, czego ani w koronie, ani w księstwie Litewskim państwach naszych po żadnych nie slychać miastach wiernosci wasze sami tylko wazylicie się tak dalece, nie respektuiąc na przywileia na rescripta obostrzone, ani na wadia wiernosci waszych zalozone, ale w protekcyą nasze wziętych niszczyć y tak sami przez się, iako y pospolstwo wiernosci wasze gubić y gdyby nie wielebni iezuici, ktorzy ratowali pewnego czasu, blisko przeszłego, swemi osobami tak synagogę całą, iako też y szkołę po części już zruinowana przez wiernosci wasze przyczynę, wszystko do ostatka zniesli by byli. Zabiegając tedy takowemu zamieszaniu, a respektuiąc na

ubostwo, mizerio y utrapienie onych, na przod że przez ciężką nieprzyiaciela moskwicina ineurcją w niwecz się obrociwszy, ledwo z zdrowiem uszli, gdy wszystko im odieto było, druga przez tak wielkie pożary kilka zrabowanie w miescie naszym stoliecznym, iako y teraz świeżo, przez kture to nieszczęśliwosci pomienione na kilkaset ludzi mają zubożalych y cale straconych muszą w szpitalu sustentować, unysliłiśmy byli za zgodą senatu, aby na afektacyą iasnie wielmożnego woiewody Wilenskigo y hetmana wielkiego, wielkiego księstwa Litewskiego uniwersaly wydać rozkazać na kilka chorągwi, ktorzy na własnym koszcie wiernosci wasze bez obciążenia zniszczonych żydow zostając takowych insolency dozierali by, ponieważ urząd wiernosci waszych w tym się nie poczuwa, a że terazniejsza potrzeba woyska y ludzi na uslugę naszą y całej rzeczy pospolitey iest woli takowey naszej przeszkodą do szczęśliwego powrotu s kampaniey odkładamy, a interim omni precauendo inde mnitate tych utrapionych żydow y całą synagogę Wilenską y każdego z osobna żyda, a mianowicie Hirsza Jzraelewicza, faktora naszego, tym zaręcznym listem naszym w protekcyą bierzemy, iako y wszystkich żydow tamecznych, kotoremu wszelka aby była securitas nakazujemy pod zakładem sta tysięcy czerwonych złotych, s kturzych nieomylnie piędziesiąt tysięcy, to iest połowicę na woyska nasze, a drugą połowę na ukrzywdzonych, iezeli by się kotoremu kolwiek na osobie co stać miało, mianowicie faktorowi naszemu, za każdą osobę takowe summe pomienioną wiernosci wasze wypłacać winni będziecie. Przytym po clach miastach składach y miasteczkach, iako osobliwie w grodzie Wilenskim uniwersaly wydać rozkážemy. J że iezeliby co kolwiek tymże żydom Wilenskim stalo się, tedy dobra wiernosci waszych nawet y po drogach tak w naszych iako duchownych y szlacheckich dobrach, towary zabierać y confiskować wszędzie nakážemy. Nadto osobliwie na osobach wiernosci waszych

karac̄ dozwolemy, a referuiac̄ się do constitucyey contra periuros rebelles et refractarios przywileiom y rescriptom naszym, za najmniejszy przeciwko woli naszej exces̄ przeciw żydom popchniony surową s̄dzić y karać nakazemy. Teraz za dalszy czas zabiegaiac̄ tumultom takowym, aby wszelka koźdemu była tak stanu szlacheckiego, iako mieyskiego ludziom securitas, nakazuiemy abyscie wierność wasza, za wyrozumieniem tey woli naszej, za zgodą całego przez dzwonek pospolstwa, znioszysy sie z innemi jurisdikciami, koźdy gospodarz nie wprzod przymować ma studenta, poki do swoiey zwierzchnosci, to iest do urzędu nie poydzie y tam opowiedziawszy, do onego w regestr wpisać (ktury to regestr koniecznie mieć chcemy) y s̄ tamtąd otrzymawszy przez kartę pozwolenie przyięcia do wielelnych iezuitow akademiei z nią puyść, iako to wielelnego rektora y prefekta, za ktorzych że wiadomoscią takowego stołownika albo residenta w domu u siebie trzymać będzie ciż wielelni iezuici takowā maiā dać kartę y że do akademiji przyięty ten albo ow student gdyż doszło nas wiedzieć, że pod tytułem akademiei studentkiej rozne znajduiā się osoby swawolne, a znalazzsy kturyby nie był studentem własnie, a nocną bawił się albo dziennā grasantiā, takowy ma bydź opowiedziany urzędowi, kturego więzieniem karać, albo koło murow wałow y potrzeby miasta robić nakazuiemy. Ratione zaś przywileiow y praw od nas Wilenskim żydom nadanych, abyscie koźdy z nich punkt należyćcie obserwowali y krzywdy pomienionym nie czynili, surowie roskazuiemy w regestr urodzonemu podstarosciemu; żydowskich kamienicy na postawienie deputata trybunalu głównego, pod czas innych różnyh in genere et specie ziazdow, osobliwie kamienicy, kturā synagoga kupiła y in posterum nabędzie, według prawu ich na Jatkowey ulicy od Pecela slosarza, kturey gospodarzem iest Izrael Markowicz, pod winami wyrażonemi, ponieważ za tą rocznā bierzecie pensią, także czapnikow kusznie-

rzow ubogich, tudziez y blacharzow abyscie nie zabierali y onych szarpać y aplikarzow co hauki robiā po ulicach szarpać nie dopuszczali y przedawać nie zabraniali, co s̄ klemencyey naszej nad niemi pod łaską naszą królewską surowā przykazuiemy, przy deklaracji punktow praw y przywileiow, osobliwie przy deklaracji naszej, kturre wolnosci pożywienia przedawania y mieszkania do pewnego czasu są im ieszcze z łaski y clemencyi naszej nad ubostwem przedlużone y prorogowane, non obstante dekreto in kontrarium dato, gdyż ta prorogatia tylko im do czasu pozwolona od nas iest, weale y nienaruszenie zachowali y inaczezy czynić nie ważyłis̄, sub paenis arbitrariis, długow komu innemu mianowicie xięży, studentom, szlachcie, przez co do tumultow abysie okaza ny nie ziawiala nie przekazowali, ale sami one iuris via u kogo by się pokazalo procedant pilno mieć chcemy y pod łaską naszą królewską roskazuiemy. Dan w Jaworowie dnia piętnastego miesiāca Julij roku tysiac̄ sześćset osmdziesiāt siodnogo, panowania naszego czter nastego roku. У того рескрипту его королевской милости при печати великой великого князьства Литовского подъяпись руки наяснейшого короля его милости тымъ словы: Jan król, a niżej печати подписъ руки писарское въ тые слова: Emmanuel Brzostowski pisarz Wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ рескриптъ за поданемъ оного черезъ особу верху мененую до актъ есть книгъ городскихъ Виленскихъ принять и ушсанъ.

Наъ связки документовъ Виленскаго городского суда за 1687 годъ, № 4571.—Докум. № 3.

## № 121.—1688 г. Юля 19.

Квитанція въ полученіи арендныхъ денегъ отъ евреевъ, арендаторовъ Брестской королевской экономіи.

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осьмьдесятъ осмого, месеца Юля девстнадцатого дня.

На вrade кгородьскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Бекълевъскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, постановивъшисе очевисто Саламонъ Михаловичъ, жидъ и сеньдикъ кагалу Берестейского, квити одъ ихъ милостей пановъ комисаровъ одъ ясне вельможной ей милости паней Ревуской, подьскарбиной надворной коронной, на верификацию до экономии Берестейской зосланныхъ арендаромъ Берестейскимъ экономичнымъ на речъ в немъ ниже поменспую даный и служачий ку акътикованю до книгъ кгородьскихъ Берестейскихъ подаль въ тые слова писаныи: Anno Domini tysiąc sześćset osmdziesiąt osmego, die secunda Februarij. My niżej podpisani do verificatij rachunkow z oekonomii Brzeskiej podskarbiney nadwornej koronnej, Chelmskiej, Nowosieleckiej etc. starosciney. Znamy tym scriptem naszym, ponieważ się to euidenter pokazało z kwitow, że arędarze Brzescy wydali z arędy Brzeskiej zupełną summę według kontraktu otrzymanego tak za rok pierwszy, poczynaiący się od dnia y święta świętego Jana Krzyciela, anni tysiąc sześćset osmdziesiąt piątego, ad annum tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego jako y za rok drugi, to iest ab anno tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego ad annum tysiąc sześćset osmdziesiąt siodmego o takowym że czasie kącząc się, na trzeci zaś rok wydali złotych dwa tysiące trzysta złotych y za kwitem znowu pana Porebnego złotych czterdziesti; zostawało się tedy przy nich złotych tysiąc szesćset sześćdziesiąt, na którą summę, to iest złotych tysiąc sześćset sześćdziesiąt odebraliśmy złotych sześćset sześćdziesiąt, tysiąc złotych na ostatnią ratę respektiem defalki, ratione pogorzenia miasta przy nich to zatrzymuiąc, a ieżeliby y więcey nad tysiąc złotych w skarbie iego krolewskiej mości przyięto było, powinno to im będzie przyięć na rok przyszły. Na co się własną podpisuiemy ręką. Anno tysiąc sześćset osmdziesiąt osmego, wtorego dnia Lutego. У того квиту подьпись рукъ тыми словы при

печати притисненой сыгънстовой. Xiądz Woycicch Scholarum Piarum m. p. Kazimierz Jan Baranowski m. p. Который же то квити черезъ особу верху помененую поданыи естъ до книгъ кгородьскихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовъ книги Брестскаго градскаго суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр. 1359—1360.

## № 122.—1688 г. Юля 28.

**Заявление Бржостовскаго о количествѣ поворотнаго сбора съ евреевъ, предоставленнаго въ его пользу королемъ.**

Лста одъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Юля двадцать осмого дня.

На вrade кгородьскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Бекълевъскимъ, подьстолимъ Брацьлавъскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, постановивъшисе очевисто жидъ Саломонъ Михаловичъ, сынъдикъ кагалу Берестейского, тотъ скриптъ одъ ясне вельможного, его милости пана Цыпріяна Павъла Бростовскаго, воеводу Троцького, жидомъ великаго князства Литовскаго на речъ в немъ выражоную даный и служачий ку акътикованю до книгъ кгородьскихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писаныи: Ja niżej na podpisie wyrażony oznajmuie tym moim scriptem, iż co w sprawie mey z panami żydami wszystkich wielkiego xięztwa Litewskiego kahałow dekretem ichmościow panow commissarzow od króla imści pana mego miłościwego zesłanych, nakazany iest do wypłacenia podatek podwrotnego mnie z łaski króla imści pana mego miłościwego służącego quotannis po dwa tysiąca złotych polskich od roku tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego od świętego Jana następuiącego rachuiąc, tedy tak z panami żydami pomienionemi postanowiłem, że mi we cztery dni po świętym Janie, to iest dnia dwudziestego os-

meго Junij, maia te два тysiае выплациѣ, а то wzglѣdem jarmarku w Klecku w roku тysiае sześćset osmdziesiąt siódmym przypadaiacego, y tak od jarmarku do jarmarku te summę co rok spełna wypłacać będą do rak sługi meго, po te pieniądze pod czas jarmarku do Klecka z kwitem posłanego, nie trzymaiąc go dłużej nad ieden tydzień, ktoremu przy tych pieniądzach viaticum przy wyliczeniu tych pinigzy z osobna złotych trzydzieści płacić będą. A jeżeli by ten prowent dostał się z łaski króla imsci pana meго miłoseiwego ktoremu z moich synow, tedy więcej wynagać na panach żydach nad to postanowienie moje żaden nie będzie mógł, ale powinien sprawić się według dekretu przez ichmosciow panow commissarzew ferowanego. Dan w Wilnie dnia dwunastego, miesiаca Apryla, roku тysiае sześćset osmdziesiąt szóstego. У того скрипту при печати притисненой подъянсь руки тыми словы: Сурьян Павелъ Brzostowski woiewoda Trocki. Который же тотъ скриптъ черезъ особу выжей поменискую ку акътикованоу поданный есть до книгъ кгродзькихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго гродскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 1355—1357.

## № 128.—1688 г. Юля 28.

**Явка комиссарскаго декрета относительно количества слѣдуемаго съ евреевъ Вел. Кн. Литовскаго поворотнаго сбора.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Юля двадцать осмого дня.

На враде кгродзькомъ Берестейскомъ-передо мряною Яномъ Бекълевльскимъ, подъястолимъ Брацьлавльскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, постановившише очевисто Саломонъ Михаловичъ, сынъдыкъ кагалу жыдовъ Берестейскихъ, тотъ декретъ комиссарский межи ясне вель-

можнымъ его милостю восведою Троцькимъ, а межи жыдами Великого князства Литовьскаго, на речъ ширей в томъ декрете выражоную, ку акътикованоу до книгъ кгродзькихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писанный: Roku тysiае sześćset osmdziesiąt szóstego, miesiаca Marca dnia piątego. Przed nami хиędземъ Władysławemъ Silnickimъ, biskupemъ Tarnopolskimъ, suffraganemъ y kantoremъ Wilenskimъ, kanonikiemъ Gnieznicznskimъ, Michałemъ Druckimъ Sokolinskimъ pisarzemъ wielkimъ wielkiego хиęstwa Litewskiego, Heronimemъ Komaremъ, sędzią ziemskimъ Orszanskimъ, osobliwymъ iego królewskiej mosci rescriptemъ do sprawy niżej wyrażoney naznaczonemi commissarzami, po wydanej przez nas porządkiemъ prawa pospolitego stronomъ immotescencij, agitowała się sprawa między iasnie wielmożnymъ imscią panemъ Cyprianemъ Pawłemъ Brzostowskimъ, woiewodą Trockimъ z iedney actoremъ, a niewiernemi żydami kahałow czterechъ w Wielkimъ хиęstwie Litewskimъ będącychъ, to iestъ synagoga Brzoseką, Grodzińską, Pinską y Wilenską y wszystkimi in genere et specie żydami z drugiej strony, pozwanemi, o nie oddanie in toto coroczney należytosci skarbowey, z łaski najiasniejszychъ antecessorowъ iego królewskiej mosci y terazniejszego króla imsci, szczęśliwie namъ panuiacego, iasnie wielmożnemu imsci panu woiewodzie Trockiemu vigore prawa y przywileiowъ należacey annuatimъ płacić zwykłej, *pourofuе żydowskiе* nazwaney; który to podatekъ obowiązawszy się osobliwą swoją assecuracją po два тysiае złotychъ płacić, takiemu obowiązkowi swemu z wielką skarbu iego królewskiej mosci niewygodą, a z krzywdą iasnie wielmożnego imsci pana woiewody Trockiego, dość czynić nie chciaę, od latъ dwochъ nie wypłacili; do zapłacenia tedy zatrzymaney przezъ latъ dwie summy y do nagrodzenia szkod y nakladowъ prawnychъ, in futurumъ zaś ad videndumъ podługъ przywileiowъ iego królewskiej mosci auctionemъ tego podatku statui, za tymъ o winy prawne. W ktorey sprawie my commissarzew iego

królewskiej mosci, po ufundowanej in loco loci iurisdictioni naszej commissarskiej dnia osmnastego miesiąca Februarij, w roku terazniejszym, gdyśmy do rozsądzenia tej sprawy accedere chcieli, strony zgodnie obiedwie odkładu tej sprawy do niedziel kilku potrzebowali. Ktorego to odkładu my commissarze jego królewskiej mosci ad iurisdicam utriusque partis affectationem et instantiam nie broniąc, te sprawę do dnia piątego Martij, anni currentis odroczyliśmy, y aby strony na pomienionym terminie salvis iuris, beneficijs ac defensis ku rosprawie stanęły nakazaliśmy. Na terminie tedy niniejszym, dnia piątego Martij, w roku terazniejszym z podanego żydom obwieszczenia y z odkładu tanquam in termino conservato przypadłym, za przywołanie stron do prawa przez szlachetnego Kazimierza Sawaniewskiego, ienerała jego królewskiej mosci województwa Wilenskiego, od jasnie wielmożnego imsci pana Cypriana Pawła Brzostowskiego—wojewody Trockiego, pan Kazimierz Witakowski, a od niewiernych żydów wszystkich w Wielkim xięztwie Litewskim będących wyżej wspomnianych kahałów in praesentia szkolników ich niewiernych Alexandra Samsonowicza Brzeskiego, Marka Majorowicza, Grodzińskiego, Mojżesza Pinkasowicza, Wilenskiego, Borucha Dawidowicza, Pńskiego kahałów pan Konstanty Jlewicz, patronowie sprawy stanowszy, prawnie się z sobą rosprowali. A za tym od actora patron sprawy reassumowawszy propositi y dowiodszy possessionem legitimam tego procentu powrotnego żydowskiego przywileiaminaiasniejszego króla imsci świętej pamięci Michała de data w Krakowie roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra dnia pierwszego i listami króla imsci do jasnie wielmożnego na on czas imsci pana Heronima Kryszpina Kierszensteyna—podskarbiego wielkiego wielkiego xięztwa Litewskiego, roku, miesiąca y dnia tegoż, także do imsci pana Franciszka Mikołaja Rossochackiego—ciwuna Trockiego, pisarza ziemskiego Wilenskiego y skarbowego wiel-

kiego xięztwa Litewskiego na podanie urzędowe tego procentu do possessiey jasnie wielmożnego imsci pana wojewody Trockiego na on czas referendarza wielkiego xięztwa Litewskiego wydanemi, za którym to przywileiem y podaniem per officiosam intromissionem, zostawszy in pacifica possessione tego procentu powrotnego od żydów wielkiego xięztwa Litewskiego należącego, gdy toties quoties upominał się, aby żydzi nie czyniąc nic in praedjudicium et diminutionem procentu skarbu jego królewskiej mosci, należyta wypłacili summę. Żydzi powinności swey dość czynić nie chcieli. O co gdy do sądów jego królewskiej mosci zadwornych assessorskich actor negotij praesentis uroscił był wszystkim żydom w Wielkim xięztwie Litewskim będącym actiā, tam gdy żydzi nie stanęli, sąd zadworny assessorski za króla imsci świętej pamięci Michała, iż ten procent powrotnego żydzi, podług przywileiu y extractu z xiąg skarbowych, po czterech set czerwonych złotych in specie co rok płacić mają uznawszy, na calculatiā powrotnego od ostatnich kwitow zatrzymanego imsci pana Rossochackiego, ciwuna na on czas Trockiego y pisarza ziemskiego Wilenskiego zesłał y naznaczył. A na dowod takowej swey illatiej pokładał dekret authenticzny roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, miesiąca Decembra dnia szesnastego w Warszawie ferowany, exhibendo oraz y list przy tym dekrecie do wspomnionego imsci pana Rossochackiego super praemissis tegoż roku, miesiąca y dnia wydany, za którym to listem do siebie wydanym, gdy ordinaria iuris via imść pan Rossochacki, ciwun Trocki, pisarz ziemski Wilenski ad recipiendum calculum powrotnego żydowskiego commissarz do Wilnia praevia innotestencya ziechał, na on czas żydzi do tej sprawy legitimi plenipotenciarj stanowszy rosprowowalisie, wnosząc, iż ante hostilitatem co kolwiek powrotnego od wszystkich synagog żydowskich wielkiego xięztwa Litewskiego należało, to do skarbu króla imsci Jana Kazimierza wniosli, na co kwity

iz mieli wnosząc że zginęły allegabant y inne rationes, które są w dekrecie imsci pana Rosochackiego wyrażone inferebant. Za tym imść pan Rosochacki, ponieważ niewierni żydzi wszystkich synagog Wielkiego księstwa Litewskiego, exclusa hostilitate, powrotnie do skarbu iego królewskiej mosci annuatim wnosić powinni iuxta sonantiam przywileiu. Przeto od powrotnego ante et durante hostilitate przez żydów zatrzymanego prowentu z woli iego królewskiej mosci uwolnwszy, ażeby żydzi wszystkich synagog wielkiego księstwa Litewskiego za przeszle lata od roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, tak za panowania najasniejszego króla imsci Jana Kazimierza, iako y od koronaciey króla imsci Michała z moderacj pięć tysięcy złotych polskich do rąk terazniejszego jasnie wielmożnego imsci pana Brzostowskiego, wojewody Trockiego na on czas referendarza wielkiego księstwa Litewskiego, oddali y zapłacili, in futurum zaś do lat czterech od świętego Jana Krzyciela, rachuiąc ex moderatione, muiąc w consideracj złe lata, aby ciż żydzi wszystkich synagog wielkiego księstwa Litewskiego w każdym roku na srodoposciu, według nowego kalendarza, po złotych tysiącu pięciu set za kwitem jasnie wielmożnego imsci pana wojewody Trockiego terazniejszego wypłacali nakazał, a po wysciui lat czterech, co za kwota dalsza prowentu powrotnego do skarbu iego królewskiej mosci przychodzącego miała być wydawana, osobliwey iego królewskiej mosci zostawił moderacj. Który to dekret in authenticu ręką wspomnionego imsci pana Rosochackiego commissarza podpisany y pieczęcią onego zapieczętowany data roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca Maia dnia wtorego wydany exhibit. Po takowym tedy dekrecie żydzi wszyscy wielkiego księstwa Litewskiego wkroczywszy w transactiā motu proprio quotannis nie iuz podług dekretu płacić złotych tysiąc pięćset, lecz do tey summy auctiey przydawszy trzysta złotych, tysiąc osmset złotych opisalisie; in comprobatio-

nem hujus reproduxit assecuratiā od żydow w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszym, miesiąca Maia dnia dziesiątego temuż jasnie wielmożnemu imsci panu wojewodzie Trockiemu daną y rękoma samych że żydow y ichmosciow panow pieczętarzow na on czas uproszonych podpisana. Wnosił przy tym iż żydzi Wilenscy sami dobrowolnie postrzegaiąc diminutionem prowentow skarbu iego królewskiej mosci, podług przywileiow tak króla iegomosci świętey pamięci Michała, jako y terazniejszego, szczęśliwie nam panuiącego y listow upominalnych, auctiā prowentu powrotnego żydowskiego podniesli, albowiem lubo dekretem nie więcey, iako tysiąc pięćset złotych quotannis za kwitami iegomosci pana wojewody Trockiego terazniejszego, na on czas referendarza wielkiego księstwa Litewskiego płacić kazano. Żydzi iednak tysiąc osmset złotych zaraz po tym dekrecie dobrowolnie płacić corocznie opisali się. A gdy actor terazniejszy pro munere suo chcąc auctiā prowentow przyczynić, tych że wszystkich żydow do prawa pociągnąć miał, żydzi wielkiego księstwa Litewskiego per suos mandatarios y zesłanych do Krakowa pod czas szczęśliwey koronacyej moderni regnantis, zabiegaiąc, aby się daley w prawne terminy nie wdali, submittowawszy się ad satisfactionem za nieoddaną do tąd przez te czasy summę w przyszłe lata do szczęśliwszych czasow dwa tysiące złotych spełna corok dwoma ratami na terminie pewnym, to iest pierwszą ratą tysiąc złotych w przewodną niedziele, a drugi tysiąc złotych na święty Jan Krzyciel, w Wilnie, w kamienicy terazniejszey iegomosci pana wojewody Trockiego, przez starszych synagogi Wilenskiej nie referuiąc się na innych żydow y synagog wypłacać obowiazali się. Ktorą to takową żydow submissiā y obowiazek roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostego, dnia trzydziestego pierwszego Marca, w Krakowie daną, pokładiąc, ażebyśmy inhaerendo przywileiow najasniejszych królow ichmosciow antecessora y teraz szczęśliwie nam panuiącego, także



listom upominalnym, ex quo y sami żydzi ad feliciora tylko tempora po dwu tysięcy złotych płacić submittowali się. Teraz zaś ponieważ ciż żydzi znacznie się w księztwie Litewskim roskrzewili y feliciora z łaski Naywyszszego nastąpiły tempora, większe od tąd powrotnie po czterysta czerwonych złotych, za kwitami jasnie wielmożnego ięgomosci pana wojewody Trockiego, płacić nakazali. Interea zaś do tąd za lat dwie po dwa tysiąca złotych nie wyplacone powrotne, cum paena triplicis pensiois ut exoluant et calculum reddant decerni potrzebowal. Na którą to takową strony przeciwney illacyą patron sprawy niewiernych żydów wszystkich in genere w wielkim księztwie Litewskim będących obposuit, iż żydzi namniey przywileiow ięgo królewskiey mosci nie są sprzeciwne y owszem one omni debita cum veneratione acceptuiac w zaplaceniu y w wydaniu podatku powrotnego w Wielkim księztwie Litewskim dość czynili y czynią. Kiedy podług transactiocy w Krakowie z jasnie wielmożnym imscią panem wojewodą Trockim zawartey powrotnego po dwa tysiące złotych co rok płacili y płacą, na dowod tego kwity super praesita solutione tego prowentu pokładaiac, uwolnienia żydów ab actione praesenti affectował. A że tenże plenipotent partis adversae podług teraznieyszych czasow takowego prowentu potrzebiuac instat in futurum większey domagaiac się w wydaniu prowentu powrotnego po żydach wielkiego księztwa Litewskiego auctij, na to odpowiadaiac, nie tylko auctij bronil, lecz przywodzac nam in considerationem calamitatem temporum y wielkie nie tylko miedzy żydami, lecz y chrzesciany w państwach ięgo królewskiey mosci zubozenie, częścią przez nieurodzay, częścią przez podatki y woyny ustawiczne, częścią przez przechodzace woyska, ktore do ostatniey niemal na fortune y ubogiej substancy żydow wielkiego księztwa Litewskiego przyprowadziło ruiny, tak iż codziennie ocięzaiac karki swoje z długow oplacić się nie mogą, a zatym y temu podatkowi do skar-

bu ięgo królewskiey mosci in exolnendo per impossibile non sufficiunt. Na ostatek referuiac się do rescriptu ięgo królewskiey mosci intulit, ponieważ ięgo królewskia mość nam commissarzom, abyśmy wziowszy na examen accessionem żydom wielkiego księstwa Litewskiego fortun moderationem tego prowentu bez krzywdy y uciężenia żydowskiego uczynili y postanowili, iniungit habita ratione tak ciężkich czasow, ten prowent powrotnego dwuch tysięcy złotych, na co się osobliwie ex conventione z jasnie wielmożnym ięgomoscią panem wojewodą Trockim, spodziewaiac się szczęśliwszych czasow musieli opisać, defalkowawszy na ten czas et in futurum coroczny defalcowany umoderowali tego powrotnego żydowskiego w wielkim księztwie Litewskim podatek affectował. A tak my commissarze ięgo królewskiey mosci tey sprawy przesłuchawszy y one dobrze z wnoszonych controversij wyrozumiawszy, ponieważ żydzi in genere et specie wszyscy w wielkim księztwie Litewskim będący kahałow Brzeskiego, Grodzkiego, Pinskiego y Wilenskiego, podług prawa y przywileiow tak najasnieyszego króla imsci świętey pamięci Michała, iako y ad praesens szczęśliwie nam panuiącego na prowent powrotnego żydowskiego w wielkim księztwie Litewskim będącego, jasnie wielmożnemu ięgomosci panu wojewodzie Trockiemu należacego, służących dotąd jako kwitami przed nami produkowanemi deductum quot annis po dwu tysięcy złotych do rąk jasnie wielmożnego imsci pana wojewody Trockiego wyplacili, przeto za ten wyplacony skarbowi ięgo królewskiey mosci za dwie lecie, ktore się kęczą w roku teraznieyszym tysiąc sześćset osmdziesiąt szostym na święty Jan, podług nowego kalendarza święta rzymskiego, podatek ab actione praesentis uwalniamy; w przyszłe zas lata, zczynaiac od roku teraznieyszego tysiąc sześćset osmdziesiąt szostego, od świętego Jana. Krzciciela święta rzymskiego, według nowego kalendarza, consequenter po sobie rok po roku idące, postrzegaiac iż w wydaniu

tego prowentu stołowego iego królewskiej mosci, to iest powrotnego żydowskiego nie mniejsza trudność bywać zwykła, przeto że certitudo quantitatis nie iest determinate opisana tak dalece, że donatariusz iego królewskiej mosci, wybierając ten prowent częstokroć z żydami ad lites descendere musi. A mając rescriptem iego królewskiej mosci in iunctum, abysmy moderationem tego prowentu powrotnego żydowskiego bez uciążenia ich uczynili, przeto inhaerendo rescriptowi iego królewskiej mosci, pana naszego miłosciwego, uważwszy iniurias czasow terazniejszych, ktorych żydzi wielkiego księstwa Litewskiego nie tylko accessionem fortun swoich mieć nie mogą, lecz y z tych, ktorymi się cieszyli niemal się exuerunt, kiedy przez podatki ustawiczne na potrzebę rzeczy pospolitey y inne wielkie exactie niemalą wydawszy substancją, do ostatniey niemal przyszli ruiny, habita zatym ratione czasow terazniejszych y ażeby skarb iego królewskiej mosci certitudinem quantitatis tego prowentu mając, circa exactionem onego żadney nie miał trudności, ażeby żydzi wielkiego księstwa Litewskiego wszyscy kahałow Brzeskiego, Grodzińskiego, Pńskiego, Wilńskiego in genere wszyscy co roku summę dwa tysiące złotych polskich spehna monetą taką, iako pro tempore bez braku w wielkim księstwie Litewskim y w koronie polskiej brana będzie, jasnie wielmożnemu imsci panu Cyprianowi Pawłowi Brzostowskiemu wojewodzie Trockiemu z łaski iego królewskiej mosci ten prowent in administratione sua na ten czas mającemu y successorom imsci za przywilegiiami tegoż prowentu administratorom na terminie w dzień takowegoż, święta świętego Jana Krzciela święta rzymskiego, podług nowego kalendarza, in futurum płacili y oddawali nakazuiemy mocą niniejszego dekretu naszego, ktorym się strony obiedwie contentowały. A my dla większey wiary przy pieczęciach rękoma się naszymi podpisuiemy. Pisan w Wilnie ut supra. У того декрету комисарского при печатехъ притисненыхъ под-

писы рукъ тыми словы: Wladislaus Silnicki biskup Tarnopolski, suffragan y kantor Wilenski, kanonik Gnieznienski; Heronim Komar, sędzia ziemski Orszanski, commissarz do sprawy iego królewskiej mosci; Michał Drucki Sokolinski, pisarz wielkiego księstwa Litewskiego, commissarz iego królewskiej mosci. Который же тотъ декретъ ихъ милостей пановъ комисаровъ межи ясне вельможнымъ его милостю паномъ воеводоу Троцькимъ, а межи жидами Велпного князтва Литовьского чрезъ особу выжей поменуену ку актикованю поданыи, ест до книгъ кгродзькихъ Берестейскихъ принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго градскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 1317—1335.

## № 124.—1688 г. Августа 25.

**Явна заемнаго письма Стефана Паца жиду Фишелю Израелевичу на 1750 золотыхъ.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесять осмого, месеца Августа двадцать пятого дня.

На враде кгродскомъ Берестейскомъ, передомъною Яномъ Вежълевьскимъ, подъястолимъ Брацьлавьскимъ, подъястаростимъ Берестейскимъ, постановившимъ очевисто жидъ Саломонъ Михаловичъ, сынъдикъ кагалу Берестейского, тотъ листъ запись одъ ясне вельможного его милости пана Стефана Паца—воеводы Троцького и пани малжонки его милости Фишкови Израеловичови, жидови места его королевской милости Виленьского, на речъ в немъ выражоную даный и служачый ку актикованю до книгъ кгродьскихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писаныи: Яа Mikołaj Stephan Pac, wojewoda Trocki, Krzyczewski, Oluczycki starosta, y ia Teodora Tryznianka Stephanowa Pacowa, wojewodzina Trocka, małżonkowie, obiedwie osoby za iedne, а iedna за obiedwie poczytaіac y rozumieіac, ieden за dru-

giego ręcząc y obowiązując aż do skutecznego dosyć uczynienia wszystkim punktom, paragraphom w tym liście naszym niżej wyrażonym, czyniemy iawnno y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym zapisem, iż ku pilney potrzebie naszej wzięliśmy, pożyczyli y rękoma naszymi odliczyli gotową rękądną summę pieniędzy tysiąc siedmset pięćdziesiąt złotych polskich u żyda miasta Wilenskiego Fiszka Jzrailewicza, którą to zwysz mianowaną summę tysiąc siedmset pięćdziesiąt złotych tym listem naszym dobrowolnym obowiązujemy się y zapisujemy się pomienionemu żydowi y każdemu ten list nasz mającemu oddać y spełna zapłacić iednym razem, nie po rożnu y nie na raty, monetą dobrą, niebrakowaną, iaka na ten czas w wielkim księstwie Litewskim bez braku brana będzie, w roku da Bóg przysłym tysiąc sześćset pięćdziesiąt czwartym, w niedziele zapustną podług nowego kalendarza, na mieyscu pewnym przy xięgach grodzkich w zamku Wilenskim, niczym by najmniej tego terminu y dnia nie pochabiając ani omieszkiwając, a gdziebyśmy przepomniawszy, albo zaniedbawszy tego listu dobrowolnego zapisu naszego na terminie, dniu y mieyscu niżej mianowanym tey summy rękodayney nam pożyczoney nie oddali, spełna nie zapłacili y tego listu naszego nie oswobodzili, termin wyżey położony choציabyś my y iednym dniem pochybili, tedy zarazem popadamy w płacenie summy mianowanej tysiąca siedmiuset pięciudziesiąt złotych z troiaką sowitoscia, zareką y z nagrodzeniem wszystkich szkod, nakładow, gołym słowem rzeczonych, a iako o samą nie oddaną iszczinę, tak o sowitosci, szkody, nakłady, zareki dajemy moc zupełną y przez ten list nasz pozwalamy nas pozwać do sądu y prawa wszelakiego ziemskiego, bądź też do sądu głównego trybunalnego, w każde woiewodztwo, powiat y termin, kładąc o to pozew po nas na wszelakich majątnościach naszych leżących y ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, na obligi pożyczonych, abo na majątności danych,

podając o to pozew przez woznego, chocia nie ienerała y bez strony pozwem, z którego kolwiek lubo y nie należnego powiatu wydanym, a pozwać nas pozwalamy rokiem krolkim nie statutowym za niedziel dwie, trzy, abo iako wola iego będzie y każdego ten list nasz mającego, składając termin do przyęcia rosprawy y skutecznego usprawiedliwienia za dzień, za dwa, to przy woli iego zostawa. A my, będąc o to pozwany, abo zakazany, nie wymawiając się naszą, abo umocowanego naszego chorobą obłożną, powietrzem morowym, nieprzybyciem poslanca, postugą iego królewskiej mości y rzeczy pospolitey wojenną, exemptami, nie zasłaniając się większością sprawy, nie odroczaając y inszych żadnych dalszych dilacij w prawie pospolitym w konstitucyach seymowych opisanych y rozumem ludzkim ku ochronie naszej wynalezionych nie zażywając y sobie na pomoc nie biorąc, ale wszystkich dobrodzieystw prawnych ustąpiwszy, za pierwszym pozwem, abo zakazem sami oczewisto stanowszy, roku, pozwu, abo zakazu nieczym nie burząc, kopij z tego listu nie potrzebuując y do niego nie nie mówiąc, pilnością oddawania tey summy z ienerałem na terminie czynioną, abo kwitacją z oddania tey summy nie zasłaniając się, ale we wszystkim według potrzebowania strony powodowey usprawiedliwić się y dosyć uczynić powinni będziemy. A sąd kożdy, przed który by ta sprawa za staniem, tak y po niestaniu obudwu, abo iednego z nas do prawa od samych, ani od umocowanego naszego żadnych obron, obmow, exceptij przeciw temu zapisowi naszemu nie przymiując, ale skoro iedno weyrzawszy w ten list dobrowolny zapis nasz, summę wyżey mianowaną z troiaką sowitoscia, zarekami, szkodami, nakładami, krom żadnego dowodu prawnego na wszelakich majątnościach naszych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących wskazać y przysądzić ma, a po takowym wskazie appellacy od dekretu swego nam nie dopuszczając, tenże, abo inszy wszelaki urząd odprawę mocną,

krom składania rat statutowych, na wszelakich dobrach naszych udzielać wolen y mocen będzie; a my iako urzędu o nieprawny wskaz, tak strony powodowej o niesłuszny przewod prawa pozywać nie mamy y nie będziemy mogli, pod zapłaceniem takiej zareki, iako ważność rzeczy osądzonej wynosić będzie. I to też waruicemy, gdzie byśmy obadway, abo ieden który z nas, przed oswobodzeniem tego zapisu z tego swiata zszedł, tedy pozostała osoba z nas iedna, abo ten, kto po nas dobra osiągnie, temu zapisowi y obowiązkom w nim opisanym w osobie naszey we wszystkim dosyć uczynić powinien będzie. I na tośmy dali ten nasz list z pieczęciami y z podpisy rąk naszych, tak też y z pieczęciami y z podpisy rąk ichmościow panow przyiaciół od nas ustnie uproszonych. Pisan w Wilnie, roku tysiąc szesćset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Februarij dziesiątego dnia. U tego zapisu przy печати притисъненной подъписы рукъ твоиъ словы: Mikolay Stephan Pac, woiewoda Trocki, Teodora Tryznianka Pacowa, woiewodzina Trocka. Ustnie proszony pieczętarz do tego listu Walenty Ranayszczekiewicz, podstarości Trocki. Ustnie proszony pieczętarz od osob wysz mianowanych Krzysztofh Amphorowicz. Ustnie proszony pieczętarz do tego listu Władysław Rytel, oekonom Trocki. По которыхъ подъписахъ рукъ и затылокъ в тые слова писаний: List ode mnie Mikolaia Stephana Paca, woiewody Trockiego, Krzyczewskiego, Oluczkiego starosty y odemnie Teodory Tryznianki Pacowej, woiewodziny Trockiej, Krzyczewskiej, Oluczkiej starosciny małżonkow, dauy panu Fiszlowi Izraelowiczowi żydowi miasta iego królewskiej mości Wilenskiego na pewną rękodayną summę pieniędzy tysiąc siedmset pięćdziesiąt złotych polskich. Rok oddania tей summy pieniędzy w roku da Pan Bóg przyslym tysiąc szesćset pięćdziesiątym czwartym, w niedziele zapustną, podług nowego kalendarza, na mieyscu pewnym przy xiegach grodzkich w zamku Wilenskim pod wszystkimi warunkami y obowiązkami w

тѣмъ нашимъ листѣ въ срѣдинѣ широко описанѣми y доложеноми. Который же тотъ листъ добровольный записъ черезъ помененаго Саломона Михаловича, жида и сындика кагалу Берестейскаго, одъ ясне вельможнаго его милости пана Николая Стефана Паца, воеводы Троцькаго, Кричевскаго, Олучицькаго старосты и одъ ей милости пани малъжоньки его милости паней Теодоры Тризьнянки Миколаевой, Стефановой Пацовой, воеводиной Троцькой, Кричевской, Олучицькой старостиной, Фипшьлови Израеловичови жидови места его королевскаго милости Виленскаго на певъную суму пенсезей в томъ же записе выражающую данный и служачый есть до книгъ кргодъскихъ воеводства Берестейскаго принять и уписанъ.

Изъ актовой книги Брестскаго городского суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр. 1387—1393.

## № 125.—1688 г. Октября 31.

**Либертаційный листъ короля Яна III объ освобожденіи Брестскихъ евреевъ отъ разныхъ денежныхъ сборовъ, по случаю пожара города Бреста.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Октобра трыдцать первого дня.

На враде кргодскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевскимъ—подъстолимъ Брацлавскимъ, подъстаростимъ Берестейскимъ, постановивъшыис очевисто Саломонъ Михаловичъ жидъ сындикъ кагалу Берестейскаго, тотъ листъ его королевское милости, до ясне вельможнаго его милости пана подскарбега великаго князтва Литовскаго, с канцелярьи большой Великаго князства Литовскаго вынесенный на речъ в немъ пырей выражоную жидомъ старъшымъ кагалу Берестейскаго данный и служачый ку актыкованью до книгъ

кгородскихъ Берестейскихъ подавъ в тые слова писаный: Jan Trzeci z Bożey łaski król Polski, wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Smolenski, Kijowski, Wolhynski, Podolski, Podlaski, Siewierski y Czernihowski. Wielmożnemu Benedyktowi Pawłowi na Czerej Sapiezic—podskarbiemu wielkiemu y pisarzowi ziemskiemu Wielkiego xięstwa Litewskiego y urodzonym administratorom y substitutom skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego, także poborcem y succollectorem wojewodztwa Brzeskiego, uprzejmie y wiernie nam miłym, łaska nasza krolewska. Wielmożni urodzeni uprzejmie y wiernie nam mili. Doszła nas supplica od miasta naszego Brześcia y żydow tamecznych, iż novissime, a iuż to po trzeci raz z nawiedzenia Boskiego funditus są zniszczeni, mianowicie domy żydowskie, winnice, browary in cinerem poszły; dla czego na instancją panow rad naszych, słuszny onym wyświadczając respekt, od placenia pogłownego, czopowego, szelężnego onych na lat cztery, podług constitucyey o pogorzelnach napisaney, uwalniamy, zalecając uprzejmociam y wiernosciam waszym abyście na żadne in contrarium nie uważając legum obstacula pomienione miasto y żydow Brzeskich przy naszey in eum finem z kancelarij wydanej zachowali integre libertacyey. Co uprzejmoci y wiernosci wasze dla powinności swoiey y łaski naszey. Dan w Oleszku dnia dwudziestego siódmego miesiąca Septembra, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmego, panowania naszego trzynastego roku. У того листу пры печати большой Великого князства Литовского прытисненой, подьпись руки тыми словы: Jan król. Который же тотъ листъ черезъ особу верху мененую ку актыкованю поданый есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ уписанъ.

Изъ актовой книги Берестяго градскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 1547—1549.

## № 126.—1688 г. Октября 31.

Либертаційный листъ короля Яна III Брестскимъ евреямъ, освобождающий ихъ на четыре года отъ всякихъ податей и денежныхъ сборовъ, по случаю истребленія пожаромъ всего ихъ имущества.

Лета отъ нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Октобра трыдцать первого дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевъскимъ цодьстолимъ Берестейскимъ, поставивъшысе очевисто Саломонъ Михаловичъ жыдъ, сынъдыкъ кагалу Берестейского, листъ его королевской милости либертаційный жыдомъ кагалу Берестейского с канцелярыи большой Великого князства Литовского вынесеный на речъ в немъ выражоную даный и служачый, ку актыкованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подавъ в тые слова писаный: Jan Trzeci, z Bożey łaski król Polski, wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Inflantski, Smolenski, Kijowski, Wolhynski, Podolski, Podlaski, Siewierski y Czernihowski. Oznaymuemy ninieyszym listem naszym wszem wobec y každemu z osobna, кому u tym wiedzieć należy, iż my maіacъ politowanie nad nieszczęścіem niewiernych żydow caley synagogi miasta naszego Brześcia Wielkiego xięstwa Litewskiego, ktorzy z dopuszczenia Boskiego swięzo funditus ze wszystkiemi dostatkami y ruchomosciami swemi pogorzeli, a stosując się do prawa y constitucyey o pogorzelnach napisaney, umysliłiśmy tychъ же niewiernych żydow synagogę Brzeską od wszelakichъ publicznychъ y prywatnychъ podatkow iakimъ kolwiekъ imieniemъ nazwanychъ uwolnić y libertować; jakożъ uwalniamy y libertuujemy teraznieyszym listem naszym, a to do latъ czterechъ, rachuiącъ od czasu teraznieyszego pogorzenia posobie następującychъ, którą tą libertacyą naszą pomieniona synagoga Brzescka, będącъ zaslonieniemъ wszelakichъ

податков jako to pogłownego, czopowego, szeleżnego y innych jakim kolwiek imieniem nazwanych, tak które teraz są, jako y na potym będą uchwalone, ordynarynych y extra ordynarynych exactioni płacić nie będą powinni aż do wyscia czterech lat zupełnych. Co do wiadomości wszystkim komu to należy, osobliwie wielmożnemu podskarbiemu wielkiemu wielkiego księstwa Litewskiego urodzonym skarbnemu, dworzanom y innym, którym należeć będzie donosząc, mieć chcemy y roskazujemy, aby pomienionych żydów Brzeskich przy tey libertacji naszej cale y nie naruszenie zachowali pod łaską naszą. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć Wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Oleszku dnia dwudziestego szóstego miesiąca Września, roku Pańskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt siódmego, panowania naszego trzynastego roku. У тоє либертацыи пры печати большой великого князства Литовского прыписаной подышись руки тыми слоуы: Jan król. Которая жь то либертацыя черезь особу верху поменену, ку актыковану поданая сесть до книгъ кргодьскихъ Берестейскихъ принята и уписана.

Изъ актовой книги Брестскаго градскаго суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр. 1551—1553.

## № 127.—1888 г. Декабря 30.

**Рескриптъ короля Яна III въ пользу Брестскихъ евреевъ, данный комиссиі для улаженія споровъ между Брестскимъ магистратомъ и евреями.**

Лета отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месеца Декабра трыдцатого дня.

На враде кргодьскомъ Берестейскомъ передо мною Яномъ Бекълевскимъ—подъстаростимъ Берестейскимъ, постановившысе очевидно панъ Саломонъ Михаловичъ жьдъ, сынъдыкъ кагалу Бере-

стейского, тотъ рескриптъ его королевской милости з канцелярыи его королевской милости Великого князства Литовского до вельможныхъ ихъ милостей пановъ комисаровъ его королевской милости одъ całego кагалу Берестейского вынесенный, на речъ в немъ выражоную ку актыкованью до книгъ кргодьскихъ Берестейскихъ подаль в тые слова писаны: Jan Trzeci z Bozey łaski król Polski, Wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Kiiowski, Wołhynski, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Siewierski y Czernihowski. Urodzonymu Macieiwowi Jozefowi Woynie—marszałkowi powiatu Piskiego, staroscie naszemu Gorzdowskiemu, Kazimierzowi Tyszkiewiczowi—staroscie naszemu Starodubowskiemu, Piotrowi, Michalowi *Polciou* kawalerowi Portugalskiemu, strażnikowi Smolenskiemu, sekretarzowi naszemu Alexandrowi Esmuntowi, komornikowi woiewodztwa Brzeskiego, commissarzom naszym do miasta naszego Brzescia Litewskiego назначonym, wiernie nam milym, łaskę naszą królewską. Urodzeni, wiernie nam mili. Przełożono nam przez panow consyliarzow y urzędnikow naszych przy boku naszym zostaiących imieniem niewiernych żydow starszych y całego kahału Brzeskiego Litewskiego, iż urodzony Ostafi Tyszkiewicz, podkomorzy Brzeski, iako woyt dziedziczny miasta naszego Brzescia, otrzymawszy w sądzie naszym assessorskim o grunty, granice y dobra do miasta tegoż y woytowstwa Brzeskiego należące tak że o dwory, place y inne rzeczy na różnego stanu possessorach y commissary według tegoż dekretu na osoby w. m. z cancellarij naszej wyniozszy в тей же commissyey, czyli też y w samym dekreecie przyłożył y niewiernych żydow Brzeskich, nie dawszy im żadnego pozwu y mandatu, a poniewasz począwszy od seymu pierwszego Grodzienkiego tak wiele iuz było commissyey między magistratem, pospolstwem y niewiernymi żydami Brzeskimi y po wielkich kłotniach y kosztach stanęła w

roku tysiąc sześćset osmdziesiąt trzecim z obopolna między temiż stronami, do lat dziesięciu, complanacya, które ieszcze nie expirowały, a do tego ponieważ wszystkie lites y processy prawne poczynają się od pozwu nie od exekucyey y służą pozwancu m exceptie, iaką mieli ciż żydzi et quidem perimentem bo in competentis actionis dla zaszley complanacyey gdy by byli legitime pozvani y gdy by byli controuertowali, a w ostatku, in casu choć by była uchylona ta exceptia, przynnamiy by byli z swoiey strony commissarzow podali, czego miewają zawsze optionem partes litigantes nie tylko tedy że pomieniona complanacya wszystkie generaliter praetensie y postempki prawne między magistratem, pospolstwem y żydami Brzeskimi aż do lat dziesięciu limitowała et ex ratione oney musi bydz in competens actio tymże żydom przed expiratją lat dziesięciu podnieszona, ale też że im żadnego pozwu nie dano y na nich bez nich dekret otrzymano, zaczyn z tych ratij chcemy mieć po wiernosciach waszych, abyscie wiernosci wasze od punktu abo punktow tey commissyey, którą się do niewiernych żydow referują supersedowali y onych przy complanacyey wyżey mianowaney zachowali. Co żeby tym skuteczniey mogło bydz urodzonych Kazimierza Sapiehę—podskarbiego nadworneho wielkiego xięstwa Litewskiego, staroste naszego Brzeskiego, Constantego Szuyskiego, chorążego Brzeskiego y Jerzego Szuyskiego sędziego grodzkiego Brzeskiego za commissarzow exparte tych że żydow do wiernosci waszych przydaiemy tym rescryptem naszym, chcąc to mieć, aby oni pospolu z wiernosciami waszemi na tym punkcie abo punktach do żydow referujących się zasiadali, bez ktorych wiernosci. w.w. w tych że punktach co od żydow należą interlocutoria czynić y promulgować nie będziecie mogli, tylko z niemi pospolu non obstantibus quibusvis contrarijs literis vel rescryptis nostris; insze zaś punkta teyże commissyey oprócz tych co z żydami wierność ww. rozsądzić y decyduć we-

dlug dekretu naszego y instrumentu commissyey, inaczey tedy wiernosci wasze czynić nie macie dla łaski naszej. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego miesiaca Decembra, roku Panskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt osmego, panowania naszego czternastego roku. У того rescryptu его королевской милости подпись руки теми словы: Jan król. Который же тотъ rescryptъ его королевской милости за поданемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую есть до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ принять и ушсанъ.

Пазъ актовой книги Берестекаго градскаго суда за 1687—1688 годъ, № 7027, стр 1697—1701.

## № 128.—1689 г. Мая 8.

**Баниційскій листъ короля Яна III, присуждающій Кобринскихъ жидовъ къ вѣчному изгнанію.**

Лета отъ нароженя Сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, месеца Мая третего дня.

На враде кгородскомъ Берестейскомъ передомною Яномъ Бекълевскимъ, подьстаростимъ Берестейскимъ, постановившише очависто ей милость пани Констанция Анна Денисовичовна Кощошъкова, тотъ листъ его королевской милости баниційный з меньшей канъцелари Великого князства Литовского вынесенный в справе и речи в немъ нижей выраженой ку актыкованю до книгъ кгородскихъ Берестейскихъ подала в тые слова писанный: Янъ Трети з Божой ласки король Польский, Великий князь Литовский, Руский, Пруский, Жомойтський, Мазовецький, Иньфлянский, Подольский etc. Всимъ в обещъ и кождому з особна всякого достоенства враду и стану лудемъ духовнымъ и свецкимъ банателюмъ паньствъ нашихъ озънаймуемъ, ижъ даты нижей выраженой до насъ и судунашого задворного асесорьского позъ-

вомъ маньдатомъ нашимъ запозвани были неверьни жиди места нашего Кобрыня Шая Якубовичъ, Шлома Ошеревичъ, Давидъ Бусьневичъ, Исель Бусьневичъ, Ицко Фабишовичъ, Мееръ Шавлевичъ, Мойша Абрагамовичъ, Хаимъ Мошгковичъ, Илицъ Венетовичъ, Исасй Гусевичъ, Мееръ Лейбовичъ, Гаурусъ Зелковичъ, Мовьша Абрамовичъ, Песа Морьдухаевна Абрамовичова и цалый кагалъ Кобриньскій одъ урожного Хризостома Косьюшкки Сехъновицкаго и малжоньки оног урожной Коньстанцьи Анъны Денисовичовны о речъ в декрете суду нашего задъворьного асесорьского выраконую. В которой справе судъ нашъ задъворьный асесорьскій за нестанеиъ неверьныхъ жидовъ до права въ року завитомъ на упадъ в самой речи вдатъ допустивьши за явное праву посполитому, зверхности маестату нашего спротивенство, которое з листу поезджого дворянъского видеиъ показало, неверьныхъ жидовъ Кобриньскихъ на вечное зо всьихъ земля и паньствъ нашихъ выволане всказалъ, одъ сполку и обьцованя з людми подьствивыми черезъ сеиъ листъ нашъ вечный баницийный вынялъ и вылучилъ; а за суму декретомъ суду нашего задъворьного асесорьского всказаную до добръ позваныхъ неверьныхъ жидовъ Кобринскихъ вшелякихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумъ пенезныхъ где кольвекъ будучихъ—домовъ, крамовъ, товаровъ, ганьдловъ, школы Кобриньскоиъ дворянина нашего особливимъ листомъ нашимъ назначоного, заложивши на спротивныхъ дальшии вины правьные на одьправу дослалъ, яко то вся речъ в декрете суду нашего задъворьного асесорьского описана и доложона естъ. Мы теды король на иньстанцию урожного Хризостома Косьюшкки Сехъновицкаго и малжоньки оног урожной Коньстанцьи Анъны Денисовичовны, выконываючи дальшии поступокъ сростости права посполитого надъ преречоними неверьными жидами места нашего Кобрыня

Шаемъ Якубовичомъ, Шломою Ошеревичомъ, Давидомъ Бусьневичомъ, Иселиомъ Бусьневичомъ, Ицкомъ Фабишовичомъ, Мееромъ Шавлевичомъ, Мовьшою Абрагамовичомъ, Хаимомъ Мошгковичомъ, Кильцкомъ Венетовичомъ, Гозалиомъ Гусевичомъ, Мееромъ Лейбовичомъ, Гаурусомъ Зелковичомъ, Мовьшою Абрамовичомъ, Песюю Морьдухаевичовною Абрамовичовою и цалымъ кагаломъ Кобриньскимъ велили есмо оныхъ зо всьихъ земля и паньствъ нашихъ вечне выволане, якожъ и симъ листомъ нашимъ вечнымъ баницийнымъ оныхъ вечными выволаньцами и банитами чинимъ, одъ сполку и обьцованя з людми подьствивыми выйгемъ и вылучаемъ. А затымъ, абы кожъдый о томъ ведаючи, з преречоними жидами места Кобрыня, яко вжо одъ насъ вечне выволаными ниякого сполку мсти, рады и помочи додавати, ани оныхъ в домахъ своихъ переховывати, подъ винами в праве посполитомъ и конституцияхъ сеймовыхъ о выволаньцахъ описаными, не важилъсе, што ижъ бы всимъ ку ведомости пришло вразомъ нашимъ земьскимъ, кгродзькимъ и иньшимъ всякимъ судовымъ приказуемъ, абы сеиъ листъ нашъ вечный баницийный везде за поданемъ оног до книгъ прийманъ, актикованъ, публикованъ обьволанъ былъ конечно. Данъ в Городне, дня двадцать четвертого, месеца Марьца, року тисеча шестьсеотъ осмьдесять омого, панованя нашего чотырьнадъцатого году. У того листу его королевской милости баницийного при печати меньшей Великого князства Литовского притисенной подьписрукъ тыи словы: Доминикъ Миколай ксионже Радивиль—подьканьслерий Великого князства Литовского, Казимеръ Пухальскій—писарь декретовый земьскій. Скорикговалъ Ленкевичъ. Который же тотъ листъ его королевской милости баницийный с каньцелярии меньшей Великого князства Литовского вынесеный, черезъ обосу у верху помененую, ку акътыкованю поданый естъ до книгъ



гродьскихъ Берестейскихъ принять и  
уписать.

Изъ актовой книги Брестскаго гродскаго суда за  
1687—1688 г., № 7027, стр. 2017—2019.

## № 129.—1689 г. Іюня 24.

**Явка королевскаго универсала, коимъ визи-  
маніе пошлины съ товаровъ снова предо-  
ставляется прежнему сборщику Иццу Зель-  
мановичу.**

Лета отъ нароженя Сына Божого ти-  
сеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, ме-  
сеца Юня двадцать четвертого дня.

На враде гродьскомъ Берестейскомъ  
передо мною Яномъ Бекълевъскимъ—  
подъстолимъ Брацьлавъскимъ, подъста-  
ростимъ Берестейскимъ, постановивъ-  
шише очевисто панъ Ицъко Зельманови-  
чъ яндъ, тотъ универсалъ его коро-  
левской милости на скарбовые столовые  
провенъта на речъ и особамъ в немъ  
выражонимъ ку актыкованю до къниги  
гродьскихъ Берестейскихъ подалъ, в тые  
слова писаный, который вписуючи у  
книги за приемъ оногъ такъ се в собе  
маеть: Jan Trzeci, z Bożej łaski krol Pol-  
ski, wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski,  
Zmuydzki, Mazowiecki, Inflanski, Woły-  
nski, Podolski, Podlaski etc. Wszem wobec  
y każdemu z osobna komu o tym wiedzieć  
należy, osobliwie iasnie wielmożnym, wiel-  
możnym urodzonym senatorom, dygnitar-  
zom, starostom, urzędnikom ziemskim grodz-  
kim, administratorom y dzierzawcom dobr  
naszych, namiesnikom ich y wszystkim in  
genere stanu rycerskiego ludziom, także  
sławetnym szlachetnym wojtom, burmistr-  
zom, raycom, ławnikom, maystratom wszel-  
kim wielkich małych miast y miasteczek  
naszych królewskich, duchownych, ziem-  
skich, tudzież jurizdictyom, a oso-  
bliwie w dobrach oekonomicznych miast  
y miasteczek naszych y innym iakiey kolwiek  
kondycy ludziom koronnym y wielkiego

xięstwa Litewskiego do wiadomosci poda-  
iemy, iż chcąc cła stare, do stola naszego  
należące, w wielkim xięstwie Litewskim  
iako w nalepszym zachowac y zatrzymać  
porządku, zabiegając temu aby w tym skar-  
bowi naszemu szkoda iaka nie byla, a mia-  
nowicie przez różney condicij ludzie handle  
swoie prowadzące tak s panstwa naszego  
jako y z różnego wodo y lądem przez mia-  
sta, miasteczka xięstwa Litewskiego, które  
są odlegle od komor y przykomorkow pro-  
wentow celnych przeieżdzające, przez co  
iest maximum detrimentum w skarbie na-  
szym, że bez placenia cła, poddając się pod  
różne protektye, z różnemi towarami swemi  
nieopowiednie unikają y lubośny byli po-  
mienione cło stare proweń nasz stolowy  
wielkiego xięstwa Litewskiego odebrawszy  
od Eliasza Żakowicza Krzyczowskiego, se-  
kretarzanaszego, ob sinistram informacyonem  
iakoby satisfakcyi skarbowi naszemu czynić  
nie miał, dali ad fideles manus urodzone-  
mu Janowi Szreterowi, sekretarzowi y dwor-  
zaninowi naszemu pokojowemu w admini-  
stracyą. A że sie Eliazs Jzakowicz za przy-  
byciem swoim aquictowawszy skarb ze  
wzelkiego udania wywiad, przeto alieno-  
wawszy od administratij tych cel urodzo-  
nego Szreytera y wszelkie dokumęta one-  
mu od nas na to dane osobliwym listem y  
teraznieyszym uniwersalem naszym skaso-  
wawszy, powtornie teraz de novo pomie-  
nione cło stare proweń nasz stolowy w  
wielkim xięstwie Litewskim w dozor y za-  
wiadywanie temuż Eliazszowi Jzakowiczowi  
Krzyczowskiemu, sekretarzowi naszemu y  
Jekowi Zelmanowiczowi Stołowickiemu su-  
perintendentom naszym poruczamy, którzy  
ex munere officij sui, postrzegając tego,  
aby szkody y uymy skarbowi naszemu po  
miastach, miasteczkach całego xięstwa Li-  
tewskiego nie działy się, gdzie by kolwiek  
oni sami, lub rewisorowie ich widzieli by  
rzcęz potrzebą w miastach, miasteczkach  
pogranicznych całego xięstwa Litewskiego  
sposobne mieysce na wybieranie należyto-  
sci skarbowey, a mianowicie w miastecz-  
kach oekonomij Mohilewskiej leżących,

iało to w Czausach, Czerckowie, także w starostwie Omelskim y Propolskim, a osobliwie w dobrach iasnie oświeconey xiężny Alburskiej Newlu, Siebieżu, Wisłowicz y Śluczczyźnie, abyście wszelkim szkodom zabiegając, straż y odprawę ceł starych naszych do tey exakcyj mieć nie bronili. Tedy w tym annugimus, czego aby się żaden nie zbraniał uczynić, ale owszem w iakich kolwiek pretensjach tych ceł naszych żondali by pomocy, stosując się do dawnych praw y constitutij seymowych, koždy był pomocą, mieć chcemy. A ieżeliby w pomienionych miastach, miasteczkach, za uporem iakim, straży y odprawy skarbu naszego nie pozwolona, tedy s tych miast y miasteczek na samych mieszczanach poczynionych szkod w skarbie naszym za sprzeciwiwstwem tey woli naszej dochodzić y wszelkie towary ich, gdzie by sie kolwiek trafiło, zabierając, na skarb nasz confiskować pomienionym super intendentom naszym y rewisorom ich pozwalamy pilno mieć chcemy. Także y w tym daemy onym zupełnie moc, iesliby sie im zdało na komorach y przykomorkach w Wielkim xięstwie Litewskim pisarzow ceł naszych odmieniać, a inszych życziwych sobie na ich mieysca osadzać, według upodobania swego, a iesli by się z rugowanych pisarzow który zasłaniał uniwersalem naszym, lub jakim kolwiek ante dato wydanym, tedy takowy uniwersał daley waloru mieć nie może, oprócz tych tylko uniwersalów, które pomienieni superintendenti nasi po dacie tego uniwersalu naszego denowo wydadzą. Miasto zaś Wilnią y inne miasta y miasteczka wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież Angielczycy nad portem nowym Świętey rzeki zostające, żadnemi się libertacyami nie zasłaniając, pomienione cło stare od wszelkich towarow swoich płacić powinni będą. Co wszystkim w obec y kożdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy do wiadomości doniosszy żondamy y mieć chcemy, aby przeciwko kożdemu przeciwiwającemu się z woli naszej superintendentom rewisorom y succolektorom na ko-

morach, przykomorkach y strażach zostającym pomocy dodawali. Na co dla lepszey wagi ręką się naszą podpisawszy, pieczęć przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Wilanowie dnia dziesiątego miesiąca Junij, roku Pańskiego tysiąc sześćseth osmdziesiąt dziesiątego, panowania naszego piętnastego roku. У того универсалу его королевское милости на скарбовые столовые провенты даного при печати притисненной подписи рукъ теми словы: Jan król, Jan Wołczyński iego królewskiej mosci pisarz skarbowy. Который же тотъ универсаль его королевское милости на скарбовые столовые провенты одъ его королевскоо милости жидомъ суперинътендентомъ целъ старыхъ, при печати притисненной выданный и черезъ особу верху поменую то есть пана Ицъка Зельмановича жида ку акътикованю поданный есть до кнѣигъ кгородскихъ воеводства Берестейского принять и уписать.

Изъ актовъ книги Брестскаго градскаго суда за 1687—1688 г., № 7027, стр. 2089—2093.

## № 130.—1689 г. Юля 16.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ синагогъ княжества Жомойтскаго и повѣту Упитскаго къ изгнанию и уплатѣ Доминику Пилсудскому четырехъ тысячъ двухъ сотъ пятидесяти золотыхъ польскихъ долгу и пени.

Лета отъ нароженя сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, мца Юля шестнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ, зъ воеодствъ, земель и поветовъ, на рокъ теперешній вышг мененый обравными, кгда съ порадку реестрового ку суженю припала справа его милости пана Доминика Пильсуцкого—подчашого Городенъского, з неверными жыдами—

старшими школь князтва Жомонтъского и повету Упитъского, меновите, Лейбою Иклевичомъ—старшимъ школы Кейданъское, Израелемъ Иршевичомъ—старшимъ школы Кельменъское, Янклемъ Беніашевичомъ—сукъцесоромъ и держачимъ всехъ добръ по зошломъ жиде Лейбе Ашереновичу—старшимъ школы Росенское, Самуелемъ Вульфовичомъ—старшимъ школы Плуныгянъское, Янопомъ Иклевичомъ—старшимъ школы Новомеское и всеми инъшими старшими всехъ школь князтва Жомонтского и повету Упитъского и цалою сынагогкою жидовскою, за позовомъ всемъ жидомъ очевидно, въ Росеняхъ, поданымъ, до листу запису тыхъ жидовъ о неоддане и незаплачене на року и по термине сумы пенезей тисеча тридцати золотыхъ *курренти* монето у жалуючого пзычноне, при томъ о учиненую похвалъку подчасъ упоминанья се тое сумы, затымъ о совитости, заруки, шкоды, наклады и вины правныс. До которе справы, за приволанемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ актора умоцованый его милости, за моцью листовную правною, себе до тое справы даною, панъ Матей Стемпъковскій становиль, а неверные жиды все не становили и которое ведомости о нестанью своемъ намъ суду и стороне своей не учинили, затымъ вышь речоный актора пленipotентъ поданого всемъ жидомъ очевидно въ руки, въ месте Росеняхъ, зъ школы ихъ идучимъ, позву черезъ снерала Яна Янъчевъского, сознаньемъ оногo выпи-сомъ с книгъ кгроду Жомонтъского, въ дате сего року, мца Мая двадцать первого дня выданымъ, слышъне, правъне доведъши и трос волане пильности стороны своей на томъ позве написаное оказавъши и жалобу зъ него о речъ вышь мененую, а ширей въ томъ позве описаную преложивъши, на доводъ самое речи покладалъ и читаль передъ нами судомъ листъ облигаційный записъ одъ вышь мененыхъ жидовъ жалуючому на суму тисеча и тридцать золотыхъ куренти

монето, подъ датою в немъ инсерованую данный и служацій, с которого то листу запису все обовязъки и варупъки правныс подостатъку вычитавъши и форумъ той справе тутъ у суду нашего указавъши, а неодданя и незаплаченя тое сумы тымъ же листомъ неосвобоженнымъ записомъ доведъши, здапья позваныхъ яко права непослушныхъ въ року завитомъ на упадъ въ речи, а водде права и того запису самое неодданое изтизны з совитостями, заруками чотырехъ тисечей ста двадцати золотыхъ, при томъ за учиненую похвалъку вины петидесятъ копъ зъ двема копами wpisного и памстного на помененыхъ жыдахъ, на школахъ пхт, на домахъ и на всехъ добрахъ оныхъ, а самихъ тыхъ жидовъ за уделаную похвалъку на выволане жалуючому всказанья и на одержаше оногo до его королевское милости отосланя, а за суму всказаную на добрахъ неверныхъ жидовъ до отъправы порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости приходить вольности акторови zostавеня, у насъ суду просить и домавял. А такъ мы судъ в той справе его милости пана Доминика Пилсудъского — подъчашого Городенъского, з неверными жидами—старшими школь князтва Жомонтъского и повету Упитского, меновите: Лейбою Иклевичомъ—старшимъ школы Кейданъское, Израелемъ Иршевичомъ—старшимъ школы Кельменъское, Янклемъ Беніашевичомъ—сукъцесоромъ и держачимъ всехъ добръ по зошломъ жиде Лейбе Ашереновичу—старшимъ школы Росенское, Самуелемъ Вульфовичомъ—старшимъ школы Плуныгянъское, Янопомъ Иклевичомъ—старшимъ школы Новомеское и всеми инъшими старшими всехъ школь князтва Жомонтъского и повету Упитъского и цалою сынагогкою жидовскою, запозвомъ всемъ жидомъ очевидно въ руки въ Росеняхъ поданымъ до листу добровольного облигаційного запису тыхъ жидовъ, о неоддане и незаплачене на року и по термине сумы пе-

незей тисеча и тридцати золотыхъ польскихъ у жалующаго черезъ неверныхъ жидовъ на школьную потребу позычоное, при томъ о учиненую подчасъ упоминанья се тое сумы презъ жидовъ на здоровье жалующаго одповедь и похвалку, затымъ о совитости, заруки, шкоды, наклады и вины правныы, за декретомъ и откладомъ нашимъ; ижъ тые все неверные жиды будучи о то позваными, взявши у суду нашего на дню девятомъ сегожъ мца Юня на пленипотенгта, по одкладе нашомъ теперъ за поколькокротнымъ зъ наказу нашего приволаемъ енеральскимъ передъ нами до права не становили. Про то мы судъ оныхъ яко права непослушныхъ в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водле права и того листу добровольного облигаційного запису помененыхъ неверныхъ жидовъ, самое неоджданое на тотъ листъ запись винно осталое изтизны, зъ совитостями, заруками чотыри тисечи сто двадцать золотыхъ, при томъ за учиненую одповедь и похвалку вины водлугъ права и за шкоды петьдсять копъ грошей литовскихъ, а зъ уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою чотыри тисечи двесте петьдсять золотыхъ польскихъ на вышъ мененыхъ старшихъ жыдахъ, въ князтве Жомонтскомъ и въ повете Упитьскомъ застаючихъ, также на школахъ оныхъ всехъ тамъ будучихъ, зъ вольнымъ оныхъ запечатываньемъ и самихъ до вензенья бранемъ, водлугъ опису оныхъ на домахъ, гандляхъ, товарахъ, крамахъ, сплавахъ, суммахъ пенезныхъ где и у кого кольвекъ будучихъ, з вольныхъ оныхъ затриманьемъ, арештованемъ и запечатованемъ и на всякихъ добрахъ, где одню окажутъ, а самихъ преречоныхъ неверныхъ жидовъ, старшихъ школъ князтства Жомонтского и повету Упитьского, а меновите: Лейбу Иклевича, Израела Иршовича, Янгъеля Веняшевича, Самуеля Вульфовича, Януша Иклевича, за туюжъ уделаную одповедь и похвалку, на выво-

лане жалующому его милости пану Пилсудскому всказуемъ и на одержанье того выволанья до его королевское милости пана нашего милостивого отсылаемъ, а за суму вышъ мененую, одъ насъ суду всказаную, на всякихъ добрахъ неверныхъ жидовъ, где и у кого кольвекъ будучихъ и одъ насъ суду всказаныхъ, а въ недостатку и на самихъ особахъ оныхъ до отправки пораждкомъ правнымъ черезъ дворянина его королевское милости приходитъ вольность жалующему акторови zostавуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 300, за 1889 г., л. 36<sup>о</sup>.

## № 131—1889 г. Юля 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ изгнанію за укрывательство у себя баннитовъ и за угрозы кредитору, требовавшему уплаты долга, а также къ уплатъ сорока семи тысячъ ста восьмидесяти пяти золот. польскихъ долгу и пени Данилу Пузынь.

Лета отъ нароженя сына Божого тисеча шестьсотъ осмьдсять девитого, мца Юля двадцать осмого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ, з воеводствъ, земль и поветовъ на роукъ теперешній тисеча шестьсотъ осмьдсять девитый обраными, кды съ пораждку реесстрового ку суженою припала справа его милости пана Даниеля з Козельска Пузыны—судьи земского Упитьского, з неверными жыдами старшими целое сынагоги Виленское, то есть: Пейсахомъ Мойкешовичомъ, Юзефомъ Ягубовичомъ, Юзефомъ Тонримовичомъ, Иршою Изъраелсвичомъ, Зельманомъ и другимъ Зельманомъ Берковичомъ, также школьниками Зыськелюмъ

и Иршою, за заказомъ очевидно въ руки онимъ подачимъ, менечи о неслухное презъ обжалованныхъ жидовъ, учинивши одностайную раду и панову жидовъ тутошнего места Виленьского Абрама Марковича, Давида Якубовича, Саломона Яхимовича, должнниковъ жалующого, которые за долгъ жалующому винный за ведомостью теперь обжалованныхъ жидовъ старшихъ кагалу Виленьского позычонный, за неотъданье оногo декретами и банициями окривить у себе самыхъ тыхъ жидовъ зо всею ихъ мастностью, переховыванье, з банитами сполькованье и въ семь року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ девятомъ, мца Юля двадцать первого дня, кгда жалующий помененныхъ жидовъ банитовъ обжалованымъ жидомъ припаручаль, въ припаруче не пришите, енерала и сторону шляхту словами не присьтойными удесъпектованье, сумы декретами суду головьного трибунального всказаной, то есть, сорока осми тысячей петидесятъ и пяти золотыхъ польскихихъ неотъданье, на здоровье жалующого одповеди и похвалтьки уделанье, затымъ до запблаченья всказаной декретами суду головьного трибунального помененныхъ жидовъ банитовъ сумы, о уделаную одповедь и похвалтьку, шкгоды и вины правньные. До которое справы за приволянемъ черезъ енерала сторону до права одъ его милости папа Пузины—судьи земского Упитьского, пленипотентъ его милости, за моцью листовною, правною, себе до тое справы даною, панъ Юрей Войтъкевичъ становить, а позванные жиды не сътановили и которое ведомости о несътанью своимъ намъ суду и стороне своей не учинили; затымъ вышь речонный актъора патронъ поданого очевидно въ руки обжалованымъ жидомъ черезъ енерала Петра Зинъзу заказу, признанемъ его очевиднымъ передъ его милостью паномъ писаромъ земскимъ Виленьскимъ и кола судовъ нашихъ на томъ заказе учиненнымъ, слушьне правньне доведъши и жа-

лобу зъ него о речъ вышь меншую преложивъши, на доводъ самое речи поклладаль и читаль передъ нами судомъ два декрета суду головьного трибунального, то есть, одинъ въ року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ шестомъ, мца Августа семнадцатого дня на неверныхъ жидкахъ: Абраму Марковичу, Давиду Якубовичу и Саломону Нахъману Яхимовичу, довжнникахъ жалующого одержаны, восполъ з вынесеною баницією, а другий декретъ въ року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ семомъ, мца Августа одинадцатого дня зъ неверными жидами мейста Виленьского, старьними школьниками и поушъкольниками, о переховыванье помененныхъ виновайцовъ, презъ актъора одержаный, восполъ з вынесеною за тымъ декретомъ баницією, по которыхъ продукваню пленипотентъ актъора вносилъ то: ижъ неверные жиды, целый кагалъ Виленьскій, ничего недбачи на таковые декрета и баницие, выжъ выражонныхъ жидовъ у себе переховывають, з банитами сполькуюють, сумы тыми декретами всказаное сорока осми тысячей петидесятъ и пяти золотыхъ не оддали, енерала и сторону шляхту словами не присьтойными удесъпектовали, одповедь и похвалтьку на здоровье жалующого уделали, о што поклладаль протестъацію на помененныхъ жидкахъ до кнйгъ врадovýchъ запесеный и екстрактомъ з тыхъ кнйгъ подъ датою в немъ инсерваную выданный, которымъ то процесомъ и иньными всеми документами, до тое справы належачими, жалобы актъора своего *документалитеръ* доведъши, зданья позваныхъ жидовъ, яко права не послушьныхъ, въ року звитомъ на упадъ въ речи, а затымъ тыхъ вышь мененныхъ декретовъ и з банициями утьверженья, самое тыми декретами всказаное сумы сорока осми тысячей петидесятъ и пяти золотыхъ, за уделаную одповедь и похвалтьку вины водълугу права петидесятъ копъ на неверныхъ жидкахъ, старшихъ целой синекгодзе Ви-

лепської и на школе ихъ, з вольнымъ онос запечетованемъ, такъ же на мейсцахъ ихъ въ той школе будучихъ, кромахъ, ганьдляхъ, товарахъ, з вольнымъ арештованемъ самихъ, до венъзенья бранемъ, ажъ поки досить жалуючому во всемъ учинять, а самихъ тыхъ жидовъ, за спольковане зъ банитами и за уделаную похвальку, на баницію взданья и водлугъ права децизіи ферованя у насъ суду просилъ и домавлялъ. А такъ мы судъ въ той справе его милости пана Даниеля зъ Козельска Пузины—судьи земского Упитьского, з непервыми жьдами старшими целое сынагогки Виленское, то есть, Пейсахомъ Мойжешовичомъ, Юзефомъ Якубовичомъ, Юзефомъ Топримовичомъ, Иршою Изъраелевичомъ, Зельманомъ и другимъ Зельманомъ Берковичомъ также школьниками, Зыскеліомъ и Иршою, за заказомъ очевидно въ руки онымъ поданнымъ, менечи о неслухное презъ обжалованныхъ жидовъ, учинивши одностайную раду и намову, жидовъ тутошнего мѣста Виленского: Абрама Марковича, Давида Якубовича, Саломона Яхимовича, должниковъ жалуючого, которые за долгъ жалуючому винный за ведомостью теперь обжалованныхъ жидовъ, старшихъ кагалу Виленского, позычонный, за неотданье оногo, декъретами и баниціями окритыхъ у себе самихъ тыхъ жидовъ зо всього мастьюю преховыванье, з банитами сполькованье и в семь року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ девятомъ, мца Юля двадцать перьвого дня, кгда жалуючий помененыхъ жидовъ банитовъ обжалованымъ жидомъ припаручалъ, въ припаруче неприняте, енерала и съторону шляхту словами неприсътойными удеспектowane, сумы декъретами суду головного трибунального всказаной, то есть, сорока осми тисечей петидесятъ и пети золотыхъ польскихъ неотданье, на здоровье жалуючого одъповедь и похвальку уделане, затымъ до запълаченья всказаной декъретами суду головного трибунального за помененыхъ жи-

довъ банитовъ сумы, о уделаную одъповедь и похвальку, шкоды и вини правные, ижъ обжалованные неверные жиды, старшіе сынагогки Виленской, будучи о то заказомъ позваными, передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ яко права не посълушньныхъ в року завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водъле права жалобы позовное и домавняня пленипотенъта актора декърета суду головного трибунального, то есть, одинъ въ року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ шостомъ, мца Августа семнадцатого дня черезъ жалуючого на неверныхъ жидяхъ Абраму Марковичу, Давиду Якубовичу и Саломону Нахману Яхимовичу, самихъ припципалахъ, а другій в року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ семомъ, мца Августа одиннадцатого дня на неверныхъ жидяхъ мѣста Виленского, на цаломъ кагалѣ старьшихъ школьникахъ, поушкольничкахъ и иньныхъ всихъ жидяхъ, презъ жалуючого его милости пана Пузыцу—судью земского Упитьского, одержканные, восполь з вынесенными за тими декъретами баниціями во всемъ ненарушье при моцы заховуемъ, и утьвержаемъ, самую тими декъретами всказаную суму сорокъ семь тисечей петидесятъ и пять зол. пол. за уделаную одъповедь и похвальку вини водлугъ права петидесятъ копъ грошей литовскихъ, а з уписнымъ и памятнымъ намъ данымъ, всего сумою сорокъ семь тисечей сто осмьдесятъ и пять зол. пол. на неверныхъ жидяхъ старшихъ, целой сынагогке Виленской и на школе ихъ з вольнымъ онос запечетованемъ, также мейсцахъ в той школе будучихъ, кромахъ, ганьдляхъ, вшлякихъ товарахъ, з вольнымъ оныхъ на кождымъ мейсцу арештованемъ, самихъ до венъзенья бранемъ, ажъ поки жалуючому досить учинять триманемъ, а самихъ преречоныхъ обжалованныхъ жидовъ старьшихъ сынагогки Виленское, меповите: Пейсаха Мойжешовича, Юзефа Якубовича, Юзефа Топримовича,

Иршу Израслевича, Зельмана и другого Зельмана Беръковичовъ, Зискеля и Иршу, яко з поменеными Абрамомъ Марьковичомъ, Давидомъ Якубовичомъ, Саломономъ Яхимовичомъ—банитами сполъковане, оныхъ у себе переходане, также же за уделаную одповедь и похвалъку на выволанье его милости пану Пузыне—судьи земскому Упитъскому всказуемъ и на одержжанье того выволанья до его кор. мсти пана нашего милостивого одсылаемъ. А за сану верху мененую одъ насъ суду всказаную, менованте за сорокъ семь тысячей сто осмдесять и пять зол. пол. на всякихъ добрахъ оныхъ, товарахъ, кромахъ, гандляхъ, также на школе в месте Виленскомъ будущой и на мейсцахъ ихъ в той школе будущихъ, до одправы черезъ дворянина его кор. мсти порадкомъ правнымъ приходитъ вольность жалующому его милости пану Пузыне—судьи земскому Упитъскому зоставуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книгъ Главн. Лит. Трибунала № 300, за 1689 г., т. 491.

## № 132.—1689 г. Юля 29.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Гродненской еврейской синагоги къ уплатѣ Альбрехту Хребтовичу долга и штрафа.

Лета отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осмдесять девятого, м-ца Юля двадцать девятого дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналь у великомъ князтве Литовскомъ з воедствъ, земль и поветовъ, на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ осмдесять девятый обраными, кгда съ порадку реестрового ку суженью припала справа его милости пана Альбрехта Хребтовича—стольника Городенского, з невернымъ жыдомъ рабиномъ и жыдомъ

кагалу Городенского теперъ одъ килька летъ зостаючимъ, также зъ жыдомъ старшимъ кагалу Городенского, за припозвоомъ до декърету суду нашего в року теперешнемъ тысяча шестьсотъ осмдесять девятомъ, м-ца мая сегого дня тутъ у Вильни ферованого, до учиненя оному в речи нижей спецификованой доситъ, теда за приволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ актъора умоцованый его милости, за мощью себе устыне до тое справы даною, *персоналитеръ* у суду становилъ, а позваные неверные жыды не становили и никоторое ведомости намъ суду и стороне своей о пестътанью своею не учинили; затымъ актъора патронъ поданого невернымъ жыду рабину и старшимъ жыдомъ кагалу Городенского очевисью в руки, в школе Городенской черезъ енерала Теодора Дроздовича позъву, сознанья оного выписомъ с книгъ кгородскихъ Городенскихъ, в дате сего року тысяча шестьсотъ осмдесять девятого, м-ца Юля первого дня выданымъ, слушьне правне доведъши и трое воланье шильности стороны своей на томъ позве написаное оказавъши и жалобу з него предложивъши, на доводъ самое речи покладать и читалъ декъретъ суду нашего в семъ року тысяча шестьсотъ осмдесять девятого, м-ца мая сегого дня тутъ у Вильни ферованый, которымъ судъ нашъ, за нестанемъ позваныхъ жыдовъ до права, на упадъ в речи vzdalъ, а водде листовъ, записовъ ихъ жалующому даныхъ, самое неоданое истъизны зъ совитосъстями, заруками тридцать два тысячечи золотыхъ на жыдахъ и вишеляныхъ добрахъ оныхъ жалующому его милости всказалъ и на одправу тое сумы пенезей, кромъ складанья ратъ статутовыхъ, до врадовъ кгородскихъ або земского Городенского, заложивъши на спротивного троякѣ заруки и вины правные отослалъ, яко то ширей вся речь въ томъ декърете выражона есть, которому же позваные жыды доситъ неучинили, такъ листовъ

поежджимъ владовымъ, яко тежъ процессомъ о то и о несъдлушное подчасъ поданья обвѣщенья о тымъ декърете того обвѣщенья о землю непримуючи киненне до книгъ кгородскихъ Городенскихихъ занесеную и екстрактъомъ зъ тыхъ книгъ подъ датою року тысяча шестьсотъ осмдесять девятого, м-ца Юня двадцать шестого дня выданымъ, *документали-тергъ* доведши, взданья позваныхъ особъ, яко права не посъдлушныхъ, за неучиненне декъретови доситъ, за троякіе заруки, за киненне на землю обвѣщенья, зневажаючи декъретъ суду нашего, на горло жыдовъ, а же се до права не съта-новятъ, на выволанье и на лапанье вска-зашья у насъ суду просилъ и домавлял. А такъ мы судъ в той справе его милости пана Альбрехта Хрѣбтовича столь-ника Городенского, з невернымъ жыдомъ рабиномъ и жыдомъ кагалу Городенско-го, теперъ одъ колько летъ зосътаючимъ, такъ же зъ жыдомъ старшимъ кагалу Го-роденского, за припозвомъ до декърету суду нашего в року теперешнемъ тисеча шестьсотъ осмдесять девятомъ, м-ца Мая сегого дня тутъ у Вильнѣ ферова-ного, о учиненне оному доситъ, а то до отданья и заплаченья сумы пенезей трид-цати двохъ тисечей золотыхъ польскихъ тымъ декъретомъ суду нашего на невер-ныхъ вышъ помененыхъ жыдахъ всказа-ное, черезъ неверныхъ вышъ помене-ныхъ жыдовъ подчасъ поданья зъ декъ-рету суду нашего копій обвѣщенья пра-ва черезъ енерала лекъце собе важечи право посполитое, конституціе сеймовые, а повазе декърету суду головного трибу-нального описанье, того помененого обвѣ-щенья черезъ енерала поданого оное взявши и на землю рутивши оного подопытанье, затымъ такъ о заруку въ томъ декърете суду нашего заложною, яко тежъ и о пены правные, въ пока-ранью помененыхъ неверныхъ жыдовъ; пжъ неверные жыды Городенскіе вышъ мененые будучи первой до того декъре-ту суду нашего, обвѣщонными, а теперъ

и припозваными, до права не становятъ, доситъ декъретови вышъ помененому су-ду нашего чинитъ нехочутъ и сами до права не сътановятъ. Про то мы судъ оныхъ яко права непосъдлушныхъ в ро-ку завитомъ на упадъ в речи здаемъ, а водъле права и конституціи трибуналь-ское, за такъ явную и видомую декъ-рету суду нашего зневагу и спротивлен-ство, которые передъ нами судомъ видо-ме показало, троякіе заруки, въ томъ декърете суду нашего заложные, з ви-нами чворакими, екстцесовыми, совитыми, а з уписнымъ и паметнымъ намъ да-нымъ, всего сумою девятьдесять шесть тисечей двесъте сорокъ пять золотыхъ польскихъ на неверныхъ жыдахъ, стар-шихъ Городенскихъ и на ихъ школе, каменцахъ, крамахъ, гапдлахъ, товарахъ и на иншихъ всякихъ добрахъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ гдеколь-векъ будучихъ, а затымъ забегаючи тому, абы се таковыя лекъкомысленности и ево-воленство презъ такихъ особъ, мяновите презъ жыдовъ, недесли и тая лекъкомысл-ность неверныхъ жыдовъ срогостюю права посполитого погамована быть мо-гла, а повага маестату его королевское милости и декърета суду головного три-бунального въ своей зоставали естиме, преречонныхъ неверныхъ жыдовъ, рабина сынакогки жыдовское, старшого кагалу Городенского и жыда, теперъ и отъ ко-лько летъ будучого, на горло стягемъ, а же се до права не становили, теда на выволанье и на лапанье жалуючому его милости пану Хрѣбтовичу—стольнику Городенскому, всказуемъ и яко на одер-жанье того выволанья до его королевское милости пана нашего милостивого такъ и на постигненне и злпаненне тыхъ невер-ныхъ жыдовъ для учинення надъоними черезъ мистра на горле екзекуцій до владовъ всякихъ тыхъ поветовъ, подъ которыми они постигнени и злпанени бы-ти могутъ, отсылаемъ, а за сумою вышъ менованую, декретомъ суду нашего вска-зашю, на всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ,



рухомыхъ, гандляхъ товарахъ, крамахъ, на школе, з вольнымъ печатованемъ оной, сумахъ пенезныхъ гдекольвекъ будучихъ, а в недостатку добръ и на самихъ особахъ до отправки порадкомъ правнымъ черезъ дворанина его королевское милости томужъ жалуючому актътору приходитъ вольность оставуемъ. Которая справа до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала № 300, за 1689 г., л. 519

## № 193.—1689 г. Августа 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій Виленскаго еврея доктора Поляка и нѣкоторыхъ другихъ Виленскихъ евреевъ къ изгнанію и уплатѣ Юрію Сапѣгѣ двадцати трехъ тысячъ ста двадцати золот. польскихъ за содѣйствіе къ побѣгу арестованнаго за долги еврея Геліяша.

Лета отъ нароженья сына Божого тисеча шестьсотъ осмдесятъ девятаго, мѣца Августа двадцатаго дня.

Передъ нами судьями головными на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ, з воеводствавъ, земль и поветовъ, на рокъ теперешній тисеча шестьсотъ осмдесятъ девятии образами, кгда с порядку реестрового ку сужению прыпала справа инъстиггатора судовъ нашихъ, з деляціей вельможного его милости пана Юрья Сапеги—стольника великого князтва Литовского и его милости пана Яна Казимера Кринского—чешника стародубовского, з невернымъ жыдомъ докторомъ Полакомъ, которому жыда Геліяша суперь-инътендента пла старого епераль, при стороне шляхте приарештоваль и неверными жыдами в каменицы проходней, не далеко одъ школы жыдовской мешкаючими, за заказомъ очевисто в руки онымъ поданымъ, менечи о попеленный подъ судами нашими екъсещь, а

то о неслушънос черезъ помененого жыда Поляка—доктора въ року теперешнимъ тисеча шестьсотъ осмдесятъ девятомъ, того самого Геліяша жыда в петнадцати тисечахъ золотыхъ приарештованого, з дому своого выпущеней, а черезъ жыдовъ в каменицы преходней мешкаючихъ, маючи того жыда Геліяша колясу с коньми и з речми, также в петнадцати золотыхъ польскихъ приарештованую черезъ еперала, который тотъ жидъ его милости пану Сапезе—стольнику великого князтва Литовского, на семь тисечей шестьсотъ петьдесятъ польскихъ завинилъ, за который долгъ подъчасъ арештъу помененные жыдове и скольницы асекуровали се за тымъ жыдомъ же доситъ въ томъ всемъ учинитъ неодъезждаючи зъ Вильны мѣть и о инные претенсїе, въ декрете нашомъ выражонные, также о одповеди и похъвалку на службу его милости пана Кринского учиненую и о пены правные. До которе справы за приволашемъ черезъ еперала сторонъ до права одъ актъторовъ умоцованныи ихъ милости, за мощью листовною правною себе до тое справы даною, панъ Александръ Гордєвскій становилъ, а неверные жыдзи не становили и никоторе ведомости о нестанью своемъ намъ суду и стороне своей не учинили; затымъ вышъ речонный патронъ поданого помененымъ жыдомъ очевисто в руки в каменицы преходней мешкаючимъ, зъ заказомъ черезъ еперала Петъра Жинжу, сознашемъ его очевистымъ передъ его милости паномъ писаромъ земскимъ Виленскимъ и кола судовъ нашихъ, въ дате сего року, мѣца августа шеснацатаго дня, на томъ заказе учиненымъ, слушше правне доводили и жалобу з него преложивши, на доводъ самое речи покладалъ и читалъ передъ нами протестацию одъ актъторовъ своихъ на неверныхъ жыдовъ о вышъ помененую речъ до книгъ врадовыхъ занесеную и скъстракытомъ выданую, по которомъ продукванью взданья неверныхъ жыдовъ в року завитомъ на упадъ въ речи, а водле

права шкодъ и пенъ правныхъ на неверныхъ жьдахъ и на всякихъ добрахъ ихъ, гдеколькокъ будучихъ, а самихъ неверныхъ жьдовъ, взглядомъ учиненое похвалки на службу его милости пана Кринского, на выволанье всказанье, а за суму черезъ дворянина его королевское милости до отправки порядкомъ правнымъ приходитъ вольность оставенья у насъ суду просилъ и домавлять. А такъ мы судъ в той справе низстикгатора судовъ нашихъ, зъ делящъ вельможного его милости пана Юрья Сапези—стольника великого князтва Литовского, и его милости пана Яна Казимера Криньского—чешника стародубовского, з невернымъ жьдомъ докторомъ Полякомъ, которому жьда Гельяша—суперинтендента цла старого, енераль при стороне шляхте приарешговаль, а неверными жьдами в каменницы преходней, не далеко одъ школы жьдовское мешкаючими, за заказомъ очевидно въ руки онымъ поданымъ, менечи о попеленный подъ судами нашими екъсцесь, а то о неслушное черезъ помененого жьда Поляка, доктора, въ року теперешнему тисеча шестьсотъ осмьдесятъ девятомъ, того самого Гельяша жьда въ петнадцати тысячяхъ золотыхъ приарештованого зъ дому своего выпущенья, а черезъ жьдовъ в каменницы приходней мешкаючихъ, маючи того жьда Гельяша голясу з коньми и з речми, также въ петнадцати тысячяхъ золотыхъ польскихъ приарештованую черезъ енерала, который тотъ жьдъ его милости пану Сапезе—стольнику великого князтва Литовского, на семь тысячей шестьсотъ пятьдесятъ зол. пол. завинилъ, за который долгъ подьчасъ арешту помененые жьдове и школьницы асекуровали се за тымъ жьдомъ, же доситъ въ томъ всемъ учинить неодъездчаючи з Вильна мелъ, а потомъ о неслушное черезъ тыхъ жьдовъ, препомнявши права посполитого и пены въ немъ заложонны и лекчеце оное себе поважалоци, идучи *инъ кондикто* зъ жьдомъ Гельяшомъ приарештованымъ, передъ

росправнемъ се правнымъ, такъ самому выехать, яко и речи зъ Вильна повывозить позволенье и о томъ знать не данье и за упонинанемъ се о то презъ службу его милости пана Кринского—чешника Стародубовского, пана Дубенецкого—шляхтича, попелняючи екъсцесь подъ судами нашими, оного зневаженье и зельженье и о примованье, одповеди и похвалки на него черезъ всехъ жьдовъ обжалованныхъ учиненье, затымъ о екъсцесь, шкody и вины правные, и жъ все помененые жьдове, будучи о то заказомъ позованными, передъ нами до права не становили, про то мы судъ оныхъ яко права непослушныхъ в року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ, а водъле права и жалобы позовное и домавянъя патрона актора вины аренитовное петнадцати тысячей золотыхъ, за неодданье черезъ того Гельяша жьда его милости пану стольнику вел. кн. Лит. винное сумы семь тысячей шестьсотъ пятьдесятъ зол., винъ екъсцесовыхъ осмералпхъ двесте сорокъ зол., за зельженье слуги его милости пана чешника Стародубовского место навески сто зол., при томъ за учиненую одповедь и похвалку на того челядника его милости пана Кринского—чешника Стародубовского, вины пятьдесятъ копъ грошей литовскихъ, а з уписнымъ и паметнымъ намъ данымъ, всего сумою двадцать и три тисечи сто двадцать золотыхъ на обжалованныхъ неверныхъ жьдахъ места Виленского и на всякихъ добрахъ ихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенекныхъ, где и у кого кольвекъ будучихъ, также домахъ, каменницахъ, крамахъ въ месте Вильне будучихъ, гандляхъ, товарахъ, сплавахъ и на мейсцахъ оныхъ, в школе ихъ жьдовской малочихъ з вольнымъ крамъ ихъ запечатованемъ и добръ всякихъ арештованемъ, а самихъ преречонныхъ жьдовъ, взглядомъ тое учиненое одповеди, на выволанье акторомъ всказуемъ и на одержанье того выволанья до его кор. мил. нашего милостивого отсылаемъ, а за суму верху мененую, одъ насъ суду

всказаную, на всякихъ добрахъ помене-ныхъ жидовъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пенезныхъ гдекольвекъ будущихъ черезъ дворанина его кор. млсти до от-правы порядкомъ правнымъ акъторомъ приходитъ вольность составуемъ. Которая справа до книги головныхъ трибуналь-ныхъ есть записана.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 300, за 1689 г., л. 947.

## № 134.—1690 г. Юля 31.

Поверна числа Виленскихъ евреевъ и нахо-дящихся въ ихъ владѣнн домовъ.

Лета отъ нароженя Сына Божого ты-сеча шестьсотъ девятыдесятого, месеца Юля тридцать первого дня.

Навраде господарскомъ кргодьскомъ Виленскомъ передъ нами Михаломъ Ра-фаломъ Шумскимъ, подьстолимъ и подь-восводимъ, Стефаномъ Швыковскимъ, судьео, старостою Пинскимъ, Яномъ Коньстаньтимъ Вольскимъ, войскимъ и писаромъ, врадъниками кргодскими Ви-ленскими до слуханья присегн на по-дынное водьлугъ коньституции, в тепе-решьемъ року тысеча шестьсотъ девять-десятомъ ухваленого, заседаючи, поста-новившиее очевисто старьшине жидн Ви-ленскіе, Пейсахъ Можейшовичъ, Иозефъ Марьковичъ, Мойжешъ Абрамовичъ, ве-рификацию зьревидованья каменищъ ве-ликихъ, малыхъ и домовъ въ месте его королевское милости Виленскомъ бу-дучыхъ, до сынагогки жидовской нале-жачихъ, водьлугъ которой верификаци присегу водьлугъ звычайу, яко коньститу-ция мети хочеть, з рогы себе читаноу выконавши, абы тая верификация до актъ книгъ кргодскихъ Виленскихъ была принята и уписана просили, якожъ припявши, а уписуючи у книги слово

до слова такъ се в себе масть: *Regestr spisania kamienic tak wielkich, jako y malych kamieniczok, takze domow zydowskich w miescie jego królewskiej mości Wilnie znajdujących się, a do synagogi zydow Wilenskich należących, podlug constitutij uchwały seymu blisko przeszlego w Warszawie anni praesentis odprawowa- nego postanowioncy, na dymy porachowa- nych gospodarzow y sąsiadow zwerifiko- wanych y w tenże regestr ineludowanych, z których dymow jak przysięge wykonać jako też podatek rzeczy pospolitey oddać należy, spisany, roku tysiąc sześćset dzie- wiedziesiątego, miesiąca Julii.* *Naprzod ulica Niemiecka:* Kamienica wielka nazwa- na Krszczynska, w tey kamienicy gospo- darz z sąsiadami dwudziestą trzema; ka- mieniczka mała nazwana Kielczewska, burmistrzowska, w niey gospodarz z sąsia- dami dziewięcią; kamieniczka mała zydow- ska, w niey gospodarz y sąsiad podle świę- tego Mikolaja dwoch, kamieniczka mała Narbutowska w niey gospodarz z sąsiadami trzema; kamienica wielka nazwana Słucka, w niey gospodarz z sąsiadami dziesiąciu; kamienica wielka nazwana Brzostowska, w niey gospodarz z sąsiadami dwodziestą dwoma. *Ulica Zydowska:* kamieniczka mała nazwana Bataszowska, w niey gospodarz z sąsiadami szescią; dom szkolny; kamie- nica wielka Faytelowska, w ney gospodarz z sąsiadami dziewiętnastą; kamienica wiel- ka Kornawiszowska, w niey gospodarz z sąsiadami piętnastą; kamieniczka mała nazwana Kieyzarowska, w niey gospodarz y sąsiadow siedmiu; kamieniczka mała nazwana Bymingowska, w niey gospodarz z sąsiadami czterma. *Ulica Jatkowa:* kamie- niczka mała Peceltowska w niey tylko gos- podarz sam ieden, kamieniczka mała na przeciwko teyże Peceltowskiej nazwana Danquartowska, w niey gospodarz z sąsia- dami trzema; dom mały Rybnickiego na dwie części rozdzielony, który iest szpitalny, w tych obudwu częściach domu szpitalne- go gospodarz z sąsiadami dwunastu; dom drewniany mały, na dwie części rozdzielony,

nazwany Tołoczkowski, w nim gospodarz y sąsiedzi piętnastu: *Na Żydowskiej ulicy*: Druga Pierzeja, kamienica wielka Stulbinska, w niej gospodarz z sąsiadami osmiu, druga puł kamienicy teyże Szulbinskiej, w niej gospodarz z sąsiadami szesnastu; puł kamienicy nazwaney Olszamowskiej; w niej sąsiadow z gospodarzem szesciu; druga połowa teyże Olszamowskiej kamienicy, w niej gospodarz z sąsiadami siedmiu; kamienica wielka przechoża żydowska, w niej gospodarz z sąsiadami piętnastu; przy teyże kamienicy druga mała kamieniczka także nazwana Łazarowska, w niej gospodarz z sąsiadami z temi, co y w tyle na Jądkową ulicę wychodząc mieszkaia, dziewięciu. Summą czyni wszystkich tak gospodarzow żydow z sąsiadami dwieście szesnaście, kamieni wielkich siedm kamieni malych czternaście. Na Kopskach żydowskich za Wilią struzow trzech mieszkaia. Oprócz tych kamienic y domow żydowskich, które pod jurydyką jasnie wielmożnego jego mości Radziwilla, kanclerza Wielkiego xięstwa Litewskiego zostaiąca, w niej gospodarz z sąsiadami piąciu; przy teyże kamienicy druga mała kamieniczka także nazwana Łazarowska, w niej gospodarz z sąsiadami z temi, co y w tyle na Jądkową ulicę wychodząc mieszkaia, dziewięciu. Summą czyni wszystkich tak gospodarzow żydow z sąsiadami dwieście szesnaście, kamieni wielkich siedm kamieni malych czternaście. Na Kopskach żydowskich za Wilią struzow trzech mieszkaia. Oprócz tych kamienic y domow żydowskich, które pod jurydyką jasnie wielmożnego jego mości xiędza biskupa Wilenskigo, także pod jurydyką mieyską zostaią, tudziesz po roznych kamienicach y domach xiężych, klasztornych y panskich, szlacheckich żydzi mieszkaia, do których synagoga żydow Wilenskich nie należy. У того реестру верификаційнаго подписъ рукъ старшихъ жидовъ места его королевское милости столечнаго Виленскаго харектеномъ жидовскимъ подписанныхъ, а на польскій текеть претлумаченныхъ, то есть: Peysach Mojżeszowicza, Юзефа Марьковича, Мойжеша Абрамовича, тыми словы: Peysach Mojżeszowicz ręką swą, Jozef Markowicz ręką swą, Mojżesz Abramowicz ręką swą. Который же тотъ реестръ верификаційный за поданьемъ черезъ жидовъ Виленскихъ, старшихъ вышей мянованныхъ, до актъ книгъ гродскихъ справъ вечистыхъ во-

еводства Виленскаго принять, актиковать и уписатьъ естъ.

Изъ связи документовъ Виленскаго градскаго суда № 4580 за 1690 годъ. Докум. № 3.

## № 185.—1698 г. Февраля 26.

**Заявление сборщика пошлины Совинснаго о самовольномъ взиманіи Пинскимъ евреемъ Гершономъ Беніашевичемъ таможенной пошлины съ проѣзжающихъ купцовъ.**

Opowiadał y solenniter protestował się ięgomosć pan Jerzy Sowicki, superintendent komor Podlaskich, kontrahent komory Pinskiej cel ięgo królewskiej mosci rzeczy pospolitey y wielkiego xięstwa Litewskiego na niewiernych Marka Jakubowicza Brzeskiego y Gierszona Beniaszewicza Pinskiego żydow, w spolney radzie będących o to, iż gdy żaluiący w roku 1694 kontrakt na cla ięgo królewskiej mosci wielkiego xięstwa Litewskiego stare y nowo podwyszone komory Pinskiej otrzymywał, obżałowany Marek tamże z żaluiącym przyiacawszy, usilnie prosił żaluiącego, aby do tegoż kontraktu przypuseił, declaruiąc wiernie we wszystkim służyć, mianuiąc się być wiadomym tey komory Pinskiej przychodow, na co żaluiący zezwolil, iakosz obżałowany od osoby swey nie mając czego dać, co należało od kontraktu, kartę tylko na talerow bitych 15, mając one dnia pierwszego miesiaca Octobra w tymże roku oddać przy importancy skarbowey, od siebie dał y gdy za pierszy kwartał dnia 1 miesiaca Oktobra żaluiący importancy należącą skarbowi wnosil, a obżałowany żyd uwiodszy wielmożnego ięgomosci pana Zamoyskiego lowczego Łomzenskiego, administratora cell ięgo królewskiej mosci, nie oddał, tedy skarb od obżałowanego żyda podług ięgoż opisu od tey functij pisarskiej oddalwszy y skasowawszy, aby żaluiący sam zapłacił y iuż sam żaluiący te cla odprawował uznał, iakosz żaluiący za niego zapłacił za po-

wrotem ze skarbu, gdy obżałowanemu, ponieważ y za niego płacić musiał, zakazał aby się do żadney rzeczy nie interesował. Tedy obżałowany, idąc żydowskim fortelnym sposobem, pierwo do czasu aby przy żalującym zostawał uprosił się, a potem pieczęć cła nowopodwyszczonego ukradłszy, na inszą gospodę przeniósł się y czyniąc się pisarzem cła nowopodwyszczonego kupców różnych przez niemalý czas odprawował, kwity wydawał y najmniej, iakosię z rejestrow czasu prawa pokaże, na złotych 600 żalującemu szkody uczynił, a na ostattek zniosszysię z obżałowanym Gierszonym Beniaszewiczem, nie mając żadney iuż władzi nad tym pisarstwem, pieczęć ukradzioną onemu oddawszy, wlewek iakowýs dał y gdy namieniony Marek z Pinska odiechać chciał, żalujący mając tak wielką szkodę od niego, sprawując się podług prawa pospolitego, w tymże przeszłym roku, miesiąca Nowembra 20 dnia uprosiwszy u iegomosci pana Jana Gintowta, namiesznika grodu Pńskiego, pana Jana Franciszka Batorskiego, ienerała iego królewskiej mosci powiatu Pńskiego, posłał pomienionego Marka Jekowi Mejerowiczowi żydowi Pńskiemu areztować w dwóch tysięcach złotych do rozprawy, aby nie odieżdżał z Pinska do rozprawy prawney; ienerał tam przyszedł został y obżałowanego Gierszona, który te słowa powiedział: że ia ten areszt przymnie y odpowiem za tego Marka tak tu, iako y w skarbie; ia iestem iuż Marek, y z tym ienerała odprawiwszy, tego Marka z areztu wypuścił, iako relacya wysz pisanego ienerała w sobie wyraża; po którego odieździe pomieniony Gierszon y w Pinsku różnych kupców odprawował, kwity wydawał, a potem gdy żalujący w roku terazniejszym 1698 dla pewnych przyczyn nie mogąc sam iechać na iarmark o Trzech Królach ruskich do Dawidgerodka, posłał substituta swego pana Stephana Łukaszewicza z sługami skarbowemi, aby tam kupców odprawował y prowent do skarbu iego królewskiej mosci należący odbierał od kupców; obżałowany Gierszon, całe na szkodę skarbową

czyniąc, substituta pomienionego pana Łukaszewicza, od żalującego przyslanego y sługę skarbowego na imię Calcla Kozaczka żyda, aby o kupcach przyjeżdżających y odieżdżających nie wiedział, w tymże roku dnia 25 Januariy bezwinnie słowami uszczypliwemi zelżył, zesromocił, pomienionego Calcla Kozaczka okrutnie tyransko, a niemilosiernie kijem ztlukł, zbił, zmordował y razy barzo szkodliwe pozadawał, kupców odprawować nie dopuścił, lecz sam kupców różnych z różnych miast, krain, miasteczek y zewsząd, tak s korony Polskiej, iako wielkiego xięstwa Litewskiego, sam obżałowany od domu do domu, od gospody do gospody chodząc, odprawował, kwity wydawał y skarbowi, iako od tychże substituta y sług skarbowych na wiadomość, najmniej na złotych pultora tysiąca szkody uczynił, osobliwie tenże Gierszon Beniaszewicz w roku przeszłym 1697, gdy urząd grodzki Pński cła iego królewskiej mosci wielkiego xięstwa Litewskiego komor Pńskich tak starey, iako y nowo podwyszczoney, ad fideles manus odebrawszy, do rąk pomienionego Gierszona Beniaszewicza w dozor dał; obżałowany zostając na tey komorze Pńskiej y odprawując różnych kupców od dnia pierwszego miesiąca Julij aż do przyjazdu żalującego iegomosci pana Sowickiego, contrahenta y pisarza ceł iego królewskiej mosci, to iest dnia siódmego Augusta, wszelkie cła tak stare iako y nowo podwyszczone komory, wszelkie prowenta skarbowe od kupców wszystkich odbierał, a za przyjazdem żalującego częśię tylko wydał pieniędzy do skarbu należących, a złotych 221 gr. 21, iako s pokazanych rejestrow przez iegoż factorow y biegunow spisanych czasu prawa pokaże się, utulił do skarbu tego nie oddał, lecz na swoyżytek obrócił. Tenże obżałowany Gierszon nie mając żadney władzi, należnosci y prae-textu do podatku skarbowego monopolium nazwanego, mimo wyrazną uniwersalną wolą wielmożnego iegomosci pana łowczego Łomzińskiego, administratora ceł wszystkich iego królewskiej mosci, w tymże prze-

szłym roku, począwszy od dnia pierwszego miesiąca Oktobra aż do dnia szóstego miesiąca Februarij w niniejszym 1698 roku, nie słusznie y nie należnie, z depactatią y wielkim uciężeniem ludzi, handle prowadzących, nad należność y zwyczaj, od kamienia po 20 groszy litewskich biorąc skarbowi na złotych 400 szkody uczynił, co czasu productu sprawy dowodnie pokaże się y do ład od tey swoiey zawziętości nie chcąc supersedować od kupcow ten podatek skarbowy wybiera. O to tedy co się wyżej pomieniło y winy y karania prawne, tudzież do zapłacenia szkod poniesionych dwóch tysięcy siedmiu set złotych iednego złotego y groszy dwudziestu iednego polskich, także y zaraż założonych dwóch tysięcy złotych, o to wszystko y co ieszcze czasu prawa szerzej przełożoną będzie, chcąc żalujący prawnie w sądzie należnym czynić, tę swoją protestacją do xiąg grodzkich Pinskiich dał zapisać.

Ja ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiiego niżej na podpisie mianowany zeznam tym moim relacynym kwitem, iż roku terazniejszego 1698, miesiąca February 7 dnia, z stroną szlachty panami Janem y Pawłem Saczkowskiemi byłem użyty od iegomosci pana Jerzego Sowiekiego, kontrahenta y pisarza cel iego królewskiey mosci wielkiego xięstwa Litewskiego komory Pinskiiey, gdzie za przybyciem moim do gospody iegomosci w miescie iego królewskiey mosci Pinskiim u pana Stephana Łukaszewicza będącey Calej Kozaczko, sługa skarbowy, mianował przedemną, iż Gierszon Beniaszewicz żyd Pinski w miescie Dawidgrodku, na iarmarku, nie mając do cel iego królewskiey mosci żadney należności, bez dania żadney przyczyny, szczególnie dla tego aby o kupcach tam przyjeżdżających y nazad odjeżdżających nie wiedział, beż żadney przyczyny zbił, zmordował kijem, iakosz y razy za pokazaniem widziałem po głowie, po rękę y piersiach znać, że kijem pozadawane y to mianował przedemną ienerałem, że tenże Gierszon Beniaszewicz po zbitciu onego ku-

peow wszystkich przez cały iarmark chodząc od gospody do gospody odprawował pieniądze do skarbu należące wybierał, na swoy pożytek obracał, skarbowi namniej na złotych pultora tysiąca szkody uczynił, iako o tym szerzey w protestacy jest wyrażoną. A tak ja ienerał iakom w tey sprawie był, com widzał y słyszał to wszystko na ten moy relacyny quit spisawszy, s podpisem ręki mey, przy pieczęciach strony do xiąg grodzkich Pinskiich dał y zeznam. Jan Franciszek Batorski ienerał iego królewskiey mosci powiatu Pinskiiego.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, m-ca Februarii dnia 26, ten process i relacją ienerał orzewisto stanowszy zcznał. Przijąłem Jan Gintowt, namiestnik grodzki Pinski.

Изъ авторовой книги Пинскаго городского суда за 1698 г., № 13043, л. 286—287, стр. 575—578.

## № 136.—1698 г. Марта 10.

**Заявление еврея мѣстечка Высокого Гирши Мовшовича о нанесеніи ему побоевъ и разграбленіи товаровъ.**

Żałował, opowiadał y solenie protestował się Hiersz Mowszewicz, żyd miasta Wysokiego, majątności iasnie wielmożnego iegomosci pana Benedykta Pawła na Czerci Sapiehi, podskarbiego wielkiego y pisarza ziemskiego wielkiego xięstwa Litewskiego na iegomosci pana Mikolaia z Hurdy Orde, czesnika powiatu Pinskiiego y na panow synow iegomosci ichmosciow panow Stanisława y Pawła Ordow czesnikowiczow powiatu Pinskiiego, o to y w ten sposob, iż ichność panowie Stanisław y Paweł Ordowie, znać że z rozkazania pana rodzica swego iegomosci pana czesnika powiatu Pinskiiego, a zapomniawszy boiaźni Bożey y srogosci prawa pospolitego, smieli y ważyłlisie rozkazać poddanym wsi Hutowa w powiecie Pinskiim leżacey, a w dzierżeniu iegomosci pana czesnika powiatu Pinskiiego

będącym, aby kupców z majątności ichmoseciow panow Sapiehow przezymowali y do dworu sobie znać dawali, iako to roku terazniejszego 1698, miesiąca Marca wtorego dnia pomieniony żyd Hiersz Mowszewicz, z drugim żydem przynim będącym, na imie Dawid Jekowicz iako kupiec z wozem swoim w nim towarow różnych polskich będących przez te wies Hutow bezpiecznie do Pinska iachali, a gdy skoro do tey wsi Hutowa przyiachali, mužowie tey wsi onych pitąc się zaczęli, z ką iecie; ci żydzi iako nie poczuwając się ni w czym komu być winni, powiedzieli się, że z Wysokiego; tedy zaraz zaczęli ci mužowie onych żydow być mordować, kiamy sturzać y od woza oboch żydow odbyli y odpędzili, wlecząc onych do dworu Hutowskiego. Pomienione żydzy, nie będąc wiadomy o tey zawdziętności, prosili się aby onym gwałtu nie czynili, a dobrowolnie onych do dworu puscili; ci mužowie, znać że takie rozkazanie od panow swoich mieli, nie dbając na płaczliwe prosbe, onych żydow kiami, pięściami po plecach y w karg byli y pędzili, a gdy pomienionych żydow do dworu zaprowadzono, iegomość pan czesnik powiatu Pinskiego sam się nieukazał, synom swoim informował, którzy ichność panowie czesnikowiczowie powiatu Pinskiego pitali się tych żydow z ką oni są; ci żydzi powiedzieli, że z Wysokiego iestemy; tedy ichność panowie czesnikowiczowie mowili: toście wy Sapieżyncy, a my iestemy spiskowe, y zaczęli onych żydow kiami pięściami być, mordować, a nie mając natym dosyć, kazali poddanym tey wsi pokładając na głowie y na nogach usięć, kiami być, zabiać, mordować y ledwo co żywe z tego bycia y mordowania pozostawali, a w tym tumultcie y gwałtowney turbacy onych zginelo u pomienionego Hiersza Mowszewicza z zanadra czerwonych złotych 16, a talarow bytych 28, a z kieszeni rozchodowe pieniądze w drobney monecie złotych pułosma, a u Dawida Jekowicza zginelo tynfow 21, a monety różnych złotych 13, groszey 17, z woza wybra-

no płotna swabskiego, rąbkow, mamusow kilkanascie stuczek y innych towarow polskich, co osobliwym regestrzem czasu prawa pokładano będzie, co iedno przy drugim na pułtora tysiąca złotych szkody pomiosł, z którego zbycia y mordowania iuż nie maly czas choruią y medykanie ratując zdrowia swego zażywać muszą y pan Bóg wie kiedy do zdrowia znowu przydą. A tak chcąc pomieniony Hiersz Mowszewicz żydz Wysokiego z imścią pancm Mikołaiem z Hurdy Ordo y z panami synami imsci ichmoseciami panami Stanisławem y Pawłem Ordami, czesnikowiczami powiatu Pinskiego, gdzie droga prawu pokaże, prawem czynić, a zachowując salwe samemu iasnie wielmożnemu iegomości panu podskarbiemu wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego do uczynienia obszerniejszego procesu dał ten solenni proces swoy do xiąg grodzkich powiatu Pinskiego zapisać.

Ja ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego, niżej na podpisie ręki mianowany, zeznam tym moim relacyjnym kwitem, iż roku terazniejszego 1698 miesiąca Marca 6 dnia, mając przy sobie strone szlachty panow Jana y Pawła Boryczewskich, byłem tu w miescie iego królewskiej mosci Piskim do domu Ayzika Mowszewicza żyda cyrulika Pinskiego użyty, gdzie widziałem Hiersza Mowszewicza, żyda miastą Wysokiego w tym domu u Cyrulika chorego leżącego, wszytkiego zbytego, u kturwego na ręce prawey rana znać kiami zadana, także widziałem Dawyda Iekowicza zbytego wszytkiego y zekrwawionych, od którego zbycia pan Bóg wie iezeli żywi będą. Także mianowali gdy byto, co pieniądze pogimeli y co towarow pobrano z woza szkoduią na złotych pułtora tysiąca polskich, kturzy iadąc przez wies Hutow w powiecie Piskim leżącą ichność panowie Stanisław y Paweł z Hurdy Ordowie, czesnikowicze powiatu Pinskiego, na dobrowolney drodze, kazawszy poddanym swoim do dworu gwałtem wziąć y tak okrutnie samy byli y poddanym swoim być mordować kazali, a to za to, że

sie powiedali z miasta Wysokiego iasnie wielmożnego iegomosci pana podskarbiego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak ia ienerał com wydział y słyszał w ten quit moy relacyny spisawszy, do xiąg grodzkich Pinskih daie y zeznam. Jan Franciszek Batorski, ienerał iego królewskiej mosci powiatu Pinskiego. Roku 1698, m. Marca 10 dnia proces i relacja na iegomoscia pana czesnika powiatu Pinskiego i pp. synow iegomosci od żyda Hirsza Mowszewicza z Wysokiego do akt grodu Pinskiego podaną przijałem Bazyli Płotnicki, namiestnik grodu Pinskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго городского суда за 1698 г., № 13043, л. 307—308, стр. 615—617.

## № 187.—1698 г. Апрель 10.

**Рѣшеніе по жалобѣ Маркіана Зябки на Юдку, Іовзю и Лейбу Мовшовичовъ за нанесеніе ему побоевъ и отнятіе вещей.**

Roku od narodzenia Syna Bożego tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt osmego, miesiąca Apryla dziesiątego dnia.

Na rozkazach w zamku iego królewskiej mosci Pinskim, miesiąca Apryla pierwszego dnia przypadłych y porządkiem prawa pospolitego w Pinsku sądownie odprawowanych, przedemną Januszem Antonim Korybutem na Wiszniowcu y Zbarażu xiążęciem Wiszniowieckim, podczaszym wielkiego xięstwa Litewskiego, Pinskim, Osieckim starostą, pułkownikiem iego królewskiej mosci, gdy po wzięciu na dniu dziesiątym tegoż miesiąca Apryla od aktora na patrona y po przydaniu sądowym iegomosci pana Konstantego Stecewicza s porządku rejestrowego do sądenia przypadła sprawa iegomosci pana Marcina Ziabki z niewiernymi żydami Judko Bohuszowskim, Jowzią y Leybą Mowszowiczami Motolskimi arędarzami, za pozwem w rzeczy niżey mianowaney wyniesionym, w ktorey sprawie za przywołaniem przez ienerała rocz-

kowego, szlachetnego Theodora Lebedziewskiego stron do prawa, od aktora pan Konstanty Stecewicz od sądu przydany, przy bytnosci samego aktora, oczewisto u sądu stanowią, y gdy do produktu sprawy y do czytania pozwu przystępować chciał od pozowanych na patrona proszoną, ktorego pozwanym pana Jana Stoianowicza, regenta ziemskiego Pinskiego przydawszy, podług domawiania się patrona partis actoreae y dowiedzenia prawem statutowym że in criminali actione sami pozvani osobami swemi u sądu stawać powinni, aby na dniu iedyndastym praesentis osobami swemi obwinieni staneli nakazałem. A na dniu iedyndastym ejusdem, za przywołaniem z nakazu sądowego przez wyżey pomienionego ienerała roczkowego stron do prawa, actor z patronem swoim panem Stecewiczem oczewisto u sądu stanowią, a pozvani żydzi, wziewszy na patrona, ponieważ podług nakazu sądowego sami personaliter iako in criminali actione do prawa za potrzykrotnym z nakazu sądowego ieneralskim przywołaniem do prawa nie stanowili y żadney wiadomosci o sobie sądowi y stronie swey nie uczynili, tedy actorow patron pozowanych, iako prawu y zwierchnosci nieposlusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdawszy, a dowodząc facti criminis, podnoszy pozew žaloby strony swey, a podania y położenia tych pozwow w dworach mieszkania pozowanych Bohuszowskiemu w Bohuszowie, a Motolskim arędarzom w Motolu, napisem ręki szlachetnego Jana Franciszka Batorskiego ienerała, dniem przed roczkami przyznanym dowiodszy y troie wolania na tym pozwie napisane okazawszy, żalował z tego pozwu takowym sposobem y o to, iż niewierność wasza żydzi, będąc ludźmi zufałemi y nie spokojnymi na ten czas piianemi, gdy żalujący w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siodmym, miesiąca Decembra dwudziestego czwartego dnia zseymiku relationis coronacy najiasniejszego króla pana, dla sprawowania różnych rzeczy na święta do domu spozniony, w Pinsku



na kucią spiesząc się iachal, a nie mogąc, tak dla spoznienia, iako też koń w drodze zachorował, na wilią zbiec do domu, dla wydehnienia do karczmi Bohuszowskiej umysłił zaiachać, ledwo się dokołatawszy nazartowawszy się niewierność wasza ledwo puseili y gdy żałujący turbując się poczoł gospodarza prosić, żem nie mogł zbiec na kucią do domu, przynajmniej każ rybe zgotować, mam z sobą; pomocniony gospodarz Bohuszewski arędarz odpowiedział: bis komu będzie służył y rybe gotował, mam swoich gości żydow y konia każe wypędzić y samego wyprowadzić z yzby, gdyż z swemi gosemi posiedzieć trzeba y podpić. Nie wiedząc z iakowych miar zły y zapamiętały mając umysł żałującemu ani do siedzenia miejsca nie cedując, wszystko cierpliwie znosząc chcąc uspokojć, w tymże razie swieszczennik protopopa Janowski do karczmi kołatając, tymże sposobem odemknąć niechcieli, protestant poznawszy po głosie sam odemknął, pieszych upuszcivszy uradował się, przekładając swoją skargę konfuzyą; zaraz protopopa Janowski zrozumiawszy, a widząc zufałstwo takowe podpilych niewierności waszych do protestanta mowi, perswaduując; idźmi pospołu, żydzi nas ukamienują; żałujący sanki wyprowadziwszy y konia przed okną y rzeczy swoje, oknem powydawał, nieturbując leżących na zemi zatrudnionym przycsiem; swieszczennikow syn powkladawszy rzeczy y konia założywszy, protestując poplaciwszy co należy gospodarzowi y czerwone złote prezentował; miałbym czym zapłacić, żebyś komu kazał posłużyć y rybe zgotować; tym podziękowawszy do sanek przychodzi niewierność wasza z tyłu zasadzki, kijem po głowie ogłuszywszy, przypusami drugie o ziemie obwalili kijami, stur-sami bijąc tłukli, mordowali po głowie, po plecach, po rękę, po nogach; protestujący gwałtu wolać musiał, gdyby nie protopopa Janowski przypadszy ratował, ktoremu także po rękę y różnie dostało się, pewnie by na śmierć zabili y ledwo żywego sprowadziwszy z ziemi na sanki włożyli, targając

worek z zanadry, w którym było cztery czerwone złote tyńfow siedm, szelągami złotych dwa, łyżka srebrna, kitayki czarney łokei cztery, wstąg za złotych pięć, rękawiczek dwoie złotych pięć, szable na ten czas odebrali, tą wszystko w tym tumulcie y hałasie pozabierawszy ieszcze na ten czas odpowiedz uczynili, żałując, że żywego zostawili. O którą takową konfuzyą y wick strawiony przez lat dwadziescia na usłudze rzeczy pospolitey, w różnych będąc okazjach od nieprzyacielskich rękę nie odmieszty takiego tyranstwa y honor swoy, który nawięcey ważąc nad wszystko, w ruiny obrócili y od równych sobie nigdy nie potykała żadna konfuzya, a teraz od niewierności waszych zufalych y zapamiętałych, na krew szlachecką targających honor, chcąc protestując prawem o to czynić, pacn y win za takowy postępek niezbożny na onych dochodzić, szkody rzeczy zabranych tym pozwem do urzędu mego grodzkiego Piskiego pozywa. A po przeczytaniu tego pozwu, na dowod samey rzeczy w pozwie opisaney, pokładał y czytał protestacją partit suac contra principales de data tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca February pierwszego dnia, o okrutne, tyranckie, zdradliwe y potaemne w zawrót przez wszystkich żydow pozwanych zabicie, zranienie, zmordowanie, pieniędzy y wielu rzeczy wyżey specyfikowanych zabranie do xiąg grodzkich Piskich zaniesioną y relacją ieneralską oglądania razow przez szlachetnego Jana Franciszka Batorskiego ienerala, do xiąg grodu Piskiego zeznaną, przy których stawiając, a podawszy prawo statutowe, artykuł siedmnasty z rozdziału iedynastego, poniewaz do prawa nie stawiają, tedy na garło, na łapanie na wicezną banicją wskazania za okrutne zabicie, zmordowanie sowitey nawiązki y za zabrane pieniądze y rzeczy sowitego wskazu y na odprawę tak do dobr pozwanych za wskazaną summe przez urząd należyły, iako na excutią nad samemi osobami, na garle, do wszelkich urzędow, pod ktoremi osoby ich poscignieni być mogą odesłania sądu pro-

sił y domawiał się. A tak ia podczaszy wielkiego xięstwa Litewskiego, Pinski, Osiecki starosta, w tey sprawie ięgomości pana Marciana Ziabki z niewiernemi żydami Judką Bohuszowskim, Jowzią y Leybą Mowszowiczami Motolskimi arędarzami, za pozewm mieniać, gdy żalujący w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, miesiąca Decembra dnia dwudziestego czwartego iadąc do domu, do karczmi Bohuszewskiej, chcąc przenocować, zaięchał, na noc nie pusiwszy, a potem przez pozwanych zawrotną zasadzki uczynienie, z oney żalującego wyieżdżającego kijem w głowę uderzenie y ogluszenie, na ziemię obwaliwszy stursami bicie, mordowanie, worka, w którym cztery czerwone złote, siedm tynfow y szelągami złotych dwa wzięcie, łyżki srebney y rzeczy wielu w pozwieyrażonych na złotych sto zabranie, odpowiedzi y pochwalki na reszcie zdrowia uczynienie, zatym o winy karania prawne y o szkody, yż pozwane osoby będąc o to do prawa pozwanemi y wziowski na patrona po nakazie, aby sami iako w sprawie kryminalney oczewiscie stawali do odkazu w samey rzeczy, za pokilkakrotnym z nakazu sądowego ieneralskim przywołaniem u prawa nie stanowili y żadney wiadomości o niestaniu swoim sądowi y stronie swey nieuczynili, tedy pozwanych wszystkich osob iako prawu nieposłusznych na upad w samey rzeczy wzdawszy, a do prawa pospolitego samey słuszności y sprawiedliwości świętey przychilając się, za popełniony czyniał y zbytek podług artykułu siedmnastego, z rozdziału iędynastego wszystkich na garło, a że się do prawa nie stanowili, tedy vigore prawa statutowego, artykułu piątego z rozdziału iędynastego, na wywołanie, na łapanie y na wieczną banicią wskazuje y na uczynienie nad przerweczonemi na garle executij do urzędow wszelkich, pod ktoremi by się osoby pozwanych poseignieni y ulapieni być mogą odsyłam, a podług tegoż artykułu wyżey mianowanego y dwudziestego siódmego, z rozdziału iędynastego za zbiecie, zmordowanie ięgo-

mosci pana Ziabki nawiązki czterdzieście kop litewskich, za pobrane pieniądze, rzeczy na złotych sto sześćdziesiąt pięć, sovicie złotych trzysta trzydzieście polskich, winy pochwałkowej podług artykułu czterdziestego z tegoż rozdziału iędynastego piędziesiąt kop litewskich, za szkody nakłady iako strona domawiałasię sto złotych, wszystkiego summą złotych sześćset piędziesiąt pięć na dobrach pozwanych osob w Bohuszewie y w Motolu będących y innych wszelkich leżących ruchomych, summach pieniężnych, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będących, wskazuje y na odprawę tey summy wskazaney przez urząd należyty porządkiem prawa odsyłam. A lubo pars actorea przydania ienerała do publikacy banicy zaraz domawiałasię, icdnak ia dla pierszych ieszeze in forma coaequationis roczkow et ob beneficium aresti przydanie ienerała y publikacją banicy do dnia czternastego praesentis odłożyłem. Na dniu tedy czternastym miesiąca Apryla, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym, ienerała sądowego szlachetnego Theodora Lebidziewskiego do publikowania wyżey namienioney banicij przydałem, jakoż pomieniony ienerał powróciwszy do sądow oczewisto zeznał, iż on podług nakazu na tę banicią nawyżey pomienionych osobach pozwanych w zamku Piskim, przed wielą ludzi zaenych powiatu tego na sądy grodzkie teraznieysze zgromadzonych, głosem wyniosłym publikował y wszystkie pomienione pozwane osoby za wywołaniem ze wszystkich panstw ięgo królewskiej mosci, podług artykułu piątego w rozdziale iędynastym obwołał. Ktora sprawa do xiąg grodzkich Pinskięch iest zapisana.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1698 годъ, № 13043, л. 19—20.

## № 138.—1698 г. Апрель 15.

**Заявление евреевъ Липмана Мовшовича и Мовши Хеміовича о принужденіи ихъ Михаломъ Пацомъ къ подписи заемнаго письма.**

Żalowali, opowiadali y solennie protestowali sie Lipman Mowszowicz y Mowsza Chemiowicz, żydzi miasta iego królewskiey iegomosci Pinskiego, na wielmożnego iegomosci pana Kazimierza Michała Paca, kawalera Maltanskiego y pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego Poznanskiego y Stwoliwickiego comendatora, administratora ekonomiy starostwa Pinskiego y oraz na iegomosci pana Jana Chocianowskiego, bywszego namiesnika tey ekonomiy Pinskiey o to y w ten sposob, iż iegomość pan kawaler, mając namiesnika y zawiedowce tey ekonomiy Pinskiey od kilkanastu lat pomienionego pana Chocianowskiego, który miał nie małe summy między różnemi żydami Pinskiemi, między ktoremi od dawnych czasow y ci żalujące żydzi Lipman Mowszewicz y Mowsza Chemiowicz iako kupci różne summy różnemi czasami brali y oddawali, iako też y w roku przeszłym 1697 zostali winni obżałowanemu panu namiesnikowi sumnę pieniędzy na dwa obligi na 1 złotych 1000, a na drugi 100 talarow bytych, a że do tych czas obżałowany pan namiesnik nigdy inaczey nie uczynił, na słowo onego zawsze bez żadnego piśma, kiedy pieniędzy potrzebował, dawali, iako to w roku przeszłym 1697, miesiąca Nowembra, za przysłaniem do nich rodzonego swego pana Alexandra Chocianowskiego dali onemu, przy bytnosci iegomosci pana Winskiego y pana Szeniawskiego, 60 talarow bytych, a potym znouwu dali różno monetą złotych 517 do doskonałego porachunku, a gdy w roku terazniejszym 1698 przybywszy tu iegomość pan kawaler do ekonomiy Pinskiey, obwiniwszy w swoich praetensjach obżałowanego pana namiesnika, do sekwesteru wziąć onego kazał, obżałowany pan namiesnik okupując sie wszyst-

kie obligi na żydow mające, między ktoremi y żalujących obligi, na ktore iuż złotych 917 żalujące panu namiestnikowi wypłacili, iegomosci panu kawalerowi oddał, iakoż żalujące żydzi Lipman y Mowsza stanowszy oczewiscie przed iegomością panem kawalerem dowodzili, iż ony wypłacili na te obligi złotych 917, co zeznali iegomość pan Winski y pan Szeniawski, że przy oczach onych pan Alexander Chocianowski odebrał 60 talarow bytych, w czym iegomość pan kawaler nakazał onym, aby żalujące żydzi do Bohuszowa iachali y tam oko na oko z obżałowanym panem namiestnikiem zwiedli sie, deklarując y upewniając onych, iż iezeliby pan namiestnik nie znał sie do odebrania tey summy niema onym żadney wiolentyey czynić y przymuszenia, tyle odesłać do rozsądku należytego sądu, pod którym żalujące żydzi zostają, w czym y przez różnych osob y panow młodzianow swoich w tym onych upewniał, deklarując do należytego sądu onych odesłać. Żalujące żydzi dufając w słowie iegomosci pana kawalera, iż onym inaczey nie uczynie iako onym deklarował y pan namiesnik wziętku tego zapierać sie nie będzie, roku terazniejszego 1698 miesiąca Apryla 4 dnia żalujące żydzi wzięwszy z sobo reszcie pieniędzy złotych 483 y talarow bytych 40 na te dwa obligi należące, do Bohuszowa poiachali, chcąc swoje obligi recuperować; a przybywszy do Bohuszowa dnia 4 Apryla y zaczęli sie upominać y mówić panu namiesnikowi że onych obligi nie słusnie iegomosci panu kawalerowi poddał, że tak wiele summy iuż na te obligi odebrał; tedy onym nie na to nie deklarował aż dopioro dnia 6 Apryla w odebraniu tylko 30 talarow bytych znał sie; a gdy żalujące żydzi do Pinska odiachać chcieli, chcąc u prawa należytego donieść tego, że tak wiele summy na te obligi oddali y wypłacili, tedy onych iachać nie puszczoną y do dworu Bohuszewskiego, do samego iegomosci pana kawalera zaprowadzoną, co pieniędzy z sobo przywiezli odebrać, kazał y warcie swoiey ode drzwi

zastąpić onych kazał niewypuszczać, ażeby do dwóch obligow 1 na złotych 400, natomiast świętego Michała Archaniola w roku terazniejszym 1698, a 2 na złotych 440, na termin srodoposcia postu wielkiego, w roku przyszłym tysiąc 699 y warunki obowiązki niezwyczajne y nie podług prawa pospolitego w onych obligach popisać kazał. O co żalujące żydzi podpisywać się do tych obligow nie chcieli y umawiali się, że takowe bezprawie onym się dzieie y o odesłanie do należytego sądu, podług deklorowanego słowa ięgomości pana kawalera prosili y umawiali się; tedy ięgomość pan kawaler nie dbając y nie respektując na prawo pospolite, ani na prosbę y umowienie żalujących żydow, kaydany przynieść y onych okować kazał y do sekwestru wziąć ięzeliby podpisać tych obligow nie chcieli. Żalujące żydzi wydzając, że takowe bezprawie onym się dzieie, oświadczwszy się ludzmi godnemi pod ten czas u ięgomości pana kawalera będących, radzi nie radzi podpisać się musieli, a powrociwszy z Bohuszowa, takową wioleńtą y przymuszenie protestowali się y chcąc tego dowieść że nie będąc należni, a za przymuszeniem onych podpisać musieli y chcąc o to z wielmożnym ięgomością panem kawalerem prawem czynić, zostawiwszy sobie salwe do melioratyciey albo zanieśienia szerzey protestacy, ięzeliby tego była potrzeba, na ten czas dali ten solemni proces do xiąg grodu Pńskiego zapisać.

Roku 1698 m. Apryla 15 dnia te protestacyą do akt grodu Pńskiego podaną przyjąłem. Bazyli Płotnicki, namiestnik grodu Pńskiego.

Изъ актовой книги Пинскаго градскаго суда за 1698 годъ, № 13043, л. 348—349.

## № 139. — 1698 г. Мая 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ, держащихъ у себя христіанскую прислугу къ уплатѣ штрафа и вѣчному изгнанію, а бывшихъ у нихъ въ услуженіи христіанъ къ шестимѣсячному тюремному заключенію.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, msca Maia trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim księstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmy obrancami, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imści pana Stanisława Rukiewicza, instigatora Wielkiego Księstwa Litewskiego, woyskiego Grodzieskiego z delati imści pana Woyciecha Snarskiego z niewiernymi żydami, w W-m X-ic Litewskim mieszkającymi, kahalami: Wilenskim, Grodzieskim, Brzeskim, Pńskim, Mńskim y wszystkimi do kahalów należącymi żydami zapozwem oto, iż niewierni żydzi, postępując prawo pospolite y paeny w nim opisane śmieją y ważą się na posługi swoje roczne y codzienne chować chrzescian y chrzescianek, a ieszcze tym barzicy z nimi scandala różne czynią, iako protestacya w sobie wyraża, ztym o winy prawne. w constitucyach na żydow takowych od każdego chrzescianina y chrzescianki po stu dwudziestu grzywien płacić założone, a chrzescianom w wieży siedzieć pulroka opisane, ztym do wskazania y extendowania onych y o inne praetensye w pozwie szerzey opisane. Do której sprawy, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od actora plenipotent szlachetny Hrehory Mironowicz, za mocą prawnic sobie do tey sprawy daną y zleconą, stawał, a pozwani niewierni żydzi kahału Wilenskiego, Grodzieskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Mńskiego y wszyscy żydzi na wsiach y

miastach w Wielkim Xięstwie Litewskim będąci nie stawali y żadney wiadomości o niestawaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwny nieuczynili. Zatem pomieniony patron strony powodowej po danych obżalowanym przez ienerala Piotra Zynzę niewiernym żydom na kahalach pozwow, przed wielmożnym iegoomościem panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kółka naszego legitime przyznanego y terminu za nim z trojgiem wołania wyszłym przypadłego słusznie prawnie dowiodszy, na dowod samey rzeczy prezentował protestacją o postpositią prawa pospolitego, iż niewierni żydzi w całym xięstwie Litewskim mieszkające na kahalach, wsiach, miastach, miasteczkach, karcznachs śmiecią y ważą się na posługi swoje nie tylko na codzienne, ale y roczne chować chrześcian y chrześcianki, a tym barziej scandala z niemi różne czynią, nie niedbając na prawo pospolite y paeny w constitucyach seymowych opisane, któremi obostrzono, iż któryby żyd chrześcianina lub chrześciankę ważył się u siebie mieć, tedy powinien sto dwadziescie grzywien płacić a winę wiecznego wywołania sam zdany być ma, urzędownie zaniesoną y ekstraktem wydana, przy której opponując się wysz pomieniony patron na każdym w wielkim Xięstwie Litewskim żydzie, na posługach co chowają chrześcian, po stu dwudziestu grzywien, a sanych tych wszystkich żydów pro contraventione temuż prawu y constitucyom na wieczne z państw iego królewskiej mości wywołanie, chrezcian zas że się na posługi podejmują y służą, na wieżę wskazania y do publikowania tej wieczney banicyi ienerala sądowego przydania; pro executione zaś win wskazanych na żydach y dobrach ich wszelkich do urzędów ziemskich y grodzkich wszystkich woiewodztw y powiatow odesłania y aby ichmć unius alteriusve non obstante absentia, na rewisią ziachali, sub privatione officii sui, y aby też verificatia ichmościow panów urzędników przy bytnosci wielmożnego imsci pana instigatora W-o X-a Litewskiego y substi-

tutow iegoomości była, nakazania prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imci pana Stanisława Rukiewiczza, instigatora W-o X-a Litewskiego, woyskiego Grodzieskiego, z delaty imci pana Woyciecha Snarskiego z niewiernymi żydami w W-m Xięstwie Litewskim będącemi kahalami, Wilenskim, Grodzieskim, Brzeskim, Pinskim, Minskim y wszytkiemi do kahalów należącemi żydami, za pozwem o rzecz wyżej pomienioną przed nas sąd wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani żydzi będąc pozwanemi przed nami do prawa nie stawali, przeto obżalowanych żydów, jako prawa nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaicmy, a według prawa y constitucyji wielu alegowanych na każdym w wielkim xięstwie Litewskim będącym żydzie, kturzy na posługach chowają chrześcian, po stu dwudziestu grzywien, a sanych tych wszystkich żydów contraventione temuż prawu y constitucyom, według domawiania się strony powodowej, na wieczne z państw iego kr. msci wywołanie, chrześcian zaś, że się na posługi podejmują y służą, na wieżę wskazuiemy y ienerala do publikowania tej wieczney banicyi sądowej przydaicmy. Pro executione zaś win wskazanych na żydach y dobrach ich, wszelkich handlach, jakichkolwiek, do urzędów ziemskich y grodzkich wszystkich tych woiewodstw y powiatow pod któremi takowi niewierni żydzi chrześcian chowający okaza się, a którego z urzędu imc pan instigator xięstwa Litewskiego zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne odsyłamy y aby urząd ichmć unius vel alterius non obstante absentia, praevia revisione, verificatione et inquisitione, przy imci panu instigatorze lub substitutach imci fakta, indilatam uczynili executionem, personas conscribant y we wszystkim podług nauki prawa pospolitego sprawić się sub panis in iure descriptis nakazuiemy. A gdy dzień czwarty msca Juni roku terazniejszego przypadł, ienerał Piotr, Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów ka-

hału Wilenskiego, Grodzińskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Mńskiego y wszystkich innych chrześcian na usługach chowaiących y prawu sprzeciwiających się za wiecznych banitow w izbie sądowej et in foro publico voce sua praeconica et sonorosa obwołał y ogłosił y tę publicatią, a loco publicantionis rediens, judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału W-o X-a Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала № 324, за 1698 г., л. 821.

## № 140.—1698 г. Юня 18.

**Явна заемнаго письма на 40000 золотыхъ польскихъ, даннаго Пинскимъ кагаломъ Аннѣ Дольской.**

Roku od narodzenia Syna Bożego tyście sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Junij trzynastego dnia.

Na roczkach grodzkich w zamku iego królewskieg mści Pńskim, miesiąca Junij pierwszego dnia przypadłych y porządkiem prawa pospolitego w Pńsku sądownie odprawowanych, przedemną Januszem Antonim Korybutem na Wiszniowcu y Zbarażu xiążęciem Wiszniowieckim, podczaszym wielkiego xięstwa Litewskiego, Pńskim, Osieckim starostą, pułkownikiem iego królewskieg mści, stanowszy oczewisto żydzi starsi kahału miasta iego królewskieg mści Pńska, niżej imiony wyrażone, położywszy list dobrowolny zapis swoy, na rzecz w nim niżej mianowaną, iasnie oświeconey xiężnie iey mści paniey Annie na Chorodostawie pierwszego małżęstwa Konstantowey Korybutowey Wisniowieckieg, wojewodziny Belskieg, a wtorego Janowey Karolowey na Dolsku, Dombrowicy y Komarnie Dolskieg, marszałkowey wielkieg W. X. L. Pńskieg, Wilkowskieg starosciney dany y służący, którego we wszystkim oczewistym zeznaniem swoim stwierdziwszy y wszystko rzecz w nim mianowaną dobrowolnie zeznawszy,

prosząc aby przyjęty y do xiąg wpisany był. Ja podczaszy W. X. L. Pński, Osiecki starosta mianowanego zapisu oglądawszy y czytanego wysłuchawszy, do xiąg wpisać kazałem, który słowo do słowa tak się w sobie ma. My Mowsza Dawidowicz, Litman Dawidowicz, Jzrael Eliaszewicz, Gierszon Beniaszewicz, Leyba Wigdorowicz, Mowsza Szłomowicz, Ayzik Boruchowicz, Leyzer Jekowicz, Abram Jekowicz, Leyba Leyzorowicz, Mizan Jakubowicz y Abram Jachilowicz żydzi starsi imieniem całego kahału szkoły naszej w miescie i. k. mści Pńsku y wszystkich szkoł synagog po różnych miastach, miasteczkach y wszystkich żydow gdziekolwiek zostaiących, a do kahału Pńskiego należących, mianowicie Lachowicze, Kleck, Janow, Drohiczyn, Motol, Turow, Dawidgrodek, Kożangrodek, Łachwa, Stolin, Wysock y innych wszystkich, jedna osoba za drugą ręcąc y zapisując się, swoich iurisdik, praw, wolności odstąpiwszy, a pod ten list dobrowolny zapis nasz y iego wszystkie punkta y obowiązki niżej wyrażone, samych siebie, szkoły wszystkie pomienione y niepomienione, do kahału naszego należące, wszystkie y wszelakie majątności, domy, kromy, towary leżące y ruchome, summy pieniężne, gdziekolwiek y u kogokolwiek będące, poddając y obowiązując, wiadomo czynimy tym naszym listem dobrowolnym zapisem komu by o tym teraz y na potym wiedzieć należało. iż co ealy kahał nasz Pński, pierwicy w roku tysiące sześćset dziewiędziesiąt piątym, wziol y pożyczył u iasnie oświeconey xiężny iegomosci paniey Anny na Chorodostawie, pierwszego małżęstwa Konstantowey Korybutowey Wisniowieckieg, wojewodziny Belskieg, a wtorego Janowey Karolowey na Dolsku Dombrowicy y Komarnie Dolskieg, marszałkowey wielkieg W. X. L. Pńskieg, Wilkowskieg starosciney, gotowey rękodajney summy piędzi osm tysięcy złotych polskich, na zapis swoy podług prawa sprawiony y przed iasnie oświeconym xiążęciem imscią Januszem Korybutem na Wiszniowcu y Zbarażu Wisniowieckim Pń-

skim, Osieckim starostą, w tymże roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym iurisdyccynie na roczkach Junio-  
wych, miesiąca Junij szóstego dnia ocze-  
wisto przyznany, opisawszy się tym zapisem  
pewną co roczną od tej summy wypłacać  
kwotę, a że y na ten czas tenże nasz ka-  
hał Pinski na zniesienie długow y ciężarow  
całego kahału naszego Pinskiego będąc  
pilno potrzebny summy pieniędzy, tedy do  
tej namienioney pierwszey y winney sum-  
my osmiu tysięcy złotych polskich teraz  
ieszcze wzięliśmy pożyczyl y do rak na-  
szych spełna odliczywszy odebraliśmy u  
teyże iasnie oswieconey xiężney ieymsci  
pani marszałkowej wielkiej W. X. L. go-  
towcy rekodayney summy trzydziesti dwa  
tysiąca złotych, co w iedno zniosszy czyni  
summa czterdziesti tysięcy złotych polskich.  
Tedy to summo wszystko czterdiesty ty-  
sięcy złotych przez nas wzięta y pożyczona  
szkołe naszą Pisko y wszystkie szkoły sy-  
nagogi nasze kahału Pinskiego mianowa-  
nych y niemianowanych miast, miasteczek  
do kahału naszego Pinskiego należących,  
także wszystkie majątności leżące, domy,  
kromy, place y ruchomości wszelkie towa-  
ry, handle, summy pieniężne, gdzie kolwiek  
y u kogo kolwiek będące y same osoby  
nasze żydowskie całego kahału Pinskiego,  
żadnego nie excipuiąc, oneruiemy, poddaie-  
my y obciążamy oraz tym listem zapisem  
naszym zapisuiemy się, iż od tej summy  
czterdziestu tysięcy złotych, aż do oddania  
oney w każdym roku, zaczynając rok od  
pierwszego Oktobra w roku terazniejszy  
tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym pla-  
cić mamy iasnie oswieconey xiężnie ieymsci  
po cztery tysiące złotych polskich kwoty  
dwie ma ratami, to jest iedne rate dwa ty-  
sięce złotych w pulroka, dnia czwartego  
Marca, to jest w dzień świętego Kazimierza  
święta rzymskiego, podług nowego kalen-  
darza, w roku przyszłym tysiąc sześćset  
dziewiędziesiąt dziewiętym, a drugą rate  
przy expiracy roku, to jest dnia pierwsze-  
go miesiąca Oktobra w tymże przyszłym  
roku przypadającą y tak w dalszych leciech,

monetą dobrą, w koronie polskiej y w  
wielkim księstwie Litewskim bez żadnego  
braku idącą, na mieyscu pewnym, w zamku  
iego królewskiej mosci Pinskiem, przy xię-  
gach grodzkich tamiecznych ni w czym y  
namniety tych pomienionych rat y termi-  
now nie pochybiając, pod zaręko czterdzi-  
estu tysięcy złotych, żeby zaś ta kwota zło-  
tych cztery tysiąca xiężnie ieymsci od ka-  
hału należąca bez żadnego uchybienia w  
kożdym roku na terminie y mieyscu na-  
znaczonym dochodziła, oddawana y wypła-  
cywana była, prowent kahału naszego Pin-  
skiego to jest krobkę rzeznicką, ze wszel-  
ką intratą przychodzącą, od daty tego za-  
pisu naszego iasnie oswieconey xiężnie iey-  
msci puszczaemy, zapisuiemy, z mocy władzy  
y dispozycyi naszej kahałowej wiecznie  
wypuszczamy, który prowent z pomienio-  
ney krobki rzeznickiej należący wybierać  
mają zawsze ordynowani od xiężny ieymsci  
pani marszałkowej wielkiej wielkiego xię-  
stwa Litewskiego, do czego y kahał nasz  
tak dla wybierania należyte, iako y dla  
lepszego warunku, xiężnie ieymsci swego  
dobrze prowentu krobki rzeznickiej wiodo-  
mego zawsze o koscie własnym kahałskim  
przydawać powinien będzie, zapisując się, iż  
ieżełiby ten prowent intraty złotych czte-  
rech tysięcy w ktorym roku nie uczynił,  
my kahał ex nunc tego założonego termi-  
nu y na tymże mieyscu naznaczonym ias-  
nie oswieconey xiężnie ieymsci dopłacać  
mamy, a po nas successorowie nasi po-  
winni będą; ieżełiby zaś nad cztery tysiące  
złotych summy co wybranej było, to do  
kahału naszego oddawane być ma; wolna  
tedy xiężna ieymose ten namieniony pro-  
went sposobem y opisem naszym wyżej  
wrażonym na siebie spokojnie dźierać,  
onym dysponować od siebie komu chcąc  
puścić, a my kahał, successorowie nasi y  
nicht, iako samey xiężney ieymsci, tak koż-  
demu komu by xiężna ieymoseć tak samą  
summę iako y prowent zapisac, albo iakim  
prawem puścić chciała, w spokojnym  
dźerzeniu tego prowentu żadney namniety-  
szej przeszkody czynić nie mamy y nie

będziemy mogli wiecznemi czasy, pod zaręko takowey że summy czterdziestu tysięcy złotych polskich y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych, a za niedosic temu wszystkiemu przez nas kahał uczynieniu, w którym kolwiek punkcie tego zapisu naruszeniu daemy moc, wolność y pozwalamy iasnie oswieconey xiężnie ieymsci pani marszałkowey wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego y każdemu od xiężny ieymsci possessorowi szkole w Pinsku będąco muirowaną y rzcnicą, tudzież wsytkie szkoły, reznice, synagogi po miastach, miasteczkach mianowanych y niemianowanych, do kahału naszego należące, pieczętować, do tego domy kromy, place y wszelkie ruchomość, towary iakież kolwiek y gdzie kolwiek będące y nas samych na drodze, gdzie kolwiek potrafiwszy y summy pieniężne, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będące, bez żadnego sądu y prawa bez widzow urzędowych zabierać y nas do więzienia osadzać y w onym aż do dosic we wszystkim uczynienia y do namnieyszego grosza zupełnego zaplaceniu trzymać, warując to osobliwym tym listem zapisem iasnie oswieconey xiężney ieymsci pani marszałkowey wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego y successorom ieymsci, iż iezeliby lub sama iasnie oswiecona xiężna ieymość lub na potym successorowie xiężny ieymsci y komu ta summa należec będzie odebrać samą summę oryginalną czterdziestcie tysęcy złotych polskich od kahału naszego Pńskiego którym kolwiek roku następującym chcieli, tedy iako sama iasnie oswiecona xiężna ieymość pani marszałkowa wielka wielkiego xięstwa Litewskiego, tak successorowie ieymsci y każden komu ta summa należec będzie, mają kahałowi naszemu Pńskiemu przez list swoy niedziel dwunastą przed terminem pierwszego Oktobra obwieścić. kładąc to obwieszczenie na szkole naszej Pńskiej, a my kahał, za takowym obwieszczeniem, summę oryginalną czterdziestcie tysięcy złotych wszystko spelna, z kwotą należącą na termine pomienionym zupełną oddać y wylczyć mamy y powinni będzie-

my na mieyscu pewnym, w tymże zamku iego królewskiej mosci Pńskim, nie pochybiając założonego obwieszczeniem terminu y nie wymawiając się daniem sobie na wieczny widerkał tey summy pod toż zaręką czterdziestu tysięcy złotych y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych y wsytkiemi paenami y executiami na dobrach, substantiach y osobach naszych wyżey mianowanych, o które mocne executie iasnie oswieconey xiężney ieymsci pani marszałkowey wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, successorow ieymsci y każdego komu ta summa należec będzie do żadnego sądu y prawa pozywać, turbować nie mamy y nie będziemy mogli y nicht inny protector nasz z strony naszej y swoięcy niema y nie będzie mógł, pod zaręko wyżey mianowaną y nagrodzeniem szkod słownie mianowanych; a iesliby ta sprawa z iakiego kolwiek terminu przed sąd iakowey kolwiek przypasę miała, tedy ten sąd nie przymując y nie przypuszczając nas do sądu prawa swego y nie przymując od nas y ni od kogo żadnych obron, nie tylko wymysłem ludzkim wynaydzionych, ale by nayprawnieyszych y naslusznieyszych, do wyższego sądu prawa appellacy nie dopuszczając, ten list nasz stwierdzić, zarękę wskazać y mocną executią zarazem uczynić ma, a my nie zaslaniając się prawami, wolnościami, listami żelaznemi, większością sprawy za pozwaniem do wyższego sądu y nie przeciwko temu zapisowi naszemu nie mówiąc, pod wsytkie paeny, zarki y executie tyle kroć, ile potrzeba tego będzie, podlegać temu zapisowi naszemu, we wsytkim dosic czynić powinni będziemy, pod takowemż zarękami y executiami wysz mianowanemi y na tośmy żydzi starsi całego kahału Pńskiego ten nasz list dobrowolny zapis. z podpisami rąk naszych, także s pieczęciami y s podpisami rąk ichmosciow panow pieczętarzow od nas ustnie y oczwisto uproszonych iasnie oswieconey xiężnie ieymsci pani marszałkowey wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego daemy. Pisan w Pinsku dnia dwudziestego Junij,



roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego. U tego listu dobrowolnego zapisu przy pieczęciach podpisy rąk żydowskim piśmem teży słowy: Mowsza Dawidowicz, Litman Dawidowicz, Jzrael Eliaszewicz Gerszon Beniaszewicz, Leyba Wigdorowicz, Mowsza Szłomowicz, Azyk Boruchowicz Leyzer Jekowicz, Abram Jekowicz, Leyba Leyzarowicz, Misan Jakubowicz, Abram Jachłowicz; a polskim piśmem w te słowa: Ustnie proszony do tego zapisu pieczętarz od żydów starszych kahału Pńskiego Stephan Stanisław Chrzanowski, podczaszy Rzeczycki, pisarz grodzki powiatu Pńskiego m. p. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od żydów starszych kahału Pńskiego ręką mają podpisać Alexander Kozaryn, skarbnik Mozyrski m. p. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydów starszych kahału Pńskiego do tego zapisu podpisać się Konstanty Stecewicz m. p. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od żydów starszych kahału Pńskiego ręką swą Stanisław Zaleski. Który to list dobrowolny zapis za ustnym y oczewistym przyznaniem y prozbą zwysz pisanych osob do xiąg grodzkich Pńskich jest wpisany.

Изъ актовой книги Пняскаго градскаго суда за 1698 г., № 13043, л. 108—111.

## № 141.—1698 г. Іюня 27.

**Решение по дѣлу о денежной претензіи Івана Хоцяновскаго къ еврею Боруху Хацкелевичу.**

Roku od narodzenia Syna Bożego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Juny dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskicy mosci Pńskim, przedemną Janem Philonem Woroniczem woyskim, podstaroscim Pńskim od iasnie oswieconego xiążęcia imsci Janusza Antoniego na Wiszniowcu y Zbarażu Korybuta Wyszniwieckiego, podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego, Pńskiego, Osieckiego starosty

ustanowionym, ten dekret iasnie oswieconego xiążęcia imsci pana podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego starosty Pńskiego w sprawie y rzeczy wnym mianowaney (podał) w te słowa pisany. Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Juny wtorego dnia. Przedemną Januszem Antonim Korrybutem xiążęciem na Wiszniowcu y Zbarażu Wyszniwieckim podczasym wielkiego xięstwa Litewskiego Pńskim, Osieckim starosto et pułkownikim iego królewskicy mosci, agytowała się sprawa iego mosci pana Iana Chocianowskiego z niewiernym Boruchem Chackielewiczem, żydem miasta iego królewskicy mosci Pńskiego, o nie oddanie rękodayney summy reszty złotych dwuch tysięcy, przez pomienionego Borucha Chackielewicza od imsci pana Chocianowskiego wziętych, gdzie stawaiać oczewiscie w osobie imsci pana Iana Chocianowskiego imię pan Kasper Sypayło, wice administrator ekonomiey Pńskiej, dnia trzydziestego Mai tego roku, pokładał naprzod moc daną sobie od imsci pana Chocianowskiego bywszego namiesnika wielmożnego imsci pana Paca, kawalera Maltanskiego, w doshodzeniu summy złotych dwuch tysięcy u Borucha Chackielewicza, u którego za . . . wszy domawiał się pomienioney reszty od summy sobie daney złotych dwuch tysięcy szesciu set, żadnego nie pokładaiać obligu ani dowodu, tylko żydów niewiernych Judke Nachimowicza Boguszowskiego y Josia Mowszewicza Motolskiego aredżarzow za swiadkow stawić deklaruiąc, oraz zabić panu Chocianowskiego z pomienionemi żydami do przysięgy, iako Boruch Chackielewicz został winien złotych dwa tysiące panu Chocianowskiemu, osłateczną za tym na dobrach wszelkich y na osobie obwinionego odprawę domawiał się. Strona zaś przeciwna stawaiać Abraham Jakubowicz, iako patron od Borucha Chackielewicza zapozwanego, dowodził naprzod artykuł dwudziesty szosty, w rozdziele siódmym z statutu wielkiego xięstwa Litewskiego, iż niema nikt pozywać bez listu wyznanego wyszo sum-

me, iako tylko dwiescie kop groszy Litewskich, a ktoby większą summe bez listu wyznanego pożyczyl y na tą listu nie miał, tedy ten, kto więcej bez listu dał, pieniądze traci, a ten, który pożyczyl, nie powinien wienecy płacić iako dziesięć kop groszy y to za przysięgo onego, kto na nym tych pieniędzy dochodzy prawem, y czytał konstytucją anni millesimi quingentesimi septuagesimi sexty. Przy tymże artykuł: niema nikt być pozwany do sądu, ani ma być sądzan o słowny kontrakt, który by nie był zapisem grodzkim, albo ziemskim umocowany. Jednak strona iego, uchylając to sobie na strone, znalazię, to iest Boruch Chackielewicz, że pożyczyl u imsci pana Chocianowskiego talerow bitych dwiescie, na co pokladał kwity y rejestra z podpisem ręki pana Chocianowskiego y z napisem czeladzi onego różnych wydatkow z rozkazania tegoż pana Chocianowskiego wynoszące na złotych tysiąc trzysta sześć i na tym strono swoją żyda Borucha Chackielewicza samo czwartego zabierał do przysięgy, iako na dwiescie talerow bitych od pana Chocianowskiego nie brał y podług tego rejestru złotych tysiąc trzysta sześć wypłacił. Wysłuchawszy za tym obudwuch stron, kontrowersiey żadney nie czyniąc, decyzye do stawienia tych pomienionych arendarzow Motolskiego y Boguszowskiego do wtorego dnia Junij tegoż roku odłożył. Na który dzień tedy stanowieni oczewisic od ięgomosci pana Chocianowskiego niewierni Judka Nachimowicz Boguszewski y Jowsia Mowszewicz Motolski arendarze przez ięgomosci pana Sipayło swiadczyli, że my wiemy pewnie, iż iest winien ięgomosci panu Chocianowskiemu złotych dwa tysiące Boruch Chackielewicz, chociaż my nie byli przy daniu pieniędzy, iednak wiele razy nam ięgomosć pan Chocianowski powiadał, iż żona onego to przyznawała. E kontra stawiając Abraham Jakubowicz z Boruchem Chackielewiczem powiadał, że dnia onegdajszego stawał z artykułem dwudziestym szostym, z rozdziału siodmego, że pan Chocianowski tego do-

chodzić nie może y ci żydzi swiadczyć nie mogą podług artykułu siedmdziesiąt osmego z tegoż czwartego rozdziału w te słowa: ktemu niemaią swiadczyć słudzy y poddani za panow; tedy ci żydzi iak chcąc niech będą poczytani albo za sług, albo za poddanych, swiadczyć nie mogą na swoją strone; iakom tedy do przysięgi zapozwanego samo czwartego zabierał, tak y teraz iako do odvodu bliższego obżałowanego, podług artykułu dwudziestego szostego z rozdziału pierwszego y artykułu szostego, rozdziału iędynastego uznania upraszam. Ja tedy podczaszy wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Pinski, wysłuchawszy dostatecznie obuch stron kontrowersiey, stosując się do prawa pospolitego, ponieważ żadnego obligu nie masz, iako też y dowodu, tylko o słowny kontrakt pozywa pan Chocianowski przez ięgomosci pana Sipayła, ani żydzi co podług prawa, iako służą, swiadkami byc nie mogą, bliższego tedy pozwanego Borucha Chackielewicza samo czwartego do odvodu uznają; Mowsza przysięgę w szkole żydowskiej wykonać powinien będzie; tym dekretem obiedwie strony kontentowali się, a ktora zaś tylko prosila o suspense do dania znać wielmożnemu ięgomosci panu kawalerowi Maltanskiemu, pozwolilem. Który dekret potrzebujaćey stronie, z podpisem ręki moiey pod pieczęcią wydać rozkazałem. Dat w zamku Piskim roku y dnia ut supra. U tego dekretu przy pieczęci przycisnioney podpis ręki temi słowy, Janusz Korybut xiążę Wyszniwiecki: podczaszy wielkiego xięstwa Litewskiego Pinski, Osiecki starosta, pułkownik ięgo królewskiej mosci. Który ten dekret za podaniem przez osobę wierzehu mianowaną do xiąg grodzkich Pinskiich iest wpisany.

Изъ авторовой книги Пинскаго городского суда за 1698 г., № 13043, л. 494—495.

## № 142.—1898 г. Сентября 18.

**Жалоба Аристотеля Тура Зубацкого на обиду и грабежи, причиненные евреем Мовшею Полякомъ.**

Roku od narodzenia Syna Bożego ty sięć sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Septembra trzynastego dnia.

Na roczkach grodzkich w zamku iego królewskiej moci Piskim, miesiąca Septembra pierwszego dnia przypadłych y porządkiem prawnym w Pisku sądownie odprawowanych, przed nami Janem (Mikołajem) Philonem Woronieczem wojskim y podstaroscim, Michałem Orzeszkim cześnikiem Liwskim, sędzią, a Stephanem Chrzanowskim podstolim y pisarzem, urzędnikami grodzkimi powiatu Piskiego od iasnie oświeconego xiążęcia iegomości Janusza Antoniego Korybuta na Wiszniowcu y Zbarażu Wiszniowieckiego podczaszego wielkiego xięstwa Litewskiego Piskiego, Osieckiego starosty ustanowionemi, gdy po wzięciu na dniu dziewiątym od pozwanego na patrona, po przydaniu iegomości pana Jana Stoianowicza regienta ziemskiego Piskiego, a na dniu dziesiątym po wzięciu na kopia z pozwu y po daniu oncy z nakazu sądowego na dniu zaś iedyństym po wzięciu od actora na godzine, a na dniu dwunastym od pozwaných po dwakroć na godziny porządkiem prawa z rejestru sądowego ku sądzeniu przypadła sprawa iegomości pana Arysotela Tura Zubackiego z wielmożnym iegomością panem Stanisławem Ciechanowiczem, podkomorzym powiatu Piskiego, za pozwem wyniesionym o to, iż obżałowany iegomość pan podkomorzy nie nierespektując na stan szlachecki, prawo pospolite postponując y lekce sobie ważąc, gdy żałujący od lat kilkunastu oderwawszy się z domu condycij swey nazwanej Pierkowicze w powiecie Piskim leżącej, w sprawach przyjacielskich na różnych sądach ustawicznie zatrudnionym zostawiając, a rzadko kiedy ktorego roku ku

domowi swemu na czas iaki przybyć może, w niebytnosci tedy żałującego przez te lata, różnych miesięcy y dni targowych, w miasteczku Dorohiczynie, w powiecie Piskim leżącym, żydom swoim obywatelom tegoż miasteczka aredardzom, faktorom swoim, rozmaite krzywdy gwałtem zabierać, rabować, dizhonorem stan szlachecki opriymować obżałowany iegomość rozkazanie y pozwala, gdyż targu iednego żyd Mowsza Polak, faktor obżałowanego, iegomości poddanego żałującego na imie Pawluka Matfiewicza ze wsi Horlowicz do condycij Pierkowieckiej należącego, z czeladzią dworną imionami y nazwiskami temu żydowi Polakowi faktorowi obżałowanego iegomości dobrze wiadomemi, samego chłopia niewinnie utlukszy, uszarpawszy, klacz mu z wozem sposobem gwałtownym wziawszy, do dworu obżałowanego imsci zaprowadzoną. Znowu, targu drugiego, małżaka żałującego posłała na targ corkę swą pannę Hannę Turowne, dla kupienia sobie różnych potrzeb domowych; gdy tedy corka żałującego, tego żyda Polaka obaczywszy na targu, pocznie mu mówić: panie Polak, co waszmości, abo też imsci poddany rodzica mego winien, żeście go waszmość, dziś tydzień, uszarpawszy, ubiwszy, gwałtemście mu klacz z wozem wzięli y nie oddaiecie? Wiedcie waszmość, że chłop na pana; icżeli co winien, to skarżyć na niego, sprawiedliwość by waszmości uczynioną z niego, a na targu gwałty komu czynić to nie słuszna. Na tę słowa żyd odpowie: nie дочекаją tego wasze hołysze szlachtuny, pastusi przeciwko pana mego, żeby nasz iegomość miał się kiedy skarżyć, albo o sprawiedliwość u was blaznow żądać; nie tylko chłop wasz, ale y sam aty maskarzo, swinio taka owaka, możesz kiedy o to tu w turmie tey, którą widzisz przed sobą zgnić u pana mego. Od których słow corka żałującego, zalawszy się łzami, co prędzey do gospody odeszła, a żyd iako sam chciał takimi słowami uszczypliwymi brzydkiemi corkę żałującego przed wielą ludzi stanu szlacheckiego y gminu ludu prostego brzyd-

ko sromocił y lżył, ieszcze nie dosyć natym znowu w tymże miasteczku, także też na targu drugiego poddanego żalującego na imie Chwedora Matfieiewicza, także do kondycy Pierkowieckiej należącego, z tąż dworną assistencją y roskazania samego obżałowanego imsci chłopa utłukszy, ubiwszy y temu klacz gwałtownym sposobem niewinnie wzięto y do dworu zaprowadzono, a przez niedziel kilka temi klaczami jeżdżoną, robioną, a zrobionę wynędzone ledwo żywe wypędzono; a woz podoskowany z chomałem rzemięnym złotych dziesiątek kosztujący y teraz tam zostaię. Jeszcze niedosyć y natym, ale znowu teraz gdy nas Pan Bóg z laski swej świętej nawiedzić raczył większym ieszcze nie urodzajem że wszystko z targu żyć musimy, kupując sobie co iesć y pić, tedy też córka żalującego panna Anna Turowna z roskazania macierzynskiego w roku terazniejszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym, miesiąca Januarij dwudziestego trzeciego dnia tamże do tegoż miasteczka Dorohiczyna przybywszy na targ dla kupienia zboża na chleb, a mając y imną swą potrzebę do krawca dla uszycia sobie manaty y sukienki, mając z sobą w kolasie materiją atlasu granatowego łokei dwanasie, różne kwiaty ponim y kitaykę na sukienkę, pieniądze szelągami złotych dwadziescia pięć, zaiachała y stanęła sobie gospodą u krawca na imie Jana Kuznickiego, a tylko z kolasy zsiadszy do izby weszła, tedy tenże żyd Mowsza Polak faktor obżałowanego imsci, mając już przy sobie w domu swoim obżałowanego imsci zeslaną y subordynowaną na to czeladź dworną, imionami y nazwiskami samemu obżałowanemu imsci dobrze wiadomych, ktorzy z domu żyda tego, czyniąc roskazanie panskie, wypadszy hurmem wszyscy prosto na gospodę córki żalującego do krawca moeno gwałtownie napadszy, nie z kolasy wziąć nie dopuscili, samo córke żalującego słowami brzydkimi karczemnymi z roskazania samego obżałowanego imsci na stanie szlachekkim panienskim sromotnie zelżywszy

zbestawszy, klacze dwie iedną z płowa ci-sawo, zrzebną, kosztującą osmdziesiąt tyn-fow, a drugą gniadą także zrzebną, kosztującą złotych czterdziescie, gwałtownie z kolasy wyprzegli, pieniądze złotych dwadziescia pięć, atlas, za który danó tynfow piędziesiąt dwa, w sposob łupu, zabrali y zrabowali y kolasę wytrzesli, z niey kitaykę z fartuchem z sianem na ziemie w błoto wyrzucili y z tym wszystkim co zabrali na tychże klaczach do dworu pana swego obżałowanego imsci pana podkomorzego odiechali y tam wszystką zaprowadzili. Co się działo w niebytnosci gospodarza, który na ten czas był w rynku na targu, a gdy przyszedł do domu, obaczywszy takowę zrabowanie córki żalującego, poszedł tedy do tego Polaka żyda faktora obżałowanego imsci, pytając się: co to za przyczyna panie Polak, że tak zrabowano w domu moim ieyność panne Turowne, ty o tym wiedzieć możesz; na to odpowiedział: ia o tym nie wiem, co tam oni imsci winni; iegomość przysłał czeladź swoją dworną y roskazał tak uczynić, niechże się tam kłaniaią imsci, wszak widzi nie ślepa dworu, gdzie to tam poprowadzoną. Co słysząc, córka żalującego, a załszy się łzami w takowym kontempcie y dishonorze swym zostawiając, uprosila tegoż gospodarza że ją poiazdem swym do dworu rodzicielskiego odesłał. Jeszcze y na tym nie dosyć, ale tegoż roku, dwunastego dnia February, w tymże miasteczku Dorohiczynie na iarmarku pod czas naswie-szney panny Gromniczney ruskicy, obżałowany iegomość pan podkomorzy też czeladź swoją dworną z tymże żydem faktorem swoim zesławszy na targ, chłopu poddanemu żalującego na imie Jwanowi Matfieiewiczowi, w rynku onego nalazszy, wołu mu karmnego, ktorego sobie przedać na chleb wyprowadził, kosztującego złotych czterdziesci, gwałtownie wziąć roskazał y bez żadney przyczyny chłopa nie winnie zbito złuczono; wołu mu własnego iego gwałtownie z rąk wydarto, wzięto y do dworu zaprowadzono. A na ostatek ieszcze obżałowany wielmożny iegomość pan podkomorzy

chcąc y od tak wielkiej obelgi, krzywdy y szkody, boiow, gwałtow, rabunkow odstraszyć, odpowiedzi, pochwalki na zdrowie żałującego sam przez się y przez toż czeladz y poddanych swoich nie poiednokrotnie czyni y odpowiada. O co tedy wszystką żałujący tak o podwakrotną obelgę corki swey, iako y o gwałtowne rabunki, zabranie klacz, wołu, pieniędzy, atlasu, o to wszystko co się wyżej pomienilo, o niewinne bicie poddanych, o odpowiedzi y pochwalki żałującemu na zdrowie, o koszt ni winny w tym prawie podięty, chcąc żałujący z obżalowanym wielmożnym imścią panem podkomorzym Piskim prawem czynić, tym pozwem zapozwał. W której sprawie za przywołaniem przez ienerała roczkowego szlachetnego Theodora Lebidzewskiego stron do prawa od actora pan Konstanty Stecewicz, przy bytnosci samego imsci, a od pozwanego imść pan regent ziemski Pinski od sądu przydany, za mocą listowną prawną sobie do tey sprawy daną, patronowie ichność oczewisto u sądu stanowil. Zatem actora patron podnioszy pozew żaloby strony swey, a podania y położenia onego w majątnosci y dworze pozwanego imsci nazwanym Dorohiczyn, w powiecie Piskim leżący, napisem ręki szlachetnego Jana Franciszka Batorskiego ienerała dniem przed roczkami przyznany dowiodszy y troie wolanie na tym pozwie napisane okazawszy, na dowod samey rzeczy w żalobie wyrażoney, czytał protestacją strony swey w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca February dwudziestego dnia do xiąg grodzkich Brzeskich na pozwanego iegomosci zaniesioną, po przeczytaniu której gdy daley w prawo postępować y żaloby actora swego dowodzić chciał, tedy patron pozwanego iegomosci odezawszy się, a nie przypuszczając patrona actora do productu sprawy, cytując prawo artykuł szesćdziesiąt czwarty, z rozdziału iedynastego, dla obiasnienia niewinności strony swey odesłania tey sprawy na inquizycją sądu prosił, na którą y actora patron ni w czym nie kontradykując pozwoлил y odesłania na onoż nas sądu

prosił y domawiał się. A tak my urząd w tey sprawie iegomosci pana Arystotela Tura Zubackiego z wielmożnym imścią panem Stanisławem Ciechanowiczem podkomorzym powiatu Piskiego, za pozwem o rzecz w naratywie wyrażoną, w której sprawie my urząd obudwuch stron mowienia przesłuchawszy, a nie czyniąc stronom krotko podług potrzebowania stron, tę sprawę na inquizycją odsyłamy, po odprawieniu której przez nas urząd inquizycy strony obedwie podług nauki prawa statutowego na roczkach przyszłych pierszych po teraznieyszych, w Pisku sądzonych, skuteczną między sobą w tey sprawie rozprawę przyjąć powinni będą nakazując. Która sprawa do xiąg grodzkich Piskich iest zapisana.

Изъ актовой книги Пискаго городского суда за 1698 годъ, № 1343, л. 199—200, стр. 403—406.

## № 148.—1698 г. Сентября 24.

**Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатѣ тридцати семи тысячъ золот. польск. долгу и пени Лаврентію Моксевичу.**

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, msca Septembra dwudziestego czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woięwodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmy obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imć pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza, podstolego Wendenskiego, z niewiernemi żydami Salomonem Salomonowiczem, Dawidem Markowiczem, Salomonem Pinkasowiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryełem Moyżeszowiczem, Markiem Bernatowiczem, Machimem Moyżeszowiczem, Samuelem Boruchowiczem, Jzraelem Markowiczem, żydami starszemi y innemi wszystkimi żydami synagogi Wilenskiej, za remissyą y dekretem sądu naszego w roku teraznieyszym, w Wilnie po wielu zażywa-

nych przez niewiernych żydów Wilen. dy-lacyach, ferowanym, względem wzięcia od tychże obżałowanych na kopie z zapisow, tu przed nas sąd do Minska stała, do przy-jęcia w samey rzeczy skuteczney rozprawy, mieniąc o nieoddanie y niezapłacenie tak żałującemu imć panu podstolemu Wendenskiemu, jako imć panu Felicyanowi Łokuciewskiemu y pani małżonce imci na trzy listy zapisy summy ośmiu tysięcy sta złotych winney y oney za częstokrotną requisitą y upominaniem się, zwłoczając czas od czasu obietnicami, niewyliczeniem, zątam do oddania tey wszystkiewy spehna summy monetą dobrą, tak żałującemu winney, jako y od imć pana Łokuciewskiego y pani małżonki imć temuż imć panu podstolemu Wendenskiemu za włwkiem prawa należący, jako należytemu aktorowi, do wskaza- nia zarąk, do uczynienia mocney na do- brach y osobach obżałowanych żydów exe- kucyi, do wskazania wszystkich pen w za- pisach wyrażonych y do decyzyi we wszyst- kim podług tych zapisow uznania, o szkody, nakłady, paeny prawne y o inne prae- tensie, w dekrecie sądu naszego y w za- kazie wyrażone. Na terminie tedy niniey- szym z pomienionego dekretu remissyine- go y z rejestru sądowego po braniu od niewiernych żydów na godzinę po wysciu oney przypadłym, za przywołaniem przez inenerala stron do prawa od imć pana Mok- siewicza—podstolego Wendenskiego, pan Jan Suroż Frąckiewicz, a od niewiernych żydów kahału Wilenskiego pan Samuel Koreywo y pan Jakub Czerniewski, pa- tronowie, za mocami sobie do tey sprawy danemi stanowszy, prawnie się z sobą roz- prawowali; a zątam patron imć pana pod- stolego Wendenskiego, dowiodszy terminu tey sprawie przypadłego, dekretem sądu naszego remussyinym, na kadency Wilen- skiewy ferowanym, iterowawszy żalobę pry- ncypana swojego wyżey w propozyeyi inse- rowaną, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem trzy listy do- browolne obligacyine zapisy od niewier- nych żydów synagogi Wilenskiej, dwa sa-

memu imć panu Moksiewiczowi—podsto- lemu Wendenskiemu, a trzeci na cztery tysiące złotych imć panu Felicyanowi Ło- kuciewskiemu, ad presens imć panu pod- stolemu Wendenskiemu, za włwkiem pra- wa służący dane, prawem ziemskim służ- nie y należycie z podpisami rąk tak samych niewiernych żydów, jako też ichmć panów pieczętarzów sprawione, z których wszyst- kie warunki y obowiązki prawnie strictis- sime opisane dostatecznie wyczytawszy, a niedość uczynienia onym tymiż nieoswo- bodzonomi zapisami obligami dowiodszy, ażebyśmy sumnę przez niewiernych ży- dów na obligi pożyczoną y nieoddaną ośm tysięcy sto złotych polskich, z prowizją y z trojakiemi zarękami, także z szkodami, nakładami prawnemi, przez imć pana ak- tora w tey sprawie spendowanemi, na nie- wiernych żydach synagogi Wilenskiej na dobrach y osobach wskazali, potrzebował. Przeciwnym sposobem pan Jakub Czer- niewski, od niewiernych żydów stawiając, wniosł: iż niewierni żydzi synagogi Wilen- skiewy, znając się do zapisow swoich y do summy winney, tak u imć pana Mok- siewicza—podstolego Wendenskiego, jako y u imć pana Łokuciewskiego pożyczoney y radziby ten dług wypłacili, gdyby w wypłaceniu wszystkich ciężarów, na syna- godze Wilenskiej będących, sufficere mogli, ale że częścią przez ogień, częścią jako ca- lemu mięstwu Litewskiemu rzecz wiadoma, przez zrabowanie swawolnych panów aka- demikow, do wielkiej przyszli zguby y ru- iny, dla tego uczyniwszy recurs do iego królewskiej mości, pana naszego miłosci- wego, wrzody od najsunieyszego króla imci Jana trzeciego, a potem od terazniucy- szego szeześliwie nam panującego Augusta wtorego otrzymali listy żelazne, to jest przy- wilecia, któreni najsunieysi panowie, re- spektiem znacznego y widomego zruinowa- nia żydów synagogi Wilenskiej, z przyczyn wyżey wspomnionych, onym że indulgere raczyli y terminu wypłacenia długow na kahałach będących, praecia iednak com- missione, prorogationem miłościwie uży-

czyli, przy tych tedy przywileiach dwóch króla imię Jana trzeciego, a trzecim najmniejszego Augusta włórego, teraz nam panującego, stanowszy, iako dla werefikacy uczynioney żydom Wilenskim przez ogień y panów akademików ruiny y dezolacyi, ichmć panów collegów naszych na commissyą y inquisitią naznaczenia, tak deklarując imię panu Moksiewiczowi dług winny w czasie przyszym wypłacić, satis factionem do czasu w przywileiach wyrażonego odłożenia y in toto przy tychże przywileiach niewiernych żydów zachowania affektował. E converso patron imię pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego. replikując wnosił, iż te przywileia, z któremi niewierni żydzi u sądu naszego przez patronow stawiają, iako zapisom samych że niewiernych żydów, tak y prawu pospolitemu są przeciwnie, a zatym przyjęte być nie mogą, dyllacyi, że są zapisom przeciwnie, dowodził z tychże oryginalnych zapisów, że żydzi niezastaniając się żadnymi prawami, przywilejami, niebiorąc żadnych dobrodziejstw prawnych, a pogotowiu nieprawnych na pomoc, summę winną wypłacić imię panu podstolemu Wendenskiemu, iako nayscisley onerując dobra y osoby swoje, wszystkie obowiązali się. Co do prawa pospolitego, czytał artykuł piąty z rozdziału trzeciego, artykuł dwudziesty pierwszy z rozdziału pierwszego, artykuł trzeci z rozdziału czwartego, artykuł ósmy z rozdziału czwartego, artykuł ośmdziesiąt trzeci z rozdziału czwartego, także konstytucyą roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt ósmego, któremi wszystkiemi dowodził, iż takowe przywileia in praeiudicium szlachty wydawane być niepowinne, a wydane nullitati podlegać mają, do tego że obligi w roku tysiąc sześćset czterdzieści szóstym y czterdzieści siedmym dane, a przywileia króla imci Jana trzeciego w roku tysiąc szesćset czterdzieści piątym w decembrze, a pośledniejszy przywilej terazniejszy króla imię w roku tysiąc sześćset czterdzieści ósmym in martio, ad male narata dla niepłacenia winnych długów nulliter otrzymane, uchi-

lenia tedy tych listów, przywileiów, a za niedość uczynienie listom obligacyinym zapisom podług statutu w. x. Lit. artykułu siódmego z rozdziału siódmego, także podług prawa coaequationis y porządku sądu naszego troiakich żarąk przy samey realney summie y prowizyeyi, także szkod y expens prawnych na niewiernych żydach Wilenskich generaliter wszystkich cum pacna infamiae et forti executione wskazania domawiał się. In contrarium pan Koreywa od żydów replikował w ten sposób: iż żarąk żądnych y pacna niewiernych żydach imię pan podstoli Wendenski przez patronów swoich dopraszać się nie może, ponieważ żydzi przeciwko zapisom swoim nic niemówią, owszem według onych samą realną summę w czas przyszy, a quotę y teraz płacić deklarują, przywileia nie są na prawo wydane, bo żydzi według konstytucy Grodzieskiej roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt ósmego, wprzody commissyey y inquisiticy potrzebuia, a potym ad clementiam iudicii recurrunt y frysztu chcąc ratami płacić proszą, iakoby y samemu imię panu podstolemu Wendenskiemu y drugim kredytorom, których nie mało na ośmkroć sto tysięcy y daley synagoga Wilenska nayduie, wypłacić się y dość uczynić mogła, podług wyższej tedy instancyi swoiey niewiernych żydów Wilenskich przy listach przywileiach zachowania y commissyey naznaczenia upraszał. Nakomiec plenipotent imię pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, na illacyą od żydów uczynioną, szyroce terminami prawnymi replikowawszy, przy obserney controwersyi swoiey donosił y to, iż gdyby przywileia przez żydów, ad male narata otrzymane, przyjęte być miały, tedy y prawo pospolite statutowe, konstytucyey seymowe dawniejsze y recenter cum coaequatione iurium z koroną polską stanowione y same zapisy niewiernych żydów nadwerezzone y skasowane być musiały by, a przez to nietylko prawu pospolitemu, ale y ukrzywdzonemu wielka uyma sprawiedliwosci świętey byłaby, bo każdy debitor, pozyczywszy

na zapis summy iakową, podobnym sposobem otrzymawszy ad male narata przywilej, długi winnego, do którego chcąc terminu, nie płacił by; co do konstytucyi, roku tysiąc szescset siedmdziesiąt ósmego mienil: iż tam commissia królewskim, a nie Wilenskim żydom, nie per privilegium ale seymem, za zgodą stanów rzeczy pospolitey, użyczona, czego że żydzi Wilenscy nie mają y mieć nie mogą; przeto dowiodszy nullitatem przywilejów otrzymanych, prawem y ratami wyżey namienionemi, summy przez niewiernych żydów winney ogółem wszystkiego, nie składając na raty, z trojakiemi zarękami, także z prowisją, z szkodami, nakładami prawnemi, na niewiernych żydach Wilenskich, na dobrach y osobach ich cum forti executione wskazania, commissyey y przywilejów uchilenia y wszystkiego tego, cokolwiek z prawa pospolitego, samey słusznosci y świętey sprawiedliwosci należy uznania y przysądzenia prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza, podstolego Wendenskiego, z niewiernemi Salomonem Salomonowiczem, Dawidem Markowiczem, Salomonem Pinkasowiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Markiem Bernatowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Samuelem Boruchowiczem, Jzraelem Markowiczem—żydami starszemi y innemi wszystkimi żydami synagogi Wilenskiej, za remissją y dekretem sądu naszego, na cadencyi Wilenskiej ferowanym, względem wzięcia od obżałowanych żydów na kopie z zapisów, tu przed nas sąd do Minska dla przyjęcia skuteczney rozprawy stałą, mieniąc o nieoddanie y niezapłacenic, tak żałującemu imć panu podstolemu Wendenskiemu, iako y imć panu Felicyanowi Łokucieiewskemu y pani małżonce imć, na trzy listy zapisy summy osmiu tysięcy sta złt. winney y oney za częstokrotną requisitją y upominaniem się, zwłoczając czas od czasu obietnicami niewyliczenie, zatym do oddania tey wszystkiey spełna summy monetą dobrą, tak żałującemu winney, iako y od

imć pana Łokucieiewskiego y pani małżonki imć temuż im panu podstolemu Wendenskiemu, za wlewkiem prawa należącey, iako należytemu aktorowi do wskazania zarąk, do uczynienia mocney na dobrach y osobach obżałowanych żydów execucyi y do wskazania wszystkich pen w zapisach wyrażonych y do decyzji we wszystkim podług tych zapisów uznania, o szkody, nakłady, paeny prawne y o inne praetensie w dekrete sądu naszego y w żalobie dostateczniewy wyrażone. W której sprawie z oczewistey obudwuch stron controwersyi my sąd listy najaśniejszych królów ichmcw, iako przeciwko prawu y wielu konstytuciom seymowym ad male narata na iawną y widomą szkodę żałującego imci pana Moksiewicza przez niewiernych żydów Wilenskich do ichmć panów commisarzów otrzymane, na strone uchiliwszy, a do prawa pospolitego, wysz pomienionych zapisów obligacyinych, samey słusznosci y naybliższej sprawiedliwosci świętey, aby każdy ukrzywdzony przy swoiey zostawał własności, przychilając się, od pretendujących zarąk y dalszych pen prawnych, w które lubo by szusznie niewierni żydzi popadać mieli, ex clementia iudicii na ten czas uwolniwszy, szczegulnie tylko samą kapitalną sumnę, na trzy zapisy pożyczoną, ośm tysięcy sta złt. aby obżałowani żydzi Wilenscy za niedziel cztery, to jest, dnia dwudziestego wtorego octobra w roku terazniejszy, tu przed nami sądem w Minsku imć panu Moksiewiczowi — podstolemu Wendenskiemu, monetą w zapisach wyrażoną oddali y wszystko spełna wypłacili nakazujemy; a inquantum by na tym terminie wysz pomienionym summy nieoddali, tedy trojakię zaręki y wszystkie paeny prawne, w zapisach expresse wyrażone, na obżałowanych żydach wskazujemy. A gdy zatym sądu naszego z oczewistey controwersyi ferowanym dekretem termin wypłacenia należyty imć panu Moksiewiczowi — podstolemu Wendenskiemu summy nie na dniu dwudziestym wtórym mśca Oktobra, roku tysiąc szescset dziewiędziesiąt ósmym,



ale dla następującego pospolitego ruszenia pod Grodno, względem zaszczytów sądów naszych głównych trybunałnych limitacy aż na terminie sądom naszym przez laudum ieneralne na tymże pospolitem ruszeniu uchwalone y postanowione naznaczonym, to jest, w roku terazniejszy tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, mscą Februari siedmiastego dnia przypadł, tedy za przywołaniem przez ienerała sprawy imć pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, z niewiernymi żydami synagogi Wilenskiej imć pan Moksiewicz—podstoli Wendenski, z patronem swoim panem Frackiewiczem do odebrania przysądzoney sobie summy personaliter stawał, a niewierni żydzi synagogi Wilenskiej, iako dekretowi naszemu oczewistemu dosć nieuczynili, summy przysądzoney nieoddawali y nieprezentowali, tak y żadney wiadomości sądowi naszemu y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili: zاتم imć pana Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, patron terminu exolutionis summy im. panu podstolemu Wendenskiemu należącej, dekretem sądu naszego oczewistym w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ósmym dnia dwudziestego czwartego Septembra ferowanym, iako też y laudum ieneralnym na pospolitym ruszeniu uchwalonym, względem złożonego sądom naszym po limitacyi czasu słusznie prawnie dowiodszy, wzdania niewiernych żydów kahału Wilenskiego, iako prawu nieposłusznych, dekretom naszym y zwierzchności sądowey przeciwnych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zاتم summy ośmiu tysięcy stu zł. pol. tak według zapisów niewiernych żydów Wilenskich, iako y według dekretu sądu naszego oczewistego, z troiakiemi zarękami y z szkodami, nakładami prawnymi, namnię złotych trzydziestu siedmiu tysięcy polskich na niewiernych żydach wszystkich generaliter y każdym zosobna, na dobrach ich wszelkich leżących, ruchomych, summach piędźnych, handlach, towarach, splawach, arendach, domach, kamienicach, kramach gdziekolwiek będących, z wolnym pieczętowaniem

szkoly, aresztowaniem, pieczętowaniem y zabieraniem wszelkich dobr niewiernych żydów, quocunque titulo do synagogi Wilenskiej należącej, a samych także niewiernych żydów synagogi Wilenskiej za niedosć uczynienie tymże zapisom y dekretom sądu naszego na infamii, na gardło y na lapanie, wskazanie onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamisów uznania y dla publikacyi tey infamii ienerała sądowego przydania, a na mocną y nieodwloczną, nieogłądając się na żadne bronienie execucyą, wskazaney summy na osobach y dobrach niewiernych żydów synagogi Wilenskiej do ichmć panów urzędników ziem. abo grodz., lub też do ichm w. panów rotmistrzów wojewodztwa Wilenskiego, założywszy pacnas contra negligentes officiales in iure descriptas odesłania prosił y domawał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza—podstolego Wendenskiego, z niewiernymi Salomonem Salomonowiczem, Dawidem Markowiczem, Salomonem Pinkasowiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Markiem Bernatowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Samuelem Boruchowiczem, Jzraelem Markowiczem—żydami starszemi y innemi wszystkimi żydami synagogi Wilenskiej, bacząc to, iż niewierni żydzi mając pierwey dekretom sądu naszego z oczewistej controwersy ferowanym na wyliczenie imć panu podstolemu Wendenskiemu winney summy złożony termin, a potym wiedząc ex laudo generali o czasie sądom naszym naznaczonym, sprzeciwiając się dekretowi naszemu oczewistemu y znieważając ony, abutendo clementia iudicii względem uwolnienia od zarak prowizyi szkod y paen prawnych, summy imć panu Moksiewiczowi—podstolemu Wendenskiemu, przysądzoney nieoddali, dekretowi naszemu dosć nieuczynili y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney niedali; przeto my sąd onych w roku zawitym in termino conseruato na upad w rzeczy wzdaiemy, a zاتم według prawa

y dekretu sądu naszego oczewistego, także według zapisów niewiernych żydów żalującemu aktorowi danych y służących, za niedość uczynienie onym summę ośm tysięcy złt. pol. z troiakiemi zarekami z prowisia, z szkodami, nakładami prawnymi, wszystkiego trzydzieście siedm tysięcy złt. pol. na niewiernych żydach synagogi Wilenskiej, jeneraliter wszystkich y na każdym zosobna, quocunque titulo do synagogi Wilenskiej należącym, na dobrach tych żydów wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, splawach, arendach, zastawach, domach, kamienicach, kramach, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach tychże niewiernych żydów Wilenskich z wolnym pieczętowaniem szkoły, domów, kramów, z wolnym grabieniem y zabieraniem na każdym miejscu towarów onych, także samych do więzienia braniem imé panu Moksiewiczowi—podstolemu Wiendenskiemu przysądzamy, a samych tychże niewiernych żydów synagogi Wilenskiej, za sprzeciwienstwo dekretowi sądu naszego oczewistemu, podług tegoż dekretu y podług obowiązków ich, w zapisach wyrażonych, na infamią na gardło y na łapanie wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis za infamisów uznawamy y dla publikowania tey infamiey ienerata przydajemy, a na mocną y nieodwloczną, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienia, odprawę, za summę wyżey wyrażoną dekretem naszym oczewistym trzydzieście siedm tysięcy złt. pol. przysądzoną na dobrach y osobach niewiernych żydów Wilenskich, także na poścignienie samych ich do ichm panów urzędników ziemskich albo grodzkich, także do ichm panów rotmistrzów wdztwa Wilenskiego, którego sobie z urzędu lub ichm. w. panów rotmistrzów strona użyć zechce, założywszy paenas contra negligentes officiales, in volumine legum sancitas, odsyłamy. A nakonie fortem executionem na dobrach y osobach niewiernych żydów Wilenskich lub officiose, lub też iako w zapisach iest wy-

rażono, samemu imé panu podstolemu Wiendenskiemu y każdemu od imé, zlecenie mającemu, lub na wszystkich żydach, lub na każdym specialiter czynić, żydów z towarami ich, gdzie kolwiek poścignowszy do więzienia brać y wszelkimi sposobami summę sobie przysądzoney windykować, aż do dość sobie we wszytkim uczynienia permittimus et decernimus; na przypadłym zaś publikacyey terminie ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Salomona Salomonowicza, Dawida Markowicza, Salomona Pinkasowicza, Dawida Litmanowicza Gabryela Moyżeszowicza, Marka Bernatowicza, Nachima Moyżeszowicza, Samuela Boruchowicza, Jzraela Markowicza—żydów starszych y innych wszystkich żydów synagogi Wilenskiej, za infamisów dekretem naszym oczewistym na infamią wskazanych w izbie sądowej et in foro publico obwołał y ogłosił y te publicatią, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Апт. Трибун. за 1698—1699 годы, № 325, л. 369.

## № 144.—1699 г. Мая 28.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ, принадлежавшихъ къ Виленской синагогѣ, къ смертной казни и уплатѣ Софii Снальской восьми тысячъ золот. польскихъ долгу. процентовъ и пени.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, msca Maia dwudziestego trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim księstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięć obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa ieymć pani Zofii Dzierzkowny

Jakubowey Skalskiey—stolnikowey Czernihowskiey, z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Jzraelem Markowiczem, Markiem Gerszonowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Eliaszem Moyżeszowiczem, Mojżeszem Abramowiczem y Jachimem Markowiczem, żydami starszymi szkoły y synagogi żydowskiey Wilenskiey, za zakazem oczewisto w ręce podanym, mieniając oto, iż niewierni żydzi, będąc potrzebnymi summy pieniędzy, na szkole y synagoge swoją wzięli, pożyczyl y do rąk swoich odliczyli realiter summy rekodayne, a nie kontraktowey, pułtora tysiąca złt. polskich talarami bitymi, rachując każdy talar po złotych sześciu u zesłego imię pana Jakuba Jana Skalskiego—stolnika Czernihowskiego y samey ieymci terazniejszey aktorki, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, msca Maia dwudziestego dnia na dobrowolny obligacyiny list zapis swoy, którym opisawszy się, ieymć pani actorce y successorom ieymci w roku terazniejszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięciom, msca Maia dwudziestego dnia, przy riegach grodzkich w zamku Wilenskim oddać wyżej mianowaną summę spelną y wyliczyć, dosyć na terminie inscrypty swojej nieuczynili y summy niewyliczyli; zacyhm do zaplacenja summy, iscziny z sowitzością, troiakimi zarękami, do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych, et ad paenam infamiaę, według opisu od ich żydów danego wskazania y dalszych paen extendowania, tak nad osobami ich, iako dobrach y szkole Wilenskiey przed sąd nasz zapozwani, iako to szerzey w zakazie rzecz jest wyrażona. Na terminie tedy niniejszym wyżej wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktorki umocowany ieymci, za mocą sobie do tey sprawy daną, pan Alexander Hordziejewski oczewisto do rosprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako się sami przed nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili; zacyhm ten że ieymci pani Skalskiey

patron podanego oczewisto w ręce niewiernym żydom—starszym kahału y synagogi Wilenskiey w mieście i. kr. msce Wilnie z szkoły wychodzącym przez ienerala Piotra Zynę zakazu, zeznaniem iego oczewistym przed wielmożnym imię panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y żalobę z niego ratione superius praemissorum iterowawszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis od niewiernych żydow kahału Wilenskiego zesłtemu imsci panu Jakubowi Skalskiemu—stolnikowi Czernihowskiemu y samey ieymci teraz żaluącey actorce małżankom, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym, msca Maia dwudziestego dnia na summę rekodaynę pułtora tysiąca złotych dany, z którego wszystkie obowiązki y warunki strictissime opisane przeczytawszy y nieuczynienia onemu dość tymże listem nieoswobodzonym zapisem dowiodszy, wzłania niewiernych żydow kahału Wilenskiego, ponieważ do prawa niestawiają, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zacyhm według prawa y listu obligacyiny zapisu, samey na ten list zapis winney pryncypalney summy, z troiakimi zarękami, z szkodami y prowisią osmiu tysięcy złotych polskich na pomienionych niewiernych żydach kahału Wilenskiego y na szkole ich w mieście Wilnie będącey, z wolnym pieczętowaniem oney y na wszelkich dobrach tychże niewiernych żydow leżących, ruchomych, summach piędźnych, domach, kromach, arendach, zastawach, towarach, splawach, gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu aresztowaniem, zabieraniem y exequowaniem, a w niedostatku dobr y na samych osobach niewiernych żydow, z wolnym także onych wszędzie po drogach, gościncach, miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach łapaniem y do więzienia braniem, tudzież tychże niewiernych żydow wszystkich kahału Wilenskiego, według listu dobrowolnego zapisu onych, którym summę pod winą in-

famy oddać obowiązali się, za niedosć onemu uczynienie, na infamią, na garło y na łapanie żałuącey ieymć wskazania, onychże, podług prawa coaequationis, ex-nunc za infamissów uznania, a dla publikacyi tey infamiei ienerala sądowego przydania y dla uczynienia mocney y nieodwłocney za wskazaną summę, tak na dobrach niewiernych żydów kahału Wilenskiego, iako y na samych osobach, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienie, executyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Wilenskich y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby niewiernych żydów pokażą się y poścignione być mogą, a którego z nich strona użyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymć paniey Zofiey Dzierzkowny Jakubowey Skalskiej—stolnikowey Czernihowskiej, bacząc to, iż niewierni żydzi Marek Bernatowicz, Jzrael Markowicz, Marek Gierszonowicz, Nachim Moyżeszowicz, Eliasz Moyżeszowicz, Moyżesz Abramowicz, Jachim Markowicz—starsi kahału y synagogi Wilenskiej y wszyscy in genere żydzi teyże synagogi Wilenskiej, będąc o rzecz wyżey wyraźoną pozwanymi, z troiakrotnym ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali się, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa y listu obligacyjnego zapisu, samey pryncypalney, na ten list zapis winney summy, z troiakrotnym żarękami, z szkodami, nakładami prawnymi, z prowizją, z wpisnym y pamiętnym nam danym, y za lucra zapłaconym in summa ośm tysięcy złotych polskich, na niewiernych żydach wszystkich kahału Wilenskiego y na szkole ich w mieście Wilnie będącey, z wolnym pieczętowaniem oney y na wszelkich dobrach teyże wszystkich in genere żydów, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kramach, kamienicach, arendach, zastawach towarach, spławach gdzickolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu are-

szowaniem, zabieraniem y exequowaniem, a w niedostatku dobr y na samych teyże niewiernych żydów osobach, z wolnym także onych wszędzie łapaniem y do więzienia braniem; tudziesz przerzeczonych obżałowanych niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Nachima Moyżeszowicza, Eliazza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Jachima Markowicza—starszych kahału Wilenskiego y wszystkich teyże synagogi Wilenskiej żydów, według listu onych dobrowolnego zapisu, którym summę, pod winą infamiei, oddać obowiązali się, za niedosć onemu uczynienie, na infamią, na garło y na łapanie żałuącey wskazujemy, onych że podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamiei ienerala sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy, a dla uczynienia mocney y nieodwłocney za wskazaną summę na dobrach niewiernych żydów wszystkich kahału Wilenskiego y na samych osobach executyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Wilenskich y inszych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby niewiernych żydów synagogi Wilenskiej pokażą się, a którego strona z urzędu do executiei użyć zechce, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty siodmy tegoż mea Maia roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, od nas sądu dla publikowania infamiei przydany, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Nachima Moyżeszowicza, Eliasza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Jachima Markowicza—starszych kahału Wilenskiego y wszystkich niewiernych żydów teyże synagogi Wilenskiej, za infamissów w izbie sądowey et in foro publico ogłosił y obwołał, y tę publicatią a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głownych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 328, за 1699 годѣ, з. 416.

## № 145.—1899 г. Мая 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Станиславу Добрану девяти тысячъ ста девяноста золот. польскихъ долгу и пени.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętego, mca Maia trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięty obranemi, gdy s porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imć pana Stanisława Floryana Dobrana y ieymć pani małżonki imć pani Katharżyny Krużynskiej Dobranowej, z niewiernymi żydami Peysachem Moyżeszowiczem, Jozefem Markowiczem, Jzraelem Markowiczem, Markiem Gerszonowiczem, Dawidem Litmanowiczem y Dawidem Markowiczem, żydami starszym kahału Wilenskiego, za zakazem oczewisto w ręce podanym tu w Wilnie na Żydowskiej ulicy będącym, o nicoddanie y niezaplacenie na terminie y po terminie w liście obligacyinym zapisie od pomienionych starszych żydów kahału Wilenskiego żalującym summy wyrażoney, na list obligacyiny zapis winney, to iest, dwuch tysięcy dwuchset dwudziestu złotych polskich od niewiernych żydów starszych winney, o naruszenie tego listu obligu dobrowolnego zapisu, o trojakię zareki, sowitoseci, szkody, nakłady y winy prawne. Na terminie tedy niniejszym wyżey specyfikowanym, za przywołaniem przez ienerała sądowego stron do prawa, od aktora patron, za mocą listowną prawną sobie do tey sprawy daną, pan Paweł Tomkowied oczewisto ku rosprawie sławał, a pozwany niewierni żydzi starsi kahału Wilenskiego, iako się sami do prawa przed nami sądem niestanowili, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili; zatym tenże aktora patron poda-

nego obżałowanym niewiernym żydom starszym kahału Wilenskiego przez ienerała iego król. mei wojewodztwa Wilenskiego Matheusza Zubrzyckiego zakazu zcznaniem onego oczewistym y przed w. imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kola sądów naszych na tym zakazie uczynionym słusnie prawnie dowiodszy y żalobę z onego o rzecz wyżey wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis od niewiernych żydów, to iest: Peysacha Moyżeszowicza, Jozela Markowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Dawida Litmanowicza, Dawida Markowicza, żydów starszych kahału Wilenskiego, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym, mca Marca trzydziestego dnia na dwa tysiące dwadzieście złotych polskich imć panu Stanisławowi Floryanowi Dobranowi y pani małżonce imei dany, z którego to listu obligacyinego zapisu wszystkie obowiązki y warunki prawne podostatku wyczytawszy y forum tey sprawy u sądu naszego ukazawszy, a niedość uczynienia samym że tym listem dobrowolnym obligacyinym zapisem documentaliter dowiodszy, wzdania obżałowanych niewiernych żydów ponieważ do prawa nie stawaia, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym tego listu dobrowolnego obligacyinego zapisu utwierdzenia, samey winney iścizny z sowitosciami, zarekami osm tysięcy osmset osmdziesiąt złotych polskich, osobliwie za szkoły, nakłady w tey sprawie noviter spendowane, trzechset złotych polskich, a samych obżałowanych niewiernych żydów, według dobrowolnego obligacyinego zapisu, onychże na infamię wskazania y dla publikowania tey infami, ienerała sądów naszych pilnującego przydania, a iako na executią za wskazaną summę na wszelkich dobrach onych, towarach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, do urzędu grodzkiego Wilenskiego, którego sobie strona zażyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y

domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imię pana Stanisława Floryana Dobrana y paui małżaki imię ieym paui Katharzyny Krużynskioy Dobranowey z niewiernymi żydami Peysachem Moyżeszowiczem, Józefem Markowiczem, Jzraelem Markowiczem, Markiem Gierszonowiczem, Dawidem Litmanowiczem y Dawidem Markowiczem—starszemi kahału Wileńskiego, za zakazem o rzecz wyżey wyrażoną, tu przed nas sąd podanym, bacząc to, iż żydzi starsi kahału Wileńskiego, będąc do sądu naszego zakazani, za pokilkakrotnym przez ienerała przywoływaniem, przed nami do prawa niestanowili, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa y tego listu obligacyjnego od obżalowanych żydów żalującemu imci danego zapisu, ktury my sąd, iako słusznie y prawnie dany, we wszystkich punktach y paragrafach nie naruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, samey na ten list obligacyjny zapis winą ostały iscziny z sowitościami, zarękami osm tysięcy osmsset osmdziesiąt złotych polskich, osobliwie za szkody nakłady prawne, według domawiania strony trzysta złotych polskich, z dwiema kopami wpisnego y pamiętnego nam sądowi danym y za lukra zapłaconemi, wszystkiego summą dziewięć tysięcy sto dziewiędziesiąt złotych polskich na niewiernych żydach starszych kahału Wileńskiego, na szkole, domach, kamienicach, kramach w mieście Wilenskim y innych będących, handlach, towarach, splawach, arendach, z wolnym onych na każdym mieyscu zaaresztowaniem, towarów braniem, szkoły zapieczetowaniem y na inszych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych obżalowanych niewiernych żydów Peysacha Moyżeszowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszonowicza, Dawida Litmanowicza y Dawida Markowicza żydów starszych kahału Wileńskiego, według opisu onych dobrowolnego obligacyjnego na infamią, na garlo,

na łapanie żalującemu aktorowi wskazuemy y wedle prawa coaequationis iurium wielkiego xięstwa Litewskiego z koroną Polską ex nunc za infamisow uznawamy y dla publikowania tey infamiey ienerała sądów naszych pilnującego przydaemy; a na odprawę za wskazaną od nas sądu summę na szkole Wileńskioy, kamienicach, domach, kromach, towarach onych y na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących do urzędu grodzkiego Wileńskiego, nicogładając się na żadne bronienie, odsyłamy. A gdy dzień pierszy Mai przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, sądów naszych pilnujący, czyniąc dość prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, pomienionych żydów za infamisow w izbie sądowey et in foro publico ogłosił, obwołał y publikował y te publikacją rediens a loco publicationis, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunałnych w-o x-a Lit. zapisana.

Изъ книги Глав. Литов. Трибунала, № 328, за 1699 г., л. 682.

## № 146.—1700 г. Апрелья 5.

**Вводъ Володковичей во владѣніе имѣніемъ Семковъ, принадлежавшимъ евреямъ Берковичамъ, въ обезпеченіе уплаты долга.**

Roku tysiąc siedmssetnego, miesiąca Aprila piątego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskioy mosci Minskim, przedemną Theodorem Antonim Wankowiczem—stolnikiem y podstaroseim Minskim, stanowszy oezewisto ienerał woiewodztwa Minskioy Łukasz Hrynkiewicz przyznał kwit swoy relacyiny intromisyiny w te słowa pisany: Ja Łukasz Hrynkiewicz, ienerał iego królewskioy mosci woiewodztwa Minskioy, zeznam tym moim relacyiny intromisyiny tysiąc siedmssetnym, miesiąca Aprila 2 dnia

z stroną szlachtą panami Jerzym Zahorskim, Stefanem Jakubowiczem, Piotrem Sławinskim, Tomaszem y Alexandrem Pomarnackiem byłem użytym od niewiernych żydów Jzaaka y Mowszy Berkowiczow—braci rodzonych y małżonek onych Sierki Mienkowiczowny Jzaakowey y Jenty Salomonowny Mowszyney Berkowiczowych do majątności, nazwanej Siemkowa, w Minskim woiewodztwie leżącey, gdzie za przybyciem naszym wysz rzezzeni żydzi arędarze Zasławscy y małżonki onych powiedzieli przed nami, iż będąc pilno gwałtownie potrzebnymi pieniędzy, wzięli y do rękę swoich odebrali y odliczyli u iego-mości pana Franciszka Wołodkowicza y pani małżaki iego-mości, ieymsci pani Zofyi Wankowiczowny, gotowey rękodayney, spólney ichmościow summy pieniędzy, dwa tysiące sześćset złotych, za którą summę wysz wyrażoną majątność Siemkow z budowaniem dwornym ze wsiami Siemkowem, Rafałowiczami, Sielutami, z gruntami za wsią Słobodą będącemi, z boiarami, z poddanemi y ze wszystkimi do tey majątności Siemkova z dawnych czasow należąciami przynależnościami, prawem wlewkowym na lat pięć spełna po sobie idących od roku terazniejszego do roku da Pan Bóg przyszedłego tysiąc siedmsetnego piątego do dnia y święta świętego Jerzego, święta rzymskiego, według nowego kalendarza, imsci panu Franciszkowi Wołodkowiczowi y pani małżące imsci zbyli, żądaiąc mnie ienerała y strony szlachty, abym pomienioną majątność Siemkow cum attinentijs do possessij imsci panu Wołodkowiczowi y pani małżące imsci podał y intromittował. Ja tedy ienerał, sprawując się podług prawa pospolitego, dość czyniąc funkcij urzędu moiego y affektacij żydow Jzaaka y Mowszy Berkowiczow—arędarzow Zasławskich y małżonek onych, wysz wyrażoną majątność Siemkow z budowaniem dwornym; ze wsiami Siemkowem, Rafałowiczami, Sielutami, z gruntami za wsió słobodą będącemi, z boiarami, z poddanemi, z ogrodami, gruntami, z polmi, zaroslami,

sianożęciami, rzekami, rzeczkami, lasami z stawem y młynem y ze wszystkimi, a wszystkimi do mienowanej majątności Siemkova zdawna należąciami przynależnościami do należytey possessij y spokojnego imsci panu Franciszkowi Wołodkowiczowi y ieymsci pani małżące imsci bez zadney y najmniejszey ni od kogo contradyciej podałem do dzierżenia y używania, ktorey majątności Siemkova zostawszy iego-mość pan Wołodkowicz y pani małżaka imsci spokojnemi possessorami, mną ienerałem y stroną szlachtą oswiadczyli się. Na dowod czego ten mój relacyiny intromisyiny kwit ku zapisaniu do xiąg grodzkich Minskich podaę y przyznawam. Pisan ut supra. U tego kwitu intromissyinego podpis ręki ieneralskiey tymi słowy: Łukasz Hrynkiewicz, ienerał iego królewskiey mosci woiewodztwa Minskiego. Ktore oczewiste przyznanie ieneralskie iest do xiąg grodzkich Minskich zapisane, z ktorych y ten wypis, pod pieczęcią urzędową, imsci panu Franciszkowi Wołodkowiczowi y ieymsci pani małżące imsci iest wydan. Pisan w Minsku. Adam Woyciech Janieszewski pisarz grodzki woiewodztwa Minskiego.

Изъ поточной книги Минскаго гродскаго суда за 1668—1698 годы, № 11839, л. 721—722.

## № 147.—1700 г. Мая 7.

Трибунальный декретъ, вторично присуждающий старшинъ синагогъ Виленской, Брестской, Гродненской, Пинской и Слуцкой къ инфаміи и къ смертной казни за неуплату въ срокъ слѣдующей съ ихъ обществомъ подушной подати.

Roku tysiąc siedmsetnego msca Maja siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z

porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imc pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego, skarbnika Oszmianskiego, rotmistrza i. k. msci piechoty, trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego assistuiący, z niewiernymi żydami Wilenskiemi, Brzeskiemi, Grodzienskiemi, Pinskiemi y Słuckkiemi, kahałow miast i. k. msci w wielkim xięstwie Litewskim będących, starszymi y innymi wszystkimi pomienionych synagog żydami, za pozwem przez aktora wyniesionym, mieniać do dekretu sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset czterdzieści dziewięć, mscą Decembra wtorego dnia, w Nowogrodku, z aktoratu żalującego z obżalowanemi żydami ferowanego, do dość uczynienia temu dekretowi, do oddania y zapłaćcenia summy trzydziestu tysięcy osmset trzydziestu pięciu złotych polskich na kahałach Wilenskim, Brzeskim, Grodzienskim, Pinskim y Słuckkim, na osobach onych y na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach piędźnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, tym dekretem aktorowi przysądzonych, a w niestaniu onych do approbaty tego dekretu y infamii w nim wyrażoney, ze wszystką rzeczą y wskazani w nim opisanemi, a do wskazania na powtórą infamią na gardło, na łapanie, tudzież do obwarowania przez dekret sądu naszego, aby niewierni żydzi xięstwa Litewskiego podług reparticyi między sobą uczynioney z pięciu kahałow in posterum pogłówne, podług constitucyey należącej, do imsci pana rotmistrza wnosili, o szkody, nakłady y winy prawne. Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktora patron imci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną y ustnie zleconą pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwane niewierni żydzi niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey nieuczynili, zاتم wysz rzeczony aktora patron podania oczewisto w ręce obżalowanym niewiernym żydom — starszym Wilenskiego, Brzeskiego,

Grodzienskiego, Pinskiego y Słuckkiego kahałow, każdemu z osobna tu w mieście i. k. mci Wilnie będącym, ze szkoły wychodzącym, przez ienerała Piotra Zynę pięću stronie pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imscią panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność tróyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyżey w naratywie wyrażoną, a szerzey w tym pozwie opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset czterdzieści dziewięć, mscą Decembra wtorego dnia, z aktoratu żalującego z obżalowanemi wszystkimi żydami, Wilenskiego, Brzeskiego, Grodzienskiego, Pinskiego y Słuckiego kahałow y innymi wszystkimi starszemi W. X. Lit. będącemi w Nowogrodku ferowany, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem, pozwanym niewiernym żydom na infamią, na gardło y na łapanie, iako in causa fiscali wskazawszy, wszystkiego summą trzydzieście tysięcy osmset trzydzieści pięć złt. polskich na pozwanym niewiernym żydach, Wilenskim, Brzeskim, Grodzienskim, Pinskim y Słuckkim kahałach y na wszelkich dobrach y majątnosciach ich, leżących, ruchomych, kamienicach, kromach, domach, handlach, towarach, splawach, arędach, summach piędźnych, gdzie y u kogo kolwiek będących żalującemu aktorowi przysądził y na odprawę tey summy do wszelkich urzędów ziemskich y grodzkich odesłał, iako to szerzey y dostateczniej dekret sądu głównego trybunalnego w sobie wyraża, po ktorego produkowaniu dekretu, wzdania pozwanym niewiernym żydom iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zاتم tego dekretu sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset czterdzieści dziewięć, mscą Decembra wtorego dnia, z aktoratu żalującego z obżalowanemi



niewiernymi żydami w Nowogrodku, iako słusznie y prawnie ferowanego, ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażaną, wespół z infamią tym dekretem wskazaną utwierdzenia, wskazaney tym dekretem summy trzydziestu tysięcy ośmuset trzydziestu pięciu złt. pol., przytym za szkody przez nieoddanie tey summy poniesione y nowiter lożone koszty tysiąca złt. polskich z wpisnym y pamiętnym od tego danym, na pozwanym osobach y na wszelkich dobrach onych, leżących, ruchomych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, wicinach, arendach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym szkoły ich pieczętowaniam. samych ich gdziekolwiek poścignowszy do więzienia braniem, na targach, iarmarkach y gdziekolwiek spotkawszy grabieniem, a samych przereczonych obżalowanych niewiernych żydów, iako infamissow, za powrotną infamią, na gardło y na łapanie wskazania, onych że podług prawa coactionis iurium ex nunc za infamissow uznania y do publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania publikować y proklamować nakazania, a iako dla uczynienia na wszelkich dobrach wysz mianowanych pozwanym żydów, za summe dekretem sądu głównego trybunalskiego wskazaną y teraz noviter errogowane koszty skuteczney y nicodwłoczney, nieogładiąc się na żadne ni odkogo brounienia. ani na protekieie y ochrony, odprawy, tak y dla uczynienia nad samymi pozwanymi osobami, na garlach ich przez mistrza executey do wszelkich urzędów ziemskich lub grodzkich tych woiewodstw y powiatow, pod ktorými się dobra obżalowanych okaza y sami poścignieni y złapani bydz mogą y którego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekreutowi y na tych wszystkich ichmsciow, którzyby żydów tych, od ktorých podatek pogłownego nie będzie oddany, ochraniali, dalszych paen prawnych odesłania, in posterum zaś, aby żydzi wszyscy podług repartiticy mie-dzy się uczynionej imsci panu rotmistrzowi

summe per constitutionem naznaczoną, cum salario na początku trybunała Wilenskiego oddawali, warowania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego, skarbnika Oszmianskiego, rotmistrza i. k. msci piechoty trybunału w-o x-a Litt-o assistuiący, z niewiernymi żydami Wilenskiemi, Brzeskiemi, Grodzieskiemi, Pinskiemi y Sluckiemi kahalow y synagog w miastach i. k. msci w w-m x-ie Litt-m będących starszemi y innemi wszystkimi pomienionych synagog żydami, za pozwem o rzecz wyżey w naratiwie wyrażoną, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi będąc pozwanymi, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawa nieposlusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzłaiemy, a wedle prawa y dekreту sądu głównego trybunalskiego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięcym, msca Decembra wtorego dnia, z aktoratu załuiącego z obżalowanymi osobami w Nowogrodku ferowanego, (który my sąd, iako słuszny y prawny, ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespół z infamią tym dekretem wskazaną, nienarusznie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy), wskazaney tym dekretem summy trzydziestcia tysięcy ośmset trzydziestcia pięć złotych polskich, przytym za expensa prawne nowiter w tey sprawie errogowane złotych tysiąc, z wpisnym y pamiętnym nam danym, cum lucris zapłaconym, wszystkiego summą trzydziestcie ieden tysiąc ośmset czterdziestcie y pięć złotych polskich na obżalowanych niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach ich leżących, ruchomych, domach, kamienicach, kromach, wicinach, handlach, towarach, splawach, arendach, summach pieneznych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym samych do więzienia braniem, szkoły pieczętowaniam y z wolnym na targach, iarmarkach y gdziekolwiek poścignowszy towarow y samych osob grabieniem a samych przereczonych obżalowanych żydów Wilen-

skiego, Brzeskiego, Grodzkiego, Pinskiego y Sluckiego kahalow, iako infamissow, na garlo y na łapanie osądzonych, na powtorną infamią, na garlo y na łapanie wskazujemy, onychże podług prawa coaequationis iurium, ex nunc za powtornych infamissow uznawszy, do publikowania tey infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy, a iako dla uczynienia nad dobrami pozwanych osob wszelkimi, za wskazaną dekretem sądu głównego trybunalnego sumnę mocney y nieodwołczney, nicogładaiąc się na żadne ni od kogo bronienia y protekcje odprawy, tak na poścignienie y łapanie samych osob niewiernych żydow do urzędow wszelkich ziemskich lub grodzkich tych woiewodztw y powiatow, pod któremi się dobra pozwanych osob okażą y sami poścignieni y złapani bydź mogą, a ktorego z urzędu imć pan rotmistrz do tey exekucyi użyć zechce, odsyłamy. Inquantum by zaś któżkolwiek z ichmew panow obywatelow w. x. Lit. żydow pod sobą mieszkaiących, prawem przekonanych infamissow, ochraniał, y protekcjey miał, executionem podatku pogłownego impedire miał, na takowego każdego takż paenam infamiae zakładamy, a in posterum aby niewierni żydzi podług repartiticy między się uczynionej, którą kahal Wilenski, imci panu rotmistrzowi pod paenami iako naysurowszemi ma podać, podatek pogłownego per constitutionem naznaczony, wszystkie sumnę cum salario imści panu rotmistrzowi dekretem sądu głównego trybunalnego przeszłorocznym naznaczonym, na początku trybunalu Wilenskiego oddawali, pod utwierdzeniem tychże infamii et sub paenis irremissibiliter extendendis waruiemy y nakazujemy. A gdy dzień dziesiąty msca Maia do publikowania tey infamii przypadł, tedy ienerał sądow naszych Piotr Żynza, doś czyniąc prawu popolitemu y dekreтови naszemu, w izbie sondowey et in foro publico, niewiernych żydow Wilenskich, Brzeskich, Grodzkich, Pinskiych y Sludzkich kahalow y wszystkie starszych kahalow y

synagog Wilenskich za wiecznych infamissow obwołał, ogłosił, publikował y tę publikacją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Ktura sprawa iest do ciąg głównych Trybunalnych wpisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1700 г., № 329, л. 381.

## № 148.—1700 г. Юня 3.

**Трибунальный декретъ, присуждающій всёхъ евреевъ Виленскаго нагала къ инфамии въ третій разъ, къ смертной казни и уплатъ Софii Скальской долга и пени.**

Roku tysiącznego siedmsetnego, mca Junii trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunal w w-m x-ie Lit-m z woiewodztw ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiączny syedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzieniu przypadła sprawa ieym pani Zofii Dzierzkowney Skalskiej, stolnikowey Czernihowskiej z niewiernymi żydami starszymi szkoły y synagogi Wilenskiej, to iest Markiem Bernatowiczem, Izraelem Markiewiczem, Markiem Gerszonowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Heliaszem Moyżeszowiczem, Abrahamem, Jachimem Markiewiczami y wszystkimi żydami teyże synagogi Wilenskiej, oto y w takowy sposób, iż gdy obzałowani niewierni żydzi starsi, będąc pilnie, a gwałtownie potrzebnymi summy pieniędzy na potrzebę szkoły y synagogi Wilenskiej na dwa listy obligacyjne zapisy wzięli y pożyczyli u zesłego ieszcze w Bogu imć pana Jakuba Skalskiego, stolnika Czernihowskiego y u samey małzonki ieym, na ieden zapis summy pułtora tysiāca złotych w roku tysiāc sześćset dziewiędziesiąt siedmym, mca Maia dwudziestego trzeciego dnia, monetą srebrną talarową, każdy talar bity rachuiąc po złotych sześciu y tym zapisem obowiązali się pomnicioną sumnę w roku tysiāc sześćset

dziewiędziesiąt dziewiątym, mca Maia dwudziestego dnia przy więgach grodzkich Wilenskich pod troiakimi zarękami wyliczyć, na drugi zapis summy piętnaście tysięcy złotych polskich monetą także srebrną talarami u żakuiącey ieymć paniey stolnikowey Czernihowskiej y u zesłego małżonka ieymści w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodnym, mca Junii dziesiątego dnia y ten zapis obżałowani niewierni żydzi ustnym swym zeznaniem w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osмым mca Augusta dziewiątego dnia stwierdzili y obowiązali się na terminie w obligu wyrażonym, pod troiakimi zarękami y prowizją od tey summy, sąd główny trybunálny sumnę osm tysięcy wskazał na dobrach obżałowanych, osobach y towarach wszelkich; drugi dekret tegoż roku mca Junii dwudziestego dnia o niewyliczenie in termino summy piętnastu tysięcy złotych polskich z troiakimi zarękami, sąd główny trybunálny na niewiernych żydach wszystkich y szkoły, towarach y na samych osobach, summy osmdziesiąt tysięcy złotych polskich wskazawszy, samych vigore tychże obowiązkow na infamją, na garło, na łapanie wzdąć dopuścił, iako obszernicy wyrażają w sobie pomienione dekreta sądu głównego trybunálnego; a dla uczynienia mocney exekucyej nad osobami, dobrami y towarami onych, do urzędow ziemskich, grodzkich, pod ktoremi dobra albo osoby pokażą, wydał. Zaczym do approbacyej y utwierdzenia tych dekretow obudwuch, ze wszelkim wskazaniem w nich wyrażonym, wespoł y infamji za tymiż dekretami wypadłych y oraz na wskazanie dalszych paen prawnych, o szkody, nakłady, recente spendowane y o inne w pozwie eo nomine wyniesionym dostatecznie wyrażone praetensie, zapozwała. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od ieym paniey Skalskiej umocowany patron pan Alexander Hordziejewski oczwiescie ku rozprawie prawney stawał, a obżałowani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie-

stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swej przeciwney o niestaniu swym nieuczynili; zatym tenże patron podanych oczwiesito w ręce niewiernym żydom synagogi Wilenskiej przez ienerała i. k. meci Piotra Kolędę pozwu zeznaniem relacyej iego na urzędzie grodzkim Upitskim w roku terazniejszym, mca Marca dwudziestego szostego dnia uczynionym y ekstraktem z tychże xiąg pod datą wydanym słusznie prawnie dowiodszy y pilność trojga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz w tym pozwie wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy czytał dwa dekreta sądu głównego trybunálnego—ieden w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, mca Maia dwudziestego trzeciego dnia; drugi tegoż roku mca Junii dwudziestego dnia, w Wilnie, wespoł z infamjami in contumaciam otrzymane, którym dekretem sąd główny trybunálny, mianowicie pierwszym, to iest, mca Maia dwudziestego trzeciego dnia ferowanym, osm tysięcy złotych polskich na niewiernych żydach, a drugim, to iest, dnia dwudziestego Junii tegoż roku, osmdziesiąt tysięcy złotych polskich na tychże niewiernych żydach y na wszelkich dobrach onych wskazał, a na odprawę do wszelkich urzędów odesłał, po których produkowaniu wzdania obżałowanych niewiernych żydow, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad rzeczy wzdania, a zatym dekretow wyżey specyfikowanych, wespoł z infamjami y ze wszystkimi eo nomine uroszczonym progressem prawnym, we wszystkich punktach y paragrafach utwierdzenia, summy tymiż dekretami przysądzoney osmdziesiąt osmiu tysięcy, osobliwie za szkody nakłady prawne teraz spendowane pięciuset złotych polskich, na tychże niewiernych żydach wszystkich kahału Wilenskiego y na szkole ich w miescie w Wilnie będącey, z wolnym oney pieczętowaniem, także na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzickolwiek będących, domach, kromach, komorach,

kamienicach, splawach, towarach, arendach, handlach, wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, zabieraniem, exequowaniem y na samych osobach, a samych niewiernych żydów Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza, Abrama, Jachima Markowiczow na garło, na łapanie y na potrzykrotną infamią wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego, na odprawę zaś wskazaney summy y dla uczynienia mooney, a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne ni od kogo obrony nad osobami tychże niewiernych żydow exekucyej do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Wilenskiego y do niższych wszystkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra obżalowanych tych to żydów okażą się y osoby poścignione być mogą odesłania u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie icym. panii Zophii Dzierzkowny Jakubowey Skalskiey, stolnikowey Czernihowskiey z niewiernymi żydami synagogi Wilenskiey, to jest Markiem Bernatowiczem, Jzraelem Markiewiczem, Markiem Gerszanowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Heliaszem Moyżeszowiczem, Moyżeszem, Abrahamem, Jachimem Markiewiczami y wszystkimi żydami tegoż kahału Wilenskiego za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną przed nas sąd wyniesionym, bacząc to, iż niewierni żydzi będąc do sądu naszego zapozwanemi, za niepojednokrotnym z nakazu naszego przywoływaniem przed nami do prawa niestawiali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad rzeczy wzięliśmy, a według prawa y żaloby pozwowney, domawianiem się patrona strony powodowey, dekreta sądu głównego trybunálnego—ieden w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięcym, meca Maja dwudziestego trzeciego dnia, drugi w tymże roku meca Junii dwudziestego dnia, z infamiami temi dekretami wskazanemi, iako słusznie y prawnie ferowane we wszystkich punktach y paragra-

phach nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy; summy temi dekretami przysądzoney osmiudziesiąt ośmiu tysięcy, a osobliwie za szkody, nakłady prawne, teraz spendowane, recenter errogowane, pięćset złotych, z wpisnym zaś y pamiętnym in summo osmdziesiąt osm tysięcy pięćset piętnascie złotych polskich na tychże niewiernych żydach kahału Wilenskiego y na szkole ich, w mieście Wilnie będącey, z wolnym oney pieczętowaniem, także na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących y na domach, kromach, kamienicach, aredach, towarach, zastawach, splawach z wolnym onych na każdymmieyscu arestowaniem, zabieraniem y exequowaniem y na samych osobach, przerzeczonych zaś niewiernych żydow Marka Bernatowicza, Jzraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Abrahama, Moyżesza, Jachima Markiewiczow y wszystkich niewiernych żydow caley synagogi Wilenskiey na garło, na łapanie y na potrzykrotną infamią wskazawszy, dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydałiśmy, a na odprawę tak dekretami sądu głównego trybunálnego, iako też y sądu naszego wskazaney summy, także dla uczynienia mooney y nieodwłoczney nad samemi osobami tych że niewiernych żydow, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienie, exeepte, listy zaręczne, moto nobilitate vel adhibita manu militari exekucyej, do urzedow ziemskich grodzkich wojewodztwa Wilenskiego y innych wszystkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra iakiekolwiek obżalowanych niewiernych żydow okażą się y osoby poścignione być mogą, a którego sobie strona z nich do tey odprawy użyć zechce, odsyłamy. A gdy dzień piąty roku terazniejszego meca Junij przypadł, ienerał Piotr Zynza, od nas sądu dla publikowania tey infamiey przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Marka Bernatowicza, Jzraela Markiewicz, Mar-

ka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza, Abrahama, Jachima Markowiczow—starszych y wszytkich in genere żydów kahału Wilenskigo za infamissow w izbie sądowej et in foro publico ogłosił y obwołał y te publicatią, a loco publicationis re-diens, iudicialiter zeznal. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunалу wielkiego xięstwa Litewskiego zapisana.

Изъ книги Главн. Литовск. Трибунала, за 1700 годъ, № 329, л. 1153.

### № 149.—1700 г. Юня 5.

**Трибунальній декретъ, присуждающій старшинъ Новогрудской синагоги къ вторичной инфаміи и къ смертной казни за неуплату долга Осипу Бржозовскому.**

Roku panskiego tysiącznego siedmsetnego, mca Junii piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w m-x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienu przypadła sprawa imć pana Jozepha Brzozowskiego y ieymć pani Marianny Szahanskicy Jozephowey Brzozowskicy, małżonkow, z niewiernemi żydami miasta i. k. mci Nowogrodka Boruchem Szmołowiczem, Szymonem Towiszowiczem, Chanonem Judkowiczem, Leybą Chajmowiczem, Abramem Moyżeszowiczem, Abramem Szymonowiczem, Symonem Abramowiczem, Jakubem Nosowiczem, Jozefem Rubinowiczem y innemi starszymi całej synagogi, parafii y kahału miasta szkoły Nowogrodzkicy, za pozwem przez aktorow wyniesionym, mieniać o to: iż pozwani żydzi, zostawszy pierwey winni żalobliwym aktorom od niemalego czasu na dwa listy zapisy pewną summę, którym zapisom ani antecessorowie pozowanych żydow, ani sami pozwani teraz nieoddali y dośe onym nieuczynili, o co żalobliwi ak-

torowie pozowanych żydow pozwali na rok przeszly tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięty do Minska na trybunale w-o x-a Litt-o y tam dekret niestanny, z niemalym wskazem na pozowanych żydach Nowogrodzkich y na całej synagodze onych otrzymali; gdzie trybunale na pozowanych żydach tym dekretem summy sześć tysięcy czterysta dziewiędziesiąt złotych polskich wskazawszy, onych na infamią wzdał, do wszelkich urzędow na odprawę odesłał, iako dekret w sobie wyraża. Tedy pozwani żydzi kahału Nowogrodzkigo, nieprzypuszczając za tym dekretem na siebie wypadłym do executy y paen dalszych, w roku tymże tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym mca Juli dwudziestego czwartego dnia, zapisem swoim przez iehmć panów urzędnikow grodzkich Nowogrodzkich podpisanym y na urzędzie przed ekonomem zeznanym pogodzili żalobliwych za złt. tysiąc dziewięćset piędziesiąt, monetą dobrą talarową, talar rachując po złotych sześciu, z uzczeniem frysztu na raty cztery do oddania summy, a za nieoddaniem koźdey raty, stwierdzając pomieniony Minski trybunalski dekret, ze wskazem y summą w nim wyrażoną y w peny prawne płacenia szkod, nakladow popadać; iakoż gdy pierwsza rata oddania żalobliwym pieniędzy złotych pięćciuset na święty Szczepan święta rzymskiego w maieźności iaśnie wielmożnego imć xdza biskupa Wilenskigo nazwaney Dombrownie, w powiecie Lidzkim leżącey, w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym przypadła, tam pozwani niewierni żydzi nie tylko podług zapisu swego summy żalobliwym oddać nie chcieli y nieoddali, ale lekce sobie prawo pospolite poważając, zapis swoy naruszając, na zaręki w nim założone y na dekret z infamią na się wypadły nie niedbając, miasto oddania tey summy, na pomienionym terminie odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żalobliwych, iesliby mieli oney upominać się, udzielałi y tey summy nieoddali; załym żalujące aktorowie nie tylko pomienionych pozowanych żydow, ale y cały kahał y sy-

nagowę onych Nowogrodzką do sądu naszego na rok terazniejszy tysięczny siedemsetny do Wilnia, jako do zapisu onych y do oddania według onego z zarekami summy, do utwierdzenia dekretu Minskiego, ze wszytkim wskazem y procederem prawnym w nim wyrażonym, do nagrodzenia szkod w tej sprawie, na złotych dwieście podjętych y spendowanych, do wskazania według tegoż dekretu, jako już infamisow paen powtorney infamii y dalszych paen prawnych przysądzenia y o inne pretensie w pozwie obszerney y dostateczney wyrażone zapozwali. Do kórey sprawy na dniu dwudziestym dziewiątym msca Maii anni praesentis, po wzięciu od niewiernych żydów na ugodę, a za niedoysciem oney na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorow patron ichnić, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną, pan Alexander Hordzieiewski, mieczny Wilenski, oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Nowogrodzkiej, jako sami przed nami sądem do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatem tenże wyż pomieniony aktorow patron podanego oczewisto w ręce niewiernym pozwanym żydom, tu w mieście Wilnie na on czas będącym, przez ienerała i. k. meci Piotra Adamowicza pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kół sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wolania na tym pozwie napisane okazawszy y žalobę z niego o rzecz wyż mianowaną, a szerzey w nim opisana przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunального w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, msca Februarii dwudziestego osmego dnia, w Minsku przez aktorów na niewiernych pozwanych Nowogrodzkich żydach otrzymany, którym dekretem sąd główny trybunálny, za niestaniem pozwa-

nych żydów przed sobą sądem, na upad w rzeczy wzdawszy, sumy wszytkiego sześć tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt złotych na żydach y na wszelkich onych dobrach aktorom wskazał, samych według zapisow na infamią wzdął. A dla uczynienia za summe executy do należytych urzędow odesłał, jako dekret w sobie wyraża, za którym dekretem gdy aktorowie chcieli czynić executią, tedy niewierni żydzi Nowogrodzcy, niepozwalaiać aktorom czynić executiy lecz uspakaiaiać żalobliwych aktorow, dali od siebie list dobrowolny zapis na summe dziewięćset pięćdziesiąt złt. z oddaniem oney na czterech ratach, w zapisie wyrażonych. Który to dobrowolny zapis od całej synagogi y kahału Nowogrodzkiego żydów żalującym aktorom, pod datą w nim wyrażoną produkuiąc, a wszytkie warunki, wady y obowiązki w nim wyrażone podostałku wyczytawszy, a nieoddanie pierwszej raty summy na terminie y po terminie w nim opisanym dowiodszy y forum należyte przed nami sądem okazawszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ do prawa niestawaiać, w roku zatym na upad w rzeczy, a zatem według prawa y žaloby pozwney tego zapisu dobrowolnego, jako słusznego y prawnego na wyż pomienioną summe aktorom danego, wespół z dekretem sądu głównego trybunального w Minsku przez aktorow na pozwanych żydach otrzymanym, z infamią y ze wskazem w nim wyrażonym, utwierdzenia trzech rat w zapisie wyrażonych, niesłusznie napisanych, skasowania, summy tym dekretem sądu głównego trybunального wskazaney sześciu tysięcy czterechset dziewięćdziesiąt złt., tudzież pndzy gotowych według listu obżalowanych żydow dobrowolnego zapisu, pierwszej raty na terminie w tym zapisie założonym nieoddaney, tedy wszytkiey summy za wszytkie cztery raty należącey y na ten zapis winney, z zarekami trzech tysięcy dziewięćset złotych polskich, za udzielaną odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej pięćdziesiąt kop gr. litewskich, za szkody na pra-

wo spendowane y łożone, według żaloby dwieście złotych, z kopami wpisnego y pamiętnego y za lucra należącemi na niewiernych pozwanymy wszystkiey synagogi y kahału Nowogrodzkiego żydach y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, domach, handlach, towarach, kamienicach, zastawach y na szkole Nowogrodzkiej, z wolnym onych pieczętowaniem, samych pozwanymy żydow, gdziekolwiek spodkawszy na każdym miycesu, na drodze y każdym sądem y urzędem do więzienia braniem, domów, krom zapieczętowaniem, a samych pozwanymy niewiernych żydów całej synagogi kahału, szkoły y parafiey Nowogrodzkiej, jako już infamisow, na garło y na łapanie osądzonych y za udzielaną pochwałkę na powtorną infamią, na łapanie y na garło żalującym aktorom wskazania y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za infamisow uznania y dla publikacy ienerała sądowego przydania, wywołać y publikowac nakazania. A dla uczynienia za summę wyż pomienioną na wszelkich dobrach, gdziekolwiek będących, domach, kromach, y szkole niewiernych żydow Nowogrodzkich skuteczney, a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienie, nieprzyimując ceduł, mota nobilitate, odprawy y nad samemi osobami prawney za poścignieniem executii do urzędow ziemskich lub grodzkich wdztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich, ktorego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Jozepha Brzozowskiego y pani małżonki imsci z niewiernemi żydami Boruchem Szmoilowiczem, Szymonem Fawiszewiczem, Chanonem Jodkowiczem, Leybą Chaymowiczem, Abramem Moyżeszowiczem, Abramem Szymanowiczem, Symonem Abramowiczem, Jakubem Nosowiczem, Jozephem Rubinowiczem y innemi starszymi całej synagogi, parafii y kahału miasta żydami szkoły Nowogrodzkiej, za

pozwey przez aktorow o rzecz wyż mianowaną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani żydzi Nowogrodzcy, będąc tu przed nas sąd do Wilnia zapozwanymi, przed nami sądem za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem niestawali do prawa, przeto my sąd onych, jako prawu nieposłusznym w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby pozowney y domawiania strony powodowey patrona zapis, dobrowolny niewiernych żydów aktorom na summę tysiąc dziewięćset pięćdziesiąt złotych, pod dałą w nim wyrażonym, we wszystkich punktach y paragrafach, wespoł z dekretem sądu głównego trybunalnego, w trybunale Minskim w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym przez żalujących aktorow na obżalowanych niewiernych synagogi Nowogrodzkiej żydach otrzymanym, ze wskazem w nim wyrażonym, z infamią y ze wszystkim procederem prawnym nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, raty oddania pieniędzy w zapisie trzy niesłusznie napisane kassujemy, przy tym summy tym dekretem wskazaney y przysądzoney sześć tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt złotych, tudzież osobliwie summy na list dobrowolny zapis nieoddaney pierwszej raty, na terminie w tym zapisie pomienionym, tedy wszystkiey summy w iedno zniosszy, z zarekami trzy tysiące dziewięćset złotych, za udzielaną odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowey pięćdziesiąt kop gr. litewskich, za szkody, nakłady na prawo spendowane y łożone, według żaloby dwieście złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym y za lucra zapłaconym, wszystkiey summą dziesięć tysięcy sedmset dwadzieście pięć złotych polskich na niewiernych żydach synagogi y szkoły Nowogrodzkiej y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, handlach, towarach, zastawach, na szkole Nowogrodzkiej, z wolnym oney pieczętowaniem, samych żydow za poścignieniem, gdziekol-

wiek, w drodze, w goscinnie y pod koźdym sądem y urzędem, do więzienia braniem, a samych pozwanych niewiernych żydów Borucha Szmoilowicza, Szymona Fawiszewicza, Chanona Judkowicza, Leybę Chaymowicza, Abrama Moyżeszowicza, Abrama Szymonowicza, Symona Abramowicza, Jakuba Nosowicza, Jozepha Rubinowicza y innych starszych całej synagogi y kahału szkoły Nowogrodzkiej, iako iuż infamissow, na garło y na łapanie osądzonych y za udzielaną pochwałkę na powtórny infamię, na łapanie y na garło żalującemu imć panu Jozephowi Brzozowskiemu y pani małżonce imci wskazuiemy y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za infamissow uznawszy, dla publikowania oney inenerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazuiemy; a dla uczynienia za sumnę wyż wspomienioną, tym dekretem sądu naszego wskazaną, na wszelkich dobrach niewiernych pozwanych żydów synagogi Nowogrodzkiej leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, gdziekolwiek na zastawach, handlach, domach, kromach, kamienicach, skuteczney, mocney, a nieodwłoczney, nieogładaiąc się na żadne ni odkogo bronienie y nieprzyimuiąc ceduł, mota nobilitate, odprawy y nad osobami onych prawney za poścignieniem exequitii do urzędow ziemskich lub grodzkich woiewodztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich, pod ktoremi dobra pozwanych żydow okaza, a którego sobie strona użyć zechee, założywszy tak na urząd nieposłuszny, iako y na strone paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień czternasty miesiąca Junii anni praesentis dla publikowania mianowaney infamii od nas sądu złożony przypadek, tedy inenerał, ustawicznie sądów naszych pilnuiaicy Piotr Zynza, dość czyniąc prawu popolitemu y dekreтови naszemu, wspomienionych niewiernych starszych żydow szkoły synagogi miasta Nowogrodzkiego y wszystkich żydow teyże szkoły, za infamissow na garło y na łapanie osądzonych, w izbie sądowej, et in foro publico obwołał y ogłosił y te publicatią swoia, a loco publicati-

onis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do ksiąg głównych trybunału wielkiego xięstw Litewskiego iest wpisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. за 1700 годъ, № 329, л. 1394,

## № 150.—1700 г. Юния 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Жомойтской синагоги къ инфамии и уплатѣ Ивану Петровичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego miesiąca Junii piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzieniu przypadła sprawa imści pana Jana Piotrowicza—skarbnika xięstwa Zmuydzkiego y pani małżonki imści ieymci pani Halszki Bokunowny Janowey, Piotrowiczowey—skarbnikowey xięstwa Zmudzkiego, z niewiernemi żydami starszemi synagogi szkoły xięstwa Zmudzkiego: Leybo Jlewiczem—szkoły Kieydanskiej, Jozephem Jakubowiczem—szkoły Rosienskiej, Jzraelem Jrszewiczem—szkoły Kielmskiej, Jakubem Jowelowiczem—szkoły Phungianskiej, Moyżeszem Dawidowiczem—szkoły Nowomickiej, Moyżeszem Janusowiczem—szkoły Jurborzkiej y wszystkimi żydami w xięstwie Zmuydzkim mieszkaiącymi, za pozwem przez aktora wyniesionym, mieniąc o nieoddanie y niezaplacenie przez obżalowanych na dwa zapisy aktorem winney summy, na ieden tysiąc dwochset ośmiudziesiąt trzech talarow bitych, tynfow dwuch, a na drugi dwochset trzydziestu trzech talarow bitych y dwoch tynfow, tak na terminach, iako y po terminach iednemu w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzecim w dzień kwietney niedzieli, drugiemu w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt czwartym także w dzień kwietney niedzieli przy-



padających świąt rzymskich, opisawszy się temi zapisami we dworze y majątności żalujących aktorow nazwaney Podubisie, w xięstwie Żmuydzkim, w powiecie Kroskim, oddać y wyliczyć, a potem przepomniawszy tych opisow swoich, iako na przypadłym pierwszym terminie, tak też y kilka pominiwszy, do tego czasu nieoddają y oddać niechęć, zapisom swoim sprzeciwiają się, żalujących do szkod y strat niemalych przywodząc, przeto według opisow w winę infamiey, w troiaki zaręki sowitości popadli, do których wskazania, o szkody, nakłady y winy prawne y inne praetensie, w pozwie wyniesionym wyrażone, actores zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyżey na dacie specyfikowanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorow patron ichm pan Stephan Frąckiewicz, za mocą prawną sobie daną do tey sprawy oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawiali, tak ani żądncy wiadomości o niestaniu swoim nam sądowni y stronie swey przeciwney nieuczynili, żatym tenże strony powodowey patron, powtorzywszy propozycją pozwu pryncypałow swoich, niżey inserowaną, podania niewiernym żydom wszystkim w mieście Kieydanach, w xięstwie Żmuydzkim leżącym oczewisto w ręce w samym rynku przez ienerała i. k. meci Stanisława Rągunca pozwu zeznaniem jego oczewistym u xiąg grodzkich xięstwa Żmuydzkiego uczynionym y ekstraktem z tych xiąg pod datą terazniejszego roku tysięcznego siedemsetnego, miesiąca Maia piątego dnia wydanym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem dwa obligacyjne zapisy: ieden w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzeciego, a drugi w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtorym od obżałowanych niewiernych żydow żalobliwym aktorom dane, z których to obligacyjnych zapisow wszystkie obowiązki y warunki prawne dożatę-

cznie przeczytawszy y nieuczynienia onym dość samemiż temi listami dobrowolnemi nicoswobodzonemi zapisami dowiodszy, oraz y to, że obżałowane osoby temiż listami, zapisami, za niedość onym uczynienie ad primam instantiam na infamią wzdąć się opisali y pozwolili, pokazawszy y dowiodszy forum przed nami sądem, pozwaneych niewiernych wszystkich żydow, iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym zapisow obligacyjnych, datami w nich wyrażonych, iako słusznych y prawnych we wszystkich punktach utwierdzenia, troiaki zarzą z samą kapitalną summę, tudzież za expensa prawne w tey sprawie erogowane, trzechset zł. na wszelkich dobrach pozwaneych żydow leżących, ruchomych, summach pieniężnych, towarach, handlach, splawach, gdziekolwiek będących, z wolnym aresztowaniem onych, nakoniec vigore tychże zapisow na infamią wskazania y ienerała sądowego dla publikowania tey infamiey ex nunc przydania, a za summę wskazaną dla uczynienia nieodwłoczney odprawy na dobrach y osobach pozwaneych żydow do urzędow ziemskiego, lub grodzkiego xięstwa Żmuydzkiego y innych tych woiewodztw y powiatow, pod któremi się dobra y osoby niewiernych żydow wyżey przerzeczonych okażą, a którego strona zażyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie inści pana Jana Piotrowicza—skarbnika xięstwa Żmudskiego y pani małżaki iegomości ieymności paniey Anny Halszki Bokumowny, Janowej Piotrowiczowej, skarbnikowey xięstwa Żmudskiego z niewiernemi żydami starszemi synagogi szkoły xięstwa Żmudskiego Leybą Jlewiczem—szkoły Kieydanskiej, Jozefem Jakubowiczem—szkoły Rosienskiej, Jzraelem Hirszewiczem—szkoły Kielmienskiej, Jakubem Jowelowiczem—szkoły Phungianskiej, Moyseszem Dawidowiczem—szkoły Nowomieyskiej, Moyseszem Janusowiczem—szkoły Jurborskiej y wszystkiemi żydami w xięstwie Żmudskim mieszkającymi, bacząc to, iż będąc nie-

wierni żydzi o rzecz w pozwie wyrażoną pozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatem według prawa żaloby y domawiania się patrona strony powodowej dwa zapisy obligacyne od niewiernych żydów starszych kahału xięstwa Żmuydzkiego żalobliwym aktorom dane: ieden na tysiąc dwieście osmdziesiąt trzy talery bite y dwa tynfy, w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzeciego, miesiąca Marca dziesiątego dnia, a drugi na dwieście trzydzieście trzy talery bite y dwa tynfy w dacie roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtorego, msca Februarii dwudziestego dziewiątego dnia, iako słuszne y prawne przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, a za niedość uczynienie onym w nieoddaniu na terminie summy, według tychże dobrowolnych opisow, z troiakimi zarękami samey kapitalney summy trzydzieście sześć tysięcy y czterysta tynfow, za expensa prawne w tey sprawie errogowane, trzysta złotych, wszystkiego summą z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam danym, trzydzieście sześć tysięcy siedmset y dziesięć złotych talarami bitymi, rachując każdy talar po złotych sześciu na pozwanym niewiernych żydach y wszystkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, z wolnym aresztowaniem wszędy onych, domach, kromach, zastawach, gdziekolwiek będących, a samych przerweczonych niewiernych żydow, starszych synagogi xięstwa Żmuydzkiego Leybe Jllewicza — szkoły Kieydanskiey, Jozepa Jakubowicza — szkoły Rosienskiey, Jzraela Hirszewicza — szkoły Kielmenskiey, Jakuba Jowelowicza — szkoły Phungianskiey, Moyzesza Dawidowicza — szkoły Nowomieyskiey, Moyzesza Janusowicza — szkoły Jurborskiey y wszystkich żydow w xięstwie Żmuydzkim mieszkających, według dobrowolnych obligacyinych zapisow y obowiązkow, w nim założonych, na infamią żalobliwym aktorom wskazuicmy y

ex nunc, według prawa coaequationis iurium xięstwa Litewskiego z koroną Polską, za infamissow uznawszy, dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydaiemy, a na uczynienie mocney y nicodwłoczney odprawy na wszelkich dobrach pozwanym niewiernych żydow leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, towarach, handlach, szkołach y samych tychże pozwanym osobach do urzędu ziemskiego lub grodzkiego xięstwa Żmuydzkiego y tych powiatow, pod któremi się dobra pozwanym niewiernych żydow okażą y osoby poscignione być mogą, a którego stro-na z urzędu do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwionych temu dekre-towi naszemu dalsze paeny prawne, odsy-lamy. A gdy dzień dziewiąty miesiąca Junii dla publikowania tey infamiey przypadł, tedy ienerał Piotr Żynza sądow naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow, starszych synagogi xięstwa Żmuydzkiego: Leybe Jllewicza — szkoły Kieydanskiey, Jozepa Jakubowicza — szkoły Rosienskiey, Jzraela Hirszewicza — szkoły Kielmenskiey, Jakuba Jowelowicza — szkoły Phungianskiey, Moyzesza Dawidowicza — szkoły Nowomieyskiey, Moyzesza Hanusowicza — szkoły Jurborskiey y wszystkich żydow w xięstwie Żmuydzkim mieszkających za infamissow w izbie sądowej et inforo publico obwołał, ogłosił y te publikacja, a loco publicationis rediens, iudicialiter zcznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лиг. Трибунала, за 1700 г., № 329, л. 1398.

## № 151. — 1700 г. Юня 12.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Виленской синагоги и весь виленскій еврейскій кагалъ къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Екатеринѣ Щигельской долгу и пени.

Roku tysiãcznego siedmsetnego, msca Junii dwanastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na

trybunał w wielkim księstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymsci panny Katarzyny Szczygielskiej z niewiernymi Peysachem Moczyższowiczem, Jozefem y Jzraelem Markowiczami, Aronem Aszorowiczem, Dawidem Litmanowiczem—żydami starszymi synagogi Wilenskiej y całym kahałem Wilenskim, za zakazem przed sąd nasz od aktorki wyniesionym oto, iż obżalowani niewierni wyż mianowani żydzi starsi imieniem całego kahału Wilenskiego za iedno opisawszy się, w roku tysiąc sześćset czterdzieści szóstym, w dzień świętych trzech królów święta rzymskiego, według nowego kalendarza, wzięli y pożyczili, spólnie rekoma swemi odliczyli gotowej rękodajney summy pieniędzy talarami bitemi, rachując każdy talar po złotych sześciu y groszy piętnastu, złotych pięćset u ieymości panny Katarzyny Szczygielskiej tu w miescie na tenezas w Wilnie w klasztorze u wielobnych ichm w panien Bernardynek mieszkającej, którą to summe złotych pięćset talarami bitemi wziętą y pożyczoną, z kwotą od tey summy przychodzącą y postąpioną złotych pięćdziesiąt spelną, a nie ratami, w roku tysiąc sześćset czterdzieści szóstym, w dzień świętych Trzech Królów takowegoż święta rzymskiego przypadającego, przy xięgach grodzkich Wilenskich ieymć pannie Szczygielskiej lub też komukolwiek ten oblig mającemu oddać y wyliczyć nieoddali y oddać nie chcą, przez co w zaręki w tym liście obligacyjnym zapisie od obżalowanych niewiernych wysz mianowanych żydów ieymsci p. Szczygielskiej danym założone popadli, z tym tak o samą kapitalną, na ten oblig winną summe, do zaplacenja quoty przez trzy lata niedawancy, iako też y o zaręki do wskazania pacnam infamiae według tegoż opisu, od obżalowanych żalującego aktorce danego do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych y o inne practensie, w żalobie mianowane, żalująca aktorka zapozwa-

ła. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisany, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorki umocowany im. za mocą prawną sobie do tey sprawy daną y ustnie zleconą p. Jan Fiedorowicz oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżalowani niewierni żydzi—starsi kahału Wilenskiego, iako się sami przed nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili. Zatem wysz rzeczony aktorki patron podanego oczewisto w ręce obżalowanym niewiernym żydom—starszym kahału Wilenskiego, tu w Wilnie i. kr. msci mieście przez ienerała i. k. msci Piotra Zynę zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imscią panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kola sądów naszych uczynionym, słuźnic, prawnie dowiodszy y żalobą z onego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyjny zapis od obżalowanych żydów starszych y kahału Wilenskiego całego, na rękodajną sumę pieniędzy, to jest, pięćset złotych polskich w roku tysiąc sześćset czterdzieści szóstym, m-sca Januarii, czwartego dnia, żalujący ieymsci pannie Katarzynie Szczygielskiej, z terminem oddania tey summy dany, którego to listu, dobrowolnego, obligacyjnego zapisu wszystkie obowiązki y warunki prawne dostatecznie wyczytawszy y forum tey sprawie u sądu naszego dowiodszy, wzdania pozwanych obżalowanych niewiernych wysz mianowanych żydów starszych synagogi Wilenskiej y całego kahału Wilenskiego, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a z tym samey nieoddaney na ten list dobrowolny obligacyjny zapis winno ostały isczizny, z zaręką w tym zapisie założoną, tysiąca złotych polskich, osobliwie za prowiąz od tey summy przychodzącą y za expensa, noviter w tey sprawie z okazyji obżalowanych żydów starszych synagogi Wilenskiej poniesione, trzechset złotych polskich na pozwa-

nych obżalowanych żydach przerzeczonych, samych osobach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, dobytkach, towarach, kromach y handlach onych, gdzielkolwiek y u kogokolwiek będących z wolnym onych gdzielkolwiek potrafiwszy y spotkawszy, według dobrowolnego onych opisu, łapaniem, arestowaniem przyparzeniem, a samych przerzeczonych obżalowanych osob, Peysacha Moyżeszowicza, Jozefa y Jzraela Markowiczow, Arona Aszorowicza y Dawida Litmanowicza—żydów starszych synagogi Wilenskiej y całego kahału Wilenskiego, według prawa y dobrowolnego opisu, od samych żalujący aktorze danego, na infamią, na garło y na łapanie żalujący aktorze wskazania, onych że ex nunc, według prawa coaequationis iurium, za infamissow uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a do uczynienia skuteczney, a nieodwłoczney na wszelkich dobrach, towarach, handlach y kromach, także dobytkach onych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, wysz rzeczonych żydów starszych kahału Wilenskiego za wskazaną tym dekretem naszym summę executy, do urzędow ziemskiego, lub grodzkiego Wilenskich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi dobra obżalowanych osob być się okażą y sami pościęgniemi będą y ktorego strona użyć sobie zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu y urząd nieposłusznych paen prawnych odesłania, u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymsi panny Katharzyny Szezygielskiej z niewiernymi żydami Peysachem Moyżeszowiczem, Jozephem y Jzraelem Markowiczami, Aronem Aszorowiczem y Dawidem Litmanowiczem—starszymi synagogi Wilenskiej y całym kahałem Wilenskim, za zakazem, o rzecz w narratywie wyrażona, tu przed nasz sąd wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani przerzeczeni żydzi—starsi kahału Wilenskiego, będąc o to do sondu naszego zaka-

zanymi, pozwanymi, przed nami do prawa niestawali y niktorey wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili, przeto my sąd przerzeczonych obżalowanych żydów—starszych synagogi Wilenskiej y cały kahał Wilenski, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzłaiemy, a zatym według prawa y listu dobrowolnego obligacynego zapisu samey nieodwłoczney na ten list zapis winno ostaley iścizny, z sowitoscia y zareką w zapisie wyrażonę, tysiąc złotych polskich, osobiwie za przewiąz od summy za lat trzy przychodząca, postompioną y koszty noviter spendowane trzysta złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym nam sądowi danym et cum lucris, wszystkiego summą tysiąc trzysta y dziesięć złotych polskich na obżalowanych niewiernych Peysachu Moyżeszowiczu, Jozephu y Jzraelu Markowiczach, Aronie Aszorowiczu y Dawidzie Litmanowiczu—żydach starszych synagogi Wilenskiej y całym kahałem Wilenskim, y wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych towarach, handlach, kromach y dobytkach, z wolnym według ich opisu, gdzie potrafiwszy łapaniem, arestowaniem y przyparzeniem, a samych przerzeczonych obżalowanych niewiernych Peysacha Moyżeszowicza, Jozepha y Jzraela Markowiczow, Arona Aszorowicza y Dawida Litmanowicza—żydów starszych synagogi Wilenskiej y cały kahał Wilenski, według prawa y dobrowolnego zapisu żalujący ieymsi panicy Katharzynie Szezygielskiej na infamią, na gardło, na łapanie wskazujemy, onych że ex nunc, według prawa coaequationis iurium, za infamissow uznawamy, y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy, a do uczynienia skuteczney, a nieodwłoczney na wszelkich dobrach obżalowanych niewiernych żydów—starszych synagogi Wilenskiej y całego kahału Wilenskiego, za wskazaną tym dekretem naszym summę executy, do urzędow ziemskiego lub grodzkiego Wilenskich y innych wszel-

kich tych woiewodztw y powiatow, pod ktoremi się dobra leżące, ruchome, summy pieniężne, towary, handle y dobytki obżalowanych osob być okażą, y sami po-seignieni być mogą, a którego sobie strona do tey sprawy zażyć zechce, zalożywszy na sprzeciwnych temu dekrétowi naszemu y urząd nieposłuszny paeny prawne, odsyła-my. A gdy dzień czternasty miesiąca tegoż Junii roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Piotr Zynza dosyć czyniąc prawu pospolitemu y dekrétowi naszemu, z nakazu naszego w izbie sądowej et in foro publico, przybytności y obecności wielu stanow różney condycyi ludzi, pomienionych niewiernych Peysacha Moyżeszowicza, Jozepha y Jzraela Markowiczow. Arona Aszerowicza y Dawida Litmanowicza—żydów starszych synagogi Wilenskiej y cały kahał Wilenski, za infamissow obwołał, ogłosił, publikował y każdemu do wiadomości doniósł y podał y tę swoją publicatia, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 годъ, № 329, л. 1502.

## № 152.—1700 г. Юния 18.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Нейданской синагоги, къ инфамии, къ смертной казни и уплатѣ ѳомѣ Петрусевичу долга и пени.

Roku panskiego tysiąc siedmsetnego, miesiąca Junii szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielk. x-wie Lit. z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imści pana Thomasza Petruszewicza—skarbnika Starodubowskiego y icymści paniey Konstancyey Somorokowny Thomaszowey

Petruszewiczowey — skarbnikowey Starodubowskiej — małżonkow, z niewiernymi żydami Lewkiem y Jozephem Illewiczami, Łazarowiczem, Izakiem Aronowiczem, Abrahamowiczem, Neysakowiczem, Izraelem Jozephowiczem Judkiewiczem, Natanowiczem, Izakowiczem y innemi wszystkimi starszymi synagog y kahału Kieydanskiego za pozwem przez aktorow wyniesionym, mieniając o to, iż pozwani żydzi iawnie się sprzeciwiając prawu pospolitemu, constituciom seymowym y dekrétowi sądu głównego trybunalnego, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, miesiąca Marca iedynastego dnia, ze wskazem na banicią wieczną w Minsku ferowanemu, gdy imść pan Samuel Berk—sędzia grodzki Upitski, ordinarjã viã iuris, praemissa innotescencia, za summę pomienionym dekretem wskazaną, do dobr obżalowanych y szkoły alias bożnicy w miescie Kieydanach będącey, to iest za summę pięćdziesiąt dwa tysiące dwieście czterdzieście złotych polskich na odprawę zjechał, tedy ciż pozwani żydzi, nie pomniąc na paeny w dekrecie pomienionym założone, przez cedulę na piśmie podaną odprawy, czynić bronili y nie postąpili, summy wskazaney nie oddali, przez co in paenam infamiae et colli popadli, zaczym do utwierdzenia zaszytych dekrétow banniey y wszystkiego w tey sprawie uroszczonego procederu prawnego, do wskazania winy, infamiey y dalszych paen, do nagrodzenia szkod, nakładow prawnych świeżo w tey sprawie lożonych y o inne praetensie w pozwie eo nomine wyniesionym dostateczniey wyrażone. Na terminie tedy niniejszym wyżey na dacie pisanym, to iest, na dniu szesnastym, mscia Junij roku terazniejszego, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorow patron ichmościow, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Jakub Czerniewski—horodniczy Upitski, ku oczewistey rozprawie stawał, a pozwani żydzi iako sami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi i stronie swey przeciwney o niestaniu swym nie uczynili. Za-

tym tenże aktora patron podanego oczewisto w ręce niewiernym żydom, starszym Kieydanskiej synagogi, w mieście Kieydanach z bożnicy swojej idącym przez ienerala Krzysztofa Kuszłykę pozwu, zeznaniem relacyey jego przy sięgach grodzkich Upiłskich uczynionym y ekstraktem z nich wyciętym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wółania na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę oraz z niego ratione superius praemissorum przelożywszy, na dowod samey rzeczy czytał y praesentował list, obligacyjny zapis od pomienionych żydów na summy w nim wyrażoną aktorem dany, processa, przy tym względem nie dość uczynienia temu zapisowi y dekreta. a mianowicie poslednieyszy trybunalski, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, miesiąca Marca iedynastego dnia, w Minsku, z aktoratu imści pana Thomasza Petruszewicza, skarbnika Starodubowskiego y samey icymności ferowany; którym dekretem sąd główny trybunalny piędziesiąt dwa tysiące dwieście czterdzieście złotych polskich na pomienionych niewiernych żydach, na całym kahale y na wszystkich dobrach, a same osoby na banią wieczną imści panu Petruszewiczowi—skarbnikowi Starodubowskiemu, wskazawszy, na odprawę za summy wskazaną do urzędów ziemskiego y grodzkiego powiatu Upiłskiego odesłał. A gdy urząd grodzki Upiłski za tym dekretem y za listem do siebie ordinaria via iuris, praemissa innotescencia, na exekucją ziechał, tedy niewierni żydzi, starsi synagogi Kieydanskiej, odprawy czynić przez cedulę podaną bronili y nie dopuścili, przez co iawnie pomienionemu dekrétowi trybunalskiemu sprzeciwili się, które to sprzeciwieństwo listem poiczedzłym, urzędowym okazawszy, wzdania pozwanych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym dekretu pomienionego trybunalskiego z wskazami w nim wyrażonemi y całym procederem w tey sprawie uroszczonym utwierdzenia, summy tym że dekretem trybunalskim wskazany pięciu-

dziesiąt dwóch tysięcy dwuchset czterdziestu złotych polskich, za szkody, nakłady prawne, świeżo w tey sprawie lożone, pięćset złotych polskich na niewiernych żydach Lewku y Jozefie Illewiczach, Łazarowiczu, Izakowiczu, Aronowiczu, Abramowiczu i innych wyżey wspomnionych, na całej ich synagodze y szkole Kieydanskiej, na ich dobrach wszelkich, domach, kromach, towarach, handlach, szynkach, summach pieniężnych gdzielkolwiek będących, z wolnym aresztowaniem y zabieraniem onych, a samych osob na infamią, na gardło y na łapanie imści panu Thomaszowi Petruszewiczowi — skarbnikowi Starodubowskiemu y samey icymności wskazania. a iako dla publikowania tey infamicy ienerala sądowego przydania, tak na odprawę za summy wskazaną do urzędów ziemskiego lub grodzkiego powiatu Upiłskiego y innych woiewódstw y powiatów wszelkich urzędów, pod któremi sie dobra pokażą y osoby obżalowanych posegnione być mogą, założwszy na sprzeciwnych dalsze winy prawne, odsyłamy. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Thomasza Petruszewicza—skarbnika Starodubowskiego y icymności pani małżonki imści z niewiernymi żydami Lewkiem y Jozephem Illewiczami, Łazarowiczem, Izakiem Aronowiczem Abramowiczem, Mowszą Neyszokowiczem, Izraelem Jozephowiczem, Izakiem Judkiewiczem, Dawidem Judkiewiczem, Boroninem Szszmanowiczem, Natanowiczem, Izakowiczem y innemi wszystkiemi żydami—starszynie synagogi Kieydanskiej, bacząc to, iż obżalowani żydzi, będąc orzecz wyż pomienioną zapozwanemi, iako sami za pokilkakrotnym przywołaniem ieneralskim do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwey o niestaniu swym nie uczynili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaemy, a zatym dekreta y wszystek proceder prawa względem niedość uczynienia dobrowolnemu własnemu zapisowi od niewiernych żydów synagogi Kieydan-

skiey imści panu Thomaszowi Petruszewiczowi na rzecz w nim wyrażoną danemu uroszczony, a mianowicie posłednieyszy sądu głównego trybunalnego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, miesiąca Marca iedynastego dnia ferowany, stwierdzawszy, summy onymże wskazaney pięćdziesiąt dwa tysiące dwieście czterdzieście złotych polskich, za szkody, nakłady prawne pięćset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym cum lucris nam sądowi danym, wszystkiego summa pięćdziesiąt dwa tysiące siedmset pięćdziesiąt złotych polskich na niewiernych żydach Lewku y Jozephie Illewiczach, Łazarowiczu, Izaku Aronowiczu, Abramowiczu, Neyso-kowiczu, Jzraelu Jozephowiczu, Izaku y Dawidzie Judkiewiczach, Boronimie Szaszmanowiczu, Natanowiczu, Izakowiczu y na innych wszystkich starszych żydach synagogi Kieydanskiey na ich wszystkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym arestowaniem y zabieraniem onych na domach, kromach, towarach, handlach, szynkach, a same pomienione osoby na infamją, na gardło y na łapanie imści panu Thomaszowi Petruszewiczowi — skarbnikowi Starodubowskiemu y ieymsci pani małżonce wskazuiemy, onychże podług prawa coaequationis iurium W-o X-a Lit-o za infamissow exnunc uznawszy, a dla publikowania ienerała sądowego przydawszy, publikować y proklamować nakazuiemy, a na odprawę za summę wskazaną do urzędów ziemskiego lub grodzkiego powiatu Upińskiego y innych woiewodztw y powiatów wszelkich urzędów, pod któremi dobra obżałowanych pokażą y osoby poścignione być mogą, założywszy na sprzeciwnych dalsze winy prawne odsyłamy. A gdy dzień ósmnasty msca Juny roku teraznieyszego przypadł, ienerał Piotr Zynza dość czyniąc prawnu pospolitemu y dekreтови sądu naszego, niewiernych żydów Lewka y Jozepha Illewiczów, Łazarowicza, Izaka Aronowicza, Abramowicza, Neyzekowicza, Izraela Jozefowicza, Izaka y Dawida Iudkiewiczów,

Boronima Szyszmanowicza, Natanowicza Izakowicza y innych wszystkich starszych synagogi Kieydanskiey za infamissow w izbie sądowey et in foro publico, przy bytności wielu wszelkiey condyczey ludzi ogłosił y tę publikacją swoią a loco publicationis rediens, judicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700 г., № 329, л. 1604.

## № 158. — 1700 г. ЮНЯ 19.

Трибунальный декретъ, присуждающій нѣсколькихъ евреевъ къ сожженію за произведенную ими въ Комайскомъ костелѣ покражу церковныхъ сосудовъ и драгоценныхъ украшеній съ иконъ и денегъ и къ уплатѣ двойной стоимости похищеннаго.

Roku tysięcznego siedmsetnego, msca Junii dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w-m x-ie Lit-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysięczny siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa w Bogu wielcbnego imé xiędza Dawida Podebronowicza—plebana kościoła Komayskiego, z delacyey pana Krzysztofa Łukaszewicza—zakrystyana tego kościoła Komayskiego, z niewiernym żydem Jakubem Salamonowiczem, z miasta Pinczowa, samym pryncypałem, Nochimem z Lublina, Izraelem z Przeworska, Johelem z Murawy z Nikliszporku, dla złodzieystwa od miasta do miasta włóczącemi się świętokradzcami, Moszkciem alias Moyżeszem przezywaiącym się Senatorem, w miasteczku Wizunach mieszkaiącym, z temi łotrami przewodnią maiącym, także z paręcznikami onego, Kasrelem Moyżeszowiczem, Jakubem Izakowiczem, Abramem Salomonowiczem, y całym kahałem żydowskim Wizunskim y Kowarskim, starszemi tego

kałał wszystkimi, w Wilnie na ten czas zostającymi, w spólny radzie do kradzieży będącymi, tudzież z imię panem Janem z Goryszewa Goryszewskim—stolnikiem Brzeskim, podstarościm Wilkomierskim, dzierżawcą Wizunskim y samą ieymą, za zakazem obżałowanym osobom podanym, mieniając o to: iż przerweczeni obżałowani żydzi, wiedząc dobrze o szkodrośliwym na kościeł Komayski y obraz cudowney Najswiętszey Panny przez pobożnych dobrodziejców w różnym splendorze, złocie, srebrze, perłach, klejnotach nadaniu, na które obżałowani żydzi zawziowşy apetytą, po różnych miastach, snać y w mieście i. k. mei Wilnie, immediate przed zaczęciem sądów głównych trybunałnych złodzieystwem się bawiwszy, nie mało szkody ludziom poczyniwszy, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szosty msca Apryla, w nocy, wymyślnemi iakowemiş złodzieyskimi sposobami, przez mocne y warowne zamki do kościoła w Komaiach, w powiecie Wilkomierskim będącego, y tam rozłupawşy siekierami cymborium, śmieli y wazżyli się pomienieni żydzi niewierni Jakub Sałomonowicz, Nochim z Lublina, Izrael z Przeorska, Johel z Morawy, sprośnemi łotrowskiemi rękoma swemi sacra sacrorum tangere, puszkę cum venerabili ze czterdziestą sześcią komunikantow wziąć y drugim do kahałow żydom na eluzyą, maiestatu pańskiego oddać, czyli też gdzie zadzieli, przytym dwa kielichy próżne wziowşy, obraz najswiętszey Panny y ołtarz Jana świętego odarszy, perła, pierscienie złote, srebra w tabliczkach y inne różne splendory na tymże obrazie będące, także lamp dwie srebrnych w kościele wiszących, sacrilega manu pozabierali, a niekontentuiąc się tym, ale włomawşy się takowym że złodzieyskim sposobem do zakrystey, monstrancyą wielką srebrną y pieniędzy żałuującego imię xiędza plebana, co tam być mogło, y innych nieimało kościelnych rzeczy, podług osobliwego rejestru, co może żałuujący pamiętać y wiedzieć,

letko rachuiąc na złotych dwanaście tysięcy wykradli, kościoł y chwałę boską z ozdoby dla zapamiętaley złości swey obnażyli, y te wszystkie srebro y splendor w kościele Komayskim pokradziony, zniosszy do obżałowanego żyda Moszki, w Wizunach mieszkającego, iakowęş między sobą exdizwizją kradzieży y pieniędzy za to u Moszki wziętych, czynili; zatym gdy żałuujący imię xiędz pleban Komayski, postrzegşy takowe bezbożne okradzenie kościoła Komayskiego, dawşy o tym znać wielmożnemu imię panu staroscie Rumborskiemu, iako kolatorowi tego kościoła, a za dodaniem od imięci ludzi po różnych miejscach opyt czynił, że kościoł okradziony doniosł, ieşli by się rzeczy kościelne gdzie pokazali, y iakowych zloczyncow przedaiących, aby do żałuującego dawali wiedzieć upraszał; po którym takowym opycie, w kilka dni dla nieustaiącey o tym świętokradztwie quaerimoniey y quereli imię xiędza plebana Komayskiego, za rządzeniem Naywyższego Pana, który chwały swey świętey zawsze iest vindex y za okazaniem lica skradzionych wysz wyrażonych rzeczy, szmatow, koron zlocistych, srebrnych y lamp, a za poścignieniem y nagonieniem incarcerationowanego, teraz obżałowanego żyda Jakuba Sałomonowicza, drugich żydów towarzystwa iego świętokradzcow, z żydówkami dwóma półmyle od Kowerska w polu uchodzących, gdy niektorzy z ichmć panów obywatelów, mianowicie imię pan Stanisław Giedroyc y y imię pan Stanisław Moygis, w niebytności żałuującego xiędza, uganiając tych żydów y żydowek, iako iawnych y przylicznych złodzieiów uchwytawşy, tylko obżałowanego Jakuba Sałomonowicza y Iohyla z Murawy z dwoma żydówkami przez Kowarsk prowadzili, tedy żydzi w Kowarsku mieszkające, całym kahałem swoim, snać poczuwaiąc się do tego złodzieystwa, będąc uczestnikami et complices, uczyniwszy tumult, w roku tymże wysz pisanym msca Apryla dwudziestego dziewiątego dnia tych złodzieiów żydów y żydowek, nic nie respektuiąc na srogość prawa pospolitego, na



takowych swawolnych ludzi opisanego, nie-słusznie od prowadzących wysz mianowa-nych osob żyda z Murawy y żydówki obiedwie odbili, odgromili, u siebie prze-chowywali y przechowuią, których żydów imię pan Giedroye y imię pan Moygis in instanti kahałowi Kowarskiemu przyparę-czyli y aresztowali, mimo które przyparę-czenie, niewiedziąc gdzie tego żyda y ży-dówki podzieli, a Jakub Salamonowicz zostawszy y sam jeden tylo osadzonym będąc, chcąc usć paen srogich, za takowy kryminal przez siebie zasłużonych, porwa-wszy liehtarz żelazny, samego siebie w gard-ło y w bok ranil y mało o śmierć nie przy-prawil. Zaty m żalujący imię xiądz pleban Komayski, wziewszy wiadomość z relacyey pryncypałow, osobliwie z obżałowanego Ja-kuba Salomonowicza, że nie mało splen-doru y srebra w kościele Komayskim po-kradzionego u obżałowanego żyda Moszka alias Moyżesza, nazywającego Senatora, w mieście Wizunach mieszkającego, u kogo przerzeczni żydzi przed okradzeniem kościoła y po okradzeniu czas nie mało mieszka-li. znajduie y jest u onego, iako prawo każe, żalujący imię xiądz pleban Komayski u obżałowanego imię pana Goryszewskiego — podstarościego sądowego Wilkomirskiego, dzierżawcy na ten czas Wizunskiego, uczynienia sprawiedliwości z tego żyda Moszka, lub też z tym lieem o wydanie onego, sam przez się y przez listowną instancyą, oraz interpozycyą imięci pana Raieckiego—sta-rosty Rumborskiego, iako collatora kościoła Komayskiego, upraszał, tedy obżałowany imię pan Goryszewski, spolnie z ieymę pnia małżonką swoią, iako będąc dissiden-tami in religione, a zaty m kościolowi Ko-mayskiemu rzymskiemu nieprzyjaznemi, in instanti obwinionego żyda żalującemu nie wydali, ale faworyzantami iawnemi zloczyn-cow stając się, na parękę tym żydom ob-żałowanym Kasrelowi Moyżeszowiczowi, Ja-kubowi Izakowiczowi y Abramowi Sala-monowiczowi, w Wizunach mieszkającym, tego żyda Moszka, pryncypała spolnego y y świętokradzce, naypierwszego uczestnika,

iawnego lotra, spolnym lotrom ze dworu na parękę wydawszy y w przyparęc onych przyiowszy, za częstokrotną przez żalują-cego imię xiądz plebana Komayskiego re-quizycią, nie tylko sprawiedliwości z one-go nie uczynil, ale czas od czasu zwleka-jąc zloczyncom folgował; dla tego ieszcze gdy żalujący, chcąc tak straszego krymi-nalu w sądzie głównym trybunalnym win-dykować, tego kryminalistę pod wartę try-bunalską oddawszy, o stawienie żyda przyparęconego u imięci pana Goryszewskiego przyjacielsko upominal się, tedy obżałowa-ny, popelniając pod sądami głównymi try-bunalnymi iawny zbytek y excos, nie tyl-ko stawić tego żyda Moszka nie deklarow-wał, lecz srogą przegrożkę na zdrowie ża-lującego imięci xiędza plebana tu w mieście Wilnie w tymże wysz pisanym roku mscą Junii piątego dnia uczynil, o które to przez obżałowanego imięci pana Go-ryszewskiego w nieuczynieniu sprawiedli-wości z obwinionych żydów, a przez żyda Jakuba Salomonowicza, wespol z drugimi pryncypałami od niego powołanemi, spol-ney rady y namowy z żydami kahału Wi-zunskiego y Kowarskiego, także z żydem Moszką alias Moyżeszem nazwanym Sena-torem, o wykradzenie kościoła Komayskie-go, o przechowanie żydów włocęgow, zło-dzieiow, lotrow, onym rady y pomocy do-dawanie, chcąc prawem czynić, tak z ob-żałowanym Jakubem Salomonowiczem, w więzieniu będącym, iako y ze wszystkiemi obżałowanemi żydami do stawienia, ante omnia u sądu naszego głównego trybunal-nego w Wilnie odprawującego się przez imię pana Goryszewskiego żyda Moszka, alias Moyżesza, nazwanego Senatora y paręczni-ków iego, żydow Kasrela Moyżeszowicza, Jakuba Izakowicza y Abrama Salomono-wicza, spolnych lotrow, przyparęczonych y w przyparęcę przyjętych, a z kahałem Ko-warskim y szkołą onych o niestuszne po-mienionego żyda, złodzieia z Murawy, ży-dówek dwoch odbicie, onym pofolgowanie y dostawienia także onych, iako szkole Ko-warskiej przyparęczonych, dobrze imięci zna-

iomych y gdzie teraz się obracają, ponieważ mając ich sobie przyparęczonych dobrowolnie wypuścili wiadomych, a za niewstawieniem za tak jawną przez obżalowanych żydów swawolą, także złodzieystwo, do wskazania *paenas criminalissimas*, do powrocenia abo nagrodzenia pokradzionych w kościele Komayskim złota, srebra y innych rzeczy, splendoru kościelnego y szkod nakładów prawnych, które żalujący imię xiądz pleban spendował y spenduje teraz, zachowawszy sobie w dalszym procederze prawnym wolne tey żaloby melioracją, lub też do zaniesienia inszcy protestacyey et in toto do kogo z prawa ukazano będzie salwum ius tym zakazem, na którym rzecz dostateczniej opisana, przed sąd główny trybunalny zapozwał. Do której sprawy, po zazywanych od niewiernego żyda Jakuba Salomonowicza, z pod warty na każdym terminie personaliter stanowionego, dylacyach y dobrodzieystwach prawnych, to iest, na dniu dziewiątym miesiąca Junii patronow y po przydaniu naszym onemu pana Jerzego Woytkiewicza, y pana Jerzego Woronowicza, y pana Pawła Rowińskiego, na dniu dwunastym po wzięciu na copię z zakazu, na dniu szesnastym na copie ze wszystkich spraw y podaniu onych na dniu niniejszym, to iest, dziewiętnastym tegoż mscia Juny, anni praesentis, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, przez aktorów pan Jan Suroż Frackiewicz—krayczy Wilenski y pan Michał Bohdanowicz, a od niewiernego żyda Jakuba Salomonowicza pan Paweł Rewiński y pan Jerzy Woytkiewicz patronowie, za mocami prawnemi sobie do tey sprawy danemi y ustnie zleconeni, przy bytności tak imię xiędza plebana, tudzież zakrystyana kościoła Komayskiego, iako też y żyda Jakuba Salomonowicza, z pod warty postawionego, oczewisto stawali y prawnie rozprawowali się. Zatyń strony powodowey patron pan Frackiewicz podanych obżalowanym niewiernym żydom Jakubowi Salomonowiczu, tu pod wartą będącemu, Moyżeszowi—Senatorowi, Kaszrełowi Moyżeszowiczowi, Jaku-

bowi Izakowiczowi y Abramowi Salomonowiczowi y całym kahałom żydowskim Wizunskiemu y Kowarskiemu, za bramą Trocką tu w mieście i. kr. mci Wilnie Nochimowi z Lublina, Izraelowi z Przeorska, Iohilowi z Murawy z Nikloszporku, do brom na ulicach Subacz y Trockiej będących, poprzybiianych, a imię panu Goryszewskiemu za bramą Trocką ku zborowi ewangelickiemu idącemu oczewisto w ręce podanych pięciu stronie, przez ienerała Piotra Zynze zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imię panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie y jawnie dowiodszy, żalobę aktorów swoich iterując wniosł: że obżalowani żydzi w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szosty, mca Apryla w nocy, przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymborium siekierami rozłupawszy, puszkę ze czterdziestą komunikantow wzięli y czy drugim kahałom y żydom na eluzyą mającemu oddali, czyli też gdzie zaszli, kielichow dwa próżnych wzięli, obraz najwsietszy Panny y oltarz świętego Jana z ozdob, srebra, klejnotow odarli, lamp dwie srebrnych wiszących zabrali, do zakrystey włomawszy się, monstrancją srebrną wielką y pieniądze aktora pozabierali, szkody na dwanaście tysięcy złotych uczynili, które srebro do żyda Wizunskiego, nazywającego się Moszka zanieśli y czy tym srebrem, czyli też pieniędzmi za srebro u Moszki wziętemi podzielili się, a potym gdy iuz z Wizun uchodzili, za poścignieniem y złapaniem pomienionego Jakuba Salomonowicza y Iochila z Morawy, towarzysza jego, z żydowkami dwóma, których gdy imię pan Gieydroyé y imię pan Moygis do Kowarska przyprowadzili, w roku tymże teraznieyszym y tegoż mscia Apryla dnia dwudziestego dziewiątego, żydzi Kowarscy, uczyniwszy tumult, żyda z Morawy y żydowek dwie odbili, za wzięciem iednak iuz pewney wiadomości, że żyd Wizunski nad prawo y wszel-

ką słusność srebro kościelne od tych złodzieiów nabywać, złodzieiów czas nie mały przed tą kradzieżą y po kradzieży u siebie przechowywać ważył się, aby onego do sequestru urzędowego y do imści pana Goryszewskiego, iako podstarościę sadowego Wilkomierskiego, a dzierzawę Wiżunskiego, wzięto, lub też żalującym, iako lotra, złodzieia wydano, abo też sprawiedliwość uczyniono, imć pana Goryszewskiego od żalującego proszono; kahał tedy Wiżunski imści pana podstarościę zabiegszy, iawnego lotra na parenkę wziął, a imść pan Goryszewski y sama ieymć, będąc dissidentes in religione, lotra lotrom na parękę wydali, sprawiedliwości nie uczynili, sądy czas od czasu odkładali, a nad to, popełniając pod sądami naszymi exces, przegrożki na zdrowie aktorów czynili, czego processem od aktorów na obżalowanych przed namisz sądem zaniesionym y per extractum w dacie roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego, msca Junii piątego dnia wyjętym, tudzież relacją ieneralską y rejestrem poczynionych szkod w grodzie Wileńskim aktykowanych dowiodszy y że przy lieu żyd Jakub Salamonowicz wzięty iest, które przed nami sądem pokazywano, doniosszy, tego żyda Jakuba Salamonowicza, aby doskonalsza w tym mogła być wiadomość, na tortury wskazania prosił, a pan Rewiński, żydowi Salamonowiczowi przydany patron, odezwałszy się wniosł, że pryncypał onego nie niewinien, niepodeyrzany, nikomu z złodzieystwa niewywodził się y w tej sprawie strona powodowa żadnym nie dowiodła dokumentem, aby on był co winien, iea przy nim niealeziono, ale tam z drugimi żydami zszedł się y zaiedno szedł drogą, potem gdy ich dogoniono, zaiedno do Kowarska przyprowadzono, tamci pouciekali, to snać byli y winni. On zaś iako nie niewinien, to też nie uciekał, zaczym allegując prawa pospolite statutowe, artykuł szesćdziesiąt pierwszy z rozdziału iedyńastego, dla lepszego objaśnienia tej sprawy na inkwizycją odesłania żądał. Na takową pana Rewińskie-

go kontrowersją pan Bohdanowicz prawnie replikując doniosł, że niepowinna być wyprowadzona inkwizycya, bo koźdemu, yle w powiecie Wilkomierskim iest rzecz wiadoma, że kościół Komayski żydzi okradli, iea które u sądu naszego pokazywano przy tychże winowaycach, przy których y ten żyd był, naleziono, zaczym podług pierwszej instancyey żyda pod wartą będącego na korporalną inkwizycją wskazania, a iezeli tego potrzeba, tedy y do przysięgi zakrystyanowi Komayskiemu na szkodach y wszystkich punktów w żalobie inserowanych zabierając, uznania oncy, a na żydzie Salamonowiczu, simul et pacnas criminales decerni upraszał. E contra pan Woytkiewicz od Jakuba Salamonowicza stawiając, a dowodząc tego, że bliszy by był do odvodu żyd Jakub Salamonowicz, iako niewczym niewinny, niepodeyrzany, bez żadnego iea wzięty, ale żeby niewinność onego lepiej y doskonaley objaśnić się mogła, gdzie iego wzięto, aby ci ludzie, iea ten żyd iest co winien, podług prawa przed ichmć panami inquisitorami zeznali, do zwyż wyrażonego przez pana Rewińskiego allegowanego referując się prawa, tej sprawy na inquisitią ad locum loci odesłania prosił y domawiał się. W ktorey sprawie z oczewistej stron przy postanowionym z pod warty żydzie Salamonowiczu kontrowersyi, my sąd przysięgi żadney, do ktorey się od imć xiedza plebana Komayskiego stawiając panu Krzysztofowi Łukaszewiczowi—zakrystyanowi Komayskiemu zabierano, na tenczas nie uznawając, żyda Jakuba Salamonowicza, iako przy lieu wziętego, dla dostateczney informacyey w tej sprawie na korporalną inkwizycją, na tortury wskazujemy, które turtury dnia dwudziestego pierwszego praesentis nad tymże żydem przez mistrza na mieyscu zwykłym odprawić się maia, a dnia dwudziestego trzeciego tegoż msca Junii strony finalną w samey rzeczy rozprawę przyjąć powinni będą. A po odprawioney nad przczeczonym żydem Jakubem Salamonowiczem korporalney inquisicyey, gdy ta sprawa na

dniu dwudziestym szóstym tegoż miesiąca Junij ku sądzeniu naszemu przypadła, tedy za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od imści xiędza plebana Komayskiego wysz wyrażony patron imię pan Frackiewicz stawiając, tego żyda Jakuba Salamonowicza z pod warty personaliter u sądu naszego postawienia affektował, za postawieniem którego ab utrinque zwysz wyrażeni patronowie stawali. Zatył pan Frackiewicz patron actoreac partis przypadłego tey sprawie terminu dekretem sądu naszego oczewistym na dniu dziewiętnastym tegoż miesiąca Junii ferowanym słusnie, prawnie dowiodszy, inquisitią podług pomienionego sądu naszego dekretu nad żydem Jakubem Salamonowiczem czynioną, na pismie z podpisem ręki ieneralskiej oddaną czytał, która de verbo ad verbum tak się w sobie: Confessata żyda Jakuba Salamonowicza za dekretem sądu głównego trybunalnego, roku tysiąc siedemsetnego ferowanego, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Juny w Wilnie czyniona. Naprzod przed samą confessatą nieprzyznał się ten żyd Jakub Salamonowicz, aby miał z drugimi żydami, to iest Jzraelem z Przeorska, Nochimem z Lublina, Jchilem z Nikliszporoku, być w Komaiach y łupać kościół, tylko z boku słyszał, że ci pomienieni żydzi Jzrael Nochim y Jchiel, odprawiwszy szabas, z Wizun szli do Komay y z tamąd powrociwszy ze srebrem nazad, przedali żydowi Moszkowi alias Moyżeszowi, nazwiskiem Senatorowi, za dziewiędziesiąt talarów bitych y te pieniądze od niego odebrali, tylko złotych czterdzieście pięć zostalo przy Moszku w Wizunach. Za pociągnięciem tedy pierwszym Jakub Salamonowicz zeznał, że Meier żyd, arendarz Oniksztański, tych trzech żydów podmowił do tey kradzieży kościoła Komayskiego, daley gdy się pytano przyznał się, że y sam ten to Jakub żyd był w tey kompaniey z niemi, kościół bez ognia w nocy witryciem otworzyli, on stał na straży u drzwi na ementarzu, a tamci trzy cymboryum siekierami wylupali, puszkę z

nakrywką y z komunikantami świętymi wzięli, w zakrystyce kielichow dwa y patyny dwie, monstrancyą, lampy dwie wzięli y całkiem te srebro w Wizunach Żydowi Moszkowi Senatorowi przedali, komunikant y święte z puszek, które mienić być iak piątki, do tegoż Moszka z puszką oddali, który z puszek na sprosne ręce swe wysypał, a potym, w papier wsypawszy, do skrzyni dał żonic swoiey zchowac y namuwili się z sobą, że mieli w ogniu spalić. Za drugim razem zeznał, że resztkę srebra mniejszego od Moszka żyda pozostalego przynieśli do żyda Meiera Oniksztańskiego, krewnego Moszkowego, którzy, że nie wprzod u niego byli, nieprzyiół y przy tamtych trzech żydach zostało srebra, co mieli wychodząc z Wizun, z którym to srebrem odbito w Kowarsku. Za trzecim razem wyznał ten Jakub złodziey, że Ayzik, arendarz Woynoyski, syn Gierszona arendarza imści pana Sokolowskiego—stolnika Jnflanskiego, będąc na iarmarku w dzień świętego Jerzego w Wizunach, namówił z Moszkkiem—Senatoremiego y tamtych trzech, dawszy informacją, aby szli do wykradzenia tego srebra, że mieli z nim dzielić się, ale potym nic mu nie dali, przykazał tedy tym złodzieiom Ayzik, aby niepowiadali żenie onego, iestliby się pytała dokąd idziecie; powiedzcie że do Rakiszki idziemy; w teyż karczynie gdzie żona Ayzika pili wodkę y piwo; a tak nieopowiadając się poszli do Komay, tamże w polu siedzieli czekając wieczora. Juney kradzieży gdy się pytali nie przyznał się. Piotr Adamowicz—ienerał J. k. msci, przy confessacie były, własną ręką podpisałem. A po przeczytaniu tey inquizycyey, żaloby, relacyi y rejestru donosił, że co iest od imię xiędza plebana Komayskiego w uroszczoney y zaniiesioney żalobie wyrażono, to wszystko na widok się pokazało z inquizycyey, że żydzi bez ognia w nocy kościół Komayski zamek witychem otworzywszy wykradli, cymborium siekierami rozłupali, puszkę z nakrywką y z komunikantami wzięli, kielichow dwa, patyny dwie, monstrancyą, lampy dwie za-

brali y te srebro do Moszka żyda Wiżunskiego zanesli, który z niemi mając przewodnią y srebro koscielne prawem pospolicym obwarowane nabywać, komunikanty ad sacrilegos manus wysypywać, y one na eluzya prawdziwey Chrzescianskiej wiary chować ważył się. Już tedy evidentissime pokazało się, że ci żydzi, przyliczni świętokradce; wiedzieli żydzi Kowarscy, kogo odbiiać, wiedział kahał Wiżunski, kogo na paręke brać, a imść pan Goryszewski niecheiał Moszka żyda, przewodce y przylicznego złodzieia, wydać, ale drugim żydom na paręke dał, sprawiedliwości czas od czasu zwłoczając uczynić niecheiał, przyparęczenie przyioł. Pokazało się też y to że y ten żyd Jakub Salamonowicz z niemi w kompaniey był, uczestnikiem teyże kradzieży iest, spolna ich wszystkich na takowz zły y niesłychany uczynek była obrada; na dalszy tedy ieszcze dowod panu Krzysztofowi Łukaszezewiczowi—zakrystyanowi Komayskiemu, na tym: iako w roku teraznieyszym tysiã siedemsetnym ze dnia dwudziestego piãtego na dzień dwudziesty szosty miesiãca Kwietnia, w noey, obwinieni żydzi, w przyparęce u imści pana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego y innych osob będące, przez zamki do koscioła Komayskiego dobywszy się, cymborium siekierami rozłupiwszy, puszkę ze czterdziestã sześciami komunikantami, a kielichow dwa próznych wzięli y czyli do kahałów, czyli gdzie oddali, z obrazow ozdoby odarszy, srebro, klejnoty, lamp dwie wiszących, y zakrystey monstrancya wielkã y pieniãdze zabrali, szkody na dwanaście tysiency uczynili; za poścignieniem zaś złoczyńcow y przyprowadzeniem do Kowarska, żydzi Kowarscy dnia dwudziestego dziewiãtego Apryla, uczyniwszy tumult, żyda z Murawy y żydowki odbili; na tym: iako Moszko żyd Wiżunski srebro koscielne od tych złodzieiow za talerow dziewiędziesiąt nabył, złoczyńcow u siebie przechowywał, ktorych potym kahał Wiżunski na parenke wzioł, do iuramentu zabierając, do onego uznania, a po wykonanym

iuramencie tak żyda Jakuba Salamonowicza, personaliter u sądu naszego postanowionego, iako też Nochima, Jzraela y Jehila y Moszka przezywającego sie Senatora, tudzież żydow kahału Kowerskiego, że zniemiż znać przewodnią mając, Jehila żyda y żydowki dwie odbili, tudzież żydow kahału Wiżunskiego, że Moszka żyda na paręke wzięli, onego niestawili na pacy criminalne żywo ogniem spalaniem wskazania y tak na wykonanie przysięgi, iako też na uczynienie nad Jakubem Salamonowiczem executiey terminu złożenia; a że się też Nochim, Jzrael, Jehil, Moszko y paręcznicy onych Kaszrel Moyżeszowicz, Jakub Jzakowicz, Abram Salamonowicz y cały kahał Wiżunski y Kowarski—starsi tego kahału y imść pan Goryszewski y pani małżonka imści do prawa nestawali, tedy na upad w rzeczy wzdania y żydow na infamiã y na łapanie, imści pana Goryszewskiego y paniã małżankę imści, z przyczyn w żalobie wyrażonych na infamiã tylko, przytym za szkody kościolowi Komayskiemu na dwanaście tysiency złotych poczynione, sowito dwudziestu czterech tysiency, osobliwie za szkody, nakłady prawne w tey sprawie erogowane, sześciuset złotych polskich z kopami wpisnego y pamietnego et cum lucris nam przychodzącami, na majątnosciach y dobrach obżałowanych, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach y na innych wszelkich majątnosciach onych, leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, gdziekolwiek będących, żalującemu imści xiędzu plebanowi Komayskiemu wskazania, y tak pomienionych żydów na upad w rzeczy wzdanych, iako też imści pana Goryszewskiego y paniã małżankę imści, według prawa coaequationis, ex nunc za infamisow uznania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania publikować y proklamować nakazania, a iako za sumę wysz wyrażoną dla uczynienia na pomienionych obżałowanych osob dobrach, odprawy, tak na poścignienie y złapanie pomienionych zwysz wyrażonych żydów, dla

uczynienia nad onemi przez mistrza executy do urzędów grodzkiego lub ziemskiego Upitskich y innych wszelkich sądów tych wojewodstw y powiatów, gdzie osoby y dobra onych okazały się, z założeniem paen prawnych y odesłania, a do Meiera żyda, arendarza Oniksztańskiego y do Ayzyka, arendarza Woynowskiego, do czynienia prawem salwy zachowania u nas sądu prosił y domawiał się. A od Jakuba Salamonowicza, patron onemu przydany pan Rewieniski odezwawszy się, replikował, że pryncypał onego, to jest Jakub Salamonowicz nie niewinien, bo Izrael, Nochim y Jehel tego Jakuba gwałtem z sobą wzięli y tamci tak kościół łupali, jako też y splendor brali, a tego na straży postawili, on już im poniewoli nie kompanicy dopomagać, ale służyć musiał, iemu ani tego srebra, co pobrali, ani też pieniędzy, co za srebro wzięli, nie dali, ale to wszystko przy tamtych y przy Moszku Senatorze zostało, y on kiedy szedł do Kowarska na dobrowolney drodze, bez żadnego lica wzięto, bliższego tedy Jakuba Salamonowicza Natym: jako żydzi Nochim z Lublina, Izrael z Przeorska y Jehel z Murawy, idąc do Komay, niewiedząc w jaki sposób, gwałtem niemal onego z sobą wzięli, aby stał na straży przymusili; na tym: jako on do tego srebra nie tykał się y tak samego srebra, jako też pieniędzmi za one nie brał; na tym, jako żadnego lica przynim nienależono y niwczym w obżalowaniu imści xiędza plebana Komayskiego winnym nie jest, do przysięgi uznania, a po przysiędze od żaloby przez imści xiędza plebana Komayskiego do onego uroszczoney uwolnienia dopraszał się. Replikując na to pan Bohdanowicz, patron imści xiędza plebana Komayskiego doniósł: że Jakub Salamonowicz tym się nie może excusować, że go gwałtem drudzy żydzi wzięli, bo do takich rzeczy nikt nie może przymusić, a do tego pokazało się z inquizyeyey za trzecim pociągnięciem zeznanej, że go Ayzik, arendarz Woyuowski, syn Gierszona arendarza imć pana Sokolowskiego—stolnika Inflan-

skiego, z Moszkiem Senatorem, na święty Jerzy, na iarmarku spólnie ich wszystkich czterech, dawszy im informacją do takiego złego bezbożnego uczynku namówili, zaczęli już wiedział, poco do Komay, a ile do kościoła szedł y czego miał się spodziewać, już tedy to było dobrowolne zezwolenie, do tego nikt niemógł przymuszać y imemi obszernie wniesionemy prawne replikowawszy ratiami, za przysięgą zakrystyana tego, żyda na garło żywo spaleniem y na inne srogie męki wskazania, a drugich na upad w rzeczy y na paeny kryminalne, a na dobrach wskazu podług pierwszego strony swey domawiania decerni żądał. Nakoniec pan Woytkiewicz, szeroco odpowiadając, że ten żyd na torturach z bólu wielkiego y sam niewiedział co mówił, ale teraz tak zeznawa, iak w samey rzeczy było, zaczęli przy wyszszym stawiając domawiania y na punktach zwysz wyrażonych, do przysięgi zabierając do oncy uznania, a po przysiędze od żaloby uwolnienia, a do drugich żydów zwysz specyfikowanych imści xiędzu plebanowi Komayskiemu salwy zachowania prosił y domawiał się. Atak my sąd w tej sprawie w Bogu wielobnego imści xiędza Dawida Podobrynowicza—plebana kościoła Komayskiego, z dyłacycy Jana Krzysztoła Łukaszewicza—zakrystyana tegoż kościoła Komayskiego, z niewiernym żydem Jakubem Salamonowiczem, z miasta Pinczowa, samym pryncypałem, Nochimem z Lublina, Izraelem z Przeworska, Iehilem z Morawy z Nikliszporka, Moszkiem Moyżeszem, przezywającym się Senatorem, Kaszrelem Moyżeszowiczem, Jakubem Izakowiczem, Abramem Salamonowiczem y całym kahałem żydowskim Wiżunskim y Kowarskim starszemi tego kahału, także z imć panem Janem z Goryszewa Goryszewskim—stolnikiem Brzeskim—podstarościm Wilkomierskim, dzierzawcą Wiżunskim y samą icymć, z oczewistey między imścią xiędzem plebanem Komayskim, a żydem Jakubem Salamonowiczem, z pod warty do sądu postanowionym kontrowersyey, poniewasz tak z produktu y do-

wodów imści xiedza plebana Komayskiego, iako też z odprawioney nad żydem Salamonowiczem corporalney inquizycyey iawnie y widomie u sądu naszego pokazało, że ten żyd Jakub Salamonowicz do okradzienia kościoła Komayskiego był uczestnikiem i sam do szkod świętokradztwa y złodzieystwa z drugimi żydami popelnionego znalazł się. Zaczynamy sąd, do prawa pospolitego y świętey sprawiedliwości przychilając się, a na dalszy dowód zakrystyanowi Komayskiemu p. Krzysztofowi Łukaszcwiczowi, samemu iednemu, na tym iako sprawiedliwie w roku terazniejszym tysiąc siedmsytnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szosty msca Kwietnia w nocy obwinieni żydzi w przyparęce u imści pana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego y innych iehmę będące, przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymboryum siekierami rozłupawszy, puszkę ze czterdziestą sześcią komunikantami, a kielichow próżnych dwa wzięli y czyli do kahałów czyli, też gdzie oddali, z obrazów ozdoby odarszy, srebro, klejnoty, lamp dwie wiszące, w zakrystycey monstrancją wielką y pieniądze zabrali, szkody na złotych dwanaście tysięcy uczynili, za poścignieniem zaś zloczyncow y przyprowadzeniem do Kowarska, żydzi Kowarscy dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, uczyniwszy tumult, żyda z Morawy y żydówki odbili; na tym: iako Moszko żyd Wiżunski srebro kościelne od tych złodzieiow za talerow dziewiędziesiąt nabył, zloczyncow przechowywał, których potem kahał Wiżunski na parękę wziął, przysięgę uznawszy, termin na wykonanie oney dzień dwudziesty osmy tego msca Junij przed sobą sądem składamy, a po wykonanym iuramencie my sąd pomienionego żyda Jakuba Salamonowicza, iako iawnego przylicu wziętego złodzieia y świętokradce, na paeny kryminalne, to iest, na spalenie żywego ogniem wskazaawszy, aby executia nad nim że przez mistrza na miejscu zwykłym tegoż czasu skoro po przysiędze uczyniona była, nakazujemy, a drugich obwinionych

wszystkich, iako prawu nieposlusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaicemy y według prawa, žaloby pozwney y domawiania się strony powodowej patrona, za szkody kościolowi Komayskiemu na dwanaście tysięcy złotych od żydów pożyczonione, sowito dwadzieścia cztery tysiące złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane, sześćset złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym nam danym et cum lucris zapłaconym, wszystkiego summą dwadzieścia cztery tysiące sześćset y dziesięć złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach wszystkich y na majątnościach y dobrach onych, domach, kromach, handlach, splawach, aredach y na innych wszelkich leżących ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych obżałowanych niewiernych żydów Nochima z Lublina, Izraela z Przerorska, Iehila z Morawy z Nikliszporoka, Moszka Alias Moyżesza przezywaiącego się Senatora, Kasrela Moyżeszowicza, Jakuba Izakowicza, Abrahama Salomonowicza y cały kahał żydowski Wiżunski y Kowarski, starszych tego kahału, za takowe świętokradztwo na infamią na gardło żywych paleniem, a że do prawa niestawiają, tedy na łapanie, tudzież imć pana Jana z Goryszewa Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego—podstarościego Wilkomirskiego, dzierżawce Wiżunskiego y panią małżankę imci w spolney radzie y namowie będących, za nieuczynienie w tak iawney y widomey sprawie sprawiedliwości y niewydanie żyda Moszka świętokradce y przewodnią z żydami złodzieiami mającego, na infamią żalującemu imści xiędzu Podobrynowiczowi plebanowi Komayskiemu, wskazujemy, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infamisow uznawszy, dla publikowania y proklamowania tey infamiey ienerała sądowego przydaicemy, publikować y proklamować nakazujemy; a iako za summę zwysz wyrażoną od nas sądu wskazaną dla uczynienia na pomienionych obżałowanych osob dobrach odprawy, tak na poścignienie y łapanie samych obżało-

wanych wszystkich zwysz wyrażonych żydów, dla uczynienia nad onemi na garłach przez mistrza executy do urzędów grodzkiego, albo ziemskiego powiatu Upickiego i innych wszelkich sądowych tych województw y powiatów, pod ktorými dobra obżałowanych okaza się y osoby poścignione y złapano być mogą, a którego sobie z ichmościów panów urzędników strona do tey sprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnege temu dekretowi naszemu paeny prawne odsyłamy. A do żydów Meiera, aredara Onikszlanskiego y Ayzika Woynckiego, ktorých z konfessaty żyd Jakub Salomonowicz powołał y do drugich, do ktorých prawo drogę pokaże, salvę aktorowi temuż y na potym do konwinkowania onych zachowuiemy. A gdy dzień dwudziesty ósmy tegoż miesiąca Junii anni praesentis, tak dla wykonania przysięgi, iako też dla publikowania proclamowania pomienioney infamiey przypadł, tedy pan Krzysztof Łukaszewicz, zakrystyan kościoła Komayskiego, przy postanowionym z podwarty u sądu naszego żydzie Jakubie Salamonowiczu, z roty z kancelaryey naszey wyiętey, a przez ienerała czytaney, iurament sobie nakazany w te słowa wykonał: Ja Krzysztof Łukaszewicz przysięgam panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy świętey iedynemu, na tym: iako sprawiedliwie w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym ze dnia dwudziestego piątego na dzień dwudziesty szosty miesiąca Kwietnia, w noey, niewierni żydzi Jakub Salamonowicz z miasta Pinczowa, Nachim z Lublina, Izrael z Przeworska, Ichel z Morawy z Nikliszporoka, Moszko alias Moyżesz, przezywaiący się Senator, w przyparęcę u imści pana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego y innych będące, w noey przez zamki do kościoła Komayskiego dobywszy się, cymboryum siekierami rozłupawszy, puszkę z czterdziestą sześcią komunikantami, a kielichow dwa próżnych wzięli y czyli do kahałów, czyli też gdzie oddali, z obrazow ozdoby odarszy, srebro, klejnoty, lamp dwie wiszących, w zakrystyey monstrancją wiel-

ką y pieniądze zabrali, szkody na złotych dwanaście tysięcy uczynili, za poścignieniem zaś zloczyncow y przyprawadzeniem do Kowarska, żydzi Kowarscy dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, uczyniwszy tumult, żyda z Murawy y żydowki odbili; na tym: iako Moszko żyd Wiżunski srebro kościelne od tych złodzieiow za talerów dziewiędziesiąt nabył, zloczyncow u siebie przechowywał, ktorých potym kahał Wiżunski na parękę wziół, naczynam wszystkim iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi panie Boże dopomoż, a iedli niesprawiedliwie, Boże mie ubij. A po wykonaniu przysięgi Piotr Zynza ienerał, sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowey et in foro publico, niewiernych żydów Nochima z Lublina, Izraela z Przeorska, Ichila z Morawy z Nikliszporoka, Moszka alias Moyżesza przezywaiącego się Senatora, Kasrela Moyżeszowicza, Jakuba Izakowicza, Abrama Salamonowicza y cały kahał Wiżunski y Kowarski, starszych tego kahału, za infamisow na garło y na łapanie osadzonych, a imści pana Jana Goryszewskiego—stolnika Brzeskiego—podstarościego Wilkomierskiego, dzierzawce Wiżunskiego y panią małżonkę imści za infamisow publikował y proclamował y relacją publikacyey swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. A zatym my sąd dekret sądu naszego, na dniu dwudziestym szostym msca Junij teraznieyszego roku ferrowany, we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy y ony do executyey porządkiem prawnym przywodzić pozwalamy. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Глав. Литов. Трибунала, № 329, за 1700 г., л. 1792.



## № 154.—1700 г. Юня 21.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи и уплатѣ Владиславу Головиѣ долгу и пени.

Roku tysiące siedmsetnego, miesiąca Juny dwudziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w w-m x-ię Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiące siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądziemu przypadła sprawa imię pana Władysława Jozepha Ostrożeckiego Hołowni, miecznika powiatu Pńskiego y ieymei pani Zofiey Zienowiczowny Hołowniney, mieczney powiatu Pńskiego, małżakow. z niewiernemi żydami Markiem Bernatowiczem, Jozefem Markowiczem, Jzraelem Moyżeszowiczem, Jonaszem Salomonowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Jzakowiczem, żydami starszemi z całą synagogą Wilenską za zakazem podanym, o to: iż niewierni żydzi z całą synagogą swoją Wilenską, będąc pilno, a gwałtownie potrzebnemi summy pieniędzy, wzięli y pożyczyli gotowey rękodajney, a nie kontraktowey summy, na list dobrowolny zapis swoy u żalujących delatorów dwa tysiąca talarami bitemi, rachując każdy talar po złotych sześciu, a osobliwie pięćset złotych polskich currenti monetą, którą sumnę pieniędzy tymże zapisem swoim w roku terazniejszym tysiące siedmsetnym w dzień świętej Trojcy, to iest, dnia szóstego mca Junii, na mięyscu pewnym przy sięgach grodzkich Wilenskich, pod troiakimi zarekami y pod winą infamiey, obowiązali się oddać y wypłacić, a tak na terminie, jako y po terminie pomienioney summy żalującym aktorom nie oddali y niewypłacili, przez co w troiakie zareki płacenia y w winę infamiey popadli. Do której wskazania y do uznania skuteczney na dobrach, domach, kamienicach, kromach, handlach y wszelkich towarach onych y na samych osobach, nieogładaię

się na żadne protectie, nieodwłoczney exekucyi z przysądzeniem kosztow, nakladow prawnych dwuchset złotych, o szkody y inne practensie actores przypozwali. Na terminie tedy ninieyszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od żalujących ichmew pana Hołowni miecznika Pńskiego y pani małżaki ieyci patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imię pan Jan Ancuta, skarbnik Brzeski, oczewiscie ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, starsi kahału Wilenskiego, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomosci nam sądowi y stronie swcy o niestaniu swym nieuczynili; zatym wysz rzeczony aktorow patron podanego pozwanym niewiernym wszystkim żydom oczewiście w ręce, tu w mieście ikmei Wilnie, na Żydowskiej ulicy z szkoły wychodzącym, przez ienerala i. k. mei wojewodztwa Wilenskiego Jerzego Warzewicza zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imię panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kola sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, żalobę z onego ratione superius praemissorum przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis od obżałowanych niewiernych żydów Wilenskich żalującym aktorom na sumę pundzy, to iest, na dwa tysiące złotych talarami bitemi, rachując każdy talar po złotych sześciu y na złotych pięćset szelężną monetą w roku tysiące sześćset dziewiędziesiąt osnym, mscą Maia dwudziestego trzeciego dnia dany, z którego wszystkie warunki y obowiązki prawne, szeroco w nim opisane, dostatecznie przeczytawszy y oniedość onemu uczynienia samym że tym dobrowolnym obligacyinym zapisem nieoswobodzonym y czynioną przy sięgach grodzkich Wilenskich na terminie tey summy oddania, pilnością dowiodszy, wzdania obżałowanych niewiernych żydów kahału Wilenskiego na upad w rzeczy, a zatym według prawa żaloby, za nieoddanie na list dobrowolny ob-

ligacyiny zapis pożyczoney winney summy z samą iścizną, wespoł z troiakiemi zarękami osmiu tysięcy złotych talarami bitemi y dwóch tysięcy zlot. szelężną monetą, za nakłady prawne dwóchset złotych polskich na samych osobach obżałowanych niewiernych starszych żydach synagogi Wilenskiej, na wszelkich onych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, spławach, towarach, domach, kromach, z wolnym w possessiä aktorom obięciem, onych zapieczętowaniem, arestowaniem samych żydów, sequestrowaniem onych, a samych niewiernych Marka Bernatowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Moyżeszowicza, Moyżesza Jzakowicza, żydów starszych całą synagogę Wilenską, vigore dobrowolnego obligacyinego zapisu, obowiązków y ligamentów w nim wyrażonych żnuiącym ichmę na infamią wskazania y oraz, stosując się ad coaequationem iurium ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania; a iako dla obięcia kamienie, domów, kromów y innych dobr pozwaných niewiernych żydów, tak y za wskaz sumy na tych dobrach wszystkich, nieoglądając się na żadne bronienia, proteckie, skuteczney eksekucy do urzędów ziemskiego lub grodzkich Wilenskich y innych tych woiewodztw y powiatów, pod ktoremi się dobra obżałowanych pokazać mogą, a którego sobie strona z nich użyć zechce, z założeniem na przeciwiwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imę pana Władysława Jozefa Ostrożeckiego Holowni—miecznika powiatu Piskiego y ieymci pani Zophiey Zienowiczowny Holówniny—miecznicy Piskiey, małżaków, bacząc to: iż niewierni Marko Bernatowicz, Jozef Markowicz, Jzrael Moyżeszowicz, Jonas Salomonowicz, Gabryel Moyżeszowicz, Moyżesz Jzakowicz—żydzi starsi synagogi Wilenskiej, do sądu naszego będąc ratione superius praemissorum zapozwanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneral-skim przywoływaniem, iako się sami przed nami do prawa nieştanowili, tak ani żad-

ney wiadomości o nieştaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowej nie uczynili; przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaieiny, a zatym według listu dobrowolnego obligacyinego zapisu y domawiania się żalujących aktorów patrona, za nieoddanie na list dobrowolny obligacyiny zapis pożyczoney summy, z sowitościami, zarękami ośm tysięcy złotych talarami, rachuiąc każdy talar po złotych sześciu, osobiłwie szelężną dwa tysięca złotych, za nakłady prawne, recenter w tey sprawie erogowane, dwiescie złotych, a z wpisiny y pamiętnym et cum lueris nam sądowi danym, wszystkiego summa dziesię tysięcy dwiescie y dziesię złotych polskich na samych osobach obżałowanych niewiernych starszych żydach synagogi Wilenskiej y wszystkich ieh, na wszystkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, spławach, towarach, kamienicach, domach, kromach, z wolnym onym aktorom obięciem w possessiä, zapieczętowaniem, arestowaniem samych żydów braniem do sequestru. A vigore dobrowolnego obligacyinego zapisu y obowiązków, w nim wyrażonych, tychże niewiernych Marka Bernatowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Moyżeszowicza, Jonasa Salomonowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Jzakowicza—żydów starszych całą synagogę y wszystkich żydów Wilenskich żalującym aktorom na infamią wskazuiemy, ienerała do publikowania infamii przydaiemy, a iako dla podania domów, kamienie, kromow y innych dobr aktorom w possessiä, tak y za wskazaną od nas sądu sumę na wszelkich zwysz mianowanych pozwaných dobrach y osobach, nie oglądając się na żadne bronienia, protectie, dla czynienia skuteczney y nieodwłoczney executiey do urzędów ziemskiego, lub grodzkiego Wilenskich y innych tych wdztw y powiatow, pod ktoremi się sami y dobra żydów być pokaza, a którego sobie strona użyć zechce, założywscy na przeciwiwnego dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwudzie-

sty trzeci tegoż mscą Junii przypadł, tedy ienerał Zynza, doś czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico niewiernych żydów starszych synagogi Wilenskiej: to iest Marka Bernatowicza, Jozefa Markowicza, Jzraela Moyżeszowicza, Jonasa Salomonowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Jzakowicza y wszystkich żydów Wilenskich za infamisów obwołał y te publikacją swą judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głoalnych trybunalnych iest zapisana.

Наъ книги Главн. Лѣт. Трибунала, за 1700 г., № 329, л. 1820.

### № 155.—1700 г. Юния 30.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ вторичной инфаміи, смертной казни и уплатѣ Елеонорѣ Гостылювской долгу и пени.

Roku tysięcznego siedmsetnego, mscą Junii trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzienui przypadła sprawa ieymści pani Eleonory Szumiccianki Theodorowey Hościłowskiej, z niewiernemi żydami starszemi synagog Białoruskich Abrahamem Morduchaiewiczem Powzerem-Szkłowskim, Markiem Maierowiczem—Mohilewskim, Hirszem Izraelewiczem—Białynickim, Szymehaiem Morduchaiewiczem—Mohilewskim, Izraelem Jakubowiczem—Szkłowskim, Abrahamem Szmoyłowiczem—Dombrowińskim, Szmoyłem Szmoyłowiczem—Horeckim, Abrahamem Izraelewiczem—Smolanskim, Chaimem Leybowiczem—Witebskim y wszystkimi żydami szkół, boźnic żydowskich Białoruskich, za pozwem od aktorki wyniesionym oto: iż co za dekretem sądu głównego trybunального w Wilnie w roku przeszłym ty-

siąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, mscą Awgusta dwudziestego dziewiętego dnia na obżałowanych niewiernych żydach w niestaniu onych, iako prawu nieposłusznych y sprzeciwnych na upad w rzeczy, iako w sprawie zapisowey obligowey y na infamią wzdanych, publikowanych y proklamowanych wypadłym, oraz za listem przy tymże dekrete remisywnym odprawczym do urzędów utriusque subselij powiatowych wydanym, urząd grodzki Orszański za wskazaną summę o rzedz w dekrete wyrażoną, to iest, osm tysięcy osmset y dziesięć złt. pols. do szkół, boźnic żydowskich, na Białey Rusi będących y wszelkich dobr całej synagogi żydowskiej Białoruskiej, iuridice praevia imotescencia na skuteczną odprawę y exekucyą ziachał był, tedy obżałowani, na dalszą zniewagę y postpozycyą sądu głównego trybunального iawnie się sprzeciwiając pomienionemu dekretowi tegoż sądu głównego, pod infamią zostając, iako za wskazano summę osm tysięcy osmset y dziesięć złot. pol. na szkołach, boźnicach żydowskich Białoruskich y wszelkich dobrach całej synagogi Białoruskiej żydowskiej czynić odprawy urzędowi bronili y niepostąpili, tak ani summy pomienioney żądającej aktorec ieymści pani Hościłowskiej, na dwa listy obligi zapisy onych winney y dekretem mianowanym sądu głównego trybunального wskazaney, cum paenis et lucris, nie oddali y niewypłacili, przez co pro contraventione dekretowi sądu głównego trybunального w paeny wielkie prawne iako infames popadli; zacyz ieymć pani Hościłowska o zniewagę dekretu y sądu głównego trybunального o sprzeciwieństwo onemu w niepostąpieniu czynienia odprawy urzędowi za wskazaną summę, o nieoddanie teyże summy osmu tysięcy osmu set y dziesięciu złt. pol., zacyz do approbaty infamiey na obżałowanych żydach starszych Białoruskich, wysz imionami y nazwiskami wyrażonych y całej synagodze obżałowanych wszystkich żydów Białoruskich wypadły, oraz do wskazania skuteczney y nicodwólczey odprawy

y executey na osobach samych y dobrach onych, także szkołach, bożnicach żydowskich y do extendowania dalszych paen prawnych żałująca aktorka pozwem ziemskim Połockim, w którym wszystko rzecz dostateczny wrażona iest, obżałowanych zapozwała. Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktorki patron ieymsci, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Jan Suroż Frackiewicz oczewisto do rosprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, starsi synagogi Białoruskiej, iako sami przed nami do prawa nie stanowili się, tak i żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili, zatym zwysz rzeczony aktorki patron podanych y położonych obżałowanych niewiernym żydom sześciu stronie pozwu: iedney Markowi Maierowiczowi w kamienicy onego w mieście i. k. meci Mohilowie, drugiey Morduchałowi Abramowiczowi Powzerowi, w domu onego, w mieście Szklowie, oczewisto w ręce, trzeciey na szkole Mohilowskiej, czwartey na szkole Szklowskiej, bożnicach żydowskich, piątey Chaimowi Leybowiczowi w domu onego w mieście Witebsku, także oczewisto w ręce, a szostey na szkole Witebskiej przez ienerała Stephana Puhaczewskiego, zeznaniem onego oczewistym u xiąg grodu Połockiego uczynionym y extractem z tych że xiąg w dacie roku terazniejszego, msca Maia, piątego dnia wydanym, szlusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz zwysz wyrażoną iterowawszy, dowodząc samey rzeczy produxit dekret sądu głównego trybunального de data roku przeszłego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia, z aktoratu żałującey na obżałowanych w Wilnie otrzymaney, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem pozwaneych niewiernych żydów przed sobą do prawa, iako prawnu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rze-

czy wzdawszy, summy osm tysięcy ośmset y dziesięć złt. pol. na samych y dobrach onych wszelkich wskazał, samych na infamią wzdął y przydawszy ienerała proklamować nakazał, a za summę zwysz wyrażoną dla uczynienia na wszelkich obżałowanych osob dobrach odprawy do urzędu grodzkiego lub ziemskiego Orszanskiego odesłał, iako to szyrzej wszystkarzeż w tym dekrecie wyrażona iest. Vigore którego dekretu gdy imc pan Alexander Obuchowski — sędzia grodzki powiatu Orszanskiego, po podanym obwieszczeniu do dobr obżałowanych na odprawę zieźdzał, podawszy cedulę, tey odprawy bronili y niepostąpili, dekretowi sądu głównego trybunального sprzeciwili się, którego sprzeciwienstwa listem poieczdym urzędowym, w dacie roku terazniejszego msca Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia wydanym dowiodszy, wzdania pozwaneych niewiernych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym zwysz produkowanego sądu głównego trybunального dekretu, z aktoratu żałującey aktorki na obżałowanych otrzymaney, że wszystkim wyrażonym wskazem, nienarusznie przy mocy zachowania y utwierdzenia, wskazaney onym summy osmiu tysięcy ośmset y dziesięciu złt. pol.; przytym za szkody, nakłady prawne, noviter erogowane, sześciu set złotych, z kopami, wpisnego y pamiętnego et cum lucris nam sądowi przychodzącemi, na pozwaneych niewiernych żydach starszych, zwysz wyrażonych y wszelkich żydach synagogi Białoruskiej y na kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach, z wolnym onych, poścignowszy, zatrzymaniem, aresztowaniem, towarów ich y samych braniem y na innych wszelkich majątnosciach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych obżałowanych niewiernych żydów za sprzeciwienstwo pomienionemu sądu głównego trybunального dekretowi, na potworną infamią na gardło, a że się do

prawa nie stanowią, tedy na łapanie żalu-  
jącego aktorce wskazania, onych że podług  
prawa coaequationis ex nunc za infamisów  
uznania y dla publikowania tey infamii ie-  
nerała sądowego przydania, publikować y  
proklamować nakazania. a iako dla uczyni-  
enia mocney, a nieodwłoczney, nie oglą-  
dając się na żadne bronienia, gleyta, res-  
cripta, listy żelazne y miakowe cedul, na  
pomienionych dobrach, by y z ruszeniem  
powiatu, odprawy, tak na poścignienie y  
złapanie samych obżałowanych, dla uczyni-  
enia nad osobami onych przez mistrza  
ekekucyi do urzędu grodzkiego Orszan-  
skiego y innych wszelkich tych wojewodztw  
y powiatów, pod któremi dobra obżałowa-  
nych okaza się y osoby onych poścignione  
y złapane być mogą, z założeniem na nie-  
posłuszny urząd w nieexecuowaniu, a na  
stronę w niedopuszczeniu executy, paen  
prawnych odesłania u nas sądu prosił y  
domawiał się. A tak my sąd w tey spra-  
wie icymei pani Eleonory Szumacianki  
Teodorowey Hościłowskiej, bacząc to: iż  
niewierni żydzi starsi synagogi Białorus-  
kiej, imionami y przezwiskami zwysz spe-  
cifikowany, będąc o rzecz zwysz wyrażoną  
przed nas sąd zapozwanemi, za pokilk-  
krotnym z nakazu naszego ieneralskim  
przywoływaniem przed nami do prawa nie-  
stawali, przeto my sąd onych iako prawu  
nieposłusznych w roku zawitym na upad  
w rzeczy wzdaemy, a zatym dekret sądu  
głównego trybunального w dacie roku prze-  
szłego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dzie-  
wiątego, msca Awgusta dwudziestego dzie-  
wiątego dnia, z aktoratu żalującej icymei  
pani Hościłowskiej na pomienionych nie-  
wiernych żydach otrzymany, ze wszystkim  
wskazem w nim wyrażonym, nienaruszenie  
przy mocy zachowujemy y utwierdzamy,  
wskazanej tym dekretem summy ośm ty-  
sięcy ośmset y dziesięć zlot. pol., przy tym  
za szkody, nakłady prawne, noviter spen-  
dowane, sześćset zł., a z wpisnym y pa-  
miętnym nam danym et cum lucris zapła-  
conym, wszytkiego summą dziewięć tysię-  
cy czterysta y dwadzieścia zł. pol. na po-

zwanych niewiernych żydach starszych y  
wszytkich żydach synagogi Białoruskiej,  
na szkołach onych y bożnicach Białorus-  
kich y na dobrach onych wszelkich, ka-  
mienicach, domach, kromach, handlach,  
towarach, splawach, arendach, z wolnym  
onych arestowaniem, szkoł pieczętowa-  
niem, samych ich y towarów braniem y  
na innych wszelkich majątnościach y dob-  
rach onych wszelkich leżących, ruchomych,  
summach pieniężnych gdziekolwiek y ko-  
gokolwiek będących, a samych przerzecz-  
onych obżałowanych niewiernych żydów  
starszych synagogi Białoruskiej Abrahama  
Morduchaiewicza Pawzera—Szkłowskiego,  
Marka Maierowicza—Mohilewskiego, Hirsza  
Izraelewicza—Białynickiego, Szymełę Mor-  
duchaiewicza—Mohilewskiego, Izraela Ja-  
kubowicza—Szkłowskiego Abrama Szmo-  
łowicza—Dombrowskiego, Szmoyłę Szmo-  
łowicza—Horeckiego, Abrama Izraelewicza  
—Smolanskiego, Chayma Leybowicza—  
Witebskiego y wszytkich żydów szkoły y  
bożnic żydowskich Białoruskich, za sprze-  
ciwienstwo pomienionemu sądu głównego  
trybunального, dekretowi, które się z listu  
poieźdżego urzędowego evidenter pokazało,  
na powtorną infamią na gardło, a że się  
do prawa nie stanowią na łapanie żalują-  
cej icymei pani Hościłowskiej wskazujemy,  
onych podług prawa coaequationis ex nunc  
za infamisów uznawszy, dla publikowania  
y proklamowania tey powtorney infamy ie-  
nerała sądowego przydaiemy, publikować  
y proklamować nakazujemy; a iako za sum-  
mę zwysz wyrażoną od nas sądu y pier-  
szym sądu głównego trybunального dekre-  
tem wskazaną, dla uczynienia mocney a  
nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne  
bronienia, gleyta, rescripta, listy żelazne y  
miakowe cedule, by y z ruszeniem całego  
powiatu, odprawy, tak na poścignienie y  
złapanie samych obżałowanych osob, dla  
uczynienia nad onymi na gardłach przez  
mistrza ekekucyi, do urzędu grodzkiego  
Orszanskiego y innych wszelkich sądów  
tych wojewodztw y powiatów pod któremi  
dobra obżałowanych okaza się y samych

osoby poscignione y złapane być mogą, a którego z ichmcow panów urzędnikow stro-na użyć zechce, założywszy na nieposłuszny urząd w nie exeqwowaniu, a na stronę w niedopuszczeniu exekucyi paeny prawne odsyłamy, a gdy dzień trzeci msca Julij anni praesentis, dla publikowania y proklamowania tey infamiey przypadł, tedy Piotr Zynza ienerał, sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico, przy obecności wielu stanów różney kondycyi ludzi, niewiernych żydów starszych synagogi Białoruskiej Abrahama Morduchaiewicza Powzera - Szklowskiego, Marka Maierowicza—Mohilewskiego, Hirsza Jzralewicza—Białynickiego, Szymche Morduchaiewicza—Mohilewskiego, Jzraela Jakubowicza—Szklowskiego, Abrahama Szinoyłowicza—Dombrowińskiego, Szmoył Szmoyłowicza - Horeckiego, Abrahama Jzraelowicza—Smolanskiego, Chaima Leybowicza—Witepskiego y wszystkich żydów szkół y bożnic żydowskich Białoruskich za powtor-nych infamissow na gardło y na łapanie osądzonych publikował y proklamował y relacją publikatney swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału Wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1700 г., № 329, л. 2240.

## № 156—1700 г. Юля 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшину Кейданской синагоги къ инфамии и уплатѣ Станиславу Гедройцю долгу и пени.

Roku tysiącznego siedmsetnego, m-sca Julii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w Wielkim Xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła

sprawa imć pana Stanisława Giedroycia—miecznika Pńskiego y ieymci pani Doroty Woynianki Giedroyciowey—miecznikowey Pińskiej—małżonkow, z niewiernemi Szewtelem Izakowiczem, Jozefem Hetowiczem, Irszą Izraelem, Arym Abramowiczem, Lazzarem Markowiczem, Michalem Abramowiczem, Meierem Mawtalacowiczem, Wulfem Lewkowiczem, Nozym Izraelowiczem, Berkiem Zaszmanowiczem, Jozefem Wulfowiczem, Dawidem Irszewiczem, Nozym Izakowiczem,—żydami starszemi szkoły Kieydanskiey y ze wszystkimi w tymże mieście Kieydanskim mieszkającymi żydami, za pozwem tu przed nas sąd wyniesionym o to: iż obżałowani niewierni żydzi, wzięwszy y pożyczyszy rękodajney summy u żalujących aktorów cztery tysiące złt. rachując na dobrą srebrną, a nie szclężną monetą, na dobrowolny swoy opis podług prawa sprawiony, według ktorego opisu swego gdy żalującym aktorom iak na terminie tak y po terminie za częstokrotnym upomianiem się nieoddawali y niezapłacili, żalujący aktorowie, zacowszy o to prawem czynić, processa, zapozwy, dekreta trybunałskie y assessorskie y za nimi banicye doczesne y wieczne otrzymali. Będąc tedy obżałowani niewierni żydzi prawem przekonani, powtor-nem opisem swoim, przyznanym we dworze Kieydanskim opisali, się żalującym aktorom czterema ratami, to iest, po tysiącu złt. z pewną prowizją pomienioną summę wypłacać, a za niewypłaceniem ktoreykolwiek raty y prowizyi od tey summy na terminie w tymże liście opisanym pod wszystkie pierwsze przewody, dekreta y wskazy podlegać mieli y czynić exekucyą nad dobrami swemi pozwolili; podług ktorego to opisu swego nie tylko pierwsze raty w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmym, w dzień Trzech Królów wydać przypadający, nie wypłacili, ale też y na wielu terminach przypadłych exolucii, tak samey realney summy, iako też y prowizy nieuczynili, a zatym w zaręki podwakrotnie popadli, do wskazania infamii y zarąk, do utwierdzenia wszystkiego progressu praw-

nego, in antecessum w tej sprawie uroszczonego, do zapłacenia samey pryncypalney summy y prowizyi, o szkody, nakłady y o insze w pozwie eo nomine wyniesionym dostateczniey wyrażone pretensye. Na terminie tedy niniejszym, wyżej specyfikowanym, za przywołaniem przez ienerała sądowego stron do prawa, od aktorow patron pan Bonifacy Milewski—obozny powiatu Oszmianskiego, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną, ku oczwistej rozprawie stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swej przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili. Zaczym tenże aktora patron podanych y położonych na szkole Kieydanskiej, na domach, kromach starszych y wszystkich żydów kieydanskich, każdemu zosobna przez ienerała I-K.Mci Iozepha Rowbickiego pozwu, zeznaniem relacyjego u xiąg grodu X. Zmudzkiego uczynionym y wypisem z tychże xiąg w roku terazniejszym, mca Aprila dwudziestego szóstego dnia wydanym, słusznie, prawnie dowiodszy, także pilność trojga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę z niego o rzecz wyżej namienioną, a szerzey w tym pozwie opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy prezentował y czytał dekreta sądu głównego trybunalnego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt trzecim, mscą Junii dwudziestego siódmego dnia, drugi sądu i. k. mci zadwornego assesorskiego, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym, mscą Februari trzeciego dnia, przez żalujących aktorów na obżalowanych otrzymane, z wyniesionemi za tymi dekretami, doczesną y wieczną banicyami, także list assekuracyny od niewiernych żydów starszych Kieydanskich dany imci panu Giedroyciowi y samey ieymci przyznany, we dworze Kieydanskim, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmym, mscą Ianuari ósmego dnia, którym to listem, assekuracynym zapisem niewierni żydzi cztery tysiące złt. assekurowali się, pod utwierdzeniem wszystkich dekretów in antecessum

otrzymanych, ratami wypłacać y z prowizją od tysiąca złt. po pięciudziesiąt złt. przychodzącą, a niedość uczynienia tym że zapisem nierckuperowanym y nieoswobodzonym dowiodszy, oraz dekreta wszystkie tymże zapisem in casum contraventionis stwierdzone produkowawszy, wzdania obżalowanych niewiernych żydów starszych Kieydanskich, ponieważ do prawa nie stawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretów wszystkich datami w nich wyrażonemi, w różnych subseliach z aktoratu żalujących, iako słusznie y prawnie z tymiż niewiernymi żydami ferowanych utwierdzenia, summy tymiż dekretami przysądzony szesnastu tysięcy trzechset trzydziestu złt., oraz względem niewypłacenia samego kapitału czterech tysięcy złt. y prowizy od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego od tysiąca po złotych piędziesiąt przychodzący, osmiuset złt. pol., za szkody zaś y nakłady prawne, recenter w tej sprawie spendowane, pięciuset złotych, z wpisnym y pamietnym nam sądowi danym, na tych niewiernych żydach Kieydanskich, na szkole onych w Kieydanach będący, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach y na inszych wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu w wielkim księstwie Litewskim, koronie polskiej y miastach zagranicznych zaaresztowaniem, do uczynienia satisfakcey pod stratą urzędową, a samych przerzeczonych niewiernych starszych y wszystkich wyżej specyfikowanych żydów Kieydanskich za niedość uczynienia zapisowi assekuracynemu, iako już wiecznych banitów, na infamią wskazania, y dla publikowania tej infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydania, na odprawę wskazaney tak dekretami sądu głównego trybunalnego, iako też y sądu naszego summy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego xstwa Żmudzkiego y innych wszystkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżalowanych nie-

wiernych żydów okaza się, a którą strona sobie z nich do tey odprawy użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekreto- wi naszemu dalszych paen prawnych odes- łania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imci pana Stanisława Giedroycia—miecznika Pińskiego y ieymci pani Doroty Woynianki Giedroyciowej—miecznikowej Piskiej, małżon- kow, z niewiernymi żydami Szewtelem Izakowiczem, Iozephem Hetowiczem, Irszą Izraelcem, Arym Abramowiczem, Łazarem Markowiczem, Michałem Abrahamowiczem, Meierem Mawtalaowiczem, Wulfem Lew- kowiczem, Nozym Izraelowiczem, Berkiem Zasmanowiczem, Iózefem Wulfowiczem, Da- widem Irszewiczem, Nozym Izakowiczem— starszemi Kieydanskimi y ze wszystkimi żydami w mieście Kieydanskim mieszka- jącemi, za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną tu przed nasz sąd wyniesionym, bacząc to: iż niewierni żydzi, będąc do sądu naszego zapozwanemi, za pokilkakrotnym ienerała z nakazu naszego przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a wedle prawa, żaloby pozowney y domawiania się patrona actoreae partis dekreta w róż- nych subseliach z aktoratu żałujących z niewiernymi żydami Kieydanskimi wespół z banicyami y ze wszystką w nich wyrażoną rzeczą, iako słusznie y prawnie ferowane przy mocy zachowuiemy, oraz wszystkie progres prawny in antecessum do tych niewiernych żydów przez żałujących uroszc- zony stwierdzamy, summy pomienionemi dekretemi wskazaney szesnascie tysięcy trzysta trzydziestcie złt., oraz względem niewypłacenia samego kapitału czterech tysięcy złt. z prowizją cztery tysiące osmset złt., za szkody zaś y nakłady w tey sprawie świeżo erogowane, pięćset polskich, z wpis- nym y pamiętnym nam sądowi danym, z pierwszym wskazem in summa dwadziescia ieden tysiąc sześćset czterdziestcie złt. pol. na tychże niewiernych starszych Kieydan- skich, na wszystkich żydach w mieście

Kieydanskim mieszkających, na szkole onych w Kieydanach będącey, handlach, kromach, domach, splawach, z wolnym na każdym mieyscu towarów aresztowaniem, arendach, karczmach, owo zgola na wszyst- kich in genere dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekol- wiek będących, a samych przerzeczonych niewiernych żydów Szewtela Izakowicza, Iozefa Hetowicza, Irszego Izraela, Ary Abramowicza, Łazara Markowicza, Michała Abrahamowicza, Meiera Mawtalaowicza, Iozefa Wulfowicza, Dawida Irszewicza, Nose- na Izakowicza y innych wszystkich żydów szkoły Kieydanskiej, iako iuż wiecznych ba- nitów, na infamią wskazawszy, dla publiko- wania tey infami ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, na odprawę tak dekretemi sądu głównego trybunального, iako też y sądu naszego wskazaney summy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego X-a Żmudzkiego, z ruszeniem tych wszystkich woiewodztw y powiatów, a mianowicie Xstwa Żmudzkiego y innych, pod któremi dobra onych okaza się, a którego strona z nich do tey odprawy użyć zechce, założwszy na sprzeciwnych temu dekreto- wi naszemu dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty mca Julli roku terazniejszego przypadł, ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekre- to- wi naszemu, niewiernych żydów Szewtela Izakowicza, Iozefa Hetowicza, Irszego Izraela, Ary Abramowicza, Łazara Marko- wicza, Michała Abramowicza, Meiera Naf- tala, Wulfa Lewkowicza, Nasona Izraelowi- cza, Berka Zasmanowicza, Iozefa Wulfo- wicza, Dawida Irszewicza, Nosana Izako- wicza y innych wszystkich szkoły Kieydan- skiej za infamissow w izbie sądowej et inforo publico ogłosił, obwołał y proklamo- wał y te publikacją, rediens a loco publica- tionis, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 годъ, № 329, л. 2608.



№ 157.—1700 г. Юля 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-  
евъ Зельмана, Хаима, Иуду и Илью Абрамо-  
вичей къ сожжению и уплатѣ арендныхъ из-  
держекъ, за обращение часовни въ имѣніи  
Кожангородскъ въ еврейскую молельню.

Roku tysiącznego siedmsetnego, mca  
Julii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na try-  
bunał w m-xie Lit-m z woiewodztw,  
ziem y powiatow na rok terazniejszy zwysz  
na dacie pisany obranymi, gły z porząd-  
ku rejestrowego ku sądzeniu przypadła  
sprawa wielmożnego imc pana Krzysztopha  
Benedykta Niemirowicza Szczyta—chorą-  
żego Połockiego,—starosty Jaswonskiego y  
pani małżaki imci ieymci pani Anny Za-  
wiszanki, primi voti Piotrowey Amor hra-  
biny Tarnowskiej, a teraz secundi Szczy-  
towey—chorążyney Połockiej, starościny  
Jaswonskiej, małżaków, z niewiernymi ży-  
dami Zelmanem—obywatelem na ten czas  
miasta Karolinskiego, Chaimem, Judą y  
Heliaszem Abrahamowiczami, w spolney ra-  
dzie y namowie uczynku niżej wyrażonego  
z sobą będącymi, za pozwem od aktorów  
wyniesionym o to, iż co niewierni obża-  
łowani żydzi zeszy Abraham Kielmanowicz,  
trzymając za prawem arendownym mają-  
ność Kozanrodek, w woiewodztwie Nowo-  
grodzkim leżąca, a mając za onym postą-  
pione sobie, iakoby z wyłączeniem kaplicy,  
gdzie się chwala Boska podług obrzędów  
kościelnych odprawowała, w zamku Kozan-  
grodzkim mieszkając, do tego będąc z nie-  
wiernymi żydami, iako w radzie, tak y w  
uczynku compryncypalami, a czyniąc na  
contempt samego pana Boga wszechmo-  
gącego, będących za iedno w tey kaplicy  
obrazów, powyrzucawszy one z pomienio-  
nego mieysca, bożnice żydowską przy róż-  
nych bluźnierstwach założyli y gdzie naj-  
świętsza odprawowała się ofiara, żydowskie,  
iako u onych zwyczaj niesie, na ołtarzu y  
na scianach przykazanie powyrzynali, pra-

wo Boga wszechmogącego przez swoy ży-  
dowski zły y zapamiętaly umysł zgwałcili,  
Panny Przenayswietszey obraz, przed któ-  
rym się chwala Boża odprawowała, czyniąc  
z onego posmiewisko, iako to oculatis tes-  
tibus deducetur, z pomienionej kaplicy wy-  
rzucili, owo zgola z mieysca poświęconego,  
ktoremu iako naywiększa obserwantia na-  
leżec miała, contemnuiąc ofiary samego pa-  
na Boga wszechmogącego, sprosne y Bogu  
obrzydly ofiary postanowiwszy, uczynili nad  
prawo arendowne, do którego żalująca ak-  
torka nienależycie była przyłączona, a nay-  
pierwiy nad prawo samego pana Boga  
wszechmogącego y zwyczaj, nie obawiając  
się srogiego za to karania. od roku tysiąc  
sześćset dziewiędziesiąt wtórego aż do roku  
tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szostego, iako  
wyżey namieniono, w zapamiętaly umysle  
niewierni żydzi postępowali y imc, które  
się czasu prawa pokażą, exorbitantie czyni-  
li, o czym wziewszy wiadomość żalująca  
aktorka, czyniąc dość chrześcianskiej na-  
leżytości, iako ieszeze na ten czas we wdo-  
wym stanie będąca, prawny o tak wielki  
występek, ieszeze w roku tysiąc sześćset  
dziewiędziesiąt szostym z niewiernymi ob-  
żalowanymi żydami urosciła proceder, któ-  
rego chcąc poprzeć, zabiegając, aby się ta-  
kowe Bogu y światu straszliwe nie działy  
perjuria, zaicdno chcąc honor samego Pa-  
na Boga windikować y za to na obża-  
łowanych niewiernych żydach pacn krimi-  
nalnych dochodzić, tak do personalney  
comparty ante omnia, iako też o występki  
y bezbożność stale spolne teraz żalujące  
actores niewiernych obżałowanych żydów  
zapozwali. Na terminie tedy ninieyszym,  
zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem  
ieneralskim stron do prawa, od aktorów  
patron ichmew, za mocą prawną sobie do  
tey sprawy daną, pan Michał Kopeć oczo-  
wisto do rozprawy prawney stawał, a poz-  
wani niewierni żydzi, iako się sami przed  
nami do prawa nie stanowali, tak y żadney  
wiadomości nam sądowi y stronie swey  
nie uczynili; załym tenże strony powodo-  
wey patron podanego obżałowanym nie-

wiernym żydom w mieście Kożangrodku, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącym, oczewisto w ręce przez ienerała Jana Korceckiego pozwu, zeznaniem onego u xiąg grodu Nowogrodzkiego uczynionym y per ekstraktum z tychże xiąg w dacie roku terażniejszego, mscra Apryla dziewietnastego dnia wydanym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę zwysz wyrażoną iterowałwszy, na dowod samey rzeczy produkował przed nami sądem protestacyą od aktorów na obżalowanych niewiernych żydów, o praectensye zwysz wyrażone, do xiąg urzędowych zaniesioną y ekstraktem z tych xiąg pod datą w nim inserowaną wydaną, tudziesz relacyą ieneralską na urządzie zeznaną y wypisem wyiętą; po których produkowaniu wzdania pozowanych niewiernych żydów, poniewasz do prawa nie stawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a wedle prawa y żaloby za niesłuszne w domu modlitwy, gdzie ofiara mszy świętych przy rozpamiętywaniu męki Chrystusa Pana odprawowała się, obraz Panny Przenajświętszey wyrzuciwszy, bożnicy żydowskiej założenie, domu chwały Bożey zgwałcenie, męki Chrystusa Pana prześladowanie, na gardło żywo spalaniem, a że do prawa nie stawali, tedy na infamią y na łapanie, przy tym za expensa prawne, z winami wpisnego y pamiętnego et cum lucris nam sądowi przychodzącemi, in summa pięćset sześćdziesiąt pięć złotych. na dobrach obżalowanych niewiernych żydów, wszelkich domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arendach y na innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, żalującym aktorom wskazania, oraz pomienionych niewiernych żydów, podług prawa coaequationis iurium, ex nunc za infamisów uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, publikować y proklamować nakazania, a iako na poścignienie y łapanie pomienionych niewiernych żydów dla uczynienia nad onymi na gardłach przez mistrza

exekucyi, tak y dla uczynienia za zwysz wyrażoną summę na pomienionych obżalowanych dobrach odprawy, do urzędów ziemskich lub grodzkich powiatu Pńskiego y wojewodztwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych okażą się, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imię pana Krzysztofa Benedykta Niemirowicza Szczyta—chorążego Połockiego, starosty Jaswonskiego y ieymć pani małżaki imci ieymć pani Anny Zawiszanki, primi voti Piotrowey Amor hrabiney na Tarnowie Tarnowskiej, a teraz secundi Szczythowey—chorążyney Połockiej, starościey Jaswonskiej, bacząc to: iż niewierni żydzi Żelman—obywatel miasta Karolina, Chaim Juda y Heliasz Kożangrodecy Abrahamowiczowie, będąc o rzecz zwysz wyrażoną przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa, żaloby pozowney y domawiania się partis actoreae patrona, za niesłuszne w domu modlitwy, gdzie ofiara mszy świętych przy rozpamiętywaniu męki Chrystusa Pana odprawowała się, obraz Panny Przenajświętszey wyrzuciwszy, bożnicy żydowskiej założenie, domu chwały Bożey zgwałcenie, męki Chrystusa Pana prześladowanie, zabiegając temu, aby, inposterum łakowe nie działy się przykłady, pomienionych żydów Abrahama Karolinskiego, Chaima, Judę y Heliasza Abramowiczów—Kožangrodeckich obywatelów, na gardło żywo spalaniem, a że do prawa nie stawali, tedy na infamią y na łapanie, przy tym za expensa prawne z winami, wpisnym, pamiętnym et cum lucris nam sądowi przychodzącemi, in summa pięćset sześćdziesiąt pięć złotych na dobrach pozowanych niewiernych żydów zwysz wyrażonych, domach, kro-

mach, handlach, towarach, spławach, arędach y na innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, żałującym aktorom wskazuemy, oraz pomienionych niewiernych żydów, do prawa coaequationis stosując się, ex nunc za infamisów uznawszy, dla publikowania y proklamowania tey infamiey ienerała sądowego przydaiemy, publikować y proklamować nakazuemy; a iako na poścignienie y złapanie zwysz wyrażonych niewiernych żydów, dla uczynienia nad onymi na gardlach przez mistrza exekucyi, tak y dla uczynienia za zwysz pomienioną od nas sądu wskazaną summę, na obżalowanych niewiernych żydów dobrach odprawy do urzędów ziemskich lub grodzkich powiatu Pińskiego y województwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych okaza się, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwunasty tegoż msca Julii anni praesentis przypadł, tedy Piotr Zynza—ienerał sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, w izbie sądowej et in foro publico przy obecności wielu stanów różney kondycy ludzi, niewiernych żydów Zelmana Karolinskiego, Chaima, Judę y Heliasza Abrahamowiczów Kozangrodeckich obywatelów, za infamisów na gardło y na łapanie osądzonych publikował y ogłosił y ten publikacją a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700 г., № 329. л. 2688.

## № 158.—1700 г. Июля 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги, къ инфаміи и уплатѣ Станиславу Корвину—Крукowskiму долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W. X. Lit. z województw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Stanisława Korwina-Krukowskiego, skarbnika Mscisławskiego, z niewiernymi żydami, starszymi kahału y synagogi Wilenskiej, Jozefem Markowiczem, Jzraelem Markowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Abrahamem Samuelewiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Jzakowiczem z докладem inć pana Michała Raphała Szumskiego, podstolego y podwojewódzogo Wilenskiego, za pozwem przez aktora wyniesionym do utwierdzenia dekretu sądu głównego trybunałnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia, w Wilnie, przez aktora na całym kahale Wilenskim o nieodanie summy pięciuset talery bitych na oblig żałującemu winnych, z wzdaniem na infamią otrzymanego, do wskazania na niewiernych żydach powtorney infamii, a imć pana Szumskiego, podwojewódzogo Wilenskiego, o to, iż gdy imć pan Krukowski, skarbnik Mscisławski, vigore pomienionego dekretu sądu głównego trybunałnego, za wydanym przy tym dekreście dla uczynienia na dobrach wszelkich niewiernych żydów Wilenskich odprawy do urzędu grodzkiego Wilenskiego listem imć pana podwojewódzogo Wilenskiego o wydanie obwieszczenia y uczynienia takowej odprawy upraszał, tedy imć pan podwojewódz, ochraniając tych żydów y onych snadź w protectyi swoiey mając, a czyniąc na szko-

dę y ruinę żalobliwego aktora, takowey odprawy uczynić nie chciał y nieuczynił, zaczym do wskazania na imści podług prawa pospolitego y coaeqvationis iurium xięstwa Litewskiego paen prawnych, a do uczynienia na niewiernych żydach przez inny iakowy urząd mocney, a nieodwłoczney executij y do wskazania szkod nakładów prawnych żalobliwy aktor zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktora patron imści, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną, pan Stephan Fronckiewicz oczewiscie do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako się sami przed nami do prawa niestanowili, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey powodowey o niestaniu swoim nie uczynili, zatym wyż rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce dwoch stronie pozwu, jedną niewiernym żydom starszym kahału Wilenskiego, przy szkole żydowskiey stojącym. a drugiey imć panu Szumskiemu, podwoiewodzemu Wilenskiemu, z kościoła oyców Franciszkanów wychodzącemu, przez ienerała Piotra Adamowicza, przyznaniem iego oczewistym przed imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz y żalobę z niego rationale superius praemissorum przełożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia przez aktora na niewiernych żydów starszych kahału Wilenskiego o praetensie w nim wyrażone in contumaciam otrzymany, którym dekretem sąd główny trybunalny, za niestaniem pozwanych niewiernych żydów przed sobą do prawa, iako w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, winney żalującemu aktorowi na list obligacyncy zapis summy z troiakimi zarekami y za insze

praetensie w tym dekrete wyrażonc, wszystkiego summą dwa tysiące talerow bitych dwieście y dziesięć złotych polskich na niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych niewiernych obżalowanych żydów vigore zapisu y obowiązków w nim wyrażonych na infamią wskazał, y ex nunc podług prawa coaeqvationis za infamissów uznawszy, wywołać y publikować nakazał, a dla uczynienia mocney a nieodwłoczney za wskazaną sumę na dobrach niewiernych żydów executij do urzędów grodzkiego lub ziemskiego województwa Wilenskiego odesłał, iako to dostateczney ten że dekret sądu głównego trybunalnego w sobie wyraża. Vigore którego dekretu gdy żalujący imć pan Krukowski chcąc za wskazaną summę na dobrach pozwanych żydów uczynić executiā, u imć pana Szumskiego—podwoiewodzego Wilenskiego, o uczynienie oney upraszał, tedy imć pan Szumski—podwoiewodzy Wilenski, czyniąc ad favorem niewiernych żydów y onych snadz w protecyi swoiey mając, executij uczynić nie chciał y nie uczynił, zaczym wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ, do prawa nie stawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretu sądu głównego trybunalnego wyżey produkowanego we wszystkim niernarusznie przy mocy zachowania y utwierdzenia, przy tym wskazaney tym dekretem summy dwuchset y dziesięciu złt. pol., za expensa prawne, w tey sprawie de novo spendowane dwochset złotych, z kopami wpisnego y pamiętnego na pozwanych niewiernych żydach starszych synagogi Wilenskiey, na kamienicach y domach onych, w mieście Wilenskim będących y na inszych wszelkich majątnościach y dobrach ich gdziekolwiek będących, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, towarach, handlach, splawach, arendach, z wolnym onych na każdym mieyscu y każdego czasu aresztowaniem, a w niedostatku y na oso-

bach samych, a samych przerwczonych obżalowanych żydów: Jozefa Markowicza, Izraela Markowicza, Nachima Moyżeszowicza, Abrahama Samuelewicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza—starszych synagogi Wilenskiej, iako infamissów na powtorną infamią wskazania y ex nunc podług prawa coaeqvationis za infamissow uznania wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia za wskazaną sumnę na wszelkich obżalowanych osob dobrach, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych na każdym mieyscu łapaniem y do więzienia braniem, mocney, a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie executij, nie do urzędów wdzta Wilenskiego lecz do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Trockiego, którego sobie strona użyć zechce odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A od imc pana Szumskiego—podwojewódzkiego Wilenskiego patron imści pan Alexander Hordziejewski odezwawszy się wniósł, iż imc pan podwojewódzki Wilenski w tey sprawie niewinnym nie jest, zaczym uwolnienia imści od tey acty affectował. A tak my sąd w tey sprawie imc pana Stanisława Korwina-Krukowskiego, bacząc to, iż pozwani niewierni żydzi Jozeph Markowicz, Izrael Markowicz, Nachim Moyżeszowicz, Abraham Samuelewicz, Gabryel Moyżeszowicz, Moyżesz Izakowicz, żydzi starsi kahału y synagogi Wilenskiej, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanymi, przed nami do prawa nie stanowili się, przeto my sąd onych, iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeszy, excepto imść pana Szumskiego—podwojewódzkiego Wilenskiego, wzdaemy, a zatym dekret sądu głównego trybunałnego w roku przeszłym tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia w Wilnie przez aktora na pozwanych otrzymany, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym niernaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy; przy tym wskazaney tym dekretem summy dwa tysiące talarów bitych

dwieście y dziesięć zlt. poł. za expensa prawne w tey sprawie de novo spendowane dwieście zlt., a z wpisnym y pamiętnym, także za lucra nam sądowi zapłaconym, wszystkoiego sumną dwa tysiące talarów bitych, czterysta y dwaście zlotych polskich na pozwanych niewiernych żydach, starszych synagogi Wilenskiej, na kamienicach y domach onych w mieście Wilenskim będących y na inszych wszelkich majątnościach y dobrach ich gdziekolwiek będących, leżących, ruchomych, sumnach pieniężnych, towarach, handlach, splawach, arendach, z wolnym onych na każdym mieyscu y każdego czasu arestowaniem, a w niedostatku y na osobach samych, a samych przerwczonych obżalowanych żydów mianowicie Jozefa Markowicza, Izraela Markowicza, Nachima Moyżeszowicza, Abrahama Samuelewicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza—starszych synagogi Wilenskiej, iako infamissow na powtorną infamią, na garło y na łapanie załuiącemu imc panu Krukowskiemu, skarbnikowi Mscistawskiemu wskazuiemy, onychże ex nunc podług prawa coaeqvationis X-a Litt-o z koroną polską za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazuiemy; a dla uczynienia za wskazaną sumnę na wszelkich obżalowanych osob dobrach, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych na każdym mieyscu łapaniem, do więzienia braniem y do uczynienia satisfacty trzymaniem, mocney a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne ni odkogo bronienie, odprawy nie do urzędów wdzwa Wilenskiego, lecz do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Trockiego, którego sobie strona użyć zechce y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi osoby y dobra obżalowanych pokażą się, odsyłamy imc pana Szumskiego, podwojewódzkiego Wilenskiego, za zezwoleniem samey strony, od tey akcyi uwalniamy. A gdy dzień trzynasty miesiąca Julii przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza dość

czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu w izbie sądowej et in foro publico niewiernych żydów Jozepha Markowicza, Izraela Markowicza, Nachima Moyżeszowicza, Abrahama Samuclowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza — starszych kahału y synagogi Wilenskiej za infamissów powtórnych obwołał y ogłosił y te publicatją a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa jest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. за 1700 годъ, № 329, л. 2604,

№—159 1700 г. Юля 10.

**Трибунальный декретъ, присуждающій Городецкихъ евреевъ къ смертной казни и уплатѣ Маріаннѣ Костянкѣ долгу и пени.**

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julij dziesiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imé pana Michała Ciechanowicza—starosty Drużyłowskiego y imé pana Jana Kazimierza Gintowta—woyskiego Czernihowskiego, iako opiekunow, a ieymé panny Maryanny Koscianki, iako samey aktorki, w krzywdzie ieymésci własney z imé panem Andrzejem Duninem Borkowskim—administratorem Horodeckim, o nieuczynienie sprawiedliwości y executyi z żydow niżej pomienionych Horodeckich, całego kahału, podług listu odprawczego od sądu głównego trybunalnego do obżalowanego imci wydanego, tudzież z niewiernemi żydami kahału miasta Horodeckiego, naprzod: Jankielem Zyszkiewiczem, Michielem Salomonowiczem, Irszem także Salomonowiczem, Irszem Morduchowiczem, Leybo Zarochowiczem, Jezefem Salomonowiczem, Misonem Haronowiczem, Morduchem Abra-

mowiczem, Dawidem Izrychowiczem, Zorym Judowiczem, Zelą Szmojłowiczem, Jozephem Jakubowiczem y wszytkimi niewiernemi żydami kahału miasta Horodeckiego, za pozwem tu przed nas sąd wyniesionym, mieniać o to: iż ieym panna Maryanna Koscianka, mając rzecz osądzoną dekretem sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięć, summę wskazaną cztery tysiące sto czterdzieście dwa złote, za który dług y wskaz niewierne żydzi wszyscy w tey žalobie pomienieni, co by mieli žalobliwą aktorkę ieymé pannę Maryannę Kosciankę uspokoić, odłać y zapłacić, tedy miasto zapłacenia, oddania y nagrodzenia, dekret sądu głównego trybunalnego w Nowogrodku otrzymany znieważając y nie chcąc być onemu posłusznemi, odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żalującey ieymé panny Maryanny Koscianki przyprawić uczynili o śmierć y teraz czynić nie przestają, nie respektując na oney wygodę, że dla onych niewiernych żydów wszytkich wygody y potrzeby, dawszy summę nie-mało lat bez żadney prowizy czekała, tedy z imé panem administratorem Horodeckim o nieuczynienie z żydów sprawiedliwości y nicodprawienie także y niewydanie na nich według dekretu sądu głównego trybunalskiego executyi, chcąc žalobliwi prawem czynić y paen prawnych na obżalowanym imé panu administratorze za taką folgę żydom uczynioną na ubliżenie sprawiedliwości świętey y na zniewagę dekretu sądu głównego trybunalnego w Nowogrodku ferowanego, do wskazania y przysądzenia za zniewagę y postpozycją pomienionego dekretu przez obżalowanego administratora Horodeckiego zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorów umocowany ichmów, za mocą sobie do tey sprawy daną, pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwany imé pan Borkowski y niewierni żydzi Horodeccy przed nami do prawa nie stawali y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi

y stronie sobie przeciwney nie uczynili. Z tym tenże wyż rzezonny aktorow patron podanego y położonego obżałowanym osobom, to iest, jedną stronice imć panu Borkowskiemu—administratorowi Horodeckiemu, w mąietności nazwaney Horodcu, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, a drugą stronice niewiernym żydom kahału miasta Horodeckiego, w tymże miasteczku Horodeckim będącym, przez ienerała Matheusza Zubrzyckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistwym za nieprzycięciem u xiąg grodu Brzeskiego przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądu naszego podług prawa uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność trogja wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę z onego o rzecz wysz pomienioną, a szerzey w nim opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalskiego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Decembra piątego dnia, z aktoratu żaluujących z pozwanemi niewiernemi żydami w Nowogrodku in contumaciam otrzymany, którym dekretem sąd główny trybunalny za niestaniem pozwanych żydow na upad w rzeczy wzdawszy, wszystkiego summą cztery tysiące sto czterdzieście dwa złotych polskich na pozwanych żydach Horodeckich, całym kahałe y gminie tegoż kahału y dobrach ich ruchomych, sumach pieneznych gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach y skrzynce onych karbonowey, także żonach y dzieciach, ich samych zaś wszystkich starszych żydow Horodeckich z całym gminem tegoż kahału, za nieuczynienie dosyć dobrowolnemu listowi, obligacynemu zapisowi, podług obowiązku w tym liscie zapisie wyrażonego, na infamią wskazał, do publikowania tey infamii ienerała sądowego przydał y onych podług coaeqvationis iurium wywołać y publikować nakazał y na uczynienie mocney execucyi za summę wyż wyrażoną do administratora i. k. mci Kobryńskiego y Horodeckiego, także do urzędów ziemskie-

go, grodzkiego woiewodztwa Brzeskiego y innych woiewodztw y powiatów, pod którym dobra y summy okażą y same osoby ich poścignione będą, nie oglądaiąc sie na żadne bronienie onych, a którego na sobie strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny dalsze peny prawne odesłał, iako to szerzey wszystka rzecz na tym dekrete opisana y wyrażona iest. Po którego produkcie, że pozwany imć pan Borkowski—administrator Horodecki, wysz pomienionemu dekretoowi sprzeciwny, a niewierni żydzi nieposłuszni, dowiodszy, w roku zawitym na upad w rzeczy tak imć pana Borkowskiego, iako y niewiernych żydow wzdania, dekretu sądu głównego trybunalnego datą w produkcie pomienionego ze wszystkim wskazem wespol z infamią tym dekretem wskazaną y wszystkim procederem prawnym nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, summy tym dekretem wskazaney cztery tysiące sto czterdzieście dwa złt. pol., za zniewagę zaś wysz pomienionego dekretu przez pozwanego imć pana Borkowskiego sta kop lit., za udzielaną na zdrowie żaluujących odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej piędziesiąt kop. lit., przytym za szkody w tey sprawie noviter podięte trzechset złt. pol. na imć panu Borkowskim y na wszelkich mąietnościach y dobrach imci leżących, ruchomych, sumach pieneznych gdziekolwiek będących, także y na wszystkich pozwanych niewiernych żydach Horodeckich, na szkole onych, także handlach, towarach, splawach, kromach, domach, na żonach, dzieciach, także na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieneznych, gdziekolwiek będących, z wolnym tych dobr na każdym mieyscu arestowaniem, samych żydow, żon, dzieci, w domach, na drogach y gościncach, ze wszystkim braniem, do więzienia daniem y poki chcąc trzymaniem w więzieniu, a samego imć pana Borkowskiego za znieważenie y sprzeciwienie się wysz pomienionemu dekretoowi na banicją doczesną, a niewiernych żydow, iako infam-

missow na powtorną infamią, na gardło y na łapanie żałującym aktorom wskazania y ex nunc podług prawa coaeqvationis iurium imć pana Borkowskiego za banita doczesnego, a niewiernych żydów za powtornych infamissów uznania, proclamować y publicować nakazania, a iako na uczynienie tak nad dobrami pozwanego imć pana Borkowskiego odprawy, iako y nad wszelkiemi pozwanymi niewiernych żydów dobrami, iako y samemi niewiernych żydów osobami, by y na garle przez mistrza ścięciem mocney, a nieodwłoczney eksekucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Brzeskiego y do innych wszelkich urzędów, gdzie się dobra y osoby pozwaných okaza, a którego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych pen prawnych odesłania dopraszał się. A tak my sąd w tej sprawie imć pana Michała Ciechanowicza—starosty Drużyłowskiego y imć pana Jana Kazimierza Gintowta—wojskiego Czernilowskiego, iako opiekunów, a ieymć panny Maryanny Kościanki iako samey aktorki, w krzywdzie ieym własney z imć panem Andrzejem Duninem Borkowskim — administratorem Horodeckim, o nieuczynienie sprawiedliwości y eksekucyi z żydów niżej pomienionych Horodeckich, całego kahału, podług listu odprawczego od sądu głównego trybunального do obżałowanego imści otrzymanego, tudzież z niewiernymi żydami kahału miasta Horodeckiego, naprzod: Jankiem Zyszkiewiczem, Michielem Salomonowiczem, Irszem także Salomonowiczem, Irszem Morduchowiczem, Leybem Zarochowiczem, Jesofem Salomonowiczem, Mizanem Horonowiczem, Zorym Judowiczem, Morduchem Abramowiczem, Dawidem Izrychowiczem, Zelo Szmoyłowiczem, Jozefem Jakubowiczem y wszystkimi niewiernymi żydami kahału miasta Horodeckiego, za pozwem o rzecz wysz pomienioną, tu przed nas sąd wyniesionym, bacząc być, iż pozwani imć pan Borkowski—administrator Horodecki y wysz pomienieni niewierni żydzi, za pokilkakrotnym ineralskim

przywoływaniem, przed nami do prawa niestawiali, tak ani żadney wiadomości o nie staniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwnicy nieuczynili, przeto my sąd pozwanego imć pana Borkowskiego—administratora Horodeckiego wysz pomienionemu dekretowi sprzeciwnego, a niewiernych żydów nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, tak imć pana Borkowskiego, iako y niewiernych żydów wzdaiemy, dekret sądu głównego trybunального w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym mscą Decembra piątego dnia z aktoratu żałujących z pozwanymi niewiernymi żydami w Nowogrodku in contumacyam otrzymany, ze wszystkim wskazem, wespoł z infamią tym dekretem wskazaną y wszystkim procederem prawnym nienarusznie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy, summy tym dekretem wskazaney cztery tysiące sto czterdzieście dwa złt. pol., za zniewagę zaś wysz pomienionego dekretu przez pozwanego imć pana Borkowskiego względem nieuczynienia według odesłania sądowego dekretu eksekucyi sto kop groszy litt., za udzielaną na zdrowie żałujących odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej piędziesiąt kop, przy tym za szkody w tej sprawie podjęte trzysta złt. pol., a z wpisnym y pamiętnym y cum lucrjs, nam sądowi zapłacone, wszystkiego summą cztery tysiące ośmset dwadzieście siedm złt. pol. na imć panu Borkowskim y na wszelkich majątnościach y dobrach imć leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, także y na wszelkich pozwaných niewiernych żydów Horodeckich, na szkole onych, także handlach, towarach, spławach, kromach, domach, na żonach, dzieciach, także na wszelkich dobrach, skrzynie onych, leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym tych dobr na każdym miejscu areztowaniem, samych żydów, żon, dzieci w domach, na drogach y gościncach ze wszystkim braniem, do więzienia oddaniem, a samego imć pana administratora Horodeckiego, za znieważenie y sprzeczienie się wysz po-



mieniemu dekretowi na banicyą doczesną, a niewiernych żydów iako infamisów na pwtorną infamią. na gardło y na łapanie żalującym aktorom wskazuiemy y ex nunc podług prawa coaequationis iurium imć pana Borkowskiego za banita doczesnego, a niewiernych żydów za pwtornych infamisów uznawamy; proclamować y publicować nakazuiemy; a iako na uczynienie tak nad dobrami pozwanego imć pana Borkowskiego odprawy, iako y nad wszelkimi pozwanymi niewiernych żydów dobrami mocną a nieodwłoczną execucyą, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodztwa Brzeskiego y do innych wszelkich urzędów, gdzie się dobra y osoby pozwaných okaza, a którego sobie stro- na użyć zechce, założywszy na sprzecz- nych dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwunasty msca Julii terazniey- szego roku dla obwołania y publikowania tey doczesney banicy y wieczney pwtor- ney infamii przypadł, tedy ienerał, usta- wicznie sądów naszych pilnujący, Piotr Zynza, od nas sądu przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu et in foro publico przy bytności y obec- ności wielu stanów różney kondycyi ludzi, przerzeczonego imć pana Andrzeia Dunina Borkowskiego, administratora Horodeckiego, za banita doczesnego, a niewiernych ży- dów starszych y wszystkich kahału miasta Horodeckiego iako infamisów za pwtor- nych infamisów obwołał, ogłosił y wszyst- kim do wiadomości doniósł y tę publicatią a loco publicationis rediens, iudicialiter ze- znał. Która sprawa do xiąg głównych try- bunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 329, за 1700 г., л. 259б.

## № 180.—1700 г. Юля 10.

Трибунальный декретъ, присуждающий стар- шинъ Виленской еврейской синагоги и всѣхъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Георгію Земль долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julij dziesiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na try- bunal w w-m x-ic Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranemi, gdy s porządku rejestrowego przypadła ku sądzienu sprawa wielmożnego imści pana Jerzego Zemly— podkomorzego Oszmianskiego, względem starszeństwa małżęskiego, a samey wiel- możney ieymć pani Barbary Oborskiej Ze- mliney—podkomorzey Oszmianskiej, iako aktorki z niewiernymi żydami, to iest Ga- bryelem Moyżeszowiczem, iako samym pryncypalem, także Jozefem y Izraelem Markowiczami, Nachimem Moyżeszowiczem, Abramem Samuelowiczem, Jachimem Mar- kowiczem, Moyżeszem Izakowiczem y in- nemi starszemi, także wszystkimi żydami synagogi Wilenskiej z samemi onemi, z żonami y dziećmi ich, z zakazem oczewi- sto im w ręce tu w miescie Wilnie poda- nym, o to: iż pryncypał y ci wszyscy ży- dzi pozwani, ieden za drugą osobę ręcząc imieniem swym y wszystkich żydów całego kahału, wziowwszy y pożyczwszy rękodaj- ney sumy czterysta talerów bitych u wiel- możney ieymć pani Zemliney—podkomorzy- ney Oszmianskiej, tę sumnę wszystką speł- na w roku niniejszym tysiąc siedmsetnym tygodniem przed świętym Jerzym, to iest, dnia szesnastego Apryla, pod winami wie- czney banicy y infamii z troiakiemi zarę- kami, z wolnym siebie wszystkich lub iedną którą osobę, żon, dzieci sequestrowaniem, więzieniem, z grabieniem, aresztowaniem na każdym mieyscu z dobrami wszystkimi, zabieraniem, exequowaniem, do więzienia braniem, szkoły, kromow, towarów, domów pieczętowaniem, iako się ręcząc, ani wy-

mawiając iedną drugą osobą opisali, nieczym tego terminu nie pochiebiając, według obowiązków strictissime w obligu opisanych oddać y wypłacić; niżeli przepomniawszy swego obligu, gdy aktorka na terminie y po terminie tey summy upominała się, tak u Gabryela Moyżeszowicza, który primario z drugicmi ręczył się, iako y u wszystkich pozwanych requirowała, dość temu nieuczynili, nieuciścili się w paeny założone popadli, zatym do wskazania takowych paeny y zaraż, o szkody, nakłady y winy prawne. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów plenipotent pan Matheusz Broniec, za mocą prawnie sobie daną y zleconą stawał, a pozwani żydzi niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwny nie uczynili. Zatym tenże wysz rzezonny patron partis actorcae podanego oczewisto w ręce tu w mieście Wilnie wszystkim żydom pozwanym przez ienerała sądów naszych Piotra Żynzę zakazu legitime przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła naszego przyznanego y terminu za nim przypadłego dowiodszy, iako też propositia żaloby wysz pisaney iterowawszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał list obligacyjny zapis pozwanych żydów starszych Wilenskich, którym się wszyscy iedna za drugą osobę ręcząc, według obowiązków w obligu opisanych pod paenami rigide na się założonemi y ze wszelką executią opisali, satisfactią uczynić, summę oddać; więc, iż na terminie y po terminie dotąd nieuciścili się y teraz za zapozwaniem przed sądem nie stawiają, tedy wzdana tych żydów w roku zawitym na upad w rzeczy, a według prawa y dobrowolnego listu obligacyjnego zapisu żydów pozwanych, za nieuczynienie onemu dość w niewypłaceniu summy realney czterechset talerów bitych, przy samey iściznie troiakich zaraż, to iest tysiąca sześciuset talerów bitych, a na tyńfy rachuiąc dziewięciu tysięcy szesciuset złt. na pozwanych żydach y na wszelkich dobrach onych leżą-

cych, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, na domach, handlach, towarach, kromach, szynkach, z wolnym onych wszędzie każdego czasu sequestrowaniem, zabieraniem, szkoły, kromow, domow wszystkich pieczętowaniem, aktorom przysądzenia, samych zaś żydów przerzeczonych, Gabryela Moyżeszowicza, iako samego pryncypała, także Jozefa y Izraela Markowiczow, Nachima Moyżeszowicza, Abrama Samuelewicza, Jachima Markowicza, Moyżesza Izakowicza y innych starszych wszystkich żydów synagogi Wilenskiey. samych onych, żon, dzieci, ich podług tychże obowiązków, w obligu opisanych y win założonych, na infamią, na gardło, na łapanie osądziwszy y onych łapać, więzić, exequować nakazawszy, ienerała sądowego do proclanowania tey condemnaty przydania, a iako na mocną y nieodwołczną nad osobami, dobrami żydów starszych y wszystkich kahału Wilenskiego samych, żon, dzieci ich, tak y nad dobrami onych przerzeczonemi wszelkimi executią do urzędow ziemskiego grodzkiego woiewodztwa Wilenskiego y innych woiewodztw y powiatów wszystkich sądowych, których sabie strona użyć zechce, z wolnym przez samych substitutow, instigatorów, z warta, assistentią wszelką przysposobioną, exequowaniem, nie oglądając się na żadne ni odkogo bronienia, pod paenami na sprzeciwnych officialistów opisanemi odesłania, u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie, bacząc to: iż wysz pisani starsi żydzi y całego kahału Wilenskiego, będąc zakazem od wielmoż. imć pana Zemly—podkomorzego Oszmianskiego y samey ieymci iako aktorki zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a według prawa y dobrowolnego listu obligacyjnego zapisu żydów pozwanych za nieuczynienie onemu dość w niewypłaceniu summy realney czterechset talerow bitych przy samey is-

ciznie, trojakie zareki tysiąc sześćset talentów bitych, na tyńfy rachuiąc dziewięć tysięcy sześćset tyńfów, osobliwie za szkody, nakłady trzysta złt. na pozwanych żydach y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, sumach pńnych gdziekolwiek będących, na domach, szkołach, handlach, towarach, splawach, arędach, szynkach, z wolnym onych wszędzie tak tu w mieście, iako na ustroniu, na gościncach, na targach, iarmarkach każdego czasu sequestrowaniem, aresztowaniem, grabieniem, zabieraniem, szkoly, kromów, domów wszystkich pieczętowaniam aktorom przysadzamy, samych zaś żydów przerzeczonych Gabryela Moyżeszowicza, iako samego pryncypała, także Jozepha y Izraela Markowiczów, Nachima Moyżeszowicza, Abrama Samuelowicza, Jachima Markowicza, Moyżesza Izakowicza y innych starszych wszystkich żydów synagogi Wilenskiej, samych onych, żon, dzieci ich podług tychże obowiązków w obliżu opisanych y win założonych na infamią, na gardło, na łapanie osądziwszy y onych łapać, brać, więzić nakazawszy, ienerała sądowego do proklamowania tey condemnaty przydaiemy; a iako na mocną y nieodwłoczną nad osobami żydów starszych y wszystkich kahału Wilenskiego samych, żon, dzieci ich tak y nad dobrami onych przerzeczonymi wszelkimi executią, do urzędu grodzkiego ziemskiego województwa Wilenskiego y innych województw y powiatów wszelkich sądowych, z wolnym przez samych substitutow instigatorów, z wartą, assistentią wszelką przysposobioną, iako strona zechce, exequowaniem, nieogładając się na żadne ni od kogo bronienie, pod paenami na sprzeciwnych officialistow opisanemi odsyłamy. Vigore którego dekretu naszego ienerał sądowy Piotr Zynza na dniu dwunastym tegoż miesiąca Juli pomienionych żydów Gabryela Moyżeszowicza, iako samego pryncypała, także Jozepha y Izraela Markowiczów, Nachima Moyżeszowicza, Abrama Samuelowicza, Jachima Markowicza, Moyżesza Izakowicza y innych starszych, także wszystkich żydów

synagogi Wilenskiej samych onych, żon, dzieci ich y całego kahału żydów za infamissów przed izbą sądową et in foro publico proklamował, ogłosił y obwołał y te relatią swoię, rediens a loco publicationis, iudicialiter zeznal. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 г., № 329, т. 2816.

## № 161.—1700 г. Июля 17.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфаміи и уплатѣ братьямъ Ганамъ долга и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego, msca Julii siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w wielkim xięstwie Litewskim zwoiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imci pana Andrzeia—Inflanskiego, imć pana Jana Andrzeia—Upitskiego—podstolich Hanow, z niewiernymi żydami Izraelem y Irszą Moyżeszowiczami, nigdzie osiadłości swey w koronie Polskiej y wielkim xięstwie Litewskim niemaiącymi, także całą synagogą kahału Birzanskiego, względem do wszelkich rad y bożnicy swey przypuszczenia, za pozwem przez aktorów wyniesionym, do utwierdzenia dekretu sądów marszałkowskich W-o X-a Litt-o w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmego po szczęśliwey denominacji najasniejszego króla imci, na obżalowanych żydów w Warszawie ferowanego, do uczynienia podług onego skuteczney iustificacyi, do wskazania mocney a nieodwłocney na dobrach obżalowanych żydów ruchomych, towarach, handlach, splawach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących exekucyi, o szkody, nakłady y o inne pretensie w pozwie szerzey wyrażone zapozwali. Na terminie tody niniejszym

zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daua, pan Jerzy Woytkiewicz oczewisto stawał, a pozwani żydzi, jako sami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwney o niestaniu swoim nieuczynili. Zaty m wysz rzezonny aktorów patron podanych y położonych na szkole abo bożnicy żydów Birzańskich y u drzwi bożnicy żydów Pompianskich, w powiecie Upitskim leżących y na drugich mieyscach przez ienerała Jana Konopielkiewicza czterech stronie pozwu, zeznaniem onego oczewistym u xiąg grodu Wilkomierskiego uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y ekstraktem z onych w roku tysiąc siedmsetnym, msca Aprila dwudziestego czwartego dnia wydanym y pilność troyga wołania przez swey na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę o pretensie szerzey w dekrete sądów marszałkowskich W-o X-a Litt-o wyrażone przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował dekret tychże sądów marszałkowskich, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmego, w Warszawie z aktoratu żalujących z obżałowanymi niewiernymi żydami o nieprzyznanie listu zapisu kwitacyjnego terazniejszym ichmć pp. aktorem jako opiekunom imć pana Karola z Nozetycz Karlinga—komendanta zamku Birzańskiego, kwitując z pretensyi skarbowey danego, tudzież o nieoddanie pięciu talarów bitych, na oblig winnych w Warszawie serowany. Którym dekretem sąd marszałkowski za niestaniem pozwanych żydów do prawa w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawwszy, onychże ua wieczną banią wskazawszy, dla uczynienia mocney, a nieodwołczney ekscucyi, do urzędów tak korony polskiey, jako y W-o X-a Litt-o tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra pozwanych okazać y same osoby poścignione być mogły odesłał, jako to szerzey y dostateczniey wszytka rzecz w tym że dekrete opisana y wyrażona jest; po którego produkowaniu wzdania pozwanych

niewiernych żydów, jako prawa nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zaty m pomienionego dekretu sądów marszałkowskich w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmym, w Warszawie ferowanego, wespoł kwitacją z listem na przyznanie y z pilnością in toto utwierdzenia, za nieprzyznanie zaś tey kwitacyi zaręki założoney dziesięć tysięcy złt., także na kartę winnych pięciu talarów bitych, z expensami noviter w tey sprawie erogowanemi, na obżałowanych niewiernych żydach y na wszelkich dobrach, domach, rzeczach ruchomych, summach, towarach, handlach, splawach, pieniężnych, gdzie y u kogokółwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, a samych przerzczoonych żydów, jako wiecznych banitów, na infamiją wskazania, onychże podług prawa coaequationis iurium ex nunc za infamisów uznania, a dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, a dla uczynienia skuteczney ekscucyi za sumę wskazaną na dobrach wszelkich, domach, towarach, handlach, splawach, rzeczach ruchomych, sumach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych arestowaniem y grabieniem, urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się dobra pozwanych okazać y same osoby poścignione być mogą, odesłania u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ichmw panów Krzysztofa Andrzeia—Inflanskiego, Jana Andrzeia—Upitskiego—podstolich Hanow, bacząc to, iż pozwani żydzi Izrael y Irsz Moyzeszowiczowie y wszyscy starsi synagogi kahału Birzańskiego, będąc o rzecz wyżey wyrażoną zapozwanemi, za pokilkakrotnym przywołaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych jako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa y domawiania aktorów patrona, dekret sądów marszałkowskich w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmym w Warszawie, z aktoratu żalujących z obżałowanymi niewiernymi żydami fero-

wany, ze wszystką wyrażoną w nim rzeczą, z banicyą wieczną, także wespoł z kwitacją, z listem na przyznanie y z pilnością nięnarusznie przy mocy in toto zachowujemy y utwierdzamy, za nieprzyznanie zaś kwitacyi zareki założoney dziesięć tysięcy złt., przytym za expensa noviter w tey sprawie spendowane złt. trzysta, także nieoddanych, na kartę winnych pięciu talerow bitych, z wpisnym pamiętnym, cum lucris na sądowi danym, wszystkiego summą złt. dziesięć tysięcy trzysta trzydzieście dwa y groszy piętnaście na obżałowanych osobach y na wszelkich dobrach onych, domach, towarach, handlach, spławach, rzeczach ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych wszędy aresztowaniem, grabieniem, łapaniem, a samych przereczonych niewiernych żydów, iako wiecznych banitów na infamią wskazujemy, onych że podług prawa coequationis iurium w. x. Lit. ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaemy, a za summę wysz wyrażoną, dekretem naszym przysądzoną, na odprawę skuteczną do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra onych okazać się mogą, a którego z ichmw sobie użyć strona zechce, założywszy na przeciwnych dekreтови naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. Agdy dzień dwudziesty pierwszy miesiąca Julii anni presentis do publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekreтови naszemu w izbie sądowej et in foro publico, przy obecności wielu różnych condycyi ludzi, pomienionych żydów Izraela y Irszę Moyżeszowiczów y całą synagogę kahału Birzanskiego za infamissów obwołał, ogłosił y publikował y tę publikatę swą a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych w. x. L. zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1700 г., № 330, л. 196.

## № 162.—1700 г. Юля 28.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Новгородской синагоги, къ смертной назни и уплатѣ долгу и пени Самуилу Ренчинскому.

Roku tysięcznego siedmsetnego, miesaca Julii dwudziestego osmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w W. X. Lit. z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Samuela Renczynskiego z niewiernymi żydami Szymanem Morduchaiewiczem, Wulfem Bienaminowiczem, Wigderem Peysachowiczem, Ablem Moyżeszowiczem Mowszą Izraelewiczem, Anzelem Ickowiczem, Ickiem Michałowiczem, Ianchelem Naftalewiczem, Leybo Ickowiczem, starszymi żydami szkoły y całą synagogą Nowogrodzką, za pozwem przez aktora po pozowanych tu przed nas sąd wyniesionym, mieniac o sprzeciwieństwo dekreтови sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, miesaca Maia trzynastego dnia z aktoratu żałującego imć pana Renczynskiego z obżałowanymi niewiernymi żydami, całą synagogą Nowogrodzką o rzecz w nim wyrażoną ferowanemu, w niepostąpieniu na dobrach swoich wszelkich urzędowi zieżdzającemu czynić exekucyi, za wskaz summy dziesięć tysięcy sto piędziesiąt złotych pol. w tym dekretecie poslednieyszym wyrażony, zatym do utwierdzenia dekrétów sądu głównego trybunalnego pierwszych y poslednieyszego, datami w nich wyrażonych, z poiadzami urzędowemi y wszystkim procederem prawnym w tey sprawie zaszłym, przez żałującego aktora na obżałowanych otrzymanych, do wskazania na obżałowanych za sprzeciwieństwo powtorney infamiey y szkod nakładów prawnych noviter na złotych sześćset spendowanych, pozwem, w którym wszystka rzecz dostatecznie opisana iest, aktor obżałowanych zapozwał. Na

terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od imć pana Renczynskiego patron iegomości za mocą listowną prawną, iemu do tey sprawy daną y zleconą, pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwane osoby wszyscy, iako się sami przed nami do prawa nie stanowili, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili. Zaty m wysz rzeczony aktora patron podanego y położonego po obżałowanych osob na szkole onych Nowogrodzkiej przez ienerała i. k. msci Jana Koreckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym u xiąg grodu Nowogrodzkiego uczynionym y ekstraktem z tych xiąg pod datą roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego mca Apryla dziewiętnastego dnia wydanym, słusznie prawnie dowiodszy y żalobę z niego o rzecz wysz wyrażoną, a szerzey w tym pozwie opisaną przelożywszy, na dalszy dowod pokładał y czytał przed nami sądem dekreta sądu głównego trybunalnego datami w nich wyrażone, przez aktora na obżałowanych otrzymane, któremi to dekretami, a mianowicie poslednieyszim obżałowane osoby na infamią wzdani y pewny wskaz w tym dekrete wyrażonym uczyniony iest; po którym to takowym dekrete, gdy żalujący aktor, sprawując się podług prawa dla uczynienia exekucyi za wskazaną temi dekretami summę na szkole, towarach y handlach obżałowanych osob, w mieście i. k. msci Nowogrodku będącey, urząd grodzki Kowienski sprowadził, tedy niewierni żydzi iawnie, widomie sprzeciwiając się dekretom trybunalskim mocno exekucyi przez Abrama Szachnowicza—szkolnika swego, czynić bronili y nie postąpili. Na dowod czego list poieżdzy imć pana Medekszy—pisarza grodzkiego Kowienskiego, pod datą w nim inserowaną wydany, pokładając y iawnego prawu y pomienionym dekretom sądu głównego trybunalnego sprzeciwienstwa documentaliter dowiodszy, wzdania pozwanych osob, ponieważ do prawa nie stawaia, w roku zawitym na upad w rzeczy, dekretów sądu

głównego trybunalnego pod datami w nich wyrażonych przez żalującego aktora na obżałowanych niewiernych żydach otrzymanych, wespoł z banicją wieczną i infamią, tudzież poiazdami urzędowemi y wszystkiego w tey sprawie uroszczonego procederu prawnego nienarusznie utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy temi dekretami, a mianowicie poslednieyszim trybunalskim wskazaney dziesięciu tysięcy sta pięciudziesiąt złotych, tudzież za szkody, nakłady prawne, noviter w tey sprawie poniesione, złotych sześciuset na niewiernych żydach srarszych synagogi Nowogrodzkiej, handlach, domach, kromach, towarach, szynkach, zastawach, arędach, splawach y na szkole onych murowaney w mieście Nowogrodku, na Żydowskicy ulicy stojącey, placach y domach do niey należących, z wolnym tey szkoły pieczętowaniem y dobr onych wszelkich arestowaniem y na inszych wszelkich dobrach onych, gdziekolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym na każdym mieyscu za poścignieniem onych do więzienia braniem, a samych pozwanych niewiernych żydów, to iest, Szymona Morduchaiewica, Wulfa Beniaminowicza, Wigdera Peysachowicza, Abła Moyżeszowicza, Mowsze Izraelewicza, Anszela Iekowicza, Ieka Michałowicza, Ienchela Nawtelewicza, Leybę Iekowicza—starszych szkoły Nowogrodzkiej, za iawne prawu pospolitemu y pomienionym dekretom sądu głównego trybunalnego sprzeciwienstwo, iako iuż infamissów na powtorną infamią, na gardło y na łapanie żalującemu imć panu Ręczynskiemu wskazania y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za powtornych infamissów uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a iako dla uczynienia za wskazaną tymi dekretami y teraznieyszim sądu naszego summę na szkole y handlach wszelkich pomienionych żydów w mieście Nowogrodku y kędz kolwiek będących, mocney a nie odwołczoney, nieoglądając się na żadne niedoko-

go bronienie, gleyta, rescripta, protekcyje pańskie, ani ceduły, odprawy tak za poścignieniem y złapaniem onych, dla uczynienia na gardlach onych przez mistrza exekucyi do iaśnie wielmożnego imię pana wojewody Nowogrodzkiego, ichmscw panów pułkowników, rotmistrzów, tudzież urzędów ziemskich, grodzkich Nowogrodzkich, z ruszeniem całego województwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi dobra onych być okażą się y osoby ich poścignione y złapane będą, a którego sobie z nich strona użyć zechce, z założeniem na przeciwnych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imię pana Samuela Renczynskiego z niewiernymi żydami: Szymanem Morduchaiewiczem, Wulfem Beniaminowiczem, Wigderem Peysachowiczem, Ablem Moyżeszowiczem, Mowszą Izraelwiczem, Anszelem Ickowiczem, Ickiem Michałowiczem, Ianchelem Naftelewiczem, Leybą Iekiewiczem—starszymi żydami szkoły y całą synagogą Nowogrodzka, za pozwym o rzecz wyżey w naratywie wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowane osoby będąc prawnie zapozwanemi, przed nami do prawa nie stanowili się, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a wedle prawa, żaloby pozwney y domawiania strony powodowej patrona dekreta sądu głównego trybunalego pod datami w nich wyrażone przez żalującego aktora na obżalowanych niewiernych żydach synagogi Nowogrodzkiej otrzymane, wespoł z banicyą wieczną y infamią, tudzież poiazdami urzędowemi y wszystkim w tey sprawie uroszczonym procederem prawnym nienarusznie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summę temi dekrétami, a mianowicie poslednieyszym trybunalskim wskazaną dziesięć tysięcy sto piędziesiąt złotych polskich, tudzież za szkody, nakłady prawne, noviter w tey sprawie poniesione, złotych sześćset, a z wpisnym y pamiętnym et cum lucris nam sądowni danym,

wszystkiego summą dziesięć tysięcy siedmset szesćdziesiąt złotych pol. na niewiernych żydach starszych synagogi Nowogrodzkiej, handlach, domach, kromach, towarach, szynkach, zastawach, arędach, spławach y na szkole onych murowaney w mieście Nowogrodzku, na Żydowskiej ulicy będącey, placach y domach do niey należących, z wolnym tey szkoły zapieczętowaniem y dobr onych wszelkich na każdym miejscu aresztowaniem y na innych wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniędzy gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym onych na każdym miejscu poścignowszy do więzienia braniem, a samych pozwanych niewiernych żydów, to jest Symona Morduchaiewiczza, Wulfa Beniaminowicza, Wigdera Peysachowicza, Abła Moyżeszowicza, Mowszę Izraelwicza, Anszela Ickowicza, Icka Michałowicza, Jenchela Naftelewicza, Leybę Ickowicza—starszych żydów szkoły Nowogrodzkiej, za iawne prawu pospolitemu y pomienionym dekrétom trybunalskim sprzeciwienstwo, które się z listu poieżdżego urzędowego ewidenter pokazato, iako iuz infamissów na powtórą infamią, na gardło y na łapanie żalującemu imię panu Renczynskiemu wskazuujemy y ex nunc, podług prawa coaequationis iurium, za powtórnych infamissów uznawszy y dla publikowania tey infamy powtorney ienerała sądowego przydaemy, wywołać y proklamować nakazuujemy, a iako dla uczynienia za wskazaną tymi dekrétami y teraznieyszym sądu naszego summę na szkole, handlach, y towarach wszelkich pomienionych żydów w mieście Nowogrodzku y kędyżkolwiek będących mocney a nieodwłoczney, nie oglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienie, gleyta, rescripta, protekcie pańskie, ani ceduły, odprawy, tak na poścignienie y złapanie onych, dla uczynienia na gardlach onych przez mistrza exekucyi do iaśnie wielmożnego imię pana wojewody Nowogrodzkiego, ichmscw panów pułkowników, rotmistrzów, tudzież urzędów ziemskich, grodzkich No-

wogrodzkich, z ruszeniem całego wdzwa Nowogrodzkiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pód któremi dobra onych być okażą się y osoby ich poścignione y złapanie będą, a którego sobie z nich strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych (dalszych) paen prawnych odsyłamy. A gdy dzień trzydziesty pierwszy miesiąca Julii przypadł, tedy ienerał, sądów naszych pilnujący, Piotr Zynza, dość czyniąc prawu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Szymona Morduchaewicza, Wulfa Beniaminowicza, Wigdera Peysachowicza, Abła Moysesowicza. Mowszę Izraelewicza, Anszela Iekiewicza, Ieka Michałowicza, Jenchela Naftelewicza, Leybę Iekiewicza—starszych żydów szkoły y całej synagogi Nowogrodzkiey, przy bytności y obecności wielu stanów różney condycyi ludzi za powtornych infamisów, na gardło, na łapanie osądzonych w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y każdemu do wiadomości doniósł y tę publikacją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700 г., № 330, л. 456.

## № 163. — 1700 г. Августа 7.

**Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго, Виленскаго и Слуцкаго кагала къ инфамии и уплатѣ Францу Мосевичу долгу и пени.**

Roku tysiącznego siedmsetnego, mscia Awgusta siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w-m x-ie Lit-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa imci pana Franciszka Mosiewicza—chorążego Lidzkiego, z niewiernymi Jakubem Hirszonowiczem y Salomonem Chali-

mowiczem—Brzeskimi, Markiem Bernatowiczem, Berkiem Szmerłowiczem, Grodzieniskimi, Moyseszem Dawidowiczem, Łachmanem Saiewiczem—Pinskimi, Aronem Zelikiem Izakowiczem, Moyseszem Abramowiczem Wilenskim, Moyseszem Jozefowiczem, Moyseszem Hirszonowiczem — Sludzkimi starszymi y wszytkieni do tych kahałów należącemi żydami, za pozwem wyniesionym do listu zapisu in solidum danego, o nieoddanie y niewypłacenie summy pieniędzy dziesięciu tysięcy złotych monetą talarową srebrną, rachując talar bity po złotych sześciu, przytym o troiakię zareki, szkody, nakłady y winy prawne y inne pretensie dostateczniej w pozwie wyniesionym wyrażone. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora umocowany imć za mocą prawną do tey sprawy sobie daną, pan Stefan Frackiewicz oczewisto stawał. a pozwani niewierni żydzi iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili. Zatym wyż rzeczony aktora patron podanych oczewisto w ręce ze szkoły Wilenskiey idącym pięciu stronic iedney Brzeskim, drugiey Grodzieskim, trzeciey Pinskim, czwartey Wilenskim, piątey Sludzkim żydom starszym synagog wyżey mianowanych, przez ienerała i. k. mci Piotra Adamowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć p. pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy, także pilność trojga wolania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyżey mienioną, a szyrzey w tym pozwie opisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem list obligacyiny zapis od niewiernych pozwanych żydów żalującemu aktorowi na dziesięć tysięcy złotych polskich, pod datą w nim wyrażoną dany, z którego wszytkie obowiązki wyczytawszy y tymże samym nieoswobodzonym zapisem nieoddaney sum-



my dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zaty m summy na list zapis winno ostały wespół z troiakiemi zarekami czterdziestu tysięcy złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie podięte dwięście złotych z dwoma kopami wpisanym, pamiętnego y cum lucris nam danym, wszytkiego summa czterdzieście tysięcy dwieście dziesięć złotych polskich na obżalowanych niewiernych żydach y na dobrach onych, szkołach, kramach, kamienicach, domach, handlach, towarach, splawach y na inszych wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym onych arezslowaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów według onychże listu, obligacyjnego zapisu, na infamią żalującemu imię panu chorążemu Lidzkiemu wskazania y ex nunc za infamissów uznania, a na odprawę za summę wyż—mienioną do urzędów ziemskich lub grodzkich tych woiewodztw y powiatów pod któremi dobra obżalowanych niewiernych żydów okaza się, a którego sobie strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawny odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imci pana Franciszka Mosiewicza—chorążego powiatu Lidzkiego z niewiernemi Jakubem Hirszonowiczem y Salomonem Chalimowiczem—Brzeskimi, Markiem Bernatowiczem, Berkiem Szmerłowiczem—Grodzienskimi, Moyżeszem Dawidowiczem, Łachmanem Saiewiczem—Pinskimi, Aronem Zielikiem Izakowiczem, Moyżeszem Abramowiczem—Wilenskiemi, Moyżeszem Jozefowiczem, Moyżeszem Hirszonowiczem—Śludzkiemi, starszymi kahałów wyżej pomienionych y wszytkiemi do tychże kahałów należącemi żydami, za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną wyniesionym, bacząc to iż pozvani niewierni żydzi będąc pozwanemi przed nami do prawa nie stawali, ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a wedle prawa, żaloby y domawiania patro-

na aktora summy na list obligacyjny zapis winno ostały wespół z troiakiemi zarekami czterdzieście tysięcy złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie podięte dwieście złotych z dwoma kopami wpisanym, pamiętnego y cum lucris nam danym, wszytkiego summa czterdzieście tysięcy dwieście dziesięć złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach y na dobrach onych, to iest kamienicach, domach, szkołach, kramach, handlach, towarach, splawach z wolnym onych arezslowaniem y na inszych wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach onych, a samych zaś pozwanych żydów według dobrowolnego zapisu, wyżej pomienionego, na infamią żalującemu imci panu chorążemu Lidzkiemu wskazuujemy y ex nunc, według prawa za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydaiemy, a na odprawę za summę wyż mienioną od nas sądu wskazaną do urzędów ziemskich lub grodzkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżalowanych okaza się y same osoby poścignione być mogą, którego sobie strona z ichmć panów urzędników użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekreto wi naszemu dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień dziewiąty tegoż msca Awgusta, roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Piotr Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekreto wi naszemu, przerzeczonych pozwanych niewiernych żydów, to iest Jakuba Hirszonowicza, Salomona Chalimowicza, Marka Bernatowicza, Berka Szmerłowicza, Moyżesza Dawidowicza, Łachmana Saiewicza, Arona Zelika Izakowicza, Moyżesza Abramowicza, Moyżesza Jozefowicza, Moyżesza Hirszonowicza — żydów starszych kahałów Brzeskiego, Grodzkiego, Pńskiego, Wilenskiego y Ślucckiego y wszytkich żydów do tych kahałów należących, za infamissów w izbie sądowej et in foro publico ogłosił, obwo-

łał y publikował y tę publikatią swą, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych w-o x-a Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1700 годъ, № 330, л. 1026.

## № 164—1700 г. Августа 9.

**Ремиссийный декретъ главнаго литовскаго трибунала по жалобѣ Полоцкихъ иезуитовъ на Полоцкихъ евреевъ за истязаніе и умерщвление ими христіанской женщины.**

Roku tysięcznego siedmsetnego, m-sca Augusta dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W-m Xi-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy tysięczny siedmsetny obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego imć xiędza Mikołaiia Zewely—societatis Jesu rektora y wszytkich ichmcw xięży iezuitów collegium Połockiego, z niewiernemi żydami kahału Połockiego Nachmanem Moyżeszowiczem, żoną y synem iego Mowszą Nachmanowiczem, iako samemi pryncypałami, tudziesz y pomocnikami ich żydami Połockiemi im wiadomemi y znaiomemi y wszytkiemi żydami starszemi szkoły y synagogi Połockiey, iako w spolney radzie z sobą będącemi, mianowicie Izakiem Jozefowiczem, Meierem Jakubowiczem, Aronem Beniaszewiczem, Jozefem Hercowiczem, Sapsaiem Lewkowiczem, Iekiem Abramowiczem, Hercem Zewelwiczem, Leybą Nachimowiczem—starszemi kahału Połockiego, za daniem sprawy, informacyi y wiadomości od utciwego Alexieia Daniewskiego—mieszczanina iurydyki Jakimanskiey, w woiewodztwie Połockim do collegium Połockiego należącego y żony

iego Anny, iako aktorow, do windykowania krwi córki ich od żydów zamordowanej, dowodząc y dochodząc onym podług prawa sprawiedliwości, za apellacją od dekretu urzędu grodzkiego Połockiego w roku terazniejszym tysięcy siedymsetnym, m-sca Marca dwunastego dnia, z oczewistey kontrowersy między aktorami a pozwanemi żydami ferowanego, przez tychże załuiących ichmościów xiężą iezuitow Połockich tu przed nasz sąd główny trybunalny uroszczona, w tym, że urząd grodzki Połocki, za żalobą ichmcw xięży iezuitów Połockich mieniać o to: iż obżałowani żydzi, będąc zawsze chrześcianstwu nieprzyiazni i krwi onych, według swey konfessyi, pragnącemi y bez niey obeyść sie niemożącemi, upatrzywszy porę sobie pomyslną, a mając od niemalego czasu na posługach swoich domowych niewiastę chreściankę na imie Maryne Daniewską Achwanowiczową —mieszczankę Jakimanską, iurydyki collegium Połockiego, corkę wysz pomienionego mieszczanina, nie z żadney sobie przez nią danej przyczyny, ale szczegulnie z nienawiści y z zawziętości przeciw chreścianom y z pragnienia krwi chreścianskiey te pomienioną Maryne Daniewską—białogłową ciężarną y bliską rozwiązania będącą, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siodmym, m-sca Marca dwudziestego trzeciego dnia, w nocy, nic nie respektuiąc na boiaźń Bożą y surowość pen prawa polspolitego, podczas interregnum iawny popemniając exces, w mieście Połockim, w domu swym obżałowani żydzi zwabiwszy czyli zaprowadziwszy przez iakiś sposob do lazni żydowskiey, okrutnie zamordowali, zamęczyli, wiele ran różnyh na ciele iako to na osobliwey relacyi wyrażono iest, po kłótyh, porzniętyh, mianowicie w skroniach nakształt obuchowego razu zadawszy, gardziel, twarz nożami porznowszy, w ręku y palcach, także w nogach niżej kolan, w goleniach żyły, sustawy, lancetami, szydłami pokłóli y porzneli, piersi przerznowszy krew wypuścili, żołądek przebiwszy, szyję chustką we trzy węzły zawiązali,

że ledwie po śmierci rozwiązać mogli, śnać dusili y zamordowali, ciało w łaźni utaili byli y obmyte trzymali, chcąc znać kędyś zachować, a potem za postrzeżeniem y znalezieniem przez ludzkie chrześcianskich, żadnego w tym wywodu nie dali, ale zaraz sami żydzi pryncypales strwożywszy, chronić się, uciekać poczeli, których potem gdy urzędowi grodzkiemu Połockiemu w dyspozycją podano, obżałowani żydzi, starsi szkoły Połockiey, przez zapis swoy podług prawa sprawiony u wielmożnego imię pana Zaby—podwoiewodzego Połockiego, na parękę wzieli y wszędy do prawa stawić obiecali, iako o tym zapis ich opiewa. a potem chcąc tego uysć y łatwo uwolnić się, sine scitu protestantow y delatorów, zniószy się z imię panem Adamem Skiporem—instigatorem kapturowym Połockim, skorumpowawszy sprawę z sobą, obżałowani żydzi pryncypales, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmym dnia czternastego Septembra, na sądach kapturowych Połockich wpisali dekret iakis zmowny, chcąc zatłumić krew chrześcianską, formowali, inkuizycię wywodzili, a potem w dekret nie wpisali y ieszcze tłumiąc tę sprawę, niesłusznie bez delatorów, bez przypozwu, waryacyami różnemi niesłusznemi dekret napelnili y remissę tey sprawie do grodu Połockiego, nad wyrazne constitucie y confederacie seymowe, ktura sprawa sądowi kapturowemu sądzić należała, uczynili, ku wielkiej krzywdzie y ubliżeniu sprawiedliwości świętey, zatym kryminal y uczynek podczas interregnum stały, według prawa y constituciey seymowej, także według zapisu od obżałowanych żydów starszych szkoły żydowskiey Połockiey do stawienia pryncypalów według obowiązków, oraz zaręki y paeny kryminalne ichmć panowie urzędnicy, dekret swoy feruiąc, niesłusznie, mimo dowody prawne y inkuizycią odprawioną, inaczey, nie tak, iako się pokazywało po obżałowanych żydach, przysięgę tymże niewiernym żydom nakazali, a po przysiędze wszystkich pozwanych żydów uwolnili; zatym do zniesienia y skassowa-

nia tego urzędu grodzkiego Połockiego dekretu, o szkody, nakłady y winy prawne. Do którey sprawy na dniu niniejszym wyżej na dacie pisanim, za przywołaniem iceneralskim stron do prawa, od ichmew xięży iczuitów umocowany ichmw, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną, pan Alexander Hordziejewski—mieczny Wilenski oczewisto do rozprawy stawiając, terminu tey sprawie dekretem urzędu grodzkiego Połockiego, z apellacyi przypadłego, słusznie, prawnie dowiodszy, żalobę pryncypalów swoich z onego przeczytawszy, gdy do dalszey controwersyi swoiey idąc, pretensiey ichmew xięży iczuitów Połockich do niewiernych żydów także Połockich mającey y nieprawności pomienionemu dekretowi urzędu Połockiego dowodzić chciał, na on czas od obżałowanych żydów, nieprzypuszczając tey sprawy do dalszego produktu prawnego, przydania onym patronów dopraszając się. W którey sprawie my sąd nie czyniąc na ten czas żadnego rozsądku, za potrzebowaniem od żydów Połockich przydania patronów, których to panów Jana Frackiewicza y Michała Bohdanowicza onym przydawszy, tę sprawę dla przyjęcia między stronami, którym obrony prawne weale zachowuiemy, skuteczney rozprawy bez dylacyi do dalszego terminu prawnego odkładamy. Po takowym zaś sądu naszego dekrecie, gdy ta sprawa dla wielu innych spraw w regestrach sądów naszych będących wołania nie była, y za nastąpieniem czasu per constitutionem seymu blisko przeszłego, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętego, dla spraw remissyinych przyczynionego, przy limitowaniu się innych spraw na dniu dwudziestym osmym miesiąca Augusta także przywołana być nie mogła, my sąd, per generalem causarum limitationem, tę sprawę dla przyjęcia między stronami, którym obrony prawne weale zachowuiemy, skuteczney rozprawy przed nasz że sąd do Minska, na początek w termin sądenia spraw woiewodztwa Nowogrodzkiego, po trzecim wołaniu nazaiutrz, bez dylacyi y

krom przypozwu, tylko za tym dekretem naszym roku zawitym odłożyliśmy y odkładamy. Ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych w-o x-a Litt-o jest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1700 г., № 333, л. 108-1.

## № 165.—1700 г. Августа 14.

**Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Бѣлорусскихъ синагогъ къ инфаміи и уплатѣ Оршанскому доминиканскому монастырю долгу и пени.**

Roku pauskieg otysiącznego siedmsietnego, miesiaca Augusta cztyrnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunal w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiaczny siedmsietny obraneni, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu naszemu przypadła sprawa w Bogu wielbnego imę xiędza Kazimierza Wierzbowskiego—przeora konwentu na tenczas Orszanskiego, zakonu kaznodzieyskiego y wszystkich xięży dominikanów tegoż conwentu Orszanskiego, z niewiernemi żydami starszymi, iako to: Szia Iwaszewiczem—szkoły Smolenskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Mohilewskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Bychowskiej, Abramem Markiewiczem—szkoły Szklowskiej, Helaszem Iekiewiczem, Chaymem Szłomowiczem—Jakobem Łazarowiczem—starszemi żydami synagogi szkół wszystkich Białoruskich, w pierwszym obliгу y zapisie dobrowornym wyrażonem, tudzież Abramem Markiewiczem y Jachimem Arynowiczem—starszymi kahału Orszanskiego, Łazarem, Ofryamowiczem—szkolnikiem Orszanskim, Mowszą Jakubowiczem—starszym szkoły Dobrowienskiej, w powtorney assekuracyi iuż świeżey w roku terazniejszym daney y wyrażoney y wszystkim kahałom szkół Białoruskich, za pozwem przez aktora wyniesionym, mieniące do listu dobrowornego ob-

ligacyjnego od niewiernych wszytkich żydow szkół Białoruskich żalującym aktorom danego zapisu, a to o nieoddanie y niezapłacenie na terminie y roka w tym oligu specyfikowanym summy pieniędzy, przez niewiernych żydów u żalujących aktorów wziętey y pożyczoney, mianowicie: trzech tysięcy złotych talarami bitemi, pod troiakiami zarękami, pod owikoyą dobr swoich y pod punktem wieczney banieyi y infamii, na terminie w tym obliгу wyrażoney, oddać y spelną wyliczyć przez niewiernych wszytkich żydów Białoruskich obowiązoney, a za częstokrotnym upominaniem się przez żalujących aktorów przez tych że do terazniejszego roku nieoddaney y niewypłaconey, a ieszcze osobliwie też samę trzy tysiąca złotych sumnę obowiązawszy się powtornym listem, assekuracyjnym zapisem żalującym aktorom przy xięgach grodzkich Orszanskich, czterma niedzielami przed świętym Jerzym, w roku terazniejszym tysiacznym siedmsietnym, pod sowitością teyże samey summy oddać y wypłacić, a zatym y temu zapisowi niewierni żydzi dość nieczyniące, iawnie ony naruszając, w zaręki y sowitości w tym zapisie opisane popadając, tey sumy według zapisów obu dwuch nie oddali y oddać oney na kościół y legacyą Orszanską należący niechcą, zapisów obligacyjnego, assekuracyjnego nieoswobodzili y iawnie ony naruszając, w zaręki, płacenie sowitości y w winę infamiją popadli y niasto oddania summy odpowiedź y pochwałkę udzielali; zatym do oddania tey wszytkiey, trzech tysięcy złotych, sumny, do wskazania z troiakiami zarękami sowitości na niewiernych wszytkich żydach, tudzież do wskazania paenam infamii et colli, z mocną na dobrach onych wszelkich execucyą, samych do więzienia braniem, do nagrodzenia szkod, na prawo spendowanych, od tey do przyięcia skuteczney u sądu naszego, iako w sprawie zapisowey rozprawy, tudzież o winy, szkody, nakłady prawne y o inne praetensie, w pozwie eo nomine wyniesionym dostatecznie wyrażone, żalując aktorow

wie obżalowanych niewiernych żydów wszystkich Białoruskich tu przed nas sąd do Wilna zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisany, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od aktorów patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, pan Jakub Czerniewski oczewisto stawał, a niewierni pozwani żydzi całej synagogi y szkół Białoruskich, iako sami przed nami sądem do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwny nie uczynili. Zatem tenże aktorów patron podanego wszystkim niewiernym żydom starszym Białoruskim podług prawa oczewisto w ręce, w mieście Orszy, ze szkoły wychodzącym, przez ienerala i. k. mei Piotra Adamowicza pozwu, przyznaniem onego oczewisto przed wielmożnym imię panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusnie prawnie dowiodszy y pilność trojga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę z niego orzecz wysz mianowaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem listów dobrowolnych dwa:— jeden obligacyjny, a drugi assekuracyjny żałującym ichmém księży dominikanom Orszanskim od niewiernych żydów Białoruskich, pod datami w nich inserowanemi na sumnę trzy tysiące złotych dane; z których to zapisów wszystkie warunki y obowiązki po dostatku wyczytawszy, a nieoddanie tey summy na terminie y po terminie w nich opisanym dowiodszy y forum należyte przed nami sądem okazawszy, wzdania niewiernych żydów, wszystkich starszych synagogi Białoruskiej, ponieważ przed nami sądem do prawa nie stawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatem według zapisów obligacyjnego y assekuracyjnego samey nieoddaney y na one winno ostały iścieżny z sowitościami y zarękami dwunastu tysięcy złotych polskich, za udzielaną odpowiedź y pochwałkę pięciudziesiąt kop groszy Lit., za szkody, nakłady prawne pięciuset złotych, z kopami wpisnego y

pamiętnego y za luera należąciami na niewiernych pozwanych wszystkich synagogi y szkoły Białoruskich żydach y na wszelkich onych dobrach, majątnościach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, na handlach, towarach, z walmym onych na każdym mieyscu aresztowaniem, samych do więzienia braniem y więzieniem, a samych wszystkich wyżey pomienionych niewiernych całej synagogi y szkoły Białoruskiej żydów, tak za pochwałkę, iako też według zapisu obligacyjnego y obowiązków w nin wyrażonych na infamią żałującym ichmém księży dominikanom Orszanskim wskazania y ex nunc podług coacquacy za infamissów uznania, dla publikowania oney ienerala sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia za sumnę wyż pomienioną na dobrach wszelkich niewiernych żydów odprawy do należytych urzędów, z założeniem dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie w Bogu wielebnego imię xiędza Kazimierza Wierzbowskiego— przeora konwentu na tenczas Orszanskiego, zakonu kaznodziejskiego y wszystkich księży dominikanów tegoż konwentu Orszanskiego, z niewiernymi żydami starszymi Szają Hiaszewiczem—szkoły Smolenskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Mohilewskiej, Leybą Zelmanowiczem—szkoły Bychowskiej, Abramem Markiewiczem—szkoły Szklowskiej y Eliaszem Ickowiczem, Chaymem Szłomowiczem, Jakubem Łazarowiczem—starszym synagogi y szkół wszystkich Białoruskich, tudzież Aronem Markowiczem y Jachimem Aronowiczem—starszym kahału Orszanskiego, Łazarem Eframowiczem—szkolnikiem Orszanskim, Mowszą Jakubowiczem—starszym szkoły Dobrowienskiej y wszystkiemi żydami kahału szkół Białoruskich, za pozwem przez aktorów o rzecz wyż mianowaną wyniesionym, bacząc to, iż niewierni wszysey wyżey pomienieni żydzi będąc tu przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z na-

kazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami sądem do prawa nie stanowili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatył według listów dobrowolnych, obligacyjnego y assekuracyjnego zapisów, samey nicoddancy na te zapisy winno ostały iścizny z sowi-tościami y zarękami dwanaście tysięcy złotych polskich, za udziałaną odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej pięćdziesiąt kop gr. Lit. osobliwie za szkody nakłady, nakłady na prawo spendowane pięćset złotych, a z wpisnym y pamiętnym y za lakra zapłaconym na obżałowanych niewiernych wszystkich żydach całej synagogi y szkół Białoruskich y na wszelkich onych dobrach, majątnościach y dobrach leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, towarach, handlach, szkołach, z wolnym onych pieczętowaniem samych gdziekolwiek za poścignieniem do więzienia braniem, a samych przerzeczonych pozwanych wstytkich wyżey imionami y nazwiskami wyrażonych całej synagogi y szkół Białoruskich, tak za uczynioną pochwałkę, iako też według zapisu obligacyjnego y obowiązkw w nim wyrażonych na infamią żalującym ichmć xięży dominikanom Orszanskim wskazujemy y ex nunc podług prawa coaequacyi iurium za infamissow uznaiemy, dla publikowania oney ienerala sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazujemy, a dla uczynienia za sumnę wyż pomienioną na wszelkich niewiernych pozwanych żydach, dobrach gdziekolwiek będących skuteczney, mocney a nicodwłoczney odprawy do urzędów ziemskich, grodzkich powiatu Orszanskiego y innych wszelkich przyległych wdztw, pod któremi dobra niewiernych żydów okażą, a którego sobie stroną użyć zeehee, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dziewiętnasty mscia Augusta anni praesentis dla publikowania wyż mianowany infamii od nas sądu złożony przy-

padł, tedy ienerał ustawicznie sądów naszych pilniący Piotr Zynza, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Szay Iliaszewicza—Simo-lenskiej, Leybe Zelmanowicza—Mohilew-skiej, Leybe Zelmanowicza—Bychowskiej, Abrama Markiewicza—Szkłowskiy, He-liasza Iekiewicza, Chayma Szłomowicza, Jakuba Łazarzewicza—starszych synagogi y szkół wszystkich Białoruskich, Arona Markowicza, Jachima Aronowicza—starszych kahału, Łazarza Eframowicza — szkolnika Orszanskiego, Mowsze Jakubowicza—star-szego szkoły Dąbrownienskiej y wstytek kahał szkół żydów Białoruskich za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał y ogłosił y tę publicatya swoią a loco publicationis rediens iudicialiter zcznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunałnych w. x. L. jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лиц. Трибунала, № 330, за 1700 г., л. 1270.

## №—166 1701 г. Генваря 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Минской еврейской синагоги и въѣхъ Минскихъ евреевъ къ инфаміи и уплатѣ Минскому Петропавловскому монастырю долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, mscia Januarij osmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatow na rok przoszły tysiączny siedmsetny obranemi, a potwórney sądów naszych, wzęłędem pospolitego ruszenia, limitacyi zaszeły tu do Minska zgromadzonemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu naszemu przypadła sprawa w Bogu wielebnego imści oycy Sebestiana Baranowskiego — starszego Minskiego, imieniem swoim y imieniem wstytkich wielebnych w Bogu ichmw oycow bazylianów Minskich, przy cerkwie świę-

tych apostołów Piotra y Pawła będących z niewiernymi żydami, starszymi kahału Minskiego: Gierszonem Jllaszewiczem, Izraelem Leybowiczem, Izraelem Tanehelewiczem, Wulfem Maiorowiczem, Józefem Markowiczem, Wigderen Maiorowiczem, Łazarem Zelikowiczem, Iekiem Szłomowiczem, Symonem Jakubowiczem, iako samymi pryneypalami y wszystkimi żydami, w mieście i. k. mści Minsku na różnych iurisdikach duchownych y świeckich, zamkowej, xiażęciey, panskiy, mieyskiy, żydowskiy, domami mieszkaicami y osiadłości swe mającemi, w jednostayney radzie y namowie z sobą będącemi, za pozwem przez aktora, ponawiając wszytek proceder swoy z kahałem Minskim y wszystkimi żydami Minskimi uroszezony przed nasz sąd wymiesionym, mieniąc oło: iż antecessorowie obżałowanych, spolnie ze wszystkimi żydami Minskimi, od niemalego czasu na trzy obligi—na *ieden* w roku tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszym antecessorowi aktora zeszedłemu wielebnemu w Bogu imię oycu Piotrowi Paszkiewiczowi—starszemu na on czas Minskemu, złotych pięćset; na *drugi* oblig w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt złotych tysiąc dwieście, a na *trzeci* w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszym złotych tysiąc, temuż zeszedłemu wielebnemu w Bogu imię oycu Paszkiewiczowi—starszemu na ów czas Minskemu, wszystkiego summą dwa tysiące siedmset złotych zostali winni; w którey to summie, tak szkołę w Minsku będącą, iako y wszelkie dobra swoje leżące, ruchome, summy pieniężne, tudzież same osoby swoje pod ewikayę poddawszy, onerowawszy, że od tey summy y kwote od tysiąca po złotych stu płacić quotannis aż do oddania realney summy mieli, listem zapisem swoim opisali się, vigore którego zapisu swego obżałowani żydzi nie tylko samey iścizny przed tym antecessorowi żalującego, ale y teraz żalującemu tak realney summy iako y kwoty od niey należący przez tak wiele lat nie oddawali y za częstokrotnym upominaniem się teraz

żalującego nie oddali, przez co na złotych pięćset szkody conwentowi Minskemu uczynili. tedy teraz żalujący wielebny imię ociece starszy Minski, nie mając żadney od obżałowanych żydów satisfycty, a chcąc tak samey kapitalney za obligami winney summy, iako y kwoty osobliwym zapisem postąpioney y opisaney requirować, obżałowanych żydów starszych y wszystkich, nemine excepto, żydów miasta Minska do sądu głównego trybunalnego na rok przeszły tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewięty tu do Minska, o niewypłacenie tak samey realney summy, iako y kwoty od niey należący zapozwał, gdzie obżałowani żydzi, nie czyniąc swoim dosięć opisom y na słuszną citacyą nie chcąc się usprawiedliwić, dylacyami przez cały narabiając trybunał y sprowadziwszy tę sprawę z Minska do Wilna, według otrzymaney na affektacyą swoją remissy, do poparcia oncy y do przyięcia w samey rzeczy skuteczney rozprawy, gdy od żalującego w Wilnie była wpisana za remissą sprawa, obżałowani żydzi, mając sobie założony dekretem sądu głównego trybunalnego remissynym w Minsku ferowanym do rozprawy termin, nie tylko aby się usprawiedliwić mieli, ale co więkksza, czyniąc na zniewagę dekretu sądu głównego trybunalnego, w Minsku w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętym, na dniu iedynastym msca Apryla ferowanego, oczewistego, po tak wielu zażywanych przez siebie na przeszley kadencyi dylacyach, przed sądem głównym trybunalnym w Wilnie nie stawali. Zaczyn sąd główny trybunałny w roku tymże tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiętym, miesiąca Maia dwudziestego pierwszego dnia, za niestaniem po remissie y tak wielu dylacyach do prawa, obżałowanych żydów na upad w rzeczy wzławszy, summy iedynastście tysięcy trzysta dziesięć złotych na obżałowanych żydach wszystkich Minskich tudzież na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, domach, kromach y wszelkich ruchomościach, tudzież na sa-

meu synagodze Minskiej żalującemu przy-  
sądził, a samych obżalowanych żydów  
wszystkich, w mieście Minsku będących,  
na wieczną banicją wskazawszy, na odpra-  
wę wskazaneu jedynaście tysięcy trzysta  
dziesiąt złotych summy, na wszelkich do-  
brach obżalowanych do urzędów Minskich  
odesłał. Vigore którego dekretu, gdy urząd  
grodzki, Minski na executią pomienioney  
summy do synagogi Minskiej y do do-  
mów obżalowanych zicżdżał, tedy obżało-  
wani żydzi, iawnie sprzeciwiając się sądu  
głównego trybunalnego dekretowi w Wil-  
nie ferowanemu, odprawy przez cedulę  
swoią na wszelkich dobrach swoich czy-  
nić bronili y nie dopuścili. O którego sądu  
głównego trybunalnego dekretu sprzeci-  
wienieństwo, gdy żalujący wielebny starszy  
Minski prawem czynić z obżalowanemi  
chciał, tedy obżalowani żydzi, niechcąc do  
dalszego terminu prawnego tey sprawy przy-  
puszczać, a uspakaiając oną wyderkał na  
sumnę alias prawo zastawne na kamienic-  
ce Szowela Szmerłowicza, z placami y  
czynszownikami, na tych placach w Min-  
sku mieszkającymi, żalującemu y całemu  
conventowi Minskiemu dali, obowiązawszy  
się tym swoim zapisem tygodniową płacić  
quotę, z tym obowiązkiem, ieżeli by jeden  
chybić mieli termin, tedy samą realną mieli  
oddać sumnę y pod wszelkie podpadać za-  
ręki y obowiązki, na co żalujący z całym  
conventem Minskim za interpositiā y per-  
suasiā ichmew panów urzędników woje-  
wodztwa Minskiego przestał y tym się kon-  
tentował obowiązkiem. Niżli obżalowani ży-  
dzi, przepomniawszy tego swojego zapisu y  
zarzą w nim założonych, niechcąc swoje-  
mu dość uczynić opisowi, nie tylko na  
jednym tygodniu należytę nie oddali quoty,  
ale tak samey realney summy żalującemu  
nie oddali, iako też gdy żalujący za nieod-  
daniem tey summy do possessyi kamieni-  
cy Szowela Szmerłowicza prawem zastaw-  
nym sobie zawiedzioney przychodzić chciał  
y iuż vigore prawa sobie służącego w pos-  
sessyā wkroczył, obżalowani żydzi, popa-  
dając w zaręki, expulsyā z tey kamienicy

żalującemu uczynili y aby posłuszeństwa  
tameczni mieszkańcy y czynszownicy ża-  
lującym nie pełnili, zakazali. W czym ża-  
lujący z całym conventem, mając tak wielką  
szkodę w nie uczynieniu dosię zapisowi, w  
niewypłaceniu summy realney y kwoty,  
według opisu obżalowanych postapioney,  
tudzież o szkody przez to pomiesione, do  
zapłacenia summy dekretem sądu główne-  
go trybunalnego wskazaneu jedynastu ty-  
sięcy trzechset dziesięciu złotych, do utwier-  
dzenia wszystkiego przedtym zaszelego pro-  
cederu prawnego, to iest dekretów sądu  
głównego trybunalnego w banicy wieczney,  
do uczynienia reindukcyi do pomienioney  
kamienicy, do wskazania infamicy, tudzież  
y dalszych win prawnych, także y zarzą,  
za nieprzyznanie widerkafu y we wszyst-  
kim o niedosię uczynienie, do których na  
obżalowanych wskazania paen prawnych  
chcąc żalujący prawem czynić y to wszyst-  
ko, do czego drogę pokaże, iako ta wszyst-  
ka rzecz szerzey w pozwie eo nomine wy-  
niesionym wyrażona, przed sąd nasz zapo-  
zwał. Na terminie tedy niniejszym, wysz na  
dacie pisanym, za przywołaniem przez ie-  
nerała stron do prawa, od aktora patron  
iegomości za mocą prawną, sobie do tey  
sprawy daną, pan Jan Suroż Frackiewicz  
oczewisto stawał, a pozwani niewierni ży-  
dzi kahału Minskiego, iako się sami do  
prawa nie stanowili, tak ani żadney wiado-  
mości o niestaniu swoim nam sądowi y  
stronie swey nie uczynili. Zatym wysz rze-  
czony aktorów patron podania y położenia  
na domach różnych y dobrach obżalowa-  
nych żydów, w mieście i. k. mści tu w  
Minsku na różnych iurisdikach będących,  
pozwow przez ienerała iego królewskiej  
mości Andrzeja Olechnowicza zeznaniem  
onego oczewistym przed wielmożnym imé  
panem pisarzem ziemskim, Minskim, na  
jednym pozwie przeciwnym uczyniwszy,  
słusznie prawnie dowiodszy y troyga wo-  
łania pilność strony swey na tym pozwie  
napisaną okazawszy y żalobę strony swey  
o rzecz wyżej wyrażoną przełożwszy, na  
dowód samey rzeczy dekreta sądu głów-



nego trybunalnego—*ieden* po oczewistych na wielu terminach controwersyach, *drugi* post temerarium recessum. w tymże roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym w Wilnie, na dniu dwudziestym pierwszym miesiąca Maia ferowany, a na ostatek y zapis widerkaffowy alias prawo zastawne na kamienice Szawela Szmerłowicza od tychże żydów temuż żalującemu aktorowi, pod dałą w samym że tym zapisie wyrażoną dany y inne dokumenta do tej sprawy należące produkował. Po którym produkowaniu dokumentów, dowiodszy żaloby aktorów swoich, wzdania pozwanych niewiernych żydów kahału Minskiego, ponieważ do prawa nie stawali, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a z tym zapisów wszystkich trzech, na sumnę pożyczoną w nich wyrażoną danych, iako też dekretów sądu głównego trybunalnego w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym ferowanych, z banitą wieczną, poiazdem dworzanskim, z wskazem w nich wyrażonym y wszystkim w tej sprawie do dały ferazniejszey zaszłym uroszczonym procederem prawnym, tudzież y poslednieyszego zapisu widerkaffowego albo zastawnego, na pomienioną kamienicę Szawela Szmerłowicza, z possessyą y ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, stwierdzenia y przy mocy zachowania, kamienicy wysz pomienionej, z której expulsyą uczynioną do possessy aktorowi przysądzenia summy dekretem trybunalskim iedynastu tysięcy trzechset dziewięćciu złotych wskazania, za pomienione szkody względem widerkaffowej kwoty pięćciu set złotych, za nieprzyznanie prawa widerkaffowego, y niedosić uczynienie orczmu żarak w nim opisanych szesnastu tysięcy dwuchset złotych, za szkody, nakłady prawne noviter w tej sprawie poniesione trzechset złotych, winy expulsyny dwudziestu kop, a z wpisnym y pamiętnym, także za lucra zapłacone, wszystkiego sumnę dwudziestu ośmiu tysięcy trzechset siedundzieścicu złotych na obżalowanych starszych kahału Minskiego y wszystkich żydach synagogi Minskiej, na

wszelkich onych dobrach pod różnemi iurisdikami w Minsku będących leżących, ruchomych, sumniach pieniężnych, domach, kamienicach, kromaach, handlach, towarach, splawach, arendach y zastawach y na szkole ich żydowskiej w Minsku będącej, z wolnym oney zapieczętowaniem, sanych osob, z wolnym onych na każdym miysecu y ze wszelkimi towarami aresztowaniem, do więzienia ich braniem y tychże niewiernych pomienionych żydów, jako iuż wiecznych banitów na infamią żalującemu wielebnemu w Bogu imści oycu Baranowskiemu—starszemu Minskiemu y wszystkim ichmnie oycem bazylianom przy cerkwie świętych apostołów Piotra y Pawła zostającym wskazania, od spolki y obeowania z ludźmi podściwemi wycięcia y wyłączenia, y dla publikowania tej infamy ienerała sądów naszych pilnującego przydania. A iako na podanie kamienicy, z której aktorom expulsy stała do dzierżenia, używania y spokojnocy aktorów possessyi, tak y na odprawę za wskazaną tym dekretem sumnę y mocną, a nieodwłoczną, nieogładając się na żadne ni od kogo bronienie executią y na poścignienie y złapanie obżalowanych żydów do urzędów grodzkiego lub ziemskiego województwa Minskiego y innych województw y powiatów, pod któremi dobra y osoby pozwanych być okażą, a którego sobie z nich zażyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny paen prawnych odesłania, stronie swej żalującej u nas sądu presil y domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie wielebnych w Bogu iegomości oycy Sebastiana Baranowskiemu—starszemu Minskiego, imieniem swoim y imieniem wszystkich wielebnych ichmśew oyców bazylianów Minskich, przy cerkwi świętych apostołów Piotra y Pawła będących, z niewiernymi żydami kahału Minskiego: Gierszonem Illaszewiczem, Izraelem Leybowiczem, Izraelem Tanchelwiczem, Wulfem Maiorowiczem, Jozefem Markowiczem, Wigderem Maiorowiczem, Łazarem Zelikowiczem, Iekiem Szolomo-

wiczem, Symonem Jakubowiczem, jako samemi pryncypalami, tudzież y z innemi wszystkieni żydami w mieście i. k. m. Minsku na różnych inrisdikach duchownych y świeckich, zamkowych, książęcych, panskich, mieiskich, żydowskiej domami mieszkającemi y osiadłości swe mającemi, w jednostajney z sobą radzie y namowie będącymi, za pozwem o rzecz wyżey wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi, będąc przed sąd nasz zapozwanemi, za pokilkakrotnym y nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stanowili, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaicmy; a zatym według prawa, žaloby pozowney y domawiania patrona strony powodowey wszystkie trzy zapisy na summę w nich wyrażoną, od obżalowanych żydów dane, iako też y dekreta sądu głównego trybunального, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym ferowane, z wskazem w nim wyrażonym, z banicją wieczną, poiazdem dworzanskim y wszystkim w tey sprawie uroszezonym procederem prawnym, tudzież y poslednieyszy zapis widerkaffowy alias zastawne prawo na kamienicę Szowela Szmerłowicza, z possessją aktorów y ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną stwierdzamy, roboruemy, zmacniamy y przy mocy nienarusznie zachowujemy y według tegoż wyderkaffowego zapisu kamienicę wysz mianowaną Szowela Szmerłowicza, tu w mieście i. k. msci w Minsku będącą, w reindukcyą do realney possessyi y dzierzenia żalującym przysądzamy, summy trybunalskim dekretem wskazanej iedynaście tysięcy trzysta dziesięć złotych, osobliwie za pomienione szkody względem nieoddania wyderkaffowey kwoty pięćset złotych, za nieprzyznanie prawa widerkaffowego, za naruszenie y niedosyć uczynienie onemu żarąk założonych szesnaście tysięcy dwieście złotych, za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie podięte trzysta złotych, winy expulsyney dwadzieścia kop groszy Litewskich, a z wpisnym y pamiętnym,

także za lucra nam zapłacone, wszystkiego summą dwadzieścia osm tysięcy trzysta siedmdziesiąt złotych na obżalowanych niewiernych starszych kahału Minskiego y wszystkich żydach synagogi Minskiej, nemine excepto, na wszelkich onych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kamienicach, kromach, zastawach, arendach, handlach, towarach, spławach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu arestowaniem, samych obżalowanych do więzienia braniem y onychże niewiernych żydów starszych kahału Minskiego: Gierszona Illaszewicza, Izraela Leybowicza, Izraela Tanchelewicza, Wolfa Maiorowicza, Łazara Zelikowicza, Icka Szolomowicza, Szymona Jakubowicza, y wszystkich żydów synagogi Minskiej, iako wiecznych banitów na infamią żalującym icłmć wskazujemy, od spolku y obcowania z ludźmi podściwemi wymuiemy y wyłączamy, y podług prawa coarqeracionis ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydaicmy, obwołać, publikować y proklamować nakazuicmy. A iako na podanie kamienicy Szowela Szmerłowicza, z której aktorom expulsa stała, w reindukcyą do possessyi aktorów, tak y na odprawę za wskazaną tym dekretem naszym wysz mianowaną summę y na mocną y nieodwłoczną, nie oglądając się na żadne ni odkogo bronienie executią, do urzędów grodzkiego ziemskiego Minskich y innych tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych okaza y sami obżalowani poścignione y złapano być mogą, a którego z nich sobie strona zażyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny paeny prawne, odsylamy. A gdy dzień dwunasty tegoż mscia Januarii Anni praesentis przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, będąc od nas sądów przydanym, dosić czyniąc prawo popolitemu y dekreto wi naszemu, niewiernych żydów starszych kahału Minskiego: Gierszona Illaszewicza, Izraela Leybowicza, Izraela Tanchelewicza,

Wolfa Meiorowicza, Jozefa Markowicza, Wigdera Meiorowicza, Łazara Zelikowicza, Ieka Szolomowicza, Symona Jakubowicza y wszystkich żydów synagogy Minskiej za infamissów w izbie sądowej et in foro publico proclamał, obwolał y ogłosił y tę publikacją swoją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa jest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Гл. в. Лит. Трибунала, за 1701 г., № 331, л. 779.

## № 167.—1701 г. Февраля 11.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ нагалявъ Брестскаго, Городненскаго, Пинскаго и Виленскаго къ смертной казни и уплатѣ братьямъ Булгакамъ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiąca February jedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w W-m X-je Litt-in z woiewodztw, ziem y powiatów na rok przeszły tysiąc siedmsetny obrancmi, po powtórney sądów naszych limitacyi, względem pospolitego ruszenia stałey, w Minsku zasiadającymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa ichmć panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bulhaków z niewiernymi żydami Szmerlo Irszowiczem, Gierszonem Łazarowiczem — starszymi kahału Brzeskiego, Zelmanem Berkowiczem, Berkem Szmerłowiczem — starszymi kahału Grodzińskiego, Wulfem Jakubowiczem — starszym kahału Pinskiego, Moyżeszem Abramowiczem — starszym kahału Wilenskiego, za pozwem mieniąc do utwierdzenia dekretu sądu głównego trybunального w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym mscia Maia piętnastego dnia, z aktoratu żałujących aktorów z obżałowanymi żydami ferowanego, do oddania y zapłacenia summy tym dekretem podług zapisów z zarękami, szkodami, nakładami praw-

nemi czterdziestu czterech tysięcy pięciuset dziesięciu złt. pol. wskazaney, do wskazania obżałowanych żydów na powtorną infamią, na garła, na łapanie y szkody, nakładów, pozwem przed sąd nasz zapozwali. Na terminie tedy niniejszym za przywołaniem przez ienerala strony do prawa, od aktorów żałujących patron za mocą listowną prawną, onemu do tey sprawy daną, pan Samuel Koreywa oczewisto stawał, a pozwani żydzi nie stanowili y żadney nam sądowi y stronie swey o niestaniu swym nie dali wiadomości. Żatym aktorów patron podanego oczewisto w rece tu w mieście i. k. mei Minsku wszystkim żydom wysz mianowanym przez ienerala Piotra Zynze pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed imś panem pisarzem ziemskim Minskim uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y troyga wolania pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobą z niego o rzecz wysz mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przelożywszy, ponieważ pozwani żydzi przed nami sądem do prawa nie stawiają, onych, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, zapisu od żydów wysz pomienionych żałującym danego y dekretu sądu głównego trybunального w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, mscia Maia piętnastego dnia z aktoratu żałujących z obżałowanemi żydami ferowanego, we wszystkim nienarusznie utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy tym dekretem wskazaney czterdziestu czterech tysięcy osmuset dwudziestu złt. pol. na obżałowanych żydów kahałów Brzeskiego, Grodzińskiego, Pinskiego, Wilenskiego, na szkołach, kromach, towarach, handlach, spławach, na domach, placach, browarach, kotłach, szynkach, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu areztowaniem, a samych przerzeczonych obżałowanych żydów Grodzińskiego, Wilenskiego kahałów na infamią powtorną, na garła y na łapanie aktorom żałującym wskazania y podług prawa coaequationis za infamissów uznania

y dla publikowania tej infamii ienerała sądowego przydania wywołania y publikować nakazania, a iako na mocną odprawę za wysz pomienioną summę, tak y dla uczynienia nad żydami wysz pomienionemi na garlach przez mistrza excecuyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wdztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra wszelkie wysz pomienione żydowskie okażą, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie ichm panów Andrzeja, Michała y Franciszka Bulhaków, bacząc to, iż Szmojło Irszewicz, Gierszon Łazarewicz—starsi kahału Brzeskiego, Izak Berkowicz, Berko Szmerłowicz—starsi kahału Grodzkiego, Wulf Jakubowicz—starszy kahału Pińskiego, Moyżesz Abramowicz—starszy kahału Wilńskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zapozwanemi, do prawa nie stawali, przeto my sąd onych, iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaemy, a zatym podług prawa, žaloby y domawiania się plenipotentą aktorów list dobrowolny zapis od żydów wyż pomienionych żalującym aktorom dany y dekret sądu głównego trybunального w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia przez żalujących aktorów na obżalowanych żydach otrzymany, z infamią y publikacją oney we wszystkim nienaruszenie utwierdzamy przy mocy zachowujemy, summy dekretem tymwskazany czterdzieście cztery tysiące pięćset dziesięć złt., przy tym za szkody, nakłady prawne recenter w tej sprawie erogowane złt. trzysta, a z wpisnym, pamiętnym y za lukra nam zapłaconym wszystkiego summą czterdzieści cztery tysiące ośmset dwadzieścia złotych na obżalowanych żydach kahałów Brzeskiego, Grodzkiego, Pińskiego y Wilńskiego, na szkołach, kromach, towarach, handlach, splawach, na domach, browarach, kotłach, szynkach, placach, sumach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym

mieyscu arestowaniem, a samych przereczonych obżalowanych żydów: Szmerle Irszewicza, Gierszona Łazarowicza—starszych kahału Brzeskiego, Zelmana Berkowicza, Berka Szmerłowicza—starszych kahału Grodzkiego, Wulfa Jakubowicza—starszego kahału Pińskiego, Moyżesza Abramowicza—starszego kahału Wilńskiego, na powtorną infamią, na garla y na łapanie żalującym aktorom wskazujemy y do prawa coaequationis iniuriam stosując się tych wszystkich żydów wysz pomienionych za infamissów uznawszy, od spolku y obcowania z ludźmi podciwemy wymuimy y wyłączamy y dla publikowania tej infamii ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazujemy, a za summę wysz wyrażoną, od nas sądu wskazaną, dla uczynienia na wszystkich obżalowanych żydów dobrach, nie oglądając się na żadne niokdkiego bronienie, odprawę y mooney, a nieodwłoczney nad osobami onych przez mistrza excecuyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wdztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra ich okażą, a którego sobie z ichmew strona użyć zechce, założywszy na przeciwnych temu dekreutowi dalsze pacy prawne odsyłamy. A gdy dzień czternasty msca Februaaj w roku terazniejszym dla publikowania tej infamii przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza sądow naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekreutowi naszemu, tych żydów wszystkich wysz pomienionych za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił, publikował, y te publikacją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала за 1700—1701 г., № 331, л. 1715.

№ 168. — 1701 г. Февраля 11.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестскаго нагала къ смертной казни, а всѣхъ евреевъ вел. нияжества Литовскаго къ инфаміи и уплатѣ тѣмъ-же братьямъ Булганамъ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiaca February jedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ię Lit-m w woiewodztw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranymi, po powtorney sądów naszych limitacy, wzglendem pospolitego ruszenia stałey, w Minsku zasiadającymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa ichmw panów Andrzeicia, Michała y Franciszka Bulhaków z niewiernemi żydami starszymi kahału Brzeskiego — Notkiem Nachimowiczem, Jakubem Iraszewiczem, Szmoylem Szłomowiczem, Irszą Szłomowiczem, Szymonem Todiosewiczem, Leyzarem Józefowiczem, Wulfem Józefowiczem, Zelmanem Wigdorowiczem y Zelmanem Zelkowiczem, kahałem Brzeskim y wszystkimi kahałami do Brzescia należącymi w w. x. L. będącymi, za pozwem mieniąc do utwierdzenia dekretu sądu naszego w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia, z aktoratu żalujących z obżałowanemi żydami, z wzdaniem onych na infamią ferowanego, do oddania y zapłacenia summy pieniędzy tym dekretem podług zapisow z zarekami, szkodami, nakładami prawnymi trzydziestu osmiu tysięcy siedniuset dziewiędziesiąt złt. pol. wskazaney, do wskazania obżałowanych żydów na powtorną infamią, na garła, na łapanie y dalszych paen prawnych, szkod, nakładów prawnych, pozwem przed sąd nasz zapozwali, iako to na tym pozwie szerzey rzecz iest wyrażona. Na terminie tedy niniejszym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron, za mocą listowną, prawną, sobie do tey sprawy daną pan Samuel Koreywa

oczewisto stawał, a pozwani żydzi nie stawali y żadney nam sądowi y stronie swey o niestaniu swym nie dali wiadomości. Z tym aktorów patron podanego oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mei Minsku żydom wysz pomienionym wszystkim przez ienerała i. k. mei Piotra Zynze pozwu, oznaniem onego w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym pierwszym, msca Januarii dwunastego dnia przed imę panem pisarzem ziemskim Minskim oczewisto uczynionym, słusnie prawnie dowiodszy, trojga wolania, pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę z niego o rzecz wysz mianowaną, a szyrzey w tym pozwie wyrażoną produkując, ponieważ pozwani żydzi z kahałami synagogi żydowskiey do prawa nie stawali, onych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdania, zapisów od żydów wysz pomienionych, żalującym danych y dekretu sądu głównego trybunałnego w Wilnie, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maia piętnastego dnia z aktoratu żalujących z obżałowanemi żydami ferowanego, we wszystkim nienaruszenie utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy tym dekretem wskazaney trzydziestu osmiu tysięcy siedmuset dziewiędziesiąt złotych, za szkody, nakłady prawne, noviter w tey sprawie przez żalujących errogowane, złotych trzechset na obżałowanych żydach starszych Brzeskich, na kahałe Brzeskim y na wszystkich kahałach całej synagogi żydach w. x. Lit. w miastach, miasteczkach, na kramach, towarach, handlach, splawach, na szkołach, na domach, browarach, kotlach, szynkach, placach, summach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu arestowaniem, a sanych przerwczonych żydów wysz pomienionych y wszystkich z całym kahałami synagogi żydowskiey wielkiego xięstwa Lit. na infamią, na garła y na łapanie aktorom żalującym wskazania y podług prawa coacquatiosis za infamissów uznania y dla publikowania tey infamii ienerała sądowego przydania, wywołać, publikować nakazania,

a jako na mocną odprawę za wysz pomienioną summę, tak i dla uczynienia nad żydami wysz pomienionemi na garlach przez mistrza excecuyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych wdzstw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra wszelkie wysz pomienione żydowskie okażą, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ichmw panów Andrzeia, Michała y Franciszka Bulhaków, bacząc to, iż Notko Nachimowicz, Jakub Irszewicz, Szmoyło Szmoyłowicz, Irsz Szłomowicz, Symon Todiosowicz, Leyzar Józefowicz, Wulf Józefowicz, Zelman Wigdorowicz y Zelman Zelkowiez—żydzi starsi kahału Brzeskiego y żaden kahał y żydzi z synagogi żydowskiej w-o x-a Lit. będąc o rzecz wyżey wyrażoną zapozwanyjni, przed nami do prawa nie stawiali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzłaiemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się plenipotenta aktorów, zapisy od żydów obżalowanych żalującym aktorom dane y dekret sądu naszego w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, msca Maja piętnastego dnia z aktoratu żalujących z obżalowanemi żydami ferowany, wspoł z infamią y proclamatą oney we wszystkim nienarusznie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy tym dekretie mwskazaney trzydziestu ośmiu tysięcy siedmuset dziewiędziesiąt złt., przytym za szkody, nakłady prawne noviter w tey sprawie przez żalujących errogowane złotych trzysta, a z wpisnym, pamiętnym y za lucra nam zapłaconym wszystkiego summą trzydzieście dziewięć tysięcy sto złotych pol. na obżalowanych żydach, starszych Brzeskich, na kahałe Brzeskim y na wszystkich kahalach caley synagogi żydach w. x. Lit., w miastach, miasteczkach, na kramach, towarach, handlach, splawach, na szkołach pieczętowaniem, na domach, browarach, kotłach, szynkach, placach, sumach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każ-

dym mieyscu arestowaniem, a samych przerzeczonych żydów—Notka Nachimowicza, Jakuba Irszewicza, Szmuyłe Szłomowicza, Irsza Szłomowicza, Symona Todiosowicza, Leyzara Józefowicza, Wulfa Józefowicza, Zelmana Wigdorowicza y Zelmana Zielkiewicza y wszystkich żydów kahalów, synagogi ich w. x. Lit. na powtórne infamią, na garła y na łapanie żalującym aktorom wskazujemy y do prawa coaequationis iurium stosując się, tych wszystkich żydów wysz pomienionych za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamii icenerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy; a za summę wyż wyrażoną, od nas sądu wskazaną, dla uczynienia na wszelkich obżalowanych żydów dobrach, nie oglądając się na żadne ni od kogo bronienie, odprawy y moency, a nieodwłoczney nad osobami onych przez mistrza excecuyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego tych woiewodztw y powiatów, pod któremi się osoby y dobra ich okażą, a którego sobie z ichmw strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu pacny prawne odsyłamy. A gdy dzień czternasty msca February w roku teraznicyszym dla publikowania tey infamy przypadł, tedy icenerał Piotr Zynza sądów naszych pilnujący dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu tych żydów wszystkich wysz pomienionych z kahalami synagogi żydowskiej w. x. Lit. za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił, publikował y te publikacją, a loco publicationis rodiens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лпт. Трибуи. за 1700—1701 годъ, № 331, л. 1717.

№ 169.—1701 г. Марта 5.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской синагоги Минскаго воеводства къ смертной казни и уплатѣ Евѣ Ратомской Винковой долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, mesca Marea piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-nego z woiewodztw, ziem y powiatów na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranymi, a po powtorney limitacyi sądów naszych względem pospolitego ruszenia zaszley tu do Minska zgromadzonci, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa ieymsci pani Ewy Ratomskiej Michałowey Winkowey—podczaszyney Rzeczyckey z niewiernemi żydami Szłomą Samuelowiczem—Wolożynskim, Berom Hercykowiczem—Puchowickim, Berom Kiwowiczem—Borysowskim, Leybo Samuelewiczem—Swisłockim, Ayzikiem Idelewiczem—Radoszkowskim, Ilą Oszarowiczem—Ihumienskim, Leybo Aranowiczem—Smielowickim arendarzami y starszemi bywszemi, a teraz Wulfem Hercykowiczem, Leybą Szmoyłowiczem, Berem Kiwowiczem, Owzerem Towiowiczem, Jakubem Rubinowiczem, Ilą Aszerowiczem, Szmoyłą Judowiczem, Jozefem Szłomowiczem też starszymi żydami całej synagogi woiewodstwa Minskiego, za pozwym przez aktorkę wyniesionym, mieniać, a to do trzech listow, dobrowolnych obligacyjnych zapisów—jednego na tysiąc złotych polskich żalującey aktorce y zeszlemu z tego świata imie panu Michałowi Winkowi—podczaszemu Rzeczykiem, małżankowi żalującey ieymci, drugiego na dwadzieścia ośm talerów bitych, a trzeciego na talerów bitych trzydzieście od obżalowanych niewiernych żydów starszych całej synagogi woiewodstwa Minskiego żalującey ieymsci pani Winkowey --- podczaszyney Rzeczyckey danych, o nieuczynienie pomienionym wszystkim trzem zapisom dość,

a to o nieoddanie y niezaplacenie na terminach y mieyscach w tych zapisach wyrażonych, iako też y po ominieniu onych aż do tego czasu wysz wyrażonych pieniędzy, na pomienione zapisy pożyczonych, za powielokrotnym tak przez zeszelego wysz rzezonego małżaka żalującey, iako y przez samą żalującą aktorkę upominaniem się, zatym do wskazania sowitości, troiakich zarażak y prowizyi od tey sumy przychodzącey, szkod, nakładów prawnych y wszytkich pen w prawie pospolitym, w konstytuciach seymowych coequaliti iurium y w pomienionych zapisach opisanych, na wszytkich dobrach y osobach onych, a samych niewiernych żydów podług zapisów onych do wskazania na infamią, na garło y na łapanie, z przysądzeniem na wszytkich dobrach y osobach onych że, iako w zapisach iest wyrażono, nieodwłoczney executii aktorka przed nas sąd zapozwała. Na terminie tedy ninieyszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktorki patron pan Władysław Rogowski, za mocą sobie do tey sprawy daną, oczewisto stawał, a pozvani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey powodowey nieuczynili. Zatym wysz rzezony strony powodowey patron podanego obżalowanym niewiernym żydom w miasteczku Radoszkowiczach, w Minskim woiewodstwie leżącym, na tenczas będącym oczewisto w ręce pozwu przez ienerała Samuela Gameckiego, zeznaniem onego przed wielmożnym imie panem pisarzem ziemskim Minskim y kół sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, także pilność trojga wolania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wysz pisaną przelożywszy, na dowod samey rzeczy pokładał y czytał przed nami sądem dane listy, jeden od niewiernych Szłomy Samuelowicza—Wolożynskiego, Bera Hercykowicza—Puchowickiego, Bera Kiwowicza—Borysowskiego, Leyby Samuelowicza—Swisłockiego, Ay-

zyka Idelewicza — Radoszkowskiego, Illi Oszerowicza—Ihumieskiego, Leyby Aronowicza—Smiełowickiego arendarzów żydów, przeszłych starszych synagogi wojewódstwa Minskiego, na tysiąc złotych monet talarowey, rachując talar bity po złt. sześciu, imć panu Michałowi Ratomskiemu Winkowi y samey ieymej teraz żalującey, pani Ewie Ratomskiej Winkowey, poslednieysze zaś, to iest, od niewiernych Wulfa Hercykowicza, Leyby Szmoyłowicza, Bera Kiwowicza, Owzera Towiowicza, Jakuba Rubinowicza, Illi Aszerowicza, Szmoyłu Judowicza, Jozefa Szłomowicza—żydów starszych teyże wojewódstwa Minskiego synagogi, ieden także na dwadzieścia ośm talarów bitych tey że wysz mianowaney ieymć pani Ewie Ratomskiej Winkowey—podczaszney Rzeczyckiey, datami w tychże zapisach wyrażonemi, obligacyne zapisy, z których obowiązki, zareki y sowitości opisane dostatecznie przeczytawszy y onym dość nieuczynienie tymiż samemi nieoswobodzonemi obligacyinemi zapisami dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, ponieważ do prawa niestawiaia, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y wyżey produkowanych obligacynych zapisów samey iścizny realney summy z sowitościami, zarekami, monetą talarową pięciu tysięcy trzechset dziewięciudziesiąt dwoch złt., prowizyi od tey summy przychodzącey dziewięciuset sześciudziesiąt złt., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie erogowane sześciuset złt., z kopami wpisnego, pamiętnego et cum lucris należącemi na pozwanych żydach, na kamienicach, domach, kromach, towarach, splawach, handlach, zastawach, arendach, sumach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku onych y na osobach, a samych obżałowanych niewiernych żydów, starszych synagogi wdzta Minskiego, według dobrowolnych obligacynych zapisów y obowiązków w nich wyrażonych na infamii, na garlo y na łapanie żalującey aktoreac wskazania, onychże podług prawa coequationis ex nunc za infa-

missów uznania, do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydania, wywołac y publikowac nakazania, a za wskaz summy na skuteczzną y nieodwołczną odprawę do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Minskich y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych niewiernych żydów okażą się, a którego z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeziwnych dalsze peny prawne odesłania u nas sądu prosit y domawiait się. A tak my sąd w tey sprawie ieymćsi pani Ewy Ratomskiej Michałowey Winkowey—podczaszney Rzeczyckiey, bacząc to, iż niewierni arendarze Szłoma Samuelowicz—Wołozynski, Ber Hercykowicz—Puchowicki, Ber Kiwowicz—Borysowski, Leyba Samuelewicz—Swisłocki, Azyk Idelewicz—Radoszkowski, Illa Oszerowicz—Ihumieski, Leyba Aronowicz—Smiełowicki, Wulf Hercykowicz, Leyba Szmoyłowicz, Ber Kiwowicz, Owszer Towiowicz, Jakub Rubinowicz, Illa Aszerowicz, Szmoyla Judowicz, Jozef Szmoyłowicz przeszli y teraznieysi starsi żydzi caley synagogi wojewódstwa Minskiego, będąc o rzecz wysz wyrażoną pozwanemi, przed nami do prawa niestawiaia, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym według prawa, žaloby pozwney y domawiania się strony powodowey patrona samey iścizny realney summy z sowitościami, zarekami, monetą talarową pięć tysięcy trzysta dziewiędziesiąt dwa złotych, prowizyi od tey summy przychodzącey dziewięćset sześćdziesiąt złotych, szkody, nakłady prawne w tey sprawie erogowane sześćset złotych z kopami, wpisnego y pamiętnego et cum lucris nam sądowi danemi zapłaconymi, wszystkiego sumną sześć tysięcy ośmset dwa złotych polskich na pozwanych żydach starszych synagogi wojewódstwa Minskiego, na kamienicach, domach, kromach, towarach, splawach, handlach, arendach, zastawach, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a w niedostatku onych na samych osobach, a samych obżałowanych



niewiernych żydów arendarzów Szłomę Samuelowicza—Wołczyńskiego, Bera Hercykowicza—Puchowickiego, Bera Kiwowicza—Borysowskiego, Leybe Samuelowicza—Swisłockiego, Azyka Idelewicza—Radoszkowskiego, Ille Oszarowicza—Ihumieńskiego, Leybe Aronowicza—Smielowickiego, Wulfa Hercykowicza, Leybe Szmoyłowicza, Bera Kiwowicza, Owzera Towowicza, Jozefa Szłomowicza—przeszłych y terazniejszych starszych całej synagogi województwa Minskiego, według dobrowolnych obligacyjnych zapisów onych y według obowiązków w nich wyrażonych na infamją, na garło y na łapanie żałujący aktorze wskazujemy, onych że podług prawa coactationis ex nunc za infamissów uznawszy, do publikowania tey infamji icenerala sądowego przydaćmy, wywołać y publikować nakazujemy, a za sumę wysz wyrażoną, od nas sądu wskazaną na skuteczną y nieodwołczną odprawę y na poścignienie y złapanie samych żydów, dla uczynienia execucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Minskich y innych tych wojewódstw y powiatów, pod któremi osoby, dobra pozwanych żydów okażą się, a którego z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekrétowi naszemu dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień osmy tegoż msca Marca roku terazniejszego wysz pisanego przypadł, tedy inenral Piotr Zynza, ustawicznie sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekrétowi naszemu, wysz mianowanych niewiernych żydów Szłome Samuelowicza—Wołczyńskiego, Bera Hercykowicza—Puchowskiego, Bera Kiwowicza—Borysowskiego, Leybe Samuelowicza—Swisłockiego, Azyka Idelewicza—Radoszkowskiego, Ille Oszarowicza—Ihumieńskiego, Leybe Aronowicza Smielowskiego—arendarzów, Wulfa Hercykowicza, Leybe Szmoyłowicza, Bera Kiwowicza, Owzera Towowicza, Jakuba Rubinowicza, Ille Aszerowicza, Szmoył Judowicza, Jozepa Szłomowicza przeszłych y terazniejszych starszych całej synagogi województwa Min-

skiego za infamissów na garło y na łapanie osądzonych w izbie sądowey et in foro publico proklamował, publikował, obwołał y każdemu obwieściwszy relacją swoią publikacyonis a loco rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала за 1701 г., № 334, л. 609.

## № 170—1701 г. Марта 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Брестской синагоги и всѣхъ евреевъ Вел. Княжества Литовскаго къ вторичной инфаміи и преданію смертной казни, а также къ уплатѣ Андрею Рымшѣ недоимки по сбору на содержаніе войска и вознагражденіе за нанесенные ему и его челозвѣку побой.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiąca Marca siódmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w W-m Xi-ie Litt-m z województw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiąc siedmsetny obranymi, a po powtórney sądów naszych limitacyi, względem pospolitego ruszenia zaszley, do Minska zgromadzonymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imć pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego—rotmistrza i. k. mści piechoty tryb. w-o x-a Lit. y imć pana Andrzeia Rymszy—deputata pogłównego żydowskiego, od wyż pomienionego imć pana Kijanowskiego do miasta i. k. mści Brześcia ordynowanego, z niewiernymi żydami starszymi kahału Brzeskiemi y całą synagogą Brzeską y ze wszystkim kahałami y żydami w-o x-a Lit., za pozwem legitime tu przed nas sąd wyniesionym o to: iż w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym, gdy żałujący imć pan Kijanowski pomienionego imć pana Rymsze po należące pieniądze na chorągiew węgierską assistującą trybunał w-o x-a Lit. do żydów miasta i. k. mci Brześcia po-

słał, gdzie gdy pomieniony imię pan Rym-sza przybył y należytości o pogłowne od żydów należące upominał się, tedy obżałowani żydzi dzień odednia zwlekając obiecali wypłacić, a potem szkolnika swego przydali, upewniając iak prętko z innych miasteczek y karczem żałujący imię pan Rym-sza w wojewodztwie Brzeskim wybierz, tak zaraz y oni in instanti wypłacić obiecywali. Jakoż żałujący, iędząc po różnych miasteczkach y karczmach, wybrał pięćset trzydzieście cztery złotych polskich, pieczęcią swoją zapieczętowałwszy, worek temusz to szkolnikowi do schowania dał z tym dokładem, żeby iak nayprędzey pieniądze y obżałowani żydzi Brzescy oddali y razem tę sumę złączywszy, do Wilna cum solario sami odwiezli, a obżałowani żydzi Brzescy pieniądze między się rozdzielili, pieczęcią oderwawszy y gdy żałujący imię pan Rym-sza codziennie obżałowanych żydów Brzeskich kuczył o pogłowne od onych należące, dzień odednia obiecywali wypłacić, a potem nie doczekawszy się te pięćset trzydzieście cztery złotych polskich do schowania szkolnikowi danych, miał słać, tedy tylko worek próżny u szkolnika nalaż y gdy o to u żydów starszych upominał się, także o pieniądze pogłownego y solarium swego, samego imię pana Rym-szę confundowali, czeladnika przezwiskiem pana Skopowskiego, subordynowawszy y namowiwszy żołmierzów iasnie wielmożnego imię pana Słuszki—kasztelana Wilenskiego y samego żałującego, dnia dwudziestego dziewiątego Septembra roku przeszłego tysiąc siedmsetnego, w domu Zelmana Wigdorowicza—żyda starszego Brzeskiego, upominającego się o należytość, będąc banitami, infamissami y na gardło osądzonemi, niemilościwie zbili, zmordowali, kuntusz poszarпали, za gardło dlabili y mało o śmierć nie przyprawili, dekretem się sprzeciwili, do szkód y strat niemałych przywiedli, bo musieli za swoje pieniądze strawować się, na pięćdziesiąt talarów bitych y daley szkoduie, a potem ledwie z wielką trudnością, już po zamiesioney o to wszystko protestacyi,

pieniądze niespełna oddali, dwuchset osmiudziesiąt złotych do summy niedostawało, kwitacyią fortelnym sposobem u żałującego odebrali, o którą to tak wielką oppressią swoją z obżałowanemi żydami Brzeskimi y do położenia ku skassowaniu quitaicy, fortelnym sposobem uproszoney y odebranej, o uczynioną odpowiedź y pochwałkę, także o niewnoszenie importancyi za rok terazniejszy tysiąc siedmsetny pierwszy, według constitucyi tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego roku y postanowienia Olkińskiego, pierwszey raty na święty Kazimierz święta rzymskiego, tudziesz y retent za rok przeszły tysiącsiedmsetny do żałującego imię pana rotmistrza trybunału w-o x-a Lit. pogłownego żydowskiego, którego dwadzieście pięć tysięcy co rok na chorągiew trybunału, na lenungi należy do żałującego imię obżałowani żydzi w-o x-a Lit. powinni y do rąk cum solario oddawać, o co tedy wszystko o szkody, koszty y winy prawne przed nas sąd zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imci, za mocą sobie do tey sprawy słusznie, prawnie daną, pan Stephan Frąckiewicz oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swej nie uczynili. Zatym wysz rzeczony aktora patron podania oczewisto w ręce obżałowanym niewiernym żydom starszym kahału Brzeskiego y wszystkim żydom y kahałom w. x. Lit. w mieście i. k. msci Brzesciu, przez ienerała i. k. msci Samuela Jacewicza kilku stronie pozwu, zeznaniem onego oczewisto u xiąg grodu Brzeskiego uczynionym y ekstraktem z tychże xiąg pod datą w nim inserowaną aktorowi wydanym słusznie prawnie dowiodszy y troyga wolania pilność strony swej na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę z niego o rzecz wyżey w naratiwie wyrażoną, a szyrzey w tym pozwie opisaną przełożwszy, na dowod samcy rzeczy producty protestacyą ratione superius praemissorum

do xiąg urzędowych zaniesioną, od aktorów na obżalowanych y ekstraktem pod datą w niey inserowaną z tychże xiąg aktorowi wydaną y dekret sądu naszego Wilenskiej kadencyi dnia siódmego Maja z aktoratu żalującego z obżalowanymi niewiernymi żydami ferowany, po których produkowaniu wzdania pozwanych żydów, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym quitacy fortelnym sposobem wziętey skasowania y annihilowania wyż produkowanego tego dekretu ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespół z infamią tym dekretem wskazaną utwierdzenia, wskazaney tym dekretem summy trzydziestu iednego tysięcy osmuset trzydziestu pięciu złotych polskich, za zbiecie żalującego imci pana Andrzeja Rymszy nawiązki imci złotych dwieście, także za zbiecie czeladnika—nazywającego się Skopowskiego—szlachcica rodowitego, drugie złotych dwieście, zatrzymanych przez obżalowanych żydów do schowania danych dwuchset osmdziesiąt złotych, za szkody przez to poniesione, nakłady prawne złotych tysiąca, na pozwanym y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, wicinach, zastawach, arędach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym szkoły ich pieczętowaniem, samych ich gdziekolwiek poścignąwszy do więzienia braniem, na targach, iarmarkach y gdziekolwiek spodkawszy zagrabieniem, a samych przereczonych obżalowanych niewiernych żydów iako infamissów też na infamią, na gardło, na łapanie wskazania, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznania y do publikowania tey infamiy ienerała sądowego przydania wywołać y publikować nakazania, iako dla uczynienia na wszelkich dobrach wysz mianowanych nazwanych żydów za summę wskazaną skuteczney y nieodwłoczney, nie oglądając się na żadne niedokogo bronienia, ani na protekcy y ochrony odprawy, tak y dla uczynienia nad samemi pozwanemi

osobami na gardlach przez mistrza exekucyey do wszelkich urzędów ziemskich y grodzkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się dobra obżalowanych okażą y sami poścignieni y złapani być mogą y którego sobie strona użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekreto wi y na wszystkich tych ichmew, którzy by żydów tych, od których podatek będzie należał, ochraniałi, dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imci pana Jakuba Kazimierza Kijanowskiego—rotmistrza i. k. mci piechoty trybunалу w. x. Lit., imci pana Andrzeja Rymszy—deputata po pogłowne żydowskie od wysz pomienionego imci pana Kijanowskiego do miasta i. k. mci Brześcia ordynowanego, z niewiernymi żydami, starszymi kahału Brzeskiego y całą synagogą Brzeską y ze wszystkimi kahalami y żydami w. x. Lit., bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi, będąc pozwanymi przed nami do prawa nie stanowili, przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według żaloby y domawiania aktora patrona kwitacyą, fortelnym sposobem wymożoną, kasujemy y annihilujemy, dekret wysz produkowany ze wszystkim wskazem y rzeczą w nim wyrażoną, wespół z infamią tym dekretem wskazaną utwierdzamy, wskazane tym dekretem summy trzydzieście y ieden tysiąc osmuset trzydzieści pięć złotych polskich, za zbiecie żalującego imci pana Rymszy nawiązki onemu złotych dwieście, także za zbiecie czeladnika—szlachcica rodowitego, drugie złotych dwieście, zatrzymanych pieniędzy przez obżalowanych żydów do schowania danych dwieście osmdziesiąt złotych, za szkody przez to poniesione złotych tysiąc, a z wpisnym, pamiętnym y za lucra nam sądowi danym, wszystkiego summą trzydzieście trzy tysiące pięćset dziesięć złotych polskich na pozwanych wszystkich żydach y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, kamienicach, domach,

kromach, handlach, towarach, splawach, wicinach, arendach, zastawach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym szkoły ich zapieczętowaniem, samych ich gdziekolwiek poścignowszy do więzienia braniem, na targach, iarmarkach y gdziekolwiek spotkawszy zagrabięciem, a samych przerzeczonych obżalowanych niewiernych żydów wszystkich jako infamissów na powtórną infamią, na garło, na łapanie wskazuiemy, onych że podług prawa coaequationis iurium ex nunc za infamissów uznawamy y do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaiemy, wywolać y publikować nakazuiemy. A jako dla uczynienia na wszelkich dobrach wysz pomienionych żydów za summę dekretem sądu naszego wskazaną skutecznę y nieodwłóczną, nieogładając się na żadne ni odkosy bronienie, ani na protekcyę y ochrony, odprawy, tak i dla uczynienia nad samemi pozwanemi osobami na gardłach przez mistrza exekucyi do wszelkich urzędów ziemskich y grodzkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się dobra obżalowanych okaza y sami poścignieni y złapani być mogą y którego sobie strona użyć zechce, założywszy na przeciwnych temu dekreтови y na wszystkich tych ichmsecw, którzy by żydów tych, od których podatek będzie należał, ochraniali, dalsze peny prawne, odsyłamy. A gdy dzień osmnasty tegoż miesiąca Marca Anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądowy Piotr Zynza, dość czyniąc prawu popolicitemu y dekreтови naszemu, w izbie sądowej et in foro publico, niewiernych żydów starszych kahału Brzeskiego, całą synagogę Brzeską y wszystkich kahałów y żydów w-o x-a Litt-o za powtórnych infamissów obwolał, ogłosił y publikował, y tę publikacyą a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Цяъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1701 годъ, № 334 л. 713.

## № 171.—1702 г. Мая 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-евъ разныхъ городовъ Минскаго всеводства къ инфаміи и уплатѣ штрафа за невзность ими почтовыхъ повинностей во время шведской войны.

Roku tysiąc siedmsetnego wtorego, mscia Maia szostego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w W-m X-ic Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny wtóry obrancmi, a względem inkursy nieprzyjacielskiej Szwedzkiej, przez którą miasto i. k. mei Wilenskie, gdzie się trybunały w. x. L. według praw y zwyczajów zaczynać by się miały, odebrane zostało, do Minśka tedy, gdzie, tegoż trybunалу kadencya sądzona być ma, zgromadzonymi y iuridice zasiadającymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa ad instantiam instigatoris trybunалу w. x. Litewskiego z delacy szlachetnego pana Demiana Szyszki—poczmaystra Minśkiego z mieszczanami, kupcami, żydami Minśkiemi, Mohilewskimi, Krasnosielskiemi, Borysowskiemi Radoszkowskiemi, Berezynskimi, Cyrynskiemi, Bobruyskiemi, Haienskiemi, Nowogrodzkiemi, za pozwem od aktora przed nasz sąd wyniesionym o to, iż obżalowane osoby nie sprawując się według konstytucy roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego na seymie walnym Warszawskim postanowionej in vim podwod należącej summy według ordynacy na poczcie w. x. L. jako to: z Mohilewa złotych osmuset, z Borysowa siedmiudziesiąt pięciu, z Radoszkiewicz pięciudziesiąt, z Hayny piętnastu, z Berezyny trzydziestu, Cyryna dwudziestu, z Krasnego-sioła czterdziestu, z Bobruyska czterdziestu, od niewiernych żydów Minśkich złotych stu, z Nowogrodka trzechset sześciudziesiąt pięciu, za wydanym uniwersałem od iasnie wielmożnego imśc pana Kasztelana Trockiego vigore postano-

wienia Olkinickiego, generalną administracją poczty mającego, contraveniendo onemu nieoddali y żadney satisfakey za lat dwie, to jest od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego aż do roku terażniejszego tysiąc siedmsetnego wtórego nie uczynili y za kilkakrotnym upominaniem się od poczmaystra niewypłacili y nie oddali, przez co według ordynacy y constytucy in paenam triplicis pensionis popadli, zaczym tak do przysądzenia y nakazania realney summy za lat dwie nieoddaney trzech tysięcy siedmiudziesiąt złotych, a cum triplicis pensione dwunastu tysięcy dwóchset osmiudziesiąt złotych, do uczynienia przez dworzanina skarbowego mocney y nieodwłoczney exekucyey, do nagrodzenia spendowanych na kozaków pieniędzy tysiąca złotych, do wskazania za contravenęą prawu y constytucyom seymowym, iako w sprawie skarbowey, penam infamiae przed nas sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie pisanym za przywołaniem przez ienerala stron do prawa od szlachetnego pana Demiana Szyszki—poczmaystra Minskiego patron imc. pan Jan Ancuta stawał, a obżalowane osoby iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey powodowej o niestaniu swym nie uczynili. Zaczym wysz rzeczony aktora patron podane oczewisto w ręce mieszczanom pomienionych miast, miasteczek y żydom na iarmarku w Kopylu mieście, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącym, natenczas będącym pozwanym przez ienerala i. k. mei Andrzeia Olechnowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem trybunału w. x. L. y koła sądów naszych uczynionym słusnie prawnie dowiodszy, y tróyga wołania pilność strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, y załobę o rzecz z niego superius praemissorum przełożywszy, pro ulteriori documento czytał przed nami sądem ordynacją poczty w-o. x-o. Lit., która płacenia quantitatem summy wyraża. Po której produkowaniu wzdania pozwanych wszystkich

superius specifikowanych miast, miasteczek y starostw, mieszczan, kupców y żydów, ponieważ do prawa nie stawali, iako nie posłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y propozycy pozwney summy na poczłe należącey za lat dwie nieoddaney, według constytucy, cum triplicis pensione dwunastu tysięcy dwóchset osmiudziesiąt złotych, za koszty, z okazey obżalowanych na kozaków de proprio złożone tysiąca złotych polskich; przytym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie erogowane stu złotych, na obżalowanych mieszczanach, kupcach, żydach wysz wyrażonych miast, miasteczek, na domach, kromach, handlach, splawach, towarach, z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, a samych pozwanych mieszczan kupców, żydów Minskich, Mohilewskich, Borysowskich, Krasnosielskich, Radoszkowskich, Berezynskich, Cyrynskich, Haienskich, Bobruyskich, Nowogrodzkich za contravenęą inportanciey skarbowey iako in causa fisci in paenam infamiae szlachetnemu panu Demianowi Szysce—poczmaystrowi Minskiemu wskazania et ad publicandum oney ienerala sądowego przydania wywołać y publikować nakazania, a na uczynienie mocney y nieodwłoczney na wszelkich obżalowanych wysz wyrażonych dobrach leżących y ruchomych, handlach gdziekolwiek będących exekucy, dworzanina skarbowego osobiwym listem naznaczenia, z założeniem in contravenientes dalszych pen prawnych u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ad instantiam instigatoris trybunału w. x. Litewskiego z delacy szlachetnego pana Demiana Szyszki—poczmaystra Minskiego, bacząc to, iż mieszczanie kupcy żydzi Minscy, Mohilewscy, Krasnosielscy, Borysowscy, Radoszkowscy, Berezynscy, Cyrynscy, Bobruysey, Haienscy, Nowogrodzscy, będąc ratione superius praemissorum zapozwanemi, za kilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawi-

tym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatem według prawa, żaloby y domawiania się żalującego aktora patrona, nieoddaney wysz pomienoney, na pocztę w. x. Lit. za lat dwie należące summy, cum triplici pensione dwanastie tysięcy dwieście ośmdziesiąt złotych, za koszty z okazy obżalowanych na kozakow de proprio przez żalującego pana poczmajstra Minskiego łożone tysiąc złotych, przy tym za szkody, nakłady prawne, recenter w tey sprawie erogowane, sto złotych, a z wpisnym y pamiętnym nam danym wszystkim summą trzy-nastacie tysięcy trzysta dziewiędziesiąt złotych na obżalowanych mieszczanach, kupcach, żydach wyż wyrażonych miast miasteczek, na domach, kromach, handlach, spławach, towarach, z wolnym onych na każdym miejscu arestowaniem, a samych przereczonych obżalowanych mieszczan kupców żydów Minskich, Mohilewskich, Krasnosielskich, Borysowskich, Radoszkowskich, Perezynskich, Cyrynskich, Bobruyskich, Haienskich, Nowogrodzkich za contraveneyą prawu constytucyom seymowym, iako in causa fisci, in paenam infamiae szlachetnemu panu poczmajstrowi Minskiemu wskazujemy et ad publicandum oney ienerala sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy, a za sumę wyż wyrażoną, od nas sądu wskazaną, dla uczynienia mocney y nieodwłoczney na wszelkich wysz pomienionych osob domach exekucy dworzaniua iego królewskiej mości skarbowego osobliwym listem naszym, z założeniem in contravenientes dalszych pen prawnych, naznaczamy. A gdy dzień dziewiąty tegoż mca Maj anni praesentis dla publikowania y proklamowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Samuel Janecki, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi sądu naszego, w izbie sądowej et in foro publico mieszczan kupców żydów Minskich Mohilewskich, Krasnosielskich, Borysowskich, Radoszkowskich, Berezyńskich, Cyrynskich, Bobruyskich, Haienskich, Nowogrodzkich za infamisów obwoławszy proklamował y tę publikacyą

swoią, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w-o x-a Litewskiego jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1702—1703 г. № 337, л. 49.

## № 172.—1702 г. Декабря 16.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ Старобинскаго кагала нъ инфаміи и уплатъ Ивану Волку долгу и пени.

Roku tysiacznegu siedmsetnegu wtórcgo, miesiąca Decembra szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiwodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, gdy z porządku rejestrowego po expirowanych limitacyach ku sądzeniu przypadła sprawa imsci pana Jana Wolka—miecznego Trockiego y pani małżonki imsci z niewiernemi żydami: Ickiem Jozephowiczem, Leybo Józefowiczem, Jozefem Todoroszewiczem, Giecem Zelikowiczem, Hanszelem, Ester Abramową, Rachelo Iekową Jozephowiczową y Azay Jozefową Todoroszewiczową—żydami arendarzami y całym kahelem Starobinskim miasta iasnie oswieconey xiężniczki ieymć Neyburskiej, za pozwem do trzech listów dobrowolnych zapisów obżalowanych żydów—jednego obligacyinego na summę tysiąc sto dwadziesiąt złotych, a dwóch przy tymże obligu assecuratiynych żalującym danych, któremi zapisami wszystkiemi obżalowani wysz pomienieni żydzi, iedna osoba za wszystkie, a wszystkie za iedną ręcząc się y obowiązując, pomienioną summę ieszcze w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym, w dzień s. Macieia apostoła, święta rzymskiego, podług nowego kalendarza oddać y wyliczyć, dotychczas za czestokrotnym upomianiem się nie oddali y nie wyliczyli, w trojakie zaręki y winę infamiey popadli, a ob-

żałowany cały kahał Starobinski, przyiowski w paręce Hanszela żyda, syna Elfroima successora, czyniąc na iawną szkodę żalujących, z paręki niewiedzieć gdzie żyda Hanszela wypuscili, szkody żalującym na kilkaset złotych uczynili y tymże samym penom co y tamej popadli, do wskazania tedy wszystkich podług opisu na infamią y mocną executią na wszelkich dobrach, handlach y towarach, gdziekolwiek pościognowszy iarmarkach y targach, splawach, płytach, do nagrodzenia szkod na złotych kilkaset podjętych, do zaplacenja kwoty od tey summy przychodzący, zapozwali. Do którey sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od imé pana Wolka — miecznego Trockiego y pani małzonki imsei umocowany ichnościów, za mocą prawną sobie do tey sprawy dano, pan Bonifacy Milewski oczewisto stawał, a pozwani niewierni wysz pomienieni żydzi, iako sami do prawa nie stawali, tak żadney wiadomości nam sądowi y stronie swej przeciwney nie uczynili, zatem wysz rzeczony aktorów patron podanego obżalowanym wszystkim żydom Starobinskim w mieście Starobinie oczewisto w ręce przez generała Piotra Zynzę pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie podług prawa dowiodszy y trojga wolania pilność na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod żaloby aktorów swoich pokładał y czytał przed nami sądem trzy zapisy od obżalowanych żydów żalującym dane — ieden obligacyiny na summe tysiąc sto dwadzieście złotych, a dwa assekuratyjne, także pokładał relacją icnieralską przyjęcia od całego kahału Starobinskiego żyda Hanszela, z których wysz wyrażonych zapisów wszystkie warunki wyczytawszy, wzdania pomienionych pozwanych żydów, ponieważ do prawa nie stawiają, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatem tych obudwuch listów zapisów assekuratyjnych y trzeciego obligacyjnego iako słusznych y prawnych we wszystkich punktach utwierdzenia y przy

mocy do dość onym uczynienia zachowania, zarąk troiakiem w tym zapisie wyrażonych z samą summą cztery tysiące czterysta osmdziesiąt złotych, za szkody podjęte trzechset złotych, a za wpisne y lucrza do skarbu należące, wszystkie summy czterech tysięcy siedmuset dziewięćdziesiąt złotych polskich na obżalowanych żydach, arendarzach y całym kahałe Starobinskim y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, kromach, przykormkach, handlach, towarach, splawach, płytach, z wolnym onych na każdym miejscu arestowaniem y do siebie odbieraniem, a samych pozwanych wszystkich wysz wyrażonych żydów na infamią podług opisu onych żalującym aktorem wskazania, onychże podług prawa coaequationis za infamisów uznania, generała dla publikowania tey infamiey przydania, wywołać y proclamaować nakazania, a na odprawę za summe do wszelkich urzędów ziemskich, grodzkich, gdzie się dobra onych pokażą y arestowane będą y inszych wszelkich sądów dla uczynienia executiey odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsei pana Jana Wolka — miecznego Trockiego y pani małżonki imsei z niewiernymi żydami Iekiem Jozefowiczem, Leybo Jozefowiczem, Jozefem Todorosowiczem, Giecem Zelikowiczem, Hanszelem, Ester Abramową, Rachelą Iekową Jozefowiczową y Azay Jozefową Todorosowiczową — żydami — arendarzami Starobinskiemi y całym kahałem Starobinskim, za pozwem o rzecz wyżej wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowani żydzi będąc zapozwanemi y pokilkakroć przez ienerała z nakazu naszego przywoływanemi przed nami do prawa nie stawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy zdaiemy, a zatem podług prawa y listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu pomienionych żydów samey iścizny z troiakiemi zarękami cztery tysiące czterysta osmdziesiąt złotych, za szkody podjęte podług domawiania sie ple-

nipotentą aktorów trzysta złotych, a z wpisanym, pamiętnym y cum lucris nam sądowni danym, wszystkiego summa cztery tysiące siedemset dziewięćdziesiąt złotych polskich na obżalowanych żydach y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, także na handlach, towarach, kromach, przykomorkach, arędach, spławach, płytach, z wolnym onych na każdym miejscu aresztowaniem y do siebie odbiraniem, a samych pozwanych żydów Ieka y Leyba Jozefowiczów, Jozefa Todoroszewicza, Gieca Zelikowicza Hanszela, Ester Abramowę, Rachel Jekowe Jozefowiczowe y Azay Jozefowe Todoroszewiczowe—żydów arędarzów Starobinskih y cały kahał Starobinski, podług dobrowolnego opisu onych na infanią żądniącemu imię p. Wołkowi y samey imci wskazujemy, onychże podług prawa coaequationis ex nunc za infamissów uznawszy, dla publikowania tej infamiey generała sądów naszych, pilnującego przydaemy, wywołać y proklamować nakazujemy; a na odprawę za summe wysz wyrażoną od nas sądu wskazaną dla uczynienia ekzekucyi gdzie się sami y dobra onych pokażą ziemskich grodzkich urzędów y iuszych wszelkich sądów, którego sobie strona użyć zechce, założywszy in contravenientem dalsze peny prawne odsyłamy. A gdy dzień osmnasty meca Decembra roku terażniejszego przypadł, tedy generał Piotra Zynza, ustawicznie sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi sądu naszego, niewiernych żydów Ieka y Leyba Jozefowiczów, Jozefa Todoroszewicza, Gieca Zelikowicza, Hanszela, Ester Abramowe, Rachel Jekowę Jozefowiczowę y Azay Jozefowe Todoroszewiczowe—żydów arędarzów Starobinskih y cały kahał Starobinski w izbie sądowej et in foro publico przy bytności ludzi obwołał y publikował y te swoją publikacją a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w-o x-a Lit-o jest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1702 г., № 336, л. 361.

## № 173.—1702 г. Декабря 22.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреювъ Кейданской синагоги къ смертной казни и уплатѣ Константину Ясколду должней ему суммы.

Roku tysiąc siedemset wtorego, msca Decembra dwudziestego wtorego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w w. xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terażniejszy tysiąc siedemsetny wtory obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imsci pana Konstantego Gabszewicza Jaskolda — łowczego xtwa Zmoydzkiego, z niewiernymi żydami synagogi Kieydanskiej: Jakubem Salomonowiczem—rabinem y spółney radzie będącym, a Lewkiem Ilłowiczem, Jozefem Izraelowiczem, Jozefem Ilłowiczem, Abramem Jochimowiczem, Łazarem Markowiczem, Symonem Majorowiczem, Irszem Łazarowiczem, Ariowem Abramowiczem, Izakiem Aronowiczem, Maiozem Hestolowiczem, Izraelem Jozefowiczem, Beralem Jemanowiczem, takż Jozefem Ilłowiczem, Irszem Izraelowiczem, Arią Abramowiczem, Leyzarem Markowiczem, Meiozem Naftalewiczem, Jozefem Izraelowiczem, Nisonem Izraelowiczem, Jozefem Wulłowiczem, Michalem Abramowiczem, iako samymi pryncypalami y całym kahałem żydów Kieydanskich, za pozwem przez aktora wyniesionym, do utwerczenia dwóch dekretów sądu głównego trybunałnego — jednego kadencyi Wilenskiej, drugiego Minskiej in contumaciam z banitiami doczesną i wieczną, datami w nich wyrażonemi na pozwanych otrzymanych, do oddania summy za dobrowolnemi zapisami y tymi dekretami wskazaney czterdziestu szesciu tysięcy pięciuset y dwudziestu złotych polskich żądniącemu aktorowi przysądzoney, tudziesz do położenia, ku skassowaniu listu, kontraktu od aktora y iemey pani małzonki imci na rzecz w nim wyrażoną, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, meca Marca dwudziestego piątego o dnia



niewiernym żydom danego, ponieważż pozwani żydzi synagogi Kieydanskey dośe onemu nie uczynili, zatem o szkody, nakłady, paeny prawne. Do której sprawy za przywołaniem pzez ienerała stron do prawa, od aktora patron pan Ierzy Woronowicz oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Kieydanskey, iako sami pred nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey o niestaniu swoim nie uczynili; zatem tenze aktora patron podanego oczewisto w rence na ten czas w szkole będącym w Kieydanach wszystkim niewiernym żydom kahału Kieydanskiego pzez ienerała i. k. mei Piotra Zynę pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym ime panem pisarzem ziemskim Wilenskim y trybunалу W-o X-a Li-t-to uczynionym, słusnie prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, na dalszy dowod žaloby aktora swojego, produkował przed nami dekreta dwa sądu głównego trybunального: ieden pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, msca Iuni dwudziestego pierwszego dnia w Wilnie, drugi tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiętego, msca February osmnastego dnia, w Minsku pzez żalującego na pozwanych niewiernych żydach otrzymane, któremi dekretami sąd główny trybunalny—iednym na doczesną, a powtornym na wieczną po poiezdzie wzdawszy banitie, summę tymiż dekretami, a mianowicie poslednieyszyn czterdzieście sześć tysięcy pięćset dwadziescia złotych polskich na wszelkich, pozwanych dobrach y na osobach wskazał, iako to szerzey w tychże dekretach sądu głównego trybunального iest wyrażono, po których produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydow Kieydanskich, iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatem dekretów sądu głównego trybunального datami wysz produkowanych nicnarusznie we wszystkich punktach, paragrafach, y clausulach stwierdzenia y przy mocy zachowania, summy

onemiz przysądzoney czterdziestu szesciu tysięcy pięciuset dwudziestu złotych polskich, za szkody, nakłady prawne, recen-ter w tey sprawie erogowane, złotych dwuchset, a z wpisnym y pamiętnym y za lukra nam sądowi należące, na wszelkich obżalowanych pozwanych niewiernych żydów Kieydanskich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, towarach, handlach, spławach y samych osobach, z wolnym onych łapaniem, braniem na targach, iarmarkach, drogach, a samych niewiernych żydów Kieydanskich, iako banitów doczesnych wiecznych na infamią żalującemu imsei panu Gabszewiczowi Jaskoldowi wskazania y do publikowania tey infamiy ienerała sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania; a dla uczynienia na wszelkich obżalowanych dobrach odprawy y executy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego xtwą Żmuydzkiego y innych wszelkich tych wdztw y powiatów, pod któremi dobra iakie kolwiek y osoby niewiernych żydów okażą się, a którego sobie z urzędów strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych paeny dalsze prawne odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Konstantego Gabszewicza Jaskolda—łowczego sięstwa Żmuydzkiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Jakub Salomonowicz—rabin, w spolney namowie będący, Lewek Ilłowicz, Jozef Izraelowicz, Jozef Ilłowicz, Abram Jachimowicz, Lazar Markowicz, Symon Maiorowicz, Irsz Lazarowicz, Ariow Abramowicz, Izak Aronowicz, Meior Neftołowicz, Izrael Jozefowicz, Beraly Jemanowicz, także Józeph Ilłowicz, Irsz Izraelowicz, Aria Abramowicz, Leyzar Markowicz, Meior Naftalewicz, Jozef Izraelowicz, Nisonow Izraelowicz, Jozef Wulfowicz, Michał Abramowicz, iako sami pryncypali i cały kahał Kieydanski, będąc o rzecz wyżyzy wyrażoną zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto onych, iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym

na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym kontrakt od aktorów niewiernym żydom Kieydanskim dany, ponieważ onemu od pozwanym dość się nie stało, in toto kassuujemy y amihilujemy, a według prawa, załoby pozowney y domawiania się strony powodowey dekreta sądu głównego trybunального—icden pod datą roku tysiąc siedemset dziewięćdziesiąt ósmego, msca Juni dwudziestego pierwszego dnia w Wilnie, powtórny roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, msca February osmiastego dnia w Minsku przez załującego na niewiernych żydach otrzymane, nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, summę tymiż dekretami przysądzoną czterdzieście sześć tysięcy pięćset dwadzieścia złotych polskich, za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie errogowane złotych dwieście, a z wpisnym y pamiętnym y za lukra nam sądowi dane i zapłacone, wszystkiego summą czterdzieście sześć tysięcy siedemset trzydzieście zł. pol. na wszelkich pozwanym niewiernych żydów Keydanskich, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, gdziekolwiek będących, z wolnym y samych osób łapaniem, braniem, na targach, iarmarkach, drogach, a samych niewiernych żydów Kieydanskich iako banitów doczesnych wiecznych na infamią, na gardło, na łapanie załującemu imię panu Gabszewiczowi—łowczemu xięstwa żmuydzkiego wskazuujemy, y do publikowania tey infamy ienerała sądowego przydaiemy, proklamować nakazujemy, oraz dla uczynienia na wszelkich obzałowanych dobrach y osobach za summę wysz specyfikowaną odprawy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego xięstwa Żmuydzkiego y innych wszelkich tych woiwodztw y powiatów, pod któremi dobra iakiekolwiek y osoby żydów Kieydanskich poscignione bydź mogą, a którego sobie strona do tey exekuty użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych paeny dalsze prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty msca Decembra anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Piotr

Zynza, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Jakuba Salomonowicza—rabina, in conducto zostaiącego, Lewka Ilłowicza, Jozefa Jzraelowicza, Jozefa Illewicza, Abrama Jachimowicza, Łazara Markowicza, Symona Maiorowicza, Irsza Łazarowicza, Ariona Abramowicza Izaka Aronowicza, Meiera Nefłołowicza, Izraela Jozefowicza Berala Jemanowicza, Józefa Illewicza, Irsza Izraelowicza, Arią Abramowicza, Leyzara Markowicza, Meiera Nastelewicza, Jozefa Izraelowicza, Nisona Izraelowicza, Jozefa Wulfowicza, Michała Abramowicza, iako samych pryncypałow, za infamisów w izbie sądowey et in foro publico proclamaował, publikował y relatią publicaticy swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału w. x. L. icst zapisana.

Изъ книги Главн. Лад. Трибунала, № 336. за 1702 г., л. 457.

### № 174.—1703 г. Марта 3.

**Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Минскаго нагала къ смертной казни и уплатъ долгу Николаю Довойнъ.**

Roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, miesiaca Marca trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Lit-m z wojewodztw, ziem y powiatow na rok przeszły tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypada sprawa imci pana Mikołaiia Dowoyny—stolnika Trockiego y pani małżaki imsci ieymsci pani Eleonory Kostrowickiey Dewoyniney—Stolnikowey Trockiey, z niewiernymi żydami Szłomą Szmojłowiczem—Wolozynskim, Owzerem Towidowiczem—Stolpeckim, Leybą Szmojłowiczem—Swiśtockim, Dawidem Szlomowiczem—Koydanowskim, Efroimem Rubinowiczem—Troscienskim, Jozefem Morduchowiczem—

Puchowickim, Eliaszem Oszerowiczem — Bohuszewickim, Jakubem Jakubowiczem — szkolnikiem i wszystkimi żydami starszymi synagogi województwa Minskiego za zakazem od aktorów wyniesionym do listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu delatorem na dwieście talarów bitych, o niedość zapisowi na terminie, to jest w roku preszłym tysiącnym siedemsetnym wtórym, w dzień Najswiętszey Panny Gromniczney święta rzymskiego, według nowego kalendarza y po terminie aż dotąd, za tym delatorem, conformuiąc się do listu zapisu, vigore którego wyrażonych obowiązków do przysądzenia samych osob brania, łapania y dobr wszelkich leżących ruchomych summach pieniężnych ubicunqve będących, splawow ładowych, towarów, domów po miastach będących, kotlow y wszelkiego sprzentu zabierania y executiā czynić pozwolenia, a na samych niewiernych wszystkich żydów winy infamiey wskazania, także uznania zarak, expens prawnych, szkod, nakładów win y pen prawnych żalujące aktorowie obżałowanych niewiernych żydów przed nasz sąd zapozwali. Na terminie tedy niniejszym zwysz na dacie pisanym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od żalujących aktorów patron ichmcw, za mocą szluzną prawną, sobie do tey sprawy daną, pan Ian An-cuta—skarbnik Brzeski oszewisto do rozprawy prawney stawał; a obżałowani niewierni żydzi iako się sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili. Zatem wysz rzeczony żalujących aktorów patron podanego obżałowanym niewiernym żydom tu w mieście i. k. msci Minsku będącym przez ienerała Piotrą Zynze oczewisto w ręce zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed imc panem pisarzem trybunalnym koła sądow naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, y troie wołanie pilności strony swey na tym zakazie napisaną okazawszy, y żalobę z niego ratione superius premisorum iterowawszy, na dowod samey rze-

czy pokładał y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyjny zapis od obżałowanych niewiernych żydów kahału Minskiego żalującemu imc panu Mikołajowi Dowoynie—stołnikowi Trockiemu y pani małżonce imci na pewną rękodayną pożyczoną sumnę pieniędzy na dwieście talarów bitych dany, z którego to listu wszystkie obowiązki y warunki prawne wyczytawszy y niedość onemu uczynienia dowiodszy, wzłania obżałowanych wszystkich niewiernych żydów kahału Minskiego, ponieważ do prawa nie stawają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zاتم wysz mianowanego listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu, iako słusznego y prawnego we wszystkich punktach y paragrafach nicnaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, za nieuczynienie onemu dosyć, a to za nieoddanie i niezaplacenie na terminie y mieyscu w tym zapisie wyrażonym wysz wyrażoney summy pieniędzy troiakich zarak przy samey nieoddaney isiecznie osmiuset talarów bitych; przytym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie errogowane sta złotych polskich na obżałowanych niewiernych żydach kahału Minskiego y na wszystkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, gdziekolwiek i u kogokolwiek będących, a samych przerzeczonych obżałowanych niewiernych żydów vigore wysz pomienionego dobrowolnego obligacyjnego zapisu y obowiązków w nim wyrażonych na infamią, na gardło y na łapanie żalującym aktorom wskazania y dla publikowania tey infamy ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a za wskaz summy tak na wszelkich wysz mianowanych dobrach odprawy, iako y nad osobami onych exekucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Minskiego y innych wszelkich tych województw y powiatów, pod któremi się dobra y osoby onych poscignione y złapane być mogą, a którego sobie strona, tak do odprawy na dobrach, iako y exekucyi na

osobach użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu y urząd nieposłuszny w nieuczynieniu nad obżalowanemi niewiernemi żydami exekucyi dalszych pen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie insci pana Mikolaia Dowoyny—stolnika Trockiego y icymsei pani Eleonory Kostrowickiey Dowoyniney—stolnikowey Trockiey, małżaków, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi Szłoma Szmoyłowicz—Woločynski, Owzer Towidowicz—Stolpecki, Leyba Szmoyłowicz—Swisłocki, Dawid Szłomowicz—Koydanowski, Efroim Rubinowicz—Troscienski, Jozeph Morduchowicz—Puchowicki, Eliasz Oszerowicz—Bohuszewski, Jakub Jakubowicz—szkolnik i wszyscy żydzi starsi synagogi woiewodztwa Minskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną zakazaniami, przed nami do prawa nie stawali, przeto my sąd onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzłaiemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się żalujących aktorów patrona wysz mianowany list dobrowolny obligacyiny zapis od obżalowanych żydów żalującym aktorom na dwiescie talarów bitych dany, iako słuszny y prawny we wszystkich punktach i paragrafach nie naruszenie przy moey zachowuicemy y utwierdzamy; za nieuczynienie onemu dosyć, a to za nieoddanie y niezaplacenie na terminie y mieyscu w tym zapisie wyrażonym wysz pomienioney summy pienienidzy, troiakich żarak przy samey nieodancy isciznie ośmsset talarów bitych; przy tym za szkody, nakłady prawne recenter w tey sprawie errogowane sto złotych polskich, na obżalowanych niewiernych żydach kahału Minskiego y na wszystkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, zabieraniem, a samych przerzeczonych obżalowanych niewiernych żydów vigore wysz pomienionego dobrowolnego, obligacyinego

y obowiazków w nim wyrażonych na infamią, na łapanie y na gardło żalującym aktorom wskazuicemy y dla publikowania tey infamy ienerala sądowego przydaiemy, wywołać y proclamować nakazuicemy; a za sumnę wyż wyrażoną, od nas sądu wskazaną, tak na wszelkich wysz mianowanych dobrach odprawy iako y nad osobami obżalowanych żydów exekucyi, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego woiewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi się dobra okażą y osoby onych posecignione y złapane bydź mogą, a którego sobie strona tak do odprawy na dobrach, iako y exekucyi na osobach użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu y urząd nieposłuszny w nieuczynieniu nad obżalowanemi niewiernemi żydami exekucyi, dalsze peny prawne odsylamy. A gdy dzień piąty tegoż meca Marca anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądowy Piotr Żynza dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, obżalowanych niewiernych żydów Szłomę Szmoyłowicza—Woločynskiego, Owszera Towidowicza—Stolpeckiego, Leybę Szmoyłowicza—Swisłockiego, Dawida Szłomowicza—Koydanowskiego, Efroima Rubinowicza—Troscienskiego, Jozefa Morduchowicza—Puchowskiego Eliasza Oszerowicza—Bohuszewickiego, Jakuba Jakubowicza—szkolnika y wszystkich starszych synagogi woiewodztwa Minskiego, za infamisów, na garlo y na łapanie osadzonych, w izbie sądowey et in foro publico proclamował, publikował y relacyo publikacyi swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych wo. xa. Litto icst zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 337 за 1702—1703 г., т. 510.

№ 175.—1708 г. Сентября 7.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленскаго еврейскаго кагала къ смертной казни и уплатѣ долгу Софїи Скальской.

Roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, msca Septembra siedmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w w-m x-ie Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny trzeci obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ieymc pani Zofij Dzierzkowny Skalskiej—stolnikowey Czernihowskiej, z niewiernymi żydami: Wulfem Jarochimowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Pinczukiem, Moyżeszem Izakowiczem, Uriaszem Dawidowiczem, Pinkasem Abramowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Samuelem Lewkowiczem, Łazarzem Aronowiczem, Hirszem Aronowiczem, Abramem Jakubowiczem, Hirszem Abramowiczem, Izakiem Noachimowiczem—starszemu kahału Wilenskiego, za pozwem przez aktorkę wyniesionym, mieniając o to, iż obżalowani niewierni żydzi kahału Wilenskiego, będąc dawno winnemi niemają sumnę pieniędzy, ieszcze zesłemu imc panu Jakubowi Skalskiemu—stolnikowi Czernihowskiemu y terazniejszey aktorce na dwa zapisy w sądzie głównym trybunalnym przyznane, na ieden piętnaście tysięcy, a na drugi tysiąc pięćset złotych talarami bitemi, rachując każdy po złotych sześciu, po otrzymanych o nieoddanie tej summy ieymc pani Skalskiej należącey welu dekretach w sądzie głównym trybunalnym, po sprowadzonych egzekucjach, uspakajając ieymc panią stolnikową Czernihowską, pożyczwszy in super ieszcze złotych pięćset dwoma listami, dobrowolnemi zapisami iednym obligacyjnym na rękodajną sumnę to iest na pięćset złotych talarami bitemi, rachując każdy taler po złotych szesciu danym, te pięćset złotych polskich w roku terazniejszym tysiąc siedemsetnym trzecim w dzień s. Jana Krzciiciela święta rzym-

skiego, według nowego kalendarza, przy xięgach grodzkich albo surrogatorskich Wilenskich, niezym terminu niepochybiając, a drugim także listem, dobrowolnym zapisem, a osobliwie od summy szesnastu tysięcy pięciuset złotych polskich talarami bitemi na zapisy wziętey y pożyczzoney, do rąk obżalowanych odliczoney summy pieniędzy, obowiązawszy się prowizją alias kwotą przez dwie lecie płacić od sta po ośmiu złotych talarami bitemi, rachując każdy taler po złotych sześciu, ratami—pierwszą ratą za rok tysiąc siedemsetny pierwszy w tymże roku, w dzień Bożego narodzenia, święta rzymskiego, według nowego kalendarza, sześćset sześćdziesiąt tyńfów, a drugą połowę kwoty także sześćset sześćdziesiąt tyńfów w roku tysiąc siedemsetnym wtórym, w dzień s. Jana Krzciiciela święta rzymskiego, za rok drugi takową kwotę płacić w roku tymże tysiąc siedemsetnym wtórym, w dzień Bożego narodzenia s. rzymskiego tyńfów sześćset sześćdziesiąt, drugą połowę kwoty za tenże rok tysiąc siedemsetny wtóry, w dzień s. Jana święta rzymskiego, także tyńfów sześćset sześćdziesiąt, oraz y pryncypalną sumnę szesnaście tysięcy pięćset złotych polskich podług pierwszych zapisów ieymc pani Skalskiej—stolnikowey Czernihowskiej wypłacić przy xięgach grodzkich i surrogatorskich wdztwa Wilenskiego obowiązali się y opisali, a in casum pochibienia którey kolwiek raty w oddaniu prowizyey, albo w niewyliczeniu realney summy szesnastu tysięcy pięciuset złotych, dekreta wszystkie na się otrzymane approbowali y egzekucją mocną na osobach y dobrach swoich czynić pozwolili, iako rzecz wszystka w tychże zapisach dostateczniej iest opisana. Mimo które to zapisy, niedbając na obowiązki w nich scisle opisane, nieprzyznawszy assekuracynego swojego zapisu podług osobliwego listu na przyznanie summy iako za pierwszymi tak i posledniejszemi zapisami obligacyjnemi niewypłacili, prowizyey punktualnie na naznaczonych terminach nieoddawali, de-

kretom sądu głównego trybunального sprzeciwili się, one znieważyli, Pinkasowi niewiernemu żydowi w pomienionej kamienicy Kiernówickiej przez urząd mieszkalącemu, komu inszemu wypłacić kwoty, aby tym krzywda żalującey większa działa się rozkazali, a zatym za nieoddanie pryncypalney summy, za zapisami winney w zaręki troiakie, winy infamij z approbatą pierwszych dekretów y mocną na osobach y dobrach exekucyą popadli, do wskazania zatym tego wszystkiego, do utwierdzenia dekretów sądu głównego trybunального z listami odpawczemi, poiezdżemi y całym przewodem prawa, do wskazania zarąk za nieoddanie sum pryncypalnych y za nieprzyznanie zapisu assekuracynego, o szkody, nakłady y dalsze peny prawne. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktorki patron icymci, za mocą prawą sobie do tey sprawy daną, imię pan Mateusz Broniec—podczaszy Wilenski ku oczewistej rozprawie prawnej stawał, a pozwani niewierni żydzi iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swej powodowej nieuczynili; zatym wysz rzeczony aktorki patron podanego obżalowanym niewiernym żydom przez ienerała Mateusza Zubrzyckiego oczewisto w rence w Wilnie pozwu, przyznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imię panem pisarzem ziemskim Wilenskim i koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem listy zapisy niewiernych żydów kahału Wilenskiego, tak dawniejsze w sądzie głównym trybunálním przyznane, ieden na złotych tysiąc pięćset, drugi na piętnastcie tysięcy, ieszcze zesłemu imię panu Skalskiemu—stolnikowi Czernihowskiemu y samey ieym, a posledniy także listy, dobrowolne zapisy od tychże obżalowanych niewiernych żydów kahału Wilenskiego żalującey delatorce, ieden na złotych pięćset, a drugi

na też summę, ogółem szesnaście tysięcy pięćset złotych talarami bitymi, rachując każdy talar po złotych sześciu, pod datami w nich wyrażonemi dane, któremi to zapisami, mianowicie zapisem obligacynym y assekuracynym, na szesnaście tysięcy pięćset złotych danym, opisali się niewierni żydzi pomienione summy żalującey iemci oddać y spełna wyliczyć w roku terazniejszy tysiąc siedmsetnym trzecim, w dzień świętego Jana Krzciciela święta rzymskiego, przy xięgach grodzkich Wilenskich, nieczym tego terminu y dnia niepochybiając, oraz y kwotę od summy szesnastu tysięcy pięćset złotych przez dwie lecie płacić dwuma ratami, niemniej y przyznać ten zapis assekuracyny obowiązali się, a w nicdość temu uczynieniu wszelkie dobra swoje leżące, ruchome, summy pieniężne, handle, towary, domy, kromy, szkoly, y mogily onerowali y obciążyli, a nie tylko zaręki za nieoddanie summy wszystkiego ienera liter siedemnastu tysięcy talerowej monety, y za nieprzyznanie zapisu założyli, ale też dekreta dawniejsze y za niemi exekucie, listy podawcze approbowali, fortiter one exequować, iterum żydów do więzienia brać y wszelkim innym sposobem nalczytości swoicy windikować pozwolili, z których to zapisów dalsze scisleysze radia przeczytawszy y przełożywszy a dość nieuczynienia temiz samemi nie oswołodzonemi zapisami y czynionemi na terminach pilnościami z xiąg surrogatorskich Wilenskich authenticie pod datami w nich wyrażonemi wyjętami, dowiodszy, niemniej też dekreta dawniejsze sądu głównego trybunального, mianowicie posledniy roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, mscia Junii siedmnaściego dnia, z wskazaniem niewiernych żydów Wilenskich na infamiją, na garło y na łapanie z prysądzeniem summy dziewięćdziesiąt idnego tysiąca pięćset dwudziestu pięciu złotych polskich, cum forti executione ferowany, prezentowawszy, obżalowanych niewiernych żydów, ponieważ niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upadł w rzeczy wzda-

nia; a zatym dekretów dawniejszych wszystkich wespół z zapisami utwóżenia, summy prez obżałowanych winney ostaley wespół z troiakiemi zarękami, nakładami, prawnymi z pierwszym wskazem w dekretach wyrażonym sta trzydziestu tysięcy złotych polskich na obżałowanych niewiernych żydach Wilenskich, szkole i mogiłach onych Wilenskich, handlach, towarach, kamienicach, kromach, summach piędźnych, z wolnym szkoly y mogil pieczętowaniem, domow, kamienie, kromow, zaieżdżaniem towarow wszelkich na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorkach, w miastach, miasteczkach, areztowaniem, samych osob żydowskich, żony, dzieci do więzienia braniem y aż do dość uczynienia trzymaniem, a samych niewiernych żydow według obowiązkow w zapisach wyrażonych y według pierwszych dekretow sądu głównego trybunalego za sprzeciwienstwa onym na infamią, na garło i na łapanie wskazania y dla publikowania tey infamiyi ienerała przydania, żyd Pinkas aby powiżia żalująca aktorce oddawał, warowania, dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłóczney za summę wysz wymienioną na szkole, mogiłach y wszelkich dobrach y osobach, nieogładając się na żadne ni odkogo bronienia, ceduły, gleyta, rescripta, listy żelazne y inne quocunque titulo obrony, podług zapisow y dekretow ekuciey do urzędow ziemskich, grodzkich albo surrogatorskich wojewodzwa Wilenskigo y innych wszelkich tych wdztw y powiatow pod któremi majątności y dobra obżałowanych okaza się y same osoby, postęgnione y łapanie być mogą, a którego sobie strona do tey ekuciey użyć zechee, z nalożeniem na urząd w nieczynieniu ekuciey mocney, pen w prawie coaequationis opisanych, odesłania u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ieymc pani Zofii Dzierzkowny Skalskiey—stolnikowey Czernichowskiey bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi: Wulf Iarochimowicz, Nachim Moyzeszowicz, Moyżesz Pinczuk, Moyżesz Izakowicz, Uriasz Dawidowicz, Pinkas

Abramowicz, Dawid Moyzeszowicz, Samuel Lewkowicz, Łazarz Aronowicz, Hirsz Aronowicz, Abraham Jakubowicz, Hirsz Abrahamowicz, Jzak Noachowicz—starsi kahału Wilenskigo, będąc o rzecz wyszmianowaną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; przeto onych iako prawu nieposlusznych w roku zawitym na upad rzeczy wzdaemy, a zatym zapisy wszystkie od niewiernych żydow kahału Wilenskigo ieymc pani Skalskiey—stolnikowey Czernichowskiey, dane, z listem na przyznanie, wespół z dekretami sądu głównego trybunalego dawniey otrzymanymi, z infamiami, condemnatami, listami odprawczemi, poieżdżemi, podawczemi y całym generaliter przewodem prawa y dokumentami in rem aktorki służącemi, in toto utwierdzamy y approbuemy. Za naruszenie zapisow w niewypłaceniu winney aktorce summy siedmnastie tysięcy złotych talerowey monety y w nieprzyznaniu onych zaręki, z szkodami, expensami prawnymi, z pierszym wskazem w dekretach sądu głównego trybunalego, mianowicie w poslednieyszym, roku tysiąc siedemsetnym pierwszym, msca Iuny siedmnastego dnia ferowanym wyrażonyy, z wpisnym y pamiętnym nam sądowi danym, wszystkiego in universum sto trzydziestie tysięcy złotych polskich na niewiernych żydach kahału Wilenskigo, na szkole i mogiłach ich na kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, arendach, spławach, generaliter na wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach piędźnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych żydow Wilenskich, za naruszenie zapisow y niedość onym uczynienie także za sprzeciwienstwo dekretom sądu głównego trybunalego, na infamią, na garło y na łapanie wskazujemy do publikacyi ienerała sądowego przydaiemy: połowę kamienicy żydowskiey, Kiernowickej nazwaney y mo-

giły żydowskie in vim summy aktorcy należący w possessiā y disposyciā teyże załużający przysądzamy y aby żyd Pinkas czynsz należyty teyże aktorcy wypłacał nakazujemy; dla uczynienia zaś skuteczney, mocney, y nieodwłóczney, nieogładaiąc się na żadne ni odkogo bronienia, ceduły, gleyta y inne quocunq̄ue titulo obrony, na osobach y dobrach, na szkole, kamienicach, mogiłach żydowskich exekucyey, na podanie onych w dzierzenie ieymć pani Skalskiej — stolnikowey Czernihowskiej, do dość in toto uczynienia, do urzędów ziemskiego albo grodiskiego lub surrogatorskiego Wilenskich y innych wszelkich tych woiewództw y pawiatów pod któremi niewierni żydzi Wilenscy pokazašię y dobra ich naydować się będą, założywszy na nieposłuszny temu dekretowi naszemu uząd paeny y prawie coaequationis opisane odsyłamy. Nakoniec stosując się do zapisu niewiernych żydów Wilenskich y dawneyszych dekretów in vim teyże aktorki należytości, szkoły, kromy, mogiły, obeymować, pieczętować, żydów samych osoby do więzienia zamkowego albo prywatnego brać y do oddania summy trzymać, towary y dobra arestować y dalszym sposobem w zapisach samychże żydów opisanym należytości swoey windikować y do exekucyey ten y dawniejsze dekreta porządkiem prawnym przywódzić ieymć pani Skalskiej—stolnikowey Czernihowskiej, pozwalamy. A gdy dzień dziesiąty msca Septembra anni praesentis przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów: Wulfa Jarochimowicza, Nachima Moyżeszowicza, Moyżesza Pinczuka, Moyżesza Izakowicza, Uriasza Dawidowicza, Pinkasa Abramowicza, Dawida Moyżeszowicza, Samuela Lewkowicza, Łazara Aronowicza, Hirsza Aronowicza, Abrama Jakubowicza, Hirsza Abramowicza, Jzaka Noachowicza—starszych kahału Wilenskiego w izbie sądowey et in foro publico ogłosił, obwołał y relacią publikacyey swey, a loco publicationis rediens, judicialiter zeznał.

Króra sprawa iest do xiąg głównych tryb. zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 338. за 1703 годъ л. 1153.

## № 176.—1703 г. Ноября 7.

**Трибунальный декретъ, присуждающій въсьх евреевъ, княжества Жмудскаго къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Константину Вольскому долгу и пени.**

Roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, msca Nowembra siodmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w. x. L. z woiewództw, ziem y pawiatów, na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranemi, gdy z porządku registrowego ku sadzeniu przypadła sprawa imć pana Jana Konstantego Wolskiego—woyskiego Wilenskiego z niewiernymi Giecem Jakubem Salomonowiczem,—rabinem Kieydanskim, Lewkiem Helowiczem, Józefem Jakubowiczem, Chacelem Meierowiczem, Izraelem Iraszowiczem, Moyżeszem Dawidowiczem, Moyżeszem Jenaszowiczem, Moyżeszem Meierowiczem, y wszystkiemi żydami starszemi synagogi Kieydanskiej, Rosienskiej, Kielmienskiej, Nowomieskiej, Pługianskiej y całego xięstwa Żmudzkiego żydami, za pozwem mieniąc o to: iż gdy im pan Jan Kozakowski—sędzia grodzki powiatu Kowienskiego, exmunere officii sui w roku terazniejszym tysiąc siedemsetnym trzecim msca Juli piątego dnia, za dekretem sądu głównego trybunałnego w Nowogrodku, w roku tysiąc siedemsetnym wtorym, msca Januاری dwudziestego trzeciego dnia ferowanym, z aktoratu załużącego na obżałowanych niewiernych żydach otrzymanym, za wskaz summy w pomienionym dekrecie wyrażoney szeleżney monety ośm tysięcy sześćset dziesięć złotych, a talarami ośm tysięcy talarów, iako to szyrzey w tym dekrecie iest wyrażono, na niewiernych obżałowanych żydach, szkolach, y wszelkich dobrach obżałowanych leżących,



ruchomych, summach, pienieżnych gdzie y u kogokolwiek będących, kamienicach, kromach, domach, handlach, towarach, splewach wodnych y ładem prowadzących wskazaną, po podanym obwieszeniu ordinarja iuris via, praemissa innocescentia, w niedziel cztery na odprawę do kahału Kieydanskiego z ienerałami y stroną szlachtą ziechał, obżałowani żydzi iawnie contraveniendo pomienionemu dekretowi, przywołując załużającego do dalszych szkod, nakładów odprawy czynić bronili y nie postąpili, zaczym w dalsze paeny prawne, powtórna infamią popadli, do wskazania tedy fortem executionem mota nobilitate, do nagrodzenia wszystkich szkod, nakładów prawnych, przedtym, y teraz lożonych, aktor obżałowanych zapozwał. Na terminie tedy y dniu niniejszym, wysz na dacie pisanym, to iest siodnym Nowembra, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa od aktora umocowany imc, za mocą prawnie sobie do tey sprawy daną, imc pan Alexander Hordziejewski oczewisto stawał, a pozwani niewierni żydzi nie stawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nie uczynili; zatym wysz rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce przez ienerala Piotra Żynzę wszystkim niewiernym żydom na tenczas w Kieydanach będącym, z szkoly wychodzącym pozwu, zeznaniem onego u xiąg surrogatorskich Wilenskich uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy, troic wołanie pilności strony swey na tym pozwie napisane okazawszy, żalobę, oraz o rzecz naratiwie wyrażoną przelożywszy, a dowodząc sprzeciwienstwa powtórnego od niewiernych żydów w niedopuszczeniu odprawy za sumnę w dekretach wyrażoną udziałać produkował y czytał dekret sądu głównego trybunального w Nowogrodku, w roku tysiąc siedemsetnym wtórym, msca Januarii dwudziestego trzeciego dnia przez załużającego na obżałowanych niewiernych żydach wysz mienionych, z wskazem summy dziewiętnastu tysięcy dwuchset dziewięćdziesiąt pięciu złotych, na szkołach, domach, handlach,

wodą i ładem prowadzących, wzdaniem na powtórna infamią otrzymany, iako to dostateczniey wszytka rzecz w pierwszym y w tym dekrecie wyrażona iest, przytym list poieżdzy od imc pana Jana Kosakowskiego—sędziego grodzkiego powiatu Kowińskiego, w roku tysiąc siedmsetnym trzecim, msca Julii piątego dnia aktorowi wydany, którym sprzeciwienstwa powtórnego przez żydów w niedopuszczeniu czynić exekuty dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów iako prawnu y dekretom sądów głównych trybunalnych nieposlusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym dekretów wszytkich, w tey sprawie przez delatora otrzymanych, ze wszytką rzeczą w nich wyrażoną wskazem, infamiami, z listami poieżdzymi y wszytkim procederem prawnym w tey sprawie zasłym utwierdzenia y przy mocy zachowania; przytym za iawnie widome powtorne sprzeciwienie się, w niepostąpieniu odprawy czynić imc panu sędziemu za wskaz summy dziewiętnastu tysięcy dwuchset dziewięćdziesiąt pięćiu złt. pol. mienionym dekretem wskazany, tudzież za przywiedzenie do szkod, nakładów, po dwakroć sprowadzając urzędy na odprawę przy wysz mienioney summie trzech tysięcy złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych y prywatnych kahału y synagogi Kieydanskiej, Rosienskiej, Kielmienskiej, y Nowomieskiej, Płungianskiej y całego xięstwa Żmudzkiego, szkołach żydowskich, kamienicach, domach, kromach, towarach, wodą i ładem prowadzących, z wolnym onych arestowaniem y grabieniem, przemowaniem w miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach, przy komorach głównych lub przykomorkach, a samych niewiernych żydów Gieca Jakuba Salomonowicza rabina Kieydańskiego, Lewka Hełowicza, Józefa Jakubowicza, Chacela Meierowicza, Izraela Jrszewicza, Moyżesa Dawidowicza, Moyżesa Ienaszowicza, Moyżesa Meierowicza, y wszytkich starszych y prywatnych żydów przy wysz mienionych szkołach, kahałach y całym xięstwem Żmudzkiem mie-

szkaiących, iako podwakrotnych infamisów na trzecią infamią, na garło y na łapanie onych załuiącemu aktorowi wskazania y dla publikowania tey trzeciej infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydania, wywołać y proclamować nakazania, a za sumnę tak powtórny dekretem dziewnością tysięcy dwieście dziewiędziesiąt pięć złotych wskazaną, iako y teraz noviter za erogowane koszty trzech tysięcy złotych dla odprawy per fortem executionem, mota nobilitate, na dobrach obżałowanych niewiernych żydów, leżących, ruchomych, summach, pieniężnych, gdzie y ukogokolwiek będących, szkołach, kamienicach, domach, domkach, kromach, towarach ładem i wodą prowadzących, arendach, z wolnym onych zabieraniem, aresztowaniem, taksowaniem, poki we wszystkim wybraniu summy dość się stanie, a samych osób do prywatnego więzienia braniem, nie oglądając się na żadne nie odkogo osobliwie od ichmć panów dzierżawców bronienie, ceduły, gleyta, reskrypta, listy żelazne, upominalne, serwitorty do ichmć panów chorążych, pułkowników, rotmistrzów, poruczników powiatowych y urzędów ziemskich, grodzkich, lub surrogatorskich wojewodztwa Wilenskiego, powiatów Wilkomirskiego, Kowińskiego, Upickiego xięstwa Żmuydzkiego y innych tych wdztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby być się okażą, a którego strona do tey forti manu executii z wruszeniem całego wojewodztwa lub którego powiatu użyć zechce, założeniem paen na nieposłuszne y dość niechzące functii swey urzędy odesłania prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Jana Konstantego z Rusinowa Wolskiego — woyskiego wdztw Wilenskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Giec Jakub Salomonowicz—rabin Kieydancki, Lewek Helowicz, Józef Jakubowicz, Chacel Meierowicz, Izrael Irszewicz, Moyżesz Dawidowicz, Moyżesz Jenasowicz, Moyżesz Meierowicz, y wszyscy starsi y prywatni żydzi kahalów y szkół Kieydańskiej, Rosińskiej, Kielmińskiej, Nowo-

mieskiej, Plungianskiej y w całym xięstwie Żmuydzkim przy tych kahalach y prywatnie po arędach, miasteczkach i wsiach mieszkaiące, będąc o rzecz wysz w naratiwie wyrażono zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa y odkazu samey rzeczy nie stawali y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey przeciwey nie uczynili, przeto my sąd onych iako prawa nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdamy, a za tym dekreta sądu głównego trybunalnego w tey sprawie zasze, a mianowicie posledniwszy w Nowogrodku powtórna infamią w roku tysiąc siedmsetnym wtórym msca Januاری dwudziestego trzeciego dnia przez załuiącego na obżałowanych otrzymany, ze wszystkim wskazem, listem poieżdłym y zasłym w tey sprawie wszystkim procederem utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, podług których dekretów, osobliwie posledniyszym, summy onemi, osobliwie posledniyszym, wskazaney dziewnością tysięcy dwieście dziewiędziesiąt pięć zł. pol. za przywiedzenie noviter do szkół, nakładów prawnych trzy tysiące zł. pol., wszystkie summy z wpisnym, pamiętnym, et cum lueris nam sądowi zapłaconych, dwadzieścia dwa tysiące trzysta pięć zł. na pozwanym niewiernych żydach wysz mienionych starszych y prywatnych, na kahalach y szkołach Kieydańskiej, Rosińskiej, Kielmińskiej, Nowomiejskiej, Plungianskiej y całego xięstwa Żmuydzkiego szkołach żydowskich, na których o to pierwey y teraz pozwy pokładano, wskazy są uczynione y poiazdy odprawowane były, y na inszych wszelkich majątnościach y dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, na kamienicach, domach, kromach, towarach wodą y ładem prowadzących, z wolnym onych aresztowaniem, grabieniem, by y nieurzędownie w miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach, komorach, przykomorach, gdzie ieno kolwiek y na którym miejscu poscignowszy, zlapawszy wszystkich, lub którąkolwiek osobę żydów starszych albo

prywatnych, pomienionych xstwa Żmuydzkiego kahałów, z iakim kolwiek towarem, a samych niewiernych żydów—Gieca Jakuba Salomonowicza—rabina Kieydanskiego, Lewka Helowicza, Józefa Jakubowicza, Chacela Meierowicza, Izraela Irszewicza, Moyżesza Dawidowicza, Moyżesza Jenasowicza, Moyżesza Meierowicza y wszystkich starszych y prywatnych żydów przy wysz mienionych szkołach, kahałach w całym xięstwie Żmuydzkim mieszkających, iako podwakrotnych infamisów za sprzeciwiństwo dekretem trybunalnym, które się evidentier z listu poieźdżego pokazało, na trzecią infamią na garło y łapanie onych żałującemu aktorowi wskazuiemy. Dla publikowania tej trzeciej infamii ienerała sądów naszych pilnującego przydaemy, wywolać y proclamować nakazuiemy, a za sumnę wysz mienioną pierwszemi y teraznieyszym sądu naszego dekretem wskazaną dla odprawy mocney, mota nobilitate, na wysz mienionych kahałach, szkołach zapieczętowaniem onych, kamienicach, domach, kromach, towarach wodą y łądem prowadzących, arędach, summach pieneznych gdziekolwiek będących, a w niedostatku dobr na samych osobach, nie oglądając się na żadne niokdgo imieniem ichmc panów dzierzawców, nie przymuiąc ceduł, ani acceptuiąc gleytów, reskryptów, listów żelaznych, upominalnych, serwitoratów, bronienia pierwszemi długami, ani poslednieyszemi, lecz dla udziałania mocney a nieodwłoczney executii y podania dóbr takich, które by tę sumnę wynosić mogły do ichnc pp. chorążych, rotmistrzów, poruczników, officialistów powiatowych y urzędów ziemskich, grodzkich lub surrogatorskich wdziwa Wilenskiego, ptu Wilkomirskiego, Kowienkiego, Upickiego xstwa Żmuydzkiego y innych tych woiewodztw y powiatów pod któremi dobra y osoby być się okażą, a którego strona do tej forti manu nakazaney executii, z wruszeniem całego wdziwa lub którego ptu użyć zechce, założywszy paeny prawne na nieposłuszne y dość czynić niechające urzędy odsylamy; a gdy termin praw-

ny dla publikowania tej infamy przypadł, tedy ienerał Piotr Zynza, dość czyniąc prawnu pospolitemu y dekreto wi naszemu, niewiernych żydów Gieca Jakuba Salomonowicza—rabina Kieydanskiego, Lewka Helowicza, Józefa Jakubowicza, Chacela Meierowicza, Izraela Irszewicza, Moyżesza Dawidowicza, Moyżesza Jenasowicza, Moyżesza Meierowicza, y wszystkich starszych y prywatnych żydów przy wysz mienionych szkołach, kahałach, w całym xięstwie Żmuydzkim mieszkających, iako trzykrotnych infamisów na łapanie, na gardło osadzonych w izbie sądowej et in foro publico ogłosił, obwołał y każdemu do wiadomości, podał, aby tych żydów iako infamisów u siebie nie przechowywali, pod paenami w prawie pospolitym opisanemi, do wiadomości podawszy, tę swą publicatę, a loco publicationis rediens, iudicialiter zoznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 339, за 1703 г., л. 197.

## № 177.—1704 г. Октября 24.

Трибунальный декретъ, присуждающій Столпечникъ евреевъ Иоанима и Овзера къ инфаміи и уплатѣ Ивану Хобецкому пятнадцати тысячъ пятисотъ сорока девяти золот. польск. за соль и фрахтъ витины, отправленной въ Королевецъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czwartego, meca Oktobra dwudziestego czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ic Lit-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny czwarty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imć pana Jana z Chobędzy Chobędzkiego—czesnyna Sędomirskiego y samey ieymć pani Krystyny Wolskiej Chobędzkiej, czesznikowej Sędomirskiej z niewiernemi Joakimem Moyżeszowiczem y Owzerem Jo-

wiewiczem, żydami arędarzami Stolpeckiem i za pozwem od aktorow wymienionym o to: co wprzody niewierny Jokim Moyżeszowicz, wziewszy wicnie pod frakt, to jest pienki buntow dwadzieścia siedm pana Butkiewicza, siemienia Owzera Jowiewicza y innych, frakt zupełny, w roku przeszłym tysiącnym siedmsetnym trzecim przyplynowszy do Królewca, w jedną stronę, dwa tysiące tynfow w Królewcu żalującym aktorom sub radio takowey że summy wylizczyć, cla polskie zastąpić, pieniądze na cla w Królewcu wydane żalującym aktorom wrócić, nie tylko że takowemu swojemu niwczym dość nie uczynił zapisowi, ex quo tey summy nie oddał, osobliwie na tysiąc złotych do szkod aktorow przywiódł. Do tego ieszcze pożyczyszy u żalujących soli beczek trzynasćie, za którą należy talerow pięćdziesiąt y dwa, oncy nie oddał, y w tym nie uspokoiwszy, lecz co większa obżałowani żydzi Stolpeccy poszedszy z sobą in condicto, szczyząc się pańską protekcyą, gdy żalującego w roku teraznicyszym tysiące siedmsetnym czwartym, mca Marca siedmnaściego dnia, spichlerze w maiećności Stolpecach poodbiiano, o co osobliwy jest uroszczony proceder, tedy obżałowani żydzi pod ten czas soli łasztow dwadzieście, nie do niey należące, gwałtownym sposobem zabrali, violencyą, rabunek y depaktacyą żalującym przez to uczynili, do szkod, beczkę soli po cztery talary rachuiąc, na tysiące dwieście osmdziesiąt talery bitych przywiedli, y nietylko w tym żalujących nie aqvietuią, lecz do różnych udaiąc się protekcyi, odpowiedzi y pochwalki na żalujących czynią, o co wszystką chcąc aktorowie prawem czynić, przed nasz sąd intendentwali akcya. Na terminie, tedy ninieyszym wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktorow patron ichmć, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Michał Kopece, obozny Pinski oczewisto do rozprawy prawney stawał. A pozwani niewierni żydzi, jako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu

swoim nam sądowi y stronie swey nieuczynili. Zatem tenże aktorow patron podanego niewiernym wyżey namienionym żydom Stolpeckim oczewisto w ręce, tu w mieście i. kr. Minsku, przez ienerala Stanisława Nowickiego pozwu, zeznaniem oniego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Minskim i kola sądow naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, także pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę wyrażoną przelożyszy, dowodząc samey rzeczy, produkował przed nami sądem list assekuracyjny zapis od Jokima Moyżeszowicza, na dwa tysiące tynfow, na zastąpienie od wiciny pod frakt wzięty cel polskich, nawrocenie pieniędzy na cla w Królewcu wydanych, roku tysiąc siedemsetnego trzeciego miesiąca Maia pierwszego dnia żalującemu aktorowi dany, przytym protekcyą ratione superius praemissorum do xiąg urzędowych doniesioną y per extractum wydaną przeczytawszy, wzdania pozwanych niewiernych żydow, poniewasz do prawa nie stawali, jako prawnu nieposluznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zاتم listu assekuracyjnego zapisu od Jokima Moyżeszowicza aktorom danego, wyżey produkowanego, we wszystkich punktach i paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowania y utwierdzenia, winney na ony summy dwóch tysięcy tynfow wydanych na cla pieniądze, z szkodami, expensami prawnymi tysiąca tynfow, za nieuczynienie assekuracyjnemu zapisowi, na terminie y mieyscu w nim wyrażonym dosyć, zarąk w tymże zapisie założonych dwóch tysięcy tynfow, za trzynasćie beczek soli pożyczoney pięćdziesiąt y dwóch talerow bitych, za łasztow dwadzieścia soli gwałtownym sposobem wziętey—tysiąca dwóch set osmiudziesiąt talery bitych, gwałtu pospolitego z winą pochwalkową siedmiudziesiąt kop. litt., z wpisnym y pamiętnym nam sądowi należącemi na pozwanych niewiernych żydach wysz pomienionych y na wszelkich dobrach onych, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach, zastawach

y innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu zatrzymaniem, aresztowaniem, samych zaś niewiernych żydów za wolnością, rabunek y depaktacją na infamii żalującym aktorem wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania, publikować nakazania, a za summę wyżej wyrażoną dla uczynienia na pomienionych niewiernych żydów dobrach odprawy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Minskiego y innych wszelkich urzędów tych województw y powiatów, pod któremi dobra pozwanych okażą się, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych,—odesłania u nas, sądu, prosił y domawiał się. A tak my, sąd, w tey sprawie imię pana Jana z Chobędzy Chobędzkiego —czesznika Sędmirskiego y samey icymci, bacząc to, iż niewierni Jokim Moyżeszowicz y Owzera Jowiewicz, żydzi y arendarze Stolpeccy, będąc o rzecz wyżej wyrażoną do sądu naszego zapozwani, za po kilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa nie stawali, przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy; a zatym list dobrowolny assekuracyiny zapis od Jokima Moyżeszowicza de data roku tysiąc siedmsetnego trzeciego, msca Maia pierwszego dnia na dwa tysiące tyńfow, na zastąpienie ceł polskich, na wrócenie pieniędzy na cła w Krolewcu od wiciny pod frakt wziętey wydanych, imię panu Chobędzkiemu dany we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, winney na ten zapis summy—dwa tysiące tyńfow wydanych na cła pieniędzy, z szkodami y expensami prawnemi, tysiąc tyńfow, za nieuczynienie assekuracyinemu zapisowi dosyć dwa tysiące tyńfów, za trzynastie beczek soli pozyczoney pięćdziesiąt y dwa talery bitych, za lasztow dwadzieścia soli, gwałtownym sposobem wziętey, tysiąc dwiescie osmdziesiąt talery bitych, gwałtu pospolitego, z

wina pochwałkową, siedmdziesiąt kop lit. a z wpisnym i pamiętnym, cum Iueris nam sądowi danym in summa pietnascie tysięcy pięćset czterdziesti dziewięć złt y groszy dziesięć polskich na pozwanych niewiernych żydach. arędarzach Stolpeckich y na dobrach onych, to iest: domach, kramach, handlach, splawach, arędach, zastawach y innych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu zatrzymaniem, aresztowaniem, a samych niewiernych Jokima Moyżeszowicza y Owzera Jowiewicza, żydów, arędarzow Stolpeckich za wolnością, rabunek y depaktacją na infamii żalującym aktorem wskazujemy, y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydaiemy, publikować y proklamować nakazujemy. A za summę wyżej wyrażoną, od nas sądu, wskazaną, dla uczynienia na pomienionych obżalowanych osob dobrach skuteczney a nieodwłoczney odprawy, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Minskiego y innych wszelkich urzędów tych wódtw y powiatów, pod któremi dobra tych żydów okażą się, a którego sobie z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze poeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty siódmy tegoż miesiąca Oktobra anni praesentis przypadł, tedy Piotr Zynza—ienerał sądow naszych pilnujący, dośe czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Jokima Moyżeszowicza y Owzera Jowiewicza żydów, arędarzow Stolpeckich y izbie sądowej et in foro publico za infamissow publikował y relacją publikacyey swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału głównego W. X. Litt iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лпт. Трибунала, за годъ 1704 № 341 л. 524—527.

## № 178.—1705 р. Юля 17.

Трибунальнѣй деиретъ, присуждающій всёхъ евреевъ Виленской синагоги къ вѣчному изгнанію и инфаміи и къ уплатѣ исендзу Михаллу Пузынѣ долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego piątego, msca Iulij siedmnaściego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny piąty obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego w Bogu przewielebnego imie księdza Michała, kniazia z Kozielska Puzyry, kanonika Smoleńskiego, dziekana Kupiskiego, Ucińskiego y Uszpolskiego plebana, z niewiernymi żydami Izraelem Markowiczem, Markiem Gierszanowiczem, Nachimem Moyseszowiczem, Heliaszem Moyseszowiczem, Moyseszem Abramowiczem, Gabryelem Moyseszowiczem, Moyseszem Salamonowiczem, Natancem Samuclewiczem, Pinkasem Abramowiczem starszymi kahału Wilenskiego y całym pospółstwem onych, za zakazem oczewisto w ręce podanym o to, iż niewierni żydzi całego kahału synagogi Wilenskiej, będąc pilno potrzebnymi na własne swoje potrzeby gwałtowne wzięli y pożyczyli u zażądanego summy im specie talarów tysiąc dwieście dziewiędziesiąt dwa y złotych dwa szelągami, a tę summę listem swoim obligacyjnym zapisem na miejscu y terminie w nim wyrażonym oddać y wyliczyć deklarowawszy y opisawszy się, na potym temu za częstokrotną requizycyę y dotąd satisfakeyi nie uczynili y czynić nie chcą, przez co w zaręki peny popadli, zatem do przysądzenia samey iścizny z troiakimi zarękami na osobach obżalowanych, na kahałe całym y na pospółstwie, pod posłuszeństwo y władzę podpadającym, na wszelkich dobrach każdego z osobna y ogólnie, na towarach, handlach, pieniądzach gotowych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących,

do wskazania samych wszystkich na banicyę wieczną y infamię; tudzież o szkody, nakłady, winy y peny prawne. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od aktora patron imci, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imię pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upiński oczewisto ku rozprawie prawney stawiał, a obżalowani, niewierni żydzi kahału Wilenskiego, iako sami przed nami sądem do prawa nie stawiali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwnicy nie uczynili. Zatem tenże aktora patron podanego żydom Wilenskim przez ienerala Piotra Zyrzę oczewisto w ręce tu w mieście Wilnie zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imię panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kole sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, na dalszy dowód samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list, dobrowolny obligacyjny zapis na talarów bitych tysiąc dwieście dziewiędziesiąt dwa y na złotych dwa szelągami, pod datą w nim inserowaną od obżalowanych niewiernych żydów kahału Wilenskiego wielm. imię księdza Puzyry—kanonikowi Wilenskiemu dany, strictissime opisany, któremu dosć nieuczynienia na terminie y po ominionym terminie tymże nicoswobodzonym obligacyjnym dowiodszy zapisem, wzdania obżalowanych wszystkich niewiernych żydów kahału Wilenskiego—poniewasz do prawa nie stawiają, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatem summy na list dobrowolny obligacyjny zapis winno ostalej, z troiakimi zarękami, talarów bitych pięciu tysięcy sta sześćdziesiąt osmiu, a szelężną monetą osmiu złotych polskich, za koszty y expensa prawne, w tey sprawie spendowane, dwuchset złt. pol. na obżal. żydach kahału Wilenskiego, na samych osobach, na kamienicach y domach onych w mieście Wilnie będących, na kromach, handlach, towarach splawach, z wolnym onych na każdym miejscu ogulem albo porożnie arestowaniem, grabie-

niem y zabieraniem y na innych wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, a samych wszystkich obżalowanych żydów kahału Wilen. starszych y pospolstwa onych według dobrowolnych w zapisie wyrażonych obowiązków na banicyą wieczną y infamią wskazania y do publikowania tey banicy wieczney i infamij ienerala sądowego przydania, a dla uczynienia za wskazaną sumnę na dobrach, osobach y majątnościach onych odprawy do urzędów ziemskiego lub grodzkiego, Wilkomierskiego y Upitskiego powiatów y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów pod któremi dobra obżalowanych być okażą się, z założeniem na sprzeciwnych dalszych pen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielm. w Bogu przewielebnego imć xiedza Michała kniazia z Kozielska Puzyny, kanonika Wilen. dziekana Kupiskiego, Uciańskiego y Uzpolskiego plebana, bacząc to iż obżalowani niewierni żydzi starsi y całe pospolstwo kahału Wilenskiego, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego einalskim przywoływaniem sami iako przed nami sądem do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwnicy nie uczynili; przeto żydów kahału Wilenskiego, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, žaloby y domawiania się strony powodowej patrona sumnę kapitalną na list dobrowolny obligacyjny zapis winno ostała, z troiakimi zarękami talarową monetą pięć tysięcy sto sześćdziesiąt ośm talarów bitych, a szelągami ośm złotych polskich, za koszty y expensa prawne w tey sprawie spendowane dwieście złotych, a z wpisnym, pamiętnym cum lucris nam sądowi danym, wszystkiego sumną talarową monetą pięć tysięcy sto sześćdziesiąt ośm talarów bitych, a szelężną monetą dwieście osnaście złotych pol-

skich na obżalowanych niewiernych żydach kahału Wilenskiego, na samych osobach, na kamienicach y domach onych w mieście i. k. mści Wilnie będących, na kramach, handlach, towarach, splawach, z wolnym onych po drogach, po miastach portowych, tak w koronie polskiej, w w. x. Lit. iako y zagraniecznych, to iest w Królewcu, Tylży, Kłexpedzie, Rydze y na koźłym mieyscu y tu w Wilnie zabieraniem, arestowaniem y grabieniem, także na innych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych obżalowanych niewiernych żydów, mianowicie Izracla Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachima Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Salomonowicza, Narona Samulewicza, Pinkasa Abramowicza—starszych y całe pospolstwo żydów kahału Wilenskiego, według dobrowolnych w zapisie wyrażonych obowiązków na banicyą wieczną y infamią wskazujemy y do publikowania tey banicy wieczney y infamij ienerala sądowego przydaemy, oraz dla uczynienia za wskaz wysz wyrażoney summy na dobrach, osobach y majątnościach obżalowanych żydów kahału Wilenskiego odprawy do urzędów ziemskiego albo grodzkiego Wilkomirskiego y Upitskiego powiatów y innych wszelkich urzędów tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżalowanych okażą się, a którego sobie strona z urzędu do tey odprawy użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze peny prawne odsyłamy y temuż wielm. imć xiedzu Puzynie—kanonikowi Smolenskiemu summy swojey windykować bądź per executionem należytego urzędu, bądź przez arestowanie, grabienie y zatrzymanie osob y towarów żydowskich tu w mieście Wilnie na targach, gościncach y gdziekolwiek w mnóstwie lub w osobności będących, na ostatek samych żydów, vigore obowiązków zapisowych wszędy na koźłym mieyscu łapać y do więzienia prywatnego aż do uczynienia satisfakey zabierać pozwalamy.

A gdy dzień dwudziesty msca Julij anni praesentis przypadł, ieneral sądów naszych Piótr Zynza, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Izraela Markowicza, Marka Gierszanowicza, Nachiina Moyżeszowicza, Heliasza Moyżeszowicza, Moyżesza Abramowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Moyżesza Salomonowicza, Naronu Samuelewicza, Pinkasa Abramowicza—starszych y cale pospolstwo żydów kahału Wilenskiego za banitów wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y relacyę publikacyi swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, за 1705 годъ, № 343 л. 428.

№ 179.—1705 г. Ноября 27.

Комиссарское рѣшеніе по жалобѣ русскаго купца Ильи Туфанова изъ Торопца на Виленскихъ евреевъ, разграбившихъ его товары на Юрборской таможи.

Judicium opportunum et criminale feria sexta ante Dominicam primam advento die vigesima septima mensis Novembris per nobilem dominum Nicolaum Stroczyński, prae-consulem vice-advocatam ac nobiles dominos scabinos Vilnenses bannitum est anno domini millesimo septingentesimo quinto.

Coram nobili iudicio scabinali Vilnensi personaliter comparens generosus dominus Joannes Markiewicz, incola Palatinatus Vilnensis, nomine suo et pro suo interesse, ac aliorum ad id negotium interessantium, hoc tempore turbulento ac periculoso, ne originale decretum Commissoriale fisci m. d. Lit. in anno moderno millesimo septingentesimo quinto, die vigesima octava marti Vilnae vigore constitutionis Lublinsis regni, anni proxime praeteriti et limitationis subsecutae, inter do-

minum Iliam Tuffonem, natione Moschum, negotiatorem Turpocensem, serenissimi principis magni Czara ab una actorem et infideles Aaronem patrem et Michaelem Scribam camerae in oppide Jurborg dicto existentis Gordonios iudaeos Vilnenses ab altera partibus citatos, de re intra contenta latum, aliquo fato depereat, et sit transmissibile per veredarios ad ingrossandum actis praesentibus ac per depromptum extradi petiit, cuius decreti sequitur tenor estque talis: Roku tysiąc siedmsetnego piątego miesiąca Marca dwudziemtego ósmego dnia. Przed nami kommissarzami, tak z senatu per constitutionem seymu blisko przeszłego Lubelskiego naznaczonemi, iako ex equestri ordine z wojewodztw, ziem y powiatów na seymikach relacyinych vigore eiusdem legis obranemi, a na sądenie trybunalu skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego za wydaniem od iasnie óswieconego xięcia iego mości pana kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, marszałka króla naszego, uniwersalami, do Wilna post expirationem limitationis na dzień iedynasty praesentis zgromadzonemi, gdy z pozwu y porządku rejestrowego ku sądeniu przypadku sprawa miedzy panem Illą Tuffanem-Moskałem, kupecem z Toropca, najsłabszego cara iego mości z iedney aktorem, a niewiernemi Aaronem Oyccem y Michaelem Pisarzem komory Jurborskiej Gordonami zydami Wileńskimi, w spółney radzie y nainowie z sobą będącemi y innemi zydami, onych pomocnikami, dobrze onym wiadomemi y znaiomemi z drugiey strony, pozwanemi oto: iż gdy aktor w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim w dzień Świętego Michala święta rzymskiego, miesiąca Septembra dwudziemtego dziewiątego dnia, mając kurty skarbowe z różnemi towarami, futrami, kitajami z Wilna do Tylży na kiermasz, żadney zley (iako nikomu nie będąc niwezym winnym) okazyey, niespodziewając się, bezpiecznie iechał, przez straż komory Jurborskiej, gdzie na tey Jurborskiej straży pozwany, nie nierespektując na prawo pospo-



lite, surowie na takowych występnych żydów opisane, wozy aktora z towarami różnemi y kwitami skarbowemi gwałtownie odebrawszy, pod Jurbork z pomocnikami swemi w pole wywoził y tam, o czwierć mile od Jurborka, powrozy na wozach nożami porozrywał, gwałtownym sposobem towary różne, futra y kitaie powyrzucał na ziemię, z których co chcieli, to rabując zapamiętałym raptowym sposobem brali, rabowali y do lasu schowali, z których wozów trzydzieście buntów kitaui, wartego trzech tysięcy pięciu set tyńfów, czterdzieście sztuk sowitego kitaui, wartego stu trzydziestu pięciu talarów bitych y innych towarów, których przypomnieć natenczas, iak wiele było, nie można, jednak czasu prawa rejestrem będzie próbowano. Te tedy towary zrabowane, gwałtownie zabrane z tego pola przez rzekę Niemen do Jurborka zaprowadzili y prowadząc wzięli potajemnie sześć buntów kitaui, wartego sześciu set tyńfów, dwadzieścia sztuk sowitego kitaui, wartego czterechset tyńfów, a potym nazajutrz, postrzegszy się, że złe uczynili, kupca niewinnie za kwitami skarbowemi iadącego rozbili, kwity zabrali, towary zrabowali, chcąc z takowego niesłusznego postępku swego wykreścić, uczyniwszy takowy fortelny, certament, za którym iż iezeliby aktor nie dał pozwanemu Michałowi Gordonowi, in yim tego zrabowania, kwitancyi, tedy nietylko reszty towarów zrabowanych aktorowi nie wrócić, lecz y samego aktora zabiwszy w błoto wdeptać, poprzyściągając przegrzązał się. Aktor tedy widząc takową nieznośną żydowską impectiā, rad nie rad, lubo niewszystkie towary, z tak wielką szkoda, musiał ze złego odbierając przyjąć, nieznalaszszy w wozach towarów, futer y różnych materyi, według rejestru na pięć tysięcy złotych polskich. Po których powróceniu nie wszystkich towarów na dwa tygodnie do Tyłży, gdzie pozwany żyd Gordon przyciechał, tam tedy wzięty przez partiā strony przeciwney do więzienia, z którego okupując się, tak niesłusznie, bezbożnie udał żalującego pana

Ille Tuffana-moskala, kupca z Toropca, aktora, iakoby aktor miał bez kwitów skarbowych, potajemnie przez komorę Jurborskā iechać, za którym takowym udaniem pieniędzy gotowych siedm tysięcy tyńfów, ze wszystkimi towarami, wozami, z kołami sześciorgiem żalującym aktorowi zabrano, y żadney najmniejszey rzeczy niewrócono. Nie dosyć ieszcze na tym mając y samego mało microstrzelano, y różnych do tey zapamiętałości sposobow wynadywano, a potym żalujący postrzegszy u jednego Gbura w Tyłży kuntusz trzyzęglowy niebieski z guzami złocistemi, dwie parze lisów grzbietowych, dwie sztuczki kitaui sowitego moskiewskiego, cztery żupany kitaui granatowego, y z tym wszystkim licem tego Gbura mianowanego zaraz wzięwszy do zamku Tyłżańskiego zaprowadziwszy do więzienia, w tym że zamku Tyłżańskim będącego oddał, żkąd żalującemu panu Illi Tuffanowi-moskalowi, kupcowi, żadney rzeczy najmniejszey nie wydano, y tego zloczynicy z iawnym y dokumentalnym przez samego żalującego wziętego licem niesądzono y żadney pewności żalującemu aktorowi nie uczyniono. W czym wszystkim, iako się wyżej namieniło, żalujący przez pozwanego żyda zrabowanie y udanie na dwadzieścia ośm tysięcy y trzy sta złotych polskich ponosząc szkody, a chcąc o to u każdego sądu y urzędu prawem czynić y dochodzić, pacu kriminalnych requirował, do skassowania tedy pomienionej wymożoney kwietacyi, do wskazania za depaktacyā paen, y do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych tym pozwym co nomine wyniesionym przed sąd nasz zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, to iest, na dniu ośmnastym Marca post additionem parti citatae patronów y za odkładem naszym tey sprawy do dnia trzydziestego praesentis, za przywołaniem stron do prawa przez szlachetnego Piotra Zynzę—icnerala iego królewskiej mości y koła sądów naszych od aktora paen Stanisław Paszkiewicz, a od pozwanych panowie Konstany Illewicz y Hrehory Michał

Mironowicz, patronowie, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną, oczewisto in praesentia pryncypalów swoich stawiając, prawnie się z sobą rozsprawowali. Zatem partis actoreae patron, reassumendo propositionem suam. wniósł, to: że pozwany Michał Gordon z Coadiutorami swemi temerario ausu. gdy pars actorea w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim dnia dwudziestego dziewiątego Septembra, cum omni praeparamento, w drogę jako kupiec z różnemi towarami, futrami, kitaiami, z dosyć uczynieniem na ciałach komorach kwiatami, z Wilna do Tyłży na kiermasz iechał, bywszy na komorze Jurborskiej pisarzem nad prawo, gdy sama constitucia seymu blisko przeszłego Lubelskiego żydom wszystkim in genere interdixit, mając onych capita invidicabilia, któryby się na komorach strażnikami lub pisarzemi być ważył, wprzód gdy tylko aktor komorę, jako zwyczaj kupiecki edocet, Jurborską uspokoił y tylko ledwie za czwierć milę od Jurborka odiechał, na dobrowolney drodze, rozbojniczym napadwszy sposobem, powrozy na wozach nożami porozrzynał, towary wszystkie z wozy powyrzucał y tam trzydzieście buntów kitaiu, valoris trzy tysiące pięć set tymfów. czterdzieście sztuk sowitego kitaiu, valoris sto trzydzieście pięć talarów bitych y innych różnych towarów, których praec nimio condolio, y przypomnieć niemógł, pozabierawszy, instantanea rzeką Niemnem do Jurborka zaprowadził, a tam iadąc illicito fraudulentno modo z tych towarów zabranych sześć buntów kitaiu valoris sześć set tymfów, y dwadzieścia sztuk sowitego kitaiu, valoris czterysta tymfów, wzięli y postrzegszy się, że in vanum nieposzedł by takowy uczynek, nazaiutrz zaraz adinveniendo perversos modos, inquantum nie dasz nam kwietacyi z tego rabowania y reszły towaru nie wróciemy y ciebie zabiiemy. Nolens volens żalujący, ile w cudze wiachawszy państwo, lubo w oczach na pięć tysięcy niedoliczywszy się towarów, quietował et post praestitam quietationem do Tyłży odiechał, y za uda-

nem pozwanego w niedziel dwie, iakoby żalujący bez kwitów komorę Jurborską przeiechał, a parte adversa, że siedmią tysięcy złotych polskich gotowych pieniędzy z różnemi towarami, z wozami, ze siedmiorgiem koni żalującego zabrano, z zabranych rzeczy żalującemu nie niewrócono, ieszcze y samego mało nierozstrzelano. Zatem aktora patronowie żalobę przeczytawszy y dobrze oną przed nami sądem, iako słuszną roztrząsnawszy, aktorowi na tym wszystkim zabranii zrabowaniu samosiódm do przysięgi zabierali, a po przysiędze zabranych towarów wrócenia, szkód y unkoszłów prawnych nagrodzenia pozwanym podług prawa statutowego pokarania domawiali się. E converso stanowszy od pozwanym panowie Konstanty Illewicz y Illehory Michał Mironowicz—patronowie hoc deduxerunt, że Aaron Gordon ocieć niesłuszną y niewinnie jest w tej żalobie ineludowany, bo podówczas iako żadnego niemający interesu w Jurborku niebył, tylko iako bawiący się medycyną y w podszłym wieku swoim będąc, w Wilnie w domu swoim mieszkał; a co zaś strony syna y z drugiemii wyżey specifikowanemi, ten iako należas na ele tamecznym będąc substitutem, więcey nie nadto niebrał, tylko sztuczkę szczegulnie jedną kitaiu y blam futra popieliczego y to za dobrowolnym z dyskrecyi samey daniem, na tym że więcey nie niebrali ni przed kim nieudawaj y nie z namowy onych pana Ille Tuffana czy w Tyłży czyli za Tyłżą, rozbito, o onych pieniądzech, wozach, koniach, które sobie mieni z naprawy żydów zabrane, nie wiedzieli y niewiedzą, tylko szczegulną w niewinności pomówną sprzyobleczeni sukienkę y we wszystkim obwinienu nie są winnemi, do przysięgi zabierali, a po przysiędze wolnych od obwinienu wszystkich et liberes pronuntiar ab hac actione et ulteriori impetitione u nas sądu prosili. Nato replikując actoreae partis patronus tego dowodził, że eo ipso iuz są winnemi, poniewasz się patroni partis citatae dobrowolnie znają do wziętey sztuczki kitaiu y bla-

ma futra, ergo aktorowi memu samosiódmu na tych wszystkich szkodach, zabranych towarach mere z instictu Michala Gordona y iego pomocników zabieram do przysięgi. Powtóre partis citatae patronus, post obiectas pro et contra rationes przysięgi niedopuszczenia stronom obudwóm, lecz wprzód na inquisitiá odesłania, dla lepszego objaśnienia sprawy potrzebował. Lecz e converso patroni partis citatae, dowodząc inquisitií ex sola iustitia, bronić by niepotrzeba propter meliorem informationem sádu, ale ponieważ ten rabunek stiał się incognito, tylo cum complicibus pozwanego, któż tam inquisitorów objaśni lepszą wiadomością, a żyd na żyda świadczyć nie będzie; tedy ponieważ tylo dla zwłoki świętey sprawiedliwości to się tu funduie przez patronów partis citatae, inquisitiá oncy niedopuszczenia tylo naszemu aktorowi, jako widomie iawnie przez pozwaných zrabowanemu przysięgi nakazania u nas sądu prosili y domawiali się.—A tak my sąd trybunału skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego w tej sprawie pana Illi Tuffana moskala kupca z Toropca a niewiernymi Aaronem y synem onego Michalem Gordonami-żydami, miasta Wileńskiego y innemi żydami, pomocnikami onych, ex seriis ambarum partium controversiis przed nami sądem produkowanych, dobrze wyrozumiawszy: ponieważ się żydzi przez patronów swoich znali do niektórych rzeczy moskiewskich, przeto my sąd bliszeżego pana Illę Tuffana-moskala kupca, na szkodach onego podług žaloby samosiódmego z ludzmi iednak takowemi, których sobie strona pozwana obierze, uznawamy na tym: iako tę wszystką w žalobie swey mianowaną szkodę y przed nami sądem przez patronów swoich proponowaną w zabraniu, w zrabowaniu siebie więcey ni przez kogo inszego, tylo przez niewiernego Michala Gordona y pomocników onego y przez własną onego naprawę na dwadzieścia ósm tysięcy trzysta złotych polskich poniosł, która względem limitujących się sądów trybunału skarbowego wielkiego xię-

stwa Litewskiego, aby na sądach surrogatorskich Wileńskich na najpierwszych wykonał naznaczamy. A po wykonaney przysiędze szkody w žalobie mianowane panu Illi Tuffanowi-moskalowi, kupecowi z Turopea, żydzi pozwani wszystkie instancie zapłacić mają, nakazujemy mocą niniejszego dekretu naszego. Pisan w Wilnie, ut supra: apud quod decretum commissoriale fisci m. d. Lit. circa sigillum illustrissimi ac excellentissimi ducis Radivilli—Cancellarii m. d. Lit. subscriptiones tales: Michal Kazimiesz Uszak Kulikowski—Woyski Piński, Piasz trybunału skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego. Correxít Woydziejew P. D. Z. Sprawa między Illą Tuffanem-moskałem kupcem z Turobea, a niewiernymi Aaronem y Michalem syna onego Gordonami żydami Wileńskimi y innemi żydami. Legit Gierłowicz R. G. P. V. R. C. D. W. X. L.—Quod quidem decretum, modo praemisso oblatum, actis praesentibus, quoniam acta nemini denegantur est ingrossatum et per depromptum ex usdem praedicto generoso domino Markiewicz cum originali extraditum. Quod est connotatum.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 5355, 1702—1710 г. т. 245.

## № 180—1708 г. Сентября 26.

Трибунальный декретъ присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ смертной казни, за недопущенье Регинѣ Мирской взискать съ нихъ слѣдовавшаго ей долгу.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmego msca Septembra dwudziestego szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny ósmy obranemi, a po expirowaney limitacyi do Wilna zgromadzonemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imé pana Mi-

chala Jana Mirskiego—skarbnika Brasławskiego, sędziego głównego trybunального, tylko względem starszeństwa małżeńskiego ieym. pani Reginy Czyżowny Michałowej Mirskiej—skarbnikowcy Brasławskiej, iako samey aktórki z niewiernymi żydami starszemi synagogi Wilenskiej: Pęysachiem Moyżeszowiczem, Izaakiem Heliaszewiczem, Nochimem Moyżeszowiczem, Józefem Markowiczem, Samuelem Lewkowiczem, Moyżeszem Izaakowiczem, Zelikiem Iózefowiczem, Samuelem Samuelewiczem, Izaakiem Markowiczem, Markiem Gierszonowiczem, Abrahamem Samuelewiczem, Dawidem Litmanowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem y wszystkiemi żydami, całym gminem teyże synagogi Wilenskiej, za pozwem od aktorów wyniesionym, o sprzeciwienstwo dekretowi naszemu w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ósmym, msca Maia piątego dnia, z aktoratu wielmożnego imć pana Mirskiego—skarbnika Brasławskiego y samey ieymci, iako aktorki z obżalowanymi żydami starszemi synagogi Wilenskiej y całym gminem teyże synagogi tu w Wilnie ferowanemu w tym, gdy imć pan Michał Rafał Szumski—podstoli y podwoiewodzy Wilenski, będąc od delatorów użytym za sumnę trzydzieście cztery tysiące y sto złotych polskich na wszelkich dobrach y majątnościach obżalowanych, to iest na szkole, mogiłach, na kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach tymże dekretem wskazaną, po wydanym od siebie podług prawa y podanym także przyznanym przez ienerala Mateusza Zubrzyckiego obwieszczeniu w niedziel cztery, to iest dnia dwudziestego wtórego Junij do szkoły alias bożnicy onych, tu w Wilnie będącey, na odprawę ziachał y podług tegoż dekretu naszego na pomienionych dobrach odprawę y exekucyą prawną uczynić chciał, tedy obżalowani żydzi prawem przekonani, będąc w banicyach doczesney, wieczney, także w infamii zostaiąc, a prawnu pospolitemu y dekretowi naszemu sprzeciwiając się, pierwey słownię, a potym cedulę na

pismie podawszy, exekucyi y odprawy czynić mocno bronili y nie postąpili, którą cedulę imć pan podwoiewodzy Wilenski przyiowszy, tę sprawę ad forum competentis odesłał, zaczym do utwierdzenia pomienionego dekretu naszego ze wszystką rzeczą y wskazem w nim wyrażonym, wespół z doczesną y wieczną banicyami, także infamią, z poizdem urzędowym y całym procederem prawnym od delatorów do pozwanych uroszczonym, do zapłacenia summy tym dekretem wskazaney, do nakazania mocney a nieodwłoczney, mota nobilitate, nie oglądaiąc się na żadne bronienia, odprawy, do wskazania samych na takowęż kondemnaty insuper za contravenicyą prawnu pospolitemu y dekretowi naszemu na garło y na łapanie, tudzież o szkody noviter poniesione y o winy prawne delatoros zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyżey na dacie wyrażonym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktorów patron ichm w za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Michał Kopec—obozny Pinski oczewisto stawał, a pozvani niewierni żydzi starsi y cały gmin Synagogi Wilenskiej, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestawaniu swoim nam sądowi y stronie swey nieuczynili; zatym tenże aktorów patron podanego niewiernym żydom starszym, przy szkole onych Wilenskiej będącym, przy zeromadzeniu tak starszych, iako y całego gminu, oczewisto w ręce przez ienerala Matheusza Józefa Zubrzyckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem kola sądów naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, także pilność trogaya wolania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy y žalobę wyżey wyrażoną przelożywszy, dowodząc samey rzeczy produkował dekret sądu naszego w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ósmym, msca Maia piątego dnia z aktoratu delatorów z pozwanymi niewiernymi żydami synagogi Wilenskiej, z wdaniem onych za niestaniem do prawa w roku zawitym

na upad w rzeczy, z wskazem sumy trzydziestu czterech tysięcy y sta złotych polskich na wszelkich obżalowanych żydów dobrach, obszerniey w tym dekrete wyrażonych, z wzdaniem samych żydów na banieye doczesną, wieczną, także na infamia, z odesłaniem do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Wilenskiego y innych na exekucyą, z założeniem in contravenientes, także contra non exequentes officiales paen prawnych, tu w Wilnie ferowany, za którym gdy imć pan Michał Rafał Szumski—podstoli y podwojewódzcy Wilenski, będąc od aktorów użytym po wydanym y podanym od siebie obwieszczeniu w roku tymże msca Iunij dwudziestego wtórego dnia do żydowskiej szkoły alias bożnicy, w Wilnie będącey, na odprawę ziachał, tedy obżalowani żydzi Wilenscy podawszy na piśmie przez szkolnika cedulę, odprawy czynić bronili y niepostąpili, prawu pospolitemu y dekretowi naszemu sprzeciwili się, którego sprzeciwieństwa listem poiezdżym, urzędowym, pod datą w nim inserowaną wydanym dowiodszy, pozwanym niewiernych żydów synagogi Wilenskiej, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym dekretu naszego w roku terazniejszym tyście siedmsetnym ósmym, msca Maia piętego dnia, z aktoratu wielmożnego imć pana Iana Mirskiego—skarbnika Brasławskiego y samey ieymei iako aktorki, na niewiernych żydach starszych synagogi Wilenskiej y całym gminie onych, tu w Wilnie otrzymanego, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespoł z doczesną y wieczną banieyami, także z infamią tym dekretem wskazanemi, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym od aktorów do żydów Wilenskich uroszczonym, w tey sprawie zaszłym, nienarusznie przy mocy zachowania y utwierdzenia, summy w tym dekrete wyrażoney trzydziestu czterech tysięcy y sta złotych polskich, przytym za szkody y expensa prawne, noviter poniesione, dwóch tysięcy złotych na pozwanym

niewiernych żydach synagogi Wilenskiej, na bożnicy onych w Wilnie będącey, na mogiłach onychże, na wszelkich dobrach y majątnościach onych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arędach, zastawach, na innych wszelkich leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, z wolnym bożnice y kromów pieczętowaniem, samych osob na każdym mieyscu poścignowszy, zatrzymaniem, aresztowaniem y in aresto ad satisfactionem, tryzymaniem, a samych wszystkich niewiernych żydów starszych synagogi Wilenskiej, iako doczesnych y wiecznych banitów, także infamissów za sprzeciwieństwo dekretowi naszemu, które evidentier z listu poiezdżego urzędowego pokazuje się, item na doczesną y wieczną banieye, także na infamią, przytym na gardło y na łapanie delatorom wskazania y dla publikowania tych kondemnat ienerata sądowego przydania, a iako za sumę wyżey wyrażoną dla uczynienia na pomienionych obżalowanych żydów, majątnościach y dobrach mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne bronienie, ceduly, gleyta, rescripta, mota nobilitate, odprawy y na osobach onych prawney exekucyi do iasnie wielmożnych imc. pana wojewody, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego województwa Wilenskiego y innych wszelkich urzędów y sądów tych województw y powiatów, gdzie dobra onych okażą się osoby poścignione być mogą, a których sobie z urzędu strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd w nieexequowaniu paeny prawne odesłania u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Michała Jana Mirskiego—skarbnika Brasławskiego, tylko względem starszeństwa małżenskigo, a ieymei pani Reginy Czyżowny Mirskiej—skarbnikowey Brasławskiej, iako samey aktorki, bacząc to, iż niewierni żydzi starsi synagogi Wilenskiej Peysach Moyżeszowicz, Izaak Heliaszewicz, Nochim Moyżeszowicz, Iózef Markowicz, Samuel Lewkowicz, Moyżesz Izaakowicz, Zelik Iózefo-

wicz, Samuel Samuelewicz, Izaak Markowicz, Marko Gierszonowicz, Abraham Samuelewicz, Dawid Litmanowicz, Gabryel Moyżeszowicz, wszyscy żydzi y cały gmin teyż synagogi Wilenskiej, będąc o rzecz wysz wyrażoną do sądu naszego zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawiali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym dekret sądu naszego w roku terażniejszym tysiąc siedmsetnym ósmym mscia Maia piątego dnia z aktoratu wielmożnego imé pana Michała Jana Mirskiego, skarbnika Brasławskiego y samey ieymci, iako aktorki, na niewiernych żydach starszych synagogi Wilenskiej y całym gminie onych tu w Wilnie otrzymanym, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, współ z doczesną y wieczną banicyami, także z infamią tym dekretem wskazanemi, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym od aktorów do żydów Wilenskich uroszczonym w teyż sprawie zaszłym, nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, summy w tym dekrete wyrażoney trzydzieście cztery tysiące y sto złotych polskich, przy tym za szkody y expensa prawne noviter poniesione dwa tysiące złotych, insumma trzydzieście sześć tysięcy y sto złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach synagogi Wilenskiej, na bożnicy onych w Wilnie będącey, na mogiłach onych ze, na wszelkich dobrach y majątnościach onych, kamienicach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arendach, zastawach, na innych wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym bożnic y kromów pieczętowaniem, samych osób na każdym mieyscu poścignowszy zatrzymaniem, aresztowaniem y in aresto ad satisfactionem trzymaniem, a samych wszystkich niewiernych żydów, starszych synagogi Wilenskiej, iako doczesnych y wiecznych banitów, także infamissów za sprzeciwienstwo dekretowi naszemu, które evidenter z listu

poiezdżego urzędowego pokazuię się item na doczesną y wieczną banicye, także na infamią, przytym na garlo y na łapanie delatorom wskazuiemy y dla publikowania tych condemnat ienerala sądowego przydauiemy, a iako za summe wyżey wyrażoną dla uczynienia na mienionych obżałowanych żydów majątnościach y dobrach moency a nieodwłoczney, nieoglądaiąc się na żadne bronienia, ceduly, gleyta, rescripta, mota nobilitate, odprawy y na osobach onych prawney ekeduky do iasnie wielm. imé pana woiewody, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego woiewodztwa Wilenskiego y innych wszelkich urzędów y sądów tych woiewodztw y powiatów, gdzie dobra onych okaza się y osoby poścignione być mogą, a których sobie z urzędów strona użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd w exequowaniu temu dekretowi nieposłuszny dalsze pacny prawne odsyłamy. A gdy dzień ósmy mscia Oktobra anni praesentis przypadł, tedy Matheusz Zubrzycki—ienerał sądów naszych pilnuiący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu niewiernych żydów: Peysacha Moyżeszowicza, Izaaka Heliaszewicza, Nochima Moyżeszowicza, Iózefa Markowicza, Samuela Lewkowicza, Moyżesza Izaakowicza, Zelika Iózefowicza, Samuela Samuelewicza, Izaaka Markowicza, Marka Gierszonowicza, Abrahama Samuelewicza, Dawida Litmanowicza, Gabryela Moyżeszowicza, także wszystkich żydów, cały gmin synagogi Wilenskiej za infamissów obwołał, proklamował y relacją publikacy swey a loco publicationis rediens judicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych tryb. w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 344, за 1708 г., л. 1024.

## № 181.—1708 г. Октября 25.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-  
евъ Вел. княжества Литовскаго къ изгнанию  
и инфаміи, а также уплатѣ тридцати пяти  
тысячъ двухъ сотъ тринадцати золот. польск.,  
слѣдовавшихъ съ нихъ на содержаніе пѣ-  
хоты Главнаго литовскаго трибунала.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmego, mca  
Oktobra, dwudziestego piątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na try-  
bunał w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y po-  
wiatów na rok terazniejszy wysz pisany  
obranemi, a po limitacyi expirowaney do  
Wilna zgromadzonemi, gdy z porządku re-  
iestrowego ku sądeniu przypadła sprawa,  
imć pana Adama Pileckiego Urbanowicza—  
rotmistrza piechoty trybunału w. x. Lit. z  
niewiernemi żydami, starszemi wszystkie-  
mi kahałów w wojewodztwach y powia-  
tach w. x. Lit. będących—mianowicie  
Brzeskiego, Pńskiego, Żmuydzkiego, Wi-  
lenskiego, Mscibowskiego y Nowogrodz-  
kiego y wszystkimi żydami do tych kaha-  
łów należącemi, za zakazem przed nasz sąd  
wyniesionym, mieniać oto: iż obżalowani  
niewierni żydzi czynią in convulsionem pra-  
wa pospolitego y constitucyi seymowych, o  
pogłównym żydowskich delatach y reten-  
tach onych srodze opisanych, nie niedba-  
jąc na pozwy w nich wyrażone, mając wy-  
razny termin y summę constitucyami na-  
znaczoną y wyrażoną na piechotę trybuna-  
łu w. x. Lit. do wypłacenia należącą, oney  
za częstokrotnym posyłaniem antecessoro-  
wi żałującego delatora ani samemu za wle-  
kiem należącemu aktorowi niechcieli y do-  
tąd niechcą wypłacić, y ieszcze posłanych,  
popęniając pod sądami głównemi trybu-  
nalnemi iawny zbytek, exces, kryminal  
z confundowali, bili, mordowali, w prywat-  
nym więzieniu, y szkolie trzymali, nożami  
pokłóli, o co osobliwy proceder będzie  
uroszczony tymże osobom, po summy dla  
odebrania onych zieżdzaiącym, z własnym  
ich dobr ruchomych violenter zabierając,

expulsją uczynili y dalszemi odpowiedziami  
y pochwalkami infestowali, y tak różne  
kryminaly, violencye w roku terazniejszy-  
szym tysiącnym siedmsetnym ósmym róż-  
nych msey y dni poczynili y w paeny  
prawne popadli; zaczym wszystkich nie-  
wiernych obżalowanych żydów starszych  
kahałów pomienionych do personalney com-  
parycyey y oraz do wypłacenia summy z  
kahałów pomienionych należących, a na  
retentach zostaiących, to iest: z kahału  
Brzeskiego dziesięć tysięcy czterysta zło-  
tych, z kahału Pńskiego siedm tysięcy  
złotych, z kahałów xięstwa Żmuydzkiego  
sześć tysięcy złotych, z kahału Wilenskie-  
go, siedmset ósmdziesiąt złotych, z kahału  
Mscibowskiego, cztery tysiące złotych pol-  
skich, z kahału Nowogrodzkiego pięć ty-  
sięcy ósmset dwadzieście trzy złotych y do  
skuteczney w samey rzeczy iako w sprawie  
in causa fisci rozprawy y za popeńnio-  
ne excessa, kryminaly, wiolencie, tudziesz  
czyniąc na postpositiā zwierzchności maie-  
statu iego kr. msci, constitucyi seymowych  
y prawa pospolitego o niesłuszne ważenie  
się czopowe, szelężne, arędowanie cel, myt  
trzymanie, a summ na retentach zaległych  
y dotąd wypłacić niechcieli, tedy vigore  
wysz pomienionych constitucyi seymowych,  
do wskazania banicyi doczesney wieczney  
y infamy y samych osob do łapania y  
dobr onych confiskowania, z wolnym onych  
samych, handłów y towarów gdziekolwiek  
za poścignieniem, aresztowaniem y łapa-  
niem, szkół w miastach będących, aż poko  
satisfactiā uczynią, z wolnym pieczętowa-  
niem onych po dworach y miastach, iesli  
by kto onym protekeyi dodawał y exekucy  
na dobrach onych y na samych osobach  
czynić per potentiam niedopuszczał, do ob-  
warowania y założenia paen dekretem, o  
dalsze szkody y winy prawne tym zakazem  
przed nasz sąd intentował actiā. Na termi-  
nie tedy niniejszym wysz na dacie pisa-  
nym, za przywożaniem przez ienerała stron  
do prawa, od żałującego aktora patron imsci,  
za mocą prawną, sobie do tey sprawy da-  
ną y zleconą imć pan Ian Ancuta—skarż-

nik Brzeski, oczewisto do rosprawy prawney stawał, a pozwani niewierni wysz pomienieni żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwny nieuczynili, zatem tenże wysz wyraźony aktora patron, podanego obżalowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce tu w mieście w Wilnie przez ienerała i. k. msci pana Szczypińskiego zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé panem pisarzem trybunalskim w. x. Lit. koła sądów naszych uczynionym słusnie, prawnie dowiodszy, oraz žalobę z onego o rzecz wysz wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkując, czytał przed nami soudem retenta żydów, z których nieuczynienia constitucyom seymowym w wypłaceniu pogłównego dość dowodził, po których dokumentów produkowaniu wzdania obżalowanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatem według prawa y žaloby zakazowej, reiestrów retentowych, delatowych, summy na delatach wysz pomienionych kahałach, na retentach zaległej, a żalującemu aktorowi na chorongiew płacić należącej, wszystkiego summą trzydziestu czterech tysięcy y trzech złotych polskich, samey isczizny za różne gwalty, violencye, odpowiedzi, pochwałki, expulsję sowito dwuchset złotych polskich, za prywatne więzienie ludzi aktora posła podług prawa statutowego nawiazki, za szkody tak różne poczynione, iako też nakłady prawne recenter, w tey sprawie erogowane, tysiąca złotych polskich na pozwanych wszystkich niewiernych żydach, synagogach onych, dobrach leżących, ruchomych, sumach, kromach, handlach, towarach gdzie y u kogokolwiek będących, iako też y na samych osobach za poścignieniem onych, z wolnym aresztowaniem, łapaniem, do więzienia braniem, szkół w miastach będących, aż poko satisfactia uczyniona będzie, pieczętowaniem po dworach y miastach, iesli by kto pomienionym żydom protekeyi dodawał y execucyom dob-

rach onych y samych osobach w w. x. Lit. będących w protekeyą onych wziow-szy, czynić per potentiam niedopuszczał, ochraniał, tedy dekretem warowania y na takowych paenam infamiae założenia, a samych pozwanych y wszystkich niewiernych żydów, do wyż wyrażonych należących kahałów, samych starszych przy szkołach w miastach, miasteczkach iego królewskiej mości senatorskich, dignitarskich, szlacheckich, w woiewodztwach y powiatach w. x. Lit. będących, po dworach y karczmach mieszkających za odpowiedzi, pochwalki, expulsye z dobr ruchomych poczynione y za administratowaniem czopowego szeleżnego podług constitucy seymowych o żydach opisanych, o contravenycją onym iako in causa fisci, na banicyą doczesną wieczną y na infamią żalującemu aktorowi wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tych banicy y infami ienerała sądowego przydania, a iako za summę pryncypalną, tak y za szkody dla uczynienia na szkołach y dobrach pozwanych żydów starszych, gminowych, leżących, ruchomych, sumnach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach, a w niedostatku onych y na samych osobach y kahałach onych execucyi do urzędów ziemskich, grodzkich, zamkowych, woiewodstw y powiatów, pod któremi dobra, szkoły onych y same osoby okaza się, a którego kolwiek sobie strona powodowa do tey execucyi z urzędu y osob użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Adama Pileckiego Urbanowicza—rotmistrza piechoty trybunatu w. x. Lit., bacząc to: iż niewierni obżalowani żydzi w kahałach, w woiewodztwach y powiatach w. x. Lit. będące, mianowicie Brzeski, Pinski, Zmuydzki, Wilenski, Mscibowski y Nowogrodzki y wszystkie żydzi do tych kahałów należące, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do pra-



wa niestawali. przeto niewiernych obżalowanych żydów starszych y wszystkich żydów do tych kahałów należących, y różno prywatnie po miasteczkach, arendach, wsiach mieszkających, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, a zatyż według prawa żaloby zakazowey, reicstrów retentowych, delatowych y domawiania się patrona aktora summy, na delatach wysz pomienionych kahałach, na retentach zalegley, a żalującemu aktorowi na chorągiew wypłacić należącey, wszystkiego summo trzydzieście cztery tysiące y trzy złotych polskich, samey isczyny, za różne gwalty, violeney, odpowiedzi, pochwałki, expulsie dwiescie złotych polskich, za prywatnie więzienie ludzi aktora posłanych podług prawa statutowego nawiązki y szkody tak różne poczynione, iako też nakłady prawne. recenier w tey sprawie erogowane, tysiąc złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym, eum lucris nam sądowi danym wszystkiego in summa trzydzieście pięć tysięcy dwiescie y trzynaście złotych polskich na pozwanych wszystkich niewiernych żydach, synagogach onych, dobrach leżących, ruchomych, summach, kromach, kamienicach, domach, arendach, handlach, towarach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, iako też y na samych osobach, za poścignieniem onych, aresztować, łapać, do więzienia brać, szkół w miastach, miasteczkach będących, aż po ko satisfactia uczyniona będzie, piccentować pozwalamy, po dworach, miastach, miasteczkach, iesliby kto pomienionym żydom protekeyi dodawał y execucyi, na dobrach onych y samych osobach w w. x. Lit. będących w protekeyą onych wziowszy czynić per potentiam niedopuszczal, ochraniał, tedy tym dekretem naszym wraiąc na takowych prawu przeciwnych paenam infamiae zakładamy, a samych pozwanych wszystkich niewiernych żydów od wysz wyrażonych należących kahałów, samych starszych przy szkołach we wsiach, miastach, miasteczkach i. kr. msci senatorskich, dignitarskich, szlacheckich, w woiewodztwach

y powiatach w. x. Lit. będących, po dworach y po karczmach prywatnie mieszkających, za odpowiedz, pochwałki, expulsie, z dobr ruchomych poczynione y za administratowanie czopowego y szelężnego podług constitucyi seymowych, o żydach opisanych, o contravenientią onym, iako in causa fisci na banicie doczesną wieczną, na infamią y łapanie żalującemu aktorowi wskazuiemy, wywołać y proklamować nakazuiemy, y dla publikowania tych banicy y infamij ienerała sądowego przydaiemy, a za wskaz summy dla uczynienia na szkołach, dobrach pozwanych żydów leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach y na samych osobach y kahałach onych execucyi, do urzędów zamkowych grodzkich lub ziemskich woiewodstw i powiatów, pod któremi dobra, szkoły onych y same osoby okażą się, a któregookolwiek sobie strona powodowa do tey execucy z urzędu y osob użyć zechce, założywszy na przeciwnych dalszych paen prawnych odsylamy. A gdy dzień dwudziesty siódmy tegoż meca Oktobra anni praesentis dla publikowania tych banicy y infamij przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Thomasz Iowé dość czyniąc prawu popolitemu, dekretowi naszemu niewiernych obżalowanych żydów starszych wszystkich kahałów w woiewodstwach y powiatach w. x. Litewskiego będących, mianowicie Brzeskiego, Pinskiego, Zmuydzkiego, Wilenskiego, Mscibowskiego y Nowogrodzkiego y wszystkich żydów do tych kahałów należących za infamissów, banitów doczesnych, wiecznych w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacy swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do ciąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 344, за 1708 годъ, з. 1991.

## № 182.—1709 г. Апрель 20.

Трибунальный денреть, присуждающий старшинъ Виленской еврейской синагоги къ изгнанію и инфаміи и уплатѣ Михаилу Мицкевичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, mscsa Apryla dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imsci pana Michała Mickiewicza—porucznika chorągwie węgierskiej trybunału w. x. Lit. z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Izraelem Markowiczem, Iózefem Markowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Abramem Samuelewiczem, Ionasem Salomonowiczem, bywszemi starszemi całej synagogi Wilenskiej y terazniejszymi wszystkimi żydami starszemi y pospolstwem do tej synagogi przynależącemi kahału Wilenskigo, za zakazem podanym, mieniąc o to iż niewierni żydzi imieniem swoim y całej synagogi Wilenskiej wziwszy y pożyczwszy na list swoy dobrowolny obligacyiny zapis u w Bogu wielebney ieymć panny Apollinary Kasztelowny—zakonnicy zakonu Franciszka świętego, na Zarzeczcu będącego, ieszcze w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym gotowej summy tysiąc sto iedynaście złotych monety srebrney talarowej, której summy do tych czas za wielokrotnym upominaniem się tak samey ieymci pannie Kasztelownie, iako y teraz imsci panu Mickiewiczowi za wlewkiem prawa aktorowi nieoddali y quoty od dwóch lat niezapłacili, przez co w troiaku zareki y winę doczesney wieczney banicyi y infamyi popadli, zacyzm do dość uczynienia pomienionemu zapisowi, do oddania samey realney summy z troiakimi zarekami czterech tysięcy czterechset czterdziestu czterech złotych, do wskazania y przysądzenia oney na

wszystkich dobrach y osobach pozwanych żydów, kamienicach, handlach, kromach, towarach, z wolnym wszędy aresztem onych, do łapania y więzienia samych, tudzież o dalsze paeny, szkody y nakłady prawne. Do której sprawy na dniu niniejszym wysz na dacie pisanym za przywołaniem ieneralskim stron do prawa od aktora patron za mocą prawną, sobie do tej sprawy daną imć p. Marcijan Kuncewicz—horodniczy oszmianski, oczewisto na rozprawie prawney stawał, a niewierni żydzi iako sami przed nami sądem za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie swey powodowej nieuczynili, zacyzm tenże przerzeczony aktora patron niewiernym żydom całej synagogi Wilenskiej podanego oczewisto w ręce przez ienerala i. k. meci Thomasza Iowcia tu w mieście i. k. meci Wilnie z szkoły idącym zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem koła sądów naszych słusznie, prawnie dowiodszy y żalobę z onego przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkował list, dobrowolny obligacyiny zapis od niewiernych żydów całej synagogi Wilenskiej ieymć pannie Apollinarze Kasztelownie, zakonnicy zakonu Franciszka S-o, na Zarzeczcu w Wilnie będącego dany, a za wlewkiem żalującemu aktorowi służący, datą w nim inserowaną, z którego wszystkie rady y obowiązki przeczytawszy y onymże nieoswobodzenia y dość nieuczynienia aktorstwa teraz żalującego zapisem wlewkowym dowiodszy, wzdania pozwanych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawnu nieposłusznych w roku zawilym na upad w rzeczy, a zacyzm wysz pomienionego obligacyinego zapisu wespół z wlewkiem iako słusznego y prawnego ze wszystko rzeczą w nim wyrażoną utwierdzenia y przy mocy zachowania, vigore którego summy w nim wyrażoney z troiakimi zarekami czterech tysięcy czterechset czterdziestu czterech złotych quoty za lat dwie niewypłaconey, niesłusznie

zatrzymaney dwóchset dziesięciu złotych polskich, przytym za szkody nakłady prawne w tey sprawie erogowane sła sześciudziesiąt zł. pol. na niewiernych żydach wszystkich caley synagogi Wilenskiej, na wszelkich ich dobrach, kamienicach, towarach, handlach, kromach, z wolnym domów, krom zaiechaniem, towarów na gościńcach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorkach grabieniem, areztowaniem y oszacowawszy sprzedaniem, a na samych osobach, z wolnym onych wszędy braniem, więzieniem y łapaniem, a samych wszystkich pomienionych żydów synagogi Wilenskiej vigore listu obligacyjnego zapisu na doczesną wieczną banicye y na infamią żalującemu aktorowi wskazania, wywołać y publikować nakazania y ex nunc podług prawa coaequationis za banitów doczesnych wiecznych y infamiy ienerała przydania, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney a nieodwloczney exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich woiewodstwa Wilenskigo y innych wszelkich tych woiewodzw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych żydów być okażą, a którego sobie strona do tey sprawy y exekucyi użyć zechce, z założeniem in contravenientes temu dekretowi dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imsci pana Michała Mickiewicza—porucznika chorągwie Węgierskiej trybun. w. x. Lit. z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Izraelem Markowiczem, Iózefem Markowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem bywuszemi starszemi caley synagogi Wilenskiej y teraznieyszemi wszystkimi starszemi żydami y pospolstwem do tey synagogi należąciami kahału Wilenskigo, bacząc to, iż pozwani niewierni żydzi za pokilkakrotnym przywoływaniem ieneralskim przed nami sądem do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym wysz pomieniony obligacyjny zapis wespol z wlewkiem, iako słuszny y prawny ze wszy-

stko rzeczą w nim wyrażoną, utwierdzamy y przy mocy zachowujemy; vigore którego summy w nim wyrażoney z troiakiemi zarękami cztery tysiące czterysta czterdzieście cztery złote quoty za lat dwie niewypłaconey, niesłusznie zatrzymaney dwieście dziesięć zł. pol.; przy tym za szkody nakłady prawne w tey sprawie erogowane sto sześćdziesiąt zł. pol., a z wpisnym, pamiętnym et cum lucris nam sądowi daucmi, wszystkiego summy cztery tysiące osmset dwadzieścia cztery złote na niewiernych żydach wszystkich caley synagogi Wilenskiej, na wszelkich ich dobrach, kamienicach, towarach, handlach, kromach, z wolnym domów, kromów zaiechaniem, towarów na gościńcach, targach, iarmarkach, komorach, przykomorkach, grabieniem, areztowaniem y oszacowawszy sprzedaniem y na samych osobach z wolnym onych wszędy braniem, więzieniem y łapaniem, a samych wszystkich pomienionych żydów synagogi Wilenskiej vigore listu obligacyjnego zapisu na doczesną wieczną banicyą y na infamią żalującemu aktorowi wskazujemy, wywołać y publikować nakazujemy y ex nunc podług prawa coaequationis za banitów doczesnych wiecznych y infamissów uznawamy y dla publikowania tych banicyy, infamy, ienerała sądowego przydajemy, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney y nieodwloczney na dobrach y osobach niewiernych żydów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich woiewodstwa Wilenskigo y innych wszelkich tych woiewodstw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych żydów być okażą się, a którego sobie strona do tey sprawy y exekucyi użyć zechce, założywszy na przeciwnych temu dekretowi dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty wtóry msca Apryla anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Thomasz Iowé, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, Marka Bernatowicza, Izraela Markowicza, Iózefa Markowicza, Nochima Moyżeszowicza, Abrama

Samuelewicza, Ionasza Samuelewicza—bywszych starszych całej synagogi Wilenskiej y terazniejszych wszystkich starszych żydów y pospolstwa do tey synagogi należące kahału Wilenskigo za bani-tów doczesnych, wiecznych y infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y te publikacją swą, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg główn. trybunaln. w. xię. Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 345, за 1709 г., л. 73.

### № 183.—1709 г. Мая 15.

**Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Лидской еврейской синагоги къ инфаміи и смертной казни, а также къ уплатѣ оумъ Іовцу долгу и пени.**

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, mca Maia piętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w wielkim xięztwie Litewskim, z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa p. Thomasza Iowcia, z niewiernemi żydami Izakiem, Iekiem y Mowszą Iakubowiczami, Iakubem Ionasowiczem, Azikiem Iekiem Kuszelewiczem, Rubinem Niesenowiczem, Chaimem Iowzielwiczem—starszemi kahału Lidzkiego synagogi szkoły żydowskiej, za pozwem przed sąd nasz wyniesionym, mieniać o sprzeciwienstwo dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu w roku tysiącnym siedmsetnym pierwszym, mca Aprila szóstego dnia, przez zeszyłych z tego swiała imści pana Kazimirza Łazarowicza y małżonkę onego ieymé panią Leonorę Solomiankę, primi voti Krzysztophową Iowciową, a powtornego Łazarowiczową—oyczyma y rodzicielki zażącego delatora, na roczkach aprilowych w Lidzie z wskazem summy dwóch tysięcy y sta

złotych polskich z aktoratu zwysz mienionych osob, z wzdaniem na infamią na żydach otrzymanego, a żalującemu delatorowi successive iako pszyrodzonemu aktorowi ze wszystkimi dokumentami do tey sprawy należacemi spadłego, za którym wysz pomienionym dekretem, gdy wielm. imé pan Franciszek Mosiewicz—chorąży y podstarości sądowy powiatu Lidzkiego, do dobr y domów żydów w mieście i. k. mei Lidzie będących, z władzy urzędu swego, porządkiem prawnym po podanym przez ienerała w niedziel cztery obwieszczeniu za summę dwa tysiące y sto złotych tym dekretem wskazaną na odprawę ziczdzał, tedy niewierni żydzi iawnie prawu pospolitemu y dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu sprzeciwiając się, odprawy czynić bronili y niepostapili, przez co w paeny prawne y w winę powtórney infamy popadli; zaczym zażąjący delator, iako aktor y successor pomienioney summy y wszelkich dokumentów, tak o sprzeciwienstwo dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu, iako do utwierdzenia wszelkich dokumentów o szkody y nakłady y paeny prawne na wszelkich dobrach wysz pomienionych żydów y na samych osobach z moeną executią, forti manu, mota nobilitate, chcąc requirować tym pozwem przed sąd nasz zapozwał. Na terminie tedy niniejszym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron za mocą usną prawną u sądu sobie zleconą, przy bytności samegoż aktora, pan Marcyan Kuncewicz stawał, a pozwani żydzi nie stawali y żadney nam sądowi y stronie powodowcy o niestaniu swoim nie dali wiadomości, zatym tenże patron podanego oczewisto w ręce żydom wysz pomienionym w mieście i. k. m. Lidzie przez ienerała i. k. m. Michała Iarzembowskiego pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed wielm. im. p. pisarzem trybunалу w. x. Lit. kolegą naszym w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, mca Aprila trzydziestego dnia uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, troyga wolania pilność strony swey na tym pozwie

napisaną okazawszy, żalobę z niego oraz wysz mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przełożywszy, pokladał dekret grodzki Lidzki datą wysz mianowaną przez zeszelgo imć. p. Łazarowicza y p. małzonke imści na żydach kahału Lidzkiego otrzymany, a za nim list poiedzdy od wielm. imć. p. Mosiewicza—chorążego Lidzkiego wydany, z którego prawu y dekretowi grodzkiemu Lidzkiemu sprzeciwienswa dowiodszy, ponieważ pozwani niewierni żydzi przed nami do prawa niestawiają, onych w roku zawitym na upad w samcy rzeczy wzdawszy, dekretu grodzkiego Lidzkiego datą wysz mianowaną ferowanego z listem poiedzdy y wszytkiego procederu prawnego w tey sprawie uroszczonego, iako słusnie y prawnie sporządzonego, we wszytkich punktach y paragrafach nienaruszenie utwierdzenie y przy mocy zachowania sumy tym dekretem wskazaney dwóch tysięcy y sta zł. pol., za szkody w tey sprawie noviter łożone złt. trzechset, a z wpisnym y pmiętnym y za lucra dane wszytkiego sumną dwóch tysięcy czterechset dziesięciu złt. pol. na obżalowanych wysz pomienionych żydach, na domach, kromach, kotłach w browarach, towarach, handlach, z wolnym onych na wszelkich miejscach arestowaniem, także na szkole ich żydowskiej Lidzkiej, wolnym oney pieczętowaniem y na wszelkich onych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogo kolwiek będących, a samych przerzeczonych wysz pomienionych żydów Lidzkich wszytkich na powtorną infamią, na gardło y na łapanie imć p. Thomaszowi Iowciewi wskazania, onych że exnunc podług prawa coaequationis iurium za infamissów uznania y dla publikowania tey infamiy ienerała sądowego przydania proklamować, publikować nakazania y na odprawę tey summy wysz pomienioney na wszelkich wysz pomienionych żydów dobrach do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Lidzkich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra

ich okażą, a którego sobie strona powodowa do tey cxeekucyi użyć zechce, założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imści pana Thomasza Iowcia bacząc to, iż niewierni żydzi: Izaak, Ieka y Mowsza Iakubowiczowi, Iakub Ionasowicz, Azik Iekowicz Kuszelewicz, Rubin Niesonowicz, Chaim Iowsielewicz—starsi całego kahału Lidzkiego synagogi szkoły żydowskiej, będąc przed sąd nasz zapozwanemi, przed nami do prawa niestawiali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, dekret grodzki Lidzki w roku tysiąc siedmsetnym pierwszym msca Aprila szostego dnia, przez zeszelgo z tego swiata imć p. Kazimierza Łazarowicza y icymc p. Leonorę Sołomiankę pierwszego małżenstwa Krzysztofową Iowciową, a powtornego Łazarewiczową, oyczyma y matkę żalującego z wysz pomienionemi żydami Lidzkimi na roczkach Aprylowych w Lidzie ferowany, z listem poiedzdy, urzędowym y wszytek proceder prawny w tey sprawie uroszczoney, iako słusnie sporządzony we wszytkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowuiemy y utwierdzamy, summy tym dekretem wskazaney dwa tysiące y sto złotych za szkody w tey sprawie noviter przez aktora łożone, złotych trzysta, a z wpisnym, pamiętnym y za lucra nam dane, wszytkiego sumną dwa tysiące czterysta dziesięć złotych polskich na obżalowanych wysz pomienionych żydach kahału, synagogi szkoły żydowskiej Lidzkich na domach, kromach, kotłach w browarach, towarach, handlach, z wolnym onych samych na wszelkich miejscach do więzienia braniem, onych więzieniem, a towarów arestowaniem, także na szkole żydowskiej z wolnym oney pieczętowaniem y na wszelkich dobrach onych, leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie kolwiek y u kogokolwiek będących, a samych przerzeczonych żydów Izaaka, Ieka y Mowsza Iakubowiczów, Iakuba Ionasowicza, Azi-

ka, Ieka Kuszelewicza, Rubina Niesonowicza, Chaima Iowsielewicza—starszych kahału, synagogi, szkoły żydowskiej Lidzkiej, iako infamissów na powtórą infamią, na gardło y na łapanie aktorowi żalującemi wzkazuiemy, onych ex nunc podług prawa coacuationis iurium za infamissów uznawszy, dla publikowania tey infamy ienerała przydaemy, proklamować, publikować nakazuiemy y na odprawę tey summy wysz pomienionej na wszelkich wysz pomienionych żydów dobrach, do urzędów ziemskiego lub grodzkiego Lidzkich y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra ich okażą, a ktorego sobie strona do tey exekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłusznych dalsze paeiny prawne odsyłamy. A gdy dzień siedmnasty tegoż msca Maia, anni praesentis dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał Michał Iarzewowski, czyniąc dość prawu pospolitemu y dekrétowi naszemu Izaaka, Ieka y Mowszę Iakubowiczów, Iakuba Ionasowicza, Azika, Ieka Kuszelewicza, Rubina Niesienowicza, Chaima Iowsielewicza żydów starszych kahału Lidzkiego za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił, publikował y tę publicatją, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do ciąg głównych trybunałnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лѣт. Трибунала, № 345, за 1709 г., л. 512.

## № 184.—1709 г. Іюня 21.

**Трибунальный декретъ, присуждающій Каримовъ Посвольскихъ, Троцихъ и Новомѣскихъ къ тюремному заключенію и уплатѣ Викторину Пацевичу восьмисотъ золот. пол. назначенныхъ на содержание войскъ.**

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiętego, msca Іунij dwudziestego pierwszego dnia.

Przed nami siedziami głównemi na trybunał w w. x. Litewskim z woiewodztw,

ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewięty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Jana Wiktoryjna Pacewicza—krajczego Upitskiego, z niewiernymi Abrahamem Moszkiewiczem—woytem, Abrahamem Malinowskim, Izakiem Judkiewiczem—Poswolskimi, takż Nowomiejskimi y Trockimi starszemi y wszystkimi żydami karaimami w tych miastach y w inszych miasteczkach mieszkającemi, za pozwem przez aktora przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż co za wydaną assygnacją oświeconego xcia imć pana hetmana w-o w-o x-a Litt-o datą roku tysiąc siedmsetnego piątego, msca Apryla dnia trzeciego do obżalowanych osob na chorągiew wielm. imć p. Starosty Żmudzkiego, hetmana polnego w. x. Litt-o petyhorska, będąc żalujący imć pan Pacewicz naznaczonym od chorągwi po sumnę trzy tysiące tymłów deputatem, gdy do pomienionych miast ziechał y tey summy upominał się, obżalowani żydzi starsi, sami między sobą naradziwszy się, exdivisią z kąd miał co wybrać imć panu Pacewiczowi podali, za którą poieżdzaiąc pomienioną sumnę odbierał, a w tym obżalowani żydzi, mimo podaną od siebie exdivisią, czyniąc podstępek pod żalującym, kassacją tey assygnacy u xcia imć pana hetmana sprawiwszy, placenia tey summy unikali, wypłacić niechcieli, do szkod niemalnych żalującego przywiedli, przeciwko której kassacyi za powtórą confirmacją samey assygnacyi (y skassowaniem obżalowanych żydów kassacyi), datą roku tysiąc siedmsetnego piątego, msca Maia piątego dnia imć pan Pacewicz iako deputat, dość czyniąc funkcy swoiey, summy u obżalowanych osob upominał się, obżalowani żydzi karaimi widząc takową powtórą wolą xcia imsci, sprzeciwiając się oney ledwo po części tey summy z miast pomienionych wypłacili y wypłacać reszty niechcąc, na postpozicią assygnacyi y confirmacyi niedawszy żalującemu żadnego pozwu, podstępnie, pomównie, zaocznie w sądach głów. try-

bun. w roku tysiąc siedmsetnym piątym, mca Maia trzydziestego dnia, w Wilnie na żalcym imsci panu Pacewiczu, na tenczas na usłudze Rzpety zostaiącym, na iedney tylko żaluiącey osobie, a nie na chorągwi, (na którą ta summa należała) dekret z niemalym wskazem na dobrach żaluiącego z wyniesieniem banicyi otrzymali, oczym mając pewną imć pan Pacewicz od różnych przyjaciół wiadomość y przestroge, chcąc ten dekret z baniciami z osoby y dobr swoich znieść y skassować. swoiey żaloby wyżey wyrażoney na obżałowanych niewiernych żydach dowodzić, reszty zalegającej summy na obżałowanych osobach y dobrach wszelkich, także za niewinne do prawa pociąganie, za pomówkę według prawa coaequationis siedzenia in fundo wieży y placenia winy tamże opisaney dowodzić, szkod, nakładów prawnych dochodzić, do skassowania dekretu niestannie otrzymanego aktor obżałowanych żydów przed nas sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie pisanym za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron imćci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Iakub Czerniewski—horodniczy Upitski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, obżałowani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowy y stronie powodowey nieuczynili; zczynym wyż rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce niewiernemu Abrahamowi Moszkiewiczowi—woytowi w domu onego w miescie Poswołu, w powiecie Upitskim leżącym y innym żydom przez ienerała Piotra Kolendę, zeznaniem onego oczewistym u urzędu grodzkiego Upitskiego uczynionym, słuszenie, prawnie dowiodszy y pilność trojga wołania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę oraz z niego o rzecz wysz mienioną przełożywszy, na dowod samey rzeczy assignacją od iasnie oświeconego xięcia imćci pana hetmana w. x. Lit., tudziesz confirmacją oney, alias cassacją kassaciey żydom po-

zwanym ad male narrata wydaney y przez nich otrzymaney, tudziesz exdivisie samychże pozwanych osob żaluiącemu dane, podług których miał assignowaną summę żall. wybierać, a zatym protestacją, tak o niedopłacenie reszty summy assignowanej, iako też o pomowną niesłuszną żalobę y o dekret in contumaciam w trybunale w. x. Lit. bez podania pozwu otrzymany do xiąg urzędowych officiosie zanieśioną produkowawszy, wzdana pozwanych osob iako prawu niepostulujących w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym wyż produkowanych dokumentów, iako słusznych y prawnych, żaluiącemu służących, stwierdzenia y przy nienaruszney mocy zachowania, in contrarium zaś kassaciey przez obżałowanych u xcia imć p. hetmana w. x. Lit. otrzymaney, także y dekretu niestannego w roku tysiąc siedmsetnym piątym, mca Maia trzydziestego dnia in contrarium w trybunale Wilenskim, bez podania pozwu pomownie niesłuszenie otrzymanego, ze wskazami, baniciami lub infamiami y wszystką rzeczą w nich wyrażoną skassowania y annihiłowania, vigore assignaciey xcia imć pana hetmana reszty niedobranej summy u obżałowanych zaległej ośmiu set złotych polskich, za pomowną pozwanych uroszczoną żalobę y niedowiedzenie oney podług żaloby aktora pozowney, referuiącey się do prawa coaequationis iurium w. x. Lit. z koroną polską tysiąca kop groszy litewskich y oraz siedzenia puł roku in fundo wieży, oraz za expensa prawne z okazji obżałowanych poniesione ośmiuset złotych polskich na pozwanych żydach karaimach Abramie Moszkiewiczu, Abramie Malinowskim, Izaku Iudkiewiczu y na innych wszystkich żydach karaimach Poswołskich, Nowomieskich, Trockich y po innych miasteczkach mieszkaiących imć panu Pacewiczowi—krayczemu Upitskiemu wskazania y aby tę summę obżałowani żydzi, za podanym sobie obwieszczeniem we cztery niedziele po tym dekrecie naszym pod troiakami zarękami y dalszemi paenami prawnymi

tu przed nami sądem imć p. Pacewiczowi—oddali y wypłacili, y tegoż czasu więżę w Poniewieżu in fundo zasiadшы, zupełna puł roka sub paena infamiae podług tegoż prawa coequationis wysiedzieli, a imć p. Pacewicz—krayczy Upitski, zadość sobie we wszystkim podług tego dekretu uczynieniem aby prawnie obżałowanych żydów kwitował nakazania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Iana Pacewicza—krayczego Upitskiego z niewiernymi żydami—Abrahamem Moszkiewiczem—woytem, Abrahamem Malinowskim, Izakiem Iudkiewiczem—Poswolskimi, takż Nowomieskimi y Trockimi starszemi y wszytkimi żydami karaimami w tych miastach y w inszych miasteczkach mieszkającymi, bacząc to, iż obżałowani żydzi—karaimowie będąc o rzecz wyż mienioną przed nas sąd zapozwanemi za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, przeto my sąd obżałowanych żydów iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaemy, a zatym wyż produkowane dokumenta iako słuszne y prawne żalującemu służące stwierdzamy y przy nienaruszney mocy zachowujemy. In contrarium zaś kassacją przez obżał. u xcia imci pana hetmana w. x. L. otrzymaną, takżę y dekret niestanny w roku tysiąc siedmsetnym piątym msca Maia trzydziestego dnia in contumaciam w trybunale Wilenskim bez podania pozwu pomownie niesłusznie otrzymany, z wskazami, banicyami lub infamiami y wszytką rzeczą w nich wyrażoną kassujemy y annihilujemy, vigore assignaciey xcia imć pana hetmana reszty niedobraney summy u obżałowanych zaległej ośmset złotych polskich, za pomowną pozwanąch uroszczoną żalobę y niedowiedzenie oney podług żaloby aktora pozowney referując się do prawa coequationis iurium wielkiego xięstwa Litewskiego z ko-

roną Polską tysiąc kop groszy Litewskich y oraz siedzenia pułroka in fundo więży, za expensa prawne z okazy obżałowanych spendowane ośmset złotych polskich in suma cztery tysiące sto dziesięć zł. pol. na pozwaných żydach karaimach Abramie Moszkiewiczu, Abramie Malinowskim, Izaku Iudkiewiczu y na innych żydach—karaimach Poswolskich, Nowomieskich, Trockich y po innych miasteczkach mieszkających imć p. Pacewiczowi—krayczemu Upitskiemu wskazujemy y aby tę summę obżałowani żydzi za podanym sobie obwieszczeniem we cztery niedziele po tym dekrete naszym, pod troiakiemi zarekami y dalszemi paenami prawnymi tu przed nami sądem imć p. Pacewiczowi oddali y wypłacili y tegoż czasu więżę w Poniewieżu in fundo zasiadшы zupełne pułroka sub paenis infamiae podług tegoż prawa coequationis wysiedzieli. A imć pan Pacewicz—krayczy Upitski zadość sobie we wszystkim podług tego dekretu uczynieniem, aby prawnie obżałowanych żydów kwitował, nakazujemy. Która sprawa do xiąg głł. tryb. w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лпт. Трибун. № 345, за 1709 годъ, л. 1407.

## № 185.—1709 г. Июля 4.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ вторичной инфамии и смертной казни, а также уплатъ Михаилу Косичу и Лаврентію Монсевичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Iulji czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Lit. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa wielmożnego imć pana Michala Koszczyca, pisarza ziemskiego Wilenskiego y



imé pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza koniuszego Wilenskiego, z niewiernym Wulfem Iarochimowiczem, Moyżeszem Samuelewiczem, Izakiem Nauchowiczem, Izakiem Samuelewiczem, Uriaszem Dawidowiczem, Pinkasem Abramowiczem, Markiem Bernatowiczem, Salomonem Pinkasewiczem, Markiem y Kiwą Gierszonowiczami, Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Izakowiczem, Ludką Moyżeszowiczem, Aronem Gordonem—doktorem y z synami iego—Michalem, Zelmanem y Pinkasem Gordonowiczami y z wszystkimi żydami starszemi kahału Wilenskiego, iako banisami y infamissami y violatorami, za pozwem przed nas sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż co żydzi starsi y cały kahal wileński zostając w banicyach y infamiach, dekretami trybunalskimi, pod datami w nich inserowanymi, będą osądzonemi, poszedszy wszszczy z sobą na znowe, czyniąc na convulsią prawa pospolitego, konstitucyi seymowych, o expulsjach, o dekretach oczewistych y contumacyjnych y podaniu urzędowym opisanych, to wszystko znieważając y postponując, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym pierwszym, mca Iunii czwartego dnia, kamienicę, nazywającą Topnicę Stulbinską, na ulicy Niemieckiej tu w mieście Wilnie leżącą, za sumę imé pana koniuszego Wilenskiego y wielmożnego imé pana pisarza ziemskiego Wilenskiego decretami trybunalskimi na całym kahalie obżalowanych żydów wskazałą, urzędownie przez imé pana Szumskiego—podstolego y podwojewódzkiego województwa Wilenskiego bez żadnego bronienia y contradykcyj wielmożnemu iméi panu Koszczyczowi—pisarzowi ziemskiemu Wilenskiemu y iméi panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu podaną intromittowaną y przez czas niemalą w possessy żałujących będącą, niesłusznie, gwałtownie bezprawnie, znieważając dekreta oczewiste, to jest część pewną oney odebrali, expulsją z oney uczynili y już w dzierzeniu obżalowanych Gordonowiczów zostając, a z tej części należy aktorom co

rok złotych dwieście dziewiędziesiąt, a od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego najmnieyszej rzeczy, także osobliwie z kromu y mieszkania inszego dotąd czynszu niewypłacili y płacić niechcą, dekreta trybunalskie, list podawczy znieważyli, kamienicę odebrali, zruinowali, expulsją z oney uczynili. Zaczyn dekretów trybunalskich wszystkich, pod datami w nich wyrażonemi z całym kahallem Wilenskim ferowanych, y listami obwieszczym, podawczym, intromissją, possessją y innemi wszystkimi dokumentami, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą do utwierdzenia kamienicy, a najbardziej części oney, która w dzierzeniu obżalowanych Gordonowiczów zostając y z której expulsja udzielana, vigore constitucyi seymowych y ordynacyi tryb. w. x. L. ante omnia do reindukowania y przysądzenia, lub summy dekretami przysądzoney y w listach podawczych wyrażoney, także w dekretach inserowanej, do zapłacenia szkod, noviter spendowanych y za zruinowanie, albo raczey od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego zaległego y nieoddawanego czynszu z części tej, którą obżalowani Gordonowiczowie trzymają, także z mieszkań y kromów, z których dotąd żałujące żadnego pożytku niemają przez wszystkie lata dzierżenia swego czterech tysięcy dziewięćdziesiąt złotych. do wrócenia y zapłacenia, a za udzielaną expulsją banicy wiecznej y iako infamissów y z infamissami spółkujących, takż infamii et paenam colli, z wolnym onych na każdym miejscu poścignieniem, złapaniem y ekucyją na osobach y dobrach onych, przez kturyżkolwiek urząd uczynieniem do wskazania y innych paen, oraz o szkody y paeny prawne chcą prawem czynić y paen prawnych requirować, zostawiwszy ieszcze o dalsze praetensye dla zapozwania obżalowanych y tej żaloby meliorowania saluum ius, teraz tylko o to obżalowanych żydów przed nas sąd zapozwali. Do której sprawy na dniu dwudziestym siódmym Maji po przydaniu pozwanym żydom Gordonowi y Gordonowiczowi na zarzucenie a

parte actorea dwie infamie trybunalskie do pokazania locumstandi za patrona pana Iana Piodorowicza, item po braniu tey sprawy dnia siedmego Iunij na ugode, na terminie dzisiejszym wysz na dacie pisanym, za przywołaniem ienerala stron do prawa od aktorów patron ichmw, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć p. Stefan Frąckiewicz—krayczy Upitski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie przeciwney nieuczynili; zatym wysz rzeczony aktorów patron podanego obżalowanym żydom oczewisto w ręce wychodzącym z szkoły żydowskiey przez ienerala Thomasza Iowcia pozwu, zeznaniem oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem sądów naszych uczynionym, słuszenie, prawnie dowiodszy, pilność trojga wolańia na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z niego o rzecz wyż mienioną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przy zapisach obligacyjnych, in rem aktorów przerzeczonych służących, wiele w tey sprawie zasłych oczewistych niestannych trybunalskich dekretów, mianowicie: pierwszy dekret trybunału Wilenskiego z aktorału imć pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego, z żydami synagogi Wilenskiey, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, msca Iulij dwudziestego czwartego dnia w Wilnie ferowany, gdzie po wysłych wielu dillacyach dla concluzyi tych żądów remissa stanela do Mińska, w Minskim zaś trybunale, gdy za pomienionym oczewistym remissynym Wilenskiem dekretem ta sprawa wytoczyła się, wysłych tam wszystkich dillacyach, trybunał w. x. Litew. z oczewistey controwersy y w samey rzeczy dekret swoy ferując, uchyliwszy listy żelazne, przywileie od królów ichmów ad male narrata y commissie przez żydów otrzymane, uwolniwszy ex clementia iudicij żydów od żaruk w zapisach założonych, a zatym też nieodsylaiąc na commissią y calculacyą respektem de-

solacyey, aby ciż pozwani żydzi samę kapitalną summę, to jest osm tysięcy sto złotych pol. za niedziel cztery od daty takowego dekretu imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu, tamże przed sądem wypłacili nakazał. In casu nieoddania y niedosyc uczynienia temu to oczewistemu dekretowi, wszystkie żareki y paeny w zapisach wyrażone wskazawszy y ipso facto uznawszy, tam że zatym, gdy terminu exolucyey oczewistym dekretem pod paenami nakazaney przypadł, obżalowani żydzi synagogi kahału Wilen. niestawali, satisfactyi nie uczynili, oczewistemu dekretowi sprzeciwili się, y tak wzdani są in paenas legum, z przysądzeniem imć panu Moksiewiczowi trzydziestu siedmiu tysięcy, z mocną exekucyą y infamią, iako to obszerniey dekret trybunału Minskiego w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym, msca Septembra dwudziestego czwartego dnia ferowany w sobie wyraża. Po takowym trybunalskim dekrecie imć pan Szumski—podwoiewodzi Wilenski, za użyciem od imć pana Moksiewicza według dekretu trybunalskiego pomienionego za summę trzydzieście siedm tysięcy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Maia trzynastego dnia kamienicę Sztulbinską alias Topnice, w possessyi pozwanych żydów będącą, imć panu Moksiewiczowi do possessyey ze wszykiemi przynależnościami podał, któremu y sami żydzi podaniu nie contradikowali, one libere przyieli y ustąpili kamienicy, upraszając ieno, ex quo summie przysądzoney nie correspondowała ta kamienica, aby na innych ich dobrach nie była czyniona exekucya. Obiół tedy imć pan Moksiewicz tę kamienicę in pacificam possessionem, gdzie stante imći possessione przylączył wielmożny imć pan Koszczycz—pisarz ziemski Wilenski swoią summę za obligiem winną y swoje przewody na teyże kamienicy, y tak ichmś w spolney zostawali possessyey, za których ichmć possessyey, gdy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym ichmś xięża iezuici Wilenscy Święto-Ian-

scy prawo z temiz żydami o summę sobie winną wiedli y gdy na wszystkich obżalowanych dobrach wskazy otrzymać chcieli, tedy dekretem z oczewistej kontrowersyi w trybunale w. x. Lit. ferowanym, kamienica ta w possessyey ichmm będąca od wszystkich wskazów uwolniona y ochroniona została, podobnym sposobem w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, dnia dwudziestego ósmego Augusta, z aktoratu imść pana pisarza ziemskiego Wilenskiego y imści pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego, z temiz synagogi Wilen. żydami, gdy się w trybunale Wileńskim agitowała sprawa, stanęła approbata pierwszych dekretów y possessyey kamienicy przerzeczoney y też kamienica od wszelkich wskazów uwolniona iest; antecedenter zaś w tymże roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, msca Maia dwudziestego piątego dnia wielm. imć pan pisarz Wilenski ziemski otrzymał na tychże żydach synagogi Wilenskiej seorsive z aktoratu swojego dekret w trybunale Wileńskim, z wskazem summy sześciu tysięcy dwóchset złotych polskich, za tymże dekretem spólnie z imć panem Moksiewiczem—koniuszym Wilenskim, wszedł w possessyę przez podanie urzędowe pomienoney kamienicy Stulbinskiej, alias Topnica, po takowych dekretach y urzędowych podaniach, gdy pomienieni actores in pacifica possessione zostawali aż do roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, tandem pozwani niewierni żydzi sensim podstępnie y nierazem żalującego wybiiając z possessyey tej kamienicy, naprzod Gordonowiczowie oponowawszy część pewną tej kamienicy, ani z oney ustąpić, ani żadnego czynszu dawać niechcieli y przy swoim uporze utrzymowali się, per consequens y drudzy tam mieszkający żydzi, ani od mieszkania, ani od kromów trzymających pensyey roczney płacić poprzestali y żadnym sposobem z requisicyą delatorów płacić ani ustąpić niechcieli y niechcą, przez co iawną expulsyą, znieważając oczewiste y niestanne trybunalskie dekreta uczynili y czynią. O co

oraz o nieplacenie czynszów od roku tysiąc siedmsetnego pierwszego protestacye in tempore do xiąg urzędowych zanesione przy wysz specifikowanych dokumentach, zapisach obligacyjnych, dekretach oczewistych y niestannych trybunalskich, z listami poiezdżemi y podawczemi urzędowemi produkowawszy, wzdania pozwanych żydów synagogi y kahału Wilenskiego, ponieważ po dylaciach zażywanych do prawa niestawiaią, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a z tym wysz pomienionych zapisów, dekretów oczewistych y niestannych trybunalskich, tak z aktoratu wielmożnego imć pana pisarza ziemskiego Wilenskiego, iako też z aktoratu imć pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego otrzymanych z banicyami y infamiami, wskazami, z listami doiezdżemi y podawczemi urzędowemi, wespół z possessyą ichmm. tej kamienicy stwierdzenia y przy nienaruszney mocy zachowania, od wszelkich wskazów ochronienia y wiecznie uwolnienia, incontrarium zaś listów żelaznych, protekcyjnych, y innych obron przez wymyslnie sposoby pozwanych żydów, in praedictum dekretów trybunalskich wynaydzionych, skassowania y annihilowania y tej samey kamienicy całej z domami, kromami y wszystkiemi przynależnościami do realney delatorów possessyey per reinductionem przysądzenia, przytym summy za zapisami winny y pierwszymi dekretami przysądzoney, mianowicie wielmożnemu imści panu pisarzowi ziemskiemu Wilenskiemu przysądzoney summy sześciu tysięcy dwóchset złotych, za niefruktifikowanie z części kamienicy imści należącej dwóch tysięcy złt. pol. za expensa prawne sta złotych, winy gwałtowney y expulsyney czterdziestu kop groszy litt. in summa ósmiu tysięcy czterechset złt. pol. wielmożnemu imć panu pisarzowi ziemskiemu Wilen., a imści panu Moksiewiczowi — koniuszemu Wilenskiemu, takoz za zapisami z pierwszymi dekretami przysądzoney summy trzydziestu siedmiu tysięcy złt. pol., za niefruktifikowanie z tej kamienicy od czasu

expulsię trzech tysięcy pięciuset złt., winę expulsinyę y gwałtownę czterdziestu kop. gr. litt., za expensa prawne trzechset złt. pol. in summa czterdziestu tysięcy dziewięciuset złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych y na całym kahalie Wilenskim, na kamienicy Stulbinskiej alias Topnicy, w Wilnie będącej, na której pierwszemi dekretami pomienione summy są przysądzone y też kamienica przez podanie urzędowe w possessyę żalując. ichmć oddana y intromittowana, a że też kamienica summom ichmć pp. delatorom przysądzonym wysz specifikowanym nie corresponduje, tedy y na innych tyehże żydów kamienicach, domach, kromach, towarach, handlach, z wolnym onych na każdym mieyscu arestowaniem, w niedostaku dobr y na samych osobach, z wolnym także onych łapaniem y sequestrowaniem, a za expulsyę, a w tym za iawne sprzeciwienswo y znicwagę wielu in antecessum zaszyłych oczewistych y niestannych dekretów y podaniu urzędowemu podług żaloby aktorów, jako dawnych zastarzanych infamissów y z infamisami spółkuiących, na infamię, na garło y na łapanie przereczonych żydów niewiernych wszystkich synagogi y kahału Wilenskiego, wielmożnemu imści panu pisarzowi ziemskiemu Wilen. y imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilenskiemu wskazania, ad publicandum ienerała przydania, a tak dla podania per reinductionem w realną żalujących aktorów possessyę, kamienicy Stulbinska alias Topnica nazwaney, z której expulsya uczyniona, iako też dla uczynienia mocney, nieogładając się na żadne bronienia, ceduły, gleyta, rescrypta, pozwy ad cassandum wyniesione, listy żelazne y na żadne inne obrony y protekeye y obrony iakieżkolwiek, iako po tak wielu oczewistych y niestannych zaszyłych dekretach, po podaniu urzędowym, a zatem po stałym sprzeciwienstwie y udziałaney zniewadze tych wszystkich dekretów y podania urzędowego exekucyey, tudzież dla poścignienia y łapania samych osob, iako na garło osądzonych, dla uczynienia

nad onemi przez mistrza exekucyey do iasnie wielm. wielm. ichmć. pp. woiewodów, starostów, chorążych, tudzież do nrzędów ziemskich lub grodzkich y rotmistrzów wiodztwa Wilen. Trockiego, powiatu Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomierskiego y innych wszelkich woiewodstw y powiatów, urzędów, których sobie strona użyć zechce, nota nobilitate, z założeniem contra non exequentes officiales paen privationis officii u nas sądu affektował y dopraszał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imści pana Michała Koszczyca—pisarza ziemskiego Wilenskiego y imć pana Wawrzynca Wincentego Moksiewicza—koniuszego Wileńskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Wulf Jarochimowicz, Moyżesz Samuelewicz Izak Nauchowicz, Izak Samuelewicz, Uriasz Dawidowicz, Pinkas Abramowicz, Marek Bernatowicz, Salomon Pinkasowicz, Marek y Kiwa Gierszonowiczowie, Naehim Moyżeszowicz, Moyżesz Izakowicz, Iudka Moyżeszowicz, Aron Gordon Doktor y synowie iego Michal, Zelman y Pinkas Gordonowiczowie y wszyscy żydzi starsi kahału Wileńskiego, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nas sąd zapozwaniami, po dylacjach zażywanych, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatem wysz pomienione zapisy, dekreta oczewiste y niestanne trybunalskie, tak z aktoratu wielmożnego imć pana pisarza ziemskiego Wilenskiego, iako też z aktoratu imści pana Moksiewicza—koniuszego Wilenskiego otrzymane, z banicyami y infamię, z wskazami, listami poiczdżemi y podawczemi urzędowemi, wespoł z possessyę ichm tey kamienicy in toto utwierdzamy y przy nienuaruszney mocy zachowujemy od wszelkich wskazów ochraniamy y wiecznie uwolniamy. In contrarium zaś listy żelazne, protekeyne y inne obrony, przez wymyślne sposoby pozwanych żydów in praeiudicium

dekretów trybunalskich wynajdzone kasujemy y annihilujemy y tę samą kamienicę całą z domami, kromami y wszystkimi przynależnościami do realncy delatorów possessy per reinductionem przysądzamy, przytym summy winney, za zapisami y pierwszemi dekretami przysądzoney, mianowicie wielm. imć panu pisarzowi ziemskiemu Wilen. przysądzoney summy sześć tysięcy dwieście złt., za niefruktifikowanie z części kamienicy imći należącej dwóch tysięcy złt. poll., za expensa prawne sto złotych. winy gwałtowney y expulsyney czterdzieście kop gr. litt., in summa ośm tysięcy czterysta złt. pol., wielm. imć panu pisarzowi ziemskiemu Wilenskiemu, a imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilen. takż zapisami y pierwszemi dekretami przysądzoney summy trzydzieście siedm tysięcy złt. pol., za niefruktifikowanie z tcy kamienicy od czasu expulsi trzy tysiące pięćset złotych, winy expulsyney y gwałtowney czterdzieście kop gr. litt., za expensa prawne trzysta złt. pol., in summa czterdzieście tysięcy dziewięćset złt. pol., na pozwanycy niewiernych żydach starszych y na całym kahału Wilenskim, na kamienicy Stulbinskiej alias Topnicy w Wilnie będącej, na której pierwszemi dekretami pomienione summy są przysądzone y ta kamienica przez podanie urzędowe w possessyą żałujących ichmć oddana y intromittowana, ale ta kamienica summom ichmć panom delatorom przysądzonym, wyż specifickowanym nie corresponduie, tedy y na innych tychże żydów kamienicach, domach, kromach, towarach, handlach, z wolnym onych na każdym miejscu arestowaniem, w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym takż onych łapaniem y sequestrowaniem, a za expulsyą y w tym iawne sprzeciwieństwo y zniewagę wielu in antecessum zasłych oczewistych y niestannych dekretów y podaniu urzędowemu podług żaloby aktorów, iako dawnych zastarżalych infamissów y infamissami spółkuiących na infamią, na garło y na łapanie przerzeczonych wszyt-

kich niewiernych żydów synagogi y kahału Wilenskiego, wielm. imć panu pisarzowi ziem. Wilen. y imć panu Moksiewiczowi—koniuszemu Wilen. wskazujemy, ad publicandum ienerała przydaiemy. A tak dla podania per reinductionem w realną żałujących aktorów possessyą kamienicę Stulbinką alias Topnicą nazwaną, z której expulsa uczyniona; iako też dla uczynienia mocney, nicoglądaiąc się na żadne bronienia, ceduly, gleyta, reskrypta, pozwy, ad cassandum wyniesione listy żelazne y na żadne imć obrony protekeyey y ochrony iakież kolwiek, iako po tak wielu oczewistych y niestannych zasłych dekretach, po podaniu urzędowym, a zatym po stałym sprzeciwieństwie y udziałancy zniewadze tych wszystkich dekretów y podania urzędowego w ostatnim stopniu prawa exekucyi, tudzież dla poścignienia y łapania samych osob, iako na garło osądzonych, dla uczynienia nad onemi przez mistrza exekucyey do iasnie wielm., wielm. ichmć pp. woiewodów, starostów, chorążych, tudzież do urzędów ziemskich lub grodzkich y rotmistrzów wwdziwa Wilen. Trockiego, powiatu Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomir. y innych wszelkich woiewodztw y powiatów, urzędów których sobie strona użyć zechce, nota nobilitate, założyszwy contra non exequentes officiales paenas privationis officij odsyłamy. A gdy dzień szósty msca Iulij anni praesentis przypadł, tedy ienerał Tomasz Iowć, dość czyniąc prawu y dekretowi naszemu, niewiernego Wulfa Iarochimowicza, Moyżesza Samuelewicza, Izaka Nauchowicza, Izaka Samuelewicza, Uryasza Dawidowicza, Pinkasa Abramowicza, Marka Bernatowicza, Salomona Pinkasowicza, Marka y Kiwa Gierszonowiczów, Nachima Moyżeszowicza, Arona Gordona Doktora y synów iego Michała, Zelmana, y Pinkasa Gordonowiczow y wszystkich żydów starszych kahału Wilen. za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zez-

nał. Która sprawa jest do ciąg głównych trybunalnych w. x. Lit. zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 346, за 1709 г., л. 117.

## № 186.—1709 г. Июля 17.

**Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Владиславу Прошенскому долгу и судебныхъ издержекъ.**

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego mca Iulij siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale ww. x. Lit. z województw ziem i powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa ad instantiam imści pana instygatora sądów naszych, z delacyi imści pana Władysława Proszkiewskiego—koniuszego Minskiego y iemści pani Maryanny Masłowskiej Władysławowej Proszkiewskiej—koniuszyniey Minskiej—małżonków, z niewiernemi żydami starszemi synagogi kahału Wileńskiego Izakiem Eliaszewiczem y Alexandrem Markowiczem, doczesnemi wiecznemi banitami y powtornemi infamissami y całym gminem żydami kupcami Wileńskimi, w spolney radzie y namowie z sobą będącemi, in complicitate zostającemi, za zakazem mieniąc o to, iż gdy wielmożny imśe pan Andrzej Michał Iuraha—sędzia grodzki powiatu Oszmianskiego, za dekretem trybunalskim, w sprawie y z aktoratu żalujących aktorów, na obżalowanych niewiernych żydów, pod datą w nim wyrażoną otrzymanym, po podanym od siebie we czterech niedzielach przez ienerala obwieszczeniu na exekucią w roku terazniejszym wyż mienionym, msea Maia dwudziestego dziewiątego dnia do szkoły y całego kahału Wileńskiego, z stroną szlachtą wyż mienioną y z ieneralami porządkiem prawnym

zjechał, tedy obżalowani żydzi, iako sami niestawiali, summy tym dekretem żalującym aktorom przysądzoney osmiu tysięcy pięciuset osmiudziesiąt złotych polskich nieoddawali, nieodzywiali się y niebronili. Tedy wielm. im. pan sędzia do oddania summy wyż mienioney y nagrodzenia expensów prawnych, do uspokojenia we wszystkich praetensyaach szkołę, kamienicy, domy, kromy, szpiczlerze żalującym delatorom za wskaz summy wyż wyrażoney w reintductiā podał y one pieczęcią swą pieczętować rozkazał, iakoż zarazem popieczętowano. A potym zaraz obżalowani żydzi, starsi synagogi Wileńskiej, niespektuiąc na prawo pospolite, constitucye seymowe y coaequationes iurium, surowie na takowych kołatorów opisane, zniosszy się z całym gminem, iawnie sprzeciwiając się temu wyż mienionemu dekreutowi, czyniąc na postpozyciā onemu, pieczęci gwałtownie, gromadnie z gminowemi wielą żydami zgrupadzonemi, sobie dobrze imiony y nazwiski wiadomemi, pooddzielali, szkołę odpieczętowali y w swą possessyā, mimo podanie przez imć pana sędzię żalującym delatorom w reintductiā, per vim odebrali, gwałt, expulsią, bezprawie, violentiā, excess y iawny zbytek pod sądzącemi się sądami naszymi głównego trybunału popełnili, o to chcąc żalujące z niewiernemi żydami starszemi kahału synagogi Wilen. y całym gminem onych, kupcami żydowskimi wileńskimi prawem czynić y dochodzić, do approbaty wszystkich dekrétów trzech y posledniejszego wysz mienionego sądu naszego głównego trybunalskiego dekretu, z listami poieczdzemi urzędowemi y ze wszystkim w tey sprawie uroszczonym prawnym procederem y vigore onego do wskazania summy tym dekretem żalującym delatorom wskazaney y przysądzoney, osm tysięcy pięćset osmiudziesiąt złotych polskich, do wskazania win excessowych, szkód, nakładów y dalszych paen prawnych, a samych obżalowanych powtore na łapanie, na gardło y poty w więzienie trzymanie, poko żalującym delatorom we wszystkim za praeten-

sye wszystkie finalna stanie się satisfactia. Tudziezza sprzeciwieństwo y postpositę wysz mienionemu dekretowi do wskazania, za oddarcie pieczęci, iako już doczesnych, wiecznych banitów y powtórnych infamisów, za expulsją z szkoły uczynioną na powtórą doczesną, wieczną banicie y na trzecią infamią, gminu zaś całego, iako z wami starszemi in conducto idącego y in complicitate zostaiącego, za spólnie popelniony excess do wskazania na łapanie. na gardło y na infamią, do przysądzenia szkoły ze wszelkimi dobrami obżałowanych leżącemi, ruchomemi, summami pieniężnymi, gdzie y u kogokolwiek będącemi, kamienicami, domami, kromami, szpichlerzami, towarami londem y splawem wodnym prowadzącemi, w reinductią powtórą, z wolnymi onych aresztowaniem, pieczętowaniem, tamowaniem, na każdym miycseu braniem, a samych do prywatnego więzienia, do uczynienia satisfactyi, osadzeniem, trzymaniem, do nakazania mocney y nieodwołczney, mota nobilitate, exekucyi powtorney, nieoglądaiąc się na gleyta, listy żelazne, protekcyę, z uchyleniem onych na strone, iako to excusuiąc się faktorstwem y innych wszelkich obietcy, quocunque titulo nazwanych, wynaydzionym sposobem, na prolongacją s. sprawiedliwosci y na wielką szkodę delatorów wynaydzionych y na żadne ni od kogo bronienie exekucyi udziałaniem, iako to czasu prawa szerzey usnie przez controversią patrona proponowano y dowiedziono będzie, żaluiące delatores przed nasz sąd intentowali actią. Na terminie tedy ninieyszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od żaluiących aktorów patron ichmw, za mocą sobie do tej sprawy daną imć pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, ku oczewistey rozprawie stawał, a pozwane osoby, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili; zacyz wysz rzeczony aktorów patron podanego obżałowanym osobom tu w miescie i. k. mści

Wileńskim przy szkole oczewisto w ręce przez ienerala Michala Iarzewskiego zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed wielm. imć. p. pisarzem koła sądow naszych uczynionym słusnie prawnie dowiodszy y żalobę z onego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, w dalszym postępku prawnym produkował przed nami sądem cztery dekreta sądu głównego trybunalnego, ieden w roku tysiąc siednsetnym wtórym, msca Decembra wtórego dnia w Wilnie z iednym imć xiędzem Szostowickim, z wzdaniem na banicyą doczesną, drugi w roku tysiąc siednsetnym czwartym, msca Octobra piętnastego dnia w Minsku, trzeci w roku tysiąc siednsetnym piątym, msca Iulij pierwszego dnia ze wszystkimi obżałowanemi, z wzdaniem na infamią w Wilnie, a czwarty w roku przeszłym tysiąc siednsetnym ósmym, msca Oktobra dziesiątego dnia także w Wilnie, z wzdaniem na powtórą infamią, przez żaluiących aktorów na obżałowanych otrzymane, którymi to dekretami, a mianowicie poslednieyszym trybunalnym wielkiego xięstwa Litewskiego, za niestaniem obżałowanych przed sobą do prawa w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, summy ósm tysięcy pięćset ósmdziesiąt złt. pol. wskazał y na odprawę za pomienioną summę do iasnie wielmożnych ichmw panów woiewodów, starostów, chorążych, pułkowników, rotmistrzów, urzędów ziemskich grodzkich woiewodztwa Wilenskiego y innych, którego sobie strona do tej sprawy użyć zechce, zalożywszy na sprzeciwnych paeny prawne odesłał, iako to wszystka rzecz w tym dekrecie wyrażona iest. Vigore którego dekretu, gdy za użyciem od aktorów wielm. imć. pan Andrzej Michał Iuraha—sędzia grodzki powiatu Oszmianskiego, po podanym od siebie wczesnie od niedziel cztery obwieszczeniu, w roku tysiąc siednsetnym dziewiątym, msca Maia dwudziestego dziewiątego dnia, do kahału y szkoły obżałowanych żydów Wilenskich porządkiem prawnym z ieneralami y stroną szlachtą ziechał, tedy obżałowani żydzi, iako sami

niestawali, summy tym dekretem żałującym aktorom przysądzoney ośmiu tysięcy pięciuset ośmiudziesiąt złt. pol. nieoddawali, nieodzywiali się y niebronili exekucyi, wielmożny imć pan sędzia, do oddania summy wyż mienioney y nagrodzenia expensów prawnych, do uspokojenia we wszystkich praetensiach, szkołę, kamienicę, domy, kromy, szpichlerze żałującym delatorom za wskaz summy wysz wyrażoney w possessyią podał y one pieczęcią swą popieczętować rozkazał, iakoż zarazem popieczętowano. Na dowod czego list poiezdzy podawczy uwiączy, urzędowy, pod datą tegoż roku autentice wydany, produkował, przy tym produkował y czytał przed nami sądem protestacją z relacją ieneralską do xiąg urzędowych pod datą w nich wyrażoną na obżałowanych żydów starszych kahału Wilenskigo y cały gmin żydów kupców Wilenskich o to, iż oni po podaniu przez imści pana Iurahę—sędziego grodzkiego Oszmianskiego, wysz mienioney szkoły z kamienicami, domami, kromami, szpichlerzami żałującym, zapieczętowawszy swoją pieczęcią, w possessia, znióswszy się potym zaraz z całym gminem, iawnie sprzeciwiając się temu to wysz mienionemu sądu głównego trybunalnego dekretowi, czyniąc na postpositią onego, pieczęci gwałtownie gromadnie z gminem wielą żydami zgromadzonemi, sobie dobre imiony y nazwiski wiadomemi, pooddzierali, szkołę odpieczętowali y w swą possessyią mimo podanie przez imć pana sędziego żałującym delatorom per vim odebrali, gwałt, expulsią, bezprawie, violentią, excess y iawny zbytek pod sądzącemi się sądami naszymi głównego trybunału (popelnili), zaniesione y ekstrakami z tych xiąg wyięte, po których produkowaniu wzdania pozwanych osob, poniewasz do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa, żałoby pozewney, wysz produkowanych dekretów sądu głównego trybunalnego przez aktorów na obżałowanych osob w Wilnie y w Minsku otrzymanych, z baniciami doczesnemi,

wiecznemi y infamiami, z wskazami w nich wyrażonemi, z trzema poiazdami urzędowemi, exekucjami y całym procederem, do daty tego dekretu naszego zaszłym y uroszczonym, iako słusznych y prawnych we wszystkich punktach y paragrafach nie narusznie utwierdzenia y przy mocy zachowania y onych według zaczętego postępku prawnego do exekucyi przywoźdź pozwolenia, summy tym dekretem sądu głównego trybunalnego poslednieyszym przysądzoney ośmiu tysięcy pięciu set ośmiudziesiąt złt. pol., gwałtu pospolitogo, z winą expulsiyną, po dwudziestu kop czterdziestu kop groszy, za expensa prawne recenter w tey sprawie spendowane trzechset złotych polskich, na pozwanych obżałowanych niewiernych starszych żydach kahału Wilenskigo, na szkole onych y na całym gminie żydów Wilenskich, kupcach, domach, kromach, handlach, towarach, londem y spławem wodnym prowadzących, kamienicach, mogiłach, z wolnym aresztowaniem samych y towarów onych po targach, iarmarkach, przy karczmach y na kożdym mieyscu zabieraniem, samych do więzienia braniem y póty w więzieniu trzymaniem, aż póki delatorom satisfactia stanie się, a samych żydów starszych kahału Wilenskigo na trzecią infamią, iako podwaktrotnych infamissów y całego gminu żydów kupców Wilenskich, in complicitate z żydami starszemi zostaiących, za popelniony excess w oddareciu pieczęci od szkoły y kromów, domów, kamienic, na postpositią sądów naszych y imć pana sędziego grodzkiego Oszmianskiego, collegi naszego, na infamią, na łapanie y na gardło żałującym aktorom wskazania y exnunc podług prawa coaequationis za infamissów uznania y dla publikowania tych infamij ienerała sądowego przydania, a iako na poścignienie y złapanie pomienionych żydów starszych kahału Wilenskigo y całego gminu żydów kupców Wilenskich, dla uczynienia na wszelkich dobrach onych mocney a nieodwłoczney, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienie, gleyta, rescripta, ceduły



litispendentią, listy żelazne y ni na żadne quocunq̄ue titulo nazwane obrony, protekcy y dobrodzieystwa prawne, moła nobilitate, do iasnie wielm. ichmw panów woiewodów Wilenskiego, ichmw pp. starostów, chorążych, rotmistrzów, tudzież do urzędu ziemskiego grodzkiego woiewodzwa Wilenskiego y innych wszelkich tych wdztw y powiatów także do ichmw pp. ekonomów, dzierzawców, zawiadowców majątności miast, miasteczek, gubernatorów, gdzie się dobra pozwanych okaza, a osoby onych złapane będą y którego sobie z urzędu do tey sprawy strona użyć zechce, z założeniem na urzędy nieposłuszne w nieuczynieniu exekucyey paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ad instantiam imę pana instygatora sądów naszych z delacy imę pana Władysława Proszenskiego—koniuszego Minskiego y iemę panicy Maryanny Masłowskiej Władysławowey Proszenskiej—koniuszyny Minskiej—małżonków, z niewiernymi żydami starszemi synagogi kahału Wilenskiego: Izakiem Elia-szewiczem y Alexandrem Markowiczem—starszemi kahału synagogi Wilenskiej, doczesnemi wiecznemi banitami y powtór-nemi infamissami y całym gminem żydami kupcami Wilenskiemi w spolney radzie y namowie z sobą będącemi, in complicitate zostaięcemi, za zakazem o rzecz wyżey w propościcy wyrażoną wyniesionym bacząc to, iż obżalowane osoby, będąc przed nasz sąd zapozwanemi za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług prawa żaloby, domawiania się y affektacyi strony powodowey patrona, dekreta sądu głównego trybunalskiego przez aktorów na obżalowanych osob w Wilnie y Minsku otrzymane, z baniciami doczesnemi, wiecznemi y infamiami, z wskazami w nich wyrażonemi, z trzema poiazdami urzędowemi, exekucyami y całym procederem od daty tego dekretu naszego zaszył y urosz-

czonym, iako słuszne y prawne we wszystkich punktach y paragrafach nienarusznie utwierdzamy y przy mocy zachowuiemy y one według zaczętego postępk̄u prawnego do exekucyi przywozić pozwalamy, summy tym dekretem sądu głównego trybunalskiego poslednieyszym przysadzoną ośm tysięcy pięćset ośmdziesiąt złotych polskich, gwałtu pospolitego z winą expulsyną po kop dwudziestu, kop czterdzieście groszy litewskich, za expensa prawne, recenter w tey sprawie spendowane, trzysta złotych, z wpisnym pamiętnym et cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszystkiego summą ośm tysięcy dziewięćset dziewiędziesiąt złotych polskich, na pozwanych niewiernych żydach starszych kahału Wilenskiego, na szkole onych y na całym gminie żydach kupcach Wilenskich, domach, kromach, handlach, towarach, londem y splawem wodnym prowadzących, kamienicach, mogilach, z wolnym arestowaniem samych y towarów onych po targach, iarmarkach, przy karczmach y na każdym mieyscu zabieraniem, samych do więzienia braniem y poty w więzieniu trzymaniem aż poki delatorom stanie się satisfactia, a samych żydów starszych kahału Wilenskiego iako powtórnych infamissów na trzecią infamią y całego gminu żydów kupców Wilenskich, in complicitate z żydami starszemi zostaiących, za popełniony excess w oddarcie pieczęci od szkoły, kromów, domów, kamienie, na postposicyą sądów naszych y za iawne dekretowi trybunalskiemu sprzeciwieństwo, które się eviderent z listów poiezdzych pokazało, na infamią, na łapanie y na gardło żaluiącym aktorom wskazuemy y ex nunc podług prawa coaequationis za infamissów uznawamy y dla publikowania tych infamij ienerala sądowego przydaemy, a iako na pocięgnięcie y złapanie pomienionych żydów starszych kahału Wilenskiego y całego gminu żydów kupców Wilenskich dla uczynienia na wszelkich dobrach onych mocney a nieodwłoczney, nieoglądaiąc sie na żadne ni od kogo bronienie gleyta, rescrypta, ceduły, litis-

pendentią, listy żelazne y ni na żadną quocunque titulo nazwane obrony, protekcje y dobrodziejstwa prawne, mota nobilitate, do jasnie wielmożnych iehmć pp. woiewodów, wielmożnych iehmmć pp. starostów, chorążych, rotmistrzów, tudzież do urzędu ziemskiego grodzkiego woiewodztwa Wilenskigo y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, także do iehmw panów ekonomów, dzierzawców, zawiadowców majątności, miast, miasteczek, gubernatorów, gdzie dobra pozwanych okażą, a osoby onych złapane będą y którego sobie z urzędów do tej sprawy użyć zechce założywszy contra non exequentes officiales, iako po tak wielu dekretach, onym sprzeciwieństwach y po ostatecznym przekonaniu prawem per privationem officii odsyłamy, a gdy dzień dwudziesty czwarty tegoż mscą Julij anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Tomasz Jowć, dosć czyniąc prawu poposolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych kahału Wilenskigo Izaka Eliaszewicza, Alexandra Markowicza y wszystkich żydów srarszych kahału Wilenskigo, tudzież cały gmin żydów kupeców Wilenskich za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał y relacją publikacyi swej a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego zapisaną.

Наъ книги Главн. Лит. Трибунала № 346, за 1709 г., л. 417.

## № 187.—1709 г. Августа 9.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Виленской синагоги къ инфаміи, смертной назни и уплатѣ Гаспару Цѣхановичу долгу и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, mscą Augusta dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na try-

bunał w w-m x-ic Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dziewiąty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypada sprawa i. p. Gaspara Ciechanowicza — czesznika Smolenskigo, z niewiernymi żydami starszemi kahału Wilenskigo nominatim Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Pinkowiczem, Żelkinem Boruchowiczem, Łazarzem Lewkowiczem, Boruchem Abramowiczem Fawiszem Iozefowiczem, Iochclem Izraelewiczem, Salomonem Dawidowiczem, Hirszą Berkowiczem, Michałem Gordonowiczem, a iegomość panem Michałem, Rafałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzym Wilenskim y panem Iakubem Zelenackim—namiestnikiem grodu Wilenskigo, za pozwem mieniąc o to, iż pomienieni żydzi starsi synagogi Wilenskiej, pożyczyszcy talarów bitych siedmset ieszcze w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym u zesłego w Bogu godney pamięci imć pana Iózefa-Michała Kuleszy—sędziego ziemskiego Smolenskigo, żalującemu y spolney successiey po wysz rzezonym imć panu Kuleszu—sędzim ziemskim, Smolenskim, dochodzącym consuccessorom, po zaszley ugodzie z imć panem Ianem Stanisławem Kuleszą—starostą Oszkinkim, imć panu Ludwikowi Zaleskiemu y rodzonym siostron imści iehmć pannom Iohannie y Krystynie Zaleskim, imć panu Gabryelowi—woyskiemu Smolenskiemu y rodzonym braci y siostron imć Otto Menkom, a imści panu Ciechanowiczowi także z bracią y siostrami—imć panem Ianem Konstantym Ciechanowiczem—lowczym Smolenskim, imć panną Zofią Ciechanowiczówną—lowczanką Smolenską, także iehmć pany Alexandrem, Władysławem y Kaspresem Ciechanowiczami y siostrami onych Ciechanowiczównami po zesłym z tego swiata imć panu Michale Ciechanowiczu—rodzicu onych z ugodliwego polubownego dekretu kompromissynego dostałey, służącey y należącey summy wysz mienionej, od obżalowanych żydów na ten pomieniony oblig wziętey y porzeczoney; tedy żalujący

imé pan Ciechanowicz—czesnik Smolenski, iako spolny aktor y successor mając sobie część teyże summy należącą, wprzód imé panu Ludwikowi Zaleskiemu od spolnych wszystkich consuccessorów od obżalowanych za tym obligiem do pozyskania y odebrania tey summy daną moc, którą potym imé pan Zaleski imé panu Ciechanowiczowi, z otrzymanym dekretem u sądu surrogatorskiego Wilenskiego y wszelki proceder do tey sprawy należący, dla większości swoich własnych interesów, oddalając się z tych krajów wiał y rzekł się na osobę imé pana Ciechanowicza, który żałujący imé, czyniąc dla dobra wszystkich spolnych consuccessorów, za dekretem surrogatorskim Wilenskim, w roku tysiąc siedmsetnym piątym otrzymanym, żądał y dopraszał się executy na pomienionych żydach y wszelkich dobrach onych w roku tysiąc siedmsetnym ósmym. Tedy, gdy z aktoratu żałującego imé przypadła sprawa przed sądem zamkowym Wilenskim, to jest przed obżalowanym imé panem Szumskim—podwojewódzym Wilenskim, tandem imé panu podwojewódzemu Wilenski, że tak pieczętářem do tego listu obligacyjnego zapisu jest, iako teź y dekret surrogatorski na tych obżalowanych żydów ferował, żadney na tenczas nieczyniąc decisyey y za tym dekretem surrogatorskim swoim na żydach y dobrach onych executyey, wziół na deliberaciy, niewiedzić z iakowego prawa y potym bez wiadomości aktora obżalowany imé pan podwojewódzemu Wilenski, nad prawo pospolite y mimo dekretu sądu swego surrogatorskiego, żalobę odmienić obżalowanemu imé panu Zielenackiemu kazawszy, niewspominając condemnat na obżalowanych żydów, przez siebie ferowanych, któremi żałujący imé locumstandi żydom obżalowanym bronił infamissom nad prawo, obżalowany imé pan Zielenacki—namiestnik grodu Wilenskiego, za rozkazem y nieprawną decizią imé pana podwojewódzego, dekret ad favorem obżalowanym żydom pisząc, niby obwarował locumstandi, bo controwresią popisał dziwną, w samej

rzeczy niebyłą, przeciwną prawu y słuszności, czy sam to z swego upodobania, czyli teź z iakowych innych przyczyn takowy nieprawny napisawszy dekret, na szkodę żałującego aktora i obżalowanego imé pana podwojewódzego Wilenskiego podpisał, a żydom dla obrony dał, na który obżalowani żydzi fundament założywszy, aktorowi satisfakey nieczynili y nieczynią, prolekeyą obżalowanego imé pana podwojewódzego Wilenskiego zasłaniając się; za czym, tak do utwierdzenia listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu, iako teź y dekretu surrogatorskiego Wilenskiego, z dałą i rzeczą w nim wyrażoną za onym ferowanym, a do skassowania dekretu zamkowego, nieprawego, podstępnego, zwaryowanego, tudziesz do wskazania pacn na żydach podług zapisu y dekretu surrogatorskiego, a na obżalowanym imé panu podwojewódzemu Wilenskim, mimo prawo y wszelką słuszność za nieprawną decizią, także na obżalowanym imé panu Zielenackim o podstępnie napisany dekret nieprawny chcąc prawem czynić, z wolną melioracyą tey żaloby y o szkody zapozwał. Do którey sprawy, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imé za mocą prawie sobie do tey sprawy daną i. p. Michał Frąckiewicz—podczaszy Smolenski, oczewisto stawał, a pozwani żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili; od imé pana podwojewódzego Wilenskiego zaś y imé pana Zielenackiego odezawszy się patron imé pan Matheus Broniec—podczaszy Wilenski, na ugodę pozwolena prosił, w czym patron partis actoreae nie contradicują, podanego wszystkim obżalowanym ichmćom oczewisto w ręce przez ienerała i. k. mści Michała Iarzembowskiego, w mieście i. k. mści Wilnie będącym pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed imé panem pisarzem koło sądów naszych uczynionym słusznie prawie dowiodszy y troyga wołania pilność strony swey na tym pozwie

napisaną okazawszy y żalobę aktora swego orzeczyć wyrażoną przelożywszy, na dowód samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny zapis na siedmset talarów bitych od żydów starszych kahału Wilenskiego zeszlemu z tego swiata imię panu Iózefowi Kuleszy — sędziemu ziemskiemu Smolenskiemu, pod datą roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątego, meca Aprila dwudziestego trzeciego dnia dany, a terazniejszemu aktorowi z przyczyn w propositiey wyrażonych należący. Tudziesz dekret w surrogatoriey Wilenskiej w roku tysiąc siedmsetnym piątym, meca Nowembra dnia dwunastego, przez imię pana Ludwika Zaleskiego, ichnac pp. Gabryela Otto Menka y Jana Konstantego Ciechanowicza—łowczego Smolenskiego, na żydach starszych kahału Wilenskiego in contumaciam, z wzdaniem na banicją doczesną wieczną y infamią otrzymany. A zatym y protestacyą na wszystkich obżalowanych wysz wyrażonych o dekret nieprawny zamkowy do xiąg głównego trybunału od tegoż imię pana Ciechanowicza zanesiona y ekstraktem pod datą roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego. meca Maia wtórego dnia z tych xiąg wydana, które produkując dokumenta wzdania pozwanych żydów, ponieważ do prawa niestawiają, iako w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym dekretu zamkowego nieprawnie przez imię pana wojewodzkiego Wilenskiego z obżalowanymi żydami ferowanego, a przez imię pana Zielenackiego napisanego pod datą roku tysiąc siedmsetnego ósmego, meca Iulij dwudziestego dnia ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną skasowania y annihilowania, zapisu zaś obligacyjnego od tych to żydów starszych kahału Wilenskiego danego y za onym dekretu w surrogatoriey Wilenskiej na tych to żydach in contumaciam przez wyż wyrażonych icimów otrzymanego, ze wszystkim procederem prawnym, approbaty, summy tym dekretem wskazaney dwóch tysięcy ósmiuset talarów bitych trzech tysięcy ósmiuset tyńfów, za niepla-

coną dotąd kwotę od roku tysiąc siedmsetnego piątego od dnia dwunastego meca Nowembra z szkodami, nakładami prawnemi, recenter poniesionemi, trzech tysięcy tyńfów na pozwanych wszystkich żydach starszych kahału Wilenskiego y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, kamienicach, szynkach, handlach, towarach y na samych osobach, żonach, dzieciach y wszystkich successorach, tak starszych żydów, iako też całego gminu żydów kahału Wilenskiego, tudziesz y mogiłach, gdzie zmarłych żydów kahału Wilenskiego ciała swoy mają depozyt, takż na szkole tych żydów, z wolney onym kromów y domów pieczętowaniam, a samych przerzeczonych pozwanych wyż wyrażonych żydów starszych kahału Wilenskiego. tak podług zapisu obligacyjnego. iako też y dekretu surrogatorskiego na infamią zahaiącemu imię na łapanie, do więzienia branie, wskazania, onychże podług prawa coequationis ex nunc za infamissów uznania, ienerala dla publikowania tey condemnationy przydania publikować y proklamować nakazania. A na odprawę za summę wyż wyrażoną y na łapanie tych żydów do urzędów ziemskich y grodzkich wojewodztwa Trockiego, Oszmianskiego y Lidzkiego, powiatów, oraz y innych wszelkich, których sobie strona do tey executiey użyć zechce, cum paenis in contravenientes odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie i. p. Gaspara Ciechanowicza—czesznika Smolenskiego, z wielmożnym i. p. Michałem Szumskim—podstolin y podwoiewodczym Wilenskim y imię panem Jakubem Zielenackim, nieczyniac żadnego na tenczas rozsądku, za wzięciem na ugode tę sprawę in casum niedoyscia ugody do dalszego terminu prawnego dla przyjęcia między stronami, którym obrony prawne weale zachowuiemy, skutecznę rosprawy rokiem zawitym odkładamy. A z żydami starszemi kahału Wilenskiego, iako to Nachimem Moyżeszowiczem, Moyżeszem Pinkowiczem,

Zelkinem Boruchowiczem, Łazarzem Lewkowiczem, Boruchem Abramowiczem, Fawiszem Józefowiczem, Jochelem Izraelwiczem, Salomonem Dawidowiczem, Hirszą Berkowiczem y Michałem Gordonowiczem, za pozwem o rzecz wyrażoną wyniesionym, bacząc to, iż obżalowane osoby będąc przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawiają; przeto my sąd onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy; a zatym dekret zamkowy, iako nieprawny przez i. p. podwojewódzgo Wilenskiego z obżalowanymi żydami kahału wilenskiego ferowany, a przez imć pana Zielenackiego napisany, pod datą roku tysiąca siedmsetnego ósmego, dnia dwudziestego meca Iulii w Wilnie, ze wszyską rzeczą w nim wyrażoną, kassujemy y amihluujemy. Zapis zaś obligacyiny od obżalowanych żydów starszych kahału Wilenskiego dany, żałującemu aktorowi prawnie należący y za onym dekret w surrogatoriey Wilenskiej na tychto żydach obżalowanych in contumaciam przez wyż wyrażonych ichmw otrzymany, ze wszystkim procederem prawnym utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy tym dekretem wskazanej dwa tysiące ósmset talarów bitych trzy tysiące ósmset tyńfów, za nieplaconą dotąd kwotę od roku tysiąc stedmsetnego piątego, od dnia dwunastego meca Nowembra z szkodami, nakładami prawnemi recenter poniesionemi trzysta tyńfów, a z wpisnym y pamiętnym, cum lucris nam sądowi danym, wszystkiego summą dwa tysiące ósmset talarów bitych szesć tysięcy ósmset tyńfów y złt. pol. dziesięć szelągami, na wszystkich pozwanych żydach starszych kahału Wilenskiego, domach, kromach, kamienicach, szynkach, handlach, towarach, z wolnym onych ubiqui lokorum na żadne praszporty nieuważając arestowaniem y na samych osobach, żonach, dzieciach y wstykich successorach, tak starszych żydach, iako też całego gminu żydów kahału Wilenskiego, tudziesz y na

mogalach, gdzie zmarlych żydów kahału Wilenskiego ciała swoy mają depozyt, takż na szkole tych żydów z wolnym oney kromów y domów pieczętowaniem y na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, a samych przereczonych pozwanych wyż wyrażonych żydów starszych kahału Wilenskiego tak podług zapisu obligacyinego, iako też y dekretu surrogatorskiego na infamią żałującemu imci, na łapanie y do więzienia branie wskazuujemy, onych że podług prawa coequationis ex nunc za infamissów uznawszy, ienerala dla publikowania tey condemnaty przydaemy, publikować y proklamować nakazuujemy, a na odprawę za sumę wyż wyrażoną—dekretem sądu naszego wskazaną y na łapanie tych żydów do urzędów ziemskich y grodzkich wdztwa Trockiego, Oszmianskiego y Lidzkiego powiatów, oraz y innych wszelkich, którego sobie strona do tey executicy użyć zechce, założywszy in contravenientes temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy; a gdy dzień czternasty meca Augusta roku terazniejszego przypadł, tedy ienerał Thomasz Iowć od nas sądu przydany, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi sądu naszego, żydów wszystkich starszych kahału Wilenskiego, iako to Nachima Moyżeszowicza, Moyżesa Pinkowicza, Zelkina Boruchowicza, Łazarza Lewkowicza, Borucha Abramowicza, Fawisza Józefowicza, Jocheła Izraelwicza, Salomona Dawidowicza, Hirszę Berkowicza y Michała Gordonowicza za infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał y publikował y tę publikacyą a loco publikationis rediens judicialiter zenał. A z wielm. imć p-m Szumskim—podstolim y podwojewódzym Wilenskim, także z imć panem Jakubem Zielenackim, gdy ta sprawa dla wielu innych spraw aż do zawierania się regestrów przypadkowych y przy zawarciu się onych przywołana byż nie mogła, tedy my sąd onę przed nasz że sąd na cadentią nowogrodzką na początek tych sądów w termin sądzenia spraw wo-

iewodztwa Nowogrodzkiego, po trzecim wola-  
niu, na zaiutrz dla przyjęcia między stro-  
nami, którym obrony prawne wcale zachow-  
wujemy, skuteczney rozprawy rokiem za-  
witym bez dilacy y krom przypozwu, icno  
za tym dekretem naszym odsyłamy. Która  
sprawa do xiąg głównych trybunałnych iest  
zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 346, за  
1709 годъ, л. 1048.

## № 188.—1710 г. Марта 1.

Универсаль В. Гетмана Литовскаго Людвика  
Поцѣя, о томъ, чтобы не воспрещали ев-  
реямъ хоронить покойниковъ своихъ на при-  
обрѣтенномъ ими плацѣ за Вилейю.

W roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym,  
mca Marca dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie i. kr. mści Grodzkim Wi-  
leńskim, przedemną Michalem Raphaëlem  
Szumskim — podstolim y podwoiewodzym  
woiewodstwa Wileńskiego, stanowszy per-  
sonaliter niewierny żyd Aron Zelmanowicz—  
instrument od iasnie Wielmożnego imé pa-  
na Pocięcia, hetmana wielkiego W. X. Lit.,  
rzcczą w nim niżej wyrażoną, kahałowi  
Wileńskiemu żydom na kopiszczce służący,  
opowiadał, pokładał y do akt xiąg grodz-  
kich Wileńskich podał, którego takowy sequi-  
tur tenor: Ludwik Konstanty, na Włodawie  
y Rożance Pocięcia—hetman wielki w. x. Lit.  
Ratynski, Borciański, Wolpiński, Punski, Ku-  
piski etc. starosta, iasnie wielmożnym,  
wielmożnym ichmé panom senatorom, urzę-  
dnikom ziemskim, grodzkim, starostom,  
podstarościm, ich dozorcóm y wszelkicy  
iurydykcy y w mieście Wileńskim będącym,  
także substitutom onych y wszelkicy kon-  
dycyi ludziom, wmm. panom y braci. Po  
zaleceniu chęci moich w laskę wmm. pa-  
nów donoszę do wiadomości, iż prezento-  
wane mi były od naiaśniejszych królow  
Iehmé antecessorów in genere, żydom Wiel-  
kiego Xięstwa Litewskiego nadane y kon-

stitutycjami seymowemi confirmowane na  
wolności kopiszcz, na grzebienie umarłych  
ciał żydowskich, do którego przywilciu  
stosując się, biore pod protekcyą y obronę  
moją plac y albo grunty na te kopiszczce  
przez żydów Wileńskich nabyte, za rzeką  
Wilią, w Wilnie będące, których upraszam  
Wmm. panów y braci, aby onym nie bron-  
ić, respektując na to, że in casu nie grze-  
bienia ciał, których iuz iest tak wiele po  
domach, a to przez niepozwozenie gruntów  
na kopiszczce, czego Boże nie day, powietrza  
effektus ne subsequatur, czemu zabiegając  
do tych placów interesować by się nie-  
trzeba. Ieżeli by zaś kto miał co pretendo-  
wać do tych gruntów, albo placów, tedy  
nie gdzie indziey, ale aby u mnie samego,  
iako teraz protektora onych, sprawiedli-  
wości dochodził, a ia submituję, według  
slusności kożdemu sprawiedliwość udzia-  
łać; stanowi zaś rycerskiemu obu zaciągów  
y wszelkicy kondycyi serio przykazuję y  
mieć chęć, pod surowym woyskowym są-  
dem, aby żadnych ekzakeyi, podatków, pod  
żadnym tytułem, z przerzeczonych placów  
y budynków, na nich będących, niewyma-  
gali, ani stanowisk odprawować ważyli się  
y we wszystkim według praw y przywilciów,  
im nadanych, zachowali się, co iterate suro-  
wie zalecamy intymić, contrauenientes tey  
woli moiey surowie sędzić irremissibiliter  
deklarując. Na co dla lepszy wiary przy  
pieczęci ręką się mają podpisuje. Dan War-  
szawie roku tysiąc siedmsetnego dziesiąte-  
go, mca Marca pierwszego dnia. Instrumentu  
przy piszczy podpis ręki temi słowy: Lud-  
wik Pocięcia—Hetman Wielki W. X. Lit.  
Który to Instrument, za podaniem onego  
przez osobę wyż mienioną do akt, iest do  
xiąg grodzkich Wileńskich przyjęty y wpi-  
sany.

Изъ актовой книги Виленскаго градскаго суда. вн.  
4722 за 1708—1710 г. лист. 1265.

№ 189.—1710 г. Мая 19.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-  
въ Виленскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ  
Степану Володновичу долгу и процентвъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego,  
mśca Maija dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na try-  
bunał w. x. Lit. wojewodstw, ziem y  
powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedm-  
setny dziesiąty obranemi, gdy z porządku  
regestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa  
wielmożnego imć pana Stefana Wołod-  
kiewicza—podśodka wojewodstwa Minskiego,  
z niewiernemi żydami Wulfem Jan-  
chowiczem, Moyżeszem Samuelowiczem,  
Uryaszem Dawidowiczem, Pinkasem Abra-  
mowiczem, Markiem Bernatowiczem, Salo-  
monem Penchasowiczem, Markiem y Ku-  
szem Gierszonowiczami, Nachimem Moyżes-  
zowiczem, Moyżeszem Izaakowiczem Iu-  
lką Moyżeszowiczem, Moyżeszem Eliasse-  
wiczem, Aronem Jozefowiczem Klotkiem,  
Beniaminem Berlinem, Izaakiem y Jakubem  
Szmuelowiczami, Pinkasem Gruberem-  
kiem, Załkinem Boruchowiczem, Aronem  
Aszerowiczem, Markiem Izraelowiczem,  
Hirszem Czarnem, Aronem Doktorem y  
bratem iego Lewkiem Gordonami y wszyst-  
kimi starszemi kahału Wilenskiego, za poz-  
wem przed sąd nasz wyniesionym, a to do  
zapisu własnego przez obżałowanych wszyst-  
kich danego, kturym to zapisem swym pod  
zarekami w nim wyrażonemi opisali się w  
Bogu zesłemu wielmożnemu imć panu  
Stefanowi Janowi Słizniowi—referendarzowi  
w. x. Lit. coroczno dawać z kamienie  
czterech na Jatkowej ulicy leżących pro-  
wizyą y u realną possessyą te kamienicy po-  
stąpili y intromittowali, przez jenerała  
urzędownie, a potem naruszając swoi zapis  
y popadając w zareki, expulsią z tych ka-  
mienic udziałali y do kahału swego znowu  
raz podawszy w possessyą przyłączyli, pro-  
wizyi przez lat kilka niedawali y gdy za-  
łużący wielm. imć pan podsądek Minski,

iako aktor y possessor realny tey summy,  
do obżałowanych różnemi laty y w roku  
terazniejszy dla odebrania prowizyi sług  
swych zesłał, oddać, udawszy się w protek-  
cyą Moskiewską, niechcieli; zaczęmy tedy  
żałujący wielmoż. imć pan podsądek, chcąc  
z obżałowanemi wszystkimi o zareki w za-  
pisie wyrażone, o prowizyą przez lat kilka  
przychodzącą do kalkulacy z oney, oraz  
reindukey kamienie podług prawa y szkod  
nakładem win y paen prawnych na obża-  
lowanych, na towarach y kamienicach do-  
chodzić y requirować, zapozwał. Na termi-  
nie tedy niniejszym, na dacie wyrażonym,  
za przywołaniem przez ienerała stron do  
prawa od aktora patron imć pan Matheusz  
Broniec, podczaszy Wilenski, za mocą praw-  
ną sobie do tey sprawy daną, oczewisto  
stawał, a pozwani żydzi kahału Wilenskie-  
go nie stawali y żadney wiadomości o nie-  
staniu swym sądowi y stronie swey nie-  
uczynili, zatym ten że aktora patron poda-  
nego wszystkim żydom starszym kahału Wi-  
lenskigo, z szkoły żydowskiej wychodzą-  
cym, przez ienerała Thomasza Iowcia oče-  
wisto w ręcę pozwu, zeznaniem onego oče-  
wistym przed wielm. imć panem pisarzem  
koła sądow naszych uczynionym, słusznie  
y prawnie dowiodszy y pilność trojga wo-  
łania na tym pozwie napisaną okazawszy,  
produkował zapis od obżałowanych żydow  
starszych kahału Wilenskigo zesłemu wiel-  
możnemu imć panu Stefanowi Janowi  
Słizniowi—referendarzowi w. x. Lit. w ro-  
ku tysiąc szescesetnym dziewiędziesiątym  
szostym na summę dwadzieście tysięcy, za-  
wodząc y zastawiając kamienie żydowskich  
cztery w Wilnie będących, w zapisie eo  
nomine danym wyrażonych, dany, a teraz  
wiemożnemu imć panu Wołodkowiczowi—  
podsądkowi Minskiemu, służący y należący,  
z którego wszystkie vadia wyczytawszy, a  
nieoddania kapitału y niepłacenia prowizij  
od roku tysiąc siedmset szostego oraz ex-  
pulsyey z kamienie, protestacyą od akta  
zanieśioną dowiodszy, według którego za-  
pisu wzdając niewiernych żydów iako prawu  
nieposłusznych na upad w samey rzeczy

kamienic czterech, na Jatkowej ulicy leżących, które do possessij postąpili, a czyniąc z onych expulsią delatora per reinductionem przyłączenia, summy realney z troiakiemi zarękami z prowizją od roku tysiąc siedmsetnego szostego, z szkodami i expensami prawnemi przyłączenia, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris, na pozwanym y na dobrach ich wszelakich, handlach, towarach y kamienicach, na samych osobach; a samych podług opisu na banicją doczesną wieczną y infamią wskazania, ienerała sądowego do publikowania onych przydania, a iako na podanie tych kamienic czterech, na ulicy Jatkowej leżących, w reindukcją żalującemu imsci, tak y na uczynienie skuteczney y nie odwołoczney za summę dekretem naszym wskazaną, na dobrach ich wszelakich y nad osobami onych eksekucyi do urzędów ziemskiego lub grodzkiego wojewodstwa Wileńskiego y innych wszelkich, za dołożeniem na przeciwnych temu dekretowi dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego imsci pana Stefana Wołodkowicza podsądka Minskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Wulf Jankowicz, Moyżesz Samuelowicz, Uryasz Dawidowicz, Pinchas Abramowicz, Marko Bernatowicz, Salomon Pinchasewicz, Marko y Kasza Gierszonowiczowie, Nachim Moyżeszowicz, Moyżesz Izaakowicz, Iudka Moyżeszowicz, Jozef Heliaszewicz, Aron Jozefowicz, Kłotka Benjamin Berlin, Izaak y Jakub Samuelowiczowie, Pinchas Gruberenk, Załkinow Boruchowicz, Aron Asserowicz, Marko Izraelowicz, Hirsz Czarny, Aron doktor y brat iego Lewko Gordonowie y wszyscy starsi kahału Wileńskiego, będąc o rzecz wyżej wyrażoną przed sąd nasz zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa nie stawali y żadney wiadomości o niestaniu swym nieuczynili; przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a według prawa, żaloby y domawiania się

patrona aktora, kamienicy cztery żydowskie w Wilnie summę dwudziestu tysięcy one-rowane y antecessorowi wielmożnego delatora w possessyą podane, per reinductionem w realną tegoż aktora possessyą przysądżamy, nie oddaney na zapis winney kapitalney summy z troiakiemi zarękami osmdziesiąt tysięcy złotych polskich, za prowizją od roku tysiąc siedmsetnego szostego, na rok po złotych tysiąc czterysta siedmdziesiąt siedm y groszy piętnascie, aż do terazniejszego czasu przychodzącą, pięciu tysięcy dziewięćset y dziewięćciu złotych polskich, za szkody, nakłady prawne sta złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym cum lucris in summa osmdziesiąt sześć tysięcy dwudziestu złotych polskich na pozwanym żydach y na towarach, kamienicach y na samych osobach z wolnym onych na każdym miejscu arestowaniem, dobr y towarow zatrzymywaniem, samych osob łapaniem, y aż do satisfakeyi sequestrowaniem, kamienic, domow zaiezdżywaniem, a samych podług onych z opisu na banicją wieczną y infamią wskaziemy, ienerała sądowego do publikowania onych przydaniemy, a iako na podanie w reindukcją wielmożnemu aktorowi kamienic czterech na ulicy Jatkowej będących, tak y na uczynienie za summę dekretem naszym wskazaną, na dobrach y osobach obżalowanych skuteczney y nieodwołoczney eksekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich, wojewodztwa Wileńskiego y innych wszelkich, których sobie strona do tey eksekucyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty pierwszy tegoż miesiąca anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądowy Thomasz Iowć, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Wulfa Jankowicza, Moyżesza Samuelowicza, Uryasza Dawidowicza, Pinchasa Abramowicza, Marka Bernatowicza, Salomona Pinchasowicza, Marka y Kuszę Gierszonowiczow, Nachima Moyżeszowicza, Moyżesza Izakowicza, Iudkę Moyżeszowicza, Moyżesza Heliaszewicza, Arona Jozefowi-



cza, Klotki Beniamina Berlina, Izaaka y Jakuba Samuelowiczow, Pinchasa Gruberekę, Zalkina Boruchowicza, Arona Aszerowicza, Marka Izraelowicza, Hirsza Czarnego, Arona doktora y brała jego Lewka Gordonow y wszystkich starszych żydów kahału Wilenskiego w izbie sądowej et in loco publico za banitow wiecznych y infamisow obwołał, ogłosił y relacją publikacy swej, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 347, за 1710 годъ, л. 286.

## № 190.—1711 г. Июля 8.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ еврейской Виленской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Михаилу Савицному долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, msca Iulij ośmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imć pana Michała Sawickiego—czesnika Wołkowyskiego, rotmistrza i. k. m. chorągwie trybunalskiej z niewiernemi żydami—Markiem Bernatowiczem, Markiem Gierszonowiczem, Nochimem Jakubowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Gabrielem Moyżeszowiczem, Ulfem Tonochowiczem—starszymi przeszlemi, tudzież starszemi miesięcznemi — Ulfem Szymonowiczem, Moyżeszem Michałowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Iekiem Nochimowiczem, Hirszem Januszewiczem, Gierszonym Kiwowiczem y wszystkimi żydami y pospolstwem całego kahału miasta i. k. mći Wilnia, za pozwem od aktora wyniesionym, o sprzeciwnistwo dekretom dwom sądu głównego trybunalnego, iednemu po

roku tysiąc siedmsetnym pierwszym, msca Iulij cztyrnastego dnia, a drugiemu tysiąc siedmsetnego dziewiątego, msca Iulij szostego dnia, z aktoratu w Bogu wielobney ieymć panny Franciszki Szemetowny, na on czas przelożoney konwentu Wilenskiego y ieymć panny Ludowiki Komaiewskiej, iako aktorki zakonu świętego Franciszka, przy kościele świętego Michała zostających, z obzałowanemi niewiernemi żydami starszemi y całym kahałem Wilenskim ferowanymi, za któremi dekretami gdy wielm. imć pan Michał Rafał Szumski—podstoli y podwoiewodzy Wilenski, po wydanyim od siebie y podanym terminem prawnym w niedziel cztyry obwieszczeniu za summę dekretom posledniyczym trybunalskim, to iest za dziewięć tysięcy sześćset ośmdziesiąt złotych, do domów, kamienic, kramów y wszelkich dobr obzałowanych niewiernych żydów z icnerałami y stroną szlachtą w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, msca Decembra dnia ośmnastego na exekucją zieżdzał, obzałowani niewierni żydzi mocno, gwałtownie, tłumulem, szczyjąc się iakowas protekcją tey odprawy y exekucyi bronili y niepostąpili, prawu pospolitemu y dekretom sądu głównego trybunalnego sprzeciwili się, teraz zatym żałujący delator od wielobnych iehmw panien zakonnych, przy kościele s-o Michała zostających, za wlewkim prawa tey summy z przewodem prawnym, za zapisem obligacyjnym wyderkałowym należący zostawszy aktorem, chcąc o to z obzałowanemi starszemi żydami y całym kahałem Wilenskim prawem czynić, do utwierdzenia namienionych dekretów trybunalskich z banięcą wieczną y infamią, wskazami w nich wyrażonemi, listem urzędowym poieżdzym y całym procederem prawnym w tey sprawie zaszył, do przysądzenia summy w dekrecie posledniyczym wyrażoney, do wskazania obzałowanych niewiernych żydów iako banitów wiecznych y infamisów na powtórna infamią, na łapanie y na gardło z mocną na dobrach onych, domach, kamienicach, kro-

mach, handlach, towarach, zastawach, aren-  
dach y na samych osobach, nie oglądając  
się na żadne bronienia, moła nobilitate, exe-  
kucya z wolnym tychże obżałowanych ży-  
dów na każdym mieyscu arestowaniem,  
in aresto exequowaniem, tudzież o szkody,  
nakłady prawne, noviter w tey sprawie na ty-  
siąc złt. poniesione, przed nasz sąd zapo-  
zwał. Na terminie tedy niniejszym wyżey  
na dacie wyrażonym, za przywołaniem  
przez ienerała stron do prawa od aktora  
patron imci za mocą prawną sobie do tey  
sprawy daną imć pan Ian Ancuta—skarbnik  
Brzeski, oczewisto do rozprawy prawnej  
stawał, a pozwani niewierni żydzi, wyż  
wyrażone osoby y cały kahał Wilenski, ia-  
ko sami przed nami do prawa niestawali,  
tak y żadney wiadomości o niestaniu swo-  
im nam sądowi y stronie swey nieuczynili.  
Za tym tenże aktora patron podanego ob-  
żałowanym niewiernym żydom kahału Wi-  
lenskigo oczewisto w ręce tu w mieście  
i. k. mci Wilnie, z bożnicy wychodzącym,  
przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu,  
zeznaniem onego oczewisto przed wielm.  
imć panem pisarzem koła sądów naszych  
uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy,  
pilność troyga wołania strony swey na tym  
pозwie napisaną okazawszy y żalobę wyżey  
wyrażoną przelożywszy, na dowod samey  
rzeczy produkował y czytał przed nami są-  
dem dekret sądu głównego trybunalnego  
posledniyszey w roku tysiąc siedmsetnym  
dziesiątym, msca Iunij szóstego dnia z ak-  
toratu w Bogu wlecbney ieym panny  
Franciszki Szemetowny na on czas przelo-  
żoney konwentu Wilenskigo y ieymć pan-  
ny Ludowiki Komajewskiey, iako samey  
aktorki z niewiernymi obżałowanymi żyda-  
mi starszemi y całym kahałem Wilenskim  
z utwierdzeniem dekretu sądu głównego  
trybunalnego w roku tysiąc siedmsetnym  
pierwszym, msca Iulij czternastego dnia,  
z aktoratu wlecbnych ichm panien zakon-  
nych klasztoru Wilenskigo z temiż nie-  
wiernymi żydami kahału Wilenskigo z  
baniycią wieczną w Wilnie otrzymanego, z  
wskazem summy dziewięciu tysięcy szcś-

ciuset osmiudziesiąt złotych polskich z wzd-  
aniem na infamią y na łapanie, z odesłaniem  
do należytych urzędów na exkucyą w Wil-  
nie otrzymany; za którym dekretem gdy  
wielm. imć pan Rafał Michał Szumski—  
podstoli y podwoiewodzy Wilenskl w roku  
przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym,  
msca Decembra osmnastego dnia, ordinaria  
juris via, praemissa innotescentia, do kamie-  
nic, domów, kromów y innych dobr obża-  
łowanych żydów w Wilnie będących, za  
wskaz summy z ienerałami y stroną szlachty  
na exkucyą zieżdzał, obżałowany niewierni  
żydzi, cały kahał Wilenski, mocno, gwał-  
townie, tumultem, szczycąc się iakowąż pro-  
tekeyią, słownie tey exkucyi bronili y  
niepostompili, prawu pospolitemu y dekre-  
tom dwóm sądu głównego trybunalnego  
sprzeciwili się, którego sprzeciwieństwa listem  
poiezdzym urzędowym pod datą w  
nim inserowaną wydanym dowiodszy, po-  
zwanych niewiernych żydów, ponieważ do  
prawa niestawiają, iako prawu nieposlusz-  
nych w roku zawitym na upad w rzeczy  
wzdania, a zatym dekretów sądu głównego  
trybunalnego, wyż produkowanych, ze wszyt-  
ką w nich wyrażoną rzeczą z banicyą  
wieczną i infamią wskazani w nich wyrażo-  
nemi, listem poiezdzym urzędowym y cał-  
ym procederem prawnym w tey sprawie  
zaszłym nienarusznie przy mocy zachowania  
y utwierdzenia, summy temi dekretami, a  
mianowicie posledniyszym wskazaney dzie-  
wieceiu tysięcy sześciuset osmiudziesiąt złt.  
pol., za szkody, nakłady prawne w tey  
sprawie z okazji obżałowanych niewier-  
nych żydów kahału Wilen. noviter ponie-  
sione tysiąc złt. na pozwanych niewiernych  
żydów starszych y całym kahałe Wilenskim.  
na bożnicy onych, na kamienicach, kromach,  
handlach, towarach, splawach, arędach, za-  
stawach, dobrach leżących, ruchomych, sum-  
mach pieniężnych gdziekolwiek będących  
z wolnym onych na każdym mieyscu sa-  
mych osob zatrzymaniem, towarów arest-  
owaniem, a samych obżałowanych niewier-  
nych żydów starszych y cały kahał Wilen-  
ski, za sprzeciwieństwo prawu pospolitemu

y dekretowi sądu głównego trybunального, które się evidentier z listu poieżdżego urzędowego pokazało, iako banitów wiecznych y infamissów na powtórnią infamią, na łapanie y na gardło żalującemu aktorowi wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydania, a za sumnę wyżey wyrażoną dla uczynienia na pomienionych obżałowanych żydów, szkole, kamienicach, domach, towarach, summach pieniężnych y innych wszelkich dobrach y osobach onych skutecznzey, mocney y nieodwlocznzey, nieogładaiąc się na żadne ni od kogo bronienia, ceduly, gleyta, rescripta, zapisy, kontrakty, litispendentie moła nobilitate, exekucy do iasnie wielm. ichm w panów woiewodów, starostów, wielm. ichm w panów chorążych, do urzędów ziemskich lub grodzkich woiewodstwa Wilenskiego p-tu Oszmianskiego y innych wszelkich tych woiewodstw y powiatów, pod któremi majątnosci dobra y osoby obżałowanych niewiernych żydów okazały się, a których sobie strona do tey exekucy użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłusznie w nieexecwowaniu poenam privationis officii odsłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imć pana Michała Sawickiego—czesnika Wolkowskiego — rotmistrza i. k. mci chorągwie trybunalskiej z niewiernymi żydami Markiem Bernatowiczem, Nochimem Jakubowiczem, Nachimem Moyżeszowiczem, Gabryelem Moyżeszowiczem, Ulfem Tonochowiczem — starszemi przeszłemi, tudzież starszemi miesięcznemi—Ulfem Szymonowiczem, Moyżeszem, Michałem, Dawidem, Moyżeszowiczem, Ickiem Nochimowiczem, Hirszem Januszowiczem, Girszonem Kiwowiczem y wszystkimi żydami y pospółstwem całego kahału miasta i. k. mci Wilenskiego, bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi—będąc o rzecz wyżey wyrażoną do sądu naszego zapozwanemi, za niepokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad

w rzeczy wzdaemy, a zatym dekreta dwa sądu głównego trybunального wyż produkowane, z aktoratu wielebnych ichmć panien zakonnych konwentu Wilenskiego przy kościele świętego Michała zostających, z obżałowanemi niewiernymi żydami kahałem Wilenskim otrzymane, z banicią wieczną y infamią, wskazem w nim wyrażonym, listem poieżdżym urzędowym y całym procederem prawnym w tey sprawie zaszyły nienarusznie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy, summy tymi dekretami, a mianowicie poslednioczyszym wskazaney dziewięć tysięcy sześćset osmdziesiąt złt. pol., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanych niewiernych żydów noviter poniesione tysiąc złt., in summa dziesięć tysięcy sześćset osmdziesiąt złt. pol. na pozowanych niewiernych żydach starszych y całym kahałem Wilenskim, na bożnicy onych, na kamienicach, kromach, handlach, towarach, spławach, arędach, zastawach, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym imć na każdym miejscu samych zatrzymaniem, sequestrowaniem, towarów arestowaniem, szkoły, kromów pieczętowaniem, a samych niewiernych obżałowanych starszych żydów, y cały kahał Wilenski, za sprzeciwieństwo prawu pospolitemu y dekretowi sądu głównego trybunального, które się evidentier z listu poieżdżego urzędowego pokazało, iako banitów wiecznych y infamissów na powtórnią infamią, na łapanie y na gardło żalującemu wskazujemy y dla publikowania tey infamiey ienerała sądowego przydajemy, a za sumnę wyżey wyrażoną dla uczynienia skutecznzey mocney na pomienionych obżałowanych żydów, na szkole, kamienicach, domach, towarach, summach pieniężnych y innych wszelkich dobrach y osobach onych, nieogładaiąc się na żadne ni od kogo bronienia, ceduly, gleyta, reskrypta, zapisy, kontrakty, litispendentie, moła nobilitate, exekucy do iasnie wielm. ichmć pp. chorążych, do urzędów ziemskich lub

grodzkich wojewodstwa Wilenskiego p-tu Oszmianskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatów, pod któremi majątkości y dobra pozwaných okaza się y osoby poścignione y złapane być mogą, a których sobiestrona do tey exekucye y z urzędów użyć zechce, założywszy na urzędy in executione nieposłuszne paenam privationis officii, odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty tegoż msca Julij anni praesentis przypadł, tedy Ierzy Namowicz ienerał sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów—Marka Bernatowicza, Marka Gierszonowicza, Nonichema Iakubowicza, Nachima Moyżeszowicza, Gabryela Moyżeszowicza, Ulfa Tonochowicza, Ulfa Szymonowicza, Moyżesza Michałowicza, Dawida Moyżeszowicza, Ieka Nachimowicza, Hirsza Ianuszewicza, Gierszona Kiwowicza y wszystkich żydów popolstwa y cały kahał Wilenski za infamisów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacyi swey, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 349, за 1711 г., л. 260.

## № 191.—1711 г. Июля 8.

**Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Биржанской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ Биржанской евангелической церкви долгу съ процентами,**

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, msca Julij ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa ichm. pp. Henryka Jerzego Keslera—kapitana i. k. msci, Alexandra Bistroma—

strażnika nowogrodzkiego, porucznika i. k. msci y innych seniorów y conseniorów kościoła Saskiego Birżańskiego, z niewiernymi wszystkimi żydami starszemi rabińskimi, z szkołą, synagogą y całego kahału miasta Birżańskiego, za pozwem przed nas sąd wyniesionym, mieniając o to, iż obżalowanych niewiernych żydów szkoły y całego kahału Birżańskiego w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym do Wilna na sąd główny trybunałny o nieoddanie y niewyliczenie summy z kwotą kapitału za czterema obligami rękodajnymi kościelných pieniędzy pożyczoney, wyż pomienieni żalujący seniorowie y dozorcowie byli zapozwali, gdzie gdy obżalowani żydzi nie stanęli, sąd główny trybunałny podług opisów obżalowanych niewiernych żydów dekreta wszystkie ekonomiczne xięstwa Birżańskiego stwierdziwszy, na infamiją delatorów wzdął, za któremi dekretami podawszy obwieszczenie urzędownie do obżalowanych niewiernych żydów na exekucyą wielm. imć. p. sędzia ziemski Upitski do Birż zjechał, obżalowani żydzi iawnie się tym dekretem trybunałnym sprzeciwili, exekucy czynić nie dopuścili, żkąd urząd z stroną szlachtą, z podaną tylko cedulą odjechał, przez co w paeny prawne popadli, o które iawnie sprzeciwieństwo żalujący seniorowie y dozorcowie kościoła pomienionego Birżańskiego o nieoddanie summy tysiąca dziewięćset sześćdziesiąt y trzech talarów bitych y czterech tyńfów w dekretach dwóch trybunałnych na obżalowanych niewiernych żydach, ogułem rachując, wskazanych, tudzież do zapisu paręcznego od żyda Kalmana Markiewiczza—areNDARZA Popielskiego na talarów siedmdziesiąt od szkoły Birżańskiey danego, żalująca seniorsie obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birżańskiey przed nas sąd zapozwali. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa od aktorów patron ichmć za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Michał Frackiewicz—podczaszy Smolenski, ku oczewistey rozprawie prawney stawał, a

pozwani obżalowani niewierni żydzi kahału Birżanskiego iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, zatem partis actoreac plenipotenc podanego obżalowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce, w mieście w Birżach, przez ienerała Daniela Hameltona pozwu, zeznaniem onego oczewistym na urzędzie grodzkim Upitskim uczynionym y wypisem relacyi onego z tychże xiąg autentycze wydanych, sluszenie prawnie dowiodszy pilność trojga wołania strony swej na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobą z niego o rzecz wyż wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekreta dwa sądu głównego trybunalnego, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym mscia Julij piątego dnia, przez żalujących seniorów na obżalowanych niewiernych żydach z infamią, z wskazem summy w nich wyrażoney otrzymane, za któremi gdy wielmożny imć. p. Marcinkiewicz — sędzia ziemski Upitski do niewiernych żydów do Birż, dla uczynienia ekucyji za sumę namienionemi dekretami wzkazaną, porządkiem prawnym ziczdzał, tedy obżalowani niewierni żydzi Birżanscy tey ekucyey mocno bronili y niepostąpili, na dowod którego sprzeciwienstwa list poiezdzy datą w nim wyrażoną, autentycze wydany, produkowawszy y iawnego prawu pospolitemu y dekretowi trybunalnemu sprzeciwienstwa dowiodszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów synagogi Birżanskiej iako prawu nieposlusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatem wyż produkowanych dekretów wespół z infamiami, wskazem, w nich wyrażonym, listem poiezdzym urzędowym, wszystkim procederem prawa, z zapisami y innymi dokumentami żalującym seniorom służącemi iako slusznych y prawnych utwierdzenia i przy mocy zachowania, summy temi dekretami wskazany tysiąca dziewięćuset sześciudziesiąt y trzech talarów bitych y czterech tyńfów, vigore zaś paręcznego zapisu za żyda Kalmana

Markiewicza — arendarza Popielskiego na talarów siedmdziesiąt od szkoły Birżanskiej żalującym seniorom danego, samego kapitału z troiakimi dwóćset osmiudziesiąt talarów bitych, za szkody, nakłady prawne z okazji obżalowanych niewiernych żydów recenter y na sprowadzenie poiazdu spendowane tysiąca złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach synagogi y całego kahału miasta Birżanskiego, na dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, towarach, handlach, szynkach karczemych, domach, kromach y wszelkich dobytkach, z wolnym wszędzie na każdym mieyscu aresztowaniem, a w niedostatku dobr y samych osob łapaniem y aż do satisfakcyi sequestrowaniem, a samych obżalowanych niewiernych żydów wszystkich synagogi Birżanskiej iako infamissów za sprzeciwienstwo dekretom trybunalskim, na infamią, na garło y na łapanie żalującym ichm. pp. seniorom wskazania, ad publikandum ienerała sądowego przydania, a dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwloczney za sumę wskazaną ekucyji, nieoglądając się na żadne bronienia, gleyta, reskrypta, ceduły, pozwy ad cassandum wyniesione, listy żelazne y inne jakimkolwiek sposobem nazwane do iasnie wielmożnych ichmć panów woiewodów, chorążych, rotmistrzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatów Upitskiego, Kowińskiego x-twa Żindgo y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birżanskiej pokazaż się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie strona do tey ekucyji użyć zechce, z założeniem contra non exequentes officiales pacnam priwationis officii odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ichmć pp. Henryka Ierzego Kieslera — kapitana i. k. mści, Alexandra Bistroma — strażnika Nowogrodzkiego — porucznika i. k. meci y innych seniorów y conseniorzów kościoła Saskiego Birżanskiego bacząc to, iż nie-

wierni żydzi wszyscy starsi, rabinowie, cały kahal y synagoga Birzanska, będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nas sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili. Przeto obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birzanskiej, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdaliśmy, a zatym podług prawa, żaloby pozwoncy y domawiania się patrona strony powodowey dekreta dwa sądu głównego trybunalnego w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, meca July piątego dnia przez żalujących na obżalowanych niewiernych żydach otrzymane, wespół z infamiami, z wskazem w nim wyrażonym, listem poieżdzym, urzędowym, z procederem prawa, z zapisami obligacyjnemi y wszystkiemi dokumentami żalującym seniorom kościoła Saskiego Birzanskiego służącemi, iako słusnie y prawnie utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy temi dwoma wyż namienionemi dekrety wskazaney tysiąc dziewięćset sześćdziesiąt trzy talarów bitych y tyńfów cztery, vigore zaś paręcznego zapisu za żyda Kalmana Markiewicza — arędarza Popielskiego na talarów siedmdziesiąt od szkoły Birzanskiej żalującym danego samego kapitału z trojakiemi żarekami dwieście ośmdziesiąt talarów bitych, za szkody, nakłady prawne recenter y na sprowadzenie poiazdu spendowane tysiąc złt. pol., a z wpisnym, pamiętnym, cum lucris nam sądowi persolutis in summa talarowey monety dwa tysiące dwieście czterdziescie trzy talarów bitych y tyńfów cztery, osobno zaś currentis monetae tysiac złt. pol. na pozwaneych niewiernych żydach kahału Birzanskiego, na wszelkich majątnościach, dobrach onych, domach, kromach, handlach, towarach, zastawach, leżących summach pieneznych gdzie y u kogokolwiek na obligach y zapisach będących, z wolnym onych na każdym miejscu zatrzymaniem y aresztowaniem, szkoły pieczęto-

waniem, a samych obżalowanych niewiernych żydów synagogi Birzanskiej iako infamissów za sprzeciwienstwo dekretowi trybunalnemu, takoz na infamią, na garlo y na łapanie żalującym delatorom wskazujemy, ad publicandum ienerala sądowego przydaicemy, a dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwołczney za sumę wskazaną na dobrach onych wszelkich y na samych osobach exekucyi, nieoglądając się na żadne bronienia, ceduly, gleyta, reskrypta, pozwy ad cassandum wyniesione, listy żelazne y inne iakimkolwiek sposobem nazwane obrony do iaśnie wielmożnych ichnaw pp. wojewodów, starostów, chorążych, rotmistrzów, urzedników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatów Upitskiego Kowienskiego xięstwa Zmudzkiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któreni wszelkie majątności, dobra y same osoby obżalowanych niewiernych żydów Birzanskich być okaza się, a którego sobie strona z urzędów do tey exekucyi użyć zechce, założywszy contra non exequentes officiales pacnam privationis officij, odsylamy. A gdy dzień dziesiąty July anni praesentis przypadł, tedy ienerał Ierzy Namowicz, dosć czyniące prawu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych, rabinów, cały kahal y synagoge Birzanskę za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y relacyą publikacyi swey, rediens a loco publicationis, iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 349, за 1711 г., л. 248.

## № 192.—1711 г. Юля 24.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Минскаго еврейскаго нагала къ инфаміи за принужденіе жившихъ на землѣ Мацневича евреевъ возить Минскимъ іезуитамъ на постройку костела камень и кирпичъ.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, mca Iulij dwudziestego czwartego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunali w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imé pana Jarosza Mackiewicza—strażnika wojewodztwa Minskiego, tylko w dowodzeniu krzywdy żydom—mieszczanom na iurydyce mieszkającym y całej iurydycie imści w mieście i. k. mci Minsku będącey, z niewiernemi Judką Moysesowiczem, Mowszą Kisielewiczem, Jankielem Borkowiczem, Janchielem Janckielowiczem, Eliaszem Kisielewiczem y Giecem Moysesowiczem—żydami y obywatelami miasta i. kr. msci Minska, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym, mieniać o to, iż obżalowani niewierni żydzi, wziwszy y pozycywszy na swoje potrzeby iakoweś y wielebnych ichmw xięży iezuitów konwentu Minskiego sumę y onym prowizją płacić y od siebie do zwożenia cegieł, kamieni na murowanie kościoła podwojy dawać postąpiwszy y opisawszy się, czyniąc na convulsją prawa pospolitego y constytucyi seymowych o dobrach, iurydykach ziemskich y libertowanych opisanych, mimo libertacją od lat pułtoruset iurydyki w possessyi żalującego w mieście Minsku będącey uczynioną, postponując libertacie, niesłusznie y nienależycie za dług od siebie u w Bogu wielebnych ichmw xięży iezuitów Minskich zaciągniony y onym winny, iurydykę żalującego wieczystą, ziemskiemu prawu podległą, do siebie pociągając, z oney od żydów tamecznych na iurydyce mieszka-

jących niesłusznie y nienależycie, ustawicznie w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym iedynastym różnych mscy y dni gwałtownie podwojy biorąc, w Bogu wielebnym ichm xięży iezuitom Minskim dając, sami czeladź z iurydyki żalującego, z końmi do wożenia cegieł, kamieni przymuszając, która przez dzień cegły, kamieni y co im każą wożać, na noc do domów swoich zabierając, w prywatnym więzieniu przez noc trzymając, na zaiutrz do wożenia cegieł do w Bogu wielebnych ichmw xięży iezuitów, nie sobie y do miasta nienależącą, zaprowadzając y onych przymuszając, pisemem swoim iurydykę żalującego niesłusznie podwodami onerowali y w zabieraniu podwod iurydycezan żalującego do szkody na złotych dwieście y daley przywiedli y ieszcze dalsze odpowiedzi zruinowaniem iurydyki, z niey mieszkających żydów y mieszczan różnemi wymyslnemi swoimi sposobami wypędzeniem grożąc, czyniąc. Zaczem przy prawie pospolitym, constytucjach seymowych y libertacjach aktora y iurydyke onego konserwowania od takowey impetycji obżalowanych żydów teyże iurydyki żalującego, mieskiemu niepodległey, prawu y do kahału obżalowanych Minskiego nienależącey, iako wieczystey żalującego y do prawa ziemskiego należącey, vigore constytucyi y libertacy do uwolnienia, za naruszenie przywilejów paen, a za udziałaną odpowiedź banicyi doczesney, za prywatne zaś więzienie z iurydyki żalującego od żydów czeladzi infamij y innych paen do wskazania, za poczynione w zabieraniu niesłusznie podwod złotych dwieście z sowitością, do zapłacenia, zostawiwszy o dalsze praetensie, dla zapozwania y tey żaloby do meliorowania salvum jus, teraz tylko oto, iako się wyż pomieniło, żalujący aktor niewiernych żydów Minskich pozwem, w którym wszystka rzecz dostateczniej iest opisana y wyrażona przed nasz sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od imé pana Mackiewicza—strażnika wojewodztwa Minskie-

go, patron imści za mocą prawną sobie do tej sprawy daną, imć pan Michał Frąckiewicz—podezaszy Smolenski, oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi Minsey, iako sami przed nami do prawa niestawiali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim, nam sądowi y stronie swey przeciwny nieuczynili, zatym tenże wyż wyrażony aktora patron podanego pozwanym niewiernym żydom Minskim oczewisto w ręce tu w mieście i. kr. mści Wilnie wychodzący z szkoły żydowskiej przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem trybunalskim Wilenskim, kollego naszym, uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność trojga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz żalobę z niego o rzecz wyż wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkując czytał przed nami sądem przywilecie y libertacie od najasniejszych królów ichmć polskich od lat pułtoruset y daley w mieście Minsku będący aktorowi wiecznością należąca y pod ziemskie prawo, a nie pod mieskę podległą nadane, oraz o niesłuszne pomienioney iuryzdyki ziemskiej do miasta przez niewiernych żydów pociąganie y na oney żydów y mieszczan turbowanie, protestacją od żalującego aktora na niewiernych żydów Minskich do xiąg grodzkich woiewodztwa Minskiego zaniesioną y ekstraktem z tychże xiąg pod datą roku terazniejszego tysiąc siedmsetnego iedynastego, msca y dnia w niey inserowanego wydaną, po których produkowaniu pozwanym niewiernych żydów, iako prawnu nie posłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym według prawa y propozycyi pozewney, przywileiów libertacy od najasniejszych królów ichmć na iuryzdykę teraz w possessyi wieczystey u żalującego imć pana Mackiewiczza—strażnika Minskiego, zostającą, w miescie Minsku będącą służących, ze wszystką w nich wyrażoną rzeczą utwierdzenia; vigore których przywileiów libertacyi y innych dokumetów iuryzdyki w miescie

Minsku będący, iako wieczystey, ziemskiemu prawnu podległey, od wszelkich ciężarów mieskich y impetycyi niewiernych żydów obżalowanych y całego kahału Minskiego nienależący y z dawnych czasów libertowane y teraz uwolnienia, y aby obżalowani niewierni żydzi y cały kahał do oney nie interessował się, żadnego bezprawia y violencyi pomienioney iuryzdyce nie czynił, nakazania. A zatym za gwałtowne y niesłuszne z iuryzdyki żalującego podwod brania, a ichm xięzy iezunitom conventu Minskiego dawanie y przez to do szkod na złotych dwieście iuryzdyce uczynienie, sowito z winą gwałtowną czterechset pięciudziesiąt złotych, za udziałaną iuryzdyki dalszemi wymyślonym sposobami agrawowaniem y runowaniem odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej sta dwudziestu pięciu złtch, za szkody, nakłady prawne, z okazji obżalowanych recenter na prawo spendowane dwuchset złotych, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris należącym, na pozwanym niewiernych żydach, domach, towarach, kromach, handlach, z wolnym onych areztowaniem, a krom pieczętowaniem y innych dobrach leżących, ruchomych, sumach pienieznych, gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych żydów Minskich za udziałaną na iuryzdykę aktora odpowiedź y pochwałkę, na doczesną banicją, a za prywatne więzienie czeladzi u żydów, na iuryzdyce aktora mieszkających, do podwod biorąc u siebie trzymanie, na infamiją aktorów wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla proklamowania tych condemnat ienerała sądowego przydania, a za wskaz wyż wyrażony summy dla uczynienia na dobrach, domach, towarach, handlach, kromach, summach pienieznych y innych dobrach pozwanym niewiernych żydów exkucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich woiewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby pozwanym niewiernych żydów okaza się, a którego sobie imć pan strażnik woiewodztwa Min-



skiego do tej eksekucyi z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie imści pana Iarosza Mackiewicza—strażnika woiewodztwa Minskiego, bacząc to, iż niewierni, Judka Moyżeszowicz, Mowsza Josielewicz, Jankiel Borkowicz, Janchielow Janekielewicz, Eliasz Kisielewicz y Gice Moyżeszowicz, żydzi y obywatele miasta i. kr. mści Minska będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawali, przeto onych jako prawu nie, osłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, według prawa propozycyi pozwney y domawiania się aktora patrona wysz pomienione y u sądu naszego produkowane przywilcia, libertacie od naiasniozszych królów ichnie datami w nich wyrażonemi na iuryzdykę teraz w possessyi wieczystey u żalującego imć pana Mackiewicza — strażnika Minskiego ostaiąca, w mieście Minsku będąca, służące, ze wszystką w nich wyrażoną rzeczą utwierdzami; vigore których przywileiów, libertacyi y innych dokumentów iuryzdykę w mieście Minsku będąca, ze wszystkiemu mieszkańcom, nemine excepto, jako wieczystą ziemskiemu prawu podległą, od wszelkich ciężarów mieskich, kontrybucyi, podwod y impetycyi niewiernych żydów obżałowanych y całego kahału Minskiego, jako mieskiemu prawu niepodległą, do kahału Minskiego nieależącą y z dawnych czasów libertowaną y teraz in perpetuum uwalniamy y aby obżałowani niewierni żydzi y cały kahał do oney nieinteresował się, żadnego bezprawia y wolencyi pomienioney iuryzdyce żalującego nieczynił sub paenis nakazujemy. A zatym za gwałtowne y niesłuszne z iuryzdyki żalującego podwod brania, a ichme xięzy iczuitom conwentu Minskiego dawanie y przez to szkod na złotych dwieście iuryzdyce żalującego uczynienie, sowito współ z winą gwałtowną czterysta piędziesiąt złotych, za

udziałaną iuryzdyki dalszemi wymyslnemi sposobami agrawowaniem y ruinowaniem, odpowiedź y pochwałkę, winy pochwałkowej sto dwadzieście pięć złotych, za szkody, nakłady prawne y okazały obżałowanych na prawo spendowane dwieście złotych, z wpisnym y pamiętym cum lueris nam sądowi danym y zapłaconym wszystkiego summą siedemset osmdziesiąt pięć złotych polskich na pozwanym niewiernym żydach, domach, towarach, kromach, handlach, z wolnym onych arestowaniem, a krom pieczętowaniem y innych dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych niewiernych żydów Minskich za udziałaną ruinowaniem, dalszemi wymyslnemi sposobami iuryzdyki aktora y braniem podwod odpowiedź y pochwałkę na doczesną banią, a za przywatne więzienie czeladzi y żydów na iuryzdyce aktora mieszkających, do podwod biorąc u siebie trzymanie, na infamią aktorowi wskazujemy, wywołać y proklamować nakazujemy y dla publikowania tych condemnat ienerala sądów naszych pilnującego przydaciemy, a za wskazaną wyż wyrażoną summę dla uczynienia na domach, towarach, handlach, kromach, summach pieniężnych y innych dobrach pozwanym niewiernym żydów, eksekucy do urzędów ziemskich lub grodzkich woiewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby pozwanym niewiernym żydów okażą się, a którego sobie imć pan Mackiewicz strażnik woiewodztwa Minskiego do tej eksekucyi z urzędu użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekrétowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty dziewiąty tegoż mscia Iulij anni praesentis dla publikowania tych condemnat przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekrétowi naszemu, niewiernym Iudke Moyżeszowicza, Mowsze Kisielewicza, Iankiela Borkowicza, Iancheiła Iankielewicza, Eli-

asza Kisielewicz a y Gieca Moyżeszowicz a żydów y obywatelów miasta i. kr. mści Minska za banitów doczesnych y infamisów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 319, за 1711 г., л. 796.

## № 198.—1711 г. Августа 8.

Трибунальный декретъ, ерзоуждающий старшинъ шести нагаловъ нынѣшней Гродненской губернии въ инфаміи и уплатѣ Жиревницкому монастырю значительныхъ суммъ долгу, процентовъ и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, mscsa Augusta ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny iedynasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa w Bogu przewielebnego imci xiędza Antoniego Zawadzkiego—consultora zakonu świętego Bazylego Wielkiego—starszego klasztoru Zyrowickiego y wszystkich oyców Bazylanów tegoż klasztoru Zyrowickiego, z niewiernemi żydami kahału Pruzanskiego, kahału Rożanskiego, kahału Lachowickiego, kahału Bytenskiego, kahału Slonimskiego, kahału Mścibowskiego starszymi y wszystkiemi de nomine et cognomine w zapisach wyrażonemi y niewyrażonemi żydami, za pozwem od aktorów wyniesionym, mieniąc do listów dobrowolnych, podług prawa sprawionych wyderkaflowych y obligacyinych zapisów: od kahału Pruzanskiego na złotych tysiąc pięćset piędziesiąt, zaczynając termin w roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórym, w dzień świętego Siemiona s-ta greckiego podług staro kalendarza; od żydów Rożanskich—

iednego na złotych tysiąc pięćset spchna talarami bitemi, rachując każdy talar bity po złotych sześciu, z oddaniem oney w roku tysiąc sześćsetli dziewiędziesiąt szóstym w dzień świętego Józepha—święta Rzymskiego, podług nowego kalendarza, drugiego zapisu na złotych trzysta talarami bitemi, rachując każdy talar bity po złotych sześciu, z oddaniem tey summy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym w dzień świętego Józepha dnia dziewiętnastego mscsa Marca; trzeciego zapisu na talarów bitych sto z oddaniem onych na terminie od kahału Lachowickiego; na złotych dwa tysiące, z oddaniem tey summy w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym, w dzień świętego Michała archaniola, także talarami bitemi. Od żydów kahału Bytenskiego na złotych sześćset, od którey summy opisali się, że mieli co rok, zaczawszy od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego dawać za kwotę sześć kamieni loiu dobrego, przepuszczanego, założwszy termin oddania w dzień zapust wielkich trzy kamienia loiu podług ruskiego kalendarza, a drugie trzy kamienie loiu w dzień Pokrowy ruskiej, Panny przenaświętszey święta ruskiego, dnia pierwszego Oktobra wiecznymy czasy dawać opisali się. Od żydów kahału Slonimskiego na zapis wieczysty wyderkaflowy, dany na złotych tysiąc talarami bitemi, rachując talar bity po złotych sześciu, od którey summy opisali się co rok dawać czynsz albo wyderkał, po złotych ośmdziesiąt, takową monetą dobrą talarami bitemi, talar bity po złotych sześciu rachując, a to zaczynając termin od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego, od dnia niedzieli przewodney święta rzymskiego podług nowego kalendarza opisami, oni sami y po nim następując potomkowie albo successorowie ich powinni wyplacać; od tegoż kahału Slonimskiego na list obligacyiny zapis na złotych tysiąc talarami bitemi, rachując talar bity po złotych sześciu y groszy piętnastu, którą sumnę opisali się oddać w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątym mie-

siąca Nowembra iedynastego dnia, w dzień s-o Marcina święta rzymskiego, albo za nieoddaniem tey summy opisali się tym zapisem dawać kwoty od tey summy klasztorowi Żyrowickiemu po złotych ośmdziesiąt co rok, także dobrą monetą, rachując talar bity po złotych sześciu y groszy piętnastu. Także żydzi kahału Mscibowskiego na ieden zapis opisali się złotych tysiąc sto, a na drugi sto dziesięć złotych, na trzeci tysiąc złotych, z oddaniem tych summ na terminach w tych zapisach wyrażonych, któremi temi zapisami wysz pomienionemi kahał y wysz rzeczone wszystkie żydzi star-si, młodszy y wszyscy synagogi żydowskiej tych kahałów, pod zarękami w tych zapisach założonemi opisali się wypłacić podług zapisów swoich summy y kwoty od tych summ. A że tym zapisem swoim pomienione kahalny dość niuczynili, sum należitych kwoty niewypłacili, a przez to w zaręki, sowitości, szkody, nakłady prawne popadli, tedy do wypłacenia tych summ y kwot od nich należących, z zarękami, sowitościami, szkodami, nakładami prawnymi y do wskazania żydów kahałów wysz pomienionych podług zapisów na doczesną, wieczną, banicę y infamią, y wskazania paen prawnych tym pozwem aktorowie zapozwali. W której sprawie za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów patron, z mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imsc pan Jakub Czerniewski —horodniczy Upitski, oczewisto stawał, a pozvani żydzi niestawali y żadney nam sądowi y stronie powodowej o niestaniu swym niedali wiadomości. Zatem aktorów patron podanego oczewisto w ręce żydom kahałów pomienionych tu w mieście iego królewskiej mści na tenczas będącym przez ienerała Ierzego Namowicza wielu stron pozwu, zeznaniem onego oczewisto przed wielmożnym inascią panem pisarzem trybunału w. x. Lit. uczynionym słusznie prawnie dowiodszy, trojga wołania, pilność na tym pozwie napisano okazawszy, żalobę z niego o rzecz wysz mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrazoną przelożywszy, na

dowód samey rzeczy pokładał zapisy oryginalne z zarękami y z kwotą w nich wyrażonemi y wpisanemi dane, prawnie sprawione, z których obowiązki y warunki doskonale przeczytawszy, niewypłacenie summ y kwot dowiodszy, ponieważ pomienione kahalny y żydzi star-si y młodszy niestawiają, onych w roku zawitym na upad w samey rzeczy wzdania, zapisów wszystkich wyderka-fowych y obligacyinych od pomienionych żydów y kahałów klasztorowi Żyrowickiemu danych, y służących, we wszystkich punktach y paragrafach utwierdzenia y przy mocy zachowania, według których na kahalę Prużanskim według zapisu wyderka-fowego od tysiąca pięciuset pięćdziesiąt złotych od roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórego, aż do tego czasu nieplaconey kwoty złotych cztery tysiące czterechset dziewięćdziesiąt pięciu, zarąk w tym zapisie założonych troiakich czterech tysięcy sześćset pięćdziesiąt złotych, za szkody nakłady prawne złotych trzechset; na kahalę Rożanskim na ieden zapis winney summy złotych tysiąca pięciuset spelnalarami bitemi rachując każdy talar bity po złotych sześciu, zarąk w tym zapisie założonych, troiakich czterech tysięcy pięciuset złotych, kwoty od tey summy należącey od roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt szóstego aż do tego czasu tysiąca ośmiuset złotych polskich; na drugi zapis od tychże żydów Rożanskich złotych trzechset talarami bitemi, takż talar bity rachując po złotych sześciu w tym zapisie założonych troiakich zarąk złotych dziewięciu set talarami bitemi, kwoty od tey summy aktorom należącey od roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt szóstego aż do tego czasu złotych czterechset trzydziestu dwóch, także talarami bitemi rachując każdy talar bity po złotych sześciu. Na trzeci zapis od tychże żydów Rożanskich bitych talerów sta zarąk w tym zapisie założonych troiakich talerów bitych trzechset, kwoty od tey summy aktorom od roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt szóstego nieplaconey złotych siedmiu set dwudziestu, za szkody, nakłady prawne

w tey sprawie łożone y upominając się tey summy wydane złotych sześciuset. Na kahale Lachowickim na zapis winney summy dwóch tysięcy złotych talarami bitemi, troiakich żarąk sześciu tysięcy złotych polskich, kwoty od tey summy aktorom należący trzech tysięcy dwóchset złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie łożone trzechset złotych. Na kahale Byteńskim na zapis wyderkaflowy na złotych sześćset dany od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego kwoty loiem niewydanej od ładu, loiu kamieni siedmiudziesiąt ośmiu, żarąk w tym zapisie założonych złotych tysiąca ośmiuset, za szkody, nakłady prawne złotych trzechset. Na kahale Słonimskim, na zapis wyderkaflowy od tysiąc złotych nieplaconey, od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego kwoty albo wyderkaflu do tego czasu złotych tysiąca sześciuset, troiakich żarąk w zapisie założonych trzech tysięcy złotych. Na drugi zapis od tych że żydów Słonimskich aktorom winney summy tysiąca złotych, rachując talar bity po złotych sześciu y groszy piętnastu, żarąk w tym zapisie założonych złotych trzech tysięcy talarami bitemi, talar bity rachując po złotych sześciu y po groszy piętnastu, kwoty od tey summy należący od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątego nieplaconey, złotych tysiąca dwóchset ośmdziesiąt, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie łożone złotych sześciuset. Na kahale Mscibowskim na ieden zapis złotych tysiąca sta, żarąk troiakich w tym zapisie wyłożonych trzech tysięcy trzech set złotych, kwoty od tey summy klasztorowi Żyrowickiemu nieplaconey od roku tysiąc siedemsetnego aż do tego czasu tysiąca dwóchset dziesięciu złotych polskich; na drugi zapis na złotych sto dziesięć od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmego aż do ładu nieplaconey kwoty, złotych sta pięćdziesiąt czterech co rok należący. Na trzeci zapis za wliwkim ichmśw panów Stanisława—horodniczego Wolkowskiego y Marcjana Dominika Tułowskich klasztorowi Żyrowickiemu włany

złotych tysiąca, żarąk w tym zapisie założonych trzech tysięcy złotych, kwoty od tey summy należący złotych tysiąca trzechset, za szkody, nakłady prawne, w tey sprawie łożone, na tymże kahale Mscibowskim złotych sześciuset; na wysz pomienionych kahalach wszystkich żydów starszych y młodszych, na domach, placach, kottach, browarach, kramach, towarach, szkołach, z wolnym szkol pieczętowaniem, domów, placów, kotłów, kromów, towarów zabieraniem, na targach, iarmarkach y na drogach gdziekolwiek potrafiwszy żydów braniem; także wozów y towarów zabieraniem y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych kahalów żydów podług zapisów ich na infamii aktorom wskazania, za infamiosy uznania y dla publikowania tey infamii ienerala sądowego przydania, wywołać, publikować y proklamować nakazania y na odprawę tych summ wysz pomienionych, do urzędów ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkich, Słonimskich, Wolkowskich, Brzeskich, Pinskich y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod którymi icno osoby y dobra obżalowanych kahalów y żydów okażą, a którego sobie strona z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y na urząd nieposłusznych dalszych paen prawnych u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie w Bogu przewielebnego imści xda Antoniego Zawadzkiego—consultora zakonu s-o Bazylego W-o, starszego klasztoru Żyrowickiego y wszystkich ichmw oyców Bazylianów tegoż klasztoru Żyrowickiego bacząc to, iż niewierni żydzi — kahal Prużanski, kahal Rożański, kahal Lachowicki, kahal Byteński, kahal Słonimski, kahal Mscibowski—starsi y insi wszyscy nomine et cognomine w zapisach wyrażeni y niewyrażeni, będąc pozwem przed sąd nasz zapozwanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawili; przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku

zawitym na upad w samey rzeczy wzdaiemy, zapisy wszystkie wyderkafowe y obligacyne od pomienionych żydów y kahalów klasztorowi Żyrowickiemu dane y służące, z zarękami, z kwotą należącą we wszystkich punktach y paragrafach nienaruszenie przy mocy zachowujemy y utwierdzamy. Na kahale Pruzanskim podług zapisu wyderkaffowego od tysiąca pięciu set pięćdziesiąt złotych od roku tysiąc sześć set siedmdziesiąt wtórego, aż do tego czasu nieplaconey kwoty złotych cztery tysiące czterysta dziewiędziesiąt pięć, zaraż w tymże zapisie założonych troiakich cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt złotych, za szkody, nakłady prawne złotych trzysta, ogółem złotych dziewięć tysięcy czterysta czterdzieście pięć. Na kahale Pruzanskim, na kahale Rozańskim—na ieden zapis winney summy złotych tysiąc pięćset talarami bitemi, rachuiąc każdy talar bity po złotych sześć, zaraż w tym zapisie założonych troiakich cztery tysiące pięćset złotych, kwoty od tey summy należącey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego aż do tego czasu tysiąc osmset złotych polskich, na drugi zapis od tychże żydów Rozańskich złotych trzysta talarami bitemi, takż talar bity rachuiąc po złotych sześciu, zaraż w tym zapisie założonych troiakich złotych dziewięćset talarami bitemi, kwoty od tey summy aktorom należącey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego aż do tego czasu złotych czterysta trzydzieście dwa, także talarami bitemi, rachuiąc każdy talar bity po złotych sześciu; na trzeci zapis, od tychże żydów Rozańskich bitych talarów sto, zaraż w tymże zapisie założonych troiakich talarów bitych trzysta, kwoty od tey summy aktorom od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego nieplaconey złotych siedmset dwadzieścia, za szkody, nakłady w tey sprawie łożone złotych sześćset, ogółem kładąc na kahale Rozańskim złotych trzystaście tysięcy sto pięćdziesiąt dwatalarami bitemi. Na kahale Lachowickim, na zapis winney summy dwa tysiąca złotych talarami bitemi, troiakich zaraż sześć

tysięcy złotych polskich, quoty od tey summy należącey aktorom trzy tysiące dwiescie złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie łożone trzysta złotych, ogniem na kahale Lachowickim iedynaście tysięcy pięćset złotych polskich. Na kahale Bytenskim na zapis wyderkafowy na złotych sześćset dany od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, kwoty łożem niewydanej dotąd, łożu kamieni siedmdziesiąt ósm, zaraż w tym zapisie założonych złotych tysiąc osmset, za szkody, nakłady prawne na tym kahale złotych trzysta. Na kahale Slonimskim na zapis wyderkafowy tysiąc złotych nieplaconey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego, kwoty albo wyderkafu do tego czasu złotych tysiąc sześćset, troiakich zaraż w zapisie założonych trzy tysiące złotych; na drugi zapis od tychże żydów Slonimskich aktorowi winney summy tysiąc złotych; rachuiąc każdy talar bity po złotych sześciu y po groszy piętnastu, zaraż w tym zapisie założonych złotych trzy tysiące talarami bitemi, talar bity rachuiąc po złotych sześciu y po groszy piętnastu, quoty od tey summy należytey od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątego nieplaconey złotych tysiąc dwiescie osmdziesiąt, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie noviter łożone złotych sześćset. Na kahale Mscibowskim na ieden zapis złotych tysiąc sto, zaraż troiakich w tym zapisie założonych trzy tysiące trzysta złotych, kwoty od tey summy klasztorowi Żyrowickiemu nieplaconey od roku tysiąc siedmsetnego aż do tego czasu tysiąc dwiescie dziesięć złotych polskich; na drugi zapis od złotych sta dziesięciu od roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt siódmego aż dotąd niewypłaconey co rok należącey quoty złotych sto pięćdziesiąt cztery; na trzeci zapis za wliwkiem ishmśw panów Stanisława—horodniczego Wołkowyskiego y Marciana Dominika Tułowskich klasztorowi Żyrowickiemu włany złotych tysiąc; zaraż w tym zapisie założonych trzy tysiące złotych; quoty od tey summy należącey złotych tysiąc trzysta, za szkody, nakłady prawne

w tej sprawie lożone na tymże kahalie Mscibowskim złotych sześćset, na kahalie pomienionym Mscibowskim, ogulem złotych dziesięć tysięcy siednset siedmdziesiąt cztery; na wysz pomienionych kahalach wszystkich żydach starszych y młodszych osobach, na szkolach tych kahałów, z wolnym tych szkol pieczętowaniem, na domach, placach, browarach, kottach, kramach, handlach, towarach, z wolnym na drogach, iarmarkach, targach aresztowaniem, towarów zabieraniem y żydów samych potrafiwszy braniem y na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych żydów y kagały wysz pomienione, podług zapisów ich na infamią aktorom wskazuujemy y do prawa coaeqvationis iurium stosując się, te kahały y żydów za infamissów uznawszy, dla publikowania infamii generała sądowego przydaemy, wywołać, publikować y proklamować nakazujemy y na odprawę tych wysz pomienionych summ do urzędów ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkich, Slonimskich, Wołkowyskich, Bzescskich, Pinskiich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi się osoby y dobra obżalowanych kahałów żydów okaza, a którego sobie strona z urzędu użyć zachee, założwszy na sprzeciwnych y na urząd nieposłuszny dalsze paeny prawne odsylamy. A gdy dzień dwunasty mscsa Augusta, anni praesentis dla publikowania tej infamiey przypadł, tedy generał sądów naszych pilnujący Jerzy Namowicz, czyniąc dość prawu pospolitemu y dekretowi naszemu niewiernych żydów kahału Prużanskiego, kahału Rozańskiego, kahału Lachowickiego, kahału Bytenskigo, kahału Slonimskiego, kahału Mscibowskiego starszych y młodszych in genere wszystkich w izbie sądowej y et in foro publico za infamissów obwołał, ogłosił, proklamował y tę publikacją, a loco publicationis rediens iudicialiter zeznak. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Наъ книги Главн. Лит. Трибунала № 349, за 1711 г., а. 1764.

№ 194.—1712 г. Апрель 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-  
ей Бѣлорусскихъ нагласно въ инфаміи и  
смертной казни за неуплату 25000 пого-  
ловнаго сбора на содержание войска.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego,  
msca Apryla osmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na try-  
bunale w w. x. Litewskim z wojewodztw,  
ziem y powiatów na rok terazniejszy ty-  
siąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z  
porządku rejestrowego ku sądeniu przypad-  
ła sprawa inć pana Michala Sawickiego—  
czesznika Wołkowyskiego rotmistrza i. k. m.  
choragwi Węgierskiej trybunалу w. k. Lit.  
z niewiernemi żydami starszemi kahalami  
y przykahalkami białoruskiemi, kahalem  
Muskim y przykahalkami onego kahalami  
Nowogrodzkim, Orłowskim, Lubeckim,  
Turzeckim, Iwskim, Koroleckim, Wsie-  
lubskim, Stołowickim, Myszkim, Polon-  
skim, Polonieckim, Rohotskim, Berewen-  
skim, Dworzeckim, Molezadskim, Horo-  
dyskim, Zdziencielskim, Bieliickim, Nie-  
swiskim, Mirskim, Slonimskim, Kroszyn-  
skim y całem gminem y pospolstwem do  
wysz namienionych kahałów należącemi,  
za pozwem od aktora wymiesionym o to,  
iż obżalowani niewierni żydzi starsi y cały  
gmin namienionych kahałów in complicitate  
zostając z żydami kahałów Białoruskich  
z infamissami, dekretami sądu głównego  
trybunalnego osadzonemi, idąc z sobą in  
condicto, sprzeciwiając się postanowieniu  
rzeczy pospolitey, gdy żalujący aktor wed-  
ług dispartimentu samych że obżalowanych  
żydów wydanego y przez iasnie wielmoż-  
nego imć pana Hetmana w. x. lit. potwierd-  
zonego dla odebrania summy dwudziestu  
pięciu tysięcy złotych za rok terazniejszy  
tysiąc siedmsetny dwunasty za pogłowne  
żydowskie, na choragiew trybunalską nale-  
żącey, ludzi swoich do wysz namienionych  
kahałów zesłał, tedy obżalowani żydzi udając  
się do różnych protekcyi, nie tylko żeby  
mieli summy z wysz wyrażonych kahałów

za pogłowne wypłacić, lecz ieszcze zesłanych ludzi przy zebraney kopie swywołnych ludzi zkonfundowawszy przez powypędzali, przez co w paeny prawne y wne infamij popadli, zaczym do utwierdzenia dekretów sądu głównego trybunalnego z aktoratu żalującego aktora na obżałowanych żydach kahałów Białoruskich w roku szeszeszym tysiąc siedmsetnym i edynastym z infamiemi y wskazami w nich wyrażonemi otrzymanych, do oddania summy dwudziestu pięciu tysięcy złotych ze wszystkich wysz wyrażonych kahałów za pogłowne żydowskie na chorągiew trybunalską należące do wskazania obżałowanych żydów kahałów Białoruskich iako niepojednokrotnych infamissów item na infamią y drugich wszystkich wysz namienionych kahałów in complicitate zostających takż na infamią, z mocną na wszelkich dobrach, szkołach, kromach, handlach, towarach, summach piędźnych exekucją do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych żalujący aktor obżałowanych żydów przed nasz sąd zapozwał. Na terminie tedy niniejszym, wyżej na dacie wyrażonym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron imci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną imć pan Stephan Frackiewicz—krayczy Upitski oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi iako sami przed nami do prawa niestawali tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nie uczynili; za tym tenże aktora patron podanego obżałowanym niewiernym żydom starszym wszystkim kahałów wyżej namienionych oczewisto w ręce tu w miescie ich k. mci. Wilnie z bożnicy wychodzącym przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imcią panem pisarzem koła sądów naszych uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy y pilność trogja wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę wyżej wyrażoną przełożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekreta sądu głównego trybunalnego,

a mianowicie poslednieyszy w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym miesiąca February dwudziestego dnia z aktoratu żalującego aktora na obżałowanych żydach kahału Białoruskiego, z wskazem summy w nim wyrażoney y z infamią na kadency Nowogrodzkiej otrzymanej, oraz produkował protestacją o nie oddanie summy dwudziestu pięciu tysięcy za pogłowne żydowskie za rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty z kahałów wysz specificowanych na chorągiew trybunalską należęcej, o zkonfundowanie y wypendzenie ludzi żalującego dla odebrania summy zesłanych na tych że żydów wszystkich kahałów do ciąg urzędowych zanicsoną y per extractum wydaną, po którym produkowaniu pozwanych kahałów y wszystkich żydów poniewasz do prawa nie stawają iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdana, a zatym dekretów sądu głównego trybunalnego a mianowicie poslednieyszego, wyżej produkowanego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, miesiąca February dwudziestego dnia, z aktoratu żalującego aktora na obżałowanych żydach kahału Białoruskiego z infamią, wskazem w nim wyrażonym otrzymanego, utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy za pogłowne żydowskie za rok teraznieyszy tysiąc siedmsetny dwunasty na chorągiew trybunalską należęcej nie wypłaconey dwudziestu pięciu tysięcy złotych za szkody y nakłady prawne w tey sprawie poniesione pięciuset złotych na pozwanych kahałach Białoruskich, Minskim, Nowogrodzkim, Orłowskim, Lubeckim, Turzeckim, Iwskim, Korelickim, Wsielubskim, Stołowickim, Myszskim, Połonskim, Połoneckim, Rohotskim, Derewenskim, Dworzeckim, Mołczadskim, Horodyskim, Zdziencielskim, Bielickim, Nieswizskim, Mirskim, Słonimskim, Kroszynskim—starszych żydach, całym gminie y pospolstwie namienionych kahałów, na szkołach, domach, kromach, handlach, towarach, sptawach, arędach, zastawach y innych wszelkich dobrach leżących, ruchomych sum-

mach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnych onych na każdym miejscu zatrzymaniem, aresztowaniem, szkół pieszczotowaniem, a samych wszystkich żydów kahału Białoruskiego iako infamissów nie pojednokrotnych item na infamią, na łapanie y na gardło y innych wyż spocifikowanych kahałów in complicitate z infamissami zostających iako w praetensij skarbowey takż na infamią żałującemu aktorowi wskazania y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydania, a za summę wyżey wyrażoną dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney na wszelkich dobrach wysz wyrażonych kahałów exekucij do urzędów ziemskich lub Grodzkich wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod ktoremi majątności, dobra y osoby obżalowanych żydów okażą się, a ktorych sobie strona z urzędów do tey exekucij użyć zechce, z założeniem na przeciwnych dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imei pana Michała Sawickiego—czesznika Wolkowyskiego rotmistrza i. k. mci. chorągwi Węgierskiej trybunału w. x. lit. bacząc to, iż obżalowani kahał y przykahałki Białoruskie, kahał z przykahałkami Minski, kahały Nowogrodzki, Orłowski, Lubecki, Turzecki, Iwski, Korelicki, Wsielubski, Stołowicki, Myszki, Połonski, Połonecki, Rohotski, Derewenski, Dworzecki, Molczadski, Horodyski, Zdziencielski, Bielicki, Nieswizki, Mirski, Słonimski, Kroszynski, niewierni starsi wszyscy cały gmin y pospółstwo wysz wyrażonych kahałów, będąc o rzecz wyżey wyrażoną do sądu naszego zapoznani, za pokilkakrotnym z nakazy naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa niestawali, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym dekreta sądu głównego trybunального, a mianowicie posledniwszy, produkowany w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, mscą February dwudziestego dnia z aktoratu żałującego aktora na obżalowanych

żydach kahału Białoruskiego, z infamią, wskazem w nim wyrażonym otrzymany utwierdzamy y przy nienaruszney moey zachowuicmy, summy za pogłowne żydowskie za rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty na chorągiew trybunalską należący y niewypłaconey dwadzieście pięć tysięcy złotych, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie poniesione pienięset złotych, in summa dwadzieście pięć tysięcy y pięćset złotych na pozwanych niewiernych żydach kahałów wyżey namienionych na szkołach, domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arędach, zastawach, dobrach wszelkich leżących, ruchomych summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych na każdym miejscu zatrzymaniem, aresztowaniem, szkół pieszczotowaniem, a samych obżalowanych kahałów Białoruskiego iako nie pojednokrotnych infamissów dekretami trybunalskimi osądzonych na infamią, na łapanie y na gardło, a kahałów Minskiego, Nowogrodzkiego, Orłowskiego, Lubeckiego, Turzeckiego, Iwskiego, Korelickiego, Wsielubskiego, Stołowickiego, Myszkiego, Połonskiego, Połoneckiego, Rohotskiego, Derewenskiego, Dworzeckiego, Molczadskiego, Horodyskiego, Zdziencielskiego, Bielickiego, Nieswizkiego, Mirskiego, Słonimskiego, Kroszynskiego, starszysz żydów y cały gmin kahałów wyżey namienionych, in complicitate z infamissami zostających, iako w pretensy skarbowey, takż na infamią żałującemu aktorowi wskazujemy y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydaniemy, a za summę wyżey wyrażoną dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney na wszelkich dobrach wysz wyrażonych żydów exekucji do urzędów ziemskich lub grodzkich wszelkich woiewodztw y powiatów, pod ktoremi majątności, dobra y osoby obżalowanych żydów kahałów wyż wyrażonych okażą się, a ktorych sobie strona z urzędów do tey exekucij użyć zechce, założywszy na przeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne, odsyłamy; a gdy dzień dwu-



dziesty tegoż miesiąca Aprila anni praesentis przypadł, tedy Jerzy Namowicz ienerał sądow naszych pilnujący dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu kahał Białoruski z przykahalkami, kahał Minski z przykahalkami, kahalы Nowogrodzki, Orłowski, Lubecki, Turzecki, Iwski, Korielicki, Wsielubski, Stołowicki, Myszski, Polonski, Polonecki, Rohotski, Derewenski, Dworzecki, Molezadzki, Horodyski, Zdziencielski, Bielicki, Nieswizki, Mirski, Slonimski, Kroszynski starszych wszystkich niewiernych żydów, cały gmin y pospolstwo kahalów specyfikowanych za infamisow w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacją swej, a loco publikationis rediens, iudicialiter zeznał, która sprawa do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa litewskiego jest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибу. № 350, за 1712 годъ, л. 144.

## № 105.—1712 г. Августа 1.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ пяти еврейскихъ кагаловъ къ уплатѣ трехъ тысячъ трехсотъ десяти золот. пол. и къ инфаміи за самовольное возвышеніе по головнаго сбора съ евреевъ Здѣнцельскаго кагала.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, mscsa Augusta pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Lit. z woiewodstw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iasnie oświeconego xięcia imci Mikołaja Faustyna Radziwiła—miecznika w. x. L. w dowodzeniu krzywdy żydom arendarzom, kupcom y całemu gminowi kahału Zdziencielskiego z niewiernemi żydami starszemi kahalów — Wilenskiego, Grodzienskiego, Brzeskiego, Pńskiego, Sluckiego, za poz-

wem od iasnie oświeconego aktora wyniesionym, mieniąc o to, iż niewierni żydzi pomienieni starsi kahalów wyż wyrażonych usadziwszy się na zruinowanie ubogich żydów kahału Zdziencielskiego, niesłusznie y nieualczyście, nad dawną taryffę pogłownego żydowskiego, aukcyą nakładać śmieli y wazżyli się y przez to pomieniony kahał Zdziencielski do ostatniej zguby y ruiny przywiesić usilnią y per consequens skarbowi rzeczy pospolitej w. x. L. przez wymysłny onych sposob in futurum wielka szkoda dziać by się musiała, bo przez tak niesłuszną akcyą od tych kahalów nad taryffę w. x. L. pogłownego żydowskiego na kahał Zdziencielski nałożoną, pomieniony kahał lubo już dość znacznie zruinowany y z niewiedzenia Bożego plagą contagionis dotknięty do reszty hinąc y ruinować by się musiał, która to takowa pomienionych żydów starszych kahalów wyżey wyrażonych na zgubę kahału Zdziencielskiego zawziętość eidenter pokaznie się, bo pomienieni żydzi kahału Zdziencielskiego niewięcey pogłownego żydowskiego za assygnacjami iasnie wielmożnych ichmć panów w. x. L. do skarbu na żołnierzów Rzptey płacili, iako złt. sześć set dwadziecie pięć y więcey nie nadto płacić nie powinni, obżalowani żydzi chcąc cale do ruiny, iako się wyżey wyraziło, wspomniony kahał przywieść, aukcyą niesłuszną nad taryffę nakładając, mimo wydany excerpt z taryffy w. x. L. przez ichmw panów komissarzów trybunału skarbowego w. x. L. w eksekucyą żołnierzom Rzptey prywatnym dyspartymtem podaią y przez to kahał Zdziencielski do szkod niemalych przywodzą, iakoż już więcey a niżeli na trzy tysiące y daley niewierni żydzi kahału Zdziencielskiego z okazji onych szkody poniesli, zaczym zabiegając temu iasnie oświecony delator, aby przez takowe onych wymysłne sposoby kahał Zdziencielski do ostatniej nie przychodził ruiny y przez to in futurum skarbowi w. x. L. niedziała się krzywda, do skassowania y annihilowania takowych prywatnych onych dyspartymentow, do na-

kazania płacić nie więcej iako po złotych sześćset dwadzieście pięć według taryfły w. x. L. y wydanego przez naznaczonych komissarzów z trybunału skarbowego w. x. L. excerptu pogłównego, a za takowe wymyślne y szkodliwe skarbowi Rzptyey sposoby, iako w sprawie skarbowey, do wskazania pacnain infamiae, do nagrodzenia szkod z okazji onych poniesionych, przytym o dalsze peny prawne y szkody chcąc prawem czynić przed nas sąd pozwanym intentował akcyą. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od iaśnie oświeconego aktora patron imć za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć pan Michał Kopec—podczaszy Oszmianski oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi niestawali y żadney wiadomosci o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili; zatym wyż rzeczony aktora patron podanego oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mei Wilnie przez ienerała Mikołaiia Poczopowicza żydom obżałowanym pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imć panem pisarzem koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy y żalobę z onego o rzecz wyż wyrażoną przelożywszy, w dalszym postępku prawnym produkował protestacyą na obżałowanych niewiernych żydów starszych kahałów Wilenskiego, Grodzkiego, Brzeskiego, Pińskiego y Słuckiego, o niesłuszne nałożenie nad taryfłe w. x. L. pogłównego żydowskiego na żydów kahału Zdzięcielskiego, o szkody y paeny do xiąg urzędowych zanieśioną y ekstraktem z tych że xiąg pod datą w niey inserowaną wydaną, oraz produkował excerpt z taryfły w. x. L. pomienionym żydom kahału Zdzięcielskiego autentice wydany, po których produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydów iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy. A zatym taryfły przez obżałowanych niewiernych żydów wyż pomienionych kahałów niesłusznie y nienależycie

na żydów kahału Zdzięcielskiego z nałożeniem pogłównego żydowskiego uformowanej, iako niesłuszney, falszywey, na szkodę kahału Zdzięcielskiego sporządzoney, skasowania y amihilowania, a przy taryfłie w. k. L. zachowania, excerptu z taryfły w. k. L. pogłównego żydowskiego kahałowi Zdzięcielskiemu służącego przez komissarzów trybunału skarbowego w. k. L. pod datą w nim wyrażoną, wydanego utwierdzenia y aby żydzi kahału Zdzięcielskiego niewięcey pogłównego żydowskiego nad dawną taryfę y wydany z niey przez kommissarzów z trybunału skarbowego naznaczonych excerpt do skarbu Rzptyey iako złotych sześćset dwadzieście pięć płacili warowania y nakazania, przy tym za poniesione przez żydów kahału Zdzięcielskiego z okazji nakładania żydów starszych kahałów wyżey wyrażonych podług onych dyspartymentu nad taryfłe w. k. L. pogłównego żydowskiego szkody trzech tysięcy złt. pol., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spędowne trzechset złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych kahałów Wilenskiego, Grodzkiego, Brzeskiego, Pińskiego y Słuckiego, na dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, na towarach, handlach, splewach, na kamienicach, domach, kromach, z wolnym pomienionych żydów na każdym mieyscu arestowaniem y do więzienia samych braniem y sequestrowaniem, a samych pomienionych żydów starszych kahałów wyż wyrażonych, iako w sprawie skarbowey y akcyi do skarbu Rzptyey ściągającej się, na infamią iaśnie oświeconemu aktorowi wskazania y do publikacyi tey infamii ienerała przydania, a dla czynienia za summę wyżey wyrażoną na dobrach wszelkich pozwanych żydów exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich tych wojewodztw y powiatów podktóreimi dobra pozwanych żydów y osoby onych naydować się będą y których sobie strona ad executionem tego dekretu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych temu dekretowi

naszemu dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie jasnie oświeconego xcia im. Mikołaja Radziwila—miecznika w. x. Lit. w dowodzeniu krzywdy żydom, aredarzom, kupcom y całemu gminowi kahału Zdzięcielskiego, bacząc to, iż pozwani niewierni żydzi starsi Wilenskiego, Grodzienkiego, Brzeskiego, Pńskiego y Sluckiego kahałów będąc o rzecz wyżej wyrażoną przed nasz sąd pozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, przeto onych iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad wrzezy wzdajemy, a zatym taryffę przez obżalowanych niewiernych żydów wyż pomienionych kahałów niesłusznie y nienależycie na żydów kahału Zdzięcielskiego, z nałożeniem pogłównego żydowskiego uformowaną, iako niesłuszną, niespawiedliwą, taryffę w. k. L. przeciwną, na szkodę kahału Zdzięcielskiego sporządzoną. kassuiemy y annihiluiemy, a przy taryffie w. k. L. zachowując kahał Zdzięcielski, excerpt z taryffy w. k. L. pogłównego żydowskiego kahałowi Zdzięcielskiemu służących przez kommissarzów trybunału skarbowego pod datą w nim wyrażoną wydany in toto utwierdzamy y aby żydzi kahału Zdzięcielskiego niewięcey pogłównego żydowskiego nad dawną taryffę y wydany z niey przez kommissarzów z trybunału skarbowego naznaczonych excerpt do skarbu Rzptyy iako złtch sześćset dwadzieście pięć placili, zakładając na każdego sprzeciwnego paenam infamiae y dalsze winy tym dekretem waruiemy y nakazuiemy, przy tym za poniesione przez żydów kahału Zdzięcielskiego z okazji nakładania żydów starszych kahałów wyżej wyrażonych podług onych dyspartymentu nad taryffę w. k. L. pogłównego żydowskiego szkody trzy tysiące złt., za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane trzysta złt pol., a z wpisnym, pamiętnym, cum lucris sądowi naszemu persolutis, wszyst-

kiego sumną trzy tysiące trzysta dziesięć złt. pol. na pozwanych niewiernych żydach starszych kahałów Wilenskiego, Grodzienkiego, Brzeskiego, Pńskiego, Sluckiego na dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y ukogokolwiek będących, na towarach, handlach, splawach, na kamienicach, domach, kromach, z wolnym pomienionych żydów na każdym mieyscu arestowaniem, samych do więzienia braniem y sequestrowaniem, a samych pomienionych żydów starszych kahałów wyżej wyrażonych, iako w sprawie skarbowey y akcyi do skarbu Rzptyy ściągający się, za defraudacją na infamią jasnie oświeconemu aktorowi wskazuicmy y do publikacyi tey infamicy ienerala sądowego przydaiemy, a dla niezynienia za summę wyżej wyrażoną na dobrach wszelkich pozwanych żydów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich tych wojewodztw y powiatów, pod ktoremi dobra pozwanych żydów y osoby onych znajdować się będą y których sobie strona ad executionem tego dekretu użyć zechce, zalożywszy na sprzeciwnych temu decretowi naszemu urząd paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień trzeci mea Augusta anni currentis przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów starszych Wilenskiego, Grodzienkiego, Brzeskiego, Pńskiego, Sluckiego kahałów, za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, ogłosił y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zcznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunałnych w. k. Lit. iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 351, за 1712 годъ, л. 19.

## № 196. — 1712 г. Сентября 15.

Трибунальный декретъ присуждающій Ви-тебскаго бургомистра и все городское хри-стианское общество къ инфаміи, возврату еврейскому нагалу плаца, на которомъ построена была церковь и уплатѣ тринадцати тысячъ пятисотъ десяти зол. польск.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, mca Septembra dnia piętnastego.

Przed nami sędziami głównymi na try-буналъ w wielkim xięstwie Lit-m, z woie-wodztw, ziem y powiatów, na rok teraz-niejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obra-nemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa niewiernych żydów starszych y całego kahału synagogi Witebskiej z szlachetnym Markiem Kir-łaiem—burmistrzem, Konstantym Zachwa-towiczem, Arciomec Pawłowiczem—bur-mistrzowiczami, iako pryncypalami y ca-łym pospolstwem gminem miasta i. kr. mci Witebska, za pozwem do aktorów przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż żalując kahał Witebski, żydzi, synagoga tameczna, mając pewny plac w miescie i. k. mci Witebsku, będący na aedificatią szkoły żydowskiej przywilejami, konsensa-mi i. k. mci y ante unionem od książąt iehmć nadany y iuż in simili causa ad citationem w Bogu wielbnych iehmw xx. Bernardynów conwentu Witebskiego, do te-goż placu interessujących się, za uczynioną z onego expulsą y decyzji iasnie wiel-możnego imć xdzia Konstantego Kazimierza Brzostowskiego — biskupa Wilenskiego, y iasnie wielmożnego imć pana Pocieia—woiewdy Witebskiego, in possessionem za dokumentami kahałowi Witebskiemu przy-sądzony, vigore czego zostając in pacifica possessione żalujące tego placu, na onym szkolę swą, sine ulla citatae partis obie-ctione, pobudowali y przez czas niemały spokojną tego placu possessyą swą mieli y gdy w roku terazniejszym tysiąc siedm-setnym dwunastym, żalujących szkoła ży-

dowska, na pomienionym placu nie małym kosztem aedifikowana, casualiter zruinowa-na y spalona została, tandem obżalowany magistrat Witebski mimo possessyą słał, pomiarkowanie y commissyą z w Bogu wielbnymi xx. Bernardynami Witebskimi y mimo przysądzenie pomienionego placu w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwunastym miesiąca Awgusta wtórego dnia, uwiódszy się niesłusznym appetytem do cudzey fortuny, violando prawo pospolite, constitucye seymowe coaequationis iurium rigorose de violatoribus et inuasoribus dobr ziemskich opisane, podniosszy się w rebellią, a wzburzywszy pospolstwo miasta Witebskiego, tumultuarie, forti armata manu, z różnym orężem do boiu należącym, pomieniony plac szkolny gwałtownie zaie-chali, nulliter vi et illegitime w swoią possessyą miejską Maydeburską zabrali, żalu-jącym expulsą, gwałt, yiolencyą uczynili, a potym ten plac gwałtownie zabrawszy, na onym cerkiew swoią wybudowali, za-konnika popa swojego ufundowali y posta-nowili, a gdy żalujące żydzi, synagoga Wi-tebska, mając tak wielką krzywdę, yiolen-cyą y expulsyą, niepoiednokrotnie sami przez się y przez różnych godnych osob dignitarzów o powrócenie placu swojego szkolnego upraszali, obżalowany magistrat y pospolstwo Witebskie, zostając iako y pierwcy in eodem ausu rebellionis et licentiae, a w tym przepomniawszy swiec-kiego y duchownego prawa, śmieli y waży-li się ten plac gwałtownie zabrawszy y po-powi swojemu in possessionem podawszy, requirujących takowej krzywdy swoiey żydów starszych y bakalarzów kahału pomienione-go, mianowicie: Symona Markowicza, Berka Abrahamowicza, Abrahama Afromowicza, Leybę Berowicza kiiami pokładając tyran-ską zbić, zmordować, pokalcezyć, iakoż nad żalującemi widząc tak wielkie mor-derstwo y boie od magistratu y pospol-stwa tamecznego stale, w Bogu wielbni iehmć xx. iczuici collegium Witebskiego, używszy litości nad niewinnością żalujących, a od śmierci odprosiwszy, pro securitate

zdrowia y życia onych do klasztoru swoiego wzięli y przez tydzień u siebie chowali y za takowym naysciem na domy żalujących własne, dzieci małe żalujących przestraszywszy kilkora o śmierć przyprawili, domy, kramy onych starsi przelożeni magistratowi rabować, zabierać pospolstwu pozwolili y rozkazali, szkody w takowych rabunkach, violentiach na tysiący sześć złt. y daley uczynili; zaczym ante omnia do przysądzenia pomienionego placu, za consensami, przywilejami żalującym należącogo, na którym teraz cerkiew aedifikowana iest, do zniesienia oney, o szkody przy expulsyi w rabunkach poczynione, o pochwalki y expensa prawne do obwarowania securitatem zdrowia y fortun od dalszey impetycyi obżałowanych, zachowawszy sobie salvum ius, meliorowania swey żaloby y wyniesienia innych nowych y łączenia onych do tey żalujące obżałowanym przed nasz sąd intentowali akcją Na terminie tedy niniejszym, zwysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od niewiernych żydów synagogi Witebskiej patron onych imię pan Stefan Frąckiewicz—krayczy Upitski, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwane osoby y całe pospolstwo miasta Ikmei Witebska, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie swey przeciwny nieuczynili. Zatytn tenże partis actoreae patron podanego obżałowanym w mieście Ikmei w Wilnie na tenczas będącym, przez ienerała Ikmei pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imię panem pisarzem trybunalskim, kolegą naszym, uczynionym, słusnie prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, żalobę z onego racione superius praemissorum przelożywszy w dalszym postępku prawnym produkował y czytał przed nami sądem konsensa, przywilejia Ikmei y inne iuris et possessionis dokumenta żydom synagogi Witebskiej na plac szkolny, w mieście Witebskim będący, służące, oraz produxit

protestacją na magistrat y pospolstwo miasta Witebskiego, o uczynienie gwałtowney expulsyi z placu, na szkołę żydowską nadanego y uprzywileiowanego, o niesłuszne założenie y ufundowanie na onym cerkwi, o nayscie gwałtowne na kramy y domy żalujących, o zabranie y zrabowanie w nich różney ruchomości, o przyprawienie o śmierć przy takowym tłumencie kilkorga dzieci, oraz zbiecie, zmordowanie samych żalujących y o inne praetensye do xiąg urzędowych zaniesioną y per extractum z onych pod datą w niey inserowaną ofiociose wydaną; po których produkowaniu wzdania pozwanych, poniewasz do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatytn wszystkich wysz produkowanych, do posesysi pomienionego placu szkolnego aktorom służących dokumentów, iako słusznych y prawnych in toto utwierdzenia y przy mocy zachowania, vigore których wysz pisanego tegoż placu na aedifikacją szkoły żydowskiej żalującym nadanego, z którego gwałtowna expulsya y violenteya uczyniona iest, ante omnia w reindukcyą y realną possessyą aktorom przysądzenia, za poczynione przy gwałtownych rabunkach domów y kramów żalujących, w zabranii w nich przez magistrat, pospolstwo Witebskie, różney ruchomości, towarów, szkody sowito dwunastu tysięcy złteh pol. za zbiecie samych starszych y bakalarzów kahału Witebskiego, mianowicie Symona Markowicza, Berka Abrahamowicza, Abrahama Afromowicza, Leyby Berowicza, nawiązek onym sowitych podług prawa, tudziesz gwałtu pospolitego z winami expulsyjny y pochwalkową, oraz za szkody, nakłady prawne z okazji obżałowanych errogowane tysiąca pięciuset złt. pol. na pozwanych wszystkich osobach y pospolstwie miasta Witebskiego na majątnościach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kromach, handlach, towarach, dobytkach, a samych wszystkich pozwanych, za pochwalki, expulsyją, gwałty,

boie, rabunki, na banicye doczesną, wieczną, y na infamią delatorom wskazania, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania, a dla podania w reindukcją placu szkolnego, z którego expulsiya gwałtowna udzielana jest żydom synagogi Witebskiej, iako też niemniej dla uczynienia na dobrach pozwanych skuteczney, mocney a nieodwłoczney exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Witebskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra wszelkie obżalowanych bydź okażą się, a którego sobie z urzędu strona pro exekutione użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania, a względem udzielanych odpowiedzi y pochwałek od dalszych impetycy obżalowanych securitatem zdrowia y fortun żalującym obwarowania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie niewiernych żydów starszych y całej synagogi kahału Witebskiego, z szlachetnymi panami Markiem Kierłaiem—burmistrzem, Konstantym Zachwatowiczem, Arciomiem Pawłowiczem—burmistrzowiczami, iako pryncypalami y całym pospolstwem, gminem miasta i. k. mści Witebska, bacząc to iż obżalowane osoby będąc w propozycyi wyrażoną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawiali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowi y stronie przeciwney nieuczynili, przeto pozwanych, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatem według prawa żaloby potrzony y domawiania się partis actorae patrona wszystkie wysz produkowane do posessy szkolnego placu aktorom służące dokumęta, iako słuszne y prawne in toto utwierdzamy y przy mocy zachowujemy. Vigore których dokumentów wysz pisany tenże plac na aedificatią szkoły żydowskiej żalującym nadany, z którego gwałtowna expulsiya y violencya uczyniona

jest ante omnia w reindukcją y realną posessyą aktorom przysądzamy, za poczynioną przy gwałtownych rabunkach domów y kramów żalującym w zabranii w nich przez magistrat pospolstwo Witebskie różney ruchomości towarów, szkody sowito dwunastu tysięcy złt. pol., za zblicie samych starszych y bakalarzów kahału Witebskiego, mianowicie: Symona Markowicza, Berka Abrahamowicza, Abrahama Afromowicza, Leyby Berowicza nawiązek onym sowitych, podług prawa należących, gwałtu pospolitego, z winami expulsiya y pochwalkową, oraz za szkody, nakłady prawne z okazy obżalowanych errogowane tysiąc pięćset złt. pol., a z wpisnym, pamiętnym cum lucris nam sądowi persolutis, in univversum wszystkiego sumną trzynaście tysięcy pięćset dziesięć złt. pol. na pozwanych osobach y na całym pospolstwie miasta i. k. mści Witebskiego, na majątnościach y dobrach onych wszelkich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, domach, kromach, handlach, towarach, a samych wszystkich pozwanych osob za pochwalki, expulsiye, gwałty, boie, violencye, rabunki, na banicye doczesną, wieczną y na infamią delatorom wskazujemy, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydaemy, proklamować y publikować nakazujemy, a dla podania w reindukcją y realną aktorom posessya placu szkolnego, z którego expulsiya gwałtowna udzielana jest, żydom synagogi Witebskiej, tak dla uczynienia na dobrach pozwanych skuteczney, mocney, a nieodwłoczney exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Witebskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra wszelkie obżalowanych bydź okażą się, a którego sobie z urzędu strona pro reinductione et executione użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne odsyłamy, a względem udzielanych odpowiedzi y pochwałek od dalszych impetycy obżalowanych securitatem zdrowia y fortun żalującym warujemy, vigore którego dekretu na dniu

siedmnastym mca Septembra anni praesentis ienerał Ierzy Namowicz, dośe czyniąc prawu pospolitemu, szlachetnych panów Marka Kirłaiia—burmistrza, Konstantego Zachwatowicza, Arcioma Pawłowicza—burmistrzowiczów y cale pospolstwo gmin miasta i. k. mci Witebska, za banitów doczesnych, wiecznych infamissów w izbie sądowej et in foro publico proklamował, publikował y relacją publikacy swej, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybun. w. x. Lit. iest zapisana.

Пазъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 351, за 1712 г., л. 266-1.

## № 197.—1712 г. Сентября 18.

Трибунальный декретъ, присуждающій всеъ Брестскихъ евреевъ къ четвертованію и уплатѣ Полѣскому протопопу Нестору Волковичу двухъ тысячъ девятисотъ тридцати пяти золот. польск. за убіеніе священника Брестской Михайловской Каедральной церкви Власія Филиповича, нанесенія тяжкихъ побоевъ самому протопопу, занятіе церковной земли подъ еврейское кладбище и невзносъ слѣдовавшихъ въ церковь денегъ и съестныхъ припасовъ для духовенства.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, mcsa Septembra szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybun. w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego oycy Nestora Wolkowicza—protopopy Poleskiego—prezbitera świętego Michała Brzeskiego z niewiernemi żydami starszemi kahału Brzeskiego Howszykiem Meiorowiczem, Srolim Chaimdynesem y innemi żydami wszystkiemi całej synagogi Brzeskiej z gminem żydowskim, za pozwem od aktora wyniesionym mieniąc o to: iż w roku tysiąc siedmset-

nym dziesiątym, mcsa Augusta czternastego dnia, obżalowani lekce sobie poważając prawo pospolite, w zufałości swej zostając y chcąc koniecznicie swiętynię boską—cerkiew sw. Michała, z dawnych czasów od lat dwudziestu założoną, z nadanemi do niej placami na cmentarz, ogrody y iurydykę ubogą temu mieyscu Świętemu nadaną zgubić, zruinować, zniosszy się z gminem pospolstwa swego żydowskiego obżalowani starsi żydzi różnych lat, msey y dni różne zwykły wyrządzać affronty, gdy mieysce raz Bogu poświęcone na kopiska swoje, alias mogiły żydowskie poczęści corok przyjmowali, na których gruntach cerkiewnych antecessorowie obżalowanych żydów od lat kilkadziesiąt, zaiowszy podczas znacznego powietrza grassującego, przod ufundowali sobie nigdy nienależące gwałtownym sposobem kopiska, alias mogiły y na onych swoich trupów żydowskich grzebli, a potem po uskromieniu tego powietrza, pierwszego za świętey pamięci iasnie wielmożnego w Bogu przewielebnego imści xiedza Hipatego Pocieia — Włodzimirskiego y Brzeskiego episkopa, z przyjętych y gwałtownie zabranych gruntów cerkiewnych na kopiska mogił co rok na tę cerkiew czynszu gotowym groszem po złt. dwudziestu y tam na lampę, także kapłanowi tego mieysca na dni święte, iako to w dzień sw. Michała archaniola, w dzień Bożego Narodzenia, Zmartwychwstania Pańskiego, Zesłania Duchu świętego, swiąt ruskich, porcją po puł funta każdego korzenia y mięsa po cztery szroty tamiecznemu kapłanowi, zawsze co rok z należyтым czynszem od antecessorów obżalowanych żydów dochodziło. A gdy już aktor terazniejszy, zostawszy tego mieysca possessorem po przeszłych antecessorach swoich o tenże czynsz y namowioną porcją u obżalowanych żydów upominał się, tedy nietylko oney dawać niechcieli, y niepostąpili, ale w swej zawziętości nieustając, wiecey gruntów cerkiewnych na swoje kopiska mogiły przywłaszczając y zabierając, srogie odpowiedzi y pochwałki na zdrowie żałującego czynili y czynią;

iakoż w roku przeszłym, wyż pisanym, przywodząc do skutku swoje odpowiedzi, gdy żalujący delator, niespodziewając się ni od kogo żadney zasadzki y zdrady y niebędąc ni komu winnym, odyskawszy woły swoje od mieszczanina Brzeskiego na imię Hrehorego Iakuszelewicza prowadził z drugim kapłanem, w Bogu wielbnym Błażiem Filipowiczem te woły do residency swey, przy cerkwie katedralney w Brześciu będącey, tamże obżalowani żydzi, na postpozycią miejsca świętego, na cmentarzu cerkwie świętego Michała wprzody wielbnego oycy Filipowicza wypadzły z zasadzki z wielkim gminem pospolstwa swojego żydowskiego z kiyimi, kołami, z bardyszami pomienionego oycy zbili, zekrwawili y za nieżywego na tym mieyscu porzucili, od którego zbiecia onych w dwie niedzielli ten wyż pomieniony kapłan panu Bogu ducha oddać musiał; a gdy żalujący widząc takie morderstwa nad wysz pomienionym kapłanem, poczoł perswadować onym, za co niewinnego człowieka zabiiaią, tedy obżalowany Srol, za te słowa zaraz żalującego samego kiiem w łeb razy kilka uderzwszy, usiłując także y żalującego o śmierć przyprawić, stanowszy na wale mieyskim z pomienionym Howszykiem: biycie, zabycie tego popa, my go na funty zapłacim. Gdzie usłyszawszy taki tumult y hałas drudzy żydzi, imionami y przewiskami imże samym lepiej wiadomi, przypadzszy żalującego tyransko a niemilosiernie muszkietami stursali, zbili, zmordowali y nie-mało ran w głowie szkodliwych pozada-wali, iako w relacyi ieneralskiey wszystko dostatecznie iest opisano y mało o śmierć żalującego nieprzyprawili, pieniądze talarów bitych pięć y tyńfów piętnaście tegoż czasu u żalującego zabrali, a potem ieszcze tym niekontentując się, a swóy zły umysł do skutku przywodząc, samą żalującą prze-iowszszy na dobrowolney drodze w rynku łżyli, sromocili, porywając się oną bić y gdyby chrześciani przypadzszy niesalwo-waly, pewnie by też samo potkać mogło, co y samego żalującego; a tego gruntu

zabranie y do swoiey szkoły przyłącze-niem, dalszą odpowiedź uczynili. Takoż za-raz po takowym excessie y hałasie półtora placu gruntu owsem zasianego, gwałtem zaiąwszy, trupami swemi zapowietrzonemi założyli y expulsią z tego placu udziaławszy, z spokojnego dzierzenia wybili y innych niemało krzywd, szkod żalującemu poczynili, iako czasu prawa documentis probatur. Maiąc tedy żalujący tak wielką szkodę, krzywdę, a ponosząc y cierpiąc ciężki y niewypowiedziany kryminał, swywolney kupy swawoleństwo, chcąc o to wszystko prawem czynić, kryminału, zabicia tyransko kapłana, także zbiecia y zekrwawienia sa-mego żalującego dochodzić, o zabranie y expulsią z placów do reindukciey onych, ante omnia y powinności za tak wiele lat należącey y zalegley, o zabranie pieniędzy do komparzeyi samych obżalowanych, iako w kryminalney sprawie, chcąc tego wszytkiego, co się wyżej pomieniło, dochodzić y dowodzić, pozwem przed sąd nasz aktor obżalowanych żydów zapozwał. Do którey sprawy, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron, za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imć pan Michał Frackiewicz—podeczaszy Smoleński, oczewisto stawał, a niewierni żydzi Brzesey niestawali y żadney nam sądowi y stronie powodowey o niestaniu swoim nie dali wiadomości; zatym aktora patron podanego oczewisto w ręce obżalowanym starszym żydom Brzeskim po wszytkich żydów y gmin wyniesionego tu w Wilnie przez ienerała Ierzego Namowicza pozwu, zcznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imścią panem pisarzem trybunalskim uczynionym, słusnie, prawnie dowiodzszy, try-ga wołania pilność na tym pozwie napisaną okazawszy, żałobę z niego o rzecz wy-żey mianowaną, a szerzey w tym pozwie wyrażoną przełożywszy, pokładał protesta-cią ratione superius praemissorum do xiąg urzędowych, z relacyją ieneralską pod datą w nich wyrażoną zanesione y ekstraktem wydane y inne dokumenta, po których produkowaniu, ponieważ obżalowani żydzi



starsi y młodsi Brzescy z całym gminem synagogi kahału Brzeskiego przed nami do prawa niestawiają, przeto onych jako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w samej rzeczy wzdania, placów, gruntów, z których żalującemu expulсія udzielana jest aktorowi ante omnia w reindukcją y realną possessją wiecznie przysądzenia, za niewypłacenie czynszów po złotych dwunastu gotowego grosza, za nieoddanie łoju na lampy na dni święte, korzenia y mięsiwa, za szkody przez to ponoszące tysiąca złotych, za zabicie kapłana gwałtownym sposobem Błażeia Filipowicza na emętarczy cerkwie katedralney Brzeskiej świętego Michała archanioła, głowszczyzny onemu tysiąca złotych, gwałtu pospolitego kop dwudziestu, za zabicie y skrwawienie samego żalującego nawiązki kop czterdziestu y gwałtu powtórnego kop dwudziestu, za odpowiedź y pochwałkę kop pięciudziesiąt, za szkody, nakłady prawne, w tej sprawiełożone, złotych sześciuset, na obżałowanych żydach synagogi Brzeskiej — starszych, młodszych y na całym gminie żydach Brzeskich nomine et cognomine starszym wiadomych y znaiomych, na domach, placach, browarach, kofach, kramach, handlach, towarach, na szkole Brzeskiej, a w szkole na mieyscach ich, z wolnym szkoły pieczętowaniem, a towarów na każdym mieyscu na iarmarkach, targach y w drodze arestowaniem, a samych do więzienia branicem, także na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek y u kogokolwiek będących, a samych obżałowanych starszych, młodszych y cały gmin synagogi Brzeskiej za odpowiedź y pochwałkę na banicją doszczęsną, za popełniony zaś kryminal, za zabicie kapłana na infamją, na garło czwiertowaniem przez mistrza y na łapanie aktorowi wskazania, onychże ex nunc za bani-tów doczesnych y infamissów uznania y dla publikowania tych kondemnat ienerala sądowego przydania, wywołać, publikować nakazania, a jako na odprawę y exekucją summy pomienionej, tak oraz dla złapania

y na garłach przez mistrza uczynienia czwiertowaniem żydów exekucyey, tudzież na podanie gruntu y placów w reindukcją aktorowi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Brzeskich y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi się ieno osoby y dobra obżałowanych bydź okażą się, a którego sobie strona żalująca z urzędu do tej exekucyey użyć zechce, z założeniem na sprzeciwny urząd pacu prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie w Bogu wielebnego oycy Nestora Wolkowicza — protopopy Poleskiego, prezbitera cerkwie Brzeskiej świętego Michała archanioła, bacząc to, iż niewierni żydzi starsi kahału Brzeskiego Howszykow Meiorowicz, Srol Chaimdynesowicz y inni żydzi starsi y młodsi z całym gminem kahału Brzeskiego, będąc przed nasz sąd zapozwanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestaneli, przeto onych wszystkich, jako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a podług prawa y domawiania się patrona aktora place, grunta, z których żalującemu dobr cerkiewnych expulсія udzielana jest, aktorowi ante omnia w reindukcją y realną possessją do teyże cerkwie świętego Michała wiecznie przysądzamy, za niewypłacenie czynszów po złotych dwudziestu gotowego grosza, łoju na lampy na dni święte, korzenia, za szkody przez to od aktora ponoszące tysiąc złt. pol., za nayscie moeno gwałtownym sposobem na emętarczy cerkwie katedralney Brzeskiej s-o Michała archanioła, za zabicie tam kapłana wielebnego oycy Błażeia Filipowicza głowszczyzny onemu złt. tysiąc, gwałtu pospolitego dwadzieścia kop groszy litewskich, za zbiecie y skrwawienie samego żalującego w Bogu wielebnego oycy Nestora Wolkowicza — protopopy Poleskiego, prezbitera cerkwie świętego Michała archanioła, nawiązki onemu czterdzieści kop groszy littech, gwałtu powtórnego kop dwadzieście, za odpowiedź y pochwałkę winy pochwałkowej kop pięc-

dziesiąt, za szkody, nakłady prawne w tej sprawie łożone złotych sześćset, a z wpisanym, pamiętnym y za lukra nam danym wszystkiego summą dwa tysiące dziewięćset trzydzieści pięć złotych polskich na obzałowanych żydach synagogi kahału Brzeskiego starszych, młodszych y na całym gminie żydach Brzeskich nomine et cognomine starszym wiadomych, na domach, placach, browarach, kottach, kramach, towarach, handlach, na szkole Brzeskiej, a w szkole na miejskach ich, z wolnym szkoły pieczętowaniem, a towarów na każdym miyescu, iako to na iarmarkach, targach, w drodze aresztowaniem, a samych do więzienia braniem, owo zgoła na wszelkich dobrach ich leżących, ruchomych, summach pieniężnych gdzie y u kogokolwiek będących, a samych obzałowanych starszych, młodszych y cały gmin synagogi kahału Brzeskiego za tąż odpowiedź y pochwałkę, y za popełniony kryminal, za zabicie kapłana na banicją doczesną, na pacny kryminalne, na infamią, na garło czwiertowaniem przez mistrza y na łapanie aktorowi żalującemu wskazujemy, onychże ex nunc za banitów doczesnych y infamissów wznawszy dla publikowania tych kondemnat ienerała sądowego przydajemy, wywołać, publikować y proklamować nakazujemy. A iako na odprawę y exekucją za wyż pomieniony wskaz na dobrach obzałowanych żydów wszelkich, tak dla złapania y uczynienia przez mistrza na garlach czwiertowaniem exekucy, oraz dla podania w reindukcją gruntów cerkiewnych do urzędów ziemskich lub grodzkich Brzeskich y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod którymi się ieno osoby y dobra obzałowanych bydź okażą, a którego sobie strona żalująca do tej exekucy użyć zechce, założywszy na nieposłuszny temu dekreto wi naszemu urząd pacny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty wtóry Septembra anni praesentis dla publikowania tych kondemnat przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekreto wi na-

szemu, niewiernych żydów starszych synagogi kahału Brzeskiego Howszyka Meiorowicza, Srola Chaimdynesa y innych żydów cały synagogi kahału Brzeskiego, z całym gminem ich za banitów doczesnych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico wywołał, ogłosił, publikował, y tę publikacją a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych w. k. Lit. jest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 351, за 1712 годъ, л. 2713.

## № 198.—1712 г. Ноября 17.

**Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ и нѣкоторыхъ христіанъ города Глуска къ изгнанію, инфаміи и уплатѣ Александру Войсбуну долгу и пени.**

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, msca Nowembra siedmnastego dnia.

Przed nami sędziowni głównemi na trybunał w w. x. Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imć pana Alexandra Woyzbuna — podczaszego Mscisławskiego y iemym paniey Ewy Nieczaiowny Woyzbunowej — podczaszyney Mscisławskiej — małżonków, z niewiernemi Esfroimem Dawidowiczem, Mowszą Iakubowiczem, Hirszem Szymkowiczem, Mowszą Szymonowiczem, Binio minem Leyzerowiczem, Leyzerem Hirszowiczem, Mowszą Iowelowiczem, Dawidem Leyzerowiczem — arendarzem Porzeckim, Chaimem Leybowiczem Krocakiem, Markiem Ulfowiczem, Owszeiem Abramowiczem, Mowszą Iakubowiczem Kugielem, Litmanem Morduchowiczem, Abramem Chlamowiczem, Fabiszem Abramowiczem, Boruchem Izakowiczem, Mowszą Wodopianem, Zuszmanem Wigdorowiczem, Litmanem Mowszowiczem, Dawidową y z synem

oney Mowszą Dawidowiczem, Iudą Dawidowiczem Mowszą Iowelowiczem, Dawidem Chaimowiczem, Meierem Hirszewiczem, Abramem Nochimowiczem, Nowachiem Ulfowiczem, Mowszą Mendelowiczem, Nosanem Peysachowiczem, Mowszą Iudowiczem, Mowszą Faytelewiczem, Szlomo y Abramem Hirszowiczami, Hickiem Uliaszewiczem, całym gminem y kahałem, Leonem y Cimochem Żabkami, Kornieiem Chmielewskim — mieszczanami z żydami starszymi przeszłemi, terazniejszymi obywatelami y kupcami miasta iasnie oswieconego ziążenia imię pana Mikolaja Radziwily—miecznika w. x. Lit. nazwanego Hłuska, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącego, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym mieniać o to, iż co obżalowani, tak niewierni żydzi y cały kahał Hłuski, iako też y wysz wyrażeni mieszczanie, będąc pilno potrzebnymi summy pieniędzy, tedy u żałujących delatorów na listy swoje dobrowolne, obligacyjne zapisy, cerrografy, assekuracye pod datami w nich wyrażonemi różnych lat, msy y dniwziowszy y pożyczycwszy talarów bitych inspeicie tysiąc czterysta dziewiędziesiąt pięć y pół, a currenti monetą pięć tysiency czterysta sześćdziesiąt dziewięć złotych polskich, ręcząc y obowiązuąc się iedna za drugą osobę, którą to wyż wyrażoną summę, opisawszy się na terminach w obligach, cerrografach y assekuracjach wyrażonych pod troiakieimi zaręczkami y sub paena banicyi doczesney, wieczney y infamiy, pod wolnym na kożdym mieyscu towarów y samych osob arestowaniem, do więzienia braniem y exekucyi na wszelkich domach, kromach, handlach, towarach, londem wozami iadących y wodą płynących, przez urząd wszelki, moła nobilitate, uczynieniem y z wolnym wszystkich towarów za poścignieniem, grabieniem, oddać y wylicyć takowąż monetą opisali się, a zatym uczyniwszy iednostayną obżalowani niewierni żydzi mieszczanie Hłuscy radę y namowę w zruinowaniu żałujących delatorów na fortunie, dufając w protekeją, a naruszając listy

swoie dobrowolne obligacyjne zapisy, cerrografy y assekuracye, w zaręki y lucra w nich wyrażone popadając, iako na terminach, tak y po ominieniu onych samey realney pożyczaney summy, iako też prowizyi od niey za lat trzy przychodzący, nieoddali y oddać niechcą. Zaczym żałujące delatorowie do utwierdzenia wysz pomienionych obligów, cerrografów y assekuracyi, od obżalowanych żałującym delatorom danych, do oddania, tak samey realney pożyczaney summy, iako też prowizyi od niey, z zaręczkami w obligach y cerrografach wyrażoney, przychodzący y oraz ante omnia do personalney comparycyi, zarąk y paen w obligach wyrażonych, vigore dobrowolnego opisanja się, do wskazania, do nagrodzenia szkod y expens na prawo z okazji niewiernych żydów y mieszczan Hłuskich na złotych pięćset poniesionych, zostawiwszy o dalsze praetensye dla zapozwania protektorów y samych obżalowanych niewiernych żydów y tey żaloby do meliorowania salvum jus żałujące delatorowie ich samych według zapisów, cerrografów y assekuracyi onych opisanja się przed nasz sąd zapozwali. Do której sprawy na dniu czternastym, msca Nowembra po wzięciu od pozwanych niewiernych żydów y mieszczan Hłuskich na godzinę, na terminie y dniu dzisiejszym, wyż na dacie pisanym, to iest, siedmnastym tegoż msca Nowembra, po wzięciu iterum od pozwanych na powtórny godzinę y po wyściu oney za przywołaniem przez ienerala stron do prawa, od żałujących aktorów patron ichmsów, za mocą, prawną, sobie do tey sprawy daną, imię pan Ian Ancuta—skarbnik Brzeski, oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi cały kahał, oraz mieszczanie Hłuscy iako sami przed nami do prawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowey nieuczynili. Zatym tenże wysz wyrażony aktorów patron podanego pozwany niewiernym żydom y całemu kahałowi z szkoły żydowskiej, a mieszczanom Hłuskim z

cerkwi świętego Piotra oczewisto w ręce, tu w mieście i. k. mści Minsku, wychodzącym przez generała Ierzego Namowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imię panem pisarzem ziemskim Minskim y sądów naszych uczynionym słusznie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisaney okazawszy, oraz žalobe z niego o rzecz wysz wyrażono przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkuiąc, czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyny zapis od pozwanych niewiernych Afroima Dawidowicza, Mowszy Iakubowicza, Hirszy Szymchowicza, Mowszy Szymonowicza, Beniomina Leyzorowicza, Leyzera Hirszewicza, Mowszy Iowelowicza—kupców żydów starszych kahału Hłuskiego, imieniem onych y imieniem wszystkich a wszystkich kupców żydów Hłuskich, w tym zapisie, a potem w cerographach, assekuracyach imionami na podpisach wyrażonych y niewyrażonych, iedna za wszystkich, a wszystkie za iedno osobę ręcąc y obowiązując się, na talarów bitych sto sześćdziesiąt sześć, pod datą roku tysiąc siedmsetnego wtórego msca Septembra dwudziestego siódmego dnia żalującym aktorom dany, którym obżalowani niewierni żydzi, opisawszy się tę wysz wyrażone summie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim, w dzień świętego Michała archaniola, święta rzymskiego, według nowego kalendarza, na mieyscu pewnym, w maiętności y dworze nazwanym Osowie, w woiewodztwie Minskim leżącym, pod troiakami zarękami, sub paena baniicy doczesney, wieczney y infamiy, zakładając na wszystkich żydów y cały kahał, którzy y żalujących delatorów na obligi y assekuracye y cerografy winni y ieszcze w przyszły czas winni będą też same zaręki y paeny, przyjmując forum dobrowolnie w trybunale w. x. Lit. tak za obligami, iako y cerografami od żydów Hłuskich danemi, iako też pod wolnym areztowaniem do więzienia samych osob, żon, dzieci braniem towarów, handłów wodą płynących y łądem iadących, przez urząd wszelki,

moła nobilitate y dalszemi paenami prawnemi oddać, tudziesz obligi, assekuracye, cerografy od całego kahału y mieszczan Hłuskich datami y summami w nich wyrażonemi żalującym aktorom dane, po których produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydów kahału y mieszczan kupców Hłuskich, iako prawu nieposlusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa, propozycy pozwney, listów dobrowolnych, obligacynych zapisów, assekuracyi, cerografów y innych dokumentów, od obżalowanych niewiernych żydów kahału mieszczan miasta Hłuska żalującym delatorom danych, iako słusznych y prawnych, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą utwierdzenia y nienaruszenia, przy zupełney moey y walorze zachowania, summy na trzy obligacyne żydowskie zapisy, z troiakimi zarękami dziewięciuset ośmiudziesiąt czterech talarów bitych na assekuracją osobliwą Owszeia żyda z sowitą według obowiązków zaręką, sto talarów bitych, item na cerografy, assekuracye, takż talarową monetą sztuk tysiąca dwuchset czterdziestu dziewięciu y pół talera bitego winney, a currenti moneta wespół z troiakimi na ieden tylko obligi Leona y Cimocha Żabków — mieszczan Hłuskich, in specie na sumnę sto piętnaście złotych dany, inney zaś summy tak przez żydów, iako y mieszczan zaciągnioney y na cerography różnymi datami winney, in simple bez zaräk in unum wszystko zniosszy, pięciu tysięcy dziewięciuset dwudziestu dziewięciu złotych polskich, prowizyi od summy talarowey za lat trzy pięciuset dwudziestu dwóch talarów, tynfów dwóch y szostaków dwóch, a od summy currentis monetae tysiąca sześciuset trzydziestu iednego złotego, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane pięciuset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym, cum lucris należącym, na pozwanych samych osobach, summach gotowych gdzie y u kogokolwiek będących, kromach, handlach, towarach londem idących y wodą płynących, z wolnym onych na każdym mieyscu, tak w

w. x. Lit., iako też za granicą aresztowaniem, braniem, taxowaniem, aż do doś wé wszystkim satisfactyi uczynienia, trzymaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów vigore onych że obligacyjnych, assekuracyjnych zapisów, imieniem ich samych y całego kahału Hłuskiego, tudzież osobliwie od mieszczan Hłuskich danych y obowiązków w nich dobrowolnie na się założonych, na doczesną, wieczną banicję y infamią żalniącem aktorom wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tych condemnat ienerała sądowego przydania, a za wskazaną, wyż wyrażoną summę dla uczynienia na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, domach, kromach, handlach, towarach londem wozami idących y wodą płynących, summach gotowych gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych, tak w w. x. Lit., iako też za granicą aresztowaniem, braniem, turbowaniem y aż do doś wé wszystkim satisfactyi uczynienia, trzymaniem, samych osob imaniem, nieoglądając się na żadne ni od kogo gleyta, ceduły, reskrypta wyniesione do skassowania dekretów, pozwy, litispendencye y inne by nayprawniejsze bronienia, exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich Minskiego, Nowogrodzkiego wojewodztw y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra pozwanych być się okażą, a którego sobie strona powodowa do tej exekucyi z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie imé pana Alexandra Woyzbuna—podeczaszego Mscisławskiego y ieym paniey Ewy Nieczaiowny Alexandrowey Woyzbunowey—podeczaszyney Mscisławskiej małżaków, bacząc to, iż pozwani niewierni Efroim Dawidowicz, Mowsza Iakubowicz, Hirsz Szymchowicz, Mowsza Szymonowicz, Biniemim Leyzerowicz, Leyzer Hirszowicz, Mowsza Iowelowicz, Dawid Leyzerowicz—arędarz Porzecki, Chaim Leybowicz Kroczał, Marek Ulfowicz, Owszey Abramowicz, Mowsza Iakubowicz Kugiel, Litman

Morduchowicz, Abram Chłamowicz, Fabisz Abramowicz, Boruch Izakowicz, Mowsza Wodopian, Zuszman Wigdorowicz, Litman Mowszowicz, Dawidowa y syn oney Mowsza Dawidowicz, Iuda Dawidowicz, Mowsza Iowelowicz, Dawid Chaimowicz, Meier Hirszowicz, Abram Nochimowicz, Nowach Ulfowicz, Mowsza Mendelowicz, Nosan Peysachowicz, Mowsza Iudowicz, Mowsza Faytelowicz, Szłomay Abram Hirszewiczowie Hieyk Uryaszowicz, cały gmin y kahal, Leon y Cimoche Zabkowie y Korniey Chmielewski mieszczanin y żydzi starsi przeszli, teraznieysi obywatele y kupcy miasta iasnie oświeconego xiążęcia imé pana Michała Radziwila—miecznika w. x. Lit. nazwanego Hłuska, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącego, będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nasz sąd zapozwanemi, brawszy po dwakroć na godzinę, na dzisiejszym terminie, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami dop rawa niestawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y strouie swey powodowey nieuczynili, przeto onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rseczy wzdaiemy. A zatym według prawa, propozycyey pozwoney y domawiania się aktorów patrona listy dobrowolne, obligacyjne zapisy, assekuracye, cerografy y inne dokumenta od obżalowanych niewiernych żydów kahału y mieszczan miasta Hłuska żalniącem delatorom dane, iako słuszne y prawne wszystkie datami w nich wyrażonemi, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą, utwierdzamy y nienarusznie przy zupełney mocy y walorze zachowuiemy; summy na trzy obligacyjne zapisy żydowskie z troiakiami zarekami dziewięćset osmdziesiąt cztery talery bite na assekuracją Owszeia żyda, z sowitą według dobrowolnego obowiązku iego zaręką, sto talerów bitych, osobliwie na cerografy talarowey monety bez zarąk, samego kapitału tysiąc dziewięćset czterdzieście dziewięć talerów bitych y pół talerka currentis zaś moneta takż od wszystkich żydów y mieszczan wespół z troiakiami, za

jednym tylko obligiem Leona y Cimocha Żabków—mieszczan Hluskich na złotych sto piętnaście danym zarękami, winney summy, takż in simplo bez zarak na cerografy winney y należący in unum zniosszy, pięć tysięcy dziewięćset dwadzieście dziewięć złotych polskich, prowizyi od summy talarowey za lat trzy pięćset dwadzieścia dwa talery bite, tyńfy dwa y szostaki dwa, a od summy currentis monetae tysiąc sześćset trzydzieście jeden złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane pięćset złotych polskich z wpisnym y pamiętnym et cum lucris nam sądowi danym y zapłaconym, wszystkiego sumną talarową monetą talarów bitych sztuk trzy tysiące pięćset pięćdziesiąt pięć, tyńfów pięć, szostaków bitych dwa, a currenti monetą ośm tysięcy siedmdziesiąt złotych polskich, na pozwanych wszystkich żydach y mieszczanach, samych osobach, na ichże summach gotowych, gdzie y u kogokolwiek będących, kromach, handlach, towarach łądem iadących y wodą płynących, z wolnym onych na każdym mieyscu, tak w. x. Lit., iako też za granicą areztowaniem, braniem, taxowaniem y aż do dość we wszystkim aktorom uczynienia trzymaniem, a samych pozwanych niewiernych żydów y całego kahału, tudzież mieszczan miastka Hluska vigore obligacyjnych y assekuracynych zapisów, za siebie in communi et in singularitate ręczących się, na doczesną wieczną banicę y infamią żałującym aktorom wskazujemy, wywołać y proklamować nakazujemy y dla publikowania tych condemnat ienerala sądowego przydaemy, a za wskazaną wysz wyrażoną summę, dla uczynienia na wszelkich dobrach pozwanych leżących, ruchomych, domach, kromach, handlach, towarach, łądem wozami idących y wodą płynących, summach gotowych gdzie y u kogokolwiek będących z wolnym onych, tak w. x. Lit. iako też za granicą areztowaniem, braniem y aż do dość we wszystkim uczynienia trzymaniem, samych osob imaniem, nieoglądając się na żadne ni od kogo gleyta, ceduły, reskrypta,

wyniesione do skassowania dekretów pozwy, litispendentie y inne by nayprawnicysze bronienia exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Minskiego, Nowogrodzkiego woiewodztw y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra pozwanych być się okażą, a którego sobie strona powodowa do tey exekucyi z urzędu użyć zechce, zalożywszy na sprzeciwnych dalsze paeny prawne, odsylamy. A gdy dzień dziewiętnasty tegoż msca Nowembra anni praesentis dla publikowania tych condemnat przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Efroima Dawidowicza, Mowszę Iakubowicza, Hirsza Szymchowicza, Mowszę Szymonowicza, Biniamina Leyzarowicza, Leyzera Hirszewicza, Mowszę Iewelowicza, Dawida Leyzarowicza, —arędarza Porzeckiego, Chaima Leybowicza Kroszaka, Marka Ulfowicza, Owszeia Abramowicza, Mowszę Iakubowicza Kugiela, Litmana Morduchowicza. Abrama Chlamowicza, Fabisza Abramowicza, Borucha Izakowicza, Mowszę Wodopiana, Zuzmana Wigdorowicza, Litmana Mowszowicza, Dawidową y syna oncy Mowszę Dawidowicza, Iudę Dawidowicza. Mowszę Iowelowicza, Dawida Chaimowicza, Meiera Hirszewicza, Abrama Nochimowicza, Nowacha Ulfowicza, Mowszę Mendelowicza, Nosana Peysachowicza, Mowszę Iudowicza, Mowszę Feytelewicza, Szłomę y Abrama Hirszowiczów, Hieka Uriaszewicza, cały gmin y kahał, Leona y Cimocha Żabków y Kornieia Chmielewskiego, mieszczan y żydów starszych przeszlych, teraznieyszych obywatelów y kupców miasta Hluska za doczesnych wiecznych banitów y infamisów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunala w. x. Lit. jest zapisana.

Цзъ книги Главн. Лит. Трибунала № 352, за 1712 г., т. 129.

## № 199.—1712 г. Октября 31.

Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ членовъ Могилезскаго магистрата къ инфаміи и уплатѣ еврею Мошѣ Горелику трехъ сотъ семи тысячь ста девяноста пяти зол. польскихъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, msca Oktobra trzydziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w-m x-ic Litt-m z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa iasnie wielmożnego imię pana Michała Kazimierza Kotła — podskarbiego wielkiego y pisarza ziemskiego w. x. Lit., Markowskiego, Radunskiego y Pługianskiego starosty, względem zwierzchności pańskiej, w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu żydowi Mowszy Leybowiczowi Horelikowi, w sprawie aktorów y wielkiej krzywdzie, szkodzi, kryminalne y excesie, iemu y całemu domowi iego stałym, w pierwszych processach, pozwach, żałobach y dekretach wyrażonym, z szlachetnemi pany Theodorem Kazanowiczem — woymem Mohilewskim, Ianem Mielezkieviczem y Ianem Korobanką — burmistrzami, raycami, ławnikami miasta Mohilewa y całym magistratem Mohilewskim, in uno consilio, et conductamine z sobą będącemi, tudzież Radzionem, Stefanem y Ianem Chomiczami, jako samemi kryminalistami, obywatelami Mohilewskimi, za remissyą dekretem sądu naszego głównego trybunalego w Wilnie, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwunastym, m-sca Augusta dnia trzeciego ferowanym, względem wzięcia od obżalowanych mieszczan Mohilewskich od pokazania na trzy condemnaty trybunalskie locum standi na patronów y po przydaniu onym iehm panów Michała Kopcia — podczaszego Oszmianskiego, Stephana Frackiewicza, krayczego Upitskiego, za pa-

tronów, za nastąpieniem per constitutionem sprawom remissyiny per przyczynionem per generalem causarum limitationem tu przed nas sąd stałą, dla przyięcia między stronami skuteczney rozprawy, za żalobą żalujących aktorów, mieniać o to, iż gdy za użyciem od aktora w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedynastym, m-sca Septembra trzydziestego dnia, za dekretem sądów głównych trybunale w. x. Lit., w Wilnie, w roku tymże przeszłym wysz pisanym, msca Iuli dziesiątego dnia z banicyą doczesną y infamią, z aktoratu delatora z obżalowanemi osobami po dylacjach przez obżalowanych osob zażywanym ferowanym, imię pan Ian Kazimierz Suroż Frackiewicz — krayczy Wilenski, sędzia grodzki powiatu Orszanskiego, ordinarja juris via, praemissa innotescientia do miasta i. k. mci nazwanego Mohilewa y innych obżalowanych osob dobr, z których byli przypozwanemi, w powiecie Orszanskim leżących, na odprawę y exekucyją za summę trzykroć sto sześć tysięcy sześćset ośmdziesiąt pięć złotych polskich tymże wysz pomienionym dekretem na wszelkich obżalowanych osob dobrach, domach, kramach, handlach, towarach wskazaną zieżdzał, tedy obżalowane osoby z całym zniosszy się gminem y magistratem, czyniąc na protrakcyą spraw y przywodząc do nieznosnych kosztów, iawnie contraveniendo prawu popolitemu y dekretowi sądu głównego trybunalego wysz specyfikowanemu, excecyci na dobrach wszystkich, podawszy cedulę, czynić bronili y niepostąpili. O co chcąc żalujący aktor prawem czynić, dekret wysz pomieniony sądów głównych trybunalnych z poiazdem y innym wszystkim procederem do daty nieucyżesz w tey sprawie uroszczonym, intoto approbować, e converso przeciwnie żaloby, pozwy y dekreta condemnaty, iesli by się tak w trybunale w. x. Lit., y w iakowychkolwiek subseliach otrzymane być pokazały, którychkolwiek dat, kassować, annihilować, invalidować y od impetycyi uwolnić się; securitatem zdrowia y fortun

warować, tudzież do wskazania mocney a nieodwłoczney, nicogładaiąc się na żadne dalsze ceduły, gleyta, litispendency, wyniesione ad cassandum pozwy, mota nobilitate, na wszystkich dobrach obżałowanych osob, przez urzędy forti manu execucyi do extendowania na obżałowanych osobach, iako banitach doczesnych y infamisach, za sprzeciwienie powtórney infamy, do nagrodzenia szkod y expens prawnych y na pojazd w tey sprawie z okazy obżałowanych osob na pięćset złotych spendowanych, do wskazania y przysądzenia tego wszystkiego, cokolwiek z prawa popolitego et de vigore onego należć będzie obżałowanym osobom intentował akcyą. Do której sprawy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron imści za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imć pan Stefan Frackiewicz—krayczy Upitski, oczewisto do rozprawy prawney stawiając, terminu tey sprawie przypadłego dekretem remissyinyim sądu głównego trybunального kadencyi Wilenskiej dowodząc y nim do dalszego experimentu prawnego przystępować miał, pracsentował dwie kondemnaty, to iest, banicyą doczesną y infamią, dekretem sądu głównego trybunального w Wilnie w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym iedyńastym, msca Iuli dziesiątego dnia z aktoratu żalującego iasnie wielmożnego aktora na obżałowanych osob otrzymanym wskazane, za któremi locum standi obżałowanym mieszczanom miasta Mohilewa mieć nieuznania dopraszał się. A od obżałowanych mieszczan Mohilewskich patron onych za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, imć pan Michał Kopec—podczaszy Oszmianski, od nas sądu do tey sprawy mieszczanom Mohilewskim na kadencyi Wilenskiej dla pokazania locum standi przydany y za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, stawiając, solucyą za pomienione kondemnaty trybunalskie dać deklarując, locum standi praevia solutione mieć uznania y obwarowania, a zatym kopii z dekretu remissyinyego pryncypałom swoim

dać nakazania dopraszał się. W której sprawie z oczewistej controwersyi stron mówienia, ponieważ od iasnie wielmożnego imć pana Kotła, podskarbiego wielkiego w-o x-a Litt-o, z dwoma condemnatami, to iest, banicyą doczesną y infamią dekretem sądu głównego trybunального w dowodzeniu krzywdy faktorowi swojemu Mowszy Leybowiczowi Herelikowi otrzymanym wskazaniem stawiając, wysz wyrażonym mieszczanom miasta Mohilewa locum standi mieć bronioną, a od przerzczonych mieszczan Mohilewskich za pomienione kondemnaty trybunalskie solucyą dać deklarowaną; zaczym my sąd locum standi na pomienione dwie kondemnaty, to iest, banicyą doczesną y infamią praeviac solutione obwarowawszy, u sądu naszego y u wszelkiego sądu y prawa aż do skonczenia tey y innych wszelkich spraw mieć uznawamy. Oraz y kopią z dekretu naszego remissyinyego ad affectationem pozwaných osob dać nakazawszy, tę sprawę, dla przyięcia między stronami skuteczoney rozprawy, do dalszego terminu prawnego odkładamy. Po takowym sądu naszego dekrete y po wzięciu od tychże mieszczan Mohilewskich dnia dwudziestego dziewiątego Nowembra na godzinę, gdy ta sprawa na dniu pierwszym, msca Decembra przypadła, tedy za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od iasnie wielmożnego imć pana Kotła—podskarbiego w. x. Lit. y żyda faktora imci, zwysz namieniony patron oczewisto stawał, który przypadłego tey sprawie terminu dekretemi naszymi odkładowemi dowiodszy, y że solucyą nie iest oddana doniosszy, paen za zniewagę dekretu naszego oczewistego praetendował. Lecz że pozwani mieszczanie Mohilewscy, iako sami do prawa nie staneli, tak y żadney dalszey wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey nieuczynili, exinde patron partis aktoreac żalobę wyżey wyrażoną powtorzwszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunального de data roku ty-



siąc siedmsetnego i edynastego, msca Iuli dziesiątego dnia, po dyllacyiach z aktoratu iasnie wielmożnego delatora, w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu wysz wyrażonemu na pomienionych mieszczanach Mohilewskich, z banicyą doczesną y infamią, także z wskazem summy trzechkroć sta sześciu tysięcy sześciuset osmiudziesiąt pięciu złotych, na wszelkich obżalowanych osob dobrach z odesłaniem do należytych urzędów na exekucyą otrzymaną. Za którym gdy imć pan Ian Suroż Frąckiewicz—krayczy Wilenski, sędzia grodzki Orszanski, ordinarja iuris via, praemissa innotescentia, do miasta Mohilewa y dobr obżalowanych osob zieżdzał, tedy namienieni mieszczanie Mohilewscy, podawszy cedule, tey odprawy bronili y nie postąpili, prawu pospolitemu y dekretowi sądu głównego trybunального sprzeciwili się, którego sprzeciwienia listem poieżdżym urzędowym dowiodszy, wzdania obżalowanych mieszczan Mohilewskich, ponieważ do prawa niestawiają, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzczy, a zatym żalob, pozwów, dekretów, kondemnat, iesliby w iakowym kolwiek subselium y iakichkolwiek dat od obżalowanych na pomienionym faktorze delatora otrzymane y uroszezone być pokazały się, ze wszystką rzeczą w nich specyfikowaną skassowania, amihilowania y od takowey impetycyi wiecznie uwolnienia. Dekretu zaś sądu głównego trybunального z aktoratu iasnie wielmożnego delatora w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu na obżalowanych mieszczanach Mohilewskich w Wilnie, w roku przszłym tysiąc siedmsetnym i edynastym, msca Iuli dziesiątego dnia otrzymanego, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wspoół z banicyą doczesną y infamią, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawa od delatora w tey sprawie uroszczonim, iako słusznym, prawnym we wszystkim niearuszenie przy mocy zachowania y intoto utwierdzenia, summy w tymże dekrecie wyrażoney trzechkroć sta sześciu tysięcy sześciuset osmiudziesiąt pięciu zło-

tych polskich, przytym za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazy obżalowanych osob recenter poniesione y na poiazd lożone, pięciuset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym, cum lueris sądowi należącym, na obżalowanych—Woycie, burmistrzach y wszystkich mieszczanach miasta Mohilewa y na wszelkich majątnościach, dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, kamienicach, domach, kromach, sklepach, kotlach, splawach, arędach, zastawach, handlach, towarach ładem y wodą prowadzących, tak w Królewcu, iako y na każdym miysecu będących, z wolnym onych aż do satisfakey i arestowaniem, exequowaniem, a samych wysz pomienionych wszystkich mieszczan Mohilewskich iako banitów doczesnych, iterum na banicyą doczesną; a za contravenicyą dekretowi sądu głównego trybunального y prawu pospolitemu, które się evidentem z listu urzędowego pokazało, iako banitów doczesnych iterum na banicyą wieczną y na powtórna infamią żalującemu iasnie wielmożnemu imć panu podskarbiemu wielkiemu w. x. Litt-o y żydowi faktorowi imci wskazania, ienerała sądowego przydania proklamować nakazania; a iako dla uczynienia mocney y nieodwłoczney, nie oglądając się na żadne dalsze ni od kogo bronienie, cedule, gleyta, reskrypta wyniesione ad cassandum, zapozwy, mota nobilitate, odprawy do urzędów ziemskich lub grodzkich iehmć panom pułkownikom, rotmistrzom, szlachty y obywatelom Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatów, woiewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych woiewodztw, ziem y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżalowanych być okażą się, a którego sobie z urzędu strona do tey exekucy użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y urząd nieposłuszny dalszych paen prawnych odesłania. Oraz securitatem zdrowia y fortun żydowi faktorowi Mowszy Horelikowi, przeciwko impetycyom mieszczan Mohilewskich, obwarowania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ias-

nie wielmożnego imię pana Michała Kazimierza Kotła—podskarbiego, w-o pisarza ziemskiego, w. x. Lit., Markowskiego, Radunskiego y Plungianskiego starosty, względem zwierzchności pańskiej, w dowodzeniu krzywdy faktorowi imci, a żyda Mowszy Leybowicza Horelika, jako samego aktora w wielkiej krzywdzie, szkodzie, kryminale y excessie iemu y całemu jego domowi stałym, w pierwszych żalobach, dekretech wyrażonym, bacząc to, iż szlachetni panowie Theodor Kazanowicz—woyt Mohilewski, Ian Mieszkiewicz y Ian Korobanko, burmistrze, także raycy, ławnicy miasta Mohilewa y cały magistrat Mohilewski, in uno consilio et conductamine z sobą będące, tudzież Radzion, Stephan y Ian Chomiczowie, jako sami kryminalistowie y obywatele Mohilewscy, będąc o rzecz wysz wyrażoną na kadencyą sądów naszych Wilenską zapozwanemi, tam do pokazania locumstandi na kondemnaty a parte actorea zadane na patrona wziwszy, przydanie onego, a zatym za nastąpieniem tamtey kadencyi sądów naszych konkluzyi przed nasz że sąd tu do Minska remisse otrzymawszy, a za uczynionym na terazniejszy kadencyi od aktorów wpisem, za te kondemnaty solucyją uczynić deklarowawszy, iednak że oney nieoddawszy, owszem ieszcze na posledniczym terminie na godzinę wziwszy, na dniu zaś y terminie dzisiejszym za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa niestawali y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey powodowej nicuczynili, przeto onych jako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy; a zatym podług prawa, żaloby y domawiania się partis actoreae patrona żaloby, pozwy, dekreta, kondemnaty, iesliby w iakowymkolwiek subtelium od obżalowanych mieszczan Mohilewskich na delatorach otrzymane y uroszczone, ze wszystką rzeczą w nim inserowaną, kassuemy, annihiluemy y wiecznie od obżalowanych impetycyi delatora uwalniamy. Dekret zaś sądu głównego try-

bunального, wysz w propozycyi pozewney wyrażony, w Wilnie w roku przeszłym tyśiąc siedmsetnym iedynastym, msca Iuli dziewiątego dnia z aktoratu iasnie wielmożnego imię pana podskarbiego w. w. x. Lit. w dowodzeniu krzywdy faktorowi swemu na obżalowanych mieszczanach Mohilewskich, otrzymany, ze wszystkim wskazem w nim wyrażonym, wespoł z banicyą doczesną y infamią, tymże dekretem wskazanemi, z poiazdem urzędowym y całym procederem prawnym, w tey sprawie uroszczonym, jako słusznym y prawnym we wszystkim nienarusznie przy mocy zachowujemy y in toto utwierdzamy, summy w tymże dekrete wyrażoney trzykroć sto sześć tysięcy sześćset ósmdziesiąt pięć złotych polskich, przytym za szkody, nakłady, prawne recenter w tey sprawie y okazji obżalowanych mieszczan spendowane y na poiazdłożone, także za lucra nam sądowi zapłacone, wszystkiego summę trzykroć sto siedem tysięcy sto dziewięćdziesiąt pięć złotych polskich na obżalowanych wyżey wyrażonych mieszczanach Mohilewskich y na wszelkich majątnościach y dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach łądem y wodą prowadzących, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych tak w Królewn, iako y na każdym mieyscu aż do satisfakcyi aresztowaniem, exequowaniem, a samych szlachetnych panów Theodora Kazanowicza—woyt Mohilewskiego, Iana Mieszkiewicza y Iana Korobanka—burmistrzów, rayców, ławników Mohilewskich y cały magistrat Mohilewski, tudzież Radziona Iana y Stephana Chomiczów, jako banitów doczesnych, iterum na banicyą doczesną, a za iawne dekrerowi sądu głównego trybunального sprzeciwienstwo, które się z listu urzędowego, poiezdżego, evidenter u sądu naszego pokazało, item na banicyą wieczną y na powtorną infamią iasnie wielmożnemu delatorowi, tudzież żydowi faktorowi imci wskazuemy, dla publikowania tych kondemnat ienerała sądowego przydaiemy, proklamować nakazuemy.

A dla uczynienia za sumę pomienioną, od nas sądu wskazaną, na wszelkich przerzeczonych obżalowanych mieszczan osob dob-  
rach mocney y nieodwłoczney, nieogładaiąc się na żadne ni od kogo dalsze bronienia, ceduly, gleyta, reskrypta, litispencencie ad cassandum wyniesione pozwy, mota nobilitate, cum forti manu exekucyi y odprawy, do urzędów ziemskich lub grodzkich ichmw panów pułkowników, rotmistrzów, chorążych, szlachty y obywatelów Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego powiatów woiewodztwa Minskiego, Mscislawskiego Witebskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby być się okażą, a którego sobie strona do tej exekucyi użyć zechce, założywszy na urząd nieposłuszny y stronę sprzeciwną dalsze paeny prawne, odsyłamy. Nakoniec żydowi Mowszy Leybowiczowi Horelikowi—faktorowi delatora securitatem zdrówia y fortun onego przeciwko wszystkim obżalowanych mieszczan Mohilewskich impetycyom tym dekretem naszym waru-  
iemy. A gdy dzień piąty msca Decembra przypadł, tedy icneral sądów naszych pilnujący Ierzy Namowicz, dość czyniąc prawnu pospolitemu y dekretowi naszemu, szlachetnych panów Theodora Kazanowicza—woyta Mohilewskiego, Iana Mielezkiewicza y Iana Korobanka—burmistrzów, także rayców, ławników y cały magistrat Mohilewski, tudziesz Radziona, Stephana y Iana Chomiczów za banitów doczesnych, wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico proklamował y relacyą publicakcyi swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa iest do ciąg głównych trybunalnych zapisana.

Изъ книги Главн. Лт. Трибун. № 352, за 1712 годъ, л. 193.

## № 200.—1713 г. Генваря 9.

Трибунальный декретъ, присуждающій всёхъ евреевъ синагогъ Минскаго воеводства къ инфамии, смертной казни и уплатѣ Мартіану Огинскому долгу и судебныхъ издержекъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, msca January dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Litt. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok przeszły tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iasnie wielmożnego imć pana Marcyana z Kozielska Oginskiego—kasztelana Witebskiego, marszałka trybunału w. x. L., z niewiernemu Mowszo Ulfowiczem, Rawem, Salimonem, Szmojłowiczem Wołożynskim, Ulfem Abramowiczem Dolhinowskim, Leybo Josipowiczem Dziedziłowickim, Meierem Nosewiczem Radoszkowskiim, Heliaszem Ulfowiczem Kostyckim, Ickiem Jakubowiczem Korowaiskim, Hewelem Ickowiczem Kueheickim y Józepchem Boruchowiczem Iwienieckim—starszemi żydami y całą synagogą wdztwa Minskiego, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym o to, iż co obżalowany niewierny żyd Raw, synagogi wdztwa Minskiego, wziewszy y protekcyą swoją drugich wysz wyrażonych starszych żydów y całą synagogę wdztwa Minskiego y mając nad onemi władze y dyspozycyą, nie mniej też zostając z onemi w spolney radzie y namowie, za częstokrotną requizycyą tak imć panu Stefanowi Soszynskiemu—podeczasemu Trembowelskiemu, czterechset czterdziestu, a w Bogu wielebnemu oycowi Michałowi Żubowiczowi—prezbiterowi Zasławskiemu, protopopie wdztwa Minskiego kapitułu osmiu set osmiudziesiąt, wszystkiego in sumą tysiąca trzechset dwudziestu tynfów na dwa obligacyne zapisy na swoją y ich własną y spolnę potrzebę zaciągnioney y pożyczoney y oraz pod troiakicimi zarękami, a za niedość uczynieniem y samych

osob, żon, dzieci, w zapisach obligacyjnych żydów wyrażonych y drugich żydów całej synagogi woiewodztwa Minskiego niewyrażonych, którzykolwiek do synagogi należeli, samych, żon y dzieci ich łapaniem, do więzienia braniem y na onych osobach y dobrach, mota nobilitate, za najpierwszym dekretem y bez dekretu exekucyi uczynieniem y innemi punktami y obowiązkanii, w pomienionych zapisach inscerowanemi przez wyż pomienionych obżałowanych starszych żydów y całą synagogę wdztwa Minskiego oddać y wypłacić obowiązanych, samym pierwicy aktorom, a teraz żalującemu za włewkowemi prawami aktorowi danemi należący oddać y wypłacić zabronił y niekazał, y z onych sprawiedliwości nieuczynił, przez co z onemi w paeny popadł. A obżałowani niewierni żydzi starsi y całą synogę woiewodztwa Minskiego, na wysz pomienione y pod datami w nich inscerowanemi dane obligacyjne zapisy, tyśiąć trzysta dwadzieśięć tyńfów na swoje y obżałowanego Rawa własne y spolne potrzeby u wysz pomienionych imię pana Soszynskiego y wielobnego oycę przibitera Zaslawskiego, swoim y Rawa swego imieniem, wziwwszy y pożyczwszy, z oney dotąd partycipiując, na terminie naświętszey Panny gromicznicy, w roku przeszłym tyśiąć siedmsetnym dwunastym, iako y po terminie tak wyż pomienionym ichmem, iako y samemu żalującemu nieoddali y niewypłacili, w żaręki troiakie y inne paeny popadli. Co większa, czyniąc na convulsią prawa pospolitego y constytucyi seymowych, popełniając pod sądanii głównemi trybunalnemi w Minsku odprawującemi iawni zbytek, kryminal y exces, służę żalującego iasnie wielmożnego imści pana kasztelana Witebskiego, od żalującego aktora upominając się o oddanie wysz pomienioney summy, za włewkami aktorowi należący, do miasteczka Stolpcow, w woiewodztwie Minskim leżącego, do obżałowanych żydów, do pomienionego miasteczka zebranych, przybyłego, na imię imści pana Stanisława Iarzebnowskiego szlach-

cica rodowitego, w roku przeszłym tyśiąć siedmsetnym dwunastym, msea Decembra dziewiętego dnia, słowami nieprzystoynemi wszyscy obżałowani, Raw y żydzi starsi synagogi woiewodztwa Minskiego konfundowali y onego tamże w Stolpcach, w domie, nieopodalcko od szkoły żydowskiej będącym, gdzie się obżałowani zebrali wszyscy, u siebie w prywatnym więzieniu trzymali, kryminal y exces pod sądanii głównemi trybunalnemi popełnili; na ostatek różnych protekeyi zażywaiąc y sposobów wynajdując, podług zapisów swoich, na dobrach y osobach summy winney requirować bronili y bronią, co wszystko czasu prawa szerzey przez controversią patromów dowiedziono y objaśniono będzie. Zaczyn wysz pomienionych, obligacyjnych y włewkowych zapisów aktorowi służących do utwierdzenia, summy na one winney z troiakiami żarękami y provizio do zaplacenja, a za niestaniem na obżałowanym Rawie, za prywatne więzienie sługi, infamii, a na drugich obżałowanych żydach vigore zapisów obligacyjnych, doczesney wieczney banicy y infamii, z wolnym, mota nobilitate, na dobrach y samych obżałowanych osobach exekucyi uczynieniem, samych obżałowanych osob, żon, dzieci ich y drugich żydów całej synagogi woiewodztwa Minskiego do więzienia prywatnego braniem y w nim do uczynienia satysfakcyyi trzymaniem, towarów na każdym mieyscu y samych w zapisach wyrażonych y niewyrażonych do pomienioney synagogi należących osob żydów, żon y dzieci ich na każdym mieyscu, nieoglądając się na żadne ni od kogo bronienie, zabieraniem, aresztowaniem y towarów taxowaniem, do wskazywania. Oraz dowodząc krzywdy y opressyi sładze swemu stałcy, zostawiwszy o dalsze practensye dla zapozwania obżałowanych żydów y tey žaloby do meliorowania salvum ius, teraz tylko o to, co się wyż wyraziło, żalujący iasnie wielmożny imię pan marszałek trybunału w. x. L. obżałowanym żydom przed nasz sąd intendował akcją. Na terminie tedy niniejszym wysz na dacie

pisany, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od żalującego aktora patron imci za mocą prawną sobie do tej sprawy dano imć pan Stefan Frąckiewicz—krayczy Upitski, oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozvani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie swey przeciwney nieuczynili, zatyż tenże wyż wyrażony aktora patron podanege pozwanym niewiernym żydom oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mci Minsku przez ienerała Andrzeja Karabanowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Minskim y kola sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy y pilność trojga wolania na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz żalobę z niego o rzecz wyż wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkując czytał przed nami sądem cztery zapisy—dwa obligacyjne od niewiernych żydów starszych y całej synagogi woiewodztwa Minskiego imć panu Soszynskiemu y wielmożnemu eycowi Zubowiczowi—prezbiterowi Zasławskiemu, na sumnę tysiąc trzysta dwadzieście tyńfów, a od ichmew na te sumnę żalującemu iasnie wielmożnemu imsci panu marszałkowi trybunału w. x. L. wlewkowe dwa pod datami w nich inserowanemi dane zapisy y oraz protestacją na niewiernych żydów, o skonfundowanie y w prywatnym więzieniu trzymanie sługi żalującego aktora imsci pana Stanisława Iarzebrowskiego, y przez to o popelniony pod sądami głównymi trybunałnemi exces do xiąg głównych trybunału w. x. Litt-o zanieśioną y ekstraktem z tychże xiąg pod datę w niej inserowano wydaną, po których produkowaniu pozwanym niewiernych żydów wszystkich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdanja. A zatyż według prawa y propozycyi pozewney wysz pomienionych y u sądu naszego produkowanych obligacyjnych y wlewkowych zapisów aktorowi służących, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą ut-

wierdzenia y nienaruszenie przy zupełney mocy y waloże zachowania, sumny na pomienione obligacyjne zapisy winney, a żalującemu aktorowi za wlewkami należącey z troiakiemi zarękami y prowizją, do tąd od kapitału przechodząca, pięćiu tysięcy czterechset dwunastu tyńfów. Przytym za skonfundowanie y w prywatnym więzieniu trzymanie sługi aktora imsci pana Stanisława Iarzebrowskiego, y przez to za popelniony pod sądami głównymi trybunałnemi exces, nawiązki podług prawa z paenami excessowemi czworakami trzechset dwudziestu złotych, osobliwie za szkody, nakłady prawne, recenter na prawo spendowane, czterechset złotych, z wpisnym y pamiętnym, cum lucriis należącym, na pozwanym niewiernych żydach y na wszelkich majątosciach, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych areztowaniem, samych, żon, dzieci obżalowanych wyż wyrażonych y niewyrażonych, do synagogi w-a Minskiego należących żydów łapaniem, w prywatnym więzieniu, do uczynienia satisfakcji, trzymaniem, tudzież na towarach, handlach, z wolnym onych zabieraniem, taxowaniem y krom pieczętowaniem, oraz tychże niewiernych żydów, iako to Rawa, za prywatne więzienie sługi aktora imć pana Stanisława Iarzebrowskiego y popelniony pod sądami głównymi trybunałnemi exces na infamiją, a drugich pozwanym niewiernych żydów starszych y całej synagogi wdztwa Mińskiego, vigore zapisów obligacyjnych y obowiązków w nich inserowanych na doczesną wieczną banicję y infamiją y wszystkich żydów, żon, dzieci całej synagogi wdztwa Minskiego na gardło y na łapanie żalującemu iasnie wielmożnemu imci panu marszałkowi trybunału w. x. Lit. wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tych condemnat ienerała sądowego przydania, a za wskaz summy dla uczynienia na dobrach y samych niewiernych żydach vigore zapisów obligacyjnych, mota nobilitate, nicogładając się na żadne gleyta, res-

crypta, ceduły wyniesione, ad cassandum dekretów, pozwy, litispendencie y inne by nayprawnieysze bronienia, exekucye do iasnie wielmożnego, imć pana woiewody wielmożnych ichmć panów starosty, chorążych, pułkowników, rotmistrzów, urzędników ziemskich lub grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów, woiewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra pozwaných niewiernych żydów okaza się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie iasnie wielmożny imć pan marszałek trybunału w. x. Lit. do tej exekucyi z urzędu użyć zechce, z założeniem na sprzeciwny urząd temu dekretowi naszeniu pacny privationis officii odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tej sprawie iasnie wielmożnego imć pana Marcyana z Kozielecka Oginskiego—kasztelana Witepskiego, marszałka trybunału w. x. Lit. bacząc to: iż niewierny Mowsza Ulfowicz, Raw, także Salimon Szmojłowicz Wolożynski, Ulf Abramowicz Dolhinowski, Leyba Iosipowicz Dziedziłowicki, Meier Nosowicz Radoszkowski, Heliasz Ulfowicz Kostycki, Icko Jakubowicz Korowajewski, Hewel Iekowicz Kuchcicki, Iózef Boruchowicz Iwienicki, starsi żydzi y cała synagoga woiewodztwa Minskiego, będąc o rzecz wyż wyrażon: przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem przed nami do prawa niestawiali, przeto onych jako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdawszy, wysz pomienione y u sądu naszego produkowane obligacyjne y wlewkowe zapisy aktorowi służące, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą utwierdzamy y nicnarusznie przy zupełney moey y walorze zachowujemy. Summy na pomienione zapisy winney, a żalującemu aktorowi za wlewkami należące, z trojakiemi zarekami y prowiąz: dotąd przychoząca od samego kapitału pięć tysięcy czterysta dwadzieście tynfów, przytym za skonfundowanie y w prywatnym więzieniu trzymanie służi żalu-

jącego na imię imści pana Stanisława Iarzebrowskiego—szlachcica rodowitego y przez to za popełniony pod sądami naszymi excess, nawiązki podług prawa z pacnami excessowemi czworakiemi trzysta dwadzieście złotych, osobliwie za szkody, nakłady prawne, recenter na prawo spendowane, czterysta złotych, z wpisnym y pamiętnym, cum lueris nam sądowi danym y zapłaconym, wszystkiego summą monetą tynfową pięć tysięcy czterysta dwadzieście tynfów, a currenti monetą siedmsiet trzydzieście złotych, na pozwaných niewiernych żydach y na wszelkich majątnościach, dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych arestowaniem, samych, żon, dzieci obżalowanych wysz wyrażonych y niewyrażonych do synagogi wdztwa Minskiego należących żydów łapaniem, w prywatnym więzieniu do uczynienia satisfakcyi trzymaniem, tudzież na towarach, handlach, z wolnym onych zabieraniem, taxowaniem y krom pieczętowaniem, oraz tychże niewiernych żydów, jako to: Rawa za prywatne więzienie służi aktora imści pana Stanisława Iarzebrowskiego y popełniony pod sądami naszymi głównemi trybunałnemi excess na infamią, a drugich pozwaných niewiernych żydów starszych y całą synagogę woiewodztwa Minskiego, vigore zapisów obligacyjnych y obowiązków w nich inserowanych, na doczesną, wieczną banicę y infamią y wszystkich żydów, żon, dzieci y całej synagogi woiewodztwa Minskiego na gardło y na łapanie żalującemu iasnie wielmożnemu imć panu marszałkowi trybunału wielkiego księstwa Litewskiego wskazujemy, wywołać y proklamować nakazujemy y dla publikowania tych condennat ienerala sądowego przydamy, a za wskazaną wyż wyrażono summę dla uczynienia na dobrach y samych niewiernych żydach, vigore zapisów obligacyjnych, motu nobilitate, nieoglądając się na żadne gleyta, reskrypta, ceduły, wyniesione, ad cassandum dekretów pozwy y inne by nayprawnieysze bronienia exeku-

cyi do iasnie wielmożnego imści pana woiewody, wielmożnych ichm panów starosty, chorążych, pułkownikow, rotmistrzów, urzędników ziemskich lub grodzkich, ryercstwa, szlachty, obywatelów woiewodztwa Minskiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod ktorymi dobra pozwaných niewiernych żydów okaza się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie iasnie wielmożny imć pan marszałek trybunału w. x. Lit. do tej exekueyi z urzędu użyć zechce, zalozywszy na sprzeciwny temu dekrétowi naszemu urząd paeny privationis officii odsylamy. A gdy dzień czternasty tegoż msca Ianuary anni praesentis dla publikowania tych condemnat przypadł, tedy ienerał, sądów naszych pilnujący, dość czyniąc prawu popolitemu y dekrétowi naszemu niewiernych Mowszę Ulfowicza Rawe, Salimona Szmojłowicza, Ulfa Abramowicza, Leybę Iosipowicza, Meiera Nosowicza, Heliasza Ulfowicza, Ieka Iakubowicza, Hewela Iekowicza, Iózefa Boruchowicza—starszych żydów y całą synagogę woiewodztwa Minskiego za doczesnych wiecznych banitów y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y rellacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych w. k. Lit. iest zapisana.

Имя книги Главнаго Литовск. Трибунала № 356, за 1713 годъ, л. 276.

## № 201.—1713 г. Марта 15.

Подтвердительная привилегія, данная Королемъ Августомъ вторымъ Виленскимъ евреямъ на разные права и льготы.

Roku tysiąc siedmsotnego pictnastego, msca Iunii trzeciego dnia. Na urzędzie Ikmści Grodzkim Wilenskim, przedemną Michalem Rafalem Szumskim—podstolim y podwoiewodzym Wileńskim, stanąwszy

personaliter pan Aron Gordon—doktor medycyny, opowiadał y do akt podał przywilej konfirmacyiny nayiasniejszego króla imci Augusta Wtórego niewiernym żydom calego kahału miasta Ikmści Wilna dany y służący, który podając prosil, ażeby ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany, iakoż ony przyiąwszy, a wpisując w xięgi verbum de verbo tak się w sobie ma: August Wtóry z Bożey łaski król polski, etc. wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski. Mazowiecki. Zmudski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Inflantski, Smolenski, Kiowski, Siewierski, Czernihowski etc. dziedziecny xże Saski y Elektor. Oznamuiemy tym listem przywileciem naszym wszem w obec y każdemu, komu by to wiedzieć należało: iż przez niektórych panów rad naszych, przy boku naszym będących, praesentowano nam przywilej confirmationis żydom Wileńskim służący, na pergaminie pisany, ręką naszą podpisany, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym, msca Februarii dwudziestego piątego dnia dany, pieczęcią stwierdzony, cały, rzetelny, nienuaruszony y żadney suspicyi niepodległy, zawierający w sobie przywilecie, prawa, rescripta, listy zaręczne, im że służące, iako to: *Primo*. Na zmurowanie Bożnicy na ulicy Żydowskiej w Wilnie, którey by wierzech nieprzewyszał kamienie, y która by do kościolów chrześcianskich y cerkwi żadnego podobieństwa nie miała, sub data roku tysiąc sześćset trzydziestego. msca Lutego dwudziestego piątego dnia. *Secundo*. Na obwarowanie y ubezpieczenie tych że żydów Wileńskich, a żeby na nich tak podczas sądzących się trybunałów, iako też podczas residencyi królewskich od wielmożnych marszałków y sędziów exakeye niesluszne układane niebyły, y ażeby od rzezników Wileńskich, którzy mięsiwo w ialkach przed Bożnicą przedają, także od towarów ingenerce wszystkich, ktorými ciż żydzi Wileńscy handlują, żadne podatki bydłem, mięsem, pieniądźmi y niaaką rzeczą wymagane y brane nie były, sub data

roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, miesiąca Sierpnia ósmego dnia. *Tertio.* Iż by z kamienie y domów w Wilnie, przez dekret między nimi a mieszczanami w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, mscą Lipca dwudziestego szóstego dnia ferowany, do skupienia naznaczonych żadnych powinności niepełnili, tylko tym że dekretem naznaczoną summę co rok oddawali, sub data roku tysiąc sześćset trzydziestego czwartego, mscą Lipca trzeciego dnia. *Quarto.* Ażeby umarłych do kopiszca żydowskiego przez most mурowany wolno bez żadnego wymagania pieniędzy, przepuszczano, ponieważ się żydzi na poprawę mostu zawsze przykładają, sub data roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt wtórego, mscą Maia dwudziestego szóstego dnia. *Quinto.* Ażeby tylko żydzi na poprawę y budynek tego mostu zwyczajną od dawnych lat quotę wnosili, więcej zaś nadto, aby u nich żadnym nie wymagano sposobem \*) ...ników krawców, kusznierzów y wszystkich żydów, iakim kolwiek rzemiosłem bawiących się, od cechów mieyskich y ich ciężarów za nas y sukcesorów naszych uwalniamy y excypuimy perpetuo ac in aevum, in virtute tedy takowego przywileju naszego żydzi Wileńscy kamienie rogowe y inne na wszelkich iurisdikach domy, kromy, place, grunta intervallo lat dwudziestu kupować, nowe erigować, trunki, napoje wszelkie, mianowicie gorzałkę, szyćkować, w kramach wszelkie kommercia aperte odprawować, długi wszelkie razem, lub ratami, bez prowizyi znosić, rzemieślnicy bez dependencyi cechowej zarabiać wolni y mocni będą, a tak magistrat kamienie y domów na stancye podawać y nikt inszy, iako też cechy rzemieślników nigdy do swego Bractwa pociągąć nie mają, dla łaski naszej królewskiej. Który przywilej ręką naszą podpisawszy pieczęcią W. X. L. stwierdzić roskazujemy. Dan w Warszawie miesiąca Marca roku panskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego,

panowania naszego szesnastego. U tego przywileju przy pieczęci małej W. X. L. podpis ręki najiasniejszego króla imci temi słowy: Augustus Rex. A przypisek w te słowa: Konfirmacya przywilejów, reskryptów, praw, dekretów, listów, etc: in rem niewiernych żydów Wileń. służących, a w tyle przywileju konnotacya kancellaryi tymi słowy: Pro Cancellariatu M. D. L-o Viliensensis, Usviatensis etc.: capitaneus. Est in actis. Który to przywilej za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą jest do xiąg Grodzkich Wileńskich przyjęty y wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго гродскаго суда, кн. № 4534, за 1715 г. лист. 1271.

## № 202.—1714 г. Мая 12.

Трибунальный декретъ, присуждающій еврея Мовшу Горелика къ инфаміи и уплатѣ въ тройномъ количествѣ задержанной имъ таможенной пошлины по городу Могилеву.

Roku tysiąc siedmsetnego cztertnastego, mca Maia dwunastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w wielkim xięstwie Lit-m, z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny cztertnasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imć pana Michala Suzina — koniuszego wojewodstwa Brzeskiego, z niewiernym Mowszą Horelikiem, żydem y obywatelem Mohilewskim, za zakazem przed nasz sąd wyniesionym mieniać o to: iż w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiątym, mając żalujący delator superintendencją cel Rzptej w. x. Lit. od iasnie wielmożnego imć pana Pocięcia, na ten czas podskarbiego, a teraz kasztelana Wileńskiego, hetmana w. x. Litowskiego, za uniwersalem clo stare y nowe w tym że roku tysiąc siedmsetnym

\*) Въ этомъ мѣстѣ вѣроятно вырванъ листъ.



dziewiątym, dnia piętnastego Februarij od siebie pusił kontraktem Markowi Meiorowiczowi, żydowi y także obywatelowi Mohilewskiemu, za talarów pięćset, in vim honorarium iasnie wielmożnemu imé panu podskarbiemu w. x. Lit. należącego y tę talarów pięćset sam z swoiey szkatuły do skarbu iasnie wielm. im pana podskarbiego wylczył, a zatym gdy iasnie wielm. im pan podskarbi w. x. Lit-go y żalujący im pan Suzin—koniuszy Brzeski, z pewnych przyczyn w kraie polskie oddalili się, tedy obżalowany niewierny żyd Mowsza Horelik, udawszy się w protekcyą zesłemu od iasnie wielmożnego imé pana Oginskiego, ieneralnego xięstwa Żmoydzkiego starosty, słudze imé pana Drzewieckiego, iako nie należącego do cel, czyniąc podstępnek pod żalującym y żydem Markiem Meiorowiczem, w tym że wyż pomienionym roku tysiąc siedmsetnym dziewiątym, msca Marca ośmnaściego dnia, cło stare importancją skarbową, kwitowe honorarium przez rok wybierał y te honorarium z kwitowym na swój pożyczek obrócił; a przez to żalujący swoich danych pięciu set talarów bitych od żyda Marka odebrać nie mógł y na własney summie swey szkody ponosi, także za cło nowe komory Mohilewskiej też obżalowany żyd Horelik, według rejestrów przez siebie podanych za cały kwartał, zaczynający się a die prima Decembris w roku tysiąc siedmsetnym dziewiątym, a kończącym się pierwszego Marca w roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, po objęciu z dyspozycey xięcia Czartoryskiego na imię iasnie wielmożnego imé pana hetmana w. x. Lit. do podskarbstwa im pana Kotla—podskarbiego, tysiąc sto osmdziesiąt cztery funtów winnym zostawszy, czas od czasu prolonguie deklaracyami wypłacenia tey summy wszystkiey uwodzi, a przez to żalującego na własney skarbowey importancji w skarbie zaplaconey y kwitowanej do niemających szkod przywodzi; za czym żalujący im pan Suzin, koniuszy Brzeski, o tętó summy wysz mienione chcąc z obżalowanym niewiernym żydem

Horelikiem prawem czynić, pomienioną summę na obżalowanym niewiernym żydzie Horeliku, domach, kromach, handlach, towarach y wszelkich dobrach onego z wolnym onych w w. x. Lit. y za granicą grabieniem, areztowaniem y oszacowawszy sprzedaniem, samego w więzieniu trzymaniem przysadzono mieć, paen prawnych, winy infamij y iakowe z prawa pospolitego konstytucyi seymowych do osoby obżalowanego niewiernego żyda sciągać się będą, dowodzi, zostawiwszy sobie do melioracyi tey zanieśienia y łączenia do terazniejszey dalszych żalob salwę, żalujący delator obżalowanemu niewiernemu żydowi przed nasz sąd intendował akcyją. Do którey sprawy na terminie y dniu dzisiejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerala stron do prawa od aktora patron imé, za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, im. pan Kazimierz Liborzay Skalkwinski ku oczewistej rozprawie prawney stawał, a obżalowany niewierny żyd Horelik Mowsza, iak sam przed nami do prawa nie stawał, tak y żadney wiadomości o nie staniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynił; zatym wysz rzeczony aktora patron-podanego obżalowanemu niewiernemu żydowi tu w miescie Wilnie przez ienerala i. k. mse. Mikolajia Poczopowicza oczewisto w ręce zakazu, przyznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądow naszych uczynionym, słusnie prawnie dowiodszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem protestacyą o wysz wyrażoną praetensie, do xiąg urzędowych zanieśioną y ekstraktem z tych że xiąg pod datą w niey inserowaną wydana, po którey produkowaniu obżalowanego niewiernego żyda, iako prawu nieposłusznego, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym według żaloby pryncypala swego, summy z komory Mohilewskiej, z importancji kwitowego y honorarium komory Mohilewskiej za rok tysiąc siedmsetny dziewiąty nie słusz-

nie wybranego, a przez żalującego do skarbu wypłaconego, iako in causa fisci, cum triplici pensione, tysiąca pięćset talarów bitych, similiter za cło nowe z tey że komory Mohilewskiey za cały kwartał winną osłały summy, cum triplici pensione, trzech tysięcy pięćset pięćdziesiąt dwóch tynfów, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanego niewiernego żyda spędowane, czterechset złotych polskich, na obżałowanym niewiernym żydzie Mowszy Horelika, na domach, kromach, handlach, towarach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym tak w księstwie Litewskim iako też y zagranicą na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przy komorach, londem y wodą prowadzących grabieniem, aresztowaniem, zabieraniem y oszacowawszy sprzedaniem, samey osoby do więzienia braniem y do satysfakcyi w więzieniu trzymaniem, domow, kromow zaiachaniem, a samego niewiernego Mowsze Horelika, za zatrzymanie summy skarbowey na infamią delatorowi wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydania, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney skuteczney y nieodwłoczney odprawy, do urzędow ziemskiego lub grodzkiego powiatu Orszanskiego, wojewodstwa Połockiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod któremi maiętnosci y dobra obżałowanego niewiernego żyda być okażą się, a ktorego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, z założeniem na urzędy nieposłuszne y na strone sprzeciwną dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosil y domawial się. A tak my sąd w tey sprawie im pana Michala Suzina, koniuszego Brzeskiego, bacząc to: iż obżałowany niewierny Mowsza Horelik, będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nas sąd zapozwanym, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sam przed nami do prawa niestawał, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie

powodowey nieuczynił, przez to onego, iako prawu nieposłusznego, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaitemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się patrona aktora, summy niesłusznie z komory Mohilewskiey, cła starego y nowego wybranej, a skarbowi w. x. Litewskiego y żalującemu należącej, violenter zatrzymaney, cum triplici pensione, talarow tysiąc pięćset, a tynfowey trzy tysiące pięćset pięćdziesiąt dwa, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanego niewiernego żyda spędowane, z wpisnym y pamiętnym, cum lueris nam sądowi zapłaconym, wszystkiego czterysta dziesięć złotych polskich na obżałowanym niewiernym żydzie Mowszy Orelika, na wszelkich dobrach onego, domach, kromach w miescie Mohilewie, handlach, towarach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym domow, krom zaiachaniem, towarow, sum na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorach y gdziekolwiek poscignowszy zabieraniem, grabieniem, aresztowaniem y oszacowawszy przedaniem, samey osoby do więzienia braniem y do uczynienia satysfakcyi w więzieniu trzymaniem, a samego niewiernego Mowsze Orelika, za zatrzymanie summy skarbowey, na infamią delatorowi wskazuiemy y dla publikowania tey infamiey ienerała sądow naszych pilnującego przydaiemy, a za summę wysz mienioną dla uczynienia mocney, skuteczney y nieodwłoczney odprawy do urzędow ziemskiego, grodzkiego, powiatu Oszmianskiego, wojewodstwa Połockiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod któremi dobra y osoba obżałowanego być okażą się, a ktorego sobie strona do tey sprawy użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłuszne y na strone sprzeciwną dalsze paeny prawne odsylamy. A gdy dzień szesnasty tegoż miesiąca Maia anni praesentis przypadł, tedy ienerał Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu poposolitemu y dekretowi naszemu, niewiernego Mowszę Horelika, żyda Mohilewskiego, w izbie sądowey et in foro publico za in-

famissa obwołał. ogłosił y relacyą publikacyi swey a loco publikationis rediens iudicialiter zezwał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 357, за 1714 г., л. 1107.

## № 209.—1714 г. Мая 28.

**Трибунальный декретъ, присуждающій евре-  
евъ въсѣхъ кагаловъ Великаго княжества Ли-  
товскаго къ инфаміи, изгнанію и уплатѣ  
Францу Бѣнцковичу долгу, пени и процен-  
товъ.**

Roku tysiąc siedmsetnego cztyrnastego, mscsa Maia dwudziestego szostego dnia.

Przed nami sędziani głównemi na trybunali w w. x. Lit. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny cztyrnasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu przypadła sprawa wielmożnego imé pana Franciszka Mirosława Więckowicza — podczaszego woiewodztwa Trockiego, z niewiernemi żydami wszystkimi kaгалów, starszemi synagog w. x. Lit., mianowicie Brzeskim Iakubem Hirszowiczem, Salamonem Chaimowiczem, Grodzieskim Markiem Bernatowiczem, Iakubem Sznarowiczem, Wilenskim Aronem Szakowiczem, Moyseszem Abramowiczem, Sluckim Moyseszem Iozefowiczem y Moyseszem Hirszowiczem y wszystkimi żydami całym synagog w. x. Lit., pospolstwem, gminem, tak możniejszymi, iako y uboszymi y teraz starszymi po nich następującymi, za zakazem, mieniąc do dwóch listów dobrowolnych obligacyynch zapisow, na ktore obżałowani niewierni żydzi zostali winni summy rękodajney pożyczoney dwadziescia tysięcy złotych monety srebrney talarowey, każdy rachuiąc po złotych sześciu, przed tym także na obligiwinney zeszeły iasnie wielmożney imé pani Theodorze Tryzniance Pacowey—woiewodziny Trockiey, babce żalującego aktora, post fala ktorey żalują-

cemu imci y imé panu Władysławowi Tryznie—stolnikowi Wolkowyskiemu, prawem naturalnym succesive spadley y należącey, o ktora summę gdy się imé pan Tryzna tak imieniem swoim, iako też imieniem żalującego imci, za zleceniem sobie od żalującego imc danym upominal, tedy obżałowani niewierni żydzi, starsi kaгалow w. x. Lit., odmieniając obligi zeszeły im pani Pacowey, pomienionemu im. panu Władysławowi Tryznie dwa listy strictissime inscriptionis obligacyine zapisy na wysz wyrażoną summę dwadziescia tysięcy złotych monety srebrney talarowey, rachuiąc talar po złotych sześciu, dali y onym w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzecim w dzień niedzieli srszodopostney według nowego kalendarza, to iest, dnia siodmego Marca, na mieyscu pownym przy xięgach grodzkich woiewodztwa Brzeskiego, pod troiakimi żarekami, z wolnym wszędy towarow, handlow, arestowaniem, samych żydow lapaniem, do priwatnego więzienia braniem y na każdym mieyscu exegowaniem, oddać y wylczyć opisali się y obowiązali sie. Na którym terminie, gdy im. pan Tryzna stolnik Wolkowyski, imieniem swoim y imieniem żalującego aktora pilnosć czynił—o oddanie summy winney upraszał, a obżałowani żydzi termin do terminu odkładając, tak im. panu Tryznie, stolnikowi Wolkowyskiemu, iako też y żalującemu imci nieoddali, w żareki y paeny w zapisach obligacyynch wyrażone popadli; zaczyn żalujący imc, iuz sam ieden aktorem za wlewkien sobie danym należytym, tey summy zostawszy, tak do oddania summy, samego kapitalu, iako y prowizyi od lat iedynastu należący dwudziestu dwuch tysięcy złotych y do wskazania troiakich żarąk szesciudziesiąt tysięcy złotych y paen banitij doczesney wieczney y infamy, z mocną y nicodwóczną exekutią, według dobrowolnych obowiązkow, na wszelkich majątnosciach y dobrach leżących ruchomych, summach pieniężnych, depozytach, towarach handlach y brzegach, splawach w Krolewcu, kiermaszach, goscin-

cach, karczmach, miasteczkach, dworach, domach, komorach, kramach, kahalach, mogiłach, z wolnym na każdym miejscu aresztowaniem y samych do więzienia braniem, łapaniem, aż do oddania y dość uczynienia obligatym zapisom, chcąc oto wszystko żalujący aktor z obżalowanymi żydami prawem czynić y tego wszystkiego requirować, przed nasz sąd intentował actią. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie pisany, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od aktora patron im. za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, im. pan Marcin Kuncewicz—horodniczy Oszmianski, oczewisto stawał, a pozwanu żydzi, iako sami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości nam sądowi y stronie powodowej o nie staniu swoim. nieuczynili; za tym tenże wysz rzeczony aktora patron, podanego oczewisto wręce przy szkole w mieście i. k. mści w Wilnie będącey, wszystkim żydom starszym kahalow w x. Lit. przez ienerała Stanisława Jana Pilieckiego zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc. panem pisarzem ziemskim wojewdzwa Wilińskiego kola y kola sądow naszych uczynionym, słusnie prawnie dowiodszy żaloby z onego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dwa listy dobrowolne obligatne zapisy. od żydow starszych Brzeskiego Jakuba Hirszewicza. Salomona Chaimowicza, Grodzkiego—Marka Bernatowicza, Jakuba Szmarowicza; Piskiego Moyżesza Dawidowicza, Lachmana Sałowicza, Wilenskigo Arona Jzakowicza, Moyżesza Abromowicza, Sluckiego Moyżesza Jozeffowicza y Moyżesza Jrszowicza, imieniem ich, a imieniem wszystkich żydow, gminu, pospolstwa w x. Lit, na summie dwadziescia tysięcy złotych talarowę monetę rachując po złotych szesciu dane y teraz żalującemu wielmożnemu imc. panu Więkowieczowi, za wlewkiem służące, przytym wlewek od im pana Tryzny na tę summę żalującemu służący, z których to obligow wszelkie warunki, obowiązki y paeny

dobrowolnie założone przeczytawszy, wzdania pozwanych niewiernych żydow wszystkich wysz mienionych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym wysz produkowanych zapisow, obligow, wlewku y dokumentow intoto utwierdzenia y przy mocy zachowania, summy winney kapitalney dwadziescia tysięcy złotych polskich talarowey monety, rachując talar po złotych szesciu, trojakiem zarak szesciudziesiąt tysięcy złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spędowne, wespół z prowizją od tey summy za lat jedynascie należące, currenti monetą dwadziesciu dwoch tysięcy sta złotych polskich, na pozwanych żydach y na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących. ruchomych, sumach pieniężnych, depozytach. towarach, handlach y na brzegach spiawach, domach, komorach, szkołach, kahalach, mogiłach, z wolnym onych w Krolewcu y innych miastach na kiermaszach y iarmarkach, wszędy na każdym miejscu aresztowaniem, samych obżalowanych według obowiązkow w zapisach obligatnych wyrażonych, na banitiją doczasną, wieczną y infamiją, z wolnym onych na każdym miejscu łapaniem żalującemu im. wskazania, ad publicandum tych kondemnat ienerała sądowego przydania wywolać y publikować nakazania; a iako dla uczynienia za wskaz summy na dobrach obżalowanych niewiernych żydow prawney y nieodwołoczney exekutii, tak y dla łapania samych osob do urzędow ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Wilenskigo, Trockiego. Nowogrodzkiego. Brzeskiego, powiatów Lidzkiego, Grodzkiego, Piskiego y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktorymi dobra iakiekolwiek obżalowanych żydow okażą się y same osoby poscignione y złapane być mogą, y ktorogo sobie strona powodowa z urzędow do tey exekutyi użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych paen prawnych odesłania, u nasz sądu prosil y domawiał się. Jnterea im. pan Kazimierz Liborzay, od im pana Stefana Frackiewicza --

krayczego Upitskiego, do tey ratione żydow Pompjanskich interventią czyniąc, z należnością oney przyięcia upraszał. A tak my sąd w tey sprawie wielmożnego im pana Franciszka Mirosława Więckowicza—podeczaszego wojewodztwa Trockiego, bacząc to: iż niewierni żydzi, wszyscy starsi kahałow, synagog w. x. Lit. mianowicie: Brzeskiego Jakub Irszewicz, Salomon Chaymowicz, Grodzieskiego Marek Bernatowicz, Jakub Szmawowicz, Piskiego Moyżesz Dawidowicz, Łachman Saiowicz, Wilenskiego Aron Izakowicz, Moyżesz Abramowicz, Sluckiego Moyżesz Jozefowicz y Moyżesz Hirszowicz y wszyscy żydzi, gminu pospulstwa, możnieysi y ubożsi, teraz y na potym starsi, będąc przed nas sąd adcitowanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, przeto onych, iako prawu nieposlusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa żałoby y domawiania się imci aktora patrona wysz produkowane listy dobrowolne, obligatine zapisy, na summę dwadziescia tysięcy złotych od niewiernych żydow kahałow w. x. Lit. imci panu Władysławowi Tryznie—stolnikowi Woikowyskiemu dane, a teraz za wlewkiem prawa wielmożnemu im. panu Więckowiczowi—podeczaszemu Trockiemu, iako iuż iednemu aktorowi służące, wespół z wlewkiem y innemi dokumentami in toto utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy kapitalney na pomienione obligi winney dwadziescia tysięcy złotych talarami bitemi, rachując talar po złotych szesciu, troiakich żarąk sześciudziesiąt tysięcy złotych polskich, osobliwie za szkody, nakłady prawne w tey sprawie spendowane, wespół z provisją za lat iedynascie należącą, dwadziescie dwa tysiące złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym, cum lueris nam sądowi zapłaconym, in summa dwadziescia złotych polskich monetą talarową, rachując talar po

złotych szesciu, in summa currenti monetą osmdziesiąt dwa tysiące dziesięc złotych polskich, na pozwanym żydach y na wszelkich majątnosciach y dobrach onych, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogo kolwiek będących, na depozytach, talarach, handlach, splawach, domach, kromach, szkolach, arędach, kahałach, mogiłach z wolnym onych na brzegach w Krolewcu y innych miastach, miasteczkach y na każdym mieyscu na kiermaszach, targach, iarmarkach areztowaniem, a samych wysz mienionych żydow, według obowiązkow w zapisach założonych, na banitją doczesną, wieczną y infamią, z wolnym onych wszędy łapanicim, żalującemu imci wskazujemy, ad publicandum tych condemnat ienerala sądowego przydaemy, proklamować nakazujemy, a iako dla uczynienia za summę wysz mianowaną dekretem od nas sądu wskazaną prawney, a nieodwłoczney exekutyi, tak y dla złapania samych osob do urzędow ziemskich, lub grodzkich wojewodstwa Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Brzeskiego, powiatow Lidzkiego, Grodzieskiego, Piskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod któremi majątnosci y dobra pozwanym niewiernych żydow iakiekolwiek y same osoby okażą się y którego sobie strona powodowa do tey exekutyi użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych dalsze pacny prawne odsyłamy. Na koniec interventią nomine im. pana Stefana Frackiewicza, krayczego Upickiego ratione żydow Pompjanskich czynioną, z należnością oney przyjmujemy. A gdy dzień dwudziesity osmy tegoż miesiąca Maia anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący Stanisław Jan Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow wszystkich kahałow, starszych synagog w. x. Lit., mianowicie Brzeskiego Jakuba Hirszowicza, Salomona Chaimowicza, Grodzieskiego Marka Bernatowicza, Jakuba Szmawowicza, Piskiego Moyżesza Dawidowicza, Łachmana Saiowicza, Wilenskiego Arona Iza-

kowicza, Moyżesza Abramowicza, Śluckiego Moyżesza Jozefowicza y Moyżesza Hirszowicza y wszystkich żydow całych synagog w. x. Lit. pospolstwa, gminowych, tak możniejszych, iako y uboższych y teraz starszych y po nich następujących, w izbie sądowej et inforo publico za banitow doczesnych wiecznych y infamissow obwołał publikował y relatią publikaty a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał, kora sprawa iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 357, за 1714 годъ, л. 1661.

## № 204.—1714 г. Юня 6.

**Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Сморгонской синагоги къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ долга Станиславу Бѣлзору.**

Roku tysiąc siedmsetnego cztyrnastego, msca Juny szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w. x. Litt. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny cztyrnasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sadzeniu przypadła sprawa imé pana Stanisława Białozora—podkomorzycza Wilkomirskiego, z niewiernymi żydami Judą Jozephowiczem Buttenskim, Biachimem Olszańskim, Dawidem Moyżeszowiczem Oszmianskim, Jakubem Krewskim, Morduchem Zacharewiczem Smurgonskim, Irszą Rubinowiczem, Szaią Swirskim—aređarzami y wszystkimi żydami starszymi synagogi Smurgonskiej, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż gdy wielm. imé pan Krzysztof Białozor—sędzia grodzki Brasławski, podczaszy xięstwa Inflanskiego, za dekretem sądów głównych trybunałnych w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Au-

gusta szesnastego dnia, z infamią na niewiernych obżałowanych żydach synagogi Smorgonskiej, z wskazem summy dwóch tysięcy dziewięciuset siedmiudziesiąt złotych polskich, z wolnym na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, splawach, domach, kromach w mieście Smurgoniach y gdzie ienokolwiek będących exekucyi czynieniem y samych osob na garło y na łapanie przez żałującego delatora otrzymanym, ordinaria iuris via praemissa innotescientia, z ieneralami y stroną szlachty w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Septembra osmnastego dnia do miasta Smurgoi, dla uczynienia exekucyi ziachał, tedy wysz pomienieni obżałowani niewierni żydzi, wszysey w iedno miejsce zgromadziwszy się, sprzeciwiając się prawu pospolitemu y dekretowi sądu głównego trybunałnego, exekucyi czynić słownie bronili y niepostompili, przez co w winę infamii y dalsze paeny prawne popadli. Zaczym żałujący do przyięcia o to wszystko rozprawy prawney do przysluchania y utwierdzenia wszystkich in antecessum et noviter z listami obwieszczemi y poicdzemi, z banicyami doczesnemi, wiecznemi y infamiami, wskazami w nich wyrażonemi dekrétów, szkod y expens prawnych, noviter w tey sprawie na pojazd y prawo errigowanych, pięćset złotych polskich do zaplacenaa. a za niestaniem na obżałowanych wszystkich niewiernych żydach synagogi Smurgonskiej infamii, z wolnym aresztowaniem summy pieniężnych, statków, handłów, towarów. splawow w xięstwie Litewskim y Pruskim, łądem y wodą idących, tudziesz domów, kromów, szkoły pieczętowaniem y samych osob dla konvietii na gardle łapaniem, do wskazania zachowawszy sobie tey žaloby salvę do meliorowania y do tego wszystkiego, co się czasu produktu tey sprawy dowiedziono będzie, saluum et integrum ius, żałujący delator obżałowany niewiernym żydom przed nasz sąd intentował akęcy. Do której sprawy na dniu niniejszym wysz na

dacie pisany. za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od żalującego aktora patron imé za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imé pan Jan Turczyłowicz Suszycki oczewisto do rozprawy prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Smorgonskiej iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; zatem tenż wysz wyrażony aktora patron podanego pozwanym niewiernym wysz rzezonym synagogi Smorgonskiej żydom oczewisto w ręce tu w mieście i. kr. mei w Wilnie przed ienerała Stanisława Pileckiego pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. imé panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kół sądów naszych uczynionym słusnie, prawnie dowiodszy y pilność troyga wolania strony swey na tym pozwie napisaną okazawszy, oraz żalobę z niego o rzecz wysz wyrażoną przelożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dwa dekreta sądów głównych trybunalnych, ieden w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Iulij dwudziestego dnia, drugi w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Augusta szesnastego dnia, z infamiami, zasądzeniem obżalowanych na gardło y na łapanie, z wskazem summy za praetensye w nich inserowane, mianowicie poslednieyszym dwóch tysięcy dziewięćset siedmudziesiąt złotych polskich otrzymane y za onemi listy obwieszeze y poiezdze pierwo od wielmożnego imé pana Maciecia Kazimierza Ielenskigo—pisarza grodzkiego Wilkomierskiego, de recenti zaś od wielmożnego imé pana Krzysztofa Butlera—sędziego grodzkiego Brasławskiego, podczaszego xięstwa Inflanskiego, aktorowi pod datami w nich wyrażonemi wydane; po których produkowaniu pozwanych niewiernych żydów synagogi Smurgonskiej, iako prawnu niepostulsznych w roku zawitym na upad rozdłania, a zatem według prawa propozycyi pozwney wysz wyrażonych y u sądu naszego produkowanych dekretów sądów głównych trybunalnych w

Wilnie w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Iulij dwudziestego dnia y tysiąc siedmsetnym trzynastym msca Augusta szesnastego dnia z aktoratu żalującego delatora na pozwanych niewiernych żydach synagogi Smurgonskiej z infamiami, wskazem summy, mianowicie: poslednieyszym dwóch tysięcy dziewięćset siedmudziesiąt złotych polskich wyrażonym otrzymanych y za onemi listów obwieszczonych y poiezdżych, tak od imé pana Maciecia Kazimierza Ielenskigo—pisarza grodzkiego powiatu Wilkomierskiego iako y od imé pana Krzysztofa Butlera—sędziego grodzkiego powiatu Brasławskiego podczaszego xięstwa Inflanskiego wydanych, ze wszytką w nich wyrażoną rzeczą utwierdzenia y nienaruszenie przy zupełney mocy y walorze zachowania, summy tymi dekretami, mianowicie poslednieyszym wskazanej y przysądzoney dwóch tysięcy dziewięćset siedmudziesiąt złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie recenter na poiazd y prawo spendowane pięćset złotych polskich, na pozwanych niewiernych żydach synagogi Smurgonskiej, dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, stółkach, splawach, ładem y wodą idących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach y gdziencokolwiek będących, na których pierwiey o to wskazy padły y poiazdy odprawowane były, a samych pozwanych niewiernych żydów Judę Jozephowicza Butenskigo, Eiachima Olszanskigo, Dawida Moysesowicza Oszmianskiego, Jakuba Krewskiego, Morducha Zacharewicza Smurgonskiego, Józefa Rubinowicza Szaię Swirskiego arędarza y wszytkich żydów starszych synagogi Smurgonskiej za sprzeciwienie prawu pospolitemu y dekretowi wysz przerzeczonemu sądów głównych trybunalnych, które się eviderter z listów obwieszczonych y poiezdżych być pokazalo, iterum na infamii, na łapanie y na gardło żalującemu aktorowi wskazania, wywołać y proklamować nakazania y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przyda-

nia, a za wskazaną wysz wyrażoną summe dla uczynienia na wszelkich pozwanych niewiernych żydach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, stątkach, ładem y wodą idących w wielkim xięstwie Litewskim y zagranicą Pruskim będących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach ostających, na kturych pierwcy o to wskazy padli y poiazdy odprawowane były skuteczncy, mocney a nieodwłoczney forti manu, vigore immediate produkowanego dekretu, mota nobilitate, nieoglądaiąc się na żadne gleyta, reskrypta ad cassandum dekretów wyniesione pozwy y inne by najprawnieysze bronienia, z wolnym onych areosztowaniem y pieczętowaniem towarów exekucyi do iasnie wielmożnych, wielmożnych ielmc. panów woiewodów, starostów, chorążych, rotmistrzów do urzędów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Minskiego, woiewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomierskiego powiatów y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi dobra y same osoby pozwanych niewiernych żydów poścignione y złapane być mogą, a którego sobie imię pan Białozor—podkomorzyc Wilkomirski, do tey exekucyi z urzędów użyć zechce, z zalożeniem contra non exequentes officiales paenas privationis officiorum u nas sądu prosil y domawial się. A tak my sąd w tey sprawie imię pana Stanisława Białozora—podkomorzycy Wilkomierskiego, bacząc to, iż niewierni żydzi Juda Józefowicz Buttenski, Eliachim Olszanski, Dawid Moyżeszowicz Oszmianski, Jakub Krewski, Morduch Zacharewicz Smurgonski, Irsza Rubinowicz, Szaia Swirski—arędarze y wszyszey żydzi starsi synagogi Smurgonskiej, będąc przed nasz sąd zapozwanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneral-skim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa nieślawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili; przeto pozwanych wszystkich niewiernych żydów synagogi Smurgonskiej, iako prawu niepo-

slusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaimey, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się partis actoreac patrona produkowane y czytane przed nami sądem dwa dekreta sądów głównych trybunalnych—ieden w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, msca Jully dwudziestego dnia, drugi w roku tysiąc siedmsetnym trzynastym, msca Augusta szesnastego dnia z infamiami, zasądzeniem obżalowanych na gardlo y na łapanie z wskazem summy za praetensye w nich inserowane, mianowicie poslednieyszym dwóch tysięcy siedmudziesiąt złotych polskich otrzymane y za onemi listy obwieszeze y poieżdze, pierwo od wielmożnego imię pana Macieja Kazimierza Jelenskiego, de recenti zaś od w. im. p. Krzysztofa Butlera—sędziogo grodzkiego powiatu Braslawskiego, podezaszogo xięstwa Inflanskiego, aktorowi pod datami w nich wyrażonemi wydane, ze wszytką w nich inserowaną rzeczą utwierdzamy y nienarusznie przy zupełney mocy y walorze zachowuiemy, summy tymi dekretami mianowicie poslednieyszym wskazaney y przysądzoney dwa tysiące dziewięćset siedmudziesiąt złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie recenter na poiazd y prawo spendowane pięćset złotych polskich, z wpisnym y pamiętnym, cum lueris nam sądowi persolutis, in summa trzy tysiące pięćset siedmudziesiąt złotych polskich na pozwanych wszytkich niewiernych żydach synagogi Smurgonskiej, dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, stątkach, spławach ładem y wodą idących, tudzież domach, kromach w mieście Smurgoniach y gdziekolwiek będących, na ktorych pierwcy o to wskazy padli y poiazdy odprawowane były, a samych pozwanych niewiernych żydów Jude Józefowicza Buttenskiego, Eliachima Olszanskiego, Dawida Moyżeszowicza Oszmianskiego, Jakuba Krewskiego, Morducha Zacharewicza Smurgonskiego, Józefa Rubinowicza, Szaię Swirskiego—arędarzów y wszytkich żydów starszych synagogi Smurgonskiej, za sprzeci-



więstwo prawnu poposolitemu y dekretowi wysz przerzeczonemu sądów głównych trybunalnych, które się evidenter z listów obwieszczych y poieżdzych być pokazało, na trzecią infamią, na łapanie na gardło żałuącemu aktorowi wskazuujemy, a za wskazaną wysz wyrażoną summę, dla uczynienia na wszelkich pozwanach żydach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieneznych, handlach, towarach, statkach łądem y wodą idących w wielkim xięstwie Litewskim y za granicą Pruskim będących, tudziem w domach, kromach w mieście Smurgoniach ostaiących, na których pierwiey o to wskazy padły y poiazdy odprawowane były, skuteczney, mocney a nieodwłoczney, forti manu, podług zaszłych ante dekretów, mota nobilitate, nieoglądając się na żadne ni odkogo bronienia, ceduły, gleyta, reskrypta ad cassandum dekretów wyniesione pozwy y inne by nayprawniejszye bronienia, z wolnym onych arestowaniem y pieczętowaniem towarów exekucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich Wileńskiego, Trockiego, Minskiego, woiewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Slonimskiego powiatów, y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod ktoremi dobra pozwanach niewiernych żydów synagogi Smorgonskiej być się y same osoby poścignione y złapane być mogą, a którego sobie imię pan Białozor — podkomorzyc Wilkomierski, do tey exekucyi z urzędów użyć zeche, założywszy na urzędy nieposłuszne pacnas privationis officiorum odsyłamy. A gdy dzień czwarty meca Jullij anni currentis dla publikowania tey infamy przypadł, tedy ienerał sądów naszych pilnujący Stanisław Pilecki, dosć czyniąc prawnu poposolitemu y dekretowi naszemu, pozwanach niewiernych żydów Jude Józefowicza Butenskiego, Eliachima Olszanskiego, Jakuba Krewskiego, Morducha Zacharewicza Smurgonskiego, Irsza Rubinowicza, Szaię Swirskiego — areczarów y wszystkich żydów starszych synagogi Smorgonskiej za infamisów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proclamaował y relacyą publicatą

swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznal. Która sprawa iest do xiąg głównych trybunalnych zapisana.

Наъ книги Главн. Лит. Трибунала № 360, за 1714 г., л. 196.

## № 205.—1714 г. Юля 27.

**Трибунальный декретъ, присуждающій всѣхъ евреевъ города Вильны къ смертной казни и уплатѣ Францу Бѣлозору долгу и пени.**

Roku tysiąc siedmsetnego cztyrnastego, msea Iuly dwudziestego siodnego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunał w w-m x-ie Litt-m z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny cztyrnasty obranemi, gdy zporządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imię p. Franciszka Białozora — podkomorzyc Wilkomirskiego z niewiernymi żydami starszemi y całą synagogą Wileńską, mianowicie: Dawidem Moyżeszowiczem, Izakiem Nerachowiczem, Hirszą Aaronowiczem, Markiem Izraelewiczem, Izakiem Leybowiczem, Moyżeszem Uriaszewiczem, Leyzerem Berkonowiczem, Menką Leyzerowiczem, Hirszą Leybowiczem, Chainem Chotowiczem, Leyzerem Biemianowiczem, Szaią Iudowiczem Leybowiczem y całym gminem y poposolstwem obieją pćią żydami kahału Wileńskiego, w spólney radzie y namowie z sobą zostaiąciami, iako niepoiednokrotnemi infamisami, za pozweim od aktora wyniesionym, mieniąc o to: iż niewierni żydzi, przepomniawszyswoich dobrowolnych obowiązkow, postponuiąc oraz wszytkiemi in antecessum zaszłemi y otrzymanymi w trybunale w. x. Lit. na onych dekretami, niecheąc dosć uczynić nic tylko summy kapitalney za wlewkiem prawa żałuącemu delatorowi należący piętnastu tysiący złotych, licząc talar po złotych szescia, za niepoiednokrotną żałuącego delatora reqvizitią wypłacić niecheąc, szkody, nakłady y niedo-

placone przez wszystkie lata przychodzące od onych provisiae nagrodzić, owszem iawnie prawo pospolite, constitutie seymowe postponując, zapisy swoje rigorissime opisane naruszając, dekreta trybunalskie znieważając, kamienice Kernowicką, nazwaną Pinkasowskiego, mieszkanie nienależytym osobom zawodząc y zmovnie mimo podania urzędowe z possessyi żalującego delatora gwałtownie wybić y wyzucić usiłując y evinłowac od turbujących niechęć, szkód y expensow prawnych na tę sprawę crógowanych niewracając y wrocic niechęć, a bardziej postponując prawu y opisy swoje na terminie świętego Iana w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym czternastym, msca Junii dwudziestego czwartego dnia przypadającym, za podanym od żalującego imsci prawnym niedzielalwnastą do położenia y wypłacenia kapitalney summy wszystkich wskazów obwieszczeniem uczynioną in tempore pilnoscją, a ni samey summy, a ni wzbożow nawet a ni prowizy należący niewypłacili, przez co w zareki troiakię podług zapisu swego dobrowolnego popadli, dekreta, wszystkie proceder prawa uroszczoney znieważyli y naruszyl, owszem hardzie rozumiejąc y w iakowes dufając protectie, srogą tak na żalującego imsci, iako też slug y przyaciol odpowiedz y pochwalkę udzielali; zaczym iako za naruszenie zapisu, tak o zniewagę dekretow trybunalskich, do utwierdzenia naprzod pomienionych zapisow, po tym wszystkich dekretow trybunalskich, z condemnationi y wskazami w nieh wyrażonemi, do wykazania vigore dobrowolnego zapisu troiakię zarek y dalszych pacn z prawa zięgających się, a iako niepoicdnokrotnych infamissow y prawem nieraz przekonanych, na gardlo, na łapanie do dalszey convikty według zapisow obżalowanych żydow starszych, imieniem antecessorow, successorow żądanych z wolnym arestłowaniem, summ y samych osob, extra limites patriae łapaniem, do prywatnego więzienia braniem y aż do należytey satisfakticy trzymaniem, żalując delator

instituit aktią. Do ktorey sprawy na dniu ninieyszym wysz pisanym, za przywołaniem ieneralskim stron do prawa, od aktora patron imsci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imię pan Ian Fiedorowicz oczewisto ku rosprawie prawney stawał, a pozvani niewierni żydzi iako się sami do prawa niestanowili, tak a ni żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nie czynili, za czym aktora patron podanego oczewisto w ręce wysz mianowanym niewiernym oboiey plei żydow starszym, całemu gminowi y pospolstwu synagogi Wileńskiej, tu w mieście i. k. mści z szkoły wychodzącym, przez ienerala i. k. mści Stanisława Iana Pileckiego pozwu zeznaniem onego oczewistym, przed wielmożnym imię panem pisarzem ziemskim Wileńskim y kolea sądow naszych uczynionych legitime dowiodszy y pilność troygą wołania na tym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał protestacją o zmovne mimo podania urzędowe kamienicy Kernowicka nazwaney Pinkosowskiego mieszkania z possessyi żalującego delatora nienależytym osobom zawiedzenie, a nie evinłowanie y nie zastępowanie oney od turbujących, o niewrucenie i nieoddanie expensow prawnych na tę sprawę spędownych y nie oddanie za wlewkiem prawu żalującemu delatorowi winney y należący summy pieniężney piętnascie tysięcy złotych polskich, z provizją od tey summy za wszystkie lata przychodzącą, o pochwalkę y inne practensie do xiąg urzędowych in tempore na pomienionych żydow zaniesioną y ekstraktem z tych że xiąg pod datą w niey inferowaną officiose wydana, item produkował y czytał list dobrowolny obligacyiny zapis od tych że pomienionych żydow ua summę wysz mianowaną daną y za wlewkiem prawnym żalującemu delatorowi na też summę z provizją od niey za wszystkie lata przychodzącą cedowanym y należącym, z ktorego wszystkie vadia szerocy dostatecznie o niewiernych żydach opisane przełożywszy, nieoddaney y nieoswo-

bodzoney z prowiąz winney summy do-  
 wiodszy, wzdania pozwanych niewiernych  
 wszystkich żydów iako prawu pospolitemu  
 nieposłusznych, upornych, w roku zawitym  
 na upad w samey rzeczy, a zatym pod tey  
 żaloby aktora urzędowney possessij żalują-  
 cego wysz mienioney kamienicy dekrétów  
 trybunalskich praw y wszystkich dokumen-  
 tow in rem żalującego delatora służących,  
 takż wysz mianowanego obligacyjnego od  
 obżałowanego na summę piętnastu tysięcy zło-  
 tych danego, a za wlewkiem prawa żalu  
 imści y prowiąz od tey summy przychodząca  
 cedowanego y należącego zapisu, we wszyst-  
 kich punktach y paragrafach y ze wszyst-  
 ką w nim wyrażoną rzeczą in toto utwierd-  
 zenia y przy zupełney nienaruszney in suo  
 esse, robore, mocy zachowania, tey że ka-  
 mienicy od wszystkich innych wskazów,  
 dekrétów y żydowskich kontraktów y od  
 wszelkich impetyji ochronienia summy  
 poslednieyszim dekretem przysądzoney sto  
 trzydzieście sześć tysięcy złotych talar  
 licząc po złotych szesściu, za szkody,  
 nakłady prawne noviter w tey sprawie  
 spendowane złotych polskich pię-  
 ciuset na pozwanych niewiernych żydach  
 obojcy płci, ludzi kahału Wilenskiego na  
 wszelkich dobrach niewiernych żydów  
 Wilenskich, towarach, handlach, arędach,  
 zastawach y summach pieniężnych, gdzie  
 y u kogokolwiek będących, a samych nie-  
 wiernych obżałowanych żydów iako iuż  
 niepojednokrotnych infamissow na gardło  
 osadzonych y prawem nieraz przekonanych  
 iterum iterumque na infamię, na gardło, na  
 łapanie y convikty, dobr onych podług do-  
 browolnych ich obowiązków, z wolnym  
 a latere tamowaniem y przy kaźdey sprawie  
 arestowaniem, summ y samych obżał-  
 ch niewiernych żydów, etiam extra limites  
 regni łapaniem, do prywatnego więzienia  
 braniem, do publikowania y proklamowania  
 ienerała sądowego przydania wywołać y  
 publikować nakazania, a dla uczynienia  
 za wskaz summy skuteczney, mocney y nie-  
 odwołoczney na wszelkich dobrach, arędach,  
 zastawach, szynkach, summach pienięż-

nych gdzie y u kogokolwiek będących,  
 prawney exekutij, do urzędów ziemskich  
 lub grodzkich wzdawa Wilenskiego powia-  
 tów Wilkomierskiego, Kowieńskiego y Upit-  
 skiego y do innych wszelkich urzędów,  
 ktorych y do siebie aktor do tey exekutyj  
 użyć chciał, żalowywszy na przeciwnych  
 temu dekrétowi paen prawnych odesłania  
 y ordynario iuris processu przez kaźdy  
 urząd aktorowi przychodzić wolności za-  
 chowania u nas sądu prosit. A tak my  
 sąd w tey sprawie imsci pana Franciszka  
 Białozora—podkomorzycza Wilkomierskiego,  
 bacząc to iż obżałowani niewierni żydzi  
 starši y cała synagoga kahału Wilenskiego  
 będąc o rzecz wysz w naratywie pomienio-  
 ną przed nasz sąd zapozwanemi, za pokil-  
 kakrotnym ieneralskim przywoływaniem,  
 iako sami przed nami do prawa niestawali  
 tak, a ni żadney wiadomości o niestaniu  
 swoim nieuczynili, przeto onych iako pra-  
 wu nieposłusznych w roku zawitym na  
 upad w samey rzeczy wzdawszy, kamieni-  
 cę Kiernowieką Pinkasowskiego mieszka-  
 nia w Wilnie będącą, w possessji żalują-  
 cego delatora zostającą, od wszelkich dek-  
 retów, wskazów y impetyji ochroniwszy  
 y przy spokojney possessji imsci pana  
 Białozora—podkomorzycza Wilkomierskiego  
 zachowujemy y oraz dekrétu in anteces-  
 sum na obżałowanego w trybunalach głów-  
 nych w. x. Lit. otrzymane ze wszystkimi  
 wskazami, condemnatami za onemi wypad-  
 temi y całym procederem prawnym w tey  
 sprawie zasłzym y list dobrowolny obliga-  
 tyny zapis na summę piętnastcia tysięcy  
 złotych polskich, talar licząc po złotych  
 szesściu, od obżałowanych niewiernych ży-  
 dów starszych kahału Wilenskiego dany, a  
 za wlewkiem prawa żalu delatorowi z  
 prowiąz od tey summy za wszystkie lata  
 przychodzące, cedowany służący y należący  
 we wszystkich punktach y paragrafach, ze  
 wszystką w nim wyrażoną rzeczą in toto  
 utwierdzamy y przy zupełney nienaruszney  
 mocy zachowujemy, summy poslednieyszim  
 dekretem trybunalskim przysądzoney sto  
 trzydzieście sześć tysięcy złotych polskich

za nakłady prawne noviter w tey sprawie spendowane pięćset złotych polskich, a z wpisnym pamiętnym et cum lucris sądowi persolutis, wszystkiego summą sto trzydzieście sześć tysięcy pięćset złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach starszych kahału Wilenskiego, na wszelkich onych dobrach y majątnościach, domach, kromach, towarach, handlach, zastawach, arędach, szynkach y summach pieniężnych gdzie y ukogokolwiek będących, a samych obżalowanych niewiernych żydow iako iuż niepojednokrotnych infamisow y prawem przekonanych iterum na infamią na garło, na łapanie, z wolnym a latere tamowaniem y przy każdej sprawie activitatem, aresztowaniem summ y samych obżalowanych niewiernych żydow etiam extra limites regni łapaniem, do więzienia braniem, aktorowi tey sprawy wskazujemy, do publikowania icenerala sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy. A dla uczynienia za wskaz summ y wysz mianowaney skuteczney mocney y nieodwłoczney na wszelkich dobrach pozwanych niewiernych żydow starszych Wilenskich, całego gminu y pospolstwa towarach, handlach, zastawach, arędach, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, prawney e xekutyi, do urzędow ziemskich grodzkich w dztw Wilęskiego powiatow Wilkomierskiego, Kowieńskiego, Upińskiego y do innych wszelkich urzędow. a którego sobie aktor ad executionem użyć zechee. zalożywszy contra non exequentes officiales paeny prawne, odsyłamy y ordynario iuris processu przez każdy urząd aktorowi ad executionem przychodzić wolnosie zachowujemy. A gdy dzień y termin prawny proklamowania przypadł, tedy iceneral i. k. msci Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekrétowi naszemu, niewiernych żydow Dawida Moyżeszowicza, Izaka Nawachowicza, Hirszę Aaranowicza, Marka Izralowicza, Izaaka Leybowicza, Moyżesza Uryaszowicza, Leyzera Benkanowicza, Menka Leyzerowicza, Hirszę Leybowicza, Chaima Ichalowicza, Leyzera Biemianowi-

cza, Szaię Iudowicza Leybowicza, cały gmin y pospolstwo synagogi Wilenskiey, starszych tego kahału, oboiā pleć, za infamisow w izbie sądowej et in foro publico obwołał, ogłosił y relacya publikaty swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 361. за 1714 г., л. 1369.

## № 206.—1714 г. Августа 6.

Трибунальный декретъ, присуждающей евреевъ кагала Гродненскаго къ инфаміи и уплатѣ трехсотъ семидесяти шести тысячъ и стадесяти золот. пол.

Roku tysiące siedmsetnego czternastego, miesiąca Augusta szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunale w. x. Lit. z wojewodstw. ziem y powiatow na rok terazniejszy tysiące siedmsetny czternasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa żydow, starszych y całego gminu kahału Grodzieskiego, z niewiernemi Zelmanem Izakowiczem, z miasta Zabłudowa, Abramem Jozefowiczem, z Żoludka, Jakubem Binimowiczem z Swisłocza, należący do Jurdury, Beielem Moyżeszowiczem z Leypum, Dawidem Moyżeszowiczem z Piesków, Hirszem Leybowiczem z Lebiodki, żydami starszemi, obebranemi od wszystkich kahałow małych y partykularnych, mieszkającymi po karczmach y arędach żydami, należącymi do sądu y prawa żydowskiego, do kahału Grodzieskiego, iako z dawna iest od antecessorow ich postanowiono, to iest: poczowszy od granicy Pruskiey, Wizanskiemi, Wilkowisskiemi, Sakinskiemi, Wisztynieckiemi, z drugiey strony poczowszy od xięstwa Zmujdzkiego, Kowienskiemi, Balbierzyskiemi, z przynależącymi wsia-

mi, miasteczkami, gdzie żydzi mieszkają, z trzeciej strony zaczawszy od Wilna, Eyszyskimi, Radunskimi, z przynależnościami Lidskimi, Ostrzynskimi, z czwartej strony: od granicy koronnej Choroszczewskimi, Zabłudowskiemi, Wasilkowskiemi y Korycińskimi, w powiecie Wolkowskim, Wolpienskim, Żelwienskim y innemi żydami, w różnych wsiach y miasteczkach mieszkającymi, do kahału Grodzińskiego należącymi, za pozwem przed nasz sąd wyniesionym, mieniać do własnego zapisu od niewiernych obżalowanych żydów kahału Grodzińskiego, w roku tysiąc siedmsetnym wtórym miesiąca Januarij dwunastego dnia, na sumę trzy kroce sto tysięcy siedmdziesiąt pięć tysięcy pięćset złotych polskich danego, do zapłacenia tej summy y do przysądzenia oney w wszelkich dobrach leżących, ruchomych, summach pieniężnych, domach, kromach, handlach, towarach y samych osobach, z wolnym, domow, kromow zaiechaniem, towarow, w domach, kromach, na goscincach, targach, iarmarkach, komorach y przykomorkach y gdzie kolwiek poscignowszy sprzedaniem, samych osob w więzieniu trzymaniem, nie acceptując żadnego bronienia, nieoglądając się na żadne protekcye osob duchownych y świeckich, exequowaniem y do finalney satisfakcyey w wybraniu summy wszytkiey według obowiązku, ebreyskim y polskim pismem pisanego, dość uczynienia, do utwierdzenia pomienionego zapisu, do wskazania paen, winy infamiey, oraz o to wszystko, iako czasu prawa szerzey z tegoz samego zapisu y przez controwersyą patrona dowiedziono będzie, zapozwali. Do korey sprawy, za terminie y dniu dzisieyszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa, od niewiernych żydów Grodzińskich patron, za mocą prawną sobie do tej sprawy daną imc. pan Stefan Frąckiewicz—krayczy Upitski, ku oczewistey rosprawie prawney stawał, a obżalowani niewierni żydzi, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądo-

wi y stronie powodowey nieuczynili, za czym wyż rzeczony aktorow patron podanego obżalowanym żydom tu w mieście Wilnie przez ienerała i. k. m. Stanisława Pileckiego oczewisto w ręce pozwu, przyznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imc. panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kola sądow naszych uczynionym słusznie prawnie dowiodszy y pilność troyga wołania strony swey na tym pozwie napisane okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny zapis, z iedney strony pismem hebreyskim, a z drugiey polskim pisany, w roku tysiąc siedmsetnym dwunastym, obżalowanych niewiernych żydów kahałowi Grodzińskiemu dany, z którego to dobrowolnego zapisu wszelkie obowiązki przeczyławszy, a dose nieuczynienia w wypłaceniu summy tymże samym nieoswobodzonym zapisem dowiodszy, obżalowanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a zatym według żaloby aktorow, wyż produkowanego zapisu, iako słusznego y prawnego utwierdzenia y przy mocy zachowania, według którego zapisu summy w tymże zapisie wyrażoney do wypłacenia należącey, trzech kroć sta tysięcy, siedmudziesiąt pięciu tysięcy pięćset złotych polskich, za szkody nakłady prawne, w tej sprawie z okazji obżalowanych żydów spendowane, szesciuset złotych polskich na obżalowanych niewiernych wyż mienionych żydach, do kahału Grodzińskiego należących y wszelkich dobrach onych, domach, kromach, handlach, towarach, summach pieniężnych, gdzie y ukogo kolwiek będących, a w niedostatku dobr y na samych osobach, z wolnym domow, kromow zaiechaniem, towarow na goscincach, targach, iarmarkach, komorach, przykomorkach y gdzie kolwiek poscignowszy zabieraniem, aresztowaniem, grabieniem y oszacowawszy sprzedaniem, samych osob do więzienia braniem y do satisfakcyi według należytości summy w więzieniu trzymaniem, a samych obżalowanych żydów w propozycyi

wyrażonych kahalow y przykahalkow, za niedość uczynienie zapisowi na infamią delatorom wskazania y dla publikowania tey infamiey ienerala sądow naszych pilnującego przydania, a za summę wyż wyrażoną, dla uczynienia skuteczney, a nieodwłoczney, nieogładając się na żadne protekcy y bronienia odprawy, do urzędow ziemskich lub grodzkich wojewodstw Brzeskiego, Nowogrodzkiego, powiatow xięstwa Żmuidzkiego, Wilkomierskiego, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wolkowyskiego, Grodzieskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktorymi dobra, summy, towary y osoby obżalowanych żydow być okaza się, a ktorogo sobie strona do tey sprawy użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych y nieposłusznych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosit y domawiat się. A tak my sąd, w tey sprawie niewiernych żydow starszych y całego gminu kahału Grodzieskiego, baczac to: iż obżalowani niewierni Zelman Izakowicz z Zabłudowia, Abram Jozefowicz z Żoludka, Jakub Biniomowicz z Swisłocza, Beid Moysesowicz z Leypun, Dawid Moysesowicz z Pieskow, Hirsz Leybowicz z Liebiudki, żydzi starsi obebrani wszystkich kahalow małych y partikularnych y wszysey żydzi w. x. Lit., w kahalach y przykahalkach, do kahału Grodzieskiego należących mieszkające, będąc o rzecz wyż mienioną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nie uczynili; przeto onych iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym według prawa, żaloby y domawiania się patrona aktorów, zapis assekuracyiny, hebreiskim y polskim pismem pisany, od obżalowanych, żydow kahału Grodzieskiego w roku tysiąc siedmsetnym wtorym miesiąca January dwunastego dnia dany, iako słuszny utwierdzamy y przy mocy zachowujemy, summy

według tego zapisu y rachunku winną osłały trzykroć sto tysięcy siedmdziesiąt pięć tysięcy pięćset złotych polskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżalowanych spendowane, szesćset złotych polskich, a z wpisnym pamiętnym cum lucris nam sądowi zapłaconym, wzytkiego summa, trzykroć sto tysięcy siedmdziesiąt szesć tysięcy sto dziesięć złotych polskich, na obżalowanych niewiernych żydach kahalow y przykahalkow, do kahału Grodzieskiego należących, poczowszy od granicy Pruskiej w Wizanach, Wilkowiszkach, Sakach, Wisztyncu, i ich przynależnościach, od xięstwa Żmuidzkiego. Kownie, Balberzyskach, przynależnościach. wsiach, miasteczkach, z trzeciey strony od Wilna, Eyszyskach, Raduniu, przynależnościach miasteczkach y wsiach. w powiecie Lidzkim, w Lidzie, Ostrynie, od granicy koronney Choroszczy, Zabłudowiu, Wasilkowie, Korycinie, w powiecie Wolkowyskim, Wolic, Zelwie, Pieskach, przynależnościach onych, miasteczkach, karczmach, wsiach mieszkających, na domach, kromach, handlach, towarach, summach pieniężnych y samych osobach, z wolnym domow, kromow, zaiachaniem, towarow na gosniecach, targach. iarmarkach, komorach y przykomerkach zabieraniem, grabieniem y oszacowawszy przedaniem, samych osob do więzienia braniem do finalney satisfakeyi w więzieniu trzymaniem, a samych obżalowanych niewiernych wyż mienionych żydow, za niedość uczynienie zapisowi w oddaniu sunny, na infamią, żydom kahału Grodzieskiego wskazujemy, y dla publikowania tey infamiey ienerala sądow naszych pilnującego przydajemy, a za summę wyż mienioną od nas sądu wskazaną, dla uczynienia skuteczney y nieodwłoczney odprawy, do urzędow ziemskich, grodzkich, wojewodztw Brzeskiego, Nowogrodzkiego, xięstwa Żmuidzkiego, powiatow Oszmianskiego, Lidzkiego, Wolkowyskiego, Grodzieskiego y innych wszelkich tych wojewodstw y powiatow, pod ktorymi dobra y osoby obżalowanych być okaza się, a ktorogo so-

bie strona do tej sprawy użyć zechce, założywszy na urzędy nieposłuszne w nieczynieniu exekucyi y na stronie sprzeciwnej dalsze paeny prawne, odsyłamy. A gdy dzień osmy tegoż miesiąca Augusta ami praesentis przypadł, tedy ienerał Stanisław Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Zelmana Izakowicza, Abrama Jozefowicza, Jakuba Binienowicza, Beieła Moyżeszowicza, Dawida Moyżeszowicza, Hirsza Leybowicza, starszych obebranych y wszystkich żydów w małych partikularnych kahałach y przykahałkach mieszkających, do kahału Grodzkiego należących, w izbie sądowej et in foro publico za infamissow obwołał, ogłosił y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych wielkiego księstwa Litewskiego jest zapisana.

Наъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 359, за 1714 годъ, з. 370.

## № 207.—1717 г. Апрелья 21.

Трибунальный декретъ, присуждающийъ евреевъ Бѣлорусскаго, Кейданскаго, Виленскаго, Друйскаго и Биржанскаго кагаловъ къ инфамии и ко взысканію поголовной подати, назначенной на содержаніе трибунальской хоругви.

Roku tysiąc siedmset siedmnastego, msca Apryla dwudziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wysz pisany obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imć pana Antoniego Sawickiego—rotmistrza chorągwi Węgierskiej, trybunału w. x. Lit. z niewiernymi żydami, starszemi kahałów Bia-

lorusskich, Kiejdanskiego, Wizunskiego, Druyskiego, Birżanskiego y całym pospolstwem pomienionych kahałów, za pozwem przez aktora po obżalowanych wyniesionym, mieniać o to: iż niewierni żydzi, lekce sobie ważąc prawo potpolite y konstytucją seymową, teraz denowo w Warszawie postanowioną, pogłownego żydowskiego za rok terazniejszy tysiąc siedmsetny siedmnasty przez też konstytucją Warszawską, na dniu piętnastym Marca na chorągiew trybunalską, wypłacać nakazanego, iako to: z kahału Białoruskiego dziewięciu tysięcy osmuset złotych, z kahału Kiejdanskiego trzech tysięcy osmuset złotych, z kahału Wizunskiego tysiąca szesciuset, z kahału Druyskiego siedmiuset pięciudziesiąt, z Birżanskiego kahału tysiąca pięciuset złotych; osobliwego zaś pogłownego na i. w. imć pana hetmana w w. x. Lit. należącego, na też chorągiew trybunalską transfundowanego, z kahałów tylchże Białoruskiego dwóch tysięcy, z Kiejdanskiego osmuset pięćdziesiąt złotych, z Wizunskiego trzechset pięćdziesiąt złotych, z Druyskiego sta pięćdziesiąt, z Birżanskiego trzechset pięćdziesiąt złotych; przytym zaległych długów y retent na tych że kahałach, za rotmistrzowstwa imci pana Michała Sawickiego—horodniczego Wilenskiego, na też chorągiew trybunalską ustapiionych, to iest: z kahału Białoruskiego dziewięciuset szesciudziesiąt złotych, z Kiejdanskiego sta szesciudziesiąt złotych, z Wizunskiego sta dwudziestu złotych, do tych czas na pomieniono chorągiew trybunalską nie wypłacili y wypłacać niechęć, przez co w peny prawne popadli. Zaczym do wypłacenia tych pomienionych sum, za pogłowne żydowskie na chorągiew trybunalską należących, z sowitosciami, do wskazania iako in causa fisci infamiey, z mocną na wszelkich dobrach onych—szkołach, dobrach, kromach, handlach, towarach, zastawach exekucją y z wolnym na każdym mieyscu sanych żydów y towarów wszelkich aresztowaniem, szkoły y kramow pieczętowaniem; przy tym do nagrodzenia

szkod, nakladow prawnych w tey sprawie poniesionych, tym pozwem przed nasz sąd zapozwał. Na terminie tedy y dniu ninieyszym, wysz na dacie pisany, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktora patron za mocą prawną, sobie do tey sprawy dana, imé pan Chodzko—obozny Osznianski, oczewisto stawał, a pozwanii żydzi, iako sami przed nami do prawa nie stawali, tak żadney nam sądowi y stronie swey powodowey niedali wiadomosci; za tym tenże wyż rzeczony aktora patron podanego obżalowanym oczewisto w ręce w miescie I. k. m. Wilnie, z bożnice wychodzącym, przez ienerała Mikolaia Klikowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imé panem pisarzem ziemskim Wilenskim y kola sądow naszych uczynionym, słusznie, prawnie dowiodszy, pilność troyga wołania, na tym pozwie napisaną, okazawszy y żalobę z niego wyżey detenore wyrażoną przelożywszy, na dowód samey rzeczy produkował y czytał przed nami, sądem, protestacyą *ratione superius praemissorum*, od aktora na pozwanym niewiernych żydow do xiąg urzędowych zamiesioną, y *per extractum* z tychże xiąg pod datą w niey inserowaną wydany; po kturey produkowaniu pozwanym niewiernych żydow, poniewasz do prawa niestawiają, iako prawnu nieposlusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdana, a za tym summy za poglowne na chorągiew trybunalską, w. x. Lit. przez konstytucją Warszawską, świeżo postanowioną, a in termino praefixo, to iest, na dniu piętnastym Marca anni praesentis przez kahalę, iako to: Białoruski dziewięciu tysięcy osmiuset złotych, Kieydanski trzech tysięcy osmiuset, Wizunski tysiąca szesciuset, Druyski siedmiuset pięciudziesiąt złotych, Birzanski tysiąca pięciuset, także osobliwego poglownego na iasnie wielmożnego imé pana hetmana w w. x. Lit., na też chorągiew trybunalską transfundowanego, z tychże kahalow Białoruskiego dwoch tysięcy, Kieydanskiego osmiuset pięciudziesiąt złotych, Wizunskiego trzechset pięciudziesiąt zło-

tych, Druyskiego sta pięciudziesiąt, z Birzanskiego trzechset pięciudziesiąt złotych należącego; przy tym zaległych długow y retent na tychże kahalach za rotmistrzowstwa imé pana Michała Sawickiego—horodniczego Wilenskigo, na też chorągiew trybunalską ustapionych, to iest: z kahalu Białoruskiego dziewięciuset szesciudziesiąt złotych, Kieydanskigo sta szesciudziesiąt złotych, Wizunskiego sta dwudziestu złotych, do tych czas na pomienioną chorągiew trybunalską niewypłaconey, z sowitoscją, tudzież za szkody, nakłady prawne, w tey sprawie poniesione, tysiąca złotych, na pozwanym niewiernych żydach kahalow wyżey wyrażonych y na wszelkich majątnosciach y dobrach onych: domach, kromach, handlach, towarach, splawach, arędach, zastawach, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym szkoł y kromow pieczętowaniem, samych osob y towarow na każdym miejscu arestowaniem, a samych niewiernych żydow starszych kahalow wyżey namienionych y cale pospolstwo, za niewypłacenie na terminie poglownego, iako in causa fisci na infamiją żalującemu aktorowi wskazania; y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydania, proklamowac nakazania. A za summę wysz wyrażoną dla uczynienia skuteczney y nicodwólczney na wszelkich pozwanym żydow dobrach exekucyey, do urzędow ziemskich, lub grodzkich wojewodztwa Trockiego, Braclawskiego, Kowienskigo, Orszanskigo powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod kturemi dobra y osoby pozwanym żydow okaza się, a kturego sobie strona powodowa z urzędow do tey exekucyey użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych dalszych pacn prawnych odesłania u nas sądu prosil y domawial się. A tak my, sąd, w tey sprawie imé pana Antoniego Sawickiego—rotmistrza trybunału w. x. Lit., bacząc to, iż niewierni żydzi, starsi kahalow Białoruskiego, Kieydanskigo, Wizunskiego, Druyskiego y Birzanskigo, za pokilkakrotnym z nakazu



naszego ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali y żadney o niestaniu swym wiadomości nam, sądowi nieuczynili; przeto onych, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy; a podług prawa żaloby y domawiania się aktora patrona summe na chorągiew trybunalską w. x. Lit. przez konstytucją Warszawską świeżo postanowioną, na kahałach Białoruskim dziewięć tysięcy osmset złotych, Kieydanskim trzy tysiące osmset, Wizunskim tysiąc szeszeset, Druyskim siedmset piędziesiąt złotych, Birżanskim tysiąc pięćset, także osobliwe pogłowne na i. w. imie pana hetmana w. x. Lit. na też chorągiew trybunalską transfundowaną, na tychże kahałach Białoruskim dwa tysiące złotych, Kieydanskim osmset piędziesiąt złotych, Wizunskim trzyśta piędziesiąt złotych, Druyskim sto piędziesiąt złotych, Birżanskim trzyśta piędziesiąt złotych należące; przytym zaległe dlugi y retenta na tych że kahałach za rotmistrzowstwa imie pana Michała Sawickiego—horodniczego Wilenskiego na też chorągiew trybunalską ustąpione, to iest, na kahałach Białoruskim czterzeset szesdziesiąt złotych, Kieydanskim sto szeszedziesiąt złotych, Wizunskim sto dwadziescia złotych, z sowitoscją, także za szkody, nakłady prawne przez niewypłacenie in termino, złotych tysiąc, w tey sprawie poniezione, na pozwanym niewiernym żydach kahałow wyżey wyrażonych y na wszelkich majątnosciach y dobrach onych: domach, kromach, handlach, towarach, splanach, arędach, zastawach, leżących ruchomych summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, z wolnym szkoł y kramow pieczętowaniem, samych osob y towarow na każdym mieyscu aresztowaniem, a samych niewiernych żydow całe pospolstwo, za niewypłacenie pogłownego, iako in causa fiscii na infamią żałuącemu aktorowi wskazujemy, y dla publikowania tey infamij ienerała sądowego przydaemy, proklamować, publikować nakazujemy. A za summę wyż wyrażoną dla uczynienia sku-

teczney a nieodwloczney na wszelkich pozwanym żydow dobrach exekucyi do urzędow ziemskich lub grodzkich wojewodztwa Trockiego, Braclawskiego, Kowienskigo, Orszanskigo powiatow y innych wszelkich, pod kotremi dobra y osoby pozwanym żydow okaza się, a kotrych sobie strona powodowa do tey exekucyi z urzędow użyć zechce, założywszy na sprzeciwnym dalsze peny prawne odsylamy. A gdy dzień dwudziesty czwarty msca Apryla przypadł, tedy ienerał Stanisław Jan Pilecki—niewiernym żydow starszym y całe pospolstwo kahałow Białoruskich, Kieydanskigo, Wizunskiego, Druyskiego, Birżanskigo za infamisow w izbie sądowey et in foro publico proklamował y relacją publikacyi swey a loco publikationis rediens judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównym trybunalskim icst zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 369, за 1717 г., л. 371—372.

## № 208.—1718 г. Іюня 11.

**Трибунальный декретъ, присуждающій общество Виленской еврейской синагоги нъ инфаміи и уплатъ Антону Колецкому долгу, процентовъ и пени.**

Roku tysiąc siedmsetnego osmnastego, miesiaca Junij iedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunale w wielkim xięstwie Lit-m, z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny osmnasty obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążdeniu przypadła sprawa imć pana Antoniego Koleckiego—starosty Bohrymowskiego, z niewiernymi żydami Izakiem Nawachowiczem, Moyzeszem Uriaszewiczem, Moyzeszem Jachilowiczem, Abrahamem Hirszewiczem—starszymi na tenczas żydami y z całą synagogą, gminem kahału Wilenskigo, za pozvem od aktorow wyniesionym, mieniąc o to, iż co antecessorowie ob-

żałowanych niewiernych żydów wzięli y pożyczycyli u zeszłego w Bogu, im. pana Samuela Wenclawskiego—woyskiego Upitskiego, rodzica icy mości panicy Kołeckicy, małżonki żalującego aktora, na list swóy obligacyyny zapis gotowey renkodayney a nie kontraktowey summy, to jest, cztery tysiący złotych polskich, monety talarowey, rachując talar po złotych szesciu y groszy piętnaście y temu zapisowi za dość nie uczynili, o co dekret w trybunale w-m x-ic Lit-m jest otrzymany y dotąd małżące żalującego aktora, obżałowani niewierni żydzi successorowie oddać nie chcą y nie oddają; takosz drugiemu nie dość czyniąc zapisowi obligacyynemu, od całego tegoż kahału Wileńskiego danemu, zeszley ieymości pani Jochannie Oziembłowskicy—marszałkowej Mozyrskicy, matce żalującego aktora, summy winney trzech tysięcy złotych polskich, legowaney przez zeszłą rodzicielkę, na kościół Niestanowiczowski, w wojewódstwie Minskim leżący, nie placili y nie oddali y trzeciemu takosz od niewiernych żydów kahału Wileńskiego, antecessorów obżałowanych na złotych siedmset wielebnyim ichmościom xięży Franciszkanom Niestanowiczowskim, a teraz w kollacyi żalującemu aktorowi przynależący danemu, co szerszy wszystka rzecz w tych zapisach wyrażono jest. Zaczym do uczynienia pomienionym zapisom obligacyynym obżałowanych niewiernych żydów do oddania y zaplacenja wyż wyrażonych sum, z prowizją od niey należącą, do wskazania troiakich za sąd y szkody nakładów prawnych, do utwierdzenia zaszlych dekretów trybunału datami u nich wyrażonemi, y całego procederu prawnego w tey sprawie zaszłego, do wskazania na wszelkich obżałowanych niewiernych żydów, dobrach, handlach, towarach, kamienicach, kromach, domach, z wolnym arestowaniem, zabieraniem na każdym mieyscu, na gościńcach, przykormkach, chach; samych łapaniem, do wienienia braniem y potem w wienieniu trzymaniem, aż póki we wszystkim satisfaccia tym zapisom stanie się, żalujący delator

obżałowanym niewiernym żydom intentował akcio. Do której sprawy na terminie y dniu niniejszym, wyż na dacie specyfikowanym, za przywołaniem z nakazu naszego, przez ienerała stron do prawa, od żalującego aktora patron iegomości za mocno prawno sobie do tey sprawy daną, imć pan Jan Józef Hryniewiczcki Fiederowicz, oczwisto ku rosprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi iako sami za pokilkakrotnym, z nakazu naszego, ieneralskim przywoływaniem, przed nami do prawa nie stawali, tak ani żadney wiadomości o niestaniu swoim, nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili; zatym tenże wyż rzeczony aktora patron, podanego obżałowanym żydom oczwisto w rence ze szkoły tu w Wilnie wychodzącym, przez ienerała ichmości Matheusza Alexandra Albinowicza pozwu, zeznaniem onego oczwistym przed wielmożnym ichmością panem pisarzem ziemskim Wileńskim, y koła sądow naszych uczynionym szlusznie prawnie dowiodszy y pilność trojga wołania na tym pozwie napisano okazawszy, żalobę onego o rzecz wyż wyrażono przelożywszy, na dowód samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem, listy dobrowolne, obligacyinne zapisy dwa: ieden od niewiernych żydów antecessorów obżałowanych w Bogu zeszłemu iegomości panu Samuelowi Weclawskiemu, woyskiemu Upitskiemu, rodzicowi małżaki żalującego aktora, na cztery tysiące złotych polskich, monety talarowey, talar rachując po złotych szesciu y groszy piętnaście; drugi także od niewiernych żydów antecessorów obżałowanych, zeszley ieymości pani Jochannie Oziembłowskicy, marszałkowej Mozyrskicy, matce żalującego aktora, to jest, na sumę winno trzy tysiące złotych polskich, legowaney przez zeszło rodzicielkę, na kościół Niestanowiczowski w wojewódstwie Minskim leżący, w roku ieszcze tysiąc szesćset dziewiedziesiąt siódmym y trzeci od tych że niewiernych żydów, starszych synagogi Wileńskicy, w roku tysiąc siedmsetnym, na złotych siedmset polskich, wielebnyim xięż-

zom Franciszkanom Niestanowiczowski, a teraz vigore kollacyi żałującemu aktorowi do pozyskania przynależcey, datami w nich wyrażonemi dane, których wadia y obowiązki strictissime przeczytawszy, a nie-dośćuczynicie onym dowiadwszy, także dekreta eo nomine zasze produkowawszy, wzdania pozwanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy. A zatym wyż produkowanych listów dobrowolnych, obligacyjnych zapisów, datami w nich specyfikowanemi od antecessorów obżałowanych żydów danych, do dochodzenia, żałującemu delatorowi należących, we wszystkich punktach y paragrafach, z zaszłym procederem prawnym utwierdzenia y przy nie naruszoney mocy y walorze inwiolabiliter zachowania, summy na wyż wyrażonych obligacyjnych zapisach winney id que: na iednym cztery tysiące złotych polskich; na drugim, trzech tysięcy złotych polskich; na trzecim siedmset złotych od wyż wyrażonych żydów z trojakiemi zarekami y prowizją annuatim należącey, z szkodami, nakładami prawnymi, receter w tey sprawie łożonemi, in universum zniosszy czterdziestu siedmiu tysięcy sta trzydziestu złotych polskich na obżałowanych niewiernych żydach y na wszelkich maientnościach y dobrach, handlach, towarach, kamienicach, kromach, domach, leżących ruchomych summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, z wolnym onych aresztowaniem, samych osób łapaniem, dóbr wszelkich zabieraniem na każdym mieyscu, na gościncach przy komorach, cachi, a samych obżałowanych niewiernych żydów, za nieuczynienie zapisom dość, iako w stopniu antecessorów onych będących, na infamią żałującemu dellatorowi wskazania, ad publicandum tey condemnaty ienerała sądowego przydania, wywołać y publikować nakazania, a za wskaz summy wyż mienioney dla uczynienia na dobrach obżałowanych niewiernych żydów skuteczney prawney exekucyj, iakoż dla zaaresztowania sum, towarów y złapania samych osób, nie oglądaiąc się na żad-

ne ni od kogo bronienia, ceduly, gleyta, reskripta, pozwy, ad cassandum dekretów wyniesione litis pendentie y inne quocunque titulo obrony, do iasnie wiel. wiel. ichm panów woiewodów, starostów, chorążych, pułkowników rotmistrzów do urzędników ziemskich lub grodzkich, Wilenskiego, Trockiego, Mscisławskiego, Witebskiego, Połockiego woiewodztw; Oszmianskiego, Orszańskiego, Reczyckiego powiatów y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi, dobra, handle, towary obżałch niewiernych żydów, znaydować się będą y same osoby poścignione y złapane bydź mogły, oraz którego sobie pars actorea ad executionem użyć zechce z zalożeniem contra non exequentes officiales paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie ięomości pana Antoniego Koleckiego—starosty Bahrymowskiego, z niewiernymi żydami Izakiem Nawachowiczem, Moyżeszem Uriaszewiczem, Moyżeszem Iahilowiczem, Abrahamem Hirszewiczem—starszymi żydami y z całą synagogo, gminem kahału Wilenskiego, bacząc to, iż obżałni żydzi, będąc przed nasz sąd, o rzecz wyż wyrażono zapozwani, za pokilkakrotnym z nakazu naszego iencralskim przywoływaniem, iako sami do prawa przed nami nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim, nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili, przeto obżał niewiernych żydów, iako prawu nie posłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym według prawa žaloby y domawiania się partis actoreae patrona, trzy listy dobrowolne obligacyjne zapisy, od antecessorów obżałch niewiernych żydów starszych kahału Wilenskiego: idque ieden na sumę cztery tysiące złotych, w Bogu zesłemu imć panu Samuclowi Wencławskiemu—woyskiemu Upitskiemu, rodzicowi małżaki żałującego delatora; drugi, na sume trzy tysiące złotych, zeszeley ieyności pani Iohannie Oziembłowskicy—marszałkowej Mozyrskicy, w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiątsiódmy, matce żałującego aktora;

a trzeci, na siedmset złotych, w roku tysiąc siedmsetnym, datowane, w Bogu wielebnym ichmościom xięży Franciszkanom Nieśtanowiczowskiim dany, a teraz kollacij, żałużającym delatorom przynależący, także dekret na tych że żydów Wilenskich in antecessum z aktoratu zesłego imc pana Węclawskiego y całym procederem prawa zesley y uroszczoney, iako słuszne y prawne we wszystkich punktach y paragraphach utwierdzamy y przy nienaruszney mocy y walorze inviolabiter zachowujemy, sumę na wyż wyrażonych trzech zapisach obligacinych winną y nieoddaną in universum zniosszy z zarękami y prowiąz, od nich annuatim należącą, z szkodami, nakładami prawnymi w tey sprawie errogowanemi, z wpisum y pamiętnym, una cum lukris nam persolutis, czterdzieście siedm tysięcy sto czterdzieście złotych polskich, na obżałowanych niewiernych żydach starszych całej synagogi kahału Wilenskiego y na wszelkich dobrach onych, leżących, ruchomych summach pieniężnych, handlach, towarach, kamienicach, domach, kromach, z wolnym onych areztowaniem; samych osób łapaniem, dobr wszelkich zabieraniem, na każdym mieyscu, na goscinicach portowych y londowych, na cłach, komorach y przykomorkach; a samych obżałowanych niewiernych żydów, za niedośćuczynienie zapisom, iako będących w stopniu antecessorów, podług rekwizycyij aktora, przez patrona wznoszoney, iudicialiter in lucris zapisaney na infamią żałużającym delatorom wskazujemy, ad publicandum tey infamij inenerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazujemy; a za wskaz summy wyż wyrażoney dla uczynienia na dobrach obżałowanych żydów skuteczney prawney exekucyij, iako też dla zaareztowania sum, towarów, y złapania samych osób, nieoglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienia, ceduły, gleyta, rescripta, pozwy, ad cassandum wyniesione, litis pendente y inne quocunque titulo obrony do iasnie wielm. wielm. ichmćsiów panów woiewodów, starostów,

choronżych, pułkowników, rotmistrzów, do urzędów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Mćcisławskiego, Witebskiego, Połockiego woiewodztw, Oszmianskiego, Orszanskiego, Rzeczyckiego powiatów y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi majątności y dobra y osoby obżałowanych bydź się okażą y którego sobie pars aktorea ad exekutionem użyć zechce, zalożywszy kontra non exequentes officiales paenas legum odsyłamy. A gdy termin proklamatiij anni curentis przypadł, tedy inenerał sądów naszych assistuający Stanisław Ian Pilecki, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydów Izaka Nawchowicza, Moyżesza Uriaszewicza, Moyżesza Iachilowicza, Abrahama Hirszewicza—starszych na ten czas żydów y całej gmin kahału Wilenskiego, za infamissów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, publikował y relacją publikacij swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału w. x. Lit. iest zapisaną.

Изъ актовой книги Виленскаго градскаго суда. кн. № 373, за 1718 г. лист. 603.

## № 209.—1719 г. Мая 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій Брестскихъ евреевъ Вульфа Евловича и сына его Израиля къ инфаміи, смертной казни и уплатѣ шести тысячъ двухъ сотъ золот. польск. за ограбленіе гроба умершей Поцѣвой, погребенной въ монастырь Брестскихъ бернардиновъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiętnastego, msca Maia szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w w. x. Litt. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy superius specyfikowany obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sążdeniu przypadła sprawa w Bogu wielebnego imc. xiędza Ioachima

Rodeckiego—gwardyana y całego konwentu wielebnych oyców Bernardynów Brzeskich zakonu s. Franciszka ordinis minoris, z niewiernymi Wulfem Iewłowiczem y synem onego Izraelem Wulfowiczem y innymi żydami arendarzami, obywatelami miasta i. k. m. Brzescia, nominatim obżał. wiadomemi y znaiomemi, za pozwem przez nas sąd wyniesionym mieniać o to: iż obżał. niewierni żydzi, zdraycy y przeciwnicy wierze, narodowi y kościołowi katolickiemu Rzymskiemu, wylamując się z wierzhności praw Boskich, duchownych y świeckich, lecz tym bardziej oną contemnendo, wiedząc dobrze, że i. w. im pani Pocijowa—podskarbina na ten czas w. x. Lit., z tego swiata zesza, w klasztorze żałujących ichm ięży Bernardynów Brzeskich, z wielką apparencją, znacznym kosztem senatorskim pochowana była, w roku tysiąc siedmsetnym siedmnastym, mscą Maja ze dnia pierwszego na dzień wtory, w nocy, pod kościół żał. delatorów Bernardynski do sklepów podkopawszy się, a znalazzy truną pomienionę ieymosci wnontrz y do koła matery złotogłową z galonami y cwiekami srebnymi, pozłocistemi bogato obitą y wielkim sumptem ozdobioną, przytym nie mało różnego srebra kościelnego, na osobliwym rejestrze specificowanego, złodziejskim sposobem truną obdarszy y ciało z onę wyrzuciwszy, to wszystko pozabierali, też truną polupali, popsowali, cwieczki srebrne powyimowawszy pozlewali, a z matery z galonami, co truna była obita, sznurówki, spodnicy porobili, iako się ewidenter w roku tysiąc siedmsetnym osmnastym licem pokazało, że corki obżałowanych złoczyńców z tey matery złotogłowey w sznurowkach z galonami, znacznie znakami od cwieków chodzili, a potym za postrzeżeniem oną pochowali y utaili, do tego złotnik, co te cwieki zlewał, pozwawszy publice zeznał, że byli własne od tey truny; o co lubo w szkole synagogi onych było wielkie wołanie y mus od starszych do wrocenia tey kradzieży, iednak obżałowani rozkazu onych, a ni kary i. w. imc

pana Hetmana w w. x. Lit., bynamniey się nieobawiając, nieoddali y powrocić nie deklaruią, ieszcze zufałe przegrażaią się, w czym wszystkim szkody plus minus kładąc na trzy tysiące uczynili, za czym do wrocenia tego, sowitosci podług rejestru przy statucyji comparycyi wszystkim pozwanych żydów, do pokarania paenami excessowemi na garle przez mistrza ścięciem, do restitucyji szkod y expens na prawo erogowanych, do uznania tego wszystkiego, co czasu prawa przez controwersyją fusius deducetur, prawem czyniąc zapozwali. Na terminie niniejszym, superius wyrażonym, za przywołaniem z nakazu naszego ieneralskim stron do prawa, od aktorów patron imc pan Ian Turczynowicz personaliter stawał, a pozwani żydzi niestawali y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowni y stronie powodowej nieczynili; za tym ten że aktorów patron podanego obżał. żydom oczewisto w ręce ze szkoły Brzeskiej wychodzącym przez ienerała i. k. m. pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmoż imc panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych, z pilnością trojgą wołania uczynionym, legitime dowiodszy, produkując czytał protestacją o odłupanie sklepu pod kościołem Bernadynskim, w Brzesciu będącego, o wyrzucenie ciał umarłych, o zdarcie y szczepanie truny, w grobie będącey, o pokradzenie srebra y matery złotogłowey y uczynienie szkody na trzy tysiące złotych, do należytego urzędu doniesioną y per extractum wydaną, przytym rejestr pokradzonego srebra kościelnego y koło truny będącego; po którym produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydów na upad w samey rzeczy, a zatym podług prawa za pokradzioną srebro kościelne y innę koło truny będącą ozdobę, matery złotogłowową, onę zdarcie y popsowanie, szkody na złotych trzy tysiące wynoszącey, sowito szesciu tysięcy złot. polsk., za szkody, nakłady prawne dwuchset złotych polskich na pozwanych żydach Brzeskich, złoczyńcach, na wszelkich dobrach, majątności onych, leżących,

ruchomych, sumach pieniężnych, kromach, zastawach, arendach, depozytach, gdziekolwiek będących, z wolnym onych ubique locorum arestowaniem, a samych obżał. niewiernych żydów za popełnione złodzieystwo, na infamią, na łapanie y na garło żalującym wskazania ad publicandum generała sądowego przydania, proklamować nakazania, a za wskaz summy dla uczynienia prawney y nieodwołczney super omnibus jure victorum bonis exekucyi y dla poseignienia samych criminalistow do urzędow ziemskich, lub grodzkich, woiewodstwa Brzeskiego y imych wszelkich tych woiewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra i osoby pozwaneych zloczyncow być się okażą, a ktorego sobie actores z urzędu ad eum executionem użyć zechcą; z założeniem in contravenientes dalszych pen prawnych odesłania instabat. A tak my sąd w sprawie w Bogu wielebnego imc. xiędza Ioachima Rodeckiego — gwardiana y całego konwentu wielebnych oycow Bernardynow zakonu świętego Franciszka ordinis minoris konwentu Brzeskiego, z niewiernymi Wulfem Iewłowiczem y synem onego Izraelem Wulfowiczem y innymi żydami Brzeskimi, nominatem obżałowanym wiadomemi y znanomemi, bacząc to, iż obżałowani, będąc o rzecz wyż wyrażoną przed nas sąd adcitowani, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem iako sami przed nami do rozprawy niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieczynili; przeto onych iako prawu nieposlusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatem podług żaloby y rekwizycyi aktorow patrona, za pokradzenie srebra koscielnego y inne koło truny będące ozdoby, materie zlotoglowowe, zdarcie y popsowanie truny, uczynienie szkod na złotych trzy tysiące, sowito szesc tysięcy złotych polskich, za szkody y nakłady prawne dwiescie złotych polskich, a z wpisnym, pamiętnym, cum lucris nam sądowi zapłaconym, wszystkiego summa szesc tysięcy dwiescie dziesięć złotych polskich

na pozwaneych niewiernych żydach Brzeskich, na wszelkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, zastawnych, arendach, domach, placach, kromach, handlach, towarach, depozytach, gdziekolwiek będących, z wolnym onych wszędy arestowaniem, a samych obżał. żydow zloczyncow, za popełnione złodzieystwo y kryminałna infamią, na łapanie y na garło żalującym aktorom wskazujemy, ad publicandum infamiy ienerała sądowego przydaemy, wywołać proklamować nakazujemy, za wskaz summy dla uczynienia prawney y nieodwołczney super omnibus obżałowanych bonis exekucyi y dla poseignienia samych kriminalistow do urzędow ziemskich lub grodzkich woiewodstwa Brzeskiego y imych wszelkich tych woiewodstw y powiatow, pod ktoremi majątnosci y dobra pozwaneych y same osoby być się okażą, a ktorego sobie strona powodowa z urzędow ad eum executionem użyć zechce, założywszy in contravenientes dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień pietnasty miesiaca Maja anni praesentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący Stanisław Pilecki, dosć czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Wulfa Iewłowicza y syna onego Izraela Wulfowicza za infamissow w izbie sądowey et in foro publico obwołał proklamował y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał, ktora sprawa do xiąg głównych trybunalnych iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 378, за 1719 годъ, л. 417.

### № 210.—1720 г. Января 30.

**Трибунальный декретъ, присуждающей евреевъ Оршанскаго кагала къ инфаміи, возврату насильно захваченныхъ плацовъ, лавокъ и амбаровъ въ городъ Оршѣ и уплатѣ городу арендной платы и судебныхъ издержекъ.**

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, msca Januarij trzydziestego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w w-m x-ic Litt-m z woiewodstw,

ziem y powiatów na rok immediate przeszły tysiąc siedmsetny dziewiętnasty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa imię pana Stanisława Piszczalę — podstolego y wojta Orszanskiego, tak w krzywdzie imc. iako y w krzywdzie mieszczan miasta Orszy, z niewiernym Litmanem, Zelmanem Nochimem Hirszowiczem, Chaimem Leyzerowiczem, Nochimem Oranowiczem — starszemi y wszystkiemi żydami całego kahału Orszanskiego y pomocnikami onych w spolney radzie y namowie z sobą będącemi, za zakazem przed nasz sąd wyniesionym, micniąc o to, iż co mieszczanie Orszansej mając od wielu naiśniejszych królów ichmć przywileie mieskie sobie dane na to, ażeby żydzi orszansej nad sześć placów y kromkę iedną w mieście Orszy nieuzurpowali, niewierni żydzi Orszansej mimo takowe przywileie, czyniąc ku niemaley zgubie y ruinie mieszczanom y całemu miastu Orszy, które opanowawszy się placów kilkudziesiąt, takż y krom, szpichlerzów niemalo violenter pozabierawszy, z onych fruktifikując, z handlów, użytków żadnych podatków y hyberny, które by od onych należeć mieli od lat kilkadziesiąt aż do daty terazniejszey niewypłacili, tylko na mieszczan wszystkie ciężary wrzucali, ktorzy, lubo żadnych handlów y użytków niemając, wypłacać musieli, przez co na trzydzieście tysięcy złotych szkody ponosić muszą; a niedosć na tym, ciż sami niewierni Zelman y Litman — żydzi Orszansej, z kabaku y mlynu Orszanskiego, nie podług dawnych zwyczajów y kontraktów, lecz za podstępny kontraktom od imię pana Larskiego — sędziego ziemskiego Orszanskiego, niepokazując dawniejszych kontraktów y iako zwyczajem niewiadomego wziętym, przez lat sześć co rok po tynfów cztery tysiące arędy niedopłacali, przez co na tynfów dwadzieście cztery tysiące szkody uczynili, o czym dostateczniej w kwitacyjnym y assekuracyjnym od imię pana Larskiego — sędziego ziemskiego Orszanskiego danym zapisie, względem do onychże żalują-

cemu delatorowi vigore przywileiu naiśniejszego krola imci danego, do upomnienia się pensyi woytowskiey zachowancy salwy dostateczniej wyrażone iest, przez co żalującemu delatorowi, iako woytowi Orszanskim, w pensyi onego co rocznie na osobę woytowską po tysiącu tynfów należący, na sześć tysięcy tynfów szkody uczyniwszy, to wszystko na swój pożytek obrócili, a potym unikając takowych akcyi y podstępów swych, godząc na dalszą zgubę mieszczan y całego miasta Orszy, a chcąc całe miasto przez swój umysł y innych potencyą opanować, nie podając żadnych pozwów, ani zakazów, dekretów dwa — ieden na comissy Grodzienskiey, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym, msca Oktobra, czwartego dnia extra forum, drugi w trybunale w. x. L. w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym msca Januarii trzeciego dnia na mieszczan Orszanskich, z niemalemi wskazami summy in contumaciam pootrzymawszy, nieslusznie onych vexując, osoby y dobra chcąc exekucjami agrawować, do szkod niemalnych przywodzą y przywozić usiłują, a niedosć na tym, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Januarii dwudziestego dnia, ciż obżalowani niewierni żydzi, nie respektując na sądy główne trybunалу w. x. Lit., popelniając iawnny zbytek y excess, roku, msca y dnia wyżey namienionego, przeciwszy na dobrowolney drodze mieszczanina Orszanskiego na imię Jana Barana z Borysowa, gościncem tak do Minska do trybunálu głównego w. x. Lit., iako y do żalującego delatora, iako wojta Orszanskiego, z sprawami, dokumentami y przywilejami, takż z gotowemi pieniędzmi złotych trzemaset od sławetnego Piotra Paszenskiego — burmistrza Orszanskiego ordynowanego, nie sobie niewinnego, zbili, z mordowali, okrwawili, sprawy zaś wszystkie przy onym będące iedne poszarpali, drugie u siebie y do tych czas z pieniędzmi trzymając, oddać y wrocic niechcą, dalsze odpowiedzi y pochwałki tak na żalującego de-

latora, iako y mieszczan Orszanskich uczynili y czynić nie przestają. Zatem do approbaty praw, przywileiów tak żalującemu na woytowsstwo Orszanskie, iako y miastu Orszanskiemu służących, oraz y dekretów na cadency Nowogrodzkiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ośmnastym z aktoratu żalującego delatora na obżałowanych niewiernych Zelmana y Litmana—żydów Orszanskich, otrzymanych, wespół z wlewkowym od imć pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego, takż o obligacyjnemi y assekuracyjnemi zapisami y całego procederu prawnego z aktoratu żalującego delatora uroszczonego, e contra do skassowania wszelkich praw, zapisów, przytym y dekretów na comissyi Grodzienkiej y w trybunale głównym w. x. Lit. na mieszczan Orszanskich in contumaciam otrzymanych, z listami obwieszczeniami, poiezdżymi y całego procederu, do mieszczan Orszanskich niesłusznie uroszczonego, do uwolnienia się od niesłusznych płacenia podatków, dla wrócenia za obżałowanych niewiernych żydów wyplaconych hybern, kontrybucyi y podatku, złotych trzydzieście tysięcy, do oddania y zapłacenia dwudziestu czterech tysięcy tyńfów względem niedopłaconey przez lat sześć z kabaku y młynu Orszanskiego, do przysądzenia ante omnia w reindukcyą placow, krom y szpichlerzów, z których przez niewiernych żydów uczyniona iest expulsia, do wskazania paen talionis z prawa zściągających się, do wrocenia spraw y przywileiów, oraz y pieniędzy rozboyniczym sposobem u Jana Barana odebranych, z nawiązka, do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych z okazji obżałowanych osob spędowanych y o to wszystko, iako czasu prawa szerzey przez kontrowersią dowiedziono będzie, zachowawszy salvum ius do melioracyi tey żałoby y wyniesienie inney, iesli by tego potrzeba była, aktoreś obżałowanych przed nasz sąd intentowali akcyą. Na terminie tedy niniejszym, wyż na dacie specificowanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od aktora

patron im. za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć pan Thomasz Gonsowski—mieczny Smolenski, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżałowani niewierni żydzi miasta Orszanskiego, iako sami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swym nam sądowni y stronie powodowey nieuczynili; zatem tenże wyżey rzeczony patron podanego oczewisto w ręce tu w mieście i. k. m. Minsku wychodzącym z szkoły żydowskiej w Minsku będącym pozwanym żydom Orszanskim, przez ienerała Andrzeia Jana Karabanowicza zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym imć panem pisarzem ziemskim Minskim y koła sądów naszych uczynionym, słusznie prawnie dowiodszy, oraz żalobę pryncypala swiego reasumowawszy, in ulteriori iuris progressu, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami przywileia od najasniejszych królów ichmew, tak żalującemu na woytowsstwo Orszanskie, iako i miastu Orszy służące, tudziesz listy assekuracyiny, kwitacyiny, oraz y wlewkowe zapisy od imć pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego, żalującemu, pod datami w nich inserowanemi dane, a żalującemu służące, demum dekreta trybunalne na cadency Nowogrodzkiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ośmnastym msea y dnia w nich wyrażonych, z aktoratu żalującego na obżałowanych niewiernych Zelmana y Litmana—żydów Orszanskich otrzymane. Na koniec protestacyą do xiąg urzędowych in tempore ratione superius praemissorum zamiesioną y per ekstrakum z tychże xiąg iurydyce wydaną, wespół z relacyą ieneralską zbiecia Jana Barana—mieszczanina Orszanskiego, przez obżałowanych na drodze dobrowolney do trybunału głównego w. x. Lit. iadącego, oficiose sprawioną, po których produkowaniu wzdania obżałowanych niewiernych żydów Orszanskich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy. A zatem według prawa y żałoby aktora pozowney wszelkich praw, zapisów y dokumentow obżałowanych slu-



żanych, niemniej dekretów dwóch: iednego na komissyi Grodzienskiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym msca Oktobra czwartego dnia, a drugiego w trybunale w. x. Lt-o w roku terażniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca January trzeciego dnia, przez obżalowanych żydów na mieszczan Orszanskich, z niemaleni wskazani nulliter et illegitime in contumaciam otrzymanych, z listami obwieszczym, poieżdzym y całym procederem niesłusznym uroszczonym nullitate skassowania y annihilowania, e contra wyż produkowanych praw, przywileiów od najsniejszych krolów ichm nadanych, tak żalującemu imć. iako y miastu Orszy służących, niemniej listów dobrowolnych assekuracyjnego, kwitacyjnego, oraz y wlewkowego żalującemu od imć pana Larskiego — sędziego ziemskiego Orszanskiego, pod datami w nich inserowanemi danych zapisów; tudziesz dekretów trybunalskich na cadencyi Nowogrodzkiej w roku tysiąc siedmsetnym ośmnastym ad instanciam żalującego delatora na obżalowanych niewiernych Zelmana y Litmana, żydów Orszanskich otrzymanych y całego procederu prawa do daty niniejszey zaszłego utwierdzenia y przy mocy nienaruszney zachowania, vigore których placów, kromów y spiechlerzów, z których przez niewiernych obżalowanych żydów stała się expulsa, ante omnia w reindukcją przysądzenia, spraw y przywileiów y wszelkich dokumetów u sławetnego Jana Barana od miasta Orszy, do trybunалу z sprawami posłanego, na drodze dobrowolney zabranych wrócić nakazania, za wypłacone hyberny, contrybucye y różne ingenere podatki za niewiernych obżalowanych żydów przez miasto Orszą złotych trzydziestu tysięcy, za niedopłacenie przez tychże niewiernych żydów Orszanskich przez lat sześć z kabaku y młynu vigore dawnych kontraktów eo rocznie po cztery tysiące tyńfów dwudziestu czterech tysięcy tyńfów, za niewypłacenie żalującemu vigore przywileiów corocznie po tyńfów tysiąc pensyi od tych żydów ża-

lującemu należącej sześciu tysięcy tyńfów, za zbiecie y tyranskie na drodze dobrowolney Jana Barana, do trybunалу iadącego, zmordowanie, tudziesz za uczynioną z placów, kromów y spiechlerzów mieszczanom Orszanskim expulsią, in vim win gwałtu pospolitego, expulsyjnych y nawiązki dwóchset złotych polskich, za zabranie rozbójniczym sposobem przy tymże Janie Baranie gotowych pndzy przy nim będących na expensę prawne od miasta Orszy posłanych, trzechset złotych, sowito sześciuset złotych polskich, za uczynioną odpowiedź y pochwałkę na żalującego pięciudziesiąt kop groszy Litewskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżalowanych erogowane sta złotych polskich, na obżalowanych niewiernych żydach Orszanskich, na majątnościach y dobrach wszelkich, leżących, ruchomych, summach pieneznych, gdziekolwiek będących, domach, kromach, towarach, handlach y samych osobach, a samych obżalowanych za popehione gwałty, violencie, za zbiecie na dobrowolney drodze Jana Barana za uczynione z placów, kromów y spiechlerzów expulsię, ac pro merito actionis superius specificato na infamią żalującemu imć wskazania, oraz samych osob obżalowanych, towarów y summy pieneznych onych arestować, ubique locorum pozwolenia, ad publicandum tey infamy ienerala sądowego przydania, publikować, proklamować nakazania; a tak dla odebrania spraw, violenter na drodze dobrowolney u Jana Barana do trybunálu iadącego zabranych, iako też dla uczynienia za wskaz summy skuteczney, prawney na dobrach obżalowanych niewiernych żydów, execucyi do urzędów ziemskich lub grodzkich — Minskiego, Witebskiego, Mscisławskiego, woiewodztw — Oszmianskiego, Orszanskiego, Mozyrskiego, Rzeczyckiego, Upitskiego powiatów, y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów pod którymi dobra y osoby obżalowanych niewiernych żydów bydź okaza się, a którego sobie aktor ad executionem użyć zechce, z założeniem na sprzeciwnych

dalszych paen prawnych, odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imé pana Stanisława Piszczala—podstolego y wojta Orszanskiego, takóž y mieszczan Orszanskich, bacząc to, iż obżałowani niewierni Litman y Zelman, Nochim Hirszowicz, Chaim Leyzorowicz, Nochim Oranowicz—starsze y wszystkie żydzi kahału Orszanskiego y pomocnicy onych, w spolney radzie z sobą będące, będąc o rzecz wyž w propozycyi wyrażoną przed nasz sąd adcitowanemi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, przeto obżałowanych niewiernych żydów Orszanskich, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzłaiemy, a zatem podług prawa, žaloby y domawiania się aktorów patrona, wszelkie prawa, zapisy y dokumenta obżałowanych niewiernych żydów Orszanskich, tudziesz y dekreta dwa: ieden na comissy Grodzienskiej w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziewiętnastym, msca Óktobra czwartego dnia, a drugi w trybunale w. x. Lit. w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Ianuarii trzeciego dnia przez obżałowanych żydów na mieszczan Orszanskich z niemalemi wskazami nulliter et illegitime in contumaciam otrzymane, z listami—obwieszczym, poiczdźmy y całym procederem niesłusznie uroszczonym nullitate kassuiemy y annihiluiemy; e contra zaś wyž produkowane prawa, przywileia od najasniejszych królów ichm nadane tak žalującemu imé na woytowstwo Orszanskie, iako y miastu Orszy służące, niemniey listy dobrowolne assekuracyiny, kwitacyiny, oraz y wlewkokowy zapisy žalującemu od imé pana Larskiego—sędziego ziemskiego Orszanskiego, pod datami w nich inserowanemi dane; tudziesz dekreta trybunalskie na kadencyi Nowogrodzkiej w roku tysiąc siedmsetnym ósmnastym ad instanciam žalującego delatora na obżałowanych niewiernych

Zelmana y Litmana, żydów Orszanskich, otrzymane y cały proceder prawa do daty niniejszey zasžly, utwierdzamy y przy mocy nienaruszney zachowuiemy, vigore ktorých placy, kromy y szpichlerze, z ktorých przez niewiernych obżałowanych żydów stała się expulsia, ante omnia w reindukcyą przysądzamy, sprawy y przywileia y wszelkie dokumenta u sławetnego Iana Barana, od miasta Orszy do trybunału z prawami posłanego, na drodze dobrowolney zabrane, wrócić nakazuiemy, za wypłacone hyberny, kontrybuety y różne ingenere podatki za niewiernych obżałowanych żydów przez miasto Orszę złotych trzydzieście tysięcy, za niedopłacenie przez tychże niewiernych żydów Orszanskich przez lat sześć z kabaku y mlynu, vigore dawnych kontraktow co rocznie po cztery tysiące tyńfów dwadzieścia cztery tysiące tyńfów, za niewypłacenie žalującemu vigore przywileiow co rocznie po tyńfów tysiąc, pensyi od tych żydów žalującemu należącey, sześć tysięcy tyńfów, za zbiecie y tyrauskie na drodze dobrowolney Iana Barana, do trybunału idącego zmordowanie; tudziesz za uczynioną z placów, kromów y szpichlerzów mieszczanom Orszanskim expulsią, in vim win, gwałtu pospolitego expulsiynych y nawiązki dwieście złotych polskich za zabrane rozboyniczym sposobem przy tymże Ianie Baranie gotowych pieniędzy przy nim będących. na expensę praw od miasta Orszy posłane, trzysta złotych, sowito sześćset złotych polskich, za uczynioną odpowiedź y pochwałkę na žalującego pięćdziesiąt kop groszy litewskich, za szkody, nakłady prawne w tey sprawie z okazji obżałowanych errogowane sto złotych polskich, a z wpisnym, pamiętnym et cum lucris nam sądowi persolutis wszystkiego summy in universum zniozszy monety tyńfowey trzydzieście tysięcy, a curentis monetą trzydzieście ieden tysiąc trzydzieście pięć złotych na obżałowanych niewiernych żydach Orszanskich, na majątnościach y dobrach wszelkich leżących, ruchomych, summach pieneznych, gdziekolwiek będących, do-

mach, kromach, towarach, handlach, splawach y samych osobach, z wolnym onych ubique locorum arestowaniem, a samych obżałowanych żydów Orszanskich za popelnione gwałty, violencye, za zbiecie na dobrowolney drodze Iana Barana y za uczynione z placów, kromów y szpichlerzów expulsie, ac pro merito actionis superius specificato na infamiją załużącemu imię panu Pieszczale—podstolemu y woytowi Orszanskiemu, wskazuiemy, ad publicandum tey infamy inenerala sądowego przydaimey, publikować, proklamować nakazuiemy. A tak dla odebrania spraw violenter na drodze dobrowolney u Iana Barana do trybunału iadącego zabrane, iako też dla uczynienia za wskaz summy skuteczney prawney na dobrach obżałowanych niewiernych żydów exekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Mińskiego, Witebskiego, Mściśławskiego wdztw, Oszmianskiego, Orszanskiego, Mozyrskiego, Reczyckiego, Upitskiego powiatów, y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatów, pod któremi dobra y osoby obżałowanych niewiernych żydów bydź okażą się, a którego sobie aktor ad executionem użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekretowi naszemu dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy termin prawny dla proklamowania wyż wyrażoney infamy przypadł, tedy ineał sądów naszych pilnujący Stanisław Ian Pilecki, dość czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych Litmana Zelmana, Nochima Hirszowicza, Chaima Leysorowicza, Nochima Oranowicza—starszych y wszystkich żydów kahału Orszanskiego y pomocników onych za infamisów w izbie sądowey et in foro publico obwołał, proklamował y relacją publikacy swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лпт. Трибунала, № 385, за 1720 г., л. 1939.

## № 211.—1720 г. Августа 14.

Трибунальный декретъ, присуждающий еврейскую синагогу вел. кн. Литовскаго къ инфамии и уплатѣ Францу Венцковичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiaca Augusta czternastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwudziesty obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imię pana Franciszka Mirosława Więckowicza—podsędką Trockiego, z niewiernymi żydami Zelmanem Jowelowiczem, Zelmanem Iozefowiczem, Izaakiem Hirszowiczem—kahału Brzeskiego, Zelmanem Borkowiczem, Faybiszem Aronowiczem, Abrahamem Szołomowiczem—kahału Grodzienkiego, Faybiszem Ierachimowiczem, Azykiem Aszszarowiczem, Szmoyłą Leybowiczem—kahału Pinskięgo, Monelem Gierszonowiczem, Łazarem Leybowiczem, Hirszą Leybowiczem—kahału Wilenskiego, Judaszem Mowszowiczem Alexandrowiczem Jakubowiczem, Szawelem Hirszowiczem—kahału Śluckiego y całą synagogą żydowską wielkiego xięstwa Litewskiego, za pozwem przez aktora po obżałowanych przed nasz sąd wyniesionym mieniając o to: iż wyż wyrażeni żydzi, naprzod dawszy zapis przyznany w trybunale w. x. Lit. w Wilnie, w roku tysiąc siedmsetnym czternastym, Augusta czternastego dnia, załużącemu na summę dwadzieście dziewięć tysięcy tyńfów, należącą summę niewypłacili intoto, oco zasłzi dekreta trzy trybunalskie z convictiā, łapaniem samych osob, do więzienia braniem, z condemnatami y lucrami w nich wyrażonemi, potym gdy vigore onych do wypłacenia summy żydów za obliegim winney załużający obligował, natenczas obżałowani w nawalnym zgromadzeniu swoim w Indurze, w roku tysiąc siedm-

setnym dwudziestym, Januarij trzeciego dnia, y na resztę zostający summy niedopłaconey osobliwy obligacyiny swoy zapis y taryfę na sześć tysięcy tynfów dali y one w roku teraznieyszym, tysiąc siedmsetnym dwudziestym w Marcu przy pogłównym żydowskim obowiązali się, bez żadnych trudności delatorowi wypłacić, sub triplici vadio penaque trium lucrorum, oraz pod approbatą, ob respectum wolnego łapania samych osob pomienionych, trzech trybunalskich dekretów, adinterim in termino praefixo za częstokrotną requizycją wysz wyrażoney summy niewypłacili, w zaręki troiakie et insuper trium lucrorum popadli, przez co żalujący na jednę posyłki y po różnych mieyscach koszt ważąc, szkody ma na złotych sześćset, zacyz żalujący do approbaty pomienionego obligu, oraz vigore onego względem wolnego łapania samych osob przerzeczonych, trzech trybunalskich dekretów, in simul z taryfą y wszystkimi ieneraliter dokumentami, do przysądzenia summy sześciu tysięcy tynfów z troiakimi zarękami, o peny banicyi doczesney, wieczney y infamyi, ad refusionem omnium damnorum litisque expensarum y o to wszystko, co czasu prawa deducetur, żalujący obżałowany przed nasz sąd instituit actionem. Do której sprawy na terminie y dniu niwieyszym wysz na dacie specyfikowanym za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od żalującego aktora patron imięci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną, imię pan Andrzej Chodzko—obozny Oszmianski personaliter ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nie uczynili, a zacyz tenże superius namieniony partis actoreae patron terminu tey sprawie zapozwem oczewisto w ręce tu w mieście i. k. m. Wilnie obżałowany niewiernym żydom przez ienerała i. k. m. Mikołaja Kłikowicza podany y przed wielmożnym imię

panem pisarzem ziemskim Wilenskim y koła sądów naszych iuridice z pilnością troyga wołania przyznanym przypadłego legitime dowiodszy, w dalszym procederze prawa na dowod samey pryncypalney rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny obligacyiny strictissimae inscriptionis zapis od całej synagogi w. x. Lit. żydowskiej na summę sześciu tysięcy tynfów z terminem oddania oney lub triplici vadio, penaque trium lucrorum, oraz y pod approbatą tylko względem łapania samych pozwanych żydów, zaszłych anterius trzech trybunalskich dekretów różnych lat, miesięcy y dni, na różnych cadencyach, z niemalimi wskazami sum, z condemnatami, lucrami w nich wyrażonemi, z wolnym samych osob łapaniem z aktoratu wielmożnego imię pana Mirosława Więckowicza—podsądka Trockiego, na całą synagogę w. x. Lit. in contumaciam otrzymanych, żalującemu wielmożnemu imię panu Mirosławowi Więckowiczowi—podsędkowi woiewodztwa Trockiego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym miesiąca Januarij trzeciego dnia dany, a przy tym taryfę y inne dokumenta ad hunc actum in rem et partem dellatora służące y należące. Po którym takowym produkie pozwanych niewiernych żydów ex quo do prawa niestawiających y na cicytacy dellatora iustificować się niechcą, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeszy wzdania, zacyz iuxta contenta žaloby pozewney, ante omnia tak superius produkowanego obligacyinego zapisu od pozwanych delatorowi danego, iako też vigore onego in puncto wolnego samych osob łapaniem, pomienionych anterius zaszłych trzech trybunalskich dekretów różnych lat, miesięcy y dni, na różnych cadencyach z aktoratu dellatora na pozwaną synagogę in contumaciam otrzymanych, insimul z troygą y ze wszystkimi ieneraliter dokumentami ad hunc actum pro parte dellatora służącymi, iako służnych y prawnych utwierdzenia y przyćnaruszney mocy y walorze inviolabiliter

zachowania, summy na pomieniony list dobrowolny obligacyjny zapis winney, a dotąd ieszcze nie oddaney z troiakiemi zarękami dwudziestu czterech tysięcy tyńfów, za szkody w tey sprawie z okazji pozwanym złotych sześćset poniesione, z expensami na prawne litigia, hac in causa erogowanemi, ośmuset złotych polskich na pozwanym niewiernych żydach y na całej synagodze żydowskiej w. x. Lit., na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach piędźnych gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach, wodą y londem z kądkolwiek y dokąd kolwiek idących, z wolnym onych na każdym miejscu by y zagranicą, aresztowaniem, domów, kromów, kamienie y szkół żydowskich pieczętowaniem, a w niedostatku dobr na samych osobach, z wolnym onych zaścignieniem na każdym miejscu łapaniem, a samych pozwanym niewiernych żydów y całą synagogę w. x. L-o za uczynienie pomienionemu własnemu obligacyjnemu zapisowi swemu in exolutione summy nań winney, na założonym terminie nec in toto, nec in parte satisfakcyi, vigore dobrowolnych obowiązków na banicją doczesną, wieczną y infamią żałującemu delatorowi wskazania, ad publicandum tych condemnat inerala sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania; a dla uczynienia za wskaz wysz wyrażoney summy skuteczney prawney super bonis iure victorum y w niedostatku dobr, y na osobach exekucyey do urzędów ziemskich lub grodzkich Wileńskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, woiewodztw—Oszmianskiego, Mozyrskiego powiatów y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi majątności y dobra, handle, towary, summy piędźne y depozyta, a w niedostatku tego same osoby obżalowanych żydów znajdować się będą, a którego sobie pars actorea w tey sprawie ad executionem z urzędów użyć zechce, z założeniem in contravenientes dekretowi dalszych paen prawnych, odestania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd

w tey sprawie imć pana Franciszka Mirosława Więćkowicza—podsądka Trockiego, z niewiernymi żydami Zelmanem Jowielewiczem, Zelmanem Józefowiczem, Izaakiem Hirszewiczem—kahału Brzeskiego, Zelmanem Berkowiczem, Faybiszem Aranowiczem, Abrahamem Szolomowiczem—kahału Grodzińskiego, Faybiszem Serachimowiczem, Ayzikiem Aszorowiczem, Szmoyłą Leybowiczem—kahału Pńskiego, Menelem Gierszonowiczem, Łazarem Leybowiczem, Hirszą Leybowiczem—kahału Wileńskiego, Iudaszem Mouszowiczem Alexandrowiczem Jakubowiczem, Szawłą Hirszowiczem kahału Śluckiego y całą synagogę żydowską w. x. Litt-o, bacząc to, iż obżalowani niewierni żydzi będąc przed nasz sąd o rzecz wyż w propozycyi wyrażoną ademitowanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ineraliskim przywołaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, przeto pozwanym, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym iuxta contenta żałoby pozwey y requizycyi partis actoreae patrona ante omnia tak superius produkowany obligacyjny zapis od całej synagogi w. x. Lit. żydowskiej na summę sześć tysięcy tyńfów żałującemu wielmożnemu imć panu Mirosławowi Więćkowiczowi-podsędkowi woiewodztwa Trockiego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, miesiąca Januarij trzeciego dnia dany, iako też y vigore onego in puncta wolnego samych osob łapania trzy trybunalskie decreta różnych lat miesięcy y dni na różnych kadencyach z aktoratu delatora na pozwaną synagogę in contumaciam otrzymane, insimul z taryfą y ze wszytkiemi ineraliter dokumentami, ad hunc actum pro parte delatora służącemi, iako słuszną y prawną utwierdzami y przy nienaruszney mocy y walorze inviolabiliter zachowujemy, summy na pomieniony list, dobrowolny obligacyjny zapis winney, a dotąd ieszcze nieoddaney z troiakiemi zarę-

kami, dwadzieście cztery tysięcy tyńfów, za szkody w tey sprawie, z okazji pozwanych na złotych sześćset poniesione, z expensami na prawne litigia erogowanemi, per universum dwadzieście cztery tysiące tyńfów, a currentis monetae ośmset złotych polskich na pozwanych niewiernych żydach y na całej synagodze żydowskiej w. x. Lit-o, na wszelkich majątnościach y dobrach onych leżących, ruchomych, summach pieniężnych, gdzie y u kogokolwiek będących, handlach, towarach, woda yładem zkańdokolwiek idących, z wolnym onych na każdym mieyscu, by y zagranicą, aresztowaniem, domów, kromów, kamienic y szkół żydowskich pieczętowaniem, a w niedostatku dobr na samych osobach, z wolnym onych za poścignieniem, na każdym mieyscu łapaniem y tychże pozwanych niewiernych żydów y całą synagogę w. x. Lit. żydowską, za nieuczynienie pomienionemu własnemu obligacyjnemu zapisowi swemu in exolutione summy nań winney, na założonym terminie, nec in toto, nec in parte satisfakeyi, vigore dobrowolnych obowiązków na banicyą doczesną, wieczną y infamią załaiącemu delatorowi wskazuiemy, ad publicandum tych condemnat ienerała sądowego przydaemy, proklamować y publikować nakazuiemy, a dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy, skuteczney, prawney, super bonis iure victorum, a w niedostatku dobr y na osobach eksekucyi, do urzędów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Brzeskiego, Połockiego woiewodztw, Ōszmianskiego, Lidzkiego, Orszanskiego, Grodzieskiego powiatów y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatów, pod któremi majątności y dobra, handle, towary, summy pieniężne, depozyta y osoby obżałowanych żydów znajdować się będą, a którego sobie pars actoreae w tey sprawie ad eam executionem z urzędów użyć zechce, założywszy in contravenientes temu dekretowi dalsze peny prawne, odsyłamy, vigore którego dekretu naszego in termino iuris ienerała sądów naszych pilnuiący Stanisław

Jan Pilecki, dość czyniąc prawu pospolitemu, niewiernych żydów Zelmana Iowielewicza, Zelmana Józefowicza, Izaaka Hirszowicza—kahału Brzeskiego, Zelmana Borkowicza, Faybisza Aronowicza, Abrahama Szołomowicza—kahału Grodzieskiego, Faybisza Ierachimowicza, Ayzika Aszorowicza, Szmoyle Leybowicza—kahału Pinskiego, Manela Gierszonowicza, Łazara Leybowicza, Hirsze Leybowicza—kahału Wilenskiego, Judasza Moyseszewicza Alexandrowicza Jakubowicza, Szawela Hirszowicza—kahału Śluckiego y całą synagogę żydowską w. x. Lit. za banitów doczesnych, wiecznych y infamissów w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proklamował y relacją, publikacyi swey a loco publikationis rediens iudicialiter zeznal. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych W. x. L-o iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 387, за 1720 г., л. 662.

## № 212.—1721 г. Августа 6.

Трибунальный декретъ, присуждающій евре-  
въ Визунскаго кагала къ инфаміи и уплатѣ  
Александру Петруевичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego pierwszego, msca Augusta szostego dnia.

Przed nami sędziami głównemi na trybunale w. x. Lit. z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa in. p-a Alexandra Petrusowicza—skarbnika Trockiego, tylko względem starszeństwa małżęskiego, a samey ieymc panicy Anny Pakoslawskiej Petrusowiczowey—skarbnikowey Trockiej, iako samey aktorki, małżaków, z niewiernemi żydami Izaakiem Szaulewiczem—rabinem, Berkkiem Boruchowiczem, Zalkinem Salomonowiczem, Cha-  
imem Iezefowiczem, Lipkę Lazarowiczem

Szłomą Lipkowiczem, Kadyszem Salomonowiczem, Mouszą Judelewiczem, Mouszą Ziakielewiczem, Iozefem Jakubowiczem, Abrahamem --- rabinem, Mouszą Hirszkowiczem, Izraelem Abramowiczem, Motylem y Jakubem kupcami, Jankielem Judelewiczem, Berkiem Lipkowiczem, żydami synagogi Wizunskiej, całym kahałem y przykahalkami, do tej synagogi należącemi, w spolney radzie będącemi, za pozwem od aktorow przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc o to, iż co niewierny żyd Abraham Illewicz — szkoły Kieydanskiej sekty rabinow y Hitta Jakubowiczuwna Abrahamowa Illewiczowa, małżankowie, będąc winni antecessorom żalobliwych aktorow summy tysiąc tynfow, rachując każdy talar po złotych szesciu, niemając zkad wypłacić, a mając takż dług na kahałe Oniyszczanskim Wizunskim, Kielmianskim y Birzanskim, dziewięćset dziewięćdziesiąt złotych, który dług przewodząc osobliwym swym zapisem assekuracyjnym zesłłym imię p. p-m Petruszewiczom małżankom w roku tysiąc szescset dziewięćdziesiąt siodmym, February, piętnastego dnia danym, a terazniejszym aktorom jure naturalis successoris spadłym y należącym, ktorym to zapisem niewiernych żydow kahałow wysz wyrażonych, creditorow swoich, iako za pewnymi obligami dziewięćset dziewięćdziesiąt złotych winnych, dla uspokoienia y dość uczynienia według zapisow swoich, do majątnosci ichmć nazwaney Kurkle, w powiecie Wilkomirskim leżącey, w roku wysz pisanym, Junij piętnastego dnia stawić pod paenami obowiazali się, a potom dość zapisom swoim, tak obligacyjnemu sumy niewypłaciwszy iako assekuracyjnemu na terminie y po terminie nieuczyniwszy z tego swiata zesli, iakoż y pomienieni obżalowani żydzi kahału Wizunskiego winney za zapisami od siebie zesłłym Illewiczom małżankom, żydom Kieydanskim, sumy wysz wyrażoney antecessorow żalujących vigore przewodzenia należącey, iako y samym delatorom do tych czas nie oddali y nie oddaia, przez co w paeny popadli, zaczynam

te omnia do utwierdzenia—tak obligacyjnych, iako y assekuracyjnego zapisow, in rem et partem aktorow służących, do zapłacenia sumy z szkodami, nakładami prawnymi, z powiazą od niey przychodzącą, do wskazania paen y do uznania tego wszystkimiego, cokolwiek z decyzy sądowej de iure compecierit y z dedukcyi należecć będzie, żall-cy actores obżalowanym niewiernym żydom przed nasz sąd intentowali akcyą. Do ktorey sprawy na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, z przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od aktorow patron ichmć za mocą prawną, sobie do tej sprawy daną im. pan Franciszek Gorski—mieczny woiewodztwa Wilenskiego, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi synagogi Wizunskiej iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowej nieuczynili, zatym tenże aktorow patron podanego obżalowanym niewiernym żydom kahału Wizunskiego y innym przykahalkom, do niego należącym oczewisto w rece w miasteczku Wizunach w powiecie Wilkomirskim leżącym, z szkoły wychodzącym, przez ienerała i. k. meci Klikowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym im. panem pisarzem trybunalnym collegą naszym uczynionym, z pilnoscia trojga wołania, na tym pozwie napisaną, słusznie, prawnie dowiodszy y żalobę w propozycy wyrażoną przedłożywszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem list dobrowolny assekuracyjny zapis od niewiernego Abrahama Illewicza—żyda szkoły Kieydanskiej, sekty rabinow y Hitty Jakubowiczowney Abramowey Illewiczowey, małżonki onego, imię panu Mikołaiowi Petruszewiczowi—podczaszemu Wilkomirskiemu y p. małżące imci, a matce żalującey delatorki w roku tysiąc szescset dziewięćdziesiąt siodmym, msca February piętnastego dnia na przyprawdzenie żydow starszych szkół Oniyszczanskiej, Wizunskiej, Kielmianskiej y Birzanskiej do majątnosci

imé p. p-w Petruszewiczow—podczaszych Wilkomirskich małżaków dla uczynienia przez onychże ekzekucyi od żydow Ilewiczow małżaków ichmć panom Petruszewiczow małżakom winney, a na te wysz pomienione kahały przewidzioney sumy dziewięćset dziewięćdziesiąt złotych talarowey monety dany, żalującey delatorce iure successionis post fata matki swey icym. p. Petruszewiczowey—podczaszyney Wilkomirskiej służący, przytym protestacją o praetensie, w żalobie wyrażone na pozwanych niewiernych żydow synagogi Wizunskiej ad acta należytego urzędu in tempore zamiesioną y per ekstraktum z tychże xiąg pod dałą w niey inferowaną żalującey delatorce wydaną, po kturzych produkowaniu wzdania pozwanych niewiernych żydow kahału Wizunskiego y przykahałkow do niego należących, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy, a zatym według prawa y żaloby pozowney wyż produkowanego assekuracynego zapisu in rem et partem aktorow służącego y prawnego in toto approbowania przy nienaruszney y zupełney mocy y walorze zachowania, in—tuitu ktorey assekuracy sumy od niewiernego Abrahama Ilewicza żyda szkoły Kieydanskiej y małżaki onego ichm. panom Petruszewiczom małżakom winney, a na szkole Wizunskiej y inne ad żydow szkoły Kieydanskiej przewidzioney ad praesens żalującey aktorce post fata matki icymć icymć p. Petruszewiczowey—podczaszyney Wilkomirskiej służącey y do wypłacenia należącey wespół z prowizją od niey co rocznie przychodząca, a termino non satisfactionis, oraz z szkodami, nakładami prawnymi na prawo z okazji obżalowanych niewiernych żydow erogowanymi generalnie czterech tysięcy sta trzynastu złt. pols. na pozwanych niewiernych żydach kahału Wizunskiego, na wszelkich majątnosciach y dobrach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, handlach, towarach, splawach tak w w-m x-e Litt-m, iako też zagranicą gdzie y u kogokolwiek będących, a samych pozwanych niewiernych żydow

vigore dobrowolnych obowiązkow, w zapisiech wyrażonych, na infamią, na łapanie y garło żalującemu wskazania, do publikowania tey infamij ienerała sądowego przydania, wywołać y proklamować nakazania, a iako dla posciągnięcia y złapania samych niewiernych żydow kahału Wizunskiego y przykahałkow do niego należących, tak oraz dla przyaresztowania sum, towarow intra vel extra regnum będących, przez samych aktorow, iako też dla uczynienia mocney y nieodwołczney ekzekucy do urzędow ziemskich, lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, woiewodztw Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomierskiego, Brasławskiego, Kowińskiego, Upitskiego, p-tw x-a Zmudzkiego y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatow, pod ktoremi dobra y majątności, sumy pieniężne, towary, splawy, tak w w-m x-e Litt-m, iako y zagranicą będące, lub też same osoby być okażą się y którego sobie strona powodowa dla złapania, arestowania niewiernych żydow użyć zechce, z założeniem na stronę sprzeciwłą paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie imé. pana Alexandra Petruszewicza—skarbnika Trockiego, tylko względem starszestwa małżęskiego a samey icym. p. Anny Pakoslawskiej Petruszewiczowey—skarbnikowey Trockiej, iako samey aktorki, małżaków, z niewiernymi żydami Izakiem Szawlewiczem—rabinem, Berkiem Boruchowiczem, Zalkinem Salamonowiczem, Chaimem Iozefowiczem, Lipko Łazarowiczem, Szłomą Lipkowiczem, Kady szem Salomonowiczem, Mouszą Judelewiczem, Mowszą Ziakielewiczem, Iozefem Jakubowiczem, Abrahamem—rabinem, Mouszą Irszakowiczem, Izraelem Abramowiczem, Motylem y Jakubem kupcami, Jankiem Iudelewiczem, Berkiem Lipkowiczem, żydami synagogi Wizunskiej, całym kahałem y przykahałkami do tey synagogi należącymi, bacząc to, iz niewierni żydzi będąc o rzecz wysz wyrażoną przed nasz sąd zapozwanymi, za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem,



iako sami przed nami sądem do prawa nie-stawali, tak y żadney wiadomosci o nie-staniu swoim nam sądowi y stronie powo-dowey nieuczynili, przeto niewiernych ży-dow całego kahału synagogi Wizunskiej y przykahałków, do niego należących, iako prawnu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług prawa, žaloby y domawiania się aktorow patrona wyż produkowany list dobrowolny assekuracyjny zapis od niewiernego żyda Abrahama Hlewicza y małżaki jego zeszlým w Bogu ichmem panom Petrusiewiczom—podezaszym Wilkomirskim dany, a post de-cesum onych terazniejszey żalującey ak-torce służący y należący we wszystkich punk-tach, paragrafach utwierdzamy y przy nie-naruszney mocy y walorze zachowuiemy, vigore ktorego, tak assekuracyjnego zapisu, iako y innych dokumentow in rem et par-tem aktorom służących, sumy realney na one winney z prowizją od niey za lat dwa-dzieścia trzy niepłaconą, wespół z szkodami, nakładami prawnymi z okazy onych liqui-dowanemi, z wpisnym, pamiętnym y za lukra nam sądowi zapłaconym cztery tysiące sto dwadzieście zft. trzy pols. na pozwa-nych niewiernych żydach kahału Wizun-skiego y przykahałkach do niego należą-cych, na wszelkich majątnosciach y dob-rach onych leżących, ruchomych, sumach pieniężnych, towarach, splawach tak w w-m x-e Litt-m, iako y za granicą gdzie y u kogo kolwiek będących, a samych po-zwanych niewiernych żydow za niedosć-uczynienie w wypłaceniu wysz namienio-ney sumy według requisicyi patrona akto-row iudicialiter in lucris zapisaney, na in-famiją, na zaplanie y garło żalującym akto-row wskazuemy do proklamowania y wy-wołania tey condemnaty ienerała sądowego przydaiemy, proklamować nakazuiemy; a iako dla poscignienia y złapania samych niewiernych żydow kahału y synagogi Wi-zunskiej y przykahałkow do niego nale-żących, takoz dla przyaresztowania sum, to-warow intra vel extra regnum będących, przez samych aktorow, oraz y dla uczynie-

nia mocney, prawney y nieodwłoczney za wskaz summy na dobrach onych exekucyi do urzędow ziemskich, lub grodzkich, Wi-lenskiego, Trockiego wojewodztw, Oszmian-skiego, Lidzkiego, Wilkomirskiego, Bras-lawskiego, Kowińskiego powiatow xięstwa Żmudzkiego y innych wszelkich tych wo-iewodztw y powiatow, pod ktoremi się dobra y majątnosci, sumy pieniężne, handle, towary, splawy tak w w-m x-e Litt-m, ia-ko y zagranicą, lub też same osoby być okażą y ktorego sobie aktorowie, tak do tey exekucyi, iako y dla złapania, arestow-ania y zabierania niewiernych żydow użyć zechcą, zalożywszy na sprzeciwnych temu dekretowi dalsze paeny prawne od-syłamy. A gdy dzień osmy tegoż miesąca Augusta, anni praesentis przypadł, tedy ie-nerał, sądow naszych pilnujący Ierzy Na-mowicz, dosć czyniąc prawnu poposolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow Izaaka Szaulewicza—rabina, Berka Boru-chowicza, Zalkina Salomonowicza, Chaima Iozefowicza, Lipkę Łazarowicza, Szlome Lipkowicza, Kadysza Salomonowicza, Mou-sze Iudelewicza, Mousze Ziankielewicza, Iozefa Jakubowicza, Abrahama—rabina, Mousze Irszkowicza, Izraela Abramowicza, Motyla y Jakuba kupcow, Iankiela Iude-lewicza, Berka Lipkowicza y wszystkich ży-dow synagogi Wizunskiej, y przykahałkow do niego należących za infamissow w izbie sądowey et in foro publico proclamaował, ogłosił, wywołał y relacją publikacy swey a loco publicationis rediens iudicialiter ze-znał. Która sprawa do xiąg głównych try-bunalnych Wielkiego xięstwa Litewskiego jest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 389, за 1721 годъ, л. 237.

## № 213.—1721 г. Сентября 13.

Трибунальный декретъ, присуждающій старшинъ Виленской еврейской синагоги къ штрафамъ, смертной казни и уплатѣ Михаилу Заблоцкому долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego pierwszego, msca Septembra trzynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi na trybunał w-o x-a Litt-o, z woiewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy wysz pisaný obranemi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa i-e w-o imię pana Krzystofa Michała Kamińskiego, sędziego ziemskiego Oszmianskiego, marszałka trybun. w-o x-a Litt-o, koła compositi iudicii y imię pana Michała Zablockiego—strukczaszego Oszmianskiego z niewiernymi żydami kahału Wilńskiego, mianowicie: Mozeszem Uryaszewiczem, Hirszem Lewkowiczem, Moyzeszem Michałowiczem, Ioachimem Iachelewiczem, Markiem Gierszonowiczem, Michałem Gordonowiczem, Izakiem Iozefowiczem, Ianchalem Chaimowiczem, Moyzeszem Zelkindowiczem, Hirszem Eliaszewiczem—starszymi przeszłych lat, Izakiem Chaimowiczem, Kiwą Gierszonowiczem, Wulfem Symonowiczem, Hirszem Aronowiczem, Aronem Zelmanowiczem, Litmanem Moyzesowiczem—starszymi terazniejszego roku, tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego y innymi starszymi rocznymi y miesięcznymy synagogi Wilńskiej, za zakazem od aktora pozwaných przed nasz sąd główny trybunałny wyniesionym o to, iż gdy i. wielmożny imię. pan Krzysztof Michał Kaminski, sędzia ziemski Oszmianski, za użyciem od aktora za dekretem sądu głównego trybunałnego kadencyi Wilńskiej, w roku tysiąc siedmset osmnastym, msca Septembra trzeciego dnia, z aktoratu dellati z niewiernymi obżałowanemi żydami in contumaciam w Wilnie ferowanym y za sumę trzydziestci tysięcy tyńfow y dwiescie złotych

polskich currentis monetae na niewiernych żydow Wilenskich y na wszystkich dobrach onych, leżących, ruchomych, sumach pieniężnych gdziekolwiek będących, domach, kamienicach, kromach, piwnicach, browarach, handlach, spławach, towarach z wolnym samych osob żydowskich, żon y dzieci onych do więzienia braniem, y aż do satisfakcyi w więzieniu trzymaniem, szkoły pieczętowaniem, tymżc dekretem wskazaną, po wydanym od siebie podług prawa obwieszczeniu y po podaney z onego przez ienerała kopii, porządkiem prawnym z ienerałami y z stroną szlachty w niedziel cztery, to iest, dnia osmnastego msca Augusta roku terazniejszego tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, naprzód do szkoły żydowskiej, a potem do kamienic, domów, kromow zieżdział, tedy obżałowani żydzi, iawnie sprzeciwiając się prawu y dekreto wi sądu głównego trybunałnego, a dufając w czyjaści protekcyą, przybrawszy swy wolnych ludzi, pospółstwa i żołnierzow regimentowych, w czerwoney barwie, ze strzelbą ognistą, mając sobie od kogoś dodaną, czyli proprio ausu przysposobioną, fortiter, tumultuaria manu eksekucyi czynić na domach, kromach bronili, szkoły pieczętować niedopuscili, przez co w iawną renitencyą przeciwko prawu, zwierzchności y powadze nayiasniejszego trybunału głównego w-o x-a Litt-o, nie respektując na osobę wielmożnego imię. pana sędziego ziem-Oszmianskiego, w charakterze deputackim będącego, wykonali, a na samego aktora odpowiedz y pochwałkę udziałali, widomy excess pod sądzącym się trybunałem popelnili, a w paeny prawne popadli, zachcym, chcąc załaiący delator o takowe sprzeciwstwo y excess pod sądami czynić prawem, dekret sądu głównego trybunałnego wyżej wyrażony wespoł z kondemnatami y ze wskazem w nim wyrażonym, z listami obwieszczym y poieżdzym urzędowemi y z całym procederem prawnym tey sprawie uroszczonym utwierdzonym mieć, a za tym sumę dekretem wskazaną przez skuteczną, mocną y nieodwłocną exe-

kucyą urzędową na ieneralney szkole żydowskiej Wilenskiej y na prywatnych szkołach y przyszkolkach do synagogi Wilenskiej należących, oraz nawszelkich dobrach onych leżących, ruchomych summach pieniężnych, gdziekolwiek będących, na handlach, splawach, towarach, aredach, piwnicach, kromach, iadkach, domach, kamienicach, na szlachtarńi, a w niedostatku onych y na samych osobach z wolnym, tak szkoły ieneralney w mieście i. k. mści w Wilnie y iako y prywatnych szkół y przyszkolkow, także y ieneralney króbbki, kromow, iatek, piwnic, kamienie, domow w Wilnie y na innych do synagogi Wilenskiej należących miejscach pieczętowaniem, tudzież z wolnym, tak samych osob niewiernych żydow synagogi Wilenskiej, intra vel extra regnum przez urzędy y samą stroną gdzieby się kolwiek poscignieni byli, łapaniem y sequestrowaniem, towarów wszelkich y gotowych pieniędzy po drogach, goscincach, wsiach, karczmach, miastach, miasteczkach, targach, iarmarkach y ubique locorum przez samego aktora, adhibitibus etiam copiis militariibus, zabieraniem y otaxowawszy pro libitu suo u siebie zatrzymaniem, lub sprzedawaniem et in proprium usum obróceniem, a za sprzeciwiństwo y popełniony excess pod trybun. paenam infamiae et coli na niewiernych żydow dowodzić, szkod z okazji onych na prawo, sprowadzenie urzędowej ekzekucyi y na inne koszta, mianowicie strawując się na bruku, spendowanych dochodzić y requirować zażujący aktor obżałowanym niewiernym żydom Wilenskim przed nasz sąd instituit actionem. Do której sprawy na terminie y dniu niniejszym, wysz na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa, od aktora patron za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną imć. pan Andrzej Chocko—obozny Oszmianski, personaliter ku rozprawie prawney stawał, a pozwani niewierni żydzi kahału Wilenskiego za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami

przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim sądowi naszemu y stronie powodowej nieuczynili, zatym wyż rzeczony aktora patron, podanego obżałowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce tu w mieście i. k. mści Wilnie przez ienerała Icrzego Namowicza zakazu, zeznaniem onego oczewistym przed wielmożnym im. panem pisarzem trybunalnym, kolegą naszym uczynionym, legitime dowiodszy, żalobę z onego ratione superius praemissorum przelożywszy, w dalszym progressie prawnym za dowod samey pryncypalney rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu głównego trybunalnego ex instancia zażującego delatora z obżałowanymi niewiernymi żydami Wilenskiemi w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym osmnastym, mscą Septembra trzeciego dnia ze wskazem sumy trzydziestu tysięcy tyńfow y dwuchset złotych polskich currentis monetae z wydaniem samych obżałowanych niewiernych żydów na infamią, na łapanie, na gardło y dalszemi paenami, w tym dekrete wyrażonemi, w Wilnie ferowane, za onym listy obwieszczy y poiezdzy urzędowe sprowadzoney ekzekucyi do szkoły żydowskiej Wilenskiej y do domow y kromow niewiernych żydów od wielmożnego im. pana Krzysztofa Kaminskiego—sędziego ziemskiego Oszmianskiego y trybunału w-o x-a Litt-o pod datą roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, mca Augusta osmnastego dnia wydane, z których iawney renitencyi prawu, zwierzchnosci y powadze nayiasniejszego trybunału w-o x-a Litt-o dekretem trybunalnym, oraz pospozycy w. im. pana sędziego ziemskiego Oszmianskiego, w charakterze deputackim będącego, sufficienter do widczy wzdania niewiernych żydow kahału Wilenskiego, iako prawu nieposlusznych w roku zawitym na upad w samey rzeczy, a zatym juxta contenta zażoby aktora pozwanych wyż produkowanego dekreta sądu głównego trybunalnego ex instancia zażującego delatora z obżałowanymi niewiernymi żydami ferowanego, iako

słusznego y prawnego wskazem summy, kondemnatai, publikatą onych, listami poiezdźmy y obwieszczym urzędowemi y wszytkiemi do tey sprawy, in rem żalującego delatora służacemi, dokumentami wespol y z całym generaliter w tey sprawie do daty niniejszey zaszłym y uroszczonym procederem prawa in toto utwierdzenia y przy nienaruszney mocy inviolabiliter zachowania, summy, tym dekretem przysądzone, tynfowey monety trzydziestu tysięcy tynfow, a currentis monetae dwieście złotych polskich, za kontempną powagi i. wielmożnego delatora, in caractere sęstwa głównego trybunału zostającego, win excessowych według konstytucyi trybunałney roku tysiąc szescset iedynastego o bezpieczności sądu głównego trybunałnego opisaney, osmset złotych polskich, przytym za szkody y nakłady prawne recenter w tey sprawie na sprowadzenie urzędowey exekucyi y na prawo erogowane pięćset złotych polskich na obżalowanych niewiernych żydach kahału Wilenskiego, na ieneralney szkole Wilenskiej y na prywatnych szkołach y przyszkolkach, do synagogi Wilenskiej przynależących, onych majątnościach y dobrach, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, splawach, towarach, domach, kromach, kamienicach, browarach, sklepach, piwnicach, iatkach, na szlachtarni także y na ieneralney krobie żydowskiej kahału Wilenskiego, na których wskaz padł, exekucya urzędowa sprowadzana była, z wolnym ieneralney szkoły Wilenskiej y prywatnych szkół y przyszkolkow, domow, kromow, kamienic, sklepow, piwnic, szlachtarni, iatek y krobki kahału Wilenskiego pieczętowaniem, summ towarow tam intra, quam extra regnum, arestowaniem, zabicianiem y otaxowawszy pro libito suo u sicbie zatrzymaniem, lub sprzedaniem et in proprium usum obróceniem, a w niedostatku dobr y samych obżalowanych niewiernych żydow, starszych kahału Wilenskiego, tak przez urzędy, iako y samą żalującą stroną, łapaniem y sequestrowaniem;

że zaś do prawa niestawiają, tychże niewiernych żydow kahału Wilenskiego, iako iuż niepoiednokrotnych banifow y infamisow, ad praesens za iawną prawu pospolitemu, dekreтови trybunałskiemu renitencyą, iterum na infamią, na łapanie, na garło żalującemu aktorowi wskazania, ad publicandum tey infamii ienerala sądowogo przydania, wywołać y publikować nakazania, y tych że niewiernych żydow Wilenskich, tak przez urzędy, iako y samą żalującą stroną łapać y sequaestrować pozwolenia, a iako dla poseignienia y złapania samych niewiernych żydow starszych kahału Wilenskiego, dla zaarestowania towarow, intra vel extra regnum będących, dla zapieczętowania szkoły Wilenskiej, domow, kromow, kamienic, sklepow, iatek, piwnic, szlachtarni y ieneralney krobki żydowskiej y tak dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy na wszelkich obżalowanych żydow Wilenskich, superius mianowanych dobrach, a specialiter na szkole żydowskiej Wilenskiej, do której exekucya urzędowa sprowadzona była, skuteczney, mocney, a nieodwołczney na żadne prorsus ni odwego nieogłądające się bronienia odprawy y exekucyey do urzędow ziemskich grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego wojewodztw Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilkomirskiego, Slonimskiego, Wołkowyskiego powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod któremi majątności y dobra obżalowanych niewiernych żydow być się okażą y same osoby złapane y poseignione być mogą, a którego sobie strona powodowa ad eam executionem użyć zechce, z zalożeniem contra non exequentes officiales paen privationis officiorum, odesłania u nas sądu prosil y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie i. wielm. imć. pana Krzysztofa Michała Kaminskiego—sędziego ziemskiego Oszmianskiego, marszałka trybunału W-o X-a Litt-o, koła compositi iudicij y im. pana Michała Zablockiego—strukeczaszego Oszmianskiego, z niewiernymi Moyczszem Uryaszewiczem, Hirszem Lewkowiczem, Moy-

żeszem Michałowiczem, Jachimem Jochelewiczem, Markiem Gierszonowiczem, Michałem Gordonowiczem, Jzakiem Jozefowiczem, Janchelem Chaimowiczem, Moyżeszem Zelkindowiczem, Hirszem Eliaszewiczem, starszemi przeszłych lat, Jzakiem Chaimowiczem, Kiwą Gierszonowiczem, Wulfem Symonowiczem, Hirszem Aronowiczem, Aronem Zelmanowiczem, Litmanem Moyżeszowiczem,—starszymi terazniejszego roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego y innemi starszemi rocznemi y miesięcznemi, bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi, będąc ratione superius praemissorum przed nasz sąd adcitowanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami przed nami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim sądowi naszemu y stronie powodowej nieuczynili, przeto obżałowanych niewiernych żydów, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaiemy, a zatym juxta contenta żaloby y domawiania się partis actoreae patrona, wysz produkowany dekret sądu głównego trybunału ex instantia żałującego delatora z obżałowanymi niewiernymi żydami kahału Wilenskiego, w roku tysiąc siedmsetnym osmnastym, msca Septembra trzeciego dnia w Wilnie ferowany, iako słuszny y prawny z wskazem summy z kondemnatami, publikatę onych, listami obwieszczym y poieżdzym urzędowemi y wszytkiemi in rem żałującego delatora, dotey sprawy ściągającemi się dokumentami wespół z całym procederem prawnym, w tey sprawie do daty niniejszey zaszłym y uroszczonym in toto utwierdzamy y przy niaruszney mocy inviolabiliter zachowuiemy, summy tym dekretem przysądzoney tyńfowey monety trzydzieści tysięcy tyńfow, a currentis monetae dwieście złotych polskich, za kontempt powagi i. w. delatora in caractere sęstwa trybunału gł-o W-o X-a Litt-o zostającego, win excessowych według konstytucyi trybunalskiej roku tysiąc sześćset iedynastego o bezpieczności sądu gł-o trybunału opisancy osmset zło-

tych polskich, przytym za szkody y nakłady prawne recenter w tey sprawie na sprowadzenie urzędowey exekucyi y na prawo errogowane pięćset złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym una cum lucris nam sądowi persolutis, in universum trzydzieści tysięcy tyńfów, a currentis monetae złotych polskich tysiąc pięćset dziesięć na pozwanych żydach kahału Wilenskiego, na ieneralney szkole Wilenskiej, na prywatnych szkołach y przyszkółkach, do synagogi Wilenskiej należących y na wszelkich onych majątnościach y dobrach, leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, splawach, towarach, domach, kromach, kamienicach, browarach, sklepach, piwnicach, iatkach, na szlachtarni, także y na ieneralney krobce żydowskiej kahału Wilenskiego, na których wskaz padł y exekucya urzędowa sprowadzona była z wolnym ieneralney szkoły Wilenskiej, prywatnych szkół y przyszkółkow, domow, kromow, kamienic, browarow, sklepow, piwnic, szlachtarni, iatek y krobki kahału Wilenskiego pieczętowaniem, sum, towarow, tam intra, quam extra regnum, arestowaniem, zabieraniem y otaxowawszy pro libitu suo u siebie zatrzymaniem, lub sprzedaniem et in proprium usum obróceniem, a w niedostatku dobr y samych obżałowanych niewiernych żydow, starszych kahału Wilenskiego tak przez urzędy, iako y samą żałującą stronę łapaniem y sequestrowaniem; że zaś do prawa niestawiają, tychże niewiernych żydow kahału Wilenskiego, iako iuż niepoiednokrotnych banitow y infamissow ad praesens za iawną prawu popolitemu y dekretowi trybunalskiemu renitencyą, iterum na infamiją, na łapanie, na garło żałującemu aktorowi wskazuiemy, ad publicandum tey infamij ienerała sądowego przydaiemy, wywołać y publikować nakazuiemy y tych że niewiernych żydow Wilenskich, tak przez urzędy, iako y samą żałującą stronę łapać, ad privatos carceros brać y sequestrować pozwalamy, a iako dla poścignienia y złapania samych niewiernych żydow, starszych kahału Wilenskiego,

dla zaaresztowania sum, towarow, intra vel extra będących, dla zapieczętowania szkoły Wilenskiej, domow, kromow, kamienic, browarow, sklepow, piwnic, iatek, szlachtarni y ieneralney krobki żydowskiej, tak dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy na wszelkich obżałowanych żydow Wilenskich superius mianowanych dobrach, a specialiter na szkole Wilenskiej żydowskiej, do której exekucya urzędowa sprowadzana była, skuteczney, mocney, a nieodwołcney, na żadne prorsus ni odkogo bronienia nieoglądając się, odprawy y exekucyi do urzędow ziemskich lub grodzkich rycerstwa, szlachty, obywatelow Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego wojewodztw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Wilenskiego, Grodzińskiego, Słonimskiego powiatow y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktorymi majątnosci y dobra y same osoby niewiernych żydow być się okażą, a ktorogo sobie pars actorea ad eam executionem użyć zechce, założywszy contra non exequentes officiosos paenas privationis officiorum odsyłamy. A gdy termin prawny ad publicandum tey infamii przypadek, tedy ienerał sądow naszych pilnujący, Jerzy Namowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewiernych żydow—Moyżesza Uryaszowicza, Hirsza Lewkowicza, Moyżesza Michałowicza, Jachima Jachelewicza, Marka Gierszonowicza, Michała Gordonowicza, Jzaka Jozefowicza, Janchała Chaimowicza, Moyżesza Zelkindowicza, Hirszę Eliaszewicza,—starszych przeszłych lat, Jzaka Chaimowicza, Kiwę Gierszonowicza, Wulfa Symonowicza, Hirszę Aronowicza, Arona Zelmanowicza, Litmana Moyżeszowicza,—starszych terazniejszego roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego y innych starszych rocznych y miesięcznych kahału Wilenskiego za infamissow w izbie sądowej et in foro publico obwołał, publikował y relacją publikacyi swey, a loco publicationis rediens, iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunalnych W-0 X-a Litt-o iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибун. № 389, за 1721 г., л. 2670.

## № 214.—1722 г. Мая 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій всёхъ евреевъ Слуцкаго кагала къ инфаміи и уплатѣ Маріану Полоневичу долгу и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtorego, miesiąca Maia, dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami na trybunał główny w W-m X-e Lit., z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwudziesty wtory obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sążeniu naszemu przypadła sprawa imć pana Marciana Połoniewicza z niewiernemi żydami Litmanem Hirszewiczem, Jakubem Mędelewiczem, Alexandrem Szenderewiczem, Leybą Hirszewiczem, Szachną Nisanowiczem, Janchelem Leybowiczem, Chaimem Mendelewiczem, Aronem Boruchowiczem, Hirszem Aronowiczem, Nosonem Elchonowiczem y Wulfem Nosonowiczem, starszymi y całym gminem pospolstwem kahału Sluckiego, za pozwem od aktora przed sąd nasz wyniesionym, mieniąc oto, iż gdy za dekretem trybunalskim, kadenciei Nowogrodzkiej, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, miesiąca Oktobra, czwartego dnia, z aktoratu żałującego deklatora z infamiją y wskazem sumy dziewięciu tysięcy pięćuset szesciudziesiąt złotych polskich in contumaciam, na obżałowanych żydach otrzymanych imć pan Stanisław Mogilnicki,—sędzia grodzki wojewodztwa Nowogrodzkiego, requisitus będąc a parte actorea ordinaria juris via, praemissa innotescentia za wskaz wyżey mianowanej summy, w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym pierwszym, msca Nowebra, szóstego dnia, pro executione juridica do miasta nazwanego Slucka, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącego, także do domow, kromow onych zicchał, tam obżałowani niewierni żydzi, contraveniendo prawu pospolitemu y dekretowi wyż wyrażonemu, zebrawszy niemala (gromadę) ludzi żołnier-

skich garnizonu Słuckiego, z orężem do boju należącym, wczesnie przysposobionych do tego, przy zatarasowanych wrotach, słownie tak domów, iako y kromow bronili y exekucy czynić nie dopuscili, a przez to w wine powtorney infamiey y dalsze paeny prawne na obżalowanych żydów ściągające się popadli, do wskazania których paen, do utwierdzenia dekretu in toto, do przysądzenia teyże praetensiey na domach, kromach, handlach, towarach y samych osobach, no ostatek o szkody y expensa prawne, mianowicie na sprowadzenie exekucyiey urzędowey z okazji obżalowanych niewiernych żydów, na złotych dwieście spendowanych, na ostatek y oto wszystko, co kolwiek juris et praetensionis być może, a czasu produktu sprawy przez controversą obiasnioną y dowiedziono będzie, żalujący aktor obżalowanym niewiernym żydom przed nas sąd instituit acționem. Do której sprawy na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa, od żalującego aktora patron imści za mocą prawną, sobie do tey sprawy daną, oczewisto ku rozprawie prawney stawał, a obżalowani niewierni żydzi, za potrzykrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem, iako sami do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili, ztym tenże wyż wyrażony aktora patron, podanego obżalowanym niewiernym żydom oczewisto w ręce, tu w miescie i. k. mci w Wilnie przez ienerała Matheusza Alexandra Albinowicza pozwu, zeznaniem onego oczewistym przed wielm. im. panem pisarzem trybunalnym kollego naszym uczynionym, legitime dowiodszy y pilnosć troyga wołania, natym pozwie napisaną okazawszy, na dowod samey rzeczy produkował y czytał przed nami sądem dekret sądu trybunału w-o x-a Litt-o, kadenciey Nowogrodzkiej, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Oktobra, czwartego dnia, z aktoratu żalującego delatora, z infamią y wskazem

summy dziewięciu tysięcy pięciuset sześciudziesiąt złotych na obżalowanych niewiernych żydach in contumaciam otrzymany, a za onym exhibit list poiezdzy urzędowey czynionej exekucyiey na szkole w miescie Słucku będącey, także na dobrach, kromach onych, w miescie Słucku będących, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącym od imię pana Stanisława Mogilnickiego,—sędzię grodzkiego, wojewodztwa Nowogrodzkiego, autentice aktorowi pod datą w nim inserowaną wydany, z którego iawney contrawenciey przez obżalowanych żydów prawu y namienionemu dekretowi sądu trybun. gł-o w-o x-a Lit. stały dowiodszy pozwanym niewiernym żydom, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdania, a ztym wyż produkowanego dekretu sądu trybunału gł-o w-o x-a Lit. ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, wespol z listami urzędowemi—obwieszczym, poiezdzym y całym procederem prawa eo nomine do daty niniejszey w tey sprawie zasłym in toto utwierdzenia, approbowania y przy mocy inwoliabeter zachowania, sumy namienionym dekretem wskazaney dziewięciu tysięcy pięciuset sześciudziesiąt złotych, za szkody y expensa prawne, w tey sprawie spendowane y nowiter na poiazd erogowane, dwuchset złotych polskich na pozwanym niewiernym żydach, na domach, kromach, także na szkole w miescie Słucku będącey, w wojewodztwie Nowogrodzkim leżącey, do których exekucya urzędowa sprowadzana była, oraz y na innych wszelkich dobrach onych że leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, z wolnym sum, towarow, intra et extra regnum, arestzowaniem y samych osob łapaniem, insuper tych że niewiernych żydów za sprzeciwienie prawu popolitemu y dekretowi wyż pomienionemu, ktore się evidenter z listu urzędowego, poiezdżego pokazuie, iako iuz infamissow iterum na infamią żalującemu aktorowi wskazania, ad publicandum tey infamiey ienerała sądowego przydania, proklamować y publikować nakazania; a iako dla poscig-

nienia y złapania samych osob obżałowanych, zaaresztowania sum y towarow onych że, tak oraz dla uczynienia za wskaz summy wyż wyrażoney skuteczney, prawney y nieodwłoczney egzekuciey do urzędow ziemskich lub grodzkich Nowogrodzkiego, Minskiego woiewodztw, Oszmianskiego, Możyrskiego, Rzeczyckiego powiatow y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatow, pod któremi dobra, osoby obżałowanych być się okażą, a ktorego sobie aktor z urzędowad executionem użyć zechce, z założeniem in contravenientes dalszych paen prawnych odesłania, u nas sądu prosit y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie im. pana Marcyana Poloniewicza z niewiernymi żydami Litmanem Hirszewiczem, Jakubem Mendelewiczem, Alexandrem Szenderewiczem, Leybą Hirszowiczem, Szachną Nisanowiczem, Ianchelem Leybowiczem, Chaimem Mendelewiczem, Aronem Boruchowiczem, Hirszem Aronowiczem, Nozonem Elchonowiczom y Wulfem Nozonowiczem, — starszymi y całym gminem pospolstwem kahału Słuckiego, bacząc to, iż obżałowani niewierni żydzi, będąc o rzecz wyż w propozycyi wyrażoną, przed nasz sąd adcitowanemi, za potrzykrotnym z nakazu naszego inenarskim przywoływaniem, iak sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swym nam sądowi y stronie powodowey nie uczynili, przeto onych, iako prawu nieposłusznych, w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaemy, a zatym podług žaloby pozewney y domawiania się partis actoreae patrona wyż produkowany dekret sądu głównego tdybunału w-o x-a Lit. kadenciey Nowogrodzkiej w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym, msca Oktobra, czwartego dnia z aktoratu żalującego delatora z infamią, wskazem summy w nim wyrażoney na niewiernych żydach otrzymany, wespoł z listami urzędowemi obwieszczyz, poiezdźmy y całym procederem prawa eo nomine do daty niniejszey w tey sprawie zaszłym in toto utwierdzamy, approbuemy y przy mocy inviolabiter zachowuiemy, summy namienio-

nym dekretem wskazaney dziewięć tysięcy pięćset szeszedziesiąt złotych polskich za szkody y expensa prawne, w tey sprawie erogowane y na sprowadzenie egzekuciey urzędowey spendowane, dwieście złotych polskich, a z wpisnym y pamiętnym una cum lucris sądowi naszemu persolutis, in summa dziewięć tysięcy siedmset siedmdziesiąt złotych polskich na pozwanym niewiernych żydach, na szkole y domach onych, w mieście Słucku będących, do których egzekucya urzędowa sprowadzana była, także na wszelkich mająnościach y dobrach onych że leżących, ruchomych, summach pieniężnych, handlach, towarach, z wolnym sum, towarow intra et extra regnum aresztowaniem y samych osob łapaniem, instuper tych obżałowanych, niewiernych żydow iako iuż infamissow, za sprzeciwięstwo prawu pospolitemu y dekretowi wyż namienionemu trybunału głównego w-o x-a Lit., które się eviderter z listu urzędowego poiezdźłego pokazało, iterum na infamią żalującemu aktorowi wskazuiemy, ad publicandum tey infamiey inenarału sądowego przydaiemy, proklamować y publikować nakazuiemy; a iako dla poscignienia y złapania samych obżałowanych osob, tak oraz za sumę wyrażoną dekretem sądu naszego wskazaną dla uczynienia skuteczney, mocney y nieodwłoczney na dobrach onych że egzekuciey, do urzędow zemskich lub grodzkich Nowogrodzkiego, Minskiego woiewodztw, Oszmianskiego, Możyrskiego, Rzeczyckiego powiatow y innych wszelkich tych woiewodztw y powiatow, pod któremi dobra y mająności, summy, towary pozwanym, niewiernych żydow być okażą się y same osoby poscignione y złapane być mogą, a którego sobie aktor z urzędow do tey egzekuciey użyć zechce, założywszy na nieposłuszne in exequendo urzędy y na stronie sprzeciwną dalsze paeny prawne odsyłamy. A gdy dzień dwudziesty osmy tegoż miesiąca Maia, anni praesentis przypadł, tedy inenarał sądow naszych pilnujący, Mikołaj Klikowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, niewier-



nych żydów Litmana Hirszewicza y Jakuba Mendelewicza, Alexandra Szenderewicza, Leybę Hirszewicza, Szachnę Nisanowicza, Janchela Leybowicza, Chaima Mendelewicza, Arona Boruchowicza, Hirsza Aronowicza, Nosona Elchonowicza y Wulfa Nosonowicza, — starszych y cały gmin pospólstwa kahału miasta Słuckiego za infamissow w izbie sądowej et in foro publico obwołał, proclamował y relacją publikacyi swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału głównego Wielkiego księstwa Litewskiego jest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовск. Трибунала № 394, за 1722 годъ, т. 1153.

## № 215.—1722 г. Юня 11.

Трибунальный декретъ, присуждающий старшинъ Виленской синагоги къ инфамии и уплатѣ Михаилу Пилсудскому долгу съ процентами и пени.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtorego, miesiąca Iunij iedynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w. x. Lit., z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wyż na dacie pisany obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądeniu przypadła sprawa imć pana Michała Piłsudskiego, z niewiernymi żydami, Izaakiem Nachimowiczem, Dawidem Moyżeszowiczem, Irszą Aronowiczem, Markiem Israelewiczem, Izaakiem Lewkowiczem, Szaią Lewkowiczem, Łazarzem Berkowiczem Beniaminowiczem, Chaimem Iahelwiczem, Męnkem Łazerowiczem, Markiem Irszewiczem y innemi wszytkiemi żydami starszymi y całą synagogą kahału Wilńskiego, za pozwem do aktora przed nasz sąd wyniesionym, mieniąc do listu dobrowlnego obligacynego zapisu od niewiernych żydow y całego kahału Wilńskiego zeszedmu z tego swiata wielmożnemu imć panu Ferdynandowi Piłsudskiemu—staroscie Wiesz-

wianskiemu, na summę rękodayną, to iest, na tynfow siedm tysięcy szeset szeszedzięsiąt szesć, roku tysiąc siedmsetnym piętnastym miesiąca Ianuary dwudziestego dzięwiątego dnia danego, ktorym to listem dobrowlnym obligacynym zapisem obowiązawszy się in termino w roku tysiąc siedmsetnym dzięwiętnastym miesiąca Decembra dwudziestego dnia przy xięgach grodzkich woiewodztwa Wilńskiego, ni czym tego dnia y terminu niepochibiając, pod troiakimi zarękami y pod punktem banicyi doczesney wieczney y infamyi, oddać spelną razem, a nie ratami wyliczyć, lecz nie wierni żydzi za niepoiednokrotną załuiącego delatora iako successora po zesłym im. panu Ferdynandzie Piłsudzkim staroscie Wieszwianskim requizycią, tak na terminie iako y po terminie pomienioney summy nie oddali, a ni prowizyi nie płacili y oddać niechcą, przez co w troiakię zaręki y paeny banitionum ac infamiae popadli, za czym ante omnia do zapłacenia summy capitalney z troiakimi zarękami libere w obligacynym zapisie założonemi y prowizyą od roku tysiąc siedmsetnego piętnastego do daty niniejszey nie płaconą od summy capitalney przychodzącą, do wskazania paen banitionum ac infamiae, do nagrodzenia szkod y expens prawnych y oto wszystko, co czasu controwersy fusius deducetur, załuiący aktor obżałowany przed nasz sąd intentował akcyą. Do którey sprawy na terminie niniejszym, wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez ienerała stron do prawa od aktora patron imsci za mocą prawną sobie do tey sprawy daną im. pan Michał Maniuszko personaliter ku rosprawie prawney stawał, a pozwani iako sami za pokilkakrotnym z nakazu naszego ieneralskim przywoływaniem do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowey nieuczynili, za tym tenże wyż rzezony aktora patron podanego obżałowany oczewisto w ręce tu w miescie i. k. m. Wilnie przez ienerała Mikołaja Klikowicza pozwu, ze znaniem onego oczew-

wistym przed wielmożnym imć panem pi-sarzem trybun. kolegą naszym uczynionym słusnie prawnie dowiodszy y pilność troy-ga wołania na tym pozwie napisaną oka-zawszy, w dalszym progressie prawnym na dowod pretensyi pryncypała swego produ-kował y czytał przed nami sądem list do-browolny, obligacyjny zapis od żydow star-szych kahału Wilenskiego zesłemu z tego świata imć panu Ferdynandowi Piłsudskie-mu—staroscie Wieszwianskiemu, w roku tysiące siedmsetnym piętnastym miesiąca January dwudziestego dziewiątego dnia da-ny, ad presens żałującemu aktorowi iure succesivo służący y należący, z którego wszystkie wadya y obowiązki obszerniey wy-rażone przeczytawszy, a nieoddania y nie zapłacenia pomienioney summy tym że sa-my nie oswobodzonym zapisem dokumen-taliter dowiodszy, wzdania pozwanych nie-wiernych żydow, iako prawu nieposłusznych w roku zawitym na upad w rzeczy; a za-tym podług prawa y żaloby pozwney wyż produkowanego listu dobrowolnego obliga-cynego zapisu we wszystkich punktach, para-grafach y ze wszystką w nim wyrażoną rze-czą utwierdzenia y approbowania, vigore którego zapisu summy kapitalney siedmiu tysięcy sześciuset szesciudziesiąt szesciu tyńfow, troiakich zarąk dwudziestu dwóch tysięcy dziewięciuset dziewięciudziesiąt os-miu tyńfow, prowizyi od roku tysiąc siedm-setnego piętnastego do daty najmniejszy ra-chuiąc decem procento przychodzącey, we-społ y szkodami, nakładami prawnymi w tey sprawie spendowanemi szesciu tysięcy tyńfow, na pozwanych niewiernych żydach starszych kahału Wilenskiego y na wszel-kich ich dobrach, domach, kromach, to-warach, handlach, summach pieniężnych gdzie kolwiek będących, a w niedostatku onych na samych obżałowanych osobach z wolnym onych ubique locorum łapaniem, kromow pieczętowaniem, summ y towarow arestowaniem, a samych pozwanych pod-lug dobrowolnego ich opisu y obowiązkow w obligu wyrażonych na infamią żałującemu delatorowi wskazania, ad publikandum

tey condemnaty ienerała sądowego przyda-nia wywołać y publikować nakazania, a dla uczynienia na wskaz summy skutecz-ney y nie odwołczney nad dobrami y oso-bami obżałowanych za poscignieniem onych do urzędow ziemskich lub grodzkich Wil-enskich, Trockich, Oszmianskich, Lidzkich y innych wszelkich tych woiewodztw y po-wiatow, pod ktoremi dobra y same pozwa-nych osoby znajdować się będą, a którego sobie z urzędow pars actorea ad exeku-cyonem użyć zechce, założeniem na sprze-ciwnych dalszych paen prawnych odesłania u nas sądu prosił y domawiał się. A tak my sąd w tey sprawie im. pana Michała Piłsudskiego z niewiernymi żydami: Iza-akiem Nachimowiczem, Dawidem Moyże-szowiczem, Irszą Aronowiczem, Markiem Izraelowiczem, Izaakiem Lewkowiczem, Szaią Lewkowiczem, Łazarzem Berkowi-czem Beniamenowiczem, Chaimem Iache-lewiczem, Mękiem Łazarowiczem, Markiem Irszewiczem y innemi wszystkimi żydami starszymi y całą synagogą kahału Wilen-skiego, bacząc to, że obżałowani będąc o rzecz wyżej de tenore wyrażoną przed nasz sąd adcytowanymi, iako sami za trzykrot-nym z nakazu naszego ieneralskim przy-wolywaniem do prawa niestawali, tak y żadney wiadomosci o niestaniu swoim nam sądowi y stronie powodowcy nieuczyni-ili, przez to pozwanych iako prawu nie po-słusznych w roku zawitym na upad wrze-czy wzdaemy, a zatym podług prawa ża-łoby y domawiania się partis actoreae pa-trona, wyż produkowany list dobrowolny obligacyjny zapis od pozwanych niewier-nych żydow starszych kahału Wilenskiego zesłemu w Bogu im p. Ferdynandowi Pił-sudskiemu w roku tysiąc siedmsetnym piętnastym miesiąca January dwudziestego dziewiątego dnia dany, ad praesens ża-lującemu aktorowi iure successivo służący y należący we wszystkich punktach, para-grafach y zewszystką w nim wyrażoną rze-czą utwierdzamy y approbuemy, vigore którego zapisu summy kapitalney siedm ty-sięcy sześćset szesciudziesiąt sześć tyńfow,

troiakich żarąk, dwadzieście dwa tysiące dziewięćset dziewięćdziesiąt osm tynfów, przewidy od roku tysiąc siedmsetnego piętnastego do daty niniejszey za lat siedm nieplaconey, od summy capitalney przychodzący, wespół z szkodami, nakładami prawnemi, w tey sprawie spendowanymi, sześć tysięcy tynfów, a z zapisnym y pamiętnym una cum lucrīs nam sądowi persolutis, wszystkiego summą trzydzieście sześć tysięcy szeset szesdziesiąt cztery tynfów y złotych polskich dziesięć, na pozwanych nie wiernych żydach, starszych kahału Wilenskiego y na wszystkich ich dobrach, domach, kromach, towarach, handlach, summach pieniężnych gdzie y u kogo będących, a w niedostatku onych y na samych obżalowanych osobach żadnym onych ubique locorum łapaniem, kromow pieczętowaniem, summ y towarow aresztowaniem, a samych pozwanych podług dobrowolnego ich opisu obowiązkow w zapisie obligacyjnym wyrażonych, na infamią żałującemu delatorowi wskazujemy, ad publicandum tey condemnaty ienerała sądowego przydaemy, wywołać y publikować nakazujemy; oraz dla uczynienia na wskaz summy skuteczney y nie odwłoczney nad dobrami y samemi obżalowanych osobami za pocięgnięciem onych exekucy do urzędow ziemskich lub grodzkich Wilenskich, Trockich, Oszmianskich, Lidzkich y innych wszelkich tych wojewodztw y powiatow, pod ktorymi dobra pozwanych y same osoby znajdować się będą y którego sobie pars actorea ad eam executionem za urzędow użyć zechce, założywszy na sprzeciwnych temu dekreto wi naszemu dobre paeny prawne odsyłaemy, a gdy dzień trzytnasty tegoż mscia Juny anni currentis przypadł, tedy ienerał sądow naszych pilnujący Mikołay Klibowicz dość czyniąc prawu popolitemu y dekreto wi naszemu, niewiernych żydow Izaaka Nachimowicza, Dawida Moyżeszowicza, Irszawicy, Marka Izraelowicza, Izaaka Lewkowicza, Szaja Lewkowicza, Łazarza Berkowicza, Bemianowicza, Chaima Iachielewicza Męka Łazerowicza, Marka

Irszewicza y innych wszystkich żydow starszych y całą synagogą kahału Wilenskiego za infamissow w izbie sądowey et in foro publico wywołał, publikował y relacyą publikacy swey a loco publicationis rediens iudicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego iest zapisana.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 392, за 1722 г. з. 1400.

## № 216.—1724 г. Іюля 13.

Универсалъ воеводства Новогородскаго о томъ, чтобы христіане не поступали на постоянную службу къ евреямъ и татарамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, miesiąca Augusta czternaście dnia.

Przed nami sędziami na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego, z wojewodztw, ziem y powiatow na rok terazniejszy wysz na dacie pisany obranymi, comparsens personaliter u sądu patron imię pan Jan Bilinski, instrument wojewodztwa Nowogrodzkiego na żydow, in rem wielmożnego imsci xiędza Zaleskiego, kanonika Smoleńskiego, plebana Kleckiego, pokładał, opowiadał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego podał, prosząc ażeby ten instrument, alias uniwersał ze wszystką rzeczą w nim wyrażoną był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd przyiowski wpisać w xięgi verbum de verbo rozkazali, cujus tenor sequitur estque talis: Krzysztof Michał Kondratowicz—mieczny y podwoiewodzy, Stanisław Adam Mogilnicki—sędzia, Alexander Piotr Sawicz Korsak—podstoli y pisarz, urzędnicy grodzcy wojewodztwa Nowogrodzkiego, jasnie oświeconym, iaśnie wielmożnym ichmościom panom senatorom, dygnitarzom, stanom duchownym, urzędnikom ziemskim,

rycerstwu, szlacheic, obywatelom wojewodztwa Nowogrodzkiego, ekonomom, administratorom dobr et quocunque titulo dzierżącym, naszym wielce miłościwym panom y braci. Po zaleceniu usług naszych podaiemy do wiadomości y nicodwłoczney eksekucyi, iż zabiegając dalszym inkonwencyencyom, zle y w brew prawa pospolitego dotąd praktykowanym, względem służenia roczney czeladzi oboiey płci, to jest, chrześcian niewiernym żydom y tatarom, przez co ex occasione służby dla wielu actu ipso dziejących sie nierząd y kryminalów, tudzież dla zgwałcenia dni niedzielnych y innych święt jest y bywa pan Bóg ciężko obrażony, przytym nieznosna dzieic się krzywda, iż szlachta bracia nasze, iako y poddani nasi dla najeccia sobie roczney czeladzi z wielką trudnością dostać niemoga, a to dla podwyższonego od żydów iurgieltu, więc aby sprawiedliwość boska od nas karanie swe oddalić raczyła, teraznieyszym publicznym edyktem naszym, ile do urzędu naszego, praecise regulującym się, in virtute praw oyczystych y dawno zasłych konstytucyi korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, ad zelum pro fide orthodoxa affekta y serca, iako prawowiernych katolików pobudzamy y zachęcamy, frustra enim leges conduntur, si non observantur, że tedy takowa, animadversya lege positiva iest urzędem grodzkim, wszystkich wojewodztw y powiatów zalecona; zachczym serio to nam incumbit, żebyśmy sancita wolnych seymów, exacte et strictissime zachowując, należyty hoc in passu w wojewodztwie naszym uczynili porządek. Więc trzymając się wielu konstytucyi z iasnym wyrażeniem, a mianowicie anni tysiąc pięćset sześćdziesiąt piątego, folio dwudziestego ósmego, et folio dziewięćdziesiąt ósmego, na seymie Piotrkowskim ferowanej, w której to sonat: «chrześcianie utriusque sexus żydam służyć, pod zaplaceniem winy przez każdego żyda sta grzywnien, nie mają, a chrześcianin więzieniem sześciu niedziel w turmie ma być karany». A iż by się to działo we wszystkich, tak królew-

skich, iako też duchownych, panskich, szlacheckich miastach y miasteczkach, opuszczając jednak browarników, słodowników męskiej płci, żeby sobie dniami, iako y furmanów w drogę na czas najmowali, y to ad finalem decisionem, na przyszłym, da pan Bóg, seymie stanów rzeczy pospolitey znowu konstytucyą, anni tysiąc sześćset siedmdziesiąt ósmego, folio trigesimo quarto, titulo roborowano, et reassumpcyą tego prawa, in eundem sensum stanęła, pod winą dwóch set grzywnien super infractores tego prawa, których medietas ma należeć parti, a druga iudicio; item anni tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego, folio duodecimo, na seymie Grodzieńskim, o żydach wielkiego xięstwa Litewskiego konstytucyą reassumowano, et lege perpetua warowano, aby chrześcianie żydom, tatarom nullo practextu, pod winą wyż wyrażoną, niesłużyli; cel, myt, dobr arendam etc. niestrzymali; y urzędem grodzkim, przed którymi forum uznano do eksekucyi przywodzić, sub paena privationis officii przykazano, czego starostowie, burmistrzowie y miasta doglądać y exequować mają, aby roczna czeladź żydom nie służyła, daley nie allegując hac in parte innych konstytucyi ale tym bardziey onym że insistendo, et quam sacro sancte observando, desiderio desideramus. Kto w sercu swoim Jezusa ukrzyżowanego Pana nad pany nad wszystko przekłada, kto dobro pospolite y ucieśliwość kocha, komu honor inienia chrześciańskiego iest miły, aby od publikacyi po wszystkich parafiach y cerkwiach tych uniwersalów naszych, ex nunc prosemper czeladź roczna oboiey płci, żydom w miastach, miasteczkach, po wsiach y karczmach prywatnych nie służyła, także w domach żydowskich na okupiszczu ich, gdzie się grzebią chrześcianie kontem, bez żadney służby nie mieszkali, przystoynieysza bowiem rzecz gdy żyd żydowi, a nie chrześcianin onemu służyć będzie. Praccipue w mieście Slucku za wałami y przedmieściu żydom mieszkaiącym, sub paenis in volumine legum expressis iniungimus, aby nie

byli temu przeciwni y urzędom naszym grodzkim w tym przeszkadzać nieważyli się; protekcyę quarumcunque personarum, takowym niech nie służą, dum humana querunt et divina, et humana perdunt, niedawaiąc, strzeż Boże, durac cervici tym osobam niewiernym żadney dla doczesnego respektu protekcyey, każdy taki nocet sibi pietati, qui favet impietati, ale mają ante omnia, w żywey pamięci y przed oczy samego Boga w trójcy świętey jedynego y pomnożenie iego wiary świętey. A tak wolno renitentēs u sądu każdego, takowych cum extensione paenarum w konstytucyach wyrażonych karać, a od naszego urzędu sine ulla revocatione doniesionych. Na co dla lepszey wiary y pewności podczas roczkow Iuliowych sądzących się, ręce nasze przy pieczęci urzędowey podpisali się y dla publikacyi tych uniwersałow przez ienerała woiewodztwa naszego, po wszystkich parafiach y cerkwiach nakazaliśmy. Pisan w Nowogrodzku, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, dnia trzynastego miesiąca Julii. U tego uniwersału przy dwóch pieczęciach grodzkich woiewodztwa Nowogrodzkiego podpisy rąk ich mościow panow grodzowych tymi słowy: Krzysztof Michał Kondratowicz, — miecznik y podwoiewodzy woiewodztwa Nowogrodzkiego mp. Stanisław Adam Mogilnicki, — sędzia grodzki woiewodztwa Nowogrodzkiego, Alexander Piotr Sawicz Korsak, — podstoli y pisarz grodzki woiewodztwa Nowogrodzkiego mp. A suscepta iego mości pana regenta tymi słowy: roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, miesiąca Julii piętnastego dnia, na urządzie grodzkim Nowogrodzkim, stanowszy personaliter iego mość pan Michał Pawlikowski, ten uniwersał od wielmożnych ich mościow panow urzędników grodzkich, woiewodztwa Nowogrodzkiego wydany, ad acta gradu Nowogrodzkiego podał. In absentia iego mości pana podstarościego, suscepit Jan Antoni Broniec — regent grodzki woiewodztwa Nowogrodzkiego; concordat cum originali Broniec. Który to uniwersał za

pokładaniem do akt przez osobę w wierzechu mianowaną iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала № 357, за 1720 г. т. 662.

## № 217.—1727 г. Августа 26.

**Заемная запись Гродненскаго кагала Гродненскому Доминиканскому монастырю на сумму 1283 злотыхъ и 10 грошей.**

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego siódnego, miesiąca Augusta dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie maydeburzey miasta i. kr. mci Grodna, przed nami Janem Rozumowiczem, Jozefem Sadanem burmistrzami, Janem Meystrem, Michałem Kołędą, Tomaszem Markiewiczem raycami, Mikolaiem Michałem Szarkowskim pisarzem, urzędnikami sądowemi mieyskimi Grodzienskiemi, stanowszy oczewisto Zelman Berkowicz, Abraam Salomonowicz, Fawisz Aronowicz, Marek Moyżeszowicz, Judka Szmojłowicz, Faisz Jakubowicz, Jowna Chaimowicz, Kochman Yzakowicz, Chaim Lublinski Niesenelowicz, Fiszel Zelmanowicz, Todrys Samsonowicz żydzi starsi kahału Grodzienskiego, swoim y całego pospolstwa żydow do tegoż kahału należących imieniem, list swoy dobrowolny obligacyiny zapis na summę rękodayną złotych dziesięć tysięcy dwiescie osmdziesiąt trzy, groszy dziesięć polskich w Bogu wielobnemu imc xiędzu Romualdowi Sankowiczowi s. Theologii doktorowi, przeorowi zakonu kaznodzieyskiego y wszystkim ichmem xięży Dominikanom konwentu Grodzienskiego prowincyei Litewskiey ustnie przyznali, potrzebując aby był w xięgi wpisany, który za przyjęciem wpisując de verbo ad verbum tenore tali sequitur: Ja Zelman Ber-

kowicz y my Abraam Salamonowicz, Fawisz Aronowicz, Marek Moyżeszowicz, Judka Szmojłowicz, Fawisz Jakubowicz, Jowna Chaimowicz, Kochman Jzakowicz, Chaim Lublinski Nesenelowicz, Fiszel Zelmanowicz y Todrys Samsonowicz żydzi starsi kahału Grodzińskiego, swoim y całego pospolstwa żydow do tegoż kahału należących imieniem, ręcząc iedna osoba za drugą, a wszyscy za iedno rozumieni y poczytani być mamy, czyniemy wiadomo y zeznamy sami na siebie tym naszym listem dobrowolnym obligacyinym zapisem komu o tym terazniejszego y na przyszły czas następującego wieku ludziom wiedzieć będzie należało, iż my żydzi starsi kahału y szkoły Grodzińskiej będąc pilnie, a gwałtownie potrzebni summy pieniędzy na własną naszą spólną z całym pospolstwem żydow potrzebę, wzięliśmy pożyczyci i do rąk naszych zupełnie razem a nie ratami rękodajney, a nie kontraktowey zł. dziesięć tysięcy dwiescie osmdziesiąt trzy y groszy dziesięć polskich currenti moneta, bez braku, tak w koronie polskiej, iako y w wielkim xięstwie Litewskim idącej, od w Bogu wielobnego imci xiędza Romualda Sankowicza s. Th. doktora, przeora zakonu kaznodziejskiego y wszystkich jmhcmw xięży Dominikanow konwentu Grodzińskiego prowineyi Litewskiej do rąk naszych odebrali y odliczyli, którą to summę dziesięć tysięcy dwiescie osmdziesiąt trzy złotych groszy dziesięć polskich, także razem a nie ratami, takowąż monetą ichmciom xięży dominikanom Grodzińskim bez wszelkich excepcyi z kwotą roczną od tysiąca złotych dając po złotych osmdziesiąt currenti moneta, w roku da Bog przyszłym tysiąc siedmsetnym dwudziestym osmym, w dzien s. Jana Chrzciciela święta rzymskiego, według nowego kalendarza, dnia dwudziestego czwartego Junij przypadającego, mamy y powinni będziemy oddać y we wszystkim dosć temu obligacyinemu zapisowi naszemu uczyni. A iezelibyśmy na pomienionym terminie y dniu mianowanej summy dziesięciu tysięcy dwuchset osmiu-

dziesiąt trzech złotych y groszy dziesięciu polskich nie oddali, nie wyliczyli y bynajmniej ten termin uchybili, tedy skoro po ominieniu tego terminu mamy popadać w sowite płacenie summy y w troiakię zaręki i już mianowaną summę z sowitoscją, troiakiemi zarękami, z kwotą, z nagrodzeniem szkod y wykładow prawnych zapłacić oddać y wszystkie szkody nagrodzić obowiazujemy się; pod którą to summę samą iseznę, sowitosc oney, troiakię zaręki, kwotę, ewikeją wnosimy na szkołę naszą Grodzińską, kromy, domy, place, kamienice, handle, towary, trunki, złota, srebra, kleynoty, cynę, miedź, szaty, konie, woły y inny dobytek, oraz na wszystkie dobra nasze leżące, ruchome, summy pieniężne gdzie y u kogokolwiek będące, towary różne, pozwalając ichmciom y każdemu ten nasz list dobrowolny obligacyiny zapis mającemu bez wszelkiego sądu, prawa y urzędu ienerała, protekeyi i. kr. mci, xiążęcych, panskich, duchownych, mieyskich y innych zaiężdzać, brać, grabić nas wszystkich, lub iednego za wszystkich, gdzie ieno kolwiek potrafiwszy, tak w koronie polskiej iako y w wielkim xięstwie Litewskim, państwie Pruskim y innych nacych, na targach, iarmarkach, po miastach, miasteczkach, wsiach, goscincach, drogach, karczmach, majątnosciach panskich, we dworach szlacheckich, gdzie tylko ktorego z nas znajdy y zpołkają, a zaiachawszy lub zagrabiwszy w swoiey possessyi dobra lub w grabieżu, a samych nas w sekwestrze mieć y trzymać poty, aż poko we wszystkim według terazniejszego dobrowolnego obligacyinego zapisu naszego stanie się satysfakcyą, a my ni w czym temu negować nie będziemy mogli; o którą to summę iseznę, sowitosc oney, troiakię zaręki, kwotę, szkody za nie dosć uczynieniem w oddaniu, dajemy moc y wolnosć ichmciom xięży dominikanom konwentu Grodzińskiego nas samych, a po nas następujących successorow żydow każdemu ten nasz obligacyiny zapis, za wlewkiem prawnym lub też bez wlewku mającemu, tylko za poka-

zaniem onego, pozwem mandatem zapoznać, zakazem zakazać do ktoregokolwiek wojewodztwa, ziemi y powiatu, mambramem wziętym by też nienależnym, napisanym lub słownie przez służbę urzędowego, woznego, ienerala iakiegokolwiek wojewodztwa y powiatu do sądu, prawa y urzędu grodzkiego, ziemskiego, głównego trybunału koronnego w. x. L. w ktorey chcąc termin, powiat y wojewodztwo, marszałkowskiego, ieneralnego, seymowego, i. kr. mci zadwornego assessorskiego, skarbowego, a podczas interregnumu kapturowego, duchownego, partykularnego, maydeburskiego, rokiem y terminem by naykrotszym lub y nie statutowym, pokładając pozwy nam samym na szkole Grodzienskiej y na wszystkich dobrach naszych, ubique locorum będących y oczewisto podając pod czas odprawowania iakowych kolwiek sądow, na ktorym kolwiek mieyscu będącym wszystkim lub iednemu za wszystkich, a my będąc zapozwani, lub zakazani do ktorego kolwiek sądu, prawu y urzędu nie wymawiając się żadnemi przyczynami prawnymi, pogotowiu nieprawnymi, szabasami, świętami żydowskiemi, obłożną chorobą, odiazdem za granicę, większością spraw w inszym powiecie, ziemi lub wojewodztwie mającemi, nie biorąc na patrona, umocowanego, na godzinę, na kopią z pozwu, mandatu, zakazu, processu, a pogotowiu z tego listu obligacyjnego zapisu na munitamenta, nie szczycąc się pilnością y nie potrzebując od strony pilności, nie zaśłaniając się aresztami, także żadnemi kwitacjami, wolnościami, konstytucjami seymowemi, przywilejami nam ku obronie służącemi, ani się szczycąc listami żelaznemi et quocunque titulo zmysłem ludzkim wynajdzionemi, obiekcjami y nie mówiąc do tego listu naszego obligacyjnego zapisu y do pieczętarzow tam wyrażonych mamy osobami swemi, lub ieden za wszystkich u każdego sądu stanąć, a stanowszy bez żadnych dylacyi na pierwszym citationis terminie finaliter usprawiedliwić się y zaraz summę dziesięć tysięcy dwiescie osmdzie-

siąt trzy złotych y groszy dziesięć polskich z sowitoscją, troiakimi zarękami, kwotą, szkodami y nakładami prawnymi zapłacić, nie schodząc z sądu powinni będziemy, sąd tedy każdy y urząd na nas y dobrach naszych wskazać, oraz na wszystkie trzy lukra, banicyą doczesną, wieczną y infamią wzdać ma y mocną a nieodwołczną nie oglądając się na żadne ni od kogo iakowym kolwiek sposobem miało by być bronienie, nie przymuiąc ceduł, iako w ostatnim stopniu prawa eksekucją na dobrach naszych wszelkich wyż specifikowanych udzielać wolen y mocen będzie, oraz krom składania rat uwiązać y dobra nasze otaxowawszy w realną possessyą podać. A my temu ni w czym nie będziemy sprzeciwni, tak sądu o zły wskaz, iako strony o zły y zaoczny przewod prawa, pozywać y turbować wiecznymi czasy nie mamy y owszem pod wszelkie wskazy, by też nayobciążliwsze, podlegać my y successorowie nasi mamy y powinni będą y to też warunki ichmciom xięży dominikanom Grodzienskim y successorom ichmcw, iż gdzieby, strzeż Boże, przed wyischem y oswobodzeniem tego obligacyjnego zapisu naszego śmierć na nas przez morowe powietrze przypadła, albo inkursye nieprzyjacielskie w oyczyźnie powstały, czy też głód z nieurodzaiu, ogień y inne z dopuszczenia Naywyższego Pana przypadki y tym się nie wymawiając, tak my, iako y successorowie nasi z swoich osob y dobr naszych z chazaki, krobek y innych prowentow zapłacić y we wszystkim dosć temu opisowi naszemu y decyzye sądowej koronney, Litewskiej, panstwa Pruskiej y innych nacyi powinni będą, i natośmy dali ten nasz obligacyjny zapis z podpisami rąk naszych haebreyskim pismem y z podpisami rąk ichmciov panow pieczętarzow od nas ustnie y oczewisto uproszonych. Pisan w Grodnie, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego siódmego, miesiaca Junii dwudziestego czwartego dnia. U tego listu dobrowolnego obligacyjnego zapisu podpisy rąk aktorow hebreyskim pismem przy cus-

todyi tymi słowy: Zelman Berkowicz, Abram Salamonowicz, Fawisz Aronowicz, Marek Moyżeszowicz, Judka Szmojłowicz, Fawisz Jakubowicz, Jowna Chaimowicz, Kochman Jzakowicz, Chaim Nesanelowicz Lublinski, Fiszel Zelmanowicz, Todrys Samsowicz, a podpisy ichmew p. p. pieczętarzow tymi słowy: Ustnie y oczewisto proszony od wyż wyrażonych osob jako pieczętarz podług prawa podpisuie się Jozef Kazimierz Kaczanowski, sędzia grodzki p-tu Grodzkiego. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego obligu podpisuie się Michał Wret. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osob wysz wyrażonych kahału Grodzkiego żydow do tego obligu podpisuie się Stanisław Jozafat Krupski, podczaszy starodubowski, lantwoyt Grodzki. Ktory to dobrowolny obligacyiny zapis, za przyznaniem przez wyż wyrażone osoby żydow starszych kahału Grodzkiego, do xiąg mieskich Grodzkich iest wpisany. Correctum. Wypis wydany. M. Szarkowski pisarz m. i. k. m. Grodna.

Изъ актовой книги Виленскаго градскаго суда, кн. № 6986, за 1727 г. стр. 730.

## № 218—1788 г. Апрелья 25

**Жалоба Виленскихъ евреевъ на Гавриіла Скириата о причиненій имъ разныхъ насилиій.**

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego trzeciego, miesiąca Apryla dwudziestego piątego dnia,

Przed nami sędziami głównemi kapturowymi woiewodztwa Wilenskiego, po śmierci nayiaśniejszego króla imci Augusta wtórego, na seymiku ante konwokacyiny w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim zgodnie obranymi, żalowali y soleniter protestowali się niewierni żydzi starsi Hirsz Lewkowicz, Sy-

mon Gudowicz, Gierszon Kiwowicz, Dawid Boruchowicz y cały kahał miasta iego królewskiej mości Wilna, na imć pana Gabryela Bronisława Skiryata, mieniac oto, iż co obżałowany imć przepomniawszy praw pospolitych, de securitate et autoritate tempore interregni tot constitutionibus et legibus sricctissime opisanych, tak też postponendo dekretem trybunalskim ex seriis partium controversiis ferowanym, którym omnem securitatem całemu kahałowi y gminowi żydom miasta Wilna zdrowia y wolnego handlowania od dalszych impetycyi obżałowanego imci, trybunal główny wielkiego xięstwa Litewskiego, na kadencyi Nowogrodzkiej, w roku terazniejszym tysiąc sedmsetnym trzydziestym trzecim, miesiąca Januarii dnia dziewiętnastego warował, ale y owszem postponendo dekretemi et ex cardine wywraćaiac prawo pospolite et calcando one, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim, tempore interregni, tak przed zaczęciem sądów kapturowych Wilenskich, zgromadziwszy niemalą gromadę ludzi, do gwałtu y wioleneyi przysposobionych, ważył się illicito ausu żydów kahału Wilenskiego po różnych gościncach, po ulicach y po własnych domach, kamienicach, sam przez się et per subordinatas personas, lapać y do swego prywatnego więzienia sadzać, zasadzki różne poczyniwszy, seigal, handłów prowadzić przez takową wiolencyą zatamował cursum, przez co damnifikacyi całemu kahałowi Wilenskiemu na trzydzieście tysięcy złotych polskich uczynił. O które naruszenie pokoju pospolitego y za złamanie praw, constitucionum żydzi kahału Wilenskiego, iako tempore interregni, do sądów kapturowych uciekły się, et summario processu dopraszali się z obżałowanym imcią rozprawy. Jakoż sąd kapturowy, skłaniając się do świętey sprawiedliwości, proces o wiolencyą sub securitate et autoritate iudiciorum stały akceptował, a obżałowany imć, mimo takową decyzyą mala malis assumendo, po takowym stałym processie, violando publicam securitatem et autoritatem iudicio-



rum, a kontynuując zawzięty umysł swój et effrenatam licentiam, żydówkę Iozefową Eliaszewiczową, obywatelką Wileńską, inviduali statusu zostająca, tu w mieście iego królewskiej mości Wilnie, z mógł żydowskich powracająca, nie sobie niewinna, licentiose et violenti modo per subordinatas personas na postprozycyą dekretów ferowanych wziol y oną nescitur dokąd prowadził, gwałt, excess, wiolencyą pod sądem sądzącym się popełnił, iakoż sąd kapturowy tot constitutionibus tempore interregni sądzący się dobrze obwarowany, a żydzi kahału Wileńskiego z obżalowanym imcią chcąc przed tym że sądem kapturowym Wileńskim vigore praw constitutionum iure experiri, ante omnia do personalney komparycyi samego obżalowanego imci, za excess pod sądami kapturowymi stały, do statucyi sług-czeladzi, do wiolencyi y gwałtu sub securitate iudiciorum stałego przysposobionych, a obżalowanemu imci nominatim wiadomych, do nagrodzenia trzydziestu tysięcy złotych przez zatamowanie handłów żydom kahału Wileńskiego, przez obżalowanego imci y szkod poniesionych, do pokarania paenami za wiolencyą sub auctoritate et securitate iudiciorum stałych, de lege ściągających się, do nagrodzenia damnorum litisque expensorum, y oto wszystko co czasu prawa ex scrutinio y przez controuersyą deducetur, salva melioratione tey żałoby lub inney wyniesienia, a do tey łączenia, żałujące żydzi starsi kahału Wileńskiego dali te swoią solenną protestacyą do xiąg kapturowych Wileńskich zapisać, co jest przyjęto y zapisano.

Піз книги Главнаго Литовскаго Трибунала № 87, за 1733 г., л. 76Б.

## № 219.—1743 г. Августа 20.

Трибунальный декретъ, присуждающій евреевъ мѣстечка Смиловичъ къ инфаміи и уплатѣ штрафа за притѣсненіе евреевъ капитульнаго мѣстечка Докшиць.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego trzeciego, miesiąca Augusta dwodziestego dnia.

Przed nami sędziami duchownymi y świeckimi na trybunał główny w. x. Lit. kola compositi iudicij z woiewodstw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset czterdziestym trzecim obranymi, gdy z porządku rejestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa wielmożnego imć. xiędza Antoniego Iuszkjiewicza,—kanonika prokuratora kapituły Żmudzkiej y całej przeswiectney kapituły Żmudzkiej z niewiernymi żydami Osterem,—rabinem Smiłowickim y wszystkimi żydami starszymi, szynkarzami, mieszkancami y całą synagogą Smiłowicką, za pozvem od aktorów po obżalowanych żydów Smiłowickich przed sąd nasz wnymiesionym, mieniać o to: iż co obżalowani żydzi synagogi Smiłowickiej, żadnego wstępu, praetextu, interesu do miasteczka żałujących delatorów Dokszyce nazwanego, w woiewodstwie Minskim sytuowanego, nie mająć, lecz tylko po ziachaniu z aredy aredarzów, którzy anterius w miasteczku żałujących aktorów Dokszycach za kontraktami na arendzie byli, et intuitu postanowienia tych że kontraktów hucusque delatorom nie wypłacili, usurpativo titulo niejakowyci chazoki in damnum et praepudicium delatorom, contra vetitum praw w. x. Lit. excogitando, ex ratione onych różne pretensye tak do arendarza ad praesens w Dokszycach na arendzie będącego, jako też do zięcia onego nomine Leyby uraszczają, et por consequens do żydowskiej swej jurydykeyi adcytowawszy, indebite kondemnują. Deinde też kondemnaty, nullum valorem mające, niektórym obywatelom woiewodstwa Minskiego

wławszy, za onemi tak arędarza przerzeczonego, ad praesens w Dokszycach będącego, jako też y zięcia jego aggrawować subordynują. Ad haec, nescitur quo jure, tylko z jednej malewolency, obżałowani żydzi Smilowieccy na Dokszyckich żydów, nad innych miast żydów pogłowne, in praeaggravationem nie skomparowane imponendo, za exekucją żołnierzów wojskowych do wybierania przerzeczonego pogłownego zsyłają y aggrawować żydów Dokszyckich namienionego miasteczka delatorów informują. Denique obżałowani żydzi Smilowieccy żydów Dokszańskich, przejeżdżających, sami przez się insolenti ausu, bez żadney racyi, łapają y onych więżą. Pro reliquo nieustannie odpowiedziami y pochwałkami infestując, varia praejudicia inferre odgrają się. Ratione superius praemissorum żałujące delatores o tak znaczną krzywdę swoją y żydów Dokszańskich obżałowanych żydów Smilowieckich pozywają, do obwarowania omnimodam securitatem żydom Dokszyckim zdrowia, substancyi onych, oraz wolnych przejazdów ab ulterioribus żydów Smilowieckich impetitionibus, violentijs et praejudicijs; similiter do obwarowania, ażeby obżałowani żydzi Smilowieccy nad dawniejszy zwyczaj pogłownego na żydów Dokszyckich nie imponowali, et eo motivo do exequowania extorsyi, praeaggravacyi żołnierzów nie subordynowali, nie informowali sub paenis irremissibilibus; do skassowania niejakowychsci contra praescriptum praw w. x. Lit. wymyślonych chazaków; do nagrodzenia szkod strat, ex instinctu et in formatione obżałowanych żydów za wybierane pogłowne extorsive et praeaggravanter; do pokarania paenami winami, de lege sciągającymi się, ad refusionem expensow prawnych; y o to wszystko, co czasu prawa fussions deducetur, salva melioratione žaloby żałujące actores obżałowanym niewiernym żydom Smilowieckim przed sąd nasz instituerunt negotium. Do której sprawy na terminie y dniu dzisiejszym wyż na dacie pisanym, za przywołaniem z nakazu naszego przez generała stron do prawa od ak-

torów patron ichmościów. plenariam do spraw mający potestatem, imć. pan Jan Huttorowicz—czesznik Oszmianski personaliter do rozprawy prawney stawiając, terminu tey sprawy przypadłego, pozwem obżałowanym niewiernym żydom Smilowieckim oczewisto w ręce w miescie Smilowiczach przez generała j. k. msci Mikołaja Janczewskiego podanym, coram actis grodu wojewodstwa Minskiego zeznanym et per extractum ex iisdem actis dowoden actoribus wydanym legitime dowiodszy, nim ad principale negotium accessit, omnimodam securitatem zdrowia y wolnych ubique locorum przejazdów arędarzom Dokszyckim ab impetitione obżałowanych żydów Smilowieckich y wszelkich grabieżów, oraz ażeby obżałowani żydzi, starsi synagogi Smilowieckiey na tych że arędarzów Dokszyckich pogłownego nad dawne zwyczaje imponować nie ważyli się, warowania, w samey sprawie procederu nakazania instabat. W której sprawie my sąd trybunalski compositi judicij, omnimodam securitatem zdrowia y wolnych ubique locorum przejazdów arędarzom Dokszyckim, od impetycyi żydów Smilowieckich y wszelkich grabieżów, oraz ażeby żydzi starsi synagogi Smilowieckiey na tychże arędarzów Dokszyckich pogłownego nad dawne zwyczaje imponować nie ważyli się, obwarowawszy, w samey sprawie proceder nakazaliśmy. In procedendo iterum za przywołaniem z nakazu naszego przez generała stron do prawa, od aktorów tenże supra wyrażony patron personaliter do rozprawy prawney stawał, a obżałowani żydzi Smilowieccy za potrzykroćnym z nakazu naszego jeneralskim przywoływaniem, jako sami przed nami do prawa nie stawali, tak y żadney wiadomości o niestaniu swoim nam, sądowi, y stronie adcytujaćcy nieuczynili;—załym toties rzeczony partis actoreac patron reassumowawszy žalobę w punktach pretensyi do obżałowanych niewiernych żydów Smilowieckich regulowaney, na dowod principalnego interessu produkował y czytał przed nami sądem protestacją nomine żałujących aktorów na obżałowanych niewiernych ży-

dów starszych synagogi Smilowieckich o pretendowanie przeciwko prawom niejako-  
weyści w dobrach Dokszyckich żalujących  
aktorów chazoki, o imponowanie na żydów  
Dokszyckich nad dawne zwyczaje pogłowne-  
go y o subordynowanie żołnierzy do exequo-  
wania, y o dalsze krzywdy, oppressy ad  
acta produ woiewodstwa Minskiego w roku  
terazniejszym tysiąc siedmset czterdziestym  
trzecim, miesiąca Marca, pierwszego dnia za-  
niesioną et ex iisdem actis per extractum  
delatoribus wydaną. Po produkowaniu kto-  
regozdania obżalowanych niewiernych  
żydów Smilowieckich w roku zawitym na  
upad w rzeczy, zatym podług prawa  
żałoby y requizycyi partis actoreae patrona  
wyż produkowanego processu in omnibus  
onogo punctis utwierdzenia y przy mocy  
inviolabiliter zachowania. Quo intuitu con-  
tra praescriptum praw w. x. Litewskiego  
in damnum et praerudicium dobro akto-  
row tytuło niejako-weyści wymysłoney chazoki,  
także kondemnat żydowskich ex sola  
malevolentia na żydów Dokszyckich in op-  
pressionem przez obżalowanych żydów Smi-  
łowieckich uformowanych, iako niesusz-  
nych, niesprawiedliwych per totum skas-  
sowania anihilowania. Ad haec za impo-  
zycye pogłownego nad dawny zwyczaj cum  
praeaggravatione na żydów Dokszyckich y  
za subordynowanie żołnierzy do exekwo-  
wania cum extorsione pogłownego, oraz za  
stałe grabieży y łapanie po drogach żydów  
Dokszyckich; przy tym za szkody, nakłady,  
na prawo erogowane, in universum dwóch  
tysięcy pięciuset złotych polskich na obża-  
łowanych niewiernych żydach starszych  
Smilowieckich, na wszelkich dobrach, le-  
żących, ruchomych summach, towarach,  
handlach, ubique locorum będących, obża-  
łowanych tych że żydów Smilowieckich  
przysądzenia. A samych zaś obżalowanych  
żydów starszych Smilowieckich pro merito  
causae w żalobie specificato na infamiją ża-  
lującym aktorom wskazania, ad publican-  
dum tey infamij generała sądowego przyda-  
nia, proklamować, publikować nakazania.  
Y za tymże dekretem obżalowanych żydów

starszych Smilowieckich łapać, scigać ubique  
locorum parti actoreae pozwolenia. A dla  
uczynienia za wskaz wyż wyrażoney sum-  
my na wszelkich dobrach, leżących, rucho-  
mych summach, towarach, handlach obża-  
łowanych żydów Smilowieckich skuteczoney,  
prawney y nieodwloczoney ekzekucyi do urzę-  
dów ziemskich lub grodzkich Wilenskiego,  
Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego wo-  
iewodstw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Slo-  
nimskiego, Wolkowyskiego powiatów. y in-  
nych wszelkich tych woiewodstw y powia-  
tów, pod któremi dobra, ruchome summy,  
towary y same osoby tych że żydów Smi-  
łowieckich być się okażą, a którego sobie  
pars jure vincens ad eam executionem et  
captivationem osob z urzędów użyć zechce,  
z założeniem in contravenientes temu de-  
kretowi naszemu dalszych pen prawnych  
odesłania u nas, sądu, prosił y domawiał  
się. Ad haec od imię pana Michała Łochow-  
skiego,—rotmistrza y całej chorągwy try-  
bunalskiej odezwawszy się patron imię pan  
Józef Łepkowski, interweneyi nomine akto-  
row swoich do tego dekretu czynioney  
przyjęcia exposebat. A tak my, sąd, try-  
bunału głównego w. x. Litewskiego kół  
compositi judicij w tey sprawie wielmoż-  
nego imci xiędza Antoniego Iuszkiewicza,—  
kanonika prokuratora kapituły Zmudzkiej  
y całej przeswiełney kapituły Zmudzkiej  
z niewiernym żydem Osterem—rabiuncem  
Smilowieckim y wszytkiem żydami star-  
szemi, szynkarzami, mieszkancami i całą  
synagogą Smilowiecką, bacząc to, iż obża-  
łowani żydzi Smilowieccy, będąc ratione  
superius praemissorum przed nasz sąd adcy-  
towani, za potrzykrotnym z nakazu nasze-  
go jeneralskim przywoływaniem jako sami  
przed nami do prawa nie stawali, tak y  
żadney wiadomości o niestaniu swoim nam,  
sądowi, y stronie adcytuujący nie uczynili;  
przeto obżalowanych niewiernych żydów  
Smilowieckich, jako prawu nieposłusznych,  
w roku zawitym na upad w rzeczy wzdaic-  
my, a zatym podług prawa żaloby pozwecny  
y rekwizycyi partis actoreae patrona, wyż  
produkowany process in omnibus punctis

onego in toto utwierdzamy, y przy mocy inviolabiliter zachowuiemy. Quo intuitu contra praescriptum praw w. x. Lit. in damnun et praepudicium dobr aktorow titulo niejakożes wymyslone chazoki, tak kondemnaty żydowskie ex sola malevolentia in oppressione żydow Dokszyckich przez obżałowanych żydow Smiłowieckich uformowane, jako niesłuszne, niesprawiedliwe, per totum kassujemy, annihiluiemy. Ad hoc za impozycye cum praeaggravatione nad dawny zwyczaj pogłownego, na żydow Dokszyckich y za subordynowanie żołnierzow do exequowania cum extorsione pogłownego, oraz za stałe grabieże y łapanie po drogach żydow Dokszyckich; przytym za szkody, nakłady na prawo erogowane, insimul z wpisnym y pamiętnym et una cum lucris do skarbu naszego exolutis—in universum dwa tysiące pięćset dziesięć złotych na obżałowanych niewiernych żydach starszych Smiłowieckich, na wszelkich dobrach onych leżących, ruchomych summach, towarach, handlach, ubiqve locorum będących, żalującym aktorom przysądzamy. Samych zaś obżałowanych żydow starszych Smiłowieckich pro merito actionis, w żalobie specificato na infamiją żalującym delatorom wskazujemy, ad publicandum tey infamij generała sądowego przydaiemy; proklamować, publikować nakazuuiemy. I za tymże dekretem obżałowanych żydow starszych Smiłowieckich łapać, scigać, ubiqve locorum parti actoreae pozwalamy. A iako dla uczynienia za wskaz wyż wyrażoney summy na wszelkich dobrach, leżących ruchomych summach, handlach towarach tychże żydow Smiłowieckich skuteczney, prawney y nicodwłoczney ekukcyi, do urzędow ziemskich, lub grodzkich Wilenskiego, Trockiego, Nowogrodzkiego, Minskiego woiewodstw, Oszmianskiego, Lidzkiego, Słonińskiego, Wolkowyskiego powiatów, y innych wszelkich tych woiewodstw y powiatow, pod ktoremi dobra, leżące ruchome summy, handle, towary obżałowanych żydow Smiłowieckich być się okażą, y ktorego sobie pars jure vincens ad eam exe-

cutiōnem et captivationem z urzędow użyć zechce, założywszy in contravenientes temu dekretowi naszemu dalsze peny prawne, odsyłamy. Pro conclusionē, interwencyą nomine imię pana Michała Łochowskiego—rotmistrza y całej chorągwi trybunalskiej, do tey sprawy czynioną, z należnością oney w ten nasz dekret przyjmuiemy. A gdy termin prawny ad publicandum tey infamij przypadł, tedy generał, sądow naszych pilnujący, Iózef Pawłowski, dosć czyniąc prawu popolitemu y dekretowi naszemu, niewiernego żyda Ostera,—rabina Smiłowieckiego y wszystkich żydow starszych, szynkarzow, mieszkanicow y całą synagogę Smiłowiecką za infamissow obwołał, proklamował, y relacyą publikacyi swey a loco publicationis rediens judicialiter zeznał. Która sprawa do xiąg trybunału głównego w. x. Lit. compositi iudicij iest zapisana.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала за 1743 г., № 430, л. 733.

## № 220.—1744 г. Ноября 22.

Подтверждение королемъ Августомъ III, привилегій, дарованныхъ его предшественниками евреямъ мѣстечка Радина.

Sabbath ante Dominicam Trinitatis die vigesima tertia mensis Maji, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Coram actis nobilis officii consularis Vilmensis comparens personaliter infidelis Szewel Markowicz, iudeus Vilmensis, sanus mente et corpore existens, praesentes literas confirmationis privilegii, serenissimi Augusti tertii—Regis Poloniae et magni Ducis Lituaniae, in rem et partem infidelium iudeorum Radinscensium, in districtu Lidensi existentium, datas et servientes, parato scripto praeconceptis, cum infrafuturus contentis, ad acta obtulit. Quarum literarum, praemisso modo oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis:—August trzeci z Bo-

zey łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem przywileiem naszym konfirmacyinym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć będzie należało, iż produkowany był przed nami przywilej pargaminowy, ręką nayaśniejszego świętey pamięci króla jegomości antecessora naszego Jana trzeciego podpisany, z pieczęcią wielką w. x. Litt. wiszącą, cały, zdrowy, niwezum nienaruszony, ani żadney suspicij niepodlegający; suplikowano nam, oraz, przez panów rady urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy pomieniony przywilej mocą i powagą naszą królewską ztwierdzić i zmoćnić i approbować raczyli, którego słowo w słowo tenor sequitur talis: Jan trzeci z Bożey łaski król polski etc. Oznaymujemy tym listem przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy. Przychylając się do ieneralnego świętey pamięci króla jegomości Władysława IV przywileiu, de data w Warszawie dnia XXXI miesiąca Decembra, roku MDCXL, wszystkim żydom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkającym, nadanego i od nayaśniejszego króla jegomości Jana Kazimierza, antecessora naszego, osobliwym przywileiem pod datą w Krakowie na seymie koronacyi dnia XVII miesiąca Lutego roku MDCXLIX approbowanego, za suplikowaniem do nas jmieniem wszystkich żydów, w mieście naszym Radynie, w powiecie Lidzkim mieszkającym, a za przyczyną niektórych panów rad i urzędników naszych dwornych, łaskawieśmy się do tego skłonili, iż pomienionych żydów naszych Radyńskich wszystkich wobec i każdego zosobna, przy domach, kramach i kramnicach otworzystych, komorkach siemiernicznych i jatkach mieskich mięsnych, rzeźniczych, w przereczonym mieście będących, tak tych, których teraz zażywaią, iako i tych, których nabywać przez kupną będą, tudzież przy Bożnicy i okopišku i przy używaniu łaźni na własną ich potrzebę, podług pomienionego jeneralnego przywileiu zachować deklarowaliśmy, jakoż niniejszym listem przywileiem naszym zachowuiemy, deklarując,

że im wolno w domach swoich wszelakie napoje szynkować, kramy i kramki otworzyste mieć i w nich wszelkie towary większe i mniejsze droższe i podlejsze wykładać i onemi handlować, funtem żayć, łokciem mierzyć i wszelakich sposobów do przystoynego pożywienia zażywać, szkołę i trzy domy, które zwyczajnie do szkoły należą, bez płacenia w nich wszelkich podatków i pełnienia żadney powinności tak mieyskiej, iako i dworney, i łaźnie na swoją własną potrzebę zażywać, w jatkach mięsnych wolno każdemu rzeźnikowi żydowskiemu przedawać zwyczajny od rzeźnictwa podatek, to iest, w każdy rok do dworu tamecznego za pleckowe po złotych sześć oddając, do robot iednak dwornych, albo zamkowych w rzemieśle swoim pociągani być niemają, ani inszych rzemieśników nymować, ale całe uwolnieni, mocą tego przywileiu naszego zostawać mają. Ze zaś smierci godzina, tak w święte dni, iako w powszedne przypadkowa jest każdemu żyjącemu stworzeniu, tedy tak w święto, iako i w powszedne dni, ciało umarłe, przy wielkim bezpieczeństwie, na okopiskach swoich chować wolno im będzie. A że podatki i składki różne za równo z mieszczany wypłacaia, tedy dwóm starszym żydom do pomiarkowania składek za równo s pospółstwem zasiadać pozwalamy, aby nad słuszność ciężar podatkowy i na żydów nie był wkładany. Wolno im będzie przy tym place i grunty, domy i różne budynki, tak w rynku samym, iako ulicach i w przedmieściach kupować i onych używać w pomienionym mieście; ktemu pomienionych żydów Radyńskich waruiemy, aby czasu pogorzenia, czego Boże uchoway, de novo kramy, kramniczki otworzyste, komorki siemierniczne, Bożnice, mięsne jatki i łaźnie na placach swoich i mieyscach zwyczajnych, budować, erigować i iako swoey własności zażywać mogli, rzemieślników żydowskich circa erectią rzemiosł zachowuiemy, według ieneralnego przywileiu żydom obywatelom w. x. Litt. służącego; iuridice mieyskiej Radyńskiej podlegać i

przed nią usprawiedliwiać się nie będą powinni, tylko przed urzędem dworu naszego łamecznego starosty i podstarościego, z wolną do sądów naszych zadwornych appellacyą, którą gdy do sądów naszych uczynią, od dekretu sobie uciążliwego, niewiecy od teyże appellacyi płacić mają, tylko przykładem żydów Wileńskich. W szabasy iednak i w insze dni świąt żydowskich do prawa pociągani i sądzeni być niemają.— Z placów y dymów swoich na żadne łoki chodzić, ani w podwoy iczdzic; nawiązka każdemu żydowi taka, iaka jest w statucie w. x. Lit. opisana, ma być dawana, a gdy któremu z nich przysięga nakazana będzie w sprawach wielkich i poważnych, mają na rodale, to jest dziesięciorgu Bożego przykazania, a mnieyszych—wziwszy się za kłankę, według praw swoich wykonywać. Żyd który by miał sprawę z żydem, tedy starsi ich sądzić mają i karać, według zakonu swego. Do tego wygony mieyskie dla bydła na pastwisko wolne mieć będą i wiazd do lasu, iako i mieszczanom naszym Radyńskim pozwalamy wolny. Przy których wszystkich tych wolnościach i pożytkach, od świętey pamięci króla jegomości Władysława czwartego nadanych i pozwolonych, a od króla jegomości Jana Kazimierza, praedecessora naszego i od nas samych tym przywileiem konfirmowanych i dla wyraźniejszey wiadomości cale ich przytakowym prawie i wolnościach, przy iakim żydzi Grodzieńscy i Brzescy zostają, zachowujemy i zatrzymujemy, i aby spokojnie, krom żadney od dwornego urzędu i od mieszczan łamecznych przeszkody zachowani byli mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się nasza podpisawszy, pieczęć wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, na seymie wolnym szescimiedzielnym, dnia XXIV miesiaca Februarii, roku Pańskiego MDCLXXIX panowania naszego w roku... Jan król; locus sigilli pensilis maioris M. D. Lit. Andrzej Kazimierz Ossowski—pisarz w. x. Lit. Bisk. Wileński mp. Est in actis. My tedy król August trzeci do wniesoney

jmieniem Iózefowicza Dawida, Menchena Szłomowicza, Morducha Iózefa żydów starszych kahału Wileńskiego, supliki, łaskawie skłoniwszy, wyż inserowany konfirmacyiny przywilej we wszystkich onego punktach, paragrafach, kondycyach i artykułach mocą i powagą naszą królewską stwierdzamy, znacniamy, approbuiemy i przy zupełney mocy i walorze perpetuis temporibus mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie dnia XXII miesiaca Listopada, roku Pańskiego MDCCXLIV, panowania naszego XII roku. Apud quas literas confirmationis privilegii, praemisso modo oblatas, subscriptiones mantum circa sigillum M. D. Lit. sequuntur tales: Augustus Rex. Konfirmacya praw przywileiów żydom miasta naszego Radyńia w powiecie Lidzkim leżącego, służących. Woyciech Konstanty Iezerski—jego królewskiej mości sekretarz mp. A tergo tenor sequitur talis: cancellariatu illustrissimi et excellentissimi Joannis Friderici comitis in Koden, — Czarnobył, Kopyły et Dorohostaie Sapicha—supremi cancellariae M. D. Lit. Bresten. Propoiscen. Gorzławien etc. capitanei. Est in actis. Quae praesentes Literas confirmationis privilegii praemisso modo oblatas, etc.

Изъ книги Виленскаго Городоваго Магистрата за 1750—1760 годъ. подъ № 5143—листъ 252.

## № 221.—1748 г. Марта 28.

Судебное разбирательство по дѣлу объ убійствѣ еврея Михеля Хаймовича и о ложномъ обвинении въ этомъ убійствѣ Виленскихъ евреевъ.

Feria secunda post Dominicam Conductus, die decima quarta mensis Aprilis, Anno Domini millesimo septingentesimo quadregesimo nono.—Coram actis nobilibus officii Consularis Vilmensis Compares personaliter infideles Izaak Chaimo-

wicz, Elias Hirszowicz, Iankel Hirszowicz —seniores Sinagogae Vilmensis, praesentes literas decreti vice palatini Vilmensis inter iudaeos Vilmenses lati, parato scripto praeconceptas, cum intra fusus contentis, nomine suo et nomine totius sinagogae Vilmensis ad acta obtulerunt. Quarum litterarum tenor est talis: Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego dziewiątego, miesiąca Marca dwudziestego czwartego dnia. Przedemno, Mikołajem Antonim Petroszewiczem—podwojewódzrim woiewodztwa Wileńskiego, od jasnie oświeconego xięcia jmei Michała Radziwiły—woiewody Wileńskiego, Hetmana wielkiego w-o x-a Litt-o, installowanym, agitowała się sprawa Marka Chaimowicza—obywatela Mińskiego, intetowana oto: jż żałujący Marek, dowiedziawszy się z relacyi ludzkiej, że Chackiel Moyżeszowicz—szmυχlerz, na urządzie moim podwojewódzińskim, w nieprzytomności moiej przed jp. Tomaszem Kaweckim—namiestnikiem sądów moich podwojewódzinskih Wileńskich, niewiedzieć z iakowych okoliczności mówił y donaszał: że co w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym siódmym, miesiąca Augusta dwudziestego siódmego dnia, naydziony żyd Michel Chaimowicz—brat rodzony żałującego, zabity za Ostrą Bramą, w bok traktu Lidzkiego, iest zabity z instynktu y namowy Leyzera Gerszonowicza, przez żydów Berkę Moyżeszowicza, Iosela Eliaszowicza y Arona Hercykowicza; o którey takowey niegodziwey akcyi słysząc żałujący, y chcąc dochodzić krwi brata swojego, dopraszał się mnie podwojewódziego, ażebym ja ex munere officii mei takowych, criminaliter obżalowanych pod detencyą garnizonu Wileńskiego indilate pobrać kazał, y o takowym zabiciu uczyniwszy inwestygacyą sądził; jakoż ia podwojewodzi, annuendo justis iego desideryi, postrzegaiąc świętey sprawiedliwości y praeveniendy w przyszły czas, ażeby takowe niekrzewiły się malewolenyi, bez żadney odwłoki kazałem, iak obżalowanych Leyzera Gierszonowicza, Arona Hercykowicza, Berkę Moyżeszowicza, y lo-

siela, tak też donoszącego Chackiela Moyżeszowicza, razem z onymiz jednego dnia pod detęcyą pobrać y okować, a po inkarcerowaniu kazałem przedsię przyprowadzić Chackiela Moyżeszowicza dla examinu y zweryfikowania iego wyznania. Który przedemną podwojewódzrim stanowszy in praesentia Marka żałującego, gdym go oto pytał, ieśli to iest sprawiedliwie iego wyznanie, które uczynił przed urzędem, odpowiedział: że to co kolwiek wyznał, uczynił niesprawiedliwie, ale z rankoru ku żydom inkarcerowanym, iż onego za składanki należące do krobki exekwował, grabił y bił Berko oskarżony z żołnierzami zamkowymi, a Leyzar Gierszonowicz, iako bractwa pisarz, onego z bractwa wymazał, przez instynkt świadectwa Arona Hercykowicza y Iosiela dla przeciwności temuż bractwu popełnionych, to tedy że uczynił z pomsty nad tymi oskarżonymi przedemną podwojewódzrim wyznał. Którego ia widząc y słysząc, iż od pierszego wyznania: (którego się lubo niezapierał, że wyznał) odstępował, wymawiając się, że to że złożyć mówił y donaszał, kazałem w ścisleyszy wziąć sekwestr, y po razy kilka przy examinach cwiczyć, pod czas których examinów raz w raz twierdził, że to z rankoru dla wyż wyrażonych przyczyn uczynił y wyznawał. Praepostere kazałem do siebie przyprowadzić wyż pomienionych żydów, criminaliter obżalowanych y oskarżonych dla examinu, których gdym ex rigore prawa y świętey sprawiedliwości examinował, po kilka razy do żadney penitus winy w takowym oskarżeniu nieznali się y owszem penam talionis na żałującego Markę Chaimowicza, a principaliter na Chackiela Moyżeszowicza zakładali, a przytym wywodząc się ex indebita vexe, produkowali przedemną podwojewódzrim oteż samą transakcyą za antecessora moiego, w-o jmc p-a Horaina—podkomorżego ad praesens, a naten czas podwojewódziego woiewodztwa Wileńskiego, actum investigationis expeditum, z woli w-o jmc. p-a podkomorzego terazniejszego przez i. pana Tomasza Kaweckiego,

na tenczas podstarościęgo Wileńskiego, sub data roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Septembra wtórego dnia, dla inwestygacyi, przez kogo by ten żyd Michel Chaimowicz był z tego świata zgładzony, którego iest tenor taki: Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca 7 bra, 2 dnia, z woli w-o i. pana Jana Horaina—podwoiewodziego w. w-o zabiegając podobnym swowoli ludzkiej malewolencyom, czyniłem instygacyą tak między ludem chrześciańskim, iako też y żydowskim de fatis subitanis y tyrańskim zabiciu żyda Michela Chaimowicza—obywatela Wileńskiego, naydzionego zabitego za miastem, podczas której po niemałych kwerelach inwestygacyi, nie więcej notum urzędowi adinveni, iak tylko to: ex testimoniis i. panów Ludwika Milewskiego—starosty Niwizanskiego, y i. pana Ludwika Litwanowicza, iż ip. Milewski, powracający z za Ostrej Bramy do swoiey stancyi, w kompanii z ip. Litwanowiczem, iuż około piątey godziny z południa, spodkał wyż namienionego żyda Michela, y laiał onego, niemając satysfakcyi od niemałego czasu zaciągnionego długu, na resztę chciał go zbić, lecz na instancyą i. p-a Litwanowicza y na iegoż samego demissyą dawszy pokóy, pytał się, dokąd szedł, któremu żyd Michel odpowiedział: do Peteszy. A gdy ip. Milewski pytał się: czy ty piechotą idziesz? odpowiedział że mam podwodę za Ostrą Bramą y poszedł tam; o którym iuż na zaiutrz, to iest, dwudziestego ósmego Augusta usłyszał ip. Milewski, że zabity. Co wyznali sub fide, honore et constantia; o której porze y przez kogo to się stało niewiedzą, y urzędowi żadney niskąd więcej niebyło wiadomości, ktoby tam tirannicum popełnił scelus. Co iednak dla przyszłego czasu w protokuł zamkowy Wileński iest zapisano, z których y ten wypis ad exigentiam strony przy pieczęci urzędowej iest wydan. Pisan w Wilnie, roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Septembra 12 dnia z podpisem ręki i. p-a Tomasza Kawec-

kiego. Po produkowaniu takowey inwestygacyi wypisu dopraszali się obżałowani żydzi wskazania paen na żyda Marka Chaimowicza, jako niesłusznego ad sinistras rationes delatora, według sonancyi prawa pospolitego, za niedowod w oskarżeniu opisanym; tudziesz na żyda Chackiela Moyżeszowicza—za niesłuszne wyznanie paen y kary domawiali się, gdyby podobne niedziały się przykłady z innych żydów, chcących się wyłomac z powinności y składanek według religij żydowskiej, od żydów do wyboru należących. Zaczym ja podwoiewodzi Wileński, weyrzawszy w okoliczności wszelkie takowey sprawy, dowodów y odwodów, niewidząc żadnego słusznego na obżałowanych żydów dokumentu, gdy by takowy excess przez onych miał być popelniony, a uważając też akt inwestygacyi y testymonia i. pp-w Ludwika Milewskiego—starosty Niwizanskiego y Ludwika Litwanowicza, z których się pokazuie, iż nie w mieście to się stało, ale za przedmieściem, przy trakcie Lidzkim, przerzeczonych żydów, iako bez żadnych dowodów przez rankor Chackela udanych y oskarżonych, z detencyi wyzwalam, y od pen kryminalnych liberos pronuncio. A że żyd Chackiel Moyżeszowicz — Szmuklerz, ważył się według swegoż wyznania z rankoru to na niewiernych żydów dla swoiey prywatney okolicznosci uniesć y oskarżyć niesłusznie y przez takową pogłoskę Marka Chaimowicza—obywatela Minskiego, do prawa y do dochodzenia zabicia brata iego wprowadzać: (żeby takowych więcej niedziało się y niepraktykowało złości) kazawszy Chackela Moyżeszowicza, iako niesłusznego y praepostere odstępującego świadectwa oćwyczyć, pro ulteriori paena według religij żydowskiej subsecutura, do kahału Wileńskiego sądów, cum toto hac in causa effectu odsyłam, z warunkiem takowym, inquantumby ten że żyd Chackel Moyżeszowicz—szmuklerz, według wyroku moiego podwoiewodzińskiego poniosszy paeny od kahału Wileńskiego sądów, miał co onym przeciwnego czynić, pomsty szukając,



przy protekcyi iakowey, tedy nie tylko że mieć niepowinien będzie, iako notowany, nigdzie waloru, ale y owszem jak największymi paenami ma być karany. Actum ut supra. Którén takowy dekret, z protokolu sądów podwojewódzińskich ad exigentiam strony iest wydan przy pieczęci urzędowey. Pisan w Wilnie roku tysiąc siedmesetnego czterdziestego dziewiętego, meá Marca dwudziestego czwartego dnia. Apud quas literas decreti, praemisso modo oblatas, subsriptio manus circa sigillum est talis: Mikołay Antoni Petruszewicz—podwoiewodzy woiewodztwa Wileńskiego mp. Quae praesentes literae decreti praemisso modo oblatae etc.

Цѣлъ актовой книги Виленскаго Городоваго Магистрата, за 1746—1749 г., кн. № 3142, листъ 1812.

## № 222.—1750 г. Августа 8.

Полюбовная сдѣлка между караимами и Виленскимъ кагаломъ.

Sabbatho die octava, mensis Augusti anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Coram actis nobilis officii consularis Vilnensis comparando personaliter Abraham Labanasowicz—advocatus et generalis plenipotens totius sinagogae Karaimowensi magni ducatus Lituaniae, sanus mente et corpore existens, praesentes literas perpetuae combinationis et assecurationis, parato scripto praeconceptas, in personas infidelium Raphaelis Berkowicz, Iosephi Herszowicz, Benjamin Owzarowicz, Izraelis Iudowicz, Abrahami Berkowicz, Meier Markowicz, Leyba Moyzesowicz, Gabrielis Tobiaszowicz, Marek Meierowicz, Iona Leybowicz, Nota Michelowicz, Muyse Hilelowicz, Iudae Letmanowicz—seniorum totius sinagogae Vilnensis servientes, cum introfusius contentis nominesuo et nomine totius sinagogae suae palam ac libere per expressum recognovit, quarum literarum, praemisso

modo reognitarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis. Ia Abraham Łobanosowicz—wóyt i generalny plenipotent caley synagogi Karaimowskiewy Litewskiewy, czynię wiadomo i iawno wyznawam tym naszym dobrowolnym ugodliwym i nigdy nie poruszonym, oraz assekuracynym reversalnym zapisem, danym żydom kahałowi Wileńskiemu z przykahalkami tak się w sobie słowo w słowo maiaćym. My Rafał Berkowicz, Iózeł Hirszowicz, Benjamin Owzarowicz, Izrael Iudowicz, Abraham Markowicz, Meier Markowicz, Leyba Moyzesowicz, Gabryel Tobiaszowicz, Marek Meierowicz, Ionasz Leybowicz, Nuta Michelowicz, Moyzesz Hilelowicz, Iuda Letmanowicz—starsi kahału Wileńskiego, jedna osoba za wszystkie, a wszystkie za iedną ręczac, poczytaiac, obowiązuiać się i pod wszystkie niżej wyrażone wadia, paragrafy, clauzury libere, spontanee na siebie przyięte, dosć onym czynić submittuiać się, czyniemy wiadomo i iawnie wyznawamy tym naszym ugodliwym i nigdy nie poruszonym, oraz assekuracynym, komu by o tym teraznieyszego i w przyszly czas będącego wieku ludziom wiedzieć należało danym, Abrahamowi Lobanosewiczowi—wóytowi i generalnemu plenipotentowi synagogi Karaimskiewy W. X. Lit. na to: iż co my wyż wyrażeni żydzi kahału Wileńskiego, widzac siebie zkonwinkowanych prawem przez iasnie wielmożnego iego me pana Pocieja—woiewody Trockiego, protektora teyże synagogi Karaimowskiewy Trockiewy, w Trybunale skarbowym W. X. Lit., za depaktacyą pogłównego, tych że Karaimów, od synagogi żydowskiewy W. X. Lit. przez konstytucyą aukcyonowaną przez kahał Brzeski, Grodzieński, Piński, Słucki, o co iuż Karaimowie magnomotu wiedli proceder i dekreta koutumacyjne idque: ieden w roku tysiąc siedmesetnym czterdziestym szóstym, miesiaca Marca dwudziestego szóstego dnia otrzymany, za którym exekucye prawne do kahału Grodzieńskiego urzędownie sprowadzali, drugi w roku tysiąc siedmesetnym czterdziestym ósmym,

miesiąca Marca piętnastego dnia, iterum dekret na całą synagogę i na nasz kahał Wileński, zwzdaniem na infamią, z wolnym aresztowaniem summ, towarów, tam intra, quam extra regnum, a specialiter w Królewcu i za onym do miastaiego królewskiej mości Wilna podług prawa przed urząd za wskaz summy, w dekrecie exprimowanym i za pretensją do całej synagogi ściągającą się exekucją udziałali i daley chcieli prawem konwinkować. Co my żydzi kahału Wileńskiego, dopuszczając Karaimów do dalszego proceduru za pretensją onych takowym pogodziliśmy się sposobem: że my żydzi kahału Wileńskiego z przykahałkami, od nas legalującemi się od roku tysiąc siedmset piędziesiątego pogłównie na Karaimów przez żydowską synagogę, wyż wyrażoną podwyższoną sto piędziesiąt złotych polskich, za którą aukcją pogłównego sine scitu onych Karaimowie wiedli proceder z nami, tedy my starsi kahału Wileńskiego, nie wchodząc w dalszy proceder i nie pociągając do dalszych expensów prawnych, pogłównie proporcionem przyiowszy na siebie, do skarbu płacenia rzeczy pospolitey złotych polskich pięć co rok do zgromadzenia synagóg Litewskich, rezydum zaś do sinagogi wielkiego xięstwa Litewskiego żydowskiej, to iest: Brześcia, Grodna, Pińska, Slucka i innych kahałów i przykahałków, pretensją karaimowską i za oną proceder z niemalemi wskazanami odsyłamy i opisując się, quam stric-tissime, że od daty terazniejszey nie iusz Karaimowie, lecz my żydzi kahału Wileńskiego co rok mamy płacić po złotych polskich pięć, aż do całego zgromadzenia całej synagogi Litewskiej. A za expens, na prawołożony i na dekreta otrzymane, quo ad punctum, do nas starszych kahału Wileńskiego, za summę od nas wziętą i odliczoną, pogodzilismy się i niemając już mieć Karaimowie żadney najmniejszey do kahału Wileńskiego z przykahałkami, vigore praetensyi w dekretach na nas otrzymanych, warując to dla Karaimów, iż wolno synagogę W. X. Lit. konwinkować i pro-

ceder ad effectum pszyprowadzić, lub pogodzić się, w czym my sami a po nas successorowie nasi przeszkody czynić niemamy. Wolni tedy i mocni będą, vigore swoich dekretów Karaimowie, iako chcąc onemi dysponować, excepta kahału naszego Wileńskiego, część mają obie strony dotrzymać, pod zaręką tysiąca złotych polskich i pod punktem trzech lukrów, poddaiać pod ewikcją obudwych stron dobra nasze wszelkie, leżące, ruchome summy, domy, kramy, towary, przymując forum ubiquinarium W. X. Lit. a pod czas interregnum w sądach kapturowych, zagranicznych królewskich i gdzie tylko przez atcytacją nas zapozwą, mamy stanąć, a stanawszy obie strony, nie excuzując się żadnemi obronami słusznymi, prawnymi, pogotowiu niesłusznymi, bez żadnych dyllacyi, godzin, obmów i munimentów, rosprawić się powinni będziemy i successorow naszych obowiazujemy, pod wyż opisaną zaręką. I na tośmy dali ten nasz dobrowolny, ugodliwy, nigdy niwezmy nieporuszany zapis, z podpisami rąk naszych własnych i ichmsciów panów pieczętarzów, ustnie i oczewisto od nas uproszonych. Pisan w Wilnie roku tysiąc siedmsetnego piędziesiątego, miesiąca Augusta ósmego dnia. Apud quas literas perpetuae combinationis et assecurationis, praemisso modo recognitas, subscriptiones manum ipsorum recognoscentium sunt haebraico idiomatac expressae, generosarum vero dominorum sigillatorum sunt tales: Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od pana Abrahama Łobanowicza—wóyla i plenipotentia generalnego całej senagogi Karaimowskiej Litewskiej, do tego ugodliwego, alias i assekuracyjnego zapisu, na rzecz w nim obszerniej intus wyrażoną, za motą i wiadomością iasnie wielmożnego iegomości pana Pocieja—woiewody Trockiego, stałego, danego żydom Rafałowi Berkowiczowi, Iózefowi Herszowiczowi, Beniaminowi Owszaramiczowi, Izraelowi Iudowiczowi, Abrahamowi Markowiczowi, Meierowi Markowiczowi, Leybie Moyżeszowiczowi, Gabryelowi Tobijaszewiczowi, Mar-

ce Meierowiczowi, Ionaszowi Leybowiczowi, Nucie Michelowiczowi, Moyżeszowi Hilelowiczowi, Iudzie Letmanowiczowi—starszym kahału Wileńskiego i całej synagogdzie Wileńskiej, podług prawa podpisuję się: Thomasz Benedykt Kawecki—podstarości Wileński manu propria. Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego ugodliwego oraz assekuracynego zapisu podług prawa podpisuję się Sylwester Ger. Kerkor mp. Ustnie i oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego dobrowolnego assekuracynego zapisu podług prawa podpisuję się Ian z Gehera Traskowski mp. quae praesentes literae perpetuae combinationis et assecurationis praemisso modo recognitae etc.

Изъ книги Главн. Лпт. Трибун. № 5143, за 1750—1760 годъ, стр. 335.

## № 223.—1750 г. Августа 10.

**Подтверждение королемъ Августомъ III, комиссарскаго опредѣленія по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и евреями.**

Feria quarta post festum sancti Bartholomaei Apostoli die vigesima quinta mensis Augusti anno Domini Millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto.

Coram actis nobilis officii consularis civitatis sacrae regiae maiestatis metr. Wilnensis, comparendo personaliter famatus dominus Ioannes Ludovicus Noier—negociator et civis Vilnensis, praesentes literas confirmationis decreti commissarialis inter civitatem metropolitancam Wilnensem et synagogam iudaeorum Vilnensium lati per extractum ex metricis M. D. Lit. extraditi, ad acta obtulit, quarum literarum, praemisso modo ad acta oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis: August trzeci z Bożey łaski król polski etc. Oznajmujemy tym

listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancelaryi naszej Wileńskiej wielkiego xięstwa Litewskiego znajduje się konfirmacya postanowienia kommisarskiego między magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego, a żydami tegoż miasta, za nayaśniejszego praedecessora naszego króla imci polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Władysława czwartego, w roku tysięcznym sześćsetnym trzydziestym szóstym dnia trzeciego miesiąca Września, uczyniona konfirmacya, y supplikowano nam iest przez panów rad y urzędników naszych, przy boku naszym zostających, abyśmy tę konfirmacyą z tychże xiąg metryki kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum authentice wydać pozwolili, który słowo do słowa wypisując, tak się w sobie ma:—Władysław czwarty, z Bożey łaski król polski wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski etc.—Oznajmujemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komuby o tym wiedzieć należało, iż gdy kommisarze niżej w tym liście wyrażeni, za wydaniem od nas listu naszego komissarskiego między magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego z jedną, a między żydami tegoż miasta z drugą stroną, tak o tumulty y szkody, które się żydom roku tysięcznego sześćset trzydziestego czwartego stały, jako też i o insze różnice między niemi zachodzące, zesłani do miasta naszego stołecznego Wilna, zjachawszy, y iurydykęją kommisarską ufundowawszy, nie żęząc obudwu stronom trudności prawnych, takie postanowienie y uznanie uczynili, y do nas abyśmy władzą naszą decydowawszy, powagą naszą potwierdzili odesłali, które postanowienie słowo w słowo tak się w sobie ma: My Abraham Woyna—z łaski Bożey Biskup Wileński, Krzysztof Radziwił xiąże na Birzach y Dubinkach, wojewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego; ekonom Mohilewski, Mikołaj z Ciechanowca Kiszka—wojewoda Mściślawski, Wołkowyski etc. starosta, Albrycht Stanisław Radzi-

wił—xiąże na Olyce y Nieswizu, kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego, Piński, Gniewski, Tucholski, Boyszagolski etc. starosta, Stefan Pac—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego, Brzeski, Iwenski, Bersztański dzierzawca. Wszem w obec y każdemu z osobna, komu by o tem wie-dzieć należało, oznaymujemy, iż będąc od iego królewskiej mości, pana naszego mi-łościwego, za komisarze zesłani na inqui-zycyą y kognicyą sprawy, między magi-stratem y pospółstwem miasta Wileńskie-go z iedney, a zdrużey strony między ży-dami tutecznymi Wileńskimi o tumulty y szkody żydom, roku tysiąc sześćset trzydzie-stego czwartego stałe zachodzącey, gdyśmy iurydykcyą swą kommissarską w zamku Wileńskim ufundowali y wolą iego królew-skiej mości w tej mierze exekwować chcieli, nie życząc iednak obiema stronom trudności prawnych, takiśmy między magistratem y pospółstwem Wileńskim, a żydami Wileń-skimi uznali: naprzod dla wcześniejszego y przestrzeńszego mieszkania w domach y kamienicach żydom, przez dekret iego kró-lewskiej mości w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim meca Lipca dwudzie-stego szóstego dnia ferowany, naznaczonych y ograniczonych, wolno będzie żydom tyły kamienic z Niemieckiej ulicy im przyleg-łych, to iest tyły kamienice imć pana Ka-zimierza Paca, tyły kamienice Stefana Mila-sza, tyły kamienice Arentowskiej, tyły kamie-nice Tobiasza Łożewnika, także tyły kamie-nice Ubugrolowskiej po rure, według oso-blivego postanowienia Jana Moczulskiego z żydami, a kamienicę panów Brzostowskich wszystką, (tak iednak. aby w niey wrot na ulicę Niemiecką niemieli) skupować, abo zamianą y innym iako najlepszym spo-sobem nabywszy, na nich się murować y budować, wrota tak od Niemieckiej iako y od Szklanney ulicy dla zawarcia się y zamknięcia w iednym trakcie, żydom wy-murować y mieć wolno, które zamykać y otwierać według potrzeby swey będą mogli. Strony szynków, które im w tymże dekre-cie iego królewskiej mości, miód, piwo

beczką, gorzałkę zaś kufa, baryłą, garcem y pulgarcem dla chrześcian szynkować y przedawać są pozwolone, tedy zachowaw-szy weale w tym punkcie dekret jego królewskiej mości, to się przydaje, że wol-no będzie żydom we dwudziestu domach, gdzie sobie nayzręczniey upatrzą, które na ten czas w possessyi swey mają, szynki wszelkiego napoju miarą wielką y małą szynkować. To iednak warując, aby chrze-ścianom w domach y kamienicach pić nie pozwalali, ale z domów tylko szynkowali, y potrzebującym te napoje na ulicę prze-dawali, względem której wolności, tak na-bywania mieszkania, iako odprawowania szynków y inszych powinności, w reskrypcie króla imci mianowanych, żydzi już nie takowy płaci dawać mają, iaki w reskrypcie pomienionym króla imci iest wyrażony, to iest podczas pokoju po złotych trzystą, a podczas woyny na złotych pięćset, ale lubo podczas pokoju, lubo czasu woyny po złotych sześciuset na ratusz annu-atum płacić powinni będą. A gdzieby się który znalazł z żydów, żeby mimo te dwa-dzieścia domów, teraz przez nas pozwolo-nych, mnieyszą miarą jako. garcem, pół-garcuwką, abo kwartą, a nie ogulem, pod-lug reskryptu jego królewskiej mości, szynkował, tedy każdy żyd w tem przeko-nany będąc, ma winie sto złotych podle-gać, którą żydowie starsi magistratowi, to-ties, quoties to by się pokazało, zapłacić повинien będzie, a sobie na tym żydzie winnym zyskować, processa prawne, pro-testacye, relacye wozynech wszystkie, które zostały, stałych w mieście Wileńskim, wyż mianowanego tumultu zaszele y u których kolwiek xiąg są poczynione, także listy za-ręczne, od żydów na magistrat y pospół-stwo, iako też od magistratu y pospółstwa na żydów wyniesione, nullitati subjacere mają y one ex nunc et de facto zobudwu stron annihilujemy y umarzamy; iednak magistrat tego wszelakim sposobem, co kol-wiek ad securitatem publicam należy, po-strzegać będzie, iakoby żadne niebezpie-czeństwo y rozruchy żydom miasta Wileń-

skiego nie działy się, a gdzieby się im jakie bezprawie, albo szkoda z przyczyny y niezabieżenia magistratu takowym tumultem stała, tedy za dowodem słusznym sub pœan arbitrio regiae maiestatis irrogandam podpadać, szkody y nakłady, któreby kolwiek żydzi ponieśli, nagradzać ma y powinien będzie. Iakoż my bacząc, iż te wiołencye y tumulty z ludzi swawolnych wszczynają się, a potom jako magistratowi tak pospółstwu y wszystkim obywatelom Wileńskiemu szkodzące są, którym zabiegając securitatem publicam wszystkiemu miastu Wileńskiemu obmyślić, y onę jako naywarownieszą postanowiwszy jego kr. mości pana naszego miłościwego, aby to powagą swą pańską, przed wyjazdem z Wilna, aprobować raczył, prosić będziemy, ażeby tumulty y bunt y ludzi, na swowolą yuzdanych, za konniwencyą y mniej surową animadwersyą, góry większey nie brali, mają y powinni będą urząd grodzki w swey, magistrat Wileński w swey, także Biskupi w swey iurysdykcyi, pilną o winnych przeszłego tumultu uczynić inkwizycyą, a znalezione, bez folgi, według prawa sądzić y karać, y co kolwiek rzeczy żydowskich odyskać się będzie mogło, to im fideliter oddać. W inszych nakoniec punktach y artykułach, w dekrecie jego królewskiey mości pomienionych y wyrażonych, nic nie wyjmując, ale we wszystkim przy zupełney mocy y władzy zostawiając, według których obiedwie stronie zachować się y sprawować powinni będą. Które to uznanie, przez nas uczynione, dla większey wagi rękoma naszymi podpisawszy y pieczęci przycisnąć kazawszy, za confirmacyą do jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, odsyłamy. Działo się w Wilnie, dnia dwudziestego, miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego. U tego listu kommissarskiey pieczęci przycisnionych pięć. A podpis rąk w te słowa: Abrahamus Woyna—Episcopus Wilnensis, salvis iuribus et immunitatibus ecclesiae. Chrzystoph Radziwił—woiewoda Wileński, hetman wielkie-

go xięstwa Litewskiego ekonom Mohilewski. Mikołay z Ciechanowca Kiszka—woiewoda Mścisławski, Wolkowyski starosta; Albrycht Stanisław Radziwił—kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego; Stefan Pac—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak my Władysław czwarty król uznanie y postanowienie, przez pomienionych kommissarzów naszych, iako względem tumultów stałych, tak y inszych różnic między magistratem y pospółstwem miasta Wileńskiego, a żydami tegoż miasta zachodzących uczynione, we wszystkich paragraphach, punktach, y klauzulach powagą naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy y przy zupełney mocy y władzy tego postanowienia obiedwie strony zostawujemy, podług którego wyż mianowanych kommissarzów naszych postanowienia żydów Wileńskich spokojnie y nienaruszenie wiecznymi czasy we wszystkim zachowujemy. A co się tkanie insolencyi y tumultów, które się naywięcey z ludzi swawolnych wszczynają, tedy cokolwiek de securitate publica wszystkiemu miastu Wileńskiego pomienieni kommissarze napotym obmyślą y jako naywarowniey postanowią, wszystko pro rato et firmo mieć chcemy y przyiąć obiecujemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć Wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Wilnie, dnia trzeciego miesiąca Wrzesnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego, panowania królestw naszych polskiego IV, a szwedzkiego V roku, Vladislaus rex. Maryau Tryzna—referendarz pisarz w. x. Lit., My tedy król do pomienioney supliki łaskawie się skłoniwszy, z wyż wyrażoną confirmacyą przywilejów miastu Wileńskiemu, z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszej wielkiey w. x. Lit. ekstraktem stronie potrzebującey wydać, y dla większey wagi pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej w. x. Lit. dnia dziesiątego mca Augusta, roku pańskiego tysiąc siedmset pięćdziesiątego, panowania naszego siedmnastego roku. Apud quas literas confirma-

tionis decreti commissarialis, praemisso modo ad acta oblatas, subscriptiones manuum circa sigillum minus M. D. Lit. sequuntur suntque tales: Michał książę Czartoryski—podkanclerzy w. x. Lit. za sprawą j-o x-cia Jmci Michała na Klewaniu y Zukowie Czartoryskiego—podkanclerzego w. x. Lit. Homelskiego, Iurborskiego, Uświackiego, Poduswiackiego etc. starosty; Józef Miklaszewicz—metrykant wielkiego księstwa Litowskiego. Quae praesentes literae decreti confirmationis commissarialis, praemisso modo ad acta oblatae, sunt actis nobilis officii consularis civitalis S. R. M. metropolitanae Vilmensis insertae.

Изъ книги Виленскаго Городов. Магистрата № 5147, за 1756 годъ, стр. 814.

№ 224—1750 г. Октября 10.

Протестъ Виленскаго Магистрата противъ Виленскихъ евреевъ, незаконно присвоившихъ себѣ каменный домъ по Нѣмецкой улицѣ.

Sabbatho die decima mensis Octobris, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo.

Coram actis nobilis officii consularis civilis sacrae regiae maiestatis, metr. Vilnen. comparentes personaliter m. dd-ni Lucas Hahuzo—consularis et Bohdan Paszkiewicz skabinus a magistratu, F. vero dmnus, Elias Hrehorowicz, a communitate et Franciscus Bartoszewicz, a plebe, dispensatores proventuum publicorum civitatis Vilmensis annui, solemnissime protestati sunt contra infidelem Judel Łazarowicz—rabinum et totam sinagogam iudeorum Vilmensium idque oto: iż obżałowani niewierni żydzi Wileńscy na dniu siódmym mensis et anni currentium, kamienicę pod jurysdyką jego król. mości Magdeburiensi Wilnensi w pewnym swoim ograniczeniu, na Niemieckiej ulicy, na przeciwko kosciola Augustianae confessionis leżącą, zdławna pustuiącą, w któ-

rey przed pożarem przeszłym wrota i okna ostrokołem zaparkanione były. quondam . . . . . nazywającą się, niesłusznie i nienależycie, po wygorzeniu takowego ostrokołu, pod czas konflagraty publiczney przeszley, do attineneyci szkolney dworu swego, zamurowawszy nocną porą wrota i okna cegłą, przywłaszczyli i do iedney cyrcumferencyi przyłączyli. W czym zabiegając omnimodae indemnitati miasta jego król. mości Wilna ten proces salva onego melioratione uczynili.

Изъ книги Вилен. Город. Магистрата № 5143, за 1750—1760 годъ, стр. 439.

№ 225.—1757 г. Января 18.

Условіе заключенное между Виленскимъ войтомъ Минкевичемъ и виленскими евреями, касательно провоза еврейскихъ покойниковъ черезъ мостъ на р. Вилии.

Sabbatho ante Dominicam tertiam Epiphaniae die vigesima mensis Januarii, Anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono.

Coram actis nobilis officii consularis Vilmensis comparendo personaliter infidelis Judel Łazarowicz—notarius iudaeorum sinagogae Vilmensis, praesentes literas perpetuae combinationis, parato scripto praeconaeptas, in rem et partem sinogogae suae servientes, eum introfusius contentis ad acta obtulit. Quarum literarum praemisso modo oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis: Ja Onufry Minkiewicz—sekretarz jego królewskiej mości, wóyt miasta stołecznego Wilna, czynię wiadomym moim dobrowolnym wieczysto ugodliwym listem żydom starszym bractwa kospiszca kahału Wilenskiego danym na to: iż mając zupełną plenipotencją y dyspozycją od iasnie wielmożnego imci pana Solfohuba—woiewody Witelskiego, dobrodzieja nad mostem na rzecę Wilię będącym, z wolnym kont-

raktów czynieniem y wszelkich ztąd procentów należących wybieraniem, pozwoliłem przez terazniejsze ugodliwe postanowienie na fundamencie nayaśnieyszego Jana III, króla polskiego, pod datą roku pańskiego MDCLXXX panowania X roku, którym aprobuję przywileje antecessorów, królów ichmościów, iako to: nayaśnieyszego Władysława, Kazimierza, Michała, tymże starszym nadane, z wolnym ciał przez most prowadzeniem zmarłych, do kopiszcza onych, bez wszelkich podatków, także na fundamencie skryptu imci xiedza Symona Kazimierza Rodziewicza—proboszcza kościoła y szpitala świętey Trójcy Wilenskiego, jako to pod ten czas mostu dyspozycją mającego, w którym wyraża, że przywileje przed nim nayaśnieyszych królów ichmościów Polskich były prezentowane Ja tedy w to wszystko weyrzawszy, uczyniłem postanowienie z starszemi bractwa kopiszcza na wieczne czasy, iż od każdego zmarłego prowadzącego za most od wozu, y ośmiu do tego ludzi, mają y powinni do skarbu płacić po tynfu jednym, bez dalszego odemnie wymagania, bez żadney exkuzy y wymowy, tak latem, iako y zimą. Które to takowe postanowienie, nienarusznie czyniąc, przy pieczęci ręką własną podpisuję się. Dat w Wilnie roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego piędziesiąt siódmego, miesiąca Januarii osmnastego dnia. Apud quas literas perpetuae combinationis, praemisso modo ad acta oblatas, subscriptio manus circa sigillum tenor sequitur talis: Onufry Minkiewicz — sekretarz jego królewskiej mości, wójt Wilenski mpp. A tergo autem approbatio dictae combinationis illustrissimi domini Solohub—palatini Witebscensis circa sigillum est tenoris sequentis. Ten list wieczysto ugodliwy in omnibus punctis et clausulis approbuia. Die sexta Julii 1758 w Wilnie. Józef Solohub—woiewoda Witebski mpp. Quae praesentis literae perpetuae combinationis praemisso modo ad acta oblatas etc.

Изъ книги Вилен. Город. Магистрата № 5150, за 1759 годъ, стр. 31.

## № 226.—1761 г. Февраля 25.

Жалоба евреевъ г. Липска на мѣстнаго войта за разныя насилія, причиняемыя евреямъ.

Roku tysiąc siedmseth szesćdziesiąt pierwszego, miesiąca Februaryi dwudziestego piątego dnia.

Na rokach sądowych ziemskich Grodzienkich in solito iudiciorum loco roku miesiąca y dnia wyż na dacie pisanego w Grodnie sądzących się, przed nami Eustachim Michałem Benedyktem Alexandrowiczem sędzią, Marcinem Janem Nepomucenem Olizarowiczem podsędkiem, Tomaszem Littaworem Chreptowiczem miecznikiem y pro tunc pisarzem, urzędnikami ziemskimi powiatu Grodzienskiego stawiając, personaliter u sądu patron imć pan Kazimierz Wulmer, podczaszy Smolenski, opowiadał, prezentował y do akt podał suplikę żydów przykahałk Lipskiego, wespol z dekretem iasnie wielmożnego pana Podskarbiego w-o Koronnego tymże żydom służącym, prosząc ażeby ze wszystką inserowaną rzeczą był do xiąg przyięty y wpisany, który my urząd wpisać rozkazawszy, tenor sequitur estque talis: Jasnies wielmożny miłościwy, panie podskarbi koronny, panie a panie nasz miłościwy. My ubodzy żydzi miasta i. k. mści Lipska, z ekonomii Grodzienskiej, upadamy z płacziwą supliką naszą, żebrząc miłosierdzia imć pana Jozefa Baranowicza woyta Lipskiego o to: że imć sam trzyma arędy, y czopowę oboie y cła, które nigdy niebywały w Lipsku; tenże imć sądzi nas pospół z mieszczanami, nie według prawa y przywileiu nam danego od Królów panow naszych miłościwych. Tenże imć szabat nam łamie, do kunicy nas stawia we dworze swoim; żydka złapawszy na ulicy, bez żadnego sądu kazał zaprowadzić do swego dworu, którego trzymał przez dni trzy y słonine ieść kazał. Tenże imć żydowke podczas mrozow w turmie trzymał przez

dni kilka y nas proszących za tymi więz-  
niami powrzucać kazał y trzymał przez  
noc między swiniami; kabak sobie zro-  
bił, swoię tylko gorzałkę do szynko-  
wania dając, wymyslaiąc sobie nie należy-  
te podatki, których w żadnym miasteczku  
ekonomicznym niemasz. Przy prawie na-  
szym abyśmy więcej niepodlegali pod sąd  
imć pana woyna y namiesnika tamecznego  
tylko do dworu Nowodworskiego iako z  
dawnych czasow y przywileiu naszego do  
tegoż klucza należemy, o to upraszamy nie-  
winney aby do nas niebyła żadna exeku-  
cyja przez urząd mieyski, ale w dyspozycyi  
dwornej, oto żeśmy suplikowali do wiel-  
możnego imć pana ekonoma który listow-  
nie imć pana woyna y namiesnika upo-  
miął, a imć nic nieskasował y co raz  
większe krzywdy czynił, o który roz-  
sądek w. mć pana naszego miłościwe-  
go upraszamy, a my obiecujemy Pana Bo-  
ga prosić tak za dobre zdrowie, iako za  
szczęśliwe panowanie w. pana naszego miłoś-  
ciwego. Nayniżsi podnożkowie wielmożnego  
pana naszego miłościwego żydzi Lipscy.

Mosci panie administratorze Grod-  
zienski, moy mści panie y bracie. Na  
suplikę od żydow Lipskich podda-  
nych i. k. mści pana naszego miłości-  
wego zwoli iego pańskiey tak deklaruie:  
ponieważ produxerunt tameczni żydzi przy-  
wiley przeciwko któremu directe pan woyn  
y namiesnik tameczny Lipski z żydami so-  
bie postępuie, do sądu swego pociągając,  
iako o tym ma w sobie punctualim podana  
suplika, ponieważ tedy nigdzie indziej nie-  
należą tylko do sądu namiestnika Nowo-  
dworskiego, zaczyn zaleca w. m. panu  
abyś wm. pan seriam uczynił inquisitionem  
ieżeli podług tych punktow agrawantur  
żydzi, tedy tę inkwizycję in ocluso rothu-  
lo do sądow skarbowych wm. pan przyszli,  
abysię tu takowe grawamina y postempki  
prawu przeciwne rozsądzić; ad interim kaź  
wm. pan aby ich do sądow swych więcej  
niepociągał, a że tameczni żydzi podług in-  
wentarza y ustawy ichm. panow kommi-  
sarszow i. k. mści zwykli pędzić gorzałkę

y od każdej beczki zatoru podatek płacić  
tak do skarbu i. k. m. iako y czopowe z  
szelężnym tedy arędarz miasteczka Lipska  
aby im tey pędzenia gorzałki za zaplacenie  
należytości niebronil, y absolute ich wm-  
pan nieday sądzić, tę im deklaracyą za za-  
szczyt oddawszy. Iestem przy tym wm. wm.  
pana życzliwym bratem y powolnym sługą.  
Z Warszawy trzydziestego pierwszego maja  
tysiąc sześćset dziewiędziesiątego pierwsze-  
go roku. U tey deklaracyi przy pieczęci  
wyciśnionej podpis reki temi słowy: Atha-  
nazy Miączynski podskarbi nadworny kor-  
onny pisarz i. k. m. Który takowy doku-  
ment za podaniem onego do akt przez wyż  
wyrażonego patrona iest do xiąg ziemskich  
Grodzienskich spraw wieczystych przyjęty  
y wpisany.

Из актовъ книги Гродненскаго земскаго суда, за  
1759—1761 г. № 6857 стр. 904.

## № 227.—1766 г. Юня 30.

**Привилегія короля Сигизмунда Августа, сни-  
мающая съ евреевъ подозрѣние въ убійствѣ  
христіанскихъ дѣтей.**

Roku tysiąc siedmset szesdziesiąt szó-  
stego, miesiąca Junii trzydziestego dnia.  
Na rokach ziemskich woiewodztwa Wilen-  
skiego w roku terazniejszym tysiąc siedm-  
set szesdziesiąt szóstym po S. Tróycy do  
sądzenia przypadłych, porządkiem prawa  
pospolitego w miescie Jkmcí Wilnie in  
solito iuditorium loco odprawuujących się,  
przed nami Janem Ignacym Monkiewiczem,  
Franciszkiem Czyżem, Michałem Dzierż-  
gowskim Szumskim, Ignacym Horoden-  
skim—sędziami, Felicyanem Zmijowskim  
pisarzem, urzędnikami ziemskimi woie-  
wodztwa Wilenskigo comparendo persona-  
liter patron i. p. Walenty Gorecki—regent  
konsystorski opowiadał, prezentował y ad  
acta podał przywiley od nayiasnieyszego



króla imci Zygmonta Augusta Beresteyskim żydom dany, in rem et partem tym że żydom służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomienioną przywilej za wszystko w nim inserowaną rzeczą był do xiąg ziemskich wojewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiowski w xięgi wieczyste ziemskie Wileńskie, de verbo ad verbum wpisać pozwoлили, którego thenor sequitur estque talis. Жыгмонт Август Волю милостию король польскій и проч. княземъ, паномъ, воеводомъ, каштеляномъ, старостомъ, княгинямъ, панямъ, вдовамъ, державцамъ и всемъ вранникамъ, земскимъ, поветовымъ, земляномъ и двораниномъ нашимъ, войтомъ, бурмистромъ, радцомъ въ мѣстѣхъ и селахъ нашихъ господарскихъ и иныхъ панскихъ духовныхъ и свѣцкихъ, по всему панству нашему великому княству Литовскому. Ознаймемъ вамъ, што перво сего въ мѣстехъ нашихъ Нарвы и Вѣльску была помова на жиды, которые о справѣ поборовъ и мѣсть нашихъ Давида Шмерлевича, Амзака Бродавки, жидовъ Берестейскихъ, на прикоморкахъ, коморы Подляшское, мѣсть и поборовъ скарбу нашего престрегали, якобы мѣли тамъ дѣтя христіанского зарезать, зловливый учинокъ народомъ христіанскимъ пополняючи, ино гды ся тая рѣчь передъ насъ господара была приточила, тогда зъ доводовъ святого письма, же крови христіанской жидове николи не потребуютъ, але причины важные на нихъ покладаны стороны нѣкоторыхъ подданныхъ нашихъ, абы могли жидовъ зъ мѣсть нашихъ выкоренить и зъ иныхъ нѣкоторыхъ явныхъ выводовъ жидовскихъ, передъ нами на онъ часъ оказанныхъ, вчинили есмо вырокомъ нашимъ господарскимъ одъ того обвиненя вольными, а убеспечаючи ихъ, абы черезъ то не слышными помовами о рѣзаніе дѣтей и о сакраментъ не были пренагабаны, дали есмо ку мѣшканью ихъ свободному, водле привилеювъ продковъ нашихъ коро-

лей и великихъ князей, ихъ милости, по-выи привилей нашъ господарскій, вызволяючи въ тяжкой рѣчи о рѣзаніе дѣтей и сакраментъ, если бы гдѣ въ панстввахъ нашихъ мѣла такая помова изъ-явиться на нихъ, одъ всякого гвалту, насильства и моцы, судовне одъ всехъ воеводовъ, старостъ и державецъ нашихъ, а беручи то па власный судъ нашъ господарскій, на которомъ привилси паномъ який доводъ на жиды въ таковымъ обвиненью масть бытъ чиненъ, и иные артыкулы достатечне суть описаны: который привилей мѣли они вездѣ на врандахъ нашихъ замковыхъ и мѣстечныхъ, до книгъ вписать и выволать вездѣ по торгохъ и цлахъ, абы о томъ вѣдаючи не важилисьеся шхто зъ такими помовами згола втекатися до насъ и врандовъ нашихъ, хыба ижбы явными доводы въ привилею нашимъ описаными, могъ коли хто на жиды довести, але ижъ собѣ того привилея нашего нигдѣ на врандѣхъ не вписали и обволать не дали, про то въ тяхъ прошлыхъ часѣхъ знову въ мѣстечку Росопкомъ тивуна Виленского пана Станислава Нарушевича, на слугу тогожъ Бродавки, справу поборовъ и мѣсть нашихъ, таковаяжъ помова о зарѣзаніе дѣтяи хрестыанского вынурила се была, которое справы зъ розказанья нашего подканцлерій нашъ в. к. Лит. маршалокъ дворный староста Берестейскій и Могилевскій панъ Остафій Волловичъ, будучи теперъ въ Берестѣи, яко того въ которого старостѣхъ тая рѣчь поновляла се, судовне смотрѣлъ, гдѣ очовисто одъ Росопскаго врандика и мѣщанъ пана тивуновыхъ, жалоба на жиды того учинку незбожного доходячи доводы, але голые въ словахъ, свѣдками попирано, што все панъ подканцлерій на писмѣ и устне намъ господару ознаймитъ и которого мы достатечне вырозумѣвши, же не мѣли правныхъ и слышныхъ и водле привилеювъ жидовскихъ доводовъ росопшане, ино вчинили есмо жидовъ одъ такового обвиненя вольными, на што и вырокъ

нашъ имъ есть дань. А ижъ первшого привилея нашего въ той рѣчи имъ учиненого нигдѣ на врадахъ не оказали и до книгъ не вписали и не выволано того по торгохъ, у вѣдомость всимъ посполите доносѣчи, зачимъ бы неважили се, ниго голыми повѣстями кидатися на жиды, тогда, ижъ ся теперь въ Росопу надъ ними показало, сами собѣ въ той мѣрѣ жидове винны, вездѣ ижъ зъ ласки нашое господарское, яко иннымъ народомъ и иновѣрцомъ, въ панствахъ нашихъ вольно перемѣшкиваючи, поживенья слушнаго уживати, также и жидомъ, которые за привилеями продковъ нашихъ и иншими господарскими въ панствахъ нашихъ перемѣшкивають, незвыкли есмо, и нехочемъ нарушать правъ ихъ; про то яко привилей на Бѣльскую помову, такъ и вырокъ теперешній на Росопанъ, обвиненье, которыми есмо о зарѣзаніе дѣтей дозволили ихъ зъ неслушныхъ свѣдѣцтвъ вольными вчинить, тогда и симъ листомъ нашимъ, доущаемъ вездѣ до книгъ замковыхъ, земскихъ и мѣстѣцкихъ, по всемъ панствѣ нашомъ великомъ княствѣ Литовскомъ, такъ въ мѣстѣхъ и замѣцехъ нашихъ господарскихъ, яко и кнежискихъ, панскихъ, свѣцкихъ и духовныхъ вписать и обволанье по торгомъ всимъ у вѣдомость людемъ всякого стану донести, якобы се черезъ то позагамовали съ такими непевными рѣчи, до насъ господара и до вродовъ нашихъ втекатъ, ижбы таковое обвиненье слушне доводы такими, яко въ привилеяхъ нашихъ суть описаны и передъ нами самыми господаремъ, то есть трема жиды, а чотырма хрестіаны, людьми добрыми, досвядчано и оказано и явне переведено было. Вы бы о томъ вѣдали, а водле сего розказанья нашего заховываючися книгъ вродовыхъ написанье тыхъ нашихъ привилеювъ и листовъ жидомъ не боронили и обволать вездѣ по торгохъ доущали, тотъ артыкуль зъ статуту правъ земскихъ, абы таковыя помовцы на бачности мѣли, ижъ хто на кого ведеть, а недоведеть, тымъ

самъ маеть каранъ, а въ якихъ речахъ, ино тотъ артыкуль въ статутъ есть, каждый нехай собѣ смотреть. Писанъ въ Люблинѣ лѣта Божого нароженья тысяча пятсотъ шесдесятъ шостого мѣсеца Мая двадцатого дня. У tego przywileiu przy wyrzniętey kostodyi y przy wycisnioney iedney na wosku pieczęci podpis ręki dworzánina ikmci temi wyraża się słowy: Stanisław Rayski—dworzanin ikmci. Który to takowy przywilej, za podaniem przez wyż wyrażonego patrona, do akt iest do xiąg ziemskich spraw wieczystych woiewodstwa Wilenskiego przyjęty y wpisany.

Изъ книги Главн. Лит. Трибунала, № 4210, за 1765—1766 г., л. 1239.

## № 228.—1767 г. Іюня 30.

**Привилегія короля Сигизмунда Августа Брестскимъ евреямъ, ограждающая ихъ отъ подозрѣнія въ убійствѣ хрестіанскихъ дѣтей.**

Roku tysiąc siedmset szesdziesiąt szóstego, miesiąca Junij trzydziestego dnia.

Na rokach ziemskich woiewodztwa Wilenskiego w roku terazniejszym tysiąc siedmset szesdziesiąt szóstym, po świętey Trócy do sądenia przypadłych, porządkiem prawa pospolitego w miescie i. k. mci Wilnie in solito iuditorium loco, odprawiających się, przed nami Janem Ignacym Monkiewiczem, Franciszkiem Czyżem, Michałem Dzierżowskim Szumskim, Ignacym Horodenskim, sędziami, Felicianem Żmijowskim—pisarzem, urzędnikami ziemskimi woiewodztwa Wilenskiego comparendo personaliter patron, i. p. Walenty Gurecki—regent sądów konsystorskich, opowiadał, prezentował, y ad akta podał ekstrakt przywileju najjaśniejszego króla imci Zygmonta Augusta, z xiąg zamku Beresteyskiego, niewiernym żydom Beresteyskim danego, in rem et partem tych że żydów służącego y należącego. Który podając do akt, prosił nas sądu, ażeby pomieniony ekstrakt przywileju

ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg ziemskich spraw wieczystych województwa Wileńskiego przyjęty u wpisany. Iakoż my sąd ony przyjęwszy w xięgi wieczyste ziemskie Wileńskie de verbo ad verbum wpisać pozwoliliśmy który, tak się w sobie ma: Выписать зъ книгъ вradoвыхъ, замку господарского Берестейского, дѣла Божого нароженья тысяча пятьсотъ шестдесятъ сегого, мѣсяца Марца, двадцать первого дня, въ четвергъ, прышодши до вradу господарского, замку Берестейского, передъ мене Дымитра, Мордухай Докторъ, Мовша Липчикъ, Илья Нахимовичъ, Мендель Изаковичъ и Лайзеръ Пейсаховичъ, сами одъ себе, и одъ своего всего збору жидовскаго покладали на врадъ передомноу листъ его королевской милости на паргаминъ писаный, зъ привесистоу печатію и зъподписанемъ власное руки его королевской милости господара нашего милостиваго, теперъ щасливе пануючого Жигмонта Августа, и тежъ зъподписою руки власное славное памети небожика пана Миколая Радивилла, воеводи Виленского, подъ дагоу тотъ листъ, року тисеча пятсотъ шестдесятъ четвертаго, мѣсяца Августа девятаго дня даный всимъ жидомъ великаго князства Литовского, на потверженье всихъ правъ ихъ жидовскихъ, которые мають наданые одъ продковъ его милости господарскихъ, въ которымъ тожъ листъ его королевской милости писанымъ обваровано два артыкулы, въ чомъ были обвинени жидове, то есть, о мордованье дѣтей христіанскихъ и о сакраментъ, на што вси жидове князства Литовского тое невинности своее справившиися, одержали зъ ласки его милости господарское право таковоежъ, которое и братья ихъ жидове корунные, ку помощи собѣ мають; якожъ ширей, а достатечней и меновите въ томъ листъ господарскомъ есть писаный доложено и просили мене тые жидове Берестейскіе, вышей именемъ писаные, сами одъ себе и одъ всего збору своего жидовскаго,

жебы я тотъ листъ господарскій всимъ жидомъ великаго князства Литовского даный, для згубы и всякое рѣчи, пригодне увесь до книгъ вradoвыхъ вписати казалъ, а такъ я того листу его королевской милости огледавши, видѣлъ печатъ господарскую привѣсиестую дѣлу и подпись руки его милости господарское, и тежъ подписанье руки его милости небожика пана воеводи Виленского и бачечи въ томъ прозъбу ихъ бытъ слушную, а припустивши то ку вядомости своей вradoвой, велѣлъ есмо тотъ листъ его милости господарскій до книгъ вradoвыхъ замку Берестейскаго уписать, который слово одъ слова такъ се въ собѣ маеть: Жигмонтъ Августъ, Божію милостию король Польскій, великій князь Литовски и пр. Ознаймуемъ всимъ симъ нашимъ листомъ нинейшимъ и напотымъ будучимъ, ижъ били намъ челомъ подданые наши жидове великаго князства Литовскаго и жаловали передъ нами о томъ, штожъ дей вradники наши ихъ неводлугъ правъ, которые се мають наданы одъ продковъ нашихъ славное памети и тежъ одъ пана отца нашего, судять и заховывають и звазнившиися на нихъ приправують о горла, и о маестности ихъ, о чомъ до насъ втекались зъ великими жалобами своими, ижъ дей великіе кривды, шкоды и мордерства терпятъ, противъ правомъ своимъ, которые мають наданы, и просили насъ, абыхмо ихъ осмотрѣли, абыся имъ такіе кривды большей надъ право не дѣлали, къ тому тежъ намъ били чоломъ, абыхмо ихъ обваровали и вжичили тогожъ права, которого есмо вжичили братья ихъ жидомъ коруннымъ, а звлаца и тые два артыкулы: што ся тычетъ о мордованьи дѣтей христіанскихъ и о сакраментъ, а также намъ видѣли прозъбу тыхъ жидовъ великаго князства Литовскаго, быти слушне, поневажъ абы повинни каждого зъ подданныхъ нашихъ якожъ кольвекъ рожаго въ покою, а справедливости заховать, абы се надъ право никому недѣлало, и тежъ видѣли

есмо право ихъ, ижъ на дано одъ про-  
ковъ нашихъ, и одъ отца нашего слав-  
ное памети и надто видѣли есмо Папе-  
жа христіанского свидѣство, въ которомъ  
описуетъ, ижъ они тому невинни и того  
не потребуютъ, тогда есмо призволили  
на тос жеданье ихъ, и даемъ имъ на  
вѣчные часы тое, што се стало теперь  
въ Бѣльску о мордованьи дитяти христі-  
анского и обвиненіе на пѣкоторого  
жида. Гдѣбы ижъгольбекъ, въ князствѣ  
Литовскомъ который жидъ былъ обви-  
ненъ о мордованье дѣтей христіанскихъ,  
або о сакраментъ, тогда прикажемъ  
всѣмъ вранникамъ нашимъ, княземъ, па-  
номъ, старостомъ, войтомъ, бурмистромъ  
и всимъ инымъ, такъ духовнымъ яко и  
свѣцкимъ, абы жаденъ такового жида въ  
той мѣрѣ не судилъ, але жебы былъ на  
паруку выданъ на два жиды тогожъ мѣ-  
ста, альбо если бы въ томъ мѣстѣ жи-  
довъ не было, тогда господарского мѣста  
Бѣльскаго до розсудку нашего и то ни-  
гдѣ индей не маемъ судить, одно на  
вальномъ сеймѣ, гдѣ будемъ зуполною  
радою нашою седѣти, а гдѣ бы тотъ  
жидъ по собѣ такъ барзо паруки не далъ,  
тогда маеть быть осажонъ до вензенья  
и то не до тяжкого, але на местце поч-  
тливое, а скоробы по собѣ паруку далъ,  
тогда маеть быти воленъ одъ вензенья,  
а гдѣ бы тая рѣчь передъ насъ пришла,  
гдѣ мы будемо зъ зуполною радою на-  
шою на вальномъ сеймѣ седѣть, тогда  
маеть тымъ правомъ судить, то есть,  
хтобы жида обвинилъ о замордованье дѣ-  
тей, або о сакраментъ, тогда маеть на  
него доводить чотырма христіаны добрые  
оселыми, а не подозрѣнными, а трема жи-  
ды такожъ неподозрѣнными, а гдѣ бы  
того не довелъ, водлугъ обвѣщенья та-  
ковыми свѣдками, таковой маеть быть  
каранъ горломъ и маестноію. А если бы  
якіе листы и одъ насъ або зъ канцеля-  
ріей наше вышли, тому то привилею  
противные, тогда мы господаръ симъ на-  
шимъ листомъ тые листыкасуемо и тые  
привелса въ цалости зо всеми артыкулы

зоставуемъ, што маеть вѣчне а непо-  
рушно трвать; а если бы который зъ  
урадниковъ нашихъ сему розказанью на-  
шому противить мѣлъ, тогда мы прика-  
зуемъ подъ ласкою нашою и подъ зару-  
кою десятыя тысячма кошами грошей,  
абы иначею того печинили. А для леп-  
шого свидомости печать нашу казали ес-  
мо завѣсити и руку есмо нашу подписа-  
ли. Данъ въ Парцовѣ, року Божого на-  
роженья тысяча пятсотъ шестдесятъ чет-  
вертаго, мѣсеца Августа девятого дня.  
И того вписанья листу его королевской  
милости тые жидове Берестейские, вышей  
имены писаные, сами собѣ и всему збо-  
ру своему жидовскому взяли выпнѣть подъ  
печатію моею. Писанъ у Бересты. U te-  
go ekstraktu przywileju przy wyrzniętej  
kostody i przy wyciśnionej idney na  
wosku pieczęci podpis ręki dworzanina i.  
k. mci temi wyraża się słowy: Stanisław  
Rayski, dworzanin i. k. mci.—Który to ta-  
kowy ekstrakt przywileju Najiasniejszego  
króla imci Zygmonta, za podaniem onego  
przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest  
do xiąg ziemskich spraw wieczystych wo-  
iewodztwa Wileńskiego przyjęty u wpi-  
sany.

Изъ актовъ книги Вилен. Земскаго суда № 4210, за  
1765—1766 г. л. 1255.

## № 229.—1775 г. Октября 5.

Распредѣленіе суммы занятой Виленскими  
евреями у иезуитовъ, съ обязательствомъ  
внести ее Виленскому епископу Массальско-  
му въ теченіи двѣнадцати лѣтъ.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt  
piątego miesiąca Oktobra piątego dnia.

Coram actis grodu woiewodztwa Wileń-  
skiego, comparendo personaliter staroza-  
konny żyd Iudel Litmanowicz—starszy te-  
goroczny, dyspartiment na placenie sum  
przez lat dwanaście, od żydów kahału Wi-  
lenskiego u całej synagogi, jaśnie oświc-

conemu xiążęciu jegomości Ignacemu Masalskiemu, Biskupowi Wileńskiemu, wydany, ad acta podał, którego thenor de verbo ad verbum sequitur estque talis: Specyfikacya summ od kahału Wileńskiego różnym klasztorom skasowanego zakonu jegomościów xięży Ieżuitów winnych, a teraz jaśnie oświeconemu xiążęci jegomości Masalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu należących: collegio academico Vlnensi, numero sześćdziesiąt siedm tysięcy dwadzieścia złotych, groszy dziesięć; item pro congregatione maxima numero dwa tysiące złotych; collegio Domus professiae dwa tysiące trzysta dwadzieście złotych; nowiciatowi Wileńskiemu sześćdziesiąt cztery tysiące sześćset pięćdziesiąt; temuż nowiciatowi od collegium Krózkiego transfundowane numero tysiąc pięćset złotych; collegium Brunsborskiemu numero czterdzieście sześć tysięcy siedmset sześćdziesiąt sześć złotych; collegium Nieswizkiemu numero piętnaście tysięcy dziewięć set złotych; collegium Warszawskiemu na 4518 złotych polskich; Witebskiemu numero dwanaście tysięcy złotych; collegium Pułtuskiemu numero dziewiętnaście tysięcy sto złotych; collegium Dyneburskiemu numero trzynaście tysięcy złotych; rezydencyi Drohickej numero dziesięć tysięcy złotych; collegium Iłkuksztańskiemu trzydzieście dziewięć tysięcy dwieście złotych; collegium Mitawskiemu numero czterdzieście dwa tysiące sześćset złotych; collegium Nieswizkiemu Świętego Michała numero dwa tysiące osmset złotych. Summa złotych polskich numero trzykroć czterdzieście trzy tysiące, trzysta siedmdziesiąt cztery złotych, groszy dziesięć. Rozkład tey summy na lat dwanaście, zaczynając opłacenie pierwszey raty od świętego Michała, święta rzyńskiego, w roku następującym tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego przypadającego w sposob następujący: summe ogulną, to jest, numero trzykroć czterdzieście trzy tysiące trzysta siedmdziesiąt cztery złotych y groszy dziesięć, dzieląc na części dwanaście, przychodzi na jedną ratę

do oplacenia przez kahał Wileński, z kapitału dwadzieście osm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście; osobliwie procentu od całej summy, dziesięć tysięcy trzysta jeden złotych. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym, w dzień świętego Michała wypłacą trzydzieście osm tysięcy dziewięć set piętnaście złotych groszy piętnaście. na rok tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmy zostaną winni żydzi złotych trzykroć czternaście tysięcy siedmset pięćdziesiąt dziewięć. W tym roku z kapitału zapłacą złotych dwadzieścia osm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu od całej summy dziewięć tysięcy czterysta czterdzieście dwa, groszy osmnaście. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym, w dzień Świętego Michała, zapłacą trzydzieście osm tysięcy pięćdziesiąt siedm złotych, groszy trzy. Na rok tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmy zostaną winni żydzi dwakroć osmdziesiąt sześć tysięcy sto czterdzieście pięć złotych, groszy dziesięć. W tym roku z kapitału zapłacą dwadzieście osm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu, osm tysięcy pięćset osmdziesiąt cztery, groszy dziesięć, in summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmym, w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście siedm tysięcy sto dziewięćdziesiąt osm złotych, groszy dwadzieście pięć. Na rok tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiąty zostaną winni żydzi złotych dwakroć pięćdziesiąt siedm tysięcy pięćset trzydzieście, groszy dwadzieście pięć. W tym roku zapłacą z kapitału dwadzieście osm tysięcy sześćset czterdzieście, groszy piętnaście, osobliwie procentu, siedm tysięcy siedmset dwadzieście sześć złotych. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziesiątym, w dzień świętego Michała, wypłacą numero trzydzieście sześć tysięcy trzysta czterdzieście złotych, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset osmdziesiąty zostaną winni żydzi dwakroć dwadzieście osm tysięcy dziewięćset sześćnaście, groszy dziesięć. W tym roku za-

placą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu sześć tysięcy ośmset sześćdziesiąt siedm groszy dwanaście. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiątym, w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście pięć tysięcy czterysta ośmdziesiąt jeden złotych, groszy dwadzieście siedm. Na rok tysiąc sedmset ośmdziesiąt pierwszy, zostaną winni żydzi dwakroć tysiąc trzysta jeden, groszy dwadzieście pięć; w tym roku zaplacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście, osobliwie procentu sześć tysięcy dziewięć; in summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszym, w dzień świętego Michała, wypłacą numero złotych trzydzieście cztery tysiące sześćset dwadzieście trzy, groszy dziesięć. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt wtóry zostaną winni żydzi sto siedmziesiąt jeden tysiąc sześćset ośmdziesiąt siedm złotych, groszy dziesięć; w tym roku zaplacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście, groszy piętnaście; osobliwie procentu pięć tysięcy sto pięćdziesiąt, groszy dwadzieście; in summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt wtórym w dzień świętego Michała wypłacą trzydzieście trzy tysiące siedmset pięćdziesiąt cztery złote, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeci zostaną winni żydzi sto czterdzieście trzy tysiące siedmziesiąt dwa złotych, groszy dwadzieście pięć; w tym roku zaplacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście, osobliwie procentu cztery tysiące dwieście dziewięćdziesiąt dwa, groszy 20. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzecim w dzień świętego Michała wypłacą numero trzydzieście dwa, tysiące dziewięćdziesiąt ośm złotych. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwarty zostaną winni żydzi sto czternaście tysięcy czterysta pięćdziesiąt ośm złotych, groszy dziesięć. W tym roku zaplacą z kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście, osobliwie procentu trzy tysiące cty-

rysta trzydzieście trzy, groszy dwadzieścia. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartym, w dzień świętego Michała, wypłacą trzydzieście dwa tysiące czterdzieście ośm złotych. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątą zostaną winni żydzi ośmdziesiąt pięć tysięcy ośmset czterdzieście trzy złotych, groszy dwadzieście pięć. W tym roku zaplacą kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czterdzieście złotych, groszy piętnaście; osobliwie procentu dwa tysiące pięćset siedmziesiąt pięć. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt piątym w dzień świętego Michała wypłacą numero złotych trzydzieście jeden tysiąc sto ośmdziesiąt dziewięć złotych, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstą zostaną winni żydzi pięćdziesiąt siedm tysięcy dwieście dwadzieście dziewięć złotych, groszy dziesięć. W tym roku zaplacą kapitału dwadzieście ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy piętnaście; osobliwie procentu tysiąc siedmset siedmnaście. In summa w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstym w dzień świętego Michała wypłacą trzydzieście tysięcy trzysta trzydzieście jeden złotych, groszy piętnaście. Na rok tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmy zostaną winni żydzi dwadzieścia ośm tysięcy sześćset czternaście złotych, groszy dwadzieście pięć. To quantum z procentem w ostatnim roku, to jest tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmy zaplacą żydzi; co uczyni summam dwadzieście dziewięć tysięcy czterysta siedmziesiąt dwa złotych. Roku tysiąc siedmset siedmziesiąt piątego miesiąca Septembra dwudziestego piątego dnia ten dyspartyment na placenie summi przez lat dwanaście iasnje oswieconemu xiążęciu imei Massalskiemu—Biskupowi Wilenskiemu wydany podpisujemy. U tego dyspartymentu konnotacya z podpisami żydowskiemi Hebraico idiomate, po niżej w. i. panów pieczętarzów temi słowy: W interessie długu, który należy od naszego kahału Wilenskiego skasowanym ichm xięży Iezuitom ta summa wynosi trzykroć czterdzieście trzy ty-

sięce trzysta siedmdziesiąt cztery złotych groszy dziesięć, przez konstytucyą seymową wypłacić i. o. xiaćiu imci Biskupowi Wilenskiemu, uczyniliśmy postanowienie, aby ta summa była wypłacona in spatio lat dwunastu, kapitał y prowizya po trzy procenta każdego roku od zostającej summy; jako sporządzoną w tej że tabelli, dla lepszej wiary podpisujemy się. Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego miesiąca Septembra dwudziestego piątego dnia. Iudel Litmanowicz, Chonon Zelikowicz, Mendel Codykowicz, Leyba Leyzarowicz, Moyżesz Leybowicz, Rafał Chaymowicz, Moyżesz Iosielowicz, Alexander Szlamowicz, Menka Mejerowicz. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tegoż obligacyjnego zapisu uczynionego dyspartymentu na summę trzykroć czterdzieście trzy tysiące trzysta siedmdziesiąt cztery złotych y groszy dziesięć na lat dwanaście do opłacenia rozłożoną, sposobem w tym że dyspartymencie wyrażonym od żydów kahału Wilenskigo iasnie os. xciu iegomości Ignacemu Massalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu danego, podług prawa podpisuję się. Ignacy Konceza—obozny Rzeczycki. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydów kahału Wilenskigo do tego dyspartymentu, na lat dwanaście uczynionego, jako pieczętarz podług prawa podpisuję się: Iózef Dydyński—woyski Krasnostawski. Który to takowy dyspartyment przez wyż wyrażonego Iudela Litmanowicza do akt podany jest do xiąg Grodzkich wojewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго Городскаго суда, кн. № 4790, 1775—1776 г., л. 300.

№ 230.—1775 г. Ноября 27.

Распределение суммы занятой, Слуцкими евреями у иезуитовъ, съ обязательствомъ уплатить Виленскому епископу Игнатію Масальскому.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego, miesiąca Nowembra dwódziesiątego siódmego dnia.

Coram actis grodu comparentes personaliter niewierni Elkana Wólfowicz, Elias Hirszowicz—obywatele Sluccy y starsi kahału tegoż, specifikacją summ od kahału swoiego różnym klasztorom zgaszonego zakonu xx. Iezuitów winnych, a teraz i. o. x. imci Ignacemu Massalskiemu—biskupowi Wileńskiemu do opłacenia należących, przedemno Krzysztofem Kozięciem—ziemskim y grodzkim Wileń. regentem, imieniem swoim y całej synagogi ex persona sua przyznali, a przyznawszy ex mente konstytucyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego roku seymu koronationis podpisami rąk własnych roborowali, którey tenor talis. Specifikacja summ od kahału Sluckiego różnym klasztorom zgaszonego zakonu i. x. x. Iezuitów winnych, a teraz i. o. x. imci Ignacemu Massalskiemu—biskupowi Wileńskiemu, do opłacenia należących: i. x. x. iezuitom collegium Sluckiego jedynacście tysięcy osmset sześćdziesiąt osiem złotych; tymże do seminarium Sluckiego dwadzieście tysięcy złotych; i. x. x. iezuitom collegium Nieswiskiego, dwanaście tysięcy czterysta siedmdziesiąt cztery złotych; takż Nieswiskim s-to Michalskim tysiąc czterysta sześćdziesiąt cztery złt. procenta do tej daty zaległe, tysiąc trzysta sześćdziesiąt osiem złt. in summa wedle dekretu liquidacyjnego w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstym Iulii dwódziesiątego pierszego dnia ferowanego, należy wszystkiej summy od daty terazniejszey, to iest: roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego miesiąca Nowembra dwódziesiątego trzeciego dnia z procentem porachowany: czterdzie-

ście siedm tysięcy sto siedmdziesiąt cztery. Rozkład tej summy na lat dwanaście, zaczynając opłacenie pierwszej raty w dzień 8-go Michała świętego Rzymskiego, w roku następującym tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym sposobem poniższym: summę ogólną to jest czterdzieście siedm tysięcy sto siedm, dziesiąt cztery złt. dzieląc na części dwanaście, przychodzi na jedną ratę do opłacenia przez kahał Ślucki trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złt. groszy dwadzieście, osobliwie procentu po trzy ot sta, tysiąc trzysta siedmdziesiąt cztery złt. in summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Ślucki pięć tysięcy trzy-sta pięć złotych groszy dwadzieście. na rok tysięczny siedmsetny siedmdziesiąt siódmy zostanie winnym kahał Ślucki czterdzieście trzy tysiące dwieście czterdzieście osiem złt. groszy dziesięć. W tymże roku z tego kapitału zapłaci trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złoty groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału tysiąc dwieście dziewiędziesiąt siedm złt. groszy trzynaście. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Ślucki pięć tysięcy dwieście dwadzieście dziewięć złotych groszy trzy y pół. Na rok tysięczny siedmsetny siedmdziesiąt ósmy zostanie winnym kahał Ślucki trzydzieście dziewięć tysięcy trzysta sześćnaście złt., groszy dwadzieście. W tym że roku z tego kapitału zapłaci trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden, groszy dwadzieści, osobliwie procentu od tego kapitału tysiąc sto siedmdziesiąt dziewięć złotych groszy szesnaście. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmym w dzień świętego Michała wypłaci kahał Ślucki pięć tysięcy sto dziesięć złotych groszy dwadzieście sześć. Na rok tysięczny siedmsetny siedmdziesiąt dziewiąty zostanie winnym kahał Ślucki trzydzieście pięć tysięcy trzysta osmdziesiąt pięć złotych groszy dziesięć. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście

jeden złoty, groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału tysiąc sześćdziesiąt jeden złt. In summa w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Ślucki cztery tysiące dziewięćset dziewiędziesiąt dwa złt. groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąty zostanie winnym kahał Ślucki trzydzieście jeden tysiąc czterysta pięćdziesiąt cztery złotych. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złotych groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału dziewięć set czterdzieście trzy złt. groszy piętnaście. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiątym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Ślucki cztery tysiące osiemset siedmdziesiąt pięć złotych groszy pięć. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąt pierwszy zostanie winnym kahał Ślucki dwadzieście siedm tysięcy pięć set dwadzieście dwa złt. groszy dwadzieście. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złt. groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału osiemset dwanaście złt. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt pierwszym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Ślucki cztery tysiące siedmset czterdzieście trzy złt. groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąt wtóry zostanie winnym kahał Ślucki dwadzieście trzy tysiące pięćset dziewiędziesiąt jeden złt. groszy dziesięć. W tym roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięć set trzydzieście jeden złt. groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału siedmset osiem złt. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt wtórym w dzień świętego Michała wypłaci kahał Ślucki cztery tysiące sześćset trzydzieście dziewięć złt., groszy dwadzieście. Na rok tysięczny siedmsetny osmdziesiąt trzeci zostanie winnym kahał Ślucki dziewięćset sześćset sześćdziesiąt złt. W tym roku zapłaci z kapitału kahał trzy tysiące dziewięćset trzydzieście jeden złt., groszy dwa-



dziesięć, osobliwie procentu od tego kapitału pięset osmdziesiąt dziewięć zł., groszy dziesięć. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt trzecim, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Slucki cztery tysiące pięset dwadzieście jeden złt. Na rok tysiączny siedmsetny osmdziesiąt czwarty zostanie winnym kahał Slucki piętnaście tysięcy siedmset dwadzieście osiem zł., groszy dwadzieście. W tym że roku zapłaci z kapitału kahał trzy tysiące dziewięćset trzydzieście jeden złt., groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału trzysta pięćdziesiąt cztery złt. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Slucki cztery tysiące dwieście osmdziesiąt pięć złt., groszy dwa. Na rok tysiączny siedmsetny osmdziesiąt szósty zostanie winnym kahał Slucki siedm tysięcy osmset sześćdziesiąt sześć złt. W tym że roku z kapitału zapłaci kahał trzy tysiące dziewięćset trzydzieście jeden złt., groszy dwadzieście, osobliwie procentu od tego kapitału Sluckiego dwieście trzydzieście pięć złt., groszy piętnaście. In summa w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstym, w dzień świętego Michała, wypłaci kahał Slucki cztery tysiące sto sześćdziesiąt siedm złt., groszy pięć. Na rok tysiączny siedmsetny osmdziesiąt siódmym zostanie winnym kahał Slucki trzy tysiące dziewięćset trzydzieście cztery złt., groszy dziesięć, ten kapitał zapłacą w tym że roku z procentu in summa cztery tysiące czterdzieście cztery złt. groszy dwadzieście.—U tey specyfikacyi konnotacia z

podpisami żydowskiemi po hebrajsku, po niżej podpisy wielmożnych ichmościow panów pieczętarzów temi wyrażają się słowy: My żydzi niżej wyrażeni na regestr, który mamy pełnomocny od kahału naszego Sluckiego do ukonczenia jasnie oświeconego Biskupa Wileńskiego od długów, które należące byli do xięży iezuitów Litewskich, tedy dopiero zgodziliśmy się o ten dług z iasnie oświeconym xiążęciem Biskupem Wileńskim, na raty, jak wyrażono jest w tym liście, a powinien nasz kahał Slucki dotrzymać kaźdey raty, iak wyrażono jest w tym liście. Co dla lepszey wiary my sami rękoma naszymi podpisuiemy się. W Wilnie: Elkona Wólfowicz, Eliasz Hirszowicz, starsi obywatele Slucy. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od żydów Elkona Wólfowicza, Eliasza Hirszowicza—obywatelów Sluckich, do tego dyspartymentu summy czterdziestu siedmiu tysięcy stu siedmiudziesiąt czterech złotych na lat dwańaście iasnie oświeconemu xiążęciu imsci Ignacemu Massalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu, danego, podług prawa podpisuię się: Kazimierz Wołocko—namiestnik Grodzki Wólkow. Proszony do tey specyfikacyi pieczętarz prawnie podpisuię się: Ignacy Gierard Towianski—mieczny w-a Wileńskiego. Oczewisto proszony pieczętarz do tey specyfikacyi długów podług prawa podpisuię się Iózef Giedroyć. Iuraha Kom. Oszm.—Która to specyfikacya za ustnym y oczewistym przez wyż wyrażonych żydów Elkona Wólfowicza y Eliasza Hirszowicza—obywatelów Sluckich y starszych kahału tamecznego przyznaniem, iasnie oświeconemu xiążęciu iegomości Massalskiemu—Biskupowi Wileńskiemu, służąca y należąca, iurem et partem onegoż jest do xiąg Grodzkich spraw wieczystych woiewodztwa Wileńskiego przyięta y wpišana y per extractum parti actoreae iest wydana.

Изъ актовой книги Виленскаго градскаго суда, кн. № 4790, 1775—1776 г., л. 655.

## № 281.—1785 г. Ноября 29.

**Декретъ воеводы Виленскаго Карла Радивила по дѣлу между Виленскимъ рабиномъ и кагаломъ.**

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego miesiąca Stycznia drugiego dnia.

Przed aktami Grodzkimi w-a Wileńskiego stanawszy osobiscie starozakonny Abel Wólfowicz—obywatel miasta i. k. m. Wilna, Dekret w. x. imei Karola Radziwiła, wojewody Wilenskiego, w sprawie kahału miasta i. k. m. Wilna, z starozakonnym Samuelem Wigderowiczem Rabinem tegoż miasta w roku przeszłym tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątym, mca Nowembra dwudziestego dziewiątego dnia w Nieswizu zapadły, do akt podał, który co do słowa w księgi Grodzkie wdztwa Wileńskiego wpisując temi następującemi wyraża się słowy: W sprawie starego kahału Wileńskiego, w tysiącnym siedmsetnym ósmdziesiątym czwartym roku zaczętego, a w terażniejszym roku o swoim czasie skonczonego, za plenipotęcą od tegoż kahału Abrahamowi Wólfowiczowi, Dawidowi Symonowiczowi y Moyżeszowi Iosielowiczowi—obywatelom miasta i. k. m. Wilna, tu przytomnym, w roku niniejszym mca Oktobra dnia siódmego wydaną, a Samuelem Wigderowiczem—Rabinem Wileńskim, tu przytomnym y za plenipotęcą od tegoż do czynienia w osobie swoiey Leyzerowi Markowiczowi—obywatelowi Wileńskiemu, również tu przytomnemu, nie mniej od gminu za siedmio plenipotencyjami w roku terażniejszym mca Apryla ósmego dnia Symonowi Wólfowiczowi, obywatelowi Wileńskiemu, również tu obecnemu, po sprzeczkach między plenipotentami trzech stron, wyżey wyrażonych, przed wysadzonemi odemnie osobami, na wywiedzenie się naczystszej prawdy, z wzajemnych wywodów, iakie przy której stronie były, od dnia dwunastego Nowembra roku terażniejszego do dnia dzisiejszego czynionych y złożenia

wszelkich pism dowodów y odwodów, na wzajem produkowanych, ponieważ to jasnie okazało się, iż Samuel Wigderowicz w roku tysiącnym siedmsetnym pięćdziesiątym, przy danych sobie punktach, za Rabina obrany y konsensem tegoż roku Apryla siódmego dnia od w. x. imei wojewody Wileńskiego, hetmana w. w. x. Lit., oycza moiego, przy tym że Rabinowstwem utwierdzony zostawszy, w przepisach tak punktów, co do użytków z Rabinowstwa, iako też odbywania swoich powinności, w tych że punktach zawartych, a w reszcie w punkcie dwudziestym ósmym do punktów Hesela rabina, poprzednika iego (które by punktom tysiącnego siedmsetnego pięćdziesiątego roku niesprzeciwiały się) odwohających się, to najmocniey ostrzeżonym miał, tak w tych że punktach, iako też w konsensie, iżby według dawnych praw, zwyczajów religij, a osobliwie iak przeszły immediate rabin, bez żadnych nowin, wymysłów, ućiemienia kahału y pospólstwa rządził się, depaktacyow nieczynił y wszystko jak iest przepisano, pod wielką karą y winą zachował, oraz aby podrabinków nigdy nie było, jest warowano, a mimo takowe przepisy wszczęły między kahałem dawniejszym, a rabinem spór na iuramentcie, w roku tysiąc siedmset sześćdziesiątym siódmym, przez rabina na punktach, podówczas przez kahał podanych, a przez wzmiankowanego Rabina przyjętych wykonanym załatwiony został, a potem za poruszeniem się Rabina przeciwko teyże przysiędze y punktom y do różnych synagogi udaniem się, z tych że synagog, po różnych wypadłych zdaniach, cała między nimi sprawa kompromissem w roku tysiącnym siedmsetnym siedmziesiątym siódmym załatwiona być zdawała się; przecież wraz większą między kahałami, rabinem y pospólstwem, w różne podzielonym strony, dawno tlejąca szerzyła się spreczka, nieufność, zawziętość, a ztąd pożytków ogólnych strata y rozproszanie aż do roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt piątego ciągnące się, na zdzierstwie pospólstwa (iak się

żalą jedni na kahał, drudzy na Rabina) za-  
darzone, temi zaś stopniami ciż żydzi co-  
raz w większą wstępującą zawziętość, zaled-  
wo z skargami swoimi do mnie woiewo-  
dy Wileńskiego udali się y niżeli odpowiedz  
dorównywiącą ich zażaleniu odebrali, tym  
czasem stary kahał Wilenski, władzy sobie  
daney odemnie nie widząc, rabina Wileń-  
skiego od rabinowstwa odsądził, a ztąd  
dalsze rozszczyły się między tym że ka-  
hałem, rabinem y pospółstwem zawziętości,  
zawsze ich powszechnie dochody miszczące  
y one do ostatniego wprawujące nieszczę-  
ścia, któremu to przypadkowi, z czuley  
straży praw oyczystych zabiegając y na ich  
skargi przeniesione czyniąc odpowiedź, ma-  
teriją religji żydowskiej tykającą się, do  
synagogi Sluckiey y cywilną na udzielne  
świeckie rozeznania przeniosłem, a gdy y  
synagoga Slucka y sąd świecki takowych  
sporów niezaspokoił, została przyczyna ma-  
teriją religji na sąd trzech rabinów y po  
dwóch żydów z każdej strony obranych  
odesłać, a tym czasem sprawę cywilną do  
moiego rozeznania wstrzymać, który to sąd  
rabinowski, w Mirze sądzący się, za sta-  
waniem obydwóch stron, owe dekreta sy-  
nagog, mianowicie pierwszy Grodzieński  
y dalsze Samuela Wigderowicza, Rabina,  
od przysięgi w roku tysiąc siedmsetnym sze-  
śćdziesiątym szóstym wykonaney y punktów  
przyjętych uwalniające, za zmówne poczyta-  
wszy skassował, a tym samym przestępstwo  
religji za złamanie przysięgi wytknął. I lu-  
bo Samuel Wigderowicz, rabin Wileński,  
zaszczycający się konsensem y punktami,  
w roku tysiąc siedmset pięćdziesiątym sobie  
nadanemi, posledniey przed wysadzonemi  
próbował, iż wedle przepisów ich w niczym  
niewykróczył, do synagogi przyzwoicie uda-  
wał się, podrabinka nieustanawiał, kompro-  
misssem rzecz zakonczył, dochodów nie  
przybierał, przekuplą nieuwodził się, de-  
kretów ferowanych nie odmieniał, y we  
wszelkiej przystoyności na sądach zasiadał,  
y że dekret rabinów w Mirze ferowany,  
przeciwno ich prawom zapadły mieniać,  
szczegulnym to chciał samotrzeć stwierdzić

iuramentem; jednak ponieważ tak y konsen-  
sem w. x- inni woiewody Wilens. hetma-  
na w-o w-o x-a Lit-o, oycza moiego y punk-  
tów tego czasu danych, a w części do po-  
przednichyeh Heselowi rabinowi odwołują-  
cych się, iako też z innych dowodów po-  
kazanie się, iż mimo one dochody przebie-  
rał, przekuplą się uwodził, na sądach pi-  
janym bywał, dekreta odmieniał, przysięgę y  
punkta zламаł, za rabina przyszkółkowego  
czyli podrabinka syna swego ufundował,  
a tym samym, ani punktów, ani konsensu  
niezachował, nakoniec, że czując się być  
winnym y niedochowującym zaprzysiężo-  
nych od siebie punktów, od sądu przece-  
mnie zgodnych y znających prawa ludu  
złożonego w Wilnie co do cywilności, a  
co do religji od Sluckiey synagogi usunął  
się, prawom y konstytucyjom swoim sprze-  
ciwił się, a mimo raz zlamaną przysięgę  
blizkim do niey, jako podecyrzany być nie-  
może y ponieważ żydzi starego kahału,  
mianowicie Abram Wólfowicz, Moyzesz  
Iosielowicz, Dawid Sumanowicz, tu przy-  
tomni y ieszcze dziewięć osob osiadłych,  
nienotowanych obywatelów Wilenskich, do-  
browolnie do przysięgi na mocniejsze po-  
parcie swoich dowodów zabrali się, przeto  
bliższych ich do niey uznając iurament im  
na tym, jako rabin przebieirał dochody nad  
ostatni kompromiss, sobie oznaczone, na  
tym, jako brał korupcyje, sądcą sprawy  
y zasiadając na sądy bywał pijany, na tym  
jako rabin po promulgacyi dekretu odmie-  
niał decyzyje, na tym, jako kahał dopłacał  
z kassy kahałney rabinowi przyszkółkowe-  
mu, synowi Samuela Wigdorowicza, na tym,  
jako rabin Samuel Wigdorowicz, ani podług  
zadnych punktów, ani podług praw y  
constytucy ich religji sprawował się, na  
urzędzie rabinowskim naznaczam y ażeby  
w czasie dwóch tygodni wedle tegoż de-  
kretu w szkole żydowskiej wielkiey Wi-  
leńskiej, przy obecności jurydykcyi pod-  
woiewodzińskiej, wedle obrządkow religji  
swojej wykonali, mieć chcę y tak z pierw-  
szych dowodów, jako też y z tego ostatecz-  
nego przez iurament stwierdzić się mają-

cego Samuela Wigdorowicza od rabinowstwa Wileńskiego nazawsze odsądzam, ustanowionego od jego rabina przyszkolkowego, czyli podrabinka kassuę, elekcyą po wykonanym iuramentie nowego rabina congressowi Wileńskiemu nakazuję. Ze zaś kahał Wileński tegoż przeszlego rabina, niniejszym dekretem skassowanego, nie widząc woli moiey, owszem mimo zakaz urzędu moiego podwojewódzkiego ważył się odsądzić, dekret swój po szkołach ogłaszać, a tym samym zwierzchność moja podwojewódziską uszczuplać, przeto ich zuchwałość powinna uskramiając karą, wszystkich starokahałnych na siedzenie w zamku przez osim tygodni osądzam, y aby ciż kahałowi od dnia piętnastego Februarij tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego roku wyrokowi temu zadość uczynili, pod karą przewidzeniu mojemu podpadającą naznaczam y urzędowi mojemu dozor zalecam. Względem zaś dalszych wszelkich y wszystkich ich pieniężnych pretensyów, expensów, zaraż, a mianowicie kalkulacyi od pospółstwa, na kahałem starym żądaney, tym dekretem nieulatwionych, między przeszłym rabinem, kahałem starym y pospółstwem będących, sąd wolny religijny wedle ich praw y constytucyi determinuję. Który aby w biegu dwónastu tygodni jak naydokładniey rozsądził, na niestawiających upornie nawet niezapatrując się stanowią, a karę na każdego sprzeciwiającego się woli moiey zostawuję. Który to dekret sądu ich religijnego wypasć mający, a żeby względem ważności, lub nieważności do mnie był odesłany, postanawiam. Działo się w zamku moim Nieswiżkim. Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątego, msca Nowembra dwudziestego dziewiątego dnia. U tego dekretu na dwóch arkuszach pisanego, ciemnym jedwabiem sposzytego, przy wycisniętey na czerwonym laku herbowney pieczęci podpis w. x. imci Karola Radziwiła—wojewody Wileńskiego; po niżej suscepta aktykacyi w aktach podstarostwa Wileńskiego s podpisem w. ip. Jana Górskiego, namiennika tegoż podstarostwa Wileńskiego, tc-

mi następującemi wyrażają się słowy: Karol x-że Radziwił — wojewoda Wileński, roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątego, miesiąca Decembra dziewiątego dnia. Za podaniem przez Abela Wólfowicza, przeszlorocznego kahałnego Wileńskiego starszego, tego dekretu ad akta jest do xiąg grodzkich podstarostwa Wileńskiego co do słowa wpisany przezemnie, Jan Górski nam. Grodzki podstarostwa Wileńskiego mp. Który to dekret, przez wyż wyrażonego Abela Wólfowicza do akt podany, jest do xiąg grodzkich wojewodztwa Wileńskiego wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго Гродскаго суда, за 1786 годъ, № 4801, листъ 2.

## № 282. — 1786 г. Января 12.

*Жалоба еврея Абеля Вульфовича на другихъ евреевъ о томъ, что они ложно обвиняли его въ принятіи христіанства и возвращеніи его снова въ іудейскую вѣру.*

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego, miesiąca Januarij dwunastego dnia.

Przed aktami grodzkimi wojewodztwa Wileńskiego, stanawszy osobiście żyd Abel Wulfowicz — obywatel miasta i. k. mei Wilna, żalobę pozowną przed sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wyniesioną do akt podał, pisaną temi słowy: Stanisław August z Bożey łaski król polski etc. przewielebnemu xciu Ignacemu Massalskiemu biskupowi Wileńskiemu, tylko iako panu y possesorowi dożywołnietmu iurydyki w mieście Wilnie, na Antokolu sytuowany, a do generalstwa altyleri Litewskiej należącej, zaś starozakonnemu Samuelowi Wigdorowiczowi — przeszlemu rabinowi Wileńskiemu y Szmuyle Iosielowiczowi, na usługach u tegoż będącemu, iako do sprawy niżej wyrażoney wchodzącym, a z racyi mieszkania y znajdowania się na iurydyce Antokolskiej tym pozwem de praesenti u przewielebnego xcia bisku-

pa Wileńskiego atestującym się, urodzonemu Iózefowi Meierowi — instygatorowi sądów duchownych, starozakonnym oraz Szymelowi Wulfowiczowi y Wulfowi Aronowiczowi, w mieście Wilnie swoje domy y mieszkanie mającym, a wszystkim tym równie do sprawy, która się po niżej wyrazi wplywającym, ze wszystkich dobr intymatur, ażebyście za tym pozwem przed sądem trybunału głównego w-o x-a Litostawiając, skutecznie usprawiedliwili się na cytacyą starozakonnego Abela Wulfowicza obywatela Wileńskiego, który w. mśc pozyla, mieniając, iż obżalowany Samuel Wigdorowicz od rabinowstwa Wileńskiego za przestępstwa, sobie oczewiscie dowiedzione, deductem Wielmożnego xięcia Karola Radziwiła—woiewody Wileńskiego, w roku niedawno skończonym, odsądzony y zład do żalującego Abela Wulfowicza, z przyczyn że się obżalowanym wierności twojej niepowodował, złością zaięty, po różnych o ugodę, czyli o powrócenie nazad do rabinowstwa czynionych instancyach, kiedy wspomnionego żalującego delatora od przyjęcia swoich projektów dalekim poznałeś, tedy mszcząc się nad onym, z dobranemi sobie żydami, pryncypalnie z Szmóyla Iosielowiczem, twoim sługą, Szymelem Wulfowiczem y Wulfem Aronowiczem, nieodstępnie swoich ułożeni sekwitami, wymyśliście potwarę na tyle kroć wspomnianego Abela Wulfowicza przez obwinienie go o występki apostazyi, czyli o to, że ten to Abel Wulfowicz przed kilkudziesiąt laty, będąc quasi w klasztorze xięży Franciszkanów Wileńskich okrszczony, nazad potem do swojej żydowskiej religii powrócił, a że taka obiekyca, z iako w materyi kryminalney, a tym bardziey zmysloney, wydawała się wszystkim obżalowanym ww. niebezpieczną, udaliście się przeto do urodzonego Iózefa Mejera, instygatora sądów duchownych, opowiadając mu rzecz swojej delacyi y nieodstępnie prosząc, aby ten utaiwszy imiona pryncypalnych konspiratorów y jakimkolwiek sposobem do popierania tey potwarzy przykładających się,

swoim tylko imieniem rzeczonego Abela Wulfowicza o apostazyi, iako się pomieniło, obwinionego, przed sąd duchowny, a raczey zadworny przewielebnego xięcia biskupa Wileńskiego, lubo na tę sprawę wedle brzmienia wszystkich praw niewłaściwy, na konspiracye iednak obżalowanych wierności waszych, iak sami wszędzie y publicznie pochwalacie się, bardzo dogodny zaadcytował. Iakoż gdy rzeczony instygator prośbami obżalowanych uięty y kto wie od kogo dyspensowany, zapozwawszy żalującego delatora do pomienionych sądów zadwornych biskupów, proceder tamże in ordine objecti criminis apostasiae rozpoczoł. Nie mniey, gdy w tym że sędzie mimo excipowanie się delatora (w tym to sędzie) stawienie swiadków a parte strony powodowey nakazane zostało, w tenczas obżalowani w. w. Samuel Wigdorowicz, pospolu z Wölfem Aronowiczem, oraz Szmuył Iosielowiczem y Szymelem Wulfowiczem, wykonywając daley złość swoją, o ludzi czyli osoby do wyswiadczenia obiekyi swoich pod imieniem instygatora w sąd duchowny wprowadzoney, roznaicie po mieście Wilnie staraliście się, a znalazłszy tandem ad vota sua takie powolne osoby, gdy to poznaliście że one nie tylko rzeczy (o którą sprawę) niewiedzą, lecz nawet y żalującego delatora osobiście nie znają, za tym do wyznawania zarzutu swego podma-wialiście, punkta przez siebie napisane z naywyrazniejszą na żalującego delatora napaścią, z wymienieniem oraz wszelkish artykułów swojej obiekyi, tym to osobom w roku terazniejszym tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstym pierwszych dni Stycznia podawaliście; nakoniec żeby też to osoby do swiadcetwa zobligowane łatwiey in sensus obżalowanych poszły, żeby niesprawiedliwie, jakoście ich prosili, swoje swiadcetwa dawaly, nie tylko oferencye pieniężne onym deklarowaliście, lecz nawet in parte porozdawaliście, a do tego po odbytych tych osob Examinie dalsze z religii żydowskiej także subordynowane osoby, lubo to według praw krajowych, za swiadków nie

uchodzą, do sądu jednak duchownego wszystko in elusionem praw pospolicich przynującego, do podobnegoż examinu wystawiliście, tym zaś sposobem żalującego delatora utaiwszy imiona swoje pod delacją niby instygatora w sądzie nieprzyzwoitym już to na życiu y sławie, już też na majątku przesładować usiłujecie, dla czego nie raz tu wzmiankowany Abel Wólfowicz, mając autentyczne dowody, że obżalowani w. m. sami przeciwko jemu delatorami będąc o pokrycia tej to delacji imienia instygatora y dalszych mu sprzyjających wczwialiście, przekonany oraz o niewinności swojej, że kary prawami opisaney na wszystkich bądź to pewnych, bądź skrytych delatorach poszukiwać przedsiębierze, na ostatek y to znając, że na odwodzenie się w takim zarzucie nie sąd zadworny Biskupi, lecz trybunał główny w-o x-a Lit., wedle nauki konstytusyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego jest tylko sądem właściwym, z tych tedy powodów pozywa wszystkich w górze wyrażonych y proźby następujące zakłada: nayprzod, o approbatę arestuz na Samuela Wigdorowicza y służę jego Szmuyłę Iosielowicza, oraz na cały ich majątek. niniejszym pozwem u w. i. biskupa Wilenskiego zakładającego się; powtóre o uznanie examinu z obżalowanego Iózefa Meyera—instygatora sądów zadwornych duchownych, dla wysledzenia, czym instynktem y rozkazem żalującego Abela Wólfowicza o apostazją zaskarżył y proceder oto do sądów duchownych wprowadził;—po trzecie o komportacją wszelkich, iesli by miał jakie w tej mierze do siebie od kogokolwiek pisane listy, podawane memorjaly, słowem tego wszystkiego, co by subordynacją do przyjęcia takiej delacji wyswiecić mogło; po czwarte o uznanie paręki sobie osiadley po żydach Samuelu Wigdorowiczu, Szmuyłę Iosielowiczu, Szymelu Wólfowiczu y Wólfie Aronowiczu; w rescie po wszystkich, którzy wpływającami do tej delacji pokażą się in ordine odpowiedzi, tak względem kary za taką, iako też expensów sądzić się mających, a

iesli by ta paręka nie nastąpiła o elokacya pod wartą aż do finalney rozprawy y skutków z niey wypadających; po piąte o utwierdzenie dowodów żalującego delatora, przez które patencya fałsz z zarzutu obżalowanych aprobować się będzie; po szóste o ukaranie penami wszystkich aktorów y konsultorów takiej delacji prawami w-o x-a Lit. obwarowanymi; po siódme o zachowanie wolney atestacyi dalszych osób ku tej sprawie przynależć mogących, a etiam zwierchności duchowney dla złożenia dekretów, przez nią ferowanych, a stronie na wielokrotne rekwizycye niewydawanych. Po ósme o ukaranie osobnemi penami wszystkich tej sprawy aktorów za nieprzyzwoite do sądów duchownych w rzeczy tej pociąganie et pariter za zyskiwanie tam wyroków wszelkiemu processowi y porządkowi sprawiedliwości przeciwnych. Nakoniec osądzenie expensów y tego wszystkiego co się dowiedzie żalujący delator tym pozwem z wolną jego poprawą cytuie. Pisan roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego, miesiąca Stycznia dwunastego dnia.—Która to žaloba przez wyż wyrażonego żyda Abela Wulfowicza, obywatela miasta Wilna, do akt podana, jest w księgi Grodzkie wojewodztwa Wilenskiego wpisana.

Изъ актовой книги Виленскаго городского суда. кн. № 4801, 1786 г., л. 75.

## № 233.—1786 г. Февраля 16.

**Жалоба Виленскихъ евреевъ, живущихъ на епископской юрисдикци, на кагалъ, по поводу безконтрольнаго распоряженія доходами съ евреевъ города Вильны.**

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt piątego miesiąca Februaryj siedmnastego dnia.

Przed actami ziemskimi woiewodztwa Wilenskiego stanawszy osobieście wozy i. k. mei księstwa Zmudzkiego Adam Brascwicz žalobę pozewną podał do akt w te

słowa pisaną: My komissarze skarbu rzeczy pospolitey w-o x-a Lit-o starozakonnym Percowi Abramowiczowi, Moyżeszowi Iosielowiczowi, Moyżeszowi Leybowiczowi—bywшему pisarzowi, Chajmowi Leybowiczowi, Markowi Leyzerowiczowi, Iekowi Leybowiczowi, szkolnikom synagogi Wileńskiej y wszystkim starokahalnym w roku tysiąc siedmsetnym ośmdziesiąt czwartym zaczęłym, a tysiącznego siedmset ośmdziesiąt piątego zakońzonego kahału, Dawidowi Iankielowiczowi, Zelmanowi Chaimowiczowi y całemu kahalowi terazniejszemu Wileńskiemu, niemniej starozakonnemu, Iekowi Benjaminowiczowi, Eliaszwowi Markowiczowi y wszystkim sędziom, quasi duchownym żydowskim, cheyrymami uciskającym, oraz Iudelowi Iankielowiczowi y Szmuyle Mendelowiczowi—wiernikom, czyli szafarzom tegoż kahału Wileńskiego, Eliaszowi Zelmanowiczowi, tytułuącemu się patryarsze, czyli po hebrajsku chossydowi, Dawidowi Symanowiczowi—sędziemu wieczystemu, Szewelowi Leybowiczowi, pozew przed sąd komissy skarbu rzeczy pospolitey w-o x-a Lit-o na kadencyą marcową, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym ośmdziesiąt szóstym, w Grodnie sędzię się mającą, z instancyi i. o. x. imci Ignacego, Iakuba Massalskiego—biskupa Wileńskiego qua pana, a starozakonnych, Zelmana Kowmanowicza, Ieka Leybowicza y wszystkich mieszkanców i żydów y pospółstwa czyli iuryzdycczan na iuryzdyccę tegoż i. o. xcia biskupa Wileńskiego y kapitulney mieszkających, mieniać y odwołując się do zniesionych we wszystkim manifestów, oraz oto: iż co komissyja skarbu w. x. Lit-o, roztrząsając terazniejsze długi kahału Wileńskiego, w składanki y podatkovania sposób przez pospółstwo weyrzała y tyło tym że dekretem na zniesienie długów kahalnych, dawniey zaciągnionych, do czasu ten że niewielki podatek utrzymała, przeciwko któremu dekretoowi komissyja skarbu w-go x-a Lit-o, y przysiędże wykonaney przez kahalnych podówczas będących, kahał Wileński nieznosne podatki na wszy-

stkie pospółstwo arbitralnie y absolutnie narzuciwszy, w tym sposobie one wybierał: z rzeźnicy nayprzód od każdego bydłęcia rzeźnikowi do króbbki nakazał płacić złotych dwadzieścia jeden, skórę tegoż bydłęcia koszernego całkiem kahalowi przeczaczył, a od bydła strefionego nie nieplacąc rzeźnik skórę oddawał do kahału, a za to złotych sześć, a nie więcej brać był powinien. A tak bydła koszernego na tydzień w mieście Wilnie wychodzi sztuk trzydzieści, a czasem y czterdzieści, a tak rzeźnicy na rok cały placąc po złotych dwadzieścia jednym od sztuki koszerney, wnoszą do kahału trzydzieści dwa tysiące siedmset sześdziesiąt; za skóry koszerne, których na rok tysiąc pięćset sześć dziesiąt y więcej znayduie się, a jak kahał sam przedaje te skóry, każdą głowę w głowę po złotych dziewięć, uczyni całorocznego dochodu czternaście tysięcy czterdzieści złotych polskich; na trafnych skórah profitu na tydzień złotych polskich sto i więcej, czyni pewnego dochodu co rok złotych polskich pięć tysięcy. Udzielnie kahał Wileński ustanowił podatek z tegoż mięsa takowy: iż każdy z obywatelów kupujący mięsa za złoty, powinien zapłacić od każdego złotego do króbbki mięsney po groszy sześć; takowa krobka różnym dawniey arędowana była y dopiero w aręde na lat dwie puszczona, za którą zgóry zapłacono czerwonych złotych dwa tysiące, więc na rok wypada złotych polskich osmnaście tysięcy z górą, bo procent jeszcze w proficie mają. Osobno za rźnięcie cielów, baranów, kozłów, od każdej sztuki placąc rzeźnicy po złotych trzy, a na tydzień rźnie się sztuk pięćdziesiąt, więc na rok dochodu od tego rźnięcia bierze kahał złotych polskich siedm tysięcy ośmsset, a płała rzeźnikowi osobno wyznacza się. Za rźnięcie od rzeźników było swoje mających, nie z kahału, owszem rzeźnicy którzy rzną, za to pozwalanie na lat kilka po czterdzieści, lub też pięćdziesiąt czerwonych złotych opłacaja, których rzeźników czterech się znayduje. Distinctim za rźnięcie kur, gęsi, indyków, płaci się

od kury po groszy trzy, od gęsi po groszy sześć, od indyka po groszy dziewięć, do krobki, tę krobkę zaarendowano przez kahał na lat dwie, za którą gotowym groszem zgóry zapłacono czerwonych złotych sztuk siedmset, więc na rok wypada złotych polskich sześć tysięcy sto, a płacenie z góry dwuletnie więcej czyni dochodu. Osobno za łój przedawany, lub świece od każdego kamienia nakazał płacić po złotych dwa; zaarendowali łojową krobkę Abramowi Iosielowiczowi z jego siabrami, na lat ośm, którzy z góry zapłacili czerwonych złotych tysiąc sześćset, wypada na każdy rok złotych polskich trzy tysiące sześćset, lecz że zgóry wzięte pieniądze na lat ośm, rocznie puszczejac, pewnie by w dubelt dano. Udzielnie ustanowił kahał na jedwab kabak, czyli monopolium y żadnemu z żydów niewolno handlować jedwabiem, ani tutejszym ani przyjezdnym; zaarendował takowy kabak na lat ośm Uryjaszowi Abramowiczowi, który zgóry zapłacił złotych polskich czterdzieści tysięcy do kahała, za tym na rok wypada złotych polskich pięć tysięcy, że z góry arendowano, gdyby na rok puszczano, pewnie by dano drugie złotych pięć tysięcy. Distinctim ustanowił kahał kabak czyli monopolium wina koszernego y zaarendował ony na lat ośm Berkowi Beniaminowiczowi, który zgóry zapłacił czerwonych złotych sztuk pięćset, za tym na rok wypada dochodu złotych polskich tysiąc sto dwadzieścia pięć, gdyby y te rocznie arendowano, drugie by tyle dano. Oddzielnie ustanowił kahał kabak «Jablek Rayskich» y zaarendował one na lat pięć, które już wypływają, Iudelowi Litmanowiczowi, który zapłacił zgóry tanno, dla przyczyn sobie wiadomych, czerwonych złotych sześćdziesiąt, uczyni na rok złotych dwieście szesnaście, lecz w przeszłym roku dawano na lat pięć czerwonych złotych sztuk sto dziewięćdziesiąt. Osobno od krobki kupeów przyjezdnym ustanowił kahał po półprocenta, którą krobkę zaarendowano Pereowi Abramowiczowi na lat pięć, który zapłacił zgóry czerwonych złotych ośmset,

na rok, tedy wypada dochodu złotych polskich dwa tysiące ośmset ośmdziesiąt, a z procentu gdyby na rok arendowano, drugie by tyle czynilo. Distinctim od kupienia y przedania warzywa, chleba, mąki, grochu, bobu, y różney włoszczyzny, postanowił kahał płacić od złotego po groszu jednym; zaarendował tę krobkę na lat pięć Abelowi Wólfowiczowi, który zapłacił zgury kahałowi czerwonych złotych pięćset, więc na rok dochodu złotych polskich tysiąc ośmset. Oddzielnie każdy żmiejący się, a biorący posag, cztery procenta od posagu wziętego zapłacić nakazuje kahał, a chociaż by y nie wziął posagu, to groszy czterdzieści zapłacić powinien. Od przedania chazaków, czyli własnych domów, nakazał kahał, za jaka sumę sprzedaje, czwartą procent zapłacić, takową krobkę posagow y chozaków złączone razem, y zaarendował kahał na lat pięć Szmuyle Chaimowiczowi, który zapłacił zgóry czerwonych złotych sztuk pięćset, zatym na rok czyni dochodu złotych polskich tysiąc ośmset, gdyby rocznie zaarendowano, więcej by czynilo intraty. Distinctim od krobki obrzezania y ślubów, oraz, od lokciów y rozmaite drobniejsze podatkiowania wymyślne y krobkę oddzielnie ustanowiono, zaarendowano takową krobkę na lat sześć Michelowi Beniaminowiczowi, który zapłacił zgóry czerwonych złotych trzysta, więc na rok dochodu czyni złotych polskich dziewięćset. Osobno przy rznięciu plastwa z każdego skrzydła wyrwają po trzy pióra, y na lat dziesięć te pióra zaarendowano zapłacono zgóry złotych polskich dwa tysiące, czyni na rok dochodu złotych polskich dwieście. Udzielnie kahał Wileński ustanowił kabak czyli monopolium na proch, y takową krobkę z prochu zaarendował na lat ośm, za co zapłacono zgóry czerwonych złotych dwieście, więc na rok wypada dochodu złotych czterysta pięćdziesiąt. Distinctim do krobki handlowney nakazał kahał, aby każdy gospodarz wedle majątku y przemożenia, a barzicy jak oceni ony, z wielkim uciskiem absolutnie, nakładając na niekto-



rych, osobliwie na nas iurydycezan opłacać corocznie, którey króbbki nicarendując nikomu, czyni ona tego dochodu pięćdziesiąt tysięcy złotych polskich z składanki handlowney.—Distinetim tey że składanki handlowney od partykularnych żydów, do kahału Wileńskiego należących, wnosi się corocznie złotych polskich pięć tysięcy. A tak kahał Wileński z uciskiem iurydycezan y miasta Wilna wybiera pewnego dochodu rocznego na sto pięćdziesiąt tysięcy, sześćset siedm dziesiąt jeden złotych polskich corocznie, y osobno przypadkowe mając dochody jako to: od przedania kresek tytułów y urzędów żydowskich szkolnych, ustanowienia rzeźników, sztrafy, przedania chazaków jeszcze nie wyprzedanych y dalsze. Które przypadkowe dochody nie równą czynią intratę, jednego roku mniej, drugiego więcej, jednak najmniej do dwudziestu tysięcy albo trzydziestu tysięcy czynią dochodu. Tak znaczne mając dochody kahał Wileński, takowe marnie puszczał, a najprzód Eliaszowi Zelmanowiczowi—patriarsze, nie nie czynnemu, żadnego szeląga do kahału nieplacącemu, ani też do żadney króbbki nieimportującemu, stanęą onemu arendując, y co tydzień z kahalnych pieniędzy tym sposobem zebranych, dwadzieścia ośm złotych opłaca, co na rok wyniesie wydatku daremnego tysiąc czterysta złotych, y różne onemu akomodacye, jako to rybe y dalsze rzeczy kupują. Distinetim Dawida Szymonowicza tenże kahał uczynił sędzią wieczystym, y dano onemu czerwonych złotych dwiescie nadaremnie z pieniędzy kahalnych, y jeszcze kahał w kilka osób obrawszy onego za sędzię takowego, po złotych trzydziści dwa na tydzień do śmierci onego płacić postanowił, y wypłaca niepotrzebnie, co do roku czyni złotych tysiąc sześćset, od partykularnych czyniącą intraty roczney złotych pięć tysięcy, przez połowę, y nadto co tydzień po czerwonych złotych dwa, nie wiedząc za co opłaca, y dalsze wydatki z uciskiem obywatelów y różne darowizny dla siebie czynią. Co większa prze-

tak wiele lat tak wiele dochodów mając, ten że kahał Wileński osobne składanki w różnych sprawach absolutnie nakazywał, konsystencyą zaś moskiewską osobnemi, co tydzień składankami żalujący utrzymywali, pogłównie żydowskie do skarbu rzeczy pospółtey zawsze osobną składanką wszyscy obywatele opłacaia, a Eliasz Zelmanowicz—patriarcha, Szewel Leybowicz, biorąc nadaremnie z pieniędzy pospółstwa kahalnych pogłównego nie opłacaia, lecz na pospółstwo rozkładaią. Na reparacyą zaś szkoły y utrzymanie lazni, dochód z oney, za którą pospółstwo opłaca na tydzień złotych ośmdziesiąt, co czyni na rok złotych ośm tysięcy, z którego dochodu wszelkie wydatki potrzebne zaspakajają się i jeszcze pozostaie w restancyi dla kahału na intratę; odzielnie na utrzymanie szpitala różne dochody znajdują się, jako to: za pozwolenie przystąpienia do dziesięciorga Bożego przykazania, za pogrzeby, za arendowania niektórych mieysc w szkole, z skarbanki zawsze utrzymowaney w oney y zdalszych podatkowania sposobów ten że szpital utrzymuje się, a kahał nie się do tego nie przykłada, y wydatku na to nie ponosi, nie wiadomo gdzie takowe przez tyle lat, tak summy znaczne powybierane poobracał, długów dekretem kommissyi skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego za realne uznanych nie pooplacał, prócz ratami zaciągając długi nowe, część pojezuickiego długu zplacił, jakoż w niedawnym czasie, dług w Króleweu na siedm tysięcy czerwonych złotych zaciogneli, u zeszłego Kłocca doktora czerwonych złotych tysiąc, na dziesiąty procent na lat ośm zapożyczyli, a Abelowi faktorowi onego za faktorstwo co rok przez lat ośm po czerwonych złotych czterdzieści opłacać naznaczyli, y osobno do tey summy, procent dziesiąty opłacają, a przez lat dwie nie opłacali; u i. pana Chmielskiego, doktora czerwonych złotych pięćset, w. i. pana Kossakowskiego—stolnika, czerwonych złotych trzysta, u w. w. i. x. x. Bazylianów czerwonych złotych pięćset, u w. i. pana Podbipięty—ex poch-

wojewódzkiego, czerwonych złotych kilkaset, y u dalszych ichmew zaciągneli. Co większa bez wiedzy pospółstwa umysliwszy klótnię z rabinem, y jeśli by jakowe na ich wypadły kary za niewinne zakłócenie rabina, warunek dla siebie, iż by z kahalnych pieniędzy było zastępowanym uczynili; y nadto ten że przeszły kahal używszy obżałowanych Moyżesza—pisarza kahalnego, y szkolników wyżey nominatim wyrażonych, wexlów na ukazięcia, na piętnaście tysięcy czerwonych złotych, jak daje się słyszeć, po hebravsku pisanych, na wszystką synagogę Wileńską, podając pod ewikęją wszelkie dochody kahalne, za pisaniem onych ręką pisarza, a z podpisem szkolników, tak jak zwyczaj niesie, dla siebie wzięli. A Moyżesz—pisarz, wykraczający w funkcyi swojej, y zdradzający całą powszechność do xięgi niewpisał, ani też szkolnicy dla tego, iż by pospółstwo y kreskowi o tak znacznym długi przez wydanie wexlów niedowiedziało się. O czym powziąwszy żaluiający, zaskarżali przed wielmożnym podwojewódzim, z takowych wexlów na osmset czerwonych złotych zkomportowali, y dopiero złożone znajdować się u wielmożnego podwojewódzkiego wespół z xięgami komportowanymi powinne, a dalsze wexle nie wiedzieć komu powydawali, czyli też u siebie mają, a żalujących majątek wszystkie tak wielkim ciężarem obciążyli, o czym daje wiedzieć manifest w ziemstwie Trockim, przez gmin synagogi Wileńskiej zaniesiony, y plenipotęją tegoż gminu synagogi Wileńskiej tam że zaaktywowano. Na ostatku tenże obżałowany Moyżesz pisarz, wzięszy z składanki osobney pieniądze do Warszawy, y przywiozłszy z onych nazad czerwonych złotych tysiąc sto, niewiedzieć gdzie one zadział, czyli na swój prywatnyżytek obrócił, y tak nieznośnymi podatkami tenże obżałowany kahal Wileński y abustum dopełniający pisarz kahalny, do ostatniego ubóstwa nas iurydzyczan biskupstwa Wileńskiego, y całe pospółstwo w mieście Wilnie przyprowadzili, y daley ieszcze uciskać większemi składankami y podatkami

przedsię biorą, które to wszystkie podatki opłacane y dopiero opłacające się z xiąg kahalnych w kahalce u wierników y pisarza znajdujących się, oraz z xiąg przez tenże kahal Wileński do urzędu w-o podwojewódzkiego komportowanych, iasnie się okażą y nierównie większe, a zatym ucisk nieznośny iurydzyczan biskupstwa Wileńskiego y całego pospółstwa w mieście Wilnie, a z obżałowanymi sędziami żydowskimi duchownymi, o ucisk cheyrymami y konfiskatami, chcą oto wszystkim prawem czynić, ante omnia do obwarowania securitatem zdrowia y życia wszystkim iurydzyczanom żydom biskupstwa Wileńskiego w mieście Wilnie na iurydyce mieszkającym, do zakazania, a żeby sędziowie żydowscy duchowni cheyrymami konfiskat majątków onych, szczególnie na żalenie się w tey sprawie nie uciskali, pod żadnym pretextem y wynalazkiem, do uwolnienia iurydzyczan y całego pospółstwa od gwałtownie narzucenych podatków przez kahal Wileński nieznośnych, do skassowania monopolii, czyli kabaloków na iedwab, wino koszerne, Iabłka Rayskie y proch; do komportacyi xiąg kahalnych, perecepty, y expensy dochodów kahalnych wszelkich przez Iudela Iankielowicza, Szmuyłę Mendelowicza—wierników czyli szafarzów, Moyżesza Leybowicza—pisarza, y cały kahal Wileński od daty dekretu kommissyi skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego, aż do daty niniejszey pod przysięgą nayscisleyszą, o zdanie rachunku tych że dochodów przez kahal wierników y pisarza, dla czego wybierając tak znaczne intraty przez wszystkie lala długów dekretem kommissyi skarbowey rekognoskowanych nieopłacili, y dla czego nowe długi zaciągneli, a gdzie się dochody kahalne zadzieli y dla czego nowe opłatki z uciskiem pospółstwa narzucali, o uznanie examinu z wierników czyli szafarzów, z Iudy Iankielowicza y Szmuyły Mendelowicza, oraz Moyżesza—pisarza y szkolników, nie mnicy uznania examinu z Eliasza Zelmanowicza, z punktów onemu podać się mających, do poka-

rania penami tak za sprzeciwieństwo dekretowi kommissy skarbowey Wielkiego xięstwa Litewskiego, pod datą wnim wyrażoną, y za dalsze przestępstwa, narzucanie gwałtownie podatków, a na prywatne zyski w rozmaitym sposobie onych obracanie, do skassowania niesłusznie donum gratuitum dla Eliasza Zelmanowicza—patryarchy, Dawida Szymanowicza, Szewela Leybowicza, y dalszym przez kahał Wileński opłaconego, y do dziś dnia opłacającego się, oraz zwrotu przez wszystkie lata pobranych niesłusznie z kahału pieniędzy z uciskiem pospółstwa przez darowiznę kahałową, do zakazania ażeby kahał Wileński na przyszłość podatków takowych nie narzucał, długów nie naciągał, wezłów na ukaziciela hebrajskim charakterem na cały kahał y gmin, osobliwie iurydyczan i. o. x. imci nie formował, dochodów kahałnych nie onerował, y majątku iurydyczan i. o. x. imci, do komportacyi wezłów przez przeszło kahałnych na kilkanascie tysięcy czerwonych złotych na ukaziciela pobranych na cały kahał Wileński y pospółstwo, y na iurydyczan i. o. x. imci, y skassowania onych, jako na prywatny swój interes y dopełnienie złości ku rabinowi swemu broniącemu pospółstwo od ucisku, obróconych, y pieniędzy roztraconych, do zkasowania wezłów komportowanych y złożonych u w-o podwojewódzkiego Wileńskiego na czerwonych złotych ośmset, do komportacyi xiąg z dochodów kahałnych u podwojewódzkiego byłych, czyli y dopiero tamże znajdujących się, do odsądzenia pisarza Moysesza Leybowicza y szkolników, za wydanie potągających wezłów, a niewypisanie onych do xiąg kahałnych, jako przeciwko obowiązкови swojego urzędu, y iuramentowi na też funkcyą wykonanego postępujących, do wskazania dalszych pen, win,—prawa y sprawiedliwości wyprzywających, do nadgródenia wszystkich szkód podziatanych na tych, którzy winni być się okazać, oraz zwrotu wszelkich niesłusznych wydatków, osobliwie przez kahał przeszły czynionych, do pokarania sędziów duchow-

nych żydowskich, za wydawanie cheyry-mów y konfiskat majątków, oraz na życie postrachów rzuconych przez też cheyrymy y takowym sposobem do podatkowania przynaglania, y z majątków iurydyczan wysuwania penami naysurowszemi, do wskazania expensów prawnych y tego wszystkiego, co czasu prawa obszerniey y jasniey dowiedziono będzie, salva melioratione. Pisan roku tysięcznego siedmset ośmdziesiąt szóstego, miesiąca Februarij szesnastego dnia. Która ta žaloba pozewa oczuwisto przez przereczonego woznego i. k. mci xięstwa Żmuydzkiego Adama Brasewicza podana do akt w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego jest wpisana.

Пѣз авторовой книги Виленскаго земскаго суда, кн. № 4221, 1785 года стр. 173.

## № 284.—1786 г. Юля 19.

**Охранный листъ Короля Станислава Августа данный Виленскимъ евреямъ въ защиту отъ насилій, чинимыхъ кагаломъ.**

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego, miesiąca Julij dziewiętnastego dnia.

Przed aktami Grodzkiemy woiewodztwa Wileńskiego stanowszy osobiście w. i. pan Kazimierz Skurewicz—rotmistr woiewodztwa Wileńskiego, list żelazny, czyli salvi conductus, a vi et potentia od najjasniejszego króla, pana naszego miłosciwego, z kancellaryi mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego żydom Ickowi Leybowiczowi, Zelmanowi Iakubowiczowi, Szymonowi Wólfowiczowi, Wólfowi Aronowiczowi, Danielowi Pinkieszewiczowi, Szmuyłowi Ioselowiczowi, Abramowi Iakubowiczowi, Iosielowi Eliaszewiczowi umocowanym plenipotentom gminu y całemu pospółstwu żydowskiemu w miescie i. k. mci Wilnie mieszkającemu, wydany y służący, na rokach s-to Troickich ziemskich woiewodztwa Wileńskiego, dopiero w Wilnie sądujących się, aktykowany, do wpisania w xięgi

grodzkie województwa Wilenskiego podał, który co do słowa w też księgi grodzkie Wilenskie wpisując tak się wyraża: Stanisław August z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym salvi conductus et a vi et potentia listem naszym wszem w obee y każdemu zosobna, komu wiedzieć należy. Doniesiono nam iest przez panów rad, przy boku naszym przytomnych, przy prezentowaniu nam supliki od starozakonnych Ieki Leybowicza, Zelmana Iakubowicza, Szymona Wólfowicza, Wólfa Aronowicza, Daniela Pinkieszowicza, Szmula Iosielowicza, Abrahama Iakubowicza, Iosiela Eliaszewicza, umocowanych plenipotentów gminu y całego pospółstwa żydów, w mieście naszym stołecznym w Wilnie mieszkających, podaney. że starozakonni Abel Wólfowicz, Oszer Kałmanowicz, Iudel Litmanowicz, Możesz Iosielowicz, y inni starsi kahału Wileńskiego, przez swóy wewnętrzny rząd y przez moc despotyczny od dawnego czasu z uciskiem niepraktykowany gminu y pospółstwu dopehniaią. a przez tychże obywatelów, z przyczyny przemocy mocniejszych nad słabszeni cierpliwie do tego czasu znoszoną, gdy nakoniec pomieniony kahał takoway gmin y całe pospółstwo żydów przyprowadziwszy do ostatniey ruiny, jeszcze co raz barzieszy wymyslnemi uciskami onych agrawuie, składkami narzucanemi uciska, nakazaniem różnych arbitralnych podatków nęka y tym srogim obchodzeniem się nie tylko z sobą szukać sprawiedliwości niedopuszcza, ale też idąc jednostaynym postępowaniem swoiey zuchwalości jednych zruynowaniem z majątku, drugich więzieniem, innych karami, wszystkich gminnych y całe pospółstwo przesładuje y dręczy; subplikowano za tym nam iest, ażebyśmy gminnych żydów y całe pospółstwo obywatelów miasta naszego Wilna, tudzież onych plenipotentów, jako to: Ieka Leybowicza, Zelmana Iakubowicza, Szymona Wólfowicza, Wólfa Aronowicza, Daniela Pinkieszowicza, Szmulę Ioselewicza, Abrama Iakubowicza, Iosiela Eliaszwicza bezpieczenstwo zdrowia y życia,

także całości ich majątków od wszelkich gwałtów, kaptiwacyi y impetycyi starozakonnych Abela Wólfowicza, Oszera Kalmanowicza, Iudela Litmanowicza, Moyzesza Ioselowicza, żydów kahalnych y od wszystkich innych starszych tegoż kahału obwarować y onych protekcyą naszą zasłonić raczyli. Iakoż my, zwykłą dla ludzi ucisnionych okazując łaskawość, niniejszym naszym listem salvi conductus, a vi et potentia wyż wyrażonych osób tym że wszystkim gminnym y całemu pospółstwu obywatelom Wileńskim, jako też ich plenipotentom, (co jeśli tak iest), wszelkie bezpieczenstwo zdrowia y życia od gwałtów, kaptiwacyi, impetycyi y wioleneyi waruiemy, y ten list nasz salvi conductus, od actikacyi y od publikacyi onego do sześciu miesięcy, a raczey do zakonczenia sprawy w sądzie należytnym trwać mającey, daemy y onych protekcyą naszą zasłaniamy, którym to żydom, gminowi, oraz całemu pospółstwu y ich plenipotentom, ażeby kahał y dalsi starsi kahalni, tak sami, iako też przez inne osoby żadnych krzywđ, gwałtów y wioleneyi czynić, prywatnych składek nakazywać, onych exekwować, podatków pod wymysłonym pretextem wymagać nie ważyli się, jak tylko podług sonancyi dekretu likwidatorskiego w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstym ferowanego, y za nim od prześwieitney komissyi skarbu w. x. Lit. zaszyły rezolucyi zachowywali się, także ażeby tych że żydów gminnych, całe pospółstwo y ich plenipotentów seigać, łapać, bić, więzić, jakimkolwiek sposobem agrawować nie ważyli się, pod winami na gwałcicielów listów naszych królewskich, w prawie pospolitym opisanemi, ostrzegamy y zakazuujemy. Którzy żydzi, gmin y całe pospółstwo obywatela miasta Wilna, jako krzywđ swoich u należytego sądu mają prawo dochodzić, tak dla zachowania wszędzie im wolnego aditus et reditus, bezpieczenstwa osoby ich, handle, majątki, y wszelką ruchomość protekcyą naszą zabezpieczamy. Co wszystkim komu o tym wiedzieć należy, mianowicie wszelkim iu-

rysydykeiom sądowym w. x. Lit., iako to trybunalskim, grodzkim, do wiadomości podając, mieć chcemy, aby za podaniem onego ad akta, wszędzie przyjmowan y aktykowan był koniecznie, y aby go iurydykcyie sądowe w należytey powadze utrzymowały dla łaski naszej królewskiej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia siódmego miesiąca Lipca, roku pańskiego tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego panowania naszego dwudziestego drugiego roku. U tego salvi conductus a vi et potentia listu podpis ręki najjaśniejszego króla pana naszego miłościwego, Stanisława Augusta, przy wycisnietey na czerwoney maśie pieczęći mnieyszey w-o x-a Lit., po niżey podpis wielmożnego i. pana sekretarza tey że pieczęci, oraz intitulacyia tak się wyrażają: Stanisław August, król; Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, iego królewskiej mości pieczęći wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.—List żelazny z obwarowaniem bezpieczeństwa żydów, gminnym y całemu pospólstwu miasta Wilna przeciwko gwałtownościom tych że żydów kahalnych.—Suscepta zaś aktykacyi na rokach Święto-Troieckich ziemskich wojewodztwa Wileńskiego, z podpisem iaśnie wielmożnego prezydenta y wielmożnych sędziów ziemskich w-a Wileńskiego, oraz konkordancyia wielmożnego regenta z podpisem onegoż, temi następującemi wyrażają się słowy: roku tysiąc siedmset osmdziesiąt szóstego, miesiąca Julij siedemnastego dnia. Na rokach Święto-Troieckich ziemskich wojewodztwa Wileńskiego stanowszy osobiście patron u sądu w. i. p. Kazimierz Skurewicz—rotmistrz w-a Wileńskiego ten list żelazny ad acta podał.—Franciszek Czyż—prezydent ziemski wojewodztwa Wileńskiego, kawaler orderu s-o Stanisława, Franciszek Romanowicz—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, Władysław Szadurski—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, Ignacy Kończa—pisarz ziemski

województwa Wileńskiego. Concordatum cum actis, Xawier Iuraha—regent ziemski y grodzki wojewodztwa Wileńskiego. Który to salvi conductus a vi et potentia list żydom gminnym y całemu pospólstwu miasta i. k. mei Wilna służący, przez wyż wyrażonego w. i. p. Kazimierza Skurewicza—rotmistrza wojewodztwa Wileńskiego do akt podany, jest w xięgi grodzkie wojewodztwa Wileńskiego wpisany.

Наъ актовой книги Виленскаго городского суда, кн. № 4801, 1775—1786 г., л. 1386.

## № 285.—1788 г. Апрелья 24.

**Жалоба Виленскихъ евреевъ на кагалъ о незаконныхъ дѣйствіяхъ его членовъ.**

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego, miesiąca Aprila dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego stanawszy osobiście wozny iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego Franciszek Oranowski, process imieniem całego gminu żydów Wileńskich na żydów kahalnych Wileńskich podał do akt, który ten process w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego słowo do słowa wpisany tak się w sobie ma: Process nomine starozakonnych Ulfa Aronowicza, Szymela Ulfowicza, Moyzesza Ulfowicza, y dalszych w generalności żydów Wileńskich na starozakonnych Oszera Kałmanowicza, Iudela Litmanowicza, Moyzesza Iosielowicza, Dawida Iankielowicza, Uryasza Abrahamowicza, Irszy Azikowicza, Izraela Iekowicza, Szymela Oszerowicza, Szmuyły Iekowicza, Borucha Markowicza, Berki Eliaszewicza, Moyzesza Leyzerowicza—rząd kahału Wileńskiego, w roku przeszłym tysiąc siedmset osmdziesiąt siódmym zaczęty, a w terazniejszy tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmym, dnia dwudziestego czwartego Apryla kończącego się ich starszenstwa —Moyzesza Leybowicza ich pisarża, Icki

Leybowicza, Chayma Leybowicza, Morducha Leyzarowicza—szkolników, oraz Berki Leybowicza, Iochela Beniamowicza, Elisasza Markowicza, Ieki Iudelewicza, Moyżesza Oszerowicza, Chaima Tobiaszewicza, Hirszy Mejerowicza, Michela Iosielowicza, Szepszela Iankielowicza—sędziów duchownych tytułujących się, Nochima Iekowicza, Dawida Leybowicza—ich pisarzy dekretowych, Moyżesza Beyrechowicza, Morducha Iankielowicza—ich szkolników, czyli woznych sądowych, mieniąc y referując się do dekretu zadworney assessorji jego królewskiej mości wielkiego xięstwa Litewskiego, w roku przeszłym tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmym, miesiąca Nowembra dwudziestego czwartego dnia, między żalującymi gminnymi, a obżalowanymi w górze wzmienionymi in accessorio zapadłego do żalob, processów poprzednieyszych, przez żalujących w tej materji w trybunale głównym y w subseliach Wileńskich pozanaszanych, a mianowicie o to: iż gdy dekretem wzyw wzmienionym przepisana ordynacya, tak dla urzędów kahału Wileńskiego, jako też dla sędziów duchownych, już w wydaniu pozwów, już w zapisaniu wyroków. już w wytrzymaniu aktów, expedyowanie inkwizycyj, wydawanie ekstraktów, różnych wyroków, już też z porządku elekcyi urzędowej w przytomności całej powszechności, dla wiary y ochronienia podstępków w tej że elekcyi, pomimo jasnych wyrazów tego dekrety: nayprzód obżalowanymi szkolnicy, kahalni, y duchowni, pozwy na piśmie wedle obowiązku dekretu nie wydawają, powtórę obżalowani kahalni sędziowie aktów do zapisania wyroków swoich nie utrzymują, tych że wyroków w aktach nie podpisują, inkwizycye nie podług przepisów dekretu, expedują, a obżalowanymi pisarze kahalni y duchowni, czytania takowych wyroków bronią, ekstraktów nie wydają, a przeto żalujący gmin o żadnych sekretach czynności kahalney dowiedzieć się nie może, a obżalowani kahalni, co raz na szkodę gminy uchwały nowe, sekretnie ustanawiają, o co żalujące delatores o takowe sprzeciwie-

stwo przez obżalowanych wszystkich, w górze wzmienionych dopehione, dekretowi zadworney assessorji wielkiego xięstwa Litewskiego jak nayuroczyściey zażalając się, manifestują się, y takowy manifest rekoma własnymi po hebrajsku sami podpisują. Pisan roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego, dnia dwudziestego czwartego Apryla, w Wilnie. U tego processu trzy podpisy żydowskim pismem znajduj się y te na polskie wytłumaczone, tak się wyrażają: Szymel Wulfowicz, Moyżesz Wulfowicz, Wulf Aronowicz. Który ten process oczywisto przez wyż pomicionego woznego jego królewskiej mości Franciszka Oranowskiego podany do akt, w księgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego iest wpisany.

Изъ книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 года, стр. 2043.

## № 286.—1788 г. Апрель 24.

**Жалоба Виленскихъ евреевъ на старшихъ школьныхъ о неправильномъ образѣ ихъ дѣйстви.**

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego stanowszy osobicie żydzi Hirsz Azikowicz, Moyżesz Leyzerowicz, y Berko Eliaszewicz, starsi kahalni tegoroczni na swych kolegów y dalszych szkolników process imieniem swoim podali do akt. slowo do slowa tak się w sobie mający: Process nomine starozakonnych Irszy Azikowicza, Moyżesza Leyzerowicza, Berki Eliaszewicza, obywatelów Wileńskich y kahalnych tegorocznych na swych kolegów idque Iudela Litmanowicza, Moyżesza Iosielowicza, Uryasza Abrahamowicza, Szymela Oszerowicza, Szmuyły Iekowicza, Borucha Markowicza, Izraela Iekowicza, oraz na Chaima Leybowicza, Marka Leyzerowicza, Iekę Leybowicza, szkolników, mieniąc o to:

iż obżalowany Moyzesz Iosielowicz—prezydujący w kahalę, na dniu wczorajszym dwudziestym trzecim praesentis mensis, ułożył sessyę kahalną w dwóch punktach, primo: aby imieniem całego kahału było broniono dekretu assessorskiego na żądanie pospółstwa czytanie, w przyczynę ponieważ że dekret u gminu znajdujący się, nie jest autentykem, lecz ekstraktem z aktykacyi wyjętym, więc powiedzieli, że musi być fałszywym, y punkta w onym, jak by były poprzemieniane przez gmin; secundo, aby już po skonczonej terminach swoje urzędy jeszcze exekwowali, ten urząd niewolny, y nieprawnie do perwszego Iunij, a tak sami siebie, przez swą własną uchwałę utrzymywać przy kahalstwie wdzierają się bezprawnie, a tym samym kontrawencyą dekretowi assessorskiemu dopełniają; gdy na dniu dzisiejszym przypada termin, już odmienienia się kahału, a obżalowani jednak pomimo wyrazów dekretu assessorskiego, różne wycieczki czynić usiłują, o takowych uchwałach żałujące delatorowie tak Moyzesz Irsz, sami za siebie przytomnemi w ówczas na sessyi, jako też za Berki Eliaszewicza nieprzytomnego w czasie sessyi, oświadczali się przed szkolnikami wszystkimi, iż takowej nieprawności bronią, i że o to manifestować się będą. Ponieważ żałujące niechęć popełnić żadney kontrawencyi temuż dekretowi, lecz obżalowani szkolnicy w jednej znowie z obżalowanymi kahalnemi będące, takową uchwałę przyjęli, y za dobrą uznali, nakoniec przy takowej nieprawnej uchwałę dołożyli y ten wyraz, aby sąd duchowny, na ich rekwizycye, takowe nieprawne uchwały zaaprobował, o co żałujące delatorowie zakładając swoją niewinność, a przestępstwo obżalowanych, w niewinności swey oświadczając się przeciwko obżalowanym nayokropniejszej bezprawności, jak naysolenniej manifestują się. Pisan roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia, w Wilnie. U tego processu trzy podpisy żydowskim pismem znajdujają się, a te na

polskie przetłumaczone, y na autentyku wypisane w tych wyrazach: Hirsz Ayzikowicz, Moyzesz Leyzerowicz, Berko Eliaszewicz. Który ten process oczywisto przez manifestujących się żydów podany do akt, w xięgi ziemskie woiewodztwa Wileńskiego jest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г., стр. 2047.

## № 287.—1788 г. Апрель 24.

**Жалоба Шимеля Вольфовича на Виленскій кагалъ о томъ, что онъ внесъ его въ кагалъную черную книгу.**

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami ziemskimi woiewodztwa Wileńskiego stanawszy osobiście starozakonny Szymel Wólfowicz—plenipotent gminu żydów Wileńskich, process od siebie, y od całego gminu, na żydów starszych kahału Wileńskiego podał do akt, słowo do słowa tak się w sobie mający: Process nomine starozakonnych—staro zakonnego Szymela Wulfowicza, w krzywdzie swojej y wszystkich żydów Wileńskich, na starozakonnych Iudela Litmanowicza, Oszera Kałmanowicza, Moyzesza Iosielowicza, bywszemi starszemi kahalnemi Wileńskimi do dnia dzisiejszego, a na dniu dzisiejszym kończący się ich starszeństwą; niemniej na Moyzesza Leybowicza—pisarza, Chaima Leybowicza—szkolnika, mieniać y referując się we wszystkim do dekretu sądów zadwornych assessoryi w-o x-a Lit. między żałującym a obżalowanymi w roku tysiąc siedmset osmdziesiąt siódmym ferowanego, a pryncypalnie o to: iż gdy żałujący delator, na dniu dwudziestym pierwszym praesentis, przybył z Grodna w interessach całego pospółstwa y w dniu dwudziestym trzecim praesentis,

dla dopełnienia obrządków w religii swojej, szedł na nabożeństwo do szkoły, pospółstwo, znając wierność y zasługi swojego plenipotentia, ułożyła między się żałującemu tey zasługi uczynić satysfakcyę, a przeto ofiarowali złotych polskich pięćdziesiąt pięć do kassy szpitalney, za to, aby żałujący przystąpił do przeczytania dziesięciorga przykazania wedle obrządków tegoż zakonu religii; na tych miast obżałowani kahalni, w górze wzmienieni, y ich adherenci, pisarz, szkolnik y podszkolnik, ogłaszali: iż żałujący żadnym sposobem przystąpić do dziesięciorga przykazania nie może, ponieważ jest od społeczeństwa żydowskiego oddalony. Pospółstwo usłyszawszy takowy niepraktykowany ucisk dla żałującego, a nie słysząc żadney przyczyny y uczynionego nijakiego postępkę przez żałującego, nie czując o wydaniu pozwu, owieszczenia ekspedywaney inkwizycyi, ferowania, bądź jakiego kolwiek, na żałującego iudicatum, bądź przez kahał, bądź przez sąd duchowny, odsadzającego od społeczeństwa, którzy bynajmniej nie okazali powszechność, zapytawszy u Moyżesza Leybowicza, pisarza, co za racya, y dla iakiey przyczyny żałujący iest oddalony od społeczeństwa, gdzie ten dekret y przez kogo ferowanym jest, czy przez kahał, czy przez sąd duchowny, y czy oczywisty, y czy kontumacyiny? W ówczas obżałowany Moyżesz, pisarz, że kahał mnie przykazał go sekretnie wpisać do czarnych xiąg, y za oddalonego na zawsze od społeczeństwa ogłosić; prawda że na to nie ma dekretów, ale cóż mam czynić, kiedy mnie kahał tak przykazał. A tak żałujący delator ze szkoły ze wstydem wystąpić musiał, a tak znaczną niegodziwość dopełnioną przeciwko żałującemu y całemu pospółstwu przez obżałowanych zapędnie y zlosliwie; żałujący delator przekładając swe zażalenie na obżałowanych, jak nayuroczysciey manifestuje się y ten manifest ręką swą własną podpisuje, roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia, w Wilnie. U tego processu podpis żydow-

skim pismem znajduje się, który na polskie przetłumaczony y na autentyku wypisany tak się wyraża: Szymel Wulfowicz. Który ten process oczywisto przez starozakonnego Szymela Wulfowicza podany do akt, w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego iest wpisany.

Изъ автографу книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г., стр. 2039.

## № 238.—1788 г. Мая 13.

**Протестъ евреевъ Виленскаго кагала противъ Виленскаго епископа, желавшаго подчинить ихъ духовному суду.**

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Maja trzynastego dnia.

Przed aktami wojewodztwa Wileńskiego ziemskimi stanawszy osobiscie żyd Dawid Leyzerowicz — sługa kahalny Wileński, schedę od tegoż kahału Wileńskiego przeciwko nieprawnemu do sądu duchownego, to iest zadworneho, iaśnie oświeconego xięcia iego mości biskupa Wileńskiego, w zarzucie sprawy do żadnego urzędu, jak tylko do iurydykcyi konstytucjonalnie nad obywatelstwem żydowstwa wyznaczoney, rozsądzać przynależney, zapozwaniu, protestacyi podał do akt, która ta protestacya w łacinskim języku opisana tak się w sobie słowo do słowa mająca jest: Pro infidelibus cahali ac synagoga integra Vilnensis, citatis contra venerabilem instigatorem curiae episcopalis Vilnensis actorem. Die decima tertia Mai millesimo septingentesimo octuagesimo octavo, producta scheda in termino ex citatione protestando, quam solennissime contra venerabilem instigatorem officii curialis episcopalis vilnensis, ex ratione indebitae citatorum provocationis et expensarum causationis, siquidem iura violationem festorum principiorum Romanae ecclesiae catholicae, iudaeis prohibitiva, ut assertus actor in citatione praetendit et anonymis expressit,



extare posse, non dubitantur absque tamen executione, et forum coram iudice spirituali non determinativa; iam vero constitutiones regni, nihil de observatione festorum habeant, praeter processiones publicas, et viaticum observandum per sacerdotem dum moribundo portatur, ut placeat videre anno millesimo sexcentesimo septuagesimo, volumine quinto, folio septuagesimo septimo titulo: Poskromienie. Eo in casu, forum civile naturalis iurisdictionis praedeterminant privilegia, itidem universaliter a serenissimis Regibus Iudaicae communitati indita, successively anno millesimo quingentesimo quadragesimo octavo, per Serenissimum olim piae memoriae Sigismundum Augustum in conventionne generali Petricoviensi, ac interrupte per unumquemque, et feliciter modernum, reges Poloniae et magnos duces Lithuaniae approbata in verbis originalis privilegii, formalibus: Etiam nullus Christianus citare debet aliquem iudaicum ad iudicium spirituale, quocunque modo fuerit, aut pro quacunque re, in quacunque citatione, nec citatus iudaicus debet respondere coram iudice et iudicio spirituali, sed citetur talis iudeus coram ipsi palatino, qui protunc, et pro tempore fuerit exclusive absolute eximunt à foro spirituali, et prohibitive movendum processum in foro spirituali, decidunt idcirco insistendo iuribus allegatis, scilicet privilegiis serenissimorum regum et statuto Magni Ducatus Lithuaniae capite decimo secundo, articulo septimo, paragrapho tertio, disponenti, Iudaeos iuxta privilegia iudicandos, ac taliter quibusvis aliis synodalibus et pontificiis constitutionibus deroganti, causam venerabilis actoris non subesse foro praesenti, ut spirituali, arbitrari. Która ta protestacyi scheda oczewisto przez żyda Dawida Leyzerowicza—sługę kahalnego podana do akt, w xęgi wojewodztwa Wileńskiego ziemskie jest wpisana.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2467.

№ 239.—1788 г. Мая 3.

Донесеніе возныхъ объ отвѣтѣ кагалныхъ на запросъ, почему они не дѣлали выборовъ своихъ старшинъ.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia.

Przed aktami wojewodztwa Wileńskiego ziemskimi stanąwszy osobiście wozny iego królewskiej mości wojewodztwa Wileńskiego, Franciszek Oranowski, y powiatu Wolkowskiego Stefan Rutkowski, relacyiny swóy kwit odebranych odpowiedzi, zeznali w słowach spisany tych: Franciszek Oranowski, Stefan Rutkowski, wozni iego królewskiej mości, czyniemy wiadomo y jawnie wyznawamy tym naszym relacyjnym kwitem, starszym, Szymelowi Ulfowiczowi, Ulfowi Aranowiczowi, Moyżeszowi Ulfowiczowi, y całemu w generalności żydów Wileńskich gminowi wydanym, na to: iż co my wozni iego królewskiej mości będąc użytymi y wezwanyimi od wyż wzmienionych osób dla ostrzeżenia kahalnych Wileńskich, pisarzy y szkolników, idque Oszerowi Kalmanowiczowi, Iudelowi Litmanowiczowi, Moyżeszowi Iosielowiczowi, Hercykowi Cemechowiczowi, oraz Moyżeszowi Leybowiczowi, pisarza, Ieki Leybowicza, Chaima Leybowicza, Morducha Leyzarowicza, szkolników, w tym sposobie: ponieważ wedle praw y ustaw żydowskich, oraz dawnych zwyczajów wypada na dniu dzisiejszym, to jest roku terażniejszego tysiącznego siedmset ósmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dnia dwudziestego czwartego, termin uczynienia elekeyi odmienienia się urzędów kahalnych y sądów duchownych, a takowe prawie zwyczaje są przywilejami najjasniejszych regnantów utwierdzone, a mianowicie dekretem assessorskim w roku przeszłym tysiącznym siedmset ósmdziesiąt siódmym, Nowembra dwudziestego czwartego dnia serowanym, jest zaaprobowano, przeto, aby bezwłoki tako-

we elekcye były uczynione, y że gmin chcąc być przytomnymi dla doswiadczenia wiary y ochronienia podstępności zdziałać się jakiey mającey w tej że elekcyi, my zaś wozni iego królewskiey mości wszystkim wzywż wzmienionym starozakonnym opowiedzieliśmy, y uczynienia satysfakcyi dekretowi assessorskiemu ostrzegaliśmy. Na takowe ostrzeżenie, odebrania od każdego z osobna rezolucyę, similiter wyrażamy: nayprzód, Oszer Kalmanowicz nic nie odpowiedziawszy, jedynie wexą y naysromotnieyszymi słowy gminnych łajac, zaś woznych odprawił; zaś Moyżesz Iosielowicz, Iudel Litmanowicz, a Moyżesz Leybowicz — pisarz Icko Chaym, Marek szkolnicy odpowiedzieli, że elekcyi na terminie czynić nie będą, exkuzując się, iż zaszedł areszt od iurydykcyi podstarościńskiej, broniąc takowey elekcyi. Udzielnie zaś Hercyk Cymachowicz odpowiedział: iż miał do siebie zesłanego żołnierza od wielmożnego iego mośe pana Kossowicza, palestranta grodzkiego ziemskiego wojewodztwa Wileńskiego, z przykazem, aby się wzmieniony Hercyk nie ważył usiłować uczynionego takowey elekcyi na terminie, sub paenis stu czerwonych złotych, y więzieniem w garnizonie Wileńskim. Po odebraniu takowych rezolucyi od zwyż wzmienionych osób, a mianowicie, od wzmienionego Hercyka, powtórnie byliśmy uproszeni od gminu żydów Wileńskich dla doycia do wielmożnego iego mości pana Kossowicza, zastępującego miejsce podstarościńskie Wileńskie, dla zapytania tegoż wielmożnego iego mości pana, ieżli jest prawda, że przez onego y za iego dyspozycyą, takowa elekcyja jest wstrzymana y czy w takowey dyspozycyi był zesłany ordynans do Hercyka Ceniechowicza, tak, jak Hercyk opowiedział. Czego się wielmożny iego mośe pan Kossowicz nie zapierał, y owszem przed nami woznymi wyznał, że sam zakazał, aby elekcye urzędowe kahalne nie były czynione. Co my wiernie wyznając, y czyniąc zadość funkcyi naszej woznienskiej, cośmy tyło uszami naszymi własnymi od tych

że osób wyż wzmienionych słyszeli, według Boga y sumienia podpisujemy się. Pisan w Wilnie tysiącznego siedmset ośmdzieśiat ósmego roku, miesiąca Apryla dwudziestego czwartego dnia. U tego relacyinego kwitu takowe dwa podpisy: Franciszek Oranowski, tenezał iego królewskiey mości wojewodztwa Wileńskiego; Stefan Rutkowski — wozny iego królewskiey mości powiatu Wołkowyskiego. Który to relacyiny (kwit) odebranych odpowiedzi, oczywisto zeznany, w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego spraw potocznych iest wpisany.

Пазъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2071.

## № 240—1788 г. Мая 25.

**Жалоба уполномоченнаго отъ еврейскаго общества Шимеля Вольфовича на Коссовича, который незаконно запретилъ имъ выборы.**

Roku tysiąc siedmset ośmdzieśiat ósmego miesiąca Apryla dwudziestego szóstego dnia. Przed aktami wojewodztwa Wileńskiego ziemskimi stanawszy osobiście wozny iego królewskiey mości powiatu Oszmianskiego Iósef Szrodowski, starozakonnych Szymela Wulfowicza — plenipotentą gminu żydowstwa Wileńskiego, Moyżesza Wulfowicza imieniem swoim y imieniem całej generalności żydów Wileńskich uczynionym process do akt podał, który tak się w sobie ma: Process nomine starozakonnych Szymela Wulfowicza — plenipotentą gminu żydów Wileńskich, Moyżesza Wulfowicza imieniem swoim y imieniem całej generalności żydów Wileńskich na w. i. p. Mikolaja Kossowicza, palestranta ziemskiego grodzkiego wojewodztwa Wileńskiego, a teraz tytułującego się zastępującym miejsce w. i. p. Jana Górskiego — namiestnika podstarostwa Wileńskiego, mieniać y referując się do poprzedniczych

processów przez załujących pozanaszanych, do relacyi ieneralskiej na dniu wczorayszym dwudziestym czwartym praesentis, w ziemstwie Wileńskim zeznaney, do dekretu sądów zadwornych assessoryi Wielkiego xięstwa Litewskiego, w roku przeszłym tysiąc siedmset osmdziesiąt siódmym Nowembra dwudziestego czwartego dnia, między gminem kahałem iurydykcyi wojewodzinskiej ferowanego o to: iż co wielmożny Kossowicz na dniu wczorayszym, nie wiedząc jaką mocą, zabronił kahalnym Wileńskim uczynienia elekcyi w terminie przyzwoitym przypadłej, wedle praw ustaw y zwyczajów żydowskich, prawami y przywilejami umocowanych, dekretem assessoriskim approbowanych; jednak obżalowany nie zważając na prawa, przywileje, dekreta sądów ultimae instantiae, jedynie tylko wzięwszy sobie za pretext, iż zastępuje niby miejsce namiestnika, a przeto jakoby mocą władzy iurydykcyi wojewodzinskiej, wielowładnie sobie dozwala y przestępując przepis ordynacyi w elekcyach kahalnych dekretem wyższej iurydykcyi, przepisanej, o takowe bezprawie, ponieważ takowa czynność nie może znaczyć za wyrok sądowy primae instantiae, bo bez pozwu, bez odbytey kontrowersyi, iedney za drugą rzecz wyroki sądowe stanowić się nie mogą, więc za partykularne tylko, a gwałtowne czynności, one znając, przeciwko takowemu gwałtu y bezprawiu załujący delatorowie imieniem swoim, y całej generalności żydów Wileńskich na obżalowanego wielmożnego Kossowicza, żadnego patentu na namiesnikowstwo iurydykcyi wojewodzinskiej, ani od iasnie oświeconego xiążęcia jegomości woiewody Wileńskiego, ani od zastępujących iego iurydykcyę nie okazującego, jak nayuroczysciey manifestują się. Pisan tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego miesiąca Apryla dwudziestego piątego dnia. U tego processu dwa podpisy żydowskim charakterem y też same w polskich literach wypisane w tych wyrazach: Szymel Wulfowicz P. G. Ż. W. Moyżesz Wulfowicz. Który ten process oczywi-

sto przez woznego iego królewskiej mości Iózefa Szrodowskiego podany do akt, w xięgi w-a Wileńskiego ziemskie iest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4225, 1788 г. стр. 2185.

## № 241.—1788 г. Юня 8.

**Посвидѣтельствованіе вознаго объ осмотрѣ избитыхъ и пораненныхъ солдатами и евреями возныхъ и другихъ лицъ.**

Roku tysiąc siedmset osmdziesiąt ósmego miesiąca Maja trzeciego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego stanąwszy osobiście wozny iego królewskiej mości woiewodztwa Wileńskiego Konstanty Bilewicz, relacyiny swój uczynioney obdukcyy, wizyi kwit zeznał, który ten relacyiny obdukcyy, wizyiny kwit w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego spraw potocznych słowo do słowa wpisany, tak się w sobie mający: Roku miesięcznego siedmset osmdziesiąt ósmego, miesiąca Maja trzeciego dnia. Ja wozny iego królewskiej mości, niżej wyrażony, zeznam tym moim relacyinym czynioney obdukcyy, wizyi kwitem: iż będąc użytym od w Bogu wielebneho imć xięzda Norberta Arentta — wikarego y wszystkich i. x. x. Dominikanów konwentu Wileńskiego, do oglądania woznych y ludzi pobitych, pokłótych y zranionych, widziałem: nayprzód Adama Brasewicza—woznego iego królewskiej mości ręką prawą y lewą zbitą, zsiniała, krwią zabiegłą, plece kolbami słucone, słyszałem też że mu chustkę y trzcinę wzięto, y też samą trzcinę na grzbiecie pobito; powtóre widziałem Iózefa Jasińskiego—woznego iego królewskiej mości, oko ciężko kolbą podbite, ze wszystkim zpuchłe, krwią zabiegłe y siniaki cztery na grzbiecie; potrzecie Symona Syderowicza na łbie dziurę dużą, pod lewym uchem siniak duży, krwią zaciekły,

y rękę prawą zkańczoną; po czwarte: Antoniego Szczepanowskiego pod lewym okiem dziurę dużą bagnetem pełniętą, krwią cale ciało y odzienie zbroczone, rękę lewą niemilosiernie zbitą y zpuchłą; po piątę: Andrzeja Kuczyńskiego twarz we krwi zbroczoną, zbitą, kocią kolbą przytluczoną y bardzo slabego; po szóstę: Chwiedora Kizinę twarz zbitą, zkrwawioną, piersi y prawą rękę kolbą pobite; po siódme: Michała Rudnickiego, z lewey strony głowy dziurę dużą, guz duży, y rękę lewą pokańczoną; po ósmę: Jakuba Sanulewicza, guz z tyłu głowy krwią zaciękły, y rękę lewą wybitą; po dziewiętę: Adama Hrynickiego rękę prawą zkańczoną, krwią zaciękłą y plece pobite; po dziesiątę: Jana Możeykę szyję y rękę prawą we dwóch miejscach bagnetem pełniętą; po jedenastę: Romana Kozłowskiego rękę prawą zpuchłą y zsiniałą; po dwunastę: Jana Malewicza dwa od kolby na plecach siniaki; trzynasto: Tomasza Jarmalowicza ręki prawey palec mały y łokieć kolbą pobity; czternasto: Jerzego Skibnickiego na lewym ręku trzy znaki krwawe, na szyi znak jeden krwawy, y plece kolbą pobite; piętnasto: Andrzeja Bielenkiewicza prawą y lewą rękę do tyła zbite, iż nie może władać; szesnasto: Andrzeja Łuczyńskiego kolbą dwa razy w pierśi uderzonego; siedmnasto: Michała Steckę z lewey ręki siniak duży, y plecy kolbą pobite; ósmnasto: Jana Zuronskiego rękę prawą ztraconą suchim boleń y chustkę odebrano, y wszystkich ludzi klasztornych i. x. x. Dominikanów klasztoru Wileńskiego, a gdym się pytał każdego z osobna: gdzieby y odkogo ta akcyja była dopelniona? Tedy mi wszystkie jednostaynie odpowiedzieli: iż w mieście tego królewskiey mości Wilnie, na ulicy Szklaney, w kamienicy Szaszewiczowskiej zwaney, w possessyi i. x. x. Dominikanów będącey, przez subordynowanych od wielmożnego Antoniego Buchowieckiego—podwoiewodziego Wileńskiego, żołnierzy garnizonowych zamku Wileńskiego, żydów, y moskaliów do tego użytych. Co ja wozny,

jakom wszystko widział y słyszał, tak wszystko wiernie według obowiązku mojego wozieńskiego w ten kwit wpisałem, y podpisem ręki mojej ztwierdziłem. Pisan w Wilnie, tysiącznego siedmsetnego ósmdziesiąt ósmego roku, miesiąca Maja, trzeciego dnia. U tego relacynego obdukeyinego wizyinego kwitu ten podpis: Konstanty Bielewicz—wozny iego królewskiey mości wojewodztwa Wileńskiego. Który ten relacyiny, wizyiny, obdukeyiny kwit, oczywisto przez pomienionego woznego iego królewskiey mości wojewodztwa Wileńskiego Konstantego Bielewicza, zeznany, w księgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego spraw potocznych jest wpisany.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 1227. 1789 г. стр. 2337.

## № 242. — 1791 г. Марта 21.

Опредѣленіе Виленскаго магистрата по дѣлу Мегилевскаго еврея Авраама Іоселевича съ цехами плесарнымъ и столарнымъ.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Marca dwudziestego pierwszego dnia.

W sprawie za dwuma aktoratami y żalobami do nich należącymi, w iedno poniżej złączoneymi y skombinowanemi, z rejestru gościnnego w sądzie iego królewskiey mości burmistrzowskim radzieckim Wileńskim intentowaney, za *pierwszym* aktoratem starozakonnego żyda Abrahama Iosielowicza—kupca y obywatela miasta Bobra, z uczeiwemi panami Wawrzyncem Sosnowskim, Janem Budkiewiczem starszemi cechu slosarskiego y całym cechem slosarskim, oraz uczeiwemi Janem Grochowskim, Henrykiem Eymanem—iakoż starszemi cechu stolarskiego, y całym ich cechem, za pozwem od aktora przed sąd nasz prawnie wyniesionym y za żalobą, w nim znajdującą się takową, niemiąc y referując się do dekretu w roku niniey-

szym tysięcznym siedmsetnym dziewiędziesiąt pierwszym miesiąca Marca siódmego dnia w sądach potocznych burmistrzowskich nastalego, mianowicie o to: iż co obżalowani, mimo przywilej nayiasniejszego króla Alexandra w roku tysięcznym pięćsetnym trzecim miastu Wilnowi nadany, gdy żalujący z towarami Mohilowskiemi na dniu pierwszym praesentis przybył do miasta Wilna, y takowe towary po opłaceniu należności do izby kupieckiey, nie częścio ma po mieście Wilnie zbywał, lecz ogułem kupcom y obywatelom Wileńskim zaprzedał, wówczas obżalowani, niewiedząc z iakowego prawa, takowe towary poaresztowali, na znaczną stratę żalującego w expensach prawnych narazili, samego pod aresztem trzymając, o co żalujący prawem czyniąc, prosi uwolnienia siebie y towarów z podaresztu, approbaty dekretu potocznego burmistrzowskiego y prócz zasądzonogo expensu pomienionym dekretem, ad minimum złotych polskich dwóchset zasądzenia, a za uczynioną niesłuszną appellacyą pokarania penami appellacyjnymi, wedle przepisu prawa szczęcio niedzel więzy y dwóchset kop groszy litewskich, oraz tego sądzienia, co czasu prawa dowiedzionym będzie. Za drugim aktoratem uczęściwych Wawrzyńca Sosnowskiego, Jana Budkiewicza—cechmistrzów kunsztu slosarskiego y całego zgromadzenia tegoż kunsztu, tudzież Jana Grochowskiego, Henryka Eymana—takż cechmistrzów kunsztu stolarskiego y całego cechu tegoż kunsztu maystrów obywatelów Wileńskich, z niewiernym żydem Abrahamem Josielowiczem, za pozwem od aktorów po obżalowanego żyda prawnie wymiesionym y za żalobą w nim znajdującą się takową, mieniać o to: iż gdy obżalowany żyd Josielowicz, nawiozłszy tu do Wilna rozmaitych kufrów y szkatulek, tudzież niemalż zamków y kluczów, in praesentium przywilejom cechów żalujących, przez monarchów polskich nadanych, takowe towary kryjonie y pokątnie żydom do kram złodzieyckich przedawał, tedy żalujące udali się do zwierzchności namiesni-

kow czyli podstarościów Wileńskich, tam zaś nie przyjei, wydali pozew z aresztem do grodu Wileńskiego. Pomimo to obżalowany udal się był nayprzód do wielmożnego imię pana Leonarda Tolokońskiego Paszkiewicza—burmistrza Wileńskiego, żąd odesłany za sprawą swoią y nieprzyjęty został, a tak obżalowany niewolnie u drugiego burmistrza, wielmożnego imię pana Chmarzyskiego, sprawę zaintentował, gdzie żalujące, lubo nie przyjmowali forum, iako przeciwko dekretowi assessorskiemu, iednak obżalowany, favore suo na tymże nadolnym urzędzie uzyskał dekret, którym przywileie pokassowane niesprawiedliwie zostały, oraz dozwolenie przedaży takowych towarów obżalowanemu nastąpiło, tudzież ukaranie żalujących sztofami niewinnie nastalo; więc żalujące delatores proszą ante omnia uznania dobrze osiadley poręki z osób mieyskich, skassowania dekretu na urzędzie nadolnym, ze wszystkiemi onego wskazami uzyskanego, ukarania penami kontrawencyinemi y osobnie ewokacyinemi obżalowanego żyda, zakazania ażeby otdał obżalowany żyd żadnych takowych towarów in praesentium żalujących przedawać nie wazył się, utwierdzenia przywilejów żalującym służących, zwrótu expensów prawnych, salva melioratione. A iako te żaloby w pozwach autentycznych znaydują się, tak co do wyrazów swoich w ten dekret są ingrossowane, za któremi przerzeczzone strony przed nami sądem burmistrzowskim radzieckim Wileńskim intentowały sprawę, w której sprawie, w roku wyż na dacie tego dekretu pisanym, dnia szesnastego Marca, po nakazaniu procederu in procedendo, aktorat z karty trzydziestey drugiey z tegoż rejestru do wpisu y aktoratu niniejszego przyłączywszy, my sąd iego królewskiey mości burmistrzowski radziecki Wileński proceder determinowaliśmy. In procedendo po kontrowersyach od cechów slosarskiego y stolarskiego o uznanie rękoyimi po żydzie Abrahamie Josielowiczu—kupcu y obywatelu miasta Bobra, iako zagranicznego człowieka, przez imię pana Stanisława

Leonowicza—komornika Trockiego, a zaś od żyda Ioselowicza o uchylenie wniesionej proźby przez imię pana Thadeusza Piotrowicza—rotmistrza Nowogrodzkiego nawzajem doniesionych, my sąd iego królewskiej doniesiony burmistrzowski radziecki Wileński, gdy rzecz między procedującymi stronami z żalob pozewnych, nawzajem wyniesionych, z dekretu dolnego burmistrzowskiego wynikającą przed sąd swój przez appellacyą ku oczywistemu rozsądzeniu weszłą, znajdujemy, a ponieważ w pierwszej instancyi sądzie żadney proźby o porękę po żydzie nie czyniono, a zatem pretendowaney poręki nie uznawając, proceder in principali nakazaliśmy. W samey zaś sprawie, po odbytych produktowych y replikowych głosach, nie mniej też po oczewistych y dostatecznych ze strony starozakonnego żyda Abrahama Iosielowicza—kupca y obywatela miasta Bobra, przy doniesieniu nam sądowi, iż gdy żyd Abraham Iosielowicz, w roku terazniejszym tysiącnym siedmsetnym dziewięćdziesiątym pierwszym, miesiąca Marca pierwszego dnia, z rozmaitymi towarami zagranicznymi (iak świadczy kwit z komory Łocheżyńskiej, w roku tysiącnym siedmsetnym dziewięćdziesiątym dnia pierwszego Septembra datowany, temuż żydowi wydany) z miasta Bobra do miasta stołecznego iego królewskiej mości przybył, y po opłaceniu należnego quantum do izby kupieckiej, zbywać takowe towary zaczął, wówczas uczeiwy Wawrzyniec Sosnowski, Ian Budkiewicz—słarskiego—tudzież Jan Grochowski, Henrik Eyman—stolarskiego cechu majstrowie starsi, mimo przywileja y artykuły cechom swym służące, a nadto mimo liczne prawa, a mianowicie konstytucyą tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego roku seymu Grodzieńskiego, wolny handel dla każdego kupca, cło na komorze opłacającego, wszelkimi towarami dozwalającego, krzywdzić tego Abrahama Iosielowicza poczel, towary poaresztowali, y tym sposobem sprzedaż towarów onemn zamitnęli. Iakoż żyd Abraham Iosielowicz, będąc tak

daleko przez cechmistrów skrzywdzonym, udał się do sądu potocznego burmistrzowskiego Wileńskiego, w którym sądzie, gdy oczewiscie z obżalowanymi cechmistrzami rozprawował się y ich bezprawie zupełnie przekonał, wtedy wyrokiem oczewistym sądu potocznego burmistrzowskiego, pod dniem siódmym praesentis zapadłym, od wszelkich napastnych (cechów wyż wyrażonych) prosekucyi uwolnionym został: a zaś za expensa procederowe y za różne bezprawia y gwałtowności na cechach słarskim y stolarskim, dla nieraz rzeczowanego żyda, tym że dekretem po złotych pięćdziesiąt, a w ogóle złotych sto gdy zasądzono, wtedy takowym dekretem ciż cechmistrze nie kontentując się, ale bardziey na dalsze znękanie y krzywdę żyda Iosielowicza dając, przed sąd niniejszy zaapelowali, na znaczne expensa narazili, w iakiej skardze o approbatę dekretu sądu potocznego burmistrzowskiego, wyż de data wzmienionego, oczewiscie ferowanego, o ukaranie obżalowanych cechmistrzów penami apellacyinemi, wedle myśli konstytucyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego roku koronacyiney, dwóchset kop groszy litewskich y sześćo niedzielami więzy, tudzież za expensa prawne złotych polskich dwóchset na cechmistrzach, etiam praevio juramento, przy podanych punktach do przysięgi, dla tegoż żyda zasądzenia, przez imię pana Thadeusza Piotrowicza—rotmistrza Nowogrodzkiego domagano się. A zaś od Wawrzynca Sosnowskiego, Jana Budkiewicza—starszych cechu słarskiego y całego cechu tegoż kunsztu, tudzież Jana Grochowskiego, Henryka Eymana—takoz starszych cechu stolarskiego y całego cechu tegoż kunsztu majstrów, obywatelów wileńskich, przy reprodukeyi przywilejów,—iednego, nayiasniejszego króla Alexandra w roku tysiąc pięćset trzecim, miastu Wilnowi na dóm gościny nadanego, wszystkim kupcom z zagranicy z towarami przejeżdżającym w tym że domie gościny, a nie gdzie indziey stawać dysponującego; drugiego,—nayaśniejszego Zyg-

munta, króla Polskiego, cechowi slosarskiemu w roku tysiąc sześćset pierwszym dnia trzynastego Marca datowanego, liczne powyższe przywileja korroborańcącego, tudzież artykułów cechowi stolarskiemu, w roku tysiąc siedmset czterdzestym drugim, miesiąca Marca dwudziestego dnia nadanych, wszystkim przeciwdziałającym kupcom y przywołującym różne roboty, pod konfiskatą w mieście Wilnie przedawać zabraniających, żyd zaś Abraham Iosielowicz, z zagranicy w roku terażniejszym tysięcznym siedmsetnym dziewiędziesiąt pierwszym miesiąca Marca pierwszego dnia do miasta Wilna przybywszy y nawiozłszy kufarów, zamków, kluczów, łózek żelaznych, siekier, podków, które w mieście tutejszym przez miejscowych rzemieślników robią się, one tajemnie (przeciwko prawom y przywilejom cechom slosarskiemu y stolarskiemu służącym) u żyda Mowszy, w mieście jego królewskiej mości Wilnie, pod świętym Mikolaiem mieszkającego, nie zaś w domie gościnnym stanęą stanowszy, one kryjomie, mimo wiedzę tychże cechów po kramach złodziejskich przedawał; za dostrzeżeniem zaś przez cechmistrzów wyż wymienionych kunsztów gdy zaaresztowanym y zapozwanym przed sąd grodzki województwa Wileńskiego od tychże rzemieślników został, wówczas obżałowany żyd udał się do sądu potocznego burmistrzowskiego Wileńskiego, w którym sądzie dekret niby oczewisty otrzymawszy y onym, nie tylko z podaresztu uwolnionym został, ale też in contumaciam na cechach slosarskim y stolarskim złotych sto dla siebie zasądzonych uzyskał. Który to dekret iako in praejudicium praw, przywilejów y artykułów, cechom slosarskiemu y stolarskiemu służących y nadanych, iest ferowany; a zatem o skasowanie tego dekretu titulo oczewistego burmistrzowskiego potocznego etiam praeiuramentum przy podanych punktach do przysięgi, iako in contumaciam cechów ferowanego, o ukaranie żyda Abrahama Iosielowicza za żyły przewod prawa dwónasto niedzielami turmy y dwónastą rubli—

groszy litewskich, wedle artykułu czterdziesiątego pierwszego, z rozdziału czwartego, o ukarania penami ewokacyjnemi, za wciągnięcie sprawy przed sąd potoczny burmistrzowski Wileński, o ukaranie sztrofem miasto konfiskaty, wedle myśli artykułów cechowi stolarskiemu służących, adminimum pięćset złotych polskich, o zakazanie aby abhinc żydzi żadnych podobnych towarów kryjomie w mieście Wilnie, mimo wiedzy cechów, nie przodawali y nie przywozili, pod konfiskatą onych, o approbatę artykułów cechowi stolarskiemu nadanych y służących, a zastrzeżenie urząd potoczny Wileński, by podobnych spraw rozsądzać nie wazył się, tudzież o zasądzenie expensu prawnego adminimum dwóchset złotych na majątku nieraz rzeczzonego żyda Abrahama Iosielowicza, przez imię pana Stanisława Leonowicza—komornika Trockiego, dopraszając się, w przytomności stron na sądzie na wzajem doniesionych kontrowersyach; my sąd jego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński przystępując do roztrząszenia dekretu sądu potocznego burmistrzowskiego Wileńskiego, następnym stanowiem wyrok: Ponieważ przywilej konfirmacyjny, od nayjaśniejszego króla Zygmunta Augusta, pod rokiem tysiąc sześćset pierwszym, Marca trzynastego dnia, cechowi slosarskiemu nadany w słowa piszący: (primum quidem ut quilibet mercatorum advehens in civitatem nostram Vilnensem chalibdim, ferrum, aes, fistulas, pixidiarias, frameas curvas et rectas, vulgo głównie szabelne y kordowe dietas, et id genus quaevis necessaria instrumenta, eisdem artificibus servientia, contubernio eidem sese denuntiet, facta vero ejusmodi denuntiatione, si in triduo contubernium merces ejusmodi non coemerit licitum eas cuilibet dividere)—wyraznie kupcom z towarami takimi, iakie przez rzemieślników obywatelów Wileńskich robione bywają, do miasta Wilna przyjeżdżającym, cechowi temu z którego takiegoż gatunku robota wychodzi, pierwicy oznajmić się dysponuie, y iesli przez ten że cech do

trzech dni towar takowy rozkupiony nie będzie, wtedy kupcowi wolno pozostanie, komu chcąc, takowe towary ryczałtem przedawać y gdy takowe dobrodziejstwo przywileitwu w celu szerególnie zasilenia rzemieślników w ich robotach, iako różne onera civili ponoszących y do miast wielkiego xięstwa litewskiego garnienia się, iest nadane, ku temu ponieważ przywilej najyasnieszego króla Alexandra, pod rokiem tysiąc pięćset trzecim, Marca dziesiątego dnia miastu Wilnowi na dom gościnny nadany, tak wyż pomienionego gatunku kupcom, iako też y innym z zagranicy do miasta Wilna przybywającym, nie gdzie indziej, iak tylko publicznie w tymże domie gościnnym stawać zaleca, oraz ponieważ y artykuły od magistratu Wileńskiego ku porządkowi cechu stolarskiego, w roku tysiąc siedmset czterdziestym drugim, Marca dwódziesiątego dnia, ad mentem przywilejów najyasnieszich królów polskich przepisane, również roboty stolarskiey z innych miast, bądź przez kogo kolwiek nakupione, na krzywdę tychże rzemieślników obywatelów Wileńskich, sprowadzać y sprzedawać wzbraniaia, y gdy wszystkie prawa, przywileia, porządki, miastu Wilnowi y cechom tegoż miasta nadane y służące, tak licznymi prawami, konstytuycjami ante—y pouniowami, iako też y wielo konstytuycjami za szczęśliwie nam panującego terazniejszego monarchy Stanisława Augusta, a mianowicie prawami tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego y tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmego roku, niemaruzenie są approbowane, y przy zupełny mocy swey y exekucyi zachowane; przeto my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński, insistendo wyż wzmienionym prawom, przywilejom, wszystkim kupcom, z zagranicy z towarami rzemieślniczemi (oprócz miejscowych przysięgłych w mieście Wilnie kupców) do miasta Wilna przybywającym, nie gdzie indziej, iak tylko w domie gościnnym stawać y z wyż wzmienionymi gatunkami towarów we wszystkim, wedle przywileju konfirmacyjnego najyasnieszego

króla Zygmunta, pod rokiem tysiąc sześćset pierwszym, miesiąca Marca trzynastego dnia, cechowiy slosarskiemu nadanego, zachować się, sub paenis contraventionum nakazujemy.—Co się zaś tyce żyda Abrahamia Iosielowicza, z towarami rzemieślniczemi, za granicą nakupionemi, do miasta Wilna przybyłego, ponieważ ten że żyd niewiadomością składając się, o porządkach y prawach, miastu tuteyszemu służących, do przysięgi zabrał się, przeto my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński, tak wedle dobrowolnego tegoż żyda do przysięgi zabierania się, iako też z decyzji swey jurament onemu natym: iako zgola nie wiedział, że z zagranicznymi towarami kupcowi przybyłemu w domie gościnnym stawać przynależy; natym, iako o tym niewiedział, że z takimi towarami rzemieślniczemi, które przez rzemieślników cechowych miasta Wilna robią się, cechowi tegoż kunsztu, do iakiego robota tego gatunku towarów przynależy, oznaczyć się potrzeba; natym, iako aktualnie z zagranicy, a niekąd inąd takowe towary nakupił, sędziemy czas wykonania tej przysięgi na dniu dwudziestym czwartym praesentis, w szkole żydowskiej, w przytomności woźnego sądowego Ambrożego Biedrzyckiego, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński przeznaczamy, za wykonaniem zaś oney, nie raz rzeczzonego żyda od pretensyi cechów stolarskiego y slosarskiego uwalniamy. A ponieważ cech slosarski y stolarski, poszukując żyda Abrahamia Iosielowicza na mocy przywilejów, od najyasnieszich monarchów sobie nadanych, nie wedle myśli tychże przywilejów zachowali się, bowiem bez wiedzy urzędu magistratowego, sobie właściwego (jak sami się zeznali), towary onego arestowali, w koleż zaś wiodąc proceder w sądzie potocznym burmistrzowskim Wileńskim, do sądu grodzkiego appellacyą (iak świadczy dekret tegoż sądu pod duim siódmym praesentis nastaly) zakładali, a iako z kontrowersyów tychże cechów, do sądu niniejszego wniesionych, same tylko



onych błąkanie się po różnych juryzdykcyach, mimo urząd magistratowy, na gatlunck sprawy niniejszey naturalny, wyświecilo się, a zatym my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński zachować się tymże cechem wedle przywilejów sobie nadanych in omni (za wiedzą jednak zawsze urzędu magistratowego) nakazując, na ten raz tylko karę na onych nie rościągamy, lecz za pociąganie żyda (na czas z towarami do miasta Wilna przybyłemi) do różnych juryzdykcyi, arestowanie onego, w nadgodę expensu, z tey okazji nastać mogącego, złotych polskich pięćdziesiąt na obu cechach, to iest, slosarskim y stolarskim, dla żyda Abrahama Iosielowicza, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński zasądzamy. Termin wypłacenia sązoney summy na dniu dwudziestym czwartym praesentis (praevia danda od żyda quietatione), circa acta sądu swego, pod winami sprzeciwieństwa, my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński naznaczamy. Na ostatek po rozsądzaniu powyższym sposobem dekretu sądu potocznego burmistrzowskiego, wyż de data wzmienionego, we wszystkim ony podnosząc, żadnych dalszych pen, win na żadną my sąd iego królewskiej mości burmistrzowski radziecki Wileński nie sędziemy stronę, lecz pozadość uczynieniu niniejszemu dekretowi wiczenie milezenie tymże stronom nakazujemy. Dnia dwudziestego trzeciego eorundem. Po przeczytaniu takowego dekretu, obie strony onym kontentowały się.—Która to sprawa, iako się w sądzie burmistrzowskim radzieckim Wileńskim agitowała, tak iest do xiąg tegoż urzędu zapisana.

Пизъ актовой книги Виленскаго магистрата за 1790—1792 г., № 5160 л. 409.

## № 243.—1793 г. Октября 12.

Декретъ короля Станислава Августа по дѣлу между Виленскимъ магистратомъ и Виленскими евреями.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego miesiąca Lutego dziewiętnastego dnia.

Na sądach ziemskich woiewodztwa Wileńskiego, kadencyi trykrólskiej, przed nami Franciszkiem Romanowiczem—prezdującym, orderu s-o Stanisława kawalerem, Władysławem Szadurskim, sędziami, Ignacym Zajczkowskim—pisarzem, urzędnikami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego, stawając osobicie w. i. p. Stefan Sokolnik—komornik wojewodztwa Wileńskiego ekstrakt dekretu oczewistego między magistratem Wileńskim y kahałem Wileńskim ferowanego, z akt metryk Litewskich autentycznie wydany do akt podał, który co do słowa w xięgi ziemskie wojewodztwa Wileńskiego wpisując tak się w sobie ma:—Stanisław August z Bożey laski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem ekstraktem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż w xięgach metryki w-o x-a Lit-o zadwornych, assessorskich znajduje się dekret oczewisty w sprawie magistratu Wileńskiego z żydami roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego ferowany. I supplikowano nam iest przez panów rad, y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy ten dekret z tych że xiąg metryk w-o x-a Lit-o zadwornych assessorskich per ekstraktem authenticie wydać pozwolili, który wypisując słowo do słowa, tak się w sobie ma. Actum w Warszawie, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego miesiąca Decembra pierwszego dnia. W sprawie za niżey wyrażonemi aktoratami y żalobami do nich należącemi, w jedno złączonemi y skonbinowanemi przypadley, mianowicie za pierwszym aktoratem urodz. Eustachego Chrapowickiego—instygatora w-o x-a Lit., z delacyi szlachetnego magistratu Wileńskiego, oraz honoratae Communitatis mercato-

riac y całego miasta naszego Wilna, z starszymi żydami, idque Samuelem Leią Wigderowiczem—rabinem, Mowszą Iosielowiczem, Szmuyłą, Herecykiem, Mowszą, y wszystkimi starszemi kahalnemi Wileńskimi, za pozwem mandatem naszym do żalujących delatorów po obżalowanych przed sąd nasz zadworny assessorski w-o x-a Lit. wyniesionym y żalobą w nim wyrażoną, mieniąc y referując się do praw, przywilejów, ordynacyi, reskryptów, dekretów sobie służących, tak w sądach naszych zadwornych assessorskich w-o x-a Lit-o, jako y rella-cyynych zapadłych, tudzież do żalujących przed inkwizycyą y po inkwizycyi decrete-ricie uznaney y expedyowaney wyniesio-nych, a za onemi zaszych dekretów remis-syynych, takż do processów y samey że inkwizycyi w roku tysiąc siedmset piędzie-siąt piątym odbytey, oraz do całego proce-deru prawnego, a to do przyzięcia finalney rozprawy, in principali negotio, iako już po expedyowaney inkwizycyi podług prawa et ad obloquentiam dekretów sądów na-szych z całym kahałem y wszystkimi ży-dami Wileńskimi należący, do utwierdze-nia praw, przywilejów, ordynacyi, dekre-tów, spraw wieczystych y dokumentów ża-lującym służących, do rumowania się ze wszystkich mieyse teraz przez obżalowanych posiadanych, na ulice obżalowanym wyzna-czone, do skazania pen za przestapienie łakowych wszystkich praw, do znieśienia szynków, nad przepisy dozwolone będących, y tylko we dwódzestu domach, a to na własnych ulicach, sposobem w ordynacyi y dekretach opisanym, do zakazania palenia wódek, także zabronienia handłów, miano-wicie żytem, śledziami, solą, lnem, pieńką y innym zbożem, także osobnemi towarami obżalowanym do handlu niepozwolonemi, iakoto: wiciami, żelazem, blachą, ołowiem y wszelkimi Noremberskimi, Tureckimi y Olackimi, także tytuniami, chmielami, hanyżami, winem, piwami przywożnemi, y przez się robionemi, wódkami Gdań-skimi in aliis speciebus zrobionemi, do skassowania kraników otworzystych, oraz

sklepów, nad ordynacyą y dekreta pobu-dowanych, wymurowanych y naymem trzy-manych, a zaś w przedaży towarów tych, które obżalowanym y tylko na wyrażonych mieyscach są dozwolone, sposobem w or-dynacyi y dekretach opisanym, zachowa-nia się, nakazania do reskrypcyi y skasso-wania konweneyi, którą obżalowani naru-szyli et in omni niedotrzymali, podług za-łożoney w niey nullitatis cautii, do appro-baty procederu ultimae instantiae et con-victionis, przez żalujących na obżalowanych otrzymanego, do uznania summy lukrów prawnych tym że procederem ultimae con-victionis delatorom przysądzonych, także do przysądzenia dalszych summ za szkody y utrały w procentach mieyskich przez pomnożenie się nie należnego żydom han-dlu miastu poczynione; do zakazania nosze-nia wszystkich towarów po ulicach, klasz-torach, pałacach, kamienicach, dworach, domach y przedmieściach, także z łokciem chodzenia przez żydów utriusque sexus, pod żadnym pretextem; do skassowania tak wagi prywatney na ważenie towarów, iakoteż zabojnicy, do przetwarzania wosków prywatnie u siebie in praejuditium przywi-lejów mieyskich używanych y ustanowio-nych, wespół z kabakami y tandetami nie-należycie, a ze szkodą miasta założonemi-do obwarowania, ażeby ex fundis ulie swo-ich do iurydykyei mieyskiej należeli, tak-koż od szlachtarni swoiey obżalowani dla rzeczy bydła od miasta pozwoloney onera do miasta supportowali, a zaległe powró-cili do zakazania, ażeby w żadne protekcy-e pańskie, senatorskie, duchowne y świec-kie in oppressionem mieszczan nie wda-wali się; tudzież za przestapieniem w czym kolwiek, przez którego kolwiek żyda, lub żydowkę, ażeby kahał Wileński winom podlegał, a sobie repetitionem na przestę-pnym szukał, do obwarowania, ażeby to-warów sobie do handlu pozwolonych y kommestybiliiów przed chrześciany nie za-kupowali, było y konie na przepukstwo y handel nie kupowali, żydów swoich na różne cła y komory, mianowicie czopowego

w-o x-a Lit., gdzie oppressyą chrześcianom czynić zwykli, niedopuszczali, także chrześcian utriusque sexus obsequia sua nie nymowali, żydów przybyłych do miasta z towarami od placenia ad communitatem mercatoriale nie ochraniałi, oraz rzemiosł in praedjuditium uprzywilejowanych cechów dla chrześcian podstępnie nie obchodzili; wagi, miary y lokeie kramskie aby w dwunastu sklepach swoich zawartych do ratusza uchowane brali; do nakazania aby we wszystkim podług prawa pospolitego. ordynacyów y dekretów sprawowali się y onych przeznaczonim ulegali, do pokarania penami ex merito actionis na obżalowanych ściągającymi się; do nadgodzenia szkod, strat, sądzienia expensu prawnego dwakroć sto tysięcy złotych polskich, oraz tego wszystkiego wskazania, co w tey žalobie niedolączonym, a przez głos y kontrowersye dowiedzionym y wyprobowanym zostanie, salva tey žaloby melioratione, lub innej wyniesienia, a do tey łączenia. Za drugim aktoratem sławetnych Franciszka Sądeckiego, Franciszka Otrombskiego—starszych kontubernii chirurgów, medyków Wileńskich, uczeiwych Michała Burharda, Michała Iorasa,—kontubernii iubilierów y złotników starszych Stefana Szablłowicza, Szymona Paszkowskiego—starszych y całego zgromadzenia saffianickiego: Macieja Kisielewskiego, Krzysztofa Łapińskiego—starszych y całego zgromadzenia rzeźników: Andrzeja Rosiewicza, Stefana Pawłowskiego, Gotfrida Hana y całego zgromadzenia szwieckiego: Jana Pieznera—kowskiego, Józefa Traba—kołarskiego, Sylwestra Zdankiewicza—miecznickiego, Jana Piotrowicza — slosarskiego zgromadzenia starszych, y całego zgromadzenia tychże kunsztów, Andrzeja Ceyzera, Gotfrida Standersa starszych y całego zgromadzenia zamecznickiego, Antoniego Łukaszewicza, Warzyńca Żołądkowicza—starszych y całego zgromadzenia cechu gancarskiego, Michała Choldowskiego, y całego zgromadzenia cechu garbarskiego. oraz wszystkich cechów miasta naszego Wilna z starozakonnymi ży-

dami Samuelem Wigderowiczem—rabinem, Mowszą Iosielewiczem, Szmoyłą Hecykiem, y wszystkimi starszemi kahalnemi, tudzież ogólnie y szczególnie wszystkimi żydami Wileńskimi. za dekretem sądów naszych remissyjnych w roku tysiąc siedemset siedmdziesiątym piątym, Apryla dwudziestego siódmego dnia, między żalującymi dellatorami, a obżalowanymi zaszłym y żalobą w nim wyrażoną, mieniąc y referując się do przywilejów, nadań y konfirmacyi, reskryptów, listów upominalnych, oraz do zaszłych in antecessum żalob, processów, dekretów oczewistych, niestannych, odkładowych y całego ogólnie procederu żalujących aktorów z starszymi żydami Wileńskimi zaszłego, a mianowicie o to: iż eo starsi żydzi kahału Wileńskiego, w iedney znowie z sobą będący, protekcją różnych osób swieckich y duchownych zasłaniający się, niepoiednokrotną kontrawersyą, dekretem, reskryptem, przywilejom, od antecessorów naszych żalującym aktorom nadanych, oraz listom upominalnym czynili, y do tych czas bezprześcannie czynią: przywileja, nadania, konfirmacye, żalującym delatorom służące, zuchwale znieważają, tych że żalujących aktorów do ostatniey nędzy, mizeryi y ubóstwa przywiedli, w peny y zareki dekretami, reskryptami, listami upominalnemi udeterminowane y udceydowane złośliwie popadli, w wielkie szkody, straty y expensa prawne obżalowani starsi żydzi Wilensey żalujących aktorów wprowadzili, rozmaite w różnym sposobie krzywdy, szkody y uciemieżenia (iako enarrant processa y žaloby) czynili, y do tych czas czynić nie przestają. O eo tedy żalujący delatores z obżalowanymi żydami Wileńskimi chcąc prawne czynić ante omnia, o approbatę przywilejów, listów, konfirmacyi, reskryptów, dekretów, listów upominalnych, żalującymi delatorom służących, oraz tych że delatorów przy nadanych wolnościach przywilejach y zyskanych dekretach in omni zachowania, contra vero o skasowanie nadań, przywilejów et omnis tituli dokumentów,

in praecuditium żałujących przez żydów ad male narrata od predecessorów naszych wyjednanych, o peny kontrawencyjne dekretom, reskryptom y listom upominalnym podziałane, o peny y zareki dekretami, reskryptami y listami upominalnymi udecydowane, o zakazanie żydom wszelkimi rzemiosłami, rozmaitemi kunsztami bawić się, wszelakie towary przedawać, onemi kupeczyć y handlować, sub paenis w przywilejach y dekretach praescriptis et confiscatione mertiun, non obstante ulla resistentia aut protectione, nec non sub paenis irremissibilibus contraventionis, o skassowanie wszelkich obżalowanych peti-tow, o nadgrodenie szkod, strat y wydatków prawnych, y oto wszystko co czasu prawa obszerniey dowiedziono będzie, zachowawszy tey żaloby meliorationem.— Za rzecim aktoratem rekonwencyonalnym starozakonnych Samuela Wigderowicza—rabina, Samuela Leyzarowicza, Marka Ir-szewicza, Wolfa Aronowicza, Abrahama Michalewicza—starszych y wszystkich żydów kahału Wileńskiego z szlachetnemi Nikodemem Przemienieckim—wóytem, Antonim Lachowiczem—burmistrzem, Janem Konczewskim—pisarzem, oraz całym magistratem, tudzież jzba kupiecką, wszystkimi kontuberniami, y wszystkimi obywatelami miasta naszego Wilna, podobnież za dekretem sądów naszych remis-syjnych w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątym, Apryla dwudziestego siód-mego dnia, między żałującemi del-latorami y obżalowanemi zaszłym, mie-niając y referując się do zaszlego hac in causa w sądach naszych zadwornych asse-sorskich w. x. Lit. procederu, tudzież do expedyowanej za dekretami oczewistemi tegoż sądu naszego inkwizycyi, mianowicie oto: iż co żałujący delatorowie od począt-ku nastania swojego w państwie królestwa naszego, nietylko że od przodków naszych przed zjednoczeniem korony Polskiej z xięstwem Litewskim, ieszcze absolutnie panujących, różnemi czasy wolnościami opatrzeni, y do obywatelstwa łaskawie

przypuszczeni zostali, ale też y po zrzecze-niu się przez predecessorów naszych kró-lów ichmościów polskich na rzecz pospo-litą wszechwładztwa, a zatym po nastąpio-ney w narodzie wolności, równie od kró-lów już nieabsolutnych, iako też od wol-ney Rzeczy Pospolitey mając wszystkie pier-wiastkowe od monarchów (iako sie namie-niło) absolutnych nadania, względem nadania po różnych miastach, miasteczkach, mianow-icie w mieście naszym Wilnie rozmaitych wol-ności zamienione y zabezpieczone, do tąd bez żadney od nas y stanów Rzeczy Pospolitey dyspozycyi, y według determinacyi przy-wilejów, reskryptów, ordynacyi, sądów na-szych relacyinych y assessorskich, oczewi-стых dekretów, y na wzajem między te-miż żałującymi delatorami, a wszystkimi obżalowanemi miasta naszego Wilna mie-szczanami stanowymi ugodliwych tran-zakacyi, albo konwencyi, we wszystkim zachowując się y nieczyniąc w niezym obża-łowanym mieszczańom Wileńskim we wszy-stkich tych że obżalowanych mieszczan ob-chodzeniach się przeszkody, w mieście na-szym stolecznym Wilnie zdawna, acz z uci-skim stanem swojego, często od obżalowa-nych mieszczan doświadczonym, do tąd mieszkają, wszakże tym wszystkim przywi-leiom, wolnościom y nadaniom monarchów obżalowani mieszczenie miasta naszego Wilna sprzeciwiając się absolutnie postę-pować, nie tylko że żałującym delatorom żydom kahału Wileńskiego wszystkie tak w utrzymywaniu handłów rozmaitemi towa-rami, iako też we wszystkim odcięli wol-ności, ale też przez różne osoby, osobiste tym że żałującym delatorom czynią krzyw-dy, onych w prywacie zabierają więzienia, odkupiających w czasie sobie żadnym mo-narchów zakazem niebronnych, na rynku potrzebnych do życia rzeczy, sromotnie przez mistrza czyli onego substituta spędzać rozkazują, o czym zupełnie imieniem żał-ujących delatorów uczyniony zaświadcza ma-nifest, na to w trzech tylko ulicach żał-ującym delatorom na twierdzy ordynacyi najjasniejszego króla imci Władysława

czwartego wyznaczonych, szczuple mieszczących, iakoby ciż żalujący delatorowie w dalszych ulicach, sobie niewolnych, nad ustawą ordynacyi namienioney mieszkań mieli, obżalowani mieszczanie gwałtownie y bezdowodnie zaskarżają, nie dostrzegając w tym punkcie nakazu ordynacyi, którą obżalowany magistrat spólnie z urzędem Wileńskim grodzkim obowiązane aby z namienionym urzędem possessorów do przedania domów y kamienie nakłaniał, y chociaż oto obżalowany magistrat Wileński nie starał się, y do skutku tego nie przyprowadził, owszem przestępując namienioney ordynacyi ustawę, nie tylko że permissive mieszczanom między żydami mieszkać dozwala, ale też różne pretexta wynajdując, z tych nawet kamienie y domów, które przez żalujących delatorów są nabyte, gwałtownie negują, zadłużonym delatorom żalującym, nie przekonawszy onych w sądzie należnym grodzkim, przez też ordynacye y wszystkie poslednieysze dekreta, przywileia, reskrypta monarchów determinowanym, kamienie y domy zaieżdżają, wszakże mniej bacznie na wszystko obżalowanemu magistratowi żalujących delatorów obwiniają o przestąpienie we wszystkim ustaw tak monarchów, iako też Rzeczy Pospolitey, same nawet w żadnym punkcie tym że ustawom nieulegając, wyraźnie we wszystkim sprzeciwiając się, nadto na większy ucisk z stanu żalujących delatorów dla tym snadniejszego przyspieszenia swym żądaniom skutku, wszystkich kunsztów zeromadzenia cechowe spólnie z izbą kupiecką zniósłszy się, obżalowany magistrat Wileński przeciwko żalującym delatorom zainstrumentował, a tym sposobem do waśni, pieni y dalszych żalujących delatorów zniszczenia dał pobudkę, iakoż wszystkie cechowe zeromadzenia zburzywszy się, nie dla doswiadczonych od żalujących delatorów krzywd y przeszkód w swych kunsztach, ale szczególnie ulegając rozkazowi y zaleceniu obżalowanych magistratowych osób w niczym niewykraczających żalujących delatorów do prawa niesłusznie pociągając, a przeciwko

determinacyom wszystkich przywileiów y dekretów, też zgromadzenia cechowe szczególnie z instynktu obżalowanego magistratu Wileńskiego, ażeby żalującym delatorom czynienie wszystkich kunsztów y w onych doskonalenie się zbroniome było usilnie starają się; żalujący delatorowie nie tylko że żadnemu zgromadzeniu cechów w niczym przeszkodą nie są, ale bardzo małe z dozwolonych sobie rzemiosł partycypując użytki, ledwo tylko ztąd sposób dostarczający wyżywienia mieć mogą; równie ten że obżalowany magistrat w niczym dostrzegając publicznego w mieście naszym Wilnie ubezpieczenia, dozwala różnym osobom żalujących delatorów skrzywdzać, a przez to żalujący delatorowie według dozwolenia przodków naszych królów polskich, żadną wolnością cieszyć się nie są bezpieczeni, gdyż we wszystkim tak od obżalowanego magistratu, iako też od wszystkich gminnych obywatelów, gwałty, nachodzenie tumultami na domy y wiolecyę częstokroć doswiadczają, tym sposobem ze wszystkich majątków swoich wycienczeni zostając, nie są nawet w stanie wysłać się sposobu do ratowania się, od ostatniego zniszczenia y zguby, kiedy nawet obżalowany magistrat co rocznie na żalujących delatorów, niby pro ornamento publico miasta naszego Wilna, po złotych sześćset wybierając, opatrzenia należnego rur wodnych, które ciąg do domów y kamienie żalujących delatorów mając, nie czyni, przezo żalujący delatorowie nie tylko że nie dla wygody ustawicznej, ale też w czasie często nadarżających się w tym że naszym Wilnie konflagrat, a to z przyczyny niedostatku wody, do uchronienia się od upadku niemałego z tąd mają uszkodzenia, a obżalowany magistrat Wilenski, będąc obowiązany z wybierania takowey summy w czasie calculum zdawać, nigdy w tym zadosyć nieuczynił, owszem obracając tę summę na własne prywatne użytki, dopomnienia się oto żalujących delatorów za najmniejsze wykroczenie rozumia; podobnym że sposobem wszyscy kupcy tegoż miasta naszego Wilna,

chcąc żalującym delatorom wszystkich za-  
bronić handlów, wzięli to jako za nayprzy-  
zwoitszy pretext, że dla tego całe zgro-  
madzenie kupieckie do upadku przyszło, iż  
żalującym delatorom zarówno z obżalowa-  
nymi mieszczanami we wszystkim używać  
wolności jest od monarchów dozwolono.  
Które oskarżenie mieszczan, jako się na  
widok okazuje, że z niesprawiedliwych po-  
budek nastąpiło, tak też tym końcem y za-  
miarem od obżalowanych jest użyte, ażeby  
całe żalujących zgromadzenie z miasta na-  
szego Wilna wyrugowane było; w nadmie-  
nionych ztym krzywdach wszystkich ża-  
lujących delatorowie, idąc stopniem prawa  
pospolitego dozwołonym, udawszy się do  
zwierzchniej sądów naszych zadwornych  
Litewskich iurydykcyi, y w tym że sędzie  
chcąc z obżalowanymi prawem czynić, an-  
te omnia, obwarowania żalującym delato-  
rom całemu zgromadzeniu żydom Wileń-  
skim względem wolnego obywatelstwa w  
mieście naszym Wilnie stołecznym od wszy-  
stkich tumultów, gwałtów, wiołency y bez-  
pieczeństw przez mieszczan tegoż miasta  
Wilna często dopełnionych, securitatem  
zdrowia, życia y wszelkich majątków,  
utwierdzenia wszystkich przywilejów, na-  
dań, dekretów, reskryptów, ordynacyi et  
omnis tituli in partem żalujących delatorów  
służących tranzaktów, mianowicie zapisu  
ugodliwego w roku tysiąc siedmset czter-  
dziestym drugim, Marca dwódziesiątego dzie-  
wiątego dnia datowanego, na wzajem ża-  
lującymi delatorami, a wszystkiemi miesz-  
czanami Wileńskimi stanowionego, na  
twierdzy których nakazania, ażeby miesz-  
czanie Wileńscy w niczym przeszkody nie  
czynili, y onym w żadnym punkcie w han-  
dlach nieuszkodzali, uznania, calculum z  
summy co rocznie przez obżalowany  
magistrat od żalujących delatorów wybiera-  
ney, jako nie na publiczną ozdobę miasta,  
ale na prywatne użytki dotąd obracającej  
się, nakazania, ażeby magistrat według  
obowiązku wszystkich przywilejów y włas-  
ney konwencyi publicznego w mieście  
Wilnie dostrzegał bezpieczeństwa, oraz na-

kazania, iżby magistrat rur wodnych nale-  
żyte opatrzenie czynił y wody dostarczał, a  
zaś które dotąd z tey przyczyny żalujący  
delatorowie ponieśli szkody, wszystkich  
nadgrodzienia, a na te expensa prawnego  
sto tysięcy złotych etiam praevio iuramento  
przysądzenia, nadgrodzienia szkod, strat, oraz  
tego wszystkiego co czasu prawa deduce-  
tur salva žaloby melioratione—iako te ża-  
łoby z pozwu mandatu autentycznego y de-  
kretu sądów naszych remissyjnego w roku  
tysiąc siedmset siedm dziesiąt piątym, Apri-  
la dwudziestego siódmego dnia między ża-  
lującymi delatorami a obżalowanymi zapad-  
łego, do cancellaryi naszej dekretowey za-  
dwornej assessorskiej w-o x-a Lit-o odda-  
nych de tenore suo w ten nasz dekret są  
ingrossowane, tak za onemi prenominałae  
partes ad invicem przed sądem naszym za-  
dwornym assessorskim w-o x-a Lit-o insti-  
tuerant actionem. W której sprawie dnia  
dziesiątego Novembra, roku wyż na dacie  
wyrażonego. My król, za potrzebowaniem  
od aktorów, beneficium iuris godziny, któ-  
rą tymże aktorom wedle prawa użyć u-  
żyłszy, do dalszego terminem prawnym tey  
sprawy przywołania odłożyliśmy. Tegoż ro-  
ku dnia dwudziestego drugiego Novembra  
post expirationem horae y po kontrower-  
sjach od starszych żydów kahału Wileń-  
skiego o użyczenie beneficium iuris go-  
dziny, in contra od magistratu miasta na-  
szego Wilna o uchilenie oney nawzajem  
wnoszonych, ponieważ dwoma dekretami  
oczewistemi sądów naszych, jednym roku  
tysiąc siedmset pięćdziesiąt szóstego, Febru-  
aryi czwartego dnia, drugim tysiąc siedm-  
set siedm dziesiąt piątego, Apriła dwódzie-  
stego siódmego dnia, bez żadnych dylacyi,  
godzin, obmów y munimentów determino-  
wana jest in principali rozprawa, zaczym  
My król, inhaerendo wżwży wymienionym  
dekretom, uchiliwszy żadaną godzinę, pro-  
ceder między stronami nakazaliśmy. In pro-  
cedendo, tegoż dnia, My król, aktorat szla-  
chetnego Franciszka Sądeckiego y całego  
gminu y pospółstwa miasta naszego Wilna,  
iako też różnych cechów z karty setney

iedynastey, z regestrów magdeburskich, do wpisu y aktoratu szlchetnego magistratu Wilenskiego na karcie siedmnastey w tych że regestrach magdeburskich będącego, z którego ninieysza przypadła sprawa, przyłączyszy iterum iterumque proceder nakazaliśmy. In procedendo, tegoż roku dnia pierwszego Decembra, My król aktorat starszych żydów kahału Wilenskiego z karty setney szesnastey z regestrów magdeburskich do wpisu y aktoratu szlchetnego magistratu y całego miasta naszego Wilna na karcie siedmnastey, w tych że regestrach magdeburskich będącego, z którego ninieysza przypadła sprawa, przyłączyszy iterum iterumque proceder nakazaliśmy. In procedendo eodem anno mense et die, My król, przez panów rad y urzędników w sądach naszych zadwornych assessorских w-o x-a Lit-o zasiadających, powyżey wyrażone aktoraty wespół z żalobami do nich należącemi w iedno złączyszy y skombinowawszy w samey sprawie, po oczewistych y dostatecznych między stronami aktoraty swoje maiącemi, to jest: od szlchetnego magistratu izby kupieckey y wszystkich cechów, oraz całego pospółstwa miasta naszego Wilna, in praesentia szlchetnego Xawerego Stefaniego—radey Wilenskiego, szlchetnych Fraubena y Franciszka Sandeckiego, delegowanych od tegoż miasta plenipotentów, przez urodz. Iózefa Fergisa—rotm. powiatu Upitskiego y Antoniego Modzelewskiego — komornika Smolensk. od starszych żydów y całego kahału Wilenskiego, w obecności starszych kahałnych przez urodz. Iózefa Szyszle, stolnika xięstwa Inflantskiego y Iózefa Miłozna—krayczego Kowieskiego, zacowszy od dnia dwódziesiątego drugiego miesiąca Nowembra roku bieżącego, usque ad datam superius expressam przez produkta y repliki nawzajem in principali wnoszonych kontrowersyach, y po przeczytaney w zawartym sądu naszego kole inkwizycyi y wizyi, y z dekrétami sądów naszych, iednym w roku tysiąc siedmset piędziesiąt trzecim, Octobra ósmego dnia, drugim ro-

ku tysiąc siedmset piędziesiąt czwartego Nowembra szesnastego dnia ferowanemi, przez w. w. Dominika Suchodolskiego—regenta w-o x-a Lit-o, pisarza grodzkiego powiatu Wolkowskiego y Ignacego Łopacińskiego—sędziego grodzkiego Braclawskiego, w roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątym Apryla dwódziesiątego piątego dnia, hac in causa expedyowanych, w zachodzących między temiż stronami kwestyach y sporach, a pod kognicyą sądu naszego podanych, następnę czyniemy wyroki: A nayprzód co do przeznaczenia siedliska dla żydów w mieście naszym Wilnie, lubo od szlchetnego magistratu y wszystkich chrześcian obywatelów tegoż miasta naszego Wilna, produkuiąc ordynacyą, czyli medya adinventa przez kommissarzów sławney pamięci przodka naszego Władysława czwartego wyznaczonych ułożone, a przez tegoż nayjaśnieyszego Władysława czwartego reskryptem, w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim, miesiąca Lipca dwódziesiątego szóstego dnia w Wilnie datowanym, in toto approbowane, y w tenże reskrypt ingrossowane, wydzielające na osadę dla żydów trzy ulice, iedną od świętego Mikołaja aż do Niemieckey ulicy z obu stron, drugą Żydowska zowiącą się, trzecią Iadkową y na tych że ulicach domów y kamienie wiecznością nabywania dozwalające, tudzież dwu dekréta oczewiste, ieden sądów kommissarskich roku tysiąc sześćset trzydziestego szóstego, Junij dwódziesiątego dnia ferowany y w tym że roku Septembra trzeciego dnia podobnież przez nayiasnieyszego Władysława czwartego utwierdzony, drugi sądów naszych relacyinych roku tysiąc sześćset czterdziestego czwartego Decembra szesnastego dnia zapadły, a nakazanie, izby żydzi w mieście naszym Wilnie nic więcey iak tylko w trzech ulicach, powyższemi dekrétami y ordynacyą wyznaczonych, mieszkania swe rozciągali, a z innych ulic izby rugowanemi byli, y sądu naszego dopraszano się, iednak ponieważ zwyż produkowanych munimentów tak ordynacyi roku tysiąc sześćset trzydziestego

trzeciego Lipca dwudziestego szóstego dnia reskryptem przez najwiasniejszego antecessora naszego Władysława czwartego utwierdzonej, mieszczanie się żydom w mieście naszym Wilnie na trzech ulicach, iedney od s-o Mikolaia aż do Niemieckiej ulicy z obu stron, drugiej Żydowska, trzeciej Jadkowa zwanych, nakazujące, y na onych skupowanie lub zamianę lub też innym sposobem na wieczność nabywania domów y kamienie tym że żydom determinujące, a nim takowe domy y kamienie zostaną nabyte, wolność mieszkania w tych wszystkich miejscach, na których podówczas ciż żydzi lokowali się, zachowujące, iako też z dekretu kommissarskiego w dacie roku tysiąc sześćset trzydziestego szóstego Junij dwudziestego dnia ferowanego, prócz wyż wzmienionych ulic, na mieszkanie żydom determinowanych, pięć tyłów kamienie z Niemieckiej ulicy onym przyległych, y całą kamienią Brzostowskich do skupienia tym że żydom przeznaczającego, przytym z dekretu relacyjnego sub actu roku tysiąc sześćset czterdziestego czwartego Decembra szesnastego dnia, do powyższych ordynacyi odwołującego się, y ażeby żydzi nie więcej kamienie y domów miejsc w Wilnie, iak tylo ile podówczas we trzech ulicach im wydzielonych znajdowało się, nieskupionych utrzymywali, oraz izby urząd zamkowy Wileński z magistratem miejskim też wszystkie domy zweryfikował zalecającego, a do skupienia przez żydów kamienie y domów w ulicach im wyznaczonych, termin do lat dwudziestu pięciu zamierzającego, w takowym przeciągu czasu izby urząd zamkowy spólnie z magistratem Wileńskim possessorów kamienie y domów nieskupionych, praevia taxa do sporządzenia skłaniał nakazującego, zupełnie sąd nasz został obiaśnionym, iż takowe wszelkie ustawy y wyroki dekretów względem umieszczenia żydów na pomienionych trzech ulicach, im wydzielonych, y z powodu licznego rozmnożenia się żydówstwa, y z przyczyni niechętny przez dziedziców mieszkań na owych ulicach mianych prze-

daży nigdy w ostateczną exekucją nie weszli y wejść nie mogły, o czym y pod rokiem tysiąc sześćset czterdziestym piątym Marca dziesiątego dnia, za dekretem sądów naszych relacyjnych przez urząd magistratowy Wileński czyniona rewizya opowiadaiaça, iż tylo w tych trzech zaznaczonych ulicach domów wszystkich trzydzieści dwa znajdowało się, z tych iedynastu nie było skupionych, w domu zaś iednym z nabytych mieściło się po kilkanastu żydów gospodarzów, a największa liczba była zasiedlonych żydów na Zamkowej, Biskupiej ulicach, nadto siedmaście domów w niedozwolonych ulicach posiadali, y pod rokiem tysiąc siedmset pięćdziesiąt piątym Apryla dwudziestego piątego dnia za dekretem sądów naszych assessorskich przez w. w. urzędników expedyowana inkwizycya y wizya, że kamienie y domy na pomienionych trzech ulicach dla żydów przez ordynacye y dekreta osadzie zadeterminowanych wszystkie prawie w zadziżeniu przez różnych possessorów tak duchownego, iako y świeckiego stanu, znaydzone zostały, a zaledwo kilka do dziedzictwa żydów przynależały poświadczają, z których to takowych zaświadczeń ponieważ jasny iest wywod, że ani tak licznie rozmnożonych y zasadzonych w mieście naszym Wilnie żydów w tych trzech ciasnych wyż wzmienionych ulicach, umieszcic, ani też zniewolic dziedziców do koniecznego wyprzedania się z mieszkań w owych ulicach mianych bez złamania prawa kardynalnego, swoją własnością, iako chcąc każdemu obywatelowi rządzić pozwalającego, niemożna, a ponieważ y przywilejem najwiasniejszego przodka naszego Zygmunta Trzeciego, w roku tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt trzecim miesiąca Czerweca pierwszego dnia konferowanym, wolność żydom sadzenia się w kamienicach y domach szlacheckich w mieście naszym Wilnie będących, y onych u szlachty nabywania nadaną y przywilejem najwiasniejszego Władysława Czwartego w roku tysiąc sześćset trzydziestym trzecim Februarij dziewiętnastego dnia też wol-



ność dla żydów potwierdzającym, nadto ieszcze trzy ulice w mieście Wilnie na osadę tym że żydom przeznaczono, y ponieważ żądając stany zgromadzone przez konstytucyą tysiąc szesćset trzydziestego trzeciego roku sub titulo libertas commerciorum w-o x-a Litt-o, ażeby wszelkie handle w kramach y domach w mieście naszym Wilnie żydom prowadzić dozwolono, nie wzbrowniły im wszędzie wolnego mieszkania, nadto ponieważ y z samey konwencyi między obywatelami chrześcianami miasta naszego Wilna, a starszymi żydami w roku tysiąc siedmset czterdziestym drugim Marca dwódziesiątego dziewiątego dnia zawartej, y tegoż roku Julij trzydziestego dnia w trybunale głównym w-o x-a Litt-o przyznanej, żydów przy tych samych osadach, iakie pod owym czasem mieli, zachowującą, niepodobność w trzech ciasnych ulicach dopiero zamknięciu dowodzi się. Zaczyn my król z wywyżmienionych uwag y przyczyn, biorąc miarę przywilejów najjasniejszych przodków naszych sławney pamięci Zygmunta Trzeciego, roku tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt trzeciego, Czerwca pierwszego dnia y Władysława Czwartego, roku tysiąc szesćset trzydziestego trzeciego February dziewiętnastego dnia, tudzież konwencyi pod rokiem tysiąc siedmset czterdziestym drugim, Marca dwódziesiątego dziewiątego dnia zawartej, oraz stosując się do samey sprawiedliwości, wszystkim żydom w całym mieście naszym Wilnie na przedmieściach onego, wyłączając tylko dwie ulice publiczne iedną od Ostrey Bramy aż do Katedry, drugą od Trockicy bramy aż do Świętego Jana rozciągającej się, osadzać się, domy y kamienice od różnych osob nabywać, lub za kontraktami doczesnie dzierżać y w onych bez żadney od miasta przeszkody mieszkać dozwalamy, a w nabytych wiecznością domach y placach pustych, ażeby się żydzi murowali, też mury dachówką pokrywali, z drzewa zaś napotytnie nie stawiać nie wazyli się, przykazujemy. Gdzie by zaś na wyłączonych powyżey dwóch publicznych ulicach puste place, lub stare

mury w rozwalinach być się okazały, a w takowych miejscach żydzi nowe erekcyje murów dla siebie wystawiać, lub nowo przybyli osadzać się żądali, tedy w takowym razie ażeby zezwolenia magistratu Wileńskiego zasiężeli, a magistrat za rozpoznaniem iż takowy mieszkaniec ozdobę miastu y użytek przynosić może, ażeby wydania konsensu na piśmie od siebie onemu niezaprzeczal, y takowy konsens w akta swoje wprowadził, decernimus; bez otrzymanego zaś konsensu od magistratu, ażeby odtąd żydzi na pomienionych dwóch wyłączonych publicznych ulicach osadzać się, ani żadnych kamienic domów kupować, ani też najmować pod żadnym pre-textem nie wazyli się, sub paenis zakazujemy. A zaś do daty niniejszey iezeli by się znajdowały na tych dwóch publicznych ulicach kamienice, przez żydów wiecznością legalnie nabyte y zapossydowane, ich własności zachowujemy.—Co do handłów rzemiosł y innych wolności, lub podobnież od szlachetnego magistratu y wszystkich chrześcian obywatelów miasta naszego Wilna, stawiając z temiż samymi munimentami idące ordynacyą w roku tysiąc szesćset trzydziestego trzeciego Lipca dwódziesiątego szóstego dnia, przez najjasniejszego antecessora naszego reskryptem konfirmowaną, oraz z dekretami kommissarskiemi y relacyinym, tudzież konwencyą między miastem a żydami na wzajem zawartą, superius de data et actu wzmienionemi, o rozdystyngwowanie, iakich starozakonni żydzi handłów y rzemiosł używać powinni, a iakich nie, u sądu naszego żądano,—iednak ponieważ konstytucyą tysiąc szesćset trzydziestego trzeciego roku, pod tytułem Libertas commerciorum W-o x-a Lit-o zaświadcza, że dla tego stany w-o x-a Lit-o żądały wszelkich handłów w kramach y w domach w mieście naszym Wilnie żydom dozwolenia, ażeby snadniejszy mieli przystęp, gdyż practia rerum in immensum auctą wielką w Rzeczy Pospolitey przyniosły, y że takowy punkt Libertas commerciorum najiasniejszy predecessor nasz Wła-

dysław czwarty, podówczas panujący, za przybyciem do Wilna, dekretem swoim uspokoić przyobiecął, po której konstytucyi ponieważ nastąpiła ordynacya, czyli media adinventae przez kommissarzów ad hunc actum zesłanych ułożone, przez tegoż najjaśniejszego Władysława czwartego reskryptem utwierdzone, przepisujące dla żydów obręb wolności w utrzymywaniu handłów, rzemioł i szynków, y oraz izby ciż żydzi kramów otwartych po wyseiu lat dziesięciu nie mieli zastrzegające, tudzież późniejszy dekret, równie kommissarskie, roku tysiąc sześćset trzydziestego szóstego Iunii dwudziestego dnia determinujący opłatę sześćset złotych każdorocznie przez żydów dla miasta, za uwięzione onym nie co wolności, iako też relacyiny roku tysiąc sześćset czterdziestego czwartego Decembra szesnastego dnia, po wyseiu lat dziesięciu ordynacyą zaznaczonych otwieranie kramów icszeze do pięciu lat proroguiący, do powyższej ordynacyi odwołujące się dystynkcyą tych że handłów y rzemioł, oraz zamiar szynków dla tych że żydów poczyniły, z powodztwa których dystynkcyi ponieważ skutek nie tylko przez same wyż wzmienione munimenta, ale też nie przerwanie przez wszystkie przywileia od najjaśniejszych antecessorów naszych Iana Kazimierza, Michała, Jana trzeciego, Augusta drugiego y Augusta trzeciego, idkę jeden sub data roku tysiąc sześćset czterdziestego dziewiątego, Februarij dziewiątego dnia, drugi roku tysiąc sześćset szesdziesiąt dziewiątego Decembra czwartego dnia, trzeci roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego Februarij dwudziestego ósmego dnia, czwarty roku tysiąc siedmsset trzynastego Marca czwartego dnia, piąty roku tysiąc siedmsset trzydziestego ósmego Maja dwudziestego ósmego dnia, w ostatku od nas króla w roku tysiąc siedmsset siedmdziesiąt szóstym Decembra siedmnastego dnia żydom Wileńskim wydane, ad praesens u sądu naszego produkowane, zawsze był od czasu do czasu zawieszany, a tym samym wyraznie się probuie, że usta-

wy przez wyż pomienione ordynacyą y dekreta, do okoliczności tylko owego czasu stosowane były, a przeto dotąd exekucyi nie wzięły. Demum ponieważ sama konwencya roku tysiąc siedmsset czterdziestego drugiego, Marca dwudziestego dziewiątego dnia między tymiż stronami zawarta, podobneż dystynkcyę w części czyniąc nie wiekuiestego nie zadeterminowała, a zatym gdy takowe wszystkie rozrządzenia nie stałego y trwać na zawsze mającego nie postanowiwszy, dawały przyczyny nieskończonych sporów y miszczących miasta procedurów, a starozakonnym żydom przez przywileje y konstytucye do mieszkania w mieście Wilnie przyjętym stały się przeszkodą, równie do gruntownych y ozdoby w mieście czyniących osiadłości, iako też do powszechney y użytki miastu przynosić mogącej industryi, zaczym my król zamykając wszelkie powodztwa do procederu, a stosując się równie do przywilejów najjaśniejszych predecessorów naszych, jednego Zygmunta trzeciego, roku tysiąc pięćset dziewiędziesiąt trzeciego Czerwea pierwszego dnia, handle y kupie rozmaite w mieście naszym Wilnie starozakonnym żydom dozwalaiaącego.—drugiego Władysława czwartego, roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego Februarij dziewiętnastego dnia, również wolności w handlach iako innym mieszczanom Wileńskim nadaiącego, iako też do konstytucyi roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, wszelkie handle w domach y kramach w mieście Wilnie bez żadney excepcyi y dystynkcyi dozwolenia dla żydów żadaiaący, oraz do konstytucyów annorum tysiąc sześćset ósmdziesiąt piątego y tysiąc sześćset dziewiędziesiątego, pod tytułem pogłowne żydowskie, securitatem osob et commertiorum zabezpieczaiących,—wszystkim starozakonnym żydom w mieście naszym stołecznym Wilnie mieszkaiącym, prowadzenia publicznie wszelkich y wszystkich w ogólności handłów, używania rozmaitych kunsztów y rękodziel, utrzymywania szynków y propinacyi, bez żadney od obywatelów chrześcian dystynkcyi y w

najmniejszym punkcie excepcyi, w całym mieście naszym Wilnie y przedmieściach onego, prócz wyłączonych powyższym wyrokiem naszym dwóch publicznych ulic, iedney od Ostrey Bramy aż do Katedry, drugiey od Trockiey Bramy aż do kościoła st-o Jana rozciągających się dozwalamy, w tych iednak kamienicach które wiecznością przez starozakonnych żydów na wyż wzmienych dwóch ulicach publicznych do daty niniejszego dekretu naszego, okaza się bydź nabyte, a wyrokiem powyższym sądów naszych przy własności ich zastawione, tym że żydom dziedzicom szynki utrzymywać permittimus, oraz ażeby szlachetny magistrat Wileński y wszyscy chrześcianie, obywatele miasta naszego Wilna, wszelkich produktów wszystkim starszym żydom w mieście y na przedmieściach mieszkającym, tak na rynku, iako też y na ulicach publicznych kupować y sprzedawać nie bronil, praecavemus; nadto co do rzemiosł ażeby przez rzemieślników różnego rodzaju, dotąd znajdujących się, inni odtąd przybyli y wchodzący w maystrówstwo, rzemiosła iakiego nie wprzód one sprawować mogli, aż pierwiey przed examinatoryami z magistratu wyznaczonemi, bądź żydami, bądź chrześcianami, okaza zdatność y umiejętność swoją, y za okazaniem świadectwo od magistratu na piśmie otrzymania, praesenti decreto nostro postanawiamy, a udziałem takowey dla żydów wolności, iżby równą z onych iako y z innych obywatelów miasta naszego Wilna w publicznych swoich y ozdobę miastu przynoszących potrzebach, znajdowało użyteczność, przeto wszystkim starozakonnym żydom w mieście naszym Wilnie y na przedmieściach onego, tak dziedziczne osiadłości swe mającym, iako też za kontraktami różnemi domy y kamienice od iakiegokolwiek bądź stanu posiadującym y na potym osiadać y mieszkać mogącym, ażeby odtąd według przywilejów, miastu Wilnowi służących, do równego znoszenia wszelkich pod iakimkolwiek tytułem ciężarów mieyskich w czasach spokojnych y krytycznych wyniknąć

mogących, oraz do poprawy murów publicznych y bruków, uporządkowania wszelkich narzędziów od ognia, stawienia w mieście swiatła, utrzymowania garnizonu mieyskiego, reparowania bram, ratusza y tego wszystkiego, cokolwiek ozdobę miastu użytek przynosić może, wspólnie ze wszystkimi mieszczanami należeli y od onych się nigdy nie wylamywali, nakazujemy. Żeby zaś przez niestuzne narzucenia takowych składek, tak od szlachetnego magistratu Wileńskiego, iako też od kupców, oraz cechów miasta naszego Wilna, dla tych że żydów nie działo się pokrzywdzenie, przeto aby szlachetny magistrat Wileński nie wprzód determinował też składanki, aż przez publiczną sessyą okaże konieczną onych potrzebę, która skoro na tey że sessyi za prawdziwą uznana zostanie, w ówczas ażeby ten że szlachetny magistrat o takowych potrzebnych składankach obwieszczać chrześcian, obwiescił zarazem y żydów, a ci ażeby z pomiędzy siebie osoby delegowane zesłali na ratusz, gdzie zastawieniem się tak od kupców y od różnych cechów, iako też od żydów wybranych osób, ażeby tenże magistrat w proporcją majątku, handlu, rzemiosł, szynków y innych wolności utrzymywanych, tak na obywatela chrześcianina, iako też y na żyda gospodarza równą składankę rozdyspartymentował, y w ów cały dyspartyment na wszystkich gospodarzów chrześcian y żydów uczyniony, do akt swoich podał, y w każdym składanek czasie zawsze podawał; kahał zaś takową składankę przez sessyą udeterminowaną, a przez szlachetny magistrat rozdyspartymentowaną, iżby zupełnie od żydów wybrał, y do kassy publiczney mieyskiey, praevia od tegoż szlachetnego magistratu quietatione, niezawodnie importował, a szlachetny magistrat ażeby też wybrane składanki non in commodum suum, lecz na potrzeby publiczne całego miasta obracał, sub paenis varuujemy. A iesli by na dopłatę, przez innych obywatelów chrześcian dopełniającą się, większą na któregoż żydów mieszkanka ten że szlachetny

magistrat narzucał składankę, w takowym razie wolność tym że żydom udania się do sądu naszego zadwornego assessorskiego y w tym że sądzie etiam uzyskania, najprędzszy z szlachetnym magistratem rozprawy przeznaczamy, a za dowiedzeniem u sądu w takowym punkcie przez żydów skargi, że szlachetny magistrat Wilenski nie tylko zwróceniem nadłó wybranej składki, lecz ieszcze przykładney karze z wyroków tegoż sądu wyznaczyć się mającey, uleżma, ostrzegamy. Gdyby zaś wszyscy obywatele miasta naszego Wilna, tak chrześciance, iako y żydzi, importuiący na potrzeby tegoż miasta składanki, równie o percepcie, iako y expensie tych ze wyłożonych składanek, per consequens y wszystkich dochodów mieyskich gruntowne mieli zawiadomic, a przeto słodzili wszystkie nie napróżno dzwignane ciężary, więc ażeby szlachetny magistrat Wilenski każdorocznie ze wszelkicy percepty do kassy mieyskicy wchodzącey, y expensy z tey że kassy wyłożoney, publicznie na ratuszu przed mieszczanami kalkulował się, z takowego okulkulowania brał od miasta kwiatyca, determinuiemy. A że niniejszym wyrokiem naszym żydzi pociągnięni zostali do dzwignania zarówno wszelkich ciężarów mieyskich, więc znosząc odłąd obowiązek opłaty do miasta sześciu set złotych polskich dekretem y konwencyą anterius przepisany, od onego tych że żydów Wileńskich na zawsze uwalniamy, y oraz ażeby ciż żydzi, tak w różnych kunsztach y rzemiosłach bawiący się, do cechów mieyskich, iako też kupcy y rzemieślnicy ex re handłów y robot do żadnych podatków bydłem, mięsem, pieniędzmi et sub quorumque titulo wybierać się mogących, prócz powszechnych składanek, wyżey determinowanych, przez szlachetny magistrat y wszystkich obywatelów chrześciance pociąganiem niebyli, waruiemy, z tym iednak zastrzeżeniem, ażeby w mieście naszym Wilnie kupuiący y przedaiący wszelkiego rodzaju zboża, miary ratuszowey publiczney nie zaś własney prywatney używali, tu-

dzież z niey sprawiedliwie utrzymywali; przytym ażeby browarów do palenia wódek, robienia miodów y piwa w samym mieście Wilnie, równie mieszczanie, iako y żydzi odłąd nie mieli, pod winami nieuchronnemi nakazuemy. Co wszystko animadwersyi y baczności szlachetnego magistratu Wilenskiego podaiemy, a iako takowe urządzenie, udzielające wolność żydom, bez zamiaru y dystynkcyi, do wszelkich handłów y kunsztów ma istotny cel, iżby ciż żydzi stali się publico y miastu użytecznymi, więc gdyby między gminem żydów próżniactwem bawiących się niebyło, postanowiamy, ażeby kahał Wilenski onych, iesli by się znaydowali, do wszelkich prac, rzemiosł, rękodziel y zarobków niewolił, a od tych iesli by się wyłamywali, podówczas ażeby ten że kahał za dodaniem sobie od szlachetnego magistratu pomocy, takowych próżniaków y do żadnych kunsztów y pracy niebiorących się, z miasta Wilna, z przedmieściów onego, nieomieszkanie rugował, sub paenis nakazuemy. Co się zaś tyce czyszczenia ulic y ochędóstwa w domach żydowskich, ponieważ y ten punkt ku powszechney potrzebie miasta zmierza, więc ażeby wszyscy żydzi, tak ulice na których mają swoje siedliska czyszcili, iako też same mieszkania w ochędostwie utrzymywali, pod ukaramiem przez szlachetny magistrat każdego mieszkańca, przed którego był kamienicą czyli domem ulica lub też same mieszkanie onego oczyszczone nie było, winą pieniężną złotych polskich dwóch ad usum publicum tyle, ile razy to dostrzeżonym będzie przykazuiemy, a dla dostateczniejszego powyższych wyroków naszych w rozdyspartymetowaniu składanek wyekskwowania, rewizyą wszystkich kamienic y domów przez żydów w mieście naszym Wilnie y na przedmieściach onego, równie za prawami wieczystymi, iako y za różnymi kontraktami doczesnie posydzowanych, z dokładem samych żydów gospodarzów z inwentowaniem potrzebną być uznaiemy. Którą to rewizyą ażeby szlachetny magi-

strat Wilenski przez delegowane osoby od siebie za niedziel dwadzieścia od daty terazniejszego dekretu omnino sporządził, y oną w aktach mieyskich zaoblatował, oraz równie w czas następny ażeby takowa rewizya każdorocznie przez magistrat czyniona y do akt wciągana była decernimus. A ponieważ przez niniejsze determinowanie nasze wszyscy żydzi, równie z chrześcianami, co do potrzeb publicznych miasta naszego Wilna z possessyów swoich, tak dziedzicznych, iako też za wszelkimi prawami y kontraktami dzierżanych, znosić mają ciężary y powinności; zaczym my król in casu sprzeciwienia się w którymkolwiek punkcie terazniejszemu dekretowi naszemu, tak przez starozakonnych żydów, w mieście naszym Wilnie y na przedmieściach onego mieszkających, iako też przez szlachetny magistrat y wszystkich obywatelów tegoż miasta naszego Wilna proiudicatione o kontrawencyą vigore praw narodowych sąd nasz zadworny assessorski wielkiego księstwa Litewskiego naznaczamy. W ostatku żądnych pen, win, expens prawnych na żadną nie uznawając stronę, lecz post satisfactionem in omni temuz dekretowi naszemu żaloby, processu y cały generaliter proceder hac in causa zaszy kasujemy, umarżamy, y z akt eliminować dozwalamy, na sprzeciwiających się zaś temuz dekretowi naszemu zarękę, ważność rzeczy wynoszącą, penamque personalis infamiae zakładamy, ad haec inkwizycyą, za dekretami sądów naszych w roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt piątym miesiąca Apryla dwódziesiątego piątego dnia w niniejszemy sprawie, przez w. w. urzędników expedyowaną, iako post finalem in omnibus punctis między procedującymi stronami praesenti dekreto nostro disjudicationem, spaliwszy testimonium kancelaryi naszej dekretowey względem tey że inkwizycyi wydane, kassujemy. My tedy król do pomienioney supliki iako słuszney łaskawie się skłoniwszy, zwysz wyrażony dekret z xiąg przyrzeczonych metryki w-o x-a Litt-o per extraktum autentice stronie potrzebu-

jący wydać, y dla większey wagi pieczęć wielkiego księstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej metryk wielkiego księstwa Litewskiego, dnia dwónastego miesiąca Pazdziernika, roku panńskiego tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego, panowania naszego trzydziestego roku. U tego oczewistego dekretu podpisy przy wycisnioney na kustodyi pieczęci, a poniżey adnotacya temi wyrażają się słowy: Kazimierz Konst. hrabia Plater kancelierz w-o x-a Litt-o L. S. Za sprawą iw. ip. Kazimierza Konstantego z Broelów y dawnych państwa Rzymskiego Unnenskich hrabiów Platera, podkanclerzego w-o x-a Litt-o, Jnflanskiego, Dawgelskiego, Wolpienskiego starosty, Grzegorz Kaczanowski —metrykant w-o x-a Litt-o. Extrakt dekretu oczewisto między magistratem Wileńskim, a żydami ferowanego tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt trzeciego roku—który to dekret za podaniem do akt, jest w xięgi ziemskie woiewodstwa Wilenskiego przyięty y wpisany.

Изъ книги Виленскаго земскаго суда № 4236, 1795 г. л. 973—986.

## № 244.—1795 г. Января 15.

Прошение Литовскихъ евреевъ къ князю Репнину о томъ, чтобы ихъ судили въ градскомъ и земскомъ судѣ, а не магистратскомъ и чтобы они были освобождены отъ податей и резолюція на эту просьбу.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Maja trzynastego dnia.

Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Wileńskiego—stanąwszy osobiście starozakonny Teremiasz Nochimowicz—syndyk kahału Wileńskiego, notę do iaśnie oświeconego xiążęcia Mikołaja Repnina—generalą woysk y wielu honorów y orderów kawalera Rosyiskich, w dacie intus wyrażoney, pisaną, wspólnie z rezolucyą na onę, po rusku extendowaną do akt podał, któ-

rey w sonancyi własney tak noty, jako u rezolucyi tenor następujący.—Седмнадцатого Генвара тысяча седмсотъ девятдесять пятаго.—Сіятельнѣйшій князь.—Настала уже власть Ея Императорскаго Величества Россійской Монархини надъ Литвою и Польшею, гдѣ мы жительствуемъ и процессія соотвѣтствуетъ Россіи. А нынѣ нась Польская коммиссія и прочіи присутствія притисняютъ разными поборами, не сравнивая разположенія взысканіевъ богатаго зъ убогимъ. Мы узнавъ великодушіе Вашего Сіятельства къ намъ совершенно подданнымъ обществомъ Гроденскимъ и Виленскимъ всепикайше и покорнѣйше просимъ; первое, отъ властей великодушныхъ Вашего Сіятельства милостей и Матерней Ея Императорскаго Величества, ко всемъ россиянамъ щедроты, неизбѣгая установленіевъ во вновь изображаемыхъ податіяхъ присудствіями положенныхъ, стараемся крайне, по случаю нынешней революціи, чинить то, что и прежде, по установленію нашему дѣлано было, только уменьша зъ нась лишней привилегіи магистратовъ; ибо въ революцію мы крайне разоренны, и оставить благоволити на сколько времени нынешняго взысканія и отъ намѣренія сердца польскихъ жителей, такъ они чрезвычайно на нась сердиты въ случаяхъ какихъ нибудь вздоровъ, то чтобъ еврей съ евреемъ судимъ былъ въ нашемъ кагалѣ и до магистратовъ мы бы дѣла не имѣли. Въ разсужденіяхъ ссоры съ польскими жителями, теперъ подданными Россіи, то подвергаемъ себя суду называсмому гроду и земскому правленію, а не магистрату. Также всеникайше просимъ доволити въ корчахъ шинковати и въ крамахъ товары продавати, безъ излишняго взысканія, до поправленія разоренія намъ причиненнаго. На что ожидая столь Вашего Сіятельства о семъ повелѣнія, подданныи есмы съ истиннымъ Высокопочитаніемъ нижайшія рабы, Виленскіи старшій кагалной,—Мовша Ошеровичъ, и Мовша Вольфовичъ;—Гроденскіи стар-

шін, кагалной Шмуїла Айзиковичъ и Шмуїла Янкеловичъ и все общество Виленское и Гроденское и прочіихъ.—U tey noty niżej na marginesie data.—Пятнадцатаго Генвара, тысяча седмсотъ девятдесять пятаго года. Rezolucya na tę notę na drugiej stronie arkusza takowa w Russkim piśmie:—Съ приказанія учрежденнаго въ Великомъ княжествѣ Литовскомъ генерала-губернатора Его Сіятельства князя Николая Василевича Репнина на сію прозбу объявляется.—Понеже въ слѣдствіе изданныхъ отъ Его Сіятельства универсаловъ и манифеста, узаконенія, учрежденія въ великомъ княжествѣ Литовскомъ существовавшія, остаются на томъ основаніи, какое было до послѣдняго мятежа, то и евреи, прозбу сію употребляющіе, должны и могутъ остаться при тѣхъ же самыхъ своихъ правахъ, какими пользовались до послѣдняго мятежа. А что касается до остановленія податей съ нихъ слѣдующихъ, то оныхъ какъ обязанностей такихъ, которымъ подверженны все обыватели, сложить съ нихъ и остановить не можно. Въ Городно двадцать четвертаго Генвара тысящнаго седмсотнаго девятдесятаго пятаго года. U tey rezolucyi piéczęci żądancy niema, podpis zaś takowy w ruskim piśmie u jednoręcznym charakterem wyraża się: Бригадиръ и кавалеръ Иванъ Русановъ. Za podaniem tey noty współ z rezolucyą, powyzszą przez starozakonnego Jeremijasa Nohimowicza, syndyka kahalnego; jest do xiąg ziemskich wojewodztwa Wilenskiego wspólnie z tąż rezolucyą przyięta u wpisana.

Изъ актовой книги Виленскаго земскаго суда № 4235, 1795 г., листъ 337—8.

## № 245.—1795 г. Ноября 11.

Прошение старшинъ госпитальнаго братства Виленскаго нагала объ освобожденіи отъ подымнаго сбора двухъ домовъ, купленныхъ братствомъ для госпиталя.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca Februarij pierwszego dnia.

Przed aktami kancelaryi trybunalskiej w imieniu y powadzę Najjaśniejszey Imperatorowej—samowładnacej wszech Rosyi, stawiając oboście, starozakonny Abraham Iosielowicz memoriał w rzeczy szpitala żydowskiego podany y z zapisaną na nim rezolucyą i. w. Tormassowa—general-majora wóysk Imperatorskich, do akt podał, którego memoriału w akta wprowadzonego treść następują:

«Jaśnie wielmożny panie, a panie najmiłościwszy dobrodzieju! Starsi bractwa szpitalnego kahału Wileńskiego, gdy od niepamiętanych wieków mając szpital dla ubogich y chorych na Iatkowej ulicy, przy kramach żydowskich położony, który również iako y wszystkie chrześcijańskie szpitale od wszelkich podatków publicznych y prywatnych zawsze był uwolniony, a że w roku przeszłym tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartym jasnie wielmożny general-major de-Knoryng, komendę w mieście Wilnie mający, zapobiegając zarazy od szpitalu wyniknąć mogącej, przenieść go na odległym miejscu udysponował. A tak w przedkim czasie zadość czyniąc tey zaśzłej dyspozycyi, najowszy ledwo na rok jeden dworek za Wileńską bramą y tam że chorych y ubogich utrzymaliśmy, a tym czasem o wiekuiesty szpital czyniąc staranie, dwa dworki na odległym miejscu po Zawalu, jeden pod numerem trzechsetnym czterdziestym ósmym, a drugi pod numerem trzechsetnym czterdziestym szóstym, od dziedziców wiecznością nabywszy, nie

małym kosztem szpital wyporządziłmy. Zaczyn ponieważ rząd kraiowy do przeszłego roku sam przez się władający, zawsze oświadczał troskliwość nad nędzą, ubogię y domy szpitalne od podatków publicznych, mianowicie podymnego, uwalniał, którey to liतोściwey słodyczy y po dziś dzień nędza ubogich skazuje, więc tey że samey względney liतोści żebrzemy od j. w. pana miłościwego dobrodzieja dla nędznych ubogich swoich, aby wyż wzmiankowane dwa dworki zakupione, a na szpital obrócone, iak od podatków publicznych, iako y prywatnych raz na zawsze uwolnić raczył y żeby z taryfły podatkowej wykassowane być mogły, o którą liतोść żebrząc z najgłębszym uszanowaniem piszemy się j. w. pana, a pana najmiłościwszego dobrodzieja najniżsi podnożki».

U tego memoriału podpisy supplikujących takowe: Abraham Iosielowicz, Uryasz Iudelowicz, Hosel Iekowicz, Hirsz Azikowicz—starsi bractwa szpitalnego. Na boku data dnia iedynastego Nowembra tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego roku. Wyrazy zaświadczenia kancelaryi j. w. generala w tych słowach: Zgodno z autentykami. Szymon Malewski,—et na drugiey stronie rezolucyą iasnie wielmożnego Tormassowa—general-majora, z podpisem onego w takich wyrazach: Na przesłany memoriału tego autentyk jasnie oświecony xiaże general-gubernator Litewski uwolnił dwa domy wyrażone, zajęte na szpital, od opłaty podatku do skarbu do dalszego swego w tey mierze urzadzania. Dnia piątego według kalendarza Ruskiego, a szesnastego według kalendarza Rzymskiego Ianuarij tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, Alexander Tormassow. Który to memoriał, za podaniem do akt, w xięgi trybunalskie przyjęty y wpisany.

Изъ книги Главнаго Литовскаго Трибунала, № 185 за 1795—1797 гг. л. 105.

# І.

## УКАЗАТЕЛЬ

### ЛИЧНЫХЪ ИМЕНЪ.

---

#### А.

- Абрагамовичъ Берко, витебскій еврей, 369, 370, 371.
- Перець, виленскій еврей, 468, 469.
  - Борухъ, старшин. вил. синагоги, 343, 346.
  - Вульфъ, старшина долгиновской синагоги, 384, 387, 388.
  - Зельманъ, каролинскій еврей, 262, 263, 264.
  - Гуда, Хаимъ, Геліяшъ, кожангородскіе еврей, 262, 263, 264.
  - Мойжешъ, виленскій кагалный старшина, 167—8, 200, 224, 225, 277, 278, 288, 289, 392, 393, 394.
  - Гиршъ, виленскій кагалный старшина, 306, 308, 309.
  - Арумъ и Михалъ, старшины кейданской синагоги, 259, 261.
  - Зелько, еврей кобрин. кагала, 35.
  - Ицко, полоцкій еврей, 279.
  - Эстера, виленская еврейка, 299, 300, 301.
- Абрагамовичъ Аріовъ, кейданск. еврей, 301, 302, 303.
- Калманъ, мусвикскій арендаторъ, еврей, 85.
  - Лейба, старшина мин. синагоги, 112, 119.
  - Лейба, смолевицкій еврей, 292, 293, 994.
  - Мордухъ, городецкій еврей 267, 269.
  - Пинкасъ, старш. виленск. кагала, 315, 316, 317, 333, 338, 348, 349.
  - Мендель, еврей, 97.
  - Мойжешъ, минскій еврей, б. писарь новоподвышеннаго цда минской коморы, арендаторъ, 127—129.
  - Мойша, кобрин. еврей, 189.
  - Овшей, глускій еврей, 375, 378.
  - Фабияшъ, глускій еврей, 375, 379.
  - Израель, еврей визунской синагоги, 420, 421, 422.
  - Оза Самуель, городен. старшій еврей, 52.
  - Песа Мордухаевна, кобрин. еврейка, 189.
  - Уріяшъ, виленскій еврей, 468, 474, 475.
  - Яхимъ, еврей, 97.
- Августъ II, король польскій, 219, 220, 388, 389, 437.



Августъ III, король польскій, 441, 443, 448.  
 Адамовичъ Петръ, возный, 235, 249, 265, 277, 282.  
 Азиновичъ Гиршъ, старш. виленск. кагала, 474, 475, 500.  
 Аизиковичъ Шмуילו, гродненскій кагальный старшина 499.  
 Аизикъ, еврей, аренд. войнойскій, 249, 251, 253.  
 Александровичъ Евстафій, Михайль-Венедиктъ, гроднен. зем. судья, 58, 452.  
 Альбиновичъ Матеушъ-Александръ, 407, 428.  
 Александръ, король польскій, 482, 483, 485.  
 Амбросовичъ Яковъ, виленскій купецъ соляного дѣла, 40.  
 Анфоровичъ Кристофъ, 185.  
 Антоновичъ Янъ, возный Слоням. пов., 157.  
 — Станиславъ Войсомъ, подстолий вилкомирскаго повѣта, 162.  
 Анцелевичъ Лейба, пин. еврей, державца новаго Дольска, 62, 63.  
 — Лейзаръ, пин. еврей, державца стараго Дольска, 62, 63.  
 Амцута Янъ, скарбникъ брестскій, 254, 324, 351.  
 Арановичъ и Арановичъ Ашоръ, старшина вилен. школы-синагоги, 40, 43—45, 160—163, 167.  
 — Вульфъ, виленскій еврей, 466, 467, 472—475, 478, 489.  
 — Лазаръ, старшина виленскаго кагала, 306, 308, 309, 398, 401.  
 — Гиршъ, старшина виленскаго кагала, 306, 308, 309, 389, 401, 423, 426, 427, 430—432.  
 — Исаакъ, старш. кейданск. синагоги, 242—244, 301—303.  
 — Левко Соломоновичъ, вилен. еврей, 60.  
 — Лейба, пинскій кагальный старшина, 53, 55, 98.  
 — Калманъ, вилен. еврей, 37, 38, 97.  
 — Соломонъ, вилен. еврей, школьникъ, 60, 61, острожскій еврей, 139.  
 — Эстеръ, вилен. еврейка, 60.  
 — Яхимъ, старш. оршанскаго кагала, 281—283.  
 — Файбишъ, старшина гродненскаго кагала, 416, 418, 419, 434, 435, 437.  
 — Гиршъ, старш. слущаго кагала, 427, 429, 430.  
 — Гуда, еврей троц. збора, 5.

Арентъ Норбертъ, викарій доминиканскаго костела въ Вильнѣ, 480.  
 Арештовичъ Юрій, вилен. купецъ солянаго дѣла, 40.  
 Афроновичъ Абраамъ, витебскій еврей, 369—371.  
 Ашереновичъ Лейба, старшій росенской школы, 192, 193.  
 Ашеровичъ Аронъ, старшина виленск. кагала, 240, 241, 348, 349.  
 — Аизикъ, еврей пинскаго кагала, 416, 418, 419.  
 — Иля, старшина синагоги, 292—294.

## Б.

Баньковская Констанція, Сыревская, 106, 108.  
 Баньковскій Аванасій, здитовецкій священникъ, 105—108.  
 — Василій, сынъ здитовецкаго священника, 105—108.  
 — Дмитръ, священ. сынъ, 107.  
 — Казиміръ, священ. сынъ, 107.  
 — Михайлъ, сынъ здитовецкаго священника, 105—108.  
 Барановичъ Лозефъ, войтъ лицецкій, 452.  
 Барановскій Себестіанъ, старшій минскій базилианскій ксендзъ, 283, 285, 287.  
 — Янъ, кѣлецкій мѣщанинъ, 101, 178.  
 Баранъ Янъ, борисовскій мѣщанинъ, 412—416.  
 Баторскій Янъ-Францисекъ, возный пинскаго пов. 202, 203, 205, 206, 218.  
 Бевертъ Эйтманъ, вилен. мѣщ. купецъ, 161.  
 Беджицкій Амброжій, возный, 485.  
 Бейреховичъ Мойжешъ, виленскій еврей школьникъ, 475.  
 Бекеръ де-Адлерсфельтъ Авраамъ, оберштерлейтантъ, 73—76.  
 Беклевскій Янъ, брест. грод. судья, 42, подстаростій, 169, 178, 183, 185, 186, 188, 190.  
 Бельневичъ Андрей, 481.  
 Бенаминовичъ Вульфъ, старшина новогрудской синагоги, 274—276.

- Беніамінович Ицко, виленскій еврейскій духовный судья, (хейриманъ) 468.
- Берко, виленскій еврей, 469.
  - Михель, виленскій еврей, 469.
  - Лазарь Берковичъ, старш. виленской синагоги, 430—432.
- Беніамовичъ Йохель, виленскій еврей, духовный судья, (хейриманъ), 475.
- Беніашевичъ Аронъ, старшина полоцкой синагоги, 279.
- Гершонъ, пин. еврей, 142, сборщикъ пинской коморы, 201—203, 214.
  - Янкель, старшій росенской школы, 192, 193.
- Бенкановичъ Лейзеръ, старшина виленской синагоги, 398, 401.
- Берковичъ Зельманъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 193—196.
- Мовина, Исаакъ, Серка еврейка, минскіе еврей, 228.
  - Зельманъ, гродненскій кагалный старшина, 288, 289, 434, 435, 437.
  - Гиршъ, старш. виленской синагоги, 343, 346.
  - Рафаель, старш. вилен. синагоги, 446.
  - Абрагамъ, старш. вилен. кагала, 446.
- Берноновичъ Лейзеръ, старш. виленск. синагоги, 398, 401.
- Беркъ Самуель, судья упитскій, 242.
- Берлинъ Веніаминъ, старшина виленск. кагала, 348, 349.
- Бернатовичъ Маркъ, старшина виленской синагоги, 218, 221—225, 231, 233, 254—256, 277, 278, 327, 328, 333, 337, 338, 348, 349, 350, 352, 353, 392—394.
- Беровичъ Сроиль, еврей города Горки, 39.
- Лейба, витебскій еврей, 369—371.
- Бржозовская Маріанна, Шаганская Юзефова, 234.
- Бжозовскій Иосифъ, панъ, 234, 236, 237.
- Бжостовскій Константинъ-Казиміръ, епископъ виленскій, 369.
- Билевичъ Константинъ, возный виленскаго воеводства, 480, 481.
- Билинскій Янъ, панъ, 432.
- Биніомовичъ Якубъ, старш. св.слочской синагоги, 401, 403, 404.
- Бистромъ Александръ, стражникъ новгородскій, поручикъ, 353, 354.
- Бневичъ Павелъ, 115.
- Бобръ Иосифъ, возный берест. воеводства, Петровецкій Бобръ 110—112.
- Богдановичъ Михаилъ, землянинъ, 247, 248, 251, 280.
- Богушевичъ Юдко, еврей, мотольскій арендаторъ, 205—207.
- Боимъ Павелъ, королевск. секретарь, виленск. войтъ, 29.
- Болгарскій-Орда, грод. судья, 98.
- Боловичъ Матвѣй, старшина вилен. игольнаго и бляшарнаго цеха, 37, 38.
- Болондевичъ Андрей, 67.
- Борейко, панъ, 89, 90.
- Борисовичъ Павелъ, 47.
- Боричевскій Павелъ, шляхтичъ, 204.
- Янъ Рафаловичъ, землянинъ, пин. повѣта, 148—150, 204.
- Борковичъ Зельманъ, еврей гродненскаго кагала, 416, 418, 419.
- Янкель, минскій еврей, 356, 358.
- Борковскій Андрей, администраторъ городецкій, 267—270.
- Боровскій Юрій Андреевичъ, служебникъ, вилен., 3.
- Боруховичъ Айзикъ, пин. кагалн. старшина, 214.
- Зелихъ, еврей, 86.
  - Мееръ, писарь, «бѣгутъ» новоповышенной пошлыны на ковенской коморѣ, 45—47.
  - Новахъ, пин. еврей, 137.
- Самуель, виленскій еврей, 218, 221—223.
- Залкинъ, старшина виленской синагоги, 343, 346, 348, 349.
  - Берко, визунскій еврей, 419, 421, 422.
  - Юзефъ, пин. еврей, 14—16.
  - Юзефъ, старшина ивенецкой синагоги, 384, 387, 388.
  - Аронъ, старш. случкой синагоги, 427, 429, 430.
  - Давидъ, старш. вилен. кагала, 437.
- Ботвина Михаилъ, администраторъ шеляжнаго пинскаго повѣта, 62—64.
- Бражиць Иосафатъ, настоятель мин. базилян. св. Духов. монастыря, 171.
- Бранцевичъ Янъ, шкловскій намѣстникъ, 39.

Брасевичъ Адамъ, возный княж. жмудского, 467, 472, 480.

Брестскій Адамъ, стольникъ и подстароста пинскій, 6, 7.

Бродавна Амзакъ, брестскій еврей, 454.

Бронецъ Матеушъ, виленскій подчашій, 307, 344, 348.

— Антонъ, регентъ воеводства новогрудскаго, 434.

Бржостовскій Эммануилъ, писарь в. кн Л—го, 174, 177.

— Циприанъ Павель, воевода троцкій, 178—180, 183.

Будный Андрей-Янъ, пин. град. писарь, 98, 148.

Букраба Стефанъ-Янъ, подстолий и депутатъ стародубовскій, 61.

Булганъ Константинъ-Владиславъ, слоним. подстолий и подстароста, 156—158.

— Томашъ, смолен. скарбникъ, 167—8.

— Михайлъ, Францишекъ, Андрей, земляне 288—291.

Бургардъ Михайлъ, виленскій ювелирь, 488.

Бурлай Янъ Гришкевичъ, закрістіанъ цимковскаго костела, 115—6.

Бусинскій Степанъ Маргышкевичъ, базилиан. протоархимандритъ, 136.

Бусневичъ Давидъ, кобрин. еврей, 189.

— Есель, кобрин. еврей, 189.

Бутневичъ, панъ, 313.

— Янъ, старшина слесарнаго цеха, 481—483.

Бутлеръ Крыштофъ, судья браславскій, 396, 397.

Буховецкій Антонъ, виленскій подвоевода, 481.

Буховичъ Лейба, пин. еврей, 67, 70, 71.

Бушковскій Александръ, пин. подстаростій, 12, 16, 18—23, подсудокъ пин. пов. 142.

Быновская Сусанна Быстрановская, слоним. подстаростина, 50.

Быновскій Александръ, слоним. подстаростій, 50.

— Иеронимъ, слоним. подстаростичъ, 50.

— Петръ, слоним. подстаростичъ, 50.

— Янъ, слоним. подстаростичъ, 50.

Былинскій Петръ, виленскій бурмистръ, 37.

Быховець Иовель, берест. кагал. старшина, 76—77, 108.

— Литынскій староста, 156, 157.

Бѣганская, пани, 89, 90.

Бѣликовичъ, рѣжицкій стольникъ, 109.

Бѣлзоръ Крыштофъ, браславскій судья, 395, 397.

— Станиславъ, подкоморій вилкомірскій, 395, 397, 398.

— Франць, подкоморій вилкомірскій, 398, 400.

Бѣльчиць Якубъ Агроновичъ, пин. кагалный еврей, 21.

— Илья, пинскій еврей, 148—150.

— Ицко, пин. еврей, 140, 150.

— Хая, пин. еврейка, 148—150.

Бялопетровичъ Винцентый, ловчій лидскаго повѣта, королевскій секретарь 474.

## В.

Валенчиць Гриць, пин. мѣщ., 18, Григорій, радца, 19.

Валкановскій-Лагора Константинъ, 55.

Ванковичъ Теодоръ-Антоъ, стольникъ и подстароста минскій, 227.

Варзевичъ Юрій, возный воеводства виленскаго, 254.

Василевичъ Давидъ, мелейчицкій городской писарь, 74—76.

Вельбуць Янъ, панъ, 73—76.

Вельвильша Юда, берест. кагал. старшина, 108.

Веніаминовичъ Мендель, старшина ломаз. кагала, 169, 170.

Венцковичъ Франць Мирославъ, подчашій трокскаго воеводства, 392, 393, 394, (подсудокъ трокскій) 416—418.

Венцлавскій Самуель, войскій упитскій, 407—409.

Вержбовскій Казиміръ, доминиканскій ксендзь въ Оршѣ, 281, 282.

Вехтеръ Матысъ, берест. кагал. старшина, 108.

Вигдоровичъ Абрамко, пин. еврей, 68—70.

— Зельманъ, брестскій кагалный старшина, 290, 291.

— Зушманъ, глускій еврей, 375, 378, 379.

— Шмойловичи, Яковъ, Хаимъ, Готлимъ, Ошеръ, Давидъ, Вигдоръ, евреи 107.

— Лейба, пин. кагал. старшина, 214.

— Самуель, виленскій раввинъ, 463—467, 487, 488.

Вигдоровичъ Шмойло, еврей, 106—108.  
 Винскій, панъ, 208.  
 Витановскій Казиміръ, панъ, 180.  
 Витвицкій, на Витвицѣ, Андрей, епископъ луцкій и брестскій, опать плочкій, 169, 170.  
 Витопольскій Константинъ, минскій базилианск. священникъ, 172.  
 Вышемирскій Дмитрій, умоцованный, 80, 81,  
 Вишневецкій Явущъ Антонъ. См. Корбутъ-Вишневецкій, 205, 211, 214, 215.  
 Владиславъ IV, король польскій, 4—7, 25—27, 58, 59, 120, 174, 176, 442, 443, 448, 450, 489, 492.  
 Водопіанный Мовша, глускій еврей, 375, 378, 379.  
 Война Авраамъ, епископъ виленскій 26, 448, 450.  
 — Александръ, новгород. каштелянъ, виленскій губернаторъ, 173.  
 — Пинскій маршалокъ. 68, 69.  
 — Матвѣй-Іосифъ, маршалокъ пинского повѣта, горждовскій староста, 187.  
 Война-Ясенецкій Александръ, витеб. войскій, виленскій подвоеводій, 4.  
 Войсбунъ Александръ, подчашій метиславскій, 375—378.  
 — Ева, жена подчашаго метиславскаго, 375, 378.  
 Войтехъ, ксендзъ піаровъ схоляровъ, 178.  
 Войткевичъ Юрій, умоцованный 194—196, 247, 251, 273.  
 Волковичъ Несторъ, полѣскій протопопъ, 372, 374.  
 Волкъ Янъ, мечный въ Трокахъ, 299, 300.  
 Воловичъ Александръ, зем. писарь городен. пов. 51, 52.  
 — Казиміръ, вилен. хоружичъ, 156,  
 — Остафій староста берестейскій, 454.  
 — Томашъ, городен. зем. судья, 51, 52.  
 Володковичъ Мартинъ-Казиміръ, мин. городничій и подстаростій, 33, 34, 35, 41, 47, 48, 51, 65, 66, 112, 119, 120, 126, 127, 131, 133, 135, 136, 138, 141, 146, 151, 152, 153, 158, 170, 171.  
 — Стефанъ, подсудокъ воеводства минскаго, 348, 349, Францишекъ, Софія, земляне въ минскомъ воеводствѣ, 228.  
 Волоцко Казиміръ, намѣстникъ волковыскій, 462.

Вольскій Самуиль Николай, изъ Русинова, войскій волковыскаго повѣта, 124, 125, 126.  
 — Янъ-Константинъ, изъ Русинова, виленскій подчашій, 128, 125, войскій и вилен. град. писарь, 200.  
 — Константинъ, войскій виленскій, 309.  
 Вольфовичъ Мендель, борест. кагал. старш., 104.  
 — Даниель, старшина ломаз. кагала, 169, 170.  
 — Мовша, виленскій кагалън. старш., 499.  
 Волчицкій Янъ, королев. скарбовый писарь, 191.  
 Вороничъ Янъ-Филонъ, войскій, подстаростій пинскій, 214, 216.  
 Вороновичъ Юрій, панъ, 247, 302.  
 Восинскій Сергѣй, 136.  
 Вреть Михаилъ, печатарь, 437.  
 Вульмеръ Казиміръ, смолен. подчашій, 58, 452.  
 Вульфовичъ Абель, виленскій еврей, 463, 465—467, 469, 473.  
 — Абраамъ, виленскій еврей, 463, 464.  
 — Симонъ, вилен. еврей, 466, 472, 473.  
 — Іозефъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261, 301—303.  
 — Ельканъ, слущкій еврей, 460, 462.  
 — Нахимъ, старшина минск. синагоги, 112, 152.  
 — Самуель, старш. плунгянск. школы 192, 193.  
 — Шумель, виленскій еврей, 474—480.  
 — Мойжшъ, вилен. еврей, 474, 475, 478—480.  
 Вылазскій Василій, шляхтичъ, 62.  
 — Николай, шляхтичъ, 62.  
 Выриковскій Янъ-Станиславъ, 34, 139.  
 — Матвѣй, дозорца, 138.  
 Вытецкій Евхимъ Потаповичъ, подвойскій, 12.

## Г.

Габшевичъ-Ясколда Константинъ, ловчій княж. жмудскаго, 301—303.  
 Гавановичъ, мин. обыватель, 145.  
 Галковскій Францишекъ, референдаръ и писарь в. княж. Литовскаго, 26.  
 Гамельтонъ Даниель, возный, 354.

- Гамецкій Самуель, возный, 292—294.
- Гань Кристофъ-Андрей, подстолій инфляндскій, 272, 273.
- Янъ-Андрей, подстолій упитскій, 272, 273.
- Готфридъ, виленскій сапожный мастеръ, 488.
- Ганцевичъ Адамъ, старшина вилен. игольнаго и бляшарнаго цеха, 37, 38.
- Ганшель, еврей арендаторъ старобинскій, 299—301.
- Галановичъ Грпцъ, пин. мѣщанинъ, 18, Григорій бурмистръ, 19.
- Гатовская Иоанна, пин. коморника, 140.
- Гедройцъ Арнольдъ, подкоморій пин. повѣта, 55, 57, 100.
- Дорота, жена мечника пинскаго, 259, 261.
- Иосифъ, 432.
- Казиміръ, мечный вилен. воеводства, 57.
- Станиславъ, пинскій мечный, 245—247, 259, 261.
- Геловичъ Левко, кейданскій еврей, 309—312.
- Геляшъ, вилен. еврей, «суперъ - интендантъ цда (пошлины) старого», 198, 199.
- Гергардъ Давидъ, шляхетный, 171, 172.
- Екатерина, урожденная Недѣцкая, въ 1-мъ бракѣ Хилинская, 171, 172.
- Герульскій Владиславъ, 34.
- Герцовичъ Иозефъ, старшина полоцкой синагоги, 279.
- Герцыковичъ Аронъ, виленскій еврей, 444.
- Вульфъ, старшина синагоги минскаго воеводства, 292—294.
- Беръ, пуховицкій еврей, 292—294.
- Гершановичъ Маркъ, виленскій еврей, 224—227, 231, 233, 315—317, 321—323, 333, 337, 338, 348—350, 352, 353, 423, 426.
- Кушель, виленскій кагалный старшина, 348, 349, 353.
- Лейзеръ, виленскій еврей, 444.
- Мойжешъ, виленскій еврей, 130.
- Монель, еврей виленскаго кагала, 416, 418, 419.
- Кива, старш. вилен. синагоги, 423, 426, 427.
- Шмойло, старшина мин. синагоги, 126.
- Якубъ, старшина брестской синагоги 277, 278, 392.
- Гершановичъ Якубъ, старшина слуцкой синагоги, 277, 278.
- Мойжешъ, старшина слуцкой синагоги, 392—394.
- Гершовичъ и Гиршевичъ Давидъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261.
- Авраамъ, старш. виленск. кагала, 406, 408, 409.
- Литманъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
- Зельманъ, еврей, цальный писарь при березинской прикоморѣ, 33.
- Исаакъ, еврей брестскаго кагала, 416, 418, 419.
- Елиашъ, старш. виленск. синагоги, 444.
- Янкель, старш. вилен. синагоги, 444.
- Елиашъ, слуцкій еврей, 460, 462.
- Иозефъ, старш. вилен. синагоги, 446.
- Кальманъ, мин. еврей, 41, 112.
- Лейба, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.
- Лейзеръ, глускій еврей, 375, 377—379.
- Мееръ, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Шлема, Авраамъ, глускіе евреи, 376, 378, 379.
- Маркъ, вилен. еврей, 161.
- Мовша, дрогичин. еврей, 63.
- Нохимъ, старш. оршанской синагоги, 412, 415, 416, 418, 419.
- Шавель, еврей слуцкаго кагала, 416, 418, 419.
- Ульфъ, нармонскій арендаторъ, еврей, 82, 86—88, 93—96.
- Гесель, виленскій раввинъ, 263.
- Гестоловичъ Мееръ, кейданскій еврей, 301—303.
- Гетовичъ Иозефъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261.
- Гилелевичъ Ицко, старш. ломаз. кагала, 169, 170.
- Муйса, старш. вилен. кагала, 446.
- Гинейшъ, мѣщанинъ, 86.
- Гинтовъ Янъ, пинскій гродскій намѣстникъ, 202, 203.
- Янъ-Казиміръ, войскій черниговскій, 267, 269.
- Гиршовичъ Мовша, еврей визунской синагоги, 420—422.

- Гиршфельд Эрнестъ, писарь новоповышенной пошлыны на ковеной коморѣ, 45, 46.
- Глембицкій Карлъ, студентъ берест. іез. коллегіума, 110.
- Глинецкій Іосифъ-Казиміръ, 168.
- Глѣбовичъ, трибунальный маршалокъ, 61.
- Годобскій Василій-Станиславъ, чешникъ пин. повѣта, 55.
- Годлевскій Станиславъ, королев. комисарь, 59.
- Головня Габріель-Матеушъ, королев. секретарь, 134.
- Владиславъ-Іосифъ Острожецкій, мечникъ пинскаго повѣта, 244, 255.
- Софія Зеновичовна, жена мечника пинскаго повѣта, 244, 255.
- Голубицкій Матвѣй, намѣстникъ ломаскаго двора, 170.
- Гонсовскій Томашъ, мечный смоленскій, 413.
- Горанъ Янъ, подвоевода воеводства виленскаго, 444.
- Гордеевскій Александръ, панъ, 81, 107, 130, 131, умоцованный 198, 199.
- Александръ, виленскій мечный, 224, 232, 235, 266, 280, 310.
- Горделевичъ Ицекъ, слуцкій еврей, 114—116.
- Гордонъ Ааронъ, виленскій еврей, докторъ, 317, 320, 333, 348.
- Михайлъ, виленскій еврей, 317—319, (Гордоновичъ), 423, 426, 427.
- Зельманъ, виленскій еврей, 333, 336—338, 343, 346.
- Пинкасъ, виленскій еврей, 333, 336—338, 343, 346.
- Левко, старш. виленск. кагала, 348, 349.
- Якубъ, мин. еврейск. докторъ, 34, вилен. еврей, докторъ медицины, 161.
- Якубъ, еврей вилен. синагоги, 124, 125.
- Гореликъ Мовша, могилевскій еврей, 380—384, 389—391.
- Горещій Валентинъ, регентъ консисторскій, 453, (Гурецкій), 455.
- Горишевскій Янъ, стольникъ брестскій, подстароста вилкомірскій, 245, 246, 248, 250—253.
- Горновскій Сигизмундъ-Казиміръ, смолен. подчасій, берест. подстаростій, 68, 69, 72, 73, 74, 76, 78, 100, 103, 105, 106.
- Горностайскій, панъ, 43, Адамъ, возный, вилен. воеводства 44.
- Янъ, возный, вилен. воеводства, 60, 61.
- Городенскій Игнатій, судья, 453, 455.
- Горошковичъ Григорій, студентъ берест. іез. коллегіума, 110.
- Горскій Францъ, мечный виленскаго воеводства, 420, 421.
- Гостилловская Елеонора Шумицянка Теодорова, 256, 258.
- Гошевичъ Абрамъ, еврей пинскаго сбора, 16—18, 19—21.
- Гошеревицъ Шмойла, еврей кобринскаго кагала, 35.
- Гошкевицъ Перець, еврей, арендаторъ одгиновской корчмы, 156—158.
- Грибичъ, пин. еврей, 140.
- Грибовичъ Павелъ, умоцованный, 80, патронъ, 81.
- Гриневецкій Федоровичъ Янъ-Іосифъ, панъ, 407.
- Гриневскій Іосифъ, экстраординарій мин. бав. монастыря св. Духа, 136.
- Гриницкій Адамъ, 481.
- Гринневичъ Лука, возный минскаго воеводства, 227, 228.
- Гришевичъ Вульфъ, еврей, 83, 92.
- Громацкій Стефанъ, возный, виленск. воеводства, 60.
- Гронскій, чашникъ новгородскій, вилкомірскій провентовый подстаростій, 154, 155.
- Гротовскій Казиміръ, староста мирскій и сверженскій, 141.
- Гроховскій Янъ, старшина слесарнаго цеха 481—483.
- Груберепо Пинкасъ, старш. вилен. кагала, 348, 344.
- Грунинъ Мовша, слуцкій еврей, 114—116.
- Гудовичъ Сямонъ, старшина виленскаго кагала, 437.
- Гурскій Янъ, намѣстникъ подстароста виленскаго, 465, 479.
- Борухъ, пинскій еврей школьникъ, 180.
- Гецко, еврей, 80—88, 93—97.
- Даниель, берест. еврей, 76, 78, 79.
- Ефромъ, глускій еврей, 375, 377—379.
- Мовша, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Іуда, глускій еврей, 375, 378, 379.

Гурскій Иршъ Зельманъ, еврей, виленскій школь-  
никъ, 123.

— Ицко, берест. еврей, 76, 78, 79.

## Д.

Давидовичъ Лазарь, старшій еврей вилен. збора,  
26, 29, 134.

— Ириашъ, старшина виленской синагоги,  
306, 308, 309, 333, 337, 338, 348, 349.

— Мойжешъ, новоместскій еврей, 237, 238.

— Мойжешъ, старшина пин. синагоги, 277,  
288.

— Мойжешъ, кейданскій еврей, 310—312.

— Соломонъ, стар. вилен. кагала, 343, 346.

— Мовша, пин. кагалный старшина, 53, 55,  
98, 214.

— Липка, селецкій мѣщ. еврей, 102.

— Липманъ, пин. кагал. старшина, 214.

— Рубинъ, мин. еврей, 152.

— Самуиль, вилен. мѣщ. стекольщикъ, 29.

— Юзефъ, еврей старшина берест. кагала,  
76—77.

— Юрий, вилен. пеховый старшина, 37, 38.

Даневская Анна, якиманская мѣщанка, въ во-  
еводствѣ полоцкомъ, 279.

— Марина, якиманская мѣщанка, въ полоц-  
комъ воеводствѣ, 279.

Даневскій Алексѣй, мѣщанинъ якиманскій, въ  
полоцкомъ воеводствѣ, 279.

Даниловичъ Янъ-Казимиръ, на Равѣ, надворный  
корон. подскарбій, любельскій и парчев-  
скій староста, администраторъ кобрынской  
экономіи, 70.

Данцевичъ Андрей, старшина игольнаго и бля-  
харнаго цеха, 37, 38.

Девандъ Данииль-Эрнестъ, королевецкій мѣща-  
нинъ-купецъ, 166.

Де-Адлерсфельтъ, Абрамъ Бекеръ, оберштерлей-  
тнантъ, 73—76.

Дзедзюль Самуиль-Казимиръ, доворца табачной  
пошлины на минской skarбовой коморѣ  
в. кн. Л-го, 36.

Дереасъ Андрей, копильскій державца, 114—116.  
Держговскій-Шумскій Михайилъ, судья, 453, 455.

Дерзкофъ Криштофъ, 34.

Дивловскій Янъ, вилен. подстаростій, 41.

Диковицкій Прокопъ, генераль (возный) пинск.  
пов., 139, 144, 148.

Добрано Станиславъ-Флоріанъ, панъ, 226, 227.

— Екатерина, Кружинская, 226, 227.

Добронискій Павелъ, студентъ брест. іезуитск.  
коллегіума, 108—110.

Довгяло-Завиша Янъ, королев. секретарь, 5.

— Петръ, 168.

— Станиславъ, шляхтичъ вилен. пов. 154,  
155.

Довмонтъ-Сесицкій Михайлль, мпн. воевода, вил-  
комир. староста, 154.

Довнарвичъ Янъ, шляхтичъ, 46.

— Захарій, возный виленскаго воеводства,  
125.

Довойна Николай, стольникъ трокскій, 303—305.

— Елеонора, жена стольника трокскаго,  
303, 305.

Догоцкій Казимиръ-Янъ, панъ, 163.

Докторъ Мордухай, брестскій еврей, 456.

Дольская Анна, на Городоставѣ, въ 1-мъ бракѣ  
Кон. Корбутова-Вишневецкая, воеводина  
Бѣльская, а во 2-мъ Янова-Каролева, на  
Дольскѣ у Домбровицѣ и Комарнѣ, вели-  
кая маршалкова в. кн. Л-го, старостина  
пинская и волковыская, 211—214.

Дольскій, на Дольскѣ, Янъ-Казимиръ, подчашій  
в. кн. Литовскаго, пин. староста, 10, 53,  
55, 57, 59, 62, 98, 138, Янъ-Кароль, 139,  
147, 148, 150.

Домбровскій Казимиръ, виленскій чашникъ, 11.

— Владиславъ, панъ, 89.

— Криштофъ, мечный и берест. гродскій  
писарь, 80.

Достоевскій Абрамъ, панъ, 14—16.

Древецкій, изъ Древица, Сигизмундъ (Жык-  
монтъ), любельскій стольникъ, админи-  
страторъ стараго мыта вел. кн. Лит-го,  
41, 42.

Дроздовичъ Александръ, 23.

— Теодоръ, возный городен. повѣта, 196.

Дронговскій Казимиръ, студентъ берест. іезуит.  
коллегіума, 108—110.

Друцкій-Соколинскій Михайлль, великій писарь в.  
кн. Л-го, 179, 183.

Дубенецкій, шляхтичъ, 199.

Дубецкій Мартинъ, слуга, 104.  
 Дубискій Венцлавъ, намѣстникъ пинской эконо-  
 міи, 23, 24.  
 Дубровскій Янъ, возный вилен. в-ва, 155.  
 Дунина-Шпетова Теофиля Венжиковна, мать  
 трок. воеводины Варвары Униховской,  
 31, Дувинова, 32.  
 Дусяцій-Рудомина Петръ, стародубовскій старо-  
 ста, 11, вилен. подвоеводій, 24, 26, 80,  
 122, 123, 126.  
 Дыдынскій Юзефъ, войскій красноставскій, 460.

## Е.

Ейманъ Генрихъ, старшина слесарнаго цеха,  
 481—483.  
 Езерскій Войтехъ-Константинъ, секретарь коро-  
 левскій, 443.  
 Езіяшевичъ Хемл, пин. кагалный старшина,  
 53, 55, 98.  
 Еленевичъ Гець, еврей кобрин. кагала, 35.  
 — Юзефъ, еврей кобрин кагала, 35.  
 Еленскій Мацей-Казиміръ, писарь вилкомірскій,  
 396, 397.  
 Елень Гиршъ Давидовичъ, школьникъ вилен.  
 синагоги, 172, 174.  
 Еліашевичъ Берко, стар. вилен. кагала, 474, 475.  
 — Израель, пин. кагала старшина, 214.  
 — Исаакъ, виленскій еврей, 321—323.  
 — Мойжешъ, старшина виленской синагоги,  
 348, 349.  
 — Гиршъ, старшина виленской синагоги,  
 423, 426, 427.  
 — Юзефа, вилевская еврейка, 438.  
 — Посель, виленскій еврей, 444, 472, 473.  
 Ельхоновичъ Позонъ, старшина слущаго кагала,  
 427, 429, 430.  
 Ерахимовичъ Фабіушъ, еврей пинскаго кагала,  
 416, 418, 419.

## Ж.

Жаба, подвоевода полоцкій, 280.  
 Жабко Тимофей, Леонъ, глускіе мѣщане, 376,  
 377, 379.  
 Жигимонтъ, (Сигизмундъ) Августъ, король поль-  
 скій, великій князь литовскій, 1.

Жижминскій Адамъ Михайлъ, 35.  
 Жонускій Леонъ, 170.  
 Жоховскій Киприанъ, аудиторъ кiev. митрополіи,  
 171, 172.  
 Журомскій Янъ, 481.  
 Жушмановичъ Лейба, рабинъ, школьникъ моги-  
 левской синагоги, могилев. арендаторъ,  
 38, 39.

## З.

Заборскій, панъ, 89, Янъ, шляхтичъ виленскаго  
 в-ва, 154.  
 Заблоцкій Михаилъ, струкчашій ошмянскій, 423,  
 425.  
 Завацій Антоній, ксендзь жировицкаго мона-  
 стыря, 359.  
 Завиша Янъ-Михайлъ, на Бакштахъ, мин. ста-  
 роста, 127—129.  
 Завиша-Довгяло Янъ, королев. секретарь, 5.  
 Загорскій Адамъ, возный берест. в-ва, 104.  
 — Юрій, земляникъ минскаго воеводства,  
 228.  
 Заеленичъ Юзефъ, еврей кобрин. кагала, 35.  
 Заіончковскій Игнатій, писарь, 486.  
 Заленскій Левъ, епископъ владимирскій и брест-  
 скій, 76—80.  
 Залескій Людвигъ, панъ, 343—345.  
 — ксендзь, капоникъ смоленскій, настоя-  
 тель клецкій, 432.  
 Залескія Іоганна, Кристина, 343.  
 Залѣскій Юрій Казиміръ, врядникъ жом. епи-  
 скопа, 82.  
 — Станиславъ, 214.  
 Замойскій, ломжинскій ловчій, администраторъ  
 королев. цель (пошлинъ) 201.  
 Зароховичъ Лейба, городецкій еврей, 267, 269.  
 Зарѣцкій Янъ, шляхтичъ, 104, Янъ-Казимиръ,  
 (возный) вилен. в-ва, 155.  
 Засмановичъ Берко, старшина кейданской сина-  
 гоги, 259, 261.  
 Засульскій, берест. еврей, арендаторъ, 136.  
 Затрцдинскій Степанъ, шляхтичъ, 101.  
 — Янъ, шляхтичъ, 101.  
 Захаревичъ Пейсахъ, вилкомір. еврей, 155.  
 — Мордухъ, старшина сморгонской синаго-  
 ги, 395—398.



Захватовичъ Константинъ, бурмистръ, 369—372.  
 Збинскій Самуилъ, (возный) вилен. в-ва, 130.  
 Звольскій Езофъ, мин. циркульникъ, 34.  
 Звѣровичъ Андрей, умодованный, 156.  
 Зданкевичъ Сильвестръ, виленскій оружейный мастеръ, 488.  
 Зевела Николай, ректоръ іезуитской полоцкой коллегіи, 279.  
 Зевелевичъ Герцъ, старшина полоцкой синагоги, 279.  
 Зеленовичъ Янурсъ, кобрин. еврей, 189.  
 Зеленацкій Якубъ, намѣстникъ города Вильна, 343—346.  
 Зеленскій Войтехъ, пин. стольникъ и подстароста, 9, хоружичъ пинскаго повѣта, 23.  
 Зеликовичъ Михаель, пин. кагалный старшина, 53, 55.  
 — Лейба, пин. кагал. старшина, 55.  
 — Гець, арендаторъ старобинскій, 299—301.  
 — Ханонъ, виленскій еврей, 460.  
 Зелкиндовичъ Мойжешъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.  
 Зельковичъ Зельманъ, брестскій кагалный старшина, 290, 291.  
 Зельмановичъ Давидъ, вилен. еврей, 40.  
 — Гиршъ, пин. еврей, арендаторъ им. Бѣлина, 62, 63.  
 — Ицко, еврей, 51, 190, 191.  
 — Еліяшъ, шафаръ виленскаго еврейскаго кагала, 468,—472.  
 — Лейба, старш. могилевской синагоги, 281—283.  
 — Аронъ, старш. виленск. синагоги, 347, 423, 426, 427.  
 — Фишель, еврей старшина гродненскаго кагала, 434, 435, 437,  
 Зельманъ, еврей оршанскій, 412—416.  
 Земла Барбара, жена подкоморія опшмянск. 270.  
 — Юрій, подкоморій опшмянскій, 270, 271.  
 Зеньковичъ Александръ, подчашій и грод. писарь, слоним. повѣта, 156.  
 Зискиндъ, мин. еврей циркульникъ, 34.  
 Зіакелевичъ Мовша, еврей визунской синагоги, 420 422.  
 Злотневичъ Николай, жимоит. хоружій, 83.  
 Злотникъ Шмойла, слуцкій еврей, 114—6.  
 Зміевскій Феліяцянь, писарь, 453, 455.

Зубацкій-Туръ Аристотель, панъ, 216, 218.  
 Зубовицкій Михаилъ, протопопъ заславскій, 384, 386, 387.  
 Зуржичій Матеушъ, возный виленскаго воеводства, 226, 263, 307, 321, 322, 323.  
 Зусмановичъ Лейба, пин. еврей королев. секретаръ, 148.  
 Зухорскій Венедиктъ, епископъ малинскій, 155.  
 Зынза Петръ, возный 31, 86, 87, 194, 198, 210, 227, 229, 231, 233, 237, 239, 240, 244, 247, 253, 255, 259, 264, 266, 270, 271, 272, 274, 277, 287—290, 294, 300, 301, 305, 309, 310, 312, 314—316, 318.  
 Зыскель, виленскій еврей школьникъ, 193, 6.  
 Зышкевичъ Янкель, городецкій еврей, 267, 269.  
 Зябна Маркіанъ, панъ, 205—207.

## И.

Иваницкій Янъ, 38, 39, шляхтичъ 163.  
 — Андрей, 39, 40.  
 — Павелъ, шляхтичъ, 163.  
 Ивановичъ Андрей, пин. войтъ, 3.  
 Ивашневичъ Александръ, конюшій трокск. воеводства, 168.  
 Иделевичъ Айзикъ, радошковскій еврей, 292—294.  
 Изаковичъ Нафтель, старшина вилен. синагоги, 43, 44.  
 — Кохманъ, старш. гродненскаго кагала, 434, 435, 437.  
 — Левко, вилкомир, еврей, 155.  
 — Мендель, еврей, 456.  
 — Мойжешъ, старш. вилен. кагала, 254—256, 264, 266, 267, 270—272, 306, 308, 309, 321—323, 333, 337, 338, 348, 349.  
 — Шетель, старш. кейданск. синагоги 259, 261.  
 — Якубъ, визунскій еврей, 244, 246, 247, 250, 252.  
 — Борухъ, глускій еврей, 375, 378, 379.  
 — Зельма, старш. заблудовской синагоги, 401, 403, 404.  
 — Шавель, городен. старшій еврей, 52.  
 — Якубъ, пин. кагалный старшина, 55, 98.  
 Измелевичъ Илья, берест. кагал. старшина, 104.  
 Израелева Жизла Изаковичовна, мин. еврейка, 65—67.

- Израелевич** Гирша, старшина вилен. синагоги, 43—45, Иршгъ, королевскій факторъ, 161, 164, 176, 193—196.
- Илья, мин. еврей, 153.
- Иозефъ, мин. еврей, 135.
- Иозефъ, Гиршъ, Низонъ, кейданскіе евреи, 301—303.
- Гиршъ, старшина бялынской синагоги, 256, 258, 259.
- Авраамъ, старшина смолянск. синагоги, 256, 258, 259.
- Мовна, старшина новгородской синагоги, 274—276.
- Йохель, старш. виленск. кагала, 343, 346.
- Маркъ, старшин. вилен. синагоги, 348, 349, 398, 401, 430—432.
- Лейба, еврей, копыльск. арендаторъ, 115--6.
- Финко, вилен. еврей, 183—5.
- Яхгель, вилен. еврей, 164—5.
- Израель** Вейрахъ, еврей, старшина брест. кагала, 76—7.
- кейданскій еврей, 82.
- писворскій еврей, 244, 245, 247, 249—253.
- Изрыховичъ** Давидъ, еврей, 267, 269.
- Иклевичъ**, старшій кейданской школы, 192, 193.
- Яношъ, старшій новогрѣской школы, 192, 193.
- Илевичъ** Махалиъ, пин. евр. старшина, 98.
- Константиъ, папъ, 180, 318, 319.
- Ильшавичъ** Гершонъ, мин. еврей, 153.
- Давидъ, старшина мин. синагоги, 112, 120.
- Липманъ, старшина мин. синагоги, 120, 170—172.
- Михаель, пин. кагалъный старшина, 53.
- Шая, старшина смоленской синагоги, 281—283.
- Гершъ, старшина мин. кагала, 284, 285.
- Исаакъ, старш. вилен. синагоги, 339, 342, 343.
- Иллевичъ** Лейба, старшина кейданской школы, 237, 238.
- Левко, Иозефъ, кейданскіе еврей, 242—244, 301—303.
- Авраамъ, еврей кейданской синагоги, 420, —422.
- Гитта, кейданская еврейка, 420—422.
- Илинецкій**, 11.
- Ириковичъ** Войтехъ Монвидъ, мелейчицкій войтъ, 73—76.
- Ирша**, вилен. еврей, школьпикъ, 193—6.
- Иршевичъ** Израель, старшій кельменской школы, 192, 193.
- Маркъ, старшина виленск. синагоги, 430—432, 489.
- Иршовичъ** Мошко, еврей, старшина ломазскаго кагала, 169, 170.
- Шмерло, брестскій еврей, 288, 289.
- Якубъ, брестскій еврей, 290, 291.
- Израель, кейданскій еврей, 310—312.
- Израель, кельменскій еврей, 237, 238.
- Исайковскій** Францишекъ, референдарій и писаръ в. кн. П-го, 7, 8.
- Ицковичъ** Ааронъ, селецкій мѣщ. еврей, 102.
- Абрамъ, пин. кагал. старшина, 214.
- Аншемъ, старшина новгородской синагоги, Лейбо, 274—276.
- Геліяшъ, старшина бѣлорусскихъ синагогъ, 281—283.
- Гевель, старшина кухтитской синагоги, 384, 387, 388.
- Израель, старш. вил. синагоги, 474, 475.
- Шгуйло, стар. вилен. кагала, 474, 475.
- Давидъ, еврей кобрин. кагала, 35.
- Иовель, берест. кагалъный старшина, 104.
- Левко, берест. старшій школьпикъ, 42.
- Лейба, еврей кобрин. кагала, 35.
- Лейзеръ, пин. кагал. старшина, 214.
- Мееръ, пин. еврей, державца Нового Дольска, 62, 63.
- Мовша, арендаторъ мѣст. Мотоля, 62, 63.
- Мошко, старшина ломаз. кагала, 169, 170.
- Нохимъ, вилен. кагалъный писарь, 475.
- Шлема, дрогичин. еврей, 63.
- Шмойла, украинскій державца, 62, 63.
- Янко, пин. еврей, державца Железницы, 62, 63.

## I.

- Иевловичъ** Вульфъ, брестскій еврей, 410, 411.
- Израель, брестскій еврей, 410, 411.
- Иекица**, копыльскій еврей, рѣзникъ, 114.
- Иемановичъ** Верель, кейданскій еврей, 301—303.

Иенашевичъ Мойжешъ, кейданскій еврей, 310—312.  
 Іерухъ, мин. еврей, 145.  
 Іовеловичъ Якубъ, плунтянскій еврей, 237, 238.  
 — Мовша, глускій еврей, 375, 377—379.  
 — Зельманъ, еврей брестскаго кагала, 416, 418, 419.  
 Іовевичъ Овзеръ, еврей столпецкій арендаторъ, 312—314.  
 Іовзелевичъ Хаймъ, старшина лидскаго кагала, 329, 331.  
 Іозефовичъ Бевіампнъ, пин. кагал. старшина, 55, 98.  
 — Давидъ, старш. виленскаго кагала, 443.  
 — Давидъ, мин. еврей, 119, 158.  
 — Израель, старшина кейданск. синагоги, 242, 244, 301, 308, 303.  
 — Исаакъ, старш. полоцк. синагоги, 279.  
 — Ицко, Лейба, арендаторы старобинскіе, 299—301.  
 — Лейзеръ, брестскій кагалный старшина, 290.  
 — Мойжешъ, слутцкій еврей, 277, 278, 392, —394.  
 — Зельманъ, еврей брестскаго кагала, 416, 418, 419.  
 — Исаакъ, старш. виленскаго кагала, 423, 426, 427.  
 — Зеликъ, виленскій еврей, 321—323,  
 — Фавишъ, старш. виленск. кагала, 343, 346.  
 — Аронъ, старшина виленскаго кагала, 348, 349.  
 — Гуда, бутенскій еврей, 395—398.  
 — Абрамъ, старш. гродненской синагоги, 401, 403, 404.  
 — Хаймъ, визунскій еврей, 419, 421, 422.  
 — Изакъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 167—8.  
 — Илли, старшина мин. синагоги, 126.  
 — Левко, вилен. мѣщ. купецъ, еврей, 161.  
 — Лейзеръ, семятицкій еврей, 72.  
 — Марко, городен. еврейскій старшина, 52.  
 — Мойзешъ, Соломонъ, еврей, 126.  
 — Мордухай, дрогичин. еврей, 63.  
 — Соломонъ, еврей, гродненскій школьникъ. 122.  
 — Ульфъ, вилен. еврей, 37, 38.  
 — Файбишъ, хомскій еврей, 141, 142.

Іонасовичъ Якубъ, старшина лидскаго кагала, 329, 331.  
 Іоразъ Михаилъ, виленскій ювелиръ, 488.  
 Іоселевичъ Авраамъ, купецъ, могилевскій еврей, 481—485.  
 — Авраамъ, старшина госпитальнаго братства, виленскаго кагала, 500.  
 — Мойжешъ, виленскій еврей, 460,—464, 468, 473—476, 478, 479.  
 — Абрамъ, виленскій еврей, 468.  
 — Шлугило, виленскій еврей, 465—473.  
 — Мпхель, виленскій еврей, духовный судья (хейриманъ) 475.  
 — Мовша, старш. вилен. кагала, 487, 488.  
 Іосиповичъ Лейбо, старшина дзѣдзиловской синагоги, въ минскомъ повѣтѣ, 384, 387, 388.  
 Іохель, муравскій, еврей, 244, 245, 250,—253.  
 Іохимовичъ Абрамъ, кейданскій еврей, 301—303.  
 Іуделевичъ Уриашъ, еврей, старшина госпитальнаго братства виленскаго кагала, 500.  
 Іудовичъ Зорый, городецкій еврей, 267, 269.  
 Іусевичъ Іосай, кобрин. еврей, 189.

## К.

Кавецкій Томашъ, намѣстникъ судовъ подвоядскихъ виленскихъ, 444, 445.  
 Казановичъ Теодоръ, войтъ могилевскій, 380, 383, 384.  
 Казиміръ, король польскій, 174, 176, 452.  
 Калмановичъ Ошеръ, виленскій еврей, 473, 474, 476, 478, 479.  
 Калюмановичъ Зельманъ, старшій еврей виленскаго збора, 29.  
 Каменскій Крыштофъ Михаилъ, судья земскій опшмянскій, маршалокъ трибун. вел. княж. лит., 423—425.  
 Карабановичъ Андрей Янъ, возный минскій, 386, 413.  
 Карась Стефанъ, вилен. бурмистръ, 37.  
 Карпъ Іосифъ, подкоморій бѣльской земли, 105.  
 Качановскій Михаилъ, городецкій подстаростій, 39.  
 — Венедиктъ, гродскій намѣстникъ пин. пов., 137, 140,  
 — Григорій, метрикантъ вел. кн. лит., 498.

- Качановскій Іозефъ Казимиръ, судья гродскій гродненскаго повѣта, 437.
- Каштель Аполинарїа, монахиня францисканскаго монастыря, 327.
- Кельмановичъ Абраамъ, арендаторъ Кожангородка, 262.
- Кемельскій Гельць Левковичъ, еврей, 81, 85, 86.
- Кенсовскій Янъ, подстолій мин. в-ва, 127—129.
- Керкоръ Сильвестръ, панъ, 448.
- Кершенштейнъ Геронимъ, Кристофъ, великій подскарбій, зем. писарь в. княж. литов. 36, 180.
- Кеслеръ Генрихъ-Юрій, капитаъ, 353, 354.
- Кивовичъ Беръ, борисовскій еврей, 292—294.  
— Гершонъ, виленскій еврей, 350, 352, 353, 437.
- Кизино Федоръ, 481.
- Кильковичъ Николай, возный, 405.
- Кирлай Маркъ, витебскій бурмистръ, 369—372.
- Киселевичъ Мовша, минскій еврей, 356.  
— Еліяшъ, минск. еврей, 356, 358.
- Киселевскій Матфей, виленскій рѣзникъ, 488.
- Кишна Николай, изъ Техановца, мстислав. воевода, 26, 448, 450.
- Кіановскій Якубъ, Казимиръ, скарбникъ ошмянскій, 229, 294, 296.
- Клецъ, докторъ, еврей виленскій, 470.
- Кликовичъ Николай, возный въ вилкомпрскомъ повѣтѣ, 420, 429, 432.
- Климовичъ Матысъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.  
— Янъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.
- Клокоцкій Казимиръ, плоцкій стольникъ, 114.
- Кляимъ Яковъ, мин. мѣщ. 171, 172.
- Клярвскій Матвѣй, королев. секретарь, вилен. бурмистръ, 167.
- Кмитичъ (Кмилицъ) Самуилъ, стражникъ вел. кн. лит., 133, 134.
- Кнорингъ, генераль-майоръ, 500.
- Кобинскій Адамъ, старшина игольного и бляхарнаго цеха, 37, 38.
- Кобылинскій, намѣстникъ городенскій, 133.
- Ковмановичъ Зельманъ, виленскій еврей, 468.
- Козановскій Янъ, судья ковенскаго повѣта, 309, 310.
- Козаринъ Александръ, мозырскій скарбникъ, 214.
- Козачко Цалель, еврей, 202, 203.
- Козело Кристофъ, земскій виленскій регентъ, 460.
- Козинскій Варлаамъ, архимандритъ мин. св.-Духова монастыря, 171,  
Козловскій Романъ, 481.
- Козляковичъ Янъ, шляхтичъ пин. пов. 24.  
— Степанъ, шляхтичъ пин. пов., 24.
- Козляковскій Павелъ, шляхтичъ, 64.  
— Иванъ, возный пинскаго повѣта, 67.
- Колоковскій Марціанъ, ксендзь ректоръ пинскаго іезуитскаго коллегіума, 53, 55, 56, 98—100.
- Коленда Гаврилъ, архіепископъ митрополитъ всей Руси, 171, 172.  
— Петръ, возный, 232.  
— Михайлъ, райца гродненскій, 434.
- Колецкій Антоній, староста бохримовскій, 406, 408.  
— Янъ, мозырскій маршалокъ, 43—45.
- Колтецкій Андрей, 64.
- Комаевская Людовика, монахиня монастыря при костелѣ св. Михаила въ Вильнѣ, 350, 351.
- Комановскій Янъ, 154.
- Комаръ Геронимъ, оршанскій зем. судья, 179.
- Кондратовичъ Кристофъ-Михайлъ, подвоевода и мечный, 432, 434.  
— Янъ, писарь, 152.
- Копельневичъ Янъ, возный, 273.
- Конча Игнатій, обозный рѣчицкій, 460, 474.
- Кончевскій Янъ, писарь, 489.
- Конецъ Михайлъ, обозный пинскій, 262, 313, 321, (подчашникъ ошмянск.) 367, 380, 381.
- Копоть Янъ, Кароль каштелянъ троцкій, 110, 111.
- Корвинъ-Круковскій Станиславъ, скарбникъ мстиславскій, 264, 266.
- Корейза Андрей, повѣренный, 60, 61.  
— Самуилъ, повѣренный, 80, 81, 219, 288.
- Корецкій Янъ, возный, 274, 275.
- Корыбутъ Янушъ Автовъ, Вишневецкій, подчашій в. кн. литов., староста пинскій и осецкій, полковникъ, 205, 211, Анна 211—216.
- Коробанко Янъ, бурмистръ, 380, 383, 384.
- Короткій Гаврилъ, пин. мѣщанинъ, 6.
- Корсакъ, мстиславскій войскій, горецкій державца, 39.
- Корытинскій Даниль, викарій мон. св.-Дух. базиліан., 136.
- Косинскій Адамъ, обыватель брест. воеводства, 100—102.

Космовскій Станиславъ, обыватель брест. воеводства, 100—102.  
 Коссаковский, стольникъ въ Вильнѣ, 470.  
 Коссовичъ Николай, адвокатъ (юристъ) въ Вильнѣ, 479, 480.  
 Костюшко, кейданскій староста, 88.  
 — Сехновицкій, урожденный Хризостомъ, 189.  
 Костюшкова Констанція, Анна Данисовичовна, 188, 189.  
 Костяно Марианна, 267, 269.  
 Косчичъ Михаилъ, писарь земскій виленскій, 333—335, 337.  
 Котель Казимиръ, староста марковский, радунскій и плунгянскій, подскарбій и писарь земскій вел. кн. лит., 380, 381, 383, 384, 390.  
 — Самуиль, Иеронимъ маршалокъ ошмян. повѣта, 117, 118.  
 Котновичъ Абрамъ, шебринскій священникъ, 68—70.  
 Котовичъ Андрей, писарь вел. кн. лит., 9.  
 — Александръ, вилен. епископъ, 154.  
 — Янъ, «Франтишекъ», городенскій староста, 131.  
 — Янъ, стольникъ оршанскій, городенскій подстаростій, 131.  
 Костровицкій Григорій, вилен. бурмистръ, 37.  
 Кошицъ Михаилъ, вилен. град. писарь, 167.  
 Крамнийъ Абрамъ, кейданскій еврей, 82, 83.  
 Краскевичъ Александръ, викарій мин. св.-Духов. базил. монастыря, 171, 172.  
 Кривицкій Александръ, возный берест. в-ва, 79.  
 Кринскій Казимиръ, старо-дубовскій чашникъ, 198, 199.  
 Кричовскій Еліяшъ Жаковичъ, королев. секретарь, 190, 191.  
 Криштофъ, медикъ (докторъ) г. Мянска, 34.  
 Крупскій Станиславъ Юзафатъ, подчашій стародубскій, 437.  
 Кугель Лейба Якубовичъ, мин. еврей, 127—129.  
 Кузьмицкій Янъ, портной, 217.  
 Кулеша Янъ-Станиславъ, староста ошквинскій, 343.  
 — Иосифъ-Михаиль, земскій смоленскій судья, 343, 345.  
 Куликовскій Адамъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.

Куликовскій Михаилъ-Казимиръ, писарь трибунальный в. кн. литов., пинскій войскій, 320.  
 Кунцевичъ Мартинъ, ошмянскій городничій, 393  
 Купцевичъ Марціанъ, панъ, 329.  
 Курциловичъ Петръ, протопопъ пинскій, 67, прот. пинской епископіи, 70, священникъ Ставецкой церкви, 143, 144.  
 — Иванъ, священ. сынъ, 143.  
 Кутковскій Томашъ, 34.  
 Куча Илья Якимовичъ, пинскій подстаростій, 3.  
 Кучарскій Лука, вилен. мѣщ. купецъ, 161.  
 Кучинскій Андрей, 481,  
 Кушелевичъ Ицко, старшина лидскаго кагала, 329—331.  
 Кушлейко Криштофъ, возный кейданскій, 243.

## Л.

Лагора-Валкановскій, 55.  
 Лазаровичъ Абрамъ, еврей вилен. збора, 24.  
 — Иосифъ, вилен. еврей, 161.  
 — Гуда, раввинъ виленскій, 451.  
 — Казимиръ, 329, 330.  
 — Леонора, 329.  
 — Липке, еврей визунской синагоги, 419, 421, 422.  
 — Менкъ, старш. виленской синагоги, 430—432.  
 — Якубъ, старшина всѣхъ бѣлорусскихъ синагогъ, 281—283.  
 — Гершунъ, брестск. еврей, 288, 289.  
 — Иршъ, кейданскій еврей, 301—303.  
 Лазовый Зигмунтъ, тухановскій скарбникъ, 102, 103.  
 Лапинскій Крыштофъ, виленскій рѣзникъ, 488.  
 Лебедевскій Федоръ, возный пинск. повѣт., 137, 140, 141, 149, 205, 207, 218.  
 Левковичъ Аронъ, вилен. еврей, 10, 40.  
 — Гельцъ, кемельскій арендарь, еврей, 80, 82—87, 92—97.  
 — Вульфъ, старшина кейданской синагоги, 259, 261.  
 — Сапсай, старшина полоцкой синагоги, 279.  
 — Самуель, старшина виленской синагоги, 306, 308, 309, 321—323.  
 — Зельманъ, городен. старшій еврей, 52.

Левковичъ Лазарь, старшин. вилен. синагоги, 343, 346.  
 — Гиришъ, старш. вилен. синагоги, 423, 425, 437.  
 — Изаакъ, старш. виленск. синагоги, 430—432.  
 — Шапсай, ревизоръ старыхъ мытъ велик. княж. Л-го, 41.  
 — Шая, старш. вилен. синагоги, 430—432.  
 — Якубъ, вилкомир. еврей, 155.  
 Левоневичъ Степанъ, мелейчицкій бурмистръ, 74—6.  
 Лееновичъ Илья, пин. еврей, 142, 143.  
 Лежанскій Вейтхъ, возный брест. воеводства, 101, 102.  
 Лейбовичъ Абрамъ, скарбовый слуга, мирскій еврей, 51, 141.  
 — Аронъ, мин. еврей, 119, 133—134, 136, 138.  
 — Зельманъ, пин. еврей, арендаторъ им. Курадова, 62.  
 — Ицко, арендаторъ іезуит. имѣнія Подгая, 62.  
 — Лянтманъ, старшина ломан. кагала, 169, 170.  
 — Мееръ, кобрин. еврей, 189.  
 — Юда, селецкій мѣщ. еврей, 102.  
 — Якубъ, пин. кагал. старшина, 55, 98.  
 — Берко, виленскій еврей, 475.  
 — Исаакъ, старш. вилен. синагоги, 398, 401.  
 — Гиришъ, старш. вилен. синагоги, 398, 401, 416, 418, 419.  
 — Гиришъ, еврей изъ мѣстечка Лебедки, 401, 402, 404.  
 — Иона, старш. виленскаго кагала, 446.  
 — Мойжешъ, виленскій еврей, кагалыный писарь, 460, 468, 471, 472, 474, 476—479.  
 — Хаимъ, вил. еврей, 468, 474—476, 478.  
 — Ицко, виленскій еврей, 468, 472—475, 478.  
 Лейзеровичъ Нотонъ, еврей г. Пинска, 7.  
 — Шефель, виленскій еврей, 468, 470.  
 — Давидъ, виленскій еврей, кагалыный писарь, 475.  
 — Шмойла, еврей пинскаго кагала, 416, 418, 419.  
 — Лазарь, еврей вилен. кагала, 416, 418, 419.  
 — Янкель, старш. слудцаго кагала, 427, 429, 430.  
 — Хаимъ, старшина витебской синагоги, 256—259.

Лейзеровичъ Израель, старшина минскаго кагала, 284, 285, 287.  
 — Хаимъ, глускій еврей, 375, 378, 379.  
 — Хацкель, еврей пинскаго збора, 16—18, кагала, 16—21.  
 — Вевіаминъ, глускій еврей, 375, 377—379.  
 — Давидъ, глускій еврей, 375, 378, 379.  
 — Хаимъ, старш. оршанской синагоги, 412, 415, 416.  
 — Давидъ, виленскій еврей, 476.  
 — Менкъ, старшин. виленск. синагоги, 398, 401.  
 — Лейба, виленскій еврей, 460.  
 — Маркъ, виленскій еврей, 468, 475.  
 — Мойжешъ, стар. вилен. кагала, 474, 475.  
 — Мордухъ, вилен. еврей, 475, 478.  
 Ленкевичъ, 189.  
 Леоновичъ Станиславъ, коморникъ трокскій, 483, 484.  
 Леонтьевъ Мануиль Ивановичъ, москаль (московскій житель), 33, посланецъ Великаго Царя (московскаго), 34.  
 Лепковскій Осипъ, панъ, 440.  
 Летмановичъ Гуда, старш. виленск. кагала, 446.  
 Либорчай Казимиръ, панъ, 393.  
 Лигудскій Янъ, закрисціанъ мушницкаго костела, 81, Лигуцкій, 94, 95.  
 Липковичъ Шлема, еврей визупской синагоги, 420—422.  
 — Берко, еврей визупской синагоги, 420—422.  
 Липчикъ Мовша, брестскій еврей, 456.  
 Литвановичъ Людвигъ, панъ, 445.  
 Литмановичъ Давидъ, еврейскій старшина вилен. синагоги, 31, 32.  
 — Гени Мовшанка, пин. еврейка, 70.  
 — Мейла, пинскій еврей, 67, 70, 71.  
 — Юдка, дрогичин. еврей, 63.  
 — Давидъ, виленскій еврей, 218, 221, 222, 226, 227, 240, 241, 321—323.  
 — Гудель, старш. виленск. кагала, 457, 460, 469, 473—476, 478, 479.  
 Литманъ, еврей оршанскій, 412—416.  
 Лобаносовичъ Авраамъ, воейтъ, караямъ, 446, 447.  
 Ложевничи Тобіяшъ, 449.  
 Локуцѣвскій Фелиціанъ, панъ, 219, 221.  
 Ломановичъ Янъ, патронъ (повѣренный, адвокатъ), 128.

Лопатинскій Игнатій, судья брацлавскій, 492.  
 Лоховскій Михаилъ, ротмистръ, 440.  
 Лунашевичъ Антонъ, виленскій горшечникъ, 488,  
 — Стефанъ, 202, 203.  
 — Криптофъ, бакрістіанъ въ комайскомъ  
 костелѣ, 244, 248, 250—253.  
 Луцкевичъ Блазій, мусницкій войтъ, 90.  
 Лучинскій Андрей, 481.  
 Львовичъ Михаилъ, администраторъ, (управляю-  
 щій имѣніемъ), 12.  
 Людовичъ князь, курфирстъ бранденбургскій, 114.  
 Лярскій, судья орпанскій, 412—414.  
 Лясковскій Павелъ, шляхтичъ, 104.  
 Ляховичъ Антонъ, бурмистръ, 489.

## М.

Мавталяновичъ Мееръ, старшина кейданской си-  
 нагоги, 259, 261.  
 Маеровичъ Левко, вилен. еврей, 40.  
 — Вигдоръ, старшина минск. кагала, 284,  
 285, 287.  
 — Симонъ, кейданскій еврей, 301—303.  
 — Лея Лейбовичовна, мин. еврейка, 145.  
 — Марко, городен. старшій еврей, 52, 180.  
 — Маркъ, старшина могилевской синагоги,  
 256—259.  
 — Хацель, Мойжешъ, кейданскіе евреи, 309  
 —312.  
 — Ульфъ, мин. еврей, 145, 152, 153.  
 Мазневскій Макарь, возный мин. воеводства, 34.  
 Малевичъ Янъ, 481.  
 Малевскій Симонъ, 500.  
 Мелецкій Іосифъ, студентъ берест. іез. коллегіу-  
 ма, 110.  
 Малиновскій Авраамъ, посвольскій карань, 331  
 —333.  
 Малишевичъ Николай, ксендзь, мусницкій пле-  
 банъ, 80, 81, 82, 88, 89, 93—98.  
 Малищицкій Николай, возный пин. повѣта, 24.  
 Манишевскій, студентъ берест. іез. коллегіума,  
 110.  
 Маньчакъ Янъ, минскій мостовничій, берест.  
 град. писарь, 42.  
 Манюшко Михаилъ, панъ, 430.  
 Маркевичова, пани, 125.  
 Маркевичъ Авраамъ, старшина синагоги шклов-  
 ской, 281—383.  
 — Кальманъ, попельскій арендаторъ, 353—  
 355.  
 — Давидъ, виленскій еврей, 218, 221—223,  
 226, 227.  
 — Израель, 218, 222—227, 231, 233, 240,  
 241, 270—272, 315—317, 327, 328.  
 — Яхимъ, 225, 231, 233.  
 — Гозефъ, старшин. вилен. синагоги, 254—  
 256, 264, 266, 267, 270—272, 284, 285,  
 321—323, 327, 328.  
 — Лазарь, старшина кейданск. синагоги,  
 259, 261, 301—303.  
 — Лейзеръ, кейданскій еврей, 301—303.  
 — Исаакъ, виленскій еврей, 321—323.  
 — Александръ, старш. вилен. синагоги, 339,  
 342, 343.  
 — Еліяшъ, виленскій еврейскій духовный  
 судья (хейриманъ), 40, 468, 475.  
 — Борухъ, стар. вилен. кагала, 474, 475.  
 — Мовша, смиловицкій еврей, 147, 148.  
 — Томашъ, райца гродненскій, 434.  
 — Янъ, намѣстникъ мин. воеводства, 67,  
 минскій намѣстникъ, 114, 128.  
 Марко, берест. еврей, школьникъ, 76.  
 Марковичъ Абрагамъ, старшій еврей вилен. збо-  
 ра, 39, 40, 43, 44, Абрамъ 164—5, 194—  
 196.  
 — Герцикъ, старшина вилен. синагоги, 43, 44.  
 — Давидъ, евр. старшина вилен. синагоги,  
 31, 32.  
 — Израель, еврей. старшина вилен. синаго-  
 ги, 167—8, 177.  
 — Гозефъ, вилен. старшій еврей, 200.  
 — Лейзеръ, еврей, 87, 463.  
 — Симонъ, витебскій еврей, 369—371.  
 — Шевель, виленскій еврей, 441.  
 — Мееръ, старш. вил. кагала, 446.  
 — Якубъ, вилен. еврей, 40.  
 Марцинкевичъ Казиміръ, 34.  
 — судья упитскій, 354.  
 Марцишевскій Андрей, студентъ берест. іез. кол-  
 легіума, 108, сынъ Вѣликовича—рѣчиц-  
 каго стольника, 109—112.

- Маслянка Андрей, мин. шляхетный мѣщанинъ, купецъ, 112, 113.
- Массальскій Игнатій, виленскій епископъ—458, 460, 462, 465, 468.
- Матусевичъ Янъ-Казиміръ, 52.
- Матфѣевичъ Федоръ, подданный, 217.
- Мацевичъ Адамъ, шляхтичъ, 46.  
— Ярошъ, стражникъ воеводства минскаго, 356—358.
- Медекша Стефанъ-Франтишекъ, королев. дворянинъ и секретарь, ковен. подстаростій, 45.  
— писарь ковенскій, 275.
- Мееровичъ Бейрехъ, старшина берест. синагоги, 102, 103, 104.  
— Гиршъ, виленскій еврей, духовный судья (хейриманъ) 475.  
— Маркъ, старш. виленск. кагала, 446.  
— Менкъ, старш. виленскаго кагала, 460.  
— Ульфъ, мин. еврей, 119.
- Мееръ оникштанскій еврей, 249, 251, 253.  
— Юзефъ, виленскій еврей, 466, 467.
- Мейстеръ Янъ, райца гродненскій, 434.
- Меіоровичъ Говшикъ, брестскій еврей, 372, 374, 375.  
— Маркъ, могилевскій еврей, 390.
- Мелешкевичъ Янъ, бурмистръ могилевскій, 380, 383, 384.
- Менделевичъ Якубъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.  
— Хаимъ, старшина слуцкаго кагала, 427, 429, 430.  
— Мовша, глускій еврей, 375, 378, 379.  
— Шмуילו, шафаръ виленскаго еврейскаго кагала, 468, 471.
- Менъ Отто, 343—345.
- Микитенонъ Демьянъ, 34.
- Миклашевичъ Юзефъ, метрикантъ вел. кн. Лит. 451.
- Милашевскій Яковъ, вилен. цеховой старшина, 37, 48.
- Милашъ Стефанъ, 449.
- Милевскій Бонифацій, обозный опшмянскаго повѣта, 229, 259, 267, 275, 300.  
— Людвигъ, староста нивижанскій, 445.
- Милошъ Йосифъ, ковенскій крайчій, 492.
- Милянскій Криштофъ, мечный любельскаго воеводства, 14.
- Минвидъ Андрей, (возный) ковенскаго повѣта, 46, 47.
- Минкевичъ Онуфрій, секретарь е. к. м. войтъ города Вильны, 451, 452.
- Минскій Лейба Якубовичъ, пин. еврей, 140.  
— Хаимъ, пин. еврей, 140.  
— Янка, пин. еврей, 140.
- Минчукъ, мусницкій мѣщ., 89, Станиславъ, 90.  
— Матвѣй, мусницкій мѣщ., 90.
- Мироновичъ Григорій, пляхетный пленипотентъ, 209—211, 318, 319.
- Мирная Регина, жена brasлавскаго скарбника, 321.
- Мирскій Михаилъ-Янъ, скарбникъ brasлавскій, главный трибунальный судья, 321—323.
- Мисанъ, еврей, 102, 103.  
— Марианна Шокальская, еврейка, принявшая христіанскую вѣру, 103.
- Михаиль, король польскій 24, 26—29, 174, 176, 180, 452.
- Михалевичи, мин. евреи, 136, 138.
- Михалевичъ Авраамъ, старш. вилен. кагала, 489.
- Михаловичъ Ицко, старшина новгородской синагоги, 274, 276.  
— Мойжешъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.  
— Соломонъ, берест. еврей-школьникъ, 76, жидъ и сендикъ берестейскаго кагала, 178, 183, 185—187.  
— Израель, мин. еврей, 48, 65—67.  
— Лазаръ, вилен. еврей, 161.  
— Ошеръ, мин. еврей, 48, 49, 65—67.  
— Танхель, мин. еврей, 36.  
— Шмойла, еврей кобрин. кагала, 35.
- Михелевичъ Нота, старшина вил. кагала, 446.
- Мицневичъ Михаилъ, поручикъ австрійской хоругви въ вел. кн. лит. 327, 328.
- Мицута Криштофъ, гроднен. грод. судья, 133.
- Мишовичъ Юда, еврей кобрин. кагала, 35.
- Млоцкій Янъ-Кароль, пинскій и гельмецкій (холмскій) староста, 9, 12, 16, 18—22.
- Мовшевичъ Айзикъ, пин. еврей циркульникъ, 204.  
— Йоса мотольскій арендаторъ, еврей, 205—207, 214.  
— Лейба, мотольскій арендаторъ, еврей, 205—207.



Мовшевич Липманъ, пин. еврей, 208, 209.  
 Мовшина, пин. еврейка, 67.  
 Мовшович Литманъ, глускій еврей, 375, 378, 379.  
 Могильницій Станиславъ-Адамъ, судья новогрудскаго воеводства, 427, 428, 432, 433.  
 Модзелевскій Антонъ, коморникъ смоленскій, 90, 492.  
 Можейно Янъ, 481.  
 Мойгисъ, панъ, 89.  
 — Станиславъ, панъ, 245—247.  
 Мойжешовичъ Абель, старш. новогрудской синагоги, 274—276.  
 — Давидъ, старш. вилен. синагоги, 306, 308, 309, 315—317, 350, 352, 353, 398, 430—432.  
 — Гудка, старш. вилен. синагоги, 333, 337, 348, 349.  
 — Абрамъ, еврей, 128, 234, 236, 237.  
 — Каслеръ, визунскій еврей, 244, 246, 247.  
 — Израель, старшин. вилен. синагоги, 254, 256, 272, 274.  
 — Иоакимъ, арендаторъ столпецкій, 312—314.  
 — Нахманъ, старшина полоцкой синагоги, 279, 327.  
 — Габриель, старшина вилен. синагоги, 31, 32, 218, 221—223, 254, 256, 264, 266, 267, 270—272, 315—317, 350.  
 — Пейсахъ, 226, 227, 240, 321—323.  
 — Еліяшъ, 225, 231, 232, 315—317.  
 — Нахимъ, 218, 221—225, 231, 233, 264, 266, 267, 270, 271, 306, 315—317, 321—323, 327, 328, 333, 337, 338, 343, 345, 346, 348—350, 352, 353.  
 — Беель, лейпунскій еврей, 401, 403, 404.  
 — Давидъ, еврей изъ мѣстечка Пески, 401, 403, 404.  
 — Берко, виленскій еврей, 444.  
 Мойшевичъ Гось, дрогичин. еврей, 63.  
 — Гудка, минскій еврей, 356, 358.  
 — Маркъ, еврей, старш. гродненскаго кагала, 434, 435, 437.  
 — Лейба, стар. вилен. кагала, 446.  
 — Гець, минскій еврей, 356, 358.  
 — Литманъ, старш. вилен. синагоги, 423, 426, 427.  
 — Хацкель, вилен. еврей, позументчикъ, 444, 445.  
 — Гиршъ, еврей города Высокаго, 203—205.

Мойшевичъ Еліяшъ, вилен. еврей, 117, 118.  
 — Изаакъ, вилен. еврей, 41.  
 — Гозефъ, пинск. кагалный старшина, 53, 55, 98.  
 — Маркъ, старшина виленск. синагоги, 97, 134.  
 — Михалпъ, вилен. еврей, 350, 352.  
 — Мойжешъ, старш. виленск. синагоги, 350, 352.  
 — Давидъ, опшмянскій еврей, 395—398.  
 — Мордухай, пинск. кагалный старшина, 53, 55.  
 — Мордухъ, слущкій еврей, 73, 74—76.  
 — Пейсахъ, еврей старшина вилен. синагоги, 167, 168, 193—196, 200.  
 — Салемонъ, мин. еврей, 138.  
 — Хаймъ, дрогичин. еврей, 63.  
 Моксевичъ Вавринець-Винцентій, подстолій венденскій 218—223, конюшіи виленскій, 333, 334, 336—338.  
 Монашовичъ Гиршъ, пин. евр. старшина, 98.  
 Монвидъ-Ириковичъ, Войтехъ, мелейчицкій войтъ, 73, 74—76.  
 Монкевичъ Янъ-Игнатій, судья 453, 455.  
 Монтовъ Казиміръ, скарбный, вел. кн. Л-го, 36.  
 — Вавринець, панъ, 130, 131.  
 Мончинскій Аванасій, корон. надворный подскарбій, королев. писарь, 59.  
 Мордухаевичъ Борухъ, пин. еврей, 23, 24.  
 — Гейса Лейзеровна, пин. еврейка, 23, 24.  
 — Шиманъ, старшина новгородской синагоги, 274—276.  
 — Гиршъ, городецкій еврей, 267, 269.  
 — Авраамъ, старшина шкловской синагоги, 256—259.  
 — Шимхай, старш. могилевск. синагоги, 256, 258, 259.  
 — Гозефъ, 303, 305.  
 Мордуховичъ Лятманъ, глускій еврей, 373, 378, 379.  
 Мосевичъ Александръ-Янъ, лидскій маршалокъ, вилен. подвоеводій, 164, 167, 172, 174.  
 — Францешекъ, хорунжій и подстароста лидскій, 277, 278, 329, 330.  
 Мотыль, еврей визунской синагоги, купецъ, 420—422.  
 Мочулскій Янъ, 449.

- Мошна, иначе Мойжешъ, визунскій еврей, 244,  
—246, 249—253.
- Мошневичъ Авраамъ, войтъ караимъ, 331—333.
- Мошновичъ Зевель, еврей кобрин. кагала, 35.  
— Лейба, старшина брест. синагоги, 102, 103.  
— Хаимъ, еврей кобрин. кагала, 35, 189.
- Мрозовичъ Адамъ, студентъ берест. іез. коллегі-  
ума, 110.
- Мошеевичъ Исакъ, берест. еврей, 1—3.
- Мусницкій Калманъ Салемоновичъ, арендаторъ, 80.
- Мыльникъ Авраель, еврей, 110.

## Н.

- Наваховичъ Исаакъ, старш. виленскаго кагала,  
406, 408, 409.
- Надѣвскій Андрей, селенцкій мѣщ., 101.
- Намовичъ Юрій, возный, 353, 355, 338, 360, 363,  
364, 368, 372, 373, 375, 377, 354, 424, 427.
- Нарзанць Ѳома, мусницкій войтъ, 90.
- Нармонскій Ульף Гиршевичъ, арендаторъ, 80, 81.
- Нарушевичъ Станиславъ, вилен. тивунъ, 454.
- Натоновичъ, старшина кейданской синагоги, 242  
—244.
- Нафталевичъ Мойжешъ, еврей вилен. збора, 24.  
— Янкель, старшина новгородской синаго-  
ги, 274—276.  
— Мееръ, кейданскій еврей, 301—303.
- Нахимовичъ Хаимъ, берест. еврей, 110.  
— Дынка, Дымка, жена убитаго берест. ев-  
рея Якуба Нахимовича, 110.  
— Зеликъ, старшина мин. синагоги, 112.  
— Нотка, берестейскій кагальный старшина,  
290, 291.  
— Лейба, старш. полоцк. синагоги, 279.  
— Исаакъ, старшина виленск. кагала, 306,  
308, 309, 430—432.  
— Илья, брестскій еврей, 456.  
— Юдка, богушевскій еврей, арендат. 214.  
— Якубъ, берест. еврей, 110, 111.
- Нахмановичъ Борухъ, еврей г. Пинска, 7, 9,  
15—18, 19—21, кагальный старшина, 53,  
55, 98.  
— Мовша, полоцкій еврей, 279.
- Науховичъ Исаакъ, старш. виленской синагоги,  
333, 337, 338.

- Недвѣцкая Екатерина, въ 1 бракѣ Хоминская, а  
во 2 Гергардова, 171, 172.
- Недрушлянскій Кароль, вилкомирскій городничій,  
82—85.
- Незабитовскій Станиславъ, калискій подчашій, 154.
- Нейсаковичъ, старшина кейданской синагоги 242,  
244.
- Немира, панъ, 136.
- Немировичъ Криштофъ Бенедиктъ, хорунжій по-  
лоцкій, старшина ясовонскій, 262, 263.  
— Анна, прежде графиня Тарновская, жена  
хорунжаго полоцкаго, старосты ясовон-  
скаго, 262, 263.
- Немцевичъ Андрей Янъ, витебскій стольникъ,  
гвѣвчицкій староста, 139, 140.
- Нѣраховичъ Исаакъ, виленскій еврей, 398, 401.
- Несенеловичъ Хаимъ, старш. гродненскаго ка-  
гала, 434, 435, 437.
- Несеновичъ Рубинъ, старшина лидскаго кагала,  
329, 321.
- Нефталевичъ Абрамъ, еврей, 80, 85, 87, 88, 90, 92, 97.
- Низановичъ Шахно, старшина слущкаго кагала,  
427, 429, 430.
- Новаховичъ Айзикъ, пин. евр. старшина, 98.  
— Нахманъ, пинскій еврей, 137.
- Нозоновичъ Вульфъ, старш. слущкаго кагала,  
427, 429, 430.
- Ноіеръ Іоаннъ Людовикъ, виленскій купецъ, 448.
- Носевичъ Мееръ, старшина радошковскій сина-  
гоги, 384, 387, 388.
- Носовичъ Якубъ, новогрудскій еврей, 234, 236,  
237.
- Нохимовичъ Ицко, виленскій еврей, 350, 352,  
353.  
— Абрамъ, глускій еврей, 375, 378, 379.  
— Іереміашъ, старш. вилен. кагала, 498.
- Нохимъ, еврей, изъ гор. Люблина, 244, 245, 247,  
249—253,

## О.

- Обуховскій Александръ, судья оршанскаго по-  
вѣта, 257.
- Овшаровичъ Веніаминъ, старш. вилен. кагала,  
446.
- Огинскій Александръ, изъ Козелска, графъ на

Домбровнѣ, великій канцлеръ вел. кн. литовскаго, староста радошковскій, мстибовскій, дорсунискій, сидричинскій и проч. 146.

— Мартинъ, трок. воевода, 62—64, Марціянъ, канцлеръ вел. кн. литовскаго 146, 147, 152, 159, 384.

— Янъ, маршалокъ волковыскій, вилен. подвоеводій, 10.

Одлянскій-Почобутъ, зем. писарь, депутатъ ошмян. повѣта, 61.

Озембловская Иоганна, жена маршалка мозырскаго, 407, 408.

Олехновичъ Андрей, евераль (возный) мин. воеводства, 119, 127, 153, 154.

— Стефанъ, шляхтичъ вилен. в-ва, 154.

— Янъ, панъ, 284.

Олешкевичъ, 61.

Олизаровичъ Мартянъ Янъ Непомуценъ, гроднен. зем. подсудокъ, 58, 452.

Ольховскій Яковъ, шляхтичъ, 105.

— Павелъ, шляхтичъ, 108.

— Янъ, шляхтичъ, 105, 108.

Ольшанскій Еліяшъ, еврей сморгонскій, 395—398.

Ольшевскій Петръ, мелейчицкій ландвойтъ, 74—6.

Орановичъ Нохимъ, старш. оршанской синагоги, 412, 415, 416.

Орановскій Францъ, возный в-ва виленскаго, 474, 478, 479.

Орда Владиславъ Иоахимъ, оршанскій подчашій, 12—14.

— Николай, изъ Гурды, чашникъ пин. пов., 203, 204.

— Павелъ, чашниковичъ пин. пов., 203, 204.

— Станиславъ, чашниковичъ пин. пов. 203, 204.

Орда Болгарскій, Самуилъ-Михаилъ, пин. грод. судья, 98, 148, 150.

Ордина Ева Шостовицкая, оршанская подчашина, 12—14.

Орнешко Янъ, зем. пин. повѣта, 62, 63.

— Михаилъ, ливскій чашникъ, пин. грод. судья, 216.

Осовецкій Янъ-Казиміръ, пинскій бурмистръ, 57.

Осовскій Андрей-Казиміръ, писарь в. кн. л-го, вилен. админстраторъ епископа, 121, 443.

Остеръ, раввинъ смиловицкій, 438, 440.

Отромбскій Францъ, виленскій медикъ хирургъ, 488.

Ошерева Дыня Шоломовичовна, мин. еврейка, 65—67.

Ошеровичъ, еврей, 106, Лейба, мин. еврей, 145.

— Илья, игуменскій еврей, 292—294.

— Злата Якубовичовна, мин. еврейка, 145.

— Мовша, старш. виленск. кагала, 499.

— Еліяшъ, старшина богушевицкой синагоги, 303, 305.

— Шумель, старш. виленск. кагала, 474, 475.

— Мойжешъ, вилен. еврей, духовный судья (хейриманъ) 275.

— Шлома, кобрин. еврей, 189.

Офріамовичъ Лазарь, оршанскій еврей, 281—283.

## П.

Павликовскій Михаилъ, панъ, 434.

Павловичъ Арціомъ, бурмистръ, 369—372.

Павловскій Казимиръ, бокаларъ мусницкой костельной школы, 85, 94, 96.

— Николай, шляхтичъ, 79.

— Стефанъ, виленскій сапожный мастеръ, 488.

— Янъ, шляхтичъ, 73, 75.

Пальневскій Александръ, кобрин. подстаростій, 68.

Пацевичъ Викторинъ, упитскій крайчій, 331—333.

Пацкевичъ, панъ, 134, 135.

Паць Бонифатій, трок. тивунъ, староста рижскій и ботоцкій, полковникъ, 11.

— Михаилъ, вилен. воевода, великій гетманъ вел. кн. лит., 43, Михаилъ-Казимиръ, 80, 82, 93, 100, 101, кавалеръ мальтанскій, писарь вел. кн. лит., 147, 208, 209, 214, 449.

— Петръ, жомоит. староста, 162.

— Стефанъ, подканцлеръ вел. кн. литов. 26, воевода троцкій, 183—5, 499, 450.

— Теодора Тризнянка, воеводина троцкая, 183—5, 342.

Пашенскій Петръ, оршанскій бурмистръ 412.

Пашкевичъ Петръ, минскій старшій ксендзь, 284.

— Станиславъ, панъ, 318.

Пашковскій Станиславъ, слуга, 133.  
— Сямонъ, виленскій купецъ торговавшій сафьяномъ, 488.  
Пезнеръ Янъ, виленскій коваль, 488.  
Пенькальскій Тобіяшъ, изъ Малушъ, заблудовскій староста, 159, виленскій ловчий, 160.  
Пейсаховичъ Вигдеръ, старшина новгородской синагоги, 274—276.  
— Нозанъ, глускій еврей, 375, 378, 379.  
— Лейзеръ, брестскій еврей, 456.  
Персютичъ Николай, пин. лавникъ, 19.  
Петкевичъ Иосифъ, базилиан. секретарь, 136.  
Петровецкій Бобръ Иосифъ-Казиміръ, (возный) берестейск. воеводства, 110, Бобръ, 111, 112.  
Петровичъ Гальшка, Бокуновна, Янова, жена скарбника, кн. Жомойтскаго, 237, 238.  
— Янъ, скарбникъ княжества жомойтскаго, 237, 238.  
Петровскій Андрей, (возный) пин. повѣта, 62, 63—65.  
— Михайлъ, б. цельный писарь пинской коморы, 142.  
Петрусовичъ Констанція, Сомороковна, жена скарбника стародубовскаго, 242.  
— Анна, жена скарбника трокскаго, 419—421.  
— Томашъ, скарбникъ стародубовскій, 242—244.  
— Александръ, скарбникъ трокскій, 419—421.  
Петрушевичъ Николай Антоній, подвоевода виленскаго воеводства, 444, 446.  
Пецель, вилен. мѣщ. слесарь, 177.  
Пикарскій Демьянъ, дерптскій хоружій, 104.  
Пилецкій Антонъ, (возный) берест. воеводства, 68, 69.  
— Станиславъ, возный 391, 393, 394, 396, 398, 399, 401, 402, 404, 406, 409, 411, 416, 418.  
Пилсунцій Доминикъ, городен. подчашій, 191—193.  
Пилсудскій Михайлъ, панъ, 430, 431.  
— Фердинандъ, староста вешвянскій, 430, 431.  
Пиннаевичъ Соломонъ, старшина виленской синагоги, 218, 221—223, 333, 337, 338, 348, 349.

Пинкасовичъ Мойзешъ, вилен. еврей, школьникъ, 180.  
— Даниель, виленскій еврей, 472, 473.  
— Самуиль, еврей старшина виленской синагоги, 31, 32.  
— Мошко, старшина берест. синагоги, 102, 103.  
Пинковичъ Мойжешъ, старш. вилен. синагоги, 343, 345, 346.  
Пинхасовичъ Лейзеръ, мин. еврей, 152.  
Пинчукъ Мойжешъ, старшина виленской синагоги, 306, 308, 309.‡  
Пицало Станиславъ, подстолий и войтъ оршанскій, 412, 415, 416.  
Піотровичъ Тадеушъ, ротмистръ новгородскій, 483.  
— Янъ, виленскій слесарь, 488.  
Плавушка Иванъ, пин. мѣщ., 18, радца, 19.  
Плотничій, намѣстникъ города Пинска, 205, Василій, 209.  
Плятеръ Казиміръ Константинъ, графъ, канцлеръ вел. кн. лит. 498.  
Подберезскій Александръ, смоленскій воеводичъ, 80, 81, 93, 94.  
Подбипента, эксподвоевода виленскій, 471.  
Победроновичъ Давидъ, настоятель комайскаго костела, 244, 251, 252.  
Подръцкій Павелъ, шляхтичъ, 79.  
— Янъ, шляхтичъ, 79.  
Полоневичъ Марціянъ, панъ, 427, 429.  
Полубинскій Владиславъ, 63, 64.  
— Константинъ, 63, 64.  
— маршалокъ, великаго кн. лит. 115.  
Польный Марціанъ, ошмянскій староста, 117.  
Полякъ, вилен. еврей, докторъ 198—200, Мовша, 216, 217.  
Помернацкій Александръ, землянинъ въ минскомъ воеводствѣ, 228.  
— Томашъ, землянинъ минскаго воеводства, 228.  
Поплавскій Петръ, шляхтичъ, 68.  
Поробный, панъ, 178.  
Порцикъ Кристофъ, панъ, 162.  
Поцѣва, жена подскарбія вел. кн. Лит. 410.  
Поцѣй, воевода трокскій, 446, 447.  
— каштелянъ виленскій, 389.  
— Людвигъ, гетманъ литовскій, 347, 369.  
— Ипатій, брестскій и влодимірскій епископъ, 372.

- Почоповичъ Николай, возный, 367, 390.  
 Прасоловичъ Захаріяшъ, 38—40.  
 Прездецная, берестейская подсудковая, 103.  
 Прездецій Константій-Флоріанъ, подсудокъ берестейскій, 102.  
 Прошенская Маріанна урожд. Масловская, жена конюшаго минскаго, 339, 342.  
 Прошенскій Владиславъ, конюшій минскій, 339, 342.  
 Преускій Михаилъ, панъ, 107.  
 Прилуцкій Павелъ, 68.  
 Пронтницій Самуилъ, панъ, 89.  
 Пружанецъ Мендель, берест. кагалн. старшина, 108,  
 Пружанскій Юда Мендель, еврей-старшина берест. кагала, 76—7.  
 — Балтрмей - Владиславъ, слоним. грод. судья, 156.  
 Пугачевскій Стефанъ, возный, 257.  
 Пузына Янъ-Казиміръ, ушит. подчашій, 166, Даниль изъ Козельска, ушит. зем. судья, 193—196.  
 — Мпхавль, князь козельскій, ксендзъ каноникъ смоленскій, 315, 316.  
 Пухальскій Казиміръ, земскій декретовый писарь, 189.  
 Пшеменецій Никодимъ, войтъ, 489.

## Р.

- Рагунецъ Станиславъ, возный, 238.  
 Радивилвна Каролина, княжна, конюшанка в. кн. Л-го, супруга Людовика, куфиррета бранденбургскаго, 114, 116.  
 Радивиль Альбрехтъ-Станиславъ, князь на Олыкѣ и Несвижѣ, канцлеръ в. княж. Л-го, староста пинскій, гнѣвскій и тухольскій, 6—8, 26, 201, 448, 450.  
 — Доминикъ Николай, князь, подканцлеръ в. кн. Л-го, 114, 117, 134, 189.  
 — Карлъ, воевода виленскій, 463, 466.  
 — Николай-Фаустынъ, мечникъ вел. княж. Л-го, 366, 368, 376, 378.  
 — Криштофъ, воевода вилен. гетманъ вел. кн. Л-го, 46, 448, 450

- Радивиль Михаилъ, воевода виленскій, гетманъ в. кн. Лит., 444.  
 — Станиславъ, князь, маршалокъ, вел. кн. Лит., 114.  
 Радиминскій Стефанъ Фронцкевичъ, слонимск. староста, 156.  
 Раецкій, староста румбарскій, 246.  
 Райскій Станиславъ, сановникъ королевскаго двора 455, 457.  
 Ратомская Винкова Ева, жена подчашаго рѣчицкаго, 292, 293.  
 Ратомскій-Винновъ Михаилъ, подчашій рѣчицкій, 292, 293.  
 Рачковскій Семенъ, шляхтичъ, 73, 75.  
 Ребедовичъ Іозефъ, берестейск. кагал. старшина, 108.  
 Ревенскій Юрій, панъ, 247, 248, 251.  
 Ревуская, коронная надворная подскарбина, 178.  
 Ремигіанусъ изъ Пясечной, регентъ королевск. канцеляріи, 8.  
 Ренчинскій Самуилъ, панъ, 274—276.  
 Репнинъ Николай, военный генераль, кавалеръ русскихъ ордезовъ, 498, генераль-губернаторъ, въ вел. кн. Лит. 499.  
 Ретавъ Юрій-Янъ, панъ, 82, Ретанжъ, мусницкій урядникъ, 89.  
 Рижковичъ Трохимъ, пин. бурмистръ, 57.  
 Ринвидъ Саломонъ, вилен. грод. судья, 167.  
 Ритель Владиславъ, трокскій экономъ, 185.  
 Рихлицкій Марціянъ-Бенедиктъ, 127—129.  
 Ровбицій Іозефъ, возный, 259.  
 Роговскій Владиславъ, панъ, 292, 293.  
 Родевичъ, панъ, 90, 162, Степанъ, 163.  
 — Симонъ - Казиміръ, ксендзъ костела св. Тройцы въ Вильнѣ, 452.  
 Родецій Іохимъ, ксендзъ бернардинскаго монастыря въ Брестѣ, 410, 411.  
 Рожанецъ Тадросъ Иличъ, селецкій мѣщ., еврей, 101.  
 Розумовичъ Янъ, бурмистръ гродненскій, 434.  
 Роицкій Адамъ, сокольскій пробощъ, королев. комисарь, 59.  
 Ромазанъ Богданъ, мин. замковый мѣщ., 34.  
 Романовичъ Александръ, 37.  
 — Францъ, земскій судья виленскаго воеводства, 474, 486.  
 — Янъ-Николай, печатарь, 114.

Романович Янъ, пешольскій завѣдовца, 154,  
Романовскій, 155.  
Ронайшевич Валентій, трок. подстаростій, 185.  
Роръ Павелъ, трок. городничій, 34.  
Росевич Андрей, виленскій сапожный мастеръ,  
488.  
Россохадцї Францисекъ - Николай, трок. ти-  
вунъ, писарь, зем. виленскій и великїй  
скарбовый в. кн. Л-го 180, 181.  
Рубинович Аврамъ, пин. мытвикъ, берест. ев-  
рей, 1—3.  
Рубинович Гиршъ, еврей арендаторъ, 395—398.  
— Изаакъ, «бѣгунъ» новоповышенной по-  
шлины на ковенской тамождѣ, 45—47.  
— Илья, мин. еврей, 152.  
— Товяшгъ Богдановичъ, пин. мѣщанинъ,  
берест. еврей, 1—3.  
— Хемя, пин. землянинъ, берест. еврей, 1, 2.  
— Яковъ, пин. еврей, 3.  
— Якубъ, старшина синагоги минскаго во-  
сводства, 292—294.  
— Ефраимъ, старшина простенской сина-  
гоги, 303, 305.  
— Иозефъ, новогруд. еврей, 234, 236.  
Рудкевич Фѳдоръ, 38.  
Рудничїй Михаилъ, 481.  
Рудмина-Дусяцїй Петръ, стародубовскїй старо-  
ста, 11, вилен. подвоеводїй, 24, 26, 80,  
122, 126.  
Руневич Станиславъ, инстигаторъ в. кн. Л-го,  
гроднен. войтъ, 209—211.  
Русановъ Иванъ, бригадиръ, 499.  
Рутковскїй Стефанъ, возный волковыскаго по-  
вѣта, 478, 479.  
Рушковскїй Александръ, подстаростїй пин. повѣ-  
та, 14.  
Рымша Андрей, панъ, 294, 295.  
Рышкевич Трофимъ, пин. мѣщ. 18, радца, 19.  
Рѣзникъ Лазаръ, вилкомир. еврей, 154, 155.

## С.

Саваневскїй Казимїръ Лео, (возный) вилен. в-ва,  
163, 180.  
Савичїй Антонїй, ротмистръ, 404, 405.  
— Михаилъ, чашникъ волковыскїй, 350,

352, 363, 365, городничїй виленскїй, 404,  
406.  
Савичъ-Корсакъ Александръ-Петръ, подстолий и  
писарь новогрудскаго воевод., 432—434.  
Савчинъ Янъ Юревичъ, смолен. каноникъ, пин.  
деканъ и плебачъ, 145.  
Саданъ Иозефъ, бурмистръ гродненскїй, 434.  
Саевичъ Лахманъ, старшина пин. синагоги, 277,  
278.  
Саломоновичъ Гошка, старшина вилен. синаго-  
ги, 40.  
— Иршъ, вилкомир. еврей, 155.  
— Калманъ, мусницкїй арендаторъ, еврей,  
81, 88, 90—97.  
— Марианна, Геліашовна, еврейка, 97.  
— Самуилъ, еврей, старшина вилен. сина-  
гоги, 31, 32.  
— Шлема, берест. еврей, воложинскїй арен-  
даторъ, 154.  
Самсоновичъ Годрысь, старш. гродненскаго ка-  
гала, 434, 435, 437.  
Самуловичъ Аврамъ, старшина виленск. сина-  
гоги, 31, 32, 264, 267, 270—272, 321—  
323, 327, 329.  
— Шлема, воложинскїй еврей, 292—294.  
— Лейба, свислоцкїй еврей, 292—294.  
— Натанъ, старшина вилен. синагоги, 315,  
—317.  
— Самуель, виленскїй еврей, 321—323.  
— Израель, еврей, старшїй мин. синагоги,  
126, 127.  
— Мойжешъ, старшина виленской синагоги,  
333, 337, 338, 348, 349.  
— Исаакъ, стар. вилен. синагоги, 333, 337,  
338, 349.  
— Яковъ, 481.  
Самотыевичъ Тимофѳей, пин. лавникъ, 19.  
Самсоновичъ Александръ, берестейскїй еврей  
школьникъ, 180.  
Сангушко Иеронимъ Любартовичъ, князь, на Бѣ-  
ломъ Ковлѣ, 47, 48.  
Сангушова, Констанція-Теодора Сапежанка кня-  
гиня, 47, 48.  
Санкевичова Марина Селявянка, пин. райчина, 71.  
Санкевичъ Степанъ, мѣщанинъ, купецъ столич-  
наго города Вильны, 45—47.  
— Антонъ, пин. мѣщ. райца, 71.

- Санковичь Ромуальдъ, ксендзь доминиканскаго  
гродненскаго костела, 434, 435.
- Сапѣга Венедиктъ, подскарбій в. кн. Л-го, 73,  
Венедиктъ Павелъ, на Черей, великій  
подскарбій и земскій писарь в. кн. Л-го,  
186, 203.
- Иоаннъ Фридерикъ, 443.
- Казиміръ-Янъ, воевода виленскій, вели-  
кій гетманъ в. кн. Л-го, 173, надворный  
подскарбій, в. кн. Л-го, берест. староста,  
188.
- Юрій, стольникъ в. кн. Л-го, 197—200.
- Сарновскій Адамъ, князь, 164.
- Сатковичь Михайль, еврей троец. збора, 5.
- Сачковскій Казиміръ, возный пин. повѣта, 15.
- Павелъ, шляхтичъ, 203.
- Янъ, шляхтичъ, 203.
- Свирскій Шая, сморгонскій еврей, 395—398.
- Своротовскій, панъ, 166.
- Сельницкій Веспасіянъ, бускій подчашій, 114.
- Владиславъ, епископъ тарнопольскій, ви-  
ленск. суфраганъ и канторъ, гнѣзвен-  
каноникъ, 179.
- Сендиковский Янъ, вилен. цеховой старшина,  
37, 38.
- Сенявскій изъ Киранова, Николай-Геронимъ, ко-  
ронный надворный маршалокъ, 38.
- Сесицкій-Довмонтъ Михайль, пин. воевода, вил-  
комир. староста, 154.
- Сиверсъ, 20.
- Сигизмундъ, король польскій, 484, 485.
- Сигизмундъ-Августъ, король польскій, 454—457,  
478.
- Сигизмундъ III, король польскій, 120, 174, 176.
- Сидеровичь Симонъ, возный, 480.
- Сильницкій Владиславъ, епископъ тарнополь-  
скій, 183.
- Симоновичь Давидъ, виленскій еврей, 463, 464,  
468, (Шимоновичъ), 470, 472.
- Вульфъ, старш. виленск. синагоги, 423,  
426, 427.
- Синецкій Иванъ, пин. мѣщ., 18, Сенецкій, рад-  
ца, 19.
- Сипайло Касперъ, вице-администраторъ пин-  
ской экономіи, 214.
- Сирутевна Февронія, игуменья городен. базиліан.  
монастыря, 52.
- Скальская Софія Держковна, Якубова, стольни-  
ковая черниховская, 224, 225, 231, 233,  
306, 308, 309.
- Снальскій Яковъ, (Жкубъ) стольникъ чернихов-  
скій, 224, 231, 306, 307.
- Сналвинскій Казиміръ, панъ, 390.
- Снарбенъ Казиміръ, 34.
- Скибницкій Юрій, 481.
- Скипуръ Адамъ, инстигаторъ каштуровый по-  
лоцкій, 280.
- Скириать Гавріиль Брониславъ, панъ, 437.
- Скоробогатый Андрей, скарбный в. кн. литовск.,  
трок. зем. писарь, 164.
- Скорульскій, ковенскій маршалокъ, 89, 90.
- Скуревичь Казимиръ, ротмистръ воеводства ви-  
ленскаго, 472, 474.
- Славинскій Петръ, земянинъ минскаго воевод-  
ства, 228.
- Славка Натанъ, слуцкій еврей, 114—6.
- Славуа Даниель, изъ Плавска, (воз.) пин. пов.,  
137.
- Славуцкій Николай, возный вилен. воевод., 43.
- Слизень Стефанъ-Янъ, референдарій вел. кн.  
литов., 348.
- Словогорскій Станиславъ, подстолий подляскій,  
148.
- Слушка Александръ, воевода, троец. староста, го-  
мельскій и пропойскій, 5.
- Слушко, каштелянъ виленскій, 295.
- Снарскій Войтехъ, панъ, 209, 210.
- Сова Семень Ивановичъ, пинскій подстаростій  
и лѣсничій, 1.
- Совицкій Юрій, суперъинтендентъ подляскихъ  
коморъ, 201—203.
- Созоновичь Опанасъ, звонарь пинской соборной  
пречистенской церкви, 67, 70.
- Соколинскій-Друцкій Михайль, великій писарь  
вел. кн. лит., 179.
- Соколовскій, панъ, 89.
- стольникъ инфляндскій, 250, 251.
- Сокольникъ Стефанъ, коморникъ воеводства ви-  
ленскаго, 486.
- Соллогубъ, воевода витебскій, 451, 452.
- Соломоновичь Абрамъ, еврей, 245, 246, 252, 434, 435,  
437.
- Гиршъ, Михель, Іозефъ, городецкіе ев-  
реи, 267, 269.
- Мойжешъ, старш. вилен. кагала, 315—  
317.

Соломонович Якубъ-Гець, [кейданскій равинь,  
301—303, 309—312.  
— Залкинъ, визунскій еврей, 419, 421, 422.  
— Кадышъ, сврей визунской синагоги, 420—  
422.  
Соломонович Якубъ, пинчовскій еврей, 244—  
253.  
— Ионасъ, старш. виленск. синагоги 254,  
255, 327—329.  
Соломонъ, вил. еврей, 218, 221—223.  
Сондецкій Францъ, виленскій медикъ хирургъ,  
488, 491.  
Сосновскій Ваврипець, старшина слесарнаго це-  
ха, 481—483.  
Сошинскій Стефанъ, подчаниникъ трембовель-  
скій, 384—388.  
Сперскій Войтехъ, панъ, 90.  
Срзодовскій Осифъ, возный ошмянскаго повѣта,  
479.  
Стандерсъ Готфридъ, виленскій купецъ, 488.  
Станиславская, изъ Потока, Анна, кievская во-  
сводина, 48, 50.  
Станиславъ, епископъ, святой, 52.  
Станиславъ Августъ, король польскій, 465, 473,  
474, 485, 486.  
Станкевичъ Михаилъ Евстахій, эйрагольскій ти-  
вунъ, гайданскій державца, депутатъ  
жмудскаго воеводства, 61.  
— Андрей, дякъ (дячекъ) Одрыжинской  
церкви, 139.  
Стемпновскій Матей, умоцованный, 192.  
Стецко Михаилъ, 481.  
Стецевичъ Константинъ, пин. городскій намѣст-  
никъ, 57, 71, 100, умоцованный, 149,  
150, 205, 214.  
Стецковичъ Антоній, вилен. мѣщ. купецъ, 161.  
Стояновичъ Янъ, умоцованный, 15, 149, 150,  
пинскій земскій регентъ 205, 216.  
Стрегоцкій Янъ Казиміръ, понамѣстникъ мин-  
скаго воеводства, 67, 114.  
Сузинъ Михаилъ, конюпій воеводства брестска-  
го, 389—391.  
Суходольская Екатерина, Василева, мин. мѣщ.  
172.  
Суходольскій Доминикъ, регентъ вел. кн. лит.  
писарь волковыскаго повѣта, 492.  
Сухцицкій Вацлавъ, дозорца, пин. экономичес-  
кнхъ дѣль, 69.

## Т.

Тановскій, мин. грод. писарь, 34.  
Танхаповичъ Абрамъ, еврей, 97.  
— Ельяшъ, еврей старшина виленской си-  
нагоги, 167, 168.  
Танхелевичъ Израель, старшина минскаго кагала,  
284, 285, 287.  
Тернякъ Янъ, 12.  
Терпиловскій Андрей, шляхтичъ, 110.  
— Янъ, шляхтичъ, 110.  
Техановецкая жена Самуила Кмитича,—страж-  
ника вел. кн. лит., 133.  
Техановскій Станиславъ, подкоморій пинскаго  
повѣта, 316.  
Тиселевичъ Изакъ, мин. еврей, 153.  
Тобіашовичъ Габріель, старшина вилен. кагала,  
446.  
— Хаимъ, виленскій еврей, духовный су-  
дья (хейрпманъ), 275.  
Товіовичъ Овзеръ, старшина синагоги минскаго  
воеводства, 292—294, 303, 305.  
Товіанскій Игнатій Герардъ, мечникъ воевод.  
виленскаго, 462.  
Тодіосевичъ Симонъ, брестскій кагалный стар-  
шина, 290, 291.  
Тодорошевичъ Азая, еврейка, 299—301.  
— Йозефъ, арсндаторъ старобинскій, 299—  
301.  
Тонарскій Станиславъ Казиміръ, пин. подсто-  
лій, и подстаростій, 10, 53, 55, 57, 59,  
98, 139, 147, 148.  
Толоконскій Пашкевичъ Леонардъ, бурмистръ  
виленскій, 482.  
Томашевичъ Криштофъ-Янъ, (возный) вил. в-ва,  
83, 86, 87.  
Томковичъ Павелъ, умоцованный, 31, 226.  
Тонховичъ Вульфъ, старш. виленск. кагала,  
350, 352.  
Тонримовичъ Йозефъ, вилен. еврей, старшина си-  
нагоги, 193—196.  
Торвидъ Андрей, 42.  
Тормасовъ Александръ, генераль-маіоръ импера-  
торскихъ войскъ, 500.  
Траба Йосифъ, виленскій мѣдникъ, 488.  
Трайтеловичъ Мовша, вилен. еврей, 11.  
Третьаховичъ Хвель, селецкій мѣщ., 101.



- Тризна Марціанъ, референдаръ, писарь вел. кн.  
Л-го, 5, 450.
- Тризно Владиславъ, стольникъ волковыскій, 392  
— 394.
- Тукальскій Юрій Нелюбовичъ, пин. войскій и  
подстаростій, 8.
- Туловскій Юрій, пленипотентъ, 43.  
— Станиславъ, городничій волковыскій, 361.  
— Марціанъ, 361.
- Турскій Андрей, шляхтичъ, 111.
- Туровичъ Нпколай, (возный) пин. в-ва, 138.
- Туръ-Зубацкій Аристотель, 216.
- Турчиновичъ Сушицкій Янъ, панъ, 395.
- Туфановъ Илія, купецъ пязъ Торопца, 317—320.
- Тышкевичъ Казиміръ, стародубовскій староста,  
187.  
— Остафій, берест. подкоморій, 187.

## У.

- Уласевичъ Янъ-Фурсь, шляхетный панъ, мин-  
скій бурмистръ, 48.
- Ульфовичъ Нахимъ, мин. еврей, 153.  
— Маркъ, глускій еврей, 375.  
— Новахъ, глускій еврей, 375.  
— Мовша - Рава, старш. минской синагоги,  
384, 385, 387, 388.  
— Еліяшъ, старш. костыцкой синагоги, 384,  
387, 388.
- Умястовскій Георгій - Станиславъ, венденскій  
никъ, подстаростій, 42.
- Униховская Варвара Дуниновна Богуславовна,  
трок. воеводина, 31, 32.
- Униховскій Богуславъ, новгород. зем. писарь,  
администраторъ пошлинъ (цель), в. кн.  
Л-го, 51.
- Урбановичъ Адамъ, ротмистръ пѣхоты трибунала  
в. кн. Лит. 324.
- Уріашевичъ Зясконтъ, вилен. мѣщ., купецъ, ев-  
рей, 161.  
— Гицко, глускій еврей, 375.  
— Мойженъ, стар. вилен. синагоги, 398,  
401, 406, 408, 409, 423, 425.
- Ушацкій Янъ, (возный) пин. повѣта, 14,

## Ф.

- Файбишевичъ Абрамъ, еврей кобрин. кагала, 35.  
— Ицко, кобрин. еврей, 189.
- Фавишевичъ Симонъ, новгородскій еврей, 236,  
237.
- Файтель Михаилъ, вилен. еврей, 124, 125.
- Файтелевичъ Мовша, глускій еврей, 375.
- Файшовичъ Якубъ Изаковичъ, городен. старшій  
еврей, 52.
- Фальковичъ Маеръ, еврей, 110.
- Фергисъ Іосифъ, ротмистръ ушитскаго повѣта,  
492.
- Федоровичъ Янъ, панъ, 240, 334, 399.
- Филиповичъ Миронъ, панъ, 135.  
— Власій, священникъ брестскій, каѳед-  
ральной церкви, 372, 374.
- Фишелевичъ Ицка, 152.
- Фронцевичъ Янъ-Сирожъ, виленскій крайчій,  
219, 222, 247, 249, 257, 280, 284, 285,  
287, 382.  
— Стефанъ, упитскій крайчій, 238, 265, 295,  
315, 335, 339, 344, 364, 370, 380, 386,  
393, 394, 402.  
— Михаилъ, подчашій смоленскій, 353, 357,  
373.
- Фурсь, мин. бурмистръ, 49.

## Х.

- Хаимдынесъ Сроль, брестскій еврей, 372, 374, 375.
- Хаимовичъ Давидъ, мин. еврей, 136.  
— Лейба, новгородскій еврей, 234, 236.  
— Давидъ, глускій еврей, 375, 378, 379.  
— Саломонъ, старш. гродненской синагоги,  
392—394.  
— Манъ, пин. кагалный старшина, 53, 55, 98.  
— Маркъ, минскій еврей, 444, 445.  
— Михель, виленскій еврей, 444, 445.  
— Зельманъ, виленскій еврей, 468.  
— Юзефъ, еврей кобрин. кагала, 35, 101.  
— Рафалъ, виленскій еврей, 460.  
— Шмујло, виленскій еврей, 469.  
— Янкель, старш. виленск. синагоги, 423,  
426, 427.

- Хаимовичъ Исаакъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427, 443.  
 — Говна, еврей гродненскаго кагала, 434, 435, 437.  
 Хаимъ Ицко, виленскій еврей, школьникъ, 479.  
 Халимовичъ Соломонъ, старшина брестской синагоги, 277, 278.  
 Хацкелевичъ Натанъ, еврей пин. збора, кагала, 16—21.  
 — Борухъ, пин. еврей, 214, 215.  
 — Израель, брест. кагал. старшина, 104.  
 — Ханавъ. 60, 61.  
 Хелковский Александръ, умоцованный, 60, 61.  
 Хеміовичъ Мовша, пин. еврей, 208, 209.  
 Хилинская Екатерина, во 2-мъ бракѣ Гергардъ, 171, 172.  
 Хилинскій Александръ, шляхтичъ, панъ, 171, 172.  
 Хламовичъ Абрамъ, глускій еврей, 375, 378, 379.  
 Хмажинскій, виленскій бурмистръ, 482.  
 Хмѣлевскій Корпей, глускій мѣщанинъ, 376, 379.  
 Хмѣльскій, виленскій докторъ, 470,  
 Хобецкая Христина, сандомирская чашникова, 312.  
 Хобецкій Иванъ, сандомирскій чашникъ, 312, 314.  
 Ходько Андрей, обозный опмянскій, 405, 416, (Хоцко), 424.  
 Хоецкій Казиміръ, хоружій берест. в-ва, 80, хоружій и судья вилен. воеводства, 87, 89, 92, 93.  
 Хольдовскій Михаилъ, вилен. кожевникъ, 488.  
 Хоминскій, вилен. подстаростій, 61.  
 Хомичъ Радонъ, Стефанъ, Янъ, жители города Могилева, 380, 383, 384.  
 Хотовичъ Ханьмъ, старш. виленск. синагоги, 398, 401.  
 Хотяновскій Янъ, 3, намѣстникъ пинской экономіи, 208, 214, 215.  
 — Александръ, панъ, 208.  
 Хржановскій Стефанъ-Станиславъ, рѣчиц. подчашній, грод. писарь пин. повѣта, 214, 216.  
 Храповицкій Евстафій, инститоръ, вел. княж. Лит. 486.  
 Хребтовичъ Альбрехтъ, гроднен. стольникъ, 196—198.  
 — Петръ, городен. зем. подсудокъ, 51.  
 — Томашъ Литаворъ, мечникъ и зем. писарь гроднен. повѣта, 58, 452.

## Ц.

- Цалель, пин. еврей, 67, 70, 71.  
 Цейзеръ Андрей, вилен. купецъ, 488,  
 Цемеховичъ Герцкъ, вилен. еврей, школьникъ, 478, (Цымаховичъ), 479.  
 Цехановичъ Станиславъ, хоружій пин. повѣта, 63, 64.  
 Цехановскій Юрій, королев. секретарь, селенкій староста, 100.  
 Циприановичъ Симеонъ, консулторъ, мин. базилианск. св.-Духов. монастыря, 135, 136, 171.  
 Цихановичъ Станиславъ, подкоморій пинского повѣта, 218.  
 — Янъ - Костантинъ, ловчій смоленскій, 343—345.  
 — Александръ, Владиславъ, 343, 345.  
 — Михаилъ, староста дружиловскій, 267, 269, 343, 345.  
 — Гаспаръ, чашникъ смоленскій, 343, 345.  
 Цодыковичъ Мендель, виленскій еврей, 460.

## Ч.

- Чарный Гиршъ, старшин. виленск. кагала, 348, 349.  
 Чарнявскій, купецъ города Бродъ, 160, 161.  
 Чартовыйскій Михаилъ, князь, подканцлеръ вел. кн. Лит. 390, 451.  
 Черневскій Якубъ, ушитскій городничій, 219, 224, 282, 283, 332, 360.  
 Чижъ Казиміръ, трибунальный писарь, 61.  
 — Францъ, земскій президентъ воеводства вилен., кавалеръ ордена св. Станислава, 453, 455, 474.

## Ш.

- Шабловичъ Стефанъ, виленскій купецъ, торговавшій сафьяномъ, 488,  
 Шавель, столпецкій мѣщанинъ, 49.  
 Шавлевичъ Гиршъ, мин. еврей, 136.  
 — Вульфъ, мин. еврей, 152, 153.  
 — Исаакъ, еврей визунской синагоги, раввинъ, 419, 421, 422.

Шавлевич Мееръ, кобрин. еврей, 189.  
 Шадрский Владиславъ, земскій судья виленска-  
 го воеводства, 474, 486.  
 Шаевич Илья, старшина берест. синагоги,  
 102, 103.  
 Шакович Арогъ, старшина виленск. синагоги,  
 392—394.  
 — Левко, вилкомпр. еврей, 154.  
 Шапсаевич Абрагъ, мин. еврей, 153.  
 Шарковский Николай-Михаилъ, писарь гроднен-  
 ский, 434, 437.  
 Шахно, сесичский еврей, 85.  
 Шашманович Боронимъ, кейданский еврей, 244,  
 244.  
 Швабъ Каспаръ-Александръ, пмельтин. старо-  
 роста, троц. подвоеводій, 5.  
 Швыковский Стефанъ, вилен. грод. судья, старо-  
 ста пинский, 200.  
 Шемето Францишка, монахиня вилен. монасты-  
 ря, 350, 351.  
 Шендерович Александръ, старшина слуцкаго  
 кагала, 427, 429, 430.  
 Шенявский, панъ, 208.  
 Шершунович Янъ, (всзный) берест. воеводства,  
 107, 108.  
 Шимонович Абрагъ, еврей, 234, 236, 237.  
 — Вульфъ, вилен. еврей, 250, 352, 353.  
 — Мовша, глуский еврей, 375, 377—379.  
 — Берко, слоним. еврей, 50.  
 — Ицко, пин. кагалный старшина, 53, 98.  
 — Лейзеръ, селецкий мѣщ. еврей, 102.  
 — Якубъ, слоним. еврей, 50.  
 — Якубъ, берест. кагалн. старшина, 104.  
 Шиницкий Андрей, яновский деканъ, ломаский  
 плебанъ, 169.  
 Шипинский, возный, 324.  
 Ширма Григорій Казимиръ, пин. грод. писарь,  
 14, зем. писарь пин. повѣта, 137.  
 — Петръ, земскій коморникъ пин. повѣта,  
 100.  
 Шишко Демьянъ, минский почтмейстеръ, 296, 298.  
 Шишло Иосафъ, стольникъ кн. Инфляндскаго,  
 492.  
 Школьникович Мовша, дрогичин. еврей, 63.  
 — Давидъ, старшина кейданской синаго-  
 ги, 303, 305.  
 — Менхенъ, старш. вилен. кагала, 443.  
 — Мовша, пин. кагалн. стар. 214.

Школьникович Соломонъ, берест. кагалн. старш.  
 108.  
 Шлямович Александръ, виленский еврей, 460.  
 Шмарович Якубъ, еврей, 392—394.  
 Шмерла Давидъ, слуцкий еврей, 114—6.  
 Шмерлович Берко, гродненский кагалный стар-  
 шина, 277, 288, 289.  
 — Шавель, минский еврей, 285—287.  
 — Давидъ, брестский еврей, 454.  
 — Лейба, старшина синагоги, 292—294.  
 — Лейба, старшина свислочской синагоги,  
 303, 305.  
 — Борухъ, еврей, 234, 236, 237.  
 — Авраамъ, старшина домбровенкой сина-  
 гоги, 256, 258, 259.  
 — Шмойло, старшина городецк. синагоги,  
 256, 258, 259.  
 — Готлимъ, еврей, 105.  
 — Израель, старшина минской синагоги, 112.  
 — Зеля, городецкий еврей, 267, 269.  
 — Ханмъ, старшина всѣхъ бѣлорусскихъ  
 синагогъ, 281—283.  
 — Ицко, старшина минскаго кагала, 284,  
 285.  
 — Шмойло, брестский кагалный старшина,  
 290, 291.  
 — Лейзеръ, еврей кобрин. кагала, 35, 110.  
 — Соломонъ, старш. воложинской синагоги,  
 384, 387, 388.  
 — Гудка, еврей, старшина гродненскаго ка-  
 гала, 434, 435, 437.  
 — Файбишъ, старш. берест. синагоги, 102—  
 104.  
 — Шлема, старшина воложинской синаго-  
 ги, 303, 305.  
 — Гозефъ, старшина синагоги, 292—294.  
 — Ирша, брестский кагалный старшина,  
 290, 291.  
 — Якубъ, старшина виленск. кагала, 348,  
 349.  
 — Исаакъ, старшина виленск. кагала, 348,  
 349.  
 Шокальская Марианна, окрещенная, умерщвлен-  
 ная еврейка, 103.  
 Шоломонович Авраамъ, еврей гродненскаго кага-  
 ла, 416, 418, 419.  
 Шпановский Григорій, шляхтичъ, 64.  
 — Николай, шляхтичъ, 144.

- Шпановскій Павелъ, шляхтичъ, 67, 139, 140.  
— Янъ, шляхтичъ, 67, 139, 140, 144.  
Шпортикъ Кристофъ, умоцованный, 80, 81.  
Шретеръ Иванъ, королев. секретарь и покое-  
вый дворянинъ, 190.  
Штокамеръ Кароль, ксендзъ, регентъ Яновской  
семинариі, 169, 170.  
Шуйскій Константинъ, берест. хоружій, 188.  
— Юрій, берест. грод. судья, 188.  
Шумскій Михайль Рафаль, подстолий и подво-  
евода виленскій, 31, 200, 264—266, 321  
—323, 334, 343, 345, 347, 350, 351, 388.  
Шумховичъ Гиршъ, глускій еврей, 375, 377—  
379.

## Щ.

- Щеблевскій Казиміръ, 35.  
Щепановскій Антонъ, 481.  
Щигельская Екатерина, 240, 241.  
Щука, панъ, 90.  
Щуцкій Кристофъ, (возный) берест. воеводства,  
105, 106.

## Э.

- Эйзіашевичъ Гаврилъ, пин. еврей, 12—14.  
— Двора, Нохановичовна, Пугачевичовна,  
пин. еврейка, 13, 14.  
— Соломонъ, пин. еврей, 12—14.  
— Хая Мойжешовна, пин. еврейка, 13, 14.  
Эсмунтъ Александръ, коморникъ брест. воевод-  
ства, 187.

## Ю.

- Юделевичъ Мовша, еврей визунской синагоги,  
420—422.  
— Янкель, еврей визунской синагоги, 420  
422.  
— Ицко, еврей виленскій, духовный судья,  
(хейриманъ) 475.  
Юдицкій Валеріанъ, писарь вел. кн. Лит., Вале-  
ріанъ-Станиславъ, вилен. архидіаконъ,  
26, 28, 29.

- Юдичъ Евзыяшъ, еврей троец. збора, 5.  
Юдновичъ Ханонъ, новогрудскій еврей, 234, 236,  
237.  
— Исаакъ, кейданскій еврей, 243,  
— Давидъ, 243, 244.  
— Исаакъ, посвольскій караимъ, 331—333.  
Юдновичъ Самуиль Казиміръ, каноникъ и ку-  
стошъ смоленскій, цимковскій плебанъ,  
114—116.  
Юдовичъ Эліяшъ, старшина вилен. синагоги, 43,  
44.  
— Шмойла, старшина синагоги минскаго  
воеводства, 292—294.  
— Мовша, глускій еврей, 376, 378, 379.  
— Шая, старшина вилен. синагоги, 398, 401.  
— Израиль, старшина виленск. кагала, 446.  
Юзефовичъ Бенамигъ, пин. кагалный старши-  
на, 53.  
— Давидъ, школьникъ мин. кагала, 65.  
— Лейба, школьникъ могилевск. школы, 39.  
— Яхнмъ, берест. старшій школьникъ, 42.  
Юзефъ Мордухъ, старш. вил. кагала, 443.  
Юрага Михайль-Андрей, судья опшмянскаго по-  
вѣта, 339—341, 462.  
— Ксаверій, земскій регентъ воеводства ви-  
ленскаго, 474.  
Юсковичъ Нисанъ, войтъ троец. еврейскаго збора  
(синагоги), 5.  
Юстина Ганушовна, игуменья пинскаго женска-  
го Варваринскаго монастыря 35.  
Юцевичъ Николай, панъ, 82, 84.  
Ючинскій Мартинъ, зем. виленск. воеводства,  
60, 61.  
Юшкевичъ Антонъ, ксендзъ каноникъ капитула  
жмудскаго, 438, 440.

## Я.

- Яблонскій Матвѣй, шляхтичъ, 124.  
— Япъ, шляхтичъ, 124.  
Яворовскій Павелъ, шляхтичъ, 109.  
— Янъ, шляхтичъ, 109.  
Яжембовскій Михайль, возный, 329, 331, 343.  
— Станиславъ, родовитый шляхтичъ, 285—  
387.  
Якимовичъ Абрамъ, кейданскій еврей, 85.  
Яковичъ Михель, пин. кагал. старшина, 55, 98.

- Якубовичъ** Абрамъ, старшина виленск. кагала, 306, 308, 309, 472, 473.
- Якубъ, еврей, 303, 305.
- Мовша, старшина лидскаго кагала, 329, 331.
- Ицко, старшина лидск. кагала, 329, 381.
- Абрагамъ, пин. еврей, пленипотентъ, 214, 215.
- Абрамъ, вилкомир. еврей, 154, 155.
- Аронъ, еврей, цальный писарь, при березинской коморѣ, 33.
- Бень, дрогичин. еврей, 63.
- Викторъ, городняскій еврей, «школьникъ», 131.
- Вольфъ, пин. еврей п школьникъ, 10, 59.
- Гершъ, берест. еврей, 76, 78, 79.
- Давидъ, любляинскій еврей, 166.
- Давидъ, вилен. еврей, 194—6.
- Езеяшъ, пин. еврей, 8.
- Зельманъ, пин. еврей, 8.
- Исаакъ, старшина лидск. кагала, 329, 331.
- Нохимъ, старшина виленск. синагоги, 350, 352, 353.
- Мовша, Кугель, глускій еврей, 375, 378, 379.
- Ицко, старш. короуанской синагоги, 384, 387, 388.
- Юдашъ, еврей кагала слущкаго, 416, 418, 419.
- Юзефъ, еврей, раввинъ визунской синагоги, 420—422.
- Юзефъ, россиенскій еврей, 237, 228.
- Юзефъ, городецкій еврей, 267—269.
- Юзефъ, кейданскій еврей, 310—312.
- Израель, старшина пикловской синагоги, 256, 258, 259.
- Гозель, «объгуть» нововышневной пошлыны на ковенской коморѣ, 45—47.
- Лейба, старшина мин. синагоги, 126 127, 159.
- Лейба, школьникъ оршанской школы, 39, 98.
- Лейба, старшина мин. синагоги, 112, 119.
- Лейба, пин. кагалный старшина, 53, 55.
- Маркъ, брест. еврей, 201, 202.
- Мееръ, вилен. еврей, 4, школьникъ школы виленской, 24, 26.
- Мееръ, старшина полоцкой синагоги, 279.
- Якубовичъ** Мовша, старш. добровенской синагоги, 281, 282.
- Симонъ, старшина минскаго кагала, 284—287.
- Вульфъ, пин. кигал. старшина, 288, 289.
- Мисанъ, пин. кагал. старшина, 214.
- Мойжешъ, старшина вилен. синагоги, 40, 60, 61.
- Песахъ, пин. еврей, 6.
- Соломонъ, старшій еврей вил. збора, 26.
- Файшъ, еврей гродненскаго кагала, 343, 435, 437.
- Зельманъ, вильманскій еврей, 472, 473.
- Шал, кобрин. еврей, 189.
- Шмаль, старш мальчевской синагоги, 42.
- Шмойло, дрогичин. еврей, 63.
- Юда, берест. кагал. старшина, 104.
- Юзефъ, вилен. еврей, старшина синагоги, 193—196.
- Срефанъ, земянинъ минскаго воеводства, 228.
- Якубъ**, еврей визунской синагоги, купецъ, 420—422.
- Якушевичъ** Лейба, еврей, 47.
- Якушелевичъ** Григорій, брестскій мѣщанинъ, 373.
- Давидъ, виленскій еврей, 468, 474.
- Гудель, шафаръ еврейскаго виленскаго кагала, 468, 471.
- Шепшель, вилен. еврей, духовн. судья, (хейриманъ), 475.
- Янкелевичъ** Мордухъ, виленскій еврей, 475.
- Янкелевичъ** Шмойло, гродненскій кагалный старшина, 499.
- Яниховичъ** Вульфъ, евр. старшина вилен. синагоги, 31, 32.
- Яниццй** Янъ, канторъ мусницкаго костела, 81, 94, 96.
- Янковскій** Станиславъ, панъ, 83, 85.
- Яковъ, панскій слуга, 124, 125.
- Яновскій** Юрій, урядникъ ширвинтскаго старо-росты, 91.
- Казимиръ-Францишекъ, намѣстникъ виленскаго воеводства, 125, 126.
- Янчевскій** Янъ, (возный), 192.
- Янъ** Казимиръ, король польскій 8—12, 14, 18, 22, 24—27, 120, 126, 180, 181.
- Янъ** Ш, король польскій, 58, 59, 120—124, 126, 131, 132, 134, 146, 151, 152, 158, 164,

- 173, 174, 186—188, 190, 191, 442, 443, 219, 220.
- Янусовичь Мойжешъ, юрбургскій еврей, 237, 238.
- Янушевичъ Гиршъ, виленскій еврей, 350, 352.
- Янховичъ Вульфъ, старш. виленск. кагала, 348, 349.
- Янцкелевичъ Янкель, минскій еврей, 356, 358.
- Янчевскій Николай, возный въ минскомъ воеводствѣ, 439.
- Ярмаловичъ Томашъ, 481.
- Ярохимовичъ Вульфъ, старшина виленскаго кагала, 306, 308, 309, 333, 337, 338.
- Ярошевичъ Петръ, вилен. мѣщ. 92.  
— Уласъ, хомскій мѣщанинъ купецъ, 142.
- Ясенецкій-Война Александръ, витеб. войскій, вилен. подвоеводій, 4.
- Ясинскій Яковъ, священникъ гродиской церкви, 72, 73.  
— Иосифъ, возный, 480.
- Яхелевичъ Иоachimъ, старш. виленск. синагоги, 423, 426, 427.
- Яхелевичъ Хаимъ, старш. виленск. синагоги, 430—432.
- Яхилевичъ Абрамъ, пин. кагалън. старшина, 214.
- Яхиловичъ Мойжешъ, старшина виленскаго кагала, 406, 408, 409.
- Яхимовичъ Абрамъ, кейданскій еврей, 84, 86, 87.  
— Соломонъ, виленск. еврей, 164—166, 194—6.
- Яхомовичъ Тавкенъ, старшій еврей виленскаго збора, 29.
- Яцевичъ Станиславъ, (возный) берестейскаго воеводства, 73—76, 79, 80, 110, 111.  
— Самуилъ возный, 295.

Θ.

Федюшкій Василій Федоровичъ, королев. дворянинъ, 2, 3.



# II.

## УКАЗАТЕЛЬ

### ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ НАЗВАНІЙ.



#### А.

- Ангельчица, мѣстечко надъ новымъ портомъ Святой рѣки, 191.  
Антоколь, въ Вильнѣ предмѣстье, 465.

#### Б.

- Бакшты, имѣніе, 127, 128.  
Баташковская еврейская малая каменница, въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 200.  
Березина, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 297.  
Березина, р. 33.  
Березинскій прикоморожь, 33.  
Берестейская (Брестская) экономія, 178.  
— церковь св. Михаила, 372.  
Берестейскій кагалъ (синагога), 42, 73, 74, 76, 77, 79, 102—104, 108—111, 122, 126, 128, 132, 141, 146, 147, 151, 153, 179, 182, 185—187, 209—211, 229, 231, 277, 278, 288—291, 294, 295, 324—326, 366—368, 372—375, 392, 394, 418, 419.  
— замокъ, 104, 456.

- іезуитскій коллегіумъ, 108—112.  
Берестейское воеводство, 68, 69, 73, 74, 79, 100, 103—105, 107, 108, 110—112, 185, 186, 191, 268—270, 295, 403.  
Беретье (Брестъ) городъ, 76—79, 103, 104, 108, 110, 152, 159, 186, 268, 294—296, 373—375, 410, 447, 454, 457.  
Биминговская еврейская малая каменичка, въ г. Вильнѣ, на Жидов. улицѣ, 200.  
Биржанскій замокъ, 273.  
— кагалъ, 272—274, 354.  
Биржи городъ, 353, 354.  
Бобрыйскъ городъ, 297.  
Бобрь городъ, 481, 482.  
Богушовская корчма, 206.  
Богушовъ, въ пин. пов., 205, 207—209.  
Борисовъ городъ въ минскомъ воеводствѣ, 297.  
Борисовская Великая улица, въ г. Минскѣ, 145.  
Браславское воеводство, 405.  
Браславскій повѣтъ, 396, 421.  
Броды городъ, 160, 161.  
Бростовская еврейская большая каменница, въ г. Вильнѣ, на Нѣмец. ул., 200.  
Бростовскій плацъ пустой, въ г. Вильнѣ, 164.

Бургардвичовскій домъ, 162, 163.

Бѣлая Русь, 18, 256.

Бѣлинъ, им. въ пин. пов., 62, 63.

Бѣлорусскіе кагалы: минскій, новогрудскій, орловскій, любецкій, турецкій, ивскій, королицкій, вселобскій, столовицкій, мышскій, полонскій, полонецкій, роготскій, дворжецкій, молчадскій, городискій, бѣлицкій, несвижскій, мирскій, слонимскій, 363—366.

— кагалы: кейданскій, визунскій, друйскій, биржанскій, 404—406.

Бѣльская земля, 62, 105.

Бѣльскъ городъ, 454, 457.

## В.

Варшава, городъ, 5—7, 9, 27, 36, 120, 159, 180, 188, 200, 272, 273, 347, 389, 404, 405, 407, 453, 474, 486.

Варшавская іезуитская коллегія, 458.

Васильково, мѣстечко, въ повѣтѣ волковыскомъ, 403.

Визунскій кагалъ, 244—252, 420—422.

Визуны мѣстечко въ вилкомирскомъ повѣтѣ, 244, 246, 249, 420.

Виленская комора (таможня), 45.

— синагога, школа, кагалъ, 29, 31, 32, 40, 43—45, 60, 122—125, 132—135, 159, 163, 167, 168, 172—177, 179, 181, 193—196, 200, 201, 209—211, 218, 221, 223—229, 231—235, 240—242, 254, 264, 271, 277, 278, 288, 289, 306—309, 315—317, 324—326, 337—339, 342—348, 350—353, 366, 398, 400, 401, 418, 425, 427, 430—432, 437, 444, 445—447, 451, 457—459, 460, 465, 468—472, 476, 478, 487, 489, 491, 497.

— замковая юрисдикція, 44.

— іезуитская коллегія, 458.

Виленскій Бернардинскій монастырь, 167

— Бернардинскій женскій монастырь, 240.

— госпиталь во имя св. Троицы, 25.

— госпиталь еврейскій на Ядковой улицѣ, 500.

— Доминиканскій монастырь, 481.

— замокъ, 4, 80—82, 93, 184, 224.

Виленскій цехъ жестянниковъ (бляшанный) 37, 238.

— игольный цехъ, 37—38.

— цехъ скорняковъ, 30.

— каменный мостъ, чрезъ р. Вилію, 25, 451.

— кафедральный костель, 496.

— костель св. Іоанна, 335.

— костель св. Троицы, 452.

— магистратъ, 27, 30, 37, 48, 174—177.

— Николаевскій (святого Николая) костель, 200, 484, 492.

— ратушь, 29.

Францисканскій, женск. монастырь на Зарѣчьѣ, 327.

Виленскія Острыя ворота, 444, 445, 492, 496.

Виленское воеводство, 10, 57, 60, 80, 81, 83, 86, 87, 89, 93, 98, 125, 126, 154, 161, 162, 164, 167, 180, 201, 223, 233, 254, 265, 266, 271, 272, 313, 322, 323, 328, 334, 337, 338, 342, 347, 349, 352, 353, 393, 394, 397, 400, 408, 418, 421, 425, 430, 440, 441, 453, 455, 462—465, 472—474, 477—481, 484, 486, 498, 499.

братство солянаго цеха, 40, 41.

— еврейское кладбище (копище) въ Вильнѣ, за р. Вилією, 25, 201.

Вилія, рѣка, 41, 47, 201, 347, 451.

Вилкомирская, школа (синагога), 154.

Вилкомирскій повѣтъ, 82, 162, 245, 248, 337, 397, 400, 403, 421.

— королев. дворъ, 154.

Вилкомирь городъ, 89, 90, 92, 154, 273.

Вильня, (Вильна) городъ, 3, 4, 10, 11, 24, 26, 30, 32, 35, 44, 45, 50, 59, 61, 82, 85, 86, 91, 92, 97, 117, 123, 125, 130, 131, 148, 160, 162—165, 168, 179, 191, 193, 196, 197, 200, 201, 218, 224, 232, 234, 236, 240, 245—247, 249, 254, 257, 264, 270, 282, 284, 285, 288, 290, 291, 295, 302, 303, 315—317, 319—324, 327, 332, 335, 337, 340—342, 346—348, 351, 353, 357, 364, 370, 372, 380, 382, 383, 388, 389, 390, 393, 395, 400, 402, 416, 423, 424, 426, 428, 430, 437, 438, 445—465, 462—466, 470—472, 475, 481, 482, 487, 488, 490—492.

Виляновъ, городъ, 191.

Винкшнбродская, корчма, 83.

Винкшнброды, село, 84, 90, Вянкштибродъ, 91.



Висловичъ, им. Альбурской княгини, 191.  
 Витвица, им. 169.  
 Витебскъ городъ, 257, 369—372.  
 Витебская иезуитская коллегія, 458.  
 Витебскій Бернардинскій монастырь, 369.  
 — кагалъ, 369, 370.  
 Витебское воеводство, 371, 384, 408, 414, 416.  
 Витчовна, село, въ пин. повѣтѣ, 12.  
 Вишневецъ, им., 205, 211.  
 Волковыскій повѣтъ, 124, 402, 403, 440, 441,  
 478, 492.  
 Воловичовская каменница, въ г. Вильнѣ, на Нѣ-  
 мецкой улицѣ, 163.  
 Воляпа, мѣстечко, 403.  
 Высокое, въ берест. воеводствѣ, 73, 203—205.  
 Высокая, еврейская школа (синагога) въ м.  
 Высокомъ, 73, 75.  
 Высоць, городъ, 56.

## Г.

Гайна, мѣст. въ минскомъ воеводствѣ, 297.  
 Гелваны, м. 89, 90.  
 Глускій кагалъ, 375, 377, 379.  
 Глускъ, въ новогрудскомъ воеводствѣ, 376, 378.  
 Гнѣвчицы им. въ пин. повѣтѣ, 140.  
 Горни, городъ, 39.  
 Горловичи, село въ пин. повѣтѣ, 216.  
 Городенская, школа (синагога), 52, 53, 196.  
 Городенскій, повѣтъ, 51, 53, 58, 393, 403, 452.  
 — Доминиканскій монастырь, 434, 436.  
 — женскій базилиан. монастырь (конвентъ),  
 52, 53.  
 Городно (Гродно), городъ, 51, 52, 59, 121, 133,  
 189, 222, 434, 436, 443, 447, 452, 468, 476.  
 Городоставъ, им., 211.  
 Городецъ, имѣніе въ брестскомъ воеводствѣ, 268.  
 Городецкій, кагалъ, 267, 269.  
 Городецкая, школа (синагога), 38—40  
 Гривковичи, село въ пин. повѣтѣ, 13, 149.  
 Гродиская, церковь въ пин. повѣтѣ, 72.  
 Гродненская, экономія, 58.  
 Гродненскіе кагалы: пружанскій, рожанскій, ля-  
 ховицкій, бытенскій, 359—363.  
 — кагалъ, 52, 53, 122, 132, 159, 179, 182,  
 196, 198, 209, 211, 229, 231, 277, 278,

288, 289, 366—368, 401, 402, 418, 419,  
 434, 446.

Гурда, им., 203, 204.  
 Гутьовъ, деревня въ пин. повѣтѣ, 203, 204.

## Д.

Давидъ-Городокъ, городъ, 56, 202, 203.  
 Даннвартовская, еврейская малая каменичка въ  
 г. Вильнѣ, на Ятковой улицѣ, 200.  
 Динабургская иезуитская коллегія, 458.  
 Докщицы, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ,  
 438.  
 Дольскъ, им., 10, 53, 55, 57, 59, Новый и Ста-  
 рый, 62, 63, 98, 138, 139, 147, 211.  
 Домбровица, им., 56, 146, 211, 234.  
 Дорогичинъ, м. въ пин. повѣтѣ, 56, 63, 64,  
 216, 218.  
 Дорогостай, мѣстечко, 443.  
 Достоево, им. въ пин. пов., 23, 24.  
 Древецъ, им., 41.  
 Дукшты, село, 91.  
 Дыненборкъ, (Динабургъ) городъ, 163.

## Ж.

Желѣзница, им. въ пин. повѣтѣ, 62, 63.  
 Жидовская, улица въ Пинскѣ, 21, 26, 163, 165,  
 166.  
 — улица въ Вильнѣ, 60, 61, 124, 200, 201,  
 254, 388, 492.  
 — улица въ Новогродкѣ, 275.  
 Жировицкій базилянскій монастырь, 359.  
 Жмудское воеводство, 61.  
 Жолудокъ, мѣстечко, 401.  
 Жомойтское княжество, 82, 84, 192, 237, 260,  
 302, 303, 309, 310, 312, 354, 390, 403.

## З.

Заблудовскій замокъ, 159.  
 — дворецъ, 160.  
 Заблудовъ, им. въ брест. в-вѣ, 159, 401, 403.  
 Залужье, им., 138.  
 Замковая, улица въ г. Минскѣ, 171.

Замшаны, село въ пин. повѣтѣ, 68, Замошаны, 69.  
 Зарѣчье, часть города въ г. Вильнѣ, 327.  
 Заровъ, им., 70.  
 Збаражъ, им. 205, 211.  
 Здитовецкая Успенская русская церковь, 105—108.  
 Здитовецкое кладбище возлѣ Здитовецкой церкви, 108.  
 Здитовцы, им. въ берест. воеводствѣ, 103, 105, 107, 108.  
 Зельва, мѣстечко, 403.  
 Зелюны, село, 92.

## И.

Игумень, им.-городъ, 128.  
 Иллукштанская іезуитская коллегія, 458.

## І.

Іоданцы, село, 90.

## К.

Кейданская школа (синагога), 192.  
 Кейданскій кагалъ, 242, 259—261, 301, 302.  
 Кейданы, городъ въ жомойт. княж., 82—87, 91, 243, 259, 261, 302, 310.  
 Кейзаровская еврейская малая каменница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 200.  
 Кельменская школа (синагога), 192.  
 Кельчевская еврейская малая каменница, въ г. Вильнѣ, на Нѣмец. улицѣ, 200.  
 Кемели, мѣстечко, 83, 89, 90.  
 Кемельская корчма, 82, 83.  
 Кираново, им., 38.  
 Кіевское воеводство, 49.  
 Клецкъ, городъ, 36, 56, 74, 179.  
 Кобринская экономія, 68—70.  
 Кобринскій кагалъ, 35, 189.  
 — замокъ, 68, 69.  
 Кобрынь, городъ, 35, 69, 189.  
 Коварскій кагалъ, 244—252.  
 Коварскъ, мѣстечко въ Вилкомирскомъ повѣтѣ, 245, 249, 251, 252.

Ковель Бѣлый, городъ, 47.  
 Ковенскій замокъ, 47.  
 — повѣтъ, 312, 354, 355, 400, 405, 421.  
 Ковна, городъ, 45—47.  
 Ковнятынское войтовство, 6.  
 Кодишь, городъ, 39.  
 Кожань-Городокъ, городъ въ Новогрудскомъ повѣтѣ, 56, 262, 263.  
 Козельскъ, им., 146, 193.  
 Койдановскій гостинець (трактъ), возлѣ города Ракова, 47.  
 Коломія, городъ, 1.  
 Комаи, мѣстечко въ вилкомирскомъ повѣтѣ, 245.  
 Комарна, им., 211.  
 Коминцы, село, 90.  
 Копыль, городъ, 36, 74.  
 Копыльская еврейская школа (синагога), 116.  
 Копуль, мѣстечко въ новогрудскомъ воеводствѣ, 298, 443.  
 Корнавишновская еврейская большая каменница, въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 200.  
 Костровъ, им. въ пин. повѣтѣ, 13, 14.  
 Краковъ, городъ, 25—27, 29, 42, 120, 180, 181.  
 Красносельскъ, городъ въ минскомъ воеводствѣ, 297.  
 Крестовая Великая улица въ Пинскѣ, 70.  
 Кринская (Кршинская) еврейская каменница въ г. Вильнѣ, на Нѣмецкой улицѣ, 200.  
 Крожскій повѣтъ въ княж. жмудск., 238.  
 Кроки, мѣст. въ жомойт. княж. 82, 84.  
 Кролевецъ, (Кенигсбергъ), городъ, 45, 50, 313, 314, 316, 382, 383, 392—394, 470, 474.  
 Кузьмо-Демьянскій плацъ въ г. Минскѣ, Св.-Дух. базиліан. монастыря, 135, 172.  
 Кузница, городъ, 59.  
 Курадово, им. въ пин. повѣтѣ, 62.  
 Куркле, имѣніе въ Вилкомирскомъ повѣтѣ, 420.

## Л.

Лагишинскій костель, 53.  
 Лазаровская еврейская переходная большая каменница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.  
 Лавха, городъ, 56.  
 Лебедна, мѣстечко, 401.  
 Лейлуны, мѣстечко, 401.

- Лида, городъ, 329, 330, 403.  
 Лидскій повѣтъ, 50, 234, 337, 338, 393, 397, 403,  
 421, 440, 441, 443.  
 — трактъ, 444, 445.  
 Лидское воеводство, 346.  
 Липская еврейская божница, (синагога), 58, 59.  
 — еврейская лазня, (бани), 58.  
 Липскій прикагалокъ, 58, 59.  
 Липское еврейское копище, (кладбище), 58.  
 Липскъ, городъ въ гродненск. экономіи, 58, 59,  
 452.  
 Ломазская школа (синагога), 169, 170.  
 Ломазы, городъ, 170.  
 Луцкъ, городъ, 1, 2.  
 Львовъ, городъ, 164.  
 Любашовъ, городъ, 56, Любешовъ-Одрыжнѣ, им.  
 138, 139.  
 Любелское воеводство, 14.  
 Люблинъ, городъ, 166, 244—246, 249, 251—253,  
 455.  
 Ляховичи, городъ, 56.

## М.

- Малуши, им., 160.  
 Мальчъ, мѣстечко въ берестейск. воеводствѣ, 43.  
 Мелейчицы, мѣстечко въ берест. воеводствѣ, 74,  
 75.  
 Мильговская улица въ г. Ксйданахъ, 82.  
 Минская, комора (пошлинная изба), 36, 41, 51,  
 127, 128.  
 — плебанія, 145.  
 — синагога (кагалъ), 65, 66, 112—114, 119,  
 120, 126, 146, 147, 151—153, 158, 159,  
 209, 211, 284, 288, 304, 305, 357, 358.  
 — церковь св. Духа, 135, 171.  
 — церковь свв. Косьмы и Даміана, 171.  
 — церковь свв. апостоловъ Петра и Павла,  
 112—114, 284, 377.  
 Минскій замокъ господарскій, 33—35, 41, 47,  
 48, 51, 65, 112, 114, 119, 126, 129, 131,  
 135, 136, 138, 141, 151—153, 170, 227.  
 — базилианскій св.-Духовскій монастырь,  
 135, 136, 171, 172.  
 — бернардинскій женскій монастырь, 135, 171.  
 — вознесенскій базилиан. монастырь, 171.

- Минскій доминиканскій монастырь, 138.  
 — костель, 145.  
 — повѣтъ, 131.  
 Минское восводство, 34, 36, 47, 65, 67, 119, 127,  
 138, 147, 151, 153, 154, 227, 286, 292,  
 293, 304, 305, 314, 348, 356, 358, 378,  
 379, 383, 384—388, 397, 407, 416, 425,  
 429, 438, 440, 441.  
 — еврейское кладбище (окописко), 120.  
 — Петро-Павловское духовное и пѣвческое  
 братство, 112—114.  
 Минскъ, городъ, 34, 36, 41, 42, 65—67, 113,  
 114, 116, 120, 121, 127, 128, 132, 136,  
 141, 145, 154, 159, 170, 219, 221, 234,  
 235, 242, 243, 280, 282, 297, 302—304,  
 313, 333, 340—342, 356, 358, 377, 385,  
 386, 413.  
 Мирская ярмарка на день св. Димитрія, 119,  
 141, на св. Николая, 151, 154.  
 — еврейская школа (синагога), 141.  
 Мирскій, замокъ, 152.  
 Миръ, городъ, 36, 119, 138, 141, 153, 464.  
 Митавская іезуитская коллегія, 458.  
 Могилевская школа (синагога), 38—40.  
 — экономія, 190.  
 Могилевъ, городъ, 257, 297, 380, 382, 383.  
 Мозырскій повѣтъ, 382, 384, 414, 416, 418, 429.  
 Морвинскій млынъ (мельница), въ пин. пов., 142.  
 Морвинъ, им. въ пин. повѣтѣ, 142.  
 Москва, московское государство, народъ, 27.  
 Мотоль, городъ, 56, 62, 63, 205, 207.  
 Мстибовъ, городъ, 146,  
 Мстибовскій кагалъ, 324—326, 359, 360, 362, 363.  
 Мстиславское воеводство, 384, 408, 414, 416.  
 Мурава, мѣстечко, 245, 246, 252.  
 Мусники, мѣстечко въ вилен. в-вѣ, 81—85, 89—  
 92.  
 Мусницкая корчма, 84, 87.  
 — волость, 91, 95.  
 — парафія, 94, 95.  
 Мусницкій костель, 80—82, 84, 85, 88, 90—98.  
 Мухавецъ, рѣка, 104.

## Н.

- Нарбутовская еврейская малая каменичка, на  
 Нѣмец. улицѣ, 200.

Нарва, городъ, 454.  
 Нармойни, поле въ вилкомир. повѣтъ, 82—84.  
 Невель, им. Альбурской княгини, 191.  
 Несвижъ, городъ, 6, 36, 449, 463.  
 Несвижская іезуитская коллегія св. Михаила, 458, 460.  
 Несвижскій замокъ Радзивила, 465.  
 Новомѣская школа (синагога), 192.  
 Новошицы, городъ, 23.  
 Новогрудское воеводство, 236, 237, 262—264, 276, 280, 376, 378, 379, 393, 394, 403, 418, 454, 427—429, 432, 440, 441.  
 Новогрудонъ, 229, 237, 268, 297, 309—311, 434.  
 Новогрудскій кагалъ 234, 235, 237, 324.  
 Новый дворъ, городъ, 59.  
 Нурецъ, им. въ берест. в-вѣ, 75.  
 Нѣманъ, рѣка, 317, 319.  
 Нѣмецкая ул. въ г. Вильнѣ, 163, 164, 200, 333, 449, 451, 492.

## О.

Одгиновичи, (тоже Водгиновичи) им. въ слонимскомъ пов., 158.  
 Одгиновская корчма въ слоним. пов., 156, 157.  
 Одржинская церковь, 139.  
 Одржинъ-Любашевъ, им., 138, 139.  
 Олешекъ, им. 186, 187.  
 Олшамовская еврейская каменница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.  
 Олына, городъ, 6.  
 Омельское старство, 191.  
 Орша, городъ, 282, 412—415.  
 Оршанская школа (синагога), 38—40.  
 Оршанскій повѣтъ 382, 384, 391, 405, 408, 414, 416.  
 — доминиканскій монастырь, 281.  
 — кагалъ, 412.  
 Осова, имѣние въ воеводствѣ минскомъ, 377.  
 Острогъ, городъ, 138, 139.  
 Ошмянскій повѣтъ, 61, 117, 162, 260, 337, 339, 340, 352, 353, 391, 397, 403, 408, 414, 416, 418, 421, 429, 440, 441.  
 Ошмянское воеводство, 346.

## П.

Паршевицкое войтовство, 6.  
 Паршевичи, королев. село въ пин. пов. 142.  
 Переходная еврейская большая каменница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.  
 Перковичи, им. пин. пов. 216.  
 Пески, мѣстечко, 403.  
 Пецелтовская еврейская малая каменничка въ г. Вильнѣ на Ятковой ул., 200.  
 Пилашковичи, им., 40.  
 Пина, рѣка, 6, 149.  
 Пинская великая улица, 67, крестовая, 70.  
 — еврейская синагога, 25, 53—57, 59, 70—72, 98—100, 102, 122, 132, 140, 142, 159, 179, 182, 183, 209—214, 229—231, 277, 278, 288, 289, 324—326, 366, 418, 419.  
 — епископія русская, 70.  
 — икона Божіей Матери въ франциск. монастырѣ, 137.  
 — капитула русская, 67, 70.  
 — комора новоподвышеннаго цда, 142, 147, 148, 201—203.  
 — соборная Пречистенская церковь, 67, 70.  
 — экономія, 23, 208, 214.  
 Пинскій женскій православный Варваринскій монастырь, 35.  
 — замокъ господарскій, 1—3, 6, 8, 9, 10, 12, 16—18, 20, 21, 23, 53, 57, 59, 98, 99, 139, 147—149, 205, 207, 211, 212, 215, 216.  
 — іезуитскій госпиталь, 56, 142—3.  
 — іезуитскій коллегіумъ, 53—56, 98—100.  
 — крестъ муки Господней, поставленный іезуитами, урочище, 20.  
 — магистратъ, 16—22.  
 — повѣтъ, 2, 12—16, 23, 24, 55, 57, 62, 63, 64, 67, 72, 77, 98, 100, 137, 140, 142, 144, 148—150, 187, 202, 203, 214, 216, 264, 293.  
 — францисканскій монастырь, 137.  
 Пинскія еврейскія кладовиски могилки, (кладбища), 20.  
 Пинское старство, 22, 208.  
 Пинскъ, городъ, 1—3, 6, 8, 9, 12, 14—22, 53—55, 57—59, 64, 67, 71, 72, 98, 100, 140, 142 143, 147—150, 202, 204, 205, 208, 209, 211, 213, 216, 447.

Пинчовъ, городъ, 245.  
 Плавскъ, им. въ пин. пов. 137.  
 Плууганская школа (синагога), 192.  
 Подзамче, урочище, въ г. Минскѣ, 65.  
 Подубиси, имѣніе въ пов. Кроскомъ, въ кн. жомойскомъ, 238.  
 Полоцкая іезуитская коллегія, 279.  
 Полоцкій кагалъ, 279.  
 Полоцкое воеводство, 279, 391, 408.  
 Полоцкъ, городъ, 257, 279.  
 Помпаны, мѣстечко въ упитскомъ повѣтѣ, 273.  
 Поневѣжъ, городъ, 333.  
 Посволь, городъ, въ упитскомъ повѣтѣ, 332.  
 Потокъ, им., 48, 50.  
 Пропольское староство, 191.  
 Проща, им., 45.

## Р.

Рава, городъ, 39.  
 Радвиливичи, им. въ слоним. пов., 156.  
 Радинъ, мѣстечко, 442, въ лидскомъ повѣтѣ 443.  
 Радошковичи, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 292, 297.  
 Радошковская, ул. въ г. Раковѣ, 47,  
 Радунъ, мѣстечко въ повѣтѣ лидскомъ, 402.  
 Раковская школа (синагога), 47,  
 Раковское еврейское кладовище (кладбище) на кейдановскомъ гостинцѣ, 47.  
 Раковъ, городъ въ минскомъ воеводствѣ, 47, 48.  
 Рафаловичи, село въ минскомъ воеводствѣ, 228.  
 Рига, городъ, 316.  
 Ровы, корчма въ им. Здитовцѣ берест. в-ва, 105,  
 ровская корчма, 107.  
 Рогозенская, корчма, 102.  
 Рокитная, село въ пин. пов., 68, 69.  
 Росени, (Россейни, Россіени) городъ, 192.  
 Росенская школа (синагога), 192.  
 Русиновъ, им., 124.  
 Русская улица въ г. Берестѣ, 76, 78.  
 Рыбницінъ, еврейскій малый госпитальный домъ, въ г. Вильнѣ, на Ятковой ул., 200.  
 Рыболовна, ровъ, урочище, подъ г. Пинскомъ, 6.  
 Рѣчицкій повѣтъ, 382, 384, 408, 414, 416, 429.

## С.

Самборъ, городъ, 16, 18, 22.  
 Свислочь, городъ, 401.  
 Святая, рѣка въ вел. кн. Лит., 191.  
 Свято-Духовская улица, въ Вильнѣ возлѣ доминиканскаго костела во имя Св. Духа, 125.  
 Себежъ, им. альбурской княгини, 191.  
 Сельце, городъ, 127.  
 Селець, городъ-им. въ пин. пов., 100—102.  
 Селюты, село въ минскомъ повѣтѣ, 228.  
 Семковъ, имѣніе въ минскомъ воеводствѣ, 228.  
 Семятичи, городъ, 73.  
 Сесики, им., 85.  
 Слонимскій повѣтъ, 156, 157, 398, 440.  
 — кагалъ, 359—363.  
 Слонимъ, городъ, 51, 156, 157.  
 Слуцкая іезуитская коллегія, 460.  
 — семинарія, 460.  
 — еврейская школа, кагалъ (синагога), 116, 122, 228, 229, 278, 366, 368, 394, 416, 418, 419, 427, 461, 462.  
 Слуцкъ, городъ, 74, 115, 116, 132, 427—429, 433, 447.  
 Слуцизна, им. альбурской княгини, 191.  
 Смиловичи, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 438.  
 Смогоровщина, дворъ, им. Здитовцы берест. в-ва, 103.  
 Сморгонская синагога, 118.  
 Сморгонъ, им. въ ошмянскомъ пов., 117, 119, 395, 398.  
 Снипишки, предмѣстье г. Вильны, 41.  
 Соколовъ, село, 127.  
 Ставецкая церковь въ пин. пов., 143, 144.  
 — корчма, 143, 144.  
 Ставокъ, им. въ пин. повѣтѣ, 143, 144.  
 Старобинскъ, мѣстечко княжны Нейбургской, 299.  
 Старобинскій кагалъ, 299—301.  
 Стародубъ, им., 49.  
 Стволовичи, городъ, 36.  
 Стеклянная улица въ Вильнѣ, 449, 481.  
 Столинъ, городъ, 56.  
 Столпцкій доминиканскій монастырь, 138.  
 Столпы, им. въ мин. воеводствѣ, 48, 49, мѣстечко, 154, 313, 385.  
 Струмень, рѣка, 18, 20.

Стульбинская еврейская большая каменница въ г. Вильнѣ, на Жидов. ул., 201.  
Субачъ, улица въ Вильнѣ, 247.  
Сѣрники, село пин. повѣта, 12.

## Т.

Техановець, им., 26.  
Тивровичи, им. въ пин. повѣтѣ, 13.  
Толочковскій еврейскій малый деревянный домъ въ г. Вильнѣ, на Ятковой улицѣ, 201.  
Торопецъ, городъ, 317, 318, 320.  
Троицкая, гора, уроч. въ г. Минскѣ, 145.  
Троки, городъ, 5.  
Трокскія ворота въ Вильнѣ, 496.  
Троцкій сборъ жидовскій (синагога, кагалъ), 5.  
Троцкое (трокское) воеводство, 5, 168, 266, 337, 338, 345, 346, 393, 394, 397, 405, 408, 418, 421, 425, 440, 441.  
Туровъ, городъ, 56.  
Тыльжа, (Тильзитъ) городъ, 316—319.

## У.

Укриничи, им. въ пин. повѣтѣ, 62, 63.  
Упитскій повѣтъ, 191, 192, 243, 244, 273, 312, 316, 332, 354, 355, 400, 421.

## Ф.

Файтелевская каменница въ г. Вильнѣ, 125, еврейская большая, на Жидов. ул., 200.

## Х.

Холчицы, им. въ лид. повѣтѣ, 50.  
Хомскъ, городъ, 56, 127, 142.  
Хороши, мѣстечко въ повѣтѣ Волковыскомъ, 403,

## Ц.

Цимковичи, им. 115.  
Цимковскій костель, 115—6.  
Цыринъ, мѣстечко въ минскомъ воеводствѣ, 297.

## Ч.

Чарнобыль, мѣстечко, 443.  
Чаусы, мѣстечко въ могилев. экономіи, 191.  
Ченчицкое войтовство, 6.  
Череновъ, мѣстечко въ могилев. экономіи, 191.  
Череза, им., 186, 203.

## Ш.

Шебринская церковь, 68—70.  
Шешола, им. 154.  
Шкловъ, городъ, 49, 257.

## Э.

Эйшишки, мѣстечко въ лидскомъ повѣтѣ, 402.

## Ю.

Юданцы, село, 90.  
Юрбургъ, (Юрбургъ) городъ, 317, 319.  
Ючаны, им. въ вилен. воеводствѣ, 60.

## Я.

Яворовъ, городъ 123, 124, 126, 133, 174, 177.  
Яновская семинарія, 169, 170.  
Яновъ, городъ, 56, 142, 206.  
Ятковая улица въ г. Вильнѣ, 177, 200, 348, 349, 492, 500,



## ВИЛЕНСКОЙ КОММИССИИ ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

## а) А к т ы:

- Томъ I. Акты Гродненскаго земскаго суда. Вильна, 1865 г., стр. XXIV, 377. Ц. 1 р., пересыл. за 2 ф.
- II. Акты Брестскаго земскаго суда. Вильна, 1867 г., стр. X, 361. Ц. 1 р., пересыл. за 2 ф.
- III. Акты Брестскаго гродскаго суда. Вильна, 1870 г., стр. XX, 418. Ц. 1 р. 50 к., пересыл. за 3 ф.
- IV. Акты Брестскаго гродскаго суда. Вильна, 1870 г., стр. LXIV, 615. Ц. 2 руб., пересыл. за 4 ф.
- V. Акты Брестскаго и Гродненскаго гродскихъ судовъ. Вильна, 1871 г., стр. XLI, 440, пересыл. за 3 ф.
- VI. Акты 1) Брестскаго гродскаго суда (поточные); 2) акты Брестскаго подкоморскаго суда; 3) акты Брестскои магдебургин; 4) акты Кобринскои, магдебургин и 5) акты Каменецкои магдебургин. Вильна, 1872 г. стр. LXIX, 593, 77. Ц. 2 р. 50 к., пересыл. за 4 фунта.
- VII. Акты Гродненскаго гродскаго суда. Вильна, 1874 г., стр. XIV, 600, 80. Ц. 2 р. 50 к., пересыл. за 4 фунта.
- VIII. Акты Виленскаго гродскаго суда. Вильна, 1875 г., стр. XXV, 652 и 82. Ц. 2 р. 50 к., пересыл. за 3 ф.
- IX. Акты Виленскаго земскаго суда, магистрата, магдебургин и конфедерацин. Вильна, 1878 г., стр. XXI, 591 и 57. Ц. 2 р., пересыл. за 3 фунта.
- X. Акты Виленскаго магистрата и магдебургин. Вильна, 1879 г., стр. XXXVIII, 592 и 48. Ц. 2 р., пересыл. за 3 ф.
- XI. Акты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1880 г., стр. XLI, 545 и 69. Ц. 2 р., пересыл. за 3 ф.
- XII. Акты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1883 г., стр. XL, 651 и 67.
- XIII. Акты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1886 г., стр. XII, 480. Ц. 1 р. 50 к., пересыл. за 3 ф.
- XIV. Инвентари XVI столѣтїя. Вильна, 1888 г., стр. XXIV, 702. Ц. 2 руб., пересыл. за 3 фунта.
- XV. Декреты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1888 г., стр. XI, 552. Ц. 2 р.
- XVI. Документы, относящїеся къ исторїи церковнои униї въ Россїи. Вильна, 1889 г., стр. CLII, 701. Ц. 2 р. 50 к.
- XVII. Акты Гродненскаго земскаго суда. Вильна, 1889 г., стр. LXIII, 500. Ц. 2 р.
- XVIII. Акты о конныхъ судахъ. Вильна, 1891 г., стр. LXII, 578. Ц. 2 р.
- XIX. Акты, относящїеся къ исторїи бывшей Холмскои епархїи. Вильна, 1892 г., стр. CLXXXVI, 405. Ц. 2 р.

- Томъ XX. Акты, касающіеся города Вильны. Вильна, 1893 г., стр. ССXXVI, 668. Ц. 3 р.
- XXI. Акты Гродненскаго земскаго суда Вильна, 1894 г., стр. XL, 416. Ц. 2 р.
- XXII. Акты Слонимскаго земскаго суда. Вильна, 1895 г., стр. LXIV, 471. Ц. 2 р.
- XXIII. Акты Холмскаго гродскаго суда. Вильна, 1896 г., ССXIV, 399. Ц. 2 р.
- XXIV. Акты о боярахъ. Вильна, 1897 г., стр. XLIV, 547. Ц. 3 р.
- XXV. Инвентари и разграничительные акты. Вильна, 1898 г., стр. XXXII, 632. Ц. 2 р. 50 к.
- XXVI. Акты Ушитскаго гродскаго суда. Вильна, 1899 г., стр. L, 595. Ц. 2 р. 50 к.
- XXVII. Акты Холмскаго гродскаго суда. Вильна, 1900 г., стр. СXXX, 407. Ц. 2 р. 50 к.
- XXVIII. Акты о евреяхъ. Вильна, 1901 г., стр. LVI, 439. Ц. 2 р. 50 к.
- XXIX. Акты о евреяхъ. Вильна, 1902 г., стр. L, 539. Ц. 2 р. 50 к.

### б) Отдѣльныя изданія:

1. Ревизія королевскихъ пущъ въ б. Великомъ Княжествѣ Литовскомъ Григорія Воловича, 1559 г. Вильна, 1867 г., стр. V. 381. Ц. 1 р., перес. за 2 ф.
2. Краткія таблицы для исторіи и хронологіи, Н. Горбачевскаго. Вильна, 1867 г., стр. IV, 49 объяснительный текстъ (17 таблицъ). Ц. 50 к., пересылка за 1 фунтъ.
3. Ординація королевскихъ пущъ въ лѣсничествахъ б. Великаго Княжества Литовскаго, 1641 г. (Подлинникъ съ русскимъ переводомъ и алфавитнымъ указателемъ). Вильна, 1871 г., стр. XVІІІ, 325. Ц. 1 р., пересылка за 1 фунтъ.
4. Алфавитный указатель къ II, III, IV и V томамъ актовъ Виленской Археологической Коммисіи. Вильна, 1872 г., стр. 165. Ц. 60 к., перес. за 1 ф.
5. Алфавитный указатель къ ревизіи пущъ Григорія Воловича. Вильна, 1873 г., стр. 125. Ц. 40 к., пересылка за 1 фунтъ.
6. Писцовая книга Пинскаго староства, Лаврина Войны, 1561—6 г. Часть I и II, стр. X, VIIІ, 421, XVI, 599, 140, съ русскимъ переводомъ и алфавитнымъ указателемъ. Вильна, 1874 г. Ц. 5 р., пересылка за 5 ф.
7. Ревизія Кобринской экономіи. 1563 г. Вильна, 1876 г., стр. XII, 387 и 86, 1 снимокъ. Ц. 1 р. 50 к., пересылка за 2 фунта.
8. Писцовая книга Гродненской экономіи (XVI столѣтія) въ двухъ частяхъ. Ч. I. Вильна, 1881 г., стр. XXIII, 502. Ц. 2 р., пересылка за 3 ф.—Ч. II. Вильна, 1882 г., стр. 606. Ц. 2 р.
9. Писцовая книга Пинскаго и Клецкаго княжествъ—Станислава Хвальчевскаго. 1552—1555 гг. Вильна, 1884 г., стр. XXXII, 714, 1 снимокъ. Ц. 2 р. 50 к.
10. Сборникъ палеографическихъ снимковъ съ древнихъ грамотъ и актовъ, хранящихся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ и Виленской Публичной Библіотекѣ. Вып. I (1432—1548 гг.). Вильна, 1874 г. in folio стр. VIII, 45, XXX листовъ снимковъ (59 номеровъ). Ц. 4 р.

**Примѣчаніе:** Всѣ вышепоименованныя изданія состоятъ въ распоряженіи Управленія Виленскаго Учебнаго Округа, хранятся и продаются въ Канцеляріи Округа.



ИЗДАНІЯ  
ВИЛЕНСКОЙ КОМИССИИ ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

а) А к т ы:

- Томъ I. Акты Гродненскаго земскаго суда. Вильна, 1865 г., стр. XXIV, 377. Ц. 1 р., пересыл. за 2 ф.
- II. Акты Брестскаго земскаго суда. Вильна, 1867 г., стр. X, 361. Ц. 1 р., пересыл. за 2 ф.
- III. Акты Брестскаго гродскаго суда. Вильна, 1870 г., стр. XX, 418. Ц. 1 р. 50 к., пересыл. за 3 ф.
- IV. Акты Брестскаго гродскаго суда. Вильна, 1870 г., стр. LXIV, 615. Ц. 2 руб., пересыл. за 4 ф.
- V. Акты Брестскаго и Гродненскаго гродскихъ судовъ. Вильна, 1871 г., стр. XII, 440, пересыл. за 3 ф.
- VI. Акты 1) Брестскаго гродскаго суда (шоточные); 2) акты Брестскаго подкоморскаго суда; 3) акты Брестской магдебургии; 4) акты Кобринской, магдебургии и 5) акты Каменецкой магдебургии. Вильна, 1872 г. стр. LXIX, 593, 77. Ц. 2 р. 50 к., пересыл. за 4 фунта.
- VII. Акты Гродненскаго гродскаго суда. Вильна, 1874 г., стр. XIV, 600, 80. Ц. 2 р. 50 к., пересыл. за 4 фунта.
- VIII. Акты Виленскаго гродскаго суда. Вильна, 1875 г., стр. XXV, 652 и 82. Ц. 2 р. 50 к., пересыл. за 3 ф.
- IX. Акты Виленскаго земскаго суда, магистрата, магдебургии и конфедерации. Вильна, 1878 г., стр. XXI, 591 и 57. Ц. 2 р., пересыл. за 3 фунта.
- X. Акты Виленскаго магистрата и магдебургии. Вильна, 1879 г., стр. XXXVIII, 592 и 48. Ц. 2 р., пересыл. за 3 ф.
- XI. Акты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1880 г., стр. XII, 545 и 69. Ц. 2 р., пересыл. за 3 ф.
- XII. Акты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1883 г., стр. XI, 651 и 67.
- XIII. Акты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1886 г., стр. XII, 480. Ц. 1 р. 50 к., пересыл. за 3 ф.
- XIV. Инвентари XVI столѣтїя. Вильна, 1888 г., стр. XXIV, 702. Ц. 2 руб., пересыл. за 3 фунта.
- XV. Декреты Главнаго Литовскаго трибунала. Вильна, 1888 г., стр. XI, 552. Ц. 2 р.
- XVI. Документы, относящїеся къ исторїи церковной унїи въ Россїи. Вильна, 1889 г., стр. СЛП, 701. Ц. 2 р. 50 к.
- XVII. Акты Гродненскаго земскаго суда. Вильна, 1889 г., стр. LXIII, 500. Ц. 2 р.
- XVIII. Акты о кошныхъ судахъ. Вильна, 1891 г., стр. LXII, 578. Ц. 2 р.
- XIX. Акты, относящїеся къ исторїи бывшей Холмской епархїи. Вильна, 1892 г., стр. СLXXVI, 405. Ц. 2 р.

- Томъ XX. Акты, касающіеся города Вильны. Вильна, 1893 г., стр. CCXXVI, 668. Ц. 3 р.
- XXI. Акты Гродненскаго земскаго суда Вильна, 1894 г., стр. XL, 416. Ц. 2 р.
- XXII. Акты Слонимскаго земскаго суда. Вильна, 1895 г., стр. LXIV, 471. Ц. 2 р.
- XXIII. Акты Холмскаго гродскаго суда. Вильна, 1896 г., CCXIV, 399. Ц. 2 р.
- XXIV. Акты о боярахъ. Вильна, 1897 г., стр. XLIV, 547. Ц. 3 р.
- XXV. Инвентари и разграничительные акты. Вильна, 1898 г., стр. XXXII, 632. Ц. 2 р. 50 к.
- XXVI. Акты Ушгтскаго гродскаго суда. Вильна, 1899 г., стр. L, 595. Ц. 2 р. 50 к.
- XXVII. Акты Холмскаго гродскаго суда. Вильна, 1900 г., стр. CXXX, 407. Ц. 2 р. 50 к.
- XXVIII. Акты о евреяхъ. Вильна, 1901 г., стр. LVI, 439. Ц. 2 р. 50 к.
- XXIX. Акты о евреяхъ. Вильна, 1902 г., стр. L, 539. Ц. 2 р. 50 к.

### б) Отдѣльные изданія:

- ✓ 1. Ревизія королевскихъ пуцъ въ б. Великомъ Княжествѣ Литовскомъ Григорія Воловича, 1559 г. Вильна, 1867 г., стр. V, 381. Ц. 1 р., перес. за 2 ф.
2. Краткія таблицы для исторіи и хронологіи, Н. Горбачевскаго. Вильна, 1867 г., стр. IV, 49 объяснительный текстъ (17 таблицъ). Ц. 50 к., пересылка за 1 фунтъ.
- ✓ 3. Ординація королевскихъ пуцъ въ лѣсныхъ б. Великаго Княжества Литовскаго, 1641 г. (Подлинникъ съ русскимъ переводомъ и алфавитнымъ указателемъ). Вильна, 1871 г., стр. XVIII, 325. Ц. 1 р., пересылка за 1 фунтъ.
- 4. Алфавитный указатель къ II, III, IV и V томамъ актовъ Виленской Археологической Коммисіи. Вильна, 1872 г., стр. 165. Ц. 60 к., перес. за 1 ф.
- ✓ 5. Алфавитный указатель къ ревизіи пуцъ Григорія Воловича. Вильна, 1873 г., стр. 125. Ц. 40 к., пересылка за 1 фунтъ.
- 6. Писцовыя книги Пинскаго староства, Лаврина Войны, 1561—6 г. Часть I и II, стр. X/VIII, 421, XVI, 599, 149; съ русскимъ переводомъ и алфавитнымъ указателемъ. Вильна, 1874 г., Ц. 5 р., пересылка за 5 ф.
- 7. Ревизія Кобринской экономіи. 1563 г. Вильна, 1876 г., стр. XII, 387 и 86, 1 снимокъ. Ц. 1 р. 50 к., пересылка за 2 фунта.
- ✓ 8. Писцовая книга Гродненской экономіи (XVI столѣтія) въ двухъ частяхъ. Ч. I. Вильна, 1881 г., стр. XXIII, 502. Ц. 2 р., пересылка за 3 ф.—Ч. II. Вильна, 1882 г., стр. 606. Ц. 2 р.
- 9. Писцовая книга Пинскаго и Клецкаго княжествъ—Станислава Хвальчевскаго. 1552—1555 гг. Вильна, 1884 г., стр. XXXII, 714, 1 снимокъ. Ц. 2 р. 50 к.
- 10. Сборникъ палеографическихъ снимковъ съ древнихъ грамотъ и актовъ, хранящихся въ Виленскомъ Центральномъ Архивѣ и Виленской Публичной Библиотекѣ. Вып. I (1432—1548 гг.). Вильна, 1874 г. in folio стр. VIII, 45, XXX листовъ снимковъ (59 номеровъ). Ц. 4 р.

**Примѣчаніе:** Всѣ вышепоименованныя изданія состоятъ въ распоряженіи Управленія Виленскаго Учебнаго Округа, хранятся и продаются въ Канцеляріи Округа.